వేమూరీ దుర్గానాగేశ్వర రావుగారు స్మృతి గ్రన్థావలీ

వేమూరీ దుర్గానాగేశ్వర రావుగారు స్మృతి గ్రన్థావలీ
శాస్త్ర శృఙ్ఖలా

శ్రీ శ్రీతన్త్రరాజతన్త్రమ్।

శ్రీ శ్రీతన్త్రరాజతన్త్రమ్।

శ్రీగణేశాయ నమః

అథ తన్త్రరాజః మనోరమాటీకాసహితః।

ప్రథమః పటలః।

అనాద్యన్తో౽పరాధీనః స్వాధీనభువనత్రయః।
జయత్యవిరతో వ్యాప్తవిశ్వః కాలో వినాయకః॥౧॥

మనోరమాటీకా ప్రారభ్యతే।

శ్రీగణేశాయ నమః

ఆద్యశ్లోకేన ప్రబన్ధవాక్యార్థగర్భే వినాయకస్తుతిః క్రియతే । తత్ర అనాద్యన్తః కాలస్యాऽऽద్యన్తరహితత్వాత్। అపరాధీనః—ఇతరప్రేరణావిధురః। స్వాధీనభువనత్రయః—స్వాయత్తజ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయాత్మభువనత్రయః। జయతి—విశ్వోత్కృష్టోభవతీత్యర్థః అవిరతః—కాలస్య మన్తన్యమానత్వాత్। వ్యాప్తవిశ్వః—దేశరూపాభ్యామనవచ్ఛిన్నత్వాత్। కాలఇతి విశేషణస్య నామ।వినాయకః విఘ్నేశ్వరోవిగతనాయక ఇతి చ। ఏతదుక్తం భవతి-ఏవముక్తః కాలరూపో వినాయకః సర్వోత్కృష్టో భవతీతి తథావిధో విగతనాయకః కాలో విశ్వోత్కృష్టో భవతీతి చ। తేన కాలరూపపరమార్థాయా లలితానిత్యాయా విశ్వమయత్వం సాధకానాం తాదాత్మ్యం చ ప్రబన్ధవాక్యార్థత్వేనాత్ర సూచితమిత్యుపదిశన్తి పూజ్యపాదాః॥౧॥

ఏకత్రింశే తదూర్ధ్వం చ హోమాః కామ్యా మహోదయాః ॥౧౬॥

త్రయస్త్రింశే తు పటలే యన్త్రాణి ఫలభేదతః।
చతుస్త్రింశే తు నామాని పఞ్చత్రింశేऽస్య వాసనా॥౧౭॥

షట్త్రింశే స్వాత్మకథనమధ్యాయాస్తత్త్వవిగ్రహాః।
ప్రత్యధ్యాయం శతశ్లోకాః స్యాదేవం తన్త్రసంగ్రహః॥౧౮॥

సున్దరః సుముఖః స్వచ్ఛః సులభో బహుతన్త్రవిత్।
అసంశయః సంశయచ్ఛిన్నిరపేక్షో గురుర్మతః॥౧౯॥

సౌన్దర్యమనవద్యత్వం రూపే సౌముఖ్యతా పునః।
స్మేరపూర్వాభిభాషిత్వం స్వచ్ఛతాऽజిహ్మవృత్తితా॥౨౦॥

సౌలభ్యమప్యగర్విత్వం సన్తోషో బహుతన్త్రతా।
అసంశయస్తత్త్వబోధే తచ్ఛక్తిప్రతిపాదనాత్॥౨౧॥

నైరపేక్ష్యమవిత్తేచ్ఛా గురుత్వం హితవాదితా।
ఏవంవిధో గురుర్జ్ఞేయస్త్వితరః శిష్యదుఃఖదః॥౨౨॥

చతుర్భిరాద్యైః సంయుక్తః శ్రద్ధావాన్ సుస్థిరాశయః।

అన్యస్మిన్—పఞ్చదశకే। తతః సప్తదశే। పరే—ఏకోనవింశే। అతః — వింశే। అనన్తరే—ద్వావింశే। తదనన్తరే చతుర్వింశే। అనన్తరే—ఏకోనత్రింశే। తదూర్ధ్వేత్రింశత్తమే। తదూర్ధ్వే—ద్వాత్రింశే। అస్య—ఉపాసనాదేః। తత్వవిగ్రహః—షట్త్రింశత్సఙ్ఖ్యావిశిష్టత్వాత్, ॥౯॥౧౦॥౧౧॥౧౨॥౧౩॥౧౪॥౧౫॥౧౬॥౧౭॥౧౮॥

సున్దర ఇత్యాదిభిః దుఃఖద ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్దేశికలక్షణముపదిశతి। తత్ర సన్తోషః—పూర్ణతా। ప్రతిపాదనాత్ తత్త్వస్య। ఇతరః ఉక్తలక్షణవిహీనోదేశికః। శిష్యదుఃఖదః—శిష్యస్య విత్తాపహారశరీరక్లేశబుద్ధివ్యామోహాదిభిరిత్యర్థః॥౧౯॥౨౦॥౨౧॥౨౨॥

అలుబ్ధః స్థిరగాత్రశ్చ ప్రేక్షాకారీ జితేన్ద్రియః॥౨౩॥

ఆస్తికో దృఢ్ఃభక్తిశ్చ గురౌ మన్త్రే సదైవతే।
ఏవంవిధో భవచ్ఛిష్యస్త్వితరో దుఃఖకృద్గురోః॥౨౪॥

గురూచ్యమానే వచనే దద్యాదిత్థం వచః సదా।
ప్రసీద నాథ। దేవేతి తథేతి చ కృతాదరమ్॥౨౫॥

ప్రణమ్యోపవిశేత్పార్శ్వే తథా గచ్ఛేదనుజ్ఞయా।
ముఖావలోకీ సేవేత కుర్యాదాదిష్టమాదరాత్॥౨౬॥

అసత్యం న వదేదగ్రే న బహు ప్రలపేదపి।

కామం క్రోధం తథా లోభం మానం ప్రహసనం స్తుతిమ్ ॥౨౭॥

చాపలాని చ జిహ్మాని నర్మాణి పరిదేవనమ్ ।
ఋణదానం తథాఽఽదానం వస్తూనాం క్రయవిక్రయమ్ ॥౨౮॥

న కుర్యాద్గురుణా సార్ద్ధం శిష్యో భూష్ణుః కదాచన ।
యతో గురుః శివః సాక్షాత్తం స్తువన్ ప్రణమన్ భజేత్ ॥౨౯॥

యథా దేవే తథా మన్త్రే యథా మన్త్రే తథా గురౌ ।

చతురిర్భిరిత్యాదినా గురోరిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన శిష్యలక్షణముపదిశతి, తత్ర చతుర్భిరాద్యైః సంయుక్తః—గురోర్లక్షణత్వేనోక్తైః సున్దరత్వాదిభిశ్చతుర్భిర్విశేషణైః ఉపేతః। ఇతరః—ఉక్తగుణవిహీనః దుఃఖకృత్ గురోః—అకీర్త్యనర్థచిత్తదేహ—క్లేశాద్యైః ॥౨౨॥౨౩॥౨౪॥

గురూచ్యమాన ఇత్యాదిభిః ప్రణమన్ భజేదిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః శిష్యాచారక్రమముపదిశతి। తత్ర స్తుతిః—స్వాత్మపరయోః। జిహ్మాని—కుటిలాని। పరిదేవనం—ప్రలాపః। భూష్ణుః—జిజీవిషుః। భజేత్ సేవేత ॥౨౫॥౨౬॥౨౭॥౨౮॥

యథా దేవ ఇత్యాదిభిర్భక్తిసమన్విత ఇత్యన్తైర్దశభిః శ్లోకైః పూజ్యపాదో-

యథా గురౌ తథా స్వాత్మన్యేవం భక్తిక్రమః ప్రియే ! ॥౩౦॥

గురోస్తు జన్మదివసే కుర్యాదుత్సవమాదరాత్ ।
విశేషపూజాం యోగిభ్యో భోజనం తత్పదార్చనమ్ ॥౩౧॥

వ్యాప్తే దూరగతే పూజ్యం పూజయేదగ్రజాదిషు ।

ఏకదేశే నిత్యసేవా దూరస్థే యోజనక్రమాత్॥౩౨॥

ఏకాది ఋతుసంవృద్ధ్యా వర్షే షడ్యోజనాన్తరే।
తతోఽదూరగతే సేవా తదాజ్ఞాపరిపాలనమ్॥౩౩॥

ఆసనం శయనం వస్త్రం భూషణం పాదుకాం తథా।
ఛాయాం కలత్రమన్యచ్చ యత్తస్యేష్టం తు పూజయేత్॥౩౪॥

ఏకగ్రామే పృథక్పూజాం న కుర్యాదననుజ్ఞయా।
పూజామధ్యే సమాయాతే పూజ్యే నత్వా స్థితిం వదేత్॥౩౫॥

విధేహి శేషమిత్యుక్తః కుర్యాన్నో చేత్తదాజ్ఞయా।
వర్తేత సోఽపి తచ్ఛేషం కుర్యాన్నిశ్చలమానసః॥౩౬॥

పూజామధ్యే గురౌ పూజ్యే త్వన్యే వాఽపి సమాగతే।
కృత్యమేవం సముద్దిష్టం మౌనం త్వైర్న సమాచరేత్॥౩౭॥

గురుం న మర్త్యం బుధ్యేత యది బుధ్యేత తస్య తు।

పాస్త్రిక్రమముపదిశతి। తత్ర వ్యాప్తే—లోకాన్తరం గతే। దూరగతే—వక్ష్యమాణషడ్యోజనాదుపరిసఙ్ఖ్యావిశిష్టయోజనదేశం గతే। అగ్రజాదిషు గురుం తదగ్రజ ఇత్యాద్యుపరిష్టాత్ వక్ష్యమాణానుపదిశత్యాదిశబ్దేన। ఏకదేశే-గ్రామనగరమణ్డలఖేటఖర్వటపత్తనాదిషు గురుశిష్యయోః స్థితౌ। యోజనక్రమాత్-దూరస్థ ఇత్యన్వయః। ఏకగ్రామ ఇతి పూర్వోక్తనగరాదీనాముపలక్షణమ్। పృథక్పూజాం—గురుమన్తరేణాన్యేషాం

న కదాపి భవేత్సిద్ధిర్మన్త్రైర్వా దేవపూజనైః॥౩౮॥

మన్త్రేణ తస్య నియతం పూజాం కుర్యాద్యథోదితామ్।
తాం చ తత్పటలే సమ్యక జ్ఞాత్వా భక్తిసమన్వితః॥౩౯॥

నిత్యానాం త్రై పురాణాం చ నావేక్ష్యాస్త్వం శకాదయః।
తథాప్యత్రోచ్యతే కిఞ్చిదభిచారాదిసిద్ధయే॥౪౦॥

అశ్విన్యాదిషు ఋక్షేషు విన్దుసర్గాన్త్యవర్జితమ్।
చతురో యోజయేదాద్యాన్ విన్దుసర్గౌ తు సర్వగౌ॥౪౧॥

తేన మన్త్రాదివర్ణేన నామ్నశ్చాద్యాక్షరేణ చ।
గణయేద్యత్ర షష్ఠం వాఽప్యష్టమం ద్వాదశం తు వా ॥౪౨॥

రిపోర్మన్త్రాద్యవర్ణం స్యాత్ తేన తస్యాహితం భవేత్।
రాశిష్వన్యత్ర ఋక్షేషు సప్తపఞ్చతృతీయగైః॥౪౩॥

సాధ్యానామపి విజ్ఞేయమంశకాద్యమనుగ్రహే।

దేవతానాం వా పూజాం స్వయం న కుర్యాత్ ఇతి। పూజ్యే త్వన్యే వా తదగ్రతః ప్రాప్తవిద్యమిత్యాదిష్వన్యతమే। తత్పటలే–
ద్వితీయపటలే॥౨౯॥౩౦॥౩౧॥౩౨॥౩౩॥౩౪॥౩౫॥౩౬॥౩౭॥౩౮॥౩౯॥

నిత్యానామిత్యాదిభిః సర్వత ఇత్యన్తైర్ద్వావింశత్యా శ్లోకైర్మన్త్రాణామంశకాదికముపదిశతి। తత్ర అంశకాదయ ఇత్యత్ర అంశకశబ్దో రాశ్యాదివాచకః। ఆదిశబ్దేన సిద్ధాదిచక్రగణన ఋణఋణి ప్రభృతయ ఉచ్యన్తే। అశ్విన్యాదిషు ఋక్షేషుమేషాదిషు రాశిష్విత్యర్థః।

విన్దువిసర్గన్వ్యవర్జితం—విన్దువిసర్జనీయక్షకారరహితమ్। చతుర ఇతి పుంల్లిఙ్గద్వితీయావహువచనమ్। అద్యాన్—అకారాద్యాన్ వర్ణానితిశేషః విన్దుసర్గౌ తు సర్వగౌ విన్దుసర్గయోః శివశక్తిరూపత్వాత్ సర్వాత్మతా। తేన రాశిషు యోజితాక్షరక్రమేణ। ఏతదుక్తం భవతి ప్రత్యక్షరం సత్రిపాదాస్త్రయస్త్రింశద్ఘటికాః సమ్భవన్తి తాభిః మాధ్యమాధకయోరంశకం జానీయాత్।

యత స్తే తత్త్వవిజ్ఞానరహితా స్తే న చోదితమ్॥౪౪॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక చ సూత్రపఞ్చకయోగతః।
కోష్ఠాని షోడశాఽత్ర స్యు స్తేషు వర్ణాన్ క్రమాల్లిఖేత్॥౪౫॥

చతుశ్చతుర్విభాగేన కల్పయేత్తాని వై క్రమాత్।
ప్రథమప్రథమే త్వాద్యం ద్వితీయప్రథమే తథా॥౪౬॥

ద్వితీయమన్యతశ్చాన్యత్ తథాఽన్యదపి కల్పయేత్।
తత్తకోష్ఠేషు విలిఖేత్ తత్తత్పఞ్చమమక్షరమ్॥౪౭॥

ఏవం చతుర్షుకోష్ఠేషు క్షాన్తావధి సమాలిఖేత్।

ఇతి। గణయేత్—రిపునామాద్యక్షరరాశిమారభ్య మన్త్రాద్యక్షరరాశ్యన్తం గణితే షష్ఠాష్టమద్వాదశరాశిగతాక్షరాది- కైర్మన్త్రైరరాతేరభిచారాదికం కుర్యాదిత్యర్థః। రాశిషు ప్రోక్తమితిశేషః। ఋక్షేషు—అశ్విన్యాదిషు నక్షత్రేషు। సప్తపఞ్చతృతీయగైః—ప్రాగ్వత్ రిపునామాద్యక్షరనక్షత్రమారభ్య మన్త్రాద్యక్షరరాశ్యన్తం గణితే సప్తపఞ్చతృతీయనక్షత్రగతాద్యవర్ణైర్మన్త్రై- స్తస్యాభిచారాదికం కుర్యాదిత్యర్థః। సాధ్యానామిత్యాది ఉపరిష్టాద్వక్ష్యమాణసాధ్యసాధకసిద్ధాఖ్యేషు త్రిషూపాసకేషు ప్రథమస్య తత్వజ్ఞానరహితత్వాత్
ప్రాగుక్తాంశకాద్యమనుగ్రహేష్వవేక్ష్యణీయతమిత్యర్థః॥౪౦॥౪౧॥౪౨॥౪౩॥ ౪౪॥౪౫॥

వర్ణాన్ క్రమాల్లిఖేదిత్యత్ర క్రమశబ్దార్థః ప్రదర్శ్యతే—చతుశ్చతుర్విభాగేన షోడ़శకోష్ఠాని ప్రాదక్షిణ్యేన చత్వారి చత్వారి వక్ష్యమాణసాధ్యసిద్ధసుసిద్ధారివర్గేషు సఙ్కల్ప్య। ప్రథమప్రథమే—ప్రథమచతుష్కప్రథమకోష్ఠే ఆద్యమక్షరం లిఖేత్। ద్వితీయప్రథమే—ద్వితీయచతుష్కప్రోక్తక్రమప్రథమకోష్ఠే తథా—యథా పూర్వచతుష్టయస్య ప్రథమకోష్ఠః కల్పితః అత్రాపి తథా కుర్యాదిత్యర్థః। ద్వితీయ—సాకారం లిఖేత్। అన్యతశ్చ—తృతీయచతుష్కప్రోక్తక్రమప్రథమకోష్ఠే। అన్యత్—తృతీయమికారం లిఖేత్। తథాఽన్యదపి కల్పయేత్—తథా—యథా పూర్వచతుష్కత్రయమ్। అన్యత్—చతుర్థచతుష్కమ్। అపిః సముచ్చయే। కల్పయేత్—విలిఖేత్। చతుర్థమీకారం చతుర్థచతుష్క ప్రోక్త-

స్వనామాద్యక్షరం యత్ర కోష్ఠే సన్దృశ్యతే తతః॥౪౮॥

సిద్ధాదీన్ గణయేద్యావన్మన్త్రాద్యక్షరదర్శనమ్।
సిద్ధసిద్ధో జపాత్సిధ్యేత్ ద్విగుణాత్సిద్ధసాధ్యకః ॥౪౯॥

ప్రథమప్రథమకోష్ఠే లిఖేదిత్యర్థః। తత్తత్కోష్ఠేషు—ఉక్తచతుష్కచతుష్టయద్వితీయకోష్ఠేషు। తత్తత్పఞ్చమం—ప్రథమప్రథమద్వితీయతృతీయకోష్ఠలిఖితాక్షరాణాం పఞ్చమాక్షరాణి విలిఖేదిత్యర్థః। ఏవం—ప్రాగ్వత్। ద్వితీయకోష్ఠాక్షరాణాం పఞ్చమాక్షరాణి తృతీయకోష్ఠేషు విలిఖేత్। తృతీయకోష్ఠాక్షరాణాం పఞ్చమాక్షరాణి చతుర్థకోష్ఠేషు విలిఖేత్। ఉక్తే చతుష్కచతుష్కే ప్రత్యేకం కోష్ఠే పునః పునః పఞ్చమాక్షరలేఖనతః క్షాన్తావధి చతుష్కచతుష్టయేఽపి సమాలిఖేత్। ఏవం లిఖితే సతి ప్రథమచతుష్కప్రథమకోష్ఠే అకథహ ఇతి చత్వార్యక్షరాణి। తద్ద్వితీయకోష్ఠే ఉజప ఇతి త్రీణి। తత్తృతీయకోష్ఠే లృఝమ ఇతి త్రీణి। తచ్చతుర్థ కోష్ఠే ఓడవ ఇతి త్రీణి। ద్వితీయచతుష్కప్రథమకోష్ఠే ఆఖదల ఇతి చత్వారి అక్షరాణి। తద్ద్వితీయకోష్ఠే ఊచఫ ఇతి త్రీణి। తత్తృతీయకోష్ఠే లౄత్రయ ఇతి త్రీణి। తచ్చతుర్థకోష్ఠే ఆఢగ ఇతి త్రీణి తృతీయచతుష్కప్రథమకోష్ఠే ఇగధక్ష ఇతి చత్వారి।తద్వితీయకోష్ఠే ఋచ్ఛవ ఇతి త్రీణి। తత్తృతీయకోష్ఠే ఏటర ఇతి త్రీణి। తచ్చతుర్థకోష్ఠే అంగాష ఇతి త్రీణి। చతుర్థచతుష్కప్రథమకోష్ఠే ఇఘన ఇతి త్రీణి। తద్ద్వితీయకోష్ఠే ౠజభ ఇతి త్రీణి। తత్తృతీయకోష్ఠే ఐటల ఇతి త్రీణి। తచ్చతుర్థకోష్ఠే అః త స ఇతి త్రీణి। ఏవం లిఖితే ప్రథమచతుష్క- కోష్ఠాక్షరాణాముపరితనాక్షరాణి ద్వితీయచతుష్కకోష్ఠేషు యథాక్రమం దృశ్యన్తే। అకారాదిక్షకారాన్తాన్యేకపఞ్చాశదక్షరాణి తేషు షోడ़శకోష్ఠేషు వ్యాకులక్రమాణి దృశ్యన్త ఇతి ప్రథమప్రోక్తక్రమశబ్దస్యార్థః॥౪౬॥౪౭॥౪౮॥౪౯॥

సిద్ధసిద్ధ ఇత్యాదిభిః సునిశ్చితమిత్యన్తైరర్ద్ధాద్యైః షడ్భిః శ్లోకైస్తేషాం షోఢశకోష్ఠాక్షరాణాం ఫలాన్యుపదిశతి। తత్ర అతోఽన్యథా—సుసిద్ధసాధ్యాదన్యః అనన్తరభూతః సుసిద్ధ ఇత్యర్థః। అభిచారే రిపోరేవం యది స్వాత్మవిపత్తయే—రిపోరభిచారకాలే తస్య సుసిద్ధసుసిద్ధశ్చేదభిచారమన్త్రస్తస్యాభిచారకస్యైవ నిధనాయ భవతీత్యర్థః।

ఋణసిద్ధాదియోగేషు మన్త్రదానే విశేషతః।

సిద్ధే సుసిద్ధః సమ్ప్రాప్త్యై సిద్ధారిర్హన్తి గోత్రజాన్।
సాధ్యసిద్ధేఽతిసంక్లేశాత్ సాధ్యసాధ్యోఽతిదుఃఖకృత్॥౫౦॥

సాధ్యే సుసిద్ధో భజనాత్సాధ్యారిః స్వాం శ్రియం హరేత్।
సుసిద్ధసిద్ధోఽధ్యయనాత్ ఫలం దద్యాద్యథేప్సితమ్॥౫౧॥

సుసిద్ధసాధ్యో జాపాద్యైః సిద్ధయే స్యాదతోఽన్యథా।
సుసిద్ధే తు ప్రసిద్ధస్తు పూర్వజన్మకృతశ్రమః॥౫౨॥

తస్మాత్ తు సర్వసిద్ధీనాం సాధనే యో జపేన్మనుమ్।
అభిచారే రిపోరేవం యది స్వాత్మవిపత్తయే॥౫౩॥

సుసిద్ధోరిరశేషేణ స్వకులాన్నాశయేద్ధ్రువమ్।
అరిసిద్ధః సుతం హన్యాదరిసాధ్యః స్వయోషితమ్॥౫౪॥

అరిః సుసిద్ధోమన్త్రస్తు కులోత్సాదనకృచ్ఛనైః।
అర్యరిః స్వాత్మహా మన్త్రః సమ్ప్రాప్త్యైవ సునిశ్చితమ్॥౫౫॥

నామాద్యక్షరమారభ్య యావన్మన్త్రాదివర్ణకమ్।

త్రిధా కృత్వా స్వరైర్భిన్ద్యాత్ తదన్యద్విపరీతకమ్॥౫౬॥

ప్రసిద్ధం నామ గృహ్ణీయాత్ ప్రసుప్తో యేన జాగ్రతి॥౫౦॥౫౧॥౫౨॥౫౩॥॥౫౪॥౫౫॥

నామాద్యక్షరమిత్యాదిభిః సర్వత ఇత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైః సాధకమన్త్రయోరుత్తమర్ణాధమర్ణత్వం తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర యావమన్త్రాదివర్ణకం—మాతృకాక్షరక్రమేణ స్వనామాద్యక్షరమారభ్య మన్త్రాద్యక్షరావధి గణయేదిత్యర్థః। త్రిధా కృత్వా—తాం సఙ్ఖ్యాం త్రిగుణీకుర్యాత్। స్వరైః స్వరశబ్దేన షోడశసప్తత్రిసఙ్ఖ్యా ఉచ్యన్తే। తత్ర సమ్ప్రదాయాత్ సప్తసఙ్ఖ్యాఽఙ్గీకృతా। భిన్ద్యాత్—తథా తాం సఙ్ఖ్యామాహరేత్। తదన్యత్—మన్త్రాద్యక్షరమారభ్య స్వనామాద్యక్షరావధి మాతృకాక్షరాణి। విపరీతకం సప్తభిః సంవర్ద్ధ్య త్రిభిరా హరేదిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి—సర్వేషాం విద్యామన్త్రాణాం సర్వేషాం సాధ్యాదీనాం చ ఉత్తమర్ణాధమర్ణత్వం జ్ఞాతుముపాయః మాతృకాక్షరపాఠకమేణ స్వనామాద్యక్షరమారభ్య ఉద్దేశ్యస్య

కృత్వాఽధికో ఋణీ జ్ఞేయో ఋణీ చేన్మన్త్రముత్తమమ్।

స్వయం ఋణీ చేత్తన్మన్త్రం త్యజేత్ పూర్వ ఋణీ యతః॥౫౭॥

కథం ఋణిత్వం మన్త్రాణాం సాధకానాం చ మే వద !।

పూర్వజన్మకృతాభ్యాసే పాపాదస్యాఫలాప్తికృత్॥౫౮॥

పాపే నష్టే ఫలావాప్తిః కాలే దేహక్షయాదృణీ।

మన్త్రః సమ్ప్రాప్తిమాత్రేణ ప్రాక్తనః సిద్ధయే భవేత్॥౫౯॥

సిద్ధమాదగురోర్లబ్ధమన్త్రో యః సిద్ధిభాఙ్నరః।

లక్ష్మీమదాదనాదృత్య మన్త్రే భోగమవాప్తవాన్॥౬౦॥

సన్మన్త్రస్య ఋణీ జ్ఞేయో భజనం తస్య పూర్వగమ్।

తస్మాదృణవిశుద్ధిస్తు కార్యా సర్వైస్తు సర్వతః॥౬౧॥

రుద్రాక్షైరపి పద్మాఖ్యైః పుత్రజీవైః కుచన్దనైః।

స్ఫాటికైశ్చ ప్రవాలైశ్చ మౌక్తికైర్వే మనిర్మితైః॥౬౨॥

ఆద్యక్షరాత్ పూర్వాక్షరాణి గణయిత్వా తాం సఙ్ఖ్యాం త్రిగుణీకృత్య సప్తభిరాహృత్య శిష్టసఙ్ఖ్యాం విజ్ఞాయ తథా మన్త్రాద్యక్షరాది స్వనామాద్యక్షరావధి గణయిత్వా తాం సఙ్ఖ్యాం సప్తభివర్ధయిత్వా త్రిభిరాహృత్య శిష్టం చ జానీయాదితి। కృత్వేత్యాదినా ఏతదుక్తం భవతి— పూర్వశ్లోకోక్తశిష్టసఙ్ఖ్యయోరధికసఙ్ఖ్యాయుక్తోఽధమర్ణః హీనసఙ్ఖ్యాయుక్త ఉత్తమర్ణః। తత్ర మన్త్రస్య అధమర్ణత్వే ఫలభూయస్త్వం స్వస్యాధమర్ణత్వే నైష్ఫల్యం తేనోత్తమర్ణవిద్యాదీన్ పరిత్యజ్య అధమర్ణానేవ స్వీకుర్యాదితి। సర్వైః సాధకైః సాధ్యైశ్చ। సర్వతః—మన్త్రేషు విద్యాసు చేత్యర్థః ॥౫౬॥ ౫౭॥ ౫౮॥ ౫౯॥ ౬౦॥ ౬౧॥ ౬౨॥

రుద్రాక్షైరిత్యాదిభిర్జపమిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైరక్షమాలాదికముపదిశతి। తత్ర కుచన్దనైః రక్తచన్దనైః॥౬౩॥౬౪॥౬౫॥

రాజతైర్జపమాలా స్యాత్ పూర్వం పూర్వం ఫలేద్గురుః।

ఆదిక్షాన్తైరక్షరైః స్యాదక్షమాలా యథార్థతః॥ ౬౩॥

అనులోమవిలోమాభ్యాం మాతృకాన్తరితాం జపేత్।

ఏవం సర్వగుణోపేతో జాయతే సర్వసిద్ధిమాన్॥౬౪॥

తర్జనీరహితైః కుర్యాదఙ్గుల్యగ్రైర్జపక్రియామ్।

అఙ్గులీపర్వసంస్పర్శాదపి వా గణయేజ్జపమ్॥౬౫॥

అబుద్ధిపూర్వం విహితే నిషిద్ధే కర్మణి ద్రుతమ్।

విద్యాం జపేచ్ఛతం తేన తత్పాపాన్ముచ్యతే ధ్రువమ్ ॥౬౬॥

నిత్యాతిక్రమదోషాణాం శాన్త్యై విద్యాం శతం జపేత్।
నైమిత్తికాతిక్రమణే సహస్రం ప్రజపేత్తదా॥౬౭॥

విశుద్ధదేదేహవదనః శుక్లామ్బరధరః శుచిః।
విముఖః పరనిన్దాసు దేవతాదర్శనేషు చ॥౬౮॥

పరార్థవనితాభూమిపీడ఼ాసు విగతస్పృహః।
దయాన్వితః సర్వజనే ప్రేక్షాకారీ గతస్పృహః॥౬౯॥

ఆస్తికో గురుభక్తశ్చ నిత్యశో నియమాన్వితః।
యః స సర్వగుణోపేతో విద్యాసిద్ధిమవాప్నుయాత్॥౭౦॥

అన్యథా వర్తమానో యో విద్యాభజనవాఀశ్చిరమ్।
న తస్య సిద్ధిః కుత్రాపి కదాచిచ్చ కథఞ్చన॥౭౧॥

అబుద్ధీత్యాదినా తదేత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన ప్రాయశ్చిత్తముపదిశతి॥౬౬॥౬౭॥

విశుద్ధేత్యాదిభిః కథఞ్చనేత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః సాధకసమాచారముపదిశతి। తత్ర దేవతాదర్శనేషు—దేవతాసు దర్శనేషు చ నిన్దాసు విముఖః। దర్శనేషు—వైదికవైష్ణవశైవాదిషు॥౬౮॥౬౯॥౭౦॥౭౧॥

ఆదౌ యోగో భవేదన్తే పల్లవః సమ్పుటో ద్వయోః।
ఏకాన్తరం తు గ్రన్థనం విదర్భోద్వ్యన్తరీకృతః॥౭౨॥

మన్త్రదోషాంస్తు విజ్ఞాయ గురుః పరిహరేత్ క్షణాత్।

అన్యథా స గురుః శిష్యం నిహన్త్యేవాచిరాత్ ధ్రువమ్॥౨౩॥

ఆదౌ యోగేత్యాదినా శ్లోకేన మన్త్రేషు సాధ్యకర్మయోజనప్రకారముపదిశతి।తత్ర ఏతదుక్తం భవతి–మన్త్రవిద్యయోరాదౌ సాధకసాధ్యకర్మణాం యోజనే యోగ ఇతి సంజ్ఞా। మన్త్రవిద్యయోరన్తే పూర్వోక్తయోజనాత్ పల్లవ ఇతి సంజ్ఞా। మన్త్రవిద్యయోరాద్యన్తయోః పూర్వోక్తయోజనాత్సంపుట ఇతి సంజ్ఞా। మన్త్రవిద్యయోః ప్రాగుక్తానాఞ్చ ఏకైకాక్షరతోఽన్యోన్యసమ్మేలనాత్ గ్రథనమితి సంజ్ఞా। మన్త్రవిద్యయోః పూర్వోక్తానాం చ అన్యోన్యమక్షరద్వయయోజనాత్ విదర్భ ఇతి సంజ్ఞా। స చ త్రివిధః మన్త్రాక్షరద్వయాన్తరే సాధ్యాక్షరమేకమేకం యోజయేత్ ఇత్యేకః ప్రకారః। సాధ్యాక్షరాణాం ద్వయాన్తరే మన్త్రాదీనామక్షరమేకం యోజయేత్ సోఽపరః। మన్త్రాదీనామక్షరద్వయాన్తరే సాధ్యాదీనమక్షరం ద్వయం ద్వయం యోజయేదేషోఽన్యః। ఏవం త్రైవిధ్యమితి॥౨౩॥

మన్త్రదోషానిత్యాదిభిర్గురురిత్యన్తైర్నవభిః శ్లోకైర్మన్త్రదోషాదికముపదిశతి। తత్ర స గురురిత్యత్ర సశబ్దో మన్త్రవిషయః। షట్కర్ణగః స్వవ్యతిరిక్తయోర్ద్వయోర్యుగపత్శ్రవణాత్। అధికైర్జపాత్ అధికదేవతామన్త్రైః సార్ద్ధం క్షుద్రదేవతామన్త్రజపాత్ క్షుద్రస్య త్రాసః। గర్వితః—సాధకస్యానభిముఖః। అవిధిప్రాప్తః—దీక్షాదివిధిమన్తరేణ సమ్ప్రాప్తః। వైరికోష్ఠగాః పూర్వోక్తవైరివర్గచతుష్కకోష్ఠగాః। నిర్జితాః—పరాజితాః। కర్మబాహుల్యాత్—సాధకస్య ప్రాగ్జన్మదుష్కృతబాహుల్యాత్। అహమాః—హకారసకారరహితాః। సత్త్వవర్జితాః—బలహీనాః। అపూర్ణరూపాః—వాచ్యస్య అపుష్కలాక్షరాః। ఛిన్నాః—మహావయవిన ఏకదేశత్వాత్। స్తమ్భితాః—సాధకాభిమతప్రదానేషు। సానునాసికాః—స్పర్శవర్గేష్వన్త్యాక్షరప్రాయాః। అకాలవినియోగేన మన్త్రస్య స్వాపకాలేషు ప్రయోగాదిషు వినియోగేన। మన్త్రాణాం స్వాపప్రబోధయోర్లక్షణముచ్యతే। ప్రణవక్షకారరేఫహకారాక్షరప్రాయామన్త్రాద్యా ఆగ్నేయాః। ద్వన్ద్వక్షరప్రాయా మన్త్రాః సౌమ్యాః। సాధకస్య శ్వాసే దక్షిణనాసాపుటే పరిపూర్ణం ప్రవహతి సతి ఆగ్నేయ-

తేన తత్పరిహారఞ్చ శృణు దేవి। సమాహితా।

పరిహారప్రకారన్తు వక్ష్యే యోగేషు తత్త్వతః॥౨౪॥

దగ్ధః షట్ కర్ణగో మన్త్రః త్రస్తః స్యాదధికైర్జపాత్।
గర్వితస్త్వవిధిప్రాప్తః శత్రవో వైరికోష్ఠగాః॥౭౫॥

బాలా లఘ్వక్షరప్రాయా వృద్ధా గుర్వక్షరాన్వితాః।
నిర్జితా కర్మబాహుల్యాదహసాః సత్త్వవర్జితాః॥౭౬॥

మన్త్రాదీనాం ప్రబోధకాలః। ఇతరేషాం సామ్యాదీనాం తదా స్వాపకాల ఏవ। వామనాసాపుటే శ్వాసే ప్రవహతి సతి సౌమ్యమన్త్రాదీనాం ప్రబోధకాలః। ఇతరేషామాగ్నేయానామన్త్రాణాం తదా స్వాపకాలశ్చ।ఏతత్సకలమవిజ్ఞాయ మన్త్రాన్ మనీషితేషు కార్యేషు వినియోజకః సాధకస్తేషామ్మూర్చ్ఛాక్లేశకారీ భవతీత్యర్థః। మూర్చ్ఛితాః నిర్వ్యాపారాః। సాధకసమీహితసంపాదనే నిర్వ్యాపారా ఇత్యర్థః। స్వాపగాః—సుప్తవత్ సాధకానభిముఖాః। అజపాత్—గురోర్విద్యాధిగమదివసమారభ్య తదుక్తక్రమభజనానఙ్గీకారాత్। అత్ర సన్నిర్దివ్యత్వాదచిన్త్యః। మత్తా మన్త్రాః—సమీచీనభజనశీలస్య సాధకస్యార్థానర్థౌ సమం సాధయన్తీత్యర్థః। పత్రేషు పఠనాత్ యథావిధి గురుముఖాదధిగమమన్తరేణ యతః కుతశ్చిత్ పత్త్రేషు మన్త్రాదీన్ దృష్ట్వా తత్ర పఠిత్వా జపాదిత్యర్థః। అన్యవర్ణైః—మన్త్రాక్షరేభ్యా బహిర్భూతైః। తేషాం తత్ర నామ సాధకస్యానవధానపఠనాద్వా సమ్భవః। కీలితాః—యథా కాలాఖ్యః శఙ్కుర్ద్రుమకుడ్యాదిషు భిన్నరూపః తద్వన్నామసామ్యసాధకానవధానసంపాదితైరక్షరైః కీలితా ఇత్యర్థః। రుద్ధాః—నిరుద్ధాః—నివారితా ఇత్యర్థః। విసన్ధికాః విగతసన్ధికాః గుణవృద్ధియణాదేశాదిప్రాప్తౌ సత్యాం అకృతసన్ధికాః। ప్రాప్తదుఃఖా ప్రాప్తక్లేశాః। వైరిసమన్వితాః—వైరిమన్త్రాద్యైః సహోపాసితాః। మన్త్రాఙ్గమన్యోన్యం వైరలక్షణముపరిష్టాత్ వాసనాపటలే వక్ష్యమాణత్వాదిహ నోక్తమ్। ఖణ్డీభూతాః—భిన్నవిగ్రహాః। అంశజాపాత్—మన్త్రవిద్యానామేకదేశజాపాత్। అఙ్గహీనాః అఙ్గన్యాసమన్త్రహీనాః। అసంవృతాః—అగోపితాః। గోపితేన గౌరవం ప్రకాశనేన నైష్ఫల్యం

అపూర్ణరుపాశ్ఛిన్నాః స్యుః స్తమ్భితాః సానునాసికాః।
అకాలవినియోగేన ప్రబోధః స్వాపగా జపాత్॥౭౭॥

మత్తాః పత్రేషు పఠనాదన్యవర్ణైస్తు కీలితాః।
రూద్ధా విసన్ధికాః ప్రాప్తదుఃఖా వైరిసమన్వితాః॥౭౮॥

ఖణ్డీభూతాస్త్వం శజాపాదఙ్ఘహీనాస్త్వసంవృతాః।
అపూర్ణే నోపదిష్టా యే హీనవీర్యాస్తు తే మతాః॥౨౯॥

సదా ప్రయోగాత్ కుణ్ఠత్వం క్లిష్టతాఽతివిలమ్బనాత్।
రుగ్ణా ప్రలపనైర్జాపాదన్యమన్త్రైః సహావిలాః॥౩౦॥

ఉపేక్షావస్థాయా జాపాత్ వైషమ్యాదవమానితాః।
పఞ్చవింశతిరుద్దిష్టా దోషాంస్తాన్ శమయేద్గురుః॥౩౧॥

చ సర్వ్వమన్త్రదేవతానాం సర్వత్రోచ్యతే। అపూర్ణేన అనుగ్రహవిధౌ పూర్ణాభిషేకాదిగుర్వాజ్ఞామన్తరేణ ప్రవృత్తేన। హీనవీర్యాః—క్షీణబలాః అనుక్తకరణాదసంజాతశక్తినా ప్రతిపాదితత్వాత్ అస్మిన్ శిష్యే త్వకార్య్యకరాదభజనాదనర్థకరాశ్చేత్యర్థః। కుణ్ఠత్వమ్—అకార్యకరత్వమ్। సుసిద్ధా అపి మన్త్రాదయః సర్వదా వినియోక్తుస్తీక్ష్ణశస్త్రవత్కుణ్ఠాః నిస్తైక్ష్ణ్యా భవన్తీత్యర్థః। క్లిష్టతా—క్లేశార్దితత్వమ్ అతివిలమ్బనాత్ ఉక్తకాలాదధికం విలమ్బ్య మన్త్రాదీనామక్షరావర్తనాత్। రుగ్ణాః—పీడ఼ితాః। ప్రలపనైర్జాపాత్—అయోగ్యైరాలప్యాలప్య జాపాత్। అన్యమన్త్రైః—జప్యమానాదన్యమన్త్రైః। ఆవిలాః వ్యాకులాః—ఏకస్మిన్మన్త్రే జప్యమానే అన్యమన్త్రస్య మధ్యే మధ్యే జపత ఉభయోరపి మన్త్రయోర్వ్యాకులతా భవతి తయోర్నైష్ఫల్యానర్థాదయః సమ్భవన్తీత్యర్థః। ఉపేక్షా—పరిత్యాగః। అనవస్థయా జాపాత్—గురూక్తకల్పోక్తస్వకల్పితమార్గేష్వన్యతమమపహాయ యథోహితక్రమజాపాదిత్యర్థః। వైషమ్యాత్—మన్త్రాణాం దేవతానాం చ జపపూజాహోమాదిషు వైషమ్యాత్। విషమభావాత్ హీనాధిక్యత ఇత్యర్థః। అవమానితాః—పరిభూతాః। శమయేద్ గురుః—వక్ష్యమాణోపాయేనేత్యర్థః॥౨౪॥౨౫॥౨౬॥౨౭॥౨౮॥౨౯॥౩౦॥౩౧॥౩౨॥

బన్ధనం యోనిముద్రాయా మన్త్రాణాం వీర్యయోజనమ్।
ఉభయం బోధయన్ శిష్యం సంరక్షేద్గురురాత్మవాన్॥౩౨॥

గురోర్లక్షణమేతావదాదిమాన్త్యన్తు వేదయేత్।
ఆదిమాన్త్యవిహీనాస్తు వర్ణాః స్యుః శరదభ్రవత్॥౮౩॥

తస్మాదాదిత ఏవాసౌ కుర్యాత్తత్తదహఙ్కృతిః।
యదహఙ్కారవిజ్ఞానాన్మత్సమోజాయతే నరః॥౮౪॥

అనాదిక్రమసంసిద్ధమాతృకాద్యన్తయోజనాత్।
తాదాత్మ్యసిద్ధిం తాం విద్ధి సర్వమన్త్రార్థవిగ్రహామ్॥౮౫॥

ద్విజాతీనాం తు సంస్కారం వేదోక్తం సముదాహృతమ్।
తేషాం చ తత్ర తత్రాపి విద్యయా విధిమాచరేత్॥౮౬॥

స విద్యాస్మరణం కుర్యాత్ క్రియాం సర్వత్ర చోదితామ్।
తేన తన్మయతాసిద్ధిః సర్వత్ర భవతి ధ్రువమ్॥౮౭॥

బన్ధనమిత్యాదిభిర్విగ్రహామ్ ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్దేశికస్య కర్తవ్యముపదిశతి। తత్ర బన్ధనమ్—అనుసన్ధానమ్। యోనిముద్రాయా ఉత్తరత్ర హోమపటలే ప్రాణమానసయోర్మూలాధారాదిబ్రహ్మరన్ధ్రావధి సుషుమ్ణాన్తరాలేన గమాగమరూపా యోనిముద్రా తదనుసన్ధానం యోనిముద్రాబన్ధ ఇత్యర్థః। వీర్యయోజనమ్—ఉత్తరత్ర వాసనాపటలే ప్రోక్తస్య మన్త్రవీర్యస్య మన్త్రేణ సాధకేన చ యోజనం మన్త్రవీర్యయోజనమిత్యర్థః। ఏతదారాధ్యముఖాత్ స్ఫుటతరమవగన్తవ్యమ్। ఆదిమాన్త్యమ్ ఆదిమమన్త్యఞ్చ। ఆదిమాన్త్యవిహీనాః—ఆదిమాన్త్యజ్ఞానసమ్బన్ధవిహీనాః। వర్ణాః—కేవలమక్షరవిగ్రహా మన్త్రా ఇత్యర్థః। తత్తదహం కృతిమ్ మాతృకాయా ఆద్యన్తాక్షరద్వయాత్మికామ్॥౮౩॥౮౪॥౮౫॥౮౬॥

అనాదీత్యాదినా శ్లోకేనైతదుక్తం భవతి। అనాదిసిద్ధక్రమాణామక్షరాణాం సముదాయరూపాయా మాతృకాయాః ప్రథమచరమాక్షయోరకారహకారయోర్యోజనాత్ సంజాతరూపమహం శబ్దం తదర్థం చ ఆద్యన్తప్రత్యాహృతిన్యాయేన స్వాత్మనో మాతృకాత్మతాం తత్ వాఽచ్యరూపం సర్వ దేవతాత్మతాం చేతి॥౮౭॥

అన్యేషామపి వర్ణానాం విద్యయా సముపాచరేత్।
నిధనే విద్యయా దాహో విద్యయాఽన్యత్ సమాచరేత్॥౮౮॥

సమ్పూజ్య భోజయేదేకమనేకం వా స్వశక్తితః।
యోగినం విద్యయా సిద్ధం పూర్వతశ్చ నిమన్త్రితమ్॥౮౯॥

ఊర్మికావసనాద్యైస్తం పూజయిత్వా ప్రణమ్య చ।
విద్యయా విసృజేన్మన్త్రీ స్వవిద్యాసిద్ధయే శివే!॥౯౦॥

గురోస్తు జన్మదివసం విద్యాప్రాప్తిదినం తథా।
స్వజన్మదివసం నాథవ్యాప్తివాసరమేవ చ॥౯౧॥

అక్షరత్రయసమ్ప్రాప్తదినం పూర్ణాదినం తథా।
షట్ పర్వాణి విశిష్టాని సదర్శం సప్తపర్వకమ్॥౯౨॥

మాసతో వర్షతో వాఽపి కుర్యాదేతేషు పూజనమ్।
గురోస్తు జీవితే నిత్యవ్యాప్తే తత్పుత్రకాదికమ్॥౯౩॥

పూజయేత్తత్సమం తం చ ప్రణామాద్యైరుపాచరేత్।
తదభావే తత్కులీనం తద్భక్తం వా సమర్చయేత్॥౯౪॥

ద్విజాతీనామిత్యాదిభిః శివే ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్నాధకకృత్యముపదిశతి। తత్ర– ద్విజాతీనాం—బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యానామ్। సంస్కారం—జాతకర్మాదికమ్। అన్యేషాం వర్ణానామ్—శూద్రాణామ్ అనులోమప్రతిలోమసఙ్కరాత్మనాం చ॥౮౬॥౮౭॥౮౮॥౮౯॥౯౦॥

గురోరిత్యాదిభిర్భవేదిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః పర్వాదికముపదిశతి। తత్ర— అక్షరత్రయసంపాతదినమ్—ఉత్తరత్ర మాతృకాపటలే వక్ష్యమాణాక్షరాత్మకదినేషు వర్గాక్షరద్వయం ఘటికాక్షరం చ త్రీణ్యక్షరాణి యస్మిన్ దినే సంగతాని భవన్తి తదక్షర త్రయసమ్పాతదినమ్। తత్ప్రకారస్య తత్రైవ స్ఫుటతరం వక్ష్యమాణత్వాదిహ న ప్రపఞ్చితమ్॥౯౧॥౯౨॥౯౩॥౯౪॥౯౫॥

స్తువీత పఞ్చభిః శ్లోకైస్తన్నిత్యం సర్వసిద్ధయే।

ప్రాతః ప్రబోధసమయే జపాత్సుదివసం భవేత్ ॥౯౫॥

నమస్తే నాథ ! భగవన్ ! శివాయ శివరూపిణే।

విద్యావతారసంసిద్ధ్యై స్వీకృతానేకవిగ్రహ !॥౯౬॥

నవాయ నవరూపాయ పరమార్థైకరూపిణే।

సర్వాజ్ఞానతమోభేదభానవే చిద్ఘనాయ తే॥౯౭॥

స్వతన్త్రాయ దయాక్లృప్తవిగ్రహాయ శివాత్మనే।

పరతన్త్రాయ భక్తానాం భవ్యానాం భవ్యరూపిణే॥౯౮॥

వివేకినాం వివేకాయ విమర్శాయ విమర్శినామ్।

ప్రకాశానాం ప్రకాశాయ జ్ఞానినాం జ్ఞానరూపిణే॥౯౯॥

పురస్తాత్పార్శ్వయోః పృష్ఠే నమస్కుర్యాదుపర్యధః।

సదా మే చిత్తరూపేణ విధేహి భవదాసనమ్॥౧౦౦॥

భూమితత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్సమీరితా।

నమ ఇత్యాద్యైరాసనమిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్న్యాసస్తోత్రముపదిశతి। తత్ర నవాయ—సర్వదా నవనవత్వస్పృహణీయాయ। నవరూపాయ—నవసఙ్ఖ్యావిశిష్టవిగ్రహాయ। పరమార్థైకరూపిణే—శివత్వేనైకవిగ్రహాయేత్యర్థః। వివేకవిమర్శయోరిదన్తాహన్తయోర్యాథాత్మ్యజ్ఞానమర్థః। ప్రకాశానామ్ సత్యరూపాణామ్॥౯౬॥౯౭॥౯౮॥౯౯॥౧౦౦॥

పురస్తాదిత్యాదినా శ్లోకేనైతదుక్తం భవతి। దేశకాలాకారైస్త్వన్మయతాం మే విధేహీతి శివమ్॥౧౦౧॥

అస్యా నిఃఫాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మ సాత్కృతమ్॥ ౧౦౧॥

ఇతి షోఢశనిత్యాతన్త్రే శ్రీకాదిమతే ప్రథమం పటలమ్ ।

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసార—సింహరాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం తన్త్రా వతారాదిప్రకాశనపరం ప్రథమ పటలం పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్॥ గ్రన్థసంఖ్యా।

ప్రథమే యన్త్రమేకం స్యాత్ గ్రన్థసంఖ్యా శతాత్పరమ్।

త్రిషష్టిరితి నిర్దిష్టం వ్యాఖ్యానం సమ్యగీక్షణాత్॥

అథ ద్వితీయం పటలమ్।

అథ నాథాన్ ప్రవక్ష్యామి మద్రూపాన్ నిత్యవిగ్రహాన్।
విద్యావతారసోపానభూతాంస్తత్పూజనం తథా॥౧॥

ప్రకాశోఽథ విమర్శోఽన్యస్త్వానన్దోఽపర ఇత్యపి।
నామభేదాదహం లోకే కల్పయన్ దివ్యరూపతః॥౨॥

త్రయస్తేభ్యః సముత్పన్నాః సిద్ధాశ్చ త్రయ ఏవ తే।
జ్ఞానః సత్యః పూర్ణం ఇతి శ్రీముఖాస్తే సమీరితాః॥౩॥

దివ్యా మదన్తికే నిత్యం సిద్ధా భూమావిహాపి చ।
నివసన్తి తత స్తేభ్యః సముత్పన్నాస్త్రయస్తథా॥౪॥

స్వాభావః ప్రతిభస్తద్వత్ సుభగశ్చేతి నామతః।
తే భూమావేవ సతతం నివసన్తి మదాత్మకాః॥౫॥

ఏవం త్రైర్నవభిస్తన్త్రం లోకే ప్రథితవైభవమ్।
అకల్పయత్ కాదిశక్తిస్త్వదనన్యా కృతే యుగే॥౬॥

ఏతే ద్వినేత్రా ద్విభుజా లలితాకారసంయుతాః।
ప్రసన్నవదనాః స్మేరా వరాభయకరాన్వితాః॥౭॥

ద్వితీయం పటలమ్।

పూర్వస్మిన్ ప్రథమే పటలే తన్త్రావతారాదికముపదిశ్యానన్తరం సకలపురుషార్థప్రకాశకానాం తన్త్రావతారకాణాం నవానాం నాథానాం స్వరూపం తత్సపర్యావిశేషాదికముపదిశతి-

పూజ్యా ఏవంవిధాః స్వస్వమణ్డలాదిషు పూజనే।
దేవీ శ్రీచక్రసంస్థాస్తు దేవ్యాకారాస్తదాజ్ఞయా॥౮॥

ప్రియాక్షరాభిధానాస్తే సర్వేఽప్యానన్దసంయుతాః।
స్వమణ్డలేషు నాథాన్తాః శక్త్యన్తా దేవి ! మణ్డలే ॥౯॥

మాయా లక్ష్మ్యాదికాస్తద్వన్నవార్ణాఖ్యాస్తథా భవేత్।
నవానాం సర్వశక్తీనాం దేవతానాం చ పూజనే॥౧౦॥

యా విద్యా సర్వసన్తోషకారిణీ సర్వసిద్ధిదా।
సప్తాక్షర్యా తథా దేవి ! పూజయేన్నామపూర్వకమ్॥౧౧॥

తాం మే కథయ విద్యాం తు యా సర్వప్రియకారిణీ।
శృణు దేవి ! మహాసిద్ధికరీ సర్వప్రియంకరీ॥౧౨॥

అథ నాథానిత్యాదినా తద్వత ఇత్యాన్తశ్లోకశతాత్మనా ద్వితీయేన పటలేన। తత్ర అథ నాథానిత్యాదిభిర్నామ- పూర్వకమిత్యన్తైరేకాదశభిః శ్లోకైర్నవానాం నాథానాముత్పత్తిక్రమం తత్కార్యే త్రైర్విద్యాప్రసారణాం తన్మన్త్రాంశ్చోపదిశతి। తత్ర—మద్రూపానిత్యుక్త్యా నిత్యవిగ్రహత్వమ్। తథేతి సముచ్చయే। శ్రీముఖాః—శ్రీశబ్దాద్యసంజ్ఞాః। సదాత్మకాః—శివరూపిణః। ఏతే అసాధారణాః త్ర్యక్షరనామానః। సర్వసాధారణాః త్ర్యక్షరసంజ్ఞా నవ। త్రిత్రిక్రమేణ దివ్యాః సిద్ధా మానవాశ్చ వేదితవ్యా ఇత్యర్థః। ఏతేషాం నవానాం నాథానామసాధారణత్ర్యక్షరనామార్థప్రతిపాదనేనాఖణ్డవిగ్రహశివరూపత్వమారాధ్యముఖాదేవా - ఽవగన్తవ్యమ్। స్వస్వమణ్డలాదిష్విత్యత్ర మణ్డలాన్యుత్తరత్ర వక్ష్యతి। ఆదిశబ్దః

స్వశీర్షాదివిషయః। ఆనన్దసంయుతా ఇతి—ఆనన్దశబ్దోపేతసంజ్ఞా ఇత్యర్థః। నవానామ్—నాథానామితి శేషః। నామపూర్వకమ్—
తత్తన్నామపూర్వకమ్॥౧॥౨॥౩॥౪॥౫॥౬॥౭॥౮॥౯॥౧౦॥౧౧॥

తాన్మే ఇత్యాద్యైర్నమసాస్థితిరిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః సకలశక్తితన్త్రసాధారణం సప్తాక్షరం మన్త్రముపదిశతి। తత్ర యా—సప్తాక్షరీ విద్యా! జవీ—పకారః। మరుత్

జవీ మరుత్సమోపేతో గోత్రా చ ధరయా యుతా।
ప్రాణోఽపి మరూతా యుక్తః స నభః స్యాత్ తృతీయకమ్॥౧౩॥

పునర్జవీ క్ష్మయోపేతో జ్యా చ వాతసమన్వితా।
వ్యాప్తం మరుత్సఖం షష్ఠం నభోఽగ్నిః సప్తమాక్షరమ్॥౧౪॥

ఏవం సప్తాక్షరీ ప్రోక్తా శక్తితన్త్రేషు సిద్ధిదా।
సర్వాసామపి శక్తీనాం దేవతానాం చ నామభిః॥౧౫॥

యోజయన్నామపూర్వా సా సిద్ధ్యై సాధారణం తథా।
శక్తితన్త్రాద్బహిర్భూతతన్త్రేషు నమసా స్థితిః॥౧౬॥

నవానాం నవ నామాని నవార్ణాని పృథక్ పృథక్।
తాని సప్తాక్షరీయోగాత్ప్రత్యేకం షోడ్ఽశాక్షరమ్॥౧౭॥

నిత్యాషోడ్ఽశరూపాణి తాని జ్ఞేయాన్యనుక్రమాత్।
తేషాం నవానాం నామాని మణ్డలీకరణం ప్రియే!॥౧౮॥

పారమ్పర్యమితి ప్రోక్తమాప్తిర్విద్యన్వయస్థితౌ।

తేన శుద్ధేన శుద్ధిః స్యాద్విద్యాయామన్యథాఽన్యథా ॥౧౯॥

ఆకారః। గోత్రా—దకారః। ధరయా ఉకారేణ। ప్రాణః—కకారః। మరుతా ప్రాగ్వత్। నభః—మకారః—విన్దురిత్యర్థః। తృతీయకమ్—అక్షరమితి శేషః। జవీ—ప్రాగ్వత్। క్ష్మయా—ఉకారేణ । జ్యా—జకారః। వాతః—అకారః। వ్యాప్తమ్—యకారః। మరుత్—ప్రాగ్వదాకారః। నభః—ప్రాగ్వత్। అగ్నిః—ఈకారః। దేవతానామిత్యుక్తిః పుంవిషయా ॥౧౨॥౧౩॥౧౪॥౧౫॥౧౬॥

నవానామిత్యాదినా నామానీత్యన్తేన సత్రిపాదేన శ్లోకేన షోడశనిత్యాత్మనాం తేషాం నవానాం నాథానాం షోడశాక్షరాణి నామాన్యుపదిశతి। తత్ర । షోడశాక్షరమ్—నామేతి శేషః॥౧౭॥౧౮॥

మణ్డలీకరణమిత్యాదినా అన్యథా ఇత్యన్తేన పాదాదినా శ్లోకేన పారమ్పర్యస్యావిచ్ఛిన్నత్వముపదిశతి। తత్ర మణ్డలీకరణం ఆద్యన్తయోః సంబన్ధతః। ఆప్తిః— ప్రామాణ్యమ్। అన్వయః—సన్తతిః॥౧౯॥

సాధకానాం తు నామాని దినపర్యాయతోపి వా।

దినాక్షరాణ్యపి తథా అమాయోఽనన్త్యమేవ చ॥౨౦॥

నామ పర్యాయతః ప్రాప్తం కాలావాప్తమితి ద్వయమ్।

ప్రసిద్ధం బాహ్యతో యచ్చ త్రీణి నామాని సాధకే!॥౨౧॥

తస్మాత్ సమ్ప్రాప్తవిద్యస్తు సాధకస్తైస్త్రిభిః స్తుతమ్।

పూజాశ్లోకస్తుతీః కుర్యాత్ పారమ్పర్యప్రసిద్ధయే॥౨౨॥

గురుమణ్డలపూజాం తు కుర్యాత్సప్తసు పర్వసు।

పూర్ణాయాం షోడశపర్ణాని నామాన్యాలిఖ్య పూజయేత్॥౨౩॥

అన్యత్ర పర్వషట్కే తు నవార్ణాన్యేవ లేఖయేత్।

పూజయేత్తత్ర తత్రాపి వదన్ సప్తాక్షరీం శివే ! ॥౨౪॥

గురుమణ్డలపూజాసు సర్వత్ర నవ చోదితాః।

ఉపచారాస్తతస్తాంస్తైః పూజయేత్ శృణు తాన్యపి ॥౨౫॥

సాధకానామిత్యాదిభిః ప్రసిద్ధయే ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్మత్యానాం త్రయాణాం శ్రోతవ్యాని త్రీణి నామాన్యుపదిశతి। తత్ర వా సముచ్చయే। తేన నామద్వయం భవతీత్యర్థః। దినాక్షరాణి—పఞ్చవింశపటలే వక్ష్యమాణాని। తథా—ద్విప్రకారాణి। అమాయః—అవిసర్గనీయః। అనన్త్యః—అన్త్యేన క్షకారేణ రహితః ప్రకార ఇతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి—ఉపరిష్టాద్వక్ష్యమాణేషు ఘటికాక్షరేషు విసర్గనీయక్షకారయోరేకమఙ్గీకృత్య ఏకమపాస్య పఞ్చాశదక్షరాణి భవన్తీతి। పర్యాయతః ప్రాప్తమ్—స్వగురోర్నామాన్తరతః ప్రాప్తమ్। కాలావాప్తమ్—యుగాదిదివసమారభ్య విద్యాప్రాప్తిదివసావధి నవ నవసంఖ్యయా హృతేషు యుగదివసేషు శిష్టదినసంఖ్యయా ప్రాప్తం నామ। బాహ్యతః సిద్ధమ్ మాతాపితృదత్తమ్ । త్రైస్త్రిభిః—నామభిరితి శేషః। పూజాశ్లోకస్తుతీరిత్యత్ర మణ్డలాదిషు పూజాం పర్యాయప్రాప్తేన నామ్నైవ కుర్యాత్॥౨౦॥॥౨౧॥౨౨॥

గురుమణ్డలపూజామిత్యాదిభిః సమీరితా ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః పూజామణ్డలే నామాక్షరలేఖనక్రమాదికముపదిశతి। తత్ర సప్తపర్వాణ్యాద్యపటలోక్తాని। తత్ర తత్రాపి

గన్ధం పుష్పం తథా ధూపం దీపం నైవేద్యకం తథా।

తామ్బూలం జమనం స్తోత్రం స్వాత్మనేతి సమీరితాః॥౨౬॥

గురుమణ్డలనిర్మాణం పీఠే కుర్యాన్మహేశ్వరి !।

ఫలకాయాం స్థలే వాపి సుశుద్ధే సుసమే స్థిరే॥౨౭॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ చ సూత్రాణి దశ విన్యసేత్।

పఞ్చాఙ్గులాన్తరాలాని తతో దేవేశి! జాయతే॥౨౮॥

ఏకాశీతిపదోపేతం చతురస్రన్తు మణ్డలమ్।
తత్సర్వమధ్యే ప్రథమం ద్వితీయన్తు పురోగతే॥౨౯॥

తాద్వామే తత్తృతీయం చాలిఖేన్నవనస్వపి।
ఏవం నవనవోపేతం మణ్డలం సప్తపర్వసు॥౩౦॥

నవకం నవధా కృత్వా మధ్యే సూత్రద్వయార్పణాత్।
తేషు నామార్ణనవకమాలిఖ్యాభ్యర్చయేత్ క్రమాత్॥౩౧॥

పూర్ణా పర్వణి తన్మధ్యే కృత్వా సూత్రత్రయం త్రయమ్।

వక్ష్యమాణేషు మణ్డలేషు సప్తాక్షరీయుక్తైర్నామభిః పూజయేదిత్యర్థః। స్వాత్మనా—స్వాత్మసమర్పణాత్॥౨౩ ॥౨౪॥౨౫॥౨౬॥

గురుమణ్డలేత్యాదిభిః క్రమాదిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః షట్సు పర్వసు పూజనీయగురుమణ్డలలేఖన పూజాదికముపదిశతి। తత్ర—ఆలిఖేన్నవనవస్వపి నవసు నవకేషు నాథానాం నవనవకాన్యాలిఖేదితి। ఏతదుక్తం భవతి। ఏకాశీతికోష్ఠేషు మధ్యనవకమారభ్య తత్పూర్వాదిగతనవకాదిషు అన్యేషు నవకేషు ప్రాదక్షిణ్యేన నవానాం నాథానాం క్రమేణ తత్తన్మధ్యకోష్ఠావస్థానం ఇతరేషాముక్తక్రమేణాభితోఽవస్థానఞ్చ జానీయాదితి। తేషు నామార్ణనవకం మధ్యముపక్రమ్య పూర్వాదిప్రాదక్షిణ్యేన లిఖేదిత్యర్థః॥౨౭॥౨౮॥౨౯॥౩౦॥౩౧॥

పూర్ణేత్యాదిభిః సిద్ధయే ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః పూర్ణాసు పూజనీయగురుమణ్డలవిశే-

షోడ఼శీకృత్య తేష్వేవం లిఖేన్నామాని తాని వై ॥౩౨॥

ఏవం పూజా గురౌ జీవత్యుపేతే మామమూని వై।
స్థానాని మణ్డలీకృత్య తత్ర చాऽऽలేఖనే మతే॥౩౩॥

ఏవం యః పూజయేన్నాథాన్ పర్వస్వవహితః శివే!।
స దేశికవరః సిద్ధః తస్మాద్విద్యాప్తి రుత్తమా॥౩౪॥

అన్యథాऽవాప్తిరూభయోరనర్థాయ సునిశ్చితమ్।
వ్యాధిశస్త్రాదిపీడ఼ా వా చిత్తభ్రాన్తిర్జలే మృతిః॥౩౫॥

ఇత్యాదివ్యసన ప్రాప్తిర్నృపాదశనితో మృతిః।
తస్మాదుక్తక్రమేణైవ కుర్యాత్సర్వార్థసిద్ధయే॥౩౬॥

ఏకద్విత్రిచతుఃపఞ్చవర్షాణ్యాలోచ్య యోగ్యతామ్।
భక్తియుక్తాన్ గుణాంశ్చాపి క్రమాద్వర్షేషు సఙ్కరే॥౩౭॥

పశ్చాదుక్తక్రమేణైవ వదేద్విద్యామనన్యధీః।
అన్యథా చేద్వదేన్నాశం సశిష్యో గురురాప్నుయాత్॥౩౮॥

షాదికముపదిశతి। తత్ర—తేష్వేవం లిఖేదిత్యత్ర ఏవమితి—పారమ్పర్యప్రాప్తసమ్ప్రదాయక్రమేణ లిఖేదిత్యర్థః। తద్యథా—మధ్యచతుష్టయే వామాధః స్థితం కోష్ఠమారభ్యమధ్యచతుష్టయం ప్రాదక్షిణ్యేన పరీత్యాముక్తక్రమం బహిరపి తథా పరీయాత్। మాముపేతే—ముక్తే। మణ్డలీకృత్య—వృత్తమాలిఖ్య। అన్యథా—

గురుమణ్డలార్చావిరహితా ఇత్యర్థః। ఇత్యాదిరిత్యత్రాదిశబ్దః
సర్వానర్థనివారణాదీనాముపలక్షణమ్॥౩౧॥౩౨॥౩౩॥౩౪॥౩౫॥౩౬॥

ఏకద్విత్యాదినా గురురాప్నుయాత్ ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన వర్ణానురూపతః శిష్యస్య పరీక్షాకాలాదికముపదిశతి। తత్ర యోగ్యతా—ప్రోక్తసమాచారశుద్ధవత్వాది॥౩౭॥౩౮॥

చక్రే దేవ్యాం తథా శిష్యే ప్రతిష్ఠా త్రివిధోచ్యతే।

సా తు తత్త్వవిదా కార్యా సమ్ప్రదాయానురోధినా॥౩౯॥

స్థిరే శుభగ్రహోపేతేఽనుకూలే గుణశాలిని।

ముహూర్తే కారయేద్విద్వాన్ పూర్ణాయాం వా శుభోదయే॥౪౦॥

అక్షరత్రయసమ్ప్రాప్తదినే పూర్ణాదినత్రయే।

ప్రోక్తేషు పఞ్చస్వన్యేషు సర్వదా వా శుభోదయే॥౪౧॥

కుర్యాత్ప్రతిష్ఠాం సిద్ధాత్మా నత్వన్యో జ్ఞానగర్వితః।

గుర్వనుజ్ఞామృతే మోహాల్లోభాద్ వా కురుతే యది॥౪౨॥

సపుత్రదారో నిధనం ప్రాప్నువన్నిరయం వ్రజేత్।

తస్మాత్ పూర్ణాభిషేకేణ ప్రాప్తానుజ్ఞః సమాచరేత్॥౪౩॥

క్షౌద్రాజ్యదుగ్ధైః ప్రథమం నాలికేరామ్బునా తతః।

చక్రే దేవ్యామిత్యాదిభిః సమాచరేదిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః ప్రతిష్ఠేయత్రైవిధ్యాదికముపదిశతి। తత్ర చక్రే—లలితార్చాచక్రే। దేవ్యామ్—దేవీమూర్తౌ। సమ్ప్రదాయానురోధినా—విదితతత్త్వేనాపి నిత్యనైమిత్తికోపాస్తినిరతేన। స్థిరే—రాశావితి శేషః। అనుకూల—ఇతి దినాదివిషయశ్చ। గుణశాలినీతి—మూహర్త విశేషణమ్। యద్వా తదసిద్ధౌ। వా—అవధారణే। పూర్ణాయాం—విశేషతః శ్వాసే శుభోదయే కుర్యాత్। తదితరన్నే క్షేతేత్యర్థః। అక్షరత్రయసమ్ప్రాప్తదినే—పఞ్చవింశపటలోదితాక్షరక్రమేణ దిననిత్యాఘటికాక్షరేష్వేకాక్షరస్య త్రిస్థానదర్శనం యస్మిన్ దినే తస్మిన్నిత్యర్థః। పూర్ణాదినత్రయే పఞ్చమీదశమీపఞ్చదశీషు తిథిషు। ప్రోక్తేషు పఞ్చస్వన్యేషు—ప్రాగుక్తేషు సప్తసు పర్వసు అత్రోదితం పర్వద్వయం వర్జయిత్వా అన్యేషు పఞ్చస్విత్యర్థః। సర్వదా వా శుభోదయే వా పక్షాన్తరే। తిథివారయోగనక్షత్రపూర్ణాదివత్ ప్రోక్తమఖిలమనవేక్ష్య స్వాత్మనః శ్వాసస్య శుభోదయ ఏవ కుర్యాదిత్యేకః పక్షః సిద్ధవిషయః। సిద్ధాత్మా తత్త్వవిత్। మోహః అజ్ఞానమ్। లోభః—విత్తేచ్ఛా। నిరయం—క్లేశస్థానమ్ ॥౩౯॥౪౦॥౪౧॥ ॥౪౨॥ ౪౩ ॥

క్షౌద్రేత్యాదిభిర్భవిష్యతీత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకైః శ్రీచక్రప్రతిష్ఠాదికముపదిశతి।

అభిషిచ్యాథ తోయేన క్వథితేనా క్షరౌషధైః ॥౪౪॥

ఆవాహ్యాభ్యర్చ్య తల్లగ్నే చక్రే సంస్థాప్య పూజయేత్।

నిత్యాతత్త్వాప్తికాలోత్థవిద్యయాఽభ్యర్చ్య తాః క్రమాత్॥౪౫॥

స్పృశన్ జపేత్ కరాగ్రేణ శ్రీచక్రం పూజయేదపి।

ఏవం దినత్రయం కృత్వా తతో నిత్యక్రమం భజేత్॥౪౬॥

గన్ధైః పుష్పైర్నవైర్ధూపైర్దీపైర్నైవేద్యతర్పణైః।

త్రిరాత్రం పూజయేద్దేవీం యోగినీయోగిభిః సమమ్॥౪౭॥

ఏవం దేవీప్రతిష్ఠాయాం క్రమః సాన్నిధ్యకారకః।

గురవే దక్షిణాం దద్యాత్ ప్రత్యక్షాయ శివాత్మనే॥౪౮॥

సర్వస్వం వా తదర్ధం వా తదర్ధం వా తదాజ్ఞయా।

న చేత్తచ్ఛక్తిసఙ్క్రాన్తిః కథమస్య భవిష్యతి॥౪౯॥

గజాశ్వమహిషీమేషపశుదాసీమహీయుతమ్।

సువర్ణం భూషణం వాసో భవనం వాఽన్యదీప్సితమ్॥౫౦॥

తత్ర క్వథితేనాక్షరౌషధైః—పఞ్చత్రింశపటలోక్తైః పంచాశదక్షరౌషధైః। నిత్యాతత్వాప్తికాలోత్థవిద్యయా పఞ్చవింశప్పటలప్రోక్తకాలావాప్తతద్దిననిత్యావిద్యయా। తాః క్రమాత్—తత్పటలప్రోక్తషట్ త్రింశత్సప్తశతాధికవింశతి- సహస్రాణి నిత్యా విద్యాః। అపిర్భిన్న క్రమః। అపి వా స్పృశన్ జపేదిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి— ఆవాహనానన్తరన్తద్దిననిత్యావిద్యయా మూలవిద్యాతార్తీయఖణ్డేన మూలవిద్యయా చ ప్రత్యేకం త్రివారమభ్యర్చ్య క్రమ- సపర్యానన్తరం తాభిః పూజయేత్। అపి వా స్పృష్టశ్రీచక్రః ప్రోక్తసఙ్ఖ్యావిశిష్టాః కాలనిత్యాస్తా జపేదితి । తర్పణైః—ప్రీతిదాయకైరమృతైః। ఏవం దేవీతి। పూర్వోక్తక్రమాదితి శేషః। తదాజ్ఞయా—గురోరిచ్ఛయా। భవనం వేత్యత్ర వాశబ్దః సముచ్చయే। స్వశక్తితః—యథావిభవమ్। తదాయత్తః—సమస్తం స్వవ్యాపారన్తదనుమతమేవ కుర్యాదిత్యర్థః॥౪౪॥౪౫॥౪౬॥౪౭॥౪౮॥౪౯॥౫౦॥౫౧॥

దద్యాత్స్వశక్తితా భక్త్యా త్వశక్తో యది సర్వథా।

సర్వదాసౌ తదాఽఽయత్తస్తే న సిద్ధిర్భవిష్యతి॥౫౧॥

(2)(వామేశనాపి సంపూజ్య తత్తత్ఫలమవాప్నుయాత్।

కార్యా యోగేషు యోగేషు వాఽఽన్తరేష్వితరేష్వపి॥౫౨॥

వారర్క్షాతిథిసంప్రోక్తమన్త్రే వాచ్యైశ్చ దైవతైః।

ఆవృత్తామర్చయేదగ్ని రక్షోవాగ్వీశదిగ్గత్తైః॥౫౩॥

రోగశాన్తిసముద్యోగఫలాని సమవాప్నుయాత్।
వాణామిత్యధియా ప్రోక్తా తిథినక్షత్రదేవతాః॥౫౪॥

ఋక్షఋక్షాంస్తిథీనాం చ వద మే పరమేశ్వర !।
వహ్నిదస్రాము్బమావిఘ్నో భుజగా షణ్ముఖో రవిః॥౫౫॥

మాతరశ్చ తథా దుర్గా దిశో యక్షేశ్వరో హరిః।
యమో హరః శశీ చేతి తిథీశాః పరికీర్తితాః॥౫౬॥

నక్షత్రదేవతాశ్చాపి శృణు వక్ష్యే యథావిధి।
అశ్వినౌ చ యమో వహ్నిర్ధాతా చన్ద్రః శివోఽదితిః॥౫౭॥

గురసర్పాశ్చ పితరః అర్యమా భగ ఏవ చ।
దినకృచ్చ తథా త్వష్టా మరుతేన్ద్రాగ్నిమిత్రకాః॥౫౮॥

ఇన్ద్రనిర్ఋతి యత్నాని విశ్వే దేవా హవిస్తథా।
వసవో వరుణః పశ్చాదజ ఏకపదస్తథా॥౫౯॥

అహిర్బుధ్న్యస్తథా పూషా ప్రోక్తా నక్షత్రదేవతాః।
కారస్కరశ్చామలకోదుమ్బరో జమ్బుకస్తథా॥౬౦

ఖదిరః కృష్ణవంశౌ చ పిప్పలౌ నాగరోహిణౌ।
పలాశః ప్లక్షకామ్బష్టః బిల్వార్జునవికఙ్కతాః॥౬౧॥

---

(౨) () ఏవదన్తర్గతో గ్రన్థో మూలపుస్తక ఏకస్మిన్నేవ వర్తతే తస్య వ్యాఖ్యా చ నాస్తి।

వరలః సరలః సర్జబకులః పనసస్తథా।
అర్కః శమీ కదమ్బశ్చాభూతో నిమ్బస్తథాతిమః॥

మధుకశ్చేతి సమ్ప్రోక్తా వృక్షాభానాం క్రమాదమీ।
అశ్వం గజమదం మజం సర్పం సర్పిణీ చ బిక్ాలికా॥

అక్షమాక్షరీముఖా మూషకో వృషమాహిషీ।
వ్యాఘ్రశ్చ మహిషో వ్యాఘ్రీ మృగీ మృగశునీ కపిః॥

గోఖణ్డవానరా నారీ తురఙ్గీ చ నగో గజాః।
యదా రోగాదిదుఃఖార్త్తః భవేత్తత్పూర్వమే సుత్రైః॥

ముహూర్తైః సంఖ్యయా చేతి శాన్తిః స్యాద్విగుణేనధీః।
ఆధారే పఞ్చ చక్రాణి స్వాధిష్ఠానే చతుష్టయమ్॥

ప్రోక్తేషు భావయేత్తాని తావన్తి మణిపూరకే।
అనాహతే తతః పఞ్చ యన్త్రాణి పరిభావయేత్॥

విశుద్ధ్యాఖ్యే తు చత్వారి పఞ్చాజ్ఞాయోమితి క్రమాత్।
తత్తత్తిథిదినేష్వేవం భావయేత్ షోడశీం శివామ్॥

తత్తచ్చక్రగతాం దేవీం పూజయేత్ సర్వసమ్పదే।
ఆధారాదిషు చక్రాణి భావయేద్ధ్యానయోగతః।
నను సర్వత్ర సర్వాణి భావన్న కదాచన।
భావయానామశక్తానాం తత్తద్యన్తాద్బహిస్తథా॥

ప్రోక్తాన్యాధారపద్మాని కృత్వా తత్రార్చయేద్విధిమ్।
ఏవం దినేషు వారేషు పూజయేచ్చక్రగతాం శివామ్॥

సంపూజ్య దేవీమిష్టాని ప్రాప్నుయాత్ ప్రోక్తవాసరైః।
బలిం చ దద్యాత్తేష్వేవ వాసరేషు యథావిధి॥

పఞ్చాశన్మిథునాన్యత్ర ప్రోక్తే చక్రేర్ద్ధరాచకే।
మధ్యాహ్నే సన్ధ్యయోశ్చాపి చక్రస్థానామపీశ్వరీ॥

శక్తిచక్రం మన్త్రచక్రమానినాం గామినాం------।
కూటానాం మన్త్రరూపాణి ప్రోక్తాని స్ఫుటమీశ్వరీ॥

వైస్తేషాం తేషు కాలేషు బలిం దద్యాత్తథోత్తరైః।
దేవ్యాస్త్వనుగ్రహప్రోక్తః నివైద్య్యే సిక్థకం మహత్॥

నిధాయ తస్య మధ్యే తు కృత్వా దీపం ఘృతప్లుతమ్।
నిధాయ తత్ర తన్మన్త్రైస్తు మిథునానామనుక్రమాత్॥

ప్రత్యేకం దేవ్యానాం స్తేన సిద్ధిర్భవిష్యతి।) (౧)
ఉక్తలక్షణసమ్పన్నం శిష్యమాచారభూషణమ్।
పఞ్చషట్కూటవిద్యాభ్యాం శోధితం బహువాసరైః॥౫౨॥

కలశైరభిషిచ్యాశు శ్రీచక్రే సన్నివేశ్య చ।
ఆధారే హృదయే మూర్ధ్ని చక్రం సఞ్చిన్త్య మధ్యతః॥౫౩॥

స్వాన్తాదావాహ్య సంస్థాప్య సంపూజ్య న్యాససంయుతామ్।
త్రింశో విద్యాం వదేత్ కర్ణే దేవ్యాత్మా పూర్ణమానసః॥౫౪॥

దేవతాగురుమన్త్రాత్మతత్త్వైక్యం భావయేద్ధియా।
శతం జపేత్తదగ్రస్థో నికటే త్రిదినం వసేత్॥౫౫॥

ఉక్తేత్యాదిభిర్ధ్వనాదిభిరిత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైః సచ్ఛిష్యోపదేశక్రమముపదేశానన్తరం శిష్యకృత్యం చోపదిశతి। తత్ర—శోధితం బహువాసరైః—ఆస్తిక్యోపాస్తిభక్తీనాం స్థైర్యజ్ఞానార్థం బహువాసరశోధనమ్। కలశైః—నవభిశ్చతుర్భిరేకేన వా। మధ్యతః—శ్రీచక్రత్రయమధ్యతః। స్వాన్తాత్ దేశికస్య స్వాత్మనః। అత్రాస్త్యుపక్వరోర్ధ్వో దేశికముఖాదేవాచార్యాభిషేకసమయే లభ్యత్త్వాదిహ నోక్తః। దేవ్యాత్మా పూర్ణమానసః స్వరూపం దేవీరూపం విభావ్య స్వాత్మానం తన్మయం బుధ్వా। ఏతదుక్తం భవతి—కేవలం దేవతారూపో దయామయేన చిత్తేనేతరనిరపేక్షేణ విశ్వాకారేణోపదిశేదితి। దేవతాగురుమన్త్రాత్మతత్త్వైక్యమ్—దేవతాగురుమన్త్రాణాం స్వాత్మనా తత్వతః చతుర్థపటలావసానశ్లోకోక్తప్రకారేణ। సంచారిణీ—

---

(౧) () ఏతదన్తర్గన్తాః శ్లోకా యథాఽఽదర్శమేవ ముద్రితా ఇతి నాత్ర సుధీభిర్దోషదృష్టిః కార్యా।

నోచేత్ సంచారిణీ శక్తిర్గురుమేతి న సంశయః।
తస్మాత్ తదన్తికే తస్య పూజాదేశాదికృద్భవేత్ ॥౫౬॥

తాదాత్మ్యమాత్మనో లబ్ధం గురోర్మన్త్రాత్మనో యతః।
తతస్తదా సమారభ్య తదాయత్తోధనాదిభిః॥౫౭॥

అథాభిషేకం ద్వివిధం సమవాప్య తదాజ్ఞయా।
అనుగ్రహాది కుర్వీత సిద్ధయే నాన్యథా భవేత్॥౫౮॥

విధాయ చక్రం తన్మధ్యే యోన్యాం కుమ్భం నిధాయ తు।
క్వాథోదకైః సమాపుర్యాభిషిచ్యాభిర్వదేన్మనుమ్॥౫౯॥

క్రమాగతసమాచారనిరతే శక్తిశాలిని।
ద్వితీయమభిషేకన్తు కుర్యాద్దేవ్యాత్మసిద్ధయే॥౬౦॥

విరచ్య విపులం చక్రం ప్రతియోని చ షోడశ।
త్రికోణాని విధాయాత్ర మధ్యే కుమ్భం తు విన్యసేత్॥౬౧॥

చంచలా। మన్త్రాత్మనః—చతుర్థపటలావమానోక్తప్రకారేణ। ధనాదిభిరిత్యత్రాదిశబ్దేన గృహక్షేత్రార్థాన్యుచ్యన్తే॥౫౨॥౫౩॥౫౪॥౫౫॥౫౬॥౫౭॥

అథాభిషేకం ద్వివిధమిత్యాదిభిః సమాచరేదిత్యన్తైః పఞ్చదశభిః శ్లోకైః సాధకానాం ద్వివిధమభిషేకం తత్ప్రకారాదికం చోపదిశతి। తత్ర—అనుగ్రహాదీత్యత్రాదిశబ్దేన ప్రయోగా ఉచ్యన్తే। విధాయ చక్రమ్—త్రయస్త్రింశత్పటలోక్తం పూజాయన్త్రమ్ క్వాథోదకైః—

వక్ష్యమాణాక్షరౌషధిభిః క్వథితశీతైరుదకైః। క్రమో నిత్యక్రమః। ద్వితీయమ్—పూర్ణాభిషేకమ్। విపులం చక్రం— ప్రాగుక్తం లలితాపూజాచక్రం వక్ష్యమాణకుమ్భనిధానయోగ్యప్రమాణం విరచ్యేత్యర్థః। తత్ప్రమాణన్తు తత్రైవ వక్ష్యామః। ప్రతియోని చ షోడ꠰శ త్రికోణాని విధాయ—ప్రతిత్రికోణం త్రయస్త్రింశత్పటలే వక్ష్యమాణేన ప్రమాణేన తిర్యగ్రూపా నవరేఖా యయాసమ్ప్రదాయం విలిఖేత్। తేన షోడ꠰శ త్రికోణాని సమ్భ

సౌవర్ణం రాజతం తామ్రం కాచం మార్త్తికమేవ వా।

పూరితం ఖారితోయేన క్వథితేనాక్షరౌషధైః॥౬౨॥

నిక్షిప్య నవరత్నాని ధాన్యాని వివిధాని చ।

హిరణ్యాని సతామ్రాణి వాసోభ్యామభివేష్టయేత్॥౬౩॥

రక్తాభ్యాం చన్దనైశ్చూతపనసాశ్వత్థపల్లవైః।

శతక్రతులతావక్త్రైః మాతులుఙ్గఫలాన్వితైః॥౬౪॥

విధాయ కలశానన్యానన్యేష్వే కైకశోన్యసేత్।

సార్ధం సహస్రం షట్త్రింశత్ పఞ్చసంఖ్యాః క్రమోదితాః॥౬౫॥

మధ్యే చక్రేషు తోయాది కృత్వాఽఽవాహ్యాభిపూజ్య చ।

కాలాత్మనిత్యామన్త్రాంశ్చ జపిత్వా పూర్వవాసరే॥౬౬॥

-వన్తి। ఏతదుక్తం భవతి—శ్రీచక్రే చతురస్రపద్మదలదేవతాస్థానేషు హేతిస్థానేషు చ త్రికోణాని షోడ꠰శ త్రికోణగర్భాణ్యాలిఖేదితి। మధ్యే—సర్వ్వమధ్యమధ్యే। (ఖారీతోయేన—ఖారీప్రమాణతోయేన। ఖారీ చ పల ౪౦౯౬। ఉక్తఞ్చ—పలాశ్చ కుడవః ప్రస్థ ఆఢ꠰కీ ద్రోణ ఏవ చ। ధాన్యాదిమానే బోద్ధవ్యాః। ద్రోణీ షోడ꠰శభిః ఖారీ కుమ్భః కార్యశ్చ వింశతిః।) నవరత్నాని—వక్ష్యమాణాని పద్మరాగముక్తాప్రవాల—వైడూర్యపుష్యరాజవజ్రనీలగోమేదమరకతాఖ్యాని। ధాన్యాని—వ్రీహితిలముద్గమాషయవగోధూమాదీని। పల్లవవిధానం

సురద్రుమశాఖావాసనయా। మాతులుఙ్గఫలోక్త్యా నారికేరఫలాదికముపలక్షయతి।
లతాపల్లవాదీనాం దేశీసంజ్ఞా చ స్వరూపే ముఖాగమవిషయే।సార్ద్ధం సహస్రం షట్
త్రింశత్పఞ్చేత్యేషాసంఖ్యా పఞ్చనవతిసంఖ్యానానాం శ్రీచక్రస్థానామావరణశక్తీనాం ప్రత్యేకం
మూలదేవతావత్షోడ్శవిగ్రహవత్త్వాత్ (తేన పఞ్చనవతిశక్తీనాం షోడ్శభేదైః పఞ్చదశశతాని
వింశత్యధికాని భవన్తి। షోఢశభేదా మూలదేవతాయాః। ఏవం షట్త్రింశదధికాని పఞ్చదశశతాని
శక్తీనామతస్తావన్త ఏవ కుమ్భాః పూర్వోక్తప్రకారేణ పఞ్చవిధకుమ్భసఙ్ఖ్యాక్రమేణ జాతా ఇత్యర్థః।)
ఏతదుక్తం భవతి—ఆయుధానాం ద్వైవిధ్యాత్ అష్టౌ షోడ్శత్ర్యశ్ గర్భర వన్తి
వజ్రాకారేణాన్యోన్యమభిముఖాని

జన్మర్క్షే ప్రాతరుత్థాయ స్వనిత్యాం తత్ర పూజయేత్।
సహస్రం ప్రజపేత్పశ్చాద్ధోమం కృత్వా సమన్తతః॥౬౭॥

శృఙ్గకాహలశఙ్ఖాదివాద్యసఙ్గీతనర్తనైః।
ముదితైర్యోగినీవృన్దైరేకైకం దేవతాత్మభిః॥౬౮॥

వృత్తైః సమ్పూజితైః సార్ద్ధమభిషిఞ్చేద్గురుః స్వయమ్।
స్వక్రమం తస్య కథయేత్తదా ప్రభృతి సోఽపి తమ్॥౬౯॥

అనుతిష్ఠేదవిచ్ఛిన్న పర్యాయం తస్య విచ్యుతౌ।
సహస్రం ప్రజపేద్విద్యామభిషేకసమన్వితమ్॥౭౦॥

అథవా షష్ఠావత్యస్తు కలశాంస్తత్ర విన్యసేత్।
తేషు శక్తీః సమావాహ్య సమ్పూజ్యైవాభిషేచయేత్॥౭౧॥

ఏకం వా కలశం జన్మదినే కృత్వాఽభిషేచయేత్।
ఏవం నైమిత్తికం నిత్యమవిచ్ఛిన్నం సమాచరేత్॥౭౨॥

సమాలిఖ్య సర్వమద్ధ్యత్రికోణస్య కోణత్రయే తిర్యగ్రేఖాత్రయేణ త్రీణి త్రికోణాని
షోడశత్రికోణగర్భాణి కృత్వా తేషామన్తరాలే వృత్తమాలిఖ్య తన్మధ్యే
యోనిషోడశత్ర్యశ్రగర్భవన్తి వజ్రాకారేణాన్యోన్యమభిముఖమాలిఖేదితి।
కాలాత్మనిత్యామన్త్రాన్ పఞ్చవింశే పటలే వక్ష్యమాణాన్ తద్దిననిత్యామన్త్రాన్। ఏతదుక్తం
భవతి—సర్వత్రాభిషేకేషు పూర్వస్మిన్ దివసే అధివాసనపూర్వమన్యేద్యురభిషేకం కుర్యాత్।
అథవా సద్యోధివాసం విదధీత। జన్మర్క్షే—శిష్యస్య జన్మదినే పూర్ణాభిషేకం కుర్యాదిత్యర్థః।
హోమం కుర్యాత్—నిత్యహోమోక్తక్రమతః ఇతి శేషః। సమన్తత ఇత్యస్యోపరిష్టాదన్వయః।
వృత్తైః—దేవతాత్మత్వేన పూర్వాభిమన్త్రితైః। స్వం క్రమమ్—
అక్షరక్రమమ్।అవిచ్ఛిన్నపర్యాయమ్—పర్యాయశబ్దేన షట్త్రింశద్దినాన్యుచ్యన్తే। ఏతదుక్తం
భవతి—గుర్వాజ్ఞామృతే పర్యాయవిచ్ఛిత్తౌ సాభిషేకం ససహస్రం ప్రాయశ్చిత్తముక్తమ్।
విచ్ఛిన్నదినానాం ప్రత్యేకం సన్ధ్యాత్రయషష్టిఘటికా జప-

నాథైస్తత్త్వైశ్చ నిత్యాభిః కాలనిత్యా తు విద్యయా।

ఆధారే హృదయే శీర్షే వహ్నౌ సూర్యే నిశాకరే॥౭౩॥

ధ్యాయంస్త్రిసన్ధ్యాం ప్రజపేత్ సవర్గం వ్యఞ్జనస్వరమ్।

న్యసేచ్చ మాతృకాస్థానే తదా తద్దేహసిద్ధయే॥౭౪॥

గ్రహాణాం వైపరీత్యేషు జన్మర్క్షే గ్రహణే ద్వయోః।

కుహూప్రాప్తౌ రిపుక్లేశే కుర్యాదేవాభిషేచనమ్॥౭౫॥

తేన దోషాః స్పృశన్త్యేనం న కదాచన తద్బలాత్।

క్షుద్రాణి క్రూరకర్మాణి కృత్యాశ్చ రిపుకల్పితాః॥౭౬॥

ప్రాయశ్చిత్తం శతవారఞ్చ కృత్వా తద్దినాది భజేత్। తత్ర—ఇతి కేవల ఏవ శ్రీచక్రే। ఏకం వేతి
పక్షః
కామ్యవిషయః॥౫౮॥౫౯॥౬౦॥౬౧॥౬౨॥౬౩॥౬౪॥౬౫॥౬౬॥౬౭॥౬౮॥౬౯॥౭౦॥౭౧॥౭౨॥

నాథైరిత్యాదినా సిద్ధయ ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన సన్ధ్యాత్రయభజనం కామ్యన్యాసవిశేషం చోపదిశతి। తత్ర ఏతదుక్తం భవతి—ఆత్మజ్ఞానస్య నాథోపక్రమత్వాత్తైః ప్రాతః సన్ధ్యా, విశ్వస్య షట్ త్రింశత్తత్త్వాత్మనాఽవస్థానాన్ మాధ్యన్దినసన్ధ్యా, నిత్యావిద్యాస్వరూపపరామర్శేన పారిపూర్ణ్యాత్ సాయం సన్ధ్యాఽనుష్ఠీయతే ఇతి। సవర్గం వ్యఞ్జనస్వరమిత్యస్యార్థస్య పఞ్చవింశపటలే వక్ష్యప్రమాణత్వాదిహ న ప్రపఞ్చితః। న్యసేచ్చ మాతృకాస్థానే— పఞ్చదశపటలే వక్షమాణమాతృకాన్యాసస్థానేషు సర్వేషు క్రమాగతతత్తదక్షరైః సార్ధం తత్తద్దిననిత్యాద్యోపేతాం శ్రీవిద్యాం న్యసేదిత్యప్యుపక్వరః—సమ్ప్రదాయః॥౭౩॥౭౪॥

గ్రహణామిత్యాద్యైరభిషేచనమిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైరభిషేకకాలవిశేషం తదనుభావం చోపదిశతి। గ్రహణే ద్వయోః—చన్ద్రసూర్యయోః। క్షుద్రాణి—విద్వేషణోచ్చాటనాదీని। క్లేశాః— ఆధ్యాత్మికాధిదైవికాధిభౌతికాః। అశేషదుఃఖార్తిః—చిత్తస్య సంకుచితత్వదుఃఖార్తిః॥౭౫॥౭౬॥౭౭॥౭౮॥౭౯॥

బలం కథం భవేత్ తస్య సేకస్య పరమేశ్వర!।
బ్రూహి మే తద్బలం యేన క్లేశా నశ్యన్త్యశేషతః॥౭౭॥

సోమసూర్యాగ్నిరూపేణ జలేన స్పర్శమాత్రతః।
నశ్యన్త్యశేషతో దోషాః తస్మాత్సేకసమో న హి॥౭౮॥

సోమసూర్యాగ్నిరూపత్వం జలస్యోపరి కీర్తితమ్।
తస్మాదశేషదుఃఖార్తిశాన్త్యై స్యాదభిషేచనమ్॥౭౯॥

సప్తసూత్రేషు కాలేషు పుణ్యేష్వన్యేషు చాదరాత్।
కుర్యాత్సదక్షిణాం పూజాం గురోః ప్రత్యబ్దమేవ వా॥౮౦॥

ఉక్తేషూత్పాతజాతేషు పూజయేత్ స్వర్ణపుష్పకైః।
అభిషిక్తస్తు విధినా ప్రదద్యాద్దక్షిణాం గురోః॥౮౧॥

గురుం తదగ్రతః ప్రాప్తవిద్యం తదనుజం తథా।
గురోర్గురుం తద్గురుం చ స్వాగ్రతో లబ్ధవిద్యకాత్॥౮౨॥

ప్రణామపూజాస్తవనసేవాదిభిరుపాసనైః।
తోషయేదన్యథా శక్తిః స్వీయా తద్గామినీ భవేత్॥౮౩॥

చన్ద్రచన్దనకాశ్మీరలఘుకస్తూరికాయుతైః।
పఙ్కైర్విదధ్యాత్సర్వత్ర గురుమణ్డలకల్పనమ్॥౮౪॥

సప్తస్విత్యాదిభిర్భవేదిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్గురుపూజాదికముపదిశతి। తత్ర ప్రత్యబ్దమేవ వా ఇత్యత్ర ఏవకారోఽవశ్యకరణీయత్వప్రతిపాదకః వాశబ్దోఽధమసూచకః। విత్తాదిభిః ప్రతిమాసపూజనం మధ్యమః పక్షః। సప్తసు చ పర్వస్వన్యేషు పుణ్యసమయేషు విత్తాదిభిః పూజనముత్తమః పక్షః। ఉత్పాతజాతేషు దివ్యాన్తరిక్షభౌమత్రైవిధ్యజాతేషు వికారవిశేషేషు। ఉపాసనమ్—చిత్తానువృత్తిః। స్వీయా—శిష్యగతా। తద్గామినీ—గురుగామినీ॥౮౦॥౮౧॥౮౨॥౮౩॥

చన్ద్రేత్యాదినా పరమేశ్వరీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన గురుమణ్డలనిర్మాణద్రవ్యాదికముపదిశతి। తత్ర—చన్ద్రం—కర్పూరమ్ । లఘుః—అగురుః। భాల ఇత్యాదినా అవశ్యధార్యత్వం కథయతి। సర్వతః—సర్వత్ర సిద్యతి ॥౮౪॥౮౫॥

పూజాన్తే మార్జయిత్వా తద్భాలే చోరసి చాంసయోః।
ధారయేత్సర్వతో లక్ష్మీం రసస్యాత్పరమేశ్వరీ॥౮౫॥

పూర్వోక్తిమణ్డలేష్వేవ యాని స్థానాని పూజనే।
ప్రోక్తాని తాని సర్వాణి పద్మాని పరికల్పయేత్॥౮౬॥

పూజాదావవసానే చ పఞ్చశ్లోకాన్ జపేత్తతః।
దేవ్యాత్మత్వం గురోర్లబ్ధ్వా శ్లోకాద్వాదశకం జపేత్॥౮౭॥

గణేశగ్రహనక్షత్రయోగినీం రాశిరూపిణీమ్।
దేవీం మన్త్రమయీం నౌమి మాతృకాం పీఠరూపిణీమ్॥౮౮॥

ప్రణమామి మహాదేవీం మాతృకాం పరమేశ్వరీమ్।
కాలహల్లోహలోల్లోలకలనాశమకారిణీమ్॥౮౯॥

పూర్వేత్యాదినా శ్లోకేన ప్రాగుక్తగురుమణ్డలవిశేషవిధానముపదిశతి। ఏతదుక్తం భవతి నవభిర్నవభిః కోష్ఠైః సకర్ణికమష్టదలపద్మం యథావిధి విధాయ తేషు నామాక్షరాణి పఙ్క్తిక్రమేణాలిఖేదితి। తన్మానం తన్నిర్మాణప్రకారం చ యన్త్రపటలే సువ్యక్తం వక్ష్యామః॥౮౬॥

పూజాదావిత్యాదినా శ్లోకేన నాథదైవతయోః స్తోత్రద్వయజపకాలముపదిశతి। తత్ర—నాథ ఏవ దేవతాస్వరూపేణ భాసత ఇతి పరమార్థం బుధ్వేత్యర్థః॥౮౭॥

అతఃపరం దేవీస్తోత్రశ్లోకద్వాదశకస్య పూర్వమేవ నిత్యాషోడశకార్ణవే మహాత్మభిః కాశ్మీరిభిర్వ్యాఖ్యాతత్వాత్తేషాం ద్వాదశానాం శ్లోకానామత్ర వ్యాఖ్యా సైవ లిఖ్యతే। గణేశేతి। గణేశో—వినాయకః। స చ కాలరూపీ కథితః। గ్రహాః—సూర్యాదయః। నక్షత్రాణి—అశ్విన్యాదీని। తన్మన్త్రాది చ తన్నామ చాగ్రే వక్ష్యతి। యోగిన్యో—వశిన్యాద్యాః। రాశిః—మేషాదిః। రూపిణీమ్—ఏషాం కారణత్వాత్। దేవీమితి పూజోక్తిః। మన్త్రమయీమ్—అక్షరమయత్వాత్। నౌమి—నమనం తాదాత్మ్యముక్తమ్। మాతృకాం—మాతృవన్మాతృకామ్—విశ్వప్రసవిత్రీమ్। పీఠరూపిణీమ్ ఉక్తప్రకారైః సర్వాధారరూపామ్। ఏతదుక్తం భవతి—శబ్దరాశేః కాలస్య చ స్వాత్మత్వేన భావనాస్థైర్యం జీవన్ముక్తిరితి। ప్రణమామీతి। కాలహల్లోహలోల్లోలకలనాశమకారిణీమ్—కాలస్య

యదక్షరైకమాత్రేఽపి సంసిద్ధే స్పర్ధతే నరః।

రవితార్క్ష్యేన్దుకన్దర్పశఙ్కరానలవిష్ణుభిః॥౯౦॥

యదక్షరశశిజ్యోత్స్నామణ్డితం భువనత్రయమ్।
వన్దే సర్వేశ్వరీం దేవీం మహాశ్రీసిద్ధమాతృకామ్॥౯౧॥

యదక్షరమహాసూత్రప్రోతమేతజ్జగత్త్రయమ్।
బ్రహ్మాణ్డాదికటాహాన్తం తాం వన్దే సిద్ధమాతృకామ్॥౯౨॥

యదేకాదశమాధారం బీజం కోణత్రయోద్భవమ్।
బ్రహ్మాణ్డాదికటాహాన్తం జగదద్యాపి దృశ్యతే॥౯౩॥

హల్లోహలో—వేగః। ఉల్లోలకలనా—పూర్వోత్తరసమ్బన్ధః। ఏతదుక్తం భవతి పూర్వోక్తభావనామన్త్రసంసిద్ధౌ కాలపారవశ్యాత్ క్లేశో న భవతీతి। యదక్షరేతి। ఏకమాత్ర ఇత్యస్యార్థ ఆరాధ్యపాదముఖాదవగన్తవ్యః। సంసిద్ధే—పూజ్యపాదైరుక్తప్రకారేణ। రవిణా—ప్రకాశాదినా స్పర్ద్ధతే। తార్క్ష్యేణ చక్రవిషహరణాదినా। ఇన్దునా చామృతమయత్వాదినా। కన్దర్పేణ సౌభాగ్యాదితః। శఙ్కరేణ చానన్దమయత్వాదితః। అనలేన చ ప్రతాపాదితః। విష్ణునా చ విశ్వాత్మత్వాదితః। ఏతదుక్తం భవతి మాతృకాయామేకాక్షరేఽపి సంసిద్ధే తత్తథా సిద్ధ్యతీతి॥౮౮॥౮౯॥౯౦॥

యదక్షరేతి। శశీ—అమృతమయత్వాత్। జ్యోత్స్నా—ప్రకాశరూపవాచకత్వమ్। మణ్డితం—తత్సమ్బద్ధమ్। భువనత్రయం—జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయాత్మరూపమ్। సిద్ధమాతృకాం—సర్వేషాం శబ్దాదేవార్థప్రతిపత్తేః। ఏతదుక్తం భవతి శబ్దార్థయోర్నిరవశేషాణాద్వ్యా- ప్తిరాత్మనః సిద్ధేతి। యదక్షరేతి। మహాసూత్రప్రోతం—మహత్వమనాద్యత్వాత్ సూచనాత్ విశేషాణామర్థానాం సూత్రమ్। ప్రోతం—నియతసమ్బన్ధః। ఏతదితి—ప్రత్యక్షత్వమ్। బ్రహ్మాణ్డాదికటాహాన్తం—బ్రహ్మాణ్డమిత్యపశ్చిమం బృహత్త్వం, కటాహమిత్యవరం సౌక్ష్మ్యమ్। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రాగ్వచ్ఛబ్దార్థయోర్నిరవశేషవ్యాప్తౌ సత్యాం ప్రతినియతావాన్తరసమ్బన్ధత్వముపదిశ్య తన్మయతా చాత్మనః సిద్ధేతి॥౯౧॥౯౨॥

యదేకేతి। ఆధారః—అధికరణమ్। బీజం—కారణమ్। కోణత్రయోద్భవం యత్—కోణాత్రయాకారతామేకాదశాక్షర- స్యోక్త్వా తదుద్భూతత్వం జగత్ప్రత్యక్షసిద్ధం దృశ్యత ఇత్యర్థః। ప్రాగుక్తప్రపఞ్చస్య ప్రత్యక్ష్యమితి దర్శయతి। ఏతదుక్తం భవతి—మాతృకాయామేకాక్షరస్యాఽపి జగత్కారణత్వమస్తీత్యుపదిశ్య తన్మయతా స్వాత్మనః సిద్ధేతి శేషః॥౯౩ ॥

అకచాదిటతోన్నద్ధపయసాక్షరవర్గిణీమ్।

జ్యేష్ఠాఙ్గబాహుహృత్పృష్ఠకటిపాదనివాసినీమ్॥౯౪॥

తామీకారాక్షరోద్ధారాం సారాత్సారాం పరాత్పరామ్।

ప్రణమామి మహాదేవీం పరమానన్దరూపిణీమ్॥౯౫॥

అద్యాపి యస్యా జానన్తి న మనాగపి దేవతాః।

కేయం కస్మాత్ క్వకేనేతి సరూపారూపభావనామ్॥౯౬॥

వన్దే తామహమక్షయ్యమాతృకాక్షరరూపిణీమ్।

దేవీం కులకల్లోలోల్లప్రోల్లసన్తీం పరాం శివామ్॥౯౭॥

అకచేతి। వక్ష్యమాణవశిన్యాదిశక్త్యష్టకరూపేణ సమస్తేన। జ్యేష్ఠాఙ్గేతివ్యస్తరూపైశ్చ మాతృకాక్షరైః సర్వతః శరీరిత్వేనావభాసమానామ్। ఏతదుక్తం భవతి—మాతృకాయాః సమసవ్యాసరూపేణ శరీరిణాం శరీరితాముపదిశ్య తన్మయతా స్వాత్మనః సిద్ధేతి శేషః। ఉద్ధారో—లిపిరూపః। సారాత్సారాం—స్వయం చ। ఉభయసారశబ్దవిషయం దర్శయతి పరాత్పరామితి। పరమానన్దరూపిణీమ్। ఇకారస్య విన్దువిసర్గాత్మనః। శివశక్త్యోః సామరస్యరూపత్వాత్। ఏతదుక్తం భవతి–మాతృకాయాః కారణభూతయోర్విన్దువిసర్జనీయయోరైక్యరూపస్య ఇకారస్య విన్దుసంకల్పేతి వక్ష్యమాణస్య స్వాత్మత్వేన భావనాయాం పరమానన్దానుభవ ఇతి॥౯౪॥౯౫॥

అద్యాపీతి పూర్వోక్తం రహస్యం స్తౌతి। దేవతాః —ఇన్ద్రియాణి। కేయం—స్వరూపతః। కస్మాద్ధేతోః।క్వ—కుత్రస్థానే। కేనోపాయేనేతి। సరూపభావనామరూపభావనాం చ। ఏతదుక్తం భవతి అదేశికకటాక్ష్యవిద్ధైః షడ్భిరిన్ద్రియైః కింరూపా కస్మాద్ధేతోః కుత్రస్థానే కేనోపాయేనేతి సరూపభావనామరూపభావనాం చాద్యాపి సర్వదా మనాగీషదపి న జానన్తీతి। అత్ర ప్రశ్నచతుష్టయమారాధ్యపాదముఖాదవగన్తవ్యమ్ । అతిరహస్యత్వాదిహ నోద్ఘాటితమ్॥౯౬॥

వన్దే ఇతి। అహమ్। ఆద్యన్తప్రత్యాహృత్యా మాతృకారూప ఆత్మా। అక్షయామ్। అకారక్షకారయోర్మధ్యజామ్–మాతృకాక్షరరూపిణీమ్। సప్తమసూత్రప్రకాశితేన వర్త్మ నాకుల-

వర్గానుక్రమయోగేన యస్యా మాత్రాష్టకం స్థితమ్।

వన్దే తామష్టవర్గోత్థమహాసిద్ధ్యష్టకేశ్వరీమ్॥౯౮॥

కామపూర్ణజకారాద్యశ్రీపీఠాన్తర్నివాసినీమ్।

చతురాజ్ఞాకోశభూతాం నౌమి శ్రీత్రిపురామహమ్॥౯౯॥

ఇతి ద్వాదశభిః శ్లోకైః స్తవనం సర్వసిద్ధికృత్।

దేవ్యాస్త్వఖణ్డరూపాయాః స్తవనం తత్ర తద్యతః॥౧౦౦॥

కలోల్లోల్లప్రోల్లమన్తీమ్—కులం శరీరం పృథివ్యాం లీయమానత్వాత్। కలా—ఏకదేశః। ఉల్లోలం ఉర్ధ్వోర్ధ్వం ప్రోల్లసన్తీమ్—వైఖర్యాపరాం అచిన్త్యస్వభావవైభవామ్। చిన్తయతః। ఏతదుక్తం భవతి।అవ్యక్తరూపం వ్యక్తరూపం చ మాతృకాయా రూపముద్దిశ్య తన్మయతా స్వాత్మనః సిద్ధేతి॥౯౭॥

వర్గేతి। అనుక్రమయోగేన—సప్తమసూత్రోపదిష్టేన। మాతృకాష్టకం తదపి తత్రోక్తమ్। అష్టవర్గోత్థమహాసిధ్యష్టకేశ్వరీమ్—ప్రతివర్గోత్థాణిమాదిసిద్ధ్యష్టకేశ్వరీమ్। ఏతదుక్తం భవతి। మాతృకాయా అష్టౌ వర్గాస్తదధిష్ఠాత్ర్యోఽష్టమాతరస్తాసాం ప్రత్యేకోత్థాణిమాద్యష్ట—సిద్ధయశ్చ సంభూయ చతుఃషష్టిః। తాసాం వ్యష్టిశక్తీనాం కారణభూతా సమష్టిశక్తిః స్వాత్మత్వేన సిద్ధేతి। అత్రాపి రహస్యమస్తి తదవగన్తవ్యమారాధ్యచరణముఖాత్॥౯౮॥

కామేతి। జకారాద్యం—జకారో యస్య పీఠస్యాద్యం తత్ జకారాద్యమ్—జాలం ధరపీఠమ్। శ్రీపీఠం ఔడ్యాణపీఠం దేవ్యావాసత్వాత్। భూజలాగ్నివాయురూపపీఠచతుష్టయం వియద్రూపేణ సర్వత్ర నివాసినీమ్। చతురాజ్ఞా కోశభూతాం—ఆజ్ఞా—పూర్వామ్నాయాదిః। కోశభూతాం—సమస్తకారణత్వాత్। త్రిపురా—మాతృకా—మాతృకాభిః జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయాత్మభిరాత్మస్వరూపతత్వ- జ్ఞాత్రైరుపప్లుతం పూరయతీతి। ఏతదుక్తం భవతి—ఏకాదశభిరుక్తసూత్రైరుపదిష్టవైభవమాతృకాదేశవిశేషేషు తత్వవిశేషేషు చ వ్యాప్త్యా విశ్వప్రపఞ్చరూపా శక్తిః స్వాత్మత్వేన సిద్ధేతి। ఇతః పరమస్మద్వ్యాఖ్యా॥౯౯॥

ఇతి ఇత్యాదినా శ్లోకేన స్తోత్రజపఫలముపదిశతి। తత్రాఖణ్డరూపాయాః దేశాకారైరనవచ్ఛిన్నాయా మాతృకాయాస్తా- దాత్మ్యాదితి శివమ్॥౧౦౦॥

తోయతత్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ ప్రదర్శితా।

అస్యా నిఃఫాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్॥౧౦౧॥

ఇతి షోఢశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే

ద్వితీయం పటలమ్ ।

ఇతి శ్రీషోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య

ప్రపఞ్చసారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం

మనోరమాయాం వ్యాఖ్యాయాం నవనాథవైభవపూజాభిధానాదిప్రకాశనపరం

ద్వితీయం పటలం పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్॥౨॥

అథ తృతీయం పటలమ్।

అథ షోఢశనిత్యానాం క్రమాద్విద్యాస్తు షోడ఼శ।
వారాహ్యా కురుకుల్లాయా ఆత్మనోఽష్టాక్షరస్య చ॥౧॥

భూతానాం చ బలేశ్చైవ క్రమాన్మన్త్రాంశ్చృణు ప్రియే!।
ప్రాచ్యతే సాధుసఙ్కేతైర్లిపీనాం ప్రాగుదీరితైః॥౨॥

హృత్ప్రాణేలాహంసదాహవహ్నిఖైర్లలితేరితా।
త్రివిధా హంసభేదేన శృణు తాశ్చ యథాక్రమమ్॥౩॥

అథ తృతీయం పటలమ్।

పూర్వస్మిన్ ద్వితీయే పటలే నవనాథవైభవపూజావిధానాదికముపదిశ్యానన్తరం షోడ఼శ నిత్యానాం షోడ఼శమన్త్రాంస్తదఙ్గమమ- న్త్రాన్నవ చ సమ్భూయ పఞ్చవింశతిమన్త్రానుపదిశతి, అథ షోడ఼శేత్యాదినా వలేర్మనురిత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ తృతీయేన పటలేన। తత్ర—అథ షోడ఼శేత్యాదినా ప్రాగుదీరితైరిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పటలార్థోద్దేశాదికముపదిశతి। తత్ర సఙ్కేతైః సామయికైర్నామభిః। ప్రాగుదీరితైః పూర్వతన్త్రే పఞ్చత్రింశత్పటలే ప్రోక్తైః ॥౧॥౨॥

హృదిత్యాద్యైః సమీరితేత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైరాద్యాయా అఙ్గినిత్యాయా లలితావిద్యాయాః స్వరూపం తత్ప్రభేదాదికముపదిశతి। తత్ర—హృత్—మకారః। ప్రాణః—కకారః। ఇలా—లకారః। హంసః—హకారః తత్ర దాహః రేఫః। వహ్నిః—ఈకారః। స్వం—విన్దుః। హంసేత్యాదినా స్వమిత్యన్తేన హృల్లేఖోచ్యతే హ్రీం ఇతి। లలితా విద్యేతి శేషః। హంసభేదేన—హకారయోజనాభేదేన॥౩॥ హంసాద్యయా—హకారాద్యయా। లలితా-

హంసాద్యాయాఽఽద్యా మధ్యా స్యాదాదిమధ్యస్థహంసయా।
తృతీయా ప్రకృతిః సైవ తుర్యా త్రైరన్త్యమాయయా(౨)॥౪॥

ఆసు తుర్యా భవేన్ముక్త్యై తిస్రోఽన్యాః స్యుశ్చ సమ్పదే।
ఇతి త్రిపురసున్దర్యా విద్యా సమ్యక్ సమీరితా॥౫॥

శుచిః స్వేన యుతస్త్వాద్యో లలితా స్యాద్వితీయకః।
శూన్యమగ్నియుతం పశ్చాద్రయో వ్యాప్తేన సంయుతః॥౬॥

ప్రాణో రసాగ్నిసహితః శూన్యయుగ్మం చరాన్వితమ్।
నభో గోత్రా పునశ్చైషా దాహేన సమయోజితా॥౭॥

అమ్బు స్యాచ్చరసంయుక్తం వనశక్తియుతం చ హృత్।

విద్యయేతి శేషః। ఆదిమధ్యస్థహంసయేత్యత్ర మధ్యేతి కకారస్యోపరి। సైవ—లలితావిద్యైవ। తుర్యా—చతుర్థీ। త్రైరన్త్యమాయయా—త్రైః కూటత్రయగత్రైరక్షరైః। అన్త్యమాయయా—అన్తస్థహృల్లేఖయా। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రోక్తకూటత్రయాక్షరైః ప్రోక్తక్రమగత్రైః ప్రథమ—ద్వితీయకూటచరమగతహృల్లేఖావిరహిత్రైస్తృతీయకూటచరమగతహృల్లేఖాసహిత్రైః సమస్తాఖ్యా తురీయా విద్యేతి॥౪॥ ఆసు—చతసృషు విద్యాసు॥౫॥

శుచిరిత్యాదిభిరేకాదశాక్షరేత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్ద్వితీయాయాః కామేశ్వరీనిత్యాయా ఏకాదశాక్షరీం విద్యాముపదిశతి। తత్ర—శుచిః ఐకారః। స్వేన యుతః—స్వం విన్దుః। తేన యుక్తః ఐం ఇతి। ఆద్యో—వర్ణా ఇతి శేషః। లలితా—ప్రాగభిహితా విద్యా। శూన్యం—నకారః। అగ్నియుతం—అగ్నిరికారః తేన సహితం ని ఇతి। రయః తకారః। వ్యాప్తేన సంయుతః—వ్యాప్తం—యకారస్తేన సంయుక్తః త్య ఇతి॥౬॥ ప్రాణః కకారః రసాగ్నిసహితః—రమా—లకారః। అగ్నివికారః తాభ్యాం సహితః క్లి ఇతి। శూన్యయుగ్మం—నకారద్వయమ్। చరాన్వితం చరః—ఏకారస్తేన సహితం న్నే ఇతి। నభో—

---

(౨) అయం శ్లోకః పునరపి మూం పుస్తకే లిఖితః।

ఏషా కామేశ్వరీ నిత్యా కామద్రైకా దశాక్షరా॥౮॥

కామేశ్వర్యాదిరాదిః స్యాద్రసశ్చాథ స్థిరా రసః।
ధరాయుక్ సచరా పశ్చాత్ స్థిరా పశ్చాద్రసః స్మృతః॥౯॥

స్థిరాశూన్యేఽగ్ని సంయుక్తే రసః స్యాత్తదనన్తరమ్।
స్థిరా భూః సహితా గోత్రా సదాహేూగ్ని రసః స్థిరా॥౧౦॥

నభశ్చ మరూతా యుక్తం రసా చరసమన్వితా।

మకారః। గోత్రా—దకారః। పునశ్చైషా—పునరపి దకారః। దాహేన సమయోజితా—దాహెూ—రేఫః తేనాఽపృథక్ యోజితా॥౭॥ అమ్బు—వకారః। చరసంయుక్తం—చర—ఏకారః తేన సహితం వే ఇతి। వనశక్తియుతం వనం—ఔకారః, శక్తి—విసర్జనీయః తాభ్యాం సహితమ్। హృత్—సకారః సోః ఇతి। ఏవముక్తప్రకారేణైకాదశాక్షరేత్యర్థః॥౮॥

కామేశ్వర్యేత్యాదిభిః మోహినీత్యన్తైస్త్రయోవింశతిభిః శ్లోకైః తృతీయాయా భగమాలినీనిత్యాయాః పఞ్చత్రింశత్చ- తాక్షరీం విద్యాముపదిశతి। తత్ర కామేశ్వర్యాదిః—బిన్దుసహిత ఐకారః ఐం ఇతి। రసః భకారః। స్థిరా—గకారః। రసో—భకారః। ధరాయుక్—ధరా—ఉకారః తేన యుక్తః భు ఇతి। సచరా—ఏకారసహితా స్థిరా—గకారః గే ఇతి। రసః—భకారః॥౯॥ స్థిరాశూన్యే—గకారనకారౌ। అగ్ని సంయుక్తే—ఇకారేణ ప్రత్యేకం సంయుక్తౌ గిని ఇతి। రసః—

భకారః। స్థిరా—గకారః। భూఃసహితా—భూ—ఊకారః తేన సహితా। భూః సహితేతి సంజ్ఞాశబ్దస్వరూపో పాదానం భూః ఇతి (౪)సంజ్ఞోపేతేనాక్షరేణేత్యర్థః। ఏవమస్మిన్ ప్రకరణేఽన్యత్ర సర్వత్రాపినిర్వాహః। గో ఇతి। గోత్రా—దకారః। సదాహః—రేఫసహితః। అగ్నిః—ఇకారః రి ఇతి। రసో—భకారః। స్థిరా—గకారః॥౧౦॥ నభః మకారః మరూతా యుక్తం—మరుత్—ఆకారః తేన యుక్తం మా ఇతి। రసా నమః—లకారః।చరసమన్వితా—

---

(౪)సంజ్ఞాపేతా ఇత్య వ క వం పుస్తకే

తతా రసః స్థిరా పశ్చాన్మరూతా సహ యోజితా॥౧౧॥

అమ్బు హంసశ్చ సచరో రసోఽథ స్యాత్స్థిరాయుతః।
స్థిరా ధరాన్వితా హంసో వ్యాప్తేన చ చరేణ చ॥౧౨॥

రసః స్థిరా తతో వ్యాప్తం భూయుతం శూన్యమగ్నియుక్।
రసః స్థిరా తతః సాగ్నిః శూన్యం జవియుతో మరుత్॥౧౩॥

రయః శూన్యం చాగ్నియుతం హృద్దాహః సామ్బ్వతః పరమ్।
రసః స్థిరాఽమ్బు చ వియత్ స్వయుతం ప్రాణ ఏవ చ॥౧౪॥

దాహోఽగ్నియుగ్రసస్తస్మాత్ స్థిరా క్ష్మా దాహసంయుతా।

ఏకారేణ సహితా లేఇతి। రసః—భకారః। స్థిరా గకారః। మరూతా సహ యోజితా—ఆకారేణ సహ పృథగ్యోజితా గా ఇతి॥౧౧॥ అమ్బు—వకారః। హంసో—హకారః। సచర—ఏకారేణ సహితః హే

ఇతి। రసో—భకారః। స్థిరా—గకారః। ధరాన్వితా—ఉకారేణ సహితా గు ఇతి। హంసో—హకారః। వ్యాప్తేన—యకారేణ। చరేణ—ఏకారేణ తాభ్యాం యుక్తః హ్యే ఇతి॥౧౨॥ రసో—భకారః। స్థిరా—గకారః। వ్యాప్తం—యకారః। భూయుతం—ఓకారసహితం యో ఇతి। శూన్యం—నకారః। అగ్నియుక్—ఇకారేణ సహితం ని ఇతి। రసో—భకారః స్థిరా గకారః సాగ్నిః ఇకారేణ సహితమ్। శూన్యం—నకారః। సాగ్నిరితి సంజ్ఞివిశేషణపరోఽయం నిర్దేశః। శూన్యాఖ్యోవర్ణ ఇకారసహితః స్యాదిత్యర్థః। అస్మిన్ ప్రకరణే సర్వత్ర సంజ్ఞాసంజ్ఞిపరత్వేన విశేషణలిఙ్గానాం నిర్దేశనియమో బోద్ధవ్యః। తత్ర సంజ్ఞిపరో లిఙ్గనిర్దేశనియమస్త్రివిధః వర్ణశబ్దాపేక్షయా—అక్షరశబ్దాపేక్షయా—లిపిశబ్దాపేక్షయా చ। తేన ని ఇతి। జవియుతః—పకారేణ సహితః। మరుత్—ఆకారః పా ఇతి॥౧౩॥ అథ రయః తకారః। శూన్యం నకారః। అగ్నియుతం—ఇకారేణ సహితం ఏతత్ శూన్యస్యైవ విశేషణం ని ఇతి। హృత్—సకారః। దాహః—రేఫః। సామ్బు—వకారేణ సహితం భవతి ర్వ ఇతి। రసః—భకారః। స్థిరా—గకారః। అమ్బు—వకారః। వియత్—సకారః। స్వయుతం—విన్దునా సహితం సం ఇతి। ప్రాణః—కకారః ॥ ౧౪ దాహః—రేఫః। అగ్నియుక్—ఇకారేణ సహితః రి ఇతి। రసః భకారః। స్థిరా—గకారః। క్ష్మా—ఊకారః।

సచరశ్చ జవీ పూర్వవిద్యాతార్తీయతః క్రమాత్॥౧౫॥

చతుష్టయమథార్ణానాం రసస్తదను చ స్థిరా।
హృదమ్బుయుక్ క్ష్మయా దాహః సచరః స్యాజ్జవీ చ హృత్॥౧౬॥

దాహోఽమ్బుమరుతా యుక్తో వ్యోమ సాగ్ని రసస్తతః।
స్థిరా(తు)ఽపి మరుతా యుక్తా శూన్యం సాగ్ని నభశ్చరౌ॥౧౭॥

హంసో వ్యాప్తమరుద్యుక్తః శూన్యం వ్యాప్తమతోఽమ్బు చ।
దాహో గోత్రా చరయుతా తథా దాహస్తథా రయః॥౧౮॥

హృద్ధరాసహితం దాహరయౌ చరసమన్వితౌ।
రసః స్థిరా తతః ప్రాణో రసాగ్నిసహితో భవేత్॥౧౯॥

దాహసంయుతా దాహః—రేఫః తేన సంయుతా రేఫసహితా రూ ఇతి। సంచరః—ఏకారేణ సహితః। జవీ పకారః పే ఇతి। పూర్వవిద్యాతార్తీయతః క్రమాత్ చతుష్టయమథార్ణానాం—తృతీయాదివర్ణానాం చతుష్టయమిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి—కామేశ్వరీనిత్యావిద్యాయాస్తృతీయచతుర్థపఞ్చమషష్ఠాన్యక్షరాణి చత్వారి (న పే ఇత్యస్మాత్పరం) నిత్యక్లిన్నే ఏతద్రహస్యాని జ్ఞేయాని॥౧౫॥ రసో భకారః। స్థిరా—గకారః। హృత్—సకారః। అమ్బు—వకారః। క్ష్మయా—ఊకారేణ సహితః। దాహో రేఫః రూ ఇతి। జవీ పకారః। చరేణ ఏకారేణ సహితః పే ఇతి। హృత్—సకారః॥౧౬॥ దాహోఽమ్బుమరూతా యుక్తః—వకారాకారాభ్యాం యుక్తో దాహస్తేన సర్వా ఇతి। వ్యోమ—ణకారః। సాగ్నిః —ఇకారేణ సహితః ణి ఇతి। రసో—భకారః। స్థిరా —గకారః। అస్మిన్ ప్రకరణే సర్వోఽపి శబ్దః సముచ్చయే। మరూతా యుక్తా—ఆకారేణ యుక్తా గా ఇతి। శూన్యం నకారః। సాగ్ని—ఇకారేణ సహితః ని ఇతి। నభశ్చరౌ—నభో—సకారః చర—ఏకారః ఏకారసహితో సకార ఇత్యర్థః॥౧౭॥ హంసో—హకారః। వ్యాప్తమరూద్యుక్తః వ్యాప్తం—యకారః। మరుత్—ఆకారః తాభ్యాం యుక్తః హ్యా ఇతి। శూన్యం—నకారః। వ్యాప్తం—యకారః। అతః—పరమితి శేషః। అమ్బు—వకారః। దాహో రేఫః। గోత్రా దకారః। చరయుతా—ఏకారసహితా దే ఇతి। తథా దాహః—రేఫః ఏకారసహిత ఇత్యర్థః రే ఇతి। తథా రయః—ఏకార సహితస్తకార ఇత్యర్థః తే ఇతి॥౧౮॥ హృత్—సకారః। ధరాసహితం—ఉకారసహితం సు ఇతి। దాహరయౌ—రేఫతకారౌ। చరమమన్వితౌ ఏకారసహితౌ। రేఫతకారౌ ప్రత్యేకమేకారేణ సహితావిత్యర్థః రేతే ఇతి। రసో భకారః। స్థిరా గకారః।

శూన్యయుగ్మం చరయుతం తతః పూర్వమతః పరమ్।

శూన్యయుగ్మం చ గోత్రా స్యాత్ దాహయుక్తామ్బునా చరః॥౨౦॥

ప్రాణో రసాచరయుతో గోత్రా వ్యాప్తమతఃపరమ్।

గోత్రా దాహమరుద్యుక్తా త్వమ్బు వ్యాప్తమతో భవేత్॥౨౧॥

వాతో నభశ్చ భూయుక్తం వాశ్చరేణ సమన్వితమ్।

రసః స్థిరామ్బ్వగ్ని యుతం వాయుయుగ్మం చరాన్వితమ్॥౨౨॥

గ్రాసోధరాయుతః పశ్చాద్రసః శక్త్యా సమన్వితః।

గ్రాసో భూః సహితో దేవి ! రసో వ్యాప్తం తతశ్చ హృత్ ॥౨౩॥

దాహేనామ్బు చ హృత్పశ్చాత్ రయోఽమ్బు మరుదన్వితః।
శూన్యం చ కేవలం భద్రే ! రసశ్చ సచరా స్థిరా॥౨౪॥

ప్రాణః—కకారః। రసాగ్ని సహితః—రసా—లకారః। అగ్నిరికారః తాభ్యాం సహితః క్లి ఇతి॥౧౯॥ శూన్యయుగ్మం—నకారద్వయం—చరయుతమ్—ఏకారేణ సహితం న్నే ఇతి। తతః పూర్వమతఃపరం—అస్యాక్షరస్య పూర్వాక్షరమేవోత్తరాక్షరమిత్యర్థః। క్లి ఇతి। శూన్యయుగ్మం—నకారద్వయం న్న ఇతి। గోత్రా—దకారః। దాహసహితః—ద్ర ఇతి। అమ్బునా—వకారేణ సహితః। చర—ఏకారః॥౨౦॥ ప్రాణః కకారః। రసా—లకారః। చర—ఏకారస్తాభ్యాం సహితః క్లే ఇతి। గోత్రా—దకారః। వ్యాప్తం—యకారః। గోత్రా—దకారః। దాహమరుద్యుక్తా—దాహః—రేఫః। మరుత్—ఆకారః ద్రా ఇతి। అమ్బు—వకారః। వ్యాప్తం—యకారః॥౨౧॥ వాతః—అకారః। నభో—సకారః। భూయుక్తం—ఉకారయుక్తం మో ఇతి। వాః—ఘకారః। చరేణ సమన్వితం—ఏకారేణ సహితం ఘే ఇతి। రసో—భకారః। స్థిరా—గకారః। అమ్బు—వకారః। అగ్నియుతం—ఇకారేణ యుక్తం వి ఇతి। వాయుయుగ్మం—చకారద్వయమ్। చరాన్వితం—ఏకారసహితం చే ఇతి॥౨౨॥ గ్రాసః—క్షకారః। ధరాయుతః—ఉకారయుతః క్షు ఇతి। రసో —భకారః। శక్త్యా సమన్వితః—విసర్జనీయేన సహితః భః ఇతి। గ్రాసః—క్షకారః। భూః సహితః—ఓకారేణ సహితః భూః సహితః ఇత్యత్రాపి సంజ్ఞాశబ్దస్వరూపోపాదానం భూ ఇతి సంజ్ఞోపేతనేత్యర్థః క్షో ఇతి। దేవీతి సమ్బుద్ధిః। రసో భకారః। వ్యాప్తం—యకారః। హృత్—సకారః॥౨౩॥ దాహేన—రేఫేణ సహితమితి శేషః। అమ్బు—వకారః ర్వ ఇతి। హృత్—సకారః। రయః—తకారః। అమ్బుమరుదన్వితః—అమ్బు—వకారః మరు దాకారః త్వా ఇతి। శూన్యం—నకారః।

వియదమ్బు యుతం దాహస్త్వగ్నియుక్ స్వయుతః శుచిః।
భూమీ రసాక్ష్మాస్వయుతా పఞ్చైకాన్తరితాః స్థితాః॥౨౫॥

తదన్తరితబీజాని స్వసంయుక్తాని పఞ్చ వై।
తాని క్రమాత్ జ్యా సచరో రసో భూశ్చ నభోయుతా॥౨౬॥

హంసశ్చరయుతో ద్విఃస్యాత్ తతః ప్రాణో రసాగ్నియుక్।
శూన్యయుగ్మం చరయుతం హృద్దాహోఽమ్బు మరుద్యుతః॥౨౭॥

వ్యోమాగ్నిసహితం పశ్చాద్రసశ్చ మరుతా స్థిరా।
శూన్యం సాగ్ని నభః కుర్యాచ్చరేణ సహితం ప్రియే॥౨౮॥

కేవలం చ స్వరరహితం న్ ఇతి। భద్రే ఇతి దేవీసమ్బోధనం మన్త్రానన్తరితమ్। రసః—భకారః। స చరా—ఏకారేణ సహితా, స్థిరా—గకారః గే ఇతి॥౨౪॥ వియత్ సకారః। అమ్బుయుతం—వకారయుతమ్—స్వ ఇతి । దాహో—రేఫః అగ్నియుక్—ఇకారేణ సహితః రి ఇతి। స్వం—విన్దుస్తేన యుతః। శుచిః—ఏకారః ఐం ఇతి । భూమిః—బకారః। రసాక్ష్మాస్వయుతా—రసా —లకారః। క్ష్మా—ఉకారః। స్వం—విన్దుః త్రైః సంయుక్తా బ్లూం ఇతి। పఞ్చకాన్తరితా స్థితాః—బ్లూం ఇత్యేతత్కూటాక్షరం ఏతదాద్యమేకైకాక్షరాన్తరితం పఞ్చకృత్వః ప్రయోజ్యమిత్యర్థః। తదన్తరితబీజాని స్వసంయుక్తాని పఞ్చ వై—ప్రోక్తస్య బ్లూం ఇతి బీజస్యాన్తరాలేషు ఉపరిస్థితాని సవిన్దూని బీజాని పఞ్చతాని క్రమాత్ కథయామీతి శేషః। జ్యా—జకారః జం ఇతి। సచరః ఏకారసహితో, రసః—భకారః భేం ఇతి। భూః ఓంకారః। నభోయుతా—నభో—మకారః తేన సహితా మాం ఇతి॥౨౬॥ హంసో—హకారః। చరయుతః ఏకారసహితః హేం ఇతి। బ్లూమితి ప్రోక్తస్య పఞ్చమస్య బీజస్యాన్తే చ స్యాత్ హేమితి బీజం వారద్వయం స్యాదిత్యర్థః। యథా—బ్లూం జం బ్లూం మోం బ్లూం హేం బ్లూం హేం ఏవం ప్రకారేణ। ప్రాణః—కకారః। రసాగ్నియుక్ రసా లకారః। అగ్ని రికారః తాభ్యాం సహితః క్లి ఇతి। శూన్యయుగ్మం—నకారద్వయమ్। చరయుతం—ఏకారేణ సహితం న్నే ఇతి । హృత్—సకారః। దాహో—రేఫః ।అమ్బు మరుద్యుతః—అమ్బు—వకారః। మరుత్—ఆకారః తాభ్యాం సహితః వా ఇతి॥౭॥ వ్యోమ ణకారః। అగ్నిసహితం—ణి ఇతి। రసో—భకారః। మరుతా—ఆకారేణ సహితేతి శేషః। స్థిరా—గకారః గా ఇతి। శూన్యం—నకారః। సాగ్ని—ఇకారేణ సహితం ని ఇతి । నభో—మకారః। చరేణ సహితం—ఏకారేణ సహితం మే ఇతి—కకారః॥౨॥

అమ్బు పశ్చాద్వియత్తస్మాన్నభస్తు మరుదన్వితమ్।
శూన్యం వ్యాప్తం చ హృద్యుక్తం రయదాహస్వవహ్నిభిః॥౨౯॥

హంసః సదాహోఽమ్బురసాచరస్వైః సంయుతో భవేత్।

హంసః స్యాద్దాహవహ్నిస్వైర్యుక్తమన్త్యముదీరితమ్ ॥౩౦॥

పఞ్చత్రింశచ్చతార్ణైః స్యాన్నిత్యాఽసౌ భగమాలినీ।
కథితా పరమేశాని। వనితాజనమోహినీ ॥౩౧॥

హంసస్తు దాహవహ్నిస్వైర్యుక్తః ప్రథమముచ్యతే।
కామేశ్వర్యాస్తృతీయాదివర్ణానామష్టకం భవేత్ ॥౩౨॥

హృదమ్బు మరుతా యుక్తం హంసశ్చ మరుతా యుతః।
ఏకాదశాక్షరీ నిత్యక్లిన్నా నిత్యా సమీరితా ॥౩౩॥

ప్రియే ఇతి దేవీ సమ్బోధనమ్ ॥౨౮॥ అమ్బు—వకారః। వియత్—సకారః। నభః—మకారః। తుశబ్దః సముచ్చయే మరుదన్వితం—ఆకారేణ సహితం—మా ఇతి। శూన్యం—నకారః। వ్యాప్తం—యకారః। హృత్—సకారః। యుక్తం రయదాహస్వవవహ్నిభిః—రయస్తకారః। దాహో—రేఫః। స్వం—విన్దుః। వహ్నిః—ఇకారః। త్రైర్యుక్తం స్త్రీం ఇతి ॥౨౮॥ హంసో—హకారః। సదాహః—రేఫసహితః। అమ్బురసాచరస్వైః సంయుతః అమ్బు—వకారః రసా—లకారః చర—ఏకారః స్వం—విన్దుః ఏత్రైః సంయుక్తః। ఏతదుక్తం భవతి—హకారరేఫవకార లకారఏకారవిన్దుభిరేకం కూటమితి హ్ర్వ్లేం ఇతి। హంసో—హకారః। దాహవహ్నిస్వైః సంయుతమ్—దాహో—రేఫః। వహ్నిః—ఇకారః। స్వం—విన్దుః। త్రైః సంయుతమ్। అన్త్యం—బీజమితి శేషః। హ్రీంకారమిత్యర్థః। భగమాలినీ నిత్యా విద్యేతి శేషః। పరమేశానీతి దేవీసమ్బుద్ధిః ॥౩౦॥౩౧॥

హంసేత్యాదిభిః సున్దరీత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః చతుర్థ్యా నిత్యక్లిన్నాయా నిత్యాయా ఏకాదశాక్షరీం విద్యాం తజ్జపాదిఫలం చోపదిశతి। తత్ర హంసో హకారః। దాహవహ్నిస్వైర్యుక్తః—దాహో—రేఫః వహ్నిః—ఇకారః స్వం—విన్దుః త్రైః సంయుక్తః—హృల్లేఖేత్యర్థః। హ్రీం ఇతి ప్రథమం బీజమితి శేషః।కామేశ్వర్యాస్తృతీయాదివర్ణానామష్టకం భవేత్—కామేశ్వర్యాది నిత్యా విద్యా తృతీయమక్షరమారభ్య దశమాక్షరపర్యన్తం అత్ర ద్వితీయాక్షరాదీన్యష్టాక్షరాణి తేన నవాక్షరాణి సమ్పన్నాని। హృత్—సకారః। అమ్బు మరుతా యుక్తః—

వనితానవనీతానాం ద్రావకోఽగ్నిర్జపాదినా।
జాయతే సాధకో నిత్యం కన్దర్పాధికసున్దరః॥౩౪॥

భూః స్వేన యుక్తా ప్రథమం ప్రాణో దాహేన తద్యుతమ్।
రసో దాహేన తద్యుక్తం ప్రాణో దాహ-వన-స్వ-యుక్॥౩౫॥

కం చ దాహేన తద్యుక్తం ప్రభా దాహేన తద్యుతా।
జ్యా చ దాహేన తద్యుక్తా నిత్యక్లిన్నాన్తతా ద్వయమ్॥౩౬॥

ఏషా నవాక్షరీ నిత్యా భేరుణ్డా సర్వసిద్ధిదా।
యస్యాః స్మరణతో నశ్యేద్గరలం త్రివిధం క్షణాత్॥౩౭॥

అమ్బు—వకారః। మరుత్—ఆకారః। తాభ్యాం యుక్తం స్వా ఇతి। హంసో—హకారః। మరుతా—ఆకారేణ యుక్తః హ్రీం ఇత్యర్థః। వనితానవనీతానాం ద్రావకోఽగ్నిః। ఏతదుక్తం భవతి—ఏతస్య విద్యాసిద్ధస్య దర్శనాదేవ వనితాః అర్థ ప్రాణాద్యుపకారికా వశ్యా భవన్తి॥౩౨॥౩౩॥౩౪॥

భూః స్వేనేత్యాదిభిః క్షణాదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః పఞ్చమ్యా భేరుణ్డానిత్యాయా నవాక్షరీం విద్యాముపదిశతి। తత్ర భూః ఒకారః। స్వేన యుక్తా-విన్దునా సహితా, ఓమితి। ప్రథమం—బీజమితి శేషః। ప్రాణః—కకారః। దాహేన—రేఫేణ। తద్యుతం—ఓంకారయుక్తం కకారాక్షరమిత్యర్థః క్రోం ఇతి। రసో—భకారః। దాహేన—రేఫేణ। తద్యుక్తం—ఓంకారయుక్తం భకారాక్షరమిత్యర్థః భ్రోం ఇతి। ప్రాణః—కకారః। దాహవనస్వయుక్ —దాహో—రేఫః। వనం—ఓకారః। స్వం—విన్దుః ఏతైః సంయుతః క్రోం ఇతి॥౩౫॥ కంచ—ఝకారః। దాహేన—రేఫేణ। తద్యుక్తం—ఓంకారయుక్తం భకారాక్షరమిత్యర్థః భ్రోం ఇతి। ప్రభా—ఛకారః। దాహేన—రేఫేణ, తద్యుక్తం—ఓంకారయుక్తం ఛకారాక్షరమిత్యర్థః చ్ర్రోం ఇతి। జ్యా—జకారః। దాహేన—రేఫేణ। తద్యుక్తం ఓంకారయుక్తం జకారాక్షరమిత్యర్థః జ్రోం ఇతి। నిత్య-క్లిన్నాఽన్తతోద్వయం—నిత్యక్లిన్నా (నిత్యా) విద్యాయా అన్తస్తః అక్షరద్వయం స్వాహా ఇత్యర్థః॥౩౬॥ నిత్యా భేరుణ్డా—

నిత్యా విద్యేతి శేషః। గరలం—విషం త్రివిధం—స్థావరజఙ్గమకృత్రిమభేదేన। తత్ర స్థావరం—కారస్కరకరవీరాది, జఙ్గమం—ఫణిగోనామాది। కృత్రిమం—లికుచరసకర్పూరాది॥౩౭॥

భేరుణ్డాద్యమిహాద్యం స్యాన్నిత్యక్లిన్నాద్యనన్తరమ్।
తతోఽమ్బు శూన్యం హంసాగ్నియుక్తమమ్బు మరుద్యుతమ్॥౩౮॥

హృదగ్నినా యుతం శూన్యం వ్యాప్తేన శుచినా చ యుక్।
శూన్యం నభః శక్తియుతం నవార్ణేయముదీరితా॥౩౯॥

నిత్యా సర్వార్థదా వహ్నివాసినీ విశ్వఘస్మరా।
యస్యాః స్మరణతో వశ్యం జాయతే భువనత్రయమ్॥౪౦॥

ద్వితీయం వహ్నివాసిన్యా నిత్యక్లిన్నా చతుర్థకమ్।
పఞ్చమం భగమాలాద్యం భేరుణ్డాయా ద్వితీయకమ్॥౪౧॥

భేరుణ్డాద్యేత్యాదిభిస్త్రయమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః షష్ఠ్యా వహ్నివాసినీనిత్యాయా నవాక్షరీం విద్యాముపదిశతి। తత్ర 'భేరుణ్డాద్యమిహాద్యం స్యాత్'—భేరుణ్డానిత్యావిద్యాయా ఆద్యమక్షరం వహ్ని-వాసినీనిత్యావిద్యాయా ఆద్యమక్షరం భవతీత్యర్థః తేన శ్రీమితి సిద్ధమ్। 'నిత్యక్లిన్నాద్యనన్తరం'—నిత్యక్లిన్నా నిత్యావిద్యాయా ఆద్యమక్షరం హ్రీంకారోఽస్యా ద్వితీయమక్షరమిత్యర్థః। తతః—అనన్తరమ్। అమ్బు —వకారః। శూన్యం—నకారః। హంసాగ్నియుక్తం—హకారేకారాభ్యాం సహితం వహ్ని ఇత్యర్థః। అమ్బు—వకారః। మరుద్యుక్తం—ఆకారయుక్తం వా ఇతి॥౩౮॥ హృత్—సకారః। అగ్నినా యుతం—ఇకారేణ సహితం సి ఇతి। శూన్యం—నకారః। వ్యాప్తేన—యకారేణ। శుచినా చ ఏకారేణ చ యుక్—యుతం ఆభ్యాం ద్వాభ్యాం యుక్తమిత్యర్థః న్యై ఇతి। శూన్యం నకారః। నభో—మకారః। శక్తియుక్తం—విసర్జనీయసహితం మః ఇతి॥౩౯॥ విశ్వఘస్మరా—ప్రలయే విశ్వగ్రాసకరీ॥౪౦॥

ద్వితీయమిత్యాదిభిః తారిణీమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః సప్తమ్యా మహావజ్రేశ్వరీ నిత్యాయా ద్వాదశాక్షరీం విద్యాముపదిశతి। తత్ర ద్వితీయం వహ్నివాసిన్యాః— వహ్నివాసినీనిత్యావిద్యాయాః ద్వితీయమక్షరం అస్యా ఆద్యాక్షరం హ్రీం ఇతి। నిత్యక్లిన్నా చతుర్థకం పఞ్చమఞ్చ(౧) నిత్యక్లిన్నేత్యర్థః। భగమాలాద్యం—ఐం కారః। భేరుణ్డాయా ద్వితీయకం—క్రీంకారః॥౪౧॥ నిత్యక్లిన్నా ద్వితీయం చ తృతీయం చ నిత్యఇత్యక్షరద్వయమ్। షష్ఠ సప్తమీ తస్యా ఏవ (మద) ఇత్యర్థః। అష్టమం నవమం పశ్చాత్— తస్యా ఏవాష్టమాక్షరం నవమాక్షరం చ స్యాతామ్ (ద్రవే) ఇత్యర్థః। ఏతదాద్యం—అస్యా మహావజ్రేశ్వర్యా ఆద్యం హ్రీంకార ఇత్యర్థః। దుఃఖసఙ్ఘాతతారిణీ—అవివేకతారిణీత్యర్థః॥౪౨॥

---

(౧) చతుర్థకం పఞ్చమం కిం ఇతి క్లిన్నే ఇత్యర్థః ఇతి టీం పుం పాం। చతుర్థకం పఞ్చపఞ్చక్లిన్నేత్యర్థ ఇతి వఝ పుంపాం।

నిత్యక్లిన్నా ద్వితీయం చ తృతీయం షష్ఠసప్తమౌ

అష్టమం నవమం పశ్చాదేతదాద్యమితీరితమ్॥౪౨॥

మహావజ్రేశ్వరీ నిత్యా ద్వాదశార్ణా సమీరితా।

కాన్తారసాగరక్రూరదుఃఖసఙ్ఘాతతారిణీ॥౪౩॥

వజ్రేశ్వర్యన్త్యమాద్యం స్యాద్వియదగ్నియుతం తతః।

అమ్బు స్యాన్మరుతా యుక్తం గోత్రా క్ష్మాసంయుతా తతః॥౪౪॥

రయో వ్యాప్తేన శుచినా యుతం స్యాత్ తదనన్తరమ్।

అన్త్యార్ణౌ వహ్నివాసిన్యా దూతీ నిత్యా సమీరితా॥౪౫॥

సప్తాక్షరీ సమస్తాపత్తారిణీ విశ్వరఞ్జినీ।
శ్రీకారీ శివతావాప్తికారిణీ సర్వసిద్ధిదా॥౪౬॥

ఆద్యన్తు వహ్నివాసిన్యా దూత్యాదిస్తదనన్తరమ్।
హంసో ధరాస్వసంయుక్తః తేజశ్చరసమన్వితమ్॥౪౭॥

వజ్రేశ్వరీత్యాదిభిః సిద్ధిదేత్యన్తైః త్రిభిః శ్లోకైః అష్టమ్యా దూతీనిత్యాయాః సప్తాక్షరీం విద్యాముపదిశతి। తత్ర వజ్రేశ్వర్యన్త్యమాద్యం స్యాత్—వజ్రేశ్వరీనిత్యాయాః అన్త్యమక్షరం అస్యాం దూతోనిత్యాయామాద్యమక్షరం భవతి హ్రీం ఇత్యర్థః। వియదగ్ని యుతం—వియత్—శకారః। అగ్ని-యుతం ఇకారసహితమ్। తతః—ద్వితీయమిత్యర్థః శి ఇతి। అమ్బు స్యాన్మరుతా యుక్తం-అమ్బు—వకారః। మరుతా యుక్తం—ఆకారేణ సహితం వా ఇతి తృతీయమక్షరమ్। గోత్రా క్ష్మాసంయుతా తతః గోత్రా-దకారః। క్ష్మయా యుతా—ఊకారేణ సహితా దూ ఇతి చతుర్థమక్షరమ్॥౪౪॥ రయో వ్యాప్తేన శుచినా యుతం స్యాత్ తదనన్తరం—రయస్తకారః। వ్యాప్తేన—యకారేణ శుచినా—ఐకారేణ యుతం త్యై ఇతి। అన్త్యార్ణౌ వహ్నివాసిన్యాః—నమ ఇత్యర్థః॥౪౫॥ సమస్తాపత్తారిణీ అవివేకాపన్నాశకరీ॥౪౬॥

ఆద్యమిత్యాదిభిః కారిణీ ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్నవమ్యాస్త్వరితానిత్యాయా ద్వాదశాక్షరీం విద్యాముపదిశతి। తత్ర—ఆద్యన్తు వహ్నివాసిన్యాః—ఓం ఇత్యర్థః। దూత్యాది తదనన్తరమ్—హ్రీంకారో ద్వితీయం బీజమ్। హంసోధరాస్వసంయుక్తః—హంసో—హకారః। ధరా—ఉకారః—స్వం విన్దు స్తాభ్యాం యుక్తః హ్రుంకారః తృతీయం బీజమ్। తేజశ్చర-

వాయుః ప్రభా చరయుతా గ్రాసః శక్తి-సమన్వితః।
హృదా రయేణ దాహేన వహ్నిః స్యాదష్టమం ప్రియే!॥౪౮॥

హంసః క్ష్మాస్వయుతో గ్రాసశ్చరయుక్తో ద్వితీయకమ్।
ద్యుతిర్నాదయుతా నిత్యా త్వరితా ద్వాదశాక్షరీ॥౪౯॥

లక్ష్మీకాన్తియశోవిద్యాధనారోగ్యాయురాప్తికృత్।
విషదుఃఖప్రశమనీ సర్వాభీష్టాప్తికారిణీ॥౫౦॥

శుచిః స్వేన యుతస్త్వాద్యో రసా వహ్ని-సమన్వితః।
ప్రాణో ద్వితీయః స్వయుతో వనహృచ్ఛక్తిభిః పరః॥౫౧॥

ఇతీరితా త్ర్యక్షరీ స్యాన్నిత్యాఽసౌ కులసున్దరీ।
యస్యాః స్మరణమాత్రేణ సర్వజ్ఞత్వం ప్రజాయతే॥౫౨॥

సమన్వితమ్—తేజః—ఖకారః। చరేణ—ఏకారేణ సమన్వితః ఖే ఇతి చతుర్థమ్॥౪౭॥ వాయుః—చకారః। (పదామ్) ప్రభా—ఛకారః। చరయుతా—ఏకారయుక్తా ఛే ఇతి షష్ఠమ్। గ్రాసః (శక్తిసమన్వితః—గ్రాసః—క్షకారః। శక్త్యా—విసర్జనీయేన సమన్వితః క్షః ఇతి సప్తమమ్ । హృదా రయేణ దాహేన వహ్నిః సకార—తకార రేఫ—ఈకారైః స్త్రీ ఇత్యష్టమం బీజమ్। ప్రియే ! ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౪౮॥ హంసః క్ష్మాస్వయుతః హ్రూం ఇతి నవమమ్। గ్రాసశ్చరయుతః—క్షే ఇతి దశమమ్ । ద్వితీయకం—అస్యా ఏవ ద్వితీయం బీజం హ్రీంం ఇత్యేకాదశమ్। ద్యుతిర్నాదయుతా ద్యుతిః—ఫకారః। నాదః—టకారః తేన యుక్తా ఫట్ ఇతి ద్వాదశం బీజమ్॥౪౯॥ విషదుఃఖప్రశమనీ—విషం—సర్పాదిజం, దుఃఖం—దారిద్ర్యాదిజం ద్వయోర్నాశకరో॥౫౦॥

శుచిరిత్యాదినా జాయత ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన దశమ్యాః కులసున్దరీనిత్యాయాస్త్ర్యక్షరాం విద్యాముపదిశతి—తత్ర—శుచిః స్వేన యుతః—విన్దునా సహిత ఐకారః ఐం ఇతి ప్రథమం బీజమ్। రసావహ్నిసమన్వితః—రసా—లకారః, వహ్నిరీకారః తాభ్యాం సమన్వితః। ప్రాణః—కకారః, స్వయుతః విన్దుయుతః—క్లీం ఇతి ద్వితీయమ్। వనహృచ్ఛక్తిభిః పరః—సౌః ఇతి తృతీయం బీజమ్॥౫౧॥ యస్యాః స్మరణమాత్రేణ—జపారాధనాదివైగుణ్యేనాపీత్యర్థః॥౫౨॥

హంసశ్చ హృత్ప్రాణరసాదాహకుర్భిః సమన్వితః।
విద్యయా కులసున్దర్యా యోజితః సమ్ప్రదాయతః॥౫౩॥

నిత్యా నిత్యా త్ర్యక్షరా స్యాత్ షడ్భిః కృటాక్షరైర్యుతా।
ప్రతిలోమాదిభీ రూపై ర్ద్వాసప్తతిభిరాహతా॥౫౪॥

యస్యా భజనతః సిద్ధో నరః స్యాత్ ఖేచరః ముఖీ।
నిగ్రహానుగ్రహౌ చాస్య జాయతే ఖేచ్ఛయాఽనిశమ్॥౫౫॥

త్వరితోపాన్త్యమాద్యం స్యాద్ద్యుతిర్దాహచరస్వయుక్।
హృచ్చ దాహక్ష్మాస్వయుతం వజ్రేశీ పఞ్చమం తతః॥౫౬॥

హంస ఇత్యాదిభిః అనిశమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైరేకాదశ్యా నిత్యాయాస్త్ర్యక్షరాం విద్యాం తద్భేదసఙ్ఖ్యాం చోపదిశతి। తత్ర హంసశ్చ హృత్ప్రాణరసాదాహకుర్భిః సమన్వితా—హంసో—హకారః। హృత్—సకారః। ప్రాణః—సకారః। రసా—లకారః। దాహః—రేఫః। కుః—ఉకారః। పఞ్చభిః హంసాఖ్యో హకారః సహితః స్యాత్। ఏతదుక్తం భవతి ఏతైర్హకారాదిభిః(౧) ఉకారాన్తైః షడ్భిరక్షరైః ప్రత్యేకమనులోమక్రమేణాద్యన్తక్రమయోజితైరేవం షడ్భేదభిన్నైస్తదను ఉకారాదిభి ర్హకారాన్తైః ప్రత్యేకం ప్రతిలోమక్రమేణ చాద్యన్తక్రమయోజితైరేవం షడ్భేదభిన్నైస్తదనుకూలసున్దరీనిత్యావిద్యాయాః ప్రకృతిభూతయా సఙ్కేతవిద్యయా షట్ప్రకారభిన్నయా సమ్ప్రదాయతో యోజితైః నిత్యావిద్యాయా ద్వాసప్తతిర్భేదాః సమ్భవన్తి తేష్వాద్యా ప్రధానా సేయమితి॥౫౩॥ నిత్యానిత్యేత్యాదినా శ్లోకేన నిత్యానిత్యావిద్యాయా ఉపరిష్టాద్వక్ష్యమాణేషు వింశత్యధికశతభేదేషు ద్వాసప్తతిభిదేత్యుక్తిః తేషు క్రమాగతానాం విభవభేదానాం ప్రయోగప్రాధాన్యదర్శనాయేత్యర్థః॥౫౪॥ యస్యా భజనత ఇత్యాదినా శ్లోకేన విద్యాసిద్ధస్య సామర్థ్యం కథయతి। తత్ర స్వేచ్ఛయా—ఉపరిష్టాన్నిత్యానిత్యాపటలోక్తనిగ్రహానుగ్రహస్య యోగబలాదిత్యర్థః॥౫౫॥

త్వరితేత్యాదిభిః కామదోదితేత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్ద్వాదిశ్యా నీలపతాకానిత్యాయాః సప్తదశాక్షరాం విద్యాముపదిశతి, తత్ర త్వరితోపాన్త్యం ఉపాన్త్యం అన్త్యాక్షరాత్పూర్వమ్ శ్ హ్ ౧ స్ హ్ ౨ ల్ క్ ౩ ల్వహ ౪ ల్వ్రఛ ౫ ఢ్లస్ప ఏవం అనులోమక్రమేణ

(౧) అత్ర “ఐఈ ఓ ౧ ఈఐ ఓ ౨ఈ ఓఐ ౩ ఐఓఈ ౪ ఔ ఐఈ ౫ ఔ ఈఐ ౬ ఏతే సూ” ఇత్యధికః పాఠః టీం పుం।

మరుత్ స్వయుక్తో మధ్యాద్యే దశమ్యాః క్రమశః స్మృతే।
భూమీ రసాక్ష్మాస్వయుతా వజ్రేశీ షష్ఠతః క్రమాత్॥౫౭॥

షడక్షరాణి త్వరితా తృతీయం తదనన్తరమ్।
ద్యుతిర్ధాహచరస్వేన అస్యా ఆద్యమనన్తరమ్॥౫౮॥

ఉక్తా నీలపతాకాఖ్యా నిత్యా సప్తదశాక్షరీ।
సమరే విజయం ఖడ్గపాదుకాఞ్జనసిద్ధిదా॥౫౯॥

వేతాలపక్షిణౌచేటపిశాచాదిప్రసాధనీ।
నిధానవిలసిద్ధాన్నసాధనీ కామదోదితా॥౬౦॥

షడ్భేదాః। ఇం ౧ ద్ర ౨ లు ౩ క్లు ౪ ఖ్లు ౫ స్కు ౬(౨) ఏవం ప్రతిలోమక్రమేణ షడ్భేదాః। ఏవం ద్వాదశభేదేషు షడ్విధసఙ్కేతవిద్యాయోజనాత్ ద్వాసప్తతిభేదాః సమ్భవన్తి। ఐఈఓం౧ ఈఐఓం౨। ఈఓంఐ ౩। ఐఓందూ ౪। ఓం ఈఐ౫ । ఓఈఐ ౬। ఏతేమూలసఙ్కేతవిద్యా షడ్భేదాః। (౪) సాక్షాద్రుహ్మ హృల్లేఖా హ్రీం ఇతి ప్రథమం బీజమితిశేషః। ద్యుతిర్ధాహచరస్వయుక్—ఫకారరేఫఏకారవిన్దుభిర్యుక్తః ఫ్రం ఇతి ద్వితీయమ్। హృచ్చ దాహక్ష్మాస్వయుతం సకారరేఫఊకారవిన్దుభిర్యుక్తం తృతీయం స్రూం ఇతి। వజ్రేశీ పఞ్చమం తతః ఓంకారశ్చతుర్థమిత్యర్థః॥౫౬॥ తతః మరుత్స్వయుక్తః—విన్దుసహిత ఆకారః। ఆ౦ ఇతి పఞ్చమమ్। మధ్యాద్యే దశమ్యాః క్రమశః స్మృతే—దశమ్యాః కులసున్దరీనిత్యాయాః మధ్యాద్యం బీజద్వయం క్లీం ఐం ఇతి అస్యాః షష్ఠం సప్తమం చాక్షరద్వయం స్యాదిత్యర్థః

భూమీరసాక్ష్మాస్వయుతా—వకారః లకారఊకారవిన్దుభిర్యుక్తః వ్లూం ఇతి అష్టమం బీజమ్ వజ్రేశీ షష్ఠతః క్రమాత్॥౫౭॥

షడక్షరాణి (౭)తాని నిత్యమదద్రవే। ఇతి। ఏభిః షడ్భిర్మన్త్రస్య చతుర్దశాక్షరాణి త్వరితా తృతీయం తదనన్తరం—హుం ఇతి పఞ్చదశం బీజమ్। ద్యుతిర్దాహచరస్వేన-ఫకార రేఫఏకారవిన్దుభిర్యుక్తమస్యాః ద్వితీయం కూటం ఫ్రేం ఇతి షోడశమక్షరమ్। అస్యా ఆద్యమనన్తరం హ్రీంకారః సప్తదశమిత్యర్థః॥౫౮॥

---

(౭) అత్త్యక్షరాదియారభ్య స్కు ఇత్యన్తోగ్రన్థః సోం పుస్తకే నాస్తి।

(౪) ఐఈఔం—భేదాః ఇత్యన్త పాఠః టీకాపుస్తకే నాస్తి।

రసో నభస్తథా దాహో వ్యాప్తం క్ష్మా వనపూర్వికా।
స్వేన యుక్తా భవేన్నిత్యావిజయైకాక్షరీ మతా॥౬౧॥

వాదేషు సమరే కృచ్ఛే వ్యవహారే సదా జయమ్।
విధత్తే స్మరణాదేవ విజయా విశ్వవైభవా॥౬౨॥

హృదమ్బువనయుక్తం స్వం నిత్యా స్యాత్ సర్వమఙ్గలా।
ఏకాక్షర్యాఽనయా సిద్ధో జాయతే ఖేచరః క్షణాత్॥౬౩॥

భూః శూన్యే నభసా భూశ్చ రసశ్చాథ స్థిరామ్బు చ।

రయోఽగ్నినా యుతో జ్యాఽమ్బు మరుద్యుక్తా రసా మరుత్ ॥౬౪॥

నభశ్చ మరుతా యుక్తం రసాశూన్యేఽగ్నిసంయుతే।

ఖడ్గపాదుకేత్యాదీని ఉపరిష్టాన్నీలపతాకానిత్యావిధానపటలేషు వ్యక్తం వక్ష్యమాణాన్యత్ర ప్రస్తౌతి ॥౫౯॥౬౦॥

రస ఇత్యాదినా వైభవేత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన త్రయోదశ్యా విజయానిత్యాయా ఏకాక్షరీం విద్యాం తదనుభావం చోపదిశతి—తత్ర రసో—భకారః। నభః మకారః। దాహో—రేఫః। వ్యాప్తం—యకారః। క్ష్మా—ఊకారః । వనపూర్వికా ఔకారయుక్తా। స్వేన యుక్తా విన్దునా సహితా। ఏతదుక్తమ్భవతి—భకారమకారరేఫయకారోకారవిన్దుభిః కూటరూపా ఏకాక్షరో విద్యేతి। భ్ర్మ్యౌం ఇతి కూటమ్ ॥౬౧॥ సమరే కృచ్ఛ్రేయుద్ధే దుర్జయే ॥౬౨॥

హృదమ్బు ఇత్యాదినా శ్లోకేన చతుర్దశ్యాః సర్వమఙ్గలానిత్యాయా ఏకాక్షరీం విద్యాం తదనుభావం చాపదిశతి। తత్ర హృదమ్బువనయుక్తం స్వం—సకారవకారఔకారవిన్దుభిర్యుక్తం కూటం స్వౌం ఇత్యేకాక్షరీ॥ ౬౩॥

భూఃశూన్యేఇత్యాదిభిర్భవేదిత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకైః పఞ్చదశ్యాః జ్వాలామాలినీనిత్యాయా త్రిషష్ఠ్యక్షరాం విద్యాముపదిశతి తత్ర భూః ఓకారః। శూన్యే నకారద్వయం న్నే ఇతి। నభసా భూః—మకారసహిత ఓకారః మో ఇతి। రసో—భకారః। స్థిరా—గకారః। అమ్బు—వకారః। రయః—తకారః। అగ్నినా యుతః ఇకారసహితః తి ఇతి। జ్యా—జకారః। అమ్బుమరుద్యుక్తా—వకారాకారయుక్తా జ్వా ఇతి। రసామరుత్ —లా ఇతి ॥౬౪॥

నభో—మకారః । మరుతా —ఆకారేణ యుక్తః మా ఇతి । రసాశూన్యే—లకారో నకా-

గోత్రా చరేణ సహితా అమ్బు పూర్వాక్షరం తథా ॥౬౫॥

అమ్బ్వగ్నీ హృత్ సదాహామ్బు రసక్ష్మారయహృత్స్వయుక్ ।
హంసశ్చ మరుతా దాహః ప్రాణశ్చ మరుతా యుతః ॥౬౬॥

దాహః సాగ్నిః ప్రాణచరౌ జ్యా మరుత్సహితా రయః ।
చరేణామ్బు చ గోత్రా హృత్సాగ్ని జ్యామ్బురసా స్వయుక్ ॥౬౭॥

రయః సాగ్ని జ్యామ్బు రసా పునరేతౌ జవీ తతః ।
దాహేనానేన తే ద్విః స్యాత్ హంసో దాహమరుత్స్వయుక్ ॥౬౮॥

హంసశ్చ దాహవహ్నిస్త్వైర్ధాహక్ష్మాస్వయుతశ్చ సః ।
సప్త దాహాస్తతోఽస్యాః స్యురష్టమాద్యాస్తు పఞ్చ వై ॥౬౯॥

రశ్చ । అగ్నిసంయుతే—ఇకారసహితౌ లిని ఇతి । గోత్రా—దకారః । చరేణ సహితా—ఏకారేణ సహితా దే ఇతి । అమ్బు—వకారః । పూర్వాక్షరం తథా—వకార పూర్వాక్షరం దేఇతి ॥౬౫॥

అమ్బ్వగ్నీ—అమ్బు—వకారః అగ్నిరికారః వి ఇతి । హృత్—సకారః । దాహామ్బు—రేఫవకారౌ ర్వ ఇతి । రస—క్ష్మా—రసః—భకారః క్ష్మా—ఊకారః భూ ఇతి । రయః—తకారః । హృత్—సకారః । స్వయుక్ విన్దుయుక్తమ్ । స్వయుగితిసకారస్యైవ విశేషణం సంఇతి । హంసశ్చ మరుతా యుత ఇతి సమ్బన్ధః—హా ఇతి । దాహోరేఫః రఇతి । ప్రాణశ్చ మరుతా యుక్తః కా ఇతి ॥౬౬॥ దాహః సాగ్నిరితి । రేఫః ఈకారసహితః రిఇతి । ప్రాణచరౌ—కేఇతి । జ్యా మరుత్సహితా—జాఇతి । రయః—తకారః చరేణామ్బు చ వే ఇతి । గోత్రా—దకారః । హృత్—సకారః । సాగ్నిః—సి ఇతి । జ్యాంబు—జ్వఇతి । రసా స్వయుక్ లం ఇతి ॥౬౭॥ రయః—అగ్నినా సహితః తి ఇతి । జ్యాంబు జ్వఇతి । రసా—లకారః । పునరేతే ఏతత్పూర్వోక్తాక్షరద్వయం పునరపి స్యాత్ జ్వలఇతి । జవీదాహేన యుతః పకారోరేఫేణ యుతః ప్ర ఇతి । అనేన తే ద్విః స్యాత్—అనేన ప్రత్యక్షరేణ తే ఇతి పూర్వవీప్సితమక్షరద్వయం ద్విః జ్వలజ్వల ఇతి ప్రజ్వల త్రీణ్యక్షరాణి ద్విరుచ్చరేదిత్యర్థః । స్యాదిత్యస్యోపరిష్టాత్ ఇత్యన్వయః । హంసోదాహమరుత్స్వయుక్స్యాదితి హ్రీం ఇత్యర్థః ॥౬౮॥ హంసశ్చ దాహవహ్నిస్త్వైరితి—హ్రీం ఇత్యర్థః । దాహక్ష్మాస్వయుతశ్చస ఇతి—హంసః హకారఏవ హ్రూం ఇతి । సప్తదాహాః రఇతి సప్తకృత్వ ఉచ్చరేదిత్యర్థః । తతః—

అనన్తరమ్। అస్యాః—విద్యాయా ఇతిశేషః। స్యురితి
కాకాక్షిగోలకన్యాయవత్పూర్వాపరయోరన్వేతి। అష్టమాద్యాస్తు పఞ్చవై—అస్యా విద్యాయా

ఉపాన్త్యాధఃస్థితం నీలపతాకాయా అనన్తరమ్।
త్వరితాన్త్యఞ్చ భేరుణ్డా అష్టమం నవమం తథా॥౨౦॥

జ్వాలామాలినినిత్యాఽసౌ త్రిషష్ట్యర్ణసమీరితా।
వేధాకర్షణసన్తాపవశ్యావేశకరీ భవేత్॥౨౧॥

వాయుప్రాణవనస్త్వైః సా చిత్రా స్యాదక్షరద్వయా।
యా సిద్ధిధనధాన్యాత్మనిధిలాభాయ కల్పతే॥౨౨॥

శుచిః స్వేనాథ శూన్యం స్యాన్నభసా భూరసః స్థిరా।
అమ్బు పశ్చాద్రయః సాగ్నిర్మరూతామ్బురయౌ తథా॥౨౩॥

ఇలాయుతోఽగ్నిరేతాని పునరమ్బు మరుద్యుతమ్।
దాహశ్చ మరుతా హంసస్త్వగ్నిరేతత్త్రయం పునః॥౨౪॥

అష్టమాక్షరమారభ్య ద్వాదశాక్షరావధి పఞ్చాక్షరాణి జ్వాలామాలినీ ఇతి స్యురిత్యర్థః॥౬౯॥ఉపాన్త్యాధః స్థితం నీలపతాకాయా అనన్తరం—నీలపతాకా నిత్యావిద్యాయా అన్త్యాక్షరాత్ పూర్వాక్షరం పూర్వస్థితమక్షరమిత్యర్థః హుం ఇతి। త్వరితాన్త్యం త్వరితా—విద్యాయాశ్చరమాక్షరం ఫట్ కారమిత్యర్థః। భేరుణ్డా అష్టమం నవమం తథా—భేరుణ్డావిద్యాయా అష్టమనవమాక్షరద్వయం స్వాహా ఇత్యర్థః॥౨౦॥

జ్వాలామాలినీత్యాదినా శ్లోకేన అస్యా అక్షరసఙ్ఖ్యామసాధారణని పఞ్చఫలాని చోపదిశతి ॥౨౧॥

వాయురిత్యాదినా శ్లోకేన షోడశ్యాశ్చిత్రానిత్యాయా ద్వ్యక్షరీం విద్యాం తత్సిద్ధిఫలం చోపదిశతి। తత్ర వాయుప్రాణవనస్త్యైః చకారకకారఔకారవిన్దుభిరిత్యర్థః। తత్ర చకారః ప్రథమాక్షరమ్। ఆత్మలాభః—స్వరూపజ్ఞానమ్॥౭౨॥

శుచీత్యాద్యఖిలేష్టదేత్యన్తైః షోశభిః శ్లోకైర్వారాహ్యా దశోత్తరశతాక్షరీం విద్యాం తన్నామాదికం చోపదిశతి—తత్ర శుచిః స్వేన—ఏం—ఇతి। శూన్యం—నకారః। నభసా భూః—మో ఇతి। రసో—భకారః। స్థిరా—గకారః। అమ్బు—వకారః। రయః సాగ్నిః—తి ఇతి। మరుతామ్బు—వా ఇతి। రయౌ తకారద్వయమ్। తథా—మరుదన్వితం త్తా ఇతి॥౭౩॥ ఇలా యుతోఽగ్నిః—ఇలా—లకారః। అగ్నిః—ఇకారః లి ఇతి। ఏతాని పునః ఉక్తాని త్రీణ్యక్షరాణి పునరప్యుచ్చరేదిత్యర్థః। అమ్బు

అమ్బు దాహో మరుద్యుక్తో హంసోఽథ ధరయా నభః।
తేజోఽగ్నినా పునః పఞ్చ వాతః స్వేన సమాయుతః॥౭౪॥

తోయం చరేణ తత్పూర్వం తోయమగ్నియుతం తతః।
శూన్యం వ్యాప్తేన శుచినా శూన్యం శక్త్యా నభోయుతమ్॥౭౬॥

దాహోధరాస్వసహితస్తోయం చరసమన్వితమ్।
ఏతత్పూర్వమధః ప్రోక్తచతుష్టయమతః పరమ్॥౭౭॥

జ్యా స్వేన యుక్తా సచరో రసశ్చైతస్య పూర్వకమ్।
రసోఽగ్నినా పునః ప్రోక్తచతుష్కాత్ త్రయమన్తతః॥౭౮॥

నభో భువా చరేణాపి హంసస్త్వేతస్య పూర్వకమ్।
హంసోఽగ్నినా ప్రాక్త్రితయం హృదయం స్వసమాయుతమ్॥౭౯॥

మరుద్యుతం—వా ఇతి। దాహశ్చ మరుతా—రా ఇతి। హంసస్త్వగ్నియుతః—హి ఇతి । ఏతత్త్రయం పునః—ఏతాని త్రీణ్యక్షరాణి పునరపి వదేదిత్యర్థః॥౭౪॥ అమ్బు—వకారః। దాహో మరుద్యుక్తః—రా ఇతి। హంసో—హకారః। ధరయా—ఉకారేణ। నభో—సకారః సు ఇతి । తేజోఽగ్నినా—తేజః—ఖకారః ఖి ఇతి। పునః పఞ్చ—ప్రోక్తాని వారాహముఖీపఞ్చాక్షరాణ్యేవ పునశ్చాస్యాః। వాతః స్వేన సమాయుక్తః—వాతః అకారః ఓం ఇతి॥౭౫॥ తోయం చరేణ తోయం—ధకారః ధే ఇతి। తత్పూర్వం—అక్షరమితి శేషః। అం ఇతి। తోయమగ్నియుతం ధి ఇతి। తతః—ఉపరి। శూన్యం—నకారః। వ్యాప్తేన శుచినా—యుతమితి శేషః న్యై ఇతి । శూన్యం—నకారః। శక్త్యా నభోయుతం—శక్తిర్విసర్జనీయః మః ఇత్యర్థః॥౭౬॥ దాహో ధరాస్వసహితః—రూం ఇతి। తోయం చరసమన్వితం—ధే ఇతి । ఏతత్పూర్వం—రూం ఇత్యర్థః। అధః ప్రోక్తచతుష్టయమతః పరం రుం ధే ఇత్యస్మాత్పూర్వస్థితం ధిన్యై నమ ఇత్యక్షరచతుష్టయమస్యోపరిష్టాద్యోజయేదిత్యర్థః॥౭౭॥ జ్యా స్వేన యుక్తా—విన్దుయుక్తో జకారః జం ఇతి। సచరో రసః భే ఇతి । ఏతస్య పూర్వకం—ఉక్తాక్షరస్య పూర్వమక్షరం జం ఇత్యర్థః। రసోఽగ్నినా—యుత ఇతి శేషః భి ఇతి। పునః ప్రోక్తచతుష్కాత్త్రయమన్తతః—పూర్వోక్తధిన్యై నమ ఇతి చతుష్కే—ప్రథమాక్షరవర్జం న్యై నమః ఇత్యక్షరత్రయం ఉపరిష్టాద్యోజయేదిత్యర్థః॥౭౮॥ నభో భువా—యుతమితి శేషః మో ఇతి। చరేణాపి హంసః—అపిః సముచ్చయే హే ఇతి।

రసశ్చరేణ తత్పూర్వమగ్నినా చ రసా యుతః।

పశ్చాద్యుక్తత్రయం వాతా ధరయా చ నభః ప్రియే!॥౮౦॥

ప్రాణః స్వేన యుతః పశ్చాద్ధృదయం స్వయుతం రసః।

వ్యాప్తమేతత్త్రయం పశ్చాద్ధృద్దాహేనామ్బుసంయుతమ్॥౮౧॥

గోత్రా ధరాయుతా స్పర్శో నాదయుక్తో జవీ యుతః।

దాహేన పూర్వం పూర్వం చ పూర్వం చ మరుతా యుతమ్॥౮౨॥

శూన్యం మరుత్స్వసహితం హృద్దాహేనామ్బునా చరః।

స్పర్శో మరుత్స్వసహితో హృద్దాహేనామ్బుసంయుతమ్॥౮౩॥

జ్యాగ్నిః స్వసంయుతో హంసః తథామ్బు మరుతా సహ।
హృదయేన స్వేన యుతం రసశ్చ స్వేన సంయుతః॥౮౪॥

ప్రాణదాహౌ ధరాయుక్తౌ పునస్తౌ వహ్నినా వియత్।
వార్ధాహయుక్తమమ్బుస్యాద్వియద్వ్యాప్తస్వసంయుతమ్॥౮౫॥

ఏతస్య పూర్వకం—హే ఇత్యస్య పూర్వం మో ఇత్యర్థః। హంసోఽగ్నినా—హి ఇతి। ప్రాక్త్రితయం—ప్రాగుక్తం న్త్యైనమః ఇత్యక్షరత్రయమ్। హృదయం స్వసమాయుతం—స్తం ఇతి॥౭౮॥ రసశ్చరేణ—భే ఇతి। తత్పూర్వం—భే ఇత్యేతస్య పూర్వమక్షరం స్తం ఇతి। అగ్నినా చ రసో యుతః—చకారః సముచ్చయే భి ఇతి। పశ్చాదుక్తత్రయం—ప్రాగుక్తం న్త్యైనమ ఇతి త్రితయమ్। వాతః అకారః। ధరయా చ నభః—యు ఇతి। ప్రియే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౮౦॥ ప్రాణః స్వేన యుతః—కం ఇతి। హృదయం స్వయుతం—స్తం ఇతి। రమో—భకారః। వ్యాప్తం—యకారః। ఏతత్త్రయం పశ్చాత్—ప్రోక్తం స్తం భయ ఇత్యక్షరత్రయం పునరపి స్యాదితి। హృత్ సకారః। దాహేనామ్బునా సంయుక్త ర్వ ఇతి॥౮౧॥ గోత్రా—దకారః। ధరాన్వితా—దు ఇతి। స్పర్శో నాదయుక్తః—స్పర్శః—పకారః। నాదః—టకారః ష్ట ఇతి। జవీ దాహేన యుతః—పకారో రేఫేణ యుతః ప్ర ఇతి। పూర్వం ప్ర ఇత్యస్మాదక్షరాత్పూర్వాక్షరస్య పూర్వమక్షరం దుఇతి। పూర్వం చ మరుతా యుతమ్—అత్ర పూర్వ శబ్దః దు ఇత్యేతస్య పూర్వాక్షరవిషయః ష్టా ఇత్యర్థః॥౮౨॥ శూన్యం మరుత్స్వమహితం—షాం ఇతి। హృత్–సకారః। దాహేనామ్బునా చరః—వే ఇతి। స్పర్శీ మరుత్స్వమహితం —నాం ఇతి। హృత్—సకారః। దాహేనామ్బుసంయుత వ ఇతి॥౮౩॥ జ్యాగ్నిః స్వసంయుతః—జి ఇతి। హంసస్తథామ్బు మరుతా సహ—తథా ఇతి సర్వత్రాత్ర ప్రకరణే మముచ్చయార్థః హ్వా ఇతి। హృదయేన స్వేన యుతం—స్తం ఇతి। రసశ్చ స్వేన సంయుతః—భం ఇతి॥౮౪॥ ప్రాణ-

పూర్వద్విరుక్తవర్ణౌ చ శుచిః స్వేన యుతస్తథా।
స్థిరా రసా వనస్వేన దావౌ హంసో ధరాస్వయుక్॥౮౬॥

ద్యుతిర్నాదవతీ పశ్చాద్ధృదమ్బు మరుతా యుతమ్।

హంసశ్చ మరుతా విద్యా దశోత్తరశతాక్షరీ ॥౮౭॥

వారాహీ పఞ్చమీ విశ్వవిజయా భద్రకౌముదీ।
వార్తాలీ చేతివిఖ్యాతా స్తమ్భనాద్యఖిలేష్టదా॥౮౮॥

ప్రాణదాహౌ ధరాయుక్తౌ పునరాద్యం రసే మరుత్।
వ్యాప్తం మరుచ్ఛక్తియుతం భూఃస్వయుక్తా తతస్త్రయమ్॥౮౯॥

అస్యాదౌ త రసాయుగ్మం చరేణ సమయోజితమ్।
దాహేన వహ్నిశక్తిభ్యాం యుతో హంసస్తతఃపరమ్॥౯౦॥

నభో ద్విర్వృత్సదాహామ్బు జ్యా శూన్యం స్వనసంయుతమ్।

దాహౌ ధరాయుక్తౌ—ప్రత్యేకమితి శేషః కురు ఇతి। పునస్తౌ పునరపి కురు ఇతి వర్ణౌ వహ్నినా వియత్—శ్రీ ఇతి। వాః దాహయుక్తం—వాః—ఘకారః ఘ్ర ఇతి। అమ్బు—వకారః। వియత్వ్యాప్తస్వసంయుతం—శ్యం ఇతి॥౮౫॥ పూర్వద్విరుక్తవర్ణౌ—వశ్యం ఇత్యేతదారభ్య పూర్వస్మాచ్చతుష్టయాక్షరాత్ పూర్వం కురు ఇత్యర్థః। శుచిః స్వేన యుతః ఐం ఇతి। స్థిరా రసావనస్వేన—యుక్తేతి శేషః ఠలౌం ఇతి। దావౌ—ఠకారద్వయం ఠఠ ఇతి। హంసో ధరాస్వయుక్—హుఁ ఇతి॥౮౬॥ ద్యుతిర్నాదవతీ పశ్చాత్—అనన్తరం—ఫట ఇతి। హృదమ్బు మరుతా యుతం—స్వా ఇతి। హంసశ్చ మరుతా—యుక్త ఇతి శేషః హా ఇతి॥౮౭॥

వారాహీత్యాదినా శ్లోకేన దేవ్యా నామపఞ్చకం కథయతి॥౮౮॥

ప్రాణేత్యాదిభిః క్రమాదిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః కురుకుల్లాయాః పఞ్చవింశత్యక్షరీం సప్తాక్షరీం త్రయోదశాక్షరీం చ విద్యాముపదిశతి। తత్ర ప్రాణదాహీ ధరా యుక్తౌ—ప్రత్యేకమితి శేషః కురు ఇతి। పునరాద్యం—పునరపి తయో రాద్యం కు ఇతి। రసే లద్వయం మరుత్ ఆకారః ల్లా ఇతి। వ్యాప్తం మరుచ్ఛక్తియుతం—యాః ఇతి। భూః స్వయుక్తా ఓం ఇతి। తతస్త్రయమ్॥౮౯॥

అస్యాదౌ తు ఓం—మిత్యస్యోపరి అస్య మన్త్రస్యాదిభూతం కురు కు ఇత్యక్షరత్రయం భవేదిత్యర్థః। రసాయుగ్మం చరేణ సమయోజితం—ల్లే ఇతి। దాహేన వహ్నిశక్తిభ్యాం యుతో హంసస్తతః పరమ్—హ్రీః ఇతి॥౯౦॥ నభో ద్విః—స్యాదితి శేషః మమ ఇతి।

అమ్బు పశ్చాద్వియద్యుక్తం మరుతా తు నభః ప్రియే!॥౯౧॥

శూన్యం వ్యాప్తం భువా హంసః పూర్వాన్త్యౌ స్యాన్మనుత్రయమ్।
అస్య షష్ఠాదిపఞ్చార్ణాదన్త్యౌ స్యాదాద్య ఈరితః॥౯౨॥

ఏకాదశాక్షరాదన్త్యౌ ద్వితీయః సముదీరితః।
తృతీయః పఞ్చవింశార్ణః ప్రోక్తా మన్త్రా ఇతి క్రమాత్॥౯౩॥

భూః స్వేన హంసో దాహవహ్నిస్వయుతః స్వేన హంసకః।
హన్మాయయా భువా హృత్స్యాత్ స్వేన హంసః సమన్వితః॥౯౪॥

కురుకుల్లాన్త్యవర్ణౌ చ స్యాదాత్మాష్టాక్షరః స్మృతః।
సర్వాభీష్టార్థసంసిద్ధ్యై సులభోఽయం సురద్రుమః॥౯౫॥

సఙ్కేతోదీరితైర్వర్ణైర్దశభిర్దశభిః పృథక్।

హృత్—సకారః। సదాహామ్బు—దాహసహితం మ ఇత్యర్థః ర్వ ఇతి। జ్యా—జకారః। శూన్యం స్వేన యుతం న ఇతి। అమ్బు పశ్చాత్—అనన్తరం వకారః। వియత్—సకారః। (యుక్తం) మరుతా యుక్తం నభ ఇతి యావత్ మా ఇతి। ప్రియే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౯౧॥ శూన్యం—నకారః। వ్యాప్తం యకారః। భువా హంస ఇతి శేషః హెూ ఇతి। పూర్వాన్త్యౌ పఞ్చమీవిద్యాచరమాక్షరద్వయం స్వాహా ఇత్యర్థః। స్యాన్మనుత్రయం—అయమేవ మన్త్రః అక్షరవిభాగయోగక్రమాన్మన్త్రత్రయం భవతీత్యర్థః। అస్య షష్ఠాది పఞ్చార్ణాదన్త్యౌ స్యాందాద్య ఈరితః। ఏతదుక్తం భవతి—అస్య పఞ్చవింశాక్షరమన్త్రస్య షష్ఠాక్షరమారభ్య

దశమాక్షరాన్తముచ్చార్య తతః పరం స్వాహా ఇతి వదేత్। తేన సప్తాక్షరీ ప్రథమా విద్యా భవతీతి॥౯౨॥ ఏకాదశాక్షరాదన్త్యో ద్వితీయః సముదీరితః। ఏతదుక్తం భవతి—అస్యైవ పఞ్చవింశాక్షరస్యాద్యాక్షరమారభ్య ఏకాదశాక్షరాన్తముచ్చార్య తతఃపరం తచ్చరమభూత—స్వాహా ఇత్యక్షరద్వయయోజనాత్ త్రయోదశాక్షరీ విద్యా భవతీతి। తృతీయః పఞ్చవింశార్ణః ప్రాగేవాభిహితః ప్రథమద్వితీయయోః ప్రకృతిభూతః సప్తపఞ్చవింశార్ణో మన్త్రః తృతీయ ఇత్యర్థః॥౯౩॥

భూః స్వేనేత్యాదినా సురద్రుమ ఇత్యన్తేన లోకద్వయేనాత్మాష్టాక్షరీం ప్రపఞ్చయాగవిద్యాముపదిశతి। తవ భూః స్వేన—ఓం ఇతి। హంసో దాహవహ్నిస్వేన హ్రీంకారఃస్వేన హంసకః—హం ఇతి। హృన్మాయయా—యుక్త ఇతి శేషః స ఇతి। భువా హృత్స్యాత్—మో ఇతి। స్వేన హంసః సమన్వితః—హం ఇతి। కురు కుల్లాన్త్యవర్ణౌ చ—స్వాహా ఇత్యర్థః॥౯౪॥

సఙ్కేతేనేత్యాదినా చరాచరమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పఞ్చభూతానాం ప్రత్యేకమేక-

ప్రాణాగ్నిలాఽఽమ్బుశాఖాభిః శక్తిసప్తాక్షరీయుతైః॥౯౬॥

భూతమన్త్రాః సముద్దిష్టాః పఞ్చ సర్వార్థసిద్ధిదాః।

యేషామాలోకతో విశ్వం వర్తతే సచరాచరమ్॥౯౭॥

పూర్వస్యాద్యౌ చ తత్పూర్వం చతుర్దశతదన్త్యకౌ।

అమ్బునాగ్నిర్వాః స శూన్యం ప్రాణో జలరయాన్వితః॥౯౮॥

వింశత్యక్షరాన్ మన్త్రానుపదిశతి। తత్ర సఙ్కేతోదీరితైర్వర్ణైరితి। ఏతదుక్తం భవతి—వాతో మరుదిత్యాదిభిః పఞ్చత్రింశత్పటలోక్తైః శ్లోకైర్భూతేషు విభక్తానాం మాతృకాక్షరాణాం సంజ్ఞాభిరుదీరితైః। ప్రాణాగ్నిలామ్బు శాఖాభిః ప్రత్యేకం దశభిరక్షరైరుపేతా స్వాఖ్యాశక్తిశబ్దసప్తాక్షర్యన్తాః ఏవ ప్రత్యేకమేకవింశత్యక్షరాశ్చత్వారో వింశత్యక్షరవ్యోమమన్త్రసహితా ఏవం పఞ్చమన్త్రాః। ప్రోక్తక్రమేణ పఞ్చానాం భూతానాం

స్యురితి। తే యథా—తేషాం పఞ్చానామపి మన్త్రాణాం స్వరూపం లలితానిత్యాసపర్యాక్రమే మన్త్రమలిఖితమపి అత్ర తేషాం స్వరూపం ప్రకటం ప్రకాశ్యతే—ప్రాక్ ప్రత్యక్ దక్షిణోదక్ చ ఏకాదశ షట రేఖాః సమాన్తరాలం విలిఖ్య తాసు దశదశకోష్ఠాత్మసు పఞ్చసు పంక్తిషు ఊర్ధ్వాధః క్రమేణ అకారాదీని అఇఉ ఋలౄ ఇతి హ్రస్వపఞ్చాక్షరాణి ప్రథమపఙ్క్తౌ సమాలిఖ్య తద్ద్వితీయపఙ్క్తౌ ఆఈఊ ౠ లౄ ఇతి దీర్ఘాక్షరపఞ్చకం క్రమాదాలిఖ్య తృతీయపఙ్క్తౌ ఏఐ ఓ ఔ అం ఇతి వర్ణ పఞ్చకం సమాలిఖ్య చతుర్థ్యాదిషు పఙ్క్తిషు ప్రోక్తక్రమేణ కకారాదీన్ శకారాన్తాన్ షడ్వర్గాన్ పఞ్చశః సమాలిఖ్య సర్వాన్త్యపఙ్క్తౌ షక్షలసహ ఇతి పఞ్చాక్షరాణి—చాలిఖ్య పశ్యేత్। సర్వోర్ధ్వపఙక్తికోష్ఠదశాక్షరాణి ప్రాణాత్మకాని। తదధఃస్థితద్వితీయపఙ్క్తికోష్ఠదశకస్థాని దశాక్షరాణి అగ్న్యాత్మకాని। తదధఃస్థితతృతీయపఙ్క్తికోష్ఠదశకస్థితదశాక్షరాణి ఇలాత్మకాని। తదధఃస్థితచతుర్థపఙ్క్తికోష్ఠదశకస్థితాని అబాత్మకాని। తదధః—స్థితపఞ్చమపఙ్క్తికోష్ఠదశకస్థాని దశాక్షరాణి స్వాత్మకాని। తేషాం దశానామన్తే తత్తన్నామద్వ్యక్షరాణి వ్యోమ్నః ఏకాక్షరం చ సర్వత్ర శక్తీతి ద్వ్యక్షరం తదుపరి సప్తాక్షరీం చ యోజయేత్॥౯౬॥ ఏవం కృతే ఏకవింశాదశాక్షరాః పఞ్చభూతమన్త్రా భవన్తి। తేషామాలోకతః ప్రభావాదిత్యర్థః। వర్తతే—అద్యాపి క్రియతే ఇత్యర్థః॥౯౭॥

పూర్వేత్యాదిభిర్మనురిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః షోడశనిత్యానాం సాధారణం షోడశాక్షరం బలిమన్త్రముపదిశతి। తత్ర పూర్వస్యాద్యౌ చ ప్రాగుక్తస్యాత్మాష్టార్ణమన్త్రస్యాదిభూతౌ ప్రణవహృల్లేఖావర్ణౌ అస్య ప్రథమద్వితీయవర్ణౌ స్యాతామిత్యర్థః। తత్పర్వం చతుర్దశత-

రసః స్యాద్వ్యాప్తమాయాభ్యాం తృతీయోఽస్య చతుర్థకః।
రసః క్ష్మయా రయో యుక్తశ్చరేణ పరమేశ్వరి!॥౯౯॥

రసో యుక్తో వ్యాప్తభూమ్యాం హంసః క్ష్మాస్వయుతస్తతః।
పూర్వాన్త్యవర్ణావిత్యుక్తః షోడశార్ణో బలేర్మనుః॥౧౦౦॥

వహ్నే తత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సభీరితాః।
అస్యా నిఃకాలనాత్ చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్॥౧౦౧॥

ఇతి షోఢశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే

తృతీయం పటలమ్।

దన్త్యకౌ–ఆత్మాష్టాక్షరమన్త్రస్య పూర్వభూతాయాః కురుకుల్లావిద్యాయాః చతుర్దశపఞ్చదశాక్షరే సర్వ ఇతి ద్వే అస్య తృతీయచతుర్థాక్షరే స్యాతామిత్యర్థః। అమ్బునాగ్నిః—యుత ఇతి శేషః వి ఇతి। వాః సషాన్యం—ఘ్ర ఇతి। ప్రాణో జలరయాన్వితః—కకారో ఋకారతకారాభ్యాం సహితః కృత్ ఇతి॥౯౮॥ రసః స్యాత్ వ్యాప్తమాయాభ్యాం-భ్య ఇతి। మాయాశబ్దః శక్తిశబ్దశ్చాస్మిన్ తన్త్రే హృల్లేఖా విసర్జనీయోరేకైకస్యాభిధాయకౌ, ఏవం స్థితే అన్యతరయోజనం సమ్ప్రదాయబలాదిత్యర్థః। తృతీయోఽస్య చతుర్థకః సర్వ ఇతి నవమదశమాక్షరే। రసః క్ష్మయ—యుక్తఇతి శేషః భూ ఇతి ఏకాదశమక్షరమ్। రయో యుక్తశ్స్వరేణ తే ఇతి ద్వాదశమ్। పరమేశ్వరీతి సమ్బుద్ధిః॥౯౯॥ రసో యుక్తో వ్యాప్తభూభ్యాం భ్యో ఇతి త్రయోదశమ్। హంసః క్ష్మా స్వయుతస్తతః—హం ఇతి చతుర్దశమక్షరమ్। పూర్వాన్త్యవర్ణౌ—ఆత్మాష్టాక్షరమన్త్రౌ స్వాహా ఇతి పఞ్చదశ। షోఢశార్ణౌ ఇత్యుక్తః పోడశార్ణీ బలేర్మనుః—ఏవం షోడశాక్షరః సర్వాసాం షోఢశనిత్యానాం బలిమన్త్ర ఉక్త ఇత్యర్థః॥౧౦౦॥

ఇతి శ్రీషోఢశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య

తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్ద-

నాథేన విరచితాయాం మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం నిత్యా-

విద్యాస్వరూపప్రకాశనపరం తృతీయపటలం పరిపూర్ణం

పరామృష్టమ్॥

గ్రన్థసంఖ్యా—

తృతీయే యన్త్రమేకం స్యాద్వ్యాఖ్యానం గ్రన్థసంఖ్యయా

శతద్వయం సప్తనవతిసహితం సార్ధమీరితమ్।

అథ చతుర్థపటలారమ్భః।

అథ షోడశనిత్యానామాద్యాయాః పూజనం ప్రియే!।
కథయామి క్రమేణైవ నిత్యం సర్వార్థసిద్ధిదమ్॥౧॥

నైమిత్తికం తథా కామ్యం శృణు త్వం పటలైస్త్రిభిః।
యేనాతిపాపయుక్తోఽపి సిద్ధిమేతి సునిశ్చితమ్॥౨॥

న్యాసత్రయస్య మన్త్రాశ్చ ఆసనానాం చతుష్టయమ్।
ఆవాహనమనుం పశ్చాత్ సమస్తార్చామనుం తథా॥3॥

ముద్రాయుధానాం బీజాని ముద్రారచనవాసనే।
ధ్యానం సపరివారాయా నిత్యపూజావిధిక్రమౌ॥౪॥

నవావరణశక్తీనాం నామాన్యర్చాక్రమం తథా।
మన్త్రాత్మయోగమర్చాయా ఉపచారాన్ జపక్రమమ్॥౫॥

వాతః స్వసంయుతస్త్వాద్యం మరుస్వేన ద్వితీయకమ్।
హృద్వనేన సమాయేన తృతీయం ప్రథమా త్వసౌ॥౬॥

అథ చతుర్థపటలారమ్భః।

పూర్వస్మిన్ తృతీయపటలే షోడశనిత్యావిద్యాదికముపదిశ్యానన్తరమఙ్గినిత్యాయాః ప్రధానాయా లలితా విద్యాయానిత్యనైమిత్తికాభ్యాం సమారాధనక్రమముపదిశతి। అథ

షోడ్ఀశనిత్యేత్యాదిభిస్తన్మయో భవేదిత్యన్తైస్త్రిభిః పటలైః ప్రత్యేకం శ్లోకశతరూపైః। తత్ర అథ షోఽశనిత్యేత్యాదిభిః క్రమమిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైశ్చతుర్థపఞ్చమషష్ఠపటలార్థానుద్దిశతి। తత్ర నిత్యం—పూజనమిత్యర్థః। నైమిత్తికం తథా కామ్యం—పూజనమిత్యస్య విశేషణమ్। అతిపాపయుక్తోఽపి—వివేకద్వేషీ॥౨॥ న్యాసత్రయస్యేత్యాదినా బీజానీత్యన్తేన పాదాధికేన ద్వావింశన్మన్త్రోద్దేశకః కృతః తత్ర న్యాసత్రయతేత్యుక్తిరుద్దేశ క్రమోల్లఙ్ఘిన్యపి శ్లోకసౌకర్యార్థేతి సమ్ప్రదాయః। సమస్తార్చామనుం—బీజద్వయరూపమ్॥౫॥

వాతేత్యాదినా మార్జనాదిత్యన్తేనార్ద్ధాధికేన శ్లోకేన కరశుద్ధివిద్యాం శోధనప్రకారం చోపదిశతి। తత్ర వాతః స్వసంయుక్తస్త్వాద్యం ఓం ఇతి ప్రథమం బీజమరుతేన్వైన

అనయాః కరయోః శుద్ధిం కుర్యాదన్యోన్యమార్జనాత్।

హృచ్ఛిరశ్చ శిఖావర్మ నేత్రమస్త్రం షడ్ఀఙ్గకమ్॥౭॥

ద్వితీయయా సా విజ్ఞేయా యా నిత్యా కులసున్దరీ।

తృతీయా సైవ శక్త్యాద్యా దేవ్యాత్మాసనమేతయా॥౮॥

త్రిషు హంససమాయోగాచ్చక్రాసనముదీరితమ్।

హంసహృద్భ్యాం పఞ్చమీ చ సర్వమన్త్రాసనం తథా॥౯॥

ద్వితీయకం—ఆం ఇతి ద్వితీయకమ్। హృద్వనేన సమాయేన తృతీయం—సౌః ఇతి తృతీయమ్। ప్రథమా త్వమౌ—విద్యేతి శేషః॥౬॥ శుద్ధిమితి। శుద్ధిః—సపర్యోపకరణస్పర్శార్హతాకరణమ్। అన్యోన్యమార్జనాత్—వామదక్షిణకరతలస్పృష్టయోరితి శేషః।

హృదిత్యాదినా సున్దరీత్యన్తేనార్ద్ధద్వయేన షడ్ఀఙ్గం షడ్ఀఙ్గన్యాసవిద్యాం చోపదిశతి। తత్ర ద్వితీయయా—ఉద్దిష్టద్వాత్రింశత్సు ద్వితీయయా విద్యయేతి శేషః॥౭॥

తృతీయేత్యాదినా ఏతయా ఇత్యన్తేన ఉత్తరార్ద్ధేన దేవ్యాత్మాసనవిద్యాముపదిశతి। తత్ర తృతీయా సైవ—షడఙ్గన్యాసే ప్రోక్తకులసున్దరీ విద్యైవ। శక్త్యాద్యా। అత్ర శక్తిః—హృల్లేఖా। ఉత్తరశ్లోకాద్యగతం త్రిష్వితిపదమావాహనవిద్యాన్తమన్వేతి। తేనైతదుక్తం భవతి—త్రీణి బీజాని ప్రత్యేకం హృల్లేఖాపురఃసరాణి కుర్యాదితి। హ్రీం ఐం హ్రీం క్లీం హ్రీం సౌః ఇతి। దేవ్యాత్మాసనం—పరిచ్ఛిన్నవిగ్రహాణాం దేవ్యాత్మనాం సర్వశక్తీనామాసనం—ఉపలబ్ధిస్థానం సర్వాసాం దేవతానాముపలబ్ధిస్థానమిత్యర్థః। అత్ర ఉద్దేశక్రమమపహాయ కథనమాసనవిద్యాచతుష్టయస్య ద్వితీయవిద్యానుబన్ధిత్వాత్ సౌకర్యార్థమ్। తృతీయేతి పరిగణనక్రమశ్చ సౌకర్యార్థః॥౮॥

త్రిష్విత్యాదినా శ్లోకపూర్వార్ద్ధేన చక్రాసనవిద్యాముపదిశతి—తత్ర హంససమాయోగాత్–బాలాయాస్త్రిషు బీజేషు ప్రత్యేకం హకారోపక్రమముచ్చారణం హైం హ్క్లీం హ్సౌః చతుర్థీ చక్రాసనవిద్యేత్యర్థః। చక్రాసనమితి। సర్వేషాం మన్త్రదేవతాత్మ భూతానాం యన్త్రాణామాసనం ఉపలబ్ధిస్థానమ్।

హంసేత్యాదినోత్తరార్ద్ధేన సర్వమన్త్రాసనవిద్యాముపదిశతి। తత్ర హంసహృద్భ్యాం సమేతతి శేషః। ప్రాగ్వత్త్రీణి బీజాని ప్రత్యేకం హకారసకారోపక్రమోచ్చారణాత్ హ్సైం

తతోమ్బు చ రసోపేతం చరస్వసహితం చ తత్।
తస్య శక్తేశ్చ మధ్యస్థా యా సా షష్ఠీ సమీరితా॥౧౦॥

సాధ్యసిద్ధాసనం దద్యాత్ తయా దేవ్యై సమర్చనాత్।
సప్తమ్యాఽఽవాహనం కుర్యాన్నమసోక్తత్రిఖణ్డయా॥౧౧॥

హ్స్క్లీం హ్సౌః పఞ్చమీ సర్వమన్త్రాసనవిద్యా। సర్వమన్త్రాసనమితి—శ్రీచక్రస్య కథనమ్। అకథాదిమాతృకాత్మకత్వేన త్రికోణరేఖాణాం చ వక్ష్యమాణత్వాత్ సర్వేషాం మన్త్రాణాముపలబ్ధిస్థానమిత్యర్థః॥౯॥

తత ఇత్యాదినా సమర్చనాదిత్యన్తేనాధ్యర్ద్ధేన శ్లోకేన సాధ్యసిద్ధాసనవిద్యాముపదిశతి। తత్ర తతోఽమ్బు చ రసోపేతం చరస్వసహితం చ తత్—అమ్బు—వకారః। చకారః సముచ్చయే।

రసా—లకారః। చర—ఏకారః। స్వం—విన్దుస్తాభ్యాం సహితమ్। చకారః సముచ్చయే। తచ్ఛబ్దో విశిష్టరూపం పరామృశతి। ఏతదుక్తం భవతి—వకారలకారవిన్దభిర్యుక్తం వ్లేం ఇతి కూటాక్షరం స్యాదితి। తస్యశక్తేశ్చ మధ్యస్థా యా సా షష్ఠీ సమీరితా—తస్య—ప్రోక్తస్య వ్లేంకారస్య। శక్తేః—హృల్లేఖాయాః। మధ్యస్థా ఏతయోర్ద్వయోర్మధ్యస్థేత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి—తస్యాస్తు బాలాయాస్త్రీణి బీజాని—హ్రీంకారోపక్రమాణి వ్లేం కారావసనాని చ భవేయుః హ్రీం ఐం హ్రీం క్లీం హ్రీం సౌః వ్లేం ఏవం రూపా సా బాలా సాధ్యసిద్ధాసనవిద్యాస్యాదితి॥౧౦॥ సాధ్యసిద్ధాసనమితి। సర్వేషాం సాధ్యానామభిమతానాం సిద్ధీనాముపలబ్ధిస్థానమ్ అఖణ్డాత్మకస్వరూపవిమర్శ సిద్ధేరిత్యర్థః। అత్ర దేవ్యై సమర్చనాదితి—ఆసనచతుష్టయేఽప్యన్వేతి। ఏతస్యాఽఽసనచతుష్టయస్య మన్త్రయోజనాప్రకారం పఞ్చమే పటలే వక్ష్యతి।

సప్తమ్యేత్యాదినా సమీరిత ఇత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేనైకేన శ్లోకేన సప్తమీమావాహనవిద్యాముపదిశతి। తత్ర సప్తమ్యా—విద్యయేతి శేషః। నమసా—యుక్తయేతి శేషః। నమః శబ్దాన్తయేత్యర్థః। ఉక్తత్రిఖణ్డయా—ముద్రయేతి శేషః। ఉత్తరత్ర వక్ష్యమాణమపి ఉక్తమితి సర్వత్ర కథయతి। హంసహృద్దాహసంయుక్తా సైవ స్యాత్ సప్తమీ మతా—ఏతదుక్తం భవతి—హకారసకారరేఫాక్షరైః ప్రత్యేకం త్రిషు బీజేషు యుక్తా కులసున్దరీవిద్యా ఆవాహనవిద్యేత్యర్థః। మధ్యమే దాహయోగస్తు వ్యఞ్జనాన్తే సమీరితః—మధ్యమబీజస్య హకారసకారౌ పురస్తాత్ సంయోజ్య రేఫం లకారాన్తే యోజయేదిత్యర్థః। తేన హకారసకారకకారలకారరేఫఈకారవిన్దుభిర్మధ్యమం బీజం మాయాన్తమ్। ఇతరస్మింస్తు

హంసహృద్దాహసంయుక్తా సైవ స్యాత్ సప్తమీ మతా।

మధ్యమే దాహయోగస్తు వ్యఞ్జనాన్తే సమీరితః॥౧౨॥

వియత్ సదాహం వహ్నిస్వశక్త్యాద్యం స్యాత్ స్వయం భవేత్।

తదాదికాః సర్వశక్తీశ్చక్రస్థా నామభిర్జపేత్॥౧౩॥

దాహభూమీరసాక్ష్మాస్త్యైర్వశినీబీజమీరితమ్।

ప్రాణోరసాశక్తియుతః కామేశ్వర్యక్షరం మహత్॥౧౪॥

శూన్యమమ్బురసావహ్నిస్వయోగాన్మోహినీ మనుః।

వ్యాప్తం రసాక్ష్మాస్వయుతం విమలాబీజమీరితమ్౨॥౧౫॥

జ్యా నభోవహ్ని దాహస్వయోగైః స్యాదరుణా మనుః।

సకారస్వరయోర్మధ్యే రేఫం యోజయేదిత్యర్థః। తేన
హకారసకారద్వయరేఫఔకారవిసర్జనీయైరన్త్యబీజం మాయాన్తం హసౌ౯ హ్రీన్క్లౌ౯ హస్రౌః౯
నమః ఇతి॥౧౨॥

వియదిత్యాదినా శ్లోకన లలితాయాః శ్రీచక్రావస్థితానాం శక్తీనాం పూజానామరూపమన్త్రాణాం ప్రణవభూతం బీజద్వయముపదిశతి। తత్ర వియత్—సకారః। సదాహవహ్నిస్వం రేఫఈకారవిన్దుసహితం శ్రీం ఇతి। శక్త్యాద్యం—హృల్లేఖాద్యమ్। ఏతదుక్తం భవతి। హృల్లేఖాశ్రీబీజోపక్రమైః పూజానామమన్త్రైః సర్వాః శక్తీః పూజయేదితి॥౧౩॥

దాహభూమీత్యాదీనా శ్లోకేన వశినీకూటాక్షరవిద్యాం కామేశ్వరీకూటాక్షరవిద్యాం చోపదిశతి। దాహభూమీరసాక్ష్మాస్వైః—రేఫవకారలకారఊకారవిన్దభిః బ్లూం౯ ఇతి। ప్రాణో రసాశక్తియుతః—ప్రాణః। కకారః। రసా—లకారః। శక్తిః—హృల్లేఖా। త్రైర్యుక్తః కకార లకార హృల్లేఖాభిః కూటం క్లీం౯ ఇతి॥౧౪॥

శూన్యమిత్యాదినా శ్లోకేన మోహినీవిమలయోః కూటాక్షరీవిద్యాద్వయముపదిశతి। తత్ర శూన్యం—నకారః। అమ్బురసావహ్నిస్వయోగాత్—వకారలకారఈకారవిన్దుయోగాదిత్యర్థః వ్లీ౯ ఇతి। వ్యాప్తం—యకారః। రమాక్ష్మాస్వయుతం లకారఉకారవిన్దుసహితం య్లూం ఇతి॥౧౫॥

జ్యా నభో ఇత్యాదినా శ్లోకపూర్వార్ద్వేన అరుణాకూటాక్షరీవిద్యాముపదిశతి।

---

(౨) వశినీ బీజమీరితమ్। ప్రాణోరసాశక్తియుతం విమలాబీజామీరితమ్ ఇతి మోం పుం పాం। ప్రాణోరసా ఇత్యాది మోం పుం విహాయ కుత్రాపి న వర్త్తతే।

హంసః సహ్ఱ్ద్రసామ్భుః స్యాద్వ్యాప్తక్ష్మాస్వైర్యుతో మనుః॥౧౬॥

జయిన్యాస్తు సముద్దిష్టః సర్వత్ర జయదాయకః।
వాదేషు వ్యవహారేషు సమరేషు చ నిశ్చితమ్॥౧౭॥

కం నభోదాహసహితం వ్యాప్తక్ష్మాస్వయుతం మనుః।
సర్వేశ్వర్యాః సమాఖ్యాతః సర్వసిద్ధికరః సదా॥౧౮॥

గ్రాసో నభోదాహవహ్నిస్వైర్యుక్తః కౌలినీమనుః।
ఏతైర్మనుభిరష్టాభిః శక్తిభిర్వర్గసంయుతైః॥౧౯॥

వాగ్దేవతాన్తైర్న్యాసః స్యాద్యేన దేవ్యాత్మకో భవేత్।
మర్త్యోపి పూజ్యతే దేవైః సర్వైః సర్వత్ర సర్వదా॥౨౦॥

తత్ర జ్యా నభోదాహవహ్నిస్వయోగైః—
జకారమకారరేఫఈకారవిన్దూనామన్యోన్యముక్తక్రమయోగాత్ జ్మ్రీం ఇతి॥౧౬॥

హంసేత్యాదినా నిశ్చితమిత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేనైకేన శ్లోకేన జయినీం కూటాక్షరవిద్యాం తత్సామర్థ్యం చోపదిశతి। తత్ర హంసో—హకారః। సహ్ఱ్ద్రసామ్భుః—సకారలకారవకారసహితః। వ్యాప్తక్ష్మాస్వైర్యుతః—యకారఊకారవిన్దుభిశ్చ యుక్తః। ఏతదుక్తం భవతి—హకారసకాలకారవకారయకారఊకారవిన్దుభిః కూటం హ్స్ వ్ ల్యూం ఇతి॥౧౭॥

కమిత్యాదినా సదా ఇత్యన్తేనార్ధాద్యేనైకేన శ్లోకేన సర్వేశ్వరీకూటాక్షరవిద్యాం తదనుభావం చోపదిశతి। కం—లకారః। నభోదాహసహితమ్—మకారరేఫసహితమ్। వ్యాప్తక్ష్మాస్వయుతం—యకార ఊకారవిన్దుసహితమ్। ఏతదుక్తం భవతి—లకారమకారరేఫయకారఊకారవిన్దుభిః ల్మ్ర్యూం ఇతి॥౧౮॥

గ్రాసేత్యాదినా శ్లోకపూర్వార్ద్ధేన కౌలినీకూటాక్షరవిద్యాముపదిశతి–తత్ర గ్రాసః—క్షకారః। నభోదాహవహ్ని స్వైః—మకారరేఫఈకారవిన్దుభిః క్ష్మ్రీం ఇతి।

ఏతైరిత్యాదినా సర్వదా ఇత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేనైకేన శ్లోకేన వశిన్యాదీనాం న్యాసక్రమం తత్ఫలం చోపదిశతి। తత్ర మనుభిరష్టాభిః—ప్రోక్తకూటాక్షరైరితి శేషః। శక్తిభిః

రన్ధ్రే భాలే తథాఽఽజ్ఞాయాం గలే హృది తథా న్యసేత్।

నాభావాధారకే పాదద్వయే మూలాగ్రకావధి॥౨౧॥

గోత్రాదాహమరుత్స్వైః స్యాదాద్యోఽన్యో వ్యత్యయాదసౌ।

మరుద్వహ్న్యోః ప్రాణరసావహ్ని స్వైః స్యాత్తృతీయకః॥౨౨॥

భూమీ రసాక్ష్మాస్వయుతా చతుర్థః శక్తిహృత్పరః।

ప్రాణేన దాహభూస్వేనానన్తరః సప్తమః పునః॥౨౩॥

హంసో హృదా తేజసా చ ద్యుత్యా దాహచరస్వయుక్।

అష్టమో హంసహృత్రాప్తవనస్వైః సముదీరితః॥౨౪॥

శుచిః స్వేన యుతస్తద్వన్నవమః పరికీర్తితః।

ఏతే ఏకాక్షరా మన్త్రా ముద్రారూపా మహేశ్వరి!॥౨౫॥

ప్రోక్తైర్వశిన్యాద్యష్టశక్తిభిర్యుక్తైరితి శేషః। వర్గసంయుతైః—అకచటతపయశాక్షరాద్యైః వాగ్దేవతాన్తైః ప్రత్యేకమ్॥౧౯॥ వాగ్దేవతేతి। చతురక్షరనామాన్తైర్న్యాసేన। దేవ్యాత్మకః—దేవవిగ్రహః దేవ్యాస్తు అక్షరైరేవ విగ్రహవత్త్వాదిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి—అకారాదివిసర్జనీయాన్తాన్ షోడశస్వరాన్ సవిన్దూనుచ్చార్య తదుపరి క్లృల్ఇతి కూటాక్షరముచ్చార్య వశినీ వాగ్దేవతాయై నమ ఇత్యుచ్చరన్న్యసేత్। ఏవమన్యాన్యమప్యమన్త్రాన్ వర్గబీజనామవాగ్దేవతా—నమోన్తైర్న్యసేత్ ప్రోక్తవిగ్రహాన్ కుర్యాదిత్యర్థః। అత్ర నమఃశబ్దయోజనముత్తరత్ర పూజాయాం నమః పదే ఇత్యాక్షేపపూర్వం విధానాత్॥౨౦॥

రన్ధ్రేత్యాదినా శ్లోకేన వశిన్యాద్యష్టశక్తిమన్త్రన్యాసస్థానాన్యుపదిశతి। తత్ర రన్ధ్రే–బ్రహ్మరన్ధ్రే। ఆజ్ఞాయాం– భ్రువోర్మధ్యే। మూలాగ్రకావధి—పాదయోర్మూలాదారభ్యాగ్రకావధి కరతలద్వయేన సమం మన్త్రోచ్చారం పరామృశేదిత్యర్థః। అనన్తరం మూలవిద్యాయాః ప్రథమఖణ్డేన మూర్ధాదిహృదయాన్తం ద్వితీయఖణ్డేన హృదాదిప్రపదాన్తం, తృతీయఖణ్డేన ప్రపదాదిహృదయాన్తం, కరద్వయేన దేశికప్రదర్శితప్రక్రియయా అఞ్జల్యన్తం వ్యాపకన్యాసం త్రిఃకుర్యాత్। అస్య వాసనా గురుముఖాదేవావగన్తవ్యా॥౨౧॥

గోత్రేత్యాదిభిర్మహేశ్వరీత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః నవానాం ముద్రాణాం నవబీజమన్త్రాన్ క్రమేణోపదిశతి। తత్ర గోత్రా—దకారః। దాహమరుత్త్వైః—రేఫఅకార విన్దుభిః

బాణాక్షరాణి దేవేశి! శృణు సౌభాగ్యదాని వై।

వ్యాప్తం దాహో రసాత్వమ్బు హృన్మరుత్స్వయుతం పృథక్॥౨౬॥

ముద్రాక్షరాణి పఞ్చాదౌ వాణాః స్యుః సర్వజృమ్భణాః।

శాక్తాః శైవాశ్చ విజ్ఞేయాః పఞ్చపఞ్చ సమీరితాః॥౨౭॥

శిఖితోయే స్వసంయుక్తే ధనుషీ సర్వమోహనే।

ద్రాం ఇతి। అన్యః—ద్వితీయః। మరుద్వహ్న్యోర్వ్యత్యయాదసౌ ద్రీం ఇతి మన్త్రః। ఏతదుక్తం భవతి। పూర్వబీజస్యేవ ఆకారస్థానే ఈకారం యోజయేత్ ఇతి। ప్రాణరసావహ్ని స్త్వైః—కకారలకారఈకారవిన్దుభిః క్లీం ఇతి॥౨౨॥ భూమీ—వకారః। రసాక్ష్మాస్వయుతా—లకారఊకారవిన్దుభిర్యుక్తావ్లూం ఇతి। శక్తి హృత్సకారో విసర్జనీయయుక్త ఇత్యర్థః। పరః–పఞ్చమ సః ఇతి। ప్రాణేన—కకారేణ। దాహభూస్వేన—రేఫః—ఔకారవిన్దుసహితః। అనన్తరః—షష్ఠః క్రౌం ఇతి॥౨౩॥ హంసో హృదా తేజసా చ ద్యుత్యా దాహచరస్వయుక్। హంసో—హకారః। హృదా—సకారేణ। తేజసా—ఖకారేణ। ద్యుత్యా—ఫకారేణ యుత ఇతి శేషః। దాహచరస్వయుక్—రేఫ ఏకారవిన్దుయుక్తః। ఏతదుక్తం భవతి—హకారఃసకారేణ ఖకారేణ ఫకారేణ ఏకారేణ విన్దునా యుక్తః కూటాక్షరరూపః సప్తమో మన్త్రః స్యాదితి। హ్స్ఖ్ఫ్రేం ఇతి। అష్టమో హంస హృత్రాప్తవనస్త్వైః—మన్త్ర ఇతి శేషః। హకారసకార ఔకారవిన్దభిర్యుక్తోఽష్టమః—హ్సౌం ఇతి॥౨౪॥ శుచిః స్వేన యుతః ఐం ఇతి। ముద్రారూపాః—ముద్రాణాం స్థూలసూక్ష్మపరత్వేన త్రైవిద్యాత్మకాః౧ స్థలాః అక్షరాత్మికాః సూక్ష్మాః వాస-నాత్మికా పరా ఇత్యుక్తత్వాత్॥౨౫॥

బాణేత్యాదినా సమీరితా ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన వివిధాని బాహ్యాక్షరాణి దశతద్ద్వైవిధ్యం (౨)చోపదిశతి। తత్ర—వ్యాప్తం దాహౌ రసాత్వమ్బు హృన్మరుత్స్వయుతం పృథక్—యకారరేఫ లకారవకారసకారాక్షరాణి పఞ్చ ప్రత్యేకం ఆకారవిన్దుభిర్యుక్తాని శక్తేః నవ బాణాక్షరాణి యాం రాం లాం వాం సాం ఇతి పఞ్చ ముద్రాక్షరాణి। పఞ్చాదౌ ప్రోక్తేషు ముద్రాక్షరేషు ఆదితః ద్రాం ద్రీం క్లీం బ్లూం సః ఇతి పఞ్చాక్షరాణి। కామత్మనః శివస్య సర్వజృమ్భణాః సర్వ్వకామినీవశంకరాః। బాణానాం స్థూలసూక్ష్మపరత్వేన తత్త్రైవిధ్యం పఞ్చమే పటలే వక్ష్యతి॥౨౬॥౨౭॥

శిఖీత్యాదినా శ్లోకపూర్వార్ద్ధేన చాపాక్షరద్వయముపదిశతి। తత్ర శిఖితోయే

---

(౧) ముద్రాణం స్థ లసూక్ష్మరూపాణాం స్థ లసూక్ష్మపరత్వేన త్రైవిద్యాత్మకాః న త్రైవిద్యాత్మకా ఇతి వం౦ పుం పాం।

హంసగైర్ద్వాహవహ్నిస్త్వైః సస్వేన మరుతా తథా ॥౨౮॥

పాశౌ తయోః సముద్దిష్టౌ తథా సర్వవశఙ్కరౌ।
సర్వస్తమ్భకరస్త్వేకో ముద్రా షష్ఠోఽఙ్కుశస్తయోః॥౨౯॥

ఆవాహనం స్థాపనం చ సన్నిరోధోఽవగుణ్ఠనమ్।
సన్నిధాపనసంజ్ఞం చ హేతిముద్రా నమస్క్రియా॥౩౦॥

సంక్షోభద్రావణాకర్షవశ్యోన్మాదమహాంకుశాః।
ఖేచరీ వీజయోన్యాఖ్యా శక్త్యుత్థాపనమిత్యపి॥౩౧॥

ముద్రా వింశతిరుద్దిష్టాస్తాసాం విరచనం శృణు।
యాభిర్విరచితాభిస్తు మన్త్రాః సిద్ధ్యన్తి యత్నతః॥౩౨॥

కృతాఞ్జలీ కరౌ కృత్వా వ్యత్యస్యేత్తదనామికే।
తన్మఖే తర్జనీగ్రస్తే త్రిఖణ్డా లలితావహా॥33॥

స్వసంయుక్తే—థకారధకారాక్షరే విన్దుసంయుక్తే థం ధం ఇతి క్రమేణ శివయోశ్చాపాక్షరద్వయమ్। చాపయోస్త్రైవిధ్యం పఞ్చమే పటలే వక్ష్యతి।

హంసేత్యాదిభ్యాం చ వశఙ్కరావిత్యన్తాభ్యాం శ్లోకోత్తరార్ద్ధపూర్వాభ్యాం పాశయోరక్షరద్వయముపదిశతి। తత్ర హంసగైర్ద్వాహవహ్నిస్త్వైః—హ్రీం ఇతి। సస్వేనమరుతా—ఆం ఇతి। పాశౌ తయోః సముద్దిష్టా ప్రాగ్వదుభయోః పాశాక్షర ఏతే।

సర్వ్వస్తమ్మేత్యాదినోత్తరార్ద్వేనోభయసాధారణమఙ్కుశాక్షరమేకముచ్యతే। తత్ర ముద్రాషష్ఠః క్రౌంకారః॥౨౮॥౨౯॥

ఆవాహనమిత్యాదిభిః అయత్నత ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్వ్విరేచనీయముద్రావింశతినామాన్యుపదిశతి। తత్ర- సన్నిధాపనం—సన్నిధాపనసంజ్ఞా ముద్రేత్యర్థః। హేతిపదేన బాణధనుఃపాశాఙ్కుశా ఉచ్యన్తే, తేన చతస్రోముద్రాః॥౩౦॥౩౧॥౧౨॥

కృతేత్యాదినా శ్లోకన ఆవాహనార్థం త్రిఖణ్డాముద్రావిరచనప్రకారముపదిశతి। త్రిఖణ్డాకారత్వాత్ త్రిభిః జాతృజ్ఞానజ్ఞేయాత్మభిః సంసారఖణ్డనాచ్చ। లలితావహా— ఆహ్వానకరీ। అత్ర విశ్వాత్మికాయా లలితాయా ఆహ్వానం నామ పరిచ్ఛిద్యా వేక్ష్యణమితి సమ్ప్రదాయః। అన్యత్ ముగమమ్॥౩౩॥

అధోముఖౌ కరౌ శ్లిష్టౌ ప్రసృతాఙ్గులిసంయుతౌ।

విదధ్యాత్ స్థాపనీ ముద్రా సర్వా సంస్థాపనీ మతా॥౩౪॥

అంగుష్ఠాగ్రనఖాఽఽశ్లిష్టకనిష్ఠామధ్యముష్టికౌ।

కరౌ సుశ్లిష్టనఖరౌ ముద్రైషా సన్నిరోధినీ॥౩౫॥

ఋజుతర్జనిముష్టిభ్యాం కరాభ్యాం పార్శ్వభూమితః।

వ్యత్యస్యాపకరాభ్రాన్త్యోపక్రమే తౌ నివేశయేత్॥౩౬॥

ఏషాఽవగుణ్ఠనీ ముద్రా సన్నిధానకరీ పునః।

ముద్రాఞ్జలిస్తు విజ్ఞేయా ప్రసృతా ముకులాపి వా ॥౩౭॥

బాణకోదణ్డముద్రా స్యాదృజ్వఙ్గుష్ఠేన ముష్ఠినా।

పాశముద్రా తు తేనైవ తర్జన్యఙ్గుష్ఠయోగతః॥౩౮॥

కనిష్ఠానామికయోః పృష్ఠే స్యాదఙ్గుష్ఠస్తు తర్జనీ।

కుటిలా ఋజుమధ్యస్థా ముద్రాసావఙ్కుశాభిధా॥౩౯॥

అధోముఖావిత్యాదినా సన్నిరోధినీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన సర్వాసాం దేవతానాం సాధారణస్థాపనతన్నిరోధనముద్రాద్వయవిరచనక్రమముపదిశతి। తత్ర సన్నిరోధనం నామ—దేవతాయా అనన్యచిత్తత్వప్రార్థనమ్॥౩౪॥౩౫॥

ఋజ్విత్యాదినా ముకులాపి వా ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేనావగుణ్ఠనముద్రావిరచనక్రమం సన్నిధాపనముద్రావిరచనక్రమం చోపదిశతి। తత్ర ఉపక్రమే—దక్షిణకరోపక్రమే వామకరస్య విశ్రాన్తిః వామకరోపక్రమే దక్షిణకరస్య విశ్రాన్తిశ్చేత్యర్థః। అవగుణ్ఠనం నామ అయోగ్యదృష్ట్యవిషయత్వాపాదనపరమ్। సన్నిధాపనం నామాభిముఖ్యేనోపచారాఙ్గీకరణప్రార్థనపరమ్॥౩౬॥౩౭॥

బాణేత్యాదినా శ్లోకేన బాణముద్రావిరచనక్రమం పాశముద్రావిరచనక్రమం చోపదిశతి। తత్ర తర్జన్యఙ్గుష్ఠయోగతః—తర్జన్యఙ్గుష్ఠయోరగ్రయోగత ఇత్యర్థః॥౩౮॥

కనిష్ఠేత్యాదినా శ్లోకేన అఙ్కుశముద్రావిరచనక్రమముపదిశతి—తత్ర ఋజ్వాకారమధ్యమాఙ్గులిశ్లిష్టేత్యర్థః। ఏతాశ్చతస్రో హేతిముద్రాః దేవతాయాః స్వరూపత్త్వప్రతి-

ఖేచర్యా వక్ష్యమాణాయా మధ్యమే కరపృష్ఠగే।

తర్జన్యౌ ఋజుసంశ్లిష్టే ముద్రైషోక్తా నమస్కృతౌ॥౪౦॥

కనిష్ఠాఽనామికా మధ్యా నఖైరన్యోన్యసఙ్గతా।

కృత్వాఽఙ్గుష్ఠౌ కనిష్ఠాస్థౌ ఋజూ కుర్యాచ్చ తర్జనీ॥౪౧॥

సర్వసంక్షాభణీ ముద్రా త్రైలోక్యక్షాభకారిణీ।

ఏతస్యా మధ్యమే దేవి! తర్జనీవత్కృతే సతి॥४२॥

పత్రౌ తత్తత్కరస్థానేషు తత్తదాయుధానాం పరిభావనమ్। ఏతాః స్వాత్మనో దేవతాభావేనైవ విరచనీయాస్తత్తత్స్థానేషు। సమస్తవిరచనే తన్మన్త్రోపేతం విరచయేదితి సమ్ప్రదాయార్థః॥३८॥

ఖేచర్యా ఇత్యాదినా శ్లోకేన నమస్కారముద్రావిరచనక్రమముపదిశతి। తత్ర నమస్కృతిర్నామ వన్దనీయస్యాఙ్గత్వేన స్వాత్మపృథగ్భావేనాభినయప్రదర్శనమితి। అత్యుపహ్వరః సమ్ప్రదాయార్థః। తేనైవ సర్వత్ర ప్రణామస్య ప్రమాదాపాదకత్వమ్। స్థాపననమస్కారాన్తానాం పఞ్చానాం ముద్రాణాం ప్రదర్శనం మూలవిద్యాతృతీయఖణ్డేన కుర్యాదితి మమ్ప్రదాయః॥४०॥

కని ష్ఠేత్యాదినా కారిణీత్యన్తేనార్ధాధికేన శ్లోకేన సంక్షోభణీముద్రావిరచనక్రమముపదిశతి। తత్ర తర్జనీ—తర్జన్యావిత్యర్థః। త్రైలోక్యక్షోభకారిణీ సుఖకారిణీ। సర్వదేవతానాం సర్వయోషితాం చ ఏతద్దర్శనాత్ హృదయోల్లాసో భవతీత్యర్థః॥४१॥

ఏతస్యా ఇత్యాదినా యోషితామిత్యన్తేనార్ధద్వయేన శ్లోకేన సర్వవిద్రావణీముద్రావిరచనక్రమముపదిశతి। తత్ర ఏతస్యా—సంక్షోభణీముద్రాయాః। మధ్యే—అఙ్గులీ ఇతి శేషః। దేవీతి సంబుద్ధిః। తర్జనీవత్కృతే—ఋజుకృతే స్యాతామిత్యర్థః। మతి—ఏవం కృతే సతి ఇత్యధ్యాహరణీయమ్॥४२॥ సర్వవిద్రావణీ—సర్వాసాం దేవతానాం వశీకరణాత్ సర్వాసాం యోషితాం యోనేశ్చ విద్రావణాత్।

సర్వవిద్రావణీ ముద్రా సర్వాసామపి యోషితామ్।

తాభ్యామఙ్కుశరూపాభ్యాం సంశ్లిష్టాఽఽకర్షణీ మతా॥४३॥

పరివృత్తాఙ్గులీ కృత్వా నఖాశ్లిష్టతలౌ కరౌ

అఙ్గుష్ఠౌ తర్జనీశ్లిష్టౌ నఖైరావేశకారిణీ॥४४॥

కరాగ్రే ప్రసృతే కృత్వా వ్యత్యస్యేత్ తత్కనిష్ఠికే।
తదగ్రాశ్లేషతో భుగ్నే మధ్యమేఽనామికే ఋజూ॥౪౫॥

తన్నఖస్థే తు తర్జన్యావఙ్గుష్ఠౌ మధ్యమోపరి।
ఇయమున్మాదినీ ముద్రా సర్వోన్మాదనకారిణీ॥౪౬॥

అస్యాస్త్వనామికే భుగ్నే తర్జన్యావఙ్కుశాకృతీ।
ఏషా మహాఙ్కుశా ముద్రా స్తమ్భనాఽఽకర్షకారిణీ॥౪౭॥

సవ్యదక్షకరౌ సమ్యక్ వ్యత్యస్యేత్కూర్పరోపరి।
మణిబన్ధే చ బధ్నీయాదఞ్జలీ మధ్యపృష్ఠయోః॥౪౮॥

తాభ్యామిత్యాదినా శ్లోకోత్తరార్ద్ధేనాకర్షణీముద్రావిరచనక్రమముపదిశతి। తత్ర తాభ్యాం అఙ్కుశరూపాభ్యాం ప్రాగ్వదఙ్కుశరూపేణ యుక్తాభ్యాం మధ్యమాతర్జనీభ్యాం సంశ్లిష్టా అనామికయోరితి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రాగుక్తద్రావిణీముద్రైవానామికాద్వయే అఙ్కుశాకారమధ్యమాతర్జనీసంశ్లేషాత్ ఆకర్షణీ ముద్రా స్యాత్। ఆకర్షః సమీపానయనమ్। ఆగత్య నిజవాఞ్ఛా(యాః) కారిత్వే స్థైర్యమిత్యర్థః॥౪౩॥

పరివృత్తేత్యాదినా శ్లోకేనాఽఽవేశనముద్రావిరచనక్రమముపదిశతి। తత్ర పరివృత్తాఙ్గులీ వ్యత్యస్తాఙ్గులీ। ఆవేశకారిణీ—దేవతాభావోద్బోధనకారిణీ॥౪౪॥

కరాగ్రేత్యాదినా కారిణీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేనోన్మాదినీముద్రావిరచనక్రమముపదిశతి। తత్ర సర్వోన్మాదకారిణీ—సర్వయోషితామున్మాదకారీ క్లేదనకరీత్యర్థః॥౪౬॥

అస్యా ఇత్యాదినా శ్లోకేన మహాఙ్కుశముద్రావిరచనక్రమముపదిశతి। తత్ర అస్యాః—ఉన్మాదినీముద్రాయాః। భుగ్నే—అఙ్గుతాగ్రాశ్లేషతః॥౪౭॥

సవ్యేత్యాదిభిర్దేవతా ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః ఖేచరీముద్రావిరచనక్రమముపదిశతి। తత్ర మధ్యపృష్ఠయోః—మధ్యమాఙ్గులిపృష్ఠయోః। ఖేచరీ—ఖేచరత్వసిద్ధికరీ। అత్ర ముద్రావిరచనప్రతిపాదకేషు గ్రన్థేషు సుగమత్వాత్ వ్యాఖ్యా న లిఖ్యతే॥౪౮॥౪౯॥౫౦॥

విధాయ భుగ్నే తర్జన్యావఙ్గుష్ఠౌ కారయేదృజూ।
కనిష్ఠాఽనామికే కుర్యాద్వ్యత్యస్తే కరపృష్ఠగే॥౪౯॥

ఇయం సా ఖేచరీ ముద్రా లలితాప్రీతికారిణీ।
అస్యా విరచనేనైవ సర్వాః సిద్ధ్యన్తి దేవతాః॥౫౦॥

మధ్యమా మధ్యపార్శ్వాధః కనిష్ఠాగ్రే విపర్యయాత్।
అనామికేఽధోవ్యత్యస్తే తర్జన్యావఙ్కుశాకృతీ॥౫౧॥

ఇతరే తన్నఖాగ్రాగ్రే బీజముద్రేయమీరితా।
కనిష్ఠాఙ్గుష్ఠసంశ్లేషా మహాయోనిస్త్రిఖణ్డికా॥౫౨॥

కనిష్ఠాఽనామికామధ్యా వ్యత్యస్తాః పృష్ఠతః క్రమాత్।
వలితావూర్ధ్వయోగేన ఋజుతర్జనికౌ కరౌ॥౫౩॥

మధ్యమేత్యాదినా త్రిఖణ్డికా ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన బీజముద్రారచనాక్రమం మహాయోనిముద్రారచనాక్రమం చోపదిశతి। తత్ర విపర్యయాత్—విపరీతే స్యాతామిత్యర్థః। బీజముద్రా—సర్వసిద్ధికారణత్వాత్॥౫౨॥

కని ష్ఠేత్యాదినా సమీరితమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన శక్త్యుత్థాపనముద్రావిరచనక్రమముపదిశతి। తత్ర సమాధిః—సమ్యగాధీయతే ఇతి సమాధిః

స్వాత్మని దేవతాఽహమ్భావ ఇత్యర్థః। మూర్తీకరణం—దేవతాయా మూర్తిత్వేన స్వదేహస్య కల్పనమిత్యర్థః॥౫౪॥

ముద్రా ఇత్యాదిభిః శివేత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్ముద్రాణాం త్రైవిధ్యం తద్వామనాం ముద్రాశబ్దనిర్వచనం తదుపపత్త్యాదికం చోపదిశతి। తత్ర తత్త్వం—తద్భావః యాయార్థ్యమిత్యర్థః। అఙ్గుష్ఠతః క్రమాత్—అఙ్గుష్ఠమారభ్య వ్యోమాదిపృథివ్యన్తక్రమాత్। మాయా—స్వస్వరూపస్య ప్రపఞ్చస్వాత్మజ్ఞానతిరోధానం త్వత్ప్రమాదాత్—త్వదాత్మసిద్ధేః రాతీతి రాదానే ఇతి ధాతోర్నిష్పన్నః దదాతీత్యర్థః। స్వల్పభేదాత్ కోపహర్షావిత్యత్ర ప్రహారప్రణామయోర్ముష్టేరైకరూప్యే మణిబన్ధే కిఞ్చిద్వక్రతా ఆర్జవం స్వల్పభేద ఇత్యుచ్యతే, హర్షవిపరీతం కోపం కోపవిపరీతం హర్షశ్చేత్యే తదుక్తం భవతి। ప్రహారప్రణామయోర్వక్రావక్రరూపాయా ఏకస్యా ముష్టేః కోపప్రమాదయోరుద్భావకత్వే ప్రమాదప్రతిపాదికా ముష్టిర్ముద్రాసంజ్ఞికా కోపప్రతిపాదికా ముష్టిఖేతి॥౫౯॥

శక్త్యుత్థాపనముద్రైషా జపపూజాసమాధిషు।
మూర్తీ్త్కరణమేతస్యా రచనేన సమీరితమ్॥౫౪॥

ముద్రాః స్యుస్త్రివిధా దేవి! రచనామన్త్రతత్త్వతః।
స్థూలసూక్ష్మపరాఖ్యాతా స్త్రైవిధ్యం శృణు ప్రియే!॥౫౫॥

రచనామన్త్రయోరూపం కథితం తవ సామ్ప్రతమ్।
తత్త్వరూపాణ్యఙ్గుల్యో భూతాన్యఙ్గుష్ఠతః క్రమాత్॥౫౬॥

తత్తద్వ్యత్యాసరచనా దర్శనేన తు కథ్యతే।
తవ మాయాబహిర్భూతస్త్వత్ప్రసాదాదహన్త్వితి॥౫౭॥

ముదం రాతీతి ముద్రా స్యాత్త్వన్యైకా (?) ముష్టిరేవ తు।
స్వల్పభేదాత్ కోపహర్షౌ ప్రాణినాం జనయత్యతః॥౫౮॥

తేనైవ సర్వదేవానాం ముద్రా హర్షప్రదా మతా।

పూజాకాలే దర్శనీయా ముద్రాస్తాః సర్వదా శివే! ॥౫౯॥

త్రిలోహేత్యాదినా శివేత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పఞ్చవిధమర్ఘ్యపాత్రమర్ఘ్యకల్పనప్రకారాదికం చోపదిశతి। తత్ర త్రిలోహశబ్దేన సువర్ణరజతతామ్రాణ్యుచ్యన్తే। ఏకస్మిన్నన్యతమే। అర్ఘ్యకల్పనం—పఞ్చసపటలే వక్ష్యమాణప్రకారేణ కల్పితే తస్మిన్నర్ఘ్యజలే ధేనుయోనిముద్రే దర్శయేత్। ధేనుముద్రాబన్ధస్తు వ్యత్యస్తాఙ్గులిక్రమమఞ్జలిం బధ్వా వామదక్షిణతర్జనీద్వయం దక్షిణవామమధ్యమాఙ్గులిభ్యాం దణ్డవత్సంశ్లేష్య తద్వద్వామదక్షిణే కనిష్ఠాద్వయం దక్షిణవామానాసికాభాం (దణ్డవత్సంశ్లేష్య తద్వామదక్షిణే కనిష్ఠాద్వయం దక్షిణవామానామికాభ్యాం) దణ్డవత్సంశ్లేషయేత్। ఏషా సురభిముద్రా। తద్దర్శనప్రకారం గురుముఖాదవగచ్ఛేత్। తద్దర్శనానన్తరం షడఙ్గనిత్యాతార్తీయంరేకైకం దశవారతః జపేనేతి। షడఙ్గనిత్యామన్త్రాణామేకవారం మూలవిద్యాతృతీయఖణ్డస్య దశవారం జపే క్రమో వా సమర్చనం వేత్యర్థః। తదను తద్దిననిత్యావిద్యయా త్రిఖణ్డరూపయా మూలవిద్యయా చ త్రివారమభ్యర్చయేత్ జపేద్వేత్యానుశ్రవికోఽర్థః। విద్యారూపేణ—ప్రోక్తక్రమతః ఏతదర్ఘ్యజలస్య విశేషణమ్। విద్యయా—లలితయా త్రిఖణ్డేనేత్యర్థః। అభ్యుక్షణేన విద్యాత్మతాపాదనమ్॥౬౦॥౬౧॥

త్రిలోహకాచమృత్పాత్రేష్వేకస్మిన్నర్ఘ్యకల్పనమ్।

షడఙ్గనిత్యాతార్తీయైరేకైకం దశవారతః॥౬౦॥

జపేన విద్యారూపేణ ప్రోక్షయేదర్ఘ్యవారిణా।

స్వాత్మపూజోపకరణాన్యశేషం విద్యయా శివే! ॥౬౧॥

లోహితాం లలితాం బాణచాపపాశసృణీః కరైః।

దధానం కామరాజాంకే యన్త్రితాం ముదితాం స్మరేత్॥౬౨॥

కామ్యధ్యానోక్తరుపేణ సమేతాం శక్తిభిర్వృతామ్।

నిత్యార్చనేషు సర్వత్ర ప్రోక్తం నైమిత్తికార్చనే ॥౬౩॥

మధ్యప్రధానదేవ్యాస్తు సముల్లాసాత్మకత్వతః।
నవావరణశక్తీనాం ధ్యానం దేవ్యా సమం భవేత్ ॥౬౪॥

కామాఙ్కయన్త్రాదన్యత్ర భూషావర్ణాయుధాదికమ్।
తత్సమం పరమేశాని! చక్రస్థానామశేషతః ॥౬౫॥

అణిమా లఘిమా పశ్చాన్మహిమా తదనన్తరమ్।

లోహితాం ఇత్యాదినా అర్చనే ఇత్యన్తేన లోకద్వయేన లలితాయా నిత్యనైమిత్తికయోర్ధ్యానముపదిశతి। తత్ర బాణచాపపాశసృణీః కరైః—దక్షిణాధోభుజాది దక్షిణోర్ధ్వభుజాన్తం అప్రాదక్షిణ్యేన చతుర్షు భుజేషు ప్రోక్తక్రమేణాయుధానాం స్థితిః। యన్త్రితామిత్యస్యార్థో గురుముఖాదేవావగన్తవ్యః। ముదితాం—ఆనన్దశతవిగ్రహత్వాత్। కామ్యధ్యానోక్తరూపేణేతి—నూపురవీరవలయాంశుకరచనాస్వస్తికహారగ్రైవేయకాఙ్గదవలయముద్రికాకర్ణాభరణముకుటాద్యుపేతరూపా చ నిత్యనైమిత్తికార్చనయోర్ధ్యాతవ్యేత్యర్థః ॥౬౨॥౬౩॥

మధ్యేత్యాదినాఽశేషత ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పరివారశక్తివన్దధ్యానముపదిశతి। తత్ర సముల్లాసాత్మకత్వతః। దేవ్యాస్తు బహుస్యాం ప్రజాయేయ ఇతి సముద్యోగాత్। కామాఙ్కయన్త్రాదన్యత్రేత్యత్ర రహస్యార్థో గురుముఖాదేవావగన్తవ్యః ॥౬౪॥౬౫॥

అణిమేత్యాదిభిః ప్రథమావృతావిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః ప్రథమావరణే చతురస్రే

తథేశిత్వం వశిత్వం చ ప్రాకామ్యా భుక్తిసంయుతా ॥౬౬॥

ఇచ్ఛారసయుతాః సర్వాః కామాః స్యుః సిద్ధయో దశ।

బీజద్వయాద్యాః సిద్ధ్యన్తాః సప్తాక్షర్యా చ సంయుతాః ॥౬౭॥

బ్రాహ్మీ మాహేశ్వరీ పశ్చాత్ కౌమారీ వైష్ణవీ తథా।
వారాహీ చ తథేన్ద్రాణీ చాముణ్డా తదనన్తరమ్ ॥౬౮॥

మహాలక్ష్మీతి కథితాః శక్తయశ్చతురస్రగాః।
ఏతాశ్చాష్టౌ తద్ద్వయద్యాః సప్తాక్షర్యన్తగాః క్రమాత్ ॥౭౦॥

ద్వారకోణదిగాసీనా అధ ఊర్ధ్వే చ సంస్థితాః।
ప్రాదక్షిణ్యేన తాః సర్వాః పూజయేత్ప్రథమావృతౌ ॥౭౧॥

కామం బుద్ధిమహంకారం శబ్దం స్పర్శం తతః పరమ్।
రూపం రసం తథా గన్ధం చిత్తం ధైర్యం స్మృతిం తథా ॥౭౨॥

నామ బీజం తథాత్మా చ అమృతం సశరీరకమ్।
వీజద్వయస్వరాద్యాశ్చ ఆకర్షిణ్యన్తకాః క్రమాత్ ॥౭౩॥

శక్త్యష్టాదశకస్య మన్త్రాంస్తత్పూజాక్రమం చోపదిశతి। తత్ర తేషాం శ్లోకానాం సుగమత్వాత్తాసాం మన్త్రేష్వేకం ప్రదర్శ్యాన్యానప్యేవం యోజయేదిత్యుచ్యతేఽస్మాభిః। యథా హ్రీం శ్రీం అణిమాసిద్ధిపాదుకాం పూజాయామీత్యాది। ద్వారే—పూర్వపశ్చిమే। కోణాః—విదిశః దిశౌ దక్షిణోత్తరౌ, అధఊర్ధ్వకల్పనం పూర్వపశ్చిమద్వారోపకణ్ఠయోః। ప్రథమావృతౌ చతురస్రే ॥౬౬॥౬౭॥౬౮॥౬౯॥౭౦॥౭౧॥

కామమిత్యాదిభిః సున్దరి ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః షోడశదలే ద్వితీయావరణే శక్తిషోడశకస్య పూజనమన్త్రాంస్తత్పూజాక్రమం చోపదిశతి। తత్ర ఆత్మా—ఆత్మానమిత్యర్థః। సశరీరకం శరీరమిత్యర్థః। అత్రాపి గూఢానాం సుగమార్థత్వాత్ ఏకస్య మన్త్రస్వరూపం ప్రదర్శ్య ఏవమన్యదపి కల్పనీయమిత్యుచ్యతేఽస్మాభిః గ్రన్థవిస్తృతిభీత్యా। పశ్చాద్దలం—దేవ్యాః

అగ్రదలమిత్యర్థః। హ్రీం శ్రీం అకామాకర్షిణీనిత్యా—కలాపాదుకాం పూజయామి। ఏవమన్యేపి పఞ్చదశమన్త్రా ఊహనీయాః॥౭॥౭౩॥౭౪॥

నిత్యా కలేతి చ తతః సప్తాక్షర్యాఽర్చయేత్ క్రమాత్।
పశ్చాద్దలం సమారభ్య వామావర్తేన సున్దరి?॥౭౪॥

కుసుమా మేఖలా పశ్చాన్మదనా మదనాతురా।
రేఖా చ వేగినీ పశ్చాదఙ్కుశా మాలినీతి చ॥౭౫॥

ద్వయానఙ్గాదికాః సర్వాః సప్తాక్షర్యన్తగా అపి।
ప్రాచ్యాదిదిక్షు స్యాగ్ర్యాదికోణేష్వర్చ్యాః ప్రదక్షిణమ్॥౭౬॥

అష్టస్వపి చ పత్రేషు తృతీయావరణే స్థితాః।
అన్తశ్చతుర్దశారాదౌ పశ్చిమాదప్రదక్షిణమ్॥౭౭॥

సంక్షోభణీ తు ప్రథమా విద్రావిణ్యప్యనన్తరా।
ఆకర్షిణ్యాహ్లాదనికా తతః సమ్మోహినీతి చ॥౭౮॥

స్తమ్భినీ జమ్భినీ పశ్చాద్వశఙ్కరీ చ రఞ్జనీ।
ఉన్మాదినీ తతో జ్ఞేయా తతః స్యాదర్థసాధనీ (౧)॥౭౯॥

కుసుమేత్యాదినా స్థితా ఇత్యన్తేనాధ్యర్ధేన శ్లోకద్వయేన తృతీయావరణే అష్టదలశక్త్యష్టకమన్త్రాం స్తత్పూజాక్రమం చోపదిశతి। తత్రాప్యేకమన్త్రప్రదర్శనేనాన్యే సప్తమన్త్రా యోజ్యాః—హ్రీం శ్రీం అనఙ్గకుసుమాపాదుకాం పూజయామి ఇత్యాది॥౭౫॥౭౬॥

అన్తరిత్యాదినా అన్వర్థసంజ్ఞికా ఇత్యన్తేనార్ధాద్యన్తేన శ్లోకత్రయేణ చతుర్థావరణే చతుర్దశారే శక్తిచతుర్దశకమన్త్రాన్ దశా(క్ష)రద్వయశక్తిపూజాక్రమమం చోపదిశతి। తత్ర చతుర్దశా(క్ష)రాదావిత్యత్రాదిశబ్దేన దశా(క్ష)రద్వయేపి దేవ్యాః అగ్రమారభ్య అప్రాదక్షిణ్యేన పూజయేదిత్యుచ్యతే। వశఙ్కరి—వశఙ్కరీ ఇత్యర్థః। ద్వయమర్వాదికాః ఉక్తబీజద్వయోపరి సర్వశబ్దం చతుర్దశానామాదౌ యోజయేత్। శక్తిసప్తాక్షరీ ఇత్యత్ర శక్తి ఇత్యక్షరద్వయమేవ గృహ్యతే న తు విసర్జనీయహ్రీంకారావితి సమ్ప్రదాయః। క్రమేణ—ఉద్దిష్టక్రమేణ। శక్తి ప్రత్యేకం ప్రతికోణం దేవ్యగ్రకోణమారభ్య పూజయేదిత్యర్థః। హ్రీం శ్రీం సర్వసంక్షోభణీశక్తిపాదుకాం పూజయామి। ఏవమన్యాన్ త్రయోదశమన్త్రాన్ యోజయేత్॥౭౭॥౭౮॥౭౯॥

సమ్పత్తిపూరణీ మన్త్రమయీ ద్వన్ద్వక్షయఙ్కరీ।
ద్వయసర్వాదికాః సర్వా శక్తిసప్తాక్షరీయుతాః॥౭౯॥

పూజ్యాః క్రమేణ దేవేశి! సర్వాస్త్వన్వర్థసంజ్ఞికాః।
అన్తర్దశారయుగ్మే తు దేవీ సప్తాక్షరాత్మికా॥౮౦॥

సిద్ధిసమ్పత్ప్రదే పశ్చాత్తృతీయా తు ప్రియఙ్కరీ।
చతుర్థీ శక్తిరాఖ్యాతా తథా మఙ్గలకారిణీ॥౮౧॥

కామప్రదా తతో దుఃఖాత్పరతశ్చ విమోచనీ।
మృత్యుప్రశమనీ పశ్చాత్తథా విఘ్ననివారిణీ॥౮౨॥

అఙ్గసున్దరికా పశ్చాత్తథా సౌభాగ్యదాయినీ।
దశైతాః శక్తయః పూజ్యా ద్వయసర్వాదికాః క్రమాత్॥౮౩॥

జ్ఞానశక్తిః తథైశ్వర్యప్రదా జ్ఞానమయీ మతా।
ప్రోక్తా సా పఞ్చమీ శక్తి స్తథా వ్యాధివినాశినీ॥౮౪॥

ప్రోక్తాఽఽధారస్వరూపాఽన్యా తథా పాపహరాఽపరా।

ఉక్తైవమానన్దమయీ తథా రక్షాస్వరూపిణీ॥౮౫॥

అన్తర్దశారేత్యాదినా క్రమాదిత్యన్తేనార్ద్ధాదినా శ్లోకత్రయేణ పఞ్చమావరణే పూజ్యశక్తిదశకమన్త్రానుపదిశతి। తత్ర దేవీ సప్తాక్షరాత్మికాః దేవీ ఇతి అక్షరద్వయమ్ తదను సప్తాక్షరీం దశసు మన్త్రేషు। అన్తర్దశా(క్ష)రమన్త్రదశకే చ యోజయేత్॥౮౦॥ సిద్ధిసమ్ప్రత్ప్రదే—సర్వసిద్ధిప్రదా సమ్ప్రత్ప్రదా చ। దుఃఖాత్పరతశ్చ విమోచనీ—దుఃఖవిమోచినీ ఇత్యర్థః। అన్యత్ సుగమమ్॥౮౨॥ అఙ్గసున్దరికా—అఙ్గసున్దరీత్యర్థః। ద్వయసర్వా(ప్తా)దికాః—ఉక్తబీజద్వయాత్పరం సర్వశబ్ద ఏతద్దశారశక్తిమన్త్రాణామాదితో యోజయేత్ హ్రీం శ్రీం సర్వసిద్ధిప్రదాదేవీపాదుకాం పూజయామి। ఏవమన్యేఽపి నవమన్త్రా యోజనీయాః॥౮౩॥

జ్ఞానేత్యాదినా యజేదిత్యన్తేన శ్లోకత్రయేణ షష్ఠావరణే ద్వితీయదశారే పూజ్యశక్తి-

దశమీ శక్తిరుదితా స్యాదీప్సితఫలప్రదా।

ద్వయసర్వాదికాశ్చైతాః షష్ఠాఽఽవరణగా యజేత్॥౮౬॥

అన్తరష్టస్వపి తథా పశ్చిమాదప్రదక్షిణమ్।

వశిన్యాదీన్ యజేత్ ప్రాగ్వత్ సప్తాక్షర్యా నమః పదే॥౮౭॥

మధ్యం త్రికోణమభితః శరాంశ్చాపమథార్చయేత్।

పాశమఙ్కుశమిత్యేతచ్చతుష్కం తద్భజాన్తికే॥౮౮॥

బీజాన్యుక్తాని నామాని నమాన్తాని మహేశ్వరి!।

నాథాంశ్చ పృష్ఠతా దేవ్యా జయినీవిమలాన్తరే॥౮౯॥

దశకమన్త్రానుపదిశతి। తత్ర జ్ఞా—సర్వజ్ఞేత్యర్థః। ప్రాగ్వత్ హ్రీం శ్రీం సర్వజ్ఞా—దేవీపాదుకాం పూజయామి। ఏవమన్యానపి నవమన్త్రాన్ యోజయేత్॥౮౪॥౮౫॥౮౬॥

అన్తరిత్యాదినా శ్లోకేన సప్తమావరణే అష్టారే పూజ్యశక్త్యష్టకస్య మన్త్రాంస్తత్—పూజాక్రమం చోపదిశతి। తత్ర పశ్చిమాత్—అగ్రమారభ్య ప్రాగ్వదితి వర్గబీజాదియోజనవిషయః సప్తాక్షర్యా సార్ధమితి శేషః। నమఃపదే—న్యాసక్రమప్రోక్తనమః—శబ్దమపాస్య తత్స్థానే సప్తాక్షరీమష్టసు మన్త్రేషు యోజయేదిత్యర్థః। హ్రీం శ్రీం అం ఆం ఇం ఈం ఉం ఊం ఋం ౠం ఌం ౡం ఏం ఐం ఓం ఔం అం అః బ్లూం వశినీవాగ్దేవతాపాదుకాం పూజయామి। ఏవమన్యేపి మన్త్రా యోజనీయాః। అత్రాపి బీజద్వయయోజనం ప్రథమవిధానాత్—అన్యత్రానువిధానాత్ సర్వత్ర॥౮౭॥

మధ్యేత్యాదినా మహేశ్వరీత్యన్తేనాధ్యర్ధేనైకేన శ్లోకేనాయుధానాం పూజామన్త్రాన్ పూజాక్రమం చోపదిశతి। తత్ర మధ్యం త్రికోణమభిత ఇత్యేతదుక్తం భవతి। ప్రధానదేవతా—వాససర్వమధ్యత్రికోణమభితః తత్తద్భుజస్థానేషు తత్తదాయుధాని బాణాద్యఙ్కుశాన్తమర్చయేత్। బీజాన్యుక్తానీతి। ఏతదుక్తం భవతి హ్రీం శ్రీం ఇతి పూర్వోద్దిష్టబీజ—ద్వయాన్తే యాం రాం లాం వాం శాం ద్రాం ద్రీం క్లీం బ్లూం సః సర్వజమ్భనేభ్యో బాణేభ్యో నమః ఇతి బాణమన్త్రః। తతోఽపి హ్రీం శ్రీం ఇతి ప్రోక్తబీజద్వయాన్తే యవ సర్వమోహనాయ ధనుషే నమ ఇతి ధనుర్మన్త్రః। తదనుచ హ్రీం శ్రీం ఇతి ప్రోక్తబీజద్వయాన్తే యం ధం సర్వమోహనాయ ధనుషే నమ ఇతి ధనుర్మన్త్రః। తదనుచ హ్రీం శ్రీం ఇతి ప్రోక్తబీజద్వయాన్తే

మధ్యస్థదేవీ త్వేకైవ షోడశాకారతః స్థితా।

యతస్తస్మాత్తనౌ తస్యా అన్యాః పఞ్చదశార్చయేత్॥౯౦॥

మధ్యత్రికోణకోణేషు పశ్చిమాదప్రదక్షిణమ్।

కామేశ్వరీం సవజ్రేశీం తథాచ భగమాలినీమ్॥౯౧॥

పూర్వద్వయం తతో విద్యా త్వేకైకం పీఠనామ చ।

తతో నామాని శక్తీనాం దేవీసప్తాక్షరీయుతమ్॥౯౨॥

త్రైస్తాః సమర్చ్చయేత్ పశ్చాత్ మధ్యే దేవీం తథాఽర్చయేత్।

ద్వయం సమస్తాం విద్యాం చ పీఠదేవ్యభిధాయుతామ్॥౯౩॥

దేవీసప్తాక్షరోపేతమిత్యుక్తం తవ పూజనమ్।

ప్రతిచక్రం చ మధ్యస్థాం విద్యయా నవనామభిః॥౯౪॥

హ్రీం ఆం సర్వవశీకరణాయ పాశాయ నమః ఇతి పాశమన్త్రః। తతోఽపి చ శ్రీం హ్రీం ఇతి ప్రోక్త బీజద్వయాన్తే సర్వస్తమ్భనాయ అఙ్కుశాయనమః ఇత్యఙ్కుశమన్త్రః। అత్రాపి బీజద్వయయోజనం ప్రాగ్వత్।

నాథానిత్యాదినా శ్లోకోత్తరార్ద్ధేన నవానాం నాథానామర్చనస్థానముపదిశతి॥౮౮॥

మధ్యస్థేత్యాదినా శ్లోకేన దేవ్యాః షోడశనిత్యాత్మకత్వం తేన తస్యా విగ్రహే అన్యాసాం పఞ్చదశీనాం తిథినిత్యానామర్చనం చోపదిశతి॥౯౦॥

మధ్యత్రికోణేత్యాదినా సమర్చయేదిత్యన్తేన షడక్షరాధికేన శ్లోకద్వయేనాష్టమావరణే మధ్యత్రికోణకోణత్రయే పూజనీయశక్తిత్రయం తన్మన్త్రాంస్తత్పూజాక్రమం చోపదిశతి। తత్ర పశ్చిమాద్దేవ్యగ్రకోణమారభ్య విద్యాయా ఏకమేకం ఖణ్డం ఏకైకస్యాః శక్తేరిత్యర్థః। పీఠాని కామరూపపూర్ణగిరిజాలంధరాఖ్యాని త్రీణి, నామాని శక్తీనాం కామేశ్వరీవజ్రేశ్వరీభగమాలినీతి త్రీణి। దేవీసప్తాక్షరీయుతం—దేవీ ఇత్యక్షరద్వయాత్ పరం శ్రీపూర్వాం సప్తాక్షరీం యోజయేత్ ఇతి। శ్రీం హ్రీం మూలవిద్యాప్రథమఖణ్డం కామరూపపీఠే కామేశ్వరీదేవీశ్రీపాదుకాం పూజయామి। ఏవమన్యౌ ద్వౌ మన్త్రౌ యోజనీయౌ। అత్ర శ్రీశబ్దప్రయోగః సమ్ప్రదాయాత్॥౯౨॥

సప్తాక్షర్యా సమేతం తు పూజయేచ్చ తథాఽర్చయేత్।

ద్వయమేతా ఇతి ప్రోక్తా గుణాన్యోగిన్య ఇత్యపి॥౯౫॥

అభిధామావృతేరుక్తా పూజాం గృహ్ణన్త్వితిక్రమాత్।

దేవ్యా గృహ్ణన్త్వితి భవేత్తత్త్రైవిధ్యం శృణు ప్రియే॥౯౬॥

పశ్చాదిత్యాదినా పూజనమిత్యన్తేన దశాక్షరాద్యేనార్ధద్వయేన నవమావరణే సర్వమధ్యే దేవ్యాః స్థూలరూపపూజనముపదిశతి। తత్ర సమస్తాం విద్యాం—ప్రాగుక్తాం తురీయాం విద్యామ్। పీఠదేవ్యభిధాయుతాం—పీఠాభిధా దేవ్యభిధా చేతి। తత్ర పీఠాభిధాం ఓడ్యానపీఠే ఇతి। దేవ్యభిధా శ్రీమహాత్రిపురసున్దరీ ఇతి। దేవీసప్తాక్షరోపేతం—ప్రాగ్వద్దేవీ ఇత్యక్షరద్వయముచ్చార్య శ్రీపూర్వాం సప్తాక్షరీముచ్చరేదిత్యర్థః। హ్రీం శ్రీం సమస్తాం మూలవిద్యాం ఓడ్యానపీఠే శ్రీమహాత్రిపురసున్దరీదేవీశ్రీపాదుకాం పూజయామి, అత్రాపి శ్రీశబ్దద్వయప్రయోగః ప్రాగ్వత్ సమ్ప్రదాయాత్॥౯౩॥

ప్రతి చక్రమిత్యాదినా భవేదిత్యన్తేనార్ధాదినా త్రిపాదాన్తేనైకేన శ్లోకన దేవ్యాః నవస్వావరణేషు ప్రత్యేకం నవనామభిస్తత్పూజనమన్త్రాన్నవ తత్పూజార్పణమన్త్రాన్నవ చోపదిశతి। తత్ర నవనామభిః—పఞ్చమే పటలే చతుర్దశపఞ్చదశశ్లోకాభ్యాముక్తైస్త్రిపురేత్యాదిభిర్నామభిరుపేతైస్తత్రోక్తయోజనాప్రకారైశ్చ మన్త్రైః పూజయేదిత్యర్థః। తత్ర యోజనాప్రకారో యథా—మూలవిద్యాత్రిపురానిత్యాపాదుకాం పూజయామి ఇత్యేవం క్రమేణాన్యానష్టౌ యోజయేత్। అత్ర మన్త్రనవకేఽపి బీజద్వయయోజనం న స్యాదితి సమ్ప్రదాయః। నవమే చ శ్రీశబ్దద్వయప్రయోగః స్యాత్ సమ్ప్రదాయతః। తత్—తదితి ద్వివిధం పూజనం ద్వయమితి బీజయద్వయం। గుణాన్—ప్రకటాదికాన్। శ్రీశక్తిసంజ్ఞాగుణాన్। తేఽపి పఞ్చమే పటలే ద్వాదశత్రయోదశాభ్యాం శ్లోకాభ్యాం ప్రోక్తాః। యోగిన్య ఇతి ప్రోక్తా ఇత్యత్రాన్వేతి। ప్రోక్తేతి దివ్యత్వాత్। అభిధామావృతేర్నవానామావరణచక్రాణాం త్రైలోక్యమోహనాదికాః సంజ్ఞాః। తాశ్చ పఞ్చమే పటలే నవదశమాభ్యాం అభిహితాః। తే యథా—హ్రీం శ్రీం ఏతాః ప్రకటయోగిన్యస్త్రైలోక్యమోహనే చక్రే పూజాం గృహ్ణన్త్వితి। ఏవమన్యానప్యష్టౌ

స్థూలం సమస్తయా నామ్నా సూక్ష్మం మన్త్రతనుం తథా।

పరరూపం త్వర్పణేన విదితం పూజనం శివే॥౯౭॥

విద్యా బీజత్రయం దేవి తురీయస్వరశేఖరమ్।

తత్తురీయస్వరూపం తు విన్దుత్రయవదీరితమ్॥౯౮॥

తదాత్మకత్వం దేవ్యాస్తే సాధకస్య చ యద్భవేత్।

తద్భావనాం శృణు ప్రాజ్ఞే! మహోదయకరీం శుభామ్॥౯౯॥

మన్త్రాన్ యోజయేత్। తత్ర చరమస్తు—హ్రీం శ్రీం ఏషా అతిరహస్యయోగినీ సర్వానన్దమయే మహాచక్రే మహాపూజాఫలం గృహ్ణాత్వితి। అత్రాపి మహాశబ్దప్రయోగః సమ్ప్రదాయాత్॥౯౪॥౯౫॥

తత్రైవిధ్యమిత్యాదినా శివే ఇత్యన్తేన పాదాధికేన మధ్యస్థాయా దేవ్యాః స్థూలసూక్ష్మపరత్వేన త్రిరూపత్వముపదిశతి, తత్ర స్థూలం—లోహితమిత్యాదినోక్తం రూపమ్। సమస్తయా—విద్యయా తురీయయా విద్యయా పూజయేదిత్యర్థః। నామనామ్నా నామరూపయా విద్యయా సూక్ష్మం రూపం పూజయేదితి యావత్। మన్త్రతనుం—అక్షరవిగ్రహమిత్యర్థః। ఏతత్ సూక్ష్మరూపమిత్యనేనాన్వేతి। దేవ్యాః సూక్ష్మరూపమిత్యక్షరాత్మకమిత్యర్థః। పరరూపం—దేశకాలాదిభిరనవచ్ఛిన్నమ్। అర్పణేన—పూజానివేదనేన పూజయేదితి శేషః। దేవ్యాః పరరూపం పూజానివేదనమన్త్రేణ పూజయేదిత్యర్థః। మఙ్గలాని సర్వాణి దేవ్యై నివేదనీయాన్యేవ। అతఏవ మఙ్గలతరం తత్పూజనం చ తస్యైవ నివేదనీయమితి న్యాయేన సర్వత్ర దేవతాభ్యస్తత్పూజనం చ నివేదనీయమిత్యర్థః। విదితం—పూజితం భవేదితి శేషః। విదిత్వా పూజయేదిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి—దేవ్యాః స్థూలం రూప సమస్తాఖ్యయా తురీయయా విద్యయా, సూక్ష్మమక్షరాత్మకం రూపం నామరూపయా విద్యయా, పరం రూపమర్పణవిద్యయా చ పూజయామీతి విదిత్వా పూజయేత్। ఏవమన్యేష్వష్టస్వపి బోద్ధవ్యమ్॥౯౬॥౯౭॥

విద్యేత్యాదిభిః భావయేదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః గురుమన్త్రదేవతాస్వాత్మైక్యయోగ—భావనాముపదిశతి। అస్యార్థస్యాతిరహస్యత్వాదప్రకాశ్యోఽపి నాథాజ్ఞయా వివిచ్యోచ్యతే, విద్యా బీజత్రయం—మూలవిద్యాఖణ్డత్రయం, తురీయస్వరశేఖరం—చతుర్థస్వరావసానం ఈకా-

ఊర్ధ్వం విన్ద్వాత్మకం చక్రమధావిన్దుద్వయాత్మకమ్।

కుచరూపఞ్చ తచ్చేషైః శేషాఙ్గాని చ భావయేత్॥౧౦౦॥

వాయుతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా

అస్యా నిష్పాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్॥౧౦౧॥

ఇతి శ్రీషోఢశనిత్యాతన్త్రే కాదిమతే లలితార్చనం

నామ చతుర్థం పటలమ్॥

గవమానం ఇత్యర్థః। తత్తురీయస్వరూపం తస్య తురీయస్వరూపస్య ఈకారస్య స్వరూపమిత్యర్థః। స్వరూపమితి లిపిరూపముచ్యతే, విన్దుత్రయవదీరితం సర్వాసు లిపిషు తురీయస్వరూపస్య విన్దుత్రయాత్మతా విద్యత ఏవ తేన చైతదాత్మకత్వం గురుదేవతాసాధకానాం ప్రతిపాదయతి। తద్భావనాం తదాత్మత్వభావనామ్। మహోదయకరీం— అఖణ్డాత్మస్వరూపలాభాత్॥౯౯॥

ఊర్ధ్వేత్యాదినా శ్లోకేన గురుమన్త్రదేవతానాం స్వాత్మైక్యసిద్ధికరయోగభావనాక్రమముపదిశతి। తత్ర ఊర్ధ్వం విన్ద్వాత్మకమితి। ఏతదుక్తం భవతి—మూలవిద్యాయాః ఖణ్డత్రయస్యాపి చతుర్థస్వరైకావసానత్వాత్ తత్స్వరూపస్య చ విన్దుత్రయవత్వాత్తదూర్ధ్వం విన్దునావదనం అధః స్థితవిన్దుద్వయేన కుచద్వయం తదక్షరశేషరేఖయా తస్యా దేవ్యాః పరిపూర్ణానవయవాంశ్చ। ఏవం దేవతామన్త్రయోరైకరూప్యం తేన గురుస్వాత్మనోశ్చతత్స్వరూపస్థితం భావయన్నిమాం విద్యాం జపేత్తేన తాదాత్మ్యసిద్ధ్యా ప్రోక్తాని ఫలాని సిధ్యన్త్యేవేతి। గురోర్మన్త్రాత్మకత్వం తన్ముఖాదవగన్తవ్యమ్॥౧౦౧॥

ఇతి శ్రీషోఢశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య

తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్ద

నాథేన విరచితాయాం మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం లలితా-

నిత్యానిత్యమపర్యాక్రమప్రకాశనపరం చతుర్థపటలం పరి-

పూర్ణం పరామృష్టమ్।

అథ పఞ్చమం పటలమ్।

భావనేన తు తేనైవ జపేద్విద్యాసమాహితః।
మన్త్రాత్మనస్తే సాయుజ్యం సిద్ధ్యాత్యేవ న సంశయః॥౧॥

విద్యాతృతీయఖణ్డేన కుర్యాత్పూజ్యోపచారకాన్।
పాద్యార్ఘ్యాచమనం స్నానం వసనాభరణాని చ॥౨॥

గన్ధపుష్పం ధూపదీపౌ నైవేద్యాచమనం పునః।
తామ్బూలమర్చనాస్తోత్రం తర్పణం చ నమస్క్రియామ్॥౩॥

గ్రన్థసఙ్ఖ్యా—

చతుర్థే పటలే యన్త్రం నాస్తి వ్యాఖ్యానగామినీ।
గ్రన్థసఙ్ఖ్యాఽష్టసప్తత్యాఽభ్యధికం ద్విశతం భవేత్॥

అథ పఞ్చమం పటలమ్।

పూర్వస్మింశ్చతుర్థే పటలే లలితానిత్యావిద్యాయాః గురుమన్త్రదేవతాత్మైక్యయోగభావనాతన్నిత్యపూజాముపదిశ్యానన్తరం తస్యా లలితాదేవ్యాః నిత్యారాధనక్రమే ప్రోక్తశేషాదికం కూర్మవిభాగాన్తముపదిశతి—భావనేత్యాదినా తథేత్యన్తశ్లోకశతరూపేణ పఞ్చమేన పటలేన। తత్ర భావనేనేత్యాదినా శ్లోకేన మన్త్రజపప్రకారం సిద్ధేరవ్యభిచారిత్వం చోపదిశతి। తత్ర—తేనైవ తు భావనేన—పూర్వపటలావసానే గురుమన్త్రదేవతాస్వాత్మనామైక్యరూపభావనాయోగేనైవేత్యర్థః। సాయుజ్యం—తాదాత్మ్యమ్॥౧॥

విద్యేత్యాదినా శ్లోకపూర్వార్ద్ధేన దేవతాయా ఉపచారనివేదనమన్త్రముపదిశతి। తత్ర—తృతీయఖణ్డేనేత్యుక్తేఽపి తద్దిననిత్యయా సమేతేన తేన తేకుర్యాదితి, నాథాజ్ఞయా తథా కర్తవ్యమితి సమ్ప్రదాయః॥౨॥

పాద్యేత్యాదినా నమస్క్రియామిత్యన్తేనార్ధాద్యేన శ్లోకేన తన్త్రసాధారణాన్ షోడశోపచారానుపదిశతి। తత్ర నివేద్యాఙ్గత్వాత్ ద్వితీయమాచమనముపచారత్వేన న గణ్యతే। తర్పణమితి క్షౌద్రదుగ్ధనాలికేరామ్బుఫలద్రవార్ఘ్యోదకేషు యథాలాభం నివేదనముక్తమ్। నమస్క్రియాం—ముద్రాసమయప్రోక్తమద్రాః। ఏవం షోడ్ఁశసఙ్ఖ్యాకాన్ పూజోపచారాన్ కుర్యాదిత్యన్వయః॥౩॥

ఏవం సమ్పూజ్య పురతః ప్రోక్తయోగసమన్వితమ్।

జపేత్సహస్రమథవా శతం తద్దినజన్తు వా॥౪॥

తతో దేవ్యాః ప్రసాదేన స్వాత్మానం తత్సమం స్మరేత్।

న్యాసత్రయం విధాయాథ దేవ్యాత్మా విహరేత్సుఖీ॥ ౫॥

ఏవం నిత్యక్రమం యస్తు కుర్వన్ గురుపరో నరః।

న తస్య కుత్రచిత్ కశ్చిత్ కదాచిత్ క్లేశసమ్భవః॥౬॥

యస్తస్యామఙ్గలం క్లేశముపేక్షాం వా సమాచరేత్।

తస్యావయోః ప్రసాదేన తాని స్యుర్లక్షణం హి తత్॥౭॥

నవావరణనామాని తత్తచ్చక్ర్యాభిధాస్తథా।

శృణుయైరతులా సిద్ధిస్తత్తచ్చక్రేషు పూజనాత్॥౮॥

త్రైలోక్యమోహనం వాహ్యం సర్వాశాపరిపూరకమ్।

సర్వసంక్షోభణం సర్వసౌభాగ్యపరిదాయకమ్॥౯॥

ఏవమిత్యాదినా సుఖీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పూజావసానకృత్యముపదిశతి। తత్ర పురతః—దేవ్యగ్రే తద్దినజం—తత్పూజాదినజమ్। వా అవధారణే। ప్రాతఃసన్ధ్యోక్త నవవారం, మధ్యన్దినసన్ధ్యోక్తషడ్ఽ్త్రింశద్వారం సాయంసన్ధ్యోక్తషోడ్ఽశవారం తద్దినఘటికాసఙ్ఖ్యోక్తషష్ఠివారం చైవం ఏకవింశతాధికశతవారం జపేదిత్యర్థః॥౪॥ ప్రసాదేన—దేవభావవితీర్ణతాదాత్మ్యభావనాసామర్థ్యేన। దేవ్యాత్మన్యామానన్తరం—దేవతాఽహమ్భావయుక్తః సదా విచరేదిత్యర్థః॥౫॥

ఏవమిత్యాదినా తదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన నిత్యక్రమోపాసకస్యానుభావముపదిశతి। తత్ర గురుపరః తదాయత్తసర్వవ్యాపారః॥౬॥ లక్షణం హి తత్—నిత్య క్రమోపాసకస్యేతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి—నిత్యక్రమోపాసకస్యానుకూల్యప్రాతికూల్యోపేక్షా (నవావరణనిత్యక్రమేహ్రాసవృద్ధ్యుపేక్షా కారిణీ) అస్మాదానుకూల్యోపేక్షా స్తవాభ్యాం కృతేన ప్రసాదేన సమ్భవన్తీతి॥౭॥

నవేత్యాదినా శ్లోకేన నవావరణనాని తచ్ఛక్తినామాని చ ప్రస్తౌతి। తత్ర యైః—నామభిః॥౮॥

సర్వార్థసాధనం సర్వరోగతో హరమేవ చ।
సర్వరక్షాకరం సర్వసిద్ధిప్రదమతః పరమ్॥౧౦॥

సర్వానన్దమయం మధ్యవిన్దుస్థానం శివాత్మకమ్।
ఏవం నవాని నామాని గుణయోగీని పార్వతి!॥౧౧॥

ప్రకటా వాహ్యగా గుప్తాస్తతో గుప్తతరాస్తదా।
సమ్ప్రదాయాస్తదన్తస్థాః కులకౌలనిగర్భికాః॥౧౨॥

రహస్యాః స్యుస్తదన్తాశ్చ పరాపరరహస్యకాః।
అతిపూర్వరహస్యాస్తు మధ్యస్థాః స్థూలవిగ్రహాః॥౧౩॥

త్రిపురా త్రిపురేశీ స్యాత్సున్దరీ సురవాసినీ।
శ్రీమాలినీ చ సిద్ధామ్బా మహాత్రిపురసున్దరీ॥౧౪॥

త్రైలోక్యేత్యాదిభిః పార్వతీత్యన్తైః త్రిభిః శ్లోకైర్నవావరణచక్రాణాం అన్వర్థాని నవనామాన్యుపదిశతి। తత్ర సర్వసంక్షోభణం—సర్వ సంక్షోభకరమ్ సమ్యక్ ప్రథాకరం—ప్రసిద్ధికరమిత్యర్థః। పరిదాయకమిత్యత్ర పరి ఇత్యుపసర్గః శ్లోకపూరణార్థః। సర్వసౌభాగ్యదాయకమితార్థః॥౯॥ సర్వరోగతో హరం—సర్వరోగశబ్దాత్ పరం హరశబ్దం యోజయేత్—సర్వరోగహరమిత్యర్థః। సర్వసిద్ధిప్రదం—సర్వసిద్ధిమయత్వాత్ సర్వసిద్ధిప్రదం సర్వసిద్ధిమయమితి సమ్ప్రదాయః॥౧౦॥ విన్దుస్థానం మధ్యమవిన్దుస్థానమ్। సర్వానన్దమయం—శివాత్మకమిత్యన్వయః। విన్దుస్థానం—బ్రహ్మవత్ సర్వమధ్యమిత్యర్థః। గుణయోగీని—అన్వర్థాని। పార్వతీతి సమ్బుద్ధిః॥౧౧॥

ప్రకటా ఇత్యాదినా విగ్రహా ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన నవావరణశక్తీనామన్వర్థాని నవనామాన్యుపదిశతి। తత్ర తాసాం విశేషణాని నిరుపాధికస్వభావానీతి సమ్ప్రదాయః। తత్ర తృతీయచరమావరణశక్త్యోర్వ్యత్యస్తగుణసంజ్ఞాశబ్దాః యథా గుప్తతరా యోగిన్య ఇత్యాది। అతిరహస్యా యోగినీ ఇతి। అన్యాస్తు సమస్తగుణసంజ్ఞాశబ్దాః యథా గుప్తయోగిన్య ఇత్యాది। కులకౌలాః—కులోత్తీర్ణా ఇతి చోభయం సమ్ప్రదాయవత్ యథా నాథాదేశమనుష్ఠేయమిత్యర్థః। నిగర్భికాః—నిగర్భా ఇత్యర్థః॥౧౨॥ పరాపరరహస్యకాః–పరాపరరహస్యా ఇత్యర్థః। అతిపూర్వరహస్యా—అతిశబ్దపూర్వరహస్యాః అతిరహస్యా ఇత్యర్థః। మధ్యస్థాః స్థూలవిగ్రహాః—మధ్యస్థాః సవిగ్రహాః అతిరహస్యా ఇత్యర్థః। అత్ర స్థూలం రూపం సూక్ష్మరూపస్య మన్త్రస్యావరణం పరం రూపం దేశకాలాకారై

మధ్యషట్కే తు పురతస్త్రిపురేతిపదాన్వితైః।
విద్యాసప్తాక్షరీమధ్యయోజితైరేభిరర్చయేత్॥౧౫॥

పూజాక్రమం తద్విశేషాన్ విద్యాసాధనకర్మ చ।
సాధకవ్రతచర్యాం చ సిద్ధిచిహ్నాని మేవ (?) చ॥౧౬॥

త్రిపురాత్మానమాత్మానం భావయేన్మూర్ధ్ని రన్ధ్రగమ్।

జ్యోతిరూపం చ నాథాఙ్ఘ్రిమూర్తిష్టే(?) న్యస్తవిగ్రహాః॥౧౭॥

నానావర్ణాఽఽయుధాకారవాహనాభరణాః స్త్రియః।

సర్వదా సర్వగాః సర్వసిద్ధిదా బలిదానతః॥౧౮॥

రనియన్త్రితమ్। స్థూలసూక్ష్మరూపే పరరూపస్య ప్రాపకే అప్యవచ్ఛిన్నతయా ఆవరకవద్భాత ఇత్యావరణమిత్యుపహ్వరః సమ్ప్రదాయార్థః॥౧౩॥

త్రిపురేత్యాదినాఽర్చయేదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన దేవ్యాః నవస్వావరణేషు ప్రత్యావరణం ప్రతినియతాని నవనామాని చ తైస్తత్ర తత్ర పూజార్థం మన్త్రయోజనాక్రమం చోపదిశతి। తత్ర త్రిపురేశీ—త్రిపురేశ్వరీ ఇత్యర్థః। మధ్యషట్కే—సున్దర్యాద్యమ్బాన్తేషు షట్సు నామసు। తత్ర పురవాసినో ఇత్యత్ర త్రిపురవాసినీ ఇత్యర్థః। త్రిశబ్దమేవ యోజయేదితి చ సమ్ప్రదాయః। విద్యా—యోవిద్యా। మనుయోజనాప్రకారః పూర్వస్మిన్ పటలేఽభిహితోఽస్మాభిః॥౧౪॥౧౫॥

పూజాక్రమేత్యాదినా శ్లోకనాథ పఞ్చప్రశ్నాన్ కరోతి। తత్ర తద్విశేషాన్—సఙ్కోచక్రసరూపాన్। సిద్ధిచిహ్నాని—విద్యాసిద్ధిచిహ్నాని॥౧౬॥

త్రిపురాత్మానమిత్యాదినా దానత ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన సాధకస్య ప్రాతః ప్రబోధసమయవిధాతవ్యముపదిశతి। తత్ర ఉత్థానసమయే। మూర్ధ్నిభావనానన్తరం తదనన్తరం న్యాసః త్రిపురాత్మానం—వక్ష్యమాణగమాగమానుసన్ధానపురఃసరం దేవీస్వరూపం స్వస్వరూపం భావయేదిత్యర్థః। బలిదానతః—షోడశాక్షరమన్త్రేణేతి శేషః। పుష్పాన్తవ్యఞ్జనసహితో బలిః తద్దానతః సర్వసిద్ధిదా భవేయురితి శేషః। ఏవం ధ్యాత్వా సర్వసిద్ధయే ప్రాతర్బలిం దద్యాత్ ఇతి శేషః॥౧౭॥౧౮॥

రక్తగన్ధామ్బరః స్రగ్వీ రక్తభూషాదిభూషితః।

ప్రసన్నచేతాః కర్పూరవాసితా స్థావరాఙ్గవాన్॥౧౯॥

పద్మాసనః ప్రాగ్వదనః ప్రాణానాయమ్య సంయతః।

షోడ్ఃశాక్షరమన్త్రేణ బలిం దత్త్వాఽర్చ్చయేద్గురున్॥౨౦॥

మూర్ధ్ని తస్యాజ్ఞయా పశ్చాత్ పూజాం కుర్యాద్యథావిధి।
నాథం చ తన్మయీభూతం ధ్యాత్వాఽఽత్మానం తదాత్మకమ్॥౨౧॥

నవరత్నమయం ద్వీపం నవఖణ్డవిరాజితమ్।
మాతృకాద్యేన తన్నామ్నా నమోన్తేన సమర్చయేత్॥౨౨॥

రక్తేత్యాదిభిస్తదాత్మకమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః సపర్యాసమారమ్భక్రమముపదిశతి। తత్ర— పద్మాసనః। ఉపరిష్టాద్వక్ష్యమాణత్వాదిహ నోచ్యతే। ప్రాణానాయమ్య—ప్రాణాయామం కృత్వా। ఉపరిష్టాద్వక్ష్యమాణమపి ప్రాణాయామం కిఞ్చిదత్ర వ్యాకరోమి దక్షిణనాసారన్ధ్రేణ వామనాసారన్ధనిరోధేన శ్వాసం మారుతం యథా శక్త్యా నిర్గమయ్య అనన్తరం దక్షిణనాసారన్ధ్రనిరోధేన వామనాసారన్ధ్రేణ యథాబలం ప్రవేశ్య శ్వాసమారుతం, పునరప్యేవం రేచకం పూరకం చ కృత్వా యథాబలం తమన్తర్విధాయ పశ్చాచ్ఛనైః శనైః తం ముఞ్చేదితి। ఏవం సర్వత్ర ప్రాణాయామక్రమః। సంయతః— సకలాన్యవిషయనివృత్తబాహ్యాన్తఃకరణః। షోడ్ఃశాక్షరమన్త్రేణ— తృతీయపటలావసానోపదిష్టస్వరూపేణ బలిం దత్త్వా ప్రాగ్వదర్చయేత్। గురూన్ మూర్ధ్ని— బ్రహ్మరన్ధ్రేస్థితాన్ యథాసమ్ప్రదాయం పూజయేదిత్యర్థః। తస్యేతి స్వనాథవిషయః। యథా విధి—వక్ష్యమాణప్రకారేణ। నాథం చ తన్మయీభూతం—నాథ ఏవ దేవీరూపేణ స్థిత ఇతి బుద్ధ్వేత్యర్థః॥౧౯॥౨౦॥౨౧॥

నవరత్నేత్యాదిభిర్మాతర ఇత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకైర్దేవీనివాసస్థానార్చనక్రమం తన్మన్త్రాం శ్చోపదిశతి। తత్ర మాతృకాద్యేనేతి। అకారాదిక్షకారాన్తాన్యేకపఞ్చాశదక్షరాణి సవిన్దూని బీజద్వయపురస్సరముచ్చార్య తదుపరి తన్నామ తదను చ నమః శబ్దం యోజయేదిత్యర్థః। యథా—హ్రీం శ్రీం అం ఆం ఇం ఈం ఉం ఊం ఋం ౠం ఌం ౡం ఏం ఐం ఓం ఔం అం అః కం ఖం గం ఘం ఙం చం ఛం జం ఝం ఞం టం ఠం డం ఢం ణం తం థం దం ధం నం పం ఫం బం భం మం యం రం

పుష్పం నీలం చ వైడూర్యం విద్రుమం మౌక్తికం తథా।

ఈశాన్మరకతం వజ్రం గోమేదం పద్మరాగకమ్ ॥౨౩॥

కల్పకోద్యానమన్త్రైశ్చ ఋతూఀశ్చాపి సమర్చయేత్।
ఇన్ద్రియాణ్యశ్వరూపాణి తత్ర పశ్చిమతో యజేత్ ॥౨౪॥

ఇన్ద్రియార్థాన్ గజాన్ పూర్వే తన్నామ్నైవ సమర్చయేత్।
పశ్చిమాది తు మధ్యాన్తం విలోమాన్నవరత్నకమ్ ॥౨౫॥

కాలో ముద్రా మాతృకా చ రత్నం దేశో గురుస్తథా।
తత్త్వం గ్రహాశ్చ మూర్తిశ్చ చక్రేశ్వర్యన్తనామకః ॥౨౬॥

లఀ వఀ శఀ షఀ సఀ హఀ లఀ క్షఀ నవరత్నద్వీపాయ నమః ఇత్యనేన। అత్ర ప్రకరణే ఇన్ద్రియార్థావధి నమోన్తేనైవ తత్తన్నామ్నా పూజయేత్ ॥౨౭॥

పుష్పమిత్యాదినా శ్లోకేన నవరత్ననామాన్యుపదిశతి—తత్ర ఈశాన్మరకతమిత్యుక్తిః పశ్చిమం పుష్పరాగమితి కురుకుల్లాపటలే వక్ష్యమాణత్వాత్ ప్రాదక్షిణ్యక్రమం ప్రదర్శయతి, ఈశాత్—ఈశానదేశే ఇత్యర్థః ॥౨౩॥ కల్పకోద్యానం—హ్రీఀ శ్రీఀ కల్పకోద్యానాయ నమః। అత్రైవ రత్నద్వీపే హ్రీఀ శ్రీఀ ఋతుభ్యో నమః। ఇన్ద్రియాణి—శ్రోత్రత్వక్చక్షుజిహ్వాఘ్రాణవాక్పాణిపాదపాయూపస్థాని దశ। పశ్చిమతః—దేవీమణ్డపస్యాగ్రతః హ్రీఀ శ్రీఀ ఇన్ద్రియాశ్వేభ్యో నమః। ఇన్ద్రియార్థాన్—శబ్దస్పర్శరూపరసగన్ధవచనాదానగతివిమర్గానన్దాఖ్యాన్ క్రమేణ దశ। పూర్వే దేవీమణ్డపస్య పృష్ఠభాగతః హ్రీఀ శ్రీఀ ఇన్ద్రియార్థగజేభ్యో నమః। నవరత్నకమర్చయేదితి ॥౨౪॥౨౫॥

కాలో ముద్రా ఇత్యాదినా శ్లోకేన కాలాదిరూపనవరత్నమయానాం నవానాం ఖణ్డానాం ప్రత్యేకం నవనాథాత్మనాం పూజామన్త్రానుపదిశతి। గురుర్నాథ ఇత్యర్థః। తత్ర కాలస్య నవధాత్వం ఘటికాయామాహోరాత్రవారతిథిపక్షమాసఋత్వబ్దరూపతః। ముద్రాయా నవధాత్వం ప్రాగుక్తసంక్షాభరణాదిభిః। మాతృకాయా నవధాత్వం ఉపరిష్టాద్వక్ష్యమాణవర్గక్రమతః। రత్నస్య నవధాత్వం ప్రోక్తరూపతః। దేశస్య నవధాత్వం

రత్ననవధాత్వవత్। నాథానాం నవధాత్వం ప్రోక్తక్రమతః। తత్త్వానాం నవధాత్వం జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయరూపస్య త్రికస్య పఞ్చీకరణప్రక్రియయా। ఏతన్నిత్యత్వాఙ్గీకారతః। గ్రహాణాం నవధాత్వం సుప్రకటమేవ। మూర్తీనాం నవధాత్వం త్వగసృఙ్మాంసమేదోఽస్థిమజ్జాశుక్రౌజఃప్రాణాత్మతః చక్రేశ్వర్యన్తనామకాః॥౨౬॥

ఉక్తక్రమేణ సమ్పూజ్య తత్తచ్చక్రేశ్వరీ ప్రియే!।

కరుణాతోయపరిఖం మధ్యేమాణిక్యమణ్డపమ్॥౨౭॥

దేశం కాలం తథాऽऽకారం శబ్దం కోణేషు పూజయేత్।

రూపిణీశక్తిసహితం తతః సంగీతియోగినీః॥౨౮॥

సమస్తగుప్తప్రకటసిద్ధయోగిని చక్రయుక్।

సప్తాక్షరైరుపేతాస్తు పూజయేత్ సర్వమాతరః॥౨౯॥

రోచనాచన్ద్రకాశ్మీరలఘుకస్తూరికాయుతమ్।

హేమాదిపాత్రే సాధారే స్థాపయేదర్ఘ్యమమ్బునా॥౩౦॥

భావయేద్వహ్నిసూర్యేన్దుభూతాని పరమేశ్వరి!।

జపేచ్చ దశవారం తత్తర్పయేత్తేన యోగినీ॥౩౧॥

క్రమేణేతి—ప్రోక్తా ఏతా నవ చక్రేశ్వరీః శక్తిస్వస్వనామాన్తే చక్రేశ్వరీం ఇతి వదన్ పూజయేదిత్యర్థః। హ్రీం శ్రీం కాలచక్రేశ్వరీశక్తిపాదుకాం పూజయామి। ఏవమత్ర శక్తిశబ్దః పారమ్పర్యప్రాప్తః। నవానాం ప్రత్యేకం నవరూపత్వాద్బహువచనమ్। ప్రియే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః। కరుణాతోయపరిఖమితి—దేవ్యాః కరుణామయతోయపరిపూర్ణపరిఖాపరివృతం మాణిక్యమణ్డపమిత్యర్థః। హ్రీం శ్రీం కరుణాతోయపరిఖాయ నమః హ్రీం శ్రీం మాణిక్యమణ్డపాయ నమః అత్రాపి నమఃశబ్దయోజనం సమ్ప్రదాయాత్॥౨౭॥

దేశమిత్యాదినా సఙ్కోచకారికాః శక్తోరుపదిశతి। తత్ర—హ్రీం శ్రీం దేశరూపిణీశక్తిపాదుకాం పూజయామి। ఏవమన్యే మన్త్రాస్త్రయః తథా నిర్ఋత్యాదివిలోమతః। అత్ర దేశకాలాకారశబ్దానాం ద్విరుపాదానం కార్యకారణానురూపత్వేన తత్ర కార్యరూపం నవధాభూతం ప్రథమం కారణరూపం ద్వితీయమ్। సంగీతయోగినీః—నృత్యగీత వాద్యవినోదికాః శక్తీః హ్రీం శ్రీం సంగతయోగీనీశక్తిపాదుకాః పూజయామి। అత్రాపి శక్తిశబ్దయోజనం బహువచనం చ ప్రాగ్వత్॥౨౮॥

సమస్తగుప్తేత్యాదిశ్లోకపూర్వార్ద్ధస్య అన్త్యాక్షరవర్జం మన్త్రరూపమిత్యర్థః। యోగిని—యోగినీ ఇత్యర్థః। హ్రీం శ్రీం సమస్త గుప్తప్రకటసిద్ధియోగినీచక్ర—

ఆధారే హృదయే రన్ధ్రే విద్యాఖణ్డత్రయం స్మరేత్।
లోహితం తత్ప్రభావిధాల్లోహితం చ నిజం వపుః॥3౨॥

ప్రాణాయామం విధాయాథ కృత్వోక్తకరశోధనమ్।
ఆద్యయాఽథ తృతీయాదిషష్ఠాన్తాభిః తథాసనమ్॥33॥

శ్రీపాదుకా పూజయామి। అత్రాపి బహుత్వాద్బహువచనం శ్రీశబ్దప్రయోగశ్చ ప్రాగ్వత్। సర్వమాతరః—సర్వాశక్తీరిత్యర్థః। ఏతత్సప్తాక్షరీయోజనం తత్తచ్ఛక్తిసాధారణమితి యావత్। అష్టభిరేతైః శ్లోకైరేతదుక్తం భవతి। దేహేన్ద్రియరూపస్వవిగ్రహోదితశబ్దకల్పితస్వరూపప్రాదుర్భావా ప్రతిపత్తవ్యా దేవీ ఇతి॥౨౯॥

హేమేత్యాదినా యోగినీరిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన దేవతాయాః మపర్యార్థమర్ఘ్యకల్పనప్రకారం తద్వినియోగం చోపదిశతి। తత్ర చన్ద్రః—కర్పూరమ్। లఘుః—అగురుః॥3౦॥

పరమేశ్వరీతి దేవీసమ్బుద్ధిః। జపేచ్చ దశవారం తత్—తదితి విద్యాయాస్తృతీయఖణ్డముచ్యతే, తేన—అర్ఘ్యామ్బునా। యోగినీ ఇతి దేవ్యాః పరివారభూతాః

శక్తేః కథయతి। ఏతదుక్తం భవతి—ఆధారచషకామ్బుని వహ్నిసూర్యసోమాత్మవిద్యాఖణ్డత్రయాత్మకం బుద్ధ్వా తస్మిన్ న్యస్తాని పఞ్చద్రవ్యాణి క్రమేణ పృథివ్యాదిపఞ్చభూతాత్మకాన్యాకలయ్య ప్రాగుక్తక్రమేణ ధేనుయోనిముద్రే ప్రదర్శ్య అమ్బుమధ్యే శ్రీచక్రం చ విభావ్య తత్ర నిత్యక్లిన్నాపటలే వక్ష్యమాణ్యాహ్యాదిక్రమాత్ షడఙ్గమన్త్రైః। షోడశనిత్యామన్త్రైశ్చైకైకవారం విద్యాతృతీయఖణ్డేన దశవారం మూలవిద్యాదిననిత్యాభ్యాం ప్రతిత్రివారం చాభ్యర్చ్య జపిత్వా అర్ఘ్యోదకేన ప్రోక్తకార్యాణి కుర్యాత్ ॥౩౦॥

ఆధార ఇత్యాదినా విధాయాథ ఇత్యన్తేన పాదాధికేన శ్లోకన ప్రాణాయామకాలభావనీయముపదిశతి—తత్ర రన్ధ్రే—బ్రహ్మరన్ధ్రే। తత్ప్రభావేధాత్—తేషాం ప్రభావేధాత్। వేధః—తన్మయీభావః। ఆధారబ్రహ్మరన్ధ్రగతయోరగ్నిసోమాత్మవిద్యాప్రథమచరమఖణ్డయోస్తయోస్తేజసీ క్రమేణ ఊర్ధ్వాధోముఖప్రసరే హృదయగతసూర్యాత్మమధ్యమఖణ్డేతేజస్తూర్ధ్వాధఃప్రసరణేన తాభ్యాం సమ్మీలితం భవతి ఏతదుక్తం భవతి—మూలాధారస్థప్రథమఖణ్డవహ్నితేజసా ఖచితం హృదయగతం ద్వితీయఖణ్డసూర్యతేజః ప్రసరం తేనానుపక్తం బ్రహ్మరన్ధ్రగతతృతీయఖణ్డచన్ద్రమస్తేజఃప్రసరం చ త్రీణి తేజాంసి అవిభక్తాకారమిలితరుపం అన్తర్బహిర్భావయేదితి। ప్రాణాయామం ప్రాగ్వత్, లలితావిద్యాజపపూజా—

పూజయేద్దీనమనసోర్మధ్యస్థైర్నామభిర్యుతమ్।

తతో ద్వితీయయా ప్రోక్తషడఙ్గాని సమాచరేత్॥౩౪॥

ప్రసారితతలేనైవ పాణినా హృదయం శిరః।

ప్రోక్తా శిఖా తథా సమ్యగధోఙ్గుష్ఠేన ముష్టినా॥౩౫॥

తథావిధాభ్యాం పాణిభ్యాం వర్మస్కన్ధాదినాభిగమ్।

తర్జనీమధ్యమానామా ప్రోక్తా నేత్రత్రయే (చ) క్రమాత్॥౩౬॥

ప్రసారితతలాభ్యాన్తు తాలత్రయముదీరితమ్।

సశబ్దం తర్జనీజ్యేష్ఠాయోగాదస్త్రముదీరితమ్॥౩౭॥

దిగ్విదిక్ష్వుపరి తథా స్వాధో మధ్యే చ విఘ్నహృత్।

తతః కృత్వా వశిన్యాది న్యాసం ప్రాగుక్తయోగతః॥౩౮॥

సమాధిషు ప్రాణాయామ ఏవం విద్యాఖణ్డత్రయరూపం తేజస్త్రయం భావనీయమ్। అన్యత్ర కేవలం తేజస్త్రయం ఆధారత్రయగతం భావనీయమ్॥౩౨॥

కృత్వేత్యాదిభిర్యోగత ఇత్యన్తైస్త్రిపాదాధికైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్న్యాసత్రయాదికముపదిశతి, తత్ర ఆద్యయా—పూర్వపటలే వాతః స్వసంయుత ఇత్యాద్యుక్తయా। తృతీయాదిషష్ఠ్యన్తాభిశ్చతసృభిర్విద్యాభిరాసనచతుష్టయం సమర్చయేదిత్యర్థః। బీజనమసోర్మధ్యస్థైర్నామభిర్యుతమ్। ప్రోక్తానాం విద్యాకూటాక్షరాణాముపరి ప్రత్యేకం తత్తదాసననామ చతుర్థ్యన్తముక్త్వా తతో నమఃశబ్దం చ యోజయేదిత్యర్థః। హ్రీం ఏం హ్రీం క్లీం హ్రీం సౌః దేవ్యాత్మాసనాయ నమః। హ్రైం హ్స్ క్లీం హ్సౌః చక్రాసనాయ నమః। హ్సైం హ్స్క్లీం హ్సౌం సర్వమన్త్రాసనాయ నమః। హ్రీం ఐం క్లీం సౌః వ్లూం సాధ్యసిద్ధాయ నమః ఇత్యత్రాసనమన్త్రచతుష్టయే ఆదౌ బీజద్వయం న సంయోజ్యతే సమ్ప్రదాయాత్। ద్వితీయయా—పూర్వస్మిన్ పటలే హృచ్ఛిర ఇత్యత్ర ప్రోక్తకులసున్దరీవిద్యయా। ఐం క్లీం సౌం హృదయాయ నమః ఐం క్లీం సౌః శిరసే స్వాహా ఐం క్లీం సౌః శిఖాయై వషట్ ఐం క్లీం సౌః కవచాయ హుమ్ ఐం క్లీం సౌః నేత్రత్రయాయ వౌషట్ ఐం క్లీం సౌః అస్త్రాయ ఫట్॥౩౩॥౩౪॥

ప్రసారితతలేత్యాదిభిర్హృదిత్యన్తైస్త్రిభిరధ్యర్ధైః శ్లోకైః షడఙ్గన్యాసప్రకారముపదిశతి। తత్ర తాలత్రయం సశబ్దం కరతలయోః త్రిరాస్ఫాలనమ్। త్రిః ప్రోక్తయా కుల-

సప్తమ్యాఽఽవాహనం కుర్యాద్విద్యయాఽథ త్రిఖణ్డయా।

అగ్రస్థమధ్యచక్రస్థయోనిమధ్యే నివేశ్య తామ్॥౩౯॥

తథావిధాం సావరణాం ధ్యాత్వా ముద్రాం ప్రదర్శయేత్।

ప్రోక్తాః సప్తదశాద్యైనాముపచారైః సమర్చయేత్॥౪౦॥

జయినీవిమలామధ్యే నాథాన్ నవ యజేత్త్రిశః।
తతో దేవ్యాః స్వమూర్త్త్యాన్నిత్యాః పఞ్చదశాపి చ ॥౪౧॥

దేవీమూర్తౌ జపేత్తత్తద్విద్యాభిస్తన్మయీ క్రమాత్।
ఆరభ్య పశ్చిమద్వారదక్షశాఖామథార్చయేత్॥౪౨॥

అభితశ్చాష్టసు తథా దిక్ష్వధోర్ధ్వం తథేరితాః।
తథా బ్రాహ్మ్యదికా అష్టౌ పూజయేత్ ప్రథమావృత్తౌ॥౪౩॥

సున్దరీవిద్యయేతి శేషః। సర్వత్ర న్యాసత్రయే బీజద్వయాద్యతా న భవతి। ప్రాగుక్తయోగతః— పూర్వపటలప్రతిపాదితవర్గ కూటాక్షరాదియోగతః॥౩౫॥ ౩౬॥౩౭॥౩౮॥

సప్తమ్యావాహనమిత్యాద్యైః సుఖీత్యన్తైః పఞ్చవింశత్యా శ్లోకైర్దేవ్యా నిత్యపూజాం నిత్యహోమవిధిం పూజావసానం చోపదిశతి, తత్ర సప్తమ్యా విద్యయేతి సమ్బన్ధః। పూర్వస్మిన్ పటలే హంసహృదిత్యాయుక్తయా త్రిఖణ్డయా ముద్రయేతిశేషః। తథావిధాం—పూర్వస్మిన్ పటలే లోహితామిత్యాదిశ్లోకోక్తవైగ్రహం ముద్రాః ప్రదర్శయేత్। ప్రోక్తాః సప్తదశస్థాపనాది హేతిచతుష్టయాన్తాః పూర్వపటలోక్తాః సప్తదశ ముద్రాః ప్రదర్శయేదిత్యర్థః। ఉపచారైః— షోడశభిః పఞ్చభిర్వా, పఞ్చోపచారాస్తు గన్ధపుష్పధూపదీపనైవేద్యాని॥౩౯॥౪౦॥

త్రిశః—త్రీం స్త్రీన్ దివ్యసిద్ధిమానుషాన్ దేవీవామభాగాది దక్షిణభాగాన్తం త్రిపఙ్క్త్యుపవిష్టాన్ దేవ్యవేక్షిణః। తన్మయీ తత్తత్స్వరూపేణాప్యవస్థానమేతస్యా ఏవేత్యర్థః। క్రమాత్— ఏకాదివృద్ధిక్రమాత్ దక్షశాఖాం ద్వారస్య దేవ్యాః మవ్యేతరభాగశాఖామ్॥౪౧॥౪౨॥ అభిత ఇతి, అత్ర ప్రథమం దిక్షు తతో విదిక్షు, తత్ర తత్రాపి దేవ్యాః దక్షిణభాగే, తథా అణిమాదివత్ బ్రాహ్మ్యదికాస్తత్ర తత్ర దేవీమవ్యభాగే

మూలవిద్యాయుతైః ప్రోక్తనామభిర్మధ్యతో యజేత్।
నవస్వావృత్తిషు ప్రోక్తైర్నవభిర్మనుభిః క్రమాత్॥౪౪॥

నివేదయేచ్చ తత్పూజాం ముద్రాః కుర్యాన్న వైకశః।
షోడ్శారే త్వష్టదలే తథా తచ్చతురావృతౌ॥౪౫॥

ప్రోక్తాభిః శక్తిభిః ప్రోక్తక్రమాత్పూజాం సమాచరేత్।
మధ్యయోనేరగ్రమూలే పార్శ్వయోర్బహిరర్చయేత్॥౪౬॥

బాణాన్ పఞ్చ తథా చాపం పాశమఙ్కుశమశ్వరి!।
బాహ్యాదీశాన్తమభితో వామావర్తేన సంస్థితాః॥౪౭॥

బాణాః స్యుస్త్రివిధాః ప్రోక్తాః స్థూలసూక్ష్మపరత్వతః।
స్థూలాః పుష్పమయాః, సూక్ష్మాః మన్త్రాత్మానః సమీరితాః॥౪౮॥

పరాశ్చ వాసనాయాం తు ప్రోక్తాః స్థూలాన్ శృణు ప్రియే!।
కమలం కైరవం రక్తం కహ్లారేన్దీవరం తథా॥౪౯॥

సహకారజమిత్యుక్తం పుష్పపఞ్చకమీశ్వరి!।
మాన్మథక్షోభజనకం పూజాహోమవిధానతః॥౫౦॥

ప్రోక్తనామభిస్త్రిపురేత్యాద్యుక్తైః। ప్రాగుదీరితక్రమతఃప్రోక్తైఃప్రాగేవాస్మాభిరపి ప్రకటీకృతైరర్పణమన్త్రైః॥౪౩॥౪౪॥ తత్పూజాం—స్థూలసూక్ష్మరూపం పూజాం ప్రాగుక్తామ్। ఏకైకశః—ప్రత్యావరణమితిశేషః॥౪౫॥ ప్రోక్తక్రమాదిత్యాద్యుక్తమస్మాభిరపి ప్రాగేవ ప్రోక్తమేవ అగ్రమూలపార్శ్వయోర్బహిః—మధ్యయోనేర్బహిః। వశిన్యాద్యష్టకోష్ఠానాం మధ్యస్థావకాశ ఇత్యర్థః॥౪౬॥౪౭॥౪౮॥ రక్తశబ్దః కైరవవిశేషణమ్॥౪౯॥ సహకారజం పుష్పమితి శేషః। మాన్మథం—కామసమ్బన్ధి క్షోభజనకం స్త్రీపుంసయోరితరేతరప్రయోగః చిత్తాకర్షకమిత్యర్థః। పూజాహోమవిధానతః—ఉక్తేన పుష్పపఞ్చకేన పూజాదివిధానాత్ క్షోభకరం తదిత్యర్థః।

మన్త్రైస్తు పఞ్చభిః—శైవబాణసమ్బన్ధిభిరిత్యర్థః। సర్వత్ర శైవైః పఞ్చభిర్బాణమన్త్రైః జపపూజాది కుర్యాదిత్యర్థః॥౫౦॥ తథావిధం స్థూలసూక్ష్మభేదేన పుణ్డ్రేక్షుకాణ్డజఞ్చాపమిత్యన్వయః। యథా పాశాఙ్కుశయోః స్థూలం రూపంసౌవర్ణమయమితి సమ్ప్రదాయః। సూక్ష్మపరరూపే ప్రాగ్వత్। ప్రోక్తక్రమాత్-ప్రాగుక్తక్రమతః ప్రాగభిహితక్రమాత్ చత్వారి

జపమన్త్రప్రయోగాదౌ సిద్ధమన్త్రైశ్చ పఞ్చభిః।

తథావిధం స్యాత్తచ్చాపం స్థూలం పుణ్డ్రేక్షుకాణ్డజమ్॥౫౧॥

మధ్యయోన్యగ్రకోణాదిసంఖ్యాః ప్రోక్తక్రమాత్ యజేత్।

కామేశ్వర్యాదికాః శక్తీః తథా మధ్యే శివాం యజేత్॥౫౨॥

ప్రదర్శ్య ముద్రానవకం చత్వారి చ తతః క్రమాత్।

ఉపచారాన్ విధాయాథ ప్రోక్తయోగసమన్వితమ్॥౫౩॥

జపిత్వా దశవారఞ్చ స్వాత్మానం దేవతాతనుమ్।

స్మరేత్స్వాత్మని తాః పఞ్చదశ నిత్యాః సమర్చయేత్॥౫౪॥

తతో భూతాత్మభిః పఞ్చమన్త్రైరభ్యర్చ్య భక్తితః।

ఆత్మాష్టాక్షరమన్త్రేణ పూజయిత్వా తతో జపేత్॥౫౫॥

సహస్రం పురతా దేవ్యాః శతం తద్దినజం తు వా।

సన్ధ్యాత్రయం షష్ఠిసఙ్ఖ్యముక్తం వా ప్రోక్తరూపతః॥౫౬॥

ఇతి ముద్రాచతుష్టయమ్। క్రమాత్–ఉక్తక్రమాత్। ఉపచారాన్-ప్రాగుక్తాన్। క్రమాత్— విద్యాతాతీర్యఖణ్డదిననిత్యావిద్యాభ్యాం షోడశోపచారాన్ విదధ్యాదిత్యర్థః। ప్రోక్తయోగసమన్వితం—పూర్వపటలావసని ప్రోక్తమ్॥౫౨॥౫౩॥ పఞ్చదశేతికథనం స్వాత్మనః షోడశలలితావిద్యాఽఽత్మకత్త్వసిద్ధేరిత్యర్థః॥౫౪॥ భూతాత్మభిః— తృతీయపటలోపదిష్టైః। ఆత్మాష్టాక్షరమన్త్రేణ—సోఽపి తృతీయపటలోపదిష్టరూపః। భూతాత్మమన్త్రాణాం బీజద్వయాద్యతా భవతి, ఆత్మమన్త్రస్య సప్తాక్షరోయోజనం చ న భవేత్ సమ్ప్రదాయాత్॥౫౫॥

సహస్రమిత్యాదినా శ్లోకేన జపస్య ముఖ్యగౌణపక్షావుపదిశతి। తత్ర శతమిత్యుక్తిః ప్రాయశ్చిత్తరూపత్వాత్పక్షద్వయగామినీ। ఉక్తం వా ప్రోక్తరూపత ఇత్యుక్తిః పఞ్చ—

తతః పుష్పాఞ్జలిం కృత్వా మూలేనాభ్యర్చ్య హోమయేత్।
కుణ్డే స్థణ్డిలమధ్యే వా సమ్యోక్ష్యార్ఘ్యామ్బునా కుశైః॥౫౭॥

రేఖాశ్చతస్రః ప్రాగగ్రా ఉత్తరాగ్రాశ్చ సంలిఖేత్।
మధ్యే తథాఽగ్నిమాధాయ క్రవ్యాదాంశం పరిత్యజేత్॥౫౮॥

పరిషించ్య పరిస్తీర్య వహ్నివీర్యే విభావయేత్।
ప్రత్యేకం సప్తజిహ్వాసు కుర్యాన్నవ ఘృతాహుతీః॥౫౯॥

తతః పూజాక్రమేణైవ హుత్వా షోడశ మూలతః।
తతస్తాం విన్దుగే ధామ్ని విలీనాం పరిభావయేత్॥౬౦॥

బలిం దద్యాత్తతస్త్వగ్రే కురుకుల్లామనుత్రయాత్।
అన్నవ్యఞ్జనపుష్పామ్బుదానేనోక్తస్వరూపతః॥౬౧॥

వింశత్పటలోక్తార్థస్య సదా హృదయే వర్తమానత్వాత్। వా శబ్దోఽవధారణార్థః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తక్రియయా తద్దినజభూతాం సన్ధ్యాత్రయసఙ్ఖ్యాం షష్టిఘటికాసఙ్ఖ్యాం చ ఏవం సమ్భృయోక్తమివ సఙ్ఖ్యాం జపేదితి॥౫౬॥ తతః—జపానన్తరమ్। మూలేన—మూలవిద్యయా। అభ్యర్చ్య—వహ్నౌ సన్నిధేయమితి। కుణ్డే—ఏకోనత్రింశత్పటలోక్తస్వరూపే। స్థణ్డిలమధ్యే వా—స్థణ్డిలమితి—హస్తాయామవిస్తారం ఏకాఙ్గులోత్సేధం వాలుకాకల్పితం చతురస్త్రరూపం ధిష్ణ్యావిశేషమభిధత్తే॥౫౭॥ మధ్యే—కుశైర్విలిఖితేషు నవసు కోష్ఠేషు మధ్యకోష్ఠే ఇత్యర్థః।సర్వత్రాత్ర మన్త్రానుక్తౌ విద్యాతృతీయఖణ్డతద్దిననిత్యావిద్యే మన్త్రౌ జ్ఞేయావితి శేషః। క్రవ్యాదాంశం పరిత్యజేత్—క్రవ్యాదేభ్యో నమ ఇతి అఙ్గారశకలం దక్షిణస్యాం దిశ్యపాస్యేత్యర్థః॥౫౮॥ పరిషించ్య—పరిషేచనం ప్రాదక్షిణ్యక్రమతః కుశైర్దర్భైర్వా ఇతి శేషః। సప్తజిహ్వాసు—ఏకోనత్రింశత్పటలవక్ష్యమాణహిరణ్యాఖ్యాదిషు। తత్తజ్జిహ్వాస్మరణపూర్వం విద్యాతృతీయఖణ్డదిననిత్యాభ్యాం ఆహుతీః కుర్యాదితి సమ్ప్రదాయః। అన్యత్ర సర్వత్ర తత్తజ్జిహ్వానామభిః॥౫౯॥ మూలతః—మూలేన। హోమాన్తే హుతసఙ్ఖ్యాం సర్వత్ర జపేదితి సమ్ప్రదాయః। విష్టుగే ధామ్ని—భ్రువోర్మధ్యే ఇత్యర్థః॥౬౦॥ అగ్రే—దేవతాయాః। మనుత్రయాత్—త్రిభిర్మన్త్రైః కురుకుల్లాయా బలిం దద్యాత్ ఇతి। ఉక్తస్వరూపతః—గురూక్తస్వరూపయా

అభ్యర్చ్య దేవీం చక్రస్థాం తథా తద్రూపవాన్ స్వయమ్।
స్వముద్రయా శక్తిచక్రం ఖేచర్యాత్మని యోజయేత్॥౬౨॥

తతాన్యాసత్రయం కృత్వా ప్రాణాయామపురస్మరమ్।
జపిత్వా స్తోత్రయుగలం దేవ్యాత్మా విచరేత్ ముఖీ॥౬౩॥

పూజావిశేషాన్ దేవేశి! శృణు నిత్యం క్రమోదితాన్।
అశక్తానాం తు విస్తారే తథాఽఽపత్సు చ శస్యతే॥౬౪॥

అన్యథాఽనర్థకారీ స్యాత్ సఙ్కోచార్చనమీశ్వరీ(?)।
హేతిభిర్మధ్యమాద్యం స్యాత్ ద్వితీయం నవయోనిషు॥౬౫॥

చతుర్దశారాన్మధ్యాన్తాచ్చతుర్థం ప్రాక్తరూపతః।

పఞ్చమం సర్వదుఃఖార్తినాశనం వాఞ్ఛితప్రదమ్॥౬౬॥

ముద్రయా। మా చ కరతలయోస్త్రిభిరాస్ఫాలనపూర్వం ప్రసారితతర్జనీద్వయాభ్యాం ఉభయకరముష్టిభ్యాం ఊర్ధ్వాధఃస్థితిరూపాభ్యాం దేవతాయా నివేదితబలిద్రవ్యదర్శనపరరూపేత్యుక్తా॥౬౧॥ తయా తద్రూపవాన్—దేవతావిస్తీర్ణలబ్ధప్రసాదసారూప్యవాన్। స్వముద్రయా—మూలాధారహృదయబ్రహ్మరన్ధ్రేషు భావితవిద్యాఖణ్డత్రయరూపయా—ప్రాగుదీరితయా మహాత్రిపురముద్రయా। శక్తిచక్రమ్—శక్తివృన్దమ్। ఖేచర్యా—ప్రాగుపదిష్టవిరచనాత్మికయా ముద్రయా। సతన్మన్త్రస్మరణమ్। ఆత్మని యోజనాప్రకారోగురుముఖాదవగన్తవ్యః॥౬౨॥ స్తోత్రయుగలమ్—నాథదేవయోః। దేవ్యాత్మా—న్యాసత్రయాదితః సుఖీకృతాఖిలకర్తవ్యత్వాత్॥౬౩॥

పూజేత్యాదిభిః సిద్ధిదా ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః సఙ్కోచవికాసరూపతః పఞ్చవిధాం సపర్యాప్రక్రియాముపదిశతి। తత్ర అశక్తాదీనాం—రాజవనితాదీనామ్। ఆపత్సు—అగ్నిపాతజ్వరాదిషు॥౬౪॥ అన్యథాఽనర్థకారీ—విస్తృతసపర్యాసమర్థస్య స్వైరతః సఙ్కోచార్చనమ్। అనర్థకారీ ఇతి—స్వాతన్త్ర్యాత్ అనర్థ కారీత్యర్థః। హేతిభిర్మధ్యమాద్యం స్యాత్—హేతిచతుష్టయార్చనసహితం మధ్యదేవతాచతుష్టయస్యార్చనం, సఙ్కుచితేచ్చాద్యమ్। ద్వితీయం నవయోనిషు—నవయోన్యాదిమధ్యమాన్తం అర్చనం ద్వితీయమిత్యర్థః॥౬౫॥ చతుర్దశారావధ్యన్యా—చతుర్దశారాదిసధ్యాంతా సపర్యా తృతీయేత్యర్థః। చతుర్థం

తత్ప్రకారన్తు దేవేశి! కురుకుల్లార్చనే శృణు।

ఇతి పఞ్చ ప్రకారాఽర్చా ప్రోక్తా సర్వార్థసిద్ధిదా॥౬౭॥

విద్యాయాః సాధనం సిద్ధిం తద్వ్రతం వర్జ్యమేవ చ।

తదాభిముఖ్యచిహ్నాని విఘ్నాని ప్రాక్తనాద్యతః॥౬౮॥

శృణు క్రమేణ దేవేశి! సర్వదా ప్రీతికారకమ్।
యేన మర్త్యోపి సిద్ధ్యేత జీవన్ముక్తోభవన్మయః॥౬౯॥

స్నాతః సుగన్ధసలిలైః ప్రాక్పూజాప్రాక్తరూపవాన్।
గురుం విత్తేన సన్తోష్య రక్తాగారే క్రమం భజేత్॥౭౦॥

సన్ధ్యాత్రయేఽపి జపవాన్ సహస్రం మౌనసంయుతః।
మోచాగుడృసితోపేతం పయఃపాయసమర్పయేత్॥౭౧॥

ప్రోక్తరూపతాః,—చతురస్రాదిమధ్యమాన్తమర్చనం చతుర్థమిత్యర్థః। పఞ్చమం—అర్చనమితి శేషః॥౬౬॥తత్రప్రకారమితి। పఞ్చమసపర్యాప్రక్రియా ద్వావింశే కురుకుల్లాపటలే వక్ష్యతే। తత్రైవ తాం శృణు ఇత్యర్థః॥ ౬౭॥

విద్యాయా ఇత్యాదినా భవన్మయ ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన షళర్థప్రస్తావనాం సిద్ధిఫలం చోపదిశతి। తత్ర విద్యాయాః సాధనం—పురశ్చరణమ్। సిద్ధిం—పురశ్చరణసిద్ధిమ్। తద్వ్రతం—విద్యాపురశ్చరణవ్రతమ్। వర్జ్యం—విద్యాసాధనసమయే సర్వకాలే చ। తదాభిముఖ్యచిహ్నాని—విద్యాభిముఖ్యచిహ్నాని విఘ్నాని—ఆభిముఖ్యవిఘ్నాని। ప్రాక్తనాద్యతః—దుర్వాసనాతిసఙ్ఘాత్॥౬౮॥ యేషు ప్రీతికారకం యేషాం ఏషాం ఫలరూపం స్వాత్మానుసన్ధానం భవతి తాని శృణ్వితి। యేన—ఫలరూపేణ భవన్మయః దేవీవిగ్రహః॥౬౯॥

స్నాతఇత్యాదిభిః క్రమమిత్యన్తైరధ్యర్ద్ధైః సప్తభిః శ్లోకైః విద్యాయాః సాధనప్రకారం తత్పురశ్చరణసిద్ధిం చోపదిశతి। తత్ర ప్రాక్పూజాప్రోక్తరూపవాన్—నిత్యాపూజా—ప్రోక్తవిగ్రహః। సన్తోష్య—విత్తాదిభిః। సన్తుష్టేన గురుణా అనుశిష్ట ఏవ కుర్యాత్। క్రమం—నిత్యక్రమమ్॥౭౦॥ సహస్రం—ప్రతిసన్ధ్యం సహస్రమిత్యర్థః। మోచా—కదలీఫలమ్। సితాః—శర్కరాః। అర్పయేత్—నివేదయేత్ ప్రతిసన్ధ్యమితి శేషః॥౭౧॥

నీరాజనం చ కర్పూరైః కుర్యాత్సన్ధ్యాసు తాస్వపి।
హోమం దశాంశతః కుర్యాత్తర్పణం చేన్దుమజ్జలైః॥౭౨॥

స్వనిత్యాదూర్ధ్వతాజాప్యం ద్విసహస్రం దినం ప్రతి।
కుర్యాత్తేన భవేత్ పూర్ణం లక్షం పూర్ణాన్తమీశ్వరి!॥౭౩॥

ఏవం లక్షత్రయం ప్రోక్తం ప్రథమే తు కృతే యుగే।
త్రేతాయాం ద్విగుణం తద్వత్ ద్వాపరే త్రిగుణం స్మృతమ్॥౭౪॥

కలౌ చతుర్గుణం ప్రోక్తమక్షరాణాం చ సంఖ్యయా।
తార్తీయసప్తసఙ్ఖ్యా సా తేన స్యదికవింశతిః॥౭౫॥

దశాంశం జపసఙ్ఖ్యాయాః। ఇదుమజ్జలైః—కర్పూరవాసితజలైః। తర్పణం చ। చకారేణ దశాంశతః ఇత్యాకృష్యతే॥౭౨॥ స్వనిత్యాదూర్ధ్వతః—స్వనిత్యోక్తసన్ధ్యాత్రయషష్టిఘటికాజపసఙ్ఖ్యాపురశ్చరణజపసఙ్ఖ్యాయాః పృథగ్భూతా ఇత్యర్థః। లక్షం పూర్ణాన్తమిత్యుక్త్యా ప్రతిదినం చతుస్త్రింశదధికం త్రిశతం త్రిసహస్రాదూర్ధ్వం జపేదిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి—పురశ్చరణం చికీర్షుః గురుం స్వశక్త్యానురూపం విత్తైరారాధ్య తదనుజ్ఞాతో లోహితమిత్యాదికపూజామణ్డపవర్తీ అయోగ్యప్రలాపరహితః నియతాహారః స్త్రీసఙ్గవర్జీ అవ్యాకులచేతాః సుగన్ధిసలిలైః స్నాతః పరార్ధ్యారుణామ్బరలేపనస్రగాభరణః సన్ధ్యాసు తిసృషు స్వనిత్యక్రమానన్తరం ప్రోక్తరూపాం క్రమపూజాం కృత్వా ప్రతిసన్ధ్యాం ద్వాదశాధికశతం సహస్రవారం జపం తద్దశాంశసఙ్ఖ్యం చ తర్పణం తావత్త్రిమధ్వక్తైః పలాశపుష్పైః కుసుమ్భకుసుమైః కహ్లారైర్వా దశాంశక్రమహోమం చ కృత్వా తత్సఙ్ఖ్యయాఽరుణైః కుసుమైః సౌరభాద్యైర్వా సమర్చనం జపం చ తత్పూర్ణాది, పూర్ణాన్తం లక్షసఙ్ఖ్యాం పూరయన్నుక్తలక్షసఙ్ఖ్యాం జపేత్ సర్వత్రేతి॥౭౩॥ఏవం లక్షత్రయమితి। ఏతదుక్తం భవతి—సర్వేషు పిణ్డకర్తృబీజమన్త్రేషు అపునరుక్తాక్షరాణి ప్రత్యేకమక్షరత్రిలక్షం కృతయుగే జపేత్। త్రేతాద్వాపరకలియుగేషు త్రిషు పాదార్ధత్రిపాదక్షయాజ్జపసంఖ్యా ప్రాగుక్తా ద్విగుణా త్రిగుణా చతుర్గుణా చేతి। ఏకాదినవాక్షరాన్తానాం మన్త్రాణాం పిణ్డకర్తరీబీజసంజ్ఞకానామపునరుక్తాక్షరలక్షేణ ప్రోక్తయుగక్రమాభివృద్ధ్యా జపః।

దశాక్షరాదివింశాక్షరాన్తానాం మన్త్రాణాం ప్రాగ్వత్ యుగానురూపమక్షరలక్షం జపః।
ఏకవింశాదిశతాక్షరాన్తాదీనాం మన్త్రాణాం

తేనాన్యేషు యుగేషు స్యాత్ సంఖ్యావృద్ధిరుదీరితా।
వనితాక్షోభతోభోగాన్న విఘ్నం జాయతే యది॥౭౬॥

తాసు సంఖ్యాసు పూర్ణాసు సమ్ప్రార్థ్య స్వాశ్రయేత్క్రమమ్।
వర్జ్యాని శృణు దేవేశి! తద్దినేషు సదాపి చ॥౭౭॥

నాస్తికైః సహ సంలాపా మైథునం పరనిన్దితమ్।
నిద్రాశోకౌ తథాఽఽలాపం దేశాన్తరపరిభ్రమమ్॥౭౮॥

తద్వాసరేషు వర్జ్యాని ప్రోక్తాన్యన్యాని శాఙ్కరి!
శృణు సర్వత్ర సర్వేషాం సర్వదా నాశకాని చ॥౭౯॥

పరక్షేత్రగృహస్త్రీస్వవాఞ్ఛాతన్నిన్దనాని చ।
స్త్రీషు శాపం ప్రహారం చ దుష్టాస్వపి న యోజయేత్॥౮౦॥

కేవలం లక్షమాత్రం జపః,। తదూర్ధ్వసఙ్ఖ్యావిశిష్టాక్షరాణాం మన్త్రాణాం దశసహస్రో జపః।
ఇత్యేవం మన్త్రతన్త్రప్రకాశికోక్తః। ఏతత్సర్వస్మింస్తన్త్రే
పురశ్చరణజపసఙ్ఖ్యావిశేషానుక్తావేవాఙ్గీకరణీయమ్॥౭౪॥ తార్తీయసప్తసఙ్ఖ్యా సా—
విద్యాయాస్తార్తీయఖణ్డే సప్తాక్షరాణామపునరావృత్తిత్వాత్। ఏకవింశతిః లక్షమితి శేషః। ప్రథమే
కృతయుగే సమ్ఖ్యాయ జపసఙ్ఖ్యా ఏకవింశతిలక్షమిత్యర్థః॥౭౫॥ తేన—క్రమేణ। అన్యేషు
యుగేషు—త్రేతాదిషు। వనితాక్షోభతో భోగాత్—యువతిజనానుజ్ఞాతో భోగతః।
ప్రోక్తపురశ్చరణజపసాఙ్ఖ్యాయాః యువతిజనభోగవిఘ్నరహితమ్॥౭౬॥ సమ్ప్రార్తిః—సిద్ధిః।
స్వాక్రమం—నిత్యానుష్ఠానప్రోక్తమ్॥

వర్జ్యానీత్యాదినాశ్లోకోత్తరార్ద్ధేన విద్యాజనపరాణి భవర్జ్యాని ప్రస్తౌతి। తత్ర తద్దినే— పురశ్చరణదినేషుసర్వదా—సర్వస్మిన్ కాలే చ ॥౨౭॥

నాస్తికైరిత్యాదిభిర్యోజయేదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః పురశ్చరణకాలే సర్వకాలే చ వర్జనీయాన్యుపదిశతి ॥౨౮॥ తత్ర తద్వాసరేషు పురశ్చరణాదిదినేషు—అన్యాని। సర్వకాలవర్జ్యాని ॥౨౯॥ తన్నిన్దనాని పరనిన్దనాని। దుష్టాస్వపి—అవిధేయాస్వపి ॥౩౦॥

సిద్ధచిహ్నాని చోక్తాని వాసనా కథనే మయా।

ఆనుకూల్యస్య చిహ్నాని శృణు సాధయతస్తదా ॥౩౧॥

స్వప్నే పోతేషు వనితావృన్దైః సంమేలనం నిశి।

గజాద్రిసౌధశృఙ్గేషు విహారో రాజదర్శనమ్ ॥౩౨॥

గజానామఙ్గనానాం చ దర్శనం నృత్యగీతయోః।

ఉత్సవం ససురామాంసదర్శనం స్పర్శనం తథా ॥౩౩॥

నిన్ద్యాని శృణు దేవేశి! విఘ్నానర్థకరాణి చ।

కృష్ణవర్ణైర్బలైః స్వప్నే ప్రహారస్తైలలేపనమ్ ॥౩౪॥

మైథునం పరనారీభిరిన్ద్రియచ్ఛవనం తథా।

రాష్ట్రక్షోభో వహ్నివాయుజలభీబన్ధునాశనమ్ ॥౩౫॥

గురావుపేక్షాఽసమ్పత్తిర్వస్తూనాం వ్యాధివాధనమ్।

అన్యమన్త్రార్చనశ్రద్ధా విఘ్నా నిత్యార్చనేఽనిశమ్ ॥౩౬॥

నరాణాం యచ్చ దుష్పుణ్యైః కృతైర్బహుషు జన్మసు।

శ్రద్ధాస్థైర్యం సమ్ప్రదాయసిద్ధినిత్యార్చనం భవేత్ ॥౮౭॥

సిద్ధేత్యాదిభిస్తథా ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః సాధకస్య దేవతాముఖ్యచిహ్నాన్యుపదిశతి। తత్ర వాసనా కథనే పఞ్చత్రింశే పటలే। సాధయతః—సాధనపరస్య। తదా—ప్రాగుక్తే సర్వకాలే॥౮౧॥ నృత్యగీతయోర్దర్శనమిత్యన్వయః। స్పర్శనం తథా తయోరితి శేషః॥౮౨॥౮౩॥

నిన్ద్యానీత్యాదిభిః అనిశమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః ప్రాక్తనపాపబాహుల్యాద్దేవతాభిముఖ్యప్రత్యూహచిహ్నాన్యుపదిశతి। తత్ర విఘ్నానర్థకరాణి చ—విఘ్నకరాణి అనర్థకరాణి వస్తునామసమ్పత్తిరిత్యన్వయః। ఏతదుక్తం భవతి అత్ర కృష్ణవర్ణభటతైలాభ్యఙ్గేన్ద్రియచ్యవనదర్శనగురూపేక్షామన్త్రాన్తరభజనశ్రద్ధా చేత్యేతాని పఞ్చానర్థకరాణి। ఇతరాణి విఘ్నకరాణీతి॥౮౪॥౮౫॥౮౬॥

నరాణామిత్యాదినా శ్లోకేన మద్భక్తిస్థైర్యసమ్ప్రదాయనిత్యార్చనప్రాప్తికారణముప-

కూర్మస్థితిమవిజ్ఞాయ యోజపాదివిధిస్థితః।

స నాప్నోతి ఫలాన్యుక్తాన్యన్యథా నాశమేతి చ॥౮౮॥

తస్మాత్ కూర్మవిభాగం తు విజ్ఞాయాఽఖిలమాచరేత్।

స చతుర్ధా తతోలోకే తత్రప్రకారాన్ శృణు ప్రియే!॥౮౯॥

ప్రథమస్తు పరః కూర్మస్తతో దేశగతస్తథా।

గ్రామగోగృహగశ్చేత్తి చతుర్ధా తద్వ్యవస్థితిః॥౯౦॥

దేశం గ్రామం గృహం వాస్తు నవధా విభజేత్తతః।

ప్రాగాది పశ్చిమాన్తం తు కాదిమాన్తాని విన్యసేత్॥౯౧॥

అక్షరాణి సమాన్యేవ చత్వారి పరయోర్న్యసేత్।
ఈశే ద్వయమథోమధ్యే స్వరాత్ప్రాగాది విన్యసేత్॥౯౨॥

దిశతి। బహుషు జన్మసు—చిరకాలమ్। సమ్ప్రదాయసిద్ధిరిత్యత్ర సమ్ప్రదాయశబ్దస్య అర్థ నిర్వాహే అభియుక్తోక్తిః।

"సమా సమ్యక్త్వముదితం ప్రేణోత్కర్షశ్చ దాయతః।
వస్తు, తేనోత్తమా విద్యా సాఽస్తునః సమ్ప్రదాయత" ఇతి॥

ఏతదుక్తం భవతి సద్గురోః సమ్ప్రదాయ-లబ్ధా మనీషితార్థప్రాప్తికరీవిద్యా సత్సమ్ప్రదాయవతీతి॥౮౭॥

కూర్మేత్యాదిభిః సదా ఇత్యన్తైరేకాదశభిః శ్లోకైః సర్వతన్త్రసాధారణం కూర్మస్థితి—విభాగం తజ్జ్ఞానఫలం తదనఙ్గీకరణే ప్రత్యవాయం చోపదిశతి। ఉక్తాని-దేవతా-భజనాదీని ప్రోక్తాని। అన్యథా—న కేవలం ప్రోక్తఫలానాప్తిః అఖిలం గృహమణ్డలగ్రామనగరపత్తనఖేటఖర్వటాదికరణమ్॥౮౮॥ స—కూర్మః। తత్ప్రకారం—కూర్మ—స్థితిప్రకారమ్॥౮౯॥ పరః కూర్మః పఞ్చాశత్కోటియోజనవిస్తీర్ణాయాః పృథివ్యా ధారకఃస్థిరః కూర్మః। తతః ద్వితీయ ఇతి—ఉక్తప్రకారేణ। తద్భావస్థితిః—కూర్మవ్యవస్థితిః॥ ౯౦ ॥ నవధా విభజేదితి, ఏతదుక్తం। భవతి। ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ చ సమాన్తరాలేన రేఖాచతుష్టయేన నవకోష్ఠాని భవన్తి। తేషు ప్రాక్దిక్పఙ్క్తికోష్ఠమారభ్య పశ్చిమదిక్పఙ్క్తిమధ్యే కోష్ఠాన్తేషు పఞ్చసు కోష్ఠేషు ప్రతికోష్ఠం ప్రాదక్షిణ్యేన పఞ్చ పఞ్చక్రమేణ కాది మాన్తాన్యక్షరాణి వర్గశః సమాలిఖ్య తదను యాది హకారాన్తాన్యక్షరాణి చత్వారి చత్వారి వాయుత్తరదిగ్గతయోః

ఈశాన్తే ద్విద్విశః పశ్చాన్నామాద్యర్ణం యతో భవేత్।
తన్ముఖం పార్శ్వయోః పాణీ కుక్షీ పాదౌ తతస్తతః॥౯౩॥

పుచ్ఛమేకమథోమధ్యే పృష్ఠమేవం షడఙ్గవత్।
ముఖే సర్వార్థసిద్ధిః స్యాత్కరయోరల్పమిద్ధికృత్॥౯౪॥

కుక్షోరూనిత్యనైష్ఫల్యం పాదయోః సర్వదుఃఖకృత్।
పుచ్ఛే మృత్యుస్తు నియతం పృష్ఠే సర్వార్థదాయకమ్॥౯౫॥

తస్మాత్తత్ సాధు విజ్ఞాయ కుర్యాత్ సర్వం సమీరితమ్।
వ్యఞ్జనం దేశకూర్మే స్యాత్ గృహకూర్మే స్వరాస్తథా॥౯౬॥

గ్రామాదికూర్మే ద్వితయం పరకూర్మే న తత్రయమ్।
నిత్యం పూర్వముఖో యస్మాత్తేన తత్సిద్ధిరీరితా॥౯౭॥

కోష్ఠయోర్విలిఖ్య అవశిష్టం లక్ష ఇత్యక్షరద్వయం ఈశకోష్ఠే సమాలిఖేదితి। సర్వమధ్యకోష్ఠే ప్రాగాదిషు ఈశాన్తాస్వష్టసు దిక్షు ప్రత్యేకం అకారాదివిసర్జనీయాన్తాన్ షోడశ స్వరాన్ ప్రాదక్షిణ్యేన ద్వయం ద్వయం సమాలిఖేత్। ఏవం కృతే ప్రాగుక్తానాం గృహాదీనాం నామాద్యక్షరం ప్రోక్తే చక్రే యస్మిన్ కోష్ఠే దృశ్యతే తత్కోష్ఠం తస్య కూర్మస్య ముఖం జ్ఞేయమ్, తత్కోష్ఠపార్శ్వయోః స్థితం కోష్ఠద్వయం తస్య కూర్మస్య కరయుగం తదనన్తరం కోష్ఠద్వయం తస్య జఠరమ్॥౯౩॥ తదనన్తరమేకం కోష్ఠం తస్య పుచ్ఛం సర్వమధ్యం స్వరాక్షరోపేతం తన్నవమకోష్ఠం తస్య పృష్ఠం, ఏవం ముఖకరజఠరపాదపుచ్ఛపృష్ఠాఖ్యషడఙ్గవత్తస్య కూర్మస్య స్వరూపం, సర్వత్ర నామాక్షరకోష్ఠమారభ్య తస్య కూర్మస్య ముఖాదికల్పనమితి॥౯౪॥ సర్వార్థదాయకం—భజనమితి శేషః ॥౯౫॥ సర్వం సమీరితం భజనప్రయోగాదితి శేషః। వ్యఞ్జనం—నామాక్షరగతమ్। స్వరాః—నామాద్యక్షరగతాః॥౯౬॥ ద్వయం—స్వరాక్షరం వ్యఞ్జనాక్షరం చ। ఏతదుక్తం భవతి। ప్రోక్తే చక్రే దేశకూర్మస్య నామాద్యక్షరం వ్యఞ్జనాక్షరం యత్ర కోష్ఠే దృశ్యతే తత్తస్య ముఖం గృహకూర్మస్యనామాద్యక్షరే స్వరాక్షరం యస్య కోష్ఠే దృశ్యతే తత్తస్య

ఏవం కూర్మవిభాగోఽయమీరితస్తే చతుర్విధః।
మన్త్రాణాం తేన సిద్ధిః స్యాత్సర్వేషాం సర్వతస్తదా॥౯౮॥

సమ్యర్ధ్యాయామవిస్తారం హృత్వాఽష్టాభిస్తు శేషతః।
విజ్ఞాయ వర్గం తేష్వేకమాద్యం నామ్ని ప్రకల్పయేత్॥౯౯॥

వాస్తుష్వజ్ఞాతరూపేషు ప్రసిద్ధం నామతో భవేత్।
తత్తత్సాన్ధనేషు నియతమనర్ధం శూన్యతా తథా॥ ౧౦౦ ॥

వ్యోమతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।
అస్యా నిష్పాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్॥౧౦౧॥

ముఖమ్ గ్రామాదీనాం కూర్మస్య నామాద్యక్షరే స్వరవ్యఞ్జనాక్షరే యత్ర కోష్ఠే దృశ్యేతే తత్తస్య ముఖంతద్ద్వయానుగుణే అఙ్గే ఉక్తాని కుర్యాత్। తద్ద్వయస్యాన్యోన్యాననుగుణేష్వఙ్గేషు యథేష్టమన్యతరానుగుణే అఙ్గే కుర్యాత్। దేశకూర్మస్య నామాద్యక్షరే కేవలం స్వరాక్షరే సతి తత్కోష్ఠదిగ్గతబాహ్యకోష్ఠం ముఖం తస్య కల్పయేత్। పూర్వాభిముఖః—పరకూర్మం ఇతి శేషః। తేన—నియతస్థితిత్వాత్—తత్సిద్ధిరీరితా—తదవయవావస్థానాధీనా॥౯౭॥ యేన—కూర్మ—విభాగజ్ఞానేన॥౯౮॥

సమ్పర్ధ్యేత్యాదినా తథేత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన గ్రహాదీనాం ప్రోక్తవాస్తువిశేషాణామజ్ఞాతసంజ్ఞానాం నామకల్పనప్రకారముపదిశతి। తత్ర ఆయామేన—దైర్ఘ్య మానేన। అష్టాభిః—అష్టసఙ్ఖ్యాభిః। శేషతః—ఆవాహనశేషతః। వర్గం—అష్టస్వేకమ్। తేషు—వర్గాక్షరేషు ఏకం అక్షరం—ఆద్యమక్షరమ్॥౯౯॥ అజ్ఞాతరూపేషు —అజ్ఞాతనామసు। ఏతదుక్తం భవతి—అజ్ఞాతనామకస్య స్వమనీషితస్య వాస్తోః ఆయామేన విస్తారం సంవర్ధ్య తాం సఙ్ఖ్యాం అష్టసఙ్ఖ్యయా ఆహృత్య అవశిష్టసఙ్ఖ్యాయాః స్వరేషు—అకచటతపయశరూపవర్గేషు అన్యతమం జ్ఞాత్వా తద్వర్గజేష్వక్షరేషు అన్యతమాద్యక్షరాద్యన్తస్య నామ కల్పయేదితి। ప్రసిద్ధం నామతః జ్ఞాతనామసు వాస్తుష్వితి

శేషః। తేన కూర్మావయవాన్ కల్పయేత్తత్స్థానేషు —పాదపుచ్ఛకుక్షిస్థానేషు। శూన్యతా నిష్ఫలతా॥ ౧౦౦॥

ఇతి శ్రీషోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే పఞ్చమం

పటలం పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్।

ఇతి శ్రీషోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య

ప్రపఞ్చమారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం

మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం లలితానిత్యార్చనక్రమాదిప్రకా

శనపరం పఞ్చమం పటలం పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్।

గ్రన్థసఙ్ఖ్యా—

పఞ్చమే యన్త్రమేకం స్యాత్ గ్రన్థవ్యాఖ్యానగామినః।

శతద్వయం పఞ్చషష్ట్యా సమేతమితివీక్షితమ్॥

(౨) గ్రన్థసఙ్ఖ్యానగామినః ఇతి సోం పుం పాం।

అథ షష్ఠం పటలమ్ ।

అథ షోడశనిత్యానాం నిత్యార్చానిరతాత్మనామ్।
నైమిత్తికం చ కామ్యం చ వక్ష్యేఽహం శృణు సున్దరి! ॥౧॥

నిత్యం నైమిత్తికం కామ్యం సాపేక్షం పూర్వపూర్వతః।
అన్యథా భజనం చేచ్చున్ కరోత్యాపత్పరమ్పరామ్ ॥౨॥

నిత్యార్చనరతైః సిద్ధైః కార్యం నైమిత్తికార్చనమ్।
తద్విధానమతో వక్ష్యే చైత్రాద్యం ఫాల్గునావధి ॥౩॥

చైత్రే దమనకైః కుర్యాత్ సమూలైర్వాఽథ గుచ్ఛకైః।
పూర్వపక్షచతుర్దశ్యాం నిశి సంస్థాప్య విద్యయా ॥౪॥

అథ షష్ఠం పటలమ్ ।

పూర్వస్మిన్ పటలే లలితాయా నిత్యపూజావిధానముపదిశ్యానన్తరం తన్నిష్ఠానాం సర్వనిత్యాసాధారణం నైమిత్తికకామ్యపూజాక్రమముపదిశతి—అథ షోడ఼శనిత్యేత్యాదినా తన్మయోభవేదిత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ షష్ఠేన పటలేన। తత్ర అథ షోడ఼శేత్యాదిభిః తేష్వ పీత్యన్తైర్ద్వాత్రింశత్శ్లోకైర్నైమిత్తికార్చనక్రమముపదిశతి। తత్ర అథ షోడశేత్యాదినా ఆపత్పరమ్పరామిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పటలార్థోద్దేశాన్నైమిత్తికకామ్యయోరప్రాప్తక్రమానుష్ఠానే ప్రత్యవాయం చోపదిశతి। తత్ర నైమిత్తికం కామ్యం చ—అర్చనమితి శేషః ॥౧॥ సాపేక్షం పూర్వపూర్వతః—పూర్వపూర్వతః సాపేక్షమ్—ఏతదుక్తం భవతినిత్యార్చానిరతానామేవ నైమిత్తికార్చాసు యోగ్యతా, ఉభయార్చానిరతానాం కామ్యార్చా యోగ్యతేతి। అన్యథా భజనం—ఉక్తక్రమవిపర్యాసభజనమ్, ఏతత్సర్వసాధారణమ్ ॥౨॥

నిత్యార్చన ఇత్యాదినా శ్లోకేన సర్వాసాం నైమిత్తికార్చావిధానేన గుణవిధానం తత్ప్రకారం చ ప్రస్తౌతి ॥౩॥

చైత్రే ఇత్యాదినా పూజనమిత్యన్తేనార్ధాద్యేనైకేన శ్లోకేన దమనకార్చనక్రమముపదిశతి, సమూలైః—దమనకైరితిశేషః। గుచ్ఛకైః—శాఖాభిః తేషాం ఏష గౌణపక్షః। సంస్థాప్య విద్యయా, ఏతదుక్తం భవతి — సర్వత్ర నైమిత్తికార్చాసు ప్రోక్తాని పూజాద్రవ్యాణి పూర్వేద్యుర్నిశి పవిత్రే పాత్రే విద్యాభ్యుక్షితే నిధాయ తద్దిననిత్యావిద్యయా చ గన్ధపుష్పధూపదీపనైవేద్య-

పరేద్యుర్నిత్యపూజాన్తే కుర్యాదేతైస్తు పూజనమ్।
అస్మిన్మాసే చ పూర్ణాయాం వసన్తోత్సవపూజనమ్॥౫॥

కుర్యాత్తత్కాలసమ్భూతైః ప్రసూనైశ్చన్ద్రచన్దనైః।
సౌగన్ధికైః సకాశ్మీరైః పూజాం పూర్వవదుజ్జ్వలామ్॥౬॥

వైశాఖే మాసి పూర్ణాయాం పూజయేద్ధేమపుష్కరేః।
అపి వా చన్ద్రకస్తూరీచన్దనైః శిశిరోదకైః॥౭॥

జేష్ఠే మాసి చ పూర్ణాయాం కదలీపనసామ్రజైః।
ఫలైస్తు పూజయేద్దేవీం పూర్వవత్ సర్వసిద్ధయే॥౮॥

ఆషాఢే మాసి పూర్ణాయాం చన్దనైః కుఙ్కుమాన్వితైః।
ఏలా కక్కోలజాతీభిరుపేతైః పూజయేచ్ఛివామ్॥౯॥

శ్రావణే మాసి పూర్ణాయాం పవిత్రైః పూజయేచ్ఛివామ్।
తద్విధానమిదం భద్రే! శృణు సౌభాగ్యదాయకమ్॥౧౦॥

నమస్కారైః పఞ్చమిరుపచారైః సమభ్యర్చ్య క్వచిత్సపర్యాస్థానే నిధాయ ॥౪॥ పరద్యుః స్వనిత్యాక్రమార్చనాన్తే తైః సవిశేషం పూజనం యథాశక్తి విత్తైర్గురుపూజనం చ కుర్యాదితి ॥౫॥

అస్మిన్నిత్యాదినా ఉజ్జ్వలమిత్యన్తేనార్ద్ధద్యేన శ్లోకేన వసన్తోత్సవపూజనముపదిశతి। అస్మిన్ మాసే—చైత్రమాసే। చన్దనకర్పూరసౌగన్ధికైః సకలహారైః సకాశ్మీరైః కుఙ్కుమర్పితైః పూర్వవత్— ప్రాగుక్తాధివాసపూర్వకమ్ ॥౬॥

వైశాఖేత్యాదినా శ్లోకేన వంశాఖమాసపూజాముపదిశతి। తత్ర హిమపుష్కరైః హిమజలైరపి చేతి పక్షాన్తరమ్। అశక్తవిషయః। చన్ద్రకస్తురీచన్దనైః—వాసితైరితి శేషః। అత్రాప్యధివాసపూర్వకం కర్తవ్యమ్ ॥౭॥

జ్యేష్ఠేత్యాదినా శ్లోకేన జ్యేష్ఠమాసపూజాముపదిశతి। తత్ర తత్ర పూర్వవత్—సాధివాసమ్ ॥౭॥

ఆషాఢేత్యాదినా శ్లోకేనాషాఢ఼పూజాముపదిశతి—అత్రాపి సాధివామం పూజయేత్ ॥౯॥

శ్రావణేత్యాదిభిర్వినశ్యతీత్యన్తైర్దశభిః శ్లోకైః శ్రావణే మాసే పవిత్రారోప-

సౌవర్ణై రాజతైర్వాపి సూత్రైః పట్టసముద్భవైః।
కార్పాససమ్భవై రక్తైర్నవధా గుణితైః శుభైః ॥౧౧॥

కుర్యాత్పవిత్రం శక్తీనాం సర్వాసాం షోడ఼శాఙ్గులైః।
నవాఙ్గులైర్వా తత్సఙ్ఖ్యే సరగ్రన్థ్యాదిసంయుతమ్ ॥౧౨॥

అథవా వృత్తిశక్తీనాం తత్తత్సఙ్ఖ్యాఙ్గులాదికమ్।
కృత్వాఽధివాసపూర్వం తు పూజయేత్తైర్యథాక్రమమ్ ॥౧౩॥

హోమే త్వేకసరగ్రన్థి తన్మానం స్యాత్పవిత్రకమ్।

అష్టోత్తరశతైః సూత్రైః కుర్యాచ్ఛక్త్యా చ తారకమ్॥౧౪॥

పూజా విష్టరమానేన వితానాదవలమ్బయేత్।

వారాహీకురుకుల్లాదిశక్తీనాం మూలశక్తివత్॥౧౫॥

ణోత్సవార్చనక్రమముపదిశతి। తత్ర—పవిత్రైర్వక్ష్యమాణైః తత్త్వాత్మభిః। తద్విధానం—పవిత్రవిధానమ్॥౧౦॥ వా పక్షాన్తరే। రక్తైః—కుఙ్కుమచన్దనాద్యరుణితైః॥౧౧॥ నవాఙ్గులైః—సూత్రైరిత్యన్వయః। వా పక్షాన్తరే తత్సఙ్ఖ్యాసరగ్రన్థ్యాదిసంయుతమ్ షోడ఼శాఙ్గులాయామపక్షే షోడ఼శసరం షోడ఼శగ్రన్థికం చ కుర్యాత్। నవఙ్గులాయామపక్షే నవసరం నవగ్రన్థికం చ కుర్యాత్। అత్రాదిశబ్దో రఞ్జనవిషయః ప్రతిగ్రన్థి రఞ్జనం కుర్యాత్ ఇత్యర్థః॥౧౨॥ అథవేతి పక్షాన్తరం పరమ్। తత్సఖ్యాఙ్గులాదికమ్—అత్రాదిశబ్దః సరగ్రన్థ్యాదివిషయః। ఏతదుక్తం భవతి—యస్మిన్యస్మిన్నావరణే యా యా శక్తిసఙఖ్యా తావత్సఖ్యాఙ్గులాయామసరగ్రన్థిసంయుతం పవిత్రం కుర్యాదిత్యేకః పక్షః। ఇత్యస్మిన్ పక్షే హేతోనామష్టాఙ్గులాయామమాష్టసరగ్రన్థికం, నవానాం నాథానాం నవాఙ్గులాయామం నవసరగ్రన్థికం, కామేశ్వర్యాదీనాం తిమ్రూణాం త్ర్యఙ్గులాయామం త్రిసరగ్రన్థికం, మధ్యస్థాయాః ప్రధానాయాః షోడ఼శనిత్యాత్మకత్వాత్ షోడ఼శసరగ్రన్థికం, అన్యాసాం పఞ్చదశనిత్యానాం లలితాఙ్గభూతానాం పఞ్చదశాఙ్గులాయామం పఞ్చదశసంరగ్రన్థికం పవిత్రం కుర్యాదితి। కృత్వేతి అధస్తాదన్వయః। అధివాసపూర్వం—ప్రాగ్వత్। తైః—పవిత్రైః॥౧౩॥ తన్మానం—పక్షత్రయే యదఙ్గీకృతం తన్మానాయామం, తైరష్టోత్తరశతైః సరగ్రన్థియుక్తైరితి శేషః॥౧౪॥ వారాహీకురుకుల్లాదిశక్తీనాం—ఆదిశబ్దేన పఞ్చదశనిత్యా ఉచ్యన్తే। మూలశక్తివత్ ప్రధానదేవ-

స్వమానేనాత్మనః కుర్యాత్ పవిత్రం ప్రోక్తసఙ్ఖ్యయా!

క్రమాగమజ్ఞశిష్యాణామాత్మవత్సముదీరితమ్॥౧౬॥

అన్యేషాం యోగిశక్తీనామేకగ్రన్థిసరే న చ।

పరిధానప్రమాణేన మణ్డపస్యైకసూత్రతః॥౧౭॥

సరగ్రన్థాఙ్గులైర్యుక్తం షణ్ణవత్యా తు సఙ్ఖ్యయా।
కృత్వా పవిత్రచితయం తాని దేవ్యై సమర్పయేత్॥౧౮॥

ఉక్త మానత్రయేప్యేకం గ్రాహ్యం భవతి సర్వతః।
న కుర్యాన్మానసాఙ్కర్యం యది కుర్యాద్వినశ్యతి॥౧౯॥

అథ భాద్రపదే మాసి పూర్ణాయాం కేతకోద్భవైః।
ప్రసూనైరర్చయేద్దేవీం పూర్వోక్తవిధినా యుతమ్॥౨౦॥

ఆశ్వయుజ్యాం విశేషస్తు దర్శాన్తప్రతిపత్తిథిమ్।
ఆరభ్య పూజయేద్దేవీం గన్ధపుష్పోపహారకైః॥౨౧॥

హోమే శతాది తద్వృద్ధ్యా పూర్ణాయాం షట్శతాధికమ్।
సహస్రం జుహుయాన్నిత్యం జపం చైవ సమాచరేత్॥౨౨॥

తాయాః ప్రోక్తపక్షత్రయే యః పక్షోఽఙ్గీకృతస్తద్వత్। అఙ్గనిత్యానాం చతుర్దశసరాదికం, మధ్యస్థాయాః పఞ్చదశసరాదికమ్॥౧౫॥ స్వమానేన—స్కన్ధాదినాభ్యవధినా। క్రమః అక్షరతత్క్రమః। ఆగమః—కాదిమతాది॥౧౬॥ పరిధాన ప్రమాణేన శక్తియోగినీనాం మానేన॥౧౭॥ సరగ్రన్థ్యేత్యాద్యుక్తః పక్షఃపూర్వోక్తపక్షత్రయానుష్ఠానాశక్తవిషయః॥౧౮॥ మానమాఙ్కర్యం ఉక్తానాం పక్షత్రయాణామన్యోన్యమానసాఙ్కర్యమ్॥౧౯॥

అథ భాద్రపదేత్యాదినా శ్లోకేన భాద్రపదమాసపూజాముపదిశతి, తత్ర పూర్వోక్తవిధినా యుతం—అధివాసపూర్వమ్॥౨౦॥

ఆశ్వయుజ్యామిత్యాదిభిరర్చనమిత్యన్తైశ్చతుర్భిః—
శ్లోకైరాశ్వయుజమాసపూజాక్రమముపదిశతి। తత్ర దశన్తిప్రతిపత్తిథిం—
అమావాస్యానన్తరప్రతిపత్తిథిమ్। ఉపహారః—నివేద్యమ్॥౩౧॥ శతాదితవృద్ధ్యా—
శతాదిశతవృద్ధ్యా। ఏవం పూర్ణాయాం షట్కృతాధికం

కన్యకాయాం సమావాహ్య దేవీం సమ్పూజ్యభక్తితః।

దత్వా భూషణవస్త్రాది దక్షిణాం చ సముద్ధరేత్॥౨౩॥

ఏవమేకాదిసంవృద్ధ్యా పూర్ణాన్తం పూజయేత్ ప్రియే!।

తేన విద్వాన్ భవేత్సిద్ధో నృపతిం కురుతేఽర్చకమ్॥౨౪॥

కార్తికే మాసి పూర్ణాయాం కుఙ్కుమేన సమర్చయేత్।

రాత్రౌ ప్రదీపకైర్హోమైః కుర్యాత్ ఘృతసమేధితైః॥౨౫॥

దేవ్యగ్రే స్థాపయేద్దీపాన్ విద్యయా షోడ్ఁశ క్రమాత్।

శక్తీనామేకమేకం తు స్థాపయేత్తత్తదగ్రతః॥౨౬॥

అథవా భాజనే మధ్యే త్వేకం తమభితో నవ।

కృత్వా నివేదయేన్మూలవిద్యయా సప్రసూనకమ్॥౨౭॥

మార్గశీర్షే చ పూర్ణయాం నాలికేరామ్బు చన్ద్రయుక్!

నివేద్యాభ్యర్చయేన్మాషపిష్టాపూపైర్యథావిధి॥౨౮॥

మూలవిద్యయా జుహుయాదిత్యర్థః। జపం చైవమ్—శతాదితవృద్ధ్యా జపం చ
సమాచరేదిత్యర్థః। సమ్పూజ్య—నిత్యోక్తక్రమేణ॥౨౩॥ ఏవమేకాదిసంవృద్యా పూర్ణాయాం

షోడ్ఀశ కన్యాః సమర్చయేత్ । తేన—యజనేన । ఏతదుక్తం భవతి—
దేవీశేషార్చా హోమాద్యనన్తరం కన్యకాపూజనం కుర్యాదితి ॥౨౪॥

కార్త్తికేత్యాదిభిః ప్రసూనకమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః కార్త్తికదీపోత్సవ—పూజాక్రమముపదిశతి,
తత్ర హోమం కుర్యాత్—నిత్యోక్తమన్త్రతఇతి ॥౨౫॥ విద్యయా—శ్రీవిద్యయా । శక్తీనాం—
వారాహీకురుకుల్లాదీనాం పరివారశక్తీనాం తత్తన్మన్త్రేణేతి శేషః । అస్మిన్ పక్షే
పఞ్చదశనిత్యానాం పృథక్ పూజాయాం పఞ్చదశదీపాన్ స్థాపయేత్ తత్తద్విద్యాభిరితి
సమ్ప్రదాయః । వారాహీకురుల్లయోర్దేవీవత్ ॥౨౬॥ అథవా పక్షాన్తరం ఏష గౌణః పక్షః ॥౨౭॥

మార్గశీర్షేత్యాదినా శ్లోకేన మార్గశీర్షమాసపూజాముపదిశతి । తత్ర చన్ద్రయుక్—
కర్పూరయుతమ్ । నారికేలామ్బు నివేద్య తదర్ఘ్యోపేతం మాషపిష్టాపూపైః పూజయేదిత్యర్థః ।
యథావిధి—అధివాసపూర్వమ్ ॥౨౮॥

పుష్యే మాసి చ పూర్ణాయాం శర్కరాభిర్గుడేన వా ।

పూజయేదిష్టసంసిద్ధ్యై గవ్యం దుగ్ధం నివేదయేత్ ॥౨౯॥

మాఘే మాసి చ పూర్ణాయాం తిలైః శుక్లైస్తథేతరైః ।

పూజయేద్దుగ్ధనైవేద్యసితాపూపాదిభిః సదా ॥౩౦॥

ఫాల్గునే మాసి పూర్ణాయాం పఙ్కజైః స్వర్ణరాజతైః ।

చూతసౌగన్ధిమధుకైః పూజయేదీశితాప్తయే ॥౩౧॥

విషువాయనదర్శాసు యుగాదిషు సమర్చనమ్!

కుర్యాద్వైశేషికం పుణ్యేష్వాగమోక్తేషు తేష్వపి ॥౩౨॥

నిత్యనైమిత్తికార్చాసు నిరతానాం యతాత్మనామ్ ।

ప్రోచ్యన్తే కామ్యరూపాణి షట్కర్మాణి సమర్చనైః ॥౩౩॥

యన్త్రహోమక్రియాధ్యానయోగతర్పణపూజనైః।

ప్రోక్తాని కామ్యకర్మాణి ప్రయోగేऽన్యత్సమర్చయేత్॥౩౪॥

పుష్యే మామీత్యాదినా శ్లోకేన పుష్యమాసపూజాముపదిశతి—తత్ర వా పక్షాన్తరే। గవ్యం—గోమమ్పర్థి। గవ్యగ్రహణం అజమహిష్యాదిక్షీరవ్యావృత్త్యర్థమ్॥౨౮॥

మాఘే సామీత్యాదినా శ్లోకేన మాఘమాసపూజాముపదిశతి—తత్ర—శుద్ధైః శ్వేతైః। ఇతరైః—కృష్ణైః।తథేతి—పక్షాన్తరే। మితా—శర్కరా। ఆదిశబ్దః ఫలాది—విషయః। సదా—సర్వదినార్చనేషు॥౩౦॥

ఫాల్గునే సామీత్యాదినా శ్లోకేన ఫాల్గునమాసపూజాముపదిశతి। తత్ర స్వర్ణరాజతైః—పుష్పైరితి శేషః॥౩౧॥

విషువేత్యాదినా శ్లోకేన పుణ్యేషు దివమేషు పూజావిశేషానుపదిశతి। తత్ర యుగాదిషు—యుగాదిసంజ్ఞాసు వైశాఖాదిమాసోక్తాసు తిథిషు। వైశేషికం—ద్విఃక్రమార్చనం నిత్యార్చనం నైమిత్తికార్చనం చ। ఆగమోక్తేషు—గురుజన్మదివసాదిషు॥౩౨॥

అనన్తరం నిత్యేత్యాదిభిరష్టషష్ఠ్యా శ్లోకైః కామ్యపూజావిధానముపదిశతి। తత్ర నిత్యేత్యాదినా సమర్చనాదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన కామ్యపూజాకరణయోగ్యాన్ పూజయైవ కామావాప్తిం చోపదిశతి। తత్ర—యతాత్మనాం—వివేకినామ్। కామ్యరూపాణి—యష్టవ్యాని అభిమతానీత్యర్థః। సమర్చనైః—యన్త్రహోమాదివికారైః। క్రియా—పుత్తలికాసు కణ్టక-

రక్షా శాన్తిర్జయో లాభో నిగ్రహో నిధనం తథా।

షట్కర్మాణి తదఙ్గత్వాదన్యేషాం న పృథక్ స్థితిః॥౩౫॥

తాని చైత్రాది చైత్రాన్తం తిథివారైశ్చ పార్వతి!
పూజాద్రవ్యైర్దేశకాలైః కథ్యన్తే సాధ్వనుక్రమాత్ ॥౩౬॥

రక్షాయై భూపురే శాన్త్యై పూజయేద్వారిమణ్డలే।
జయాయ దహనాగారే లాభాయానిలమణ్డలే॥౩౭॥

శేషర్యోర్వ్యోమగేహేఽస్యాః పీతాశ్వేతారుణాసితైః।
ద్రవ్యైః షోఢా విభజ్యాహః క్రమాద్రాత్రిం చ పూజయేత్॥౩౮॥

తాని చైత్రాదిఋుతవః ఖణ్డాని సముదీరితాః।
తాని పూజావిధౌ ప్రోక్తైర్ద్రవ్యైస్తైర్నవనామభిః॥౩౯॥

లలితా కామదా కామేత్యేతాభిర్ద్వాదశ క్రమాత్।
చైత్రాదిమాసనామాని తేషు తైర్ధానపూజనైః॥౪౦॥

వేధనాదిః। ధ్యానం—భూతోదయసమయస్మరణమ్। యోగః—
సాధ్యస్యాత్మనోరైక్యభావనమ్॥౩౩॥ ప్రయోగేఽన్యత్ సమర్చనాత్। ఏతదుక్తం భవతి—
స్వస్వకామ్యావాప్త్యుపాయభూతేషు ప్రోక్తేషు సప్తసు చరమభూతాత్ సప్తమాత్
పూజనాదన్యదుపరిష్టాద్వక్ష్యతే। అత్ర కేవలం సప్తమేన సపర్యావిశేషేణైవ
వాఞ్ఛితాప్తికథనమితి॥౩౪॥

రక్షేత్యాదినా శ్లోకేన షట్కర్మస్వరూపముపదిశతి—తత్రాన్యేషాం
వశ్యాకర్షణవిద్వేషణాదీనామ్॥౩౫॥

తానీత్యాదినా శ్లోకేన కామ్యపూజావిధానక్రమకథనప్రకారముపదిశతి। తత్ర—తాని—షట్కర్మాణి। దేశకాలైరిత్యత్ర కాలశబ్దోముహూర్తాదివాచో॥౩౮॥

రక్షేత్యాదిభిః సమశ్నుత ఇత్యన్తైః పఞ్చదశభిః శ్లోకైః భూతమణ్డలేషు పూజయా ఋతుమాసతిథివారేషు ద్రవ్యవిశేషైః పూజయా చ ఫలవిశేషానుపదిశతి। తత్ర భూపురే—రేఖాగ్రాష్టకశూలోపేతే చతురస్రే। వారిమణ్డలే—అర్ద్ధచన్ద్రాకారే శృఙ్గద్వయపద్మోపేతే మణ్డలే। దహనాగారే—ప్రతికోణం స్వస్తికోపేతే త్రికోణే। అనిలమణ్డలే—ఏకాన్తరితమన్తర్బహిర్విరచితవిన్దుషట్కయుక్తే వృత్తే॥౩౭॥ శేషయోః—నిగ్రహనిధనయోః। వ్యోమగేహే— కేవలే

అభీష్టం సమవాప్నోతి బలారోగ్యాదిసిద్ధిభిః।
వ్రీహిమాషయవక్షౌద్రఘృతతైలపయోమ్బరైః॥౪౧॥

హేమ రత్నం తిలం ముద్గమితి ద్రవ్యాణ్యనుక్రమాత్।
చైత్రాదిషు రుతం నాదం దద్యాద్విద్యావిదేఽర్చయేత్॥౪౨॥

శ్లేష్మాన్తకకరఞ్జాక్షనిమ్బాశ్వత్థకదమ్బకాః।
విల్వోవటశ్చ మాతౄణాం పాదపాః సముదీరితాః॥౪౩॥

చన్దనద్వయకర్పూరచూతా వ్యత్క్రమపీఠగాః।
తేషు చైత్రాదిషు యజేదాజ్ఞాసిద్ధిర్ద్దృఢా భవేత్॥౪౪॥

చైత్రాదిఋతుసమ్భూతైః ప్రసూనైర్నిత్యమర్చయేత్।
ఆయుః కాన్తిం శ్రియం భూమిం విజయం శశ్వదశ్నుతే॥౪౫॥

ప్రతిపత్తిథిమారభ్య క్రమాదేకాభివృద్ధితః।

మోచాం గుడ఼ం నారికేలం పూర్ణాన్తంహోమయేదపి ॥౪౬॥

తతః ప్రతిపదారభ్యదినమేకైకశః క్రమాత్।
దర్శే త్వేకమథైవం స్యాత్ కృతే లక్ష్మ్యా నృపో భవేత్॥౪౭॥

వృత్తే। పీతశ్వేతారుణాసితైః—వాయునాభసోరసితవర్ణైః। ఏతాని ద్రవ్యాణి భూతమణ్డలపూజాయామేవ।షోఢావిభజ్యాహః—పఞ్చభిః పఞ్చభిర్ఘటికాభిః రాత్రిం చ ఉక్తక్రమేణ విభిద్య॥౩౮॥ ఖణ్డాని—ఘటికాః। పఞ్చపాతికేషు విషయేషు(?)। అహశ్చ రాత్రిం చ పఞ్చభిర్ఘటికాభిః షోఢ఼ా విభిద్య తేషు షడ్ఋతుభూతేషు క్రమాత్తద్రక్షాదీని కుర్యాత్ ఇతి। నవనామభిః త్రిపురేత్యాదిభిః॥౩౯॥ క్రమాత్—ఉక్తానీతిశేషః॥౪౦॥ సిద్ధిభిః—సమమితి శేషః। పయః—క్షీరమ్॥౪౨॥ హేమ ఇతి పదచ్ఛేదః। అర్చయేత్ తమితి శేషః॥౪౨॥ మాతౄణాం వశిన్యాదిపరమార్థానామ్॥౪౩॥ వ్యుత్క్రమపీఠగా ఇతి। ఏతదుక్తం భవతి। చూతకర్పూరరక్తచన్దనచన్దనాఖ్యాః—కామరూపపూర్ణగిరిజాలన్ధరోడ్యానపీఠగా ఇతి। తేషు—ద్వాదశసు విష్టరేషు॥౪౪॥ నిత్యం—నిత్యకర్మ॥౪౫॥ హోమయేత్—నిత్యహోమాన్తే విద్యయా ప్రోక్తద్రవ్యసఙ్ఖ్యాయుక్తయా జుహుయాత్॥౪౬॥ తతః—పూర్ణాదినాత్। ఏవం కృతే లక్ష్మ్యా నృపోభవేదిత్య-

రవివారేఽరుణామ్భోజైః కుముదైః సోమవారకే।
భౌమే రక్తోత్పలైః సౌమ్యే వారే తగరసమ్భవైః॥౪౮॥

గురువారేషు కల్హారైః శుక్రవారే సితామ్బుజైః।
ఉత్పలైః శనివారేషు పూజయేదబ్దమాదరాత్॥౪౯॥

నివేదయేత్ క్రమాత్తేషు రవివారాదిసప్తసు।
పాయసం దుగ్ధకదలీనవనీతం సితే ఘృతమ్॥౫౦॥

ఏవమబ్దం సమారాధ్య దేవీం గన్ధాదిభిః క్రమాత్ ।

గ్రహపీడ఼ాంం విజిత్యాశు సుఖాని చ సమశ్నుతే ॥౫౧॥

చతురస్రం సమారభ్య నవ చక్రాణ్యనుక్రమాత్ ।

ఉన్నతోన్నతమామధ్యాచ్చక్రం స్యాన్నిధనం ధనమ్ ॥౫౨॥

త్రిత్రిక్రమాదున్నతం తత్ సుప్రజత్వం శ్రియం లభేత్ ।

ఏక ద్విషట్క మోన్నామః శ్రియై కీర్త్యై చ కల్పతే ॥౫౩॥

నవాని సమరూపాణి సర్వాభీష్టార్థసిద్ధయే ।

రత్నే హేమని రూప్యే చ తామ్రే దృషది చ క్రమాత్ ॥౫౪॥

న్వయః ॥౪౭॥ తగరసమ్భవైః—జలజవిశేషైః నన్ద్యావర్తైర్వా ॥౪౮॥౪౯॥ సితే—పిణ్డసికతావిగ్రహే ॥౫౦॥ గన్ధాదిభిరిత్యత్ర ఆదిశబ్దేన ఉపచారాన్తరాణ్యుచ్యన్తే ॥౫౧॥

చతురస్రమిత్యాదిభిః సర్వథా ఇత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైః శ్రీచక్రనిర్మాణస్వరూపవిశేషేణ ఫలసిద్ధివిశేషానుపాదానద్రవ్యవిశేషైః ఫలవిశేషాన్నిషిద్ధాధికరణాని తేషు కరణే ప్రత్యవాయం చోపదిశతి । తత్ర ఆమధ్యాత్ దేవతానివాసత్రికోణమధ్యావధి నిధనం ధనావాప్త్యనన్తరం నిధనం భవతి ॥౫౨॥ త్రిత్రిక్రభాదున్నతం—చతురస్రపద్మద్వయరూపాత్ చతుర్దశారదశారద్వయమున్నతం తస్మాన్నవయోనికమ్ । తత్—శ్రీచక్రమితిశేషః । ఏకద్విషట్క మోన్నామః—చతురస్రాత్ పద్మద్వయమున్నతం తస్మాచ్చతుర్దశారాదికం సమున్నతమ్ ॥౫౩॥ నవాని ఇతి

కృత్వా శ్రీచక్రనిర్మాణం స్థాపయేత్ పూజయేదపి ।

లక్ష్మీకాన్తియశఃపుత్రధనారోగ్యాదిసిద్ధయే ॥౫౫॥

సీసకాంస్యాదిషు పునః పూర్వోక్తవిపరీతకృత్।
ఫలకాయాం పటే భిత్తౌ స్థాపయేన్న కదాచన॥౫౬॥

స్థాపితం యది లోభేన మోహేనాఽజ్ఞానతోఽపి వా।
కులవిత్తమపత్యం చ నిర్మూలయతి సర్వథా॥౫౭॥

పర్వతాగ్రే యజేద్దేవీం పలాశకుసుమైర్నిశి।
సిద్ధద్రవ్యైశ్చ సప్తాహాత్ ఖేచరీమేలనం భవేత్॥౫౮॥

అరణ్యే వటమూలే వా కుఞ్జే వా ధరణీభృతామ్।
కదమ్బజాతీపుష్పాభ్యాం సిద్ధద్రవ్యైః శివాం యజేత్॥౫౯॥

మాసేన సిద్ధా యక్షిణ్యః ప్రత్యక్షా వాఞ్ఛితప్రదాః।
కేతకీకుసుమైః సిద్ధాశ్చేటకా వారిధేస్తటే॥౬౦॥

ఆజ్ఞామభీష్టాం వనితాం రణే మాయాం మహాద్భుతమ్।
వసూని మాలాభూషాది దద్యాదస్యేచ్ఛయాఽనిశమ్॥౬౧॥

దివ్యత్వాన్నవేత్యర్థః। సమరూపాణి—నవచక్రాణి ఇత్యర్థః। సమస్థలాని। రత్నే—షోడశస్వన్యతమే। దృషది—శిలాయామ్। ఏతాన్యధికరణాని సర్వనిత్యార్చనప్రస్తారసాధారణాని॥౫౪॥ స్థాపయేత్—ప్రతిష్ఠాం కుర్యాత్॥౪౫॥ సీసకాంస్యాదీత్యత్రాదిశబ్దేన నాగమాయసం చ గృహ్ణాతి। పూర్వోక్తవిపరీతకృత్-అలక్ష్మ్యాదికరమిత్యర్థః॥౫౬॥ లోభేన—విత్తేచ్ఛయా। మోహేన—అవివేకాత్। అజ్ఞానతః నిషేధాజ్ఞానతః॥౫౭॥

పర్వతాగ్రే ఇత్యాదిభిర్వినోదవానిత్యన్తైః పఞ్చదశభిః శ్లోకైః సప్తవిధసిద్ధ్యుపాయముపదిశతి। తత్ర సిద్ధద్రవ్యైః—సిద్ధద్రవ్యం గురుముఖాదేవాగన్తవ్యమ్। ఖేచరీమేలనం—అప్సరోమేలనమ్॥౫౮॥కుఞ్జే—కన్దరాయామ్॥౫౯॥ యక్షిణ్యః—నీలపతాకాపటలే వక్ష్యమాణాః షట్త్రింగత్విగ్రహాః। చేటకాః—చేటకానామ చతుఃషష్టివిగ్రహాః దేవతాస్తత్పటలే బక్ష్యమాణాః॥౬౦॥ మాయాం—ఇచ్ఛాధీనాన్ కృత్రిమవిగ్రహాన్ దర్శయితుం సామర్థ్యం

పీఠమక్షద్రుమైః కృత్వా తత్ర దేవీం యజేన్నిశి।
శాల్మలీకుసుమైః సిద్ధద్రవ్యైర్మాసం తు నిర్భయః॥౬౨॥

శ్మశానే దేవదేవేశి ! సిద్ధ్యన్త్యస్య పిశాచికాః।
అశ్మపాతప్రహారాద్యైరస్య ఘ్నన్తి ద్విషశ్చిరమ్॥౬౩॥

నిర్జనే విపినే రాత్రౌ మాసమాత్రం తు నిర్భయః।
యజేద్దేవీం చక్రగతాం సిద్ధద్రవ్యసమన్వితామ్॥౬౪॥

మాలతీజాతిపున్నాగకేతకీమనుభిః క్రమాత్।
తేన సిద్ధ్యన్తి వేతాలాస్తా నారుహ్య స్వేచ్ఛయా చరేత్॥౬౫॥

శ్మశానే చణ్డికాగేహే నిర్జనే విపినేఽపివా।
మధ్యరాత్రే యజేద్దేవీం కృష్ణవస్త్రాదిభూషణః॥౬౬॥

కృష్ణచక్రే తికృష్ణాం తామతిక్రుద్ధాశయో జపేత్।
సాధ్యయోనిం తదగ్రే తు బలిం దద్యాన్నివేదయేత్॥౬౭॥

సిద్ధద్రవ్యసమోపేతం మాసం తద్భాలలోచనాత్।
జాయన్తే భీషణాః కృత్యాస్తాభ్యః సాధ్యం నివేదయేత్॥౬౮॥

విశ్వసంహారసన్తుష్టాః పునర్యాన్తి నిజేచ్ఛయా।
దేవ్యా లలాటనేత్రాః స్యుః ప్రార్థనేన తిరోహితాః॥౬౯॥

దద్యాత్, ఏకైక ఇతి శేషః॥౬౧॥ నిర్భయః—పిశాచాదిదర్శనాత్ అచకితచిత్తః॥౬౨॥ పిశాచికాః—పిశాచికా నామ కాశ్చన భీమవిగ్రహా దేవతాః॥౬౩॥ చక్రగతాం—నిత్యసపర్యాప్రోక్తచక్రే తదుక్తప్రకారేణ సప్తసు ప్రోక్తసిద్ధ్యుపాయేషు సమర్చయేదిత్యర్థః। అన్యాసామపి తత్తన్నిత్యపూజాచక్రే నైమిత్తికకామ్యార్చనమ్॥౬౪॥ వేతాలాః తే చ విరూపాః।భీషణాకారాః అసఙ్ఖ్యాతాః కాశ్చన దేవతాః॥౬౫॥ కృష్ణవస్త్రాదిభూషణః—ఆదిశబ్దేన గన్ధమాల్యానులేపనాదికమ్॥౬౬॥ కృత్యచక్రే అఞ్జనద్రవాగురుపఙ్కాభ్యాం నిర్మితే। సాధ్యయోనిం—ఉత్తరత్రవక్ష్యమాణాం సాధ్యనక్షత్రయోనిమ్। తాసాం

రక్తభూషామ్బరాలేపమాలాభూషితవిగ్రహః।
ఉద్యానే నిర్జన దేవీం చక్రే సఞ్చిన్త్యా పూజయేత్॥౭౦॥

కర్పూరచమ్పకాశోకపాటలాశతపత్రకైః।
సిద్ధద్రవ్యసమోపేతైర్మాయాః సిద్ధ్యన్తి మాసతః॥౭౧॥

యాసాం ప్రసాదలాభేన కామరూపోభవేన్నరః।
యాభిర్విశ్వమయోవిశ్వ చారీ విశ్వవినోదవాన్॥౭౨॥

షడ్ాధారాఞ్జమధ్యే తు చక్రం సఞ్చిన్త్య పూజయేత్।
చన్ద్రచన్దనకస్తూరీమృగనాభిర్మహోదయైః॥౭౩॥

త్రికాలజ్ఞో భవేద్దేవీం తేషు సమ్యగ్విచిన్తయేత్।

పూర్ణప్రతీతౌ భవ్యాని వికలేఽభవ్యమోరితమ్ ॥౭౪॥

దేవీం చక్రేణ సహితాం చులుకే సలిలే స్మరేత్।
మాతృకాసహితాం విద్యాం త్రిగవృత్త్యామృతాత్మకమ్ ॥౭౫॥

నాడీం సారస్వతీం జిహ్వాం దీపాకారాం స్మరన్ పిబేత్।
అబ్దాచ్చతుర్విధం తస్య పాణ్డిత్యం భువి జాయతే ॥౭౬॥

విగ్రహానుపరిష్టాద్వక్ష్యతి ॥౬౭॥ ప్రార్థనేన—యుష్మత్ప్రసాదాత్ సిద్ధమస్మత్సమీహితమ్, యథాగతం గచ్ఛత ఇతి ప్రార్థనేన ॥౬౮॥౬౯॥ మాలాభూషితవిగ్రహః—సాధకః ఇతి శేషః ॥౭౦॥ కల్హారాదిభిః సమస్తైరన్యతమేన వా। ఏవం సర్వత్రాపి ॥౭౧॥ విశ్వవినోదవాన్ ఇన్ద్రజాలాదిప్రదర్శనేన ॥౭౨॥

షడ్ాధారేత్యాదినా ఈరిత ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన భవిష్యద్వర్తమానార్థాపరోక్షోపాయముపదిశతి। తత్ర షడ్ాధారాజ్యాదీని ఉత్తరత్ర వక్ష్యతి। చక్రం సఞ్చిన్త్య—తేష్వన్యతమే। మహోదయః—గురుముఖాదవగన్తవ్యః ॥౭౩॥ దేవీం—లలితామ్। సమ్యక్—నిత్యపూజోక్తవిగ్రహతః। పూర్ణప్రతీతౌ—ప్రోక్తరూపభావనాసిద్ధౌ। భవ్యాని—మఙ్గలాని సిధ్యన్తీతి శేషః। వికలే—ఆయుధవర్ణావయవాదివైకల్యస్ఫురణే। అభవ్యం—అమఙ్గలమ్ ॥౭౪॥

దేవీమిత్యాదిభిరాత్మవిదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైశ్చతుర్విధపాణ్డిత్యాదిసిద్ధ్యుపాయ-

ఏవం నిత్యముషఃకాలే యః కుర్యాచ్ఛుద్ధమానసః।
స యోగీ బ్రహ్మవిజ్ఞానీ శివయోగీ తథాఽఽత్మవిత్ ॥౭౭॥

అనుగ్రహోక్తచక్రస్థాం దేవీం తాభిర్వృతాం యజేత్।
చమ్పకేన్దీవరైర్మాసాదారోగ్యముపజాయతే ॥౭౮॥

జ్వరభూతగ్రహోన్మాదశీతికాకామలాక్షిరుక్।
దన్తకర్ణజ్వరశిరఃశూలగుల్మాదికుక్షిజాః॥౭౯॥

వ్రణప్రమేహఛర్ద్యర్శోగ్రహణ్యన్యత్రిదోషజాః।
సర్వే తయా సమం యాన్తి పూజయా పరమేశ్వరి!॥౮౦॥

ద్రవ్యం చక్రస్య నిర్మాణే కాశ్మీరం సముదీరితమ్।
సిన్దూరం గైరికం లాక్షా దరదం చన్దనేఽపివా॥౮౧॥

బిలద్వారే లిఖేచ్చక్రం షోడశత్ర్యస్రసంయుతమ్।
దరదేనాస్య మధ్యస్థాం పూజయేత్పరమేశ్వరీమ్॥౮౨॥

ముపదిశతి। తత్ర అమృతాత్మకం సలిలమితి శేషః॥౭౪॥ జిహ్వాం—ఏతదుక్తం భవతి—సరస్వతీనాశీవిగ్రహాం జిహ్వాం స్వాత్మతేజోవిగ్రహాం విభావ్య తత్తేజసి తదమృతం హోమబుద్ధ్యా పిబేదితి। చతుర్విధం పాణ్డిత్యం వాదిత్వకవిత్వవాగ్మిత్వవ్యాఖ్యాతృత్వరూపమ్॥౭౬॥ నిత్యం—యావజ్జీవమ్। సయోగీత్యాద్యుక్తస్య పఞ్చప్రకారస్యైకరూప్యే- ఽపి ఏవం నానారూపకథనం లోకోక్త్యనుమత్యర్థమ్॥౭౭॥

అనుగ్రహోక్తేత్యాదినా పరమేశ్వరోత్యన్తేన శ్లోకత్రయేణ సర్వవ్యాధిపరిహారపూజాముపదిశతి। తత్రఅనుగ్రహోక్తచక్రస్థాం—నిత్యానిత్యాపటలోక్తానుగ్రహచక్రస్థామ్। తాభిః—తత్రోక్తాభిర్డాకిన్యాదిభిరష్టచత్వారింశచ్ఛక్తిభిర్యజేత్। తత్రోక్తవి- ధానత ఇతి శేషః। ఇన్దీవరైర్నీలోత్పలైః॥౭౮॥ జ్వర ఇత్యాది షోడశవిధవ్యాధికథనం సర్వేషాం వ్యాధీనాముపలక్షణార్థమ్। తత్ర దన్తకర్ణజ్వర ఇత్యత్ర జ్వరశబ్దః పీడావాచీ। శిరఃశూలం—

శిరోరోగః। త్రిదోషజాః వాతపిత్తశ్లేష్మణాం ఏకైకవ్యాధిమజ్కోర్ణజనితా రోగాః సర్వరోగాఇతి శేషః॥౭౯॥౮౦॥

ద్రవ్యమిత్యాదినా శ్లోకేన అభిషేకాదిషు శ్రీచక్రనిర్మాణద్రవ్యసప్తకముపదిశతి। తత్ర చన్దనే—శీతరక్తే॥౮౧॥

తాభిస్తచ్ఛక్తిభిఃసాకం సిద్ధద్రవ్యైః సుగన్ధిభిః।

కుసుమైర్మాసమాత్రేణ నాగకన్యాః సమేత్య తమ్॥౮౨॥

పాతాలాదిషు లోకేషు రమయన్తి ప్రియాశ్చిరమ్।

యక్షరాక్షసగన్ధర్వసిద్ధవిద్యాధరాఙ్గనాః॥౮౩॥

పిశాచా గుహ్యకా వీరాః కిన్నరా ఉరగాః ప్రియే!

సిద్ధ్యన్తి పూజనాత్తత్ర తథా తత్రోక్తకాలతః॥౮౪॥

కింశుకైర్భూషణావాప్త్యై పాటలైర్గజసిద్ధయే।

రక్తోత్పలైరశ్వసిద్ధ్యై కుముదైః ఖరసిద్ధయే॥౮౫॥

ఉత్పలైరుష్ట్రసంసిద్ధ్యై తగరైః పశుసిద్ధయే।

జమ్బీరైర్మహిషావాప్త్యై లకుచైరజసిద్ధయే॥౮౬॥

దాడ◌ిమైర్నిధిసంసిద్ధ్యై మధుకైర్నాగసిద్ధయే(౪)।

బకులైరఙ్గనాసిద్ధ్యై కల్హారైః పుత్రసిద్ధయే॥౮౭॥

శతపత్రై ర్జయావాప్త్యై కేతకైర్వాహనాప్తయే।

సౌరభాద్యైః ప్రసూనైస్తు నిత్యం సౌభాగ్యసిద్ధయే ॥౮౮॥

బిలద్వారే ఇత్యాదిభిః కాలతః ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్నాగకన్యాద్యేకాదశసిద్ధ్యుపాయముపదిశతి। తత్ర బిలద్వారే—పాతాలప్రవేశమార్గద్వారోపకణ్ఠతః। షోడ॒శత్ర్యస్రసంయుతం—పూర్ణాభిషేకప్రోక్తప్రక్రియయా ॥౮౧॥ తాభిః—షణ్ణవతిసఙ్ఖ్యా- తాభిః। తచ్ఛక్తిభిః—సచత్వారింశచ్చతుఃశతాధికసహస్రసఙ్ఖ్యాతాభిః। ఏతచ్చక్రార్చనం లులితానిత్యాయా ఏవ నాన్యాసామ్। తం—సాధకమ్ ॥౮౨॥ యక్షేత్యాదయో దేవనావి—శేషాః ॥౮౩॥ తత్ర వీరా—మనుష్యసిద్ధరూపాః ॥౮౪॥

కింశుకైరిత్యాదిభిః సౌభాగ్యసిద్ధయే ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః పఞ్చదశవిధైః ప్రసూనైరర్చనాత్ పఞ్చదశవిధవాఞ్ఛిత- సిద్ధిముపదిశతి। తత్ర రక్తోత్పలైః—రక్తకుసుమైః। తగరైః—ప్రాగ్వత్। జమ్బీరైః—నారఙ్గైః। వాహనాప్తయే—స్యన్దనాన్దో లికాదిసిద్ధయే ॥౮౫॥౮౬॥౮౭॥౮౮॥

పూజయేన్మాసమాత్రం వా హిగుణం త్రిగుణం తు వా।

యావత్ఫలాప్తి వా క్షీరశర్కరాఘృతపాయసైః ॥౮౯॥

సచక్రపరివారాం తాం దేవీం సలిలమధ్యగామ్।

తర్పయేత్ కుసుమైః సార్ఘ్యైః సర్వోపప్లవశాన్తయే ॥౯౦॥

ఘృతైః పూర్ణాయుషః సిద్ధ్యై క్షౌద్రైః సౌభాగ్యసిద్ధయే।

దుగ్ధైరారోగ్యసంసిద్ధ్యై త్రిభిరైశ్వర్యసిద్ధయే ॥౯౧॥

నాలికేరోదకైః ప్రీత్యై హిమతోయైర్నృపాప్తయే।

సర్వార్థసిద్ధయే తోయై రభిషిఞ్చేన్మహేశ్వరీమ్ ॥౯౨॥

పూగోద్యానే యజేద్దేవీం సిద్ధద్రవ్యైర్దివాఽనిశమ్।
నివసంస్తత్ర తత్పుష్పై ర్జాయతే మన్మథోఽపరః॥౬౩॥

పూర్ణాసు నియతం దేవీం కన్యకాయాం సమర్చయేత్।
కృత్యాః పరేరితా మన్త్రా విముఖాస్తాన్ గ్రసన్తి వై॥౬౪॥

పూజయేదిత్యాదినా శ్లోకేన కామ్యఫలావాప్తికాలాన్ సర్వత్ర నివేద్యద్రవ్యాణి చోపదిశతి। తత్ర క్షీరాదీని చత్వారి ద్రవ్యాణి సర్వనైవేద్యానీత్యర్థః॥౭౯॥

సచన్ద్రేత్యాదినా శ్లోకేన సర్వోపద్రవశాన్త్యై సాధ్యక్రమతర్పణాదికముపదిశతి। తత్రైవ తదుక్తం భవతి—రాజక్రోధత్రివిధోత్పాతవైరిపీడాగ్రహవైకృతరోగార్త్యాదిషు జలాశయే స్నాతః ధౌతామ్బరః పద్మవిష్టరోపవిష్టః కృతన్యాసః కృతార్చో నాథాజ్ఞయా శ్రీచక్రం సలిలోపరి విభావ్య తన్మధ్యగాం దేవీం స్వర్ణరూప్యతామ్రేష్వన్యతమచషకపూరితం సలిలం అర్ఘ్యం కర్పూరాదిభిః సురభిప్రసూనజుష్టం ప్రతిశక్తికం నిత్యపూజామన్త్రైస్తత్క్రమేణ దద్యాత్ తేన సర్వోపప్లవశాన్తిర్భవతి॥౬౦॥

ఘృతైరిత్యాదినా మహేశ్వరీమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన దేవ్యాః షడ్భిరభిషేకద్రవ్యైః సప్తవిధాభిషేకం తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర త్రిభిః—ప్రోక్తైః॥౬౧॥ ప్రీత్యై—స్వనిర్వృత్తయే॥౬౨॥

పూగేత్యాదిభిః ఘోరతరైరపీత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైః ప్రతిశ్లోకమేకైకప్రకారేణ

లిఙ్గత్రయగతాం దేవీం చక్రస్థాభిః స్వశక్తిభిః।
పూజయన్నిష్ట మఖిలం లభతేఽత్ర పరత్ర చ॥౬౫॥

శతమానకృతైః స్వర్ణపుష్పైః సౌరభ్యవాసితైః।

పూజయేన్మాసమాత్రేణ ప్రాగ్జన్మాఘైర్విముచ్యతే॥౯౬॥

తథా రత్నైశ్చ నవభిః మాసం మాసన్తు పూజయేత్।
విముక్తః సర్వపాపౌఘైస్తాం పశ్యతి చ చక్షుషా॥౯౭॥

అంశుకైరర్చయేద్దేవీం మాసమాత్రం సుగన్ధిభిః।
ముచ్యతే పాపకృత్యాదిదుఃఖైర్ఘోరతరైరపి॥౯౮॥

దేవీరూపం స్వమాత్మానం చక్రం శక్తీః సమంతతః।
భావయన్విషయైః పుష్పైః పూజయంస్తన్మయో భవేత్॥౯౯॥

షట్ప్రకారభజనముపదిశతి। తత్ర తత్పుష్పైః—పూగప్రసూనైః॥౯౩॥౯౪॥ లిఙ్గత్రయగతాం స్వయమ్భుబాణేతరలిఙ్గస్థాం మూలా- ధారహృదయబ్రహ్మరన్ధ్రగతామ్। చక్రస్థాభిః—అణిమాదిభిః। అత్ర ఇదన్తావిషయే। పరత్ర—పరాహన్తావిషయే। ఏతదుక్తం భవతి—మూలాధార—హృదయబ్రహ్మరన్ధ్రేషు అన్యతమే నిత్యసపర్యాప్రోక్తచకరస్థామ్ తత్రస్థాభిరణిమాదిభిః పరివృతాం విభావ్య పూజయన్ఇష్టఫలం లభేతేతి॥౯౫॥ ప్రాగ్జన్మాఘైః—చి న్తనాభిర్దుర్వాసనాభిః॥౯౬॥ మాసంమాసం—ప్రతిరత్న మేకైకం మాసమ్। పాపౌఘైః—సఙ్కోచభావైః। చక్షుషా ఇత్యుక్త్యా మనసాఽనుభవసిద్ధం కథయతి॥౯౭॥ పాపకృత్యాదిదుఃఖైః—పాపైః—స్వకీయవివేకైః। కృత్యాదిదుఃఖైరరాతిభిర్దుష్ప్రయోగోత్థాభిః తాభిః కృత్యాదిభిః ఆదిశబ్దేన యన్త్రచూర్ణౌషధనిక్షేపా ఉచ్యన్తే తైశ్చ జనితైర్దుఃఖైరిత్యర్థః॥౯౮॥

దేవీరూపమిత్యాదినా శ్లోకేన అఖణ్డవిశ్వరూపతాదేవతాభావనాజ్జీవన్ముక్తరూపం పరిపూర్ణం ఫలముపదిశతి। తత్ర చక్రం—సకలదేవతావాసభూతం శ్రీచక్రమ్। శక్తీః—ఆవరణశక్త్యాద్యనన్తసఙ్ఖ్యాత్మశక్తీః। విషయైః—శబ్దాదిరూపైః। తన్మయోభవేత్—తదహఙ్కారే స్వాహఙ్కారం విలాపయేదిత్యర్థః(౫)॥౯౯॥

(౪) పూజయేన్మన్త్రయోజపేత్ ఇతి మోం పుం పాం।

(౫) ప్రత్యేకం పటలేషు శ్లోకానాం శతం వర్తనే పరమస్మిన్ పటలే బహువారమాదర్శపుస్తకానుసన్ధానే కృతేఽపి శ్రీకస్యైకస్యాదర్శనాత్ ప్రసాదార్ధకః శ్లోకః ప్రమృష్ట ఇత్యనుమీయతే।

గన్ధతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।

అస్యా నిష్పాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్ ॥౧౦౧॥

ఇతి శ్రీషోడ॰శనిత్యాతన్త్రేషు కాదిమతే షష్ఠం

పటలమ్।

ఇతి శ్రీషోడ॰శనిత్యతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే ప్రపఞ్చసారసింహరాజప్రకాశాభి

ధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం మనోరమాఖ్యాయాం వ్యారవ్యాయాం

షోడ॰శనిత్యానైమిత్తికకామ్యార్చనప్రకాశనపరం షష్ఠం పటలం

పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్ ॥౬॥

గ్రన్థసఙ్ఖ్యా—

షష్ఠే యన్త్రాణి సప్త, స్యురావ్యాఖ్యా గ్రన్థశతాత్పరమ్।

షట్ త్రిపాదాస్త్రిషష్టిః స్యురితి సమ్యక్ సమీరితమ్॥

అథ సప్తమం పటలమ్।

అథ షోడశనిత్యాసు ద్వితీయా యా సమీరితా।
కామేశ్వరీతి తాః సర్వకామదాః శృణు తత్త్వతః॥౧॥

తత్త్వన్యాసం ధ్యానభేదాంస్తచ్చక్రీస్తత్రపూజనమ్।
తద్యోగభేదాంస్తద్యన్త్రాణ్యభీష్టార్థప్రదాని చ॥౨॥

విద్యారూపం తు తే దేవి! ప్రోక్తం ప్రాగేవ తత్స్ఫుటమ్।
మూలవిద్యాక్షరైరేవం కుర్యాదఙ్గాని షట్క్రమాత్॥౩॥

ఏకేన హృదయం శీర్షం తావతాథోఽద్వయం ద్వయాత్।
చతుర్భిర్నయనం తద్వదస్త్రమేకేన చోదితమ్॥౪॥

అథ సప్తమం పటలమ్।

పూర్వం ప్రథమాయా అఙ్గినిత్యాలలితాయాః నిత్యపూజాం సర్వనిత్యామాధారణనైమిత్తిక కామ్యసపర్యాదిక్రమం చతుర్థపఞ్చమ- షష్ఠపటలైరూపదిశ్యానన్తరం ద్వితీయాయాః కామేశ్వరీనిత్యాయా విధానముపదిశతి—అథ షోడశేత్యాదినా క్వచిదిత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ

సప్తమపటలేన। తత్ర అథ షోఢశేత్యాదినా అర్ఘప్రదాని చ ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పటలార్థానుపదిశతి। తత్ర—తత్వతః—యథావత్॥౧॥ తచ్ఛక్తీః తదావరణభూతాః శక్తీరిత్యర్థః॥౨॥

విద్యారూపమిత్యాదినా క్రమేణ వై ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్విద్యాన్యాసక్రమముపదిశతి। ఐం స్కౌం నిత్యక్లిన్నే మదద్రవేమీః। తత్ర ప్రాగేవ—తృతీయపటలే॥3॥ ఏకేన హృదయమితి। తావతా—ఏకేన। ఏతదుక్తం భవతి—కామేశ్వరీమూలవిద్యాయాః ప్రథమా- క్షరేణ హృదయం, ద్వితోయేన శీర్షం, తృతీయచతుర్థాభ్యాం శిఖా, పఞ్చమషష్ఠాభ్యాం కవచం,సప్తమాష్టమనవమదశమైశ్చతుర్భిర్నేత్రం, ఏకాదశేనాన్త్యేనాస్త్రమ్। ఏవం షోఢా విభిన్నేన జాతియుక్తేన మూలమన్త్రేణ షఢఙ్గన్యానం కరాగ్రయోః కుర్యాదితి, ఉత్తరత్ర నవమే పటలే

దృక్ర్శోత్రనాసాద్వితయే జిహ్వాహృన్నాభిగుహ్యకే।
వ్యాపకత్వేన సర్వాఙ్గే మూర్ధ్నాది ప్రపదావధి॥౫॥

న్యసేద్విద్యాక్షరాణ్యేషు స్థానేషు తదనన్తరమ్।
సమస్తేన వ్యాపకన్తు కుర్యాదుక్తక్రమేణ వై॥౬॥

అథ ధ్యానం ప్రవక్ష్యామి నిత్యపూజాసు చోదితమ్।
యేన దేవీ సుప్రసన్నా దదాతీష్టమయత్నతః॥౭॥

బాలార్కకోటిసఙ్కాశాం మాణిక్యముకుటోజ్జ్వలామ్।
హారగ్రైవేయకాఞ్చీభిరూర్మికానూపురాదిభిః॥౮॥

మణ్డితాం రక్తవసనాం రత్నాభరణశోభితాత్।
షడ్భుజాం త్రీక్షణామిన్దుకలాకలితమౌలికామ్॥౯॥

పఞ్చాష్టషోడ॒శద్వన్ద్వషట్కోణచతురస్రగామ్।

మన్దస్మితోల్లసద్వక్త్రాం దయామన్థరవీక్షణామ్॥౧౦॥

స్వయమేవ వక్ష్యతి—యథా—అఙ్గుష్ఠాదికనిష్ఠాన్తం అధఊర్ధ్వం క్రమేణ హృదయాదిభిర్నేత్రాన్తైః ఉభయకరపఞ్చాఙ్గులీషు అస్త్రేణాన్యోన్యమార్జనాత్ కరతలద్వయేన చ న్యసేదితి। ఐం హృదయాయ నమః ఇత్యాదిభిః॥౪॥

దృగిత్యాదినా క్రమేణ వై ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన విద్యాయా ఏకాదశాక్షరేణ స్వమూర్ధ్వాదిపాదద్వయాంగులినఖావధి స్వకరతలాభ్యాం పరామృశ్య పాదద్వయాగ్రాదారభ్య హృదయాన్తమూర్ధ్వం పరామృశేత్। హృదయే అఞ్జల్యన్తం నాథదర్శితప్రక్రియయా వ్యాపకం న్యాసం కుర్యాదితి। ఏవం సర్వేషాం మన్త్రాణాం సర్వన్యాసాన్తే వ్యాపకం న్యాసం కుర్యాదిత్యర్థః। మన్త్రాక్షరన్యాసక్రమముపదిశతి। తత్ర గుహ్యకే-మూలాధారే। మూర్ధ్వాదిప్రపదావధి। ఏతదుక్తం భవతి—ఏషు ప్రోక్తేషు దశసు స్థానేషు సర్వాఙ్గే చ సమస్తేన మూలమన్త్రేణేతిశేషః। వ్యాపకం చ పూర్వవత్ పునరపి కుర్యాదిత్యర్థః॥౬॥

అథ ధ్యానమిత్యాదిభిః తత్ర వై ఇత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైర్దేవ్యా నిత్యసపర్యా ధ్యానముపదిశతి। తత్ర యేన—ధ్యానేన॥౭॥ ఊర్మికా—అఙ్గులీయకమ్॥౮॥ ఇన్దుకలాకలితమీలికాం—చన్ద్రకలావతంసత్వం పఞ్చదశానాం నిత్యానాం సాధారణం నామ॥౯॥ పఞ్చాష్టషోడ॒శద్వన్ద్వషట్కోణచతురస్రగామ్। ఏతదుక్తం స్యాత్—సమాన్తరాలం సూత్రద్వయమన్త

పాశాఙ్కుశౌ చ పుణ్డ్రేక్షుచాపం పుష్పశిలీముఖమ్।

రత్నపాత్రం సుధాపూర్ణం వరదం విభ్రతీం కరైః॥౧౧॥

ఏవం ధ్యాత్వాఽర్చయేద్దేవీం నిత్యపూజాసు సిద్ధయే।

ప్రయోగాదిషు సర్వత్ర వక్ష్యే ధ్యానాని తత్ర వై॥౧౨॥

మదనోన్మాదనౌ పశ్చాత్తథా దీపనమోహనౌ।

శోషణశ్చేతి కథితా బాణాః పఞ్చ పురోదితాః॥౧౩॥

కుసుమా మేఖలా పశ్చాన్మదనా మదనాతురా।

అనఙ్గపదపూర్వాస్తాః పఞ్చమీ మదవేగినీ॥౧౪॥

తతో భువనపాలా స్యాత్ శశిరేఖా త్వనన్తరా।

రేఖా గగనపూర్వాఽన్యా పూజ్యా పత్రేషు చాష్టసు॥౧౫॥

ర్బహిర్విభాగేన సమచతురస్రాకారం కృత్వా తదన్తర్వృత్తద్వయం కృత్వా తత్ర చ వక్ష్యమాణక్రమేణ షట్ కోణం విధాయ తదన్తర్వృత్తద్వయం ఏకాఙ్గులాన్తరాలం విధాయ తదన్తశ్చతురఙ్గులాన్తరాలం వృత్తం కృత్వా తదన్తరేకాఙ్గులమానేన వృత్తం కృత్వా ఏవం ప్రవేశగత్యా త్రిః కృత్త్వా సమాన్తర్వృత్తవీథ్యాం పఞ్చ దలాని కృత్వా తద్బహిః వృత్తవీథ్యాం అష్టదలాని కృత్వా తద్బహిరపి వృత్తవీథ్యాం షోడశపత్రాణి కుర్యాత్। ఏవం పఞ్చదలాష్టదలషోడశదలషట్కోణచతురస్రగామిత్యర్థః ఏతేషాం మానవిశేషశ్చ ఉపరిష్టాద్వక్ష్యమాణత్వాదిహ న ప్రపఞ్చితః॥౧౦॥ పాశాఙ్కుశావితి। ఏతాన్యాయుధాదివామోర్ధ్వ హస్తాది వామాధరహస్తాన్తం వామదక్షిణక్రమేణాధరహస్త-యోర్దక్షిణవామక్రమేణ చ కల్పయేత్॥౧౧॥ తత్ర వై—ప్రయోగోపదేశస్థానేషు॥౧౨॥

మదనోన్మాద ఇత్యాదినా శ్లోకేన పఞ్చసు దలేషు పూజ్యాః పఞ్చబాణశక్తీరుపదిశతి। తత్ర—పురోదితాః—ప్రాగుదీరితాః। పఞ్చబాణశక్తీః। ఏతదుక్తం—స్యాత్—చతుర్థపటలోక్తైవబాణపఞ్చకైః ఏకైకాక్షరమన్త్రపూర్వైః మదనోన్మాదనేత్యాది- భిర్నామభిః పఞ్చబాణశక్తీః పూజయేత్॥౧౩॥

కుసుమేత్యాదినా అష్టస్విత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన ద్వితీయతృతీయావరణీ అష్టసు దలేషు

శ్రద్ధా ప్రీతీ రతిశ్చైవ ధృతిః కాన్తిర్మనోరమా।

మనోహరాఽష్టమీ ప్రోక్తా దేవీ సాఽత్ర మనోరథా॥౧౬॥

మదనోన్మాదినీ పశ్చాన్మోహినీ దీపనీ తతః।
శోషణీ చ వశంకారీ సింజినీ సుభగా తతః॥౧౭॥

సస్వరాః షోడశ ప్రోక్తాః ప్రియదర్శన కాన్తికాః।
పూజ్యాస్తాః ప్రతిపత్త్రం తు ప్రత్యేకం షోడశచ్ఛదే॥౧౮॥

పూషావేశా సుమనసా రతిః ప్రీతిర్ధృతిస్తథా।
వృద్ధిసౌమ్యా మరీచిశ్చ పరతస్త్వంశుమాలినీ॥౧౯॥

శశినీ చాఙ్గిరా ఛాయా తతః సమ్పూర్ణమణ్డలా।
తుష్ట్యాఽమృతాఖ్యా కథితాః కలాః స్యుః సస్వరా విధోః॥౨౦॥

షోడశేష్వపి పత్త్రేషు పూజయేత్తా యథాక్రమమ్।
బహిః షట్కోణకోణేషు డాకిన్యాద్యాస్తథాఽర్చయేత్॥౨౧॥

పూజ్యాః శక్తీరుపదిశతి। తత్ర అనఙ్గపదపూర్వాస్తా ఇతి పూర్వోక్తాశ్చతస్రః ఏతదుక్తం స్యాత్—అనఙ్గకుసుమా అనఙ్గమేఖలా అనఙ్గమదనా అనఙ్గమదనాతురా ఇతి॥౧౪॥ రేఖా గగనపూర్వా—గగనరేఖేత్యర్థః। అన్యా—అష్టమో॥౧౫॥

శ్రద్ధేత్యాదిభిః షోడశచ్ఛదే ఇత్యన్తైః తృతీయావరణే షోడశేదలపూజ్యాః శక్తీరుపదిశతి। తత్ర అష్టమీ మనోరథేత్యన్వయః॥౧౬॥ మదనోన్మాదినీత్యేకా। వశంకారీవశంకరీత్యర్థః॥౧౭॥ సస్వరాః—షోడశస్వరాక్షరేషు ఏకైకాక్షరపూర్వికాః। ప్రియదర్శనకాన్తికాః—షోడశ ప్రియదర్శనా ఇత్యర్థః॥౧౮॥

పూషేత్యాదినా యథాక్రమమిత్యన్తేనాధ్యర్ద్వేన శ్లోకద్వయేన చతుర్థావరణే బహిః షోడశపత్రేషు పూజ్యాః శక్తీరుపదిశతి ॥౧౯॥ తుష్ట్యామృతా—తుష్ట్యా సహ అమృతా తుష్టిరిత్యేకా అమృతా ఇత్యేకేత్యర్థః। సస్వరా—ఏతాశ్చ ప్రాగ్వత్। స్వరాక్షరేషు ఏకైకాక్షరపూర్వికాః విధోధః—చన్ద్రస్య॥

బహిరిత్యాదినా శ్లోకోత్తరార్ద్వేన పఞ్చమావరణే షట్కోణేషు పూజ్యాః శక్తీరుప-

తద్బహిః చతురస్రస్థాం లోకేశాం తత్సమాం యజేత్।
వటుకం గణపం దుర్గాం క్షేత్రేశం చాభితో యజేత్॥౨౨॥

అగ్న్యాద్యస్రేషు విద్యాది సప్తాక్షర్యన్తరాస్థితైః।
తన్నామభిర్వలిం తేభ్యో దద్యాద్గన్ధాది చోదితైః॥౨౩॥

తతస్తామఙ్గవిద్యాభ్యాం క్లృప్తార్ఘ్యః పూజయేచ్ఛివామ్।
ప్రాగుక్తైరుపచారాద్యైర్హోమం కుర్యాత్తతస్తథా॥౨౪॥

దిశతి। తత్ర తథాఽర్చయేత్—ఏతదుక్తం స్యాత్—ఉపరిష్టాన్నిత్యానిత్యాపటలప్రోక్తక్రమేణ నిర్ఋతివాయువాసవకోణేషు ప్రోక్తక్రమేణ, డాకినీరాకినీశాకినీ—శక్తిత్రయమభ్యర్చ్య వహ్నీశవరుణకోణేషు త్రిషు ప్రోక్తక్రమేణ కాకినీశాకినీ—హాకినీతి శక్తిత్రయమర్చయేత్ ఇతి॥౨౧॥

తద్బహిరిత్యాదినా చోదితైరిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన షష్ఠావరణే చతురస్రే తదన్తః కోణచతుష్టయే పూజ్యశక్త్యాదికముపదిశతి। తద్బహిః—షట్కోణాద్బహిః। లోకే శాన్ (?)—శక్తీరితి శేషః। తత్సమాః—ప్రధానదేవతాసమానవర్ణాభరణకరాయుధధరాః। ఏతత్సర్వావరణశక్తిసాధారణం యజేత్। ప్రాగాదీశాన్తమష్టసు దిక్షు అథ ఊర్ధ్వం చ

ప్రాదక్షిణ్యేన, అన్యాంస్తు షట్ కోణమన్తరేణావరణశక్తీర్దేవ్యగ్రాదారభ్య ప్రాదక్షిణ్యేనార్చయేదితి సమ్ప్రదాయార్థః ॥౨౨॥ అగ్న్యాద్యస్రేషు—చతురస్రషట్కోణబాహ్యవృత్తాన్తరాలస్థేషు। విద్యాదిసప్తాక్షర్యన్తరాస్థితైః—తత్తన్నామభిః। ఏతదుక్తం స్యాత్—ప్రోక్తానామావరణశక్తీనాం సర్వాసాం మూలవిద్యాద్యక్షరపురస్కరైః తత్తన్నామభిః సప్తాక్షర్యన్తైః షోఢశచ్ఛదద్వయేపి విద్యాక్షరానన్తరం షోడశస్వరాక్షరసహితం ప్రోక్తక్రమేణ పూజయేత్। తేభ్యః—బటుకగణపతిదుర్గాక్షేత్రపాలేభ్యః। గన్ధాదిచోదితైః—వక్ష్యమాణైర్ద్రవ్యైరితి శేషః॥౨౩॥

తత ఇత్యాదిభిః సిద్ధ్యన్తీత్యన్తైః పాదాధికైస్త్రిభిః శ్లోకర్దేవ్యా నిత్యపూజాక్రమం తత్ఫలం చోపదిశతి। తత్ర అఙ్గవిద్యాభ్యాం కౢతార్ఘ్యః—ఏతదుక్తం స్యాత్—ప్రాగ్వదాధారచషకసలిలాని వహ్నిసూర్యసోమాత్మకాని బుద్ధ్వా తత్తజ్జమన్త్రైః ప్రోక్తక్రమేణాభ్యర్చ్య స్పృష్ట్వార్ఘ్యే మూలవిద్యామేకాదశవారం జపిత్వా సాధితేనార్ఘ్యేణ ప్రారవత్ సపర్యాం కుర్యాత్ ఇతి। ఏవం—సర్వాసాం వక్ష్యమాణానాం నిత్యానామర్ఘ్యకౢప్తిర్విధేయే-

ఘృతాక్తైర్మధురాక్తైర్వా ప్రసూనైరరుణైః శుభైః।
అన్నాద్యాభ్యాం ప్రజుహుయాత్తతః ప్రాగ్వత్ సమాపయేత్॥౨౪॥

ఏవం నిత్యం పూజయితురాయురారోగ్యసమ్పదః।
లోకానురఞ్జనం నారీనృపావర్జనకర్మ చ॥౨౬॥

అపృథక్త్వేన సిద్ధ్యన్తి తద్యోగాన్ శృణు సున్దరి!।
మహాచమత్కారకరాంస్త్రైలోక్యక్షోభణక్షమాన్॥౨౭॥

పురా దేవీ పఞ్చ కామాన్ పఞ్చ జ్ఞానాత్మకాన్నిజాన్।
ససర్జ బాణానుక్తాంశ్చ త్రివిధాన్ ప్రాగుదీరితాన్॥౨౮॥

త్యర్థః। ప్రాగుక్తైరుపచారాద్యైః—సపర్యావిశేషైరితి శేషః। తథా—
లలితావిద్యాహోమప్రోక్తక్రమవత్॥౨౪॥ ప్రాగ్వత్ సమాపయేత్। ఏతదుక్తం స్యాత్—
దేవతాతనౌ తత్పరివారశక్తీ స్తేజోరూపాః సమావిష్టా బుద్ధ్వా తాం చ తేజోరూపిణీం
ప్రవహన్నాసామార్గేణ ఖేచర్యా ముద్రయా స్వాన్తం నీత్వా ప్రాగ్వత్ సమాపయేత్ ఇతి।
పఞ్చదశానాం నిత్యానాం విశేషానుపదేశే సపర్యారమ్భే షోడశాక్షరమన్త్రయేణ బలిప్రదానమ్।
అవసానే కురుకుల్లాసప్తాక్షర్యా బలిప్రదానం సర్వావరణాదౌ దేవతాపశ్చిమభాగే ప్రాగ్వత్
త్రిపఙ్క్తికస్య నాథనవకస్య పూజనం చ కుర్యాదిత్యర్థః॥౨౫॥ ఆవర్జనం—వశీకారః॥౨౬॥
అపృథక్త్వేన—అనవాప్తత్వేనేత్యర్థః। అత్రాపి యుగానురూపమక్షరలక్షం జపిత్వా తద్దశాంశం
తర్పణహోమాదికం చ కుర్యాదితి।

తద్యోగనిత్యాదినా ప్రాగుదీరితానిత్యన్తేన త్రిపాదాద్యేన శ్లోకేన పఞ్చకామస్తవనముఖేనైతాన్
ప్రస్తౌతి। తత్ర తద్యోగాన్—పఞ్చకామాత్మదేవీమన్త్రయన్త్రయోగాన్। మహాచమత్కారకరాన్
మనీషితార్థప్రాపకత్వతః। చమత్కార—ఆశ్చర్యమ్। త్రైలోక్యక్షోభణక్షమాన్—
అశేషభువనప్రథాకరాన్ ఏతత్తద్యోగనిత్యస్య విశేషణమ్॥౨౭॥ దేవీ—
కామేశ్వరీసమ్ప్రదాయః। మదనోన్మాదనేత్యాదిశక్తిత్వేనోక్తాన్ పఞ్చజ్ఞానాత్మకాన్
పఞ్చేన్ద్రియజ్ఞానవిగ్రహాన్ సర్వేషాం జ్ఞానేన్ద్రియజ్ఞానాత్మకత్వాత్। ససర్జ—తద్రూపేణ
పరిణతేత్యర్థః। త్రివిధాన్—స్థూలసూక్ష్మపరత్వేన। ప్రాగుదీరితాన్—పఞ్చమే పటలే బాణాః
స్యురిత్యాదిభిః ప్రోక్తాన్॥౨౮॥

తేషాం నామాని రూపాణి మన్త్రాంశ్చ క్రమతః శృణు।

యైర్విశ్వం వశమాయాతి క్షణాత్తద్భావనాదినా॥౨౯॥

ప్రథమః కామరాజాఖ్యో ద్వితీయో మన్మథస్తథా।

కన్దర్పస్తత్తృతీయోఽభూత్తతో మకరకేతనః॥౩౦॥

మనోభవః పఞ్చమః స్యాత్ నామాన్యేతాని వై క్రమాత్।

ధ్యానం తేషాం శృణు ప్రాజ్ఞే! విశ్వవిక్షోభకారిణామ్॥౩౧॥

పీతశ్వేతారుణాకారాస్త్రయోఽన్యౌ ధూమ్రనీలకౌ।

సర్వే ద్వినేత్రా ద్విభుజాః స్మేరవక్త్రసరోరుహాః ॥౩౨॥

పుణ్డ్రేక్షుచాపపుష్పేషుధరా భూతాత్మకాః క్రమాత్।
విశ్వాకారా విశ్వమనోవిక్షోభనియతాత్మకాః॥౩౩॥

ఏషాం మన్త్రాన్ శృణు ప్రాజ్ఞే! క్రమాదేకాక్షరానపి।
యైరేకైకైః సఙ్ఘతైశ్చ యన్త్రాణి స్యుః పృథక్ పృథక్॥౩౪॥

సహంసదాహవహ్ని స్వైః కామరాజః సమీరితః।
ప్రాణోరసావహ్నియుతస్తథా స్వేనాపి మన్మథః॥౩౫॥

తేషాం నామానీత్యాదినా క్రమాదిత్యన్తేనార్ద్ధాధికేన శ్లోకద్వయేన తేషాం కామానాం నామరూపమన్త్రప్రస్తావపూర్వం నామాన్యుపదిశతి। తత్ర తేషాం—పఞ్చానాం కామానామ్। యైః—నామరూపమన్త్రై। తద్భావనాదినా—తేషాం నామమన్త్రరూపాణామ్। ఆదిశబ్దోఽభిషేకన్యాసాదివిషయః॥౨౯॥ తత్తృతీయః—తేషు తృతీయః॥౩౦॥

ధ్యానం ఇత్యాదినా నియతాత్మకా ఇత్యన్తేన తేషాం ధ్యేయస్వరూపాణ్యుపదిశతి॥౩౧॥ తత్ర పీతశ్వేతారుణాకారాస్త్రయః। ద్వౌ ధూమ్రనీలకౌ। పఞ్చభూతశక్తిరూపత్వాత్తత్తద్భూతవర్ణాః॥౩౨॥ భూతాత్మకాః—భూతసామర్థ్యవిగ్రహాః। విశ్వాకారాః—భూతసామర్థ్యరూపత్వాత్। విశ్వమనోవిక్షోభకరత్వం చ భూతాత్మకత్వాదేవ॥౩౩॥

ఏషామిత్యాదినా శ్లోకేన తేషాం మన్త్రాన్ యన్త్రాణి చ ప్రస్తౌతి—తత్ర ఏకైకైః—ఏకైకాక్షరతః ఏకైకయన్త్రసఙ్ఘతైః సముదితైః పఞ్చభిస్త్రోణి యన్త్రాణి॥౩౪॥

సహంసేత్యాదినా మనోభవ ఇత్యన్తేనాధ్యర్ద్ధేన శ్లోకద్వయేన తేషామేకాక్షరాన్ పఞ్చమన్త్రా-

శుచిః స్వసంయుతః ప్రోక్తః కన్దర్పోఽమ్బురసాయుతమ్।
క్ష్మయా స్వేన చ సమ్ప్రోక్తః సోఽయం మకరకేతనః॥౩౬॥

సహృద్రయైర్ద్వా హవహ్ని స్వైరుక్తోభూన్మనోభవః।
భాలవక్త్ర సహృన్నాభిగుహ్యేషు న్యాసతస్త్వమీ॥౩౭॥

సమస్తాన్వశగాన్ కుర్యుర్బాణానేష్వేవ మూలతః।
భాలాన్తం విన్యసేన్నిత్యం యః స సర్వాఙ్గనాస్మరః॥౩౮॥

ఏషాం యన్త్రాణి సర్వాణి త్రైలోక్యక్షోభణాని చ।
తాని క్రమేణ కథయామ్యాకర్ణయ సమాహితా॥౩౯॥

నుపదిశతి। తత్ర సహంసదాహవహ్ని స్వైః—హ్రీంకారః కామరాజమన్త్ర ఇత్యర్థః। ప్రాణీరసావహ్నియుతః స్వేనాపి-కకారలకారఈకారవిన్దుభిః క్లీం కారః మన్మథమన్త్రః॥౩౫॥ శుచిః స్వసంయుతః—విన్దుసహితద్వాదశస్వరః కందర్పమన్త్రః। అంబురసాక్ష్మయా స్వేన చ—వకారలకారఊకారవిన్దుభిః మకరకేతనః॥౩౬॥ హృద్రయైర్ద్వాహవహ్ని స్వైః—సకారతకారరేఫఈకారవిన్దుభిః స్త్రీంమనోభవమన్త్రః।

భాల ఇత్యాదినా స్మర ఇత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేనైకేన శ్లోకేన తన్మన్త్రాణాం బాణమన్త్రాణాం చ న్యాసస్థానక్రమముపదిశతి। తత్ర భాలం—లలాటమ్। గుహ్యమితిమూలాధారస్థానముచ్యతే। అమీ—పఞ్చకామమన్త్రాః॥౩౭॥ బాణాన్—బాణానాం శైవానామేకైకాక్షరాన్ కూటమన్త్రాన్। ఏష్వేవ—ఉక్తేషు స్థానేషు ఏవ। మూలతః—మూలాధారమారభ్య। ఏతదుక్తం భవతి—పఞ్చానాం తేషాం కామానాం ప్రత్యేకమేకాక్షరభూతాన్ ప్రోక్తాన్ కూటరూపాన్ పఞ్చమన్త్రాన్ తత్తన్నామ్నాఽన్వితాన్ లలాటాదిమూలాధారాన్తం ప్రోక్తేషు పఞ్చసు స్థానేషు న్యస్య మూలాధారాదిలలాటాన్తం చ ప్రోక్తేషు విన్యస్య చతుర్థపటలోక్తానేకాక్షరాన్ కూటరూపాన్ పఞ్చసఙ్ఖ్యాన్ శైవబాణమన్త్రాన్ తత్తత్సాన్ధనాది నమోఽన్తాన్ విన్యసేదితి॥౩౮॥

ఏషామిత్యాదిభిః శివే ఇత్యన్తైరర్ద్ధాధికైః పఞ్చభిః శ్లోకైస్తేషాం కామానాం ప్రత్యేకం క్రమేణ పఞ్చ యన్త్రాణ్యుపదిశతి। తత్ర—క్రమేణ—ప్రోక్తకూట మన్త్రక్రమేణ॥౩౯॥

తేషు పఞ్చసు బీజేషు పునరుక్తివివర్జితైః।
యోజయేదష్టభిస్తైస్తైః స్వరాన్ షోడశ మాయయా॥౪౦॥

అష్టావింశతిసంయుక్తం శతం తేన భవన్తి వై।
త్రైర్యన్త్రాణి విధేయాని పఞ్చానాం క్రమతః శివే!॥౪౧॥

వృత్తత్రయస్థం షట్కోణం కృత్వా మధ్యే స్వమక్షరమ్।
లిఖేత్ సాధ్యాఖ్యయోపేతం షట్సు కోణేషు తత్ పునః॥౪౨॥

పునరుక్తివివర్జితైః—అపునరావృత్తిరూపైః। అష్టభిః—హకారరేఫకకారలకారఐకారవకారసకారతకారైః తథావిధైర- క్షరైరితిశేషః। అత్ర ఐకారస్వరయోజనం నామ అకారాదివిసర్జనీయాన్తానాం షోడశస్వరాణాం యథాక్రమముచ్చారణమ్। ఏవం సర్వత్ర స్వరేషు స్వరయోజనమేతచ్చ స్వరాణాం స్వాతన్త్ర్యాత్। మాయయా—విసర్జనీయేన తేషాం షోడశస్వరయోజనేన। ఏతదుక్తం భవతి—తేషు పఞ్చసు కామమన్త్రేషు అపునరుక్తైర్హకారాదిభిరష్టభిరక్షరైః ప్రత్యేకం విసర్జనీయాన్తాన్ షోడశ స్వరాన్ యోజయేత్ తేనోక్తసఙ్ఖ్యాక్షరాణి భవన్తీతి। తే యథా—హః హాః ఇత్యాదయః। పఞ్చత్రింశదక్షరేషు పునర్విసర్జనీయయోజనమ్॥౪౦॥ తైః—స్వరవికృతాక్షరైః॥౪౧॥

వృత్తత్రయస్థమిత్యాదినా శివేఇత్యన్తేనార్ద్ధాధికేన శ్లోకద్వయేన పఞ్చానాం యన్త్రాణాం స్వరూపముపదిశతి। తత్ర స్వ—మక్షరమ్—పఞ్చసు కామకూటాక్షరేషు స్వాభిహితమేకమక్షరమ్। ఏతదుక్తం భవతి—ఇష్టప్రమాణేన భ్రమణేన మధ్యసూత్రపురఃసరం వృత్తం నిష్పాద్య తద్వ్యాసార్ద్ధమానేన బ్రహ్మసూత్రవృత్తసన్ధిద్వయావష్టమ్భేన వృత్తపార్శ్వయోర్లాఞ్ఛనాని కృత్వా తేషువృత్తావధికం దక్షిణోత్తరం సూత్రద్వయమాస్ఫాల్య తయోః

పూర్వసూత్రాగ్రద్వయవృత్తసన్ధిమవలమ్భ్య మధ్యసూత్రపశ్చిమాగ్రవృత్తసన్ధ్యన్తం సూత్రద్వయమాస్ఫాల్య తద్వత్ పశ్చిమసూత్రపర్యన్తం తద్ద్వయాత్ మధ్యసూత్రపూర్వాగ్రవృత్తసన్ధ్యవధిసూత్రద్వయమాస్ఫాల్య ఏవం షట్కోణం కృత్వా తత్ షట్కోణం తిర్యగ్రేరవాస్ఫుష్టాస్ఫుష్టికయా మధ్యతోవృత్తం కృత్వా పూర్వలిఖితషట్కోణబాహ్యవృత్తాద్బహిరేకాఙ్గులాన్తరాలం క్రమేణ వృత్తద్వయం నిష్పాద్య సర్వమధ్యవృత్తమధ్యే కామకూటాక్షర మన్త్రేషు పఞ్చసు ప్రథమాక్షరభూతాం హృల్లేఖాం సవిన్దుకామాలిఖ్య తస్యా రేఫగర్భే సాధ్యాఖ్యాం చతుర్థస్వరగర్భే సాధకాఖ్యా సుభయోరన్తరా కర్మ చ సమాలిఖ్య బహిః షట్సు కోణేషు అధ-

విభజ్య విన్దుమాయాభ్యామధ ఊర్ధ్వం లిఖేత్ క్రమాత్।

వృత్తాన్తరాలయోర్బాహ్యే చతుఃషష్ట్యా ద్విరాలిఖేత్॥౪౩॥

ఏవం యన్త్రాణి పఞ్చ స్యుః పఞ్చానాం క్రమతః శివే!।

పఞ్చభిశ్చైకమస్త్యన్యద్యన్త్రం సుమహదద్భుతమ్॥౪౪॥

ద్వితీయ జఠరే త్వాద్యం సనామ విలిఖేత్తయోః।

బహిస్తృతీయరూపేణ షట్కోణేన ప్రవేష్టయేత్॥౪౫॥

చతుర్థం విలిఖేత్ కోణేష్వేషు షట్స్వపి పార్వతి!।

వేష్టయేత్ పఞ్చమేనైవ తద్యన్త్రం సర్వమోహనమ్॥౪౬॥

స్తనేషు త్రిషు కోణేషు తాం హృల్లేఖాం సవిన్దుకామాలిఖ్య ఉపరితనేషు త్రికోణేషు తామేవ విసర్జనీయాన్తాం సమాలిఖ్య షట్కోణబాహ్యవృత్తవీథ్యాం ప్రోక్తస్వరవికృతాక్షరాణి క్రమేణ అగ్రాత్ ప్రాదక్షిణ్యేన ప్రథమచతుఃషష్టిం తద్బాహ్యవృత్తవీథ్యాం తృతీయచతుఃషష్ఠిమక్షరాణి చ సమాలిఖ్య మనోషితేషు కర్మసు నియుఞ్జ్యాత్। ఏవమన్యాన్యపి కూటాక్షరాణి చత్వారి తథావిధే యన్త్రే ప్రోక్తక్రమేణ సమాలిఖ్య ప్రాగ్వత్తత్తద్గర్భాక్షరషోడ॒శకాదికం బాహ్యచతుఃషష్టికద్వయమాలిఖేత్। ఏవం పఞ్చ యన్త్రాణి మనీషితేష్వర్థేషు వినియుఞ్జాత్॥౪౨॥౪౩॥

పఞ్చభిరిత్యాదినా సర్వమోహనం ఇత్యన్తేనార్ధాద్యేన శ్లోకద్వయేన ప్రోక్తకూటమన్త్రపఞ్చకసముదాయాత్మకం షష్ఠం యన్త్రముపదిశతి ॥౪౪॥ తత్ర ద్వితీయకూటజఠరే—మన్మథకూటజఠరే। ఆద్యం—కామరాజకూటమ్। సనామ—సాధ్యసాకనామకర్మసహితం సాధకనామకర్మసహితమ్। తృతీయరూపేణ—కన్దర్పకూటరూపేణ। షట్కోణేన—కన్దర్పమన్త్రరూపస్య ద్వాదశ స్వరస్య లిపివశాత్ త్రికోణాత్మకత్వం తద్యుగలయోగతః షట్కోణత్వమ్॥౪౫॥ చతుర్థం—మకరకేతనకూటమ్। పఞ్చమేన—మనోభవకూటేన। తద్యన్త్రం—ఏవం నిర్మితమితిశేషః। ఏతదుక్తం స్యాత్—హృల్లేఖాం ప్రాగ్వన్నామసహితాం సమాలిఖ్య తాం ప్రథమభూతాం ద్వితీయస్య కూటాక్షరస్య గర్భగాం కృత్వా తద్ద్వితీయతృతీయేన ఏకాక్షరరూపేణ త్రికోణపుటితరూపషట్కోణేనావేష్ట్య తస్య షటసు కోణేషు చతుర్థం మకరకేతనకూటాక్షరమాలిఖ్య తత్షట్కోణం పఞ్చమకూటాక్షరవహ్నిస్థానగం యథా స్యాత్తథా(కోణం) గురుక్తక్రమతః సమాలిఖ్య వాఞ్ఛితార్థేషు వినియుఞ్జ్యాదితి॥౪౬॥

తస్యాపి పరతో బాహ్యే త్రైరావేష్ట్య పురోదితైః।
యన్త్రాన్తరం తు జనయేద్బహిర్మాతృకయాఽపి చ॥౪౭॥

యన్త్రాణ్యష్టౌ భవన్త్యేవం పఞ్చ కామాత్మకాని వై।
త్రైరసాధ్యం జగత్స్వేషు న కిఞ్చిన్న కదాచన॥౪౮॥

మనుజం మనుజేశం వా మహిలాం వా మదావిలామ్।
అష్టసూక్తేషు మధ్యస్థం భావయేత్ స్వేన తేజసా॥౪౯॥

ఏకీభూతం జపేదేతాన్యక్షరాణ్యపి పఞ్చ త్రైః।
తేన తే వశగాః క్షిప్రం యావజ్జీవం సునిశ్చితమ్॥౫౦॥

తస్యాపీత్యాదినా కదాచన ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన సప్తమమష్టమం చ యన్త్రద్వయం తత్సఙ్ఖ్యానిగమనం తదనుభావం చోపదిశతి। తత్ర తస్య—ప్రోక్తరూపస్య షష్ఠస్య మహాయన్త్రస్య। పరతః—పరం సప్తమం యన్త్రమిత్యర్థః। పురోదితైః—తైః స్వరవర్ద్ధితైరష్టభిరక్షరైరిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి—షష్ఠయన్త్రబాహ్యాక్షరస్పృష్టాస్పృష్టం వృత్తం కృత్వా। తద్బహిః—ప్రాగ్వదేకైకాఙ్గులాన్తరాలం వృత్తద్వయం విధాయ యన్త్రబాహ్యవృత్తత్రయవీథీద్వయే పూర్వవత్ చతుఃషష్టిద్వయం సమాలిఖేత్। ఏతత్ సప్తమం యన్త్రం, యన్త్రాన్తరం—అష్టమం యన్త్రమ్। బహిః ప్రోక్తచతుఃషష్టిద్వయవేష్టనాదితిశేషః। మాతృకయా అకారాదిక్షకారాన్తైరేకపఞ్చాశదక్షరైరావేష్టనాదిత్యర్థః। అపిచేతి(చ) సముచ్చయే। ఏతదుక్తం భవతి—సప్తమయన్త్రస్వరూపస్య బహిరప్యేకాఙ్గులాన్తరాలం వృత్తం విధాయ తస్యాం వీథ్యాం ప్రాగ్వదాదిక్షాన్తాన్యక్షరాణి సమాలిఖేదేతదష్టమం యన్త్రమితి॥౪౭॥ తేషాం పఞ్చానాం కామానాం ప్రోక్తధ్యేయవిగ్రహేణ స్థూలత్వం, ప్రోక్తమన్త్రపఞ్చకవిగ్రహేణ సూక్ష్మత్వం ప్రోక్తపఞ్చభూతసామర్థ్యరూపపఞ్చేన్ద్రియప్రభవజ్ఞానపఞ్చకవిగ్రహేణ పరరూపత్వం చ బుద్ధ్వా తైరమాధ్యకథనమిత్యాది సమ్ప్రదాయరహస్యార్థః॥౪౮॥

మనుజం ఇత్యాదిభిర్ముద్రయా ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః ప్రోక్తానామష్టానాం యన్త్రాణాం మనీషితార్థయోగేన జ్ఞానాన్తరభావనయా ఫలావాప్తిముపదిశతి। తత్ర మదావిలాం—గన్ధగజవత్। అష్టసూక్తేషు—ప్రత్యేకమితిశేషః। స్వేన తేజసా—స్వాత్మస్వరూపేణ॥౪౯॥

తేషు మధ్యస్థమాధ్యస్థమాత్మసాధ్యే జపారుణమ్।

తన్మన్త్రార్థప్రకాశైశ్చ తథాఽరుణతరైర్వృతమ్॥౫౦॥

భావయన్నాత్మనా గ్రస్తం జపేత్తాన్యక్షరాణ్యపి।

తేన తే వశగాః క్షిప్రం దద్యుః ప్రాణాన్ ధనాని చ॥౫౨॥

తస్య షష్ఠస్య మధ్యస్థబీజే మన్త్రేణ వేష్టయేత్।

ప్రాగ్వన్నిజసుషుమ్నాన్తర్భావయేద్యోనిముద్రయా॥౫౩॥

ఏవం తదష్టమధ్యస్థం కుమ్భం కృత్వా యథావిధి।

తేనాభిషిఞ్చేత్ దౌర్భాగ్యరోగదారిద్ర్యముక్తయే ॥౫౪॥

కుచన్దనైర్వా సిన్దూరైర్గైరికైర్ధరద్రైస్తు వా।

కృత్వా చక్రాష్టకం భూమౌ ఫలకాయాం శిలాసు చ ॥౫౫॥

ఏకీభూతమిత్యత్ర భావనాప్రకారోగురుముఖాదవగన్తవ్యః।
త్రైర్మన్త్రేరేకీభూతమిత్యన్వయః।మన్త్రతేజోభిరేకోభూతమిత్యర్థః। తేన ప్రయోగేణ ॥౫౦॥
తేష్విత్యాదిః శ్లోకః స్పష్టార్థః ॥౫౧॥ ప్రాణాన్ ధనాని చ—కిముతాన్యవస్తూనీత్యర్థః ॥౫౨॥
మధ్యస్థబీజే—కామరాజమన్మథకూటద్వయమిత్యర్థః।మన్త్రేణ—కామేశ్వరీవిద్యయా। అత్ర గురుముఖావాప్తార్థవిశేషస్తు మయోచ్యతే। యథా షష్ఠస్య మధ్యబీజ ఇత్యుక్త్యా ప్రోక్తానామష్టానాం యన్త్రాణాం మధ్యస్థం బీజం కామేశ్వరీనిత్యావిద్యయా వేష్టయేత్ తేనాప్యష్టౌ యన్త్రాణి భవన్తి। ఏవం సమ్భూయ షోడశ యన్త్రాణి స్యుః। అత్ర పఞ్చకామప్రసఙ్గాత్ కామేశ్వరీవిద్యయా వేష్టనసమ్బన్ధో జ్ఞాపిత ఇతి ప్రాగ్వత్—మన్త్రార్ణప్రకాశైరిత్యాద్యుక్తప్రకారేణ। యోనిముద్రయా—ఉపరిష్టాద్వక్ష్యమాణయా సుషుమ్నాన్తర్మూలాధారాది బ్రహ్మరన్ధ్రాన్తం వహ్నిసూర్యసోమాత్మకతేజస్త్రయాత్మకస్వరూపేణ గమాగమానుసన్ధానస్య యోనిముద్రాబన్ధ ఇతి సామయికీ సంజ్ఞా, తయా ఏషాం షోడశానామన్యేషాం చ యన్త్రాణాం సాధారణరూపతేతి సమ్ప్రదాయః ॥౫౩॥

ఏతదిత్యాదినా శ్లోకేన ప్రోక్తేష్వష్టసు యన్త్రేషు సమ్ప్రదాయప్రాప్తేష్వేషు యన్త్రేషు చ కుమ్భస్థాపనం తేనాభిషేకం తత్ఫలం చోపదిశతి, తత్ర యథావిధి—ఏతదుక్తం భవతి।తన్తువేష్టనత్రిలోహధాన్యనవరత్నప్రక్షేపమూలపల్లవముఖపిధానవాసో-యుగలవేష్టనష్టత్రింశత్కలావర్తనపూర్వకం ఉద్దేశ్యం తత్క్రమేణార్చయేదితి ॥౫౪॥

మధ్యే విద్యావృతం కృత్వా తత్రాఽఽవాహ్యాభిపూజ్య తామ్।

కామేశ్వరీతదగ్రస్థో జపేల్లక్షం పయోవ్రతః ॥౫౬॥

తేనాస్య పూర్వజన్మాన్త దుష్కృతాన్యపయాన్తి వై।

అస్మిన్ జన్మని మల్లక్ష్మీమవాప్య సుఖమేధతే ॥౫౭॥

నరం నారీం నృపం చాన్యం నగరం వాఽథ పత్తనమ్।
దేశం జనపదం విశ్వం తన్మధ్యే ప్రవిలిఖ్య తత్॥౫౮॥

పూజయేదరుణైః పుష్పైర్గన్ధైః కాశ్మీరసంయుతైః।
నైవేద్యైః కదలీదుగ్ధశర్కరాపాయసాదిభిః॥౫౯॥

మణ్డలం వా తదర్ద్ధం వా సప్తవాసరమేవ వా।
కన్దర్పసమసౌభాగ్యో జాయతే నియతం నరః॥౬౦॥

సువర్ణాదిషు సంలిఖ్య ధారణాద్ధరణీతలే।
లక్ష్మీకాన్తిధనారోగ్యైరాయుః పూర్ణమవాప్నుయాత్॥౬౧॥

కుచన్దనైరిత్యాదిభిరేధతే ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్యన్త్రలేఖనద్రవ్యవిశేషైస్తేషు కామేశ్వరీనిత్యార్చనక్రమతః ఫలాన్యుపది- శతి। తత్ర చక్రాష్టకమిత్యనేన రహస్యయన్త్రాత్మకమప్యుక్తం భవతి॥౫౫॥ మధ్యే విద్యావృతం ప్రాగ్వత్। తత్ర ప్రత్యేకం యన్త్రషోడ◌ఀశకస్య మధ్యేషు। అభిపూజ్య ఉక్తక్రమతః। పయోవ్రతః—క్షీరాహారీ॥౫౬॥ పూర్వజన్మాన్తదుష్కృతాని—చిరకాలోపాత్తాని దుష్కర్మాణి ఇత్యర్థః। అస్మిన్ జన్మని—తాదాత్వికకాలే॥౫౭॥

నరమిత్యాదిభిరాప్నుయాదిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైస్తైరేవ యన్త్రైర్విశ్వవశీకరణోపాయముపదిశతి। తత్ర తన్మధ్యే—ప్రోక్తయన్త్ర- షోడ◌ఀశకస్య మధ్యే। తత్—యన్త్రమ్॥౫౮॥ పాయసాదిభిః—అత్రాదిశబ్దేనాపూపాదికం కథయతి॥౫౯॥ మణ్డలం—మణ్డలమితి సప్తానాం వారాణాం ప్రత్యేకమఙ్గాఙ్గిభావేన సప్తవిధత్వాదేకోనపఞ్చాశద్దినాని సర్వైరుచ్యన్తే॥౬౦॥ సువర్ణాదిష్విత్యత్రాదిశబ్దేన రజతతామ్రభూర్జపత్రాదీన్యుచ్యన్తే। సంలిఖ్య—యన్త్రషోఀశకమితి శేషః॥౬౧॥

అనావృత్తైస్తు విద్యార్ణైః షోడశస్వరయోజనాత్।
ద్వానవత్యా శతం వర్ణా జాయన్తే మన్త్రసమ్భవాః॥౬౨॥

స్వరాణాం సర్వమన్త్రేషు యోజనం కేన హేతునా।
క్రియతే పరమేశాన! తన్మే కథయ సామ్ప్రతమ్॥౬౩॥

స్వరాః షోడశ దేవేశి! వ్యఞ్జనాని తథా పునః।
పఞ్చత్రింశత్ సమాఖ్యాతం తయోరన్యోన్యసఙ్గతైః॥౬౪॥

భారత్యా దేహభూతైస్తైర్వ్యఞ్జనైః స్వరయోజనమ్।
తత్ప్రాణయోజనం విద్ధి రహస్యం పరమేశ్వరి!॥౬౫॥

భారత్యా వర్ణరూపాయా హసా నేత్రే సమీరితే।
ప్రాణాః స్వరాః సమాఖ్యాతా విన్దుసర్గౌ తు చేతనా॥౬౬॥

అన్యాన్యవయవాని స్యురన్యాని పరమేశ్వరి!।
తేన తద్వ్యక్తితో వర్ణాః ప్రసీదన్తి న చాఽన్యథా॥౬౭॥

విన్దుసర్గౌ హసౌ తుర్యస్వరశ్చేతి చ పఞ్చమమ్।
భారత్యా మాతృకాదేహే విద్ధి చైతన్యజృమ్భణమ్॥౬౮॥

అనావృత్తైరిత్యాదిభిః సిద్ధిదా ఇత్యన్తైర్దశభిః శ్లోకైః కామేశ్వరోమన్త్రే అనావృత్తైరేకారాదిభిర్ద్వాదశభిరక్షరైః షోళశస్వరయోజనం శ్రన్యేషామపి సర్వేషాం మన్త్రాణాం

తథా స్వరయోజనం తద్వాసనాం చోపదిశతి। తత్ర—అనావృత్తైః—అపునరావృత్తైః। విద్యార్ణైః కామేశ్వరీనిత్యావిద్యాక్షరైర్ద్వాదశభిరితి శేషః। తాని కాని। ఐఀసకలహరనతయమదవ ఇతి । అత్ర పూర్వలకారాఙ్గీకారాత్ లకార ఉపేక్షితః లలయారభేదాత్॥౬౨॥ యోజనం—అపునరావృత్తైరక్షరైరితి శేషః। తత్—కారణం కథయేత్యన్వయః॥౬౩॥ వ్యఞ్జనాని—కాదిక్షాన్తాని। పఞ్చత్రింశదితి వ్యఞ్జనవిశేషణమ్। సమాఖ్యాతం—తయోః స్వరవ్యఞ్జనయోరన్యోన్యసఙ్గత్తైరేవ సమాఖ్యాతమిత్యర్థః॥౬౪॥ కథమిత్యపేక్షాయామాహ—భారత్యాః ఇతి। భారత్యా—మాతృకాయాః। దేహభూతైః—అవయయభూతైః। తత్త్రాణయోజనం—భారత్యాః ప్రాణయోజనమ్॥౬౫॥ హసౌ—హకారసకారౌ। నేత్రే—శివశక్తిరూపత్వాత్। చేతనా—చిద్రూపమ్॥౬౬॥ తేన—కారణేన। తద్యుక్తితః—హకారసకారస్వరైర్యోగతః॥౬౭॥

తేన తైర్వీనరూపాస్తు మన్త్రా విద్యాస్తథాఽపరే।

నిష్ప్రాణదేహవత్ కార్యకరణేష్వక్షమాః స్మృతాః॥౬౯॥

తేన సర్వత్ర తు మయా స్వరైర్యోగ ఉదీర్యతే।

యే యే మన్త్రాః ప్రోక్తవర్ణవిహీనాస్తైశ్చ యోజయేత్॥౭౦॥

తేన తే బలవన్తః స్యుః కార్యేషు చ ఫలాన్వితాః।

తస్మాత్ సర్వత్ర సంయోగాత్ స్వరైః సర్వార్థసిద్ధిదాః॥౭౧॥

ఏవం తైరేవ జాయన్తే యన్త్రాణి సబలాని వై।

ద్వాత్రింశద్వినియోగాంశ్చ వక్ష్యే తేషామనుక్రమాత్॥౭౨॥

వృత్తద్వయాన్తః షట్కోణం కృత్వా మధ్యే నిజేప్సితమ్।

మాయాగర్భం సమాలిఖ్య వేష్టయేన్మాతృకాక్షరైః॥౭౩॥

విన్దుసర్గావిత్యాదినా శ్లోకేన ఉక్తమర్థం నిగమయతి। చైతన్యజృమ్భణం—చైతన్యప్రసరః॥౬౮॥ ౬౯॥ త్రైః—పఞ్చభిః పరతేజోరూపదేవతాయాః। ప్రోక్తవర్ణవిహీనాః ప్రోక్తవర్ణ పఞ్చకవిహీనాః। యోజయేత్తద్వర్ణపఞ్చకమితిశేషః॥౭౦॥ తే—మన్త్రాద్యాః। అత్ర దశభిః శ్లోకైరేతదుక్తం భవతి—ఆదిక్షాన్తాక్షరరూపమాతృకావిగ్రహాయా భారత్యాః సర్వావయవభూతేషు సర్వాక్షరేషు స్థితేష్వపి తురీయస్వరవిన్దుస్వరా హకారసకారషోడ꠰శస్వరాక్షరాణాం దేహినాం దేహేషు ప్రాణచైతన్యాదివిజృమ్భణవత్ కార్యకారణత్వాద్వర్ణపఞ్చకవిహీనేషు తత్పఞ్చకయోజనాత్ సర్వత్ర స్వరయోగేన చ సర్వేషాం వలయోజనం చ భవతి॥౭౧॥

ఏవమిత్యాదినా శ్లోకేన కామేశ్వరీవిద్యాయాః స్వరవికృత్తై రక్షరేర్ద్వాత్రింశద్యన్త్రాణి ప్రస్తౌతి। తత్ర త్రైః—కామేశ్వరీవిద్యాయాః స్వరవర్ద్ధిత్రైర్ద్వానవత్యధికశతసఙ్ఖ్యైరక్షరైరిత్యర్థః॥౭౨॥

వృత్తద్వయేత్యాదినా శ్లోకేన ద్వాత్రింశద్యన్త్రసాధారణం స్వరూపముపదిశతి। తత్ర మాయాగర్భం—హృల్లేఖామధ్యే। సమాలిఖ్య ప్రాగ్వత్। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రాగ్వద్భ్రమేణం వృత్తం నిష్పాద్య తవ ప్రాగ్వత్ షట్కోణం కృత్వా తన్మధ్యే హృల్లేఖాం ప్రోక్తక్రమేణ వాఞ్ఛితార్థలిపిగర్భామాలిఖ్య షట్కోణకోణేషు షట్సు అగ్రాదారభ్య ప్రాదక్షిణ్యేన కామేశ్వరీవిద్యాయాః స్వరవికృతేషు ద్వానవత్యధికశతసఙ్ఖ్యేష్వక్షరేషు ఆది -

ప్రథమే కనకావాప్తిర్ద్వితీయే భూషణోదయః।
తృతీయే కన్యకాసిద్ధిశ్చతుర్థే భూపరిగ్రహః॥౭౪॥

పఞ్చమే వాహనావాప్తిః షష్ఠే స్త్రీవశ్యమీరితమ్।
సప్తమే భవనావాప్తిరష్టమే ధేనుసఙ్గమః॥౭౫॥

నవమే వశ్యేద్భూపం దశమే వారణం హయమ్।
ఏకాదశేన విజయీ నరః సమరసీమని॥౭౬॥

వాదేషు వ్యవహారేషు ద్యూతేషు వివిధేష్వపి।

ద్వాదశేఽభీతాఽఽవాప్తిః పరేణారివినాశనమ్ ॥౭౭॥

గజవాజిఖరోష్ట్రాణాం నరగోమృగపక్షిణామ్।
భుజఙ్గమేషమహిషవాజినాన్త్వాశు నాశనమ్ ॥౭౮॥

తత్తత్త్వచి చ తద్రక్తైర్లిఖితం తత్ర తత్ర చ।
స్థాపితం మణ్డలాన్మాసాత్ సప్తరాత్రాదథాపి వా ॥౭౯॥

చతుర్దశేన వృష్టిః స్యాత్ పరేణ జృమ్భణం రిపోః।
క్రోధవైరసముద్యోగరామనాదేరపి ధ్రువమ్ ॥౮౦॥

షట్కమాలిఖ్య వృత్తాద్బహిరేకాఙ్గులాన్తరాలం వృత్తం నిష్పాద్య తద్వీథ్యాం ప్రాగ్వదాదిక్షాన్తాన్యక్షరాణి లిఖేత్। ఏతత్ ప్రథమం యన్త్రమ్। అస్యైవ యన్త్రస్య షట్సు కోణేషు పూర్వం యన్త్రలిఖితాక్షరషట్కాదుపరితనాక్షరషట్కమాలిఖేత్। ఏతత్ ద్వితీయం యన్త్రమ్(౧)। ఏవం తేషు షట్సు కోణేషు క్రమేణ షడక్షరత ఆసమాప్తి లేఖనాత్ సమ్భూయ ద్వాత్రింశద్యన్త్రాణి క్రియన్త ఇతి ॥౭౩॥

ప్రథమఇత్యాదిభిర్యన్త్రశక్తయ ఇత్యన్తైరష్టాదశభిః శ్లోకైర్ద్వాత్రింశద్యన్త్రాణామసాధారణాని ఫలాన్యుపదిశతి। తత్ర సర్వాణి యన్త్రాణి ప్రత్యేకం సర్వాభీష్టప్రదాని। అమితావాప్తిరిత్యాదీని అమితావాప్తిరిత్యాదినియమాత్తదసాధారణత్వాత్। వివిధేషు సజీవనిర్జీవభేదతః।।౭౪–౭౬॥పరేణ—త్రయోదశేన। గజాదీనాం నాశనం త్రయోదశేన యన్త్రేణ ॥౭౭॥౭౮॥

షోడశేన ఘృతేనాగ్నౌ భూతాద్యైర్నైవ బాధ్యతే।
తతః పరేణ యన్త్రేణ ఖాతేన ధరణీతలే ॥౮౧॥

రక్షా భవతి సర్వత్ర ప్రాణినాం భవతి ధ్రువమ్।
అనన్తరాభ్యాం ఖననాత్ కలహోద్వే గయోర్ద్వయోః॥౮౨॥

సస్యానాం బహుభిః క్లేశైర్నాశః స్యాద్భూరుహామపి।
దేశానామపి చాన్యోన్యకలహాత్ పీడనం భవేత్॥౮౩॥

అనన్తరేణ యన్త్రేణ విరోధీ భూభుజాం భవేత్।
రాష్ట్రసన్ధితలే తస్య ఖననేనాల్పకాలతః॥౮౪॥

ఏకవింశేన యన్త్రేణ రోగార్తా వైరిణో ధ్రువమ్।
ద్వావింశేన గవాం రోగస్త్రయోవింశేన దన్తినామ్॥౮౫॥

చతుర్వింశేన వాహానాం పఞ్చవింశేన భూభుజామ్।
షడ్వింశేన ప్రధానానాం రోగావాప్తిర్ధృఢం భవేత్॥౮౬॥

సప్తవింశేన తేషాన్తు ప్రోక్తానాం క్లేశనాశనమ్।
అష్టావింశేన యన్త్రేణ కృత్యా ప్రతినివర్తతే॥౮౭॥

ధారణాద్భూషు ఖననాత్ వృక్షాగ్రాదిషు బన్ధనాత్।
తడాగకూపవాప్యాదిష్వర్పణాద్యాతి సా ధ్రువమ్॥౮౮॥

తతః పరేణ యన్త్రేణ వాగ్మీ మూకోఽపి జాయతే।
తత ఊర్ధ్వేన యన్త్రేణ వైరివాక్స్తమ్భనం భవేత్॥౮౯॥

ఏకత్రింశేన యన్త్రేణ వాహానాం దన్తినామపి।

రక్షా భవతి తద్భూషు ఖననాద్ధారణాదపి ॥౬౦॥

తత్రతత్ర—గజాదీనామాలానస్థానేషు । మణ్డలాత్—ప్రాగ్వత్ ॥౭౯॥౮౦॥౮౧॥ ఖననాత్ । సస్యాదీనాం స్థానేష్విత్యర్థః ॥౮౨॥ ప్రోక్తానామత్ర ప్రకరణే క్లేశనాశనమ్ ॥ ౮౩॥౮౪॥౮౫॥

ద్వాత్రింశేనామ్బుధౌ పోతా న క్లిశ్యన్తి కదాచన ।
పారం ప్రయాన్తి చాఽక్లేశాద్విచిత్రా యన్త్రశక్తయః ॥౯౧॥

షోడ॒శానాం తు నిత్యానాం ప్రత్యేకం తిథిషు క్రమాత్ ।
తత్తత్తిథౌ తద్భజనం జపహోమార్చనాదినా ॥౯౨॥

ఘృతం చ శర్కరా దుగ్ధమపూపం కదలీఫలమ్ ।
క్షౌద్రం గుడ॒ం నాలికేరం ఫలం లాజాం తిలం దధి ॥౯౩॥

పృథుకం చణకం ముద్గం పాయసం చ నివేదయేత్ ।
ప్రతిపత్తిథిమారభ్య క్రమాత్పఞ్చదశస్వపి ॥౯౪॥

కామేశ్వర్యాదిశక్తీనాం సర్వాసామపి చోదితామ్ ।
ఆద్యాయా లలితాయాస్తు సర్వాణ్యేతాని సర్వదా ॥౯౫॥

నివేదయేచ్చ జుహుయాద్వహ్నౌ దద్యాన్నృణామపి ।
విద్యాశక్తిమతాం నిత్యమభీష్టావాప్తయేఽనిశమ్ ॥౯౬॥

తత్తద్విద్యాక్షరప్రోక్తమౌషధం తత్రప్రమాణతః ।

సంపిష్య గుటికాం కృత్వా తాభిః సర్వత్ర సాధయేత్॥౯౭॥

౮౬॥౮౭॥ ప్రోక్తానాం ధారణాదితి। సర్వత్ర యన్త్రాణి ధారణస్థాపనార్చనాద్యైః ఫలప్రదానీత్యర్థః॥౮౮॥ ౮౯॥౯౦॥౯౧॥

షోడ఼శానామిత్యాదినా శ్లోకేన ప్రతిపదాదిపఞ్చదశ్యన్తాసు తిథిషు తత్తత్తిథినిత్యాభజనక్రమముపదిశతి। తత్ర జపహోమార్చనాదినా—ఆదిశబ్దేన తర్పణాఽభిషేకా ఉచ్యన్తే॥౯౨॥

ఘృతమిత్యాదిభిరనిశమిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః పఞ్చదశసు తిథిషు పఞ్చదశనివేద్యద్రవ్యాణి తద్దినయోగప్రకారాం- శ్చోపదిశతి। తత్ర క్రమాదితి। శక్తితిథినివేద్యద్రవ్యాణాం ప్రత్యేకం క్రమం దర్శయతి। సర్వాణ్యేతాని—నివేద్యద్రవ్యాదీని। సర్వదాసర్వా—అపి పఞ్చదశనిత్యామయత్వాత్॥౯౩॥౯౪॥౯౫॥౯౬॥

అర్ఘ్యవత్తర్పణం నిత్యం స్నానం పానం చ భోజనమ్।

పటీరసంయుతం భాలే ధారణం సర్వసిద్ధికృత్॥౯౮॥

రాజ్ఞాం విశేషతో రక్షాం కుర్యాదేతైస్తు నిత్యశః।

స్నానే పానే ధారణే చ గులికాయోజనేన వై॥౯౯॥

రోగాపమృత్యుకృత్యాదిదోషా గ్రహసముద్భవాః।

న బాధన్తే తతో నిత్యమర్చయేత్ స్వగృహే క్వచిత్॥౧౦౦॥

ఏషా రసమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।

అస్యా నిష్పాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్॥౧౦౧॥

ఇతి శ్రీషోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే సప్తమం

పటలం పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్ ॥ ౭ ॥

తత్తదిత్యాదిభిః క్వచిత్ ఇత్యన్తైః శ్లోకైః సర్వాసాం విద్యానాం తత్తదక్షరీషధిభిర్గులికానిర్మాణం తద్వినియోగం తత్ఫలం చోపదిశతి। తత్ర— తత్ప్రమాణతః—తత్తదక్షరాహత్తిసంఖ్యామానతః॥౯౭॥ పటీరం—చన్దనమ్ ॥౯౮॥ ఏతైః— గులికాకృత్రైరీషధైః॥౯౯॥ క్వచిద్—దేవతాసపర్యాస్థానే॥౧౦౦॥౧౦౧॥

ఇతి శ్రీషోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే ప్రపఞ్చసారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన

సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం మనోరమాఖ్యాయాం

వ్యాఖ్యాయాం కామేశ్వరీనిత్యాభిధానప్రకాశపరం సప్తమం పటలం

పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్॥౭॥

గ్రన్థసఙ్ఖ్యా—

యన్త్రాణి స్యుః సప్తమేఽష్టౌ చత్వారింశచ్చ సఙ్ఖ్యయా।

వ్యాఖ్యాగ్రన్థాః సత్రిపాదాః చతుర్దశశతద్వయమ్॥౧॥

అథ అష్టమం పటలమ్ ।

అథ షోడశనిత్యాసు తృతీయాం భగమాలినీమ।
శృణు దేవి! ప్రవక్ష్యామి సాఙ్గాం సావరణాం క్రమాత్॥౧॥

తదఙ్గాన్యథ తద్ధ్యానం తదావరణదేవతాః।
తత్పూజాయాః క్రమం హోమం యన్త్రాణి వివిధాని చ॥౨॥

తన్మన్త్రోద్ధార ఉదితః పూర్వమేవ మయా తవ।
అఙ్గాని మన్త్రవర్ణైః స్యాదాద్యేన హృదుదీరితమ్॥౩॥

తతశ్చతుర్భిః శీర్షం స్యాత్ శిఖా త్రిభిరుదీరితా।
చతుష్టయత్రయైః శేషాణ్యఙ్గాని షడితి క్రమాత్॥౪॥

అరుణామరుణాకల్పాం సున్దరీం సుస్మితాననామ్।
త్రినేత్రాం బాహుభిః షడ్భిరుపేతాం కమలాసనామ్॥౫॥

అథ అష్టమం పటలమ్।

పూర్వస్మిన్ సప్తమే పటలే ద్వితీయాయాః కామేశ్వరీనిత్యాయా విధానముపదిశ్యానన్తరం తృతీయాయా భగమాలినీనిత్యాయా విధానక్రమముపదిశతి। అథ షోడశేత్యాదినా అస్య సా ఇత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణాష్టమేన పటలేన। తత్రాఽథ షోడశేత్యాదినా వివిధాని చేత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పటలార్థానుద్దిశతి॥౨॥

తన్మన్త్రోద్ధారఇత్యాదినా క్రమాదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన షడఙ్గన్యాసక్రమముపదిశతి। తత్ర పూర్వం తృతీయపటలే। అఙ్గాని—షట్స్వ్యేదితి శేషః। ఆద్యేన—మూల విద్యాయా ఆద్యేనాక్షరేణ॥౩॥ చతుష్టయత్రయైః—చతుర్భిశ్చతుర్భిరక్షరైః। శేషాణ్యఙ్గాని కవచనేత్రాస్త్రాణి। అత్రాపి ప్రాగ్వజ్జాతియోజనం కుర్యాత్॥౪॥

అరుణామిత్యాదిభిర్మదాత్మభిరిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్దేవ్యాః సపరివారాయా నిత్యపూజాధ్యానముపదిశతి, తత్ర కమలాసనామ్—అమ్బుజాసనే స్థితామ్। వామబాహుభిరూర్ధ్వాది-

కల్హారపాశపుణ్డ్రేక్షుకోదణ్డాన్వామబాహుభిః।

దధానాం దక్షిణైః పద్మమఙ్కుశం పుష్పసాయకమ్॥౬॥

తథావిధాభిః పరితో వృతాం శక్తిగణైస్తుతైః।

అక్షరోత్థాభిగ్న్యాభిః స్మరోన్మాదమదాత్మభిః॥౭॥

పఞ్చత్రింశచ్చతార్ణైస్తై రూపిణీశక్తిపఞ్చకమ్।

సప్తాక్షరీం చ సంయోజ్య శక్తీస్తత్సఙ్ఖ్యకా యజేత్॥౮॥

మదనాం మోహినీం లోలాం జమ్భినీముద్యమాం శుభామ్।

హ్లాదినీం ద్రావిణీం ప్రీతిం రతిం రక్తాం మనోరమామ్॥౯॥

సర్వోన్మాదాం సర్వసుఖామమనఙ్గా మభితోద్యమామ్।

అనల్పాం వ్యక్తవిభవాం వివిధక్షోభవిగ్రహే॥౧౦॥

ఏతాః స్యుః శక్తయః పఞ్చపఞ్చాశద్భిః శతంద్వయమ్।

తాభిర్వృతాం తు తాం దేవీం పూజయేద్వాఞ్ఛితాప్తయే॥౧౧॥

క్రమతః ॥౬॥ తథావిధాభిః శక్తిగణైరిత్యుక్తిః స్వాతన్త్ర్యాత్ । అన్యాభిః—
మదనామిత్యాద్యాభిరక్షరశక్తివ్యతిరిక్తాభిః । స్మరోన్మాదమదాత్మభిః స్మరోన్మాదశ్చమదశ్చ
యేషాం ఏతద్విశేషణం సర్వశక్తిగణసాధారణమ్ ॥౭॥

(ఏవం)పఞ్చత్రింశదిత్యాదినా శ్లోకేన దేవ్యాః పరివారభూతా మన్త్రాక్షరాత్మికాః
పఞ్చత్రింశచ్ఛతసఙ్ఖ్యాతాః శక్తీస్తావత్సఙ్ఖ్యాస్తద్విద్యాశ్చోపదిశతి । ఏతదుక్తం భవతి—
సబిన్దుకం ద్వాదశస్వరముచ్చార్య తదను మన్త్రాక్షరాణి పఞ్చత్రింశచ్ఛతసఙ్ఖ్యాకాని క్రమతః
ప్రత్యేకముచ్చార్య తదుపరి రూపిణీశక్తిపాదుకాం పూజయామీత్యుచ్చరేత్ తేన
పఞ్చత్రింశదధికశతవిద్యాక్షరసఙ్ఖ్యాకా విద్యాస్తావత్సఙ్ఖ్యాః శక్తయశ్చ సమ్భవన్తి ॥౮॥

మదనామిత్యాదిభిర్వాఞ్ఛితాప్తయ ఇత్యన్తైస్త్రిభిః
శ్లోకైర్వింశతిశక్తిభిర్మన్త్రాక్షరశక్తిభిశ్చావరణద్వయముపదిశతి । తత్ర వివిధక్షోభవిగ్రహే—
వివిధవిగ్రహా క్షోభవిగ్రహా చ ॥౯॥౧౦॥ ఏతాః స్యుః శక్తయ ఇతి ।
మదనాద్యాభివింశతిశక్తిభిరక్షరో-

అథ పూజాక్రమం దేవి! శృణు సర్వార్థదాయకమ్ ।

యేన విశ్వం వశే భూయాదపి స్థావరజఙ్గమమ్ ॥౧౨॥

చతురస్రద్వయం కృత్వా కుర్యాద్ద్వారం తు పశ్చిమే ।

తన్మధ్యేఽబ్జం పఞ్చదలం కృత్వా తత్కర్ణికాగతమ్ ॥౧౩॥

యోనిద్వయం తయోర్మధ్యే తిర్యగ్రేఖావిధానతః ।

పఞ్చత్రింశచ్ఛతం సఙ్ఖ్యాయోనయః పరితః స్థితాః ॥౧౪॥

అగ్రాద్విలోమగాస్తాస్తు శక్తీః సంస్థాప్య పూజయేత్ ।

మధ్యే వృత్తత్రయం కుర్యాత్తత్ర వింశతిరేఖయా ॥౧౫॥

నిష్పాద్య తావతీర్యోనీర్మదనాద్యాః సమర్చయేత్।
వృత్తాన్తరాలే త్వభితో యజేదఙ్గాని షట్ క్రమాత్ ॥౧౬॥

ర్థాభిః శక్తిభిశ్చ పఞ్చపఞ్చాశచ్చతం శక్తయ ఇత్యర్థః। ద్వయం—ఆవరణయోరితిశేషః। ప్రోక్తసఙ్ఖ్యాః శక్తయః—ప్రోక్తక్రమేణ ఆవరణద్వయమిత్యర్థః॥౧౧॥

అథ పూజేత్యాదిభిర్న రాధిపానిత్యన్తైరర్ధాధిక్రైస్త్రయోదశభిః శ్లోకైర్దేవ్యా నిత్యపూజాక్రమం తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర యేన — పూజాక్రమేణ ॥౧౨॥ చతురస్రద్వయమిత్యాదిభిః క్రమాదిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైరేతదుక్తం భవతి—అన్తర్బహిర్విభాగేన చతురఙ్గులాన్తరాలాం సమచతురస్రాం వీథీం కృత్వా తస్యాః పశ్చిమదిగ్భాగతో మధ్యే ద్వారం కృత్వా తస్య చతురస్రస్య మధ్యే పఞ్చదలకమలం విధాయ వృత్తద్వయయుక్తాయాం తత్కర్ణికాయాం సమత్రిరేఖాం కర్ణికామధ్యవృత్తస్పృష్టాగ్రస్త్రయాం యథామానం యోనిం కృత్వా(తస్య ఏకాం రేఖాం చతుర్వింశతిధా విభజ్య తైరంశైస్త్రయోవింశతిచిహ్నాని కృత్వా తస్యాస్తిసృషు రేఖాసు తథా కృత్వా తేషు ఏకాంశ్మానమభితస్త్యక్త్వా తదన్తః ప్రాగ్వత్ సమత్రిరేఖాం యోనిం విధాయ) తస్యా యోన్యా ఏకాం రేఖామేకవింశతిధా విభజ్య తేషు వింశతిచిహ్నాని రేఖాసు ప్రత్యేకం కృత్వా తేషు బాహ్యాభ్యన్తరచిహ్నేషు చిహ్నచిహ్నామితి క్రమేణ పఞ్చచత్వారింశద్రేఖాస్తిర్యగ్రూపాః ప్రతిపార్శ్వం విలిఖేత్। ఏవం కృతే బాహ్యరేఖాగ్రాణి ఆన్తరరేఖాగ్రాణి చ త్రికోణాని పఞ్చత్రింశదధికశతసంఖ్యాకాని భవన్తి। తదన్త

() ఏతచిహ్నాన్తర్గతోగ్రన్థః టీం పుం నాస్తి।

తన్మధ్యే భగమాలాం తామావాహ్యోక్తస్వరూపిణీమ్।

సంస్థాపనాదిభిర్యుక్తామర్చయేదుపచారకైః॥౧౭॥

అర్ఘ్యమఙ్గైశ్చ మూలేన సంసాధ్యాభ్యుక్ష్య మూలతః।
ద్వారస్య పార్శ్వయోరాగద్వేషశక్తీస్తథాఽర్చయేత్॥౧౮॥

శబ్దస్పర్శౌ తథా రూపం రసం గన్ధం చ పూర్వవత్।
తదన్తవృత్తయోర్మధ్యే షడఙ్గాని తథాఽర్చయేత్ ॥౧౯॥

తదన్తర్భగమాలాయాం మదనాద్యాస్తథాఽర్చయేత్।
మధ్యే చ దేవీమభితో (షడే) యజేతాన్యాయుధాన్యపి॥౨౦॥

తతో దేవీం షోడశభిరుపచారైరుదీరితైః।
పూజయేదాద్యవర్ణేన విదధ్యాత్తద్వలిద్వయమ్॥౨౧॥

త్ర్యస్రరేఖాత్రయస్పృష్టరేఖం భ్రమేణ వృత్తం నిష్పాద్య తదన్తరేఽపి తద్వ్యాసపఞ్చమాంశమానభ్రమేణ వృత్తం నిష్పాద్య తయోర్విష్కమ్భషోడశాంశసహితం విష్కమ్భమానం త్రిగుణీకృత్యతత్ సముదాయమానం దశధా విభజ్య తేషు ఏకైకాంశచిహ్నాని పరితస్తద్వృత్తద్వయే దశ దశ విధాయ తేషు క్రమేణ బాహ్యాదాభ్యన్తరం తస్మాద్బాహ్యమితి గోమూత్రికాక్రమేణ తిర్యగ్రుపా వింశతిరేఖా విలిఖేత్। ఏవం కృతే బాహ్యవృత్తస్పృష్టాగ్రాణి ఆన్తరవృత్తస్పృష్టాగ్రాణి చ త్ర్యస్రాణ్యభితో వింశతిసఙ్ఖ్యాని సమ్భవన్తి। అన్తర్బహిర్విభాగేన చతురఙ్గలాన్తరాలాం సమచతురస్రాం వీథీం తేషు సర్వేషు ఉక్తక్రమేణ ఉక్తాః శక్తీః పూజయేదితి॥౧౩॥౧౪॥౧౫॥౧౬॥౧౭॥ అభ్యుక్ష్య—స్వాత్మాదీని। మూలతః—మూలవిద్యయా। పూర్వవత స్వరూపిణీతి త్ర్యక్షరసహితమ్॥౧౮॥ తదన్తవృత్తయోర్మధ్యే—పఞ్చదల పద్మస్య కర్ణికావృత్తద్వయవోర్థ్యామ్। తథాచ వాయవ్యాదిక్రమేణ తదన్తర్యోర్న్యోర్మధ్యస్థపఞ్చత్రింశచ్చతసఙ్ఖ్యాత్రికోణమధ్యేషు, అగ్రాద్యప్రాదక్షిణ్యేన॥౧౯॥ తదన్తర్భగమాలాయాం—వృత్త(ద్వ)యోర్మధ్యస్థవింశతిత్రికోణేషు మధ్యేఽథ దేవీమభితః ఏతదుక్తం భవతి—తదన్తర్వృత్తవీథీమధ్యే దేవ్యాః షడఙ్గాయుధాని। తాం వృత్తవీథీం

తిర్యగ్రేఖాషట్కోణం షోఢ़ా విభజ్య దేవ్యా వామాధరహస్తస్థాదీని దక్షిణాధరహస్తస్థాన్తాని అగ్రాద్యప్రాదక్షిణ్యేన క్రమేణార్చయేదితి ॥౨౦॥ ఆద్యవర్ణేన—మన్త్రాద్యేనాక్షరేణ సార్ద్ధమితి శేషః। మూలమన్త్రాద్యక్షరం సవిన్దుకం ద్వాదశ-

జపేదష్టోత్తరశతమగ్రే దేవ్యాస్తు నిత్యశః।
ప్రాగ్వదగ్నిముఖం కృత్వా హోమం కుర్యాద్దశాంశతః॥౨౨॥

సంయోజ్య విన్దౌ తాం ప్రాయో మూలేనాభ్యర్చ్య తాం తథా।
స్వాత్మన్యుద్వాసయేదుక్తప్రకారేణ మహేశ్వరీమ॥౨౩॥

దేవ్యాత్మా వశయేద్విశ్వం నరనారీనరాధిపాన్।
కామ్యహోమమథో వక్ష్యే నానాభీష్టాప్తిదాయకమ్॥౨౪॥

త్రిమధ్వక్తైః పుణ్డరీకైర్హోమాద్విప్రా వశం నయేత్।
ఆరగ్వధైస్తు రాజానం కరవీరైస్తు వైశ్యకమ్॥౨౫॥

ఉత్పలైర్వశయేచ్ఛూద్రం వనితాం జపయా హుతైః।
బిల్వైర్లక్ష్మీర్భవేజ్జ్యోమైర్భూమ్యాద్యైః కమలైర్ధుతాత్॥౨౬॥

కైరవైర్వాహనావాప్తిర్వ(ర్ద్ధ)రపుష్పైర్మహద్యశః।
సౌభాగ్యం చమ్పకైః ద్ర్వైరక్తసౌగన్ధికం హునేత్॥౨౭॥

తగరైర్వస్త్రసంసిద్ధ్యై పున్నాగైర్భూషణాప్తయే।
మధుకైః కన్యకాసిద్ధ్యై పలాశైః స్వర్ణసిద్ధయే॥౨౮॥

స్వరం సర్వాసామావరణశక్తీనాం మన్త్రాక్షరం కుర్యాత్ ఇత్యర్థః। బలిద్వయం—పూజారమ్భే షోడ్ఁశాక్షరమన్త్రేణ పూజావసానే కురుకుల్లాసప్తాక్షర్యా చ। సర్వత్ర పూజాదావవసానే చ నాథార్చనం కుర్యాదితి మన్త్రసమ్ప్రదాయార్థః॥౨౧॥ దశాంశతః—క్రమహోమానన్తరం జపదశాంశమూలమన్త్రేణ హోమం కుర్యాత్। ఏతత్ సర్వాసాం సాధారణమ్॥౨౨॥ ఉక్తప్రకారేణ ప్రధానదేవ్యాః పూజావమానే ఉక్తేన క్రమేణ॥౨౩॥ దేవ్యాత్మా—ప్రాగ్వన్న్యాసదేవీరూపాద్వయ భావనయేత్యర్థః। అత్రాపి పురశ్చరణార్థం కేవలం దశసాహస్రం విద్యా జపిత్వా తద్దశాంశం తర్పణాదికం కుర్యాదితి సమ్ప్రదాయార్థః॥౨౪॥

కామ్యహోమభిత్యాదిభిః పరమేశ్వరీత్యన్తైరర్ద్ధాద్యైః పఞ్చభిః శ్లోకైః నానావిధద్రవ్యహోమైర్నానాఫలావాప్తిముపదిశతి। తత్ర త్రిమధ్వక్తైః—త్రిమధూని—క్షౌద్రాజ్యదుగ్ధాని

కింశుకైరంశుకావాప్త్యై పాటలైః పశుసిద్ధయే।

రక్తోత్పలైః సర్వసిద్ధ్యై హోమయేత్పరమేశ్వరి!॥౨౯॥

అథ యన్త్రాణి వక్ష్యామి వాఞ్ఛితార్థప్రదాని తు।

చన్దనాగురుకర్పూరకస్తూరీకుఙ్కుమైర్లిఖేత్॥౩౦॥

సర్వాణి సర్వతో యన్త్రాణ్యభీష్టావాప్తికాముకః।

సువర్ణే రజతే తామ్రే త్వంశుకే భూర్జపత్రకే॥౩౧॥

ధారణం మూర్ధ్ని బాహ్వోర్వా కణ్ఠే కట్యాం ప్రకోష్ఠకే।

నిధాయ క్వాపి పూజాం వా కుర్యాద్యన్త్రాణ్యశేషతః॥౩౨॥

షట్కోణం వృత్తయోర్మధ్యే కృత్వా తన్మధ్యతస్తథా।

యోనిం విలిఖ్య తన్మధ్యే మాయాం సాధ్యసమన్వితామ్॥౩౩॥

విలిఖ్య కోణత్రితయే వహ్ని షట్కేపి సంలిఖేత్।
ఏకైకవృత్తయోర్మధ్యే శేషార్ణాని సమాలిఖేత్॥౩౪॥

బహిర్మాతృకయా వేష్ట్యవృత్తాన్తవిన్దుయుక్తయా।
ఏవం యన్త్రాణి మన్త్రార్ణైర్దశభిర్దశభిర్భవేత్॥౩౫॥

క్షౌద్రదుగ్ధదధోని వా। అస్మిన్ ప్రకరణే సర్వాణి ప్రోక్తాని హోమద్రవ్యాణి త్రిమధ్వక్తాన్యేవ జుహుయాదిత్యర్థః। సర్వత్ర కామ్యహోమేషు పూర్వం స్వనిత్యక్రమం నిర్వర్త్యానన్తరం వహ్నౌ తత్తద్విద్యాయాః పరివారాతహుతోర్హుత్వా పశ్చాత్ ప్రోక్తద్రవ్యైః ప్రోక్తసంఖ్యం తత్తన్మూలమన్త్రేణ ప్రోక్తఫలావాప్తయే జుహుయాత్। హోమేషు సర్వత్ర హోమాన్తే హుతసంఖ్యం మూలమన్త్రం జపేదితి సర్వత్రసమయః॥౨౫॥౨౬॥౨౭॥౨౮॥ రక్తోత్పలైః—రక్తకుముదైః॥౨౯॥

అథ యన్త్రాణీత్యాదిభిరశేషత ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్యన్త్రకథనప్రస్తావపూర్వ తన్త్రసాధారణం యన్త్రలేఖనద్రవ్యం యన్త్రాధికరణాని యన్త్రధారణప్రకారాంశ్చోపదిశతి॥౩౦॥౩౧॥౩౨॥

షట్కోణమిత్యాదిభిర్విధీయత ఇత్యన్తైః (స్త్రిభిః) షడ్భిః శ్లోకంశ్చతుర్దశయన్త్రనిర్మాణక్రమముపదిశతి। తత్ర మాయాం—హృల్లేఖామ్। సాధ్యసమన్వితామ్—ప్రాగ్వత్తత్ర

చరమేఽమృతషష్ఠ్యైవ శేషం సంపూజయేచ్ఛివే!
జ్యా కందావోఽమ్బు హృత్స్వేన మాయయాఽమృతపఞ్చకమ్॥౩౬॥

తత్పఞ్చకం స్వరైరేభ్రిదాదశీతిర్మాయయా తథా।

త్రైః షణ్ఢహీనైః షష్టిః స్యాన్మాయయా చ తథా భవేత్ ॥౩౭॥

షష్ట్యా శతం సముద్దిష్టం వర్ణేష్వమృతవిగ్రహమ్ ।
తేషాం సర్వత్ర తన్త్రేఽస్మిన్ వినియోగోవిధీయతే ॥౩౮॥

మాయామధ్యే ఏకమేకం మన్త్రాక్షరం చ లిఖేదితి సమ్ప్రదాయః ॥౩౩॥౩౪॥ శేషార్ణాని క్రమేణ పఞ్చవింశత్యధికశతసంఖ్యాని ॥౩౫॥ చరమే—చతుర్దశయన్త్రే । అమృతషష్ట్యా—వక్ష్యమాణ్యా జ్యాకం దావోమ్బుహృత్స్వేనేతి । జ్యా—జకారః । కం—సకారః । దావః—ఠకారః । అమ్బు—బకారః । హృత్—సకారః । స్వేన—విన్దునా । మాయయా—విసర్జనీయేన ॥౩౬॥ మాయయా తథా । బిన్దుసహితేషు—స్వరభేదాదశీతిసంఖ్యాతేష్వమృతాక్షరేషు విన్దుమపాస్య సర్వత్ర విసర్జనీయయోజనాత్ తాన్యేవాక్షరాణి అశీత్యక్షరాణి భవన్తీత్యర్థః । షండ్రహీనైః—ఋఋలౄలౄ ఇత్యక్షరవిహీనైః । మాయయా చ తథాభవేత్ షణ్ఢచతుష్టయహీనైర్విసర్జనీయయోజితైరపి షష్ట్యక్షరాణి స్యురిత్యర్థః ॥౩౭॥ షష్ట్యాశతం సముద్దిష్టమిత్యుక్తిః షణ్ఢచతుష్టయోపేతత్వాత్ । వర్ణేషు—మాతృకాయామ్ । అమృతవిగ్రహం—వర్ణపఞ్చకమితిశేషః । అత్ర చతుర్దశ షణ్ఢాన్ వినాఽమృతాక్షరాణాం సఙ్ఖ్యా వింశత్యధికం శతమేవ । తేషాం షణ్ఢయుక్తానాం షష్టిశతసంఖ్యానామమృతాక్షరాణం చతుర్దశానాం యన్త్రాణాం విరచనాక్రమాయథా—ఏకైకాఙ్గులాన్తరాలాని త్రీణి వృత్తాని క్రమేణాన్తర్బహిర్విభాగేన కృత్వా తేషు అన్తస్థతృతీయవృత్తమధ్యే యథామానం షట్కోణం విధాయ తన్మధ్యే సమత్రిరేఖాం స్వాభిముఖాం యోనిం విలిఖ్య తన్మధ్యే నామోపేతాం హృల్లేఖామాలిఖ్య తదన్తర్మాయాంశే మన్త్రాద్యక్షరమాలిఖ్య బహిస్త్రికోణేషు మన్త్రస్య ద్వితీయతృతీయచతుర్థాక్షరాణ్యాలిఖ్య బహిః షట్సు కోణేషు అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన పఞ్చమాదిదశమాన్తాని వర్ణాన్యాలిఖ్య తద్బహిర్వృత్తవీథ్యాం ఏకాదశాక్షరాదీని పఞ్చవింశత్యధికశతసంఖ్యాని మన్త్రశేషాక్షరాణి ప్రాగ్వత్ సమాలిఖ్య తద్వహిర్వృత్తవీథ్యాం తథైవ సవిన్దుకాన్యక్షరాణి ప్రాగ్వత్ సమాలిఖ్య తద్బహిర్వృత్తవీథ్యాం తథైవ సవిన్దుకాన్యక్షరాణి ఆదిక్షాన్తాని సమాలిఖేత్ ఏతత్ ప్రథమం యన్త్రమ్ । ద్వితీయాదిత్రయో-

చర్తుదశానాం యన్త్రాణాం వినియోగం శృణు ప్రియే! ।
వశ్యమాకర్షణం స్తమ్భమారోగ్యం విజయం శ్రియమ్ ॥౩౯॥

రక్షాం గజాశ్వగోమేషమహిషాణామనుక్రమాత్।
నరనారీనృపాణాం చ ప్రోక్తయోగేన సాధయేత్॥౪౦॥

అమృతార్ణైః స్వమూలార్ణైః లలితారహితైస్తు తైః।
నిత్యాచతుర్దశార్ణైశ్చాప్యేకషష్టిశతేన చ॥౪౧॥

షట్పఞ్చాశత్సమోపేతం చతుఃశతముదీరితమ।
త్రైర్యన్త్రరచనాయోగం ఫలాని చ శృణు ప్రియే!॥౪౨॥

దశాన్తేషు ద్వాదశసు యన్త్రేషు ప్రథమయన్త్రలిఖితాక్షరదశకోపరిస్థం దశకం ద్వితీయే తృతీయే తుర్యరతృతీయదశకం ఏవం క్రమేణ ద్వాదశసు సమాలిఖ్య బహిః శేషాక్షరవేష్టనే పఞ్చవింశత్యధికశతసంఖ్యాక్షరసిద్ధ్యర్థం తన్మధ్యలిఖితాక్షరదశకదశమాక్షరాదుపరితనముపరితనమన్త్రాక్షరమారభ్య హృల్లేఖా మధ్యలిఖితాక్షరపూర్వాక్షరపూర్వాక్షరావధి అక్షరాణి సమాలిఖేత్। చరమే చతుర్దశే యన్త్రే షట్కోణద్వితీయకోణాదిషు పఞ్చసు పఞ్చామృతాక్షరాణి సవిన్దుకాన్యాలిఖ్య బహిర్మన్త్రశేషాక్షరస్య వీథ్యాం విషణ్ణస్వరాక్షరవికృతాని సవిన్దూని తదమృతషష్ఠ్యక్షరాణి తతస్తాన్యేవ విసర్జనీయయుక్తాని, తతః సవిమర్జనీయాన్యమృతపఞ్చాక్షరాణి చైవం పఞ్చవింశత్యధికశతాక్షరాణి సమా లిఖేదితి॥౩౮॥

చతుర్దశానామిత్యాదినా సాధయేదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన తేషాం చతుర్దశయన్త్రాణాం యథాక్రమం చతుర్దశఫలాన్యుపదిశతి। తత్ర ప్రోక్తయోగేన సాధయేత్— ధారణనిక్షేపాదినా॥౩౯॥౪౦॥

అమృతార్ణైరిత్యాదినా ఉదీరితమిత్యన్తేనార్ద్ధాధికేన శ్లోకేన త్రయస్త్రింశద్యన్త్రనిర్మాణార్థం మన్త్రాక్షరాణాం సంఖ్యావిశేషాన్ సంభూయ సంఖ్యాం చోపదిశతి। తత్రైతదుక్తం భవతి— షష్ఠ్యధికశతసంఖ్యైరమృతార్ణైః పఞ్చత్రింశదధికశతసంఖ్యైః స్వమూలవిద్యార్ణైః లలితాం వినా మృలవిద్యారహితైరన్యైశ్చతుర్దశనిత్యావిద్యాక్షరైరేకషష్టిశతసఙ్ఖ్యాత్రైశ్చ సంభూయ సంఖ్యా షట్పఞ్చాశత్సమోపేతం చతుఃశతముదీరితమితి॥౪౧॥

త్రైరిత్యాదినా శ్లోకోత్తరార్ద్ధేన త్రైర్యన్త్రాణి తత్ ఫలాని చ ప్రస్తౌతి। తత్ర—త్రైః—ప్రోక్తసంఖ్యైరక్షరైః॥౪౨॥

త్రికోణమష్టపత్రాబ్జం బహిర్వృత్తద్వయం తథా।
విధాయ మధ్యే మాయాస్థం కృత్వా నామత్రికోణగమ్॥౪౩॥

అన్తరాలత్రయం త్రిస్థం బహిః పత్రాష్టగామివ।
చతుర్దశార్ణమాలిఖ్య వృత్తమధ్యే తు మాతృకామ్॥౪౪॥

విలిఖ్యార్చాహుతజపసేకసిద్ధాని యోజయేత్।
త్రయస్త్రింశత్తమం యన్త్రం సశక్త్యమృతపఞ్చకైః॥౪౫॥

జ్వరే ఘోరే శీతికాయాం తథా చాతుర్థికే గదే।
స్ఫోటే మసూరికాయాం చ నేత్రాభ్యాం కుక్షిసంభవే॥౪౬॥

త్రికోణమిత్యాదిభిః పఞ్చకైరిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః ప్రోక్తైః షట్పఞ్చాశచ్చతుఃశతవర్ణైరమృతపఞ్చాక్షరైః శక్త్యాఖ్యయా హృల్లేఖయా చ త్రయస్త్రింశద్రూపయన్త్రవిరచనాక్రమముపదిశతి। తత్ర చైతదుక్తం భవతి ఇష్టమానేన భ్రమేణ వృత్తద్వయమన్తర్బహిర్విభాగేన ఏకాఙ్గులాన్తరాలం నిష్పాద్య తదస్థాఙ్గులాన్తరాలేన వృత్తేన కర్ణికాం తద్బహిస్త్ర్యంగులాన్తరాలేన వృత్తేన కర్ణికాం తద్బహిస్త్ర్యంఙ్గుల్యన్తవీథ్యామష్టపత్రాణి చ కృత్వా కర్ణికామధ్యే సమత్రిరేఖాం కర్ణికావృత్తస్పృష్టాస్రత్రయాం యోనిం కృత్వా తన్మధ్యే ప్రాగ్వన్నామోపేతాం హృల్లేఖామాలిఖ్య తదస్రేషు త్రిషు ప్రోక్తసఙ్ఖ్యేష్వతరేషు ఆదితః త్రయం కర్ణికావృత్తయోన్యస్రాన్తరాలత్రయే త్రయం బహిరష్టసు పత్రేషు అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేనాష్టాక్షరాణి చైవం చతుర్దశాక్షరాణ్యాలిఖ్య బాహ్యవృత్తవీథ్యామకారాదిక్షకారాన్తాం మాతృకాం తథైవాభిలిఖేత్ ఏతేష్వక్షరేష్వాదితః చతుర్దశభిరక్షరేః ప్రథమం యన్త్రమ్ ఏవం ప్రోక్తచతుర్దశాక్షరాదుపరితనైశ్చతుర్దశభిరక్షరైర్ద్వితీయం యన్త్రమ్। ఏవముపరిస్థైశ్చతుర్దశభిశ్చతుర్దశభిరక్షరైః క్రమేణాన్యాని చ త్రింశద్యన్త్రాణి

చరమయన్త్రమ్।త్రయస్త్రింశద్యన్త్రవినియుక్తావశిష్టాక్షరాష్టకేనామృతపఞ్చాక్షరేణ హృల్లేఖయా చ ఏవం చతుర్దశభిరక్షరైః కుర్యాత్, ఏవం త్రయస్త్రింశద్యన్త్రాణి కృత్వా పూజాహోమజపాభిషేకైర్వినియుంజ్యాదితి। అత్రార్చాజపాదికం మాతృకయా తత్తల్లిఖితాక్షరైశ్చ. ఏవం సర్వత్రాక్షరయన్త్రేషు విధానమ్॥౪౫॥

జ్వరేత్యాదిభిరీశ్వరీత్యన్తైశ్చతుర్దశభిః శ్లోకైస్త్రయస్త్రింశద్యన్త్రాణాం క్రమేణ త్రయస్త్రింశత్ఫలాన్యుపదిశతి। తత్ర చాతుర్థికే—చతుర్దివసేషు పీడ఼ాకరశాన్తి

యక్షరాక్షసగన్ధర్వపిశాచోరగపీడ఼నే।
బాలగ్రహార్తౌ దౌర్భాగ్యే వన్ధ్యాత్వే వైరిపీడ఼నే॥౪౭॥

వాదే చోన్మాదనే రాజక్రోధే చోరభయే తథా।
డాకిన్యాదిగణైః షడ్భిరాక్రాన్త్యాం బ్రహ్మరాక్షసైః॥౪౮॥

ప్రమేహకామలాఛర్దిదోషజేషు త్రిషు క్రమాత్।
యోజయేదుక్తవిధినా త్రయస్త్రింశదితీశ్వరి!॥౪౯॥

కామేశ్వర్యాదినిత్యానాం సాధారణసమర్చనమ్।
శృణు దేవి! ప్రవక్ష్యామి సర్వాఙ్గాఙ్గిత్వయోగతః॥౫౦॥

తాసాం పఞ్చదశానాన్తు మన్త్రవర్ణాః సమీరితాః।
శతద్వయం షణ్ణవతిం తైశ్చక్రం తత్ర పూజనమ్॥౫౧॥

ప్రాక్ ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్చ రేఖావింశతిమాలిఖేత్।
తేన కోష్ఠాని జాయన్తే చతురస్రాణి పార్వతి!॥౫౨॥

కాగదే ॥౪౬॥౪౭॥ షడ్భిరాక్రాన్త్యామితి షడ్విధాని ఫలాన్యుచ్యన్తే ॥౪౮॥ దోషజేషు త్రిషు—వాతపిత్తశ్లేష్మజేషు రోగవర్గేషు త్రివిధేషు। ఉక్తవిధినా—అర్చాజపాదినా ॥౪౯॥

కామేశ్వర్యాదీత్యాదినా శ్లోకేన లలితాయా అఙ్గభూతానామన్యాసాం (పఞ్చదశానాం నిత్యానామన్యోన్యాంగిత్వేన తాసాం) పఞ్చదశప్రకారం సాధారణమర్చనం ప్రస్తౌతి। తత్ర—కామేశ్వర్యాదినిత్యానాం—పఞ్చదశానామితి శేషః ॥౫౦॥

తాసామిత్యాదినా శ్లోకేన లలితాదీనాం పఞ్చదశానాం తాసాం సమ్భూయ మన్త్రాక్షరసఙ్ఖ్యాముపదిశ్య తైరక్షరైస్తాసాం సాధారణం కామ్యపూజాచక్రం చ ప్రస్తౌతి। తత్ర—తైః—ప్రోక్తసఙ్ఖ్యైరక్షరైః ॥౫౧॥

ప్రాక్ప్రత్యగిత్యాదిభిః పూజయేదిత్యన్తైర్వింశత్యా శ్లోకైః పరిపూర్ణపూజాచక్రనిర్మాణం పూజాక్రమం పూజోపకరణవిశేషాదికం చోపదిశతి। తత్ర ప్రాక్ప్రత్యక్ ఇత్యాదిభిః క్రమేణ వే ఇత్యన్తైరేకాదశభిః శ్లోకైస్తచ్చక్రనిర్మాణం తత్ర పఞ్చదశనిత్యానాం పూజాక్రమం

శతత్రయం త్వేకషష్ట్యా తేష్వీశాదిప్రదక్షిణమ్।

ప్రదేశగత్యా విలిఖేద్యావత్సఙ్ఖ్యం యథాన్తరమ్ ॥౫౩॥

పఞ్చషష్టిస్తేషు దిక్షు ప్రాగాదిషు చతుష్టయమ్।

అవశిష్టం భవేత్తేషు దిక్స్వేష్వేకౌకృతేషు చ ॥౫౪॥

మాయాం చతుష్టయాన్తస్థమాలిఖేద్వాఞ్ఛితం క్రమాత్।

ఏకోనపఞ్చాశత్కోష్ఠేష్వేకీభూతే(న)షు తత్ర వై ॥౫౫॥

పద్మం చతుర్ద్వశదలం బహిర్వృత్తద్వయం తథా।

లిఖిత్వా కర్ణికామధ్యే యోనిం మాయోదరాం లిఖేత్ ॥౫౬॥

దలేష్వపి తథా శక్తిం చతుర్దశసు సంలిఖేత్।

భగమాలాం మధ్యశక్త్యామావాహ్యాభ్యర్చయేద్బుధః॥౫౭॥

పశ్చిమాది తు వాయ్వన్తమన్యా ఆవాహ్య పూజయేత్।

యథాక్రమమిదం చక్రమాసాం సాధారణం భవేత్॥౫౮॥

మధ్యే మధ్యే (తథా) తు యా పూజ్యా శేషాస్త్రత్ర దలాశ్రితాః।

యథాక్రమేణ చిత్రాన్తాః పూజయేదుక్తవిగ్రహాః॥౫౯॥

చోపదిశతి—తత్ర యథాన్తరా—పఞ్చషష్టిరవశిష్టాని కోష్ఠాని భవేయుస్తథేత్యర్థః॥౫౨॥౫౩॥
తేషు—పఞ్చషష్టిషు। ప్రాగాదిష్వితి। యథా ప్రాగాదిదిక్షు చతుష్టయం చతుష్టయం మధ్యతోఽవశిష్టం స్యాత్। తేషు—చతుష్కచతుష్టయేషు ఏకీకృతేషు, మధ్యరేఖాత్రితయమార్జనేతి శేషః॥౫౪॥ ఏకోనపఞ్చాశత్కోష్ఠేషు—ఏకీభూతేషు తత్ర వై॥౫౫॥
పద్మం చతుర్దశ—దలం—సమచతురస్రస్వరూపేణ మధ్యతః ఏకీకృతదిగ్గతచతురస్రచతుష్కాన్తసూత్రావధి ఏకోనపఞ్చాశత్కోష్ఠాని ఏకీకృత్య తత్ర ప్రోక్తరూపం పద్మం కుర్యాదిత్యర్థః॥౫౬॥ మధ్యశక్త్యాం—మధ్యశక్తిశ్చ హృల్లేఖా॥౫౭॥
అన్యాః—చతుర్దశనిత్యాః। ఆసాం-

చతురస్రద్వయం బాహ్యే కృత్వా ద్వారాణి దిక్షు చ।

ద్వారాణాం పార్శ్వయోః కోణేష్వర్చయేద్ద్వాదశ క్రమాత్॥౬౦॥

బ్రాహ్మీం మాహేశ్వరీం ద్వారే పశ్చిమే సవ్యదక్షిణే।

కౌమారీం వైష్ణవీం సౌమ్యే వారాహ్యైన్ద్రీం చ పూర్వగే॥౬౧॥

చాముణ్డాము మహాలక్ష్మీ ర్యామ్యే వాయ్వాదికోణగాః।

దేశకాలౌ తథాకారశబ్దౌ ప్రోక్తక్రమేణ వై ॥౬౨॥

పూజయేత్ప్రోక్తరూపైస్తు (శ)ప్రోక్తరూపాశ్చ తాః క్రమాత్।

ఉపచారైరాసవైశ్చ మాంసైర్మత్స్యైః సుసంస్కృతైః ॥౬౩॥

చతుర్దశనిత్యానామ్ ॥౫౮॥౫౯॥౬౦॥ పూర్వగే—ద్వారే ఇతి శేషః ॥౬౧॥౬౨॥ ఏవమేతైరేకాదశభిః శ్లోకైరేతదుక్తం భవతి—పఞ్చ(త్రిం)వింశత్యంగులాన్తరాలం సమచతురస్రం కృత్వా తస్మాద్ద్వ్యఙ్గులాదన్తః సమచతురస్రం విలిఖ్య తద్ద్వ్యఙ్గులవీథ్యాం చతుర్దిక్షుద్వారాణీతి। అఙ్గులమానేన (సమచతురస్రం చత్వారి సూత్రాణి) కృత్వా తత్ర మధ్యే దక్షిణోత్తరాణి ప్రాక్పశ్చిమాన్తాని చైకైకేకాఙ్గులాన్తరాలాని అత్రాష్టాదశాష్టాదశసూత్రాణ్యాస్ఫాల్య సర్వమధ్యే ఏకోనపఞ్చాశత్కోష్ఠాన్యేకీకృత్య తత్ర వృత్తద్వయం చతురస్రసూత్రస్పృష్టాస్పృష్టికయా భ్రమేణ నిష్పాద్య తన్మధ్యే సకర్ణికం చతుర్దశదలపద్మం విధాయ తత్కర్ణికామధ్యే వృత్తత్ర్యస్రస్పృష్టాం సమత్రిరేఖాం యోనిం కృత్వా తన్మధ్యే హృల్లేఖామాలిఖ్య తద్బహిః పశ్చిమాదివావ్యన్తం (బాహ్యన్తం) వామావర్తేన చతుర్దశసు దలేషు ప్రతిదలం హృల్లేఖాం సమాలిఖ్య తత్పద్మచతురస్రాద్బహిః ప్రాగాదిచతుర్దిక్షు మధ్యతశ్చత్వారి కోష్ఠాన్యన్తర్బహిర్విభాగేనైకీకృత్య తత్ర హృల్లేఖాం ప్రాగ్వద్వాఞ్ఛితార్థగర్భాం సమాలిఖ్య బహిః సర్వబాహ్యషడ్క్తిస్థశివాదికోష్ఠమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణ ప్రవేశగత్యా అనుక్తక్రమం షస్మవత్యధికశతద్వయసఙ్ఖ్యేషు కోష్ఠేషు తత్సఙ్ఖ్యాని పఞ్చదశనిత్యావిద్యాక్షరాణి కామేశ్వర్యాదిచిత్రాన్తం క్రమేణ సమాలిఖ్య చతుర్షు సర్వబాహ్యచతురస్రద్వారేషు పశ్చిమాదిదక్షిణాన్తం ప్రాదక్షిణ్యేన బ్రాహ్మ్యాద్యష్టశక్తీః సవ్యదక్షిణశాఖయోర్ద్విద్విక్రమేణాభ్యర్చ్య(బాయ్వా) బాహ్యదిషు నిర్ఋుత్యన్తేషు కోణేషు దేశకాలాకాశశబ్దం శక్తీః సమభ్యర్చ్య తదన్తః ప్రాగుక్తేషు కోష్ఠేషు ఈశకోష్ఠాదిప్రవేశగత్యా ప్రాదక్షిణ్యేన పఞ్చదశనిత్యావిద్యాక్షరాణి తేస్తైరక్షరైరభ్యర్చ్య పశ్చిమాదిషు చతసృషు వాఞ్ఛితగర్భహృల్లేఖాసు భగమాలామభ్యర్చ్య సర్వమధ్యే చ తామేవ తద్విద్యయాఽభ్యర్చ్య పశ్చిమాదివాయన్తం (బాహ్యన్తం)

అపూపైః పాయసైర్దుగ్ధైః సుశృతైః సితసంయుతైః।

కదలీపనసాద్యైశ్చ ఫలైర్మధుభిరేవ చ ॥౬౪॥

నైవేద్యైః ప్రీణయేద్దేవీం నృత్యగీతాదిభిస్తథా।
ఏకరాత్రం త్రిరాత్రం వా పఞ్చరాత్రం తు సప్త వా॥౬౫॥

నవరాత్రం తథా పక్షం మాసం పూర్ణాదికం తు వా।
వర్షం వా ఫాల్గునాన్తం వా స్యాత్సమస్తార్తినాశనమ్॥౬౬॥

గ్రహాణాం ప్రాతికూల్యేషు దీర్ఘరాగేషు వైకృతే।
దేవతానామథోత్పాతే త్రివిధే త్వభిచారకే॥౬౭॥

దారిద్ర్యవిజయప్రాప్తౌ దుర్భిక్షే శత్రు పీడనే।
కృచ్ఛ్రేష్వన్యేషు ఘోరేషు పూజైషా సర్వకామదా॥౬౮॥

పీఠే వా సుసమే కృత్వా వేదికామణ్డనే తు వా।
కృత్వైతత్ప్రోక్తరూపం చ ప్రోక్తద్రవ్యై స్తథాఽర్చయేత్॥౬౯॥

తత్తద్బాహ్యదలేషు నిత్యక్లిన్నాదికామేశ్వర్యన్తాశ్చతుర్దశనిత్యాః సమర్చయేత్ ఏవమన్యాసు చతుర్దశనిత్యాస్వపి మధ్యస్థాయా అనన్తరనిత్యాది తత్పూర్వనిత్యాన్తం తథాఽర్చయేత్ ఇతి॥౬౨॥

పూజయేదిత్యాదిభిః పూజయేదిత్యన్తైర్నవభిః శ్లోకైః నివేద్యద్రవ్యవిశేషాంస్తత్ర పూజాకాలావధిం పూజావిధానసమయాదికం చోపదిశతి। తత్ర ప్రోక్తరూపైః—రక్తగన్ధేత్యాదినా। సాధక ఇతి శేషః। ప్రోక్తరూపాః—తత్ర మధ్యనిత్యాసమానవిగ్రహాభరణాయుధాః బాహ్యదలస్థాశ్చతుర్దశనిత్యాః అత్ర ప్రోక్తనివేద్యద్రవ్యవిశేషాః। అస్మిన్ పఞ్చదశానాం అఙ్గాఙ్గిభావకాభ్యర్చనక్రమప్రోక్తేషు పఞ్చదశసు చక్రేషు నివేదనీయాః। సర్వత్ర సర్వాసాం షోడశనిత్యాదీనాం నైమిత్తికకామ్యయోరేవ ఏతైర్ద్రవ్యవిశేషైః పూజాదికం కుర్యాదిత్యుత్తరత్ర

స్వయమేవ వక్ష్యతి ॥౬౩॥ మధుభిః—క్షౌద్రైః ॥౬౪॥౬౫॥౬౬॥ దీర్ఘరోగేషు—
వాతాద్యష్టమహారోగేషు। కృతే—దేవతానామ్। దేవతాప్రాతికూల్యత్వాత్ సమీక్ష్య క్రియ-

నమేరుచమ్పకాశోకపున్నాగబకులామ్బుజైః
మల్లికామాలతీజాతీశతపత్రోత్పలాదిభిః ॥౭౦॥

సుగన్ధిభిస్తథాఽన్యైశ్చ పూజయేత్పూర్ణమానసః।
ఏతద్విద్యాభక్తిరూపాస్తియుతానన్యాంశ్చ పూజయేత్ ॥౭౧॥

వంషుతే సప్వరే తు వా చేతత్త్వాకం ర్వాపి(త)పరస।
యజాధాహీనా పూవిబ్రుతు(వా) చావల్పస్యనం (సకా) శకం ॥౭౨॥

జ్ఞేమిణుధప్రాయా శ్రుకం న(మ) స కమ్పల్పగావర్సం(ణ)ధ్వీ
ధ్వాధాడ్ీ (ధ్వీష్ఠీస్థాలీ) మాయైతగై ॥౭౩॥

తిత్రివిధంవం(త్వే) తమ్మృత(విత్యో)
వితవలీం మాషుధ్వీగౌచతే ॥౭౪॥

జంద్విపిష్టేష్టస్వాచ సేద్యం ద్యన్థోడం(స్వాదోల-
కామాదు) షామత్వగౌఙ్ఖుతనాథశృప్రీ
(స్తోకేల) మతత్త్వాక్షి(త)ముదగ్రపేత్ ద్యాన్నిమాక్షిలోవిసస్మిక్
చపేటేతకామధ్వజః సునోతరకీమధాస్తు ॥౭౫॥

(మౌధ్యాత్వథో)త్యాయో భూప్తంరవాసాక్షోమూరేయసమ్యకస్మిన్।

మాణేష్వపి సర్వత్ర వైపరీత్యే ఉత్పాతే—త్రివిధే దివ్యాన్తరిక్షభౌమత్వేన ప్రోక్తే॥౬౭॥ దుర్భిక్షే—అన్నహ్రాసే। కచ్ఛ్రేషు—దేశప్రాప్తమార్యాదిషు। పూజైషా పఞ్చదశవిధా॥౬౮॥ ప్రోక్తరూపం-ఇచ్చదశనిత్యాసాధారణార్చనచక్రమ్। సర్వత్ర ప్రోక్తేషు గ్రహప్రాతికూల్యాదిషు ప్రోక్తద్రవ్యవిశేషైః తత్తన్నిత్యపూజాచక్రేషు(న) పూజయేదితి సమ్ప్రదాయః। అన్యాంశ్చ— స్వసమ్ప్రదాయబహిర్భూతా నపి॥౭౦॥౭౧॥

అతఃపరం నవత్యన్తం శ్లోకరూపేణ వ్యాఖ్యాయతే।

చతుఃషష్టితమోపేతాస్తిఃసప్తత్యాదయోఽష్టమే॥

నవత్యన్తానైకవింశాః శ్లోకా వ్యాకులితాక్షరాః॥

దేవీతన్త్రార్థగామీ యస్తత్పాదామ్బుజశేఖరః।

త్రేతేసతమాగమాతంరసిమదుగ్నే జనిన॥౭౬॥

పూయేషోన్తేధ్యజ(శ)సన్తః గుయో

(లీగలాలపైః)గశాలుగౌగాత్ ధు॥౭౭॥

(గానధూమాచంసంశయ)మావయోమస ఏష్టీణ్ఢధ్వీ ప్రియైశృనాయేద్విణే।

ధ్యతోర్ధగు అనైఃత్తలం పశయేదుశ్రస్మిన్ యోతే॥౭౮॥

న తత్రషిదిపేత్ రజః (యం)షికురసాతేకతమ్।

న వామే ధృదితః స్థాయే వాం తనే పనిశ్చాత్ లోతం॥౭౯॥

దయకేలి(ఊ)డధుపైకం లిమతం ష్టిగాని స్వూర్జ।

క్షచే జంలవృధువితే విమధంద్యద్విజ్ఞేణంణ్ణం॥౮౦॥

(రోసాణుత్రి) నిప్రార్మాశృతంయదానాలస్వాత్మయరంవాషాద్వీ।
జూఞ్ఞధమృవా(ప్యథా)ష్కలాలం పిషుమఫేస్వాస్యాంసిధూ॥౮౧॥

క్షికభమతం ధీశేతషిమ(వ్రశి) చశృన(శ్రె)సలేసి।
(సే) శేధ్వాచ ప్రాకయా(న్)త్ దిసలిద్వతం వ మిహం స్వాపులి॥౮౨॥

జాతం దుగాభం యరం నోశుల్కమస్యనాకేర్ణం।
రన్తు లివాతః స్యాతాతాలలథహింధడ॒ాతతమ్॥౮౩॥

లదుకాం సప్తర్వద్యోసాభంవసరనిస్థరలాం।
లితకేఫనా తేశనాలయుతేశిసథంగల॥౮౪॥

సాధకో వాచయేత్ శ్లోకానష్టమే వ్యాకులకమాన్॥

ఏష వాచనాశ్లోకః—త్రిసప్తత్యాదయః శ్లోకా నవత్యన్తా దశాష్ట చ।

సుబోధార్థా అపి స్వల్పం వ్యాక్రియన్తే తతస్తతః।
వ్యాఖ్యానమపి తేషాం తు శ్లోకైర్వ్యాకులితాక్షరైః।
షడ్భిర్విలిఖ్యతే తైస్తు వాచయేత్ప్రోక్తరూపతః।

ఐం సనిస్తర్మాత్రావతైః రఃపమేవీ శ్వతీరవ్రర్ధమికామ్యర్చానైమిత్తికాః కం రమాన్స్వాదికా క్రతః॥౧॥ ల్పగుయోతస్తు కీలధారణంస్తుతుగగ(ర్గుర్గు) యోచనా। హ్యశన్తః లిక్షిలతసతనః ఘనః మాపులో పుస॥౨॥

ర్ధక్కాపూఫ ఆయేత్ క్షితాసయనిరపృతసఏ।
తవైద్యఆవదతం శతం వపి దాతే రేణుస ॥౮౫॥

దివేభి శ్రాయేత్ వావేర్ద్యాదర్థం నిరధ్యోత్వాతవ్యై।
స్మకృతదేయం ద్వాతద్యాత్ ద్వసియదానిరతాధ ॥౮౬॥

హాకోయసాస్థచేత్మాస్వధిపిసద్ధోచిత్ చేత్రకసి।
దాపినతన్న్యవేవేదిత్తనిపితతాకుర్నంవీ ॥౮౭॥

చవత్త్యాయఃత్తనోవలన్మమయాద్యః రోచైత్తత్స।
కతి నవం భవతి తద్ధుకీ చపాన్యత్ గుసివష్ఠా ॥౮౮॥

నారుదేయా సమావసన్నావపి స్వరాదన్తడయః।
కీజపా చ సఏద్యాచపాంనవితత్థయోధ్య ॥౮౯॥

రేసాకసాన్తం చ మీమ్పరిమేసకాక్తం సదాద్ధ।
ప్రోస్యర్వశివేత్ త్వయోతోభసో న్మయాగ ॥౯౦॥

అథాన్యం శృణు దేవేశి! చక్రమద్భుతదర్శనమ్।
యోన్యర్ణవాఖ్యం వనితాగవపర్వతవజ్రకమ్ ॥౯౧॥

యం లమంద్వాతో గుసయజః ధాకీర్తిరర్యం తు తత్।
నసలేసి శేద్ధావ ప్రాక్తర్చ చోగః ది (శప్రం సత్రయో) ॥౩॥

శస్య తడుర్యాం లతు తం యేత్ వియోకుఞ్జంర నిర్మలమ్।
దిశద్వీలికాథమృతం ణదీతురిర్గుముచమ్॥౪॥

యోపూఫర్యూలం రగతః యో ఇక్తిరితో గర్త్యువ్యా।
లారైత్రర్ద్వేహావతః దాససిద్విర్యార్వసః॥౫॥

త్రస్వాతస్వాస్వదారప్రాక్ చర్దకత్త్యాస్య దేశగౌ।
స్యాజ ఏధో వయత్ వా కృత్ క్లేకాన్యమథా సద॥౬॥

అథాన్యదిత్యాదిభిరస్య సా ఇత్యన్తైర్దశభిః శ్లోకైః యాన్యర్థవాఖ్యమభంగురు

---

(౧) ఏతావత్పర్యన్తం శ్లోకా మూలపుస్తకే మోం పుస్తకే చాఽన్యథావర్తన్తే ఏషామర్థోనావబుధ్యతే కుత్రవా శ్రోకపూర్తిస్తదపి న జ్ఞాయతే ఆదర్శపుస్తకే యాదృశాన్యక్షరాణి లిఖితాని తాదృశాన్యేవాఽత్ర ముద్రితాని ఇతి ధ్యేయమ్।

షడ్వింశాఙ్గులమానేన కృత్వా యోని సమే తలే।
తత్ర ద్వ్యఙ్గులమానేషు సూత్రాణ్యేకాదశార్పయేత్॥౯౨॥

తేనాత్ర యోన్యోజాయన్తే త్రికోణాని శతాత్పరమ్।
చత్వారింశచ్చ చత్వారి తేషు మన్త్రాక్షరాణి తు ॥౯౩॥

ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశే(న) తు విలిఖేత్తు నిరన్తరమ్।

మధ్యేఽవశిష్టనవకే నవవర్గసమన్వితే॥౯౪॥

నాథాన్నవ లిఖేత్ పశ్చాత్సాధ్యాఖ్యాకర్మసంయుతమ్।
సర్వత్ర విలిఖేద్భూయో భూయోస్త్వావర్తనేన తు॥౯౫॥

అర్ద్ధరాత్రే తు తాం సాధ్యాం స్మరన్మదనవహ్నినా।
దహ్యమానాం హృతస్వాంతాం మస్తకస్థాపితాఞ్జలిమ్॥౯౬॥

వికీర్ణకేశీమాలోలలోచనామరుణారుణామ్।
వాయుప్రేఙ్ఖత్పతాకాఖ్యపటోపమకలేవరామ్॥౯౭॥

వివేకవిధురాం మత్తాం మానలజ్జాభయాతిగామ్।
చిన్తయేన్నర్చయేచ్చక్రమధ్యే దేవీం దిగమ్బరామ్॥౯౮॥

జపాదాడ఼ిమబన్ధూకకింశుకాద్యైః సమర్చయేత్।
అన్యైః సుగన్ధిశే(షత్) ఫాలి కుసుమాద్యైః సుగన్ధిభిః॥౯౯॥

త్రిసప్తరాత్రాదాయాతి ప్రోక్తరూపా మదాకులా॥౫౫॥

యావచ్ఛరీరపాతన్తు ఛాయేవాఽనపగాఽస్య సా॥౧౦౦॥

వనితాసఙ్కులనం యన్త్రం తద్ధ్యానం తత్పూజాజపక్రమం తత్ఫలస్వరూపం చోపదిశతి। తత్ర మన్త్రాక్షరాణి భగమాలినీవిద్యాయాః పఞ్చత్రింశదధికశతాక్షరాణి॥౯౧॥౯౨॥౯౩॥ నవవర్గసమన్వితమ్। అకారాదీని షోడ఼శ స్వరాక్షరాణి ద్విధా విభజ్యాన్యాని కాదిక్షాన్తాని అక్షరాణి పఞ్చశో విభజేత్। ఏవం కృతే ఞకచటతపయసా ఇత్యా-

రూపతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।

అస్యా నిష్పాలనాచిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్॥౧౦౧॥

ఇతి శ్రీషోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతేఽష్టమం పటలమ్॥౮॥

దయో నవవర్గా నవనాథాత్మకాః॥౯౪॥౯౫॥౯౬॥ కలేవరం—శరీరమ్॥౯౭॥౯౮॥౯౯॥ ప్రోక్తరూపా—మదనవహ్నినా దహ్యమానమిత్యాదినా। అనపగా—అనన్యగా। అత్ర ఏభిః దశభిః శ్లోకైరేతదుక్తం భవతి, వృత్తాన్తః షడ్వింశాఙ్గులమానరేఖాత్రయాం యోనిం స్వాభిముఖోం తస్యాః కృత్వా తస్యా ఏకాం రేఖాం ద్వాదశధా విభజ్య తేషు చిహ్నాన్యేకాదశ కృత్వా ఏవమన్యస్మిన్నపి రేఖాద్వయే చిహ్నాని కృత్వా చిహ్నాత్ చిహ్నమితి క్రమేణ ఏకాదశ సూత్రాణ్యాస్ఫాలయేత్। ఏవం కృతే చతుశ్చత్వారింశదధికం శతం త్ర్యస్రాణి సమ్భవన్తి। తేషు స్వవామోర్ధ్వాదిప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా భగమాలినీవిద్యాయాః పఞ్చత్రింశదధికశతాక్షరాణి సమాలిఖ్య మధ్యేఽవశిష్టనవకే ప్రోక్తనవవర్గోపేతనాథనవకస్య ప్రత్యేకం నవాక్షరాణి సమాలిఖ్య సర్వత్ర చతుశ్చత్వారింశదధికశతత్రికోణేష్వపి సాధ్యసాధకకర్మాఖ్యాః ప్రోక్తక్రమేణ ప్రాగ్వత్ సమాలిఖ్య తన్మధ్యే దేవీమావాహ్య ప్రోక్తక్రమేణ దేవీం ధ్యాత్వా అభ్యర్చ్య ప్రోక్తకాలాత్ ప్రోక్తఫలమవాప్నుయాదితి॥౧౦౦॥

ఇతి శ్రీషోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చ-

సారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన శ్రీసుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం

మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం భగమాలినీనిత్యావిద్యావిధాన-

ప్రకాశనపరం అష్టమం పటలం పరిపూర్ణం

పరామృష్టమ్॥౮॥

గ్రన్థసఙ్ఖ్యా।

త్రిషష్టిరష్టమే యన్త్రాణ్యథ వ్యాఖ్యానవర్తినః।

గ్రన్థాః శతాత్పరం సార్ధ్వమశీతిరితి వీక్షితమ్॥

అథ నవమం పటలమ్।

అథ షోడశనిత్యాసు చతుర్థీం శృణు పార్వతి!
నిత్యక్లిన్నావిధానానాం తన్మన్త్రం ప్రాగుదీరితమ్॥౧॥

తదఙ్గాని చ తద్ధ్యానం తచ్ఛక్తీస్తాభిరర్చనామ్।
హోమతర్పణభేదాంశ్చ యన్త్రాణి ఫలభేదతః॥౨॥

నిర్దిష్టం క్రమతో వక్ష్యే సమస్తం పరమేశ్వరి!
ఆద్యేన మన్త్రవర్ణేన హృదయం సముదీరితమ్॥౩॥

తతో ద్వాభ్యాం పునర్ద్వాభ్యాం ద్వాభ్యాం ద్వాభ్యాం ద్వయేన చ।
కుర్యాచ్చేషాణి చాఙ్గాని కరయోశ్చ న్యసేత్ క్రమాత్॥౪॥

తన్త్రే షడఙ్గమన్త్రోక్తం తత్ర తత్ర కరద్వయే।
న్యసేదఙ్గుష్ఠమూలాది కనిష్ఠాగ్రాన్తమూర్ధ్వగమ్॥౫॥

శేషం తలద్వయే న్యస్త్వా హృద్వత్మ్న్యత్రేణ సార్ధయోః।
త్వచి ధ్వజే చ పాయౌ చ పాదయోర్వర్ణకం న్యసేత్॥౬॥

అథ నవమం పటలమ్।

పూర్వస్మిన్నష్టమే పటలే తృతీయాయా భగమాలినీనిత్యావిద్యాయా విధానముపదిశ్యానన్తరం చతుర్థ్యా నిత్యక్లిన్నానిత్యావిద్యాయా విధానముపదిశతి। అథ షోడ఼శేత్యాదివిగ్రహోదిత ఇత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ నవమపటలే। తత్ర అథ షోడ఼శేత్యాదినాం పరమేశ్వరీత్యన్తేనాధ్యర్ద్వేన శ్లోకద్వయేన పటలార్థానుద్దిశతి। తత్ర తన్మన్త్రం ప్రాగుదీరితం—తృతీయపటల ఇతి శేషః। తాభిః—పరివారశక్తిభిః సార్ద్ధమితిశేషః। నిర్దిష్టం—అర్థజాతమితి శేషః॥౨॥

ఆద్యేనేత్యాదిభిర్న్యసేదిత్యన్తంరర్ద్వాద్యైస్త్రిభిః శ్లోకైః షడ఼ఙ్గన్యాసక్రమముపదిశతి। తత్ర ద్వాభ్యాం—విద్యాక్షరాభ్యామ్। శేషాణి—పఞ్చ క్రమాత్॥3॥౪॥ తత్ర షడ఼ఙ్గమిత్యాదినా

అరుణామారుణాకల్పామరుణాంశుకధారిణీమ్।

అరుణాసృగ్విలేపాం తాం చారుస్మేరముఖామ్బుజామ్॥౭॥

నేత్రత్రయోల్లసద్వక్త్రాం భాలే ఘర్మామ్బుమౌక్తికైః।

విరాజమానాం మన్దారలసదర్ద్ధేన్దుశేఖరామ్॥౮॥

చతుర్భిర్బాహుభిః పాశమఙ్కుశం పానపాత్రకమ్।

అభయం విభ్రతీం పద్మమధ్యాసీనాం మదాలసామ్॥౯॥

ధ్యాత్వైవం పూజయేన్నిత్య క్లిన్నానిత్యాం స్వశక్తిభిః।

క్షోభిణీమోహినీలీలాత్రికోణాశ్రిషు శక్తయః॥౧౦॥

నిత్యా నిరఞ్జనా క్లిన్నా క్లేదినీ సదనాతురా।

మదద్రవా ద్రావిణీ చ విధానాచాష్టపత్రగా॥౧౧॥

మదావిలా మఙ్గలా చ మన్మథార్తా మనస్వినీ।

మోహాఽఽమోదా మానమయీ మాయామన్థామనోవతీః ॥౧౨॥

చతురస్రగతాః పూజ్యా మదారుణచలేక్షణాః।

మధ్యనిత్యా సమాకారవర్ణవాహాయుధాన్వితాః ॥౧౩॥

న్యస్త్వా ఇత్యన్తపాదాధికశ్లోకోక్తార్థః ప్రాగేవాస్మాభిరభిహితః। త్వచి—సర్వాఙ్గే। ధ్వజే—మేహనే। పాయౌ—గుదే। పాదయోరేకమక్షరమితి శేషః॥౫॥౬॥

అరుణామిత్యాదిభిర్మదాలసాం ఇత్యన్తైస్త్రిభిః దేవ్యా నిత్యసపర్యాధ్యానం శ్లోకైః (షళఙ్గన్యాసక్రమము) పదిశతి। తత్ర చతుర్భిర్బాహుభిః—వామోర్ధ్వాదివామదక్షిణక్రమేణ॥౭॥౮॥౯॥

ధ్యాత్వైవమిత్యాదిభిరన్వితా ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైస్తదావరణశక్తీరుపదిశతి। తత్ర మోహేత్యేకాశక్తిః ఆమోదా ఇతి చ॥౧౦॥౧౧॥౧౨॥౧౩॥

చతురస్రద్వయం కృత్వా ప్రాక్ప్రత్యగ్ద్వారసంయుతమ్।

తన్మధ్యేఽష్టదలం పద్మం తన్మధ్యే త్ర్యస్రకం తథా॥౧౪॥

అర్ఘ్యం షడఙ్గమూలాభ్యాం కృత్వా తాం ప్రాఙ్ముఖోఽర్చయేత్।

చతురస్రే పశ్చిమాదినిరృత్యన్తం యజేచ్చ తామ్॥౧౫॥

ద్వారపార్శ్వేషు కోణేషు దిక్షు తా దశ పూజయేత్।

తదన్తరాష్టపత్రేషు పశ్చిమాదిప్రదక్షిణమ్॥౧౬॥

అర్చయేదష్టశక్తీస్తాస్తదన్తర్యోనికోణగాః।

అగ్రాత్ ప్రదక్షిణం తిస్రః శక్తీశ్చోక్తవిధానతః॥౧౭॥

కర్ణికాయోనిమధ్యస్థదేశే వాయ్వీశవహ్నిషు।
నిర్ఋత్యాం పురతోదిక్షు యజేదఙ్గాని షట్ క్రమాత్॥౧౮॥

తతో దేవీం తు తాం నిత్యక్లిన్నా నిత్యాముదీరయేత్।
ఉపచారైరర్చయేచ్చ బలిం దద్యాచ్చ పూర్వవత్॥౧౯॥

తదగ్రతో జపేద్విద్యాం సహస్రం యది వా శతమ్।
తతోఽభ్యర్చ్య శివాం హోమం కుర్యాదుక్రమేణ తు॥౨౦॥

చతురస్రద్వయమిత్యాదినా శ్లోకేన దేవ్యా నిత్యసపర్యాచక్రముపదిశతి। తత్ర చక్రనిర్మాణం సుకరం కృత్వాఽర్చయేదితిశేషః॥౧౪॥

అర్ఘ్యమిత్యాదిభిశ్చరేదిత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకైర్దేవ్యా నిత్యసపర్యాక్రమముపదిశతి। తత్ర ప్రాఙ్ముఖ ఇతి సర్వత్ర సాధారణమ్॥౧౫॥ ద్వారపార్శ్వేష్వితి, ఏతదుక్తంస్యాత్—మదావిలాద్యాః దశశక్తీః చతురస్రే పశ్చిమద్వారదక్షిణదిగ్గతకక్షామారభ్య వాయుసోమేశానదిక్షు పూర్వద్వారస్య ఉత్తరదక్షిణపార్శ్వయోర్వహ్నియమనిర్ఋతిదిక్షు చ పూజయేదితి। పశ్చిమాదిప్రదక్షిణం—దేవ్యా అగ్రమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యేన। ఏతదత్ర సర్వపరివారశక్తిసాధారణమ్॥౧౬॥ తాః—నిత్యాద్యాస్తిస్రః క్షోభిణ్యాద్యాః। ఉక్తవిధానతః—ఏవముక్తక్రమేణేత్యర్థః॥౧౭॥ వాయ్వీశేత్యాదిషడఙ్గావరణార్చనక్రమః సర్వత్రార్ఘాదిషడఙ్గార్చనవిధానే సాధారణః। పురతో—దేవతాయాః॥౧౮॥ ఉపచారైః—షోడశభిరితిశేషః। పూర్వవత్—షోడశా-

ఆజ్యసిక్తాంధసాఽఽజ్యేన పుష్పైర్వా సౌరభాన్వితైః।
జుహుయాత్రాగ్వదుదితసఙ్ఖ్యం ప్రాగ్వత్సమాప్య తత్॥౨౧॥

అభ్యర్చ్య దేవీమథ తాం స్వాత్మన్యుద్వాస్య పూర్వవత్।

న్యాసం కృత్వా స్తోత్రయుగం జపిత్వా తన్మయశ్చరేత్ ॥౨౨॥

విద్యాయాః సాధనం సమ్యక్ సమీహితఫలప్రదమ్।
శృణు దేవి! ప్రవక్ష్యామి ప్రయోగార్థో యతో భవేత్ ॥౨౩॥

జితేన్ద్రియో హవిష్యాశీ విసన్ధ్యార్చారతో జపేత్।
ప్రాగ్వల్లక్షం తద్దశాంశం కుర్యాద్ధోమం చ తర్పణమ్ ॥౨౪॥

మధూకపుష్పైర్మధ్వక్తైర్బకులోత్థైరథాపి వా।
చన్ద్రచన్దనకస్తూరీవాసితైస్తర్పయేజ్జలైః ॥౨౫॥

తతోనిత్యా ప్రయోగార్థోనిత్యార్చానిరతస్తథా।
సహస్రజాపీ తద్భక్తః కుర్యాదుక్తం న చాఽన్యథా ॥౨౬॥

క్షరమన్త్రకురుకుల్లావిద్యాభ్యాం బలిదానమాద్యన్తయోరిత్యర్థః ॥౧౯॥ ఉక్తక్రమేణ। ప్రాగ్వత్—అగ్నిముఖాదికం కృత్వేత్యర్థః ॥౨౦॥ అన్ధసా—అన్నేన। ప్రాగ్వత్—నిత్యపూజాక్రమేణ। ఉదితసఙ్ఖ్యం—జపదశాంశసఙ్ఖ్యయమ్। తత్—హవనమ్ ॥౨౧॥ అభ్యర్చ్య—మూలవిద్యయా। పూర్వవత్—తేజఃస్వరూపేణ స్వాన్తర్యోజనమ్। స్తోత్రయుగం—పఞ్చశ్లోకరూపం ద్వాదశశ్లోకరూపం చ। ఏష స్తోత్రయుగజపః సర్వనిత్యామాధారణః। తన్మయః—ప్రాగ్వత్ ॥౨౨॥

విద్యాయా ఇత్యాదిభిరన్యథా ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్విద్యాపురశ్చరణప్రకారముపదిశతి। తత్ర యతః—సాధనతః ॥౨౩॥ త్రిసన్ధ్యార్చారతః—త్రిసన్ధ్యాసు లలితాసాధనవత్ భజనపరః। ప్రాగ్వత్ లక్షం—విద్యాయా యుగానురూపమక్షరలక్షక్రమేణ ॥౨౪॥

మధూకపుష్పైరిత్యాదినా శ్లోకేన యథాక్రమం పురశ్చరణహోమతర్పణద్రవ్యాణి కథయతి। తత్ర (త్రి) మధ్వక్తైః—త్రిమధుసిక్తైర్మధూకపుష్పైర్జుహుయాదితిశేషః॥౨౫॥ ఉక్తాన్ ప్రయోగాన్। నిత్యార్చనానిరత ఇత్యాదినా ఏతదుక్తం భవతి—పురశ్చరణానన్తరమపి నిత్యార్చానిరతః ప్రతిదినం సహస్రజాపీ విద్యాగురుభక్తః సాధకః ప్రయోగాద్యభిజ్ఞః నాన్యమితి (నాన్యథేతి) సర్వదేవతాసాధారణమ్॥౨౬॥

పద్మైరక్తైస్త్రిమధ్వక్తైర్హోమాల్లక్ష్మీమవాప్నుయాత్।
తథైవ కైరవైరక్తైరఙ్గనాస్తు వశం నయేత్॥౨౭॥

సమానరూపవత్సాయాః శుక్లాయాశ్చ పయఃస్నుతైః।
మల్లికామాలతీజాతీశతపత్రైర్హుతైర్భవేత్॥౨౮॥

కీర్తివిద్యాధనారోగ్యసౌభాగ్యవిజయాదికమ్।
ఆరగ్వధప్రసూనైస్తు క్షౌద్రాక్తైర్హవనాద్భవేత్॥౨౯॥

స్వర్ణాప్తిః స్తమ్భనం శత్రోః నృపాదీనాం క్రధోఽపి వా।
ఆజ్యాక్తైః కరవీరోత్థైః ప్రసూనైరరుణైర్హుతైః॥౩౦॥

రక్తామ్బరాణి వనితాభూపమర్త్యవశం తథా।
భూషావాహనవాణిజ్యసిద్ధయశ్చాస్య వాఞ్ఛితాః॥౩౧॥

లవణైః సర్షపైర్గౌరైరితరైర్వా (స్య)ఽథ హోమతః।
తత్తైలాక్తైర్నిశామధ్యే త్వానయేద్వాఞ్ఛితాం వధూమ్॥౩౨॥

తైలాక్తైర్జుహుయాత్కృష్ణా దరపుష్పైర్నిశాన్తరా।
మాసాదరాతేః తీవ్రార్తిజ్వరేణ భవతి ధ్రువమ్॥౩౩॥

ఆరుష్కరధృతాభ్యక్తైస్తద్బీజైర్నిశి హోమతః।
శత్రోర్దేహే వ్రణాని స్యుర్దుఃసాధ్యాని చికిత్సకైః॥౩౪॥

తైరేవ జ్వలితాఙ్గస్తు రిపుర్యాతి యమాలయమ్।
తథా తత్తైలసంసిక్తైర్బీజైరజ్కారకైరపి॥౩౫॥

పద్మైరిత్యాదివధూమిత్యన్తః షడ్భిః శ్లోకైర్నానావిధహోమతోనానాఫలావాప్తిముపదిశతి। తత్ర సమానరూపవత్సాయాః—శుక్లవత్సాయా ఇత్యర్థః॥౨౭॥౨౮॥౨౯॥౩౦॥౩౧॥ ఇతరైః—కృష్ణైః। వా పక్షాన్తరే। తత్తైలాక్తైః—సర్షపద్వయతైలాక్తైః॥౩౨॥ తైలాక్తైరిత్యాదిభిరపీత్యన్తైః త్రిభిః శ్లోకైః శత్రునిగ్రహార్థం హోమముపదిశతి। తత్ర తద్బీజైః ఆరుష్కరబీజైర్హోమేన యథోక్తఫలప్రాప్తిః॥౩౩॥౩౪॥౩౫॥

మరీచైః సర్షపాజ్యాక్తైర్నిశి హోమాత్తు మాసతః।
వాఞ్ఛితాం వనితాం కామజ్వరార్తామానయేద్ ధ్రువమ్॥౩౬॥

మరీచైః సర్షపోపేతైః సప్తవారాహుతైర్నిశి।
ధైర్యమానకులైర్నిత్యం టుప్ప్రాపామానయేద్వధూమ్॥౩౭॥

అన్నాద్యైర్జుహుయాన్నిత్యం శతమష్టోత్తరం తు వా।
తేనాన్నపూర్ణభువనోభోక్తా చ భవతి ప్రియే!॥౩౮॥

శాలీభిరాజ్యయుక్తాభిర్హోమాత్కాలీమవాప్నుయాత్।
ముద్గైః ముద్గం ఘృతైరాజ్యమిష్టైరిష్టం హుతైర్భవేత్॥౩౯॥

సాధ్యర్క్షవృక్షసంభూతాం పిష్టపాదరజఃకృతామ్।

రాజీమరీచలోణోత్థ్యాం పుత్తలీం జుహుయాన్నిశి ॥౪౦॥

ప్రపదాభ్యాం చ జఙ్ఘాభ్యాం జానుభ్యామూరుయుగ్మతః।
నాభేరధస్తాద్ధృదయాద్భిన్నేనాకణ్ఠతస్తథా ॥౪౧॥

శిరసా చ సుతీక్ష్ణేన ఛిత్త్వా శస్త్రేణ వై క్రమాత్।
ఏవం ద్వాదశధా హోమాన్నరనారీనరాధిపాః ॥౪౨॥

వశ్యా భవన్తి సప్తాహాజ్జ్వరార్తా చాస్య వాఞ్ఛయా।
ప్రయాన్తి నిధనం చాస్య వాఞ్ఛ్యాఽనన్యయోగతః ॥౪౩॥

మరీచైరిత్యాదినా వధూమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన వనితాకర్షణహోమముపదిశతి। తత్ర సుగమోఽర్థః ॥౩౬॥౩౭॥

అన్నాజ్యైరిత్యాదినా భవేదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన అన్నాదిద్రవ్యహోమవిధానాత్తత్ఫలాప్తిముపదిశతి। తత్ర తు వాక్యార్థః। చః సముచ్చయే ॥౩౮॥౩౯॥ సాధ్యర్క్షం—వృక్షః। అశ్విన్యాదీనాం సప్తవింశతినక్షత్రాణాం వృక్షానుత్తరత్ర స్వయమేవ వక్ష్యతి। రాజీ సర్షపః। లోణం—లవణమ్। ఏతదుక్తం భవతి—సాధ్యజన్మనక్షత్రప్రోక్తావృక్షేణ సాధ్యాంశకప్రోక్తమార్గేణోపేతాం పుత్తలికాం వా సాధ్యపాదరజఃసమేతపిష్టమయీం తథావిధాం వా సర్షపమరీచిలవణైర్మసృణపేషితైః కృతాం వా ప్రోక్తక్రమేణ జుహయాదితి ॥౪౦॥ ప్రపదాభ్యాం—పార్ష్ణిసన్ధిఛిన్నాభ్యాం అగ్రపాదాభ్యాం జఙ్ఘాభ్యాం జానోరధస్తాచ్ఛిన్నాభ్యాం జానుభ్యాం

పిష్టేన గుడ఼యుక్తేన మరీచైర్జీరకైర్యుతామ్।
కృత్వా పుత్తలికాం సాధ్యనామయుక్తామథో హృది ॥౪౪॥

సనామహోమసంపాతఘృతే సంపాచ్య తే పునః।

స్పృశన్నిజకరాగ్రేణ సహస్రం ప్రజపేన్మనుమ్॥౪౫॥

అభ్యర్చ్య తత్ ఘృతాభ్యక్తం భక్షయేత్తద్ధియా జపన్।
నరనారీనృపాస్తస్య వశ్యాః స్యుర్మరణావధి॥౪౬॥

త్రైరేవ పిష్టైర్వృత్తం తు కృత్వా తన్మధ్యతస్తథా।
సాధ్యనామ స్ఫుటం కృత్వా ప్రాగ్వత్ సంపాచ్య భక్షణాత్॥౪౭॥

బశ్యాస్తే వత్సరం భూయః తన్నామార్ణాన్విత్రైస్తథా।
కృత్వాఽభిపాచ్య భక్ష్యాత్తు వశయేత్తాఁస్తదర్ద్ధకమ్॥౪౮॥

తత్సన్ధేరుపరిఛిన్నాభ్యామ్। (ఊరు) యుగ్మతః కటీసన్ధిఛిన్ననాభేరధస్తాత్—నాభిదేశచ్ఛిన్నేన ఖణ్డేనేత్యర్థః। ఆహృదయాత్ భిన్నేన—ఖణ్డేనేతిశేషః। ఆకణ్ఠతః—కణ్ఠాత్ ఛిన్నేనేత్యర్థః॥౪౧॥ శిరసా-కణ్ఠాత్ ఉపరిస్థన। క్రమాత్—ఉక్తక్రమేణైతాని ఛిత్వా ఏత్రైర్జుహయాదిత్యర్థః॥౪౨॥ అనన్యయోగతః—స్వాత్మైక్యభావనయేత్యర్థః॥౪౩॥

పిష్టేత్యాదిభిర్మరణావధి ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకః పుత్తలికాభక్షణే నరనారీనృపాదివశ్యముపదిశతి। తత్ర పుత్తలికాం—ప్రాగ్వదుక్తమానోపేతామ్। హృది—పుత్తలికాహృదయే, ప్రాగ్వల్లిఖితసాధ్యసంజ్ఞామిత్యర్థః॥౪౪॥ సనామహోమసంపాతఘృతే—సాధ్యనామసహితవిద్యాహోమప్రత్యాహుత్యవశేషితధృతే ఇత్యర్థః। తాం పుత్తలికామ్॥౪౫॥ అభ్యర్చ్య—ప్రాణప్రతిష్ఠావిద్యయా తత్ ఘృతాభ్యక్తం—సంపాతఘృతాభ్యక్తమ్। తద్ధియా—సాధ్యభక్షణధియా॥ ౪౬॥

త్రైరిత్యాదినా తదర్ధకమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేనాపూపవిశేషభక్షణేన వశోకరణముపదిశతి। తత్ర త్రైరేవ—పూర్వోక్తగుడాదియుక్తైః। వృత్తం—మణ్డలం అపూపమిత్యర్థః। ప్రాగ్వత్—సంపాతాతఘృతపాచనాదిభిః॥౪౭॥ తే—నరాదయః। వత్సరం—అత్యన్తసంయోగే

ద్వితీయా। వత్సరేణేత్యర్థః। భూయురిత్యస్య దివ్యత్వాత్ స్వరూపం న చిన్త్యం భూయాసురిత్యర్థః। తన్నామార్ణాన్వితైః—సంస్కృతైః ప్రాగుక్తైః పిష్టైః సాధ్యనామాభిరూపం

నాలికేరఫలామ్భోభిస్తర్పణాద్వనితా వశాః।

కర్పూరవాసితైస్తోయైర్మనుష్యాః స్యుర్వశే స్థితాః॥౪౯॥

తర్పణాల్లవణామ్భోభిః సర్వే స్యుస్తస్య కిఙ్కరాః।

తథా లవణయుక్తేన తోయేన వనితా వశాః॥౫౦॥

శుద్ధేన వారిణా మాసం తదర్ద్ధం సప్తరాత్రకమ్।

తర్పయేద్యస్య నామ్నైవ స తస్య స్యాద్వశోఽనిశమ్॥౫౧॥

కేతకీవాసితైశ్చన్ద్రయుక్తైః కేరఫలోదకైః।

తర్పణాద్వనితా వశ్యా దద్యుః ప్రాణాన్నిజం ధనమ్॥౫౨॥

నమేరువాసితైస్తోయైస్తర్పణాత్ భూమిపా వశాః।

చమ్పకైర్వాసితజలైః తర్పణం సర్వరఞ్జనమ్॥౫౩॥

పాటలీశతపత్రాభ్యాం వాసితైస్తర్పణైర్జలైః।

సర్వలోకచమత్కారకారీ భవతి నిత్యశః॥౫౪॥

కస్తూరీవాసితామ్భోభిస్తర్పణం సర్వసిద్ధికృత్।

ఇన్దుచన్దనసౌరభ్యవాసితామ్బుప్రతర్పణమ్॥౫౫॥

వాఞ్ఛితార్థస్య సంసిద్ధిం మణ్డలాత్ కురుతే ధ్రువమ్।

సక్తుమిశ్రజలైరాఢ్యో ధనధాన్యాదిభిశ్చిరమ్॥౫౬॥

కృత్వేత్యర్థః। తథా—ప్రాగ్వత్। సంపాతఘృతాదినా వీక్షితాన్। తాన్—నరాదీన్। తదర్ధకం—షణ్మాసమ్। ప్రాగ్వత్ ద్వితీయా షణ్మాసేనేత్యర్థః॥౪౮॥

నాలికేరేత్యాదిభిర్విఘ్ననాశకమిత్యన్తైః సార్ద్ధైరష్టభిః శ్లోకైర్నానాకామ్యతర్పణ—ప్రయోగముపదిశతి। తత్ర నాలికేరఫలామ్భోభిః—నాలికేరఫలోదకైః॥౪౯॥౫౦॥౫౧॥౫౨॥ నమేరుః—సురపర్ణీ॥౫౩॥౫౪॥ ఇన్దుః—కర్పూరమ్॥౫౫॥ మణ్డలాత్—మణ్డలం నామ ఏకోనపఞ్చాశద్దినాని। ఆఢ్యః—ధనధాన్యాదిభిరిత్యర్థః॥౫౬॥

గుడ఼మిశ్రజలై రాత్రౌ తర్పణం విఘ్ననాశ(క)నమ్।
చిఞ్చాఫలరసోపేతైర్జలైర్ద్వేషాయ తర్పయేత్॥౫౭॥

ఉష్ణోదకైః సమరిచైస్తర్పయేద్వైరిమృత్యవే।
కేవలోష్ణోదకైస్తస్యతీవ్రజ్వరసముద్భవః॥౫౮॥

నిమ్బపత్రరసోపేతైరమ్బుభిస్తర్పణాద్ ద్విషామ్।
జాయతేఽన్యోన్యవైరస్యం తేన తే నాశమాప్నుయుః॥౫౯॥

తథైవ సర్షపతిలైస్తర్పణాద్వైరిణోభృశమ్।
అతిసారాదిభిర్ఘోరైరౌదరైః క్లేశమావహేత్॥౬౦॥

అథ యన్త్రాణి దేవేశి! శృణు వాఞ్ఛాప్రదాని వై।
యైః కృతైః సిద్ధయో హస్తే భవన్తి భజనాదపి॥౬౧॥

షట్కోణం వృత్తయోర్మధ్యే కృత్వా మధ్యే సనామకమ్।

విద్యాద్యవర్ణం విలిఖేద్వితీయాదీని షట్ క్రమాత్ ॥౬౨॥

షట్సు కోణేషు విలిఖేచ్ఛిష్ట వర్ణచతుష్టయమ్।
వృత్తయోరన్తరా దిక్షు లిఖేత్కోణాన్తరాలతః॥౬౩॥

భూతాక్షరాణి క్రమశో దశ ద్విత్రిక్రమేణ తు।
ఏవమేకాదశవిధం మధ్యేఽన్యేషాం నివేశనాత్॥౬౪॥

చిఞ్చేత్యాదిభిరావహేదిత్యన్తైరర్ద్ధాద్ర్యైస్త్రిభిః శ్లోకైర్వైరినిగ్రహతర్పణముపదిశతి। తత్ర చిఞ్చాఫలం—తిన్తిడీఫలమ్॥౫౭॥౫౮॥౫౯॥ అతిసారాదిభిః—రక్తశ్లేష్మాదిభిః॥౬౦॥

అథ యన్త్రాణీత్యాదిభిః తథా ఇత్యన్తైరేకాదశభిః శ్లోకైరవికృతమూలవిద్యాక్షరైః పఞ్చపఞ్చాశద్యన్త్రాణి తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర—భజనాదపోత్యుక్తిర్యన్త్రాణాం ఫలప్రాప్తౌ ద్రౌత్యప్రతిపాదనపరా॥౬౧॥౬౨॥ కోణాన్తరాలతః—ఉక్తబన్ధచతుష్టయస్య

భూతాక్షరాణాం ప్రత్యేకం యోగాత్పఞ్చాశతాఽన్వితమ్।
పఞ్చకం పరమేశాని! శృణు తాని యథాక్రమ్॥౬౫॥

ఏషు సర్వత్ర తాద్బాహ్యే వృత్తం చ మాతృకామ్।
విలిఖేదభితః పశ్చాద్వినియోగమథోచ్యతే॥౬౬॥

వశ్యే త్రయమథాకర్షే ద్వయం శాన్త్యాం ద్వయం తథా।
మధ్యే నామాక్షరన్యాసభేదాత్తద్భేదకల్పనమ్॥౬౭॥

ఏవం తత్ఫలభేదస్తు సప్తవింశతిధా భవేత్।
శేషాణి శృణు దేవేశి! క్రమేణ వినియోగతః॥౬౮॥

స్తమ్భనం మోహనం పశ్చాద్విద్వేషోచ్చాటనం తథా।

మారణం వ్యాధిభిః క్లేశం కులోత్సాదకరం తథా॥౬౯॥

మధ్యస్థకోణదిక్షు॥౬౩॥ భూతాక్షరాణి క్రమశో దశ—తాని ఉద్ధారసజ్కేతోక్తదశాక్షరాణి॥౬౪॥ షట్కోణమిత్యాదిభిః పశ్చాదిత్యన్తైస్త్రిపాదాధికైశ్చతుర్భిః శ్లోకైరేతదుక్తం స్యాత్—అభీష్టమానేన వృత్తం కృత్వా తన్మధ్యే ప్రోక్తక్రమేణ షట్కోణం విధాయ తద్వృత్తాత్ బహిరేకైకాఙ్గులమానేన వృత్తద్వయం భ్రమేణ నిష్పాద్య సర్వబాహ్యవృత్తవీథ్యామకారాదిక్షకారాన్తాన్యేకపఞ్చాశదక్షరాణి సవిన్దుకాని అగ్రాత్ప్రాదక్షిణ్యేనాఽఽలిఖ్య సర్వమధ్యే మూలవిద్యాదిభూతాం హృల్లేఖాం ప్రాగ్వత్ సనామాక్షరామాలిఖ్య విద్యాద్వితీయాక్షరాది—సప్తమాక్షరాన్తాని షడ॒క్షరాణి షటసు కోణేషు అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేనాఽఽలిఖ్య విద్యాయాః శిష్టాక్షరచతుష్టయం—షట్కోణబాహ్యవృత్తవీథ్యామగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన చతసృషు దిక్షు సమాలిఖ్య తద్వీథ్యాం కోణదిక్షు చతసృషు చ వాయవ్యాదినిర్ఋుత్యన్తం భూతాక్షరాణి దశకర్మ్మానురూపాణి ద్వయం త్రయం ఇతి క్రమేణాఽఽలిఖేత్ ఏతత్ ప్రథమం యన్త్రమ్। అస్యైవ సర్వమధ్యే విద్యాద్వితీయాక్షరం—అభితః క్రమేణ శిష్టాక్షరాణి చ మధ్యలిఖిత—పూర్వాన్తమాలిఖేదేతద్ద్వితీయం యన్త్రమ్। అస్యైవ సర్వమధ్యే ఏవమేకాదశనామాక్షరాణాం విద్యాగతానాం తృతీయాది చరమాన్తం ప్రత్యేకముక్తక్రమేణ విలేఖనాదుక్తాభ్యాం సార్ద్ధమేకాదశ యన్త్రాణి సమ్భవన్తీతి। ఏష్వేవ ప్రత్యేకం ప్రోక్తక్రమాత్ పఞ్చభూతాక్షరదశకవిన్యాసభేదాత్పఞ్చపఞ్చాశద్యన్త్రాణి భవన్తి ఇతి॥౬౫॥ వినియోగః। పఞ్చపఞ్చాశద్యన్త్రాణమితిశేషః॥౬౬॥ వశ్యే త్రయం—స్త్రీపురుషరాజవిషయతస్త్రివిధే వశ్యే యన్త్రత్రయమ్।

గజాశ్వోష్ట్రఖరాణాం చ రక్షా మహిషమేషయోః।

గవాం నరాణాం నారీణాం విజయః సమరద్విషామ్॥౭౦॥

ద్వన్ద్వయుద్ధే తథా వాదే వ్యవహారేషు సర్వతః।

ద్యూతే చ రక్షానగరగ్రామమఙ్గలకే తథా॥౭౧॥

విద్యాయాం పునరుక్తాని హిత్వా వర్ణాని తాన్యపి।
ఏకాదశ స్యుస్తైః ప్రాగ్వత్ స్వరయోగాన్మహేశ్వరి! ॥౨౨॥

షట్సప్తత్యా శతం ప్రోక్తం వర్ణానాం మన్త్రగామినామ్।
ప్రోక్తయన్త్రేషు విలిఖేదేకాదశవిభాగతః॥౨౩॥

మాతృకావిద్యయాఽఽవేష్ట్య కుర్యాత్తన్నామయోజనమ్।
షోడ్శానాం చ యన్త్రాణాం వినియోగమథోచ్యతే॥౨౪॥

ఆకర్షే—స్త్రీపురుషయోరన్యోన్యవిషయతో ద్వివిధే ఆకర్షే ద్వయమ్। శాన్త్యాం—ఉపద్రవోత్పాతవిషయతో ద్వివిధాయాం శాన్త్యాం యన్త్రద్వయమ్। తద్భేదకల్పనం—యన్త్రభేదకల్పనమ్॥౬౭॥ ఏవమ్—ఉక్తప్రకారేణ। తత్ఫలభేదః—యన్త్రఫలభేదః। సప్తవింశతిధా—వశ్యాకర్షణశాన్తిభిస్తిసృభిః స్తమ్భనాదిభిశ్చతుర్వింశతిభిశ్చ। వశ్యం త్రయమిత్యాదిభిః తథేత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైరేతదుక్తం భవతి—ప్రోక్తాని పఞ్చపఞ్చాశద్యన్త్రాణి వశ్యవిషయే త్రీణి। ఆకర్షణవిషయే చ ద్వయమ్। శాన్తివిషయే చ ద్వయమ్। అన్యేషాం—స్తమ్భనాదీనాం మణ్డలరక్షాన్తానాం చతుర్వింశతివిధానాం ప్రయోగానాం ప్రత్యేకం ద్వయం ద్వయం ఏవం పఞ్చపఞ్చాశద్యన్త్రాణాం సప్తవింశతివిధఫలయోజనం తేషు సర్వత్ర నామాక్షరవిన్యాస—ప్రకారకీశలేన తత్ర తత్ర త్రైవిధ్యాదికల్పనం, తేన సర్వాణ్యేతాని పఞ్చపఞ్చాశద్యన్త్రాణి ఏకైకం సప్తవింశతివిధఫలప్రదాని ఇతి॥౬౮॥౬౯॥౭౦॥౭౧॥

విద్యాయామిత్యాదినా యోజనమిత్యన్తేనార్ద్ధాధికేన శ్లోకద్వయేన స్వరవికృతమూలవిద్యాక్షరైః షోఢశయన్త్రాణ్యుపదిశతి। తత్ర—ఏకాదశ—హకారరేఫనకారతకారయకారకకారలకారదకారవకారసకారాః। నాత్రాసంయుక్తస్వరాభావాత్స్వరోపాదానమ్॥౨౨॥ ప్రోక్తయన్త్రేషు—పఞ్చాశత్ప్రోక్తయన్త్రరేఖావిన్యాసత ఇత్యర్థః। ఏకాదశ విభాగతః। ప్రోక్తస్వరవికృతాక్షరాణి ఏకాదశైకాదశత ఇత్యర్థః॥౨౩॥ తత్రైతదుక్తం

ప్రథమేన తు యన్త్రేణ కన్యకాః స్వవశం నయేత్।

తేనైవ తాసామార్త్తిం చ శమయేత్స్వేకధారణైః ॥౭౫॥

స్వస్థావేశం చ తేనైవ కుర్యాన్మన్త్రజపం తథా।
తన్మయీం (తత్స్థాం చ) భావయేత్కన్యాం ధూపైః సర్జ్జరసైర్దహేత్ ॥౭౬॥

ఆవిష్టే తాం సమభ్యర్చ్య ప్రోక్తైస్తైరుపచారకైః।
పృచ్ఛేత్స్వవాఞ్ఛితానర్థానాచష్టే సాఽఽత్మనః సదా॥౭౭॥

తతోఽభ్యర్చ్యాత్మనా యోజ్యం తాం తదాత్మా భవేత్స్వయమ్।
తాసామవస్థామన్యైశ్చ శమవేదస్య ధారణాత్॥౭౮॥

ద్వితీయేన తు యన్త్రేణ కర్పటే గైరికద్రవైః।
లిఖేత్తేన జయేద్వాదే ప్రతివాదినమన్తరా॥౭౯॥

స్థాపనాత్తస్య నియతమతిప్రౌఢ్ఽోఽపి తత్క్షణాత్।
స్తబ్ధజిహ్వో నిరుద్యోగః శుష్కాస్యో లోలలోచనః॥౮౦॥

భవతి—ప్రోక్తే తస్మిన్ యన్త్రే మధ్యషట్ కోణషట్కే అన్తర్వృత్తవీథీమధ్యస్థచతుర్దిక్షు యథాక్రమం తత్తదేకాదశాక్షరాణ్యాలిఖ్య బాహ్యవృత్తవోథ్యాం మాతృకామన్తే విద్యయోపేతాం తదఙ్గతయాఽభిధయా సహాగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేనాలిఖ్య సర్వమధ్యాక్షరమధ్యే చ ప్రాగ్వన్నామ సమాలిఖేదితి। ఏవం తదక్షరైర్వ్యలిఖితైరేకాదశవర్ణోపరిస్థైరేకాదశభిరేకాదశభిరక్షరేః షోడశయన్త్రకల్పనమ్। మాతృకాన్తే మూలయోజనం తదన్తే నామాక్షరయోజనం కృత్వా తేన వేష్టనమితి సమ్ప్రదాయార్థః।

షోడశానామిత్యాదిభిః గ్రహోదిత ఇత్యన్తైరర్ద్ధాద్యైః పఞ్చవింశత్యా శ్లోకైస్తేషాం వినియోగక్రమముపదిశతి॥౭౪॥ తత్ర తేనైవ—ప్రథమేన యన్త్రేణ। తాసాం—కన్యకానామ్॥౭౫॥ స్వస్థస్య దేవతావేశనం తేనైవ కుర్యాత్ తస్మిన్ ప్రథమే యన్త్రే కన్యకాం

స్థాపయిత్వేత్యర్థః। మన్త్రం—మూలవిద్యాం। తన్మయీం దేవతామయీమ్। సర్జరసైః—మర్జరసోనామ ధూపద్రవ్యవిశేషః॥౭౬॥ ఆవిష్టే—దేవతాయా ఆవేశే సతి। తాం—దేవతావిష్టాం కన్యకామ్। ఆచష్టే సా దేవతాఽఽవిష్టకన్యకేతిశేషః॥౭౭॥ అభ్యర్చ్య—మూలవిద్యయా। తాం—

విలోకయన్ దశదిశస్త్యక్తలజ్జః పలాయతే।
పతేద్వా పాదయోః క్షిప్రం జితోఽస్మీతి త్వయా వదన్॥౮౧॥

తృతీయేన నిశాపిష్టతోయేన లిఖితేన తు।
కర్పటే ఖర్పరే వాపి స్థాపితేనోష్ణభూతలే॥౮౨॥

చుల్ల్యధో వా దినైర్ద్విత్రైః స్తమ్భయేత్సుదృఢ్ం రిపోః।
రోషం గతిం మతిం జిహ్వాం సమరం సర్వమేవ చ॥౮౩॥

ఆయాన్తమగ్రతోరాత్రౌ మార్గమధ్యే ఖనన్నిదమ్।
బలిం దద్యాత్తు తద్యోన్యా తన్నక్షత్రోక్తయా పునః॥౮౪॥

తేన తత్పృతనా భ్రష్టా రుగ్ణా గతసముద్యమా।
భీతా న తన్ముఖా జాతు ఘటతే యన్త్రవైభవాత్॥౮౫॥

చతుర్థేనారినక్షత్రవృక్షోత్థఫలకాతలే।
లిఖితేన పురోక్తేన స్థాపితేన పురం రిపోః॥౮౬॥

నాశమేతి రిపుః కృచ్ఛ్రైర్వైరిరోగాదిసమ్భవైః।
తేషు తేషు ప్రయోగేషు కుర్యాద్రక్షామథాత్మనః॥౮౭॥

పఞ్చమేనాథ షష్ఠేన సప్తమేనాష్టమేన చ।
నవమేన చ కుర్వీత రక్షాం రాష్ట్రపురాలయే॥౮౮॥

దేవతామ్। తదాత్మా—దేవతాత్మా। తాసాం—కన్యకానామ్। అన్యైరపి—పిశాచాదిభిః। అస్య—ప్రథమస్య యన్త్రస్య ధారణాదభిషేకపురఃసరాదితిశేషః॥౭౮॥ అన్తరా స్థాపనాదిత్యన్వయః। తయోరితిశేషః॥౬౯॥ తస్య—ద్వితీయయన్త్రస్య॥౮౦॥౮౧॥ నిశాపిష్టేన తోయేన—పిష్టహరిద్రారసేనేత్యర్థః। కర్పటే—వస్త్రే। ఖర్పర—మృణ్మయే కపాలే॥౮౨॥ వా—పక్షాన్తరే। చుల్ల్యధః। అశ్మన్తకాధః వా ప్రాగ్వత్॥౮౩॥ ఆయాన్తం—రిపుం జ్ఞాత్వేతిశేషః। ఇదం—తృతీయయన్త్రమ్॥౮౪॥ ఘటతే—చేష్టతే॥౮౫॥ పురోక్తేన హరిద్రారసేన॥౮౬॥ తేషు తేషు—అమఙ్గలరూపేషు। రక్షాం—అభిషేకాదితః॥౮౭॥

పఞ్చమేత్యాదిభిః ప్రయోజకమిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైరేతదుక్తం భవతి—ప్రోక్తేషు

ప్రాగాదిషు చతుర్దిక్షు బాహ్యాదిష్వష్టదిక్ష్వపి।
మధ్యే చ స్థాపయేద్యన్త్రం తామ్రపట్టేషు కల్పితమ్॥౮౯॥

క్రమేణ పఞ్చమం మధ్యే స్థాపయేత్తత్ప్రయోగతః।
స్వరాష్ట్రే నగరే రాజగృహే ప్రోక్తక్రమాత్ ఖనేత్॥౯౦॥

తేన వైరికృతాః కృత్యాప్రయోగాః క్రూరవిగ్రహాః।
ప్రవేష్టుమత్రాశక్తాస్తే నాశయన్తి ప్రయోజకమ్॥౯౧॥

దశమే రాజతే పట్టేవిలిఖ్య కవచం దధత్।
రణం వీరః ప్రవిశ్యాశు నాశయేద్ ద్రావయేచ్చ తత్॥౯౨॥

ఏకాదశం నిశాతోయే ఘృష్టగైరికలేఖనాత్।

కర్పటే స్థాపితం శీఘ్రం శమయేద్ధభృతాం రణమ్ ॥౯౩॥

ద్వాదశేనేన్దుకాశ్మీరలిఖితేన ధృతేన తు।
భూర్జపత్రపుటే సమ్యక్ సర్వరక్షా భవేన్నృణామ్ ॥౯౪॥

త్రయోదశేన యన్త్రేణ తాలపత్రకృతేన తు।
తాలలిప్తేన కుడ్యాన్తః స్థాపితేనార్చితేన చ ॥౯౫॥

గృహరక్షా భవేద్వ్యాధిచోరగ్రహభుజఙ్గమాత్।
రాజతో వైరితో బాధాదన్యక్షుద్రాదితస్తథా ॥౯౬॥

చతుర్దశేన యన్త్రేణ భూర్జపత్రే స్థితేన వై।
భృతేన కామినీనాం తు సౌభాగ్యమతులం భవేత్ ॥౯౭॥

పఞ్చయన్త్రేషు పఞ్చమాది అష్టమాన్తం యన్త్రచతుష్కం ప్రాగాదిషు దిక్షు పున స్తచ్చతుష్కం బాహ్యాదిషు కోణదిక్షు చ సర్వమధ్యే ప్రోక్తానాం పఞ్చమం నవమం యన్త్రమ్। ప్రోక్తక్రమేణ—స్థాపనతః ప్రోక్తఫలాని స్యురితి। ప్రయోజకం—ప్రయోక్తారం వైరిపక్షస్థం తత్ప్రతిబలమిత్యర్థః ॥౮౮॥౮౯॥౯౦॥౯౧॥౯౨॥ నిశా—ప్రాగ్వత్ ॥౯౨॥౯౩॥ ఇన్దుః—కర్పూరమ్। కాశ్మీరం—కుఙ్కుమమ్। భూర్జపత్రే—భూర్జత్వచి ॥౯౪॥ తాలలిప్తేన—హరితాలలిప్తేన। కుద్యాన్తః—భిత్తిమధ్యతః ॥౯౫॥ రాజతః వాధాత్—రాజకృతాత్ బాధాత్। ఏవం

తథా పఞ్చదశేనాపి స్వర్ణపట్టధృతేన తు।
వన్ధ్యాపి లభతే పుత్రం గుణాఢ్యం దీర్ఘజీవినమ్ ॥౯౮॥

షోడశేనోక్తరూపేణ సాభిషేకం ధృతేన వై।

సపత్నీష్వపి కాన్తేన భర్తుః సాఽత్యన్తవల్లభా ॥౯౯॥

భూర్జస్థేన ధృతేనైవం సర్వేషామపి సర్వదా।
రక్షా భవతి మర్త్యానాం రాజచౌరగ్రహాదితః॥౧౦౦॥

స్పర్శతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్సమీరితా।
అస్యా నిష్పాలనాత్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్॥౧౦౧॥

ఇతి శ్రీషోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే నవమం పతలమ్॥౯॥

వైరిత ఇత్యాదావపి। క్షుద్రాదితః—వైరికృతక్షుద్రప్రయోగాదితః॥౯౬॥౯౭॥౯౮॥ ఉక్తరూపేణ—స్వర్ణపట్టాదిషు—విలిఖితేన॥౯౯॥ ధృతేనైవం—ఏవం ధృతేన షోడశేన యన్త్రేణేత్యర్థః। రాజచౌరగ్రహాదిత ఇత్యత్ర గ్రహః దేవతాగణవిశేషాః। ఆదిశబ్దః శత్రుకృతతక్షుద్రప్రయోగాదివిషయః॥౧౦౧॥

ఇతి శ్రీషోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చ-
సారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన శ్రీసుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం
మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం భగమాలినీనిత్యావిద్యావిధాన-
ప్రకాశనపరం నవమం పటలం పరిపూర్ణం
పరామృష్టమ్॥౯॥

గ్రన్థసఙ్ఖ్యా।

ఏకసప్తతిసంఖ్యాని యన్త్రాణి నవమే తథా।
వ్యాఖ్యా గ్రన్యశతం సత్రిపాదమేకోనవింశకమ్॥

అథ దశమపటలమ్।

అథ షోడశనిత్యాసు భేరుణ్డా పఞ్చమీ తు యా।
తద్విధానం శృణు ప్రాజ్ఞే! కథయామి యథావిధి॥౧॥

మన్త్రోద్ధారః తృతీయేఽభూదఙ్గాన్యావృతిదేవతాః।
పూజాక్రమం చ యన్త్రాణి తథైవ రిపునిగ్రహమ్॥౨॥

కీలప్రయోగాన్విజయం సమరేషు మహీభృతామ్।
రక్షాం పురగజాశ్వానాం రాజ(జ్య)రక్షాం చ వై క్రమాత్॥3॥

ఆద్యన్తద్వయమధ్యస్థైః షడ్భిః కుర్యాత్ షడఙ్గకమ్।
రన్ధ్రాజ్ఞాముఖకణ్ఠేషు హృన్నాభ్యాచారపద్ద్వయే॥౪॥

న్యసేన్మన్త్రార్ణనవకం మాతృకాన్యాసపూర్వకమ్।
తతః శక్తీరావృతిస్థా ధ్యానం చ శృణు పార్వతి!॥౫॥

అథ దశమపటలమ్।

పూర్వస్మిన్నవమే పటలే చతుర్థ్యా నిత్యక్లిన్నానిత్యాయా విద్యాముపదిశ్యానన్తరం పఞ్చమ్యా భేరుణ్డానిత్యాయా విధానముపదిశతి। అథ—షోడశేత్యాదినా తన్మయఇత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ దశమేన పటలేన। తత్ర—అథ షోడశేత్యాదిభిః క్రమాదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః

పటలార్థానుద్దిశతి। తత్ర—కీలప్రయోగాన్(త్) సాధ్యనక్షత్రవృక్షాదికీలకస్థాపనేన వైరినిగ్రహవిశేషాన్(త్)॥౧॥౨॥౩॥

ఆద్యన్త. ఇత్యాదినా పార్వతీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన న్యాసజా(తా)లాదికముపదిశతి। తత్ర—ఆద్యన్తద్వయమధ్యస్థైః—ఆద్యమేకమక్షరం అన్తతోద్వయం చ హిత్వాఽవశిష్టైర్వర్ణైః షడఙ్గాని కుర్యాదిత్యర్థః। రన్ధ్రం—బ్రహ్మరన్ధ్రమ్। ఆజ్ఞా—భ్రువోర్మధ్యమ్। పద్ద్వయే—పాదద్వయే అక్షరద్వయమ్॥౪॥ మాతృకాన్యాసపూర్వకం—ఉపరిష్టాద్వక్ష్యమాణమాతృకాన్యాసపురఃసరమిత్యర్థః॥౫॥

బాహ్యేవృత్తౌ తు బ్రాహ్మ్యాద్యా యుగశక్తీస్తు పూజయేత్॥
తదన్తరష్టపత్రేషు విజయాం విమలాం శుభామ్॥౬॥

విశ్వాం విభూతిం వినతాం వివిధాం విరతాం క్రమాత్।
తదన్తరష్టకోణేషు కమలాం కామినీం తథా॥౭॥

కిరాతాం తీర్తిసహితాం కుట్టనీం కులసున్దరీమ్।
కల్యాణీం కాలకోలాం చ పూజయేదుక్తయోగతః॥౮॥

డాకినీం రాకినీం తద్వల్లాకినీం కాకినీం తథా।
సాకినీం లాకినీం షట్సు కోణేషు పరితోఽర్చయేత్॥౯॥

ఇచ్ఛాజ్ఞానక్రియాశక్తీరర్చయేదన్తరావృతౌ।
అష్టకోణాన్తరాలేషు పూజయేదాయుధాష్టకమ్॥౧౦॥

చతురస్రద్వయం కృత్వా దిక్షు ద్వారసమన్వితమ్।
తదన్తరష్టపత్రాబ్జం వృత్తయుగ్మమథాన్తరా॥౧౧॥

(బ్రహ్మే) బాహ్యేత్యాదిభిరష్టకమిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైరావరణశక్తీరుపదిశతి—తత్ర యుగశక్తీః కృతయుగశక్తిః త్రేతాయుగశక్తిః ద్వాపరయుగశక్తిః కలియుగశక్తిరిత్యేతాః। అత్ర—బ్రాహ్మ్యాద్యష్టశక్తీః పశ్చిమాదిదిక్షు స్థితేషు ద్వారేషు దేవీదక్షిణభాగాదిపార్శ్వయోః, పార్శ్వయోశ్చ కృతయుగాదిశక్తీః వాయ్వాదికోణేషు ప్రాదక్షిణ్యేనేత్యర్థః॥౬॥౭॥ ఉక్తయోగతః—బీజద్వయసప్తాక్షరీమధ్యే తత్తన్నామయోజనప్రాదక్షిణ్యాదియోగతః। సర్వత్ర పరివార—శక్తీనాం విశేషానుక్తౌ సామాన్యోక్తం బీజద్వయమాదావన్తే సప్తాక్షరీం యోజయేదితి సమ్ప్రదాయః॥౮॥ తథా—నైర్ఋుతదిగాది॥౯॥౧౦॥

చతురస్రద్వయమిత్యాదిభిరావృతామిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః దేవ్యా నిత్యసపర్యాచక్రముపదిశతి। తత్ర అష్టాస్రం భూపురద్వన్ద్వాత్। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రాక్ప్రత్యక్ సూత్రం కృత్వా తస్య సూత్రస్య మానం దశధా విభజ్య తేషు పూర్వాగ్రాత్తృతీయాంశావసానే పశ్చిమాగ్రాచ్చ తన్మానేన చిహ్నం కృత్వా తస్య సూత్రస్య పూర్వాగ్రమవష్టభ్య తయోః పశ్చిమచిహ్నమానేన తత్పశ్చిమా-

ద్వితీయాద్యైస్త్రిభిర్బీజైః షష్ఠేన చ సమీరితమ్।
నిగ్రహార్థమథాన్యైస్తు త్రిభిరన్త్యద్వయేన చ॥౨౪॥

షట్కోణం వృత్తయుగ్మం చ కృత్వా తన్మధ్యతోలిఖేత్।
ద్వితీయార్ణం సాధ్యయుతం కోణేష్వన్యత్రయం లిఖేత్॥౨౫॥

అధరేషు సమాయాని తాని లేఖ్యాని సర్వదా।
వృత్తయోరన్తరా సాధ్యసమేతైః పవనార్ణకైః॥౨౬॥

సంవేష్ట్య తాని సంజప్య రిపోరష్టమరాశిగే।
శ్మశానే స్థాపయేత్తత్ర లగ్నే విద్వేషణం భవేత్॥౨౭॥

నిమ్బపత్రరసే పిష్టా శ్మశానాఙ్గారలేఖనాత్।
పృషదాఖుత్వచి చ వతత్సహస్రద్వయజాయత(?)॥౨౮॥

ద్వీపివక్త్రత్వచి లిఖేత్తద్యన్త్రం గోముఖత్వచి।
సమాలిఖ్య స్వసంజ్ఞాం తు పూర్వస్మిన్నుత్తరే రిపోః॥౨౯॥

ద్వితీయాద్యైరిత్యాదినా శ్లోకేన విద్యాయా నిగ్రహానుగ్రహయోర్విద్యాక్షరాణి విభజతి। తత్ర ప్రధానైస్తు త్రిభిః అన్త్యద్వయేన చ—శాన్తికం కుర్యాదితి శేషః॥౨౪॥

షట్కోణమిత్యాదిభిర్యమిత్యన్తైరేకాదశభిః శ్లోకైర్విద్యాయా ద్వితీయాక్షరాదిప్రధానం యన్త్రం, తేన యన్త్రేణ విద్వేషణం వాదవిజయ ఉచ్చాటనం మారణం చేతి చతురః ప్రయోగానపదిశతి। తత్ర ద్వితీయార్ణం—క్రోఁకారః। అన్యచ్చ త్రయం—మన్త్రస్య తృతీయచతుర్థషష్ఠాక్షరాణి త్రీణి॥౨౫॥ అధరేషు సమాయాని షట్ కోణేషు అధస్థేషు త్రిషు తాన్యక్షరాణి విసర్జనీయసహితాన్యాలిఖేదిత్యర్థః। తేన ఉపరితనానాం విన్దుయుక్తత్వముక్తమేవ। ప్రాదక్షిణ్యేన పవనాక్షరదశకలేఖనానన్తరం సాధ్యాక్షరలేఖనం కుర్యాత్॥౨౬॥ తాని—ద్వితీయతృతీయచతుర్థషష్ఠాక్షరాణి చత్వారి। తత్ర—అష్టమలగ్నోదయే॥౨౭॥ పృషత్—బిడ఼ాలః। ఆఖుః—మూషకః। (జాయతే ఇత్యన్తేన విద్వేషణప్రయోగక-

ఉత్తరాధరమాధాయ శిలాధః సన్ధ్యయోర్జపేత్।
జపిత్వా ప్రోక్తసఙ్ఖ్యం చ జయేత్తం ప్రతివాదినమ్॥౩౦॥

ఏతన్ముఖావలోకేన ప్రతివాదీ హతోద్యమః।
నిరుత్తరః పలాయేత జితోఽస్మీతి వదేత్తు వా॥౩౧॥

హరితాలేన ఘృష్టేన నిశారసయుతేన తు।
విలిఖేద్వా(ద)రవిజయే(ద్యు) యుక్తముక్తమేణ వై॥౩౨॥

రురుచర్మణి(రక్తేన) తద్రక్త లిఖితం తద్రిపోర్గృహే।
ప్రోక్తకాలే ఖనేదుక్తక్రమపూజాజపాన్వితః॥33॥

ఉచ్చాటయేద్రిపుం మాసాన్నియతం యన్త్రవైభవాత్।
నృచర్మణి చ తద్రక్తలిఖితం తచ్ఛ్మశానకే॥3౪॥

పూజాజపక్రమోపేతం నిఖనేదుక్తకాలతః।
మాసేన యాతి వైరీ తు దాహజ్వరయుతో యమమ్॥3౫॥

తృతీయం మధ్యతః కృత్వా త్వితరాన్ పరితో లిఖేత్।
సాధ్యర్క్షయోనేస్త్వచితన్మధూచ్ఛిష్టే న పీడ్ితమ్॥3౬॥

శ్మశానభస్మలిఖితం నిక్షిప్తం నష్టకూపకే।
ప్రోక్తకాలసమోపేతం నాశయేత్సలిలే రిపుమ్॥3౭॥

ధనమ్॥౨౮॥ తద్యన్త్రం—పూర్వం విద్వేషణప్రోక్తం యన్త్రమ్। ద్వీపివక్త్రత్వచి గోముఖత్వచి చ। లేఖనద్రవ్యముపరిష్టాద్వక్ష్యమాణం హరితాలమ్। పూర్వస్మిన్—వ్యాఘ్రముఖచర్మణి॥౨౯॥ ఉత్తరే—గోముఖచర్మణి—ఉత్తరాధరం స్వసంజ్ఞోపేతం చర్మ—ఉత్తరస్థం రిపుసంజ్ఞోపేతం (చర్మ) అధఃస్థితం చ। సన్ధ్యయోః—ప్రాతస్తనసాయన్తన్యోః॥30॥3౧॥ ఉక్తక్రమేణ వై వాదవిజయే స్తమ్భనప్రోక్తపార్థివదశాక్షరైర్వేష్టయేత్॥3౧॥33॥3౪॥ ఉక్తకాలతః—ప్రాగ్వదష్టమే రాశావిత్యర్థః॥3౫॥

తృతీయమిత్యాదిభిర్వైభవాత్ ఇత్యన్తైరేకాదశభిః శ్లోకైర్విద్యాయాం తృతీయాక్షరాది-

అష్టాస్రం భూపురద్వన్ద్వాత్తచ్చ వృత్తసమన్వితమ్।
తదన్తస్తాదృశం కుర్యాత్ షట్కోణం వా తు విగ్రహమ్॥౧౨॥

తదన్తస్తాదృశీం కుర్యాద్యోనిం తన్మధ్యతోయజేత్।
భేరుణ్డాం పఞ్చమీం నిత్యాముక్తశక్తిభిరావృతామ్॥౧౩॥

అర్ఘ్యం షడఙ్గమూలాభ్యాం సంసాధ్య ప్రాఙ్ముఖో యజేత్।
వలిం చ షోడశార్ణేన దద్యాదాద్యన్తయోః క్రమాత్॥౧౪॥

అథ ధ్యానం ప్రవక్ష్యామి దేవ్యాః సర్వార్థసిద్ధిదమ్।
తదావృత్తిస్థశక్తీనాం క్రమేణ శృణు పార్వతి!॥౧౫॥

తప్తకాఞ్చనసఙ్కాశదేహాం నేత్రత్రయాన్వితామ్।
చారుస్మితాఞ్చితముఖీం దివ్యాలఙ్కారభూషితామ్॥౧౬॥

గ్రమవష్టభ్య తయోః పూర్వచిహ్నమానేన చ భ్రమణాత్ దక్షిణోత్తరయోః పార్శ్వయోః మత్స్యద్వయం నిష్పాద్య తన్మత్స్యద్వయమధ్యావష్టమ్భేన దక్షిణోత్తరం సూత్రమాస్ఫాల్య పశ్చాత్తన్మధ్యహంసపదమారభ్యాభీష్టమానేన చతుర్షు పార్శ్వసూత్రేషు చిహ్నాని కృత్వా తత్తచ్చిహ్నమవష్టభ్య మధ్యహంసపదావధికమానేన చతుర్షు కోణేషు మత్స్యాన్విధాయ తేషు మత్స్యేన్మత్స్యమితి క్రమేణ సూత్రచతుష్టయమాస్ఫాలయేత్। ఏవం కృతే చతుష్కోష్ఠోపేతం సమచతురశ్రం భవతి। తత్ర మధ్యహంసపదమధ్యమవష్టభ్య చతురస్రకోణమానేన బహిర్భ్రమేణ వృత్తం కృత్వా మధ్యసూత్రద్వయాగ్రచతుష్టయం తదవృత్తావధి వికాస్య ప్రాగగ్రాద్దక్షిణాగ్రం దక్షిణాగ్రాత్పశ్చిమాగ్రం పశ్చిమాగ్రాదుత్తరాగ్రముత్తరాగ్రాత్ప్రాగగ్రం చ సూత్రచతుష్టయమాస్ఫాలయేత్। ఏవం కృతే చతురస్రద్వయేనాష్టసు దిక్షు అష్టకోణాని సమ్భవన్తీతి। ఏవం సర్వత్రాష్టకోణనిర్మాణక్రమః। తాదృశం—వృత్తసహితమ్॥౧౧॥౧౨॥ తాదృశీం—వృత్తమహితామ్। చక్రవిరచనాక్రమో యథా—చతుర్దిక్షు ద్వారయుక్తం చతురస్రద్వయం యథామానం కృత్వా తదన్తర్వృత్తం విధాయ తదన్తరష్టదలపద్మం కృత్వా

తదన్తర్యథామానమష్టాస్రం కృత్వా తదన్తర్వృత్తం తదన్తః ప్రాగ్వత్ షట్కోణం కృత్వా తదన్తర్వృత్తిసహితాం మమత్రిరేఖాం యోనిం నిష్పాద్య తత్ర దేవీముక్తక్రమేణ పూజయేదితి ॥౧౩॥

అర్ఘ్యమిత్యాదినా శ్లోకేనార్ఘ్యకల్పనం బలిదానాదికం చోపదిశతి। తత్రాద్యన్త—యోరపి షోడశార్ణేనైవ బలిం దద్యాదిత్యర్థః। క్రమా—ద్బలిద్రవ్యం ముద్రాసహితమ్ ॥౧౪॥

అథ ధ్యానం ఇత్యాదిభిః సదా ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః సపరివారాయా దేవ్యా

తాటఙ్కహారకేయూరరత్నవస్త్రకమణ్డితామ్।

రసనానూపురోర్మ్యాదిభూషణైరతిసున్దరీమ్ ॥౧౭॥

పాశాఙ్కుశౌ చర్మఖడ్గౌ గదావజ్రధనుఃశరాన్।

కరైర్దధానామాసీనాం పూజాయామన్యదా స్థితామ్ ॥౧౮॥

శక్తీశ్చ తత్సమాకారతేజోహేతిభిరన్వితాః।

పూజయేత్తద్వదభితః స్మితసౌమ్యముఖః సదా ॥౧౯॥

ఏవం దేవీమావృతిభిరావృతామర్చయేత్తథా।

బలిమాద్యన్తయోర్దద్యాత్ పూర్వోక్తవిధినా యుతమ్ ॥౨౦॥

స్నాతోమౌనీ పయోభక్షః ప్రజపేన్నవలక్షకమ్।

తద్దశాంశం హునేదగ్నౌ త్రిమధ్వక్తైః కుశేశయైః ॥౨౧॥

తావచ్చ తర్పయే త్తోయైరిన్దుచన్దనవాసితైః।

అర్చయేన్నిత్యశో దేవీం సహస్రం ప్రజపేదపి ॥౨౨॥

తతః స్వగురుణోద్దిష్టప్రయోగాన్విధినా చరేత్।

అన్యథా నిష్ఫలం భూయాత్ ప్రత్యుతైనం నిహన్తి చ॥౨౩॥

నిత్యసపర్యాధ్యానముపదిశతి। తత్ర వామోర్ధ్వహస్తాది దక్షిణాధోహస్తాన్తం వామాదిదక్షిణక్రమేణాయుధాని కల్పయేత్॥౧౫॥౧౬॥౧౭॥ అన్యదా—ప్రయోగేషు॥౧౮॥ తద్వత్—పూర్వోక్తవత్ ॥౧౯॥

ఏవమిత్యాదినా శ్లోకేన పూజానిగమనముపదిశతి। తత్ర తథేతి ప్రాదక్షిణ్యం బీజద్వయ సప్తాక్షరీసమేతత్త్వం చోచ్యతే। పూర్వోక్తవిధినేతి—అత్ర వ్యఞ్జనాదికం కథయతి॥౨౦॥

స్నాత ఇత్యాదిభిః నిహన్తి చేత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్విద్యాసాధనప్రకారం తద్వినియోగక్రమమన్యథా క్రమకరణే ప్రత్యవాయం చోపదిశతి। తత్ర నవలక్షకమితి విశేషవిధానేన కేవలమక్షరసఙ్ఖ్య లక్షమిత్యర్థః॥౨౧॥౨౨॥ ప్రత్యుత న కేవలం నైష్ఫల్యం స్వవినాశమపీత్యర్థః॥౨౩॥

తదేవ వహ్నిమూలేన పిష్టేన మనుజాసృజా।

లిఖితం గోత్వచి క్షిప్తం చుల్ల్యాముపరి వహ్నినా॥౩౮॥

జ్వలితేనానిశం మాసాదగ్నినాఽగ్నౌ పతేద్రిపుః।

తృతీయేన తు మధ్యేన వేష్టితైరితరైరపి॥౩౯॥

ఉలూకకాకపక్షాభ్యాం ప్రథమోక్తేన సంలిఖేత్।

గర్దభత్వచి తత్ ఖాత్వా కుణ్డమధ్యే తదూర్ధ్వతః॥౪౦॥

సాధ్యవృక్షేన్ధనే వహ్నౌ బీజైరున్మత్తసమ్భవైః।
కద్రుతైలప్లుతైర్హోమాన్మత్తోఽరిర్మ్రియతే ధ్రువమ్॥౪౧॥

సాధ్యర్క్షవృక్షకీలం తు ప్రోక్తయన్త్రసమన్వితమ్।
ఖరస్నాయుభిరాబద్ధం ఖాతం వైరిపురే నిశి॥౪౨॥

రాశౌ తదష్టమే మాసాత్తత్పురం పితృకాననమ్।
కాకోలూకబకశ్యేనకఙ్కతిత్తిరిపాదయోః॥౪౩॥

విలిఖ్య యన్త్రాణ్యుక్తాని ప్రేతచీరే నిబధ్య తత్।
ఖనేన్మఙ్గలవారే తు ప్రోక్తకాలే చతుష్పథే॥౪౪॥

త్రిసప్తాహాద్వ్రజేద్వైరీ స్యాటున్మత్తో దిశో దశ।
తాన్యేవ తత్తచ్చర్మస్థం తదాలయభువి స్థితమ్॥౪౫॥

నాశయేద్గజమర్త్యాశ్వగోఖరోష్ట్రాజసైరిభాన్।
సప్తాహాత్తద్వ(ద్భ)యాన్మాసా (?) నియతం యన్త్రవైభవాత్॥౪౬॥

ప్రధానయన్త్ర విధానం తత్ప్రయోగాంస్త్రయోదశ చోపదిశతి। తత్ర ఇతరాన్—ద్వితీయచతుర్థషష్ఠాన్ విలిఖేత్। సాధ్యనక్షత్రయోనేః—ప్రాగ్వత్ ఉన్మత్తః స్యాదిత్యన్వయః। దిశోదశ వ్రజేదిత్యన్వయః। తాన్యేవ యన్త్రాణీతిశేషః॥౩౬॥౩౭॥౩౮॥౩౯॥౪౦॥౪౧॥౪౨॥౪౩॥౪౪॥౪౫॥ సైరిభాన్—మహిషాన్। అస్మిన్ ప్రకరణే యన్త్రనిర్మాణం సుకరమ్॥౪౬॥

తచ్ఛాన్తిం శృణు దేవేశి! యన్త్రధ్యానాభిషేకతః।
తన్మన్త్రవర్ణైర్యన్త్రస్థైశ్చిన్తామన్త్రార్థవైభవాత్॥౪౭॥

పద్మమష్టదలం కృత్వా మధ్యే త్వాద్యం సనామకమ్।
లిఖిత్వాఽష్టసు పత్రేషు చతుష్కం తద్ద్విరాలిఖేత్॥౪౮॥

బహిర్వృత్తాన్తరా కుర్యాన్మాతృకాక్షరవేష్టనమ్।
ప్రాగుక్తైరేవ త్తైర్ద్రవ్యైః సంపూజ్య వినియోగతః॥౪౯॥

తత్తత్క్లేశవినాశః స్యాత్ తథా మన్త్రానుభావతః।
విజయం సమరే రాజ్ఞాం శృణు వైరివినాశతః॥౫౦॥

మన్త్రాక్షరాణి ప్రత్యేకం యోజయేత్షోడశస్వరైః।
తేన మన్త్రాక్షరాణి స్యుః సఙ్ఖ్యయా చ శతం పునః॥౫౧॥

చత్వారింశచ్చ చత్వారి త్తైర్యన్త్రరచనం శృణు।
యేన సర్వత్ర సమరే విజయోభవతి ధ్రువమ్॥౫౨॥

తచ్ఛాన్తిమిత్యాదిభిరనుభావత ఇత్యన్తైరర్ధ్యర్ద్రైస్త్రిభిః శ్లోకైర్విద్యాయాం ప్రథమపఞ్చమసప్తమాష్టమనవమాక్షరైః పఞ్చయన్త్రాణి త్తైరుక్తక్రూరప్రయోగాణాం శాన్తిప్రయోగం చోపదిశతి। తత్ర ధ్యానం—ధ్యానపటలే వక్ష్యమాణమ్। అభిషేకతః—యన్త్రమధ్యే నివేశితైః ప్రాగ్వృత్తదక్షరపఞ్చకజపాదినేత్యర్థః॥౪౭॥౪౮॥ ప్రాగుక్తైః—శాన్తికర్మణి ప్రోక్తసితచన్దనకర్పూరాదిలేఖనద్రవ్యసితప్రసూనాద్యైః। వినియోగతః—సాధారణసేకాదితః। ఏతదుక్తం భవతి—యథామానమష్టదలం పద్మం తద్బహిర్వృత్తద్వయం చ విధాయ తత్కర్ణికామధ్యే ప్రథమాక్షరం ససాధ్యమాలిఖ్య బహిరగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేనాష్టసు దలేషు పఞ్చమసప్తసాష్టమనవమాక్షరాణి ద్విరాలిఖ్య బాహ్యవృత్తవీథ్యామగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేనాదిక్షాన్తాం మాతృకామాలిఖేదిత్యేతత్ ప్రథమం యన్త్రమ్। ఏవమన్యేషామపి చతుర్ణామక్షరాణాం ప్రత్యేకం మధ్యతోనివేశనాత్ తదితరవేష్టనతశ్చత్వారి సమ్భూయ పఞ్చ యన్త్రాణి ప్రాగుక్తోపద్రవశాన్తికారీణీతి॥౪౯॥

విజయమిత్యాదిభిర్బ్వేదిత్యన్తైరర్ధాద్రైస్త్రయోదశభిః శ్లోకైర్విద్యాయాం స్వరవికృతాక్షరాణి తత్సఙ్ఖ్యం తైర్యన్త్రనిర్మాణం తత్ప్రయోగాంశ్చోపదిశతి। తత్ర—మన్త్రాక్షరాణి ప్రత్యేకమిత్యుక్త్యా అపునరుక్తాక్షరయోజనం నాత్ర వివక్షితమ్॥౫౦॥౫౧॥౫౨॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్చ కుర్యాద్రేఖాస్త్రయోదశ।
తేన తావన్తి కోష్ఠాని సమ్భవన్తి సమన్తతః॥౫౩॥

కృత్వాఽష్టాస్రం తతో బాహ్యే వృత్తయుగ్మం తతోలిఖేత్।
అక్షరాణి శివాద్యన్తు నిరృత్యన్తమనుక్రమాత్॥౫౪॥

తత్ర మన్త్రార్ణకోష్ఠేషు నవస్వాఖ్యం సమాలిఖేత్।
బహిరష్టసు కోణేషు ద్వితీయార్ణాది సంల్లిఖేత్॥౫౫॥

అన్తరాలేషు విలిఖేదాద్యం వృత్తద్వయాన్తరా(న్)।
తాన్యేవ మాతృకాఖ్యాభిర్విదర్భితమధోన్యసేత్॥౫౬॥

ఏతత్ పటే సభాలిఖ్య ధ్వజీకృత్య రణోద్యమే।
దర్శయేత్తేన రిపవః పలాయన్తే దిశో దశ॥౫౭॥

తావన్తి—యావదక్షరసంఖ్యాని చతుశ్చత్వారింశదధికశతసంఖ్యానీత్యర్థః। సమన్తతః—సమచతురస్రరూపతః॥౫౩॥ అష్టాస్రం—ప్రాగ్వత్॥౫౪॥౫౫॥ తాని—విద్యాక్షరాణి। నవమాతృకారవ్యాభిః—మాతృకాక్షరసాధ్యాక్షరైః। విదర్భితం—ద్వ్యన్తరీకృతమ్। లిఖేత్। ప్రాగిత్యాదిభిర్న్యసేదిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైరేతదుక్తం భవతి—సమాన్తరాలాని ప్రాక్ప్రత్యగగ్రాణి దక్షిణోత్తరాగ్రాణి చ త్రయోదశకోణసూత్రాణ్యాస్ఫాల్య తద్బహిః కోణస్పృష్టాస్పృష్టికయా భ్రమేణ వృత్తం కృత్వా తద్బహిః ప్రాగ్వచ్చతురస్రం కృత్వా తద్బహిరేకాఙ్గులాన్తరాలం వృత్తద్వయం విధాయ తత్కోష్ఠేషు శివాదినిరృత్యన్తం తాని స్వరవికృతాన్యక్షరాణి ప్రతిపఙక్తి ఉత్తరారమ్భం దక్షిణావసానం చ సమాలిఖ్య తత్ర మన్త్రాక్షరనవకోపేతనవకోష్ఠేషు

సాధ్యనామ విలిఖ్య తద్బహిరగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేనాష్టసు కోణేషు
విద్యాద్వితీయాక్షరాదీన్యష్టాక్షరాణి విలిఖ్య ప్రథమాక్షరం తదష్టకోణాన్తరాలేష్వష్టస్వాలిఖ్య
బహిర్వృత్తవీథ్యాం మాతృకాక్షరసాధ్యాక్షరైర్వివదర్భితాని విద్యాక్షరాణ్యాలిఖేదితి। యస్య
(య)మన్త్రస్య వర్ణస్య స్వరయోజనే కృతే యస్మిన్ స్వరే యోజితే మన్త్రాక్షరం భవతి
తదక్షరం యస్మిన్ కోష్ఠే పతతి తత్ర సాధ్యం లిఖేత్। ఏవం మన్త్రస్థనవవర్ణాశ్రయకోష్ఠేషు।
అత్ర నవస్విత్యుక్తేర్మన్త్రస్థద్వితీయవర్ణస్య ఓకారయోజనే మన్త్రస్థచతుర్థవర్ణస్య ఓంకార-

ప్రణశ్యేయుర్నిజాం లక్ష్మీం ప్రాభృతీకృత్య తత్క్షణాత్।

తదేవ వైరిశిబిరే నిఖనేదుదయే శనేః॥౫౮॥

సద్యస్త్వన్యోన్యకలహాన్నాశమేతి సునిశ్చితమ్।

తదేవ స్వపురే మధ్యే స్థాపయేద్ధిషణోదయే॥౫౯॥

పరాభిచారకృత్యాదిదురితాని న తత్ర వై।

సంస్పృశన్తి పురాన్తస్థాద్యన్త్రశక్త్యనుభావతః॥౬౦॥

తద్యన్త్రం తామ్రపట్టే తు విలిఖ్యాభ్యర్చ్య తత్ పునః।

స్థాపయేత్ సాధ్యభూభర్తురేకాదశసముద్యమే॥౬౧॥

గజవాజిగృహేష్వస్య(స్వస్థ)భాణ్డాగారేఽస్త్ర(స్వ)మణ్డపే।

అన్తఃపురే నగర్యాస్తు దిక్షు మధ్యే చ తత్ ఖనేత్॥౬౨॥

యత్ర సంస్థాపితం యన్త్రం తత్రారాచ్చ నిత్యశోఽనృపః।

కారయేత్తేన తత్ సర్వం శాశ్వతం వృద్ధయే భవేత్॥౬౩॥

బీజాని తాని ప్రత్యేకమష్టపత్రసరోరుహే।

మధ్యే దలేషు పరితో లిఖేదేకైకశః క్రమాత్ ॥౬౪॥

బహిర్మాతృకయాఽఽవేష్ట్య సఙ్గ్యాభ్యర్చ్య నిత్యశః।
స్వజన్మర్క్షాదినవకే కుర్యాచ్ఛాన్తిమనుక్రమాత్ ॥౬౫॥

యన్నక్షత్రే భవేదస్య గ్రహతో రాజతోఽథ(పి) వా।
రోగతో వైరితో వాఽపి తస్మిన్ తత్తేన శామయేత్ ॥౬౬॥

యోజనే మన్త్రవర్ణత్వపర్యవసానేపి తత్ర న సాధ్యలిఖనమితి ॥౫౬॥౫౭॥ తదేవ—తద్యన్త్రమేవ। శనేరుదయే—శనిస్థితరాశుపదయకాలే ॥౫౮॥ తదేవ—యన్త్రం। ధిషణోదయే—ధిషణో బృహస్పతిస్తస్యోదయః ప్రాగ్వత్ ॥౫౯॥ పురాన్తఃస్థాన్—జనానితి శేషః ॥౬౦॥ తద్యన్త్రం—పూర్వోక్తమ్। ఏకాదశసముద్యమే—సాధ్యస్య జన్మలగ్నరాశేశ్చన్ద్రలగ్నరాశేర్వా ఏకాదశే రాశౌ లగ్నగతే ॥౬౧॥ దిక్షు మధ్యే చేతి గజగృహాదిసామాన్యమ్ ॥౬౨॥ తత్సర్వం—ప్రోక్తగజాదికమ్। వృద్ధయే—వృద్ధ్యై భవేదిత్యర్థః ॥౬౩॥

మన్త్రార్ణేష్వథ భస్మస్థం యన్త్రం కృత్వా తు తేన తు।
రక్షాం కుర్వీత సర్వేషాం సర్వాపత్తారణాయ వై ॥౬౭॥

తత్తద్యన్త్రం తద్దినేషు స్నానపానాసనాదినా।
గ్రహజం వైరిజం దుఃఖం శామ్యత్యేవ న సంశయః ॥౬౮॥

క్రమేణ నవయన్త్రాణి నవగ్రహమయాని తు।
తస్మాత్తత్గ్రహక్లేశం తత్తద్యన్త్రం (న) (చ) శామయేత్ ॥౬౯॥

సఙ్కాశతే (సేకాసన) విభూత్యాదిప్రయోగైరుదితైః క్రమాత్।

వివిధాని విషాణ్యేభిర్యన్త్రైర్జలనివే(శితైః) శనైః ॥౭౦॥

నాశ్యేత్స్నాన(సే) కాభ్యాం ధారణేనార్చనేన చ।
ఏభిస్తు నవభిర్యన్త్రైర్య(త్తత్)న్న సాధ్యం న కుత్రచిత్ ॥౭౧॥

దేశే వా నగరే గ్రామే మణ్డలే పర్వతాదికే।
ప్రథమం మధ్యతః ఖాత్వా ప్రాగాదిషు తతోఽష్టమ్ ॥౭౨॥

ద్వితీయాదీని తు ఖనేత్ తత్ర లక్ష్మీరితి స్థిరా।
ధర్మార్థౌ చాతిసంవృద్ధౌ భవేతాముక్తయోగతః ॥౭౩॥

ద్వితీయం మధ్యతః ఖాత్వా త్వితరాణ్యభితః ఖనేత్।
ధార్మికాస్తేన తత్రస్థాః ప్రసీదన్తి చ దేవతాః ॥౭౪॥

సప్తస్వన్యేషు చ తథా కాన్త్యారోగ్యయశోధనైః।
పుత్రజ్ఞానధనైశ్చాఢ్యాః ప్రభవన్తి చ నిత్యశః ॥౭౫॥

దృష్టేషు ఘోరైః ఫణిభిః నవభిర్నవరన్ధగైః।
ధ్యానైర్మృతోఽపి మాహాత్మ్యాన్మన్త్రస్యోత్తిష్ఠతం ధ్రువమ్ ॥౭౬॥

బీజానీత్యాదిభిస్తత్సిద్ధయే ఇత్యన్తైః షోడశభిః శ్లోకైర్విద్యాక్షరైర్నవభిర్నవయన్త్రవిరచనం తద్వినియోగాంస్తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర స్వజన్మర్క్షం—జన్మత్రయం

అశ్విన్యాదిషు ఋక్షేషు నవాని నవసు క్రమాత్।
విలిఖ్య దేవీం తత్రస్థాం నవాకారాం నవస్వపి ॥౭౭॥

పూజయేదుపచారైస్తా నిత్యశోభక్తిసంయుతః।
ప్రాగుక్తపరివారాదిరహితాం పూజయన్నపి॥౭౮॥

సిద్ధిమేతి నరో భక్త్యా పరయా చేత్సమన్వితః।
స్త్రీబాలవృద్ధాశక్తానాం గతిరేషా చ (స్వ) సిద్ధయే॥౭౯॥

భేరుణ్డా కర్ణయోర్జప్త్యాద్విషార్తస్య తదైవ సః।
నిర్విషో జాయతేఽచిన్త్యా మన్త్రాణాం శక్తయః శివే!॥౮౦॥

త్రైలోక్యమోహనీ విద్యా సర్వతో భవతాస్తుతా।
న కదాచిత్తు సా ప్రోక్తా తాం మే బ్రూహి మహేశ్వర!॥౮౧॥

సర్వేషామేవ మన్త్రాణాం విద్యానాం చ యశస్విని!।
వ్యాప్తరూపం ప్రవక్ష్యామి శృణు త్వమిదమద్భుతమ్॥౮౨॥

యేన నారీనరనృపదేవతాః సర్వజన్తవః।
భజన్త్యేనం యథా మాం త్వం తత్ప్రయోగవలాద్ధ్రువమ్॥౮౩॥

అకారాదిక్షకారాన్తైర్మాతృకార్ణైః సవిన్దుభిః।
ప్రత్యేకం పుటితాన్ కృత్వా మన్త్రాన్విద్యా అథాపి చ(వా)॥౮౪॥

విద్యయా మాతృకావర్ణాన్ పుటయేన్మన్త్రతోఽపి వా।
ప్రోక్తం తద్యన్త్రనవకం కుమ్భే సంస్థాప్య చైతయా॥౮౫॥

నవకమిత్యుక్త్వా ఏకైకనక్షత్రేణ చాభిషేకోఽప్యభిహితః। ఏషామన్యార్థః సుగమః॥౬౪॥౬౫॥౬౬॥౬౭॥౬౮॥౬౯॥౭౦॥౭౧॥౭౨॥౭౩॥౭౪॥౭౫॥౭౬॥౭౭॥౭౮॥౭౯॥

భేరుణ్డామిత్యాదినా శ్లోకేన విషాపహరణముపదిశతి—తత్రాఽర్థః సుగమః॥౮౦॥

జపతర్పణహోమార్చాసిద్ధయా సేక ఈరితః।
కుచన్దనైర్గైరికైర్వా దరదైశ్చన్దనేస్తథా॥౮౬॥

సిన్దూరైస్తణ్డులైర్ముద్గైస్తిలైః కృష్ణైః సితైరపి।
నవానాం నవభిః కుర్యాదేభిర్యన్త్రప్రకల్పనమ్॥౮౭॥

చైత్రాదివిషువద్వన్ద్వే తథైవాయనయోర్ద్వయోః।
రక్షోత్తరాక్షయోర్జన్మత్రితయే వర్షయోః క్రమాత్॥౮౮॥

రాజా వా రాజమహిషీ సేనాపత్యాధిపోఽథవా।
అన్యోవాశ(భ)క్లిశీలాఢ్యః కారయేదభిషేచనమ్॥౮౯॥

దక్షిణామభిషేకే తు దద్యాద్భూరి స్వశక్తితః।
విత్తశాఠ్యం న కుర్వీత యది కుర్వీత లోభతః॥౯౦॥

సందహేత్యేపావకవత్పుత్రలక్ష్మీకలత్రకైః(?)।
తస్మాత్సర్వత్ర తన్త్రేఽస్మిన్ విత్తశాఠ్యం న చిన్తయేత్॥౯౧॥

అభిషేకఫలం దేవి! శృణు వక్ష్యే యథావిధి।
సోమసూర్యాగ్నిరూపేణ జలేనేప్సితమన్త్రతః॥౯౨॥

త్రైలోక్యేత్యాదిభిరపివా ఇత్యన్తైరధ్యర్ద్వైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః స్త్రైలోక్యమోహనవిద్యాయోగముపదిశతి। తత్ర వ్యాప్తరూపం—అశేషమన్త్రసాధారణత్వాత్॥౮౧॥౮౨॥ ఏనం—సాధకమ్। ఏతద్విద్యాభజనపరం సర్వే ఆవామివ భజన్తీత్యర్థః॥౮౩॥౮౪॥ విద్యాయా మాతృకావర్ణాన్పుటయేన్మన్త్రతోపి వా—మాతృకాక్షరాణి ప్రత్యేకం విద్యయా మన్త్రయేణ వా సంపుటీకుర్యాదిత్యర్థః।

ప్రోక్తమిత్యాదినా ప్రకల్పనమిత్యన్తేనార్ధ్ద్వద్యేన శ్లోకద్వయేన త్రైలోక్యమోహనవిద్యయా అభిషేకం నవయన్త్రాణాం విలేఖనద్రవ్యాణి యథాక్రమం నవ చోపదిశతి। తత్ర ఏతయా—త్రైలోక్యమోహనోవిద్యయా॥౮౫॥౮౬॥ నవానాం యన్త్రప్రకల్పనమితి—స్వాతన్త్ర్యాత్॥౮౭॥

చైత్రేత్యాదిభిశ్చిన్తయేదిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకేర్నవానాం యన్త్రాణాం నవాభిషేక-

జపపూజాదినా సిద్ధవైభవేనాభిషేకతః।
దుర్లక్షణసముత్థాని తథా దుష్కర్మజాని చ॥౯౩॥

తద్వద్దుర్నీతిజనితాన్యన్యాని దురితాని చ।
నాశయేత్తత్క్షణాద్దేవీ సలిలైరివ పావకః॥౯౪॥

అపుత్రోవిత్తవిద్యాయురారోగ్యాదిసమన్వితాన్।
లభతే చ బహూన్ పుత్రాన్ సుఖీ చ చిరమేధతే॥౯౫॥

కేమద్రుమాదియోగేషు జన్మ తత్ ప్రాక్తనాద్యతః।
యోభృశం నిత్యదా విద్యాత్ క్లిష్టః సోఽపి శ్రియైధతే॥౯౬॥

ప్రాగజన్మసఙ్చితైః పాపైరపథ్యాదినిషేవణైః।

అనీత్యా వైరివిహితైరభిచారాదిభిస్తు వా॥౯౭॥

యే రోగాః పీడయన్త్యేనం తే వినశ్యన్త్యశేషతః।
కాన్తిలక్ష్మీధనారోగ్యవిద్యావిజయకీర్తిభిః॥౯౮॥

సుచిరం జీవతి ఖ్యాతః పుత్రపౌత్రాదిభిర్యుతః।
నవాభిషేకం నవసు ప్రోక్తేషు విధినా చరన్॥౯౯॥

అపమృత్యుం విజిత్యాస్మాత్ భక్తః శుద్ధాన్తమానసః।
జీవన్ముక్తశ్చిరం యోగీ భువి జీవతి మన్మథః॥౧౦౦॥

శబ్దతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।
అస్యా నిష్పాలనాత్ చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్॥౧౦౧॥

కాలానభిషేకయోగ్యానభిషేకకర్తుర్దక్షిణాప్రదానమప్రదానేన ప్రత్యవాయం చోపదిశతి। తత్ర విత్తశాట్యం—విత్తనిగూహనమ్। అన్యత్ సుగమం తత్॥౮౮॥౮౯॥౯౯॥

అభిషేకఫలం ఇత్యాదిభిర్మన్మథ ఇత్యన్తైర్నవభిః శ్లోకైరభిషేకఫలముపదిశతి। తత్ర—పావకః నశ్యేత ఇతిశేషః। కేద్రుమమోనామ నిత్యదారిద్రాకరోయోగవిశేషః। నవసు కాలేష్వితిశేషః। మన్మయః—శివాత్మా॥౧౦౦॥

ఇతి శ్రీషోఢశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే దశమం పటలమ్।

ఇతి శ్రీషోఢశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చ-
సారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన శ్రీసుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం
మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం భగమాలినీనిత్యావిద్యావిధాన

ప్రకాశనపరం నవమం పటలం పరిపూర్ణం
పరామృష్టమ్॥౧౦॥

గ్రన్థసఙ్ఖ్యా।

దశమే పటలే సన్తి యన్త్రాణ్యేకోనవింశతిః।
అధ్యర్ద్ధాష్టోత్తరశతం వ్యాఖ్యానం గ్రన్థసఙ్ఖ్యయా॥

ఏకాదశపటలమ్।

అథ షోడశనిత్యాసు యా షష్ఠీ సముదీరితా।
సా విద్యా వహ్నివాసిన్యాః కథితా తే నవాక్షరా॥౧॥

తదఙ్గాని లిపిన్యాసం ధ్యానం శక్తిభిరర్చనమ్।
తత్సాధనవిధిం తస్యాః ప్రయోగాన్వివిధానపి॥౨॥

హోమయన్త్రవిభేదైశ్చ కథయామి శృణు ప్రియే!।
విద్యాద్వితీయబీజేన స్వరాన్ దీర్ఘాన్నియోజయేత్॥౩॥

మాయాన్తాన్ షడ్భిరేవాఙ్గాన్యాచరేత్ స్వకరాఙ్గయోః।
నవాక్షరాణి విద్యాయా నవరన్ధ్రేషు విన్యసేత్॥౪॥

వ్యాపకం చ సమస్తేన కుర్యాద్దేవ్యాత్మసిద్ధయే।

సర్వాస్వపి చ విద్యాసు వ్యాపకం తత్ సమాచరేత్॥౫॥

తేన తత్తన్మయో భూయాత్సాధకస్తేన సిద్ధయః।

తస్యాచిరేణ దేవానాం ప్రసాదాత్ సమ్భవన్తి చ॥౬॥

అథ ఏకాదశపటలం ప్రారభ్యతే।

పూర్వస్మిన్ దశమే పటలే పఞ్చమ్యా భేరుణ్డానిత్యావిద్యాయా విధానముపదిశ్యానన్తరం షష్ఠ్యా వహ్నివాసినీనిత్యావిద్యాయా విధానముపదిశతి। అథ షోడ़శేత్యాది భువి ఇత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణైకాదశేన పటలేన। అథ షోడ़శేత్యాదినా ప్రియేత్యన్తేనార్ద్ధాధికేన శ్లోకద్వయేన పటలార్థానుద్దిశతి। తత్ర కథితా—తృతీయే పటలే। అన్యత్ సుగమమ్॥౧॥౨॥

విద్యేత్యాదిభిః సమీరిత ఇత్యన్తైరర్ద్ధాద్యైః పఞ్చభిః శ్లోకైశ్చతుర్విధన్యాసాదికముపదిశతి। తత్ర స్వరాన్ దీర్ఘాన్నియోజయేత్। మాయాన్తాన్—సర్వవిషణ్ణాన్ ఆ ఈ ఊ (ఐ) ఔ (ఔ) అః ఇత్యేతాన్ షట్దీర్ఘస్వరాన్ కథయతి॥3॥ నవరన్ధ్రేషు—దృక్ర్ఛోత్రనాసాద్వన్ద్వేషు। షట్వర్ణాన్ ఆస్యమేహనపాయుషు త్రిషు త్రయం ఇతిక్రమేణ నవరన్ధ్రేషు

మాతృకాయాః షడ़ఙ్గం చ మాతృకాన్యాసమేవ చ।

సర్వాసాం ప్రథమం కృత్వా పశ్చాత్తత్రోదితం న్యసేత్॥౭॥

లలితాయాస్తు వర్గైస్తత్రోక్తమష్టాభిరేవ చ।

తేన తస్యాస్తు లిపిశో న్యాసన్నైవ(?) -సమీరితమ్॥౮॥

తప్తకాఞ్చనసఙ్కాశాం నవయౌవనసున్దరీమ్।

చారుస్మేరముఖామ్భోజాం విసలన్నయనత్రయామ్॥౯॥

అష్టాభిర్బాహుభిర్యుక్తాం మాణిక్యాభరణోజ్జ్వలామ్।
పద్మరాగకిరీటాంశుసమ్భేదారుణితామ్బరామ్॥౧౦॥

పీతకౌశేయవసనాం రత్నమఞ్జీరమేఖలామ్।
రత్నమౌక్తికసంభిన్నస్తబకాభరణోజ్జ్వలామ్॥౧౧॥

రక్తాబ్జకమ్బుపుణ్డ్రేక్షుచాపపూర్ణేన్దుమణ్డలామ్।
దధానాం బాహుభిర్వామైః కహ్లారం హేమశృఙ్గకమ్॥౧౨॥

పుష్పేషు మాతులిఙ్గం చ దధానాం దక్షిణైః కరైః।
స్వసమానాభిరభితః శక్తిభిః పరివారితామ్॥౧౩॥

ఏవం ధ్యాత్వాఽర్చయేద్వహ్నివాసినీం విశ్వవిగ్రహామ్।
జ్వాలినీవిస్ఫులిఙ్గిన్యౌ మఙ్గలా చ సుమనోహరా॥౧౪॥

నవాక్షరాణి దక్షిణపూర్వం న్యసేత్। వ్యాపకం ప్రాగ్వత్॥౩॥౪॥౫॥౬॥ మాతృకాయాః షడఙ్గమితి। మాతృకాన్యాసం తత్షడఙ్గన్యాసం చ పఞ్చదశే కులసున్దరీపటలే వక్ష్యమాణత్వాదిహ న వ్యాకరోమి॥౭॥౮॥

తప్తకాఞ్చనేత్యాదిభిర్విశ్వవిగ్రహామిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్దేవ్యాః సపరివారాయా నిత్యసపర్యాధ్యానముపదిశతి। తత్రాయుధాని—ఊర్ధ్వాదివామదక్షిణయోః కల్పయేత్॥౯॥౧౦॥౧౧॥౧౨॥౧౩॥

కనకాఙ్కితవావిశ్వావివిధాచేతిశక్తయః।
అష్టకోణేషు సమ్పూజ్యాస్తదగ్రాత్తు (త్సు) ప్రదక్షిణమ్॥౧౫॥

దలేషు ద్వాదశస్వేతా రాశిశక్తీః సమర్చయేత్।
మేషాం వృషాహ్వయాం శక్తిం మిథునాం కర్కటీమపి॥౧౬॥

సింహాం కన్యాం తులాం కీటాం చాపాం చ మకరామపి।
కుమ్భాం మీనాం యజేత్త్రాగ్వదగ్రాదారభ్య శాఙ్కరి!॥౧౭॥

చతురస్రేషు ద్వారేషు పార్శ్వయోః కోణదిక్షు చ।
అన్యయోశ్చ దిశోః శక్తీః ప్రోక్తా దశ సమర్చయేత్॥౧౮॥

మాయాసప్తాక్షరీమధ్యే గతైర్నామభిరీరితైః।
ఘస్మరా సర్వభక్షా చ విశ్వాసా వివిధోద్భవా॥౧౯॥

చిత్రరూపా నిఃసమ్పన్నా నిరాతఙ్కా చ పావనీ।
అచిన్త్యవైభవా రక్తా దశమీ పరికీర్తితా॥౨౦॥

బలిదేవీతి సమ్ప్రోక్తా కురుకుల్లాద్యవిద్యయా।
యత్ర నోక్తా దేవతా తు బలికర్మణి తత్ర తామ్॥౨౧॥

సప్తాక్షర్యా సమోపేతాం విదధ్యాద్బలిదేవతామ్।
వృత్తయోర్నవయోనిం తు కృత్వా తద్బహిరమ్బుజమ్॥౨౨॥

ద్వాదశఛదసంయుక్తం విదధ్యాద్వృత్తయుగ్మకమ్।
తద్బహిశ్చతురస్రే ద్వే ద్వారద్వయసమన్వితే॥౨౩॥

జ్వాలినీత్యాదిభిర్దేవతాం ఇత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకైర్దేవ్యా ఆవరణశక్తీస్తత్పూజనప్రకారం తత్తన్మన్త్రయోజనాప్రకారం చోపదిశతి। తత్ర కీటం—వృశ్చికమిత్యర్థః॥౧౪॥౧౫॥౧౬॥౧౭॥ కోణదిక్షు—వాయవ్యాదిషు॥౧౮॥ మాయా—హృల్లేఖా॥౧౯॥౨౦॥౨౧॥ సప్తాక్షర్యా—కురుకుల్లాద్యవిద్యయా॥

వృత్తయోరిత్యాదిభిః క్షతమిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః దేవ్యా నిత్యసపర్యాచక్రం తత్ర

పూర్వపశ్చిమయోఽత్ర దేవీం చక్రే తథాఽర్చయేత్।
అనుక్తేష్వఙ్గమూలాభ్యామర్ఘ్యం సంసాధయేత్తథా॥౨౪॥

ద్రవ్యానుక్తౌ హెూమవిధౌ ఘృతమన్నాద్యమేవ చ।
సఙ్ఖ్యానుక్తౌ సహస్రం స్యాచ్ఛతం వా తన్త్రచోదితమ్॥౨౫॥

పూజాసమాప్తిరప్యేవమనుక్తా ప్రాగ్వదీరితా।
విద్యాయాః సాధనం తద్వత్తన్త్రేఽస్మిన్ పరమేశ్వరి!॥౨౬॥

అన్య మన్త్రానపేక్షిత్వాత్పూర్ణత్వం నామునా క్షతమ్।
కామ్యహెూమవిధిం వక్ష్యే శృణు వాఞ్ఛితదాయకమ్॥౨౭॥

శాలితణ్డులమాదాయ ప్రస్థం భాణ్డే నవే క్షిపేత్।
సమానవర్ణవత్సాయా రక్తాయా గోపయ(?) స్తథా॥౨౮॥

ద్విగుణం తత్ర నిక్షిప్య శ్రపయేత్ సంస్కృతేఽనలే।
ఘృతేన సిక్తం సిక్థం తు కృత్వా తత్కసితం కరే॥౨౯॥

నిధాయ విద్యామష్టోర్ధ్వం శతం జప్త్వా హునేత్తతః।

ఏవం హోమో మహాలక్ష్మీమావహేత్త్వతిపత్కృతః॥౩౦॥

శుక్రవారేష్వపి తథా వర్షాన్నృపసమోభవేత్।
పఞ్చమ్యాం తు విశేషేణ ప్రాగ్వద్ధోమం సమాచరేత్॥౩౧॥

నిత్యసపర్యాక్రమం చోపదిశతి। తత్ర చక్రనిర్మాణం సుగమ్।
జపహోమయోః॥౨౨॥౨౩॥౨౪॥౨౫॥ ప్రాగ్వత్—లలితాపూజావమానవత్। తద్వత్—లలితాసాధనవత్। ఏతదేకాక్షరాదినవాక్షరాన్తానాం మన్త్రాణాం సఙ్ఖ్యానుక్తైఏషాపి నవార్ణత్వాత్ లలితావదిత్యర్థః। అమునా—అస్మిన్ తన్త్రే పూర్వాపరప్రోక్తాఙ్గీకారేణ॥౨౬॥

కామ్యహోమం విశేషపూజాఫలం చోపదిశతి। తత్ర సంస్కృతేఽనలే—హోమార్థం విధానప్రతిష్ఠితే। సిక్థకం—అన్నపిణ్డమ్। ససితం శర్కరాసహితమ్॥౨౭॥౨౮॥౨౯॥

తస్యాం తిథౌ త్రిమధ్వక్తైర్మల్లికాద్యైః సితైర్ఘృతైః।
అన్నాజ్యాభ్యాం తు నియతం హుత్వాన్నాద్యో భవేన్నరః॥౩౨॥

యద్యద్ధి వాఞ్ఛితం వస్తు తాని సర్వాణి సర్వదా।
ఘృతహోమాదవాప్నోతి తథైవ తిలతణ్డులైః॥౩౩॥

పఞ్చమీషు విశేషేణ పూజాం కుర్యాద్వ్రతీ భవేత్।
ప్రతిపత్తిథిమారభ్య పఞ్చదశ్యన్తమమ్బికే!॥౩౪॥

కామేశ్వర్యాదిచిత్రాన్తా దేవ్యస్త్వేకైకవిగ్రహాః।
యతస్తేన స్వస్వతిథౌ తాస్తా పూజ్యా హుతాదిభిః॥౩౫॥

ప్రీణయేద్వ్రతసఙ్కల్పసమేతో భక్తిసంయుతః।

తేనాయుఃశ్రీధనారోగ్యవిద్యాకీర్తిసమన్వితః ॥౩౬॥

జీవేద్వర్షశతం భూమౌ స్వకుల్యాగ్ర్యశ్చ తద్బలీ।
యత్తిథౌ యా సమాఖ్యాతా సుతా సమమవాప్నుయాత్॥౩౭॥

విద్యావిధివదేవైతాః ప్రోక్తాః పఞ్చదశాపి చ।
సమ్ప్రాప్య జపహోమార్చాయోగతర్పణసేకతః॥౩౮॥

॥౩౦॥ తథా—ప్రతిపద్ధోమవత్। విశేషేణ—వహ్నివాసిన్యాః అసాధారణతిథిత్వాత్। ప్రాగ్వత్—ప్రతిపద్ధోమవత్॥౩౧॥ తస్యాం—పఞ్చమ్యామ్। సితైః—పుష్పైరితిశేషః॥౩౨॥ తాని సర్వాణి సర్వదా ఘృతహోమాదవాప్నోతి—ఘృతహోమాత్సర్వాణీష్టాని వస్తూని అవాప్నోతీత్యన్వయః॥౩౩॥ వ్రతీ భవేత్—స్వసఙ్కల్పసహితః॥౩౪॥

ప్రతిపదిత్యాదిభిరాచరేదిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః పఞ్చదశానాం నిత్యానాం యథాక్రమం పఞ్చదశతిథిమయత్వం తత్తిథిషు తత్తద్విద్యాప్రాప్తిం భజనవిశేషం చోపదిశతి। తత్ర ఏకైకవిగ్రహాః—ఏకైకతిథిరూపాః। వ్రతసఙ్కల్పః ప్రాగ్వత్॥౩౫॥౩౬॥ యత్తిథౌ—యాసు తిథిష్విత్యర్థః॥౩౭॥౩౮॥ అఖిలం—ప్రయోగాది।

విద్యయా దేవతాత్మానం సమ్ప్రాప్యాఽఖిలమాచరేత్।
విద్యాప్రాప్తివిధిం దేవ! బ్రూహి సమ్యక్ మమాధునా॥౩౯॥

ఆసాం పఞ్చదశానాం చ యేనైతాః సాధకోన్ముఖాః।
శృణు వక్ష్యామి తే దేవి! విద్యాప్రాప్తివిధిం శుభమ్॥౪౦॥

యేన విద్యాదేవతాభ్యామైక్యయోగేన సిద్ధ్యతి।
తద్భావమాయయోరైక్యరూపమానన్దవిగ్రహమ్॥౪౧॥

యదవాప్తుం యతన్తేఽద్యాప్యనేకే మునయోఽమ్బికే!।
కుచన్దనైః కుఙ్కుమైర్వా సిన్దూరైర్గైరికైః శుభైః॥౪౨॥

విదధ్యాద్విపులం చక్రం వ్యక్తరేఖం సుశోభనమ్।
యస్యా యచ్చక్రమారవ్యాతం నిత్యపూజావిధిక్రమే॥౪౩॥

తత్ర కుమ్భం నిధాయాన్తర్జలే సమ్పూజ్య దేవతాః।
ప్రోక్తక్రమసమోపేతం పూర్వేద్యుర్గీతనృత్యకౌ॥౪౪॥

కృత్వోత్సవమథాన్యద్యుః ప్రాగ్వదభ్యర్చ్యతాం తథా।
తత్తిథౌ ప్రాఙ్ముఖం శిష్టముక్తలక్షణసంయుతమ్॥౪౫॥

తథావిధా గురుః కుమ్భజలైస్తమభిషేచయేత్।
తజ్జలం ప్రాగుదఙ్మధ్యదిక్షుగం సర్వసిద్ధిదమ్॥౪౬॥

అన్యాసు క్రమతోఽనిష్టాన్యవాప్నోతి సునిశ్చితమ్।
వహ్నిదాహం మృతిం రోగం దారిద్రాం దేశమోచనమ్॥౪౭॥

క్రమాద్వహ్న్యాది వాయ్వన్తం ఫలాని స్యురిమాని వై।
తతోఽసౌ పరిధాయాసు శుభ్రే శుద్ధే చ వాససీ॥౪౮॥

విద్యాప్రాప్తివిధిమిత్యాదిభిః మమోరితమిత్యన్తైరష్టాదశభిః శ్లోకైరస్మింస్తన్త్రే సర్వాసాం విద్యానాం సాధారణం విద్యాప్రాప్తిప్రకారం ప్రశ్నపూర్వకముపదిశతి। తత్ర యేన— విధినా॥౩౯॥౪౦॥౪౧॥ ౪౨॥౪౩॥ ప్రోక్తక్రమసమోపేత—మష్టత్రింశత్కలార్చనాది॥౪౪॥

సమాచమ్య నిజైశ్చిత్రైః సమస్తైర్వా పురోదితైః।
అభ్యర్చ్య పాదయోర్నాథం పఞ్చశ్లోకైః స్తువంస్త్రిశః॥౪౯॥

ప్రణమ్యోత్థాయ పురతోబద్ధాఞ్జలికరోభవేత్।
తతోగురుస్తమాహూయ చక్రమధ్యే నివేశ్య చ॥౫౦॥

మనసా భావయన్నైక్యమాత్మానం దేవతాత్మనా।
ప్రోక్తక్రమేణ తాం దేవీం విద్యారూపాం మహాద్యుతిమ్॥౫౧॥

సమావాహ్యాస్య మూర్ధ్వాదిత్రిషు స్థానేషు తు క్రమాత్।
సంస్థాప్య ప్రోక్తరూపాం తాం ధ్యాత్వాఽభ్యర్చ వదేన్మనుమ్॥౫౨॥

జీవకర్ణే త్రిశః పూర్ణో దేవతాత్మా సమాహితః।
తతస్తత్రైవ తాం విద్యాం శతం జప్యాత్తదాత్మవాన్॥౫౩॥

పునస్తదాజ్ఞయోత్థాయ పుష్పైరభ్యర్చ్యతం స్తువన్।
ప్రణమ్య విరుపాసీత మూర్ధ్వబద్ధాఞ్జలిః స్తువన్॥౫౪॥

ఆహూయ క్రమమాచారం ప్రోక్తా సమ్యక్ భజేతి తమ్।
ఆదిశేద్దేశికస్తస్మాద్దినాదారభ్య సోఽపి తామ్॥౫౫॥

నిత్యశోజపపూజాద్యైరుపాసీత శివాం గురుమ్।
ఏవం పఞ్చదశానాం చ నిత్యానాం క్రమ ఈరితః॥౫౬॥

విద్యాప్రాప్తివిధౌ దేవి! సర్వం సమ్యక్సమీరితమ్।

తాసాం నైమిత్తికం కామ్యం లలితోక్తవిధానతః॥౫౭॥

ప్రాగ్వత్—నిత్యక్రమేణ॥౪౫॥ మధ్యమిత్యత్ర
ఈశానదిగుచ్యతే॥౪౬॥౪౭॥౪౮॥౪౯॥౫౦॥౫౧॥౫౨॥౫౩॥౫౪॥౫౫॥ త్రైః పఞ్చభిః శ్లోకైః॥౫౬॥

తాసామిత్యాదినా శ్లోకేన పఞ్చదశానాం నిత్యానాం నైమిత్తికకామ్యవిధానముపదిశతి। తత్ర ప్రతిష్ఠాద్యం—తత్తన్నిత్యసపర్యాచక్రమూర్త్యేః। ఆద్యశబ్దేన పూర్ణాభిషేక ఉచ్యతే। పూర్ణాభిషేకశ్చ తత్తన్నిత్యసపర్యాచక్రేణ॥౫౭॥

కుర్యాత్ప్రతిష్ఠాద్యమేవం యత ఏతాస్తు తన్మయా।

ఆసామన్యోన్యమఙ్గాని పూజాము పరమేశ్వరి॥౫౮॥

ఏకాఙ్గిత్వే స్థితాఽన్యాస్తత్పరివారాస్తథావిధాః!

అన్యదా ప్రోక్తరూపాస్తాస్తత్రతత్రార్చనే మతాః॥౫౯॥

తాసాం కామ్యకలావాప్తిధ్యానం తత్పటలోదితమ్।

ఏవం సర్వం సమాఖ్యాతం సాధారణవిధానకమ్॥౬౦॥

విద్యామన్త్రా ఇతి ప్రోక్తం యత్తద్భేదం వద ప్రభో!।

శృణు దేవి! విశేషన్తు సన్దర్భం వై సమేఽపి వా॥౬౧॥

వర్ణానాం దేవతాభేదా ద్వివిధాః స్యుస్తే త్వశేషతః।

త్వద్దైవత్యాః స్మృతా విద్యా మద్దైవత్యాస్తు మన్త్రకాః॥౬౨॥

పునరస్యాస్తు యన్త్రాణి తత్ఫలాని శృణు ప్రియే!।

విద్యాక్షరేష్వనావృత్తాన్యక్షరాణ్యష్ట త్రైస్తథా॥౬౩॥

స్వరాణాం సఙ్గమా దృష్టవింశత్యా శతమీరితమ్।

విధాయ వృత్తయోర్మధ్యే త్వష్టకోణే తతోద్వయమ్॥౬౪॥

ఆసామిత్యాదినా విధానకమిత్యన్తేనార్ద్ధాధికేన శ్లోకద్వయేన పఞ్చదశానాం నిత్యానామన్యోన్యాఙ్గిత్వేన నిత్యనైమిత్తికకామ్యేషు చ ధ్యానోపదేశం ప్రోక్తనిగమనం చ కరోతి। తత్ర తథావిధాః—అఙ్గనిత్యాసమానరూపాః। అన్యదా—పృథక్ పృథక్ స్వస్వాఙ్గిత్వపూజాసు॥౫౮॥౫౯॥ తత్పటలోదితం—ధ్యానపటలోదితమ్। ఏవం—ఉక్త ప్రకారేణ॥౬౦॥

విద్యా ఇత్యాదినా మన్త్రకా ఇత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేనైకేన శ్లోకేన ప్రశ్నపూర్వకం విద్యామన్త్రయోర్భేదముప్రదిశతి। తత్ర- త్వద్దేవత్యాః—స్త్రీదైవత్యాః। మద్దేవత్యా:—పున్దైవత్యాః॥౬౧॥౬౨॥

పునరిత్యాదిభిరశేషతః ఇత్యన్తైరధ్యర్ద్ధైః పఞ్చభిః శ్లోకైః షోడశ యన్త్రాణ్యుపదిశతి। తత్ర అస్యాః—వహ్నివాసినీనిత్యావిద్యాయాః। అనావృత్తాణ్యక్షరాణి అష్టౌ ఓంకార-

కృత్వా తేషు న్యసేద్వర్ణానష్టస్వష్టౌ తు మధ్యతః।

మాయాం నామాన్వితాం కృత్వా తాం తారేణ ప్రవేష్టయేత్॥౬౫॥

అన్తవృత్తాన్తరాలే తాంల్లిఖేద్వర్ణాన్ దశక్రమాత్।

కర్మానురూపాన్ పఞ్చాశల్లిఖేదుక్తక్రమేణ వై॥౬౬॥

వృత్తాన్తరా ప్రాగ్వదాదిరాదిక్షాన్తాక్షరాణి చ।

ఏవం షోడ్శ యన్త్రాణి జాయన్తే తైర్యథాక్రమమ్॥౬౭॥

తైర్యన్త్రైః సాధయేన్నిత్యం మనీషితమశేషతః।

ప్రథమం ఖర్పరే రక్తవహ్నిమూలేన సంయుతమ్॥౬౮॥

సిన్దురం తద్రసే పిష్ట్వా ధత్తూరరససంయుతే।

లిఖిత్వా ఖదిరాఙ్గారే తాపయేన్నిశి జాపవాన్॥౬౯॥

నారీ నరోనృపోఽన్యోవా సమాయాతి చ తద్బలాత్।

తద్దేవతేన తామ్రేవా వా కాంస్యే వా ప్రాగ్వదాలిఖేత్॥౭౦॥

హకారరేఫవకారనకారసకారపకారమకారాః అపునరుక్తాన్యక్షరాణ్యష్టేత్యర్థః। సర్వత్రాసంయుక్తస్వరోపాదానం భవతి। స్వరాణాం చాపునరుక్తత్వవర్గతః। వ్యఞ్జనానామక్షరత ఇతి సర్వత్ర సమయః॥౬౩॥ తతో ద్వయం— అష్టకోణాన్తర్వృత్తయోర్ద్వయం కృత్వేత్యర్థః॥౬౪॥ తారేణ-ప్రణవేన॥౬౫॥ తాన్—ప్రాగ్వత్। ప్రాదక్షిణ్యేన తైః స్వరవికృతాక్షరైః। యన్త్రవిరచనాక్రమోయథా—ఇష్టమానేన భ్రమేణ ఏకాఙ్గులాన్తరాలం వృత్తద్వయం నిష్పాద్య తన్మధ్యే ప్రాగ్వదష్టకోణం కృత్వా తదన్తరాపి వృత్తద్వయం విధాయ తేషు అష్టసు కోణేషు అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన ఆదితః అష్టౌ సమాలిఖ్య సర్వమధ్యే హల్లేఖాం ప్రాగ్వన్నామసహితాం ప్రణవేన వేష్టితామాలిఖ్య అన్తర్వృత్తాన్తరా కర్మానురూపాణి పఞ్చభూతాక్షరాణి దశదశసమాలిఖ్య బహిర్వృత్తవీథ్యామగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన అకారాదిక్షకారాన్తాన్యేకపఞ్చాశదక్షరాణ్యాలిఖేత్ ఏతత్ప్రథమం యన్త్రమ్। అస్యైవాష్టసు కోణేషు పూర్వపూర్వలిఖితవిద్యాస్వరవికృతాక్షరాష్టకాదుపరితనమక్షరాష్టకమక్షరాష్టకం విలిఖేత్। తేన షోడశయన్త్రాణి సమ్భవన్తి తైర్మనీషితం సాధయేదితి॥౬౯॥

తత్తాపనాదపి భవేత్ పూర్వోక్తం ఫలమీశ్వరి!।

ద్వితీయం ఖర్పరే తేన విలిఖ్య నిశి తాపయేత్॥ ౭౧ ॥

నారీ వశ్యా సమాయాతి జన్మాచారవిలజ్జినీ।

తృతీయం తేన తత్రైవ లిఖిత్వా నిశి తాపయేత్*॥౭౨॥

శ్మశానాగ్నౌ ముక్తకేశా క్షణాద్వైరిజ్వరాతురా ।
తదేవ దమ్పతీ దగ్ధవస్త్ర్యాగారం తు నిమ్భజే ॥౭౩॥

రసే పిష్ట్వా లిఖిత్వాఽగ్నౌ సంతాప్య నిరవనేత్తతః।
శ్మశానే వైరిణాం ప్రాక్తకాలే క్రుద్ధాశయో జపేత్॥౭౪॥

మనుం తదేవ సంభ్రాన్తః పిశాచార్తోరిపుర్భవేత్।
చతుర్థం విలిఖేత్కృష్ణపట్టచీరేఽసితామ్బరే॥౭౫॥

పూర్వవత్తత్ర నిఖనేద్రాత్రావుక్తక్రమేణ చ।
దాహజ్వరేణ సప్తాహాద్రిపుర్యాతి యమాలయమ్॥౭౬॥

పఞ్చమేఽప్యథ వా షష్ఠే ద్వయోర్నామ లిఖేద్ద్వయోః।
కాలోలూకజపక్షోత్థలేఖన్యా ఖర్పరద్వయే॥౭౭॥

శ్మశానే నిఖనేత్ ప్రాగ్వన్నదీతీరద్వయే ద్వయమ్।
నద్యాంతు వారిణా పూర్ణా యాం ద్వేషాస్యాత్తయోర్మిథః॥౭౮॥

ప్రథమమిత్యాదిభి ర్భువిఇత్యన్తైరర్ధాద్యైః త్రయస్త్రింశద్భిః శ్లోకైః ప్రోక్తేషు షోఢశయన్త్రేషు తృతీయచతుర్థపఞ్చమషష్ఠసప్తమాష్టమైః షడ్భిర్యన్త్రైర్నిగ్రహాన్ ఏకాదశేన నిగ్రహానుగ్రహాన్ శేషైః శుభాశుభాని చోపదిశతి। తత్ర తద్రసే—రక్తవహ్నిరసే। రక్తవహ్నిర్నామ రక్తచిత్రకమ్। ఖదిరాఙ్గారే—ఖదిరేన్ధనాఙ్గారే॥౬౯॥ తేన—పూర్వోక్తద్రవ్యేణ। అస్మిన్ ప్రకరణే సర్వత్ర ద్రవ్యానుక్తీ తాపనం ఖాదిరాఙ్గారే॥౭౦॥౭౧॥౭౨॥౭౩॥ ప్రోక్తకాలే ప్రాగ్వత్॥౭౪॥ అసితామ్బరే ఇతి పూర్వసమ్బన్ధః॥౭౫ ॥ పూర్వవత్–

* నారీ వశ్యా సమాయాతి జన్మాచారవిన్నఙ్గినో। తృతీయం తేన తత్రైవ లిఖిత్వా నిశి తాపయేత్ ఇత్యయం శ్లోకః పునరపి సోం పుస్తకే లిఖితః మూం పుస్తకే నాస్తి।

సప్తమే నామ సంలిఖ్య సీసపట్టేయథావిధి।
శిరఃకపాలే నిఃక్షిప్య శ్మశానే నిఖనేన్నిశి॥౭౯॥

రిపోః పురోక్తకాలే తు పిశాచైర్గ్రస్యతే రిపుః।
అష్టమం ఖర్పరే కృత్వా రిపుద్వారే ఖనేన్నిశి॥౮౦॥

సప్తాహాత్తద్గృహాద్వైరీ ప్రయాత్యుచ్చాటితోఽన్యతః।
నవమం హేమ్ని కృత్వా తదూర్మికాయాం వరే దినే ॥౮౧॥

సిద్ధయోగే శుభే లగ్నే ధిషణోదయ ఏవ వా।
కృత్యాపమృత్యురోగాదిదుఃఖేభ్యోముచ్యతే నరః॥౮౨॥

దశమం రాజతే పట్టే కృత్వా వేశ్మని కుత్రచిత్।
నిధాయ పూజయేద్వేశ్మన్యశ్మపాతాదిశాన్తయే॥౮౩॥

తథా భూతగ్రహార్తాఽశ్చ రక్షేదేతస్య ధారణాత్।
ఏకాదశే లిఖేద్భూర్జే పాటీరేన్దుద్రవైస్తు తత్॥౮౪॥

ఉక్తక్రమసమోపేతం గులికీకృత్య తాం పునః।
సితసిక్థమయే లిఙ్గే సంస్థాప్యాభ్యర్చ్య తత్ పునః॥౮౫॥

స్థాపయేత్ క్షౌద్రమధ్యే తు పూజయేన్నిత్యశశ్చ తత్।
సన్ధ్యాసు సుసితైః పుష్పైః సౌరభాద్యైర్విధానతః॥౮౬॥

మాసాత్తదర్ద్ధాత్సప్తాహాద్వశే స్యుః శత్రవో ధ్రువమ్।
భవేయుర్వ్యాధితాస్తేన ఘృతేనారోగ్యమాప్నుయుః॥౮౭॥

జ్వరార్త్తాస్తు విశేషేణ సుఖితాః స్యురయత్నతః।
అమ్లసౌవీరమధ్యస్థే విద్వేషయతి వైరిణౌ॥౮౮॥

నిమ్బరసాదినా॥౭౬॥ ద్వయోః—యన్త్రయోః। ద్వయోః—విద్వేష్యయోః॥౭౭॥ అత్రాపి లేఖనద్రవ్యం నిమ్బరసాది। ఏతదేవాస్మిన్నిగ్రహప్రకరణే ద్రవ్యానుక్తౌ ద్రవ్యమ్॥౭౮॥౭౯॥

తత్రైవ కథనాద్రోగం తయోరుత్పాదయేదపి।
శుణ్ఠీమరీచపిప్పల్యః సుసూక్ష్మాః పరిచూర్ణితాః॥౮౯॥

లకుచస్య రసోపేతాః తన్మధ్యే తద్వినిక్షిపేత్।
తాపయేత్ త్రిషు సన్ధ్యాసు యత్రారాతిస్తు తన్ముఖమ్॥౯౦॥

ప్రోక్తకాలే జ్వరైరార్త్తస్తాపతృష్ణాసమన్వితః।
ద్వాదశం ఖర్పరే రాత్రిరసేనాలిఖ్య తత్పునః॥౯౧॥

ఇష్టకాయుగమధ్యస్థం కృత్వా తత్ శ్లేషయేద్దృఢమ్।

స్థాపయేచ్చణ్డికాగేహే శాస్తురాయతనేఽపి వా ॥౯౨॥

స్వగృహే భిత్తిమధ్యే వా శయనస్థాపనతోఽపి వా।
స్తమ్భయేద్వైరిణోరోషముద్యోగం వాఽథ చిన్తనమ్॥౯౩॥

వ్యవహారం ఋణం చాన్యద్యద్యదస్యాహితాత్మకమ్ ।
త్రయోదశేన భూర్జస్థేనాశు ధారణతోఽఙ్గనా॥౯౪॥

వన్ధ్యాపి లభతే పుత్రం విచిత్రా యన్త్రశక్తయః।
చతుర్దశగతం నామ కృత్వా భూర్జే చతుష్పథే॥౯౫॥

సిక్థమధ్యగతం కృత్వా తన్నిశీథేఽభితాపయేత్।
సప్తాహాద్వశమాయాన్తి స్త్రియో వా పురుషా నృపాః॥౯౬॥

గజా హయా మృగాస్త్వన్యే యే జీవా భూతలాశ్రయాః।
పరేణ నామ్నా యుక్తేన ఫలకాలిఖితేన వై॥౯౭॥

॥౮౦॥ ధిషణోదయః ప్రాగ్వత్। వా పక్షాన్తరే॥౮౨॥౮౩॥౮౪॥ సితసిక్థమయే—
సితమధూచ్ఛిష్టమయే। తత్—లిఙ్గమితిశేషః॥౮౫॥౮౬॥౮౭॥౮౮॥ తత్రైవ—
అమ్లసౌవీరే॥౮౯॥౯౦॥ రాత్రిరసేన—హరిద్రారసేన॥౯౨॥౯౨॥౯౩॥౯౪॥౯౫॥౯౬॥

ముఖప్రసూతిః స్యాత్ స్త్రీణాం తత్పూజాప్రేక్షణాదినా।
షోడ఼శే నామ సంలిఖ్య ధారణాత్ప్రాణినాం తథా॥౯౮॥

రక్షా భవతి సర్వత్ర గ్రహరోగభయాదిషు।

తదేవ స్వర్ణపట్టస్థం విధాయ విధినా యుతమ్॥౯౯॥

ఊర్మికాఙ్గదభూషాదౌ మూర్ధ్ని వా బిభృయాత్తతః।
ఆధివ్యాధివినిర్ముక్తోనిఃసపత్నో జితేన్ద్రియః॥౧౦౦॥

భోక్తా భక్తశ్చ పుణ్యానాం జీవేద్వర్షశతం భువి।
యోనితత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితిసమ్యక్సమీరితా॥౧౦౧॥

అస్యా నిష్ఫలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్।

ఇతి శ్రీషోఢశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య–
తన్త్రస్య ఏకాదశపటలం పరిపూర్ణమ్॥౧౧॥

పరేణ—పఞ్చదశేన॥౯౭॥ అత్రానుగ్రహప్రకరణే ద్రవ్యానుక్తౌ పటీరాదిస్వర్ణపదస్థమ్। హైమపట్టోత్కీర్ణమ్॥౯౮॥౯౯॥ ఆధిః—మానసీ పీడ◌ా। అత్ర ద్వాదశతమః శ్లోకః షట్చరణాగాథా॥౧౦౧॥

ఇతి శ్రీషోడ◌శనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య తన్త్రస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చ-
సారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన శ్రీసుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం
మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం భగమాలినీనిత్యావిద్యావిధాన-
ప్రకాశనపరం ఏకాదశపటలం పరిపూర్ణం

పరామృష్టమ్॥౧౧॥

గ్రన్థసఙ్ఖ్యా—

యన్త్రాణి షోడ్ాశ వ్యాఖ్యా గ్రన్థైశ్చార్ధ్వాధికా భవేత్।
చతుఃషష్టిరితిప్రేక్ష్య ప్రోక్తమేకాదశేఽఖిలమ్॥౦॥

ద్వాదశపటలమ్ ।

అథ షోక్శనిత్యాసు సప్తమీ యా సమీరితా।
తస్యా విధానం వక్ష్యామి శృణు సర్వార్థసాధకమ్॥౧॥

ప్రోక్తైవ విద్యా ప్రాగేవ ద్వాదశాక్షరవిగ్రహా।
తదఙ్గాని లిపిన్యాసం ధ్యానం శక్తిభిరర్చనమ్॥౨॥

సాధనం హోమకర్మాణి (సర్వతా) యన్త్రాణి ఫలభేదతః।
ప్రోక్తక్రమేణ సకలం కథయామి యథావిధి॥౩॥

ద్వయమేకైకమథ చ ద్వయం ద్వయమథో ద్వయమ్।
మాయయా పుటితం కృత్వా కుర్యాదఙ్గాని షట్క్రమాత్॥౪॥

ప్రత్యేకం శక్తిపుటితైర్మన్త్రార్ణైర్దశభిర్న్యసేత్।
దృక్శ్రోత్రనాసావాగ్వక్షోనాభిగుహ్యేషు చ క్రమాత్॥౫॥

రక్తాం రక్తామ్బరాం రక్తగన్ధమాలావిభూషణామ్।
చతుర్భుజాం త్రినయనాం మాణిక్యముకుటోజ్జ్వలామ్॥౬॥

అథ ద్వాదశపటలమ్।

పూర్వస్మిన్నేకాదశే పటలే షష్ఠ్యా వహ్నివాసినీనిత్యా(యా)విద్యావిధానముపదిశ్యానన్తరం సప్తమ్యా మహావజ్రేశ్వరీనిత్యావిద్యాయా విధానముపదిశతి। అథ షోడశేత్యాదినా అవాప్తయే ఇత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ ద్వాదశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడశేత్యాదిభిర్యథావిధి ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః పటలార్థానుద్దిశతి। తత్ర ప్రాగేవ—తృతీయపటలే ॥౧॥౨॥౩॥

ద్వయమిత్యాదినా క్రమాదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన న్యాసక్రమముపదిశతి। తత్ర ఏకైకం శిరః శి(వ)ఖయోరితి శేషః। మాయయా—హృల్లేఖయా। అఙ్గాని—హృదయాదీని। క్రమాజ్జాతియుక్తాని శక్తిపుటితైః హృల్లేఖాపుటితైః దశభిః। హృల్లేఖాద్వయవర్జవాగ్వక్షోనాభిగుహ్యేషు। ఏకేకమితిశేషః। గుహ్యం నామ మేహనమ్ ॥౪॥౫॥

రక్తాభియాదిభిర్నాయికామిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్దేవ్యాః సపరివారాయా నిత్య-

పాశాఙ్కుశావిక్షుచాపం దాడిమీసాయకం తథా।
దధానాం బాహుభిర్నేత్రైః దయా (పర) దమసుశీతలైః ॥౭॥

పశ్యన్తీ సాధకం త్ర్యస్రషట్కోణాబ్జమహీపురే।
చక్రమధ్యే సుఖాసీనాం స్మేరవక్త్రసరోరుహామ్ ॥౮॥

శక్తిభిః స్వస్వరూపాభిరావృతాం పోతమధ్యగే।
సింహాసనేఽభితః ప్రేఙ్ఖత్పోతస్థాభిః స్వశక్తిభిః ॥౯॥

వృత్తాన్తాభిర్వినోదాని యాతాయాతాదిభిః సదా।
కుర్వాణామరుణామ్భోధౌ చిన్తయే (ద్వ్రజ)న్మన్త్రనాయికామ్ ॥౧౦॥

ఇచ్ఛాజ్ఞానక్రియాస్తత్ర త్రికోణస్థాశ్చ శక్తయః।
డాకిన్యాద్యాః షడశ్రస్థాః పద్మద్వాదశపత్రగాః॥౧౧॥

హృల్లేఖా క్లేదినీ క్లిన్నా క్షోభిణీ మదనాతురా!
నిరఞ్జనా రాగవతీ తథైవ మదనావతీ॥౧౨॥

మేఖలా ద్రావిణీ వేగవతీ ద్వాదశశక్తయః।
తతః షోడశపత్రస్థాః శక్తీరాకర్ణయామ్బికే!॥౧౩॥

కమలాం కామినీం కల్పాం కలాం కలితకౌతుకే।
కిరాతాం కాలకదనే కౌశికాం కమ్బువాహినీమ్॥౧౪॥

పూజాధ్యానముపదిశతి! ఆయుధకల్పనం—వామోర్ధ్వహస్తాదిదక్షిణాధరహస్తాన్తం వామదక్షిణవామదక్షిణక్రమేణ॥౬॥౭॥ త్ర్యస్రషట్కోణబ్జమహోపురే చక్రమధ్యే। ఏతదుక్తం భవతి—సమత్రిరేఖాం యోనిం విధాయ తద్బహిర్యథామానం షట్కోణం కృత్వాతద్బాహ్యే ద్వాదశయస్త్రం ద్వాదశపద్మం విధాయ తద్బాహ్యే షోడశదలం పద్మం కృత్వా తద్బహిశ్చతుర్దిక్షు ద్వారోపేతం సమచతురస్రద్వయం కుర్యాత్ తత్ర చక్రే సుఖాసీనాం తాం చిన్తయేదితి॥౮॥౯॥ అరుణామ్భోధీ—శోణామ్భోధీ॥౧౦॥

ఇచ్ఛేత్యాదిభిర్యజేదిత్యన్తైః సప్తభిః శ్లోకైర్దేవ్యాః పరివారశక్తోరుపదిశతి—తత్ర షడస్రస్థాః నైర్ఋత్యాదిక్రమేణ॥౧౧॥ మదనాతురా—మదనా ఇతి మదనాతురా ఇతి చ ద్వే శక్తీ॥౧౨॥౧౩॥ కలితాకౌతుకే—కలితా కౌతుకా ఇతి చ ద్వే శక్తీ।

కాతరాం కపటాం కీర్తికుమారీం కుఙ్కుమామపి।
చతురస్రస్థితాం చాపి శక్తీరాకర్ణయ క్రమాత్॥౧౫॥

జమ్భికా వేగినీ నామ్నీ చపలా పేశలా సతీ।
రతిః శ్రద్ధా భోగలోభమదోన్మత్తే మనస్వినీ॥౧౬॥

దిక్షు ద్వారేషు(పార్శ్వేషు) కోణా(ది) దిక్షు చ సంస్థితాః(ననాః)।
ద్వాదశైతా మహాదేవి! చతురస్రేఽభితోజపేత్॥౧౭॥

కృత్వాఽర్ఘ్యమఙ్గమూలాభ్యాం ప్రోక్తరూపం తతోఽర్చయేత్।
శోణాబ్ధిం హేమపోతం చ సింహాసనమనన్తరమ్॥౧౮॥

తత్ర చక్రం తతో దేవీం ప్రాగ్వదావాహ్య శక్తిభిః।
మాయాసప్తాక్షరీమధ్యంగతైర్నామభిరర్చయేత్॥౧౯॥

బలిం చ దద్యాత్తదను సప్తాక్షర్యా పురోక్తయా।
దేవ్యాస్తు కురుకుల్లాయా హోమం కుర్యాద్యథావిధి॥౨౦॥

ఘృతాక్తైరరుణైః పుష్పైర్ఘృతైర్వా హోమమాచరేత్।
ప్రాగ్వత్ సమాపయేదిత్థమర్చనం తే సమీరితమ్॥౨౧॥

కాలకదనే—కాలాకదనా ఇతి చ ద్వే॥౧౪॥౧౫॥ మదోన్మత్తే—మదా ఉన్మత్తా చ ఇతి ద్వే॥౧౬॥ దిక్షు స్థితేషు ద్వారేష్విత్యర్థః। పార్శ్వేషు ద్వారాణామితిశేషః। ప్రథమం పశ్చిమాదిచతుర్దికద్వారపార్శ్వేషు పశ్చాత్ వాయ్వాదికోణదిక్షు ప్రాదక్షిణ్యేనార్చయేత్। సర్వత్రావరణేషు అగ్రాత్ప్రాదక్షిణ్యేన పూజయేత్॥౧౭॥

కృత్వేత్యాదిభిః సమీరితం ఇత్యన్తంశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్దేవ్యా నిత్యపూజాక్రమముపదిశతి। తత్ర ప్రోక్తరూపం—అగ్నిసోమసూర్యాత్మకభావనాదియుతమ్। శోణాబ్ధిః—శోణసాగరః॥౧౮॥ తత్ర—సింహాసనే స్థితాయామితిశేషః। ప్రాగ్వత్—త్రిఖణ్డాముద్రాదిభిః। మాయాసప్తాక్షరీమధ్యగతైః—

హృల్లేఖాసప్తాక్షరీమధ్యయోజితైః। శోణసాగరాదీనామపి ఏవమేవ మన్త్రయోజనక్రమః।
(మాయా)సప్తాక్షర్యా కురుకుల్లాద్య(విద్య)యా సర్వత్ర అ(న్య)న్త్యబలేర్విశేషానుక్తౌ
కురుకుల్లాద్యవిద్యయా బలిం దద్యాత్। యథావిధి అత్రాభ్యుపేతమ్॥౨౦॥ ప్రాగ్వత్—
తేజోరూపయా స్వాత్మయోజనాదితి॥౨౧॥

వసన్తకాలే గ్రీష్మే వా పూర్ణామారభ్య సాధయేత్।

హవిష్యాశీ పయోభక్షః ఫలమూలాశనోఽథ వా॥౨౨॥

స్నాతః సుగన్ధిసలిలైరరుణాంశుకవాన్ శుచిః।

చన్ద్రచన్దనకాశ్మీరచర్చాలోహితవిగ్రహః॥౨౩॥

అఞ్జనాక్తాక్షియుగలస్తామ్బులారుణవక్త్రవాన్।

ముఖార్పితేన్దుశకలో హృష్టచేతా జితేన్ద్రియః॥౨౪॥

మౌనీ త్రికాలపూజాసు కృతసఙ్కల్పసాధనః।

నక్తాశీ హుతశిష్టేన జపేద్విద్యాం సమాహితః॥౨౫॥

నిత్యశోభో జపేద్విద్యాభక్తాన్ భజనకౌతుకాన్।

త్రయాదహీనా మధురం పాయసం భోజ్యభక్తిమాన్॥౨౬॥

ప్రణమ్యాభ్యర్చ్య విసృజేన్నిత్యశస్తద్దినేషు తు।

గురుజీవం సమాసాద్య ప్రణమ్యాఽసకృదాత్మవాన్॥౨౭॥

ధనధాన్యామ్బరాద్యైస్తం సన్తోష్య తదనుజ్ఞయా।

కృతారమ్భో నిత్యశశ్చ పూజయేత్తం చ భక్తితః॥౨౮॥

అన్తే చ చిత్రైః స్తోత్రైశ్చ తం సంతోష్య కృతీ భవేత్।
విత్తశాట్యం చ దర్పం చ దమ్భం చాసత్యమేవ చ॥౨౯॥

న కదాచిచ్చ కుర్వీత విశేషాద్గురుసన్నిధౌ।
ఏవం లక్షత్రయం జప్త్వా తద్దశాంశం హునేత్ ఘృతైః॥౩౦॥

వసన్తకాలే ఇత్యాదిభిః సాధకఇత్యన్తైరధ్యర్ద్ధైరేకాదశభిః శ్లోకైః సర్వవిద్యాసాధనసాధారణం గుణవిధానముపదిశతి। తత్ర హవిష్యాశో—నిర్లవణపక్వవ్రోహితణ్డులాహారీ॥౨౨॥౨౩॥౨౪॥ కృతసఙ్కల్పసాధనః—కృతస్వసఙ్కల్పయోగ్యక్రమః॥౨౫॥ భజనకౌతుకాన్—నిత్యభజననిరతాన్॥౨౬॥ తద్దినేషు—పురశ్చరణదినేషు॥౨౭॥౨౮॥ అన్తే—పురశ్చరణావసానే। స్తోత్రైః—పఞ్చభిః శ్లోకైః। తం —గురుమ్। దమ్భం —

ఆరగ్వధప్రసూనైశ్చ ప్రసూనైర్వకులాద్భవైః।
మధూకజైశ్చమ్పకైర్వా త్రిమధ్వక్తైశ్చ నిత్యశః॥౩౧॥

చన్ద్రచన్దనకస్తూరీకాశ్మీరసురభీకృతైః।
తర్పయేత్సలిలైస్తావద్దినశోభక్తిమాన్ దృఢః॥౩౨॥

ఏవం సంసిద్ధమన్త్రస్తు కుర్యాత్ కామ్యాని సాధకః।
గురుభక్తోనిత్యకృత్యక తసఙ్కల్పసంయుతః॥౩౩॥

సహస్రజాపీ స్థిరధీర్మన్త్రవీర్యవిదాత్మవాన్।
యః సోఽపి కామ్యాన్ కుర్వీత ప్రయోగాన్నాన్యథా శివే!॥౩౪॥

యద్యజ్ఞానేన మోహేన చాపలేనాపి వాఽఽచరేత్।
అనర్థాన్ క్లేశనాశాది పీడాం ప్రాప్నోతి నిశ్చితమ్॥౩౫॥

అరుణైః పఙ్కజైర్హోమం కుర్యాత్త్రిమధురాప్లుతైః।
మణ్డలాల్లభతే లక్ష్మీం మహతీం శ్లాఘ్యవిగ్రహమ్(హామ్)॥౩౬॥

కహ్లారైః క్షౌద్రసంసిక్తైః పౌర్ణాద్యం (త్రి)తద్ధి దినావధి।
జుహుయాన్నిత్యశోభక్త్యా సహస్రం వికచైః శుభైః॥౩౭॥

తత్తద్దినేషు పూర్వోక్తాన్ (పూ)భోజయేదుక్తరూపతః।
తావచ్చ జప్యాద్ధోమాన్తే యావత్సఙ్ఖ్యాహుతం కృతమ్॥౩౮॥

మిథ్యాస్వరూపనిర్వహణమ్॥౨౯॥ లక్షత్రయమితివిశేషవిధానాత్కేవలం లక్షత్రయం జపేదిత్యర్థః॥౩౦॥౩౧॥ తావత్—దశాంశతః। దినశః—ప్రతిదినమ్। అత్ర పురశ్చరణవిధౌ ప్రోక్తమఖిలం సకలవిద్యాపురశ్చరణమ్॥౩౨॥ ఏవం—ఉక్తప్రకారేణ॥౩౩॥

గురుభక్త(మి)ఇత్యాదినా నిశ్చితమిత్యన్తేనార్ధాద్యేన శ్లోకద్వయేన పురశ్చరణమన్తరేణాపి ప్రయోగయోగ్యతామన్యథాకరణే ప్రత్యవాయం చోపదిశతి। తత్ర—అన్యథా (అన్యథా) అన్యః నైవంవిధగుణ ఇత్యర్థః॥౩౪॥౩౫॥

అరుణైరిత్యాదిభిర్భవేదిత్యన్తైః సప్తవింశత్యా శ్లోకైర్నానావిధైర్ద్రవ్యైర్హోమాదినా

చమ్పకైః క్షౌద్రసం(సి)యుక్తైః సహస్రహవనాద్ధ్రువమ్।
లభతే స్వర్ణనిష్కాణాం శతం మాసేన పూర్వవత్॥౩౯॥

పాటలైర్ఘృతసంసిక్తైః త్రిసహస్రం హుతైః తథా।
దర్శాదిసాస్యాల్లభతే చిత్రాణి వసనాని చ॥౪౦॥

కర్పూరచన్దనాదీని సుగన్ధీని చ మాసతః।
వస్తూని లభతే హృద్యైరన్యైర్భోగోప(భో)యోగిభిః॥౪౧॥

శాలిభిః క్షీరసిక్తాభిః సప్తమీషు శతం హునేత్।
తేన శాలిసమృద్ధిః స్యాత్ మాసైః షడ్భిరసంశయమ్॥౪౨॥

తిలైర్ఘృతైస్తద్దివసే వర్షాదారోగ్యమాప్నుయాత్।
స్వజన్మసు త్రిషు తథా దూర్వాభిర్జుహయాత్తథా॥౪౩॥

నిరాతఙ్కో మహాభోగః శతం వర్షాణి జీవతి।
గుడూచీతిలదూర్వాభిస్త్రిషు జన్మసు వా హునేత్॥౪౪॥

తేనాయుఃశ్రీర్యశోభోగాపుణ్యనిద్యాదిభాగ్భవేత్।
ఘృతపాయసదుగ్ధైస్తు హుత్రైస్తేషు త్రిషు క్రమాత్॥౪౫॥

ఆయురారోగ్యవిభవైర్నృపమాన్యోభవేత్తథా।
సప్తమ్యాం కదలీహోమాత్ సౌభాగ్యం లభతే వృతః॥౪౬॥

నానావిధఫలావాప్తిముపదిశతి। తత్ర మణ్డలాన్ ప్రాగ్వత్॥౩౬॥ తద్దినావధి—పూర్ణాదినావధి॥౩౭॥ తత్తద్దినేషు—సర్వప్రయోగదినేషు। పూర్వోక్తాన్—విద్యావిదః! ఉక్తరూపతః—మధురసప్రాయాది। ఏతతత్సర్వప్రయోగసాధారణమ్। తావదిత్యాద్యుక్తం సర్వహోమసాధారణమ్॥౩౮॥౩౯॥ దర్శాऽదిమాసాన్—దర్శాది దర్శాన్తమిత్యర్థః॥౪౦॥౪౧॥ సప్తమీషు—తిథిషు అస్య వాసనా గురుముఖాదవగన్తవ్యా। ఏకాదశే పటలే స్వస్వతిథిషు నిత్యానాం విశేషతః పూజాహోమాదివిధానాత్ అత్ర షష్ఠీష్వపి విశేషవిధానం కర్తవ్యమ్॥౪౨॥ తద్దివసే—సప్తమ్యామ్। స్వజన్మర్క్షేషు త్రిషు—స్వజమ్మనక్షత్ర-

దూర్వాత్రికైస్తు ప్రాదేశమాత్రైస్త్రిస్వాదుసంయుతైః।
జుహుయాద్దినశో ఘోరే సన్నిపాతజ్వరే గదే ॥౪౭॥

మహారోగేషు దూర్వాభిః తిలైశ్చిన్నోద్భవైస్తథా।
త్రిభిర్వా నిత్యశో హోమం కుర్యాత్త్రిస్వాదుసంయుతైః॥౪౮॥

షణ్మాసాదబ్దతో వాఽపి రోగాన్ముక్తః సుఖీ భవేత్।
తద్దినేషు జపేద్విద్యాం నిత్యశః సలిలం స్పృశత్॥౪౯॥

సహస్రవారం తత్తోయైః స్నానం పానం సమాచరేత్।
పాకాద్యమపి తైరేవ కుర్యాద్రోగవిముక్తయే॥౫౦॥

సాధ్యర్క్షవృక్షంసంచూర్ణ్య లవఙ్గం సర్షపం తిలమ్।
పిష్టం చ సాధ్యపాదోత్థ రజసా చ సమన్వితమ్॥౫౧॥

కృత్వా పుత్తలికాం తైస్తు హృదయే నామ సంయుతామ్।
ప్రాగ్వచ్ఛిత్త్వాఽఽయసైస్తీక్ష్ణైః శస్త్రైః పుత్తలికాం హునేత్॥౫౨॥

ఏవం దినైః సప్తభిర్వా త్రిభిర్వైకదినేన వా।
సాధ్యో వశో భవేచ్ఛీఘ్రమపి దూరస్థితో దృఢః॥౫౩॥

తథావిధాం పుత్తలికాం కుణ్డమధ్యే ఖనేద్భువి।
ఉపర్యగ్నిం నిధాయాత్ర విద్యయా దినశో(వం) హునేత్॥౫౪॥

తద్దశమైకోనవింశతినక్షత్రేషు। తథా—శతమ్। తథా—అరోగః॥౪౩॥ నిరాతఙ్కః అవ్యాకులః। గుడూచీ—అమృతా।గుడూచ్యాదీని త్రీణి ద్రవ్యాణి జన్మత్రయే యథాక్రమం జుహుయాత్। వా పక్షాన్తరం త్రిషు జన్మస్వితిశేషః। క్రమాత్—యథాక్రమమ్॥౪౪॥౪౬॥ దూర్వాత్రికైః—త్రిసఙ్ఖ్యాభిః దూర్వాభిరిత్యర్థః। త్రిస్వాదుమంయుతైః—త్రిమధురసంయుక్తైః॥౪౭॥ మహారోగేషు—మహారోగా నామ వాతాదయోఽష్టౌ। ఛిన్నోద్భవైః— అమృతాలతాభిః ఏకై-

త్రిసహస్రం త్రియామాయాం సర్షపైస్తద్రసప్లుతైః।
శతయోజనదూరాదప్యానయేద్వనితాం బలాత్॥౫౫॥

తాం తు పుత్తలికామర్ద్రమధూచ్ఛిష్టసమన్వితామ్।
కృతప్రాణప్రతిష్ఠాం చ శ్మశానే నిఖనేన్నిశి॥౫౬॥

సాధ్యయోనిం చ తత్రైవ ఛిత్వా దత్వా బలిం తతః।
కృతాభిషేకస్తాం విద్యాం ప్రజపేచ్చ శతత్రయమ్॥౫౭॥

అరాతేరష్టమే రాశౌ మాసాన్నానావిధైరపి।
రోగైర్భూతాదిసంక్లేశైర్నాశమేతి సునిశ్చితమ్॥౫౮॥

యద్యన్తరా సముద్ధృత్య సలిలే తాం ఖనేన్నిశి।
క్లేశైస్తైః స వినిర్ముక్తః సుఖీ జీవతి భూతలే॥౫౯॥

సాధ్యవృక్షేణ కృత్వా తాం సర్షపాజ్యే నివేశితామ్।
తోయమధ్యే నిధాయైతత్క్వాథయేదుక్తవాసరైః॥౬౦॥

వైరీ తీవ్రజ్వరేణార్తః కృతే ప్రాగ్వత్ సుఖీ భవేత్।
తామేవ చణ్డికాగేహే తథా బలియుతం ఖనేత్॥౬౧॥

సాధ్యో నరశ్చేత్ నారీ చేత్ శాస్తురాయతనే ఖనేత్।

తద్విధానేన సహితం శత్రురున్మాదవాన్ భవేత్॥౬౨॥

క్రైరితిశేషః। త్రిభిః—దూర్వాదిభిః సముదితైః। వా పక్షాన్తరే। తద్దినేషు—మహారోగప్రతీకారప్రయోగదినేషు॥౪౯॥ తత్తోయైః—అభిమన్త్రితజలైః! పాకాద్యం అన్నాద్యమ్। తైరేవ—జలైరేవ॥౫౦॥౫౧॥ తైః—సాధ్యర్క్షవృక్షచూర్ణాదిభిః సముదితైః॥౫౨॥౫౩॥౫౪॥౫౫॥ అర్ద్ధమధూచ్ఛిష్టసమన్వితామ్—అర్ద్ధాంశమధూచ్ఛిష్టసహితైః ప్రాగుక్తైః కృతామ్॥౫౬॥ కృతాభిషేక ఇత్యాది సర్వక్రూరప్రయోగానన్తరకృత్యమ్। అభిషేకస్తు తత్తద్దేవతానిత్యసపర్యాచక్రేణ॥౫౭॥అష్టమే రాశీ నిఖనేదితి సమ్బన్ధః। సర్వత్ర క్రూరప్రయోగాన్ సాధ్యస్య అష్టమే రాశీ కుర్యాత్॥౫౮॥౫౯॥ తాం—పుత్తలికాం శ్మశానే నిఖాతామ్। ఏతత్—సర్వపాజ్యపాత్రమ్। ఉక్తవాసరైః—మాసాదిభిః॥౬౦॥ప్రాగ్వత్కృతేసలిలస్థాపనే కృతే। తామేవ—సాధ్యనక్షత్రవృక్షకృతామ్। తథా బలియుతం—సాధ్యయో-

మహావజ్రం చ వజ్రం చ యన్త్రాణ్యన్యాన్యనుక్తమాత్।

ప్రయోగానపి వక్ష్యామి సమాహితధియా శృణు॥౬౩॥

ప్రాక్ప్రత్యక్దక్షిణోదిక్ చ వింశత్సూత్రాణి పాతయేత్।

తేన కోష్ఠాని జాయన్తే త్వేకషష్ట్యా శతత్రయమ్॥౬౪॥

తేషు కోణ(ఉపాత్తేషు)చతుష్కేఽపి మార్జయేత్ పఞ్చకేన చ।

చత్వారింశత్త్ర శేషం బజ్రాకారం యథా భవేత్॥౬౫॥

దిక్షు చత్వారి చత్వారి మార్జయిత్వా త్రికోణకమ్।

కుర్యాచ్ఛేషాణి కోష్ఠాని పఞ్చషష్ట్యా శతం భవేత్॥౬౬॥

తేషు పూర్వాదిపరితో లిఖే(దా)ద్విద్యాక్షరాణి తు।
ప్రాగ్వత్స్వరవిభిన్నాని ప్రాగుక్తవిధినా తథా (తః)॥౬౭॥

చత్వారిచత్వారింశచ్చ శతం తేషాం తు మధ్యతః।
ఏకవింశతికోష్ఠాని శిష్టాని పునరమ్బికే!॥౬౮॥

నిబలియుతమ్॥౬౧॥ నరనార్యోర్యథాక్రమం చణ్డికాశాస్త్రోర్గృహే। తద్విధానేన—
అష్టమరాశ్యాది॥౬౨॥

మహావజ్రామిత్యాదిభిః కార్యానురూపత ఇత్యన్తైరేకాదశభిః శ్లోకైర్మహావజ్రాది యన్త్రనిర్మాణక్రముపదిశతి। తత్ర ప్రాగ్వత్ ఏకాదశానావృత్తాక్షరాణి ప్రాగుక్తవిధినా ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా తేషాం షట్సప్తత్యధికశతసఙ్ఖ్యాస్వరవికృతవిద్యాక్షరాణాం సమన్వితం శిష్టవికృతాక్షరేషు షట్కమితిశేషః। చకారాద్వికృతవిద్యాక్షరసహితమితిశేషః। అన్యత్సుగమమ్। లేఖనక్రమస్య సమ్ప్రదాయప్రాప్యత్వాత్ అయమత్ర విలేఖనక్రమః— యథా—ప్రాక్ప్రత్యక్ దక్షిణోదక్ చ సమాన్తరాలాని వింశతివింశతిసూత్రాణి పాతయేత్। ఏవం కృతే ఏకషష్ట్యధికశతత్రయం కోష్ఠాని సమ్భవన్తి॥౬౩॥౬౪॥ తేషు చతుర్దిక్షు సర్వమధ్యకోష్ఠచతుష్టయవర్జమ్। బాహ్యవీథ్యాం కోష్ఠాన్యన్యాన్యభితః ప్రతికోణం సప్తదశసప్తదశ మార్జయేత్। తదన్తః ద్వితీయవీథ్యాం ప్రాగ్వత్ పూర్వపరిత్యక్తకోష్ఠపార్శ్వేషు ఏకమేకం కోష్ఠం పరిత్యజ్య అన్యాని త్రయోదశ త్రయోదశ కోష్ఠాని ప్రతికోణమభితోమార్జయేత్। తదన్తరేపి తృతీయవీథ్యాం ప్రాగ్వత్ ఏకమేకం త్యక్త్వా ప్రతికాణం నవ కోష్ఠాని మార్జయేత్। తదన్తశ్చతుర్థవీథ్యాం ప్రాగ్వదేకైకం త్యక్త్వా ప్రతి-

తేషు పర్యాయనిత్యాణువర్ణషట్కసమన్వితమ్।
ఘటికాయుగవర్ణై చ లిఖేత్ ప్రాగుక్తయోగతః॥౬౯॥

శిష్టేషు విద్యావర్ణాంశ్చ లిఖేద్ద్వాదశశేషయోః।
సాధ్యాఖ్యమాలిఖేదుక్తక్రమేణ పుటయోర్ద్వయోః॥౭౦॥

చతుర్దిక్షు లిఖేత్కోణేష్వభితో భౌతికార్ణకాన్।
ద్విత్రిక్రమేణ ప్రాక్ప్రత్యక్కోణయోస్తు త్రయం త్రయమ్॥౭౧॥

ఏతత్ ప్రోక్తేషు సంలిఖ్య సంపూజ్య విధినా యుతమ్।
స్పృశన్ జపేన్మనుం పశ్చాత్త్రిసహస్రం తతస్తు తత్(తమ్)॥౭౨॥

వినియుంజ్యాద్యథోక్తేషు కార్యేషు క్రమతః శివే!।
భూతాక్షరాణి చ పునర్లిఖేత్కార్యానురూపతః॥౭౩॥

కోణం పఞ్చపఞ్చకోష్ఠాని మార్జయేత్। తదన్తః పఞ్చవీథ్యాం ప్రాగ్వచ్చైకైకమేకం పరిత్యజ్య ప్రతికోణమేకం ఏకం కోష్ఠం మార్జయేత్। ఏవం కృతే ఏకాశీత్యధికశతకోష్ఠరూపం ప్రతిదిశం ఏకాదిప్రతిపఙక్తి ప్రతిపార్శ్వం ఏకైకకోష్ఠాభివృద్ధ్యా వజ్రాకారం దృశ్యతే। తేషు చతుర్ద్విక్షు ప్రథమద్వితీయపఙక్తిస్థకోష్ఠచతుష్టయం మార్జయిత్వా తత్రోపాన్త్యరేఖాగ్రద్వయావష్టమ్భేన త్రికోణం కుర్యాత్। ఏవం కృతే పఞ్చషష్ట్యధికశతకోష్ఠాని దృశ్యన్తే। తేషు పూర్వపఙక్తిస్థకోష్ఠపఞ్చకమధ్యస్థకాష్ఠమారభ్య సర్వబాహ్యవీథ్యాం ప్రాదక్షిణ్యేన షట్సప్తత్యధికశతసఙ్ఖ్యేషు స్వరవికృతవిద్యాక్షరేష్వాదితః షట్త్రింశదక్షరాణ్యాలిఖ్య తదన్తర్ద్వితీయవీథ్యామపి మధ్యమకోష్ఠమారభ్య పూర్వలిఖితాక్షరోర్ధ్వం ద్వాత్రింశదక్షరాణి ప్రాగ్వదాలిఖ్య తదన్తస్తృతీయవీథ్యామపి లిఖితాక్షరోపరితనాన్యష్టావింశత్యక్షరాణ్యాలిఖ్య తదన్తశ్చతుర్థవీథ్యామపి అముక్తాక్షరక్రమం చతుర్వింశత్యరాణి ప్రాగ్వదాలిఖ్య తదన్తః పఞ్చమవీథ్యాం తద్వత్ వింశత్యక్షరాణ్యాలిఖ్య తదన్తః షష్ఠవీథ్యాం చత్వారి సమ్పూయ చతుశ్చత్వారింశదధికశతాక్షరాణ్యాలిఖ్య తతః శేషాక్షరద్వాత్రింశత్కేశరేషు క్రమేణైకవింశతివర్ణైః సహ పఞ్చవింశపటలవక్ష్యమాణపర్యాయనిత్యావర్ణషట్కం షట్సు సమాలిఖ్య తదను యుగఘటికా క్షరద్వయం యథా సమ్ప్రదాయమేకస్మిన్ కోష్ఠం సమాలిఖ్య తతో ద్వాదశసు కోష్ఠేషు విద్యాయా అ(వి)ధికృతాని ద్వాదశాక్షరాణి సమాలిఖ్యావశిష్టయోర్ద్వయోః కోష్ఠయోర్లిఖితాక్షరద్వయమధ్యే ప్రాగ్వదధస్తాత్సాధ్యముపరిష్టాత్ సాధకకర్మణో చ సమాలిఖ్య చతుర్దిక్షు త్రికోణేషు ప్రాగాదిప్రాదక్షిణ్యేన భూతాక్షరాణి ద్విత్రిక్రమాదాలిఖ్యావశిష్ట-

మహావజ్రమితిఖ్యాతం సర్వత్రైవాపరాజితమ్।
విజయస్తమ్భవిద్వేషవశ్యోచ్చాటనకర్మసు॥౭౪॥

రక్షయేత్ పుష్టిశాన్త్యై చ తథైవ రిపునిగ్రహే ।
దేశరాష్ట్రపురగ్రామనివేశాదేర్విశేషతః ॥౭౫॥

ఘోరేషుత్పాతజాతేషూ భూమౌ సంలిఖ్య గరికైః ।
మధ్యే దేవీం సమావాహ్య పూజయేన్నిత్యశః శివామ్ ॥౭౬॥

సన్ధ్యాసు తిసృషు ప్రోక్తక్రమాన్నీరాజనం తథా ।
కుర్యాత్ త్రిరాత్రం ద్విగుణం త్రిగుణం కామ్యరూపతః ॥౭౭॥

రాజ్ఞాం వైరివిరోధేన పురీమాత్రావశేషితే ।
విభవే మణ్డపే తస్య ప్రోక్తవజ్రం లిఖేన్మహత్ ॥౭౮॥

దరదేనార్చయేత్తస్య మధ్యే దేవీం శుచిస్మితామ్ ।
నృత్యగీతాదిభిః సార్ధం సన్ధ్యాసు చ విశేషతః ॥౭౯॥

ఏవం ప్రాగ్వద్ధినైరుక్తైర్విజయీ నృపతిర్భవేత్ ।
వైరినాశేన వా తస్య భఙ్గాద్వ్యసనతోఽపి వా ॥౮౦॥

తతస్తన్మార్జయిత్వా తు భాలే కృత్వా పురీం బలైః ।
ప్రతీయా(పరీయా)ద్దేశికం త్వగ్రే గజే జీవేచ్చిరం సుఖీ(మ్) ॥౮౧॥

నిఃసపత్నో నిరాతఙ్కః షడఙ్గఃఖ్యాతవైభవః ।
ఏవమేతస్య వజ్రస్య వైభవం కోతు వర్ణయేత్ ॥౮౨॥

వికృతవిద్యాక్షరైకాదశకం ప్రాక్పశ్చిమయోస్త్రయం త్రయం దక్షిణోత్తరయోర్ద్వయం త్రయం చాఽఽలిఖేదితి ॥౬౩॥౬౪॥౬౫॥౬౬॥౬౭॥౬౮॥౬౯॥౭౦॥౭౧॥౭౨॥౭౩॥

మహావజ్రమిత్యాదిభిర్వర్ణయేదిత్యన్తైర్నవభిః శ్లోకైర్మహావజ్రయన్త్రప్రయోగవిశేషాంస్తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర ప్రోక్తక్రమాత్—లలితాప్రోక్తక్రమతః॥౭౪॥౭౫॥౭౬॥౭౭॥౭౮॥౭౯॥ ప్రాగ్వత్—దినైః మాసాదిభిః। గజే స్థాపయిత్వేతి శేషః॥౮౦॥౮౧॥

అథాన్యద్వజ్రనిర్మాణం విధానం చ శృణు ప్రియే!।

యేన హస్తగతేన స్యుః సిద్ధయోఽపి స్వహస్తగాః॥౮౩॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్చ దశసూత్రాణి పాతయేత్।

తేనైకాశీతికోష్ఠాని జాయన్తే త(చ్చ)దపూర్వవత్॥౮౪॥

మార్జయేద్దశకోణేషు శిష్టేషు విలిఖేత్తథా।

త్రికోణాని చతుర్దిక్షు తేషు తా(న్యేవ)వచ్చ పూర్వవత్॥౮౫॥

విలిఖేదవశిష్టేషు మన్త్రార్ణాస్తద్వ్విశస్తథా।

ఏకస్మిన్మధ్యమే శక్తిః జఠరే సాధ్యమాలిఖేత్॥౮౬॥

ఏతచ్చ పూర్వముక్తేషు వినియుఞ్జ్యాన్నిజేచ్ఛయా।

న భేదస్త్వనయోరస్తి ప్రయోగేషు తు సర్వతః॥౮౭॥

ఏతద్వజ్రస్య మధ్యస్థం నామ కృత్వా మహీభుజః।

దశకే హృదయే శీర్షే సంస్థాప్య సమరే కృతే॥౮౮॥

నిరాతఙ్కః షడ్గ్ః షడఙ్గాని నామ అమాత్యరాష్ట్రదుర్గకోశబలసుహృత్సంజ్ఞాని స్వామ్యుపసర్జనాని। అన్యత్సుగమమ్॥౮౨॥

అథేత్యాదిభిరాలిఖేదిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్వజ్రాన్తరనిర్మాణముపదిశతి। తత్ర పూర్వవత్। వజ్రాకారేణ దశకోణేషు తేషు కోష్ఠేషు చతుర్షు కోణేషు ప్రతికోణం దశ కోష్ఠాని మార్జయేదిత్యర్థః। శిష్టేషు కోష్ఠేషు। తథా ప్రతిదిశం ఏకం కోష్ఠం మార్జయేదిత్యర్థః। త్రికోణాని విలిఖేదితి సమ్బన్ధః। తాని కర్మానురూపాణి భూతాక్షరాణి। అర్వాశిష్టేషు సప్తత్రింశత్సఙ్ఖ్యేషు కోష్ఠేషు మన్త్రార్ణాన్ ద్వాదశేతి శేషః। ద్విశః ద్వయం ద్వయమ్। తథా—ప్రాగాది ప్రాదక్షిణ్యేన। శక్తిజఠరే—హృల్లేఖామధ్యే। లిఖనక్రమో యథా—ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్చ సమాన్తరాలాని దశదశసూత్రాణ్యాస్ఫాల్య తత్ర పూర్వవత్ప్రతికోణం బాహ్యవీథ్యాం సప్తకం తదన్తర్ద్వితీయవీథ్యామ్ ద్వయం తదన్తస్తృతీయవీథ్యా మేకమేవం క్రమేణ దశకోష్ఠాన్యభితోమార్జయిత్వా చతుర్దిగ్గతకోష్ఠచతుష్టయం మార్జయిత్వా తత్ర త్రికోణాని విధాయ త్రికోణేషు తేషు ప్రాగ్వత్ భూతాక్షరాణ్యాలిఖ్య తత స్తేషు సప్తత్రింశత్కోష్ఠేషు ద్వయం ద్వయం మన్త్రాక్షరాణి ప్రాగ్వత్ షట్కావృత్త్యా విలిఖేత్ సర్వమధ్యగతే కోష్ఠే హృల్లేఖాం ససాధ్యాం లిఖేదితి॥౮౩॥౮౪॥౮౫॥౮౬॥

నిహత్య వాహినీం శత్రోశ్చతురఙ్గాం మహీభుజః।

అక్షతారోగసర్వాఙ్గో యశోలక్ష్మీధనాన్వితః॥౮౯॥

నిర్వర్త్య సుచిరం జీవేద్భోగీ భూమౌ నిజేచ్ఛయా।

ఏతత్తామ్రతలే కృత్వా స్థాపయేదభివృద్ధయే॥౯౦॥

విధాయ వృత్తయోర్మధ్యే షట్కోణం తస్య మధ్యతః।

బాహ్యే కృత్వా చ విద్యాయా బీజమాద్యమథాన్తిమ్॥౯౧॥

షట్సు కోణేషు తు పునరగ్రపశ్చిమయోర్లిఖేత్।

ఏకైకం పార్శ్వకోణేషు ద్వే ద్వే వృత్తాన్తరా పునః॥౯౨॥

మాతృకాం విలిఖేదాదిక్షాన్తాం బిన్దుసమన్వితామ్।

మధ్యబీజస్య మధ్యస్థం లిఖేత్తం నిజవాఞ్ఛితమ్॥౯౩॥

భర్తుర్దమనభీతానాం కుమారీణామిదం భుజే।

కణ్ఠే వా ధారయేత్సద్యో వల్లభా తస్య జాయతే॥౯౪॥

స్వరప్రసారితైర్మన్త్రవర్ణైః పద్మాని కారయేత్।

వృత్తాష్టపత్రయుక్తాని షోడ్ఃశాని మనోహరమ్॥౯౫॥

ఏతదిత్యాదిభిః అభివృద్ధయే ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైస్త్రప్రయోగాన్ తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర దంశకః—కవచః। అన్యత్ సుగమమ్॥౭౭॥౭౮॥౭౯॥౮౦॥

విధాయేత్యాదిభిర్జాయత ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః సౌభాగ్యకరం యన్త్రముపదిశతి। తవ ఏతదుక్తం భవతి—యథామానం షట్కోణం కృత్వా తదన్తస్తత్తద్వహిరేకైకాఙ్గులా(మానా)న్తరాలం వృత్తద్వయం కృత్వా తత్రాన్తర్వీథ్యాం యథాసమ్ప్రదాయం హృల్లేఖావేష్టనం తద్బాహ్యవీథ్యాం మాతృకాక్షరవేష్టనం అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన కుర్యాత్ ఇతి। అన్యత్ సుగమమ్।అత్ర తన్త్రే సర్వహృల్లేఖావేష్టనం క్రూరేషు కర్మసు రేఫాంశేన కుర్యాత్, అన్యత్ర చతుర్థస్వరాంశేన కుర్యాత్॥౮౧॥౮౨॥౮౩॥౮౪॥

స్వరప్రసారితైరిత్యాదిభిరవాప్తయే ఇత్యన్తైః షడభిః శ్లోకైః షోడ్శ పద్మాన్యుప

కర్ణికాసు చ పత్రేషు లిఖేదేకైకమక్షరమ్।

కర్ణికార్ణస్య మధ్యస్థం కుర్యాన్నామ నిజేప్సితమ్॥౯౬॥

ఘటికాక్షరసంయుక్తం వినియుఞ్జ్యాత్తు నిత్యశః।

అహోరాత్రం షోడ్ఃశధా కృత్వా తాం తేషు యోజయేత్॥౯౭॥

సమస్తం వాఞ్ఛితం తత్తత్తన్మధ్యే విలిఖేత్తదా।
ధారయేదభిషిఞ్చేచ్చ జ(యుర్జ) పేదిష్టార్థసిద్ధయే॥౯౮॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్చ పఞ్చ సూత్ర నిపాతనాత్।
కోష్ఠాని షోడశాని స్యుస్తేషు పద్మాని కారయేత్॥౯౯॥

ప్రాగుక్తేషు విధాయైవమర్చయేద్యామతః క్రమాత్।
దేవీం తు స్థాపయేద్భూమౌ సర్వసమ్పదవాప్తయే॥౧౦౦॥

పాయుతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।
అస్యా నిష్పాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్॥౧౦౧॥

దిశతి। తత్ర ప్రాగుక్తేషు—సువర్ణాదిష్వధికరణేషు। ఏతదుక్తం భవతి—విద్యాయా అనావృత్తాన్యేకాదశాక్షరాణి స్వరప్రసారణాత్ షట్సప్తత్యధికశతసఙ్ఖ్యాని భవన్తి। తేష్వక్షరేష్వాదితః ప్రథమమక్షరం కర్ణికామధ్యే విలిఖ్య తదక్షరమధ్యే ద్వితీయమక్షరం, తత్ర తదధోఘటికాక్షరస్థానే తృతీయమక్షరం, బహిరష్టసు దలేషు అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన అష్టాక్షరాణి, ఏవమేకాదశాక్షరాణి అహోరాత్రస్య షోడశాత్మకేషు ఖణ్డేషు ప్రథమఖణ్డస్య తత్తద్ఘటికాక్షరం తత్ర తదాతదా విలిఖేత్। ఏతత్ ప్రథమం పద్మమ్। అనన్తరం పూర్వలిఖితాక్షరైకాదశకాదుపరితనం ఏకాదశకం ప్రాగ్వద్విలిఖ్య అహోరాత్రస్య ద్వితీయఖణ్డస్య తత్తద్ఘటికాక్షరం ప్రాగ్వద్విలిఖేత్। ఏతదద్వితీయం పద్మమ్। ఏవం క్రమేణాన్యాని చతుర్దశ పద్మాని కృత్వా తత్ర తత్ర తదా తదా దేవీపూజనాదిష్టావాప్తిః। తానిషోడశపద్మాని స్వర్ణాదిషోడకోష్ఠాత్మకే మణ్డలే ప్రతికోష్ఠమేకైకం ప్రాగ్వద్విలిఖ్య పూజనాచ్చ ప్రాగుక్తా సిద్ధిరితి॥౯౫॥౯౬॥౯౭ ॥౯౮॥౯౯॥౧౦౦॥౧౦౧॥

ఇతి శ్రీషోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే ద్వాదశపటలం
పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్॥౧౨॥

ఇతి శ్రీషోడ్శనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య తన్త్రస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చ-
సారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన శ్రీసుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం
మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం మహావజ్రేశ్వరీనిత్యావిద్యావిధాన-
ప్రకాశనపరం ద్వాదశపటలం పరిపూర్ణం
పరామృష్టమ్॥౧౨॥

గ్రన్యసఙ్ఖ్యా—

ఏకోనవింశద్యన్త్రాణి వ్యాఖ్యాగ్రన్థాః శతాత్పరమ్।
ద్వాదశ స్యురిహైవేత్థం ద్వాదశే పటలే స్మృతాః।

అథ త్రయోదశపటలమ్ ।

అథ షోక్షశనిత్యాసు యా ప్రోక్తా త్వష్టమీ తదా।
తద్విధానం శ్రృణు ప్రాజ్ఞే! సమీహితఫలప్రదమ్॥౧॥

విద్యోద్ధారః కృతః పూర్వమథ న్యాసక్రమం తథా।
తదావరణశక్తిశ్చ తద్ధ్యానం తత్ర్పపూజనమ్॥౨॥

తత్సాధనం తత్ర్పయోగాన్ హోమయన్త్రాదిభిస్తథా।
ప్రాణప్రతిష్ఠాం విద్యాం చ తద్విధానం చ తత్ఫలమ్॥౩॥

క్రమేణ వక్ష్యే సంప్రోక్తాన్యశేషేణ మహేశ్వరి!।

యైర్మన్త్రైర్భువనే ఖ్యాతో నిగ్రహానుగ్రహతమః ॥౪॥

కుర్యాత్ ప్రాగ్వత్ షడఙ్గాని విద్యాద్యైనోక్తమార్గతః।
తేనైవ పుటితైరర్ణైర్న్యసేచ్ఛ్రోత్రాదిపఞ్చసు ॥౫॥

షష్ఠం మనసి విన్యస్య వ్యాపకం విద్యయా న్యసేత్।
ప్రాగ్వదర్ఘ్యం సముద్దిష్టం తచ్చక్తీ శృణు పార్వతి! ॥౬॥

అథ త్రయోదశపటలమ్।

పూర్వ్వస్మిన్ ద్వాదశే పటలే సప్తమ్యా మహావజ్రేశ్వరీనిత్యా విద్యాయా విధానముపదిశ్యానన్తరమష్టమ్యా శివదూతీనిత్యావిద్యాయా విధానముపదిశతి। అథ షోడశేత్యాదివిధానకమిత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ త్రయోదశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడశేత్యాదిభిః క్షమ ఇత్యన్తైః చతుర్భిః శ్లోకైః పటలార్థానుద్దిశతి। తత్ర పూర్వం—తృతీయే పటలే। అన్యత్ సుగమమ్ ॥౧॥౨॥౩॥౪॥

కుర్యాదిత్యాదినా పార్వతీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన న్యాసవిధిం అర్ఘ్యసాధనాదికం చోపదిశతి। తత్ర ఉక్తమార్గతః—దీర్ఘస్వరషట్కజాతియుక్తేనేత్యర్థః। తేనైవ—హృల్లేఖయా। శ్రోత్రాదిపఞ్చసు—యథాక్రమం శ్రోత్రత్వక్చక్షుర్జిహ్వాఘ్రాణాఖ్యేషు ఇతి శేషః॥౫॥ తత్ర త్వచి సర్వాఙ్గేషు ఉక్తేషు స్థానేషు హృల్లేఖాపుటితేనైకైకేన వర్ణేన న్యసేదిత్యర్థః॥౬॥

విహ్వలా కర్షణీ లోలా నిత్యా మదనమాలినీ।
వినోదా కౌతుకా పుణ్యా పురాణా చతురస్రగాః ॥౭॥

వాగీశా వరదా విశ్వా విభవా విఘ్నకారిణీ।
వీరా విఘ్నహరా విద్యేత్యుక్తా యన్త్రాష్టశక్తయః ॥౮॥

సుముఖీ సున్దరీ సారా సమరా చ సరస్వతీ।
సమయా సర్వగా సిద్ధేత్యుక్తా అష్టాస్రశక్తయః॥౯॥

డాకిన్యాద్యాః షడస్రేషు సర్వాస్త్వగ్రాత్ప్రదక్షిణమ్।
మూలదేవీసమాకారవర్ణాయుధసమన్వితాః॥౧౦॥

శివాం వాణీం టూరసిద్ధాం త్ర్యైవిగ్రహవతీమపి।
నాదాం మనోమయీం షట్సు పత్రేషు పరితోఽర్చయేత్॥౧౧॥

ఇచ్ఛాజ్ఞానక్రియాశక్తీస్త్రిషు కోగోషు పూజయేత్।
మధ్యే దేవీం హేతివృత్తాం పూజయేదష్టమీం శివామ్॥౧౨॥

తస్యా ధ్యానం శృణు ప్రాజ్ఞే! యన్మయం విశ్వమీరితమ్।
తథాపి భక్తసన్త్రాగహేతోః క్లృప్తాం పరాం తనుమ్॥౧౩॥

విహ్వలేత్యాదిభిః శివామిత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైర్దేవ్యాః పరివారశక్తీరుపదిశతి। తత్ర మదనమాలినీ—మదనా మాలినో చేతి ద్వే శక్తీ। చతురస్రగాః—చతురస్రద్వారయుగస్య పార్శ్వయోః ప్రత్యేకం ద్వయం ద్వయమేవం చతుష్టయం—కోణచతుష్టయే చతుష్టయమ్। ఉత్తరదక్షిణదిశోర్ద్వయం ఏవం దశ చతురమ్రగాః—చతురమ్రస్థితా ఇత్యర్థః॥౭॥ యన్త్రాష్ట (క) శక్తయః అష్టయన్త్రస్థశక్తయః॥౮॥౯॥ సర్వా ఇత్యుక్త్యా అత్ర డాకిన్యాద్యాశ్చ అగ్ర్యాదారభ్య ప్రాదక్షిణ్యేనార్చయేత్। తచ్చక్త్యవస్థానన్తు ప్రాగ్వన్నిరృతికోణాదిషు—తేన హాకినీ-రాకినో సాకినీ-లాకినీ-డాకినీ ఇత్యేవం పూజాక్రమః॥౧౦॥ శివామిత్యాదయో విద్యాయా ద్వితీయాక్షరాదినామశక్తయః। త్ర్యైవిగ్రహవతీ త్ర్వైవిగ్రహేత్యర్థః॥౧౧॥ హేతిపూజనం తత్తన్నామభిః సప్తాక్షర్యన్తైర్బ్రాహ్మ్యాదినిరృత్యన్తం ప్రాదక్షిణ్యేన॥౧౨॥

నిదాఘకాలమధ్యాహ్నదివాకరసమప్రభామ్।
నవరత్నకిరీటాం చ చీక్షణా మరుణామ్బరామ్॥౧౪॥

నానాభరణసమ్భిన్నదేహకాన్తివిరాజితామ్।
శుచిస్మితామష్టభుజాం స్తూయమానాం మహర్షిభిః॥౧౫॥

పాశం ఖేటం గదాం రత్నచషకం వామబాహుభిః।
దక్షిణైరఙ్కుశం ఖఙ్గం కుఠారం కమలం తథా॥౧౬॥

దధానామాధుకాభీష్టదానోద్యమసమన్వితామ్।
ధ్యాత్వైవం పూజయేద్దేవీం దూతీం దుర్నీతినాశినీమ్॥౧౭॥

వృత్తద్వయం వహ్నిస్త్ర్యస్రం తద్వయం షడ్దలామ్బుజమ్।
తథా షడశ్రమష్టాస్రం తద్వదష్టదలామ్బుజమ్ ॥౧౮॥

భుపురే వహ్నివాసిన్యా కృత్వా తన్మధ్యగాం శివామ్।
ఆవాహ్యాభ్యర్చ్య తాః శక్తీః ప్రాగుక్తవిధినా స్థితాః॥౧౯॥

జప్త్వా హుత్వా నమస్కృత్య స్వాత్మన్యుద్వాసయేత్తథా।
సాధనం చోక్తమార్గేణ కుర్యాల్లక్షమతన్ద్రితః॥౨౦॥

కామ్యహోమవిధిం దేవి! శృణు సఙ్కల్పసిద్ధిదమ్।
యేనాసౌ వాఞ్ఛితం క్షిప్రమవాప్నోతి సునిశ్చితమ్॥౨౧॥

తస్యా ఇత్యాదిభిర్నాశినీమిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్దేవ్యా నిత్యపూజావిధానముపదిశతి। తత్ర పరాం తనుం శృణు ఇతి పూర్వ్యత్రాన్వయః। ఏతత్—సర్వదేవతాసమానమ్। భుజేషు—పాశాఙ్కుశాదికం ఊర్ధ్వాదివామదక్షిణక్రమేణ కల్పయేత్। కహ్లారం అసిధేనుః। దుర్నీతినాశినీం—సమ్యక్ వివేకప్రదానాత్॥౧౩॥౧౪॥౧౫॥౧౬॥౧౭॥

వృత్తద్వయమిత్యాదిభిరతన్త్రిత ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్నిత్యపూజాచక్రం తత్ర పూజానిగమనం విద్యాసాధనాతి దేశం చోపదిశతి। తత్ర భూపురే చతురస్రద్వయం వహ్నివాసినీనిత్యాసపర్యాచక్రవత్ చతురస్రద్వయం కుర్యాత్ ఇత్యర్థః। అన్యచ్చక్రనిర్మాణం

వశయేద్వనితాం హోమాద్గుగ్గులైర్మధుమిశ్రితైః।
నాలికేరఫలోపేతైర్గుడైర్లక్ష్మీమవాప్నుయాత్॥౨౨॥

తథాజ్యసిక్తైః కహ్లారైః క్షీరాక్తైరరుణోత్పలైః।
త్రిమధ్వక్తైశ్చమ్పకైశ్చ ప్రసూనైర్వకులోద్భవైః॥౨౩॥

మధూకజైః ప్రసూనైశ్చ హుతైః కన్యామవాప్నుయాత్।
పున్నాగజైర్ఘృతైర్వస్త్రాణ్యాజైరిష్టమవాప్నుయాత్॥౨౪॥

మాహిషైర్మహిషానాజ్యై రాజ్యైర్గవ్యైశ్చ గాస్తథా।
అవాప్నోతి హుతైః సాజ్యై రత్నైరత్నం చ సాధకః॥౨౫॥

శాలిపిష్టమయీం కృత్వా పుత్తలీం సితసంయుతామ్।
హృద్దేశన్యస్తనాభార్ణాం పచేత్తైలాజ్యయోర్నిశి॥౨౬॥

తామనశ్నన్ దివా రాత్రౌ విద్యాజప్తాం తు భక్షయేత్।
సప్తరాత్రప్రయోగేన నరో నారీ నృపోఽథ వా॥౨౭॥

దాసవద్వశమాయాతి విత్తప్రాణాదిమర్పయేత్।
హయారిపుష్పైరరుణైః సితైర్వా జుహుయాత్తథా॥౨౮॥

త్రిసప్తరాత్రాన్మహతీమవాప్నోతి శ్రియం నరః।
ఛాగమాంసం త్రిమధ్వక్తైర్హోమాత్స్వర్ణమవాప్నుయాత్॥౨౯॥

సుగమమ్॥౧౮॥౧౯॥ తథా-యథా లలితాయాః ప్రోక్తమార్గేణ
యుగానురూపమక్షరత్రిలక్షాదికం ప్రాగ్వత్॥౨౦॥

కామ్యేత్యాదిభిర్దిర్నేరిత్యన్తైర్దశభిః శ్లోకైర్ద్రవ్యవిశేషహోమాత్ ఫలవిశేషప్రాప్తిసుపదిశతి। తత్ర
అరుణోత్పలం ప్రాగ్వద్రక్తకేరవమ్। మధూకాత్పూర్వాణి గుడ఼ాదీని పఞ్చద్రవ్యాణి
లక్ష్మీకరాణి॥౨౧॥౨౨॥౨౩॥ పున్నాగజైః—ప్రసూనైరితిశేషః। చమ్పకాదీనాం పున్నాగాన్తానాం
చతుర్ణాం ద్రవ్యాణాం త్రిమధుశ్లేషం కుర్యాత్॥౨౪॥ మాహిషైరిత్యాదీని ఆజ్యైరిత్యస్య
విశేషణాని॥౨౫॥ సితసంయుతాం—శర్కరామహితామ్।
తైలాజ్యయోర్మిశ్రీభూతయోరితిశేషః॥౨౬॥ అనశ్నన్—అన్నమితిశేషః॥౨౭॥
హయారిపుష్పైః—కరవీరైః।

క్షీరాక్తైః సస్యసమ్పన్నాం భువమాప్నోతి మణ్డలాత్।
పద్మాక్తైర్వనాల్లక్ష్మీమవాప్నోతి త్రిభిర్దినైః॥౩౦॥

అథ యన్త్రాణి వక్ష్యామి నానాభీష్టప్రదాని తైః।
శృణు తేషు విధానాని సమాహితమనాం శివే!॥౩౧॥

దూతీనిత్యాక్షరేషు స్వరనావృత్తాని వై దశ।
తైః షోడ఼శస్వరయుతైః షష్ట్యాశతముదీరితైః॥౩౨॥

చతురస్రద్వయం కృత్వా తదన్తర్వృత్తయుగ్మకమ్।
తదన్తరష్టకోణం చ తదన్తర్వృత్తయుగ్మకమ్॥౩౩॥

కృత్వా తత్ర లిఖేన్మధ్యే విద్యాద్యం నామసంయుతమ్।
వృత్తయోరన్తరాశేషం బహిః కోణేషు చాష్టసు ॥౩౪॥

లిఖేద్ద్వేద్వేఽక్షరే తేషు, బాహ్యవృత్తద్వయాన్తరా।
కర్మానురూపాన్ భూతార్ణాన్ దశభూపురమధ్యతః ॥౩౫॥

మాతృకాం విలిఖేద్దిక్షు ద్వాదశ ద్వాదశ క్రమాత్।
అన్త్యం చతుర్షు కోణేషు శేషాణాం చ విలేఖనే ॥౩౬॥

వా పక్షాన్తరే ॥౨౮॥ త్రిసప్తరాత్రాన్—ఏకవింశతిదినాన్। క్షీరాక్తైః ఛాగమాంసైరిత్యన్వయః। ఛాగో మేషః ॥౨౯॥౩౦॥

అథ యన్త్రాణీత్యాదిభిర్ద్వై ఇత్యన్తైః సప్తభిః శ్లోకైః దశయన్త్రాణి ఉపదిశతి। తత్ర ఏతదుక్తం భవతి—ఇష్టప్రమాణభ్రమేణ వృత్తద్వయం నిష్పాద్య తద్బహిరష్టకోణం ప్రాగ్వద్విధాయ తత్కోణాగ్రస్పృష్టాస్పృష్టికయా వృత్తద్వయం విధాయ తద్బహిరన్తర్బహిర్విభాగేన ద్వ్యఙ్గులాన్తరాలం సమచతురస్రద్వయం నిష్పాద్య సర్వమధ్యే విద్యాయాం హృల్లేఖాం సనామాక్షరామాలిఖ్య అ(ధి)వికృతవిద్యాశేషాక్షరషట్కమన్తర్వృత్తవీథ్యామాలిఖ్య స్వరవికృతాక్షరేషు షష్ట్యధికశతసఙ్ఖ్యేషు ఆదితః షోడశాక్షరాణి బహిరష్టసు కోణేషు ప్రతికోణమగ్రమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యేన ద్వయం ద్వయం సమాలిఖ్య బాహ్యవృత్తవీథ్యామపి కర్మానురూపం భూతాక్షరాణి తథా సమాలిఖ్య బహిశ్చతురస్రవీథ్యాం తథైవ మాతృకాక్షరాణి ప్రతిదిశం ద్వాదశ ద్వాదశ ఈశాగ్నినిరృతివాయ్వాది సమాలిఖేత్। తద్విలేఖనే తు తేషు మాతృకాక్షరేషు స్వరాణామన్త్యయోర్బిన్దువిసర్జనీయయోర్బిన్దుచతుర్దశసు స్వరాక్షరేషు సంయోజ్య విసర్జనీయం

స్వరైర్బిన్దుంసమాయోజ్య యోజయేద్వ్యఞ్జనే పరమ్।
ఏవం యన్త్రాణి జాయన్తే దశసిద్ధ్యాస్పదాని వై ॥౩౭॥

ప్రథమం గైరికైః కృత్వా తత్రావాహ్య శివాం యజేత్।

సప్తమ్యాం త్రిషు సన్ధ్యాసు సితాపూపసమన్వితమ్ ॥౩౮॥

కృత్వా నివేద్యం పయసః ప్రాతర్మధ్యన్దినే తథా।
దధిభక్తన్తు సాయన్తు క్షీరం మోచాఫలం తథా॥౩౯॥

ఏవం మణ్డలమర్ద్ధం వా కుర్యాత్ పూజాం సమాహితః।
వాఞ్ఛితం ప్రాప్నుయాద్దేవ్యాః ప్రసాదేనాల్పయత్నతః॥౪౦॥

ద్వితీయం దరదైః కృత్వా తత్రావాహ్యాథ తద్దినే।
సుపక్వం ఛాగమాంసేన క్షౌద్రమన్నం నివేదయేత్॥౪౧॥

తావద్వ్రజేన్మహీపాలం వశే కర్తుమయత్నతః।
తథైవ వనితాం హృద్యాం వశయేద్యావదాయుషః॥౪౨॥

తృతీయమపి సిన్దూరైర్విధాయావాహ్య తత్ర తామ్।
తావద్దినం తథాఽభ్యర్చ్య వశ్యేద్ద్విధాన్ రిపూన్॥౪౩॥

కాదిలాన్తాక్షరేషు చతుస్త్రింశత్సు సంయోజ్య అన్త్యం క్షకారం చతురస్రకోణే చతుష్కాభ్యన్తరే అష్టకోణబహిర్వృత్తద్వయాద్బహిః సవిసర్జనీయమాలిఖేత్। ఏతత్ ప్రథమం యన్త్రమ్। ద్వితీయాదీని యన్త్రాణి అస్యైవ యన్త్రస్యాష్టకోణేషు ద్వితీయాక్షరాదిషో శకం ప్రాగ్వదాలిఖేత్। అన్యాని దశ సుసమా(నా)నీతి॥౩౧॥౩౨॥౩౩॥౩౪॥౩౫॥౩౬॥౩౭॥

ప్రథమమిత్యాదిభిః సమీరితా ఇత్యత్యన్తైరధ్యర్ద్ధైస్త్రయోవింశతి(భిః) శ్లోకైర్దశవిధయన్త్రప్రయోగాంస్తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర—ప్రథమే యన్త్రే। యజేత నిత్యక్రమతః। సితా—శర్కరా॥౩౮॥ పాయసాదీని త్రీణి నివేద్యద్రయాణి యథాక్రమం సన్ధ్యాత్రయే నివేదయత్ ఇత్యర్థః॥౩౯॥ ఏవమర్ద్ధం—మణ్డలార్ద్ధమ్॥౪౦॥ దరదైః—

జాతిలిఙ్గైః। తద్దినే—సప్తమ్యామ్॥౪౧॥ తావత్—ప్రాగుక్తమణ్డలాది। భజేత్—నిత్యక్రమతః। అత్ర-

చతుర్థం కుఙ్కుమైః కృత్వా తత్ర మధ్యేఽర్చయేత్తథా।
సప్తాహాదాపదః సర్వాః ప్రయాన్త్యస్యాః ప్రసాదతః॥౪౪॥

పఞ్చమం చన్దనైః కృత్వా తన్మధ్యే పూజయేచ్ఛివామ్।
కేవలం పాయసం మోచాం సితాం ఘృతసమన్వితామ్॥౪౫॥

నివేదయంస్త్రిసన్ధ్యాసు మాసాద్రోగానశేషతః।
జిత్వా సుఖీ చిరం జీవేచ్ఛేషమాయుర్నిరామయః॥౪౬॥

అభిషిఞ్చేచ్చ తత్రైవ కుమ్భం సంస్థాప్య తైర్యజన్ (జేయమ్)।
కృత్వా తస్మై దక్షిణాం చ దద్యా (ద్ధవ్యం)ద్భూరి స్వశక్తితః॥౪౭॥

ప్రాణప్రదాత్రే తస్మై తు దద్యాత్సర్వస్వమేవ వా।
యేనాసౌ తోషమాయాతి తావద్విత్తం సమర్పయేత్॥౪౮॥

షష్ఠం కర్పూరసంయుక్తం పటీరైరాలిఖేత్తతః।
మసృణే వా శిలాపట్టే పీఠే వా సౌధభూతలే॥౪౯॥

అన్నాజ్యం పాయసాపూపవ్యఞ్జనాని నివేదయేత్।
పూజయేత్త్రిషు సన్ధ్యాసు జపన్విద్యాం తథా వశీ॥౫౦॥

త్రిసప్తరాత్రమాత్రేణ జ్వరాదీన్మాభిచారజాత్।

ముచ్యన్తే ప్రాణినోఽచిన్త్యాః శక్తయో మన్త్రయన్త్రయోః॥౫౧॥

సప్తమం తామ్రపట్టేతు కృత్వాఽఽవాహ్యాభిపూజ్య వా ।
స్థాపయేన్మన్దిరే తస్మిల్లక్ష్మీరాస్తేఽతిసుస్థిరా॥౫౨॥

అష్టమం రాజతే కృత్వా బిభృయాత్ సర్వసమ్పదే।
నవమం హేమగం కృత్వా భూషాదౌ ధారయేచ్చివే॥౫౩॥

ప్రకరణే సర్వా(త్రా)ర్చనం నిత్యక్రమతః। తథైవ—పూర్వవత్। ద్వితీయయన్త్రే పూజనాత్॥౪౨॥ తావద్దినం—ప్రాగ్వత్। తథా—ద్వితీయయన్త్రపూజానివేద్యద్రవ్యసహితమ్। ద్వివిధాన్—సహజకృత్రిమాన్। తత్ర సహజః—స్వకులోత్పన్నః, కృత్రిమశ్చాపరాధకృత్॥౪౩॥ తథా—

దశమే సర్వకార్యాణి సాధయేదర్చయన్ శివామ్।
యద్యద్ధి వాఞ్ఛితం కార్యం తత్తన్మధ్యగతం తథా॥౫౪॥

కృత్వా తాం పూజయేత్తత్ర తత్కార్యం హృదయే స్మరన్।
తద్దినైస్తదవాప్నోతి తాత్ర కార్యా విచారణా॥౫౫॥

దశైవ తాని యన్త్రాణి భూర్జే కృత్వాఽభిపూజ్య చ।
సిక్థనిర్మితపాత్రస్థక్షౌద్రమధ్యే నివేశ్య తత్॥౫౬॥

త్రిసన్ధ్య మర్చయేద్రక్తగన్ధపుష్పైః సమాహితః।
సాధ్యస్యాభిముఖో విద్యాం జపన్నిత్థమనుస్మరన్(రేత్)॥౫౭॥

పాశేన కణ్ఠమాబధ్య యాన్తి(పాతి) తం నిజపాదయోః।
న్యస్తాఞ్జలికరం శీర్షే దాసోహమితివాదినమ్॥౫౮॥

త్రిసప్తరాత్రాద్వశ్యాః స్యుర్నరనారీన్నృపాదయః।
తదేవ కోష్ఠం కృత్వా చ సన్ధ్యాసు త్రిషు నిత్యశః॥౫౯॥

కామార్తా వనితాః కామ జ్వరతప్తాశయాత్ శనైః।
కులం లజ్జాం వివేకం చ పరిత్యజ్యాస్య కిఙ్కరాః॥౬౦॥

భవేయురితి యన్త్రాణాం ప్రయోగాస్తే సమీరితాః।
ప్రాణప్రతిష్ఠావిద్యాం తే వక్ష్యేఽహం శృణు పార్వతి!॥౬౧॥

ప్రాగుక్తనివేద్యద్రవ్యసహితమ్॥౪౪॥ పాయసాది ప్రతిసన్ధ్యమేకైకమ్॥౪౫॥౪౬॥ త్రైః—యన్త్రవిలిఖితవిద్యాక్షరైః తస్మై—అభిషేక్త్రే॥౪౭॥ అసౌ—అభిషేక్తా॥౪౮॥౪౯॥ అన్నాది ప్రతిసన్ధ్యం సర్వమ్। జపన్—శతం సహస్రం వా॥౫౦॥౫౧॥౫౨॥౫౩॥ తన్మధ్యగతం—దశమయన్త్రమధ్యగతమ్। తథా—ప్రాగ్వత్॥౫౪॥ తాం— దూతీనిత్యామ్। తద్దినైః—ప్రాగ్వన్మణ్డలాదిభిః॥౫౫॥ దశైవ తాని—ప్రత్యేకమితిశేషః। అభిపూజ్య—ప్రాణప్రతిష్ఠాపురఃసరం తత్తల్లిఖితాక్షరైః। సిక్థం—మధూచ్ఛిష్టమ్। తత్—యన్త్రమితిశేషః॥౫౬॥ ఇత్యమితి వక్ష్యమాణ ప్రకారతః॥౫౭॥౫౮॥ తదేవ—యన్త్రాధిష్ఠితం క్షౌద్రమ్॥౫౯॥ అస్య—ప్రయోక్తుః॥౬౦॥ భవేయురితి పూర్వత్రాన్వయః।

వాతోనభోధరాయుక్తం స్పర్శో వ్యాప్తేన సంయుతః।
జవీ దాహమరుద్యుక్తో వ్యోమాపి మరుతా యుతమ్॥౬౨॥

అగ్నిర్ధ్వంసశ్చ పూర్వాణౌ పశ్చాదాదిత్రయం తథా।
జ్యావహ్నియుక్తార్ఘోఽమ్బు స్యాత్ షష్ఠసప్తమకౌ పునః॥౬౩॥

హృచ్ఛిఖ్యగ్ని యుతం మాయా రయగాదిత్రయం పునః।
హృదాహాంమ్బుచరైః స్వేన గోత్రాదాహాగ్నిభిః పరమ్॥౬౪॥

వ్యాప్తం మరుత్సమోపేతం వ్యోమాగ్నిగమనన్తరమ్।
పునరాద్యత్రయం చామ్బుమరుద్ధ్య నభసా యుతమ్ ॥౬౫॥

శూన్యం మాయాన్వితం పశ్చాచ్చతుర్థం పఞ్చమం తథా।
అగ్నిర్థంసో మరుద్యుక్తో వ్యాప్తం చ మరుతా యుతమ్॥౬౭॥

స్వం స్యాద్రయధరాద్యుక్తం హృదమ్బుమరుదన్వితమ్।
హంసశ్చ మరుతా ద్యుక్తశ్చత్వారింశల్లిపిర్మనుః॥౬౮॥

ప్రాణేత్యాదినా శ్లోకోత్తరార్ద్ధేన సర్వతన్త్రసాధారణాం ప్రాణప్రతిష్ఠా విద్యాం ప్రస్తీతి॥౬౯॥

వాత ఇత్యాదిభిర్మనురిత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైశ్చత్వారింశదక్షరాం ప్రాణప్రతిష్ఠావిద్యాముపదిశతి। తత్ర వాతః—అకారః। నభోధరాయుక్తం—ము ఇతి। స్పర్శీవ్యాప్తేన సంయుతః—ష్య ఇతి। జవీ దాహమరుద్యుక్తః—ప్రా ఇతి। వ్యోమాపి మరుతాయుతమ్—ణ ఇతి॥౬౨॥ అగ్నిః—ఈకారః। హంసో—హః। పూర్వార్ణై ఇత్యస్య పూర్వవర్ణౌ ప్రాణా ఇతి। ఆదిత్రయం—అముష్య ఇతి। జ్యా వహ్ని యుక్తా—జీ ఇతి। అమ్బు—వకారః। షష్ఠ సప్తమకౌ ఇ హ ఇతి॥౬౩॥ అథ హృచ్ఛిఖ్యగ్ని యుతం—స్థి ఇతి। మాయా—విసర్జనీయః। ర య గా తకారోపరిస్థితా త—ఇతి। ఆదిత్రయం—ప్రాగ్వత్ అముష్య ఇతి అక్షరత్రయమ్। హృత్—మకారః। దాహాంమ్బుచరైః స్వేన—వై ఇతి। ఇత్యేకం(వ) త్రయోవింశమక్షరమ్। గోత్రాదాహాగ్నిభిః పరం(ద్రి)త్రి ఇత్యేతత్ చతుర్వింశమక్షరమ్। త్రి(న్ద్రియ) ఇత్యత్ర ఆదౌ విన్దుః సమ్ప్రదాయప్రాప్తః॥౬౪॥ వ్యాప్తం మరుత్సమోపేతం—యా ఇతి। వ్యోమాగ్నిగమనన్తరం-ణి ఇతి షడ్వింశమక్షరమ్। ఆద్యత్రయం—అముష్య ఇత్యక్షరత్రయమ్। అమ్బు-

యాదిసప్తాక్షరైః కుర్యాత్ షడఙ్గాని ద్వియోగతః।
త్వగాదిషు చ తాన్యేవ న్యసేచ్ఛక్తిపుటస్థితమ్॥౮౯॥

ధ్యాయేద్దేవీం ప్రాణశక్తిమరుణామరుణామ్బరామ్।
అరుణాకల్పముకుటామరుణాధరపల్లవామ్॥౯౦॥

అరుణాయతనేత్రాబ్జయుగ్మచారుస్మితాననామ్।
ప్రసూనపిణ్డం పాశం చ దధానాం పాణియుగ్మతః॥౯౧॥

స్వసమానాభిరభితో వేష్టితాం దశశక్తిభిః।
అనన్తశక్తియుక్తాభిః పూజయేత్పద్మమధ్యతః॥౯౨॥

మరుత్—అమ్బుసహితోమరుదిత్యర్థః వా ఇతి। ద్యునభమాయుతంజ్మ ఇతి। ఏకత్రింశమక్షరమితిశేషః (జమ)ఇతి॥౮౬॥ శూన్యం మాయాన్వితం—మాయా విసర్జనీయః నః ఇతి। చతుర్థం ప్రా ఇతి। పఞ్చమం—ణా ఇతి। అగ్నిః—ఈకారః। హంసోమరుద్యుక్తః—హా ఇతి। వ్యాప్తం చ మరుతాయుతం—యా ఇతి॥౮౭॥ స్వం స్యాద్రయధరాయుక్తం న్ను ఇతి। హృదమ్బుమరుదన్వితం—స్వా ఇతి। హంసశ్చ మరుతాయుక్తః—హా ఇతి। ఏవం చత్వారింశదక్షరః ప్రాణప్రతిష్ఠామన్త్రః। ఏషం సర్వతన్త్రేషు సర్వయన్త్రపుత్తలికాభిషేకకుమ్భదేవతావేశాదీనాం ప్రాణప్రతిష్ఠామన్త్రః॥౮౮॥

యాదీత్యాదినా శ్లోకన ప్రాణప్రతిష్ఠావిద్యాయా షడఙ్గాదిన్యాసముపదిశతి। తత్ర ద్వియోగతః— అక్షరద్వయయోగతః। తద్యథా—(య)పరాభ్యాం హృదయం, రలాభ్యాం శిరఃలవాభ్యాం శిఖా, వసాభ్యాం కవచం, శషాభ్యాం నేత్రం, షసాభ్యామస్త్రం, ఏవం షడఙ్గాని జాతిభిః మహితం కుర్యాదిత్యర్థః। త్వగాదిషు— త్వగసృఙ్మాంసమేదోఽస్థిసజ్జాశుక్రేషు సప్తసు ధాతుషు। తాన్యేవ—ప్రాగుక్తాని యాది(సా)శాన్తాని సప్తాక్షరాణి। శక్తిపుటస్థితం— ఏతక్తియావిశేషణమ్। సప్తసు ప్రత్యక్షరం హృల్లేఖాపుటితం యథా స్యాత్తథా తత్తన్నామయుక్తేషు

హృద్ధోద్వేయమూలాపరమఙ్గలకక్షాద్వయహృదాదిపాణిపాదయుగాఖ్యేషు స్థానేషు హృదయ ఏవ వా న్యసేదితి సమ్ప్రదాయార్థః॥౬౯॥

ధ్యాయేదిత్యాదిభిర్మధ్యత ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః ప్రాణశక్తిధ్యానముపదిశతి। తత్ర ప్రసూనపిణ్డం—దక్షిణే దేవ్యాః ప్రాణాత్మకత్వాత్। తతః ప్రాణనం ప్రసూనపిణ్డమ్। దశశక్తిభిః—ప్రాణాదిభిః। అనన్తశక్తియుక్తాభిః ప్రత్యేకమితిశేషః॥౭౦॥౭౧॥౭౨॥

ప్రాణాపానసమానాశ్చ వ్యానోదానా చ శక్తయః।

నాగా కుర్మా సకకరా దేవదత్తాధనఞ్జయా॥౭౩॥

చతురస్రద్వయం కృత్వా తదన్తర్వృత్తయుగ్మకమ్।

తదన్తర్దశపత్రాబ్జం తదన్తస్తద్ద్వయం తథా॥౭౪॥

కృత్వా సధ్యే సమావాహ్య కృతార్ఘ్యః పూజయేచ్చ తాః।

లక్షం జపేత్పయోభక్షస్తద్దశాంశం హునేత్తథా॥౭౫॥

తిలైః శుద్ధైః సర్పపైశ్చ సితైర్మధురసంయుతైః।

తర్పయేత్సౌరభాద్యేన జలేనేత్థం సుసాధయేత్॥౭౬॥

తన్త్రేఽస్మిన్ యాస్తు పుత్తల్యో యన్త్రాణ్యుక్తాని సర్వతః।

అనయా విద్యయా సాధ్య ప్రాణాంస్తత్ర నియోజయేత్॥౭౭॥

యన్త్ర మస్యాః శృణు ప్రాజ్ఞే! సద్యః ప్రత్యయకారకమ్।

యేన పుత్తలికా జీవస్పన్దయుక్తా మనోర్బలాత్॥౭౮॥

ప్రాక్ప్రత్యక్దక్షిణోదక్చ సూత్రాణ్యష్టౌ నిపాతయేత్।

కోష్ఠాన్చేకోనపఞ్చాశజ్జాయన్తే తేషు విన్యసేత్॥౭౯॥

ప్రాగుత్తరం సమారభ్య పరితోపి ప్రవేశతః॥

శిష్టేషు మధ్యనవసు లిఖేదఙ్గాదితః క్రమాత్॥౮౦॥

ప్రాణేత్యాదినా శ్లాకేన ప్రాణశక్తిదేవ్యాః పరివారశక్తీరుపదిశతి। తత్ర ప్రధానాప్రాణశక్తిరేషాం సమష్టిరూపా॥౭౩॥

చతుస్రద్వయమిత్యాదిభిః సాధయేదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైస్తత్పూజామణ్డలం తత్పూజాం తన్మన్త్రసాధనప్రకారం చోపదిశతి। తత్ర తద్ద్వయమ్—వృత్తద్వయమ్। అన్యచ్చక్రనిర్మాణం సుగమమ్॥౭౪॥ కృతార్ఘ్యః—ప్రాగ్వత్॥౭౫॥ సితైః—గీర్రైః॥౭౩॥

తన్త్రేఽస్మిన్ ఇత్యాదినా శ్లోకేన సర్వత్ర పుత్తల్యాదిప్రాణప్రతిష్ఠావిధానముపదిశతి। తత్ర తత్ర—తేషు। అన్యత్ సుగమమ్॥౭౭॥

యన్త్రమిత్యాదిభిర్భవేద్విత్యన్తైరధ్యచతుర్భిః శ్లోకైః తద్యన్త్రవిధానం తత్ప్రయోగం చోపదిశతి। తత్రజీవస్పన్దయుక్తా—సాధ్యజీవాగమతః। విన్యసేత్—ప్రాణప్రతిష్ఠావిద్యాక్షరాణీతిశేషః॥౭౮॥౭౯॥ ప్రాగుత్తరం—ఐశాన్యామ్। పరితః—ప్రాద-

తతః శిష్టద్వయే సాధ్యనామాలిఖ్యాథ సాధకమ్।

సఞ్జప్య విద్యాం హస్తేన సజీవేన స్పృశన్ శతమ్॥౮౧॥

తేన పుత్తలికాః కుర్యాత్సిద్ధయే నాన్యథా భవేత్।

సాధ్యజీవాద్యానయనం శృణు వక్ష్యామి తేఽద్భుతమ్॥౮౨॥

మన్త్రవీర్యం స్మృతిం కుర్వన్ తయా తద్దేహగర్భతః।

జ్ఞానకర్మేన్ద్రియాణ్యర్థాన్ భనోజీవం తనుం తథా॥౮౩॥

తస్మాత్సాధ్యశరీరాన్తాత్పుతల్యా నామభిస్తథా।
రక్తరజ్జ్వా శక్తిమయ్య్యా(ధ్యా) తాన్యానీయార్పయేద్ధియా॥౮౪॥

విద్యాయాస్త్ర్యక్షరాన్తేషు సాధ్యనామాని యోజయేత్।
ఏవం నియోజితాం విద్యాం సహస్రం ప్రజపేత్స్పృశన్॥౮౫॥

జీవహస్తేన(మ) తచ్చిత్తే నిశామధ్యేషు సాధకః।
ఏవం సంస్థాపితప్రాణా పుత్తలీ స్పన్దతేఽబ్దతః॥౮౬॥

క్షిణ్యేన। ప్రవేశతః—అము(ను)క్తక్రమమ్। అఘోదితాని—యకారాదిసప్తాక్షరాణి। యన్త్రనిర్మాణే అన్యత్ సుగమమ్॥౮౦॥ స్పృశన్—యన్త్రమితిశేషః॥౮౧॥ తేన—ద్రవ్యేణ। ఏతదుక్తం భవతి—యైర్ద్రవ్యైః సప్తపుత్తలికాకరణముక్తం తాని ద్రవ్యాణి యన్త్రేనిధాయ వా తేషు ద్రవ్యేషు యన్త్రం నిధాయ వా తై ర్ద్రవ్యైః పుత్తలికాం కుర్యాదితి।

సాధ్యేత్యాదిభిరబ్దత ఇత్యన్తైరర్ధాద్రైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః పుత్తల్యాదిషు సాధ్యజీవాద్యానయనముపదిశతి। తత్ర మన్త్రవీర్యస్య పఞ్చత్రింశత్పటలే వక్ష్యమాణత్వాదిహనోచ్యతే॥౮౨॥ తయా—స్మృత్యా సార్ద్ధమితిశేషః। తద్దేహగర్భతః—సాధ్యదేహాభ్యన్తరాత్। అర్థాన్—ఇన్ద్రియార్థాన్ దశ। జీవం ఆత్మానమ్। తనుం—త్వగసృఙ్మాంసమేదోఽస్థిమజ్జాశుక్రౌజః సంజ్ఞానష్టధాతూన్। సవిన్దూని యాదీన్యష్టాక్షరాణి సర్వాదౌ సంయోజ్య తదను తత్తద్ధాతూనాం నామోచ్చారణానన్తరం ఆకృష్య ప్రతిష్ఠాపయామ్యుక్త్యా యథోపదేశమానయేదిత్యర్థః॥౮౩॥౮౪॥ త్ర్యక్షరాన్తేషు, ఏతదుక్తం భవతి—ప్రాణప్రతిష్ఠావిద్యాయా అముష్య ఇతి త్ర్యక్షరాన్తేషు సాధ్యనామాని యోజయేదితి॥౮౫॥ జీవహస్తేన—సశ్వాసప్రవాహపార్శ్వస్థహస్తేన।

సాధ్యస్య జన్మనక్షత్రాణ్యాకర్ణయ వదామి తే।
తజ్జన్మలగ్నసఞ్జాతనవాం(ష్ట) శర్క్షప్రధానకమ్॥౮౭॥

అన్యాని చ నవర్క్షాణి నవగ్రహసమన్వయాత్।
తేషు తేషు ప్రయోగేషు వక్ష్యామ్యపరహోమకే॥౮౮॥

రిపోర్నఖఇ్చ కేశఇ్చ చరణోత్యం రజస్తథా।
అన్యాని చాఙ్గరోమాణి పుత్తల్యాం యోజయేన్మృతౌ॥౮౯॥

వశ్యాదిషు చ సర్వత్ర పుత్తల్యాం ప్రోక్తయా తయా।
ఏవం సర్వం సమాఖ్యాతం ప్రాణాకర్షణకర్మ తే॥౯౦॥

అనయా విద్యయా కృత్వా ప్రాణాకర్షణముక్తయా।
తతోనిర్దిష్టపుత్తల్యాం తత్ర తత్రోక్తమాచరేత్॥౯౧॥

సర్వత్ర మారణే ప్రోక్తే సాధ్యర్క్షగ్రహసంస్థితిమ్।
ఉత్కానాం తు న వర్క్షాణాం తథైవాష్టకవర్గకమ్॥౯౨॥

తచ్చిత్తే—పుత్తలీచిత్తే ఏవమిత్యేతదుక్తం భవతి—ప్రాగుక్తే యన్త్రమధ్యే పుత్తలీం సంస్థాప్య సాధ్యజీవాద్యానయనం కుర్యాదితి॥౮౬॥

సాధ్యస్యేత్యాదినా హోమకే ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన సాధ్యప్రాణినాం జన్మనక్షత్రాణి దశవిధాన్యుపదిశతి। తత్ర తజ్జన్మలగ్నసఞ్జాతనవాంశర్క్షం ప్రధానకమ్। ఏతదుక్తంభవతి—యస్య జన్మసమయలగ్ననవాంశే తన్నవాంశవిశిష్టమంశకం తన్నవాంశవిశిష్టనక్షత్రం చ తస్య ప్రధానమితి॥౮౭॥ అన్యాని చ నవర్క్షాణి అన్యోన్యసమాని గౌణానీత్యర్థః। నవగ్రహసమన్వయాత్। నక్షత్రణామితిశేషః। సచ రాశ్యన్వయః హోమకే—హోమపటలే॥౮౮॥

రిపోరిత్యాదిభిరాచరేదిత్యన్తైః త్రిభి: శ్లోకైః పుత్తలీనిర్మాణే గుణవిధానోపదేశం ఉక్తనిగమనం చ కరోతి। తత్ర మృతో మారణ్రప్రయోగే॥౮౯॥ వశ్యాదిష్విత్యత్ర ఆదిశబ్దేన ఆకర్షణవిద్వేషణాది। తయా—సాధ్యనఖకేశాదిరహితయా తత్ర తత్ర ప్రోక్తద్రవ్యనిర్మితయా। తత్ర—ప్రయోగ ఇతి శేషః॥౯౧॥

సర్వత్రేత్యాదినా క్షణాదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన అభిచారప్రయోగే అభిచార్యస్య గ్రహానుకూల్యవీక్షణం తదనపేక్షణే ప్రత్యవాయం చోపదిశతి। తత్ర సాధ్యర్క్షగ్రహసంస్థితిం—సాధ్యస్య ప్రధాననక్షత్రరాశ్యోర్గ్రహాణాం బలాబలం చ। తన్నవర్క్షాణాం—తత్సాధ్యస్య నవగ్రహదశాప్రాప్తజన్మనక్షత్రాణాం నవానాం అష్టవర్గకం ఆదిత్యాది సప్తగ్రహాణాం జన్మలగ్నస్య

దశాస్థితిం చ సంవీక్ష్య కుర్యాన్మారణమాత్మవాన్।
అనవేక్ష్య కతం కర్మ స్వాత్మానం హన్తి తత్క్షణాత్॥౯౩॥

బ్రాహ్మణం ధార్మికం భూపం వనితామాస్తికం నరమ్।
వదాన్యం సదయం నిత్యమభిచారే న యోజయేత్॥౯౪॥

యోజయేద్యది వైరేణ ప్రత్యగేనం నిహన్తి తత్।
అభిచారస్య విషయానాకర్ణయ వదామి తే॥౯౫॥

పాపిష్ఠాన్నాస్తికాఀశ్చోరాన్ దేవబ్రాహ్మణనిన్దకాన్।
ప్రజానాం ఘాతకాన్ సర్వక్లేశకర్మసు సంస్థితాన్॥౯౬॥

క్షేత్రవిత్తధనస్త్రీణామాహర్తారం కులాన్తకమ్।
నిన్దకం సమయానాం చ పిశునం రాజఘాతకమ్॥౯౭॥

విషాగ్నిక్షురశస్త్రాద్యైర్హింసకం ప్రాణినాం సదా।

నియోజయేన్మారణేషు కర్మస్వేత్తైర్న పాతకీ॥౯౮॥

కృత్వాఽఽశు మారణం కర్మ తదన్తే స్వధనార్ద్ధతః।
పాదతోవా గురుం విప్రానారాధ్య స్వేన నిత్యయా॥౯౯॥

అభిషించ్య తతోవిద్యాం జపేల్లక్షం హవిష్యభుక్।
జన్మత్రయేప్యబ్దమాత్రమభిషేకం సమాచరేత్॥౧౦౦॥

చ। అన్యోన్యానుగ్రహజ్ఞాపకం జ్యోతిఃశాస్త్రోక్తముపాయమష్టవర్గకమితి కథయతి॥౯౨॥
దశాస్థితిం—కాలచక్రమహాదశాదిస్థితిమ్। గ్రహాణామానుకూల్యప్రాతికూల్యావేక్షణం మారణే కర్మణ్యేవ నాన్యత్ర॥౯౩॥

బ్రాహ్మణమిత్యాదినా తదిత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేన శ్లోకేనానభిచార్యాన్ తదభిచారణేప్రత్యవాయం చోపదిశతి। తత్ర ధార్మికమితి భూపమిత్యస్య విశేషణమ్। అభిచారే—మారణే, అన్యత్ సుగమమ్॥౯౪॥

అభిచారేత్యాదిభిః పాతకీత్యన్తైరర్ద్ధాద్యైస్త్రిభిః శ్లోకైరభిచార్యానుపదిశతి। తత్ర ఏతైః—మారణకర్మభిః। పాతకీ—సాధక ఇతిశేషః॥౯౫॥౯౬॥౯౭॥౯౮॥

సదూర్వాహోమమబ్దన్తు తత్పాపైరేష ముచ్యతే।
ఏతత్తే కథితం సర్వం దూతీనిత్యావిధానకమ్॥౧౦౧॥

పాదతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।
అస్యా నిష్పాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్॥౧౦౨॥

ఇతి శ్రీషోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే త్రయోదశంపటలమ్।

కృత్వేత్యాదిభిర్విధానత ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైరభిచారకరణప్రాయశ్చిత్తముపదిశతి। తత్ర ఆశు ఇతి పదచ్ఛేదః। హవిష్యభుక్—హవిష్యం నామ నిర్లవణపక్వవ్రీహితణ్డులాన్నమ్॥౯౯॥౧౦౦॥ తత్పాపైః—అభిచారకరణపాపైః। ఏష—సాధకః॥౧౦౧॥౧౦౨॥

ఇతి శ్రీషోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య తన్త్రస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చ-
సారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన శ్రీసుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం
మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం శివదూతీనిత్యావిద్యావిధాన-
ప్రకాశనపరం త్రయోదశపటలం పరిపూర్ణం
పరామృష్టమ్॥౧౨॥

గ్రన్థసఙ్ఖ్యా—

యన్త్రాణ్యేకాదశ వ్యాఖ్యాగ్రన్థాః ప్రోక్తాః శతాత్పరమ్।
సార్ధసప్తదశైవ స్యుః పటలేఽస్మింస్త్రయోదశే॥౦॥

అథ చతుర్దశపటలమ్ ।

అథ షోడశనిత్యాసు నవమీ యా సమీరితా।
ప్రోక్తైవ త్వరితా విద్యా ప్రాగేవ ద్వాదశాక్షరా॥౧॥

తద్విధానం శృణు ప్రాజ్ఞే! హోమ యన్త్రాదిభిః సహ।
యేన మన్త్రీ మన్మథాభో విక్షోభయతి భూతలమ్॥౨॥

విద్యాచతుర్థవర్ణాదిసప్తభిస్త్వక్షరైస్తథా।
కుర్యాదఙ్గాని యుగ్మార్ణైః షట్క్రమేణ కరాఙ్గయోః॥౩॥

శిరోలలాటకణ్ఠేషు హన్నాభ్యాధారకే తథా।
ఊర్వోర్జాన్వోర్జఙ్ఘయోశ్చ పాదయోశ్చ క్రమేణ వై॥౪॥

ద్వితీయోపాన్త్యమధ్యస్థైర్మన్త్రార్ణైరితరైర్న్యసేత్।
తారాద్యైః శృణు తద్ధ్యానం తచ్చక్తీస్తత్ప్రపూజనమ్॥౫॥

శ్యామవర్ణాం శుభాకారాం నవయౌవనశోభినీమ్।
ద్వి ద్విక్రమాదష్టనాగైః కల్పితాభరణోజ్జ్వలామ్॥౬॥

అథ చతుర్దశపటలమ్।

పూర్వస్మింస్త్రయోదశే పటలే అష్టమ్యా దూతీనిత్యాయా విధానముపదిశ్యానన్తరం నవమ్యాస్వరితానిత్యావిద్యాయా విధానముపదిశతి—అథ షోడ॒శేత్యాది పార్వతీ ఇత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ చతుర్దశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడ॒శేత్యాదినా భూతలమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పటలార్థానుద్దిశతి। తత్ర ప్రాగేవ—తృతీయపటలే॥౧॥ విక్షోభయతి—స్వాత్మనా ప్రసిద్ధిం కరోతి॥౨॥

విద్యేత్యాదిభిః పూజనమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్న్యాసాదికముపదిశతి। తత్ర తథా—యథా ప్రాణప్రతిష్ఠావిద్యాయాం శృఙ్ఖలాబన్ధేన షడ॒ఙ్గయోజనం ఊరుజానుజఙ్ఘాపాదయోరేకైకమ్॥౩॥౪॥ ద్వితీయోపాన్త్యమధ్యస్థైః ద్వితీయా—హృల్లేఖా, అన్త్యస్య సమీపముపాన్త్యం తయోర్మధ్యస్థైర్మన్త్రార్ణైరితరైరపి తారాద్యైః। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రథమం హృల్లేఖా, తదను

తాటఙ్కమఙ్గదం తద్వద్రశనానూపురాన్వితైః।
విప్రక్షత్రియవిట్శూద్రజాతిభిర్భీమవిగ్రహైః॥౭॥

పల్లవాంశుకసంవీతాం శిఖిపుచ్ఛకృతైః శుభైః।
వలయైర్భూషితభుజాం మాణిక్యముకుటోజ్జ్వలామ్॥౮॥

బర్హిబర్హకృతాపీడ़ాం తచ్ఛత్త్రాం తత్పతాకినీమ్।
గుఞ్జాగుణలసద్వక్షఃకుచకుఙ్కుమమణ్డనామ్॥౯॥

త్రినేత్రాం చారువదనాం మన్దస్మితముఖామ్బుజామ్।
పాశాఙ్కుశవరాభీతిలసద్భుజచతుష్టయామ్॥౧౦॥

ధ్యాత్వైవం తోతలాం దేవీం పూజయేచ్ఛక్తిభిర్వృతామ్।
తదగ్రస్థాంచ స్ఫాట్కారీం శరచాపకరీజ్జ్వలామ్॥౧౧॥

ప్రసాదే ఫలదానే చ సాధకానాం త్వరాన్వితామ్।
యతః సా త్వరితేత్యుక్తా మాయానిత్యా నవమ్యసౌ॥౧౨॥

ప్రణవస్తత ఉపాన్త్యం హృల్లేఖామిత్యేవం క్రమేణాన్యా న్మన్త్రవర్ణాన్ వర్మాది ఫణ్న్తాన్
దశసఙ్ఖ్యాన్ ప్రోక్తేషు దశసు స్థానేషు న్యసేదితి॥౫॥

శ్యామవర్ణామిత్యాదిభిర్వృతామిత్యన్తైరర్ధవృత్తైః పఞ్చభిఃశ్లోకైర్దేవ్యా
నిత్యసపర్యాధ్యానముపదిశతి। తత్ర ద్విద్విక్రమాదిత్యాదినా విగ్రహైరిత్యన్తేనార్ధాద్యేనైకేన
శ్లోకేనైతదుక్తం భవతి—ద్విద్విక్రమాత్
బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యశూద్రజాతిభిరష్టభిర్భుజగేన్ద్రైః॥౬॥ క్రమాత్
కల్పితతాటఙ్కాఙ్గదరశనానూపురయుగలామితి। అత్ర

చాతుర్వర్ణ్యోత్పత్తిక్రమేణాభరణకల్పనమితి బోద్ధవ్యమ్॥౯॥ పల్లవాంశుకసంవీతాం— కిసలయశాఖాపరిధానామ్। వర్హిబర్హకృతాపీడ◌ా◌ం—ఆపోడ◌ా—చూడ◌ా। తచ్ఛత్రాం— బర్హిబర్హచ్ఛత్రామ్। తత్పతాంకినీం తద్వత్। ఆయుధకల్పనం వామోర్ధ్వాదిదక్షిణాధరహస్తాన్తం వామదక్షిణక్రమేణ॥౧౦॥ త్రోతలాం—త్వరితామ్। దేవ్యాస్తు త్వరితాత్రోతలాతూర్ణేతినామాని॥

తదగ్రస్థేత్యాదిభిర్మన్మథఇత్యన్తైరర్ధాద్యైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్దేవ్యాః పరివారశక్త్యాదికముపదిశతి। తత్ర—శరచాపకరోజ్జ్వలాం—ధనుర్బాణోజ్జ్వలకరయుగలామ్॥౧౧॥

కృష్ణవర్ణేగదాపాణిర్వర్వరోర్ధ్వశిరోరుహః।

కిఙ్కరశ్చాగ్రతస్తస్యాః పూజ్యః సర్వార్థసిద్ధయే॥౧౩॥

తద్ద్వారపార్శ్వయోః పూజ్యేజయావిజయసంజ్ఞికే।

శక్తీ తత్సదృశే స్వర్ణవేత్రవేల్లత్కరామ్బుజే॥౧౪॥

హుఙ్కారీ ఖేచరీ చణ్డా ఛేదినీ క్షేపణీ తతః।

స్త్రీహుఙ్కార్యౌ క్షేమకరీ లోకపాలసమా ఇమాః॥౧౫॥

పూజ్యాః పద్మాష్టపత్రేషు స్థితా మన్త్రార్ణశక్తయః।

యాభిర్నిత్యార్చితాభిః స్యాన్నరోనారీషు మన్మథః॥౧౬॥

శృణు పూజావిధిం తస్యా స్త్వరితాయా మహేశ్వరి!।

ప్రాగ్వదర్ఘ్యం విధాయేశామష్టసింహాఙ్ఘ్రికే శుభే॥౧౭॥

ఆసనే హేమరచితే విదధ్యాద్భూపురద్వయమ్।

పశ్చిమద్వారసంయుక్తం తదన్తర్వృత్తయుగ్మకమ్॥౧౮॥

తదన్తరష్టపత్రాబ్జం విధాయాత్ర పరాం శివామ్।
ప్రాగ్వదావాహ్య పరితః శక్తిభిర్వేష్టితాం తథా॥౨౯॥

ప్రమాదే—ఆభిముఖ్యే। అనేన శ్లోకేన దేవ్యా నామనిర్వాహః॥౧౨॥ గదాపాణిః—అస్యాపి పాణిద్వయమ్। వర్వరః—కుటిలః। కిఙ్కరః—దేవ్యాః ప్రేష్యభూతో భూతవిశేషః॥౧౩॥ తత్సదృశే—దేవతాసమానవర్ణే। స్వర్ణవేత్రవేల్లత్కరామ్బుజే—అనయోరపి బాహుద్వయమ్॥౧౪॥ స్త్రోహఙ్కార్యో—స్వీకారో హుఙ్కారీ ఇతి చ ద్వేశక్తీ। లోకపాలసమాః। వర్ణాయుధవాహనైరితి శేషః॥౧౫॥ మన్త్రార్ణశక్తయః—త్వరితామన్త్రాక్షరశక్తయః। యాభిః—అక్షరశక్తిభిః। స్యాత్—సాధక ఇతిశేషః। మన్మథః—సర్వాః స్త్రియః కామవత్స్వాత్మదర్శనేన క్షోభయతీత్యర్థః॥౧౬॥

శృణ్విత్యాదిభిః సమాపయేదిత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైర్దేవ్యా నిత్యసపర్యాక్రమముపదిశతి। తత్ర ప్రాగ్వత్—షడఙ్గమూలాభ్యామ్। ఈశాం—సర్వాధిష్ఠాత్రీమ్। అష్టాసింహాంఘ్రికే—అష్టసింహపాదసహితే॥౧౭॥ విదధ్యాదిత్యాదినా విధాయేత్యన్తేన పాదాద్యేన శ్లోకోత్తరార్ద్ధేన దేవ్యా నిత్యసపర్యాచక్రముపదిశతి। తత్ర ఏతదుక్తం భవతి—పశ్చిమద్వారోపేతం చతురస్రద్వయం విధాయ తదన్తర్వృత్తద్వయోపేతమష్టదలం పద్మం సకర్ణికం విదధ్యాదితి॥౧౮॥ అత్ర—చక్రే।

ముద్రాదర్శనపూర్వం తు పూజయేత్తాం యథోదితమ్।
అగ్రపత్రాగ్రకే వృత్తమధ్యే వాఽర్చ్యౌ పురోదితౌ॥౨౦॥

కిఙ్కరస్య బలిం దద్యాద్దేవ్యగ్రే ప్రాగుదీరితైః।
స్వసమానగణాకీర్ణమణ్డలస్థస్య భక్తితః॥౨౧॥

ఏవం పూజాం విధాయాగ్రే జపేద్విద్యాం సహస్రకమ్।
శతం వా కృతహోమస్తు పూజాం ప్రాగ్వత్సమాపయేత్॥౨౨॥

తతః సాధితవిద్యస్తు ప్రయోగానాచరేన్నరః।
బైల్వైర్దశాంశం జుహుయాత్పత్రాద్యైః సాధనే జపే॥౨౩॥

ఏవం సంసిద్ధమన్త్రైస్తు మన్త్రితైశ్చులుకోదకైః।
ఫణిదంష్ట్రామృతానాన్తు ముఖే సన్తాడ్య జీవయేత్॥౨౪॥

తత్కర్ణయోర్జపేద్విద్యాం యష్ట్యా వా జపసిద్ధయే।
సన్తాడ్య శీర్షే సహసా మృతముత్థాపయేదితి॥౨౫॥

కామ్యహోమవిధిం దేవి! శృణు వక్ష్యే యథావిధి।
కృత్వా యోనిం కుణ్డమధ్యే తత్రాగ్నౌ విధివద్ధునేత్॥౨౬॥

ఏతదుక్తం భవతి—ఆవాహ్య—కర్ణికామధ్యే ఇతిశేషః॥౧౮॥ ముద్రాదర్శనపూర్వం—స్థాపనాదిముద్రాచతుష్టయపూర్వమ్। ఏతత్సర్వసాధారణమ్। యథోదితమ్—అగ్రాది ప్రాదక్షిణ్యేన। అగ్రపత్రాగ్రకే అగ్రఏవాగ్రకే అష్టదలానాం దేవ్యగ్రదలాగ్రే వృత్తమధ్యే—పద్మబాహ్యస్థవృత్తద్వయవోధ్యామ్। పురోదితీ—ఫట్కారీకిఙ్కరౌ తౌ యథాక్రమమగ్రదలాగ్రే వృత్తమధ్యే వీథ్యోరర్చయేదిత్యర్థః॥౨౦॥ బలిం—అన్త్యమితిశేషః। దేవ్యగ్రే—ప్రాగ్వత్త్వరితాసన్నిధౌ। సర్వత్ర బలిదానం తత్తన్మూలేదేవతాసన్నిధౌ। ప్రాగుదీరితైః—అన్నాద్యైః తన్మన్త్రేణేతిశేషః। (ప్రాగుదీరిత)మణ్డలం వృత్తమధ్యమ్॥౨౧॥ ప్రాగ్వత్—లలితాసపర్యాసమాప్తివత్॥౨౨॥ తత ఇత్యాదిభిరితీత్యన్త్రైస్త్రిభిః శ్లోకైర్విద్యాసాధనం సిద్ధవిద్యస్య విషహరణవిధానం చోపదిశతి। తత్ర పత్రాద్యైః—ఆద్యశబ్దేన పుష్పమూలకాణ్డఫలాన్యభిధీయన్తే। జపే—యుగానురూపమక్షరలక్షసఙ్ఖ్యాకే దశాంశం జుహుయాదిత్యన్వయః॥౨౩॥ మన్త్రితైః।

తిలసర్షపగోధూమశాలిధాన్యయవైర్హునేత్।
త్రిమధ్వక్తైరేకశో వా సమేతైర్వా సమృద్ధయే॥౨౭॥

బకులైశ్చమ్పకైరబ్జైః కహ్లారైరరుణోత్పలైః।
కైరవైర్మల్లికాకున్దమధుకైరిన్దిరాప్తయే॥౨౮॥

అశోకైః పాటలైర్బిల్వైర్జాతీవిచకిలైః సితైః।
నవైర్నీలోత్పలైరశ్వరిపుజైః కర్ణికారజైః॥౨౯॥

హోమాల్లక్ష్మీం చ సౌభాగ్యమాయుర్విత్తం యశోనిధిమ్।
యద్యద్ధి వాఞ్ఛితం సర్వమవాప్నోతి సునిశ్చితమ్॥3౦॥

దూర్వాగుడూచీమశ్వత్థం వటమారగ్వధం తథా।
సితార్కం ప్లక్షజం హుత్వా రోగాన్ముక్తోనరోఽచిరాత్॥3౧॥

ఇక్షుజమ్బూనారికేలమోచాగుడఁసితైర్ఘృతైః।
అచలాం లభతే లక్ష్మీం భోక్తా చ భవతి ధ్రువమ్॥3౨॥

ఏతైరుదీరితైరాజ్యమధుక్షీరప్లుతైర్ఘృతైః।
ఏకైకైర్వనితా వశ్యా యావజ్జీవం ధనాదిభిః॥33॥

శతవారమితిశేషః। తత్కర్ణయోః—దష్టస్య కర్ణయోః। జపన్—జీవయేదితిశేషః॥౨౪॥ వా పక్షాన్తరే। జపసిద్ధయా—కరాగ్రస్పృష్టికయా విద్యాసహస్రవారజపసిద్ధయా। మృతం—ఫణిదంశతః ఉత్థాపయేత్। ఏష తృతీయః పక్షః॥౨౫॥

కామ్య హోమఇత్యాదిభిః ప్రియేఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్నానావిధద్రవ్యహోమాన్నానావిధఫలావాప్తిముపదిశతి। తత్ర యోనిం కుణ్డమధ్యే—కుణ్డపటలవక్ష్యమాణప్రకారేణ కుణ్డం కృత్వా తన్మధ్యే యోనిం కుర్యాదిత్యర్థః। ఏతత్సర్వహోమసాధారణమ్। తత్ర—యోన్యామ్। అగ్నీ—స్థాపితే ఇతి శేషః। విధివత్—

ప్రాగ్వదగ్ని ముఖాదికం కృత్వేత్యర్థః ॥౨౬॥ ఏకశః—ఏకైకైః ॥౨౭॥ అరుణోత్పలం—ప్రాగ్వత్ ।
కైరవైః—సితైరితిశేషః ॥౨౮॥ విచకిలాని—గురుముఖాదవగన్తవ్యాని । స్మితైః—వికసితైః ।
అశ్వరిపుజైః—కరవోరపుష్పైః ॥౨౯॥౩౦॥ గుడ़ూచీం—ప్రాగ్వదమృతాలతామ్ । సితైః—

తైస్తైరాజ్యప్లుతః భూపా వశ్యాః స్యుర్హవనాత్ప్రియే! ।
క్షీరాక్తైస్తైర్హుతైర్మర్త్యా వశే తిష్ఠన్త్యశేషతః ॥౩౪॥

సర్షపాజ్యైర్హునేన్మృత్యుకాష్ఠాగ్నౌ వైరిమృత్యవే ।
తదక్తైర్వైరియోన్యుత్థమాంసైరపి చ తత్కృతే ॥౩౫॥

అక్షేన్ధనాగ్నౌ యోన్యుత్యక్షతజోత్పాచితం చరుమ్ ।
ఆరుష్కరఘృతోపేతం ఫణిశీర్షస్రు చా హునేత్ ॥౩౬॥

కృష్ణాంశుకశిరోవేష్ట్య ఖడ్గపాణిశ్చ రోషవాన్ ।
నిశామధ్యే హునేత్సద్యో నిహన్తుం వైరిణం హఠాత్ ॥౩౭॥

మృత్యుకాష్ఠానలే తస్య ఫలైః పత్రైశ్చ హోమతః ।
సప్తరాత్రాదరాతేస్తు గజాశ్వా రోగమాప్నుయుః ॥౩౮॥

చతురఙ్గులజైర్హోమాచ్చతురఙ్గం బలం రిపోః ।
సప్తాహాద్రోగదుఃఖార్తం భవత్యేవ న సంశయః ॥౩౯॥

ఏవమస్యాస్తు విద్యాయా వైభవం కోను వర్ణయేత్ ।
తథాపి తద్దిశా కిఞ్చిద్వర్ణ్యతే తచ్ఛృణు ప్రియే! ॥౪౦॥

శర్కరాభిః ॥౩౧॥౩౨॥ ఏతైరుదోరితైః—తిలాదిభిరితి శేషః। ఆజ్యమధుక్షీరప్లుతైః—త్రిమధుసిక్తైః। త్రిమధుసిక్తత్వం సర్వసాధారణమేవ। ఏకైకరితిసర్వప్రయోగసాధారణమేవ। ధనాదిభిరిత్యత్రాదిశబ్దః—ప్రాణవిషయః ॥౩౩॥ త్రైస్తైరాజ్యప్లుతైః—కేవలఘృతాభ్యక్తైస్తిలాదిభిః సర్వైః షట్త్రింశద్ద్రవ్యైరుక్తక్రమేణ హోమం కుర్యాదిత్యర్థః। క్షీరాక్తైస్తైరుక్తక్రమేణ హోమం కుర్యాదితి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి—తిలాదిభిః సితాన్తైః షట్త్రింశద్ద్రవ్యైస్తత్తత్ప్రయోగేషు ప్రోక్తక్రమేణ త్రిమధ్వక్తైర్జుహుయాదితి ప్రథమపక్షః। కేవలధృతాభ్యక్తైస్తైర్జుహుయాదితి ద్వితీయః పక్షః। కేవలక్షీరాక్తైర్జుహుయాదితి తృతీయః పక్షః ఇతి। మృత్యుః—కారస్కరః। తదక్తైః—సర్షపాజ్యసిక్తైః! వైరియోన్యుత్యమాంసైః—శత్రునక్షత్రయోనిమాంసైః। తత్కృతే—వైరిమృత్యవే॥౩౫॥ యోన్యుత్థక్షతజోత్ పాచితం—సాధ్యనక్షత్రయోనిరుధిరపాచితమ్। ఫణిశీర్షస్రుచా—స్రుగ్భూర్తన ఛిన్నేన

అథ యన్త్రాణి వక్ష్యామి సమస్తాభీష్టసిద్ధయే।
తాని సర్వాణి దేవేశి! కురు చిత్తే క్రమేణ వై ॥౪౧॥

ప్రాక్ప్రత్యక్దక్షిణోదక్చ సూత్రాణి ద్వాదశార్పయేత్।
తదగ్రాణ్యభితః కుర్యాత్త్రిశిఖాన్యస్య మధ్యగే ॥౪౨॥

కోష్ఠే తారస్య మధ్యస్థం నామ కృత్వా శివాదిషు।
ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశేన ద్వాదశావృత్తి మాయయా ॥౪౩॥

విద్యామాలిఖ్య సఞ్జప్య బిభృయాత్ సర్వసిద్ధయే।
శ్రియై కీర్త్యై చ వశ్యాయ సౌభాగ్యాయాఖిలాప్తయే ॥౪౪॥

విషగ్రహగదోన్మాదశాన్త్యై యుద్ధే జయాప్తయే।
నరనారీనృపాదీనాం వశ్యాయ బిభృయాచ్చ తత్ ॥౪౫॥

ప్రాక్ప్రత్యక్ దక్షిణోదక్చ నవ సూత్రాణి పాతయేత్।

జాయన్తే చ చతుఃషష్టికోష్ఠాని పరమేశ్వరి! ॥౪౬॥

భుజఙ్గమఫణేనేత్యర్థః। నిహన్తుం వైరిణం—వైరినిధనాయ హునేదితి పూర్వత్రాన్వయః॥౩౭॥ తస్య ఫలైః—మృత్యుఫలైః। పత్రైః—మృత్యుపత్రైరిత్యర్థః॥౩౮॥ చతురఙ్గులజైః—ఆరగ్వధప్రసూనైః॥౩౯॥ తత్—వైభవమ్। దిశా—ఏకదేశేన। తత్-వైభవం శృణ్విత్యన్వయః॥౪౦॥

అథ యన్త్రాణీత్యాదిభిస్తదిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైరేకవింశత్యధికశతకోష్ఠానుగ్రహయన్త్రం తద్వినియోగం తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర త్రిశిఖాని—ప్రత్యగ్రం త్రిశూలాని। మధ్యగే—కోష్ఠే సర్వ్వమధ్యస్థే కోష్ఠే॥౪౧॥౪౨॥ మాయయా—హృల్లేఖయా సార్ద్ధమితిశేషః॥౪౩॥ తత్—యన్త్రమితిశేషః। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రాక్ప్రత్యగగ్రాణి దక్షిణోదగగ్రాణి చ సమాన్తరాలాని ద్వాదశద్వాదశసూత్రాణ్యాస్ఫాల్యాభితోఽష్టాచత్వారింశత్సఙ్ఖ్యాని తదగ్రాణి ప్రత్యేకం త్రిశూలీకృత్య ఏకవింశత్యధికశతసఙ్ఖ్యేషు కోష్ఠేషు సర్వమధ్యస్థకోష్ఠమధ్యే ప్రణవం నామగర్భే సమాలిఖ్య శివాదిప్రాదక్షిణ్యప్రవేశేనాముక్తక్రమం మూలవిద్యాయాః ప్రణవాదీని ప్రథమహృల్లేఖావిధురం దశాక్షరాణి ద్వితీయహృల్లేఖోదరే ద్వాదశకృత్వః సమాలిఖ్య ప్రోక్తక్రమేణ విభృయాదితి॥౪౪॥౪౫॥

తేషు సర్వనిర్ఋుత్యాది లిఖేల్లక్ష్మీమనుక్రమాత్।

వహిస్తూర్ణాక్షరైరన్తే వషడ్యుక్తైస్తు (పూజయేత్) వేష్టయేత్॥౪౭॥

అనుగ్రహం మహాచక్రం విద్యాం శృణు మహేశ్వరి!।

సర్వతోభద్రవిన్యాసానుష్టుభం సర్వసిద్ధిదమ్॥౪౮॥

దావహ్నియుతం చాద్యం వియద్ధృన్మరుతా తతః।

నభశ్చ మరుతోపేతం వ్యాప్తం తేన సమన్వితమ్॥౪౯॥

ఏతాన్యేవ విలోమాని ప్రథమం చరణం భవేత్।

ద్వితీయాద్యం ద్వితీయం స్యాద్భువా శూన్యం ద్వితీయకమ్॥౫౦॥

తృతీయం తచ్చతుర్థం స్యాజ్జ్యా (తు) చ సాభ్రచరా తతః।

ప్రతిలోమం తథైతేషాం ద్వితీయం చరణం భవేత్॥౫౧॥

ప్రాగిత్యాదినా వేష్టయేదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన చతుఃషష్టికోష్ఠానుగ్రహయన్త్రముపదిశతి। తత్ర ఏతదుక్తం భవతి—ప్రాక్ప్రత్యగగ్రాణి దక్షిణోదగగ్రాణి చ సమాన్తరాలాని నవ నవ సూత్రాణ్యాస్ఫాల్య చతుఃషష్టికోష్ఠాని కృత్వా తత్ర శివనిరృతికోష్ఠారమ్భపఙక్తిశోదక్షిణోత్తరావసానం చతుశ్చతుఃపఙక్తికం వక్ష్యమాణం(ఆం) సర్వతోభద్రరూపం(ఆం) శ్రీవిద్యానుష్టుభమాలిఖ్య తద్బహిః ప్రాగాదిషు చతసృషు దిక్షు ఈశాదీశాన్తం చతురావృత్తి తద్బాహ్యరేఖాస్పృష్టాం త్వరితావిద్యామన్తర్గతవర్ణ(ఫ)ట్కారైః త్వరితాక్షరైర్వేష్టయేదితి॥౪౬॥౪౭॥

అనుగ్రహమిత్యాదిభిః సఙ్కథేత్యన్తైః సప్తభిః శ్లోకైః ప్రస్తావపూర్వ్వకసర్వ్వతోభద్రాకారానుష్టుప్ శ్రీవిద్యోద్ధారం తద్వైభవం చోపదిశతి। తత్ర సర్వ్వతోభద్రవిన్యాసానుష్టుభం—సర్వ్వతోభద్రప్రతిపాదకత్వం తు చతసృషు పఙక్తిషు ప్రతిలోమానులోమతోఽష్టకృత్వోవాచనసిద్ధేః॥౪౮॥ దాహవహ్నియుతం చాద్యం వియత్—దాహవహ్నిభ్యాం సమేతం వియదక్షరం శ్రీవిద్యాయా ఆద్యమక్షరమిత్యర్థః—శ్రీ ఇతి। హ్యన్మరుతా తతః—సా ఇతి ద్వితీయమ్। నభశ్చ మరుతోపేతం—మా ఇతి తృతీయమ్। వ్యాప్తం తేన సమన్వితమ్—తేన—మరుతా పా—ఇతి చతుర్థమ్॥౪౯॥ ఏతాన్యేవ—ఉక్తక్రమస్థితాని చత్వార్యతరాణ్యేవ। విలోమాని—ఉక్తక్రమవిపర్యాసతః। చరణం—పాదః। ఏతదుక్తం భవతి—ఉక్తక్రమస్థితాని చత్వార్యతరాణి ఉక్తక్రమవిపర్యాసతోవిలోమాని తాన్యేవ యమోసాశ్రీ

తృతీయతుర్యౌ పరత ఇలా వహ్న్యా తతస్త్విలా।

మరుద్యుతా ప్రాగ్వదేతత్ప్రతిలోమం తృతీయకమ్॥౫౨॥

చతుర్థం ద్వాదశం వింశం తత్పూర్వం తే విలోమగాః।

ఏతచ్చతుర్థం చరణం శ్రీవిద్యాయాం మహేశ్వరి!॥౫౩॥

సర్వతోభద్రరూపైషా విద్యా సర్వార్థసాధికా।

యత్ర స్థితాఽసౌ చక్రస్థా న తత్రాశుభసఙ్కథా॥౫౪॥

ఇత్యేవమష్టాక్షరాణి శ్రీవిద్యానుష్టభః ప్రథమః పాదః ఇతి। ద్వితీయాద్యం—ద్వితీయం స్యాత్—ప్రోక్తప్రథమపాదస్య ద్వితీయాక్షరం ద్వితీయపాదస్య ఆద్యమక్షర మిత్యర్థః। సా ఇతి ద్వితీయపాదస్య ఆద్యమక్షరమ్। భువాశూన్యం ద్వితీయకం—(కో)నో ఇతి ద్వితీయమక్షరమ్॥౫౦॥ తృతీయం తచ్చతుర్థం స్యాత్— ప్రథమపాదస్య పా ఇతి చతుర్థమక్షరం ద్వితీయపాదస్య తృతీయమక్షరం భవేదిత్యర్థః। జ్యా చ సాభ్రచరా తతః—జ్యా—జకారః। అభ్రం—ఞకారః। చర—ఏకారః—జ్ఞే ఇతి చతుర్థమక్షరం భవేత్। ఏతేషాముక్తక్రమస్థితానాం చతుర్ణామక్షరాణాం చరణం ప్రాగ్వత్। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రోక్తక్రమస్థితానాం చతుర్ణామక్షరాణాం ప్రాగ్వత్ జ్ఞేయానోసా ఇతి వ్యుత్క్రమం పఠేత్। తస్యా అనుష్టుభోద్వితీయః పాదోభవేదితి॥౫౧॥ తృతీయతుర్యౌ పరతః—ప్రథమపాదస్య తృతీయచతుర్థాక్షరే సాయా ఇతి తృతీయపాదస్య ప్రథమద్వితీయాక్షరే స్యాతామిత్యర్థః। ఇలా వహ్న్యం—వహ్నినా। స్రోత్యం స్వాతన్త్రాత్। లీ ఇతి తృతీయమక్షరమ్। ఇలా మరుద్యుక్తా—లా ఇతి చతుర్థమక్షరమ్। ఏతత్ప్రతిలోమం—ప్రోక్తక్రమస్థితస్యాక్షరచతుష్టయస్య ప్రతిలోమం లాలీయామా ఇతి తృతీయః పాదోభవేదిత్యర్థః। తృతీయకం చరణమితిశేషః। పాదఇత్యర్థః॥౫౨॥ చతుర్థం ద్వాదశం వింశం తత్పూర్వ్వం—అస్యా విద్యాయా చతుర్థం పా ఇత్యక్షరం ద్వాదశం జ్ఞే ఇత్యక్షరం, వింశం లా ఇత్యక్షరం, తత్పూర్వ్వం ఏకోనవింశం లీ ఇత్యక్షరమేవం చత్వార్య—క్షరాణి ప్రోక్తక్రమేణ భవేయుః। తే విలోమగాః—ఉక్తక్రమస్థితా ఏతే చత్వారోవర్ణా విలోమతః పఠితాః। ఏతత్—వర్ణాష్టకమ్। చరణం—ప్రాగ్వత్। ఏతదుక్తం భవతి—ఉక్తక్రమస్థితాశ్చత్వారోవర్ణాస్త్రక్కమవిలోమపఠితాశ్చ చయో జ్ఞే లా లీలా జ్ఞేయా ఇత్యేవం వర్ణష్టకం తస్యాః శ్రీవిద్యానుష్టభచతుర్థః పాదోభవేదితి॥౫౩॥ సర్వ్వతోభద్రరూపైషా—ఏతదుక్తం భవతి—పూర్వోక్తచతుఃషష్టికోష్ఠేషు ఊర్ధ్వాదిషు ప్రథమద్వితీయతృతీయచతుర్థపఙ్క్తిషు సర్వాది దక్షాన్తం చతురః పాదాన్ సమాలిఖ్య తానేవ పాదాన్

దశసూత్రనిపాతేన కృత్వైకాశీతి(సం)కం పదమ్।

తన్మధ్యకోష్ఠే (దావస్థం కృత్వా)మధ్యస్థే దావే నామాస్య వీథిషు॥౫౫॥

లిఖేద్వర్ణచతుర్థం తత్ (ష్కంతు) శృణు భద్రే! యథావిధి।
జ్యాధరాస్త్వైర్మాయయా హృత్తతోఽమ్బు స్పర్శగా ఇలా॥౫౬॥

తతః శ్రియో లిఖేద్విద్యాం శివరక్షోదిగాదికామ్।
ప్రాగ్వత్తూర్ణామృతార్ణైస్తైర్వేష్టయేద్వృద్ధియోజితైః॥౫౭॥

తతోఽమ్బు స్వయుతం తేన మా(లా)యాకలితరూపిణా।
వృత్తద్వయేన నిష్పాద్య కుమ్భం పద్మాధరోత్తరమ్॥౫౮॥

కృత్వా స్వర్ణాదిసూత్రేషు సమ్పూజ్యాభ్యర్చ్య తత్ పునః।
స్థాపయేజ్జపసంసిద్ధం తేషు పూర్వోదితేషు వై॥౫౯॥

అధస్థపఙ్క్తిషు చతసృషు సర్వాధస్తాత్ ప్రథమపాదో యథా భవతి తథా తద్వత్ ప్రతిలోమేన సమాలిఖ్య పశ్యేద్బాహ్యపఙక్తిషు చతసృషు ప్రతిలోమానులోమతః ప్రథమపాదో దృశ్యతే। సర్వత్ర ద్వితీయపఙక్తిషు చతసృషు తథావిధో ద్వితీయపాదశ్చ దృశ్యతే। తథా తృతీయాసు చతసృషు పఙ్క్తిషు తృతీయపాదశ్చ దృశ్యతే। తద్వచ్చతుర్థీషు పఙ్క్తిషు చతుర్థపాదశ్చ దృశ్యత ఇతి। అసౌ శ్రీవిద్యేతిశేషః॥౫౪॥

దశేత్యాదిభిః సమ్పదేత్యన్తైః సప్తభిః శ్లోకైరేకాశీతిపదోపేతామృతకుమ్భాహ్వయం యన్త్రం తద్వినియోగం తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర దావః—ఠకారః॥౫౫॥ తత్—శృణ్విత్యన్వయః। జ్యాధరాస్త్వైః—జూం ఇతి। మాయయా హృత్—విసర్జయీయేన సహితః సకారః స ఇతి। అమ్బు—వకారః। స్పర్శగా ఇలా—షల(ట) ఇతి। ఏతాని చత్వార్యక్షరాణి సర్వమధ్యస్థకోష్ఠపార్శ్వస్థచతుఃపఙక్తిస్థకోష్ఠచతుష్టయేష్వభ్యన్తరాత్ నిర్గమనగత్యా క్రమేణ విలిఖేదితి సమ్ప్రదాయార్థః। అత్ర కేవలసమ్ప్రదాయినశ్చతసృషు పఙక్తిషు చత్వార్యక్షరాణి పంక్తిక్రమేణ ఏకైకమక్షరం చతుర్షు చతుర్షు విలిఖేదితి కథయన్తి। తన్నాభిమతమస్మదారాధ్యపాదానామ్॥౫౬॥ తూర్ణామృతార్ణైః—తూర్ణామృతాక్షరైః తుర్ణామృతాక్షరాణి నామ ఫట్స్వయుక్తాని వషట్యుక్తాని త్వరితావిద్యాక్షరాణి॥౫౭॥ అమ్బు స్వయుతం—వం ఇతి। తేన—కేవలం వం ఇత్యక్షరేణ। మాలాకలితరూపిణా—

అన్యోన్యానుషక్తలిఖితవిగ్రహేణ మార్ద్ధం ఇతి శేషః। పద్మాధరోత్తరం—అధరోత్తరతః ఊర్ధ్వాధోముఖాభ్యాం పద్మాభ్యాముపేతం కుమ్భమిత్యర్థః॥౫౮॥ సమ్పూజ్య—

తత్ర లక్ష్మీరతిస్ఫీతా నీరోగాశ్చ ప్రజాస్తథా।
గజాశ్చా పశవస్త్వన్యే ప్రాణినః సుఖినోఽనిశమ్॥౬౦॥

భూతప్రేతపిశాచాది పీడ్ఽాము విభృయాదిదమ్।
అలక్ష్మీశాన్తయే వశ్యసిద్ధయే సర్వసమ్పదే॥౬౧॥

నిగ్రహం శృణు దేవేశి! శత్రవో యస్య శక్తితః।
స్వల్పేనైవ తు కాలేన భవన్త్యేవ పరాసవః॥౬౨॥

ప్రాగ్వదేకాశీతిపదం కృత్వా తన్మధ్యకోష్ఠకే।
దాహగర్భే నామ కృత్వా తథా దిగ్వీథిషు క్రమాత్॥౬౩॥

దేవతామితిశేషః। అభ్యర్చ్య—యన్త్రమితిశేషః। పూర్వోదితేషు—ఏకాదశరాశ్యుదయకాలేషు తత్తద్రాశిస్థానేషు చేతిశేషః॥౫౯॥ ఏతదుక్తం భవతి—ప్రాక్ప్రత్యక్దక్షిణోదక్చ సమాన్తరాలమాస్ఫాలితైర్దశభిః స్త్రైరేకాశీతిపదాని విధాయ తత్ర సర్వ్వమధ్యకోష్ఠే ఉపరి విన్దుయుక్త తకారోదరే నామాలిఖ్య తత్కోష్ఠపార్శ్వస్థపఙ్క్తిషు చతసృషు క్రమేణాగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన జూం ఇత్యక్షరం సః ఇత్యక్షరంవకారం షట్ ఇతి చతుర్షు కోష్ఠేషు చ అభ్యన్తరాన్నిర్గమనగత్యా విలిఖ్య తత ఈశాదికం నిరృత్యాదికం చ ప్రాగుక్తాం శ్రీవిద్యానుష్టుభం మధ్యవీథిచతుష్టయవ(ర్గ)ర్జమాలిఖ్య సర్వబాహ్యే అభితః ఈశాదీశాన్తం తూర్ణామృతాక్షరాణి చతురావృత్త్యా ప్రాగ్వత్సమాలిఖ్య సర్వ్వమధ్యకోష్ఠమధ్యమవష్టభ్య చతుష్కోణస్థతూర్ణామృతాక్షరమానేన భ్రమేణ వృత్తం నిష్పాద్య తద్బాహ్యేఽ(న)ఙ్గులమానేచ తథావృత్తం నిష్పాద్య ఉపరితనభాగే చ అధోభాగేచ మధ్యతశ్చతురఙ్గలాన్తరాలం వృత్తద్వయం మార్జయిత్వా తదగ్రచతుష్టయాత్ మనాగ్వక్రం సమాన్తరాలముపరి చతురఙ్గులం కుమ్భముఖాకారం యథా భవతి తథా మమున్నమయ్య తత్కుమ్భముఖే తిర్యక్(చ)రేఖాద్వయం ప్రసార్య తత్కుమ్భవోథీమధ్యం అన్యోన్యస్పృష్టవకారమాలయా శృఙ్ఖలారూపయా అన్తర్ముఖయా సమాపూర్య సర్వత్రోపరి విన్దుం సమాలిఖ్య కుమ్భాధస్తాత్

పద్మకర్ణికాస్యం కుమ్భం యథా భవతి తథా సమాలిఖ్య కుమ్భముఖే చ
అధోముఖమూర్ధ్వనాలం చ పద్మం మమాలిఖ్య ప్రోక్తక్రమేణ మనీషితేషు వినియోగాత్ ప్రోక్తాని
ఫలాని చ స్యురితి ॥౬౦॥౬౧॥

నిగ్రహమిత్యాదిభిరసురైరపీత్యన్తైరష్టాదశభిః శ్లోకైః ఏకాశీతిపదోపేతైః నిగ్రహయన్త్రం తత్ర
లేఖ్యాని కూటాక్షరాణి సర్వతోభద్రాకారాం కాలీవిద్యాం తథావిధం యమమన్త్రం

లిఖేద్బీజచతుష్కన్తు వహ్నిమారుతవిగ్రహమ్।
యైః సద్యోవైరిణః స్వీయం విముఞ్చన్తి కలేవరమ్॥౬౪॥

రసోదాహక్ష్మాస్వయుతో గ్రాసోదాహక్ష్మయా స్వగః।
ప్రభా దాహక్ష్మాస్వయుత హంసోదాహాదిసంయుతః॥౬౬॥

ఈశరక్షోదిగారమ్భాత్పఙ్క్తిశో విలిఖేత్తతః।
కాల్యా యమస్య క్రమతో విద్యాంమన్త్రమసంక్రమమ్॥౬౭॥

సర్వతోభద్రరూపా తు కాల్యనుష్టుభమీశ్వరి!।
శృణు వక్ష్యామి పరతో యమానుష్టుభమీశ్వరి!॥౬౮॥

ప్రాణోమరుత్సమోపేత ఇలా వహ్న్యా సమన్వితా।
నభో మరుద్యుతం దాహశ్చతుర్ణాం ప్రతిలోమతః॥౬౯॥

ప్రథమం చరణం తస్య ద్వితీయం శూన్యమేవ చ।
నభోభువా గ్రాస ఏతత్ ప్రతిలోమాత్ ద్వితీయకమ్॥౭౦॥

తృతీయమేకాదశమం తతో గోత్రా చరాన్వితా।

రయస్తేషాం విలోమం చ తృతీయం చరణం మనోః ॥౭౧॥

తత్ఫలం చోపదిశతి। తత్ర యస్య—నిగ్రహప్రయోగస్య॥౬౨॥ దాహగర్భే—ఉపరి బిన్దుయుక్తరేఫోదరే॥౬౩॥ వహ్నిమారుతవిగ్రహం—వహ్నిమారుతవిగ్రహత్త్వం నామాక్షరతోఽనుభావతశ్చ। యైః—కూటాక్షరైశ్చతుర్భిః। కలేవరం—శరీరమ్॥౬౪॥ రసో దాహక్ష్మాస్వయుతః భ్రూం ఇతి। గ్రాసో దాహక్ష్మయాస్వగః—క్ష్రూం ఇతి। ప్రభా దాహక్ష్మాస్వయుతా—ఫ్లూమ్ ఇతి। హంసోదాహాది సంయుతః—హ్రూం ఇతి॥౬౬॥౬౭॥౬౮॥ ప్రాణోమరుత్సమోపేతః—కా ఇతి। ఇలావహ్న్యా సమన్వితా లీ ఇతి। నభోమరుద్యుతం—మా ఇతి। దాహః—రేఫః। చతుర్ణాం ప్రతిలోమతః—ప్రథమం చరణంస్యాత్॥౬౯॥ ఏతదుక్తం భవతి—ఉక్తక్రమస్థితానాం చతుర్ణామక్షరాణాం ప్రాగ్వత్ ప్రతిలోమపఠనాత్కాలీవిద్యానుష్టుభః పాదః స్యాదితి। ద్వితీయం—అస్యా విద్యాయాః ప్రథమపాదస్య ద్వితీయమక్షరం ద్వితీయపాదస్య ప్రథమమక్షరమిత్యర్థః లీ ఇతి। శూన్యం—నకారోద్వితీయమక్షరమ్। నభోభువా—మో ఇతి తృతీయమక్షరమ్। గ్రాసః—

చతుర్థం ద్వాదశం వింశం రయోబాల విలోమకమ్।

చతుర్థం చరణం ప్రోక్తం విద్యైషా సర్వనాశినీ ॥౭౨॥

వ్యాప్తం కాలీ తృతీయం చ మరుతామ్బు సమన్వితమ్।

నాద ఏషాం విలోమం చ ప్రథమం చరణం యమే॥౭౩॥

ఏతద్ద్వితీయతుర్యౌ చ నభసా భూశ్చ నాదకమ్।

ఏతేషాం ప్రతిలోమం చ ద్వితీయం చరణో మనాః॥౭॥

క్షకారః చతుర్థమక్షరమ్। ఏతత్రాప్రతిలోమ్యాద్ద్వితీయకమ్—ప్రోక్తక్రమస్థితానాం చతుర్ణామక్షరాణాం ప్రాగ్వత్రాప్రతిలోమ్యతోద్వితీయః పాద ఇత్యర్థః॥౭౦॥ తృతీయం—ప్రథమపాదస్య తృతీయం భా ఇత్యక్షరం తృతీయపాదస్య ప్రథమాక్షరం భవతి। ఏకాదశమం—అస్యా అనుష్టుభః ఏకాదశంమో ఇతి ద్వితీయమక్షరమ్। గోత్రా చరాన్వితా—దే ఇతి తృతీయమక్షరమ్। రయః—తకారః చతుర్థమక్షరమ్। ఏషాం విలోమఞ్చ తృతీయం

చరణం—ప్రోక్తక్రమస్థితానాం చతుర్ణామక్షరాణాం ప్రతిలోమపఠనం తృతీయపాద ఇత్యర్థః। మనోః—విద్యాయాః। మనురితిమన్త్రవిద్యయోః సాధారణః శబ్దః॥౭౧॥ చతుర్థం—అస్యా విద్యాయాః వ ఇతి చతుర్థమక్షరం చతుర్థపాదస్య ఆద్యమక్షరం ఇత్యర్థః। ద్వాదశం—క్షకారో ద్వితీయమ్। వింశంతకారః తృతీయమక్షరమ్। రయః—తకారః। అబా అమ్బువా[స్త్రో]త్వం స్వాత[న్ర్యాత్] త్వ ఇతి చతుర్థమక్షరమ్। విలోమకం—ప్రోక్తక్రమస్థితానామేషాం చతుర్ణామక్షరాణాం విలోమపఠనాత్ చతుర్థపాదో భవతీత్యర్థః। ఏషా—ఏవం ప్రోక్తా। సర్వనాశినీ ప్రయోగాదితిశేషః। ఏవమేషా ప్రాగ్వత్ సర్వతోభద్రాకారా కాల్యనుష్టువుక్తా॥౭౨॥

వ్యాప్తమిత్యాదిభిః శివే ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః సర్వ్వతోభద్రాకారాం యమానుష్టుభముపదిశతి। తత్ర వ్యాప్తం— యకారఃప్రథమమక్షరమ్। కాలీతృతీయం—కాల్యనుష్టుభస్తృతీయమక్షరం మా ఇతి అస్యా ద్వితీయమక్షరమ్। మరుతామ్బుసమన్వితం—వా ఇతి తృతీయమక్షరమ్। నాదః—ఠకారః చతుర్థమక్షరమిత్యర్థః। ఏషాం విలోమం—చతుర్ణామక్షరాణాం ప్రాగ్వద్విలోమపఠనాత్ప్రథమః పాదో భవతి। యమే—యమయన్త్రే॥౭౩॥ ఏతద్ద్వితీయతుర్యౌ చ— ఏతస్య—యమమన్త్రస్య ద్వితీయచతుర్థాక్షరే ద్వితీయపాదస్య ప్రథమద్వితీయాక్షరే సాట ఇతి భవతః। నభసా భూః— సో ఇతి తృతీయమక్షరమ్। నాదః ఠకారశ్చతుర్థమక్షరమ్। ఏషాం ప్రతిలోమాత్ ప్రోక్తక్రమస్థితానాం చతుర్ణామక్షరాణాం ప్రతిలోమపఠనాత్ ప్రాగ్వత్

అమ్బుయుక్తో మనుశ్చాస్మిన్నేకాదశకమేవ చ।

రసః క్ష్మయా వహ్నిదాహౌ ప్రతిలోమాత్ తృతీయకమ్॥౭౪॥

నాదో నాదో దాహవహ్నిరయోర్వా తదనన్తరమ్।

ప్రతిలోమం తు తేషాం స్యాచ్చతుర్థం చరణం శివే!॥౭౬॥

ఏవం మన్త్రద్వయం కోష్ఠేష్వాలిఖ్య బహిరప్యథో।

వేష్టయేద్వ్యాప్తదాహాభ్యాముక్తక్రమసమన్వితమ్॥౭౭॥

మర్కటీదణ్డిగరలైరాలిప్తం స్థాపితైరకమ్।

జప్తం వినిక్షిపేదక్షవివరే చత్వరేఽథ వా॥౭౮॥

వల్మీకే మాతృభవనే శాస్తురాయతనేఽథ వా।
శ్మశానే ప్రోక్తసమయే ప్రోక్తక్రమసమన్వితమ్॥౭౯॥

యత్ర దేశాదిగం యన్త్రం తత్రాలక్ష్మీర్గదైః సమమ్।
మారీతు సుస్థిరా సాధ్యా సర్వైః దేవాసురైరపి॥౮౦॥

ద్వితీయః పాదఇత్యర్థః॥౭౪॥ అమ్బుయుక్తో మరుత్—వా ఇతి తృతీయపాదస్య ప్రథమమక్షరమ్। అస్మిన్నేకాదశం— అస్మిన్—యమయన్త్రే మోఇత్యేకాదశమక్షరం తృతీయపాదస్య ద్వితీయమక్షరమ్। రసః క్ష్మయాఽభ ఇతి తృతీయమక్షరమ్। అగ్నిదాహౌ-రి ఇతి చతుర్థమక్షరం ప్రతిలోమాత్। ఏతదుక్తమ్భవతి—ప్రోక్తక్రమస్థితానామేషాం చతుర్ణాం వర్ణానాం ప్రాగ్వద్విలోమపఠనాత్ తృతీయః పాద ఇతి॥౭౫॥ నాదోనాదః—టద్వయం చతుర్థపాదస్య ప్రథమద్వితీయాక్షరే గగ ఇతి భవతః। దాహవహ్నీ—రీ ఇతి తృతీయమక్షరమ్। యోచ్చత్వ (యోం వద్యాత్వ) ఇతి చతుర్థమక్షరమ్। ప్రతిలోమం చ తేషాం—ప్రాగ్వత్ ప్రోక్తక్రమస్థితానాం చతుర్ణామక్షరాణాం ప్రతిలోమపఠనాచ్చతుర్థః పాదః స్యాదిత్యర్థః॥౭౬॥ వ్యాప్తదాహాభ్యాం—యకారరేఫాభ్యామ్। ఉక్తక్రమసమన్వితమ్ అనుష్ఠితాన్తరాలమ్॥౭౭॥ దణ్డీ—బ్రహ్మదణ్డీ। గరలయోజనాప్రకారముత్తరత్ర స్వయమేవ వక్ష్యతి। స్థాపితైరకం—ప్రాగ్వత్ కృతప్రాణప్రతిష్ఠమ్॥౭౮॥౭౯॥దేశాదిగమిత్యత్రాదిశబ్దస్య గ్రామనగరఖేటఖర్వటాదయో విషయః। మారో—జనపదనాశకరో శక్తిః। నిగ్రహయన్త్రవిరచనాక్రమస్తు ప్రదర్శ్యతే। యథా—ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదగగ్రైః సమాన్తరాలైర్దశభిః సూత్రైరేకాశీతిపదాని నిష్పాద్య తత్ర సర్వమధ్యేకోష్ఠే ఉపరి-

ప్రాగ్వచ్చ నవభిః సూత్రైరష్టాష్టకపదం శివే!।
కృత్వా తేష్వీశరక్షోదిగారమ్భాత్కాలికామనుమ్॥౮౦॥

విలిఖ్య యమమన్త్రేణ ప్రోక్తబీజద్వయేన చం।
వేష్టయిత్వా బహిశ్చక్రం స్థాపయేత్ తదధోముఖమ్॥౮౧॥

ఏతచ్చ పూర్వచక్రోక్తఫలకృత్ పరమేశ్వరి!।
అనుక్తేష్వపి నామాని యోజయేత్కోష్ఠమధ్యతః॥౮౨॥

లవణోషణమేహాబ్ధుగృహధూమాగ్ని సంయుత(ౕ)మ్।
శ్మశానాఙ్గారనిమ్బోత్థనిర్యాసో విషమీరితమ॥౮౩॥

విన్దుసహితే రేఫోదరే నామాలిఖ్య ప్రాగ్వత్ తత్పార్శ్వపఙ్క్తిషు చతసృషు చతుర్షు కోష్ఠేషు ప్రాగుక్తక్రమేణ భ్రూం క్ష్రం వ్రూం హ్రూం ఇత్యక్షరచతుష్టయం అభ్యన్తరాన్నిర్గమనగత్యా అభితః సమాలిఖ్య అభిచార్యః పురుషశ్చేత్తదన్తః కాల్యనుష్టుభం బహిర్యమమన్త్రం, వనితా చేత్ అన్తర్యమమన్త్రం బహిః కాలీవిద్యాఞ్చ సమాలిఖేత్। లేఖనే తు ఈశాదికం నిర్ఋత్యాదికం చ కాలీమన్త్రం, అన్యదా తథా యమమన్త్రం విలిఖ్య అన్యతరం బహిరీశాదినిర్ఋత్యన్తం నిర్ఋత్యాదీశాన్తం చ నిరన్తరం ద్విరాలిఖ్య తద్బహిస్తనిరన్తరం విన్దుయుక్తం పకారం రేఫం చ ఈశాదీశాన్తం యథాక్రమమన్తర్బహిర్విభాగేన సమాలిఖ్య మనీషితేషు వినియుఞ్జ్యాత్। ఏతత్ స్త్రీపక్షే చ। స్త్రీ చేత్ శాస్తురాయతనాగ్ర ఏవాధస్తాత్, పురుషశ్చేత్ కాల్యాద్యాయతనాగ్ర ఏవాధస్తాచ్చ ఖనేదితి॥౮౯॥

ప్రాగ్వత్ ఇత్యాదిభిః కోష్ఠమధ్యత ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైశ్చతుఃషష్టికోష్ఠోపేతం నిగ్రహయన్త్రం తద్వినియోగఫలాదివిశేషఞ్చోపదిశతి। తత్ర యమమన్త్రేణ వేష్టనకథనం పురుషనిగ్రహవిషయః। ఏతేన స్త్రీనిగ్రహవిషయే అన్తర్యమమన్త్రం భవతి, బహిః కాలీమన్త్రవేష్టనం చ బోద్ధవ్యమితి సమ్ప్రదాయార్థః॥౮౦॥ బీజద్వయేన—బిన్దుసహితరేఫయకారాభ్యాం పూర్వవద్వేష్టయేత్॥౮౧॥ అనుక్తేష్వపీత్యుక్తిః స్త్రీవిషయా। అత్ర కాలీయమమన్త్రాభ్యాం ప్రమిద్ధమమోఘనిగ్రహముక్త్వా తస్యాపి ప్రతికారస్త్వరితావిద్యానుగ్రహయన్త్రవిధానేన భవతి। ఏతదర్థమేవ మన్త్రాక్షరాభ్యాం నిగ్రహకథనమ్। యన్త్రవిరచనాక్రమో యథా—ప్రాగ్వన్నవభిః సూత్రైశ్చతుఃషష్టికోష్ఠాని కృత్వా తేషు ఈశాదికం నిర్ఋత్యాదికఞ్చ అభిచార్యః పురుషశ్చేదన్తః కాలికామన్త్రం బహిర్యమమన్త్రం స్త్రీ చేదన్తర్యమమన్త్రం బహిః కాలీవిద్యాఞ్చ ప్రాగ్వత్ సమాలిఖ్య పూర్వోక్తాభ్యాం విన్దుసహితాభ్యాం యకారరేఫాభ్యాం

విద్యాద్యవర్ణజఠరే సాధ్యమాలిఖ్య తద్బహిః।

అష్టచ్ఛేదేషు షట్వర్ణమాలిఖేదష్టవర్ణకమ్॥౮౪॥

కర్ణికాస్థం తతోఽబ్జం చ వేష్టయేన్మాయయా తతః।
బహిః కుమ్భం విదధ్యాచ్చ ప్రోక్తాక్షరవిధానతః॥౮౫॥

ఏవమన్యైశ్చ నవభిః విద్యావర్ణైర్యథాక్రమమ్।
విదధ్యాన్నవ యన్త్రాణి దశానాం చ ఫలం శృణు!॥౮౬॥

సర్వరక్షాం జయం వశ్యం నరనారీనృపాదినామ్।
స్తమ్భం లక్ష్మీయశోహేమవాసాంసి (చ) సమవాప్నుయాత్॥౮౭॥

ప్రాగుక్తక్రమేణ వేష్టయిత్వా ప్రోక్తక్రమేణ ప్రోక్తేషు స్థానేషు అధోముఖం స్థాపయేత్। తేన పూర్వోక్తాన్యేవ ఫలాని స్యురితి॥౮౨॥

లవణేత్యాదినా శ్లోకేన నిగ్రహయన్త్రాలేఖనార్థం విషస్వరూపముపదిశతి। తత్ర—ఊషణం-ఊషః। మేహామ్బు—ప్రస్రవః—అగ్నిః—చిత్రకమ్। అన్యదారాధ్యముఖాదవగన్తవ్యమ్॥౮౩॥

విద్యేత్యాదినా యన్త్రాణీత్యన్తేన త్రిపాదాధికేన శ్లోకద్వయేన మూలవిద్యాక్షరేషు దశభిర్దశభిః అక్షరైర్దశయన్త్రవిధానముపదిశతి। తత్ర ప్రోక్తాక్షరవిధానతః—పూర్వోక్తసవిన్దుకశృఙ్ఖలారూపవకారాక్షరమాలావేష్టనతః। ఏతదుక్తం భవతి—అష్టదలం పద్మం విధాయ తత్కర్ణికామధ్యే విద్యాప్రథమహృల్లేఖాం తదుదరే విద్యాద్యభూతం ప్రణవం తన్మధ్యే నామ చాలిఖ్య శేషాణ్యష్టౌ మన్త్రాక్షరాణి హృల్లేఖాద్వయఫట్కారవిధురాణి క్రమేణ అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేనాష్టసు దలేషు సమాలిఖ్య తత్పద్మం ద్వితీయహృల్లేఖయా ఉక్తక్రమేణాఽఽవేష్ట్య తద్బహిః ప్రాగ్వత్ సవిన్దుకశృఙ్ఖలితతకారాక్షరమాలేపితం ఉపర్యధశ్చ పద్మద్వయోపేతం కుమ్భం కుర్యాత్। ఏతత్ ప్రథమం యన్త్రమ్। ఏవం అస్యైవ యన్త్రస్య కర్ణికామధ్యే హృల్లేఖోదరే విద్యాతృతీయాక్షరాణి క్రమేణ ఏకమేకం నామగర్భం విన్యస్య తద(న)న్తరా దితత్పూర్వాన్తం ప్రాగ్వదేభిరక్షరైః దలస్థైః పూర్వోక్తేన సార్ధం నవ యన్త్రాణి

హృల్లేఖామధ్యే సనామకం ఫట్కారమాలిఖ్య ప్రణవవిధురైస్తృతీయాదిభిః శేషాక్షరైః ప్రాగ్వత్ దలస్థైః దశమం చ ఏవం దశయన్త్రాణి కుర్యాత్ ఇతి ॥౮౪॥౮౫॥

దశానామిత్యాదినా ఆప్నుయాదిత్యన్తేన పాదాద్యేన శ్లోకేన దశానాం యన్త్రాణాం క్రమేణ అసాధారణాని దశఫలాన్యపదిశతి। తత్ర అర్థః సుగమః॥౮౬॥౮౭॥

అనావృత్తాన్యక్షరాణి అన్తేష్వేకాదశాథ తైః।

స్వరభిన్నైర్భవేత్ సఙ్ఖ్యా షట్సప్తత్యా శతం స్మృతమ్॥౮౮॥

తైర్యన్త్రకరణం తేషాం ఫలాని చ యథాక్రమమ్।

శృణు వక్ష్యామి దేవేశి! సాధకాభీష్టసిద్ధయే॥౮౯॥

వృత్తయోర్మధ్యగం కృత్వా పద్మషోడ౹శపత్రకమ్।

తన్మధ్యే కర్ణికామధ్యే శక్తిం సాధ్యసమన్వితామ్॥౯౦॥

పరేషు షోడ౹శార్ణాని వేష్టయేత్తచ్చ మాయయా।

వృత్తయోరన్తగబాహ్యే కుమ్భం ప్రోక్తం సమాలిఖేత్॥౯౧॥

ఏవమేకాదశోక్తాని యన్త్రాణి ప్రథితాని వై।

వినియోగానథైతేషాం క్రమేణ శృణు పార్వతి!॥౯౨॥

ప్రథమం హయరక్షాకృత్ ద్వితీయం గజరక్షకమ్।

తృతీయం నృపరక్షాయాం చతుర్థం దణ్డరక్షకమ్॥౯౩॥

పఞ్చమం కురుతే రాజవేశ్మరక్షాం తు సర్వతః।

అనావృత్తానీత్యాదిభి ర్వై ఇత్యన్తైరధ్యర్ద్వైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః స్వరవికృతమూలవిద్యాక్షరైరేకాదశయన్త్రాణ్యుపదిశతి। తత్ర శక్తిం—హృల్లేఖామ్॥౮౮॥౮౯॥౯౦॥ పరేషు—దలేష్వితృర్థః। తత్—పద్మమ్। మాయయా—హృల్లేఖయా। వృత్తయోరన్తరా—పద్మబాహ్యవృత్తద్వయవీథ్యామ్। వృత్తయోరన్తరా మాయయా వేష్టయేదిత్యన్వయః। బాహ్యే—సర్వబాహ్యే। ప్రోక్తం—ప్రాగ్వత్మవిన్దుకశృఙ్ఖలితవకారమాలాసహితమ్। ఏతదుక్తం భవతి—షోడఽశదలం పద్మం విధాయ తత్ బహిర్వృత్తద్వయం కృత్వా తద్బహిః ప్రాగ్వత్ సవిన్దుకశృఙ్ఖలితవకారమాలామహితముపర్యధశ్చ పద్మద్వయోపేతకుమ్భం చ విధాయ తత్పద్మకర్ణికామధ్యే నామగర్భాం హృల్లేఖామాలిఖ్య షోడఽశదలేషు విద్యాయాః స్వరవికృతేషు షట్సప్తత్యధికశతసఙ్ఖ్యేష్వక్షరేషు ఆదితః షోడఽశాక్షరాణి అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేనాలిఖ్య పద్మబాహ్యవృత్తయోరన్తరా హృల్లేఖయా సమావేష్టయేత్। ఏతత్ ప్రథమం యన్త్రమ్। ఏవమస్యైవ యన్త్రస్య షోళశదలేషు అన్యాని చ షోడఽశాక్షరాణి సమాలిఖేత్। ఏవం ప్రోక్తేన మార్గ్వమేకాదశయన్త్రాణి భవన్తీతి॥౮౧॥

షష్ఠం సచివరక్షాకృత్ సప్తమం పురరక్షకమ్॥౯౪॥

అష్టమం గృహరక్షా స్యాత్ సర్వేషామపి సర్వదా।
ఫణిచోరగ్రహాదిభ్యో భయేభ్యః శత్రుతస్తథా॥౯౫॥

నవమం సర్వరోగార్తేః సర్వేషామపి సర్వదా।
ఉత్తారకం స్యాద్దేవేశి! ప్రాక్ప్రోక్తవిధినా యుతమ్॥౯౬॥

దశమం భూర్జగం కృత్వా ప్రాగ్వత్సిక్థోక్తలిఙ్గకమ్।
స్థాపయేచ్ఛీతలే తోయే ఘటాదౌ సవిధేఽథ తమ్॥౯౭॥

పూజయేత్తాని చ జపేత్ స్పృశన్ జీవకరేణ త(మ్)త్।
ఘోరాభిచారకృత్యాదిజాతో దాహజ్వరః క్షణాత్॥౯౮॥

విముచ్య తం ప్రయోక్తారం నాశయేత్ తత్క్షణాత్ ప్రియే!।
ఏవమేతాని యన్త్రాణి నామతః సర్వకార్యకృత్॥౯౯॥

సర్వాసామపి నిత్యానాం ప్రాతరేవ సమృద్ధయే।
పూజాదౌ చ వలిం దద్యాత్ షోడ్శార్ణేన పార్వతి!॥౧౦౦॥

పాణితత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా॥
అస్యా నిష్పాలనాత్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్ కృతమ్॥౧౦౧॥

వినియోగేత్యాదిభిః కార్యకృదిత్యన్తైరర్ద్ధాద్యైః సప్తభిః శ్లోకైస్తేషాం యన్త్రాణాం వినియోగానుపదిశతి। తత్ర—దణ్డరక్షకం-సేనారక్షాకరమిత్యర్థః॥౯౨॥౯౩॥౯౪॥౯౫॥ ప్రాక్ప్రోక్తవిధినా యుతమితి—ప్రాణప్రతిష్ఠాభిషేకోద్ధారణమర్చనం చోచ్యతే॥౯౬॥ దశమైకాదశయోః ప్రయోగస్య సమానత్వాత్ పృథక్ నాభిహితః। సవిధే—రోగార్త్తస్యేతిశేషః। తం—ఘటమ్॥౯౭॥ తాని—లిఖితాన్యక్షరాణి॥౯౮॥ తం—రోగార్త్తమ్। ప్రయోక్తారం—అభిచారకృత్యాదీనామితిశేషః। నామతః సర్వకార్యకృత్—ఏతాని సర్వాణి యన్త్రాణి మధ్యే నామాక్షరవిన్యాసకౌశలాత్ సర్వకార్యకరాణీత్యర్థః॥

సర్వాసామపి ఇత్యాదినా శ్లోకేన సర్వాసాం నిత్యానాం ప్రాతః పూజాసమారమ్భే చ బలివిధానమన్త్రమతిదిశతి। తత్ర—సర్వాసామితిశేషః। షోఢ़శార్ణేన—తృతీయపటలావసానోక్తేన మన్త్రేణేతిశేషః॥౯౯॥౧౦౦॥

ఇతి శ్రీషోడ్శనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే చతుర్దశం పటలమ్।

ఇతి శ్రీషోడ్శనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య తన్త్రస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చ-
సారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన శ్రీసుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం
మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం శివదూతీనిత్యావిద్యావిధాన-

వేమూరీ దుర్గానాగేశ్వర రావుగారు స్మృతి గ్రన్థావలీ

ప్రకాశనపరం చతుర్ద్దశపటలం పరిపూర్ణం
పరామృష్టమ్॥౧౨॥

గ్రన్థసఙ్ఖ్యా—

షడఙ్ఁ్వింశతిశ్చ యన్త్రాణి వ్యాఖ్యాగ్రన్థాః శతద్వయాత్।
సార్ద్ధపాదా వింశతిశ్చ పటలేఽస్మింశ్చతుర్దశే॥

అథ పఞ్చదశపటలమ్।

అథ షోడశనిత్యాసు దశమీ యా సమీరితా।
విద్యోక్తా కులసున్దర్యాస్తస్యాః పూజావిధిం శృణు॥౧॥

తద్ధ్యానమథ తన్న్యాసం తచ్చక్రేస్తత్సమర్చనమ్।
తత్సాధనం తథా రూపభేదాన్ యాగాంశ్చ వాక్ప్రదాన్॥౨॥

లోహితాం లోహితాకారశక్తివృన్దనిషేవితామ్।
లోహితాంశుకభూషాసృగ్లేపనాం షణ్ముఖామ్భుజామ్॥౩॥

ప్రతివక్త్రం త్రినయనాం తథా చారుస్మితాన్వితామ్।
అనర్ఘ్యరత్నఘటితమాణిక్యముకుటోజ్జ్వలామ్॥౪॥

తాటఙ్కహారకేయూరరసనానూపురోజ్జ్వలామ్।

రక్తస్తబకసమ్భిన్నలసద్వక్షస్థలాం శుభామ్॥౫॥

కారుణ్యానన్దపరమామరుణామ్బుజవిష్టరామ్।
భుజైర్ద్వాదశభిర్యుక్తాం సర్వేషాం సర్వవాఙ్మయీమ్॥౬॥

ప్రవాలాక్షస్రజం పద్మం కుణ్డికాం రత్ననిర్మితామ్।
వసుపూర్ణం తచ్చషకం లుఙ్గీవ్యాఖ్యానముద్రికామ్॥౭॥

పఞ్చదశపటల

పూర్వస్మింశ్చతుర్దశే పటలే నవమ్యాస్త్వరితానిత్యాయా విధానముపదిశ్యానన్తరం దశమ్యాః కులసున్దరీనిత్యావిద్యాయా విధానముపదిశతి। అథ షోడ॒శేత్యాది విగాహత ఇత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ పఞ్చదశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడ॒శేత్యాది ప్రదానిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పటలార్థానుద్దిశతి। తత్ర ఉక్తా—తృతీయపటల ఇతి శేషః। తద్ధ్యానం—నిత్యసపర్యార్థమితి శేషః। తత్సాధనం—విద్యాసాధనమ్। తయోః—విద్యాదేవతయోః॥౧॥౨॥

లోహితామిత్యాదిభిరపేక్షయా ఇత్యన్తైర్నవభిః శ్లోకైర్నిత్యపూజాధ్యానం కామ్యధ్యాన-

దధానాం దక్షిణై ర్వామైః పుస్తకం చారుణోత్పలమ్।
హైమీం చ లేఖనీం రత్నమాలాం కమ్బువరం భుజైః॥౮॥

అభితః స్తూయమానాం చ దేవగన్ధర్వకిన్నరైః।
యక్షరాక్షసదేవర్షిసిద్ధవిద్యాధరాదిభిః॥౯॥

ధ్యాత్వైవమర్చయేన్నిత్యం వాగ్లక్ష్మీకాన్తిసిద్ధయే।
సితాం కేవలవాక్సిద్ధ్యై లక్ష్మ్యై హేమప్రభామపి॥౧౦॥

ధూమాభాం వైరివిద్విష్త్యై మృతయే నిగ్రహాయ చ।
నీలాం చ మూకీకరణే (తాం) స్మరేత్త(త్త)దపేక్షయా॥౧౧॥

త్రిభిస్తైరుదితైర్మూలవర్ణైః కుర్యాత్ షడఙ్గకమ్।
ఆదిమధ్యావసానేషు పూజాజపవిధౌ క్రమాత్॥౧౨॥

ప్రత్యేకం త్రైస్త్రిభిర్బీజైర్దీర్ఘస్వరసమన్వితైః।
కుర్యాత్కరాఙ్గవక్త్రాణాం న్యాసం ప్రోక్తం యథావిధి॥౧౩॥

భేదాఽశ్చోపదిశతి। తత్ర షణ్ముఖామ్బుజాం—ఊర్ధ్వప్రాగ్దక్షిణోదక్పశ్చిమాపరత ఇత్యుపరిష్టాత్ వక్త్రన్యాసే స్వయమేవ వక్ష్యతి॥౩॥౪॥౫॥ సర్వవాఙ్మయీమ్—సర్వవేదభాషాశబ్దమయీమ్॥౬॥ తచ్చషకం—రత్నచషకమ్। లుఙ్గీ—మాతులుఙ్గీ॥౭॥ దక్షిణైః భుజైరిత్యన్వయః।అరుణోత్పలం—రక్తకైరవమ్। అత్ర ఉభయపార్శ్వయోరూర్ధ్వాద్యాయుధకల్పనమ్॥౮॥౯॥౧౦॥ ప్రతి(వి)గ్రహాయ వ్యాధ్యాదిక్లేశాయ। తత్తదపేక్షయా—తత్తత్ప్రయోగానుగుణ్యేన॥౧౧॥

త్రిభిరిత్యాదిభిర్వర్ణకైరిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః న్యాసక్రమముపదిశతి। తత్ర ఆదిమధ్యావసానేషు జపపూజావిధౌ—జపస్య సఙ్కల్పితసఙ్ఖ్యాయా అర్ద్ధాంశావసానమ్। తత్ర న్యాసం కృత్వాఽన్యార్ద్ధాంశం జపేత్। జపమధ్యే న్యాసః। అస్యాః కులసున్దర్యా ఏవ సపర్యామధ్యమావాహనాత్పూర్వం జపమధ్యన్యాసకాలవర్జం అన్యే న్యాసకాలాః సర్వసాధారణాః। క్రమాత్—యథాక్రమమ్॥౧౨॥ దీర్ఘస్వరసమన్వితైః—ప్రథమే కూటే దీర్ఘస్వరయోజనం నామ తస్య స్వరాక్షరత్వాత్ ఆఁ ఈఁ ఓం ఐఁ ఔఁ అః ఇతి కేవలదీర్ఘస్వరషట్కోచ్చారణమ్। ఏవం సర్వత్ర స్వరాక్షరేషు దీర్ఘ స్వరయోజనమ్। అన్యయోః ప్రాగ్వత్। కరాఙ్గవక్త్రాణాం—కరా-

ఊర్ధ్వ ప్రాగ్దక్షిణోదక్చ పశ్చిమాపరనామభిః।
శుచినత్యన్తరస్తైస్తైస్తదాత్మసు యథాక్రమమ్॥౧౪॥

ఆధారరన్ధ్రహృత్స్వేతద్ద్వితీయం లోచనత్రయే।
తృతీయం శ్రోత్రచిబుకే చతుర్థం ఘ్రాణతాలుషు॥౧౫॥

పఞ్చమం చాంసనాభీషు తతః పాణిపదద్వయే।
మూలమధ్యాగ్రతోన్యస్యేన్నవధా మూలవర్ణకైః॥౧౬॥

ఙ్గయోః ప్రాగ్వత్। వక్త్రాణాన్తు వక్ష్యమాణప్రకారేణ॥౧౩॥ శుచినత్యన్తరస్థైః—ఐంకారనమఃశబ్దమధ్యగత్రైః। త్రైః—వక్త్రనామభిః। తదాత్మసు—తత్తత్తలాస్థానాకారేషు। పూర్వోక్తతత్తత్షడఙ్గబీజానాం క్రమాత్ ఏకైకమేకైకన్న్యానే ఐంఊర్ధ్వవక్త్రాయనమః ఇతి ఊర్ధ్వావక్త్రేన్యసేత్। ఏవమితరేషు। పూర్వదక్షిణోత్తరపశ్చిమాపరవక్త్రేషు పఞ్చసు తథావిధేస్తత్తన్నామమన్త్రైరుద్దిష్టక్రమేణ న్యసేదితి సమ్ప్రదాయార్థః। పూజాసమయే చావాహనానన్తరం దేవతాయాస్తత్తద్వక్త్రేషు ప్రథమకూటాక్షరషట్కే తత్తన్మన్త్రైః పూజయేత్। ఏతదుక్తం భవతి—విద్యాయాః కులసున్దర్యాస్త్రీణి బీజాన్యేకైకముక్తక్రమేణ దీర్ఘస్వరషట్కయోజనాత్ షోఢాషోఢా కృత్వా సమ్భూయ అష్టాదశసఙ్ఖ్యేష్వక్షరేషు ప్రథమకూటాక్షరషట్కేన(ణ)పూజాజపవిధిస్త్వారమ్భే ప్రోక్తక్రమేణ కరాఙ్గవక్త్రత్రయన్యాసం కుర్యాత్। తన్మధ్యే ద్వితీయకూటాక్షరషట్కేనం(ణం) ప్రోక్తక్రమేణ కరాఙ్గవక్త్రత్రయన్యాసం కుర్యాత్। అవసానే తృతీయకూటాక్షరషట్కేనప్రోక్తక్రమాత్న్యాసత్రయం కుర్యాదితి॥౧౪॥

ఆధారేత్యాదినా శ్లోకేన మూలవిద్యాక్షరైస్త్రిభిర్నవావరణం న్యాసక్రమముపదిశతి। తత్ర ఏకం—ఏకవారమితిశేషః। ఏవం ద్వితీయమిత్యాదీన్యపి వారవాచీని॥౧౫॥ పాణిపాదద్వయే—పాదద్వయే పాదద్వయేచ ఏవం చతుష్టయేపి। ఏకైకస్మిన్మూలమధ్యాగ్రేషు త్రిషు స్థానేషు షష్ఠవారం సప్తమం వారమష్టవారం నవమవారం చ ఏవం పూర్వోక్తైః సహ నవధా న్యసేదిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి—అత్ర ఆధారాదిషు నవసు త్రికోణాకారేషు త్రికేషు ఉద్దిష్టక్రమేణ తత్తత్స్థానేషు త్రిభిర్విద్యాక్షరైర్నవవారం న్యాసం కుర్యాదితి। పూజాజపవిధానారమ్భమధ్యావసానేషు వ్యాపకాన్తమేవైతాన్ ప్రోక్తాన్ న్యాసాన్ కుర్యాదితిసమ్ప్రదాయః॥౧౬॥

భాషా సరస్వతీ వాణీ సంస్కృతా ప్రాకృతా పరా।

ఖడ్గరూపా విత్తరూపా రమ్యాప్యానన్దకౌతుకే॥౧౭॥

ఏతా ఏకాదశ ప్రోక్తా నవయోనిషు పూజయేత్।
బహిరష్టచ్ఛదామ్భోజే బ్రాహ్మ్యాద్యాశ్చ సమర్చయేత్॥౧౮॥

చతురస్రే లోకపాలాన్ శక్తిరూపాంస్తథాఽర్చయేత్।
ఇన్ద్రాగ్నియమరక్షోభిర్వరుణానిలసోమకాన్॥౧౯॥

ఈశానం తద్విధిం ప్రాగాద్యష్టదిక్ష్వధరోత్తరమ్।
శక్త్యన్తైర్నామభిః ప్రాగ్వత్ పూజయేత్ సర్వసిద్ధయే॥౨౦॥

చతురస్రద్వయం కృత్వా ప్రాక్ప్రత్యగ్ద్వారసంయుతమ్।
తన్మధ్యే వృత్తయుగ్మస్థం కుర్యాదష్టచ్ఛదామ్బుజమ్॥౨౧॥

చతుస్త్రిపఞ్చచత్వారిభాగతోనవయోనికమ్।
కృత్వాఽత్ర తాం సమావాహ్య ప్రాగ్వత్సమ్యగథార్చయేత్॥౨౨॥

భాషేత్యాదిభిః సిద్ధయే ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్దేవ్యాః పరివారశక్తీరుద్దిశతి—తత్ర ఆనన్దకౌతుకే—ఆనన్దా కౌతుకా ఇతి చ ద్వే శక్తీ॥౧౭॥ నవయోనిషు—మధ్యయోన్యాన్తు త్రిషు కోణేషు ప్రథమాం దశమీమేకాదశీం చ పూజయేత్॥౧౮॥ తథా—వక్ష్యమాణప్రకారేణ॥౧౯॥ శక్త్యన్తైర్నామభిః—ఇన్ద్రశక్తీత్యాదిప్రాగ్వత్ సప్తాక్షర్యన్తైః॥౨౦॥

చతురస్రద్వయమిత్యాదిభిర్ద్వే ఇత్యన్తైరర్ధ్యద్వైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్నిత్యపూజాచక్రం పూజాక్రమం చోపదిశతి। తత్ర చతుస్త్రిపఞ్చచత్వారిభాగతః—వృత్తవ్యాసస్యేతిశేషః। చత్వారీతి స్వాతన్త్ర్యోక్తిః। ఏతదుక్తం భవతి—వృత్తవ్యాసే ప్రాక్ప్రత్యగ్రూపం బ్రహ్మసూత్రం కృత్వా తత్ షోడశధా విభజ్య ప్రాగాదిచతుస్త్రిపఞ్చాంశేషు చిహ్నాని విధాయ తేషు చిహ్నేషు

త్రిషు తిర్యక్ సూత్రత్రయం వృత్తావసానకం నిష్పాద్య తేషు మధ్యమసూత్రస్య దక్షిణోత్తరవృత్తసన్ధిద్వయమారభ్య బ్రహ్మసూత్రస్య పశ్చిమవృత్తసన్ధ్యవధి సూత్రద్వయమాస్ఫాల్య పశ్చిమసూత్రస్య దక్షిణోత్తరవృత్తసన్ధిద్వయమారభ్య బ్రహ్మసూత్రస్య పూర్వస్యవృత్తసన్ధ్యవధి సూత్రద్వయమాస్ఫాల్య తతః ప్రాక్ సూత్రదక్షిణోత్తరవృత్తసన్ధిద్వయమారభ్య పశ్చిమసూత్రస్య బ్రహ్మసూత్రసన్ధ్యవధిసూత్ర-

ఏకాదశస్వన్తశక్తీ మధ్యయోనేస్తు పార్శ్వయోః।

తథైవ లోకపాలాన్తశక్తీ ద్వారద్వయేఽర్చయేత్ ॥౨౩॥

విశేష ఏష సామాన్యమన్యదర్చనమమ్బికే!।

సప్తాక్షర్యా బలిం దద్యాత్పూజాన్తే కురుకుల్లయా ॥౨౪॥

ఏవం నిత్యార్చనం కుర్యాన్నిత్యహోమం ఘృతేన వై।

ప్రాతః సలిలపానం చ కుర్యాద్విద్యాత్మసిద్ధయే ॥౨౫॥

చన్దనోశీరకర్పూరకస్తూరీరోచనాన్వితైః।

కాశ్మీరకాలాగురుభిర్మృగస్వేదమదైరపి ॥౨౬॥

ద్వయమాస్ఫాల్య ప్రథమాస్ఫాలితం బ్రహ్మసూత్రం సమ్మార్జయేత్। ఏవం కృతే వృత్తస్పృష్టాష్టాస్రకం సుసమం నవయోనిచక్రం నిష్పన్నం భవతి। తద్బహిరష్టదలం పద్మం కృత్వా తద్బాహ్యే ప్రాక్ప్రత్యగ్ద్వారయుక్తం చతురస్రద్వయం కృత్వా తత్ర ఉక్తక్రమేణ తాం పూజయేదితి ॥౨౧॥౨౨॥ ఏకాదశసు—భాషాదిషు శక్తిష్వితిశేషః। అన్తశక్తిం దశమీం ఆనన్దాఖ్యాం శక్తిమేకాదశీం కౌతుకాఖ్యాం శక్తించ। మధ్యయోనేస్తు పార్శ్వయోః—మధ్యస్థాయా యోన్యా ఉత్తరదక్షిణయోః కోణయోరర్చయేత్। ప్రథమాయా భాషాఖ్యాయాః శక్తేర్మధ్యయోన్యగ్రకోణస్థానాం అష్టాస్రపూజనన్తు మధ్యయోనిశక్తిత్రయార్చానన్తరమ్। లోకపాలాన్తశక్తీ—అనన్తబ్రహ్మశక్తీ। ద్వారద్వయే—పూర్వపశ్చిమయోరితి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి—పూర్వద్వారస్య దక్షిణపార్శ్వే ఇన్ద్రశక్తిం ఉత్తరపార్శ్వే అనన్తశక్తిం పశ్చిమద్వారే దక్షిణపార్శ్వే వరుణశక్తిం ఉత్తరపార్శ్వే బ్రహ్మశక్తిం అన్యాశ్చ తత్తద్దిక్షు సమర్చయేదితి ॥౧౩॥ విశేష ఏషః—మధ్యయోనేస్తు పార్శ్వయోరిత్యాద్యుక్తః। అత్ర అష్టచ్ఛదే పద్మే నవయోనిషు చ

అగ్రాదారభ్య ప్రాదక్షిణ్యేన పూజయేత్। చతురస్రేతు ఉక్తక్రమేణ పూర్వద్వారమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యేనార్చయేదితి యావత్। సామాన్యం పూర్వోక్తవదిత్యర్థః॥॥౨౪॥ ఏవం—ఉక్తప్రకారేణ।

ప్రాతరిత్యాదినా శ్లోకోత్తరార్ద్ధేన జ్ఞానసిద్ధ్యుపాయముపదిశతి—తత్ర విద్యాత్మసిద్ధయే—కేవలయా అనయా కులసున్దరీవిద్యయా త్రివారజప్తచులుకసలిలపానేన సమ్యక్ జ్ఞానసిద్ధ్యాత్మశుద్ధిఃస్యాదితి యావత్॥౨౫॥

చన్దనేత్యాదినా సిద్ధయే ఇత్యన్తేనాధ్యర్ద్ధేన శ్లోకద్వయేన సాధకస్య పూజారమ్భే గుణవిధానం దేవీపూజాగన్ధద్రవ్యాణి చోపదిశతి। తత్ర మృగస్వేదమద్రైః—మృగస్వేద్రైః

ఆలిప్తగాత్రో దృష్టాన్తఃకరణోమౌనమాస్థితః।

చిత్రభూషామ్బరః స్రగ్వీ జపేద్విద్యాం నిశాముఖే॥౨౭॥

పూజయేచ్చ శివామేత్రైర్గన్ధైః సర్వార్థసిద్ధయే।

సర్వాభిరపి నిత్యాభిః ప్రాతర్మాతృకయా సమమ్॥౨౮॥

త్రిజప్తాభిః పిబేత్తోయం తథా వాక్సిద్ధయే శివే!।

అన్యైరపి చ మన్త్రైస్తైర్విద్యాభిస్తత్త్వసిద్ధ్యతి॥౨౯॥

ప్రాగ్వల్లక్షత్రయం జప్త్వా తద్దశాంశం చ తర్పయేత్।

సుగన్ధిసలిలైర్హోమం తావత్త్రిమధురాప్లుతైః॥౩౦॥

పాలాశపుష్పైర్వికచైరదుష్టైరవిఖణ్డితైః।

సిద్ధవిద్యా(?)పునః కుర్యాత్కామ్యకర్మాణి సాధకః॥౩౧॥

దేవ్యా వర్ణవిభేదేన ఫలభేదాః సమీరితాః।

విద్యాస్వరూపభేదాఽస్తు శృణు వక్ష్యే యథావిధి॥౩౭॥

మృగమదైశ్చ॥౨౬॥ హృష్టాన్తఃకరణః—దేవతాహంభావనయేతి శేషః। పూజయేచ్చ చకారేణ। నిశాముఖే ఇత్యాకృష్యతే। ఏతైర్గన్ధైః—చన్దనాదిభిః దశవిధైర్ద్రవ్యైః॥౨౭॥

సర్వాభిరిత్యాదినా ప్రసిధ్యతీత్యన్తేనార్ధాద్యేన చైకేన శ్లోకేన సర్వనిత్యాభిరన్యవిద్యాభిః సర్వమన్త్రైశ్చ వాక్సిద్ధిప్రయోగముపదిశతి। తత్ర సర్వాభిః—షోడశభిరితిశేషః॥౨౮॥ విద్యాభిః—అన్యాభిరితి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రాతఃసన్ధ్యావిధ్యవసానే చులుకేనోదకమాదాయ తన్మధ్యే వక్ష్యమాణం మాతృకాయన్త్రం విభావ్య మాతృకామకారాదిక్షకారాన్తామేకపఞ్చాశదక్షరాం ప్రత్యక్షరం బిన్దుమతీం త్రివారం సంజప్య పశ్చాత్ స్వాభిమతాం నిత్యామన్యాం విద్యాం మన్త్రం వా త్రివారం సఞ్జప్య తత్సలిలమమృతమయం భావయన్ మూలాధారాత్ జిహ్వాగ్రాన్తాం సరస్వతీంనాక్షీం దీపశిఖాకారాం ధ్యాత్వా తస్యాం హోమధియా ఆచామేత్। ఏవం ప్రతిదివసం ప్రాతర్విదధతశ్చతుర్విధం పాణ్డిత్యం స్వాత్మజ్ఞానఞ్చ నియతం భవతీత్యుపహ్వరః సమ్ప్రదాయార్థః॥౨౯॥

ప్రాగ్వదిత్యాదినా సాధక ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన విద్యాసాధనప్రకారముపదిశతి। తత్ర ప్రాగ్వత్—లలితావత్। తావత్—తద్దశాంశమ్॥౩౦॥ అదుష్టైః—కృమ్యాద్యనుపహతైః। అవిఖణ్డితైః—వృత్తస్థైః॥౩౧॥

త్రయీమయత్వం విద్యాయా స్తథా వ్యఞ్జనసఙ్గమాత్।

వాచ్యవాచకరూపస్య ప్రపఞ్చస్యామితాత్మనః॥౩౩॥

కారణత్త్వం పరాత్మత్త్వమమేయత్త్వం చ వై క్రమాత్।

కథయామి శృణు ప్రాజ్ఞే! విధివిస్తరవైభవాః॥౩౪॥

అకారాదిః సామవేదోఽఋుగ్వేదశ్చ తదాదికః।

యజుర్వేద ఇకారాదిస్తేషాం సంయోగతః శుచిః ॥౩౫॥

తన్నిష్పత్తిం శృణు ప్రాజ్ఞే! ప్రోక్తం పూర్వాపరక్రమాత్।
విలిఖ్య యోజయేత్పూర్వం శబ్దశాస్త్రానుసారతః॥౩౬॥

గుణసన్ధ్యా ఋగ్యజుషాం తత స్తేనాపరం తథా।
వృద్ధిసన్ధ్యా సమాయుజ్యాదిత్యుత్పన్నం శుచేర్వపుః॥౩౭॥

తేన త్రయీమయీవిద్యాకార్యకారణయోగతః।
ఆద్యక్షరప్రసూతాని సర్వాణ్యన్యాని యేన వై॥౩౮॥

దేవ్యా ఇత్యాదిభిర్వైభవా ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్విద్యావ్యాప్తివైభవాదికం ప్రస్తౌతి। తత్ర దేవ్యా వర్ణవిభేదేన—సితాం కేవలవాక్సిద్ధ్యై ఇత్యాదిపూర్వోక్తేన దేవీరూపవర్ణభేదేన॥౩౨॥ త్రయీమయత్వం—వేదమయత్వమ్। విద్యాయాః—కులసున్దర్యా ఇతి శేషః। వాచ్యవాచకరూపస్య—శబ్దాత్మనా అర్థాత్మనా చ॥౩౩॥ పరాత్మాత్త్వం—పరమోత్కృష్టత్త్వమ్। అమేయత్త్వం—దేశకాలాకారైరనియన్త్రితత్త్వమ్॥౩౪॥

అకారాదిరిత్యాదిభిర్వై ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్విద్యాయాః ప్రథమకూటస్య వాగ్మయస్య త్రయీమయత్వముపదిశతి। తత్ర ఏతదుక్తం భవతి—సామవేదస్యాదిభూతమకారం తత్పార్శ్వే ఋగ్వేదస్యాదిభూమకారమ్। ఉభయోరప్యుపరి యజుర్వేదస్యాదిభూతమికారం చ విలిఖ్య పూర్వేణాకారేణ (ఉ) ఇకారయోగాత్ గుణసన్ధ్యా ఏకారం ఉక్తరేఖేణాకారేణ తేనైవ ఏకారేణ చోక్తప్రకారేణ వృద్ధిసన్ధ్యా ఏకారం చ నిష్పాద్య ఏవం త్రయీప్రథమాక్షరనిష్పన్నత్వాదైకారస్య త్రయ్యాః ప్రథమాక్షరత ఏవ ఉపరితనయోరక్షరసన్దర్భస్య బీజాఙ్కురవత్ తేషాం కారణత్వాత్ తన్మయత్వాదైకారస్య చ త్రయీమయత్వముక్తమితి॥౩౫॥౩౬॥౩౭॥౩౮॥

మధ్యమార్గగతప్రాణా వ్యఞ్జనాదేస్తు మాతృకా।
ప్రాగ్వత్కారణకార్యత్వయోగాద్వాచకరూపకమ్॥౩౯॥

తదర్ణకరసాయోగా భూతాదిత్వేన వాచ్యతా।
ఇతి వాచకవాచ్యత్వరూపాద్విశ్వాత్మతోదితా॥౪౦॥

పరారూపం తృతీయేన త్రింశ(త్తో)కోక్తం త్రికాత్మకమ్।
ఏవమేషా విశ్వమయీ విద్యారూపభిదాః శుభాః॥౪౧॥

శుచిరాద్యా వాక్స్వరూపా ద్వితీయా వహ్నిరీరితా।
విన్దుసర్గాత్మనోరైక్యరూపా సాత్వావయోర్వపుః॥౪౨॥

మధ్యమేత్యాదినా ఉదితా ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన విద్యాయా విశిష్టసన్దర్భరూపం త్రయీమయత్వముక్కా అశేషశబ్దానామశేషార్థానాం చాన్యోన్యవ్యాప్తిరూపతాం విద్యాయాశ్చ ఐక్యముపదిశతి। తత్ర ఏతదుక్తం భవతి—విద్యాయా ద్వితీయాక్షరగతకకారలకారయోర్మధ్యే వ్యఞ్జనాత్మమాతృకాదిభూతత్వాత్కకారస్య పఞ్చభూతాదిస్తృతీయఖణ్డస్య తస్యా స్తత్రోక్తం వ్యఞ్జనస్య జ్ఞేయరూపత్త్వం అచాం జ్ఞానరూపత్వం విసర్జనీయస్య జ్ఞాతృరూపత్వం ఏవం జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయరూపత్రికాత్మకవిశ్వాత్మకత్త్వమస్యాస్తృతీయఖణ్డస్యాప్యుక్తభూతపృథివ్యక్షరాత్మకత్వాల్లకారస్య-చైవమాదిగ్రహణబలాదశేషః శబ్దఃశేషః పఞ్చభూతాత్మకోవాచ్యవాచకరూపః ప్రపఞ్చశ్చ ఏవమభిన్నరూపోఽనయా విద్యయా వ్యాప్త ఇతి॥౩౯॥౪౦॥

పరారూపమిత్యాదినా శ్లోకేన పూర్వం విద్యాయాః ప్రథమద్వితీయాక్షరవ్యాప్తిముపదిశ్య తృతీయాక్షరవ్యాప్త్యాదికముపదిశతి। తత్ర—ఏతదుక్తం భవతి—
ప్రాగుపదిష్టత్రింశికాఖ్యాగమప్రోక్తపరావిద్యారూపత్వాత్ (అస్యావిద్యాయాస్తృతీయఖణ్డస్య తస్యాస్తత్రోక్తం వ్యఞ్జనస్య జ్ఞేయరూపత్వం చోక్తజ్ఞానరూపత్త్వం విసర్జనీయస్య జ్ఞాతృరూపత్వం చ, ఏవం జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయరూపత్రికాత్మకవిష్వాత్మకత్వమస్యాస్తృతీయఖణ్డస్యాప్యుక్తమితి) ఏవమస్యా విద్యాయాఃత్రిభిఃఖణ్డైస్త్రిప్రకారతోఽశేషవిశ్వాత్మతా ప్రతిపాదితా। ఏవం రూపతోమేయత్వం చ సుప్రతిపాదితత్వాద్వ్యక్తం తేన అనయా విద్యయా నాసాధ్యమస్తి సత్సమ్ప్రదాయతః సాధకస్యేత్యర్థః। రూపభిదా—అస్యా విద్యాయాః స్వరూపభేదాన్ శృణుఇత్యర్థః॥౪౧॥

శుచిరిత్యాదిభిరాత్మికా ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః సకలత్రైపురవిద్యారాశికన్దభూతాం సఙ్కేతవిద్యాఖ్యపరమరహస్యభూతాం విద్యాముపదిశతి—తత్ర శుచిరాద్యా వాక్స్వరూపా

తేన బీజేన విశ్వాత్మరూపా సా సమ్యగీరితా।
వనం తృతీయమాఖ్యాతం మాయయా స్వేన వా యుతమ్॥౪౩॥

ఏషా త్రైపురకందా స్యాత్సఙ్కేతేతి నిగద్యతే।
జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయదోషగుణతేజస్త్రయాత్మికా॥౪౪॥

అస్యాస్తు మధ్యమే బీజే రసాప్రాణనియోజనాత్।
వాచ్యవాచకరూపాత్మా ప్రపఞ్చస్య హి కారణే॥౪౫॥

తృతీయే హృత్సమాయోగాత్ త్రికవిశ్వాత్మతోదితా।
హంసహృద్యాగతస్తేషు జఙ్గమా స్థావరాత్మతా॥౪౬॥

ఏకద్వ్యాదిసమాయోగాద్వ్యఞ్జనానాం తథా త్రిషు।
జ్ఞాతుం న శక్యతే సంఖ్యా విద్యానాం పరమేశ్వరి!॥౪౭॥

ప్రథమా వాగ్భవాఖ్యా ద్వాదశస్వరవిగ్రహా। ద్వితీయా వహ్నిః—సకలమాతృకాక్షరకారణభూతవిన్దువిసర్జనీయైక్యరూపశివశక్త్యాత్మకశ్చతుర్దస్వరః॥౪౨॥ తేన బీజేన—తుర్యస్వరూపేణ। విశ్వాత్మరూపా సా—ప్రతిపాదితశివశక్తిరూపేణ చతుర్దస్వరేణ సా విద్యా విశ్వాత్మరూపా ప్రోక్తేత్యర్థః। వనం తృతీయమ్—కేవలఞ్చతుర్దశస్వరాస్తృతీయా విద్యా। మాయయా స్వేన వా—విసర్జనీయేన విన్దునా వేత్యర్థః॥౪౩॥ త్రైపురకన్దేతి సఙ్కేతేతిచాస్యావిద్యాయాః సంజ్ఞేతి। తత్ర కన్దవత్కన్దత్త్వమ్। అస్యా విద్యాయాస్త్రిషు ఖణ్డేషు వక్ష్యమాణైకద్వ్యాదివ్యఞ్జనయోగసమ్భూతానామసఙ్ఖ్యానాం త్రైపురవిద్యారాశీనాం మూలభూతేత్యర్థః।జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయదోషగుణతేజస్త్రయాత్మికా। ఏతదుక్తం భవతి—

జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయాత్మత్వేన వాతపిత్తశ్లేష్మరూపత్వేనాగ్నిసూర్యసోమాత్మకత్వేన చాశేషం విశ్వం సమ్పూర్యావతిష్ఠత ఇతి ॥౪౪॥

అస్యా ఇత్యాదినా ఆత్మతాఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన అస్యావిద్యాయా మధ్యమే కకారలకారయోగాదుపరమే సకారయోగాచ్చ ప్రాగుపదిష్టాం సవ్యాప్తిం త్రిఖణ్డేషు హకారసకారయోగాత్ వ్యాప్తివాసనాం చోపదిశతి। తత్ర అస్యాః సఙ్కేతవిద్యాయాః కారణేతి స్వాతన్త్ర్యోక్తిః। కారణతేత్యర్థః॥౨౫॥ త్రికవిశ్వాత్మతా—జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయాత్మరూపవిశ్వాత్మతా। తేషు—త్రిషు కూటేష్వితిశేషః। జఙ్గమస్థావరాత్మతా। ఏతదుక్తం భవతి। తేషు త్రిషు బీజేషు ప్రత్యేకం భకారసకారసంయోగాత్ అస్యాశ్చ సఙ్కేతవిద్యాయా జఙ్గమస్థావరాత్మత్వవాసనోక్తేతి॥౪౬॥

ఏవం సాఽనన్తవిభవా తాం నిఃశేషం వదేత్కథమ్।
తథాపి భక్తసన్త్రాణహేతోః కాఞ్చన వచ్మి తే॥౪౮॥

ఆయుర్లక్ష్మీకీర్తిభోగసౌన్దర్యారోగ్యదాయికా।
ఐహికాముష్మికజ్ఞానమయీ సకలసిద్ధిదా॥౪౯॥

విద్యాయాః కులసున్దర్యా హంసయోగాత్త్రిషు క్రమాత్।
విజయాఖ్యా మహావిద్యా విశ్వసంత్రాణతత్పరా॥౫౦॥

హృత్సమాయోగత స్తేషు జీవాఖ్యా విశ్వచిన్మయీ।
ద్వయోర్నియోజనాత్తేషు జాయతే (సా) ఆవయోర్వపుః॥౫౧॥

హృదాదిస్త్వన్మయీ విద్యా హంసాదిర్మన్మయో మనుః।
తేషు దాహసమాయోగాద్విశ్వాఖ్యా విశ్వవిగ్రహా॥౫౨॥

ఏకద్వేత్యాదినా శ్లోకేన తస్యాః సఙ్కేతవిద్యాయా ఏకద్వ్యాదివ్యఞ్జనయోగాదినాఽసఙ్ఖ్యాతరూపత్వముపదిశతి। తత్ర ఏతదుక్తం భవతి—తస్యాః సఙ్కేతవిద్యాయా స్త్రిషుఖణ్డేషు ద్వితీయతృతీయవిధురం ప్రథమే వా ప్రథమతృతీయవిధురం ద్వితీయే వా ప్రథమద్వితీయవిధురం తృతీయే వా తేష్వన్యతమవిధురమితరయోర్వా సమస్తేషు వా కాదిక్షాన్తాక్షరాణాం పఞ్చత్రింశత్సఙ్ఖ్యాకానాం క్రమవ్యుత్క్రమాపక్రమ ఏకద్వ్యాదిసమాయోగాత్ యా విద్యాః సంభవన్తి తాసాం సంఖ్యాస్వరూపం జ్ఞాతుం వక్తుం వా న కేనాపి శక్యమితి॥౪౭॥

ఏవమిత్యాదినా సిద్ధిదా ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన ఉక్తవక్ష్యమాణాస్త్రైపురరత్నభూతాఖిద్యాస్తవనముఖేన ప్రస్తౌతి। తత్ర సా—సఙ్కేతవిద్యా। తాం—ఏకద్వ్యాదిసమ్భూతామ్। అసఙ్ఖ్యాతా విద్యాః। కాఞ్చన—ప్రధానభూతామ్। ఐహికాముష్మికజ్ఞానమయీ ఇత్యుక్త్యా అసమీచీనతద్ద్వయప్రతిపాదకవిద్యాభ్యోవిశేషయతి॥౪౯॥

విద్యాయా ఇత్యాదిభిః స్మృతా ఇత్యన్తైః షడ్భిర్శ్లోకైరేకాదశవిద్యాస్వరూపోపదేశం సమ్భూయోక్తానాం త్రైపురరత్నభూతానాం విద్యానాం సఙ్ఖ్యానిగమనం చ కరోతి। తత్ర ఏతదుక్తం భవతి—కులసున్దర్యాస్త్రిషు ఖణ్డేషూపరి ప్రత్యేకం హకారయోజనాద్విజయాఖ్యా సర్వేషామైహికాముష్మికజ్ఞానప్రదానాత్ సర్వరక్షాకరోవిద్యా॥౫౦॥ తేషు హకారమపాస్య తత్ర మకారయోజనాత్ విశ్వచైతన్యరూపిణో (బీజా) జీవాఖ్యావిద్యా॥౫౨॥ తేషు తత్ర హకారపూర్వసకారయోజనాత్ మన్త్రాఖ్యోమన్త్రః మకారపూర్వహకారయోజనాత్ విద్యాఖ్యావిద్యా తేషు త్రిషు

ప్రత్యేకం శక్తిపుటితా విద్యా విశ్వవిమోహినీ।

ఖేచరామ్బురసోపేతమాయాభ్యాం పుటితా తు సా॥౫౩॥

త్రిపురామృతసంజ్ఞా సా సర్వాప్యయనవిగ్రహా।

మాయాద్యా మోహినీ ప్రోక్తా తన్మధ్యా క్షోభిణీ మతా॥౫౪॥

తదన్తా క్లేనిదీఖ్యాతా వాతాదిస్యాన్మహోదయా।

త్రయోదశేతి కథితాస్త్రిపురా(రినమ)విధయః స్మృతాః ॥౫౫॥

ఆసాం క్రమవిపర్యాసజాతావిద్యాష్టసప్తతిః।
తాసాం విధానం తే ప్రోక్తమశేషం లక్షసాగరే ॥౫౬॥

సమ్పత్కరీతి కాప్యస్తి విద్యా సాఽచిన్త్యవైభవా।
తాం వక్ష్యే శృణు దేవేశి! సాధకాభీష్టసిద్ధయే ॥౫౭॥

కూటేషు ప్రథమే హకారసకారయోరధస్తాదన్త్యయోర్వ్యఞ్జనాన్తేరేచ ఫయోజనాత్ విశ్వమయీ విశ్వాఖ్యావిద్యా ॥౫౨॥ కేవలక్రభే సున్దర్యాస్త్రిఖణ్డాని ప్రత్యేకం హృల్లేఖాభ్యాం పుటయేత్। సా విశ్వమోహినీ విద్యా ॥౫౩॥ పునరపి తస్యా ఏవ హృల్లేఖా(ల్లేకారా)భ్యాం పుటనాత్ త్రిపురామృతాఖ్యా విద్యా ॥౫౪॥ తత్త్వజ్ఞానాత్ సర్వలాభాత్ (సంయోగ) సంపోషణవిగ్రహా। తస్యాః కులసున్దర్యాః ప్రథమకూటమపాస్య తత్ర హృల్లేఖాయోజనాత్ మోహినీనామవిద్యా। తథా— మధ్యమఖణ్డమపాస్య తత్ర హృల్లేఖాయా నియోజనాత్ క్షోభిణీనామ విద్యా। తద్వత్చరమఖణ్డస్థానే హృల్లేఖానియోజనాత్ క్లేదినీనామ విద్యా। పునస్తస్యాః కులసున్దర్యాః ప్రథమఖణ్డమపాస్య తత్ర అకారయోజనాత్ మహోదయాఖ్యా విద్యా। ఏవం త్రిపురాకన్దాఖ్యా సఙ్కేతవిద్యా తదువకులసున్దరీవిద్యాభ్యాం సమేతా విజయాదికామహోదయాన్తా ఏకాదశవిద్యాః సమ్భూయ త్రయోదశవిద్యాః త్రిపురారత్నాఖ్యాః సమీరితా ఇతి ॥౫౫॥

ఆసామిత్యాదినా శ్లోకేన తాసాం త్రయోదశవిద్యానాం పఞ్చత్రింశత్పటలోక్తక్రమాపక్రమవ్యుత్క్రమయోగాన్ ప్రత్యేకం షట్భేదతః సమ్భూయ అష్టసప్తతిసఙ్ఖ్యాతా విద్యాస్తాసాం ప్రపఞ్చితం విధానం లక్షసాగరాఖ్యాగమే సముపదిష్టమితి చోపదిశతి ॥౫౬॥

సంపత్కరీత్యాదిభిః సమున్నయేదిత్యన్తైనైకాదశభిః శ్లోకైస్తత్ప్రస్తావపూర్వంమన్వర్థ సంజ్ఞసమ్పత్కరీవిద్యోపదేశం తద్ధ్యానోపదేశం తద్విధానోపదేశం పూర్వోక్తాష్టసప్తతివిద్యానాముపాస్తిక్రమం చ కరోతి। తత్ర ప్రాణోరసామరుద్వహ్నిస్వయోగాదాద్యమీరితం—కకార-

ప్రాణోరసామరుద్వహ్నిస్వయోగాదాద్యమీరిత(ా)మ్।
వాతేన చ చరస్వాభ్యాం ద్వితీయమపి పార్వతి! ॥౫౮॥

హంసహృద్వనమాయాభిస్తృతీయం పరమేశ్వరి!।
ఏవం త్రివర్ణా సా విద్యా విధానం చాథ కథ్యతే॥౫౯॥

తృతీయబీజేనాఙ్గాని దీర్ఘస్వరయుజా క్రమాత్।
కుర్యాత్కరాఙ్గయోః ప్రాగ్వదిత్థం ధ్యాయేచ్చ తాం తతః॥౬౦॥

దాడ఼ిమీకేసరప్రఖ్యదేహవాసోవిభూషణామ్।
చతుర్భుజాం త్రినయనాం ప్రసన్నస్మేరవక్త్రకామ్॥౬౧॥

రత్నాభిషేకసమ్పన్నామష్టపత్రాబ్జమధ్యగే।
త్రికోణే స్వస్తికాసీనాం కరుణానన్దమన్దిరామ్॥౬౨॥

ప్రబాలాక్షస్రజం రత్నచషకం రత్నపూరితమ్।
పుస్తకం చ వరం(దం) హస్తైర్దధానాం సర్వమఙ్గలామ్॥౬౩॥

అకారాదిసకారాన్తషోడ఼శత్రయకల్పితే।
కులాసనే హలక్షార్ణమధ్యే తద్విద్యయాఽన్వితే॥౬౪॥

లకారఆకారఈకారవిన్దుభిస్తస్యాః ప్రథమం కూటముక్తమితి యావత్। అత్ర ఆకార ఈకారయోర్గుణసన్ధిర్న భవతి। వాతేన చ చరస్వాభ్యాం ద్వితీయమ్—అకారఏకారబిన్దుభిర్ద్వితీయం కూటమ్। అత్రాపి వృద్ధిసన్ధిర్న భవతి॥౫౭॥౫౮॥ హంసహృద్వనమాయాభిస్తృతీయమ్—హకారమకారఔకారవిసర్జనీయైస్తృతీయం కూటమ్। పరమేశ్వరీతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౫౯॥ కరాఙ్గయోః—కరాఙ్గన్యాసయోః। విన్దుయుక్తేన

దీర్ఘస్వరయుజా తృతీయబీజేన కుర్యాదిత్యర్థః। ఇత్థం—వక్ష్యమాణప్రకారేణ ॥౬౦॥౬౧॥ స్వస్తికామీనాం—స్వస్తికసంజ్ఞకేన ఆమనేన స్థితామ్। మన్దిరామితి స్వాతన్త్ర్యోక్తిః—మన్దిరమిత్యర్థః॥౬౨॥ కరేషు దక్షిణోర్ధ్వాది వామాధరాన్తం ధార్యాణి పార్శ్వక్రమేణ కల్పయేత్ ॥౬౩॥ అకారాదిమకారాన్తషోడశత్రయకల్పితే—అకారకకారథకారోపక్రమవిసర్గనీయతకారమకారావసానత్రిరేఖా సర్వత్ర త్రికోణక్లృప్తిః తన్మధ్యే శిష్టహలాక్షిద్వయాక్షాదిశబ్దార్థప్రపఞ్చవిగ్రహా పరమా శక్తిః స్థితేతి। శక్తిమన్త్రేషు పరమోపహ్వరః సమ్ప్రదాయార్థః। కులాసనం నామ ఏవం విశిష్టం చక్రం త్రికోణమ్। తద్విద్యయాऽన్వితే

సమావాహ్యార్ఘ్యసఙ్కల్పపూర్వం తామర్చయేత్క్రమాత్।

మధ్యే త్రికోణకోణేషు రతిప్రీతిమనోభవాన్(మ)॥౬౪॥

అగ్రాదిసవ్యగాస్తద్వదష్టపత్త్రేషు మాతరః।

చతురస్రే లోకపాలాన్ ప్రాగ్వచ్ఛక్తీః సమర్చయేత్॥౬౬॥

విధానమష్టసప్తత్యా ఇతి సమ్యక్సమీరితమ్।

వలిద్వయం చ హోమం చ ప్రాగ్వదన్యత్ సమున్నయేత్॥౬౭॥

చతుర్గుణచతుర్థాంశస్వసమాననియోజితే।

బ్రాహ్మీరసవచాదుగ్ధే శృతం సర్పిస్త్రిభిర్దినైః॥౬౮॥

—తద్విద్యయా సహితే। ఏతత్కులాసనవిశేషణమ్॥౬౪॥ అర్ఘసఙ్కల్పః ప్రాగ్వత్॥౬౫॥ సవ్యగాః—వామావర్తక్రమేణ। తద్వత్—అగ్రాదివామావర్తక్రమేణ। అష్టమాతరః—బ్రాహ్మ్యాద్యాః ప్రాగ్వత్। శక్తీః—శక్తిరూపాన్ ప్రాగాదిస్థితానిత్యర్థః॥౬౬॥ అష్టసప్తత్యా విద్యానామితిశేషః। అష్టసప్తతివిధానాం విద్యానామేతదేవ విధానమిత్యర్థః। బలిద్వయం ఆద్యన్తయోరితిశేషః। హోమం—నిత్యహోమం ప్రాగ్వత్। ఏతదుక్తం భవతి—పూజాదౌ షోడశాక్షరేణ మన్త్రేణావసానే కురుకుల్లాసప్తాక్షర్యా చ ప్రోక్తక్రమేణ బలిద్వయం దత్త్వా నిత్యపూజాక్రమతో హోమం కుర్యాదితి। అన్యత్—ఆద్యన్తయోర్మన్త్రాణాం బీజద్వయసప్తాక్షరీయోజనాది। ఆసాం నిత్యసపర్యాచక్రవిరచనాక్రమో యథా—ప్రాక్ప్రత్యగ్ద్వారోపేతం

సమచతురస్రద్వయం విధాయ తదన్తరష్టదలం పద్మం విధాయ తత్కర్ణికాయాం యథామానం సమత్రిరేఖాం యోనిం విధాయ తత్ర ప్రోక్తక్రమేణ ప్రోక్తాః శక్తీః పూజయేదితి ॥౬౭॥

చతుర్గుణేత్యాదినా కవిరిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన బ్రాహ్మీఘృతోత్పాదనవిధిం తేన ఘృతేన మూకస్య వాక్సిద్ధిప్రయోగం చోపదిశతి—తత్ర బ్రాహ్మీవ చే గురుముఖాదవగన్తవ్యే। సర్పిః—ఘృతమ్। ఏతదుక్తం భవతి—సమ్పాదనీయఘృతమానస్య చతుర్గుణం బ్రాహ్మీస్వరసమానం ఘృతమానచతుర్థాంశం వచామానం ఘృతమానసమానం క్షీరం ఏవముక్తమానక్రమేణ చత్వారి సంయోజ్య త్రిభిర్దినైర్మృద్వగ్నినా సమ్పాచ్య చిక్కణఘృతభాణ్డే సంశోధ్యావతార్య శిశిరే తస్మిన్వక్ష్యమాణమాతృకాయన్త్రం రజతపట్టేవిధాయ కృతప్రాణప్రతిష్ఠం తద్యన్త్రమస్మిన్ ఘృతే నిక్షిప్య కుశదూర్వాదర్భేష్వన్యతమేన ఘృతం సంస్పృశన్ సవిన్దుకాం మాతృకామయుతవారం

సయన్త్రం మాతృకావిద్యాజప్తం త్వయుతమాదరాత్।

దినశోవిలిహేత్పాతరబ్దాన్మూకోభవేత్ కవిః॥౬౯॥

శివో౽మ్బికా కుమారశ్చ విధిర్విష్ణుస్తథా రమా।

కుబేరోరవిచన్ద్రారజ్ఞాగురూసితసౌరయః॥౭౦॥

వారేశాస్తేషు వారేషు తాంస్తు తద్దినవిద్యయా।

నామసప్తాక్షరీయుక్త్యా పూజయేత్తర్పయేద్ధునేత్॥౭౧॥

వర్ణౌషధిసముత్థేన భస్మనా మన్త్రితేన తు।

మాతృకాన్యాససహితం స్పృశేద్రక్షాకృతే మనుమ్॥౭౨॥

విశేషతో మహీపానామార్తానాం చ విధిం చరేత్।

తేన తే సుఖినోభూయః సాన్వయా యావదాయుషమ్॥౭౩॥

జపిత్వా పశ్చాత్ ప్రోక్తవిద్యాస్వన్యతమాం(చ) తత్సంఖ్యం జపిత్వా సురక్షితం నిక్షిప్య క్వచిత్త్రిసన్ధ్యం మాతృకయా విద్యయా చ సమర్చయేత్। ప్రాతః ప్రాతః మాతృకావిద్యాభ్యాం త్రివార మభిజప్తం నిష్కత్రయమానం తద్ఘృతం లిహతః సంవత్సరాత్ ప్రోక్తఫలసిద్ధిరితి॥౬౮॥౬౯॥

శివ ఇత్యాది హునేదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన అర్కాదిసప్తవారాణాం ప్రతివారం దేవతాద్వయం తత్పూజాదికం తత్ప్రయోజనం చోపదిశతి। తత్ర రమా—లక్ష్మీః। ఆరః—భౌమః। సితసౌరయ ఇతి స్వాతన్త్ర్యాత్। సితసౌరీత్యర్థః। సితః—శుక్రః॥౭౦॥ తేషు సప్తస్వర్కాదిష్వితి శేషః। తాన్—వారేశాన్। ద్వివిధాన్। తత్తద్దినజవిద్యయాతత్తద్దిననిత్యావిద్యయా। నామసప్తాక్షరీయుక్త్యా—తత్తన్నామ తదన్తే చ సప్తాక్షరీయుక్తేత్యర్థః। హునేత్—జుహుయాత్। తేన వాఞ్ఛితసిద్ధిః స్యాదితి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి—అర్కాదిషు సప్తసు వారేషు ప్రతివారం ప్రోక్తాన్ ద్వివిధాన్ వారేశాన్ ప్రోక్తక్రమేణ ద్వౌ ద్వౌ తత్తద్దిననిత్యావిద్యాయుక్తేన సప్తాక్షర్యన్తేన తత్తన్నామమన్త్రేణ తత్తన్మణ్డలే పూజాతర్పణహోమాదినా వాఞ్ఛితసిద్ధిరితి॥౭౧॥

వర్ణౌషధీత్యాదినా యావదాయుషమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన వక్ష్యమాణవిద్యయా మాతృకావర్ణౌషధిభస్మనా మాతృకాయన్త్రలేఖనప్రాణప్రతిష్ఠాపురఃసరం విద్యామాతృకాభిజప్తేన విద్యయా సమేతయా మాతృకయా వక్ష్యమాణమాతృకాక్షరస్థానేషు క్రమేణ సన్ధ్యయోః స్పర్శతః సర్వాపద్భ్యో రక్షా భవతి సర్వేషామిత్యుపదిశతి॥౭౨॥౭౩॥

క్రూరేషు వ్యాధిషు ప్రాప్తేష్వభ్యర్చ్యైవం తు మణ్డలే।

నవకోష్ఠే నవ ప్రోక్తాన్ రాహుకేతుసమన్వితాన్॥౭౪॥

మధ్యేఽర్కయమపాశీన్దువహ్నిరక్షోఽనిలే(స్వ)పరే।

కోష్ఠేతాంస్త్రైర్యజేత్సద్యోముక్తరోగః సుఖీ భవేత్॥౭౫॥

గ్రహార్త్యేషు రిపుక్లేశే దుర్భిక్షే త్రివిధే తథా।

ఉత్పాతే సమరోద్యోగే కుర్యాదుక్తార్చనాదికమ్॥౭౬॥

సమ్పూజ్య తద్విదాం సమ్యగ్దద్యాఙ్గాం స్వర్ణమమ్బరమ్।
తేన సర్వాపదున్ముక్తః సుఖీ జీవతి భూతలే॥౭౭॥

బ్రూహి మే మాతృకాన్యాసం తద్యన్త్రం పరమేశ్వర!।
కథయామి ఇయం తేఽద్య వక్ష్యే తత్పటలేఽఖిలమ్॥౭౮॥

హ్రస్వదీర్ఘస్వరద్వన్ద్వపుటితైః షణ్ఢవర్జితైః।
కుర్యాదఙ్గాని షడఙ్వర్గైః పఞ్చపఞ్చదశాక్షరైః॥౭౯॥

క్రూరేష్విత్యాదిభిర్భూతలే ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్నవగ్రహపూజయా విపత్తారణముపదిశతి। తత్ర—ఏవం—అష్టావింశపటలవక్ష్యమాణప్రకారతః। మణ్డలే నవకోష్ఠగతే—తత్తన్మణ్డలే ఇత్యర్థః॥౭౪॥ మధ్యేత్యాదినా గ్రహాణాం వక్ష్యమాణం దిగ్విభాగం స్మారయతి। శుభాశుభక్రమాత్। తాన్—నవగ్రహాన్। తైః—ఉక్తప్రకారైర్దిననిత్యాసప్తాక్షరీమధ్యగతైర్నవభిర్నామమన్త్రైః॥౭౫॥ త్రివిధే ఇత్యస్య ఉత్పాతే ఇత్యత్రాన్వయః॥౭౬॥తద్విదాం—విద్యావిదామ్। గాం—ధేనుమ్। తేన—అర్చనాదినా। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాక్ప్రత్యక్దక్షిణోదగగ్రైశ్చతుర్భిః సూత్రైః సమాన్తరాలం నవకోష్ఠాని నిష్పాద్య తేషూక్తక్రమేణ నవగ్రహాణాం అష్టావింశపటలవక్ష్యమాణాని మణ్డలాని విధాయ తత్ర తత్తద్దిననిత్యాసప్తాక్షరీమధ్యగతైస్తత్తన్నామమన్త్రైర్నవభిః పూజాతర్పణహోమాదినా తద్విద్యావిదాం సమ్పూజనస్వర్ణాదిదానేన సర్వాపద్భ్యోవిముక్తః సుఖీ భవతీతి॥౭౭॥

బ్రూహీత్యాదిభిర్న్యసేదిత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకైర్మాతృకాషడఙ్గన్యాసాదికం మాతృకాన్యాసం చోపదిశతి। తత్ర తద్యన్త్రం—మాతృకాయన్త్రమ్। ద్వయం—న్యాసం యన్త్రం చ। అద్య అస్మిన్ పటలే। తత్పటలే—మాతృకాపటలే। అఖిలం—అన్యదితిశేషః॥౭౮॥

హ్రస్వేత్యాదినా ఇత్థమిత్యన్తేన త్రిపాదాధికేన ఏకేన శ్లోకేన ఏతదుక్తం భవతి—స్వరేషు—ఋౠఌౡ ఇతి చత్వారి షణ్ఢాక్షరాణి। తద్వర్జితైరన్యైర్ద్వాదశభిః అదఉఏ-

స్వరేషు మధ్యతః ప్రోక్తాశ్చత్వారః షణ్ఢవిగ్రహాః।
కరాఙ్గయోర్విధాయేత్థం ఆదిక్షాన్తాక్షరాణి వై ॥౮౦॥

భాలే వక్త్రావృతౌ నేత్రశ్రోత్రనాసాకపోలతః।
ఓష్ఠదన్తశిరోజిహ్వాస్వేకశోవిన్యసేత్స్వరాన్॥౮౧॥

కరయోః పాదయోర్మూలమధ్యసన్ధిష్వథాగ్రతః।
విన్యసేచ్చతురోవర్గాన్ పఞ్చమం పార్శ్వపృష్ఠతః॥౮౨॥

నాభౌ హృది చ విన్యస్య వ్యాపకాన్ దశధాతుషు।
త్వగసృఙ్మాంసమేదోఽస్థిమజ్జాశుక్రాన్తగామిషు॥౮౩॥

ప్రాణశక్త్యాత్మసు తథా న్యసేదేవం సమాహితః।
హృదయస్పర్శినాం తేషాం స్మరన్ ధాతుషు విన్యసేత్॥౮౪॥

అథవా హృదయే స్కన్ధయుగే చ త్రికకక్షయోః।
హృదయాధస్తథాపాదజఠరే వదనే న్యసేత్॥౮౫॥

ఓఅం ఇతి షడఙ్భిర్హ్రస్వైః, ఆ ఈ ఊ ఐ ఔ అః ఇతి దీర్ఘస్వరైః షడఙ్భిశ్చ సవిన్దుకైః కచటతపవర్గాన్ పఞ్చపఞ్చాక్షరాన్ యాదికం దశాక్షరం వర్గం చ సవిన్దుకాన్ తాన్ ప్రోక్తక్రమేణ పుటితాన్ కృత్వా తైః షడఙ్భిః అన్తతో జాతియుక్తైర్మన్త్రైః కరాఙ్గన్యాసం కుర్యాదితి॥౭౯॥౮౦॥

ఆదిక్షాన్తేత్యాదిభిః న్యసేదిత్యన్తైః పాదాద్యైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్దేహే మాతృకాక్షరవిన్యాసక్రమముపదిశతి। తత్ర మూలమధ్యసన్ధ్యోః। మూలసన్ధ్యోరితిదోఃకూర్పరయోః, మధ్యసన్ధ్యోరితిమణిబన్ధాఙ్గులి మూలే చోచ్యేతే, పాదయోస్తు మూలమధ్యశబ్దేన కటీ జానునీ ఉచ్యేతే।తత్ర మధ్యసన్ధిద్వయమితి ప్రపదాఙ్గులిసన్ధీ

ఉచ్యేతే। పఞ్చమం వర్గమితిశేషః॥౮౧॥౮౨॥ వ్యాపకాన్—వర్ణానితిశేషః। యాదిక్షాన్తానాం వ్యాపకత్వం తేషాం ధాత్వాదిస్వరూపత్వాత్॥౮౩॥ ప్రాణశక్త్యాత్మసు—ప్రాణశక్త్యాత్మానోపి ధాతుత్వేనేష్యన్తే। తేషాం ధాతూనామ్। ద్వితీయార్థ షష్ఠీ ధాతూనిత్యర్థః॥౮౪॥ అథవా—పక్షాన్తరే। త్రికే అపరగతే హృదయాద్ధస్తపాదాగ్రం హృదయాది హస్తయోరగ్రావధి పరామృశన్ సకారం హృదయాదిపాదయుగాగ్రావధి పరామృశన్ హకారం చ న్యసేదిత్యర్థః॥౮౫॥

వృత్తద్వయావృతం చాష్టపత్రమబ్జం మహీపరమ్।

విధాయ విలిఖేన్మధ్యే హంసహృద్వనశక్తిజమ్॥౮౬॥

కూటం స్వరాన్ కేశరేషు వర్గాన్ పత్రేషు చాలిఖేత్।

పఞ్చపఞ్చాక్షరోపేతాన్ దారుచామ్బుని దిక్షు చ॥౮౭॥

స్వరేష్వపునరుక్తాని పఞ్చాన్యాని తు పఞ్చ వై।

సవ్యఞ్జనావ్యఞ్జనత్వభేదతోఽభూద్ద్విరన్వయః॥౮౮॥

సవాతాగ్నిధరాస్యేన శక్తిస్తత్పఞ్చకం భవేత్।

అన్యాన్యేకాదశ శివే! సన్ధిమాత్రాది సమ్భవా॥౮౯॥

వృత్తద్వయేత్యాదిభిర్వితన్వత ఇత్యన్తైః సప్తభిః శ్లోకైర్మాతృకాయన్త్రనిర్మాణం తద్వినియోగం తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర హంసహృద్వనశక్తిజం కూటం హకారసకారఔకారవిసర్జనీయైః సంహతైరేకం కూటాక్షరమ్॥౮౬॥ స్వరాన్ కేసరేషు—షోడ఼శస్వరాన్ కేసరేషు ప్రతిదలమూలం ద్వన్ద్వశోలిఖేత్। వర్గాన్—కాదీన్ పఞ్చపఞ్చాక్షరోపేతాన్ వర్గానిత్యన్వయః। సప్తేతిశేషః। దావామ్బు—ఠకారవకారౌ। దిక్షు ఠకారం విదిక్షు వకారం చాలిఖేదితి కేచన కథయన్తి। తదస్మాకం నాభిమతమ్। ఉభయమప్యష్టసు దిక్షు లేఖ్యమిత్యస్మత్సమ్ప్రదాయార్థః॥౮౭॥ అపునరుక్తపఞ్చస్వరాక్షరాణి వక్ష్యమాణాని అష్టమే దలే లిఖేదిత్యర్థః। అన్యాని తు పఞ్చ వై—అన్యేషు సప్తసు దలేషు పఞ్చపఞ్చాక్షరాణి లిఖితాని। వై ఇతి హేతౌ। సవ్యఞ్జనావ్యఞ్జనత్వభేదతః—స్వరాణాం స్థితిర్ద్వివిధా వ్యఞ్జనాశ్లిష్టా ఏకా స్వయం రాజతే ఇతి

స్వరశబ్దనిర్వాహాత్। స్వతన్త్రా చాపరా। తేనాష్టదలకేసరయోర్ద్విరన్వయః। ఏతదుక్తం భవతి—స్వరేషు వక్ష్యమాణాన్యపునరుక్తాని పఞ్చాక్షరాణి అష్టమే దలే విలిఖేదితి। తత్రాష్టమే దలే పఞ్చాక్షరలేఖనన్తు అన్యేషు సప్తసు దలేషు పఞ్చపఞ్చాక్షరాణాం లిఖితత్వాత్। ఏవం వ్యఞ్జనసహితత్త్వేన వ్యఞ్జనరహితత్వేన చ స్వరాణాం ద్విధా స్థితత్వాత్ అత్ర ద్విరన్వయో భవతి ॥౮౮॥ సవాతాగ్నిధరాస్యేన శక్తిః—అకార-ఇకార-ఉకార-విన్దుసహితో విసర్జనీయః। తత్పఞ్చకం—అపునరుక్తస్వరాక్షరపఞ్చకమ్। ఏతదుక్తం భవతి—అకార-ఇకార-ఉకార-విన్దు-విసర్జనీయాక్షరాణి స్వరేష్వపునరుక్తాని। ఇతరాణి తేషామేవ సవర్ణదీర్ఘాదితః సమ్భూతాని చత్వారి షణ్ఢాక్షరాణి

ఏతద్యన్త్రస్య మధ్యస్థం నామ కృత్వా ప్రయోజయేత్।

ప్రాతర్మూర్ధ్ని స్మరేదిన్దుబిమ్బస్థం సర్వసమ్పదమ్॥౯౦॥

అభిషేకాద్ధారణాచ్చ పూజనాల్లోహకల్పితే।

స్థాపనాద్గృహదేశాదౌ యన్త్రం సర్వార్థసిద్ధిదమ్॥౯౧॥

ఏతద్యన్త్రస్య మధ్యస్థా దేవతాః సకలా అపి।

సన్నిధిం ఫలదానం చ సాధకానాం వితన్వతే॥౯౨॥

అకారరహితరేఫలకారేణ విభక్తరూపాణి। తేన తేషాం పఞ్చానామేవ స్వరేషు ప్రాధాన్యమన్యాన్యేకాదశాక్షరాణి సన్ధిమాత్రాదిసమ్భూతత్వాత్ పునరుక్తానీతి। యన్త్రవిరచనాక్రమో యథా—స్వాభిమతమానేన భ్రమేణ వృత్తం కృత్వా తద్బహిశ్చ ఏకాఙ్గులమానేన వృత్తం కృత్వా ద్వితీయవృత్తవ్యాసార్ధమానేన తద్బహిశ్చ వృత్తం కృత్వా తదన్తరష్టదలాని దిగ్విభాగేన కృత్వా తదన్తః కేశరస్థానం చ సమాన్తరాలషోడశ—రేఖాభిః షోడశధా కృత్వా తద్బహిరేకాఙ్గులమానేన చతుర్థం వృత్తం విధాయ తస్య త్ర్యఙ్గులాత్ బహిశ్చతురస్రైకం రేఖాగ్రాష్టశూలోపేతం కృత్వా కర్ణికాయాం హకార-మకార—ఔకార—విసర్జనీయోపేతాం శక్తిప్రసాదాఖ్యామేకాక్షరరూపాం విద్యాం హకారమకారాన్తరాలస్థనామవతీమాలిఖ్య కేశరస్థానేషు షోడశస్వగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన షోడశస్వరానాలిఖ్య బహిరష్టదలేషు అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యక్రమేణ కచటతపయశాదీన్ పఞ్చాక్షరాన్ సప్తవర్గాన్ సప్తసు దలేషు సమాలిఖ్య అష్టమే అ ఇ ఉ అం అః ఇతి పఞ్చాక్షరాణి సమాలిఖ్య చతుర్థవృత్తాత్ బహిరష్టసు దిక్షు ప్రాగ్వత్ ఠకారవకారౌ బహిరష్టౌ

సమాలిఖేత్—సర్వాణి ప్రోక్తాన్యక్షరాణి కర్ణికాస్థాక్షరమన్తరేణ సవిన్దూన్యాలిఖేదితి॥౮౯॥
ఏతదు—యన్త్రమితిశేషః॥౯౦॥ లోహకల్పితే—యన్త్ర ఇతిశేషః।
పూజనాదిత్యస్యాన్తేనాన్వయః। స్థాపనాత్—యన్త్రస్యేతిశేషః। ఆదిశబ్దో గ్రామాదివిషయః॥౯౧॥

ఏతద్యన్త్రస్యేత్యాదినా శ్లోకేన సకలదేవతాచక్రప్రతిష్ఠాసు హేమరజతాభ్రాణామన్యతమేన కృతే పట్టే యన్త్రముత్కీర్య మధ్యే సన్నిధేహోతి నామాక్షరోపేతం సప్రాణప్రతిష్ఠం మాసమాత్రమభ్యర్చితం లక్షజప్తమాతృకం ప్రథమం తత్త్వవిత్ పూర్ణాత్మా సుపూజితమ్ సంస్థాప్య తన్మధ్యే సకలదేవతావేరం స్థాపయేత్। ఏవం కృతే తస్మిన్ వేరే తాసాం దేవతానాం స్ఫురణం సమీచీనం భవతి। స్థాపయితుర్మనీషితఫలం చ సమ్భవతీత్యుపదిశతి॥౯౨॥

విద్యాం తాన్తు నరోమూర్ఖో జడోమూకోఽతిపాతకీ।

నిత్యశోజపపూజాద్యైః కాలే మత్సమతాం వ్రజేత్॥౯౩॥

జిహ్వాయామక్షరాణ్యేతాన్యసకృద్భావయేద్ధియా।

ప్రవిష్టోవిద్వద్గోష్ఠీషు యుజ్యతే వాగ్మిభిర్జనైః॥౯౪॥

మూర్ద్ధేన్దుబిమ్బమధ్యస్థం సుధావర్షవిధాయినమ్।

విభావయన్నితిమనుం జపేదేకాగ్రమానసః॥౯౫॥

మణ్డలాత్కవితాసిద్ధిః సర్వభాషామయీ భవేత్।

వాదాదిషు తు సర్వత్ర దేవతాత్మా జయీ భవేత్॥౯౬॥

యన్త్రాణి నిత్యానిత్యాయాః సమాన్యేకాత్మయోగతః।

ప్రయోగజాతమన్యోన్యం విదధ్యాదైక్యయోగతః॥౯౭॥

తేనాత్మనోక్తాని శివే! సర్వసిద్ధికరాణి వై।

షోడ॒శస్వపి నిత్యాసు యన్త్రాదన్యత్సమీరితుమ్॥౯౮॥

విద్యానామిత్యాదినా భవేదిత్యన్తైః చతుర్భిః శ్లోకైః కులసున్దరీవిద్యాయాః ప్రయోగ విశేషైః ఫలవిశేషానుపదిశతి। తత్ర తాం—కులసున్దరీం విద్యామ్। మూర్ఖః—అజ్ఞః। జడ॒ో—బాలః। ఆద్యశబ్దస్తర్పణహోమాదివిషయః। మత్సమతాం—శివసమతామ్॥౯౩॥ అక్షరాణ్యేతాని—కులసున్దరీవిద్యాయా ఇతిశేషః॥౯౪॥ సుధావర్షవిధాయినం—ఇన్దుమణ్డలక్షోభతః। మనుం—కులసున్దరీవిద్యాం విభావయన్నిత్యన్వయః। జపేన్మనుమిత్యన్వయః॥౯౫॥ ఆదిశబ్దోవ్యవహారద్యూతాదివిషయః। దేవతాత్మా—దేవతాహమ్భావనయా। వాదవ్యవహారాదిషు సర్వత్ర దేవతాహమ్భావనయా తత్తత్కరణాద్విజయో భవేదిత్యర్థః॥౯౬॥

యన్త్రాణీత్యాదినా శ్లోకేన షోడశపటలే నిత్యానిత్యాప్రోక్తాని యన్త్రాణి విద్యయోరైకరూప్యాదస్యాశ్చ తాన్యపి యన్త్రాణి సాధారణానీత్యతిదిశతి। తత్ర—తద్యన్త్రాతిదేశాదత్రోక్తం యన్త్రద్వయం చ నిత్యానిత్యాసాధారణమ్॥౯౭॥

షోడశస్వపీత్యాదినా శ్లోకేన నిత్యానాం సర్వాసాం విశేషసామాన్యవిధానం విభజతే। తత్ర—అన్యదితి జపతర్పణహోమార్చాసేకభావనాదికమ్। ఐక్యయోగతః—ఆసాం షోడ॒శా-

వృత్తయుగ్మం షడ॒స్రం చ కృత్వా మధ్యాద్యమధ్యతః।

నామాలిఖ్య బహిః షట్సు తత్త్రయం స్వేన మాయయా॥౯౯॥

విలిఖ్య మాతృకాం వృత్తే కృత్వా తద్ధారణాన్ముఖే

జిహ్వాయాం భావనాత్ సర్వగోష్ఠీష్వగ్రం విగాహతే॥౧౦౦॥

వాచాతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక సమీరితా।

అస్యా నిష్పాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్॥౧౦౧॥

ఇతి శ్రీషోడ॒శనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే పఞ్చదశం

పటలం పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్ ॥౧౫॥

నామేకరూపపరమార్థయోగతః। ఏతదుక్తం భవతి—సర్వాసాం షోడ़శానాం నిత్యానాం తత్తత్పటలప్రోక్తాని యన్త్రాణి విధురాణి ప్రయోగజాతాన్యన్యోన్యమాసామైక(క్య)రూప్యాత్ సాధారణానీతి ॥౯౦॥

వృత్తయుగ్మమిత్యాదినా విగాహతేఇత్యన్తేన విద్యాగోష్ఠీవిజయప్రదం యన్త్రముపదిశతి। తత్ర మధ్యాద్యమధ్యతః— కులసున్దరీవిద్యాయా మధ్యమకూటస్య ఆద్యస్య కకారాక్షరస్య మధ్యే ఇత్యర్థః। తత్త్రయం—విద్యాకూటత్రయమ్। మాయయా—విసర్జనీయేన ॥౯౯॥ అగ్రం విగాహతే—అగ్రేసరోభవతి—గరిష్ఠోభవతీత్యర్థః। యన్త్రవిరచనాక్రమో యథా—ఇష్టమానేన భ్రమేణ వృత్తం విధాయ తన్మధ్యే ప్రాగ్వదభిమతమానేన షట్కోణం విస్తీర్య వృత్తాద్బహిరేకాఙ్గులమానేన చ వృత్తం కృత్వా షట్కోణస్య మధ్యే విద్యాయా మధ్యమకూటాక్షరమాలిఖ్య తస్యాదిభూతస్య కకారస్యోదరే నామాభిలిఖ్య తస్య షట్సు కోణేషు అధస్థేషు త్రిషు మధ్యాదిప్రాదక్షిణ్యేన విద్యాక్షరాణి త్రీణి సవిన్దూని క్రమాత్ సమాలిఖ్య ఉపరిస్థేషు త్రిషు కోణేషు అముక్తప్రాదక్షిణ్యక్రమాత్ విసర్జనీయోపేతాని తాని సమాలిఖ్య బహివృత్తవీథ్యామగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన సవిన్దుకాన్యకారాదిక్షకారాన్తాన్యేకపఞ్చాశదక్షరాణి సమాలిఖ్య గులికీకృత్య ప్రోక్తక్రమోపేతమాస్యే తాం కృత్వా తచ్చ జిహ్వాయాం విభావయన్ ప్రోక్తాని ఫలాన్యవాప్నోతి ఇతి ॥౧౦౦॥

ఇతి శ్రీషోడ़శనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య తన్త్రస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చ-సారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన శ్రీసుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం శివదూతీనిత్యావిద్యావిధాన-ప్రకాశనపరం పఞ్చదశపటలం పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్ ॥౧౫॥

గ్రన్థసఙ్ఖ్యా—

అత్ర యన్త్రద్వయం ప్రోక్తం వ్యాఖ్యాగ్రన్థాః శతత్రయాత్।

మత్రిపాదోనవింశాః స్యుః పటలే దశపఞ్చకే॥

అథ షోడ఼శం పటలమ్।

షథ షోడ఼శనిత్యాసు యా ప్రోక్తైకాదశీ తు తామ్।
నిత్యానిత్యాం శృణు ప్రాజ్ఞే! యదాయత్తమిదం జగత్॥౧॥

విద్యోద్ధారః కృతః పూర్వం తద్విధానమిహోచ్యతే।
యాసౌ సమస్తజీవానాం దేహస్థితివిధాయినీ॥౨॥

న్యాసం ధ్యానం తతః శక్తీస్తాభిః పూజాం చ సాధనమ్।
యన్త్రాణి వజ్రరూపాణి షడ఼ాధారేషు సంస్థితిమ్॥౩॥

నిగ్రహానుగ్రహౌ షడ఼్భిః కాలవ్యాప్తిరితి క్రమాత్।
దీర్ఘస్వరసమేతాభ్యాం హంసహృద్భ్యాం షడ఼ఙ్గకమ్॥౪॥

అథ షోడ఼శపటలమ్।

పూర్వస్మిన్ పఞ్చదశే పటలే దశమ్యాః కులసున్దరీనిత్యావిద్యాయా విధానముపదిశ్యానన్తరమేకాదశ్యా నిత్యానిత్యాయా విధానముపదిశతి। అథ షోడశేత్యాదినా సర్వత్ర ఇత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ షోడ఼శేన పటలేన। అత్ర షోడశేత్యాదిభిః క్రమాదిత్యన్తైరధ్యర్ధైస్త్రిభిః శ్లోకైః పటలార్థానుద్దిశతి। తత్ర యదాయత్తం—నిత్యానిత్యాధీనమ్। జగత్—జఙ్గమమ్। దేహస్థితికరత్వాత్॥౧॥ పూర్వం—తృతీయే పటలే। తద్విధానం—విద్యావిధానమ్। సమస్తజీవానాం—సమస్తప్రాణినామ్। దేహస్థితివిధాయినీ—

షడాధారాదిస్థితత్వాత్ ॥౨॥ సంస్థితిమ్—దేవతానామితి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి—షడాధారేషు డాకిన్యాదీనాం షణ్ణాం దేవతానామవస్థితిం తదధిష్ఠాతృరూపత్వేన నిత్యానిత్యాయాః స్థితిం చ వక్ష్యామీతి ॥౩॥ షడ్భిః—ఆధారదేవతాభిర్డాకిన్యాదిభిః। ఫలావాప్తిమ్—కాలేన దేవతాయా ఐక్యవ్యాప్తిం చ ॥

దీర్ఘస్వరేత్యాదినా యుతమిత్యన్తేనార్ద్ధాద్యన్తేన శ్లోకేన న్యాసక్రమముపదిశతి। తత్రదీర్ఘస్వరసమేతాభ్యాం—ప్రాగ్వత్ హంసహృద్భ్యాం హకారసకారాభ్యాం హ్సాం హ్సీం ఇత్యాదిభిర్జాతియుక్తైర్మన్త్రైః ప్రాగ్వత్ షడఙ్గాని విన్యసేదిత్యర్థః ॥౪॥ విద్యాక్షరాణి—కూటప్రోక్తాని

భ్రూమధ్యే కణ్ఠహృన్నాభిగుహ్యాధారేషు చ క్రమాత్।
విద్యాక్షరాణి క్రమశోన్యసేద్విన్దుయుతాని తు వై ॥౫॥

వ్యాపకం చ సమస్తేన విధాయ విధినా యుతమ్।
ధ్యాయేత్ సమస్తసమ్ప్రాప్తిహేతోః సర్వాత్మికాం శివామ్ ॥౬॥

ఉద్యద్భాస్కరబిమ్బాభ్యాం మాణిక్యముకుటోజ్జ్వలామ్।
పద్మరాగకృతాకల్పామరుణాంశుకధారిణీమ్ ॥౭॥

చారుస్మితలసద్వక్త్రషట్సరోజవిరాజితామ్।
ప్రతివక్త్రం త్రినయనాం భుజైర్ద్వాదశభిర్యుతామ్ ॥౮॥

పాశేక్షుగుణపుఙ్ఖేక్షుచాపఖేటత్రిశూలకాన్।
వహన్తీం వరదాం వామైరఙ్కుశం పుస్తకం తథా ॥౯॥

పుష్పేక్షు మణ్డలాగ్రఞ్చ నృకపాలాభయే తథా।

దధానాం దక్షిణైర్వస్త్రైర్ధ్యాయేద్దేవీమనన్యధా॥౧౦॥

అనన్తాః శక్తయోదేవ్యాస్తాశ్చాకర్ణయ వదామి తే।

లలితాశక్తివృన్దోఽయం బీజద్వయమథోక్రమాత్॥౧౧॥

హకారాది డకారాన్తాని సంకేతవిద్యావిధురాణి షళక్షరాణి। విన్దుయుతాని—ప్రత్యేకం విన్దుయుక్తాని। ఏతదుక్తం భవతి—విద్యాయా హకారాదిడకారాన్తాని ప్రత్యేకం విన్దుయుక్తాని ప్రోక్తేషు షట్సు స్థానేషు క్రమాదేకైకశోన్యసేదితి॥౫॥ వ్యాపకం—ప్రాగ్వత్। సమస్తేన—త్రిభిః కూటైః సఙ్కేతవిద్యోపేతైః॥

ధ్యాయేదిత్యాదిభిరనన్యధీరిత్యన్తైరర్ద్ధాద్వ్యైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్దేవ్యా నిత్యసపర్యాధ్యానముపదిశతి। తత్ర సర్వాత్మికాం—సర్వచైతన్యరూపత్వాత్। చైతన్యరూపత్వన్తు ధాతురూపదేహాత్మికానాం డాకిన్యాదీనామధిష్ఠాతృరూపస్వాత్మరూపత్వాత్॥౬॥౭॥ వక్త్రషట్(క)సరోజవిరాజితాం—షడఙ్వక్త్రపద్మవిరాజితామిత్యర్థః॥౮॥ భుజేష్వాయుధాన్యూర్ధ్వాది కల్పయేత్। ఖేటం—చర్మఫలకమ్॥౯॥ మణ్డలాగ్రం ఖఙ్గవిశేషః। నృకపాలం—శిరఃకపాలమ్॥౧౦॥

అనన్తా ఇత్యాదిభిరానతా ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్దేవ్యా ఆవరణశక్తీరుపదిశతి। అత్ర అనన్తా ఇత్యత్ర శక్తీనామక్షరవిగ్రహత్వాన్న వక్తుం శక్యతే। దేవ్యా అనన్తశక్తి-

పూర్ణమణ్డలవర్ణాః స్యుస్తే శక్తీతి చ సంయుతాః।

సప్తాక్షర్యా యుతా సంజ్ఞా విద్యాః స్యుర్ద్వాదశాక్షరాః॥౧౨॥

షట్సప్తత్యాఽపిచ శతం యజేత్తాభిర్వృతాం శివామ్।

షట్కోణకోణేష్వాసీనాం డాకిన్యాద్యాస్తథాఽర్చయేత్॥౧౩॥

రక్షోనిలేన్ద్రవహ్నీశవరుణేషు క్రమాచ్చ తాః।

డాకినీం శాకినీం పశ్చాల్లాకినీం కాకినీమపి ॥౧౪॥

సాకినీం హాకినీం మూలే దేవీసదృశవిగ్రహాః।
హేతౌస్తామభితః శక్తిరూపాస్తన్మకుటానతాః॥౧౫॥

కృతన్యాసార్ఘసఙ్కల్పః పూజయేదీరితిక్రమాత్।
కుర్యాచ్చ నిత్యహోమన్తు జపేద్విద్యాం యథోదితమ్॥౧౬॥

పరివారత్వన్తు స్వాత్మస్వరూపత్వాత్। కాశ్చన ఆకర్ణయ—వక్ష్యమాణశక్తీరితిశేషః॥౧౧॥
పూర్ణమణ్డలవర్ణాః—అకారాదయః క్షః ఇత్యన్తాః ప్రోక్తసఙ్జ్ఞాః। అకారాది క్షకారాన్తానాం
షట్త్రింశద్వర్ణానాం ప్రత్యేకం షోడశస్వరయోజనేన షట్సప్తత్యధికపఞ్చశతసంఖ్యాః ఏషాం
పూర్ణమణ్డలత్త్వం పఞ్చవింశపటలే వక్ష్యమాణత్వాదిహ నోచ్యతే। సంజ్ఞావిద్యా—
నామరూపావిద్యాః ద్వాదశాక్షరాః హ్సౌం శ్రీం అంశక్తిపాదుకాం పూజయామీత్యాదికాః హ్సౌం
శ్రీం క్షః శక్తిపాదుకాం పూజయామి ఇత్యన్తాః ఏవంరూపేణ ద్వాదశాక్షరాః ఇత్యర్థః। తాసాం
శక్తీనాం వర్గక్రమేణ షోడశదలాని షట్త్రింశత్పద్మాని షట్కోణాద్బహిః కృత్వా తేషు దలేషు తాః
శక్తీః పూజయేదితి సమ్ప్రదాయః। అథవా వర్గద్వయక్రమేణ ద్వాత్రింశద్దలాని
అష్టదలపద్మాని కృత్వా తేషు తాః సమర్చయేదితి స్వపారమ్పర్యార్థః। డాకిన్యాదీనాం
షట్కోణేష్వత్రోక్తాని స్థానాని పూర్వమేవ వ్యాఖ్యాతాని॥౧౨॥౧౩॥౧౪॥
మూలదేవీసదృశవిగ్రహాః నిత్యానిత్యాసమానరూపాః। తన్మకుటాః—
తత్తదాయుధోపేతముకుటాః। నతాః—(కృతాఞ్జలయః ప్రహ్వా) కుచభరనమ్రాః
తత్తద్భుజస్థానస్థితాః। సర్వసాధారణమేతత్॥౧౫॥

కృతేత్యాదిభిర్గతా ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః చక్రవిశేషైఃశక్తివిశేషైశ్చ త్రివిధం
పూజాక్రమముపదిశతి। తత్ర అర్ఘసఙ్కల్పః—ప్రాగ్వత్। ఈరితక్రమాత్—ప్రోక్తక్రమాత్।
యథోదితం—ప్రాగ్వత్॥౧౬॥ శతార్ధైకదలాన్వితం—ఏకపఞ్చాశద్దలాన్వితమిత్యర్థః।

షట్కోణాద్బహిరజ్వన్తశతార్ధైకదలాన్వితమ్।
కృత్వా తేష్వపి తాభిస్తు వృతాం పూజాసు మధ్యమాః॥౧౭॥

ద్విచతుఃషడ్దశదలైర్ద్వాదశాష్టద్వయచ్ఛదైః।
పద్మైరావృత్తషట్కోణే యజేల్లధ్వీస్మృతార్చనాత్॥౧౮॥

చతురస్రద్వయం బాహ్యే చతుర్ద్వారసమన్వితమ్।
విధాయ తేషు శాఖాసు శక్తీనాం వింశతిం యజేత్॥౧౯॥

బ్రాహ్మ్యాదిలోకపాలాఖ్యాః షోడశద్వారసంస్థితాః।
అనన్తబ్రహ్మనియతికాలరూపా విగర్హితాః॥౨౦॥

తాభిః—అకారాదిక్షకారాన్తైకపఞ్చాశదక్షరాణాం శక్తిభిః॥౧౭॥ అష్టద్వయచ్ఛదైః—షోడ఼శదలైః॥౧౮॥శక్తీనాం వింశతిమ్—బ్రాహ్మ్యాదిలోకపాలాన్తానామష్టాదశశక్తీనాం నియతికాలశక్తిద్వయేన వింశతిత్వమ్। ఏతదుక్తం భవతి—ఇష్టమానేన భ్రమేణ వృత్తం కృత్వా తద్బహిః—షట్కోణోపేతం వృత్తం కృత్వా తద్బహిః సమ్ప్రదాయాత్ షోడశదలాని షడ఼్వింశత్పద్మాని కృత్వా తద్బహిస్త్ర్యఙ్గులాన్తరాలం చతురస్రద్వయం కృత్వా తతశ్చతసృషు దిక్షు ద్వారాణి సశాఖాని కృత్వా తత్ర సర్వమధ్యే దేవీం బహిః షట్కోణేషు ప్రోక్తక్రమేణ డాకిన్యాదిషట్కం తద్బహిః పూర్ణమణ్డలాక్షరశక్తీర్వర్గక్రమేణాక్షరక్రమేణ చ షట్త్రింశత్పద్మేషు తత్తత్తో శద్లేషు చ ప్రోక్తక్రమేణాభ్యన్తరాన్నిర్గమనగత్యా పూజయేత్। తద్బహిశ్చతురస్రే చతసృషు దిక్షు పశ్చిమద్వారదక్షపార్శ్వాది తద్వామపార్శ్వాన్తం ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణ చతుర్ద్వారపార్శ్వాష్టకస్థానేషు బ్రాహ్మ్యాద్యష్టశక్తీః ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణార్చయేత్। తతస్తత్ర పూర్వద్వారోత్తరశాఖాది ఉక్తద్వారదక్షిణశాఖావసానం ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణాష్టసు శాఖాసు ఇన్ద్రాదీశాన్తం లోకపాలశక్తీరష్టావర్చయేత్। తదను తత్రానన్తబ్రహ్మనియతికాలశక్తోరాగ్నేయాదిషు ఈశాన్తేషు చతుర్షు దిక్కోణేషు ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణార్చయేదితి చ సమ్ప్రదాయార్థః। అథవా ప్రోక్తషట్కోణాద్బహిః ప్రాగ్వత్ సమ్ప్రదాయాత్ ద్వాత్రింశద్వాత్రింశద్దలాన్యాష్టాదశపద్మాని కృత్వా తత్ర వర్గద్వయక్రమేణ పూర్ణమణ్డలవర్ణశక్తీః సమభ్యర్చ్య చతురస్రేప్రాగ్వదర్చయేదేష పక్షశ్చోత్తమః। మధ్యమస్తు ప్రాగుక్తషట్కోణాద్బహిరేకపఞ్చాశద్దలం పద్మం కృత్వా తద్దలేష్వకారాదిక్షకారాన్తైకపఞ్చాశదక్షరశక్తీరన్యత్ ప్రాగ్వత్ సమర్చయేదితి। లఘుప్రక్రియాయాం షట్కోణాద్బహిః షోడ఼శదలం తద్బహిర్ద్వాదశదలం తద్బహిర్దశదలం

విదధ్యాత్సాధనం ప్రాగ్వద్వర్ణలక్షం పయోవ్రతః।
త్రిస్వాదుసిక్తైరరుణైరమ్బుజైర్హవనం తథా॥౨౧॥

జపతర్పణహోమార్చాసేకసిద్ధమనుర్నరః।
కుర్యాదుక్తాన్ ప్రయోగాంశ్చ నచేత్తద్ధాతుదేవతాః॥౨౨॥

ప్రాణాంస్తస్య గ్రసన్త్యేవ కుపితాస్తత్క్షణం శివే!।
అనయా విద్యయా లోకే యన్న సాధ్యం న తత్ క్వచిత్॥౨౩॥

విద్యాక్షరాణి సప్త స్యుస్తైః ప్రాగ్వత్స్వరసంయుతైః।
శతం ద్వాదశసంయుక్తం తైర్యన్త్రాణి వదామి తే॥౨౪॥

వృత్తద్వయాన్తః షట్కోణం తదన్తర్వృత్తయుగ్మకమ్।
విధాయ మధ్యే మాయాస్థమేకమక్షరమాఖ్యయా॥౨౫॥

బహిః షడఙ్గాలిఖేత్షట్సు వృత్తయోర్భూతమాతృకా।
కృత్వా నవభిరేవం స్యుః క్రమాద్యన్త్రాణి షోడశ॥౨౬॥

తద్బహిః షడ్దలం తద్బహిశ్చతుర్దలం చ పద్మం కృత్వాఽన్యత్ ప్రాగ్వద్విలిఖ్య తేషు పద్మేషు తత్తదలేషు లకారశక్తిరహితా అకారాదిక్షకారాన్తపఞ్చాశదక్షరశక్తీః షడఙ్గాధారోక్త పూజాక్రమేణ ప్రాగ్వదర్చయేత్ ఇత్యేవం త్రయః పక్షా ఇతి॥౧౯॥౨౦॥

విదధ్యాదిత్యాదిభిః క్వచిదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్విద్యాసాధనవిధిమసిద్ధస్య ప్రయోగకరణే ప్రత్యవాయం విద్యాయా అనుభావం చోపదిశతి। తత్ర ప్రాగ్వత్—లలితా విద్యావత్। పయోవ్రతః—క్షీరాహారీ। తథా—జపదశాంశతః॥౨౧॥ నచేత్తద్ధాతుదేవతాః ఇత్యత్ర తచ్ఛబ్దః సర్వేషాం షడఙ్గ్ధాత్వధీశత్వాత్॥౨౨॥ తస్య ప్రయోక్తుః॥౨౩॥

విద్యేత్యాదినా శ్లోకేన విద్యాక్షరాణాం స్వరసంయోగేన యన్త్రార్థం విస్తారముపదిశతి। తత్ర సప్త—అనావృత్తాని తాని ప్రథమకూటాక్షరాణి॥౨౪॥

వృత్తద్వయేత్యాదినా షోడశేత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన స్వరవికృతవిద్యాక్షరైః షోడశయన్త్రాణ్యుపదిశతి। తత్ర మాయాస్థం—హృల్లేఖాస్థమ్। ఏతదుక్తం భవతి—అభిమతమానేన భ్రమేణ వృత్తద్వయమేకాఙ్గులాన్తరాలమన్తర్బహిర్విభాగేన కృత్వా తద్బహిః షట్కోణం తద్బహిస్తథావిధం వృత్తద్వయం కృత్వా సర్వమధ్యే ప్రోక్తేషు స్వరవికృతేషు ద్వాదశాధికశతసఙ్ఖ్యేషు విద్యాక్షరేషు ఆద్యం నామగర్భహృల్లేఖోదరే సమాలిఖ్య ద్వితీయాదిషు షడక్షరాణి షట్సు కోణేషు అగ్రాది ప్రాదక్షిణ్యేనాలిఖ్యాన్తర్వృత్తవీథ్యాం కర్మానురూపాణి

ప్రథమేన ధృతేన స్యాదౌదరవ్యాధిసంహృతిః।
ద్వితీయేన శిరోరోగా నశ్యన్తి పరమేశ్వరి!॥౨౭॥

తృతీయేనాక్షిరుక్శాన్తిః శ్రోత్రజానాం పరేణ తు।
పఞ్చమేన భుజారోగాః ప్రయాన్త్యూర్ధ్వేన పాదజాః॥౨౮॥

సప్తమేనాన్తరాధిస్థా ధృతేన నిధనాశ్రయాః।
ధృతేనాష్టమయన్త్రేణ జ్ఞానేన్ద్రియగతా గదాః॥౨౯॥

పరేణ కర్మేన్ద్రియగా దశమేనానిలోద్భవాః।
ఏకాదశేన పిత్తోత్థా ద్వాదశేన కఫోద్భవాః॥౩౦॥

త్రయోదశేన దోషాణాం సన్నిపాతసముద్భవాః।
ప్రయాన్తి విలయం సద్యో యన్త్రాణాం శక్తివైభవాత్॥౩౧॥

చతుర్దశేన యన్త్రేణ భూతప్రేతపిశాచకాః।

ప్రయాన్తి భీతాః క్షణతః సర్వేఽన్యేపి గ్రహాః శివే!॥౩౨॥

భూతాక్షరాణ్యాలిఖ్య బాహ్యవృత్తవీథ్యామగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన మాతృకాం సవిన్దుకామాలిఖేత్। ఏతత్ ప్రథమం యన్త్రమ్। ఏవం షట్కోణమధ్యస్థైః కోణస్థైశ్చ ఏవం సప్తభిః పూర్వపూర్వలిఖితోపరితనైః స్వరవికృతవిద్యాక్షరైరన్యాని పఞ్చదశ యన్త్రాణి భవన్తీత్యేవం పూర్వోక్తేన సహ షోడశ యన్త్రాణి భవన్తి॥౨౪॥౨౬॥

ప్రథమేత్యాదిభిరన్యథా ఇత్యన్తైర్నవభిః శ్లోకైః షోడశానాం యన్త్రాణాం సమస్తరోగశాన్తిషు వినియోగాత్ సర్వత్రాభిషేకక్రమాదికం చోపదిశతి। తత్ర ఔదరవ్యాధిః గుల్మాదిః। పరమేశ్వరీతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౨౭॥ శ్రోత్రజానాం—రోగాణామితిశేషః। పరేణ—చతుర్థేన యన్త్రేణేతిశేషః। ఊర్ధ్వేన—షష్ఠేన యన్త్రేణేతిశేషః। ప్రాగ్వత్—పాదజా రోగా ఇతి శేషః॥౩౦॥ అన్తరాధిస్థా—అన్తరాధిరితి కఠేరూర్ధ్వం కరాధస్థాత్ కరద్వయాధస్తాద్దేహప్రదేశః తత్స్థా రోగా ఇతి శేషః। నిధనాశ్రయాః—మరణాశ్రయభూతాః అన్తరాధిస్థా ఇత్యత్రాస్యాన్వయః। జ్ఞానేన్ద్రియగతాః—శ్రోత్రత్వక్చక్షుర్జిహ్వాఘ్రాణసమ్భూతాః। గదా రోగాః॥౨౯॥ పరేణ—నవమేన యన్త్రేణేతిశేషః। కర్మేన్ద్రియగాః—వాక్పాణిపాదపాయూపస్థసమ్భూతాః। అనిలోద్భవాః—వాతరోగసమ్భవాః గదా ఇతి శేషః। కఫోద్భవాః—శ్లేష్మదోషసముద్భవాః। అస్మిన్ ప్రకరణే అనుక్తేషు విశేష్యేషు రోగా ఇత్యే-

తత్పరేణ మహారోగా ధృతేనాష్టౌ న బాధకాః।

షోడశేన ధృతేన స్యాదాయురారోగ్యమీశ్వరి!॥౩౩॥

యన్త్రాణి షోడశైతాని ధారయేద్వ్యాధిశాన్తయే।

సర్వేషాం ప్రాణినాం సమ్యగనుక్తేషు గదేష్వపి॥౩౪॥

సర్వత్ర యన్త్రధరణం సాభిషేకం సదక్షిణమ్।

సవందనం సవిశ్వాసం ఫలత్యేవాన్యథాఽన్యథా॥౩౫॥

కుర్వీహీనా తు సా విద్యా పఞ్చకూటాభిధా శివే!

వాక్సిద్ధిమన్యత్సకలం కురుతే న భిదా తయోః ॥౩౬॥

తద్విద్యాకూటభేదాః స్యుర్వింశత్యా శతసప్తకమ్।

త్రైర్వజ్రయన్త్రనిర్మాణం ఫలాని చ శృణు ప్రియే! ॥౩౭॥

తద్విశేష్యమ్ ॥౩౦॥ త్రయోదశేన—యన్త్రేణేతిశేషః। దోషాణాం సన్నిపాతసముద్భవా—వాతాదీనాం త్రయాణాం దోషాః సన్నిపాతాత్సముద్భూతాః। వైభవాత్—అతిశయాదిత్యర్థః॥౩౧॥ యన్త్రేణేత్యేతదస్మిన్ ప్రకరణే యన్త్రానుక్తౌ సర్వత్రాన్వేతి। గ్రహ—భూతాద్యాః। శివే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౩౨॥ తత్పరేణ—పఞ్చదశేన। మహారోగా—వాతాదయః। షోడశేన ధృతేన—ధృతేన షోడశేన యన్త్రేణేత్యర్థః। అత్ర ప్రకరణే సర్వసాధారణార్చనసేకస్థాపనాదిర్విని యుఞ్జ్యాదితిసమ్ప్రదాయార్థః॥౩౩॥ వ్యాధిశాన్తయే—సర్వవ్యాధిశాన్తయే। ఏతదుక్తం భవతి—ఏతాని సర్వాణి షోడశ యన్త్రాణి అనుక్తేష్వన్యేషు రోగేషు తత్తద్వ్యాధిశాన్తయే ధారణాదీని కుర్యాదితి। ఏతేన సర్వాణి యన్త్రాణి ప్రత్యేకం సర్వరోగహరాణి భవన్తీత్యర్థః॥౩౪॥ సర్వత్ర—అస్మింస్తన్త్రే ఇతిశేషః। అన్యథాఽన్యథా—ప్రోక్తాన్యథాకరణే న ఫలత్యే(వ)। ఏతదుక్తం భవతి—సర్వసాధారణం యన్త్రధారణం యన్త్రేణాభిషేకం కృత్వాఽభిషేక్తుర్యావత్సన్తోషం విత్తాని చ దత్త్వా తం సమభివన్ద్యైతత్ఫలత్యేవేతి విశ్వస్య యన్త్రధారణం కుర్యాత్। ఏవం కృతే ఫలత్యేవ అన్యథా న ఫలత్యేవ॥౩౫॥

కుర్వీహీనేత్యాదినా శ్లోకేన పఞ్చకూటవిద్యావిధానం తస్యాశ్చైతద్విద్యాత్మకత్వం చోపదిశతి। తత్ర కుర్వీహీనా—(డ)ఉకారవిహీనా। న భిదా తయోః—షట్కూటపఞ్చకూటవిద్యయోః॥౩౬॥

తద్విద్యేత్యాదినా శ్లోకేన నిత్యానిత్యావిద్యాక్షరాణాం సన్దర్భభేదసఞ్జాతస్వరూప—

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్చ సూత్రాణ్యష్టాదశ క్షిపేత్।

తైస్తు కోష్ఠాని జాయన్తే నవాశీతిశతద్వయమ్॥౩౮॥

ప్రాగ్వత్తత్కోణకోష్ఠాని షట్త్రింశన్మార్జయేత్క్రమాత్ ।
మధ్యే వజ్రం యథా భూయాత్తథా కుర్యాత్ సమన్తతః ॥౩౯॥

సపఞ్చచత్వారింశత్కం శతం కోష్ఠైస్తు వజ్రకమ్ ।
త్ర్యస్రాణి చత్వార్యగ్రాణి చతుఃకోష్ఠైస్తు పూర్వవత్ ॥౪౦॥

విధాయ తస్య మధ్యాధఃకోష్ఠమారభ్య సంలిఖేత్ ।
ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశేన కూట(ాం(స్తానా)న్తస్యాద్యఖణ్డజాన్ ॥౪౧॥

మధ్యేఽవశిష్టవకే వామదక్షత్రయద్వయే ।
ప్రతిలోమానులోమాత్మవిద్యాద్వయమథాలిఖేత్ ॥౪౨॥

శిష్టేషు త్రిషు కోష్ఠేషు సాధకాఖ్యాం తదూర్ధ్వగే ।
కర్మమధ్యేఽధరే సాధ్యమాలిఖేదపి సర్వతః ॥౪౩॥

సంఖ్యాపూర్వం వజ్రరూపయన్త్రనిర్మాణాదికం ప్రస్తౌతి । తత్ర తద్విద్యాభేదాః— షట్కూటవిద్యాయాః పఞ్చత్రింశత్పటలవక్ష్యమాణక్రమేణ అక్షరాణాం క్రమపౌర్వాపర్య(యాతా)త్ స్వరూపభేదాః । తేషాం సఙ్కేతవిద్యాఖణ్డత్రయపౌర్వాపర్యాత్ తత్ప్రకారజనిత సవింశతిశతత్రయాధికచతుఃసహస్రేషు సఙ్కేతవిద్యాఖణ్డజైర్భేదైరేవ షడఙ్్యన్త్రనిర్మాణమత్రోక్తమ్ । తైః—కూటభేదైః । ప్రియే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః ॥౩౭॥

ప్రాగిత్యాదిభిః శివే ఇత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకైః ప్రస్తుతవిద్యాకూటాక్షరభేదైః కోష్ఠవజ్రాకారాణి షట్యన్త్రాణ్యుపదిశతి—తత్ర షట్త్రింశత్ ప్రతికోణమితిశేషః ॥౩౮॥౩౯॥ త్ర్యస్రాణి చత్వార్యగ్రాణి వజ్రయన్త్రస్య చత్వార్యగ్రాణి త్రికోణాని కుర్యాదిత్యర్థః । చతుఃకోష్ఠస్తు పూర్వవత్—ప్రతిదిశం చతుర్భిశ్చతుర్భిః కోష్ఠైరిత్యర్థః ॥౪౦॥ తస్య—యన్త్రస్య । మధ్యాధఃకోష్ఠం—అధస్థత్ర్యస్రోపరిస్థపఙ్క్తిస్థకోష్ఠపఞ్చకమధ్యస్థకోష్ఠమ్ । ఆద్యఖణ్డజాన్—

షట్స్వితిశేషః। తాన్ కూటాన్వింశత్యధికశతసఙ్ఖ్యాకాన్। షణ్ణాం తేషాం క్రమేణ విద్యాక్షరషట్కోపక్రమత్వాత్ ఖణ్డత్వమ్॥౪౧॥ మధ్యేఽవశిష్టనవకే వామదక్షత్రయద్వయే— మధ్యస్థేషు నవసు కోష్ఠేషు ఊర్ధ్వాధఃక్రమస్థితేషు త్రిపఙ్క్తికేషు కోష్ఠేష్విత్యర్థః।

చతుస్త్రికోణమధ్యస్థం ద్విరేఖాభిర్నవీకృతమ్।

మధ్యవద్విలిఖేత్తేషు వజ్రయన్త్రమితీరితమ్॥౪౪॥

ఏవమన్యైః పఞ్చభిశ్చ ఖణ్డైః పఞ్చ ప్రకల్పయేత్।

ఇతి షట్వజ్రయన్త్రాణి ప్రోక్తాని క్రమశః శివే!॥౪౫॥

లోహత్రయకతే పట్టేశిలాయాం వా చతుర్షు వా।

ప్రతిలోమానులోమాత్మవిద్యాద్వయం—నిత్యానిత్యావిద్యాయాస్త్రీణి ఖణ్డాని కుర్యాదిత్యర్థః।॥౪౨॥ ప్రతిలోమానులోమక్రమేణ లిఖేదిత్యర్థః॥౪౩॥ ద్విరేఖాభి(ర్న)వీకృతం—ప్రతికోణం సమాన్తరాలం మధ్యతస్త్రిరేఖా(త్రతా)మాత్రానుగుణ్యేన ద్విద్విక్రమేణ షడ్భీరేఖాభి ర్నవత్రికోణాని కుర్యాదిత్యర్థః। మధ్యవద్విలిఖేత్తేషు—తేషు త్ర్యస్రోదరస్థత్రికోణనవకేష్వపి వామదక్షిణపార్శ్వస్థత్రికోణత్రయే ప్రాగ్వద్విద్యాం మధ్యత్రికోణత్రయే సాధకాదినామాక్షరాణి చ లిఖేదిత్యర్థః॥౪౪॥ పఞ్చభిశ్చ ఖణ్డైః— నిత్యావిద్యాయాః ప్రాగుక్తరూపైః ప్రత్యేకం వింశత్యధికశతకూటాక్షరాత్మభిరితిశేషః। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రాక్ప్రత్యక్దక్షిణోదగగ్రాణి అష్టాదశసూత్రాణి సమాన్తరాలాని కృత్వా తైః సఞ్జాతేషు నవాశీత్యధికద్విశతసఙ్ఖ్యేషు కోష్ఠేషు చతుర్షు కోణేషు ప్రతికోణం (షట్త్రిశత్) షట్త్రింశత్కోష్ఠాని కృత్వా ప్రాగ్వన్మధ్యే వజ్రాకారానుగుణ్యేన మార్జయేత్। పశ్చాదవశిష్టేషు వజ్రరూపేషు పఞ్చచత్వారింశదధికశతసఙ్ఖ్యేషు కోష్ఠేషు చతసృషు దిక్షు ప్రతిదిశం చత్వారి చత్వారి కోష్ఠాని మార్జయిత్వా తత్ర ప్రాగుక్తక్రమేణ ప్రతిదిశమేకైకక్రమేణ చత్వారి త్రికోణాని సమత్రిరేఖాణి విధాయ తత్ర త్రికోణరేఖాత్రయం విభాగీకృత్య తేషు మధ్యే మధ్యే చిహ్నద్వయం (చిహ్నద్వయం) విధాయ చిహ్నచ్చిహ్నం సూత్రద్వయానుగుణ్యేన ద్వయం ద్వయమితిక్రమేణ షడ్రేఖాః సమాలిఖేత్। ఏవం కృతే ఊర్ధ్వాధఃక్రమేణ త్రికోణత్రయం తత్పార్శ్వయోరూర్ధ్వయో(రూపం) స్త్రికోణద్వయం (త్రికోణద్వయం) తత్పార్శ్వయోరేకైకమేకం త్రికోణం ఇత్యేవం నవకోణాని సమ్భవన్తి।
తత్రాధఃస్థత్రికోణోపరిస్థపఙ్క్తికోష్ఠపఞ్చకమధ్యస్థకోష్ఠమారభ్య బాహ్యవీథికోష్ఠేషు

యావదుపక్రాన్తకోష్ఠం తత్సఙ్ఖ్యాని కూటాక్షరాణి
ప్రథమఖణ్డకూటాక్షరేష్వాలిఖ్యాముక్తక్రమమన్తః ప్రవిశ్య ద్వితీయపఙ్క్తౌ చ ప్రాగ్వదాలిఖ్య
ఏవమన్తర్యావద్వింశత్యధికశతసఙ్ఖ్యావమానవిద్యాప్రథమకూటాక్షరాణి విలిఖ్య
మధ్యతోఽవశిష్టేషు నవసు కోష్ఠేషు మధ్యగతేషు త్రిషు కోష్ఠేషూర్ధ్వాద్యధరాన్తం క్రమేణ
సాధకకర్మ్మసాధ్యాక్షరాణి విలిఖ్య తేషాం వామభాగస్థపఙ్క్తిగతకోష్ఠత్రయే
అధరకోష్ఠాదూర్ధ్వకోష్ఠాన్తదక్షిణభాగపఙ్క్తిస్థకోష్ఠత్రయే ఊర్ధ్వకోష్ఠా-

పట్టే వా ఫలకాయాం వా షట్కం షట్సు ప్రకల్పయేత్ ॥౪౬॥

ఫలకాపట్టయోః పూజాం కుర్యాన్నిత్యశ ఏవ తు।

ఇతరాణి తు సంస్థాప్య యజేత్తత్రైవ తాం శివామ్ ॥౪౭॥

తత్స్థాపనప్రదేశే తు విదధ్యాన్మణ్డపం శుభమ్।

నవహస్తాయామతతం పతాకాతోరణాన్వితమ్ ॥౪౮॥

ఫలపుష్పవితానాద్యైరుపేతం పరికల్పయేత్।

ఉత్సేధాయామవిస్తారహస్తాం వేదీం చ మధ్యతః ॥౪౯॥

ఏకం చేత్ షట్కమథ చేత్కుర్యాద్వేద్యాదికం తథా।

ఈశప్రాగ్వహ్నిరక్షాం తు వాయుదిక్షు యథాక్రమమ్ ॥౫౦॥

ప్రథమం రాక్షసే త్వన్యాన్యన్యేషూక్తక్రమేణ వై।

నివేద్య గన్ధపుష్పాద్యైర్నృత్యగీతాదిభిస్తథా ॥౫౧॥

సమారాధ్యైవమేవన్తు త్రిదినం ప్రోక్తశక్తిభిః।

హుత్వా జపిత్వా జీవోచ్చే భానూచ్చే వా స్థిరోదయే ॥౫౨॥

ద్యధఃస్థకోష్ఠాన్తం చ విద్యాత్రిఖణ్డం సమాలిఖ్య బహిశ్చతుర్దిక్షు లిఖితత్రికోణోదరస్థత్రికోణనవకేష్వపి విద్యానామాక్షరాణి మధ్యవత్ సమాలిఖేత్। ఏతత్ ప్రథమం వజ్రయన్త్రమ్। ఏవమన్యాన్యపి పఞ్చవజ్రయన్త్రాణి విద్యాయాః పఞ్చభిః ఖణ్డైః కుర్యాత్। ఏవం పూర్వోక్తేన సార్ధం షడ్వజ్రయన్త్రాణి సమ్భవన్తీతి॥౪౫॥

లోహత్రయేత్యాదిభిరపి వా ఇత్యన్తైస్త్రయోదశభిః శ్లోకైస్తేషాం వజ్రయన్త్రాణాం సామర్థ్యాపాదనార్థం మణ్డపవేదికానిర్మాణం తత్ర తేషాం స్థాపనం తత్ర దేవతామూర్తిసప్తకప్రతిష్ఠాం తదారాధనప్రకారం తత్ఫలాని ఫలకాపటయోస్తద్యన్త్రాణి విలిఖ్య తదారాధనస్య ఫలం చోపదిశతి। తత్ర శిలాయాం—దృషది। షట్కం షట్సు ఏకద్వ్యాదిషు షట్స్వధికరణేషు ఏకద్వ్యాదికాని షట్సు ప్రత్యేకం వా యథాక్రమమేకైకం సర్వాణి వా సర్వత్ర వా షడ్యన్త్రాణి వజ్రరూపాణి కల్పయేదిత్యర్థః॥౪౬॥ పూజాం—యన్త్రస్యేతి శేషః। ఇతరాణి—లోహత్రయశిలాలిఖితాని చ షడ్యన్త్రాణి। తత్రైవ—సంస్థాపితేషు వజ్రేషు। తాం—నిత్యానిత్యామ్॥౪౭॥ తత్స్థాపనప్రదేశే— వజ్రయన్త్రషట్కస్థాపనప్రదేశే। తతం—

స్వవామ(భా)గే భూమ్యుదయే సంస్థాప్య పరమేశ్వరి!।
దేవ్యాత్మా తచ్ఛిలాభిస్తు దృఢమాబధ్య తత్ర వై॥౫౩॥

దేవీ షడ్భిర్వృతాం తాభిర్డాకిన్యాదిభిరమ్బికే!।
మూర్తిసప్తకముత్పాద్య ప్రతిష్ఠాప్య సమర్చయేత్॥౫౪॥

నిత్యశస్తత్పురోవిద్యాభజనం చాపి కారయేత్।
యత్ర తత్ర గదాలక్ష్మీరిపుగ్రహపిశాచకాః॥౫౫॥

దుర్భిక్షక్షుద్రకర్మోత్థపీడ़ాకృత్యాః పరేరితాః।
న కదాచిత్సమ్భవన్తి విద్యాయన్త్రానుభావతః॥౫౬॥

మఙ్గలాన్యేవ జాయన్తే సర్వేషాం సర్వతః సదా।

ధార్మికాశ్చైవ రాజానః పూర్ణసప్తాఙ్గసంయుతాః॥౫౭॥

ఫలకాపటయోః క్లృప్తపూజాతోనిజమన్దిరే।

వాఞ్ఛితం సమవాప్నోతి మణ్డలాన్మాసతోఽపి వా॥౫౮॥

విస్తారః॥౪౮॥ మధ్యతః—మణ్డపస్యేతి శేషః॥౪౯॥ ఏకం—యన్త్రమితిశేషః। షట్కం యన్త్రాణామితి శేషః॥౫౦॥ ఉక్తక్రమేణ—డాకిన్యాదీనాం ప్రాగుక్తరక్షోవాయుశక్రవహ్నిశవరుణదిక్షు స్థాపనాదిత్యర్థః॥౫౧॥ ప్రోక్తశక్తిభిః—డాకిన్యాదీనాం పరివారభూతాభిర్వక్ష్యమాణాభిః। జీవోచ్చే—బృహస్పతేరుభయోచ్చే నిత్యోచ్చే వా। భానూచ్చేపి— తద్వత్ స్థిరోదయే—స్థిరరాశ్యుదయే॥౫౨॥ భూమ్యుదయే—శ్వాసపటలవక్ష్యమాణపృథివ్యుదయే। తత్—యన్త్రమితి శేషః। తత్ర—వేదికాసు॥౫౩॥ ఆదిశబ్దోరాకిన్యాదివిషయః। మూర్తిసప్తకం—(డా)రాకిన్యాదీనాం షణాం దేవ్యాశ్చేతి శేషః॥౫౪॥ తత్పురః—తాసాం సన్నిధౌ। విద్యాభజనం—మూలవిద్యాభజనం కారయేదిత్యర్థః॥౫౫॥ క్షుద్రకర్మోత్థపీడాః విద్వేషణాదిప్రయోగజాః క్లేశాః। విద్యాయన్త్రానుభావతః—ఉభయోః సామర్థ్యాత్॥॥౫౬॥౫౭॥ క్లృప్తపూజాతః—క్లప్తయన్త్రషటకపూజనాత్। మణ్డలాత్—ప్రాగ్వత్। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రోక్తాని షట్వజ్రరూపాణి యన్త్రాణి దేవీనిత్యపూజాచక్రంం(యన్త్రం) చ లోహత్రయే శిలాయాం వా ఉక్తక్రమేణ సముత్కీర్య తేషాం స్థాపనార్థం ప్రోక్తాయామవిస్తారం పతాకాద్యలఙ్కృతం మణ్డపం పరికల్ప్య స్థాపనీయం యన్త్రమేకం చేత్ తన్మధ్యతః ప్రోక్తోత్సేధాయామవిస్తారామేకాం వేదికాం కృత్వా స్థాపనీయాని యన్త్రాణి షట్చేత్ షట్వేదికాః

ఆసాం దేహస్థితిం వక్ష్యే శృణు సర్వార్థదాయినీమ్।

సుషుమ్నామధ్యసంస్థేషు షడాధారామ్బుజేషు తాః॥౫౯॥

తిష్ఠన్తి ప్రాణినాం దేవ్యః సిద్ధ్యన్తి జ్ఞానపూజితాః।

బహిశ్చ మణ్డలే పూజానుగ్రహానిగ్రహాత్మికా(మ్)॥౬౦॥

విశుద్ధాఖ్యే కణ్ఠదేశే షోడ఼శస్వరపత్రకే।

ధూమ్రవర్ణామ్బుజే దేవీం డాకినీం తత్సమాకృతిమ్॥౬౧॥

శక్తిభిః స్వరరూపాభిరావృతాం తత్ర పూజయేత్।

తయా సర్వజ్ఞతాసిద్ధిర్భవత్యేవ న సంశయః॥౬౨॥

ప్రోక్తదిక్షు పరికల్ప్య తన్మధ్యే చైకాం వేదికాముత్పాద్య తత్ర ప్రోక్తక్రమేణ షట్యన్త్రాణి నివేశ్య మధ్యే వేదికాయాం దేవీనిత్యపూజాచక్రం నివేశ్య గన్ధపుష్పధూపాద్యైస్తేషు యన్త్రేషు డాకిన్యాదిభిర్వక్ష్యమాణాభిస్తత్పరివారశక్తిభిర్దేవీం చ దినత్రయం సమారాధ్య ప్రతిదినం సహస్రతారం జపిత్వా తద్దశాంశం హుత్వా బృహస్పత్యుచ్చే ద్వివిధే తరణేరుచ్చే తథా—విధేభానూచ్చే వా స్థిరరాశ్యుదయే వా స్వవామనాసాపుటపృథివీస్థానశ్వాసోదయే వా తాని యన్త్రాణి తాసు వేదికాసు ప్రోక్తక్రమేణ సంస్థాప్య శిలాభిర్దృఢమాబధ్య తాసు వేదికాసు ప్రతివేదికం డాకిన్యాదీనాం షణాం దేవ్యాశ్చ మూర్తిసప్తకముత్పాద్య ప్రతిష్ఠాప్య సమభ్యర్చ్య తాసాం సన్నిధౌ మూలవిద్యాభజనం చాపి కారయేత్। ఏవం యత్ర క్రియతే తత్ర—ప్రోక్తాన్యమఙ్గలాని న మమ్భవన్తి। ప్రోక్తాని మఙ్గలాని భవన్త్యేవ। ఏతాని సర్వాణి వా ఏకమేకం వా ఫలకాయాం పటే వా కృత్వా నిజమన్దిరే క్వచిత్స్థానే స్థాపయిత్వా పూజనాత్ ప్రోక్తకాలాత్ సమస్తం వాఞ్ఛితం ప్రాప్నోతి॥౫౮॥

ఆసామిత్యాదిభిరాస్పదమిత్యన్తైస్త్రయోదశభిః శ్లోకైః షడాధారస్థానాని తన్నామాని తత్తద్గతామ్బుజాని తత్తదమ్బుజస్యాన్యక్షరాణి తత్తదమ్బుజగతాని దైవతాని తత్తద్వర్ణం తత్తదనుగ్రహార్థం పూజాక్రమం తత్తన్నిగ్రహార్థం పూజాక్రమాదికం చోపదిశతి। తత్ర ఆసాం—డాకిన్యాదీనామ్। దేహస్థితిం— సర్వప్రాణినాం దేహేషు స్థితిమ్। తాః—దేవ్యః ఇత్యత్రాన్వయః డాకిన్యాదయ ఇతి శేషః॥౫౯॥ జ్ఞానపూజితాః—ఆసాం దేహాధిష్ఠాతృరూపత్వం పరమార్థం గురుముఖాజ్జ్ఞాత్వా పూజితా ఇత్యర్థః। బహిశ్చ మణ్డలే—వక్ష్యమాణరూపే। పూజాం వక్ష్యే ఇత్యత్రాన్వయః॥౬౦॥ తత్సమాకృతిం—మూలదేవతాసమాకృతిమ్। ఆసాం వర్ణస్తు తత్తదాధారామ్బుజసమానః। విగ్రహస్తు మూలదేవతాస-

అనాహతాఖ్యే హృద్దేశే సిన్దూరారుణపఙ్కజే।

రాకినీం ద్వాదశదలే కాదిఠాన్తాక్షరాత్మభిః॥౬౩॥

శక్తిభిః పూజయేన్నిత్యం కీర్త్యాయుఃశ్రీధనాప్తయే।
మణిపూరకసంజ్ఞే చ నాభిస్థే దశపత్రకే॥౬౪॥

ఇన్ద్రనీలనిభేడ్ఫాది దశవర్ణాత్మశక్తికే।
లాకినీం పూజయేద్వైరివిజయశ్రీసమృద్ధయే॥౬౫॥

ధ్వజమూలే సమస్తాపత్తారణాయేష్టసిద్ధయే।
వాదిషడ్వర్ణశక్తీభిరావృతాం డాకినీం యజేత్॥౬౬॥

స్వాధిష్ఠానాహ్వయే పద్మే బాలార్కత్విషి షడ్దలే।
ఆధారాఖ్యే చతుష్పత్రే సువర్ణాభే సరోరుహే॥౬౭॥

వాదిశాన్తార్ణశక్తీభిరావృతాం శాకినీం యజేత్।
పాయుధ్వజాన్తరా త్ర్యస్రమధ్యే తేజః సమన్వితామ్॥౬౮॥

ఆజ్ఞాఖ్యేబ్జేభ్రువోర్మధ్యే ద్విదలే శు(భ)ద్ధవిగ్రహే।
సేవితాం హక్షశక్తిభ్యాం హాకినీం పూజయేత్తథా॥౬౯॥

త్రికాలజ్ఞోనరః సర్వ(తో)చిన్తాలోకనకారిణీమ్।
విశ్వసృష్టిస్థితిధ్వంసశక్తిదామప్యయత్నతః॥౭౦॥

ఉక్తక్రమవిపర్యాసాన్నిగ్రహోన్తర్బహిస్తథా।
పూజనం సర్వదుఃఖార్తినాశనం సమ్పదాస్పదమ్॥౭౧॥

మానః॥౬౧॥ తయా—పూజయా॥౬౨॥౬౩॥౬౪॥౬౫॥౬౬॥ ధ్వజమూలే—మేహనమూలే॥౬౭॥ పాయుధ్వజాన్తరా—గుదరన్ధ్రమేహనాన్తరాలప్రదేశే। త్ర్యస్రమధ్యే తేజః సమన్వితాం—కుణ్డలినీతేజోరూపామ్॥౬౮॥ తథా—సముచ్చయే॥౬౯॥ చిన్తాలోకనకారిణీం హాకినీం మిత్యత్రాన్వయః। సాధకస్య చిత్తేషు భూతభవిష్యవర్తమానకార్యజ్ఞానసామర్థ్యప్రదాయినీమిత్యర్థః॥౭౦॥ అన్తర్బహిః—షడాధారేషు వక్ష్యమాణరూపే బాహ్యగతయన్త్రే చ। తథా—పూజనం అన్తర్బహిశ్చ ఉక్తవక్ష్యమాణక్రమానులోమపూజనమిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రోక్తేషు కణ్ఠాదిషు భ్రూమధ్యాన్తేషు షట్స్వాధారేషు ప్రోక్తరూపాణాం పద్మానాం మధ్యే డాకి-

భూమౌ విధాయ షట్కోణసప్తకం ప్రోక్తదిక్క్రమాత్।

మధ్యే చ తత్ర తాం నిత్యానిత్యా గన్ధాదినాఽర్చయేత్॥౭౨॥

అభితస్తత్షడస్రేషు తత్షట్కం తత్క్రమాద్యజేత్।

బాహ్యేష్వపి చ తాః ప్రాగ్వత్ప్రోక్తవర్ణాః సమర్చయేత్॥౭౩॥

తాసాం షణ్ణామపి తథా షట్సు కోణేషు శక్తయః।

షట్త్రింశత్తాః సమాదేవ్యాః సర్వరూపాయుధాదిభిః॥౭౪॥

ప్రాగ్వత్స్వరేషు పఞ్చస్యురపూ(ర్వా)కాదిమాన్తకాః।

పరేషు యవలక్షార్ణరహితా స్తైస్తథాఽర్చయేత్॥౭౫॥

జ్యాదిహాకిన్యన్తాః షడ్దేవతా మూలదేవతాసమానవిగ్రహాస్తత్తదాధారామ్బుజప్రోక్తవర్ణసమానరూపవర్ణాః స్వస్వసమానాకారవర్ణాభిరక్షరశక్తిభిః ప్రత్యేకమాధారామ్బుజ ప్రోక్తదలసఙ్ఖ్యాభిరావృతాః ప్రోక్తక్రమేణానుగ్రహాఖ్యాం సృష్టిక్రమపూజాం కుర్యాత్। తత్ర బీజద్వయాదీని స్వస్వనామాని సప్తాక్షర్యన్తాని తత్పూజావిద్యాః తత్తన్నామవిద్యా పూజాన్తే మూలవిద్యయా చ పూజయేత్। తత్తదావరణశక్తీనామక్షరాత్మికాదీనాం నిత్యానిత్యపూజోక్తద్వాదశాక్షరవిద్యయా

ఆసామవసానభూతహాకిన్యాద్యుపక్రమభూతడాకిన్యన్తాః పూజానిగ్రహాఖ్యా సంహారక్రమపూజా ఏవమన్తర్బహిశ్చానుగ్రహపూజాం చ కుర్యాదితి ॥౭౧॥

భూమావిత్యాదిభిరర్చయేదిత్యన్తైః చతుర్భిః శ్లోకైర్బాహ్యానుగ్రహం చక్రం తత్ర పూజనీయశక్తిధ్యానం తత్పూజాక్రమం చోపదిశతి। తత్ర ప్రోక్తదిక్క్రమాత్—నిర్ఋతివాయుశక్రవహ్నిశవరుణమధ్యదికక్రమాత్। మధ్యే చ తత్ర—తస్మిన్ చక్రే సర్వమధ్యస్థ(కోణ) షట్కే మధ్యే। గన్ధాదిభిరిత్యత్రాదిశబ్దేన షోడశోపచారా ఉచ్యన్తే ॥౭౨॥ తత్షడస్రేషు—మధ్యే షట్కోణేషు। తత్షట్కం తత్క్రమాత్—డాకిన్యాదిశక్తిషట్కం నిర్ఋత్యాది ప్రోక్తక్రమదిక్షు। బాహ్యేష్వపి చ అపిచేతి సముచ్చయే। బహిషట్కోణషటకే। తాః—డాకిన్యాద్యాః। ప్రాగ్వత్ నిర్ఋత్యాదిక్రమేణ—ప్రోక్తవర్ణాః। స్వస్వాధారప్రోక్తవర్ణాః ॥౭౩॥ తథా నిర్ఋత్యాదిక్రమేణ। సమాదేవ్యాః తత్తన్మధ్యదేవ్యా తత్తన్మధ్యదేవతాసమానరూపవర్ణరూపాయుధా ఇత్యర్థః ॥౭౪॥ ప్రాగ్వత్స్వరేషు పఞ్చస్వః—కులసున్దరీపటలప్రోక్తమాతృకాయన్త్రస్యాష్టమదలాక్షరాణి తాని అఇఉఅం అః ఇతి పఞ్చ అపూర్వాః। అపునరుక్తాః పఞ్చాశద్వర్ణ ఇతి శేషః। పరేషు యవలక్షార్ణరహితాః—యాదిక్షాన్తేషు దశసు వర్ణేషు పునరుక్తయవలక్షవర్ణచతుష్టయ రహితాః తేషాం చతుర్ణాం పునరుక్తత్వం యణాదేశసన్ధిసమ్భవేత్వాత్ యకారవకారయోః। అన్యయోస్తు రలయోరభేదత్వాత్ కకారషకారరూపత్వాత్ చ క్షకారస్య। తైః—షట్ త్రింశద్భిరక్షరైః। తథా—ప్రాగుక్తద్వాదశాక్షరరూపైః। తత్రాకారాదికకారాన్తాః షట్శక్తీః ప్రథమే చక్రే పూజయేత్। ఏవమన్యేష్వపి యథాక్రమం (షట్) షట్ శక్తీః పూజయేత్। ఏతదుక్తం భవతి—అన్యోన్యానుగుణరేఖాభిః సమ్బద్ధాని సప్త షట్ కోణాని మధ్యరక్షోవాయుశక్రవహ్నిశవరుణదిగ్గతాని వరుణవాయ్వీశశక్రవహ్నినిర్ఋతిస్పృష్టాగ్రకాణి విధాయ తేషు మధ్యషట్కోణమధ్యే ప్రాగుక్తారుణవిగ్రహాం నిత్యానిత్యామావాహ్య షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య తత్(త్రి) కోణషట్కే(తు)డాకిన్యాదిహాకిన్యన్తాః షట్శక్తీస్తన్మధ్యస్థనిత్యానిత్యాసమానాయుధవిగ్రహాస్తత్తదాధారవర్ణపద్మపర్ణాశ్చ ధ్యాత్వా షోడశభిరుపచారైః క్రమాదభ్యర్చ్య తా ఏవ డాకిన్యాదివహ్నినిర్ఋత్యాదిదిగ్గతషట్కోణషట్కమధ్యే షు ప్రోక్తక్రమేణావాహ్య పశ్చిమాభిముఖా ఆధారవద్ధ్యాత్వా సమభ్యర్చ్యతాసామభితః షట్కోణేష్వపి తత్తదావరణశక్తీః షట్త్రింశతం తత్తదభిముఖాః నిర్ఋత్యాదిప్రోక్తక్రమేణ తత్తద్ద్వాదశాక్షరవిద్యాభిః షడఙ్భిః షట్షట్క్రమేణ వక్ష్యమాణతత్తన్నివేద్యవిశేషోపచారసహితమర్చయేత్। ఏవమియమనుగ్రహపూజా సర్వసమ్పదవాప్తికరీతి। అస్య చక్రస్యాయం విరచనాక్రమస్త్రయోదశభిః శ్లోకైః సాఙ్కైః వ్యాఖ్యాయతే।

చతుర్వింశాఙ్గులాయామభ్రమాత్ వృత్తం విధాయ తు।
తత్ర మధ్యే బ్రహ్మసూత్రం కృత్వా తస్యార్ద్ధమానతః॥౧॥

తత్పార్శ్వయోశ్చిహ్నయుగం వృత్తే కృత్వా తథాఽన్యతః।
విధాయ చిహ్నయుగలం చిహ్నచ్చిహ్నం ద్వయోరపి॥౨॥

కృత్వా సూత్రద్వయం తిర్యక్ పశ్చిమాగ్రయుగాన్తయోః।
బ్రహ్మసూత్రస్థపూర్వాగ్రావధి సూత్రద్వయం భవేత్॥౩॥

ప్రాక్ సూత్రాగ్రద్వయాత్తద్వత్కుర్యాత్సూత్రద్వయం తతః।
పశ్చిమబ్రహ్మసూత్రాన్తమిత్థం షట్కోణకం భవేత్॥౪॥

తతస్తద్వహ్నికోణాదివాయుకోణాన్తగం తతః।
(తథేశాని)తద్దిగాది చ రక్షోన్తం బ్రహ్మసూత్రద్వయం భవేత్॥౫॥

ప్రత్యేకం బ్రహ్మసూత్రాణి త్రిధా కృత్వా తు చిహ్నకమ్।
కృత్వాభితోఽథ వృత్తాని తత్తదర్ద్ధాంశతోభ్రమాత్॥౬॥

తేష్వేకం బ్రహ్మసూత్రేషు చతుర్వింశతిభాగకమ్।
కృత్వా తద్దశమాంశేషు షట్సూత్రాణి నిపాతయేత్॥౭॥

దిక్కోణవృత్తపర్యన్తం వాయువత్తేషు షట్స్వపి।
వృత్తస్పృక్సూత్రయుగ్మారం మధ్యే మధ్యే నిపాతయేత్॥౮॥

సూత్రాణి షట్ తత స్తేషు వృత్తం కోణేషు మధ్యతః।

కృత్వా త్రిర్బ్రహ్మసూత్రాణి మార్జయేచ్చక్రముత్తమమ్ ॥౯॥

ఏషామపి చ చక్రాణాం శక్తీనాం చ విలోమతః।
పూజా నిగ్రహసంజ్ఞా స్యాత్ సా శత్రూణాం విపత్తయే ॥౨౬॥

షట్సు చక్రేషు షట్కుమ్భాన్విధాయారిమహీరుహాః।
క్వాథతోయాభిసమ్పూర్ణాన్ కృష్ణామ్బరసమన్వితాన్ ॥౨౭॥

అర్ద్ధరాత్రే యజేత్తాస్తు తద్యోనిబలిదానతః।
క్షిప్రం త్వగాదిభిస్తే స్యుః పూర్ణాః శత్రోః కలేవరాః ॥౨౮॥

నివేద్యం యోనిరక్తేన సమ్పన్నం చరుణా రిపోః।
హోమం చ కుర్యాత్తేనైవ ఫణిశీర్షస్రు చారుషా ॥౨౯॥

ధ్యాయేద్దేవీశ్చ కుపితా దష్టౌష్ఠా బాహుభిర్నిజైః।
ప్రహరన్తీః పిశాచేభ్యోవికిరన్తీశ్చ తత్తనుమ్ ॥౩౦॥

జయాగులుచ్చవిలసత్కర్ణా భీమార్తనిస్వనాః।
ధ్యాత్వైవం నిగ్రహం కుర్యాద్రిపూణాం మారణాయ వై ॥౩౧॥

రక్షోమారుతశక్రాగ్నిశివవారిగతాని చ।
ధూమ్రసిన్దూరనీలోద్యద్భానుహేమేన్దు(భాంసి)భాని చ ॥౧౦॥

మధ్యకోష్ఠం విధాయేత్థం డాకిన్యాదీః సమర్చయేత్
ఉద్యదర్యమబిమ్బాభే నిత్యానిత్యాం చ మధ్యమే ॥౧౧॥

ఏతచ్చక్రవినిర్మాణమజానన్మాన్త్రికో నరః।

నిగ్రహానుగ్రహవిధౌ యతమానో వినశ్యతి॥౧౨॥

రోగార్తౌ ద్వన్ద్వయుద్ధే చ శత్రూణాం చ నిపాతనే

తథా మనీషితప్రాప్తౌ సిద్ధిరస్యార్చనాద్భవేత్॥౧౩॥

అతః పరం వ్యాఖ్యేయాని॥౭౫॥

ఏషామిత్యాదిభిర్మరణాయ వై ఇత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైరేష్వేవ చక్రేషు నిగ్రహాఖ్యపూజాచక్రముపదిశతి। తత్ర చక్రాణాం సప్తానాం షట్కోణరూపాణామితి శేషః। శక్తీనాం—తత్రతత్రోక్తషట్శక్తీనామ్। విలోమతః—చక్రశక్త్యోరనుగ్రహోక్తపూజాక్రమవిలోమతః॥౭౬॥ అరిమహీరుహః క్వాథతోయాభిసమ్పూర్ణాన్—శత్రునక్షత్ర—వృక్షస్య కషాయక్వథితజలపూర్ణాన్॥౭౭॥ తద్యోనిబలిదానతః—శత్రునక్షత్రయోనీ-

చక్రం చ నిగ్రహే ప్రోక్తం వజ్రరూపం భయఙ్కరమ్।

కాంస్యే సీసేపి వా కృత్వా స్థాపయేద్వైరిభూమిషు॥౮౨॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ చ దశసూత్రనిపాతనాత్।

ఏకాశీతిపదాని స్యుస్తేషు కోణచతుష్టయే॥౮౩॥

ప్రత్యేకం దశ కోష్ఠాని మార్జయేచ్ఛిష్టవజ్రకైః।

చతుర్దిక్షు త్రికోణాని చతుఃకోష్ఠైః ప్రకల్పయేత్॥౮౪॥

శ్ఛిత్వా బలిదానతః। తే—కుమ్భాః। కలేవరాః—శరీరాణి॥౭౮॥ యోనిరక్తేన—శత్రునక్షత్రయోనిరుధిరేణ। తేనైవ—చరుణా। ఫణిశీర్షస్రుచా—భుజఙ్గమస్య ఫణం ఛిత్వా స్రుగ్గతేన తేన ఫణేనేత్యర్థః॥౭౯॥ తత్తను—శత్రుదేహమ్॥౮౦॥ గులుఘుః—కలికా। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రోక్తేషు సప్తసు షట్కోణచక్రేషు తత్తచ్ఛక్తీః సావరణా(హే)భీమరూపా స్తిష్ఠన్తీరావాహ్య తత్తదభిముఖా ధ్యాత్వా తత్తచ్చక్రస్థానస్థితా ఏవానుగ్రహపూజాక్రమ(ప్రతి)విలోమక్రమతః సచక్రావృతిశక్తీనాం వక్ష్యమాణబలిం నివేద్య హోమసహితం పూజయేత్। తేష్వేవ సప్తసు షట్కోణచక్రేషు మధ్యచక్రవర్జం షణ్ణాం మధ్యేషు షట్కుమ్భాన్నిధాయ తేషు కుమ్భేషు శత్రునక్షత్రవృక్షకషాయక్వథితజలాన్యభిపూర్య ప్రోక్తభీమరూపాః సర్వేషాం త్వగాదిధాత్వీశాః ప్రాగ్వత్తదభిముఖాస్తిష్ఠన్తీః శత్రోస్తత్తత్త్వగాదిధాతూనాకృష్య తత్తత్కుమ్భేషు సమ్పూర్య తద్దేహం స్వాయుధైః శకలీకృత్య పిశాచేభ్యోవికిరన్తీస్తైర్భక్ష్యమాణం తత్తద్దేహం భావయన్ తదిన్ద్రియమనఃప్రాణన్ స్వచేతసా ప్రాణప్రతిష్ఠాప్రోక్తప్రక్రియయా మధ్యదేవతాయాం నియోజయన్ననుగ్రహపూజోక్తక్రమప్రతిలోమతః పూజయన్ శత్రునక్షత్రయోని బలిం ఛిన్దన్ తదుక్తేన సమ్పాదితచరుణా నివేద్యం చ కుర్వంస్తేన హోమం ఫణిఫణాస్రుచా కుర్వన్నేవం పూజయన్ ప్రోక్తం ఫలమవాప్నోతి ఇతి ఆసాం షణ్ణాం డాకిన్యాదీనాం త్వగాదీనాం చ నిత్యానిత్యావిద్యాసమ్బన్ధాధారాదిషు తత్తన్నిగ్రహానుగ్రహపూజనేషు రహస్యార్థశ్చ స్వగురుముఖాదేవావగన్తవ్యః॥౮౧॥

చక్రమిత్యాదిభిర్మర్దనమిత్యన్తైరధ్యర్ద్ధైః షడ్భిః శ్లోకైర్నిగ్రహకోష్ఠవజ్రచక్రనిర్మాణం తత్ప్రయోగవిశేషం తత్ఫలం చోపదిశతి। తత్ర చతుఃకోష్ఠైః—ప్రతిదిశమేకైకం కోష్ఠం మార్జయిత్వా తత్ర త్రికోణాని కుర్యాదిత్యర్థః॥౮౨॥౮౩॥౮౪॥ మధ్యాధః

తేషు మధ్యస్థకోష్ఠే చ సాధ్యం కర్మ సమాలిఖేత్।

శిష్టేషు మధ్యాధఃకోష్ఠమారభ్య ప్రతిలోమజాన్॥౮౫॥

విద్యాకూటాంస్తు షట్త్రింశదాలిఖేదప్రదక్షిణమ్।

సాధ్యయోన్యసృజా పిష్టతద్వృక్షక్షోదలేపితాన్॥౮౬॥

స్థాపయేత్ప్రోక్తసమయే రిపుక్షేత్రగృహాదిషు।

శ్మశానే చణ్డికాగేహే కులోత్సాదకరం భవేత్॥౮౭॥

ఇతి నిగ్రహమాఖ్యాతం సమస్తరిపుమర్దనమ్।

అనుగ్రహం శృణు ప్రాజ్ఞ! పూజాచక్రవిధానతః॥౮౮॥

దేవీస్తాః ప్రోక్తరూపాస్తు ధ్యాత్వా చక్రేషు పూజయేత్।

నవేద్యమాసాం సమ్ప్రోక్తం యదాసాం ప్రీతిదాయకమ్॥౮౯॥

కోష్ఠమారభ్య సర్వమధ్యకోష్ఠస్యాధః స్థితం కోష్ఠమారభ్యాప్రాదక్షిణ్యేనాముక్తక్రమం నిర్గమనగత్యా లిఖేదిత్యర్థః। ప్రతిలోమజాన్—పఞ్చ(త్రిం)వింశపటలవక్ష్యమాణక్రమభేదేషు ప్రతిలోమతః క్రమరూపాన్॥౮౫॥ సాధ్యయోన్యసృజా—శత్రునక్షత్రయోనిరక్తేన। పిష్టః—ఆఘృష్టః। తద్వృక్షక్షోదః—శత్రునక్షత్రవృక్షక్షోదః—పఙ్కః॥౮౬॥ ప్రోక్తసమయే అరాతేర్వైనాశికనక్షత్రే అష్టమరాభ్యుదయే। ఆదిశబ్దో దేశాదివిషయః। తత్ర తత్రాపి అష్టమరాశిస్థానే॥౮౭॥ ఇతి ఉక్తప్రకారేణ। అరిమర్ద్దనం—శత్రునాశకరమితి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రాగ్వదేకాశీతికోష్ఠాని కృత్వా తేషు కోష్ఠేషు ప్రతికోణం దశదశకోష్ఠాని మధ్యవజ్రాకారేణ మార్జయిత్వా చతుర్దిక్షు ప్రతిదిశమేకమేకం కోష్ఠం మార్జయిత్వా తత్ర తత్ర త్రికోణాని విధాయ తేషు త్రికోణేషు మధ్యే చ సాధ్యమాలిఖ్య సర్వమధ్యకోష్ఠాధఃపఙ్క్త్మధ్యకోష్ఠమారభ్యాప్రాదక్షిణ్యేనాముక్తక్రమం నిర్గమనగత్యా పఞ్చత్రింశేపటలే వక్ష్యమాణక్రమభిన్నవిద్యాకూటాన్ ప్రతిలోమజాన్ షట్పఙ్క్తవిద్యాజనితషట్ప్రకారసమ్బన్ధాన్ ఏవం క్రమేణ షట్త్రింశత్కూటానాలిఖ్య సాధ్యనక్షత్రయోన్యసృగ్ఘృష్టతన్నక్షత్రవృక్షపఙ్క్త్నాలిఖ్య ప్రోక్తసమయేషు ప్రోక్తస్థానేషు స్థాపయిత్వా ప్రోక్తం ఫలమాప్నుయాదితి॥౮౭॥

అనుగ్రహమిత్యాదిభిర్లఘువిగ్రహ ఇత్యన్తై రర్ద్ధాద్యైః పడ్భిః శ్లోకైః ప్రాగుక్తానుగ్రహచక్రపూజనం తత్తద్దేవతానాం నివేద్యవిశేషాంస్తాసామఙ్గనాసు సమర్త్నమనుగ్రహకోష్ఠవజ్ర-

పాయసాన్నం గుడాన్నం చ ముద్గభిన్నాన్నకం తథా।

హరిద్రాన్నం తిలాన్నం చ శుద్ధాన్నం షటకమేవ చ॥౯౦॥

చక్రేషు సప్తసు తథా తద్వర్ణాశ్చారువిగ్రహాః।
యువతీః సప్త సంస్థాప్య ప్రాగ్వదభ్యర్చ్య తాః క్రమాత్॥౯౧॥

భూషణామ్వరగన్ధాసృగ్భోజనాద్యైస్తు తోషయేత్।
తాసు తుష్టాసు తుష్టాః స్యుః శక్తయస్తాః సమాస్తదా॥౯౨॥

ప్రాగుక్తవజ్రే సాధ్యాఖ్యం తథాలిఖ్యానులోమజాన్।
కూటానుక్తసమారమ్భాన్ ప్రాదక్షిణ్యేన సల్లిఖేత్॥౯౩॥

ప్రోక్తేషు ప్రోక్తరూపేణ స్థాపయేత్ ప్రోక్తభూమిషు।
ప్రోక్తాన్యేవ ఫలాని స్యుర్యోగోఽయం లఘువిగ్రహః॥౯౪॥

యన్త్రం తత్ర పూజాక్రమం తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర పూజాచక్రవిధానతః—పూజావిధానతః చక్రవిధానతశ్చ। తత్ర పూజావిధానం డాకిన్యాదీనాం యువతీనాం చ। చక్రవిధానం తు వజ్రయన్త్రాది॥౮౮॥ తాః—డాకిన్యాదీః। ప్రోక్తరూపా ఇత్యనేనాధార(చ)క్రమోక్తవర్ణాః మూలదేవీసమానబాహుముఖాశ్చేతిచోచ్యతే। సపుత్రదేవ్యా రక్తత్వమేవ షట్కం మధ్యస్థాయా దేవ్యా ఇతి శేషః॥౮౯॥౯౦॥ తద్వర్ణాః—ఆధారప్రోక్తదేవతామూలదేవతాసదృశవర్ణాః ప్రాగ్వదభ్యర్చ్య—మధ్యాదిప్రాగన్తమ్। తాః—శక్తీః॥౯౧॥ భోజనం తత్తద్దేవతాప్రోక్తమ్। ఆదిశబ్దేన యావచ్ఛక్తిదక్షిణారూపం విత్తం చోచ్యతే। తాసు—యువతిషు। తాః—డాకిన్యాదీః। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రాగుక్తేషు సప్తసు చక్రేషు ప్రోక్తక్రమేణ ప్రోక్తాః శక్తీః సమావాహ్య సమ్పూజ్య తత్తన్నివేద్యం తత్తద్దేవతాయైః నివేద్య తన్నివేద్యషట్కం సముదితమధ్యదేవతాయై నివేదయేత్। తేష్వేవ సప్తసు చక్రేషు తత్తద్దేవతాసమానవర్ణాః సప్తయువతీశ్చ సంస్థాప్య తాసు తాః శక్తీః ప్రోక్తక్రమేణ సమావాహ్యాభ్యర్చ్య తత్తన్నివేద్యపురఃసరం భూషాదిభిస్తాసాం యువతీనాం తోషణాత్తత్తచ్ఛక్తయః పరితుష్టాః సమస్తవాఞ్ఛితం దద్యురితి॥౯౨॥ ప్రాగుక్తవజ్రే–నిగ్రహప్రోక్తే ఏకాశీతికోష్ఠే ప్రోద్ధృతే వజ్రయన్త్రే। అనులోమజాన్ పఞ్చత్రింశత్పటలోక్తక్రమభిన్నవిద్యానులోమరూపాన్ షట్త్రింశద్విద్యాకూటాన్। ఉక్తమమారమ్భాన్—సర్వమధ్యకోష్ఠాధఃపఙ్క్తిమధ్యకోష్ఠసమారమ్భాన్॥౯౩॥ ప్రోక్తేషు—స్వర్ణాది-

ఆదిక్షాన్తాక్షరైః ప్రాగ్వద్రూపిణీశక్తిసంయుతైః।
బీజద్వయాద్యైః సప్తాక్షర్యన్తైః పఞ్చదశాక్షరైః॥౯౫॥

పఞ్చాశచ్చక్తయః పూజ్యాః పఞ్చాశత్క్షేత్రపాలకైః।
దినేషు ఘటికాయోగాత్ పఞ్చాశన్మిథునాన్యపి॥౯౬॥

తేషాం బీజద్వయం వర్ణారూపక్షేత్రేశసంయుతాః।
సప్తాక్షర్యా చ సంయుక్తా మన్త్రాః పఞ్చదశాక్షరాః॥౯౭॥

చతుఃషష్టిపదే మధ్యే చతుష్కే దినవిద్యయా।
మనీషితం సమాలిఖ్య(రభ్య) తేషు తన్మిథునాని వై॥౯౮॥

ఘటికాక్రమయోగేన హృన్మాయామధ్యమర్చయేత్।
ఏవం మణ్డలమాసార్ధాత్ ప్రాప్నోత్యేవాభివాఞ్ఛితమ్॥౯౯॥

ధిష్ణ్యకరణేషు మైత్రాదిషు నక్షత్రేషు ఏకాదశరాభ్యుదయే ఏకాదశరాశిస్థానేషు చేత్యర్థః। ప్రోక్తభూమిషు—గృహమణ్డపాదిషు। ప్రోక్తాన్యేవ ఫలాని స్యుః—ఆయుఃకీర్తివిజయాదిలాభరూపాణి। యోగః—ప్రయోగః। లఘువిగ్రహః—అనయా సరూపః। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రాగుక్తరూపే వజ్రయన్త్రే మధ్యకోష్ఠాధఃపఙ్క్తిమధ్యమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యేనాముక్తక్రమం నిర్గమనగత్యా పఞ్చత్రింశత్పటలవక్ష్యమాణక్రమభిన్నవిద్యానులోమరూపాన్ షట్సఙ్కేత—విద్యాజనితషట్ ప్రకారసంయుక్తానేవం షట్త్రింశత్సఙ్ఖ్యాన్ కూటానాలిఖ్య ప్రాగ్వన్మధ్యే చతుర్దిగ్గతత్రికోణేషు చ సాధ్యాఖ్యామాలిఖ్య ప్రోక్తక్రమేణ ప్రోక్తేషు కాలేషు ప్రోక్తేషు అధికరణేషూత్కీర్య ప్రోక్తభూమిషు ప్రాక్తేషు స్థానేషు స్థాపనాత్ ప్రోక్తఫలావాప్తిః స్యాత్ ఏవమేష ప్రయోగేష్వపియత్నసాధ్య ఇతి॥౯౪॥

ఆదిక్షాన్తేత్యాదిభిః సర్వత్ర ఇత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైః కాలఘటికారూపపఞ్చాశన్మిథునానాం తన్మణ్డలే సమర్చనాదభీష్టఫలావాప్తిముపదిశతి। తత్ర—ఏతదుక్తం భవతి—సమాన్తరాలం ప్రాక్ప్రత్యక్ దక్షిణోదక్చ నవ సూత్రాణ్యాస్ఫాల్య తత్ర చతుఃషష్టిపదే చక్రే మధ్యత ఊర్ధ్వాధోద్విద్విక్రమేణ చతుఃకోష్ఠాన్యేకీకృత్య తత్రైవ పఞ్చవింశపటలవక్ష్యమాణప్రక్రియయా తత్తద్దిననిత్యావిద్యాక్షరాణి త్రీణి మనీషితప్రార్థనమధ్యమాలిఖ్య తదనన్తరే బాహ్యాధఃపంక్తిస్థమధ్యద్వయదక్షిణకోష్ఠమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణా ముక్తక్రమం నిర్గమనగత్యా చక్రవామపఙ్క్త్యధఃకోష్ఠావధి తేషు పఞ్చత్రింశత్పటలవక్ష్యమాణో—

నిత్యశస్తాః సమావాహ్య తస్మిన్ చక్రే సమర్చనాత్।

సమస్తవాఞ్ఛితప్రాప్తిః సదా భవతి సర్వదా॥౧౦౦॥

ప్రాణతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్సమీరితా।

అస్యా నిష్ఫలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్॥౧౦౨॥

ఇతి శ్రీషోడ॒శనిత్యాతన్త్రేకాదిమతే షోడ॒శపటలమ్॥౧౯॥

దయాదక్షరాదీని మాతృకాప్రోక్తపఞ్చాశదక్షరాణ్యపగతక్షకారమపగతవిసర్జనీయం వా మకారోపేతహృల్లేఖాగర్భస్థితమాలిఖ్య శిష్టేషు దశసు కోష్ఠేషు పునరప్యుదయాదీని దశాక్షరాణి సమాలిఖ్య తేషు లిఖితక్రమేణ ఉదయాదిషు షష్టిఘటికాసు తత్తన్మిథునాని షోడశభిరుపచారైరభ్యర్చ్య తత్తత్ఫలమవాప్నుయాత్। తన్మన్త్రాస్తు బీజదయానన్తరం (రూపనేత్రాన్తరం) అరూపిణోశక్తిపాదుకాం పూజయామీత్యాదయః తచ్ఛక్తివిద్యాః పఞ్చాశత్। పునరపి బాజద్వయానన్తరం అరూపక్షేత్రేపాదుకాం పూజయామీత్యాదయస్తత్క్షేత్రపాల మన్త్రాశ్చ పఞ్చాశత్ ఏవం ప్రత్యేకం పఞ్చాశదక్షరైః పఞ్చాశత్పఞ్చదశాక్షరాత్మభిర్విద్యా)మన్త్రైశ్చ తా నిమిథునాని పూజయేదితి। అస్య చక్రస్య ప్రాగుక్తారమ్భాత్ అప్రాదక్షిణ్యక్రమేణ లేఖనార్చనాత్ నిగ్రహోభవతీతి సమ్ప్రదాయార్థః॥౯౫॥౯౬॥౯౭॥౯౮॥౯౯॥౧౦౦॥౧౦౧॥

ఇతి శ్రీషోడ॒శనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య తన్త్రస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చ-

సారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన శ్రీసుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం
మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం శివదూతీనిత్యావిద్యావిధాన-
ప్రకాశనపరం పఞ్చదశపటలం పరిపూర్ణం
పరామృష్టమ్॥౧౫॥

గ్రన్థసఙ్ఖ్యా—

షట్త్రింశతిశ్చ యన్త్రాణి వ్యాఖ్యాగ్రన్థాః శతద్వయాత్।
పఞ్చాశీతిః సార్ద్ధపాదాః షోడశే పటలే స్మృతాః॥౬॥

అథ సప్తదశపటలమ్।

అథ షోడశనిత్యాసు ద్వాదశీ యా సమీరితా।
తస్యా నీలపతాకాయా విధానం సర్వసిద్ధిదమ్॥౧॥

న్యాసక్రమవిధానం చ ధ్యానం శక్తీః ప్రపూజనమ్।
సాధనం సిద్ధవిద్యస్య విజయం కామరూపతామ్॥౨॥

పాదుకామఞ్జనం ఖడ్గం వేతాలాశ్చ పిశాచకాన్।
యక్షిణీశ్చేటకాన్మాయాం యన్త్రాణి చ వదామి తే॥౩॥

ప్రయోగానానుపూర్వ్యేణ సన్దిష్టానామశేషతః।
దశభిః సిద్ధిభిర్మర్త్యోభవేద్విద్యాధరోఽపరః॥౪॥

మూలవిద్యాక్షరైరఙ్గాన్యాచరేత్ షడ్రితిక్రమాత్।

ద్విచతుష్టయషడవర్ణైః క్రమేణ షడ్రితీరితైః॥౫॥

అథ సప్తదశపటలమ్।

పూర్వస్మిన్ షోడశే పటలే ఏకాదశ్యా నిత్యానిత్యావిద్యాయా విధానముపదిశ్యానన్తరం ద్వాదశ్యా నీలపతాకానిత్యావిద్యాయా విధానముపదిశతి। తత్ర అథ షోడశేత్యాదిభిః పరఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః పటలార్థానుద్దిశతి। తత్ర విద్యా తృతీయే పటలే ప్రోక్తత్వాదిహ న కథితా। విధానం వదామీత్యన్వయః॥౧॥న్యాసక్రమమిత్యాదివిధానరూపాణి। శక్తేః—ఆవరణశక్తేః। సాధనం విద్యాయా ఇతి శేషః। సిద్ధవిద్యస్య—పురుషస్యేతి శేషః। విజయాదీనాం సిద్ధీనాం దశానాముపరిష్టాత్స్వయమేవ వక్ష్యమాణత్వాదిహ స్వరూపాణి నోచ్యన్తే॥౨॥ యన్త్రాణి—తాసాం సాధనార్థాని యన్త్రాణి॥3॥ సన్నిష్ఠానాం—సిద్ధ్యాదీనామ్॥౪॥

మూలవిద్యేత్యాదిభిర్యథావిధీత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః న్యాసప్రకారముపదిశతి। తత్ర ద్విచతుష్టయషట్త్ర్యర్ణైః క్రమేణ మూలవిద్యాయాః ప్రథమద్వితీయాభ్యామక్షరాభ్యాం హృదయం, తదనన్తరైశ్చతుర్భిః శిరః, తదుపరితనైః షడ్భిఃశిఖా తదనన్తరేణైకేన కవచం, తదుపరి

శ్రోత్రాక్షినాసాయుగలే వాచి కణ్ఠే హృది క్రమాత్।

నాభావాధారకే పాదసన్ధిషు త్రిషు చ క్రమాత్॥౬॥

మన్త్రాక్షరాణి క్రమశోన్యసేత్సప్తదశాపి వా।

వ్యాపకం చ సమస్తేన విదధ్యాచ్చ యథావిధి॥౭॥

ఇన్ద్రనీలనిభాం భాస్వన్మణిమౌలివిరాజితామ్।

పఞ్చవక్త్రాం త్రినయనామరుణాంశుకధారిణీమ్॥౮॥

దశహస్తాం లసన్ముక్తాప్రాయాభరణమణ్డితామ్।
రత్నస్తవకసమ్భిన్నదేహాం చారుస్మితాననామ్॥౯॥

పాశం పతాకాం చర్మాణి శార్ఙ్గచాపం వరం కరైః।
దధానాం వామపార్శ్వస్థైః సర్వాభరణభూషితైః॥౧౦॥

అఙ్కుశం చ తతః శక్తిం ఖఙ్గం బాణం తథాఽభయమ్।
దధానాం దక్షిణైర్హస్తైరాసీనాం పద్మవిష్టరే॥౧౧॥

స్థేనైకేన నేత్రం తదనన్తరేణైకేనాస్త్రం అవశిష్టయోర్మన్త్రార్ణయోః పూర్వమేవ హృదయమన్త్రే వినియోగాత్ పునరుక్త్యా నోపాదానమ్। క్రమేణ షడఙ్గీరితైః—ఇత్యేవంభేదక్రమేణ ఇతి ఈరితైః జాత్యన్తైర్వర్ణైః—షడఙ్గాని కరయోరఙ్గేషు చ న్యసేదిత్యర్థః। షడఙ్గీతిద్విరుపాదానస్య సఙ్క్షేపవికాసార్థత్వాన్న పునరుక్తిదోషః॥౫॥

శ్రోత్రేత్యాదినా యథావిధీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన మన్త్రాక్షరన్యాసక్రమం మత్ర్యాపకం న్యాసక్రమముపదిశతి। తత్ర వాక్కణ్ఠహృదయనాభ్యాధారేషు పఞ్చస్వేకైకం, అన్యేషు షట్సు శ్రోత్రాక్షినాసికాపాదద్వయసన్ధిత్రయేషు ద్వయం ద్వయం తత్ర, ఏకపాదన్యాసత్రయానన్తరమన్యపాదన్యాసత్రయమ్—ఏవం మూలవిద్యాక్షరాణి సప్తదశోద్దిష్టస్థానక్రమం న్యసేదిత్యర్థః। వ్యాపకం చ సమస్తేన విదధ్యాచ్చ యథావిధి—సమస్తేన మూలమన్త్రేణప్రాగ్వద్వ్యాపకన్యాసం చ కుర్యాదితి యావత్॥౬॥౭॥

ఇన్ద్రనీలనిభామిత్యాదిభిః క్రమే ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్దేవ్యాః సపరివారాయా నిత్యమపర్యాధ్యానముపదిశతి। తత్ర మౌలి—ర్ముకుటః। పఞ్చవక్త్రాం—తదవస్థానప్రకారస్తు ఊర్ధ్వం చతుర్దిక్షు చేత్యర్థః। ఊర్ధ్వంస్థం ముఖం సాధకాభిముఖమితి సమ్ప్రదాయః। త్రినయనాం—ప్రతివక్త్రమిత్యర్థః॥౮॥ దశహస్తాం—సమ్భూయేతిశేషః॥౯॥ శార్ఙ్గచాపమిత్యేకం

స్వాకారవర్ణవేషాస్యపాణ్యాయుధవిభూషణైః।

శక్తివృన్దైర్వృతాం ధ్యాయేద్దేవీం నిత్యార్చనక్రమే ॥౧౨॥

త్రిషట్కోణయుతం పద్మమష్టపత్రం తతో బహిః।
అష్టాస్రం భూపురద్వన్ద్వాద్వృత్తే తత్పురయుగ్మకమ్ ॥౧౩॥

చతుర్ద్వారయుతం దిక్షు శాఖాభిశ్చ సమన్వితమ్।
కృత్వా తామావృతాం శక్తిగణైస్తత్రార్చయేచ్ఛివామ్ ॥౧౪॥

ఇచ్ఛాజ్ఞానక్రియాశక్తీస్త్రిషు కోణేషు పూజయేత్।
అగ్రాత్ప్రదక్షిణేనైవ యజేదావృత్తిపఞ్చకమ్ ॥౧౫॥

శృఙ్గమయత్వాచ్చాపస్య। తేషాముభయతఃక్రమమూర్ధ్వాది కల్పయేత్ ॥౧౦॥ పద్మవిష్టరే—వక్ష్యమాణరూపే ॥౧౧॥ ఆస్యం—ముఖమ్ ॥౧౨॥

త్రిషడ్క్ిత్యాదినా శివామిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన నిత్యసపర్యామణ్డలవిధానం తత్రపూజాప్రస్తావం చ కరోతి। తత్ర త్రిషట్కోణయుతం—త్రికోణేన షట్కోణేన చ యుతమ్। తతో బహిః—అష్టదలపద్మాద్బహిః। భృపురద్వన్ద్వాత్—దిగ్విదిగ్భూతకోణాత్। వృత్తే ఇతి ద్వివచనమ్। తత్పురయుగ్మకం—భూపురద్వయమిత్యర్థః। కృత్వేతి పూర్వత్రాన్వయః ॥౧౩॥ తత్ర—మణ్డలే। ఏతదుక్తం భవతి—అభీష్టమానేన వక్ష్యమాణమార్గేణ సమచతురస్రద్వయమన్తర్బహిర్విభాగేన కృత్వా చత్వారి తత్కోణాన్యన్తః చతురస్రరేఖాగ్రైర్బాహ్యచతురస్రస్పర్శేన చతుష్కోణాని కృత్వా చతసృషు దిక్షు మధ్యతోమధ్యతః శాఖాద్వయోపేతాని చత్వారి ద్వారాణి నిర్మాయ తదనన్తరమన్తస్థచతురస్రస్పృష్టాస్పృష్టం వృత్తం తదన్తరప్యేకాఙ్గులాన్తరాలే వృత్తం విధాయ తద్వృత్తమధ్యే సమాన్తరాలం సూత్రచతుష్టయం దిగ్విదిగ్గతాష్టాగ్రకం వృత్తరేఖాన్తం కృత్వా తేష్వేకాన్తరితం సూత్రాగ్రాత్ సూత్రాగ్రమష్టసూత్రాస్ఫాలనాదష్టకోణాని విధాయ సూత్రచతుష్టయం మార్జయిత్వా తదన్తరష్టాస్రరేఖాష్టకమధ్యే స్పృష్టాస్పృష్టం వత్తద్వయం ప్రాగ్వన్నిష్పాద్య (తదన్తశ్చతురఙ్గులమానేన వృత్తద్వయం ప్రాగ్వన్నిష్పాద్య) తత్రాష్టదలాని యథామానం కృత్వా తన్మధ్యకర్ణికాయాం ప్రాగ్వత్ షట్కోణం తన్మధ్యే వృత్తద్వయం

తదన్తర్వృత్తస్య సమానాంశాకృష్ట్యా గురూక్తయుక్త్యా స్వాభిముఖం సమత్రిరేఖం కోణం చ కృత్వా తత్ర సపరివారాం దేవీం వక్ష్యమాణక్రమేణార్చయేదితి ॥౧౪॥

డాకిన్యాదీర్యజేత్షట్సు కోణేషు పరితః క్రమాత్।

బ్రాహ్మ్యాదీరష్టపత్రేషు తత్కోణేషు బహిస్తథా॥౧౬॥

ప్రాగుక్తాస్తా యజేచ్ఛక్తీః నిత్యానిత్యాదిషూదితాః।

బలిద్వయం చ కుర్వీత పూజాం ప్రాగ్వత్సమాపయేత్॥౧౭॥

సర్వత్ర నిత్యహోమం (చ) తు కుర్యాదన్నాజ్యతోఽపి వా।

తిలతణ్డులకైర్వాపి ప్రోక్తం ద్రవ్యానుదీరణే॥౧౮॥

విద్యాక్షరాణాం సర్వేషాం స్వరవ్యఞ్జనవిన్దుకాన్।

పృథక్కృ(త్యా)త్వాఽథగణితే త్రిపఞ్చాశద్భవన్తి హి॥౧౯॥

తేన తల్లక్షసఙ్ఖ్యాన్తు జపేద్విద్యాం పయోవ్రతః।

తద్దశాంశం హునేదగ్నౌ సర్వత్రాక్షరలక్షకే॥౨౦॥

ప్రాఙ్ముఖో నిత్యపూజాసు సాధనేషు చ సాధకః।

నిత్యానామపి సర్వాసాం వాసనాయాముదీరితమ్॥౨౧॥

ఇచ్ఛేత్యాదిభిః సమాపయేదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్దేవ్యాః పఞ్చావరణార్చనక్రమముపదిశతి। తత్ర—పరితః క్రమాదిత్యుక్త్యా డాకిన్యాదీనాం ప్రాగ్వత్స్థితానామేవాగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన పూజనమిత్యర్థః। తత్పూజాక్రమః ప్రాగేవ త్రయోదశపటలే దశమే శ్లోకే వ్యాఖ్యాతోఽస్మాభిః। తత్కోణేషు—అష్టకోణేషు। బహిః—చతురస్రే॥౧౫॥౧౬॥నిత్యానిత్యాదిషుదితా ఇతి ప్రాగుక్తాతిదేశపరత్వాన్న పునరుక్తిదోషః। తత్రాది శబ్దేన దూతీనిత్యోచ్యతే, తేన తత్పటలోక్తాః

సుముఖాద్యా అష్టకోణశక్తయః ప్రోచ్యన్తే, తాః శక్తీశ్చతురస్రే తత్రోక్తారమ్భక్రమేణ పూజయేదిత్యర్థః। అనేనాత్ర బ్రాహ్మ్యదీనాం ద్విరర్చనమాయాతమ్। షోఢశాక్షరకురుకుల్లాసప్తాక్షరీభ్యాం యథాక్రమమాద్యన్తయోరితి శేషః। ప్రాగ్వత్—ఆధారత్రయే, తేజ(స)స్త్రయభావనాదిసహితమిత్యర్థః॥౧౭॥

సర్వత్రేత్యాదినా శ్లోకేన ద్రవ్యానుక్తౌ సర్వదేవతామాధారణాని నిత్యహోమద్రవ్యాణ్యుపదిశతి। తత్ర ప్రోక్తం—ఉక్తప్రకారతః। ద్రవ్యమితి శేషః॥౧౮॥

విద్యేత్యాదిభిరుదీరితమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్విద్యాసాధనాదికముపదిశతి। తత్ర పృథక్కృత్య—ప్రత్యేకం వియుజ్య। హిః హేతౌ॥౧౯॥ తత్ర ప్రథమాదిచతుష్టయషష్ఠాష్టమషోఢశసప్తదశాక్షరాణి చతుర్భేదాని పఞ్చమసప్తమనవమైకాదశ(ద్వాదశ)చతుర్దశాక్షరాణి ద్విభే-

తతః సిద్ధమనుర్మన్త్రీ కుర్యాత్ సిద్ధిషు కౌతుకమ్।

తద్విధానం శృణు ప్రాజ్ఞే! వక్ష్యే విద్యావిభేదతః॥౨౨॥

దశానామపి సిద్ధీనాం విద్యాస్తాసాం భిదాగతామ్।

సఙ్ఖ్యాంచ తాశ్చ సమ్ప్రోక్తాః క్రమేణాసాం ఫలాని చ॥౨౩॥

విద్యాదికూటే త్వాద్యే తు యోజయేద్దశసు క్రమాత్।

తాభ్యామేవ విలోమాభ్యాం పుటయేదుపరీరితాన్॥౨౪॥

మన్త్రవర్ణాన్ దశానాం చ తత్తత్సఙ్ఖ్యాశ్చ తాః శృణు।

పరస్తాత్తత్ప్రభేదానాం మన్త్రాన్వక్ష్యే యథావిధి॥౨౫॥

దాని। దశమత్రయోదశపఞ్చదశాక్షరాణి త్రిభేదాని విద్యాక్షరాణి సప్తదశేత్యర్థః తల్లక్షసంఙ్ఖ్యమితి విశేషవిధానాత్ సర్వయుగేష్వపి త్రిపఞ్చాశల్లక్షమిత్యర్థః ప్రయోగ్రతః—

క్షీరాహారీ। తద్దశాంశం—అక్షరలక్షదశమాంశమితియావత్॥౨౦॥ వాసనాయాం—వాసనాపటలే। ఉదీరితం—ప్రాఙ్ముఖత్వకారణమ్॥౨౧॥

తత ఇత్యాదినా ఫలాని చేత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన సిద్ధవిద్యస్య దశసిద్ధిసాధనయోగ్యతోపదేశపురఃసరం మూలవిద్యాక్షరబీజరూపాదయో దశసిద్ధివిద్యాః ప్రత్యేకం సిద్ధివిద్యావాన్తరభిదాం సఙ్ఖ్యాం సిద్ధ్యసిద్ధిస్వరూపాణి తత్ఫలాని చ వక్ష్యామీతి ప్రస్తౌతి। తత్ర సిద్ధిషు—విజయాదిషు దశసు। కౌతుకం—ఆదరమ్। తద్విధానం—దశసిద్ధివిధానమ్। విద్యావిభేదతః—మూలవిద్యాయాః స్వరూపభూతానామక్షరాణామ్। భిదాతః—భిత్త్వాభిత్త్వా వక్ష్యమాణప్రకారయోజనత ఇత్యర్థః॥౨౨॥ తాసాం—సిద్ధీనాం విద్యానాం చ। భిదాగతాం—ఉపరిష్టాత్స్వయమేవ స్ఫుటం వక్ష్యమాణామ్। తాః—సిద్ధీః। ఆసాం—సిద్ధీనామ్। ఏతదుక్తం భవతి—మూలవిద్యాయాః స్వరూపయోజనాభేదప్రకారజనితవిద్యావిశేషాన్ సిద్ధీనాం దశానాం తద్విద్యానాం ప్రత్యేకమవాన్తరభిదాసఙ్ఖ్యాస్తాః సిద్ధీస్తత్ఫలాని సర్వాణి పటలశేషే వక్ష్యమాణాని ప్రస్తౌతి (ఇతి)॥౨౩॥

విద్యాదీత్యాదినా యథావిధీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన వక్షమాణానాం సర్వేషాం సిద్ధివిద్యావిశేషాణాం స్వరూపయోజనాసాధారణకూటాక్షర పటలాదికముపదిశతి। తత్ర విద్యాదికూటే—మూలవిద్యాయా ఆదిభూతం సంయుక్తాక్షరద్వయమ్। ఆద్యే—అత్రాపిద్వివచనమ్।

చతుర్విధః స్యాద్విజయో ద్వన్ద్వే సచతురఙ్గకే।

కూటయుద్ధే దుర్గజే చ తేషాం మన్త్రాశ్చతుర్విధాః॥౨౬॥

కామరూపత్వముదితం స్వేచ్ఛయాఽభీష్టవిగ్రహమ్।

విధాతుమాత్మనః శక్తిం స ఏకో మన్త్ర ఈరితః॥౨౭॥

పాదుకాయుగలం విద్యావైభవాప్తం తు పాదయోః।

కృత్వా స్మరేద్వాఞ్ఛితన్తు దేశం తత్ర తదా స్థితిః॥౨౮॥

తన్మన్త్రః స్యాదేకవిధస్తథైవాఞ్జనమీరితమ్।
యేనాక్తాక్షోనిధిం పశ్యేద్దేవాద్యాంశ్చాన్తరిక్షగాన్॥౨౯॥

ఖఙ్గశ్చ తాదృశః ప్రోక్తః కరస్థేనాహితాః క్షణాత్।
పలాయితా వా పదయోః ప్రణమేయుర్వశఙ్గతాః॥౩౦॥

వేతాలాః స్యురసఙ్ఖ్యాతాః సిద్ధాన్తే చై(క)వ విద్యయా।
నిధాయ సాధనం స్కన్ధే చరేయుర్వాఞ్ఛయాఽస్య తే॥౩౧॥

సిద్ధిమన్త్రాణామాద్యమక్షరద్వయం యోజయేదిత్యర్థః। దశసు—సిద్ధిషు విద్యానామితి శేషః। తాభ్యాం—సంయుక్తాక్షరాభ్యామ్। పుటయేత్—సిద్ధిమన్త్రాన్తే యోజయేదిత్యర్థః। ఉపరీరితాన్—ఉపరిష్టాద్వక్ష్యమాణాన్॥౨౪॥ దశానాం చేతి కాకాక్షివత్పూర్వాపరయోరన్వేతి। తత్తత్ సఙ్ఖ్యాః—సిద్ధితద్విద్యావాన్తరాభిధానసఙ్ఖ్యాః। తాః—సిద్ధీః। పరస్తాత్—సిద్ధిసఙ్ఖ్యాసిద్ధిస్వరూపోపదేశానన్తరమ్। తత్రప్రభేదానాం—ప్రత్యేకం సిద్ధ్యవాన్తర భేదానామ్। మన్త్రాన్—తత్సఙ్ఖ్యాదిభిః॥౨౫॥

చతుర్విధఇత్యాదిభిః ప్రసాదనే ఇత్యన్తైః పఞ్చదశభిః శ్లోకైర్దశానాం సిద్ధీనాం స్వరూపం తద్భిదాసఙ్ఖ్యాస్తద్విద్యాభేదసఙ్ఖ్యాశ్చోపదిశతి। తత్ర చతురిత్యాదినా శ్లోకేన విజయసిద్ధిస్వరూపాదికముపదిశతి। తత్ర ద్వన్ద్వే—యుద్ధ ఇతి శేషః। తన్నామవైరిణోః ప్రధానయోః ససైన్యం అన్యోన్యం యుద్ధే(మ్)। సచతురఙ్గకే—శేషం ప్రాగ్వత్। దుర్గజే—దుర్గసంజాతే—శేషం ప్రాగ్వత్। తేషాం—విజయానాం చతుర్విధానామ్॥౨౬॥

కామేత్యాదినా శ్లోకేన కామరూపత్వసిద్ధిరూపాదికముపదిశతి—తత్ర శక్తిః—సామర్థ్యమ్। మః—కామరూపప్రదః॥౨౭॥

వికృతాఙ్గముఖాః కేచిత్కేచిత్తిర్యఙ్ముఖాఙ్గకాః।

కేచిద్భీషణనాదాఢ్యాః వేతాలా బహువిగ్రహాః ॥౩౨॥

సర్వేఽపి వశగా వాక్యాదస్య శత్రూన్ గ్రసన్తి చ।
కిఙ్కరాః ప్రోక్తకరణాద్భవేయుర్యావదాయుషమ్ ॥౩౩॥

పిశాచాస్తాదృశాః ప్రోక్తా కార్శ్యవైరూప్యవిగ్రహాః।
క్రుద్ధాః క్షుద్రాశయాః ప్రోక్తకారిణః స్యురసఙ్ఖ్యకాః ॥౩౪॥

తేషామేకా భవేద్విద్యా తయా తే కిఙ్కరాః సదా।
తైరేవ ప్రహరేచ్ఛత్రుమజ్ఞాతమనిశం రణే ॥౩౫॥

షట్త్రింశద్రూపసంయుక్తా యక్షిణ్యో వాఞ్ఛితప్రదాః।
సరూపా ద్విభుజాశ్చిత్రవసనాభరణాన్వితాః ॥౩౬॥

పాదుకేత్యాదినా అన్తరిక్షగాన్ ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పాదుకాసిద్ధిస్వరూపాదికముపదిశతి। తత్ర విద్యావైభవాప్తం—పాటుకాసిద్ధివిద్యాప్రసాదీకృతమ్। పాదయోః—స్వస్యేతిశేషః। తత్ర—దేశే ॥౨౮॥ తన్మన్త్రః—పాదుకామన్త్రః। తథైవ—యథా పాదుకాలాభః తన్మన్త్రసఙ్ఖ్యా వా। యేన—అఞ్జనేన ॥౨౯॥

ఖడ్గశ్చ తాదృశేత్యాదినా శ్లోకేన ఖడ్గసిద్ధిస్వరూపాదికముపదిశతి। తత్ర తాదృశః—(లాభ)మన్త్రవిద్యాభ్యాం కరస్థేన ఖడ్గేనేతి శేషః। అహితాః—రిపవః ॥౩౦॥

వేతాలా ఇత్యాదిభిరాయుషమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్వేతాలాదిసిద్ధిస్వరూపాదికముపదిశతి। తత్ర అస్య—సాధకస్య। తే—వేతాలాః ॥౩౧॥ తిర్యఙ్ముఖాఙ్గకాః—మృగముఖా మృగశరీరాశ్చ। బహువిగ్రహాః—ప్రోక్తవిగ్రహాన్తరేణాపి ॥౩౨॥ సర్వే వేతాలా అస్యేతి పూర్వాపరయోరన్వతి ॥౩౩॥

పిశాచా ఇత్యాదినా రణే ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పిశాచసిద్ధిస్వరూపా దికముపదిశతి। తత్ర తాదృశా—నానావిధా ఇత్యర్థః। క్షుద్రాశయాః—అల్పసత్త్వాః॥౩౪॥ తేషాం—సాధనే ఇతిశేషః। తయా—విద్యయా। తే—పిశాచాః। తైః—పిశాచైః। అజ్ఞాతం—అప్రత్యక్షమ్॥౩౫॥

షట్త్రింశదిత్యాదిభిః సమ్మతా ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్యక్షిణీసిద్ధిరూపాదికముపదిశతి। తత్ర—షత్రింశద్రూపసంయుక్తాః—షట్త్రింశత్సఙ్ఖ్యాతా ఇత్యర్థః॥౩౬॥

అసహాయా యౌవనాఢ్యాః స్రగాలేపనసౌరభైః
సమేత్య సర్వాభీష్టాని దద్యుస్తాః సాధకాయ వై॥౩౭॥

తాసాం విద్యాశ్చ షట్త్రింశద్వక్ష్యే తాశ్చ శృణు ప్రియే!॥
యాభిః సిద్ధాభిరనిశం సాధకాః సర్వసమ్మతాః॥౩౮॥

చేటకాః స్యుశ్చతుఃషష్టిస్తేషాం మన్త్రాశ్చ తత్సమాః।
తేఽపి నానావిధాకారాః సిద్ధాస్తే దద్యురీప్సితమ్॥౩౯॥

మాయాసఙ్ఖ్యాశ్చిత్రరూపాశ్చిత్రాణ్యస్యేచ్ఛయాఽనిశమ్।
వసూన్యుపహరేయుస్తా విద్యైకా తత్ర్పసా(ధ)దనే॥౪౦॥

విద్యాయా నవమార్ణాదివర్ణైఃషణ్భిరుదీరితైః।
దశవిద్యాః ప్రజాయన్తే శృణు బక్ష్యే చ తాః క్రమాత్॥౪౧॥

అసహాయాః—పరివారరహితాః। తాః—యక్షిణ్యః॥౩౭॥ తాసాం—యక్షిణీనామ్। తాః—విద్యాః। యాభిః—విద్యాభిః॥౩౮॥

చేటకేత్యాదినా శ్లోకేన చేటకసిద్ధిరూపాదికముపదిశతి। తత్ర తేషాం—చేటకానామ్। తత్సమాః—చతుఃషష్టిసఙ్ఖ్యా ఇత్యర్థః। తే—చేటకాః। తే—ప్రాగ్వత్। ఈప్సితం సాధకస్యేతి శేషః॥౩౯॥

మాయేత్యాదినా శ్లోకేన మాయాసిద్ధిరూపాదికముపదిశతి। తత్ర మాయాఽసంఖ్యా ఇతి స్వాతన్త్ర్యోక్తిః। మాయాః—శక్తయః అసఙ్ఖ్యా ఇత్యర్థః। చిత్రాణి—వస్తూనీతి సమ్బన్ధః। అస్య—సాధకస్య। తాః—మాయాః। తత్ప్రసాదనే—మాయాప్రసాదనే। ప్రసాదనం—ప్రాప్తిః। ఏతదుక్తం భవతి—విజయానాం యక్షిణీనాం చేటకానాం విద్యా యథాక్రమం చతస్రః షట్త్రింశచ్చతుఃషష్టిః। అన్యాసాం సప్తానాం ప్రత్యేకమేకైకరూపతో విద్యాః సప్త, సమ్భూయ దశానాం సిద్ధీనాం విద్యాసఙ్ఖ్యాః ఏకాదశాధికం శతమితి॥౪౦॥

విద్యాయా ఇత్యాదిభిః వ్యాకులక్రమాదిత్యన్తైరేకశితశ్లోకైః సిద్ధీనాం ప్రాగుక్తైకాదశాధికశతసంఖ్యామన్త్రస్వరూపాణ్యుపదిశతి। తత్ర విద్యాయాః—మూలవిద్యాయాః। ఉదీరితైః—ర్వక్ష్యమాణైః। దశవిద్యా ఇతి సిద్ధ్యపేక్షయోక్తిః। తాః—విద్యాః॥౪౧॥

నిత్యేత్యాదినా శ్లోకేన విజయసిద్ధివిద్యాం చతుర్విధాముపదిశతి—తత్ర నిత్య ఇతి

నిత్యేతి విజయం దేహీత్యుక్త్వా సమ్పుటయేత్తతః।
విద్యా సా విజయప్రాప్త్యాం చతుర్ధ్వేకాదశాక్షరాః॥౪౨॥

మదేతి కామరూపం మే దేహీతిపుటయేత్తథా।
త్రయోదశాక్షరీ విద్యా కామరూపప్రదేరితా॥౪౩॥

నిత్యదేపాదుకాం దేహీత్యుక్త్వా కుర్యాచ్చ సమ్పుటమ్।
ద్వాదశార్ణా భవేద్విద్యా సిద్ధా దద్యాచ్చ పాదుకే॥౪౪॥

తథా నిత్యప్రదేత్యుక్త్వా దేహ్యఞ్జనమితీరయేత్।
పూజయేత్తద్ద్వయేనాత్ర ద్వాదశార్ణా సమీరితా॥౪౫॥

ద్రవీత్యేదేహిషడ్గారమిత్యుక్త్వా పుటయేత్తథా।
ద్వాదశార్ణా భవేత్సిద్ధా సత్యా దద్యాత్సుశోభనమ్॥౪౬॥

మన్త్రయోజనా। విజయప్రాప్త్యాం—చతుర్షు ద్వన్ద్వయుద్ధాదిషు విజయప్రాప్త్యామిత్యన్వయః। విజయసిద్ధివిద్యాయా ఏకాదశాక్షర్యాశ్చాతువిధ్యం ద్వన్ద్వయుద్ధాదిప్రోక్తనామవిశేషయోజనతః। యథా ద్వన్ద్వయుద్ధే చతురఙ్గయుద్ధే కూటయుద్ధే దుర్గయుద్ధే ఇతి తాని విజయశబ్దాత్పూర్వం యోజనీయాని। తేన పఞ్చదశాక్షరాస్తిస్రః। ఏకా సప్తదశాక్షరేతి। అతిరహస్యత్వాద్విద్యా ఆఞ్జస్యేన న లిఖ్యన్తే॥౪౨॥

మదేత్యాదినా శ్లోకేన కామరూపసిద్ధివిద్యాముపదిశతి। తత్ర మద ఇతి మన్త్రయోజనా ఉక్తేతిశేషః। అస్మిన్ ప్రకరణే ఉక్తేత్యాద్యనుక్తావుక్తేతి శేషః। తథా—కూటద్వయేనేత్యర్థః। అన్యత్సుగమమ్॥౪౩॥

నిత్యేత్యాదినా శ్లోకేన పాదుకాసిద్ధివిద్యాముపదిశతి। తత్ర నిత్య ఇతి మన్త్రయాజనా। విద్యేతి పూర్వాపరయోరన్వేతి। పాదుకే ఇతి ద్వివచనమ్॥౪౪॥

తథేత్యాదినా శ్లోకేనాఞ్జనసిద్ధివిద్యాముపదిశతి। తత్ర తథా—యథా పాటుకావిద్యాయోజనమ్। నిత్యమద ఇతి మన్త్రయోజనా। తద్ద్వయేన—కూటద్వయేన। ద్వాదశార్ణా విద్యేతి శేషః॥౪౫॥

ద్రవనిత్యేత్యాదినా శ్లోకేన స్వసిద్ధివిద్యాముపదిశతి। తత్ర ద్రవనిత్యే ఇతి మన్త్రయోజనా। తథా—ప్రాగ్వత్। ద్వయేన—దాదశార్ణా విద్యేతి శేషః। సిద్ధా—ప్రాగ్వచ్ఛేషః॥౪౬॥

నిత్యద్రవేతి వేతాలాన్ దేహీతి పుటయేత్తథా।

త్రయోదశాక్షరాం విద్యాం సిద్ధాం తాన్ దర్శయేత్తథా॥౪౭॥

పిశాచాన్మే ప్రయచ్ఛేతి పూర్వం నిత్యమదద్రవే।
పుటయేత్పూర్వవద్ద్వాభ్యాం విద్యా సప్తదశాక్షరా॥౪౮॥

షట్త్రింశదుక్తా యక్షిణ్యస్తాః సర్వా వాఞ్ఛితప్రదాః।
తాసాం నామాని విద్యాశ్చ శృణు వక్ష్యే యథావిధి॥౪౯॥

విచిత్రా విభ్రమా హంసీ భీషణీ జనరఞ్జికా।
విశాలా మదనా రుద్ధా కాలకర్ణీ మహాభయా॥౫౦॥

మాహేన్ద్రీ శఙ్ఖినీ చాన్ద్రీ మఙ్గలా వటవాసినీ।
మేఖలా సకలా లక్ష్మీర్మాలినీ విశ్వనాయికా॥౫౧॥

సులోచనా సశోభా చ కామదా సవిలాసినీ।
కామేశ్వరీ నన్దినీ చ స్వర్ణరేఖా మనోరమా॥౫౨॥

ప్రమోదా రాగిణీ సిద్ధా పద్మినీ సరతిప్రియా।
కల్యాణదా కలాదక్షా తతశ్చ సురసున్దరీ॥౫౩॥

నిత్యేత్యాదినా శ్లోకేన వేతాలసిద్ధివిద్యాముపదిశతి। తత్ర నిత్యద్రవ ఇతి మన్త్రయోజనా। తథా—ప్రాగ్వత్ ద్వయేన। తాన్—వేతాలానితిశేషః॥౪౭॥

పిశాచానిత్యాదినా శ్లోకేన పిశాచసిద్ధివిద్యాముపదిశతి। తత్ర పూర్వం పిశాచశబ్దాన్నిత్యమదద్రవ ఇతి మన్త్రయోజనా। ద్వాభ్యాం—బీజాభ్యామితిశేషః॥౪౮॥

షట్త్రింశదిత్యాదిభిః సున్దరీత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్నామవిద్యాప్రస్తావపూర్వం యక్షిణీనామాన్యుపదిశతి। తత్ర తాసాం—యక్షిణీనామ్॥౪౯॥

విచిత్రేత్యాదినా శ్లోకేన ద్వాదశ నామాన్యుపదిశతి। తత్ర మహాభయా ఇతి దశమీ॥౫౦॥

మాహేన్ద్రీత్యాదినా శ్లోకేన దశ నామాన్యుపదిశతి॥౫౨॥

సులోచనేత్యాదినా శ్లోకేనాష్ట నామాన్యుపదిశతి। తత్ర సులోచనేతి చతురక్షరం నామ। సశోభేత్యత్ర సకారః సహార్థః। సవిలాసినీ ఇత్యత్రాపి సకారస్తద్వత్॥౫౨॥

ఇతి షట్త్రింశదాఖ్యాతా యక్షిణ్యోఽభీష్టదాయికాః।
తాసాం విద్యాః క్రమేణైవ తద్బీజద్వయసమ్పుటైః॥౫౪॥

నిత్యద్రవమదేత్యన్తైః షడ్వర్ణైః స్వోక్తనామభిః।
విద్యాః షట్త్రింశదాఖ్యాతాస్తాః సిద్ధా దద్యురీప్సితమ్॥౫౫॥

తాసాం విద్యార్ణసఙ్ఖ్యాస్తు శృణు వక్ష్యే యథాక్రమమ్।
పఞ్చమీ పఞ్చదశమీ వింశతిశ్చ తథాఽన్తిమా॥౫౬॥

చతస్రః పఞ్చదశకాస్తృతీయా సాఽష్టమీ తథా।
త్రయోదశీ చాష్టదశీ ద్వావింశా ద్వాదశాక్షరా॥౫౭॥

సైకత్రింశచ్చ తద్వత్స్యుశ్చతుర్దశసమన్వితాః।
నవమీ దశమీ చైకవింశా తద్వదనన్తరమ్॥౫౮॥

ప్రమోదేత్యాదినా శ్లోకేనాష్ట నామాన్యుపదిశతి। తత్ర సరతిప్రియేత్యత్రాపి సకారః ప్రాగ్వత్। కలాదక్షేత్యేకా। అన్యాని నామాని సుగమాని॥౫౩॥

ఇతీత్యాదినా ఈప్సితమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన ప్రోక్తనిగమనం యక్షిణీసిద్ధివిద్యాం చోపదిశతి। తత్ర తాసామ్—యక్షిణీనామ్। క్రమేణ—వక్ష్యమాణేన। తద్బీజహయసమ్పుటైః మూలవిద్యాద్యన్తబీజద్వయపుటితైః॥౫౪॥ షడ్వర్ణైశ్చ స్వనామభిరిత్యత్రోత్తరశ్లోకేనాన్వయః। నిత్యద్రవమద ఇతి మన్త్రయోజనా। ఏతాని మూలవిద్యాద్యన్త ఇత్యుక్త్యా స్వస్వరూపోపదేశాని బీజద్వయపుటేన సహితాని షడ॒క్షరాణి యక్షిణీవిద్యాసర్వసాధారణాని। ఉక్తనామభిః—విచిత్రాద్యైః షట్త్రింశద్భిర్విద్యాషడ॒క్షరాన్తైర్యోజితైస్తన్నామభిరేవ మన్త్రభేదః॥౫౫॥

తాసామిత్యాదిభిః పరా ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్విద్యానాం ప్రత్యేకమక్షరసఙ్ఖ్యాముపదిశతి। తత్ర తాసాం—యక్షిణీనామ్। అన్తిమా—షట్త్రింశా॥౫౬॥ చతస్రః—విద్యా ఇతి శేషః। పఞ్చదశకాః—పఞ్చదశాక్షరా ఇత్యర్థః॥౫౭॥ సైకత్రింశఞ్చేత్యస్య (ద్వాదశ)ద్వాదశాక్షరా ఇత్యత్రాన్వయః। ఏవం సఙ్ఖ్యాయ ద్వాదశాక్షరావిద్యాః
షట్।తద్వత్స్వ్యశ్చతుర్దశసమన్వితాః—యద్వత్ ద్వాదశాక్షరాః చద్వ-

చతుర్వింశా పఞ్చవింశా సప్తవింశా తదూర్ధ్వగా।

త్రయస్త్రింశా(ధి)దికాస్తిస్రస్త్రయోదశయుతాః పరాః॥౫౯॥

చేటకానాం చతుఃషష్టిం తన్మాత్రాం చ వదామి తే।

శృణు శుద్ధాస్తు తే నిత్యం సాధయేయుః సమీహితమ్॥౬౦॥

విభ్రమో వాహకో వీరో వికర్ణః క్రోకరః కవిః।

సింహనాదో మహానాదః సుగ్రీవోమర్కటః శటః॥౬౧॥

బిడ॒ాలాక్షో బిడాలాస్యః కుమారః ఖచరోభవః।

మయూరో మఙ్గలోభీమో ద్వీపివక్త్రః షణ్ాననః॥౬౨॥

మాతఙ్గశ్చ నిశాచారీ విషగ్రాహీ వృకోదరః।
సైరిభాస్యో గజముఖః పశువక్త్రోగజాననః॥౬౩॥

క్షోభకోమణిభద్రశ్చ క్రీడ఼కః సింహవక్త్రకః।
శ్యేనాస్యః కఙ్కవదనః కాకాస్యో హయవక్త్రకః॥౬౪॥

చ్చతుర్దశాక్షరా ఇత్యర్థః॥౫౮॥ తదూర్ధ్వగా ఇతి। అష్టవింశేత్యర్థః। త్రయస్త్రింశదికాస్త్రిస్రః—త్రయస్త్రింశాదికాః పఞ్చత్రింశాన్తాస్త్రిస ఇత్యర్థః। సమ్భూయ చతుర్దశాక్షరవిద్యా దశ। త్రయోదశయుతాః పరాః—అన్యాః షోఢశవిద్యాస్త్రయోదశాక్షరాః, తాశ్చ ప్రథమద్వితీయచతుర్థషష్ఠసప్తమైకాదశద్వాదశచతుర్దశషోడశసప్తదశైకోనవింశతిత్రయోవింశ షడ఼్వింశైకోనత్రింశ(త్రింశ)ద్వాత్రింశాః। తత్ర తాసాం నామ్నాని—విద్యాషఢక్షారాన్తే సమ్పుద్ధిరూపాణి యోజయిత్వా తదన్తే బీజద్వయం ప్రాగ్వద్యోజనీయమితి సమ్ప్రదాయార్థః॥౫౯॥

చేటకానామిత్యాదిభిః కీర్తితా ఇత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకైస్తన్మన్త్రప్రస్తావపూర్వం చేటకానాం నామాన్యుపదిశతి। తత్ర తేం—తవేత్యర్థః। తేం—చేటకాః॥౬౦॥

విభ్రమేత్యాదినా శ్లోకేన ఏకాదశ నామాన్యుపదిశతి॥౬౧॥

బిడాలాక్ష ఇత్యాదినా శ్లోకేన దశ నామాన్యుపదిశతి॥౬౨॥

మాతఙ్గ ఇత్యాదినా శ్లోకేనాష్ట నామాన్యుపదిశతి॥౬౩॥

మహోదరః స్థూలశిరా వికృతాస్యా వరాననః।
చపలః కుక్కుటాస్యశ్చ మాయావీ మదనాలసః॥౬౫॥

మనోహరో దీర్ఘజఙ్ఘః స్థూలదన్తో దశాననః।
సుముఖః పీడ఼ితః క్రుద్ధో వరాహాస్యః సటాముఖః॥౬౬॥

కపటః కౌతుకీ కాలః కిఙ్కరః కితవః ఖలః।
భక్షకోభయదః సిద్ధః సర్వగశ్చేతి కీర్తితాః॥౬౭॥

బీజద్వయపుటాన్తస్థైర్మదనిత్య(ా) ద్రవేయుతైః।
నామభిస్తైర్ద్వితీయాన్తైర్దేహీతిపదసంయుతైః॥౬౮॥

ఏవం మన్త్రాశ్చతుఃషష్టిః క్రమాదుక్తా మహేశ్వరి!।
తేషాం సఙ్ఖ్యామపి తథా శృణు వక్ష్యే యథావిధి॥౬౯॥

చతుర్దశాక్షరాస్తేషు నవ మన్త్రాః సమీరితాః।
తథా పఞ్చదశార్ణాః స్యుః షడ్వింశతిరితీరితాః॥౭౦॥

క్షోభక ఇత్యాదినా శ్లోకేనాష్ట నామాన్యుపదిశతి। తత్ర సింహవక్త్రక ఇతి పఞ్చాక్షరం నామ। హయవక్త్రక ఇతి పఞ్చాక్షరం నామ॥౬౪॥

మహోదరేత్యాదినా శ్లోకేనాష్ట నామాన్యుపదిశతి॥౬౫॥

మనోహరేత్యాదినా శ్లోకేన నవ నామాన్యుపదిశతి॥౬౬॥

కపట ఇత్యాదినా శ్లోకేన దశ నామాన్యుపదిశతి। తత్ర భయద ఇతి పదచ్ఛేదః। అన్యత్సుగమమ్॥౬౭॥

బీజేత్యాదినా మహేశ్వరీత్యన్తేనార్ధాద్యేనైకేన శ్లోకేన చేటకానాం మన్త్రానుపదిశతి। తత్రమదనిత్యద్రవే ఇతి మన్త్రయోజనా। నామభిః—విభ్రమాదిభిః చతుఃషష్టిభిః। ద్వితీయాన్తైః—ద్వితీయావిభక్త్యన్తైః। సమ్పుటితాని ఏతాని మూలవిద్యాయా ఉపక్రమరూపాణి। షడక్షరాణి సర్వమన్త్రసాధారణానీతి నామభిరేవ మన్త్రభేదః। మన్త్రయోజనక్రమో యథా—బీజద్వయం మూలవిద్యాయాః షడక్షరాణి ఇతి ద్వితీయాన్తం తత్తన్నామ, తదన్తే దేహీతిపదం తదన్తే బీజద్వయం విలోమమితి॥౮౮॥ ఏవం—ఉక్తప్రకారతః॥

తేషామిత్యాదినా క్రమాదిత్యన్తేనార్ధాద్యేన చేటకనామమన్త్రాక్షరసఙ్ఖ్యాముపదిశతి।

షోడశార్ణాస్తు మనవః పఞ్చవింశతిరీరితాః।

తథా సప్తదశార్ణాశ్చ చత్వారోవ్యాకులక్రమాత్॥౯౦॥

విద్యాక్షరైరనావృత్తాన్యక్షరాణి చతుర్దశ।

సస్వరైస్తైర్భవేత్సఙ్ఖ్యా చతుర్వింశచ్చతద్వయమ్॥౯౨॥

త్రైర్యన్త్రాణి చ సప్త స్యుస్తేషు ప్రోక్తాః క్రమాద్యజేత్।

దేవతాః సప్తవారేషు భాస్కరాదిషు భక్తితః॥౯౩॥

తత్ర తేషాం—మన్త్రాణామ్॥౮౮॥ చతుర్దశాక్షరాస్తేషు నవమన్త్రాః సమీరితాః—తేషు మన్త్రేషు నవ మన్త్రాశ్చతుర్దశాక్షరా ఇత్యన్వయః। తే చ తృతీయషష్ఠైకాదశ్శోడశైకోనవింశద్విపఞ్చాశసప్తపఞ్చాశషష్టిత్రిషష్టితమాః। పఞ్చదశార్ణాః స్యుః షడ్వింశతిః—తే చ ప్రథమద్వితీయచతుర్థపఞ్చమనవమదశమచతుర్దశపఞ్చదశ-సప్తదశాష్టాదశద్వావింశత్రింశద్వాత్రింశచతుస్త్రింశషట్ త్రింశద్ద్విచత్వారింశ-చ్చతుశ్చత్వారింశత్పఞ్చాశదేకపఞ్చాశత్పఞ్చపఞ్చాశత్షట్పఞ్చాదష్టపఞ్చాశదేకోనషష్టిద్వి షష్టిచతుఃషష్టితమాః॥౯౦॥ షోడశార్ణాస్తుమనవః పఞ్చవింశతిః—తే చ సప్తమాష్టమద్వాదశత్రయోదశ-వింశైకవింశత్రయోవింశాద్యేకోనత్రింశాన్తసప్తైకైకత్రింశాష్టత్రింశైకోనచత్వారింశచ్చత్వారింశైక చత్వారింశత్త్రిచత్వా-రింశత్షట్చత్వారింశత్సప్తచత్వారింశదష్టచత్వారింశైకోనపఞ్చాశత్త్రిపఞ్చాశచ్చతుఃపఞ్చాశ

త్తమాః। సప్తదశార్ణాశ్చత్వారః—తే చ
త్రయస్త్రింశత్పఞ్చత్రింశత్సప్తత్రింశచ్చత్వారింశత్తమాః। వ్యాకులక్రమాత్—ఉక్తక్రమతః।
అన్యత్ సుగమమ్। అత్ర మాయాసిద్ధివిషయస్య మన్త్రస్య చేటకాన్తర్గతత్వాదనుక్తమితి—
ముఖ్యాగమః। తేన సర్వగశబ్దస్థానే మాయా ఇతిశబ్దసమాదేశాత్—తన్మన్త్రశ్చతుర్దశాక్షరః।
ఏవమేకాదశాధికశతసఙ్ఖ్యామన్త్రమూలమన్త్రా స్వరూపభేదసమ్భిన్నాః సమీచీనం
దర్శితాః॥౭౨॥

విద్యాక్షరైరిత్యాదిభిః నరమిత్యన్తైశ్చతుర్వింశత్యా శ్లోకైః ప్రాగుక్తానామేకాదశాధికశతసఙ్ఖ్యానాం
సిద్ధిమన్త్రాణాం సాధనార్థం సప్తవారాణాం స్వరవికృతమూలవిద్యాక్షరైః సప్త యన్త్రాణి
తత్తత్సాధనస్థానాని తత్తత్ప్రత్యక్షప్రకారాంస్తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర సస్వరైః—
ప్రాగ్వత్షోడశస్వరప్రసాదితైః। చతుర్వింశచ్ఛతద్వయం—
చతుర్వింశత్యధికద్విశతమిత్యర్థః॥౭౨॥ తైః—అక్షరైః। తేషు యన్త్రేషు। ప్రోక్తాః—
ప్రాగుక్తదశవిధసిద్ధిప్రోక్తాః। సప్తవారేషు భాస్కరాదిషు—రవివారాదిషు సప్తవారేషు ప్రతివారం
ప్రోక్తాః సిద్ధిదేవతాః సకలాః సప్తసు యన్త్రేషు ఏకస్మిన్నేకస్మిన్ ప్రత్యేకం తత్తత్సాధనాదిషు

వారాఖ్యాం సప్తమీయుక్తామిష్టం దేహీతి చాలిఖేత్।

యన్త్రస్య మధ్యే మాయాస్థం తత్ర సిద్ధీశ్చ పూజయేత్॥౭౪॥

వృత్తయోర్నవయోనిం తు కృత్వా బాహ్యేఽష్టకోణకమ్।

బహిః కలాబ్జభూపద్మయుగం కుర్యాద్యథావిధి॥౭౫॥

విలిఖ్య తేషు క్రమశో వర్ణాన్ ద్వాత్రింశదాలిఖేత్।

దలేషు కోణేషు తథా వృత్తమధ్యత్రయే పునః॥౭౬॥

మాతృకామకథాద్యాం వై విలిఖేదాన్తరక్రమాత్।

తస్య కోణాన్తరాలేషు హలక్షార్ణాన్ క్రమాల్లిఖేత్॥౭౭॥

అగ్రాత్ప్రదక్షిణం త్వేవం సప్త యన్త్రాణి తైర్భవేత।

సిద్ధీనాం యక్షిణీనాం చ చేటకానాం తథైకశః ॥౭౮॥

చేటకానాం విశేషోఽయం మధ్యేఽష్టచ్ఛదమమ్బుజమ్।
తేషాముక్తక్రమేణైవ సాధనాని ఫలాని వై ॥౭౯॥

యజేదిత్యర్థః ॥౭౩॥ సప్తమీయుక్తాం—సప్తమీవిభక్త్యన్తామ్। మాయాస్థం—హృల్లేఖాగర్భస్థమ్। ఇష్టం దేహీతి చాలిఖేదితి పూర్వత్రాన్వయః। తత్ర—మాయోదరే। సిద్ధీః—సర్వసిద్ధిదేవతాః ॥౭౪॥ బాహ్యే— వృత్తద్వయతః। బహిః—అష్టకోణాత్। కలాబ్జం—షోడశదలం పద్మమ్। యథావిధి—యథామానం విలిఖ్యేతి పూర్వ్వత్రాన్వయః ॥౭౫॥ తేషు—దలేషు। కోణేష్విత్యుత్తరత్రాన్వయః। వృత్తమధ్యత్రయే—నవయోనిబాహ్యగతాష్టకోణబాహ్యగతషోడశదలబాహ్యగతవృత్తద్వయమధ్యవీథీత్రయే ఇత్యర్థః ॥౭౬॥ అకథాద్యాం—అకారాదివిసర్జనీయాన్తాన్ షోడ़శ కకారాదితకారాన్తాన్ షోడ़శథకారాది సకారాన్తాన్ షోడ़శ వర్ణానిత్యర్థః। తస్య—తద్బాహ్యలిఖితస్య పురయుగ్మస్య। కోణాన్తరాలేషు హలక్షార్ణాన్—క్రమాత్ భూపద్మయుగస్య కోణాన్తరాలేషు చతుర్షు ఉక్తమక్షరత్త్రయం విలిఖేదిత్యర్థః ॥౭౭॥ అగ్రాత్ప్రదక్షిణం—సర్వాక్షరాణీతి శేషః। సప్త యన్త్రాణి—స్యురితిశేషః। తైః యన్త్రైః। ఏకశః—ఏకైకస్య సాధనాదికమితి శేషః। భవేదిత్యత్రాస్య శేషస్యాన్వయః ॥౭౮॥ మధ్యేఽష్టచ్ఛదమమ్బుజం—నవయోనిస్థానేఽష్టదలపద్మమిత్యర్థః ॥౭౯॥ తేనాపి సకర్ణికాని

ప్రయోగాన్ శృణు దేవేశి! యైః సిద్ధైర్మత్సమో భువి।
పూజ్యతే సర్వలోకైశ్చ సర్వతః సర్వదాపి చ ॥౮౦॥

అరణ్యవటమూలే చ పర్వతాగ్రే గుహాసు చ।
ఉద్యానమధ్యే కాన్తారే మాతృపాదపమూలతః ॥౮౧॥

సిన్ధుతీరవనే చైతా యక్షిణీ సాధయేత్త్రిశః।
ఏకైకస్మిన్ వర్ణలక్షం జపేదుక్తవిధానతః ॥౮౨॥

నవస్థానాని భవన్తి। తేషాం—విజయాదిచేటకాన్తానామ్। యైః—ప్రయోగైః। మత్సమః—పరమేశ్వర ఇత్యర్థః। ఏత్తైర్నవభిః శ్లోకైరేతదుక్తం భవతి—అభీష్టమానభ్రమేణాన్తర్బహిర్విభాగేనైకాఙ్గులాన్తరాలవీథికం వృత్తద్వయం విధాయ తన్మధ్యే ప్రాగుక్తమానవిధానతో నవయోనిం కృత్వా తద్బహిర్దిగ్విదిగ్గతకోణచతురస్రద్వయేనాష్టకోణం విధాయ తద్బహిరేకాఙ్గులాన్తరాలవీథికం వృత్తద్వయం కృత్వా తద్బహిః షోడశదలాని సబాహ్యగతవృత్తద్వయం విధాయ తద్బహిశ్చతురస్రద్వయమన్తర్బహిర్విభాగేన కృత్వా సర్వమధ్యస్థయోన్యామముష్మిన్వారే ఇమాం సిద్ధిం దేహీతి హృల్లేఖాయాం స్వసంజ్ఞాయాం మాయాంశే వారాఖ్యాం రేఫాంశే తదన్తరాలే సిద్ధిం దేహీతి సమాలిఖ్య తద్బహిరగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేనాష్టసు కోణేషు స్వరవికృతమూలవిద్యాక్షరేషు చతుర్వింశత్యధికశతసంఖ్యేషు ఆదితోఽష్టకం తద్బహిః (అష్టాస్రేష్వష్టకం తద్బహిః) షోడ॒శపత్రేషు షోడ॒శం(కం)చ ఏవం ద్వాత్రింశదక్షరాణ్యాలిఖ్య వృత్తాన్తరా వీథీత్రయే అన్తర్నవయోనిబాహ్యగతవృత్తద్వయవీథ్యాం అకారాదివిసర్జనీయాన్తాన్ షోడ॒శస్వరానాలిఖ్య మధ్యస్థాయామష్టకోణబాహ్యగతవృత్తద్వయవీథ్యాం కకారాదితకారాన్తాని షోడ॒శాక్షరానాలిఖ్య షోడ॒శదలబాహ్యగతవృత్తద్వయవీథ్యాం యకారాదిసకారాన్తాని షోడశాక్షరాణి తద్బహిశ్చతురస్రకోణాన్తరాలేషు చతుర్షు హలక్ష ఇత్యచరత్రయం ప్రతి(త్రి)కోణాన్తరాలే సమాలిఖేత్। ఏతత్ ప్రథమం యన్త్రమ్। అన్యేషు షట్సు యన్త్రేషు పూర్వపూర్వలిఖితాక్షరద్వాత్రింశకోపరితనసుపరితనం ద్వాత్రింశత్కం చ విలిఖేత్। ఏవం సప్త యన్త్రాణి కృత్వా సర్వత్రార్కాదికేషు సప్తసు వారేషు ప్రోక్తక్రమేణ వినియుఞ్జ్యాదితి॥౮౦॥ మాతృపాదపమూలతః—మాతృపాదపాస్త్వష్టౌ చ పూర్వం ప్రధాననిత్యాకామ్యకథనే కథితాః తేనాష్టౌ స్థానాన్యాయతనాని॥౮౧॥ సిన్ధుతీరవనే—నదీతీరస్థవనే ఇత్యర్థః। ఏవం సమ్భూయ ద్వాదశ స్థానాని సమ్భవన్తి। త్రిశః ఏకైకస్మిన్—ద్వాదశసు స్థానేషు ఏకస్మినేకస్మింస్త్రిస్త్రో యక్షిణీః

తద్దశాంశం తర్పణం చ హోమం కుర్యాత్ ప్రసూనకైః।

కదమ్బబన్ధూకజయాహయమారైశ్చ లోహితైః॥౮౩॥

తతః ప్రీతాః సమాగత్య ప్రత్యక్షా వాఞ్ఛితప్రదాః।

సువర్ణాని చ వాసాంసి భూషణాని ఫలాని చ॥౮౪॥

ఆస్వాద్యాని చ పేయాని భోజ్యాని వివిధాని చ।

ఆలేపనాని మాల్యాని దద్యురాజీవితావధి॥౮౫॥

ఆయాతే సర్వదా గ్రాహ్యం ప్రత్యక్షాదేహి వాఞ్ఛితమ్।
ఇత్యుక్త్వా నిత్యశస్తాస్తు పూజయేచ్చజపేత్తథా॥౮౬॥

అష్టోత్తరసహస్రం తు తాం తాం విద్యామనన్యధీః।
ఏవం తాః సర్వయక్షిణ్యః ఫలం దద్యుర్యథేప్సితమ్॥౮౭॥

చేటకానాన్తు సర్వేషాం తేషూక్తేషు క్రమేణ వై।
ఏకస్మిన్ పఞ్చ పఞ్చ స్యుః సిద్ధాః సిన్ధుతటే నవ॥౮౮॥

తేషాం చ వర్ణలక్షన్తు జపముక్తవిధానతః।
మౌనం దినేషు సతతం కుర్యాత్ సిద్ధ్యై న చాలయేత్॥౮౯॥

మధ్యరాత్రే సదా హోమం తర్పణం చ సమీరితమ్।
జపేద్దివానిశం ప్రోక్తం సర్వేషామపి సాధనే॥౯౦॥

సాధయేదిత్యర్థః। వర్ణలక్షం—తత్తద్విద్యాయాః॥౮౨॥ తత్తచ్ఛబ్దేన జపసంఖ్యోచ్యతే। హయమారైశ్చ లోహితైః—రక్తకరవీరపుష్పైరిత్యర్థః॥ ౮౩॥

తత ఇత్యాదీప్సితమ్ ఇత్యన్తశ్లోకచతుష్టయోక్తయక్షిణీప్రత్యక్షీకరణతద్దేయార్థ నిత్యతదుపాసనాదిగ్రన్థార్థః సుగమః॥౮౪॥౮౫॥౮౬॥౮౭॥

తేషు—స్థానేషు। ఏకస్మిన్ పఞ్చ పఞ్చ—ఏకస్మిన్నేకస్మింస్థానే పఞ్చ పఞ్చ చేటకాః। సిన్ధుతటే నవ—ద్వాదశే స్థానే నవ చేటకాః। పూర్వం యక్షిణీప్రోక్తద్వాదశ స్థానేషు ఏకాదశేష్వేకైకస్మిన్ స్థానే పఞ్చ పఞ్చ దాదశ సిన్ధుతటే వన స్థానే నవచేటకాన్ ఏవం చతుఃషష్టిష్వేకమేకం చేటకం ప్రోక్తక్రమాత్ సాధయేదిత్యర్థః। ఏతాని

స్థానాన్యన్యసర్వసిద్ధ్యష్టకసాధనసాధారణానీతి సమ్ప్రదాయః॥౮౮॥ వర్ణలక్షం—మన్త్రస్య। దినేషు—

చేటకాస్తే సమాగత్య మధ్యరాత్రేఽతిభీషణాః।
క్షోభయుగ్మం క్షోమం నచేదిత్యథ తత్పురః॥౯౧॥

ప్రత్యక్షాః కిం తవేష్టం తత్ కరోమితి వదేన్నిశి।
ప్రత్యేకం తే తథేత్యుక్త్వా న మాం ముఞ్చత ఇత్యపి॥౯౨॥

నిత్యశస్తాన్ జపార్చాభిరుపాసీతాచరేత్పునః।
(స్మృ)సతే తమేత్య సన్దిష్టం సాధయేయుః సమీహితమ్॥౯౩॥

శత్రూణాం సమరే భఙ్గం ప్రహారమహితే జనే।
కుర్వన్తి ప్రార్థితార్థానాం ప్రదానం చ దివాఽనిశమ్॥౯౪॥

ఆనయేయుశ్చ వనితా వాఞ్ఛితాంస్తత్క్షణాత్ ధ్రువమ్।
నిశ్చలీకుర్వతే మత్తం దన్తినం వా హయం నరమ్॥౯౫॥

నిత్యాషోడ़శకే సిద్ధే దేవర్షి పితృరాక్షసైః।
పిశాచైరురగైః సిద్ధైః కిన్నరైరప్సరోగణైః॥౯౬॥

మరుద్భిర్వసుభిః సప్తఋషిభిర్యక్షదానవైః।
రుద్రైరేకాదశవిధైః సాధ్యైశ్చ నవభిగ్రహైః॥౯౭॥

సాధన(ా)దినేషు, ఏతత్ సర్వసాధారణమ్ ॥౮౯॥ దివానిశం—సర్వదేత్యర్థః। సర్వేషాం ప్రోక్తానామన్యేషాం విజయాదిమాయాన్తానామష్టానామన్యేషాం చ ॥౯౦॥ అముం—సాధకమ్। తత్పురః—సాధకపురః ॥౨॥ ప్రత్యేకం ఏక ఏకశ్చేటక ఇత్యర్థః। అస్య వదేదిత్యత్రాన్వయః। తే—చేటకాః। తథేత్యాదినా శ్లోకశేషః సాధకప్రార్థనావచనమ్ ॥౮౨॥ నిత్యశః—తత్తచ్చేటకసిద్ధానన్తరముక్తక్రమాత్। (స్మృ)తే—చేటకాః। సమీహితం సాధకస్యేతి శేషః ॥౮౩॥ శత్రూణామిత్యాది సమీహితసాధనాప్రకారః। ఏతదుక్తం భవతి చేటకేషు స్వాభిమతం స్వాభిమతమేకమేకం చేటకం ప్రోక్తక్రమాత్సాధయేదితి। తత్ర బహువచనాని సర్వచేటకసాధారణత్వాత్ సాధనాదేరితి సమ్ప్రదాయః। ఏవం మాయాసిద్ధివిధానాదికం విజయాదీనాం సప్తానాం విధానాదికమప్యేవమ్ ॥౮౪॥౮౫॥

నిత్యేత్యాదిభిర్భవేదిత్యన్తః పఞ్చభిః శ్లోకైః షోడశనిత్యాసిద్ధిలక్షణాన్యుప-

ద్వాదశార్కైర్లోకపాలైస్తథాఽన్యైరపి దైవతైః।

రాజభిర్వనితాభిశ్చ నరైరన్యైర్మృగైస్తథా ॥౯౮॥

పూజ్యతే సర్వదా సిద్ధసమీహితసుఖాస్పదః।

హృష్టాశయో వదాన్యశ్చ దయావాన్ సుముఖః క్షమీ ॥౯౯॥

పూర్ణాశయః సదానన్దో నిరపేక్షఫలాన్వితః।

ధనీ భోక్తాఽపరద్వేషీ ప్రేమభూరావయోర్భవేత్ ॥ ౧౦౦॥

జిహ్వేత్తత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।

అస్యా నిష్పాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్ ॥౧౦౧॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే సప్తదశం

పటలం పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్ ॥౧౭॥

దిశతి। తత్ర అన్యైః—దశప్రాజాపత్యాదిభిః॥౯౬॥౯౭॥౯౮॥ సిద్ధసమీహితసుఖాస్పదః—సిద్ధసమీహితశ్చ సుఖాస్పదశ్చేత్యర్థః॥౯౯॥ పూర్ణాశయః జ్ఞాతవ్యనిరపేక్షత్వాత్। నిరపేక్ష ఇతి విత్తాదివిషయః। అపరద్వేషీ ఇతి పదచ్ఛేదః। పరద్వేషకరణపరాఙ్ముఖ ఇత్యర్థః। ఆవయోః—శివశక్త్యోః॥౧౦౦॥

ఇతి శ్రీషోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య తన్త్రస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చ-

సారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన శ్రీసుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం

మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం శివదూతీనిత్యావిద్యావిధాన-

ప్రకాశనపరం సప్తదశపటలం పరిపూర్ణం

పరామృష్టమ్॥౧౭॥

గ్రన్థసఙ్ఖ్యా—

యన్త్రాణి సప్త ప్రోక్తాని వ్యాఖ్యానం గ్రన్థసఙ్ఖ్యయా!

పటలేఽస్మిన్ సప్తదశే సషోడశశతద్వయమ్॥

అథ షోడశనిత్యాసు సమ్ప్రోక్తా యా త్రయోదశీ।

తద్విధానం శృణు ప్రాజ్ఞే! విద్యా ప్రాగుదితా తవ॥౧॥

తదఙ్గాన్యక్షరన్యాసం ధ్యానార్చేఽస్యాస్తు శక్తిభిః।

తద్యన్త్రవినియోగాంశ్చ వక్ష్యేఽహం విజయప్రదాన్॥౨॥

విద్యాయా వ్యఞ్జనైర్దీర్ఘస్వరయుక్తైశ్చతుష్టయమ్।

శేషాభ్యాం చ ద్వయం కుర్యాత్ షడఙ్గాని కరాఙ్గయోః॥౩॥

జ్ఞానేన్ద్రియేషు శ్రోత్రాదిష్వథ చిత్తే చ విన్యసేత్।

అక్షరాణి క్రమాద్విన్దుయుతాన్యన్యత్తు పూర్వవత్॥౪॥

అథాష్టాదశపటలమ్।

పూర్వస్మిన్ సప్తదశే పటలే ద్వాదశ్యా నీలపతాకానిత్యావిద్యాయా విధానముపదిశ్యానన్తరం త్రయోదశ్యా విజయానిత్యావిద్యాయా విధానముపదిశతి। అథ షోడశేత్యాదినా సమీరితా ఇత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణాష్టాదశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడశేత్యాదినా ప్రదానిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పటలార్థానుద్దిశతి। తత్ర త్రయోదశీ—విజయానిత్యేత్యర్థః। ప్రాక్—తృతీయపటలే॥౧॥ ధ్యానార్చే ఇతి ద్వితీయాద్వివచనమ్। ధ్యానం చార్చా చేత్యర్థః। తద్యన్త్రవినియోగాన్—తద్యన్త్రాణి తద్వినియోగాంశ్చేత్యర్థః॥౨॥

విద్యాయా ఇత్యాదినా పూర్వవదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన మూలవిద్యాక్షరైః కరాఙ్గజ్ఞానేన్ద్రియషట్కన్యాసవిధానాదికముపదిశతి। తత్ర—విద్యాయా వ్యఞ్జనైర్దీర్ఘస్వరయుక్తైశ్చతుష్టయమ్। శేషాభ్యాం చ ద్వయం కుర్యాత్ షడఙ్గాని కరాఙ్గయోరిత్యన్తేన శ్లోకనైతదుక్తం భవతి—భాం మీం రూం యైం ఇత్యన్తర్మూలవిద్యాయా దీర్ఘస్వరయుక్తవ్యఞ్జనాక్షరైశ్చతుర్భిః సవిన్దుకైః సజాతికైర్హృదయశిరఃశిఖాకవచాని న్యస్య విద్యాయాః శేషస్వరాక్షరద్వయేన, ఔకారఊకారరుపేణ సవిన్దునా శేషజాతియుజానేత్రాస్త్రే(?) చ, ఏవం షడఙ్గాని కరన్యాసపూర్వం విదధ్యాదితి॥3॥ జ్ఞానేన్ద్రియాదిషు శ్రోత్రాదిషు—శ్రోత్రత్వక్చక్షుర్జిహ్వాఘ్రాణేషు। తత్ర త్వచివిన్యాసోవ్యాపకవత్ అన్యత్—వ్యాపకమ్। పూర్వవత్—సమస్తయా విద్యయా

పఞ్చవక్త్రాం దశభుజాం ప్రతివక్త్రం త్రిలోచనామ్।

భాస్వన్మకుటవిన్యస్తచన్ద్రరేఖావిరాజితామ్॥౫॥

సర్వాభరణసంయుక్తాం పీతామ్బరసముజ్జ్వలామ్।

ఉద్యద్భాస్వద్బిమ్బతుల్యదేహకాన్తిం శుచిస్మితామ్॥౬॥

శఙ్ఖం పాశం ఖేటచాపౌ కహ్లారం వామబాహుభిః।
చక్రం తథాఽఙ్కుశం ఖడ్గం సాయకం మాతులుఙ్గకమ్॥౭॥

దధానాం దక్షిణైర్హస్తైః ప్రయోగే భీమదర్శనామ్।
ఉపాసనేఽతిసౌమ్యాం చ సింహోపరి కృతాసనామ్॥౮॥

వ్యాఘ్రారూఢాభిరభితః శక్తిభిః పరివారితామ్।
సమరే పూజనేఽన్యేషు ప్రయోగేషు సుఖాసనామ్॥౯॥

శక్రయశ్చాపి పూజాయాం సుఖాసనసమన్వితాః।
సర్వాదేవ్యా సమాకారముఖపాణ్యాయుధాన్యపి॥౧౦॥

ప్రాగుక్తవిధానేనేత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి—శ్రోత్రాదిషు పఞ్చసు జ్ఞానేన్ద్రియేషు మనసి చ సమ్భూయ షట్సు స్థానేషు శ్రోత్రాదిషు త్రిషు ద్వన్ద్వస్థానేషు ప్రతిద్వన్ద్వమేకమేకమన్యయోశ్చైకమేకం ఇత్యేవం సవిన్దుకాని భం మం రం యం ఔం ఓం ఇత్యేతాని మూలవిద్యాయాః షడ్ంక్షరాణి క్రమేణ విన్యస్య సమస్తరూపయా విద్యయా వ్యాపకం చ న్యసేదితి॥౪॥

పఞ్చవక్త్రామిత్యాదిభిరపీత్యన్తైః షడ్్భిః శ్లోకైర్దేవ్యాః సపరివారాయా నిత్యసపర్యా ధ్యానం ప్రయోగధ్యానం చోపదిశతి। తత్ర పఞ్చవక్త్రావస్థానం నీలపతాకాయాః ప్రోక్తప్రకారేణ। దశభుజామితి చ తద్వత్ భుజేష్వాయుధాని వామోర్ధ్వాది దక్షిణోర్ధ్వాదివ (చ) బోద్ధవ్యాని॥౫॥౬॥౭॥ ప్రయోగే సమరాదివిజయప్రయోగ ఇత్యర్థః। ఉపాసనే—నిత్యభజనే। సింహోపరి కృతాసనాం—సింహారూఢామ్॥౮॥ సమరే పూజనే—సమరవిజయార్థే పూజన ఇత్యర్థః। సింహాధిరూఢాం భయఙ్కరామ్—వ్యాఘ్రారూఢాభిః స్వసమానాభిః శక్తిభిః పరివారితామ్—యుద్ధవిజయార్థం ధ్యాత్వ। పూజయేదిత్యర్థః। అన్యేషు—వశ్యాదిషు॥౮॥ పూజాయాం—నిత్యాయామ్। అపీతిభిన్నక్రమః। సర్వా అపీత్యర్థః। శక్తయ ఇతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి—వశ్యాదిషు ప్రయోగేషు నిత్యోపాసనపూజాయాం చ సుఖాసీనాం సపరివారాం దేవీం ధ్యాయేదితి॥౧౦॥

చతురస్రద్వయం కృత్వా చతుర్ద్వారోపశోభితమ్।
దలాష్టకసమీపేతం తత్ర ప్రాగ్వత్ సమర్చయేత్॥౧౧॥

తదన్తర్వృత్తయుగ్మాన్తరష్టకోణం విధాయ తు(తత్)।
తదన్తశ్చ తథా పద్మం షోడశచ్ఛదసంయుతమ్॥౧౨॥

తత్రైవాష్టచ్ఛదం పద్మం విధాయావాహ్య తత్ర తామ్।
తత్తచ్ఛక్త్యా వృతాం సమ్యగుపచారైస్తథాఽర్చయేత్॥౧౩॥

అన్నాజ్యాభ్యాం నిత్యహోమం కుర్యాద్వా తిలతణ్డులైః
బలిద్వయం చ కుర్వీత పూజాం చాఽపి సమాపయేత్॥౧౪॥

లలితారహితాః పఞ్చదశనిత్యాస్త్రియీశ్వరాః।
చన్ద్రఖణ్డలసన్మౌలియుతా సా తన్మయీ మతా॥౧౫॥

మాయాసప్తాక్షరీమధ్యగతైర్నామభిరర్చయేత్।
తదావరణగాః శక్తీస్తత్సమాకారశక్తికాః॥౧౬॥

చతురస్రద్వయమిత్యాదిభిః సుఖీ ఇత్యన్తైః పఞ్చదశభిః శ్లోకైః దేవ్యా నిత్యసపర్యామణ్డలవిరచనాక్రమం తత్ర చతురావరణం నిత్యమపర్యాక్రమవిధానమన్యాసాం పఞ్చదశనిత్యానాం చన్ద్రకలాధారణవామనాం లలితాయాస్తారణవాసనాం ఆవరణశక్తినామాని చోపదిశతి। తత్ర ప్రాగ్వత్—చతురస్రే నిత్యా(నిత్యా ర్ణనవదిత్యర్థః॥౧౧॥ తదన్తః—చతురస్రాన్తః॥౧౨॥ తత్ర—చక్రే తథా—వక్ష్యమాణప్రకారేణ। నిత్యమపర్యామణ్డలవిరచనాక్రమో యథా—అన్తర్బహిర్విభాగేన యథామానం చతురస్రద్వయం ప్రత్యేకం శాఖాద్వయోపేతం చతుర్ద్వారం విధాయ తదన్తర్వృత్తద్వయమన్తశ్చతురస్రరేఖాస్పృష్టాస్పృష్టం విధాయ తదన్తరష్టకోణం ప్రాగ్వత్

కృత్వా తదన్తః షోడశదలం పద్మం కృత్వా తదన్తరష్టదలం విరచ్య(?) తత్కర్ణికాయాం సపరివారాం దేవీమావాహ్యాభ్యర్చయేదితి ॥౧౩॥ వా—వికల్పే। బలిద్వయం ప్రాగ్వత్ ॥౧౪॥ తేజస్త్రయభావనాదినా। సా తన్మయీ—సా లలితా అక్షయచన్ద్రకలారూపిణీ ఇత్యర్థః। అనేన శ్లోకేనైతదుక్తం భవతి—క్షయవృద్ధ్యుపేతచన్ద్రకలాపఞ్చదశకరూపాః పఞ్చదశతిథయోఽన్యత్ర వ్యవచ్ఛిన్నాః సర్వాః ప్రత్యేకం సర్వకలాకారణత్వానుస్యూతరూపయా షోడశ్యా కలయా

అగ్రాత్ ప్రదక్షిణేనైవ తాః సర్వాస్తేషు పూజయేత్।

తాసాం క్రమేణ నామాని శృణ వక్ష్యే యథావిధి ॥౧౭॥

నిత్యానిత్యావదుదితమర్చనం చతురస్రకే।

అన్తఃస్థితాష్టకోణేషు పూజయేదుక్తవిగ్రహాః ॥౧౮॥

జయాం చ విజయాం దుర్గాం భద్రాం భద్రకరీమపి।

క్షేమాం క్షేమంకరీనిత్యామష్టకోణేషు భక్తితః ॥౧౯॥

తదన్తః షోడశదలేష్వర్చయేత్షోడశాభితః।

శక్తీస్తా(స్తా) గన్ధపుష్పా(ది) యుతోభక్తిసమన్వితః ॥౨౦॥

విదారికాం విశ్వమయీం విశ్వాం విశ్వవిభఞ్జికామ్।

వీరాం విక్షోభిణీం విద్యాం వినోదాఞ్చితవిగ్రహామ్ ॥౨౧॥

వీతశోకాం విషగ్రీవాం విపులాం విజయప్రదామ్।

విభవాం వివిధాం విప్రాం ప్రోక్తాకారసమన్వితాః ॥౨౨॥

తదన్తరష్టపత్రేషు శక్తీరష్టాభితో యజేత్।

ప్రోక్తక్రమేణ గన్ధాద్యైర్భక్తినిష్ఠాశయో వశీ॥౨౩॥

ఽక్షయయా సహితాః కిల భవన్తి। తేన లలితారహితానాం పఞ్చదశానాం నిత్యానాం పఞ్చదశతిథిరూపత్వాత్తామామప్యక్షయషోడ్ఽశచన్ద్రకలాధారణం భవతి। లలితా తు సర్వతిథిమయత్వాదనవచ్ఛిన్నా సర్వకలాకారణరూపాఽక్షయా షోడ్ఽశీ కలా భవతి। తేన తస్యాశ్చన్ద్రకలారాహిత్యమితి॥౧౫॥ మాయాసప్తాక్షరీమధ్యగతైః—హృల్లేఖాద్యైః సప్తాక్షర్యన్తైరిత్యర్థః। నామభిః—మన్త్రైరితి శేషః॥౧౬॥ తాః—శక్తీః। తేషు—చతురస్రాదిస్థానేషు। తాసాం—ఆవరణశక్తీనామ్॥౧౭॥ అన్తఃస్థితాష్టకోణేషు—చతురస్రాదికస్యేతి శేషః। ఉక్తవిగ్రహాః—జయామిత్యాద్యనన్తరశ్లోకవక్ష్యమాణాః॥౧౮॥ అష్టకోణేష్విత్యస్య ద్విరుపాదానం సఙ్క్షేపవిస్తారరూపత్వాదదోషః। భక్తితః—పూజయేదితిశేషః॥౧౯॥ తదన్తః—అష్టకోణన్తః। తాః తాః—అనన్తరం విదారికామిత్యాదిశ్లోకద్వయవక్ష్యమాణాః॥౨౦॥ విదారికాం—విదారిణోమిత్యర్థః। విశ్వవిభఞ్జికాం—విశ్వవిభఞ్జనీమిత్యర్థః॥౨౧॥ వివిధామితి। పఞ్చదశ్యానామప్రోక్తాకారసమన్వితాః—మూలదేవతాసమానా ఇత్యర్థః। అర్చయేదిత్యన్వయః॥౨౨॥ తదన్తః—

మనోహరాం మఙ్గలాం చ మదోత్సిక్తాం మనస్వినీమ్।

మానినీం మధురాం మాయాం మోహినీముక్తవిగ్రహామ్॥౨౪॥

ఏవం పూజాజపధ్యానహోమోపాసనతో వశీ।

భజతే నిత్యశోదేవీ యోఽసౌ స్యాత్సర్వతః సుఖీ॥౨౫॥

పూర్వోక్తక్రమతోవిద్యావర్ణలక్షం జపేద్వశీ।

హోమం రక్తామ్బుజైః కృత్వా సిద్ధమన్త్రోదయాన్వితః॥౨౬॥

ప్రయోగానాచరేన్మన్త్రీ హోమయన్త్రవిధానతః।

జపేన తర్పణేనాపి పూజనేన యథావిధి॥౨౭॥

కమలైః కైరవైరక్తైః సితైః సౌగన్ధికోత్పలైః।

సుగన్ధిశేఫాలికయా త్రిమధ్వక్తైర్యథావిధి॥౨౮॥

హోమాత్ సప్తసు వారేషు కుర్యాత్ప్రోక్తైస్తు సప్తభిః।

ప్రోక్తవారేశయోశ్చాపి తన్మణ్డలత ఏవ వై॥౨౯॥

షోడశదలాన్తః। శక్తీః—మనోహరామిత్యాద్యనన్తరశ్లోకవక్ష్యమాణాః॥౨౩॥ ఉక్తవిగ్రహాః ప్రాగ్వత్। అస్యా ఆవరణార్చనక్రమోబాహ్యాదావాభ్యన్తరప్రవేశతః॥౨౪॥ ఏవం—ప్రోక్తరూపతః॥౨౫॥

పూర్వేత్యాదినా యథావిధీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పురశ్చరణవిధానం కృతపురశ్చరణస్యైవ ప్రయోగవిధానయోగ్యతాం చోపదిశతి। తత్ర పూర్వోక్తక్రమతః—నీలపతాకాప్రోక్తక్రమతః। తేన మూలవిద్యాయాం స్వరవ్యఞ్జనవిన్దూన్ వర్ణాన్ పృథక్కృత్య గణయిత్వా తదక్షరలక్షసంఖ్యం జప్యాదిత్యుక్తం భవతి। తదక్షరసఙ్ఖ్యాతు సప్త। అవశిష్టమన్యత్సుగమమ్॥౨౬॥౨౭॥

కమలైరిత్యాదిభిర్నిశ్చితమిత్యన్తైరర్ద్ధాధికైస్త్రిభిః సప్తసు వారేషు ప్రోక్తసప్తపుష్పపూజాహోమవిధానక్రమతః ప్రోక్తాం విజయసిద్ధిముపదిశతి। తత్ర రక్తైః సితైరిత్యస్య కమలైః కైరవైరిత్యుభయత్రాన్వయః। తేన రక్తైః కమలైః సితైః కమలైః రక్తైః కైరవైః సితైః కైరవైశ్చేత్యుక్తం భవతి। త్రిమధ్వక్తత్వమేతేషాం హోమవిధావేవ॥౨౮॥ హోమాదితిల్యబ్లోపే పఞ్చమీ। హోమం కృత్వేత్యర్థః। సప్తసు వారేషు—రవివారాదిషు। ప్రోక్తైస్తు సప్తభిః—పుష్పైరితి శేషః। ప్రోక్తవారేశయోః—కులసున్దరీపటలే ఇతి శేషః। తన్మణ్డలతః—తాన్యపి తత్రైవోక్తాని యదష్టావింశతిపటలేఽవేక్షణీయాని। ఏతదుక్తం

విజయం సమవాప్నోతి సమరే ద్వన్ద్వయుద్ధకే।

మల్లయుద్ధే చ వాదేచ ద్వయే ద్యూతద్వయేఽపి చ॥౩౦॥

వ్యవహారేషు సర్వత్ర జయమాప్నోతి నిశ్చితమ్।

చతురఙ్గులజైః పుష్పైర్హోమాత్సంస్తమ్భయేదరీన్॥౩౧॥

తథైవ కర్ణికారోత్థైః పున్నాగోత్థైర్నమేరుజైః
చమ్పకైః కేతకైరాజవృక్షజైర్మాగధోద్భవైః ॥౩౨॥

ప్రాగ్వద్వారేషు జుహుయాత్క్రమాత్పుష్పైస్తు సప్తభిః।
ప్రోక్తేషు స్తమ్భనం శత్రోర్భఙ్గో వా భవతి ధ్రువమ్ ॥౩౩॥

శత్రోర్నక్షత్రవృక్షాగ్నౌ తత్సమిద్భిస్తు హోమతః।
సర్పిషాజ్యాప్లుతాభిస్తే ప్రణమన్త్యేవ పాదయోః ॥౩౪॥

మృత్యుకాష్ఠానలే మృత్యుపత్రపుష్పఫలైరపి।
సమిద్భిర్జుహుయాత్సమ్యగ్వారేశార్చనపూర్వకమ్ ॥౩౫॥

భవతి—ప్రోక్తైరక్తకమలసితకమలరక్తకైరవసితకైరవసౌగన్ధికోత్పలసుగన్ధిశేఫాలికాఖ్యైః సప్తభిః (కర్ణికారాద్యైః) పుష్పైరుద్దిష్టక్రమతో రవివారాదిషు సప్తసు తద్వారేశద్వయస్య తన్మణ్డలేఽర్చనతోమూలవిద్యయా తైర్హోమతశ్చోక్తఫలసిద్ధిరితి ॥౨౮॥ సమరే ఇతి వక్ష్యమాణసప్తకవిషయః। ద్వన్ద్వయుద్ధకే—ప్రాగ్వత్। ద్యూతద్వయే—సజీవనిర్జీవరూపే ॥౩॥ సర్వత్ర—అన్యేషు వివాదేష్వపి ॥

చతురఙ్గులజేరిత్యాదినా ధ్రువమిత్యన్తేనార్ధాద్యేన శ్లోకద్వయేన సర్వదా ఆరగ్వధైః సప్తసు వారేషు సప్తభిః పుష్పైశ్చ హోమవిధానాచ్ఛత్రుస్తమ్భనాదికముపదిశతి। తత్ర చతురఙ్గులజరారగ్వధోత్థైః ॥౩౧॥ నమేరుజైః—సురపర్ణీపుష్పైః। రాజవృక్షజైఃఆరగ్భధపుష్పైః ॥౩౨॥ ప్రాగ్వత్—వారేశార్చనపూర్వమ్। వారేషు సప్తసు రవివారాదిషు। సప్తభిః—కర్ణికాద్యైః అత్రారగ్వధస్య ద్విరుపాదానం సర్వదా చ తత్రాప్తవారేషు చ హోమవిధానార్థమ్। ప్రోక్తేషు—ద్వన్ద్వయుద్ధాదిషు। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రాక్తైః పుష్పైః సప్తభిః ప్రాగ్వత్సప్తవారేషు తత్తద్వారేశార్చనపూర్వకమారగ్వధైః సర్వదా చ హోమాత్ప్రోక్తఫలసిద్ధిరితి ॥౩౩॥

శత్రోరిత్యాదిభిః సంశయ ఇత్యన్తైరేకవింశత్యా శ్లోకైస్తిథివారాదిషు ద్రవ్యవిశేషైః

అరాతేశ్చతురఙ్గన్తు బలం రోగార్దితం భవేత్।
తేనాస్య విజయోభూయాన్నిధనేనాపి వా పునః॥౩౬॥

అర్కవారేఽర్కజైరిధ్మైః సమిద్ధేఽగ్నౌ తదుద్భవైః।
పత్రైః పుష్పైః ఫలైః కాష్ఠైః మూలైశ్చాపి హునేత్క్రమాత్॥౩౭॥

సవర్ణారుణవత్సాయా ఘృతసిక్తైస్తు మణ్డలాత్।
అరాతిదిఙ్ముఖోభూత్వా కుణ్డే త్ర్యస్రే విధానతః॥౩౮॥

పలాయతే వా రోగాతః ప్రణమేద్వా భయాన్వితః।
వైరీ బలసమగ్రోపి శౌర్యమానాన్వితోఽపి చ॥౩౯॥

పలాశేధ్మానలే తస్య పఞ్చాఙ్గైస్తద్ఘృతాప్లుతైః।
హోమేన సోమవారే చ భవేత్త్రాప్యన్న సంశయః॥౪౦॥

ఖదిరేధ్మానలే తస్య పఞ్చాఙ్గైస్తద్ఘృతాప్లుతైః।
వారే భౌమస్య హవనాత్తదాప్నోతి సునిశ్చితమ్॥౪౧॥

అపామార్గేధ్మజే బహ్నౌ తత్సమిద్భిర్హునేత్తథా।
బుధవారేషు శుభ్రాయాః సవత్సాయా ఘృతాన్వితమ్॥౪౨॥

హోమవిశేషవిధానాద్విజయప్రాప్తిప్రకారానుపదిశతి। తత్ర తత్సమిద్భిః—నక్షత్రవృక్షసమిద్భిః। తే—శత్రవః॥౩౪॥ సమిద్భిః—మృత్యోరితిశేషః॥౩౫॥ నిధనేన—

శత్రుబలస్యేతిశేషః ॥౩౬॥ తదుద్భవైః—అర్కసంభవైః। క్రమాత్—ఉద్దిష్టక్రమైః పత్రాద్యైర్మూలాన్తైః పఞ్చభిరఙ్గైరిత్యర్థః ॥౩౭॥ సవర్ణారుణవత్మాయాః—అరుణవర్ణవత్సాయాః అరుణవర్ణాయాః గోరిత్యర్థః। ఘృతసిక్తైః పూర్వోక్తపఞ్చాఙ్గైరిత్యర్థః। మణ్డలాత్—ప్రాగ్వత్ ఏకోనపఞ్చాశద్దినైరిత్యర్థః। త్ర్యస్రే—త్రికోణకుణ్డే ఇత్యర్థః ॥౩౮॥౩౯॥ తస్య—పలాశస్య। పఞ్చాఙ్గైః—పత్రపుష్పఫలకాణ్డమూలైః। పునశ్చ తత్త్వృతాప్లుతైః—సవర్ణవత్మారుణగోఘృతాప్లుతైః। ప్రాగ్వదితి భిన్నక్రమః। ప్రాగ్వద్భవేదితి—విజయో భవేదిత్యర్థః ॥౪౦॥ తస్య—ఖదిరస్య। పఞ్చాఙ్గాని ప్రాగ్వత్। తద్ఘృతాప్లుతైః—ప్రాగ్వత్। తత్—విజయఫలమ్ ॥౪౧॥ తత్సమిద్భిః—అపామార్గస్య సమిద్భిః ॥౪౨॥ పూర్వోక్తఫలసం

పూర్వోక్తఫలసంసిద్ధిర్భవత్యేవ చ తద్దినైః।
తక్షవారేషు (?) తే జన్మ పూర్వమేవ హితత్క్రియా ॥౪౩॥

సర్వత్ర ప్రోక్తహోమార్చాజపమన్త్రాదికర్మసు।
తత్తన్నిత్యార్చనం తత్తద్ద్వారేశద్వయపూజనమ్ ॥౪౪॥

విధాయ పశ్చాత్ కర్మాణి తాని కుర్యాత్ సమాహితః।
శీఘ్రం తత్ఫలసంసిద్ధ్యై భవత్యేవాన్యథాఽన్యథా ॥౪౫॥

పిప్పలాగ్నౌ గురౌ వరి తదుత్థైస్తద్ఘృతప్లుతైః।
హునేత్తథా తత్ఫలాప్తిస్తద్దినైః స్యాదసంశయమ్ ॥౪౬॥

ఉదుమ్బరాగ్నౌ భృగుజే వారే హోమం తదుద్భవైః।
తత్సిక్తైర్విదధీతేత్థం తద్దినైస్తచ్చ సిద్ధ్యతి ॥౪౭॥

శమీవహ్నౌ తదుత్థౌస్తు జుహుయాత్కృష్ణగోఘృతైః।
తద్దినాత్తత్ఫలాని స్యురితి వారేషు సప్తసు ॥౪౮॥

విజయోఽభిహితః సమ్యక్ హవనాత్తిథిఋక్షయోః।

విజయం శృణు దేవేశి! కథయామి క్రమేణ తే॥౪౯॥

సిద్ధిః—విజయసిద్ధిరిత్యర్థః। తద్దినైః—మణ్డలాదిత్యర్థః। తత్క్రియా—భవేదితి శేషః॥౪౩॥సర్వత్ర—తన్త్రే ఇత్యర్థ:। తత్తన్నిత్యార్చనమితి—తత్తద్దివసప్రాప్తతత్తత్తిథిప్రాప్తనిత్యాం చార్చయేదిత్యభిధత్తే॥౪౪॥ అన్యథా—నిత్యద్వయార్చాకరణే। అన్యథా—నిష్ఫలాని। ఏతదుక్తం భవతి—సర్వత్ర తన్త్రేషు సర్వప్రయోగేషు తత్తత్ప్రయోగదినప్రాప్తాం తత్తత్తిథిప్రాప్తాం నిత్యాం తద్వారేశద్వయం చ పూజయిత్వా పశ్చాత్ ప్రయోగాన్ కుర్యాదితి॥౪౫॥ పిప్పలాగ్నౌ—అశ్వత్థేన్ధనవహ్నౌ। తదుత్థైః—అశ్వత్థసమిద్భిరిత్యర్థః। తద్ఘృతప్లుతైః—సవర్ణవత్సశుభ్రగోఘృతాప్లుతైః। తత్ఫలాప్తిః—జయాప్తిః। తద్దినైః—ప్రాగ్వన్మణ్డలాత్॥౪౬॥ ఉదుమ్బరాగ్నౌ—ప్రాగ్వదుదుమ్బరేన్ధనవహ్నౌ। తదుద్భవైః—ఉదుమ్బరసమిద్భిరిత్యర్థః। తత్సిక్తః—పూర్వోక్తశుభ్రగోఘృతసిక్తైః। తద్దినైః—ప్రాగ్వత్। తత్—జయఫలమితి శేషః॥౪౭॥ శమీవహ్నౌ ప్రాగ్వత్ శమీన్ధనేఽగ్నౌ। తదుత్థైః—శమీసమిద్భిరిత్యర్థః। జుహుయాత్ మన్త్రవార ఇతిశేషః। కృష్ణగోఘృతైః—సవర్ణవత్స—

ప్రతిపత్తిథిమారభ్య పఞ్చమ్యన్తక్రమేణ వై।

శాలీచణకముద్గైశ్చ యవమాషైశ్చ హోమతః॥౫౦॥

మహిషాజ్యప్లుతైస్తాభిస్తిథిభిః సమవాప్నుయాత్।

షష్ఠ్యాది చ దశమ్యన్తమజాభవఘృతైస్తథా॥౫౧॥

ప్రాగుక్తైర్నిస్తుషైర్హోమాత్ప్రాగుక్తఫలమాప్నుయాత్।

తదూర్ధ్వం పఞ్చదశ్యన్తే సమస్తైశ్చ తిలద్వయైః॥౫౨॥

సితాన్నైః పాయసైః సిక్తైరావికైస్తు ఘృతైస్తథా।

హవనాత్తదవాప్నోతి యదాసౌ ఫలమీరితమ్॥౫౩॥

ఏవం నక్షత్రవృక్షోత్థవహ్నౌ తైస్తైర్మధుప్లుతైః।

హవనాదపి తత్ప్రాప్తిర్భవత్యేవ న సంశయః॥౫౪॥

కృష్ణగోఘృతైః। తద్దినాత్—ప్రాగ్వన్మణ్డలాత్। తత్ఫలాని—జయఫలాని। ఇతి—ప్రోక్తరూపతః॥౪౮॥ విజయోఽభిహిత ఇతి పూర్వత్రాన్వయః। హవనాదితి పూర్వాపరయోరన్వేతి। పూర్వస్తు ఇతి—ఏవముక్తప్రకారతః సప్తవారేషు చ జయోఽభిహిత ఇత్యర్థః। అపరస్తు తిథిభుక్షయోర్హవనాద్వక్ష్యమాణం విజయం శృణ్విత్యర్థః॥౪౯॥౫౦॥ తాభిః తిథిభిః—ప్రతిపదాదిభిః పఞ్చమ్యన్తాభిః పఞ్చభిః। సమవాప్నుయాత్—విజయమితిశేషః। తథాషష్ఠ్యాదిభిర్దశమ్యన్తాభిః పఞ్చతిథిభిః॥౫౧॥ ప్రాగుక్తైః శాల్యాదిభిః పఞ్చభిః। నిస్తుషైః—విగతత్వగాదిభిః। ప్రాగుక్తం ఫలం—విజయఫలమ్। తదూర్ధ్వం పఞ్చదశ్యన్తే—ఏకాదశ్యాదిపఞ్చదశ్యన్తే తిథిపఞ్చకే ఇత్యర్థః। సమస్తైః—శాల్యాదిభిః పఞ్చభిః ఏకాదశ్యామ్। తిలద్వయైః—కృష్ణసితరూపైః ద్వాదశ్యాం కృష్ణరూపైః, త్రయోదశ్యాం మితరూపేశ్చ తిలైర్జుహుయాదిత్యర్థః॥౫౨॥ సితాన్నైః—కేవలాన్నైః। తైశ్చతుర్దశ్యామ్। పాయసైః పఞ్చదశ్యామ్। సిక్తైః—శాల్యాదిభిః సమస్తపఞ్చకాదిభిః। తథా—తాభిస్తిథిభిః। ఫలమోరితం విజయఫలమిత్యర్థః॥౫౩॥ నక్షత్రవృక్షోత్థవహ్నౌ—విషవృక్షాదితత్తన్నక్షత్ర—వృక్షేన్ధనేద్ధే వహ్నౌ। తైస్తైః—తత్తన్నక్షవృక్షాఖైస్తత్తత్సమిద్భిరిత్యర్థః। మధు—క్షౌద్రమ్। హవనాత్—నిత్యశః। తత్ప్రాప్తిః—విజయప్రాప్తిః। ఏతదుక్తం భవతి—అశ్విన్యాదిషు సప్తవింశతిసఙ్ఖ్యేషు నక్షత్రేషు ఏకస్మిన్ క్రమాత్ తత్తన్నక్షత్రోక్తవృక్షేన్ధనేద్ధే వహ్నౌ తత్తద్వృక్షసమిద్భిః మధుసిక్తైర్హోమాత్ తత్తత్ఫలావాప్తిరితి॥౫౪॥

విద్యాయాం ప్రాగ్వదర్ణాని పఞ్చ యుఞ్జ్యాత్స్వరైస్తథా।

అశీత్యర్ణవతీం విద్యాం తైర్యన్త్రాణి శృణు ప్రియే!॥౫౫॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ చ దశసూత్రనిపాతనాత్।

ఏకాశీతిపదాని స్యుస్తేషు తాని లిఖేత్క్రమాత్॥౫౬॥

మధ్యకోష్ఠేఽభిధాం కృత్వా ప్రాగుక్తవిధినా యుతమ్।

శూలీకృత్య చ రేఖాగ్రాణ్యత్రాబాహ్యాభిపూజ్య తామ్ ॥౫౭॥

ఉపాసీత పురోవిద్యాం జపం నిత్యం సమర్చయేత్ ।
విద్యాక్రమం తత్ర యన్త్రే యజేత్తత్ఫలమాప్నుయాత్ ॥౫౮॥

విద్యాయామిత్యాదిభిరాప్నుయాదిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః స్వరవికృతమూలవిద్యాపఞ్చకజనితాశీత్యక్షరనిర్మితకోష్ఠయన్త్రపూజనేన విజయప్రాప్తిముపదిశతి । తత్ర ప్రాగ్వత్—అపునరుక్తానీత్యర్థః । పఞ్చ—తాని భకారమకారరేఫయకారౌకారాక్షరాణి వక్ష్యమాణాని । ఊకారవిన్ద్వోరనుపాదానం స్వరత్వపౌనరుక్త్యాత్ । స్వరైః—షోడశభిః । తథా—ప్రాగుక్తక్రమాదిత్యర్థః । స తు ప్రత్యక్షరం షోఢశస్వరయోజనారూపః । తైః—అక్షరైః । యన్త్రాణి—వక్ష్యమాణాని ॥౫౫॥ దశసూత్రనిపాతనాత్—సమాన్తరాలమితి శేషః । తేషు—కోష్ఠేషు । తాని—విద్యాక్షరాణ్యశీతిసంఖ్యానాతి శేషః । క్రమాత్—అగ్రాత్ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యేత్యర్థః ॥౫౬॥ మధ్యకోష్ఠే—ఏకాశీతితమే । అభిధాం—సాధకసాధ్యకర్మణామ్ । ప్రాగుక్తవిధినా—ఉత్తరాధరాన్తరాలేష్విత్యర్థః । రేఖాగ్రాణి—చత్వారింశత్సఙ్ఖ్యాని । అత్ర—యన్త్రే । తాం—విజయానిత్యామ్ ॥౫౭॥ ఉపాసీత—పూజాజపాదినా । నిత్యం—స్వనిత్యక్రమమ్ । విద్యాక్రమం—విద్యాక్రమంప్రయోగార్థమ్ । అస్మిన్—యన్త్రే స్వనిత్యక్రమం ప్రయోగార్థం విద్యాక్రమం చ పూజయేదిత్యర్థః । యజేత్— ప్రోక్తప్రకారేణ । తత్ఫలం—విజయఫలమ్ । అయమత్ర యన్త్రవిరచనాక్రమో యథా—ప్రాక్ ప్రత్యక్ దక్షిణోదక్చ సమాన్తరాలం దశసూత్రాణ్యాస్ఫాల్య తేన సఞ్జాతేషు ఏకాశీతిసఙ్ఖ్యేషు కోష్ఠేషు సర్వాధఃస్థపఙ్క్తిమధ్యస్థకోష్ఠమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా స్వరవికృతమూలవిద్యాక్షరాణ్యశీతిసఙ్ఖ్యాన్యాలిఖ్య శిష్టే ఏకస్మిన్మధ్యకోష్ఠే ప్రాగుక్తలేఖనక్రమతః సాధకాదిత్రయాభిధామాలిఖ్య యన్త్రస్య వింశతిరేఖానాం చత్వారింశదగ్రాణి బహిః కిఞ్చిద్వికాస్య ప్రత్యేకం త్రిశూలీకృత్య తస్మిన్యన్త్రే విజయానిత్యాం తామావాహ్య పూర్వోక్తనిత్యసపర్యామణ్డలమపాస్య తతః స్వనిత్యక్రమం నిత్యమచర్యేత్ । తస్మిన్ ప్రయోగార్థం విద్యాక్రమఞ్చార్చయేత్ । తేన విజయఫలసిద్ధిరితి ॥౫౮॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ చ చతుఃసూత్రనిపాతనాత్ ।
నవాని సమ్భవన్త్యత్ర కోష్ఠాని పరమేశ్వరి ॥౫౯॥

తేషు ప్రత్యేకమబ్జాని చాష్టపత్రాణి సంలిఖేత్।
తేషు మధ్యస్థపద్మస్య కర్ణికాయాం సమాలిఖేత్॥౬౦॥

నామగర్భాన్తు తాం విద్యాం తద్బహిశ్చాష్టపత్రకే।
తేష్వాదితోఽష్టౌ సంలిఖ్య విన్దునా తద్బహిస్తథా॥౬౧॥

కర్ణికాయాం తు నామ్నైకం బహిరష్టౌ తథాఽష్టసు।
ఏవమష్టసు సంలిఖ్య వేష్టయేన్మాతృకాక్షరైః॥౬౨॥

విలోమైరనులోమైశ్చ మాయావిన్దుసమన్వితైః।
చతురస్రత్రయే బాహ్యే యన్త్రస్యాగ్రే సమాలిఖేత్॥౬౩॥

ఏవం కృత్వా హస్తయుగ్మమానే కుమ్భం నిధాయ తామ।
విద్యాక్షరౌషధిక్వాథజలైరాపూర్య పూర్వవత్॥౬౪॥

ప్రాగిత్యాదిభిః పుష్కలామిత్యన్తైరర్ధ్యర్ద్ధైః పఞ్చదశభిః శ్లోకైర్నవకోష్ఠస్థపద్మయన్త్రమభిషేకార్చనాదినా విజయాదిఫలావాప్తిముపదిశతి। తత్ర చతుఃసూత్రనిపాతనాత్—సమాన్తరాలమితిశేషః। అత్ర సూత్రపాతప్రదేశే॥౫౮॥ తేషు నవసు కోష్ఠేషు తేషు పద్మేషు నవసు॥౬౦॥ నామగర్భాం భకారోదరే (సాధనాత్ సమాన్తరాలమితి శేషః) సాధకస్య రేఫాంశే మాధ్యస్య తదన్తరాలే కర్మణశ్చాలేఖనతః। తాం విద్యామ్ వికృతామ్। తద్బహిః కర్ణికాద్బహిః। తేషు—సర్వస్వరవికృతవిద్యాక్షరేషు అశీతిషు। అష్టౌ వర్ణాన్। విన్దునా మహేతిశేషః। తద్బహిః మధ్యపద్మాత్ బహిః స్థితేషు పద్మేషు॥౬౧॥ ఏకం—పూర్వ (పూర్వ)లిఖితాష్టకాదుపరితనం ఉపరితనమ్। బహిః కర్ణికాయాః। అష్టౌ— కర్ణికాయాం లిఖితాక్షరాల్లిఖితాక్షరాదుపరితనమష్టకమ్। అష్టసు—దలేషు। ఏవం ఉక్తరూపతః। అష్టసు—మధ్యస్థపద్మవర్జితేషు సర్వాధఃస్థపఙక్తిమధ్యకోష్ఠస్థానేషు పక్షేష్విత్యర్థః॥౬౨॥ మాయా—విసర్జనాయః। చతురస్రత్రయే చతురస్రత్రయాన్తరాలవీథాద్వయే ఇత్యర్థః। తత్మాతృకాస్థానమ్। వాహ్యే—చతురస్రత్రయాత్। అగ్రే యన్త్రస్యాస్య బాహ్యే

ఇత్యత్రాన్వయః ॥౬౩॥ హస్తయుగ్మమానే—నవకోష్ఠే ఇతి శేషః। నవకోష్ఠం హస్తద్వయమానం కుర్యాదిత్యర్థః।

అభ్యర్చ్య విద్యామయుతం జపిత్వా త్రైర్విధానతః।
అభిషిఞ్చేత్తతః క్లేశైర్విముక్తో జాయతే సుఖీ॥౬౪॥

విజయః సర్వతోభూయాత్ తత్ ప్రోక్తష్వపి సప్తసు।
నవగ్రహార్తోరిపుభిః సర్వతః క్లేశసమ్భవే॥౬౬॥

సమరస్యోద్యమే కీర్తిసమృద్ధ్యోరథవాఽఽప్తయే।
పుత్రాప్త్యై వాఞ్ఛితప్రాప్త్యై త్రిషు జన్మసు కారయేత్॥౬౭॥

ఏతద్యన్త్రం గైరికేన పీఠే సంలిఖ్య తత్ర తామ్।
దేవీమావాహ్య సమ్పూజ్య జపేద్విద్యాం తథాఽయుతమ్॥౬౮॥

తం—కుమ్భం ప్రతికర్ణికమితిశేషః। పూర్వవత్—ఫలపల్లవాదిభిః॥౬౫॥ అభ్యర్చ్య—నిత్యక్రమాదితః విద్యాం—అవికృతామ్। అయుతసంఖ్యాక్తిరేకాక్షరత్వాత్ (త్రైః—జలైః) తతః—అభిషేకతః॥౬౪॥ ప్రోక్తేషు సప్తసు—అన్యస్మిన్ పటలే పూర్వత్ర త్రింశత్తమశ్లోకప్రోక్తేషు ద్వన్ద్వయుద్ధాదిషు సప్తసు చ॥౬౬॥ కార్తిసమృద్ధ్యోరిత్యేతత్ వాఞ్ఛితద్వయమ్। త్రిషు జన్మసు ప్రాగ్వత్। కారయేత్ అభిషేకమితి శేషః। ఏభిర్నవభిః శ్లోకైరేతదుక్తం భవతి। ప్రాక్ ప్రత్యక్ దక్షిణాదక్చ హస్తద్వయమితే ప్రదేశే సమాన్తరాలం చతుఃసూత్రనిపాతనాన్నవకోష్ఠాని కృత్వా తేషు నవ పద్మాని అష్టదలోపేతాని కృత్వా తేషు మధ్యకోష్ఠస్థపద్మకర్ణికామధ్యే విద్యామవికృతాం ప్రాగ్వన్నామగర్భామాలిఖ్య స్వరవికృతమూలవిద్యాక్షరేష్వశీతిష్వాదితోష్టకం అష్టసు దలేషు అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యాత్ ప్రతిదలమేకమేకం సబిన్దుకమాలిఖేత్। తద్బహిః సర్వాధఃస్థపఙ్క్తిమధ్యకోష్ఠస్థాదిష్వష్టసు ప్రాదక్షిణ్యాత్ పూర్వపూర్వలిఖితాష్టకాదుపరితనోపరితనాత్మకమక్షరం సాధ్యకర్ణికాయాం తదుపరితనోపరితనకోష్ఠాక్షరాష్టకమష్టదలేష్వష్టదలేష్వగ్రాత్ప్రదక్షిణాదాలిఖ్య ఏవమశీతిభిరక్షరైర్నవపద్మోదరం నవకోష్ఠయన్త్రం కృత్వా తద్బహిః చతురస్రద్వయమేకాఙ్గులాన్తరాలం కృత్వా తదన్తరాలవీథీద్వయేఽన్తర్వీథ్యాం మాతృకాం

విలోమాం సవిసర్జనీయాం ఆలిఖ్య తద్బహిర్వీథ్యాం తామేవ సబిన్దుకామనులోమామాలిఖ్య సర్వయన్త్రవాహ్యేఽగ్రే లక్షమిత్యక్షరద్వయం చాలిఖ్య తేషు నవసు కోష్ఠస్థపద్మనవకర్ణికామధ్యే ప్రతిపద్మమేకమేకం కుమ్భం నిధాయ విద్యావర్ణౌషధిక్వాథజలైరాపూర్య ప్రాగ్వత్ సంపూజ్య నిత్యక్రమతః ఫలపల్లవాదికం నిధాయ తత్ర దేవీమావాహ్య నిత్యక్రమతోఽభ్యర్చ్య సఙ్జప్య త్రిషు జన్మస్వభిషేకాత్ ప్రోక్తఫలసిద్ధిరితి ॥౬౭॥

ఏవం త్రిసప్తత్రిః సప్తగత్రాద్విశ్వం వశం నయేత్।

రాజానం వనితాం మర్త్యానన్యాంశ్చ ప్రాణినోఽఖిలాన్॥౬౯॥

హరిద్రాయాః పటే కృత్వా కలశే వా శరావయోః।

నిధాయ భిత్తిమధ్యే వా శయనస్థానకే నిజే॥ ౭౦॥

అభ్యర్చ్య విద్యయా జాపం కుర్యాత్సన్ధ్యాసు నిత్యశః।

సహస్రం ప్రోక్తకాలేన స్తమ్భయేదఖిలం దృఢ్ఀమ్॥౭౧॥

శత్రోరుద్యోగరోషాభ్యామనిష్టకరణం తథా।

వ్యవహారం రణోద్యోగం వాదే వాచం మతిం రుషామ్॥౭౨॥

ఏతత్ప్రాగుక్తసురభిద్రవ్యైరాలిఖ్య తత్ర తామ్।

సన్ధ్యాసు పూజయేన్నిత్యం సహస్రం ప్రజపేత్తథా॥ ౭౩॥

ప్రోక్తకాలప్రయోగేణ శ్రియం ప్రాప్నోతి పుష్కలామ్।

అథాన్యద్వజ్రరూపం తు యంత్రం బక్ష్యేతివైభవమ్॥౭౪॥

ప్రాగ్వద్ద్విసప్తసూత్రాణాం పాతేనోత్పాదయేత్తథా।

కోష్ఠాని నవషష్ఠ్యా చ యుతం శతమితిస్ఫుటమ్ ॥౭౫॥

ఏతత్—నవపద్మోదరనవకోష్ఠరూపమ్ తత్ర—యన్త్రే తథా—సమ్పూజ్య నిత్యక్రమతః। తథా—యథాఽభిషేకే ॥౬౮॥ త్రిసప్తత్రిఃసప్తరాత్రాత్। ఏతదుక్తం భవతి త్రిరాత్రాత్సప్తరాత్రాదేకవింశతిరాత్రాద్వేతి। విశ్వం—వక్ష్యమాణరాజాదిసఙ్గ్రహోక్తిః। అఖిలాన్ ఉక్తశేషాన్ తిర్యగాదీనపి ప్రాణినః ॥౬౯॥ కృత్వా—నవకోష్ఠయన్త్రమితి శేషః। శరావయోఃఊర్ధ్వాధఃస్థయోరన్యోన్యాభిముఖాశ్లిష్టముఖయోః। వా—వికల్పే। శయనస్థానకే—స్థాపయిత్వేతి శేషః ॥౭౦॥ సహస్రం—ప్రతిసన్ధ్యమ్। ప్రోక్తకాలేన—త్రిరాత్రాదినా। అఖిలంవక్ష్యమాణమ్ ॥౭౧॥ వాదే—తర్కే। వాచం—ప్రతివాదినః ॥౭౨॥ ఏతత్ యన్త్రమ్। ప్రాగుక్తసురభిద్రవ్యైః—అష్టమపటలోక్తైశ్చన్దనాగురుకస్తురాకుఙ్కుమైః। తత్ర యన్త్రే। తాం—విజయానిత్యామ్। ప్రయోగదినేషు—సహస్రం ప్రతిసన్ధ్యమ్ ॥౭౩॥ ప్రోక్తకాలాత్ ప్రాగ్వత్పుష్కలాం రాజ్యశ్రీసమామ్।

అథాన్యదిత్యాదిభిః సమారితాఇత్యన్తైరర్ద్వాద్యైః షడ్ింశత్యా శ్లోకైః స్వరవికృతమూలవిద్యాక్షరైరేకాశీతికోష్ఠవజ్రయన్త్రనిర్మాణం తత్ప్రయోగాంస్తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర అతివైభవం—అన్యేభ్యః ॥౭౪॥ ప్రాగ్వత్—ప్రాక్ప్రత్యక్-

తచ్చతుష్కోణకోష్ఠాని మార్జయేత్త్రైకవింశతిమ్।

మధ్యే చ సమ్భవత్యేవాశౌతికోష్ఠైర్యథావిధి ॥౭౬॥

తచ్చతుర్దిక్షు విలిఖేత్త్రికోణాన్యేకకోష్ఠతః।

సర్వమధ్యస్థకోష్ఠే చ చతుర్దిక్ష్వగ్రతస్తథా ॥౭౭॥

విద్యాం నామోదరాం కృత్వా ప్రాగ్వద్వర్ణాంస్తు సంలిఖేత్।

ఏతదగ్రచతుష్కస్య స్పర్శాత్త్రిచతురస్రకమ్ ॥౭౮॥

విధాయ తత్ర విలిఖేన్మాతృకాం ప్రాగ్విధానతః।

ఏకేన వజ్రయన్త్రేణ విజయా విజయప్రదాః॥౭౯॥

ఏతత్ ప్రోక్తేషు సంలిఖ్య స్థాపయేత్ప్రోక్తరూపతః।
విజయం సమవాప్నోతి ప్రోక్తేష్వపి చ సప్తసు॥౮౦॥

దక్షిణోదక్చ। ద్విసప్తసూత్రాణాం—చతుర్దశసూత్రాణామ్॥౭౩॥ సేకవింశతిం—ప్రతికోణమితి శేషః। మధ్యే—వజ్రం ప్రాగుక్తరూపతః॥౭౬॥ ఏకకోష్ఠతః—ప్రతిదిశమితి॥౭౭॥ విద్యాం—అవికృతామ్। నామోదరామ్—ప్రాగ్వత్ సర్వాధఃస్థపఙ్క్త్స్థకోష్ఠత్రయమధ్యకోష్ఠాదిప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యాముక్తక్రమాదిత్యర్థః। వర్ణాన్—స్వరవికృతానశీతిసఙ్ఖ్యాన్। ఏతదగ్రచతుష్కస్య స్పర్శాత్—యన్త్రాగ్రభూతచతుర్దిగ్గతత్రికోణచతుష్కాగ్రస్పర్శాదిత్యర్థః। త్రిచతురస్రకం—అన్తర్బహిర్విభాగాచ్చతురస్రత్రయమిత్యర్థః॥౭౮॥ తత్ర—తదన్తరాలవీథీద్వయే। ప్రాగ్విధానతః—సవిసర్జనీయాం విలోమాం సవిన్దుకామనులోమాం చేత్యర్థః। ఏకేన—అన్యనిరపేక్షేణ। యన్త్రవిరచనాక్రమో యథా—ప్రాక్ ప్రత్యక్దక్షిణోదక్చ చతుర్దశభిశ్చతుర్దశభిః సూత్రైరాస్ఫాలితైః సమాన్తరాలం నవషష్ట్యధికం శతం కోష్ఠాని ప్రాగుక్తేన క్రమేణ నిష్పాద్య తేషు కోణేషు చతుష్వపి మధ్యే వజ్రాకారం యథా భవతి తథా ప్రతికోణమేకవింశతి—కోష్ఠాని మార్జయిత్వా శిష్టేషు పఞ్చాశీతికోష్ఠేషు చతుర్దిక్షు ప్రతిదిశమేకైకకోష్ఠమార్జనతస్త్రికోణచతుష్టయం కృత్వా శిష్టేష్వేకాశీతికోష్ఠేషు సర్వమధ్యస్థకోష్ఠదిగ్గతత్ర్యస్రే చతుష్టయే చావికృతాం ప్రాగ్వన్నామసమ్పుటాం మూలవిద్యాం లిఖిత్వా తతః శిష్టేష్వేకాశీతికోష్ఠేషు సర్వాధఃస్థపఙ్క్తికోష్ఠత్రయమధ్యకోష్ఠాదిప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా ముక్తక్రమం స్వరవికృతమూలవిద్యాక్షరాశీతిక్రమాత్సమాలిఖ్యదిగ్గతత్ర్యస్రచతుష్కాగ్రస్పర్శాదన్తర్బహిర్విభాగాచ్చతురస్రత్రయం విధాయ తదన్తరాలవీథీద్వయే

విలిఖ్యాశ్వత్థఫలకాతలే యన్త్రం కుచన్దనైః।
జపారాధనసంసిద్ధం స్థాపయేచ్ఛూన్యవేశ్మసు॥౮౧॥

దేశే వా తత్ర దినశో వర్ద్ధతే శ్రీరచఞ్చలా।
పిశాచా రాక్షసాః కృత్యా వేతాలాః స్యుర్న తత్ర వై॥౮౨॥

పలాశఫలకాయాన్తు విలిఖ్యైతద్యథావిధి।
స్థాపయేద్యత్రకుత్రాపి తత్క్షేత్రం బ్రాహ్మణాస్పదమ్॥౮౩॥

పూర్వోక్తస్థాపనాద్రాజధానీ భవతి సుస్థిరా।
వటే విలిఖ్య ఖననాత్ పత్తనం భవతి ధ్రువమ్॥౮౪॥

ఉదుమ్బరే విధాయేత్థం స్థాపనాదచిరేణ వై
ఆహితానాశ్రయం స్థానం భవత్యేవ న సంశయః॥౮౫॥

వజ్రస్య దిక్త్రికోణాన్తరాలాత్ కుర్యాత్ త్రిశూలకమ్।
దాహవ్యాప్తే స్వసంయుక్తో లిఖేత్ తచ్ఛృఙ్గభధ్యయోః॥౮౬॥

తత్ర సంస్థాప్య గదినం విద్యాజప్తవిభూతినా।
భాలస్థేనాభిజప్తేన తమావిశ్య గదో వదేత్॥౮౭॥

ప్రాగ్వన్మాతృకాం విలోమాం సవిసర్జనీయాం తామేవానులోమాం సవిన్దుకామన్తర్వ్యాహృగత్యా విలిఖ్య అనేన యన్త్రేణాన్యనిరపేక్షేణ వినియోగతో విజయాదిసర్వఫలప్రాప్తిరితి॥౭౮॥ ప్రోక్తేషు— అష్టమపటలోక్తలోహత్రయాదిషు। ప్రోక్తేష్వపి చ సప్తసు—అస్మిన్ పటలే త్రింశత్తమేన శ్లోకేన ప్రోక్తద్వన్ద్వయుద్ధాదిషు సప్తస్విత్యర్థః॥౮౦॥ యన్త్రం—వజ్రాకారమ్। కుచన్దనైః—ప్రాగ్వత్। దేశే—శూన్య ఇతి శేషః। తత్ర—గృహదేశయోః॥౮౨॥ ఏతద్వజ్రరూపం యన్త్రమ్। యత్ర కుత్రాపి—క్షేత్ర ఇతి శేషః। పూర్వోక్తస్థాపనాత్ రాజధానీ—స్థాపితభూః। పత్తనం—స్థాపితదేశః॥౮౪॥ స్థానం—యన్త్రాధిష్ఠితమ్॥౮౫॥ వజ్రస్య దిక్త్రికోణాన్తరాలాత్—చతుర్దిగ్గతత్రికోణమధ్యావకాశాదిత్యర్థః। దాహవ్యాప్తే—రేఫయకారౌ। స్వమితి విన్దుః। తచ్ఛృఙ్గమధ్యయోః—త్రికోణాన్తరాలగతత్రిశూలమధ్యరేఖాపార్శ్వదేశశృఙ్గయోః। ఏతదుక్తం భవతి—ప్రాగుక్తవజ్రదిగ్గతత్రికోణగతమధ్యావకాశే త్రిశూలం కృత్వా తచ్ఛృఙ్గయోః రేఫయకారౌ

వహ్నిమారుతాత్మకౌ సవిన్దుకౌ విలిఖ్య తత్ర వక్ష్యమాణం ప్రయోగం కుర్యాదితి ॥౮౬॥ తత్ర— త్రిశూలోపేతే వజ్రే। తం—

స్వావేశకారణం కర్మస్థాపయాపక్రమం యథా।
గ్రహభూతపిశాచాద్యాః అస్యావిశ్యాపయాన్తి వై ॥౮౮॥

తద్దైవదాసవత్తస్య వశే భవతి తద్బలాత్।
యన్త్రమేతద్విలిఖ్యాశ్యన్యభ్యర్చ్య స్థాపయేత్ క్వచిత్ ॥౮౯॥

రాజ్ఞో గేహే తస్య రాజక్ష్మా ముఞ్చతి నావయమ్।
స్థానే గజానాం వాహానాం నవ కృత్వా నవస్వపి ॥౯౦॥

స్థానేషు స్థాపితాన్యేతాన్యర్చయేద్దినశస్తథా।
దిక్షు మధ్యే చ తత్రైవ రోగాః కృత్యాః పరేరితాః ॥౯౧॥

వీక్షితుం తం తు తే నైవ శక్తాః స్యుస్తత్ప్రభావతః।
చన్ద్రచన్దనకాశ్మీరైరాలిఖ్యాభినవే పటే ॥౯౨॥

అభ్యర్చ్య విద్యాజప్తం తం పటమాస్తీర్య శాయయేత్।
దాహజ్వరార్తమచిరాన్ముచ్యతే తజ్జ్వరేణ సః ॥౯౩॥

అన్యేష్వపి గదేష్వేవం కారయేత్తద్విముక్తయే।
సమరేషు మహీపానాం యన్త్రమేతదుదీరితమ్ ॥౯౪॥

నిశానే పటహేఽన్యేషు వాద్యేషు చ సమాలిఖేత్।

దరదేనాథ తన్మధ్యే తామావాహ్య సమర్చయేత్॥౯౫॥

విజయాం విజయావాప్త్యై యుగపత్తాడయన్ వ్రజేత్।
ప్రత్యర్థిసేనా తచ్ఛబ్దశ్రవణేన పలాయతే॥౯౬॥

దిశో దశ భయోద్విగ్నా నాభియాతి కదాచన।
సజీవద్యూతకాలేషు యన్త్రమేతద్వినిర్మితమ్॥౯౭॥

గదినమ్॥౮౭॥ యథా—గదః॥౮౮॥ యన్త్రం—త్రిశూలరహితమ్॥౮౯॥ క్షమా—భూమిః॥౯౦॥ నవ—స్థానాపేక్షయా। నవసు—స్థానేషు॥౯౧॥ తత్రప్రభావతః। చన్ద్రచన్దనకాశ్మీరైః—సమ్మిలితైః॥౯౨॥ దాహజ్వరార్త్తమితి శాయయేదిత్యత్రాన్వయః। స—గదీ॥౯౩॥ తద్విముక్తయే—రోగవిముక్తయే। ఏతత్—వజ్రరూపమ్॥౯౪॥౯౫॥ తాడయన్—నిస్సారయన్। తచ్ఛబ్ద ఇతి నిస్సారణ

గులకోకృత్య తత్కణ్ఠే బద్ధ్వా పశ్చాత్తు యోజయేత్।
ఏతద్దర్శనమాత్రేణ పలాయన్తే దిశో దశ॥౯౮॥

నిర్జీవేషు చ తద్యన్త్రం జయమాప్నోతి సర్వతః।
నాసాధ్యం విద్యతే తేన వజ్రయన్త్రేణ పార్వతి!॥౯౯॥

ధ్యాయేద్వక్త్రే రిపోర్యన్త్రం విద్యాం వా లోహితాకృతిమ్।
తదైవ దాసవత్తస్య వశో భవతి తద్బలాత్॥౧౦౦॥

ఇతి తే విజయానిత్యావైభవాః స్యుః సమీరితాః।
నేత్రతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా॥
అస్యా నిష్పాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్॥౧౦౧॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతేఽష్టాదశం
పటలం పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్॥౧౮॥

శబ్దః॥౯౬॥౯౭॥ తత్కణ్ఠే—కుక్కుటాదికణ్ఠే॥౯౮॥ జయమాప్నోతి—దధ్యజ్జన ఇతి శేషః॥౯౯॥
విద్యాం మూలవిద్యాం వావికల్పేన। లోహితాకృతిమితి యన్త్రస్యాపి విశేషణం తదా
లోహితాకృతీత్యన్వేతి। తస్య—ధాతుః। భవతి రిపురితి శేషః। తద్బలాత్—ధ్యానబలాత్।
ఉక్తప్రకారతః॥౧౦౦॥

ఇతి శ్రీషోడ్ఃశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రౌకాదిమతాఖ్యస్య తన్త్రస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య
ప్రపఞ్చసారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన శ్రీసుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం
మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం శివదూతీనిత్యావిద్యావిధాన-
ప్రకాశనపరమష్టాదశపటలం పరిపూర్ణం
పరమామృష్టమ్॥౧౮॥

గ్రన్థసఙ్ఖ్యా—

యన్త్రాణి ద్వాదశ వ్యాఖ్యాగ్రన్థాస్త్వష్టాదశం శతమ్।
సార్ధపాదత్రిపాదోర్ధ్వద్వానవత్యాయుతం స్మృతాః॥

ఊనవింశపటలమ్।

అథ షోడశనిత్యాసు యా ప్రోక్తా తు చతుర్దశీ।

ఏకాక్షరా సా కథితా విద్యా సా సర్వమఙ్గలా॥౧॥

న్యాసక్రమం ధ్యానవిధిం శక్తీరావరణస్థితాః।
పూజాక్రమం సాధనఞ్చ వినియోగాదికాన్ క్రమాత్॥౨॥

మూలవిద్యాక్షరైర్దీర్ఘస్వరభిన్నైః షడఙ్గకమ్।
తాని తత్స్వరభిన్నాని న్యసేత్ స్వేషు మనోఽవధి॥౩॥

సువర్ణవర్ణరుచిరాం ముక్తామాణిక్యభూషణామ్।
మాణిక్యముకుటాం నేత్రద్వయప్రేఙ్ఖద్దయాభరామ్॥౪॥

పూర్వ్వస్మిన్నాష్టాదశే పటలే త్రయోదశ్యా విజయానిత్యాయా విధానముపదిశ్యానన్తరం చతుర్ద్దశ్యాః సర్వ్వమఙ్గలానిత్యాయా విధానముపదిశతి అథ షోడశేత్యాదినా అపి చేత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ ఏకోనవింశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడశేత్యాదినా క్రమాదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పటలార్థానుపదిశతి। తత్ర కథితా తృతీయే పటలే। వినియోగాదికాన్ యన్త్రాదీనామితి శేషః॥౨॥

మూలవిద్యేత్యాదినా శ్లోకేన న్యాసజాతక్రమముపదిశతి। తత్ర మూలవిద్యాక్షరైర్మూలవిద్యాయాః సకారవకారవిన్దుభిః పిణ్డీభూతైరిత్యర్థః। అత్ర బహువచనం అవాన్తరత్రయాపేక్షయా దీర్ఘస్వరభిన్నైః ప్రాగ్వత్। ఏతదుక్తం భవతి స్వాం ఇత్యాది క్రమేణ మూలవిద్యయా దీర్ఘస్వరయుజా సజాతికయాక్షరన్యాసపూర్వ్వకమఙ్గన్యాసం కుర్యాదితి। తాని దీర్ఘ స్వరయుక్తషడ్విధవిద్యాస్వరూపాణి స్వేషు శ్రోత్రాదిషు జ్ఞానేన్ద్రియేషు పఞ్చసు। మనోఽవధి మనః షష్ఠేష్విత్యర్థః। తత్ర శ్రోత్రాదిషు చతుర్షు ద్వన్ద్వస్థానేష్వపి ప్రతిద్వన్ద్వమేకమేకమక్షరం న్యసేదిత్యర్థః। తత్ర త్వచి న్యాసః ప్రామ్వత్। సర్వ్వన్యాసజాతస్యానన్తరం వ్యాపకం ప్రాగ్వంన్న్యసేదితి సమ్ప్రదాయః॥౩॥

సువర్ణేత్యాదిభిః స్థితా ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్దేవ్యాః సపరివారాయా నిత్యసపర్యామణ్డలనిర్మాణగర్భం నిత్యపూజాధ్యానాదికముపదిశతి। తత్ర నేత్రద్వయప్రేఙ్ఖద్దయా-

---

ద్విభుజాం స్వాసనాం పద్మే త్వష్టషోడశతద్ద్వయైః।
పత్రైరుపేతే సచతుర్ద్వాగ్భూసద్మయుగ్మగే॥౫॥

మాతులుఙ్గఫలం దక్షే దధానాం కరపఙ్కజే।
వామేన నిజభక్తానాం ప్రయచ్ఛన్తీం ధనాదికమ్॥౬॥

స్వసమానాభిరభితః శక్తిభిః పరివారితామ్।
షట్సప్తతిభిరన్యాభిరక్షరోత్థాభిరన్వితామ్॥౭॥

ప్రయోగేష్వన్యదా నిత్యసపర్యాసూక్తశక్తికామ్।
తాః శక్తీః శృణు దేవేశి యా నిత్యావరణే స్థితాః॥౮॥

భద్రాం భవానీం భవ్యాఞ్చ విశాలాక్షీం సువిస్మితామ్।
కరుణాం కమలాం కల్పాం పూజయేదష్టపత్రకే॥౯॥

భరాం రక్తారుణకారుణ్యభరసూర్యామృతాంశునేత్రద్వయాం ఇత్యర్థః। స్వాసనాం పద్మే వక్ష్యమాణరూపే మణ్డలే సుఖస్థితాం ఇత్యర్థః। అష్టషోడశతద్ద్వయైః పత్రైః తద్ద్వయైరితి షోడశద్వయైరితి యావత్। ద్వాత్రింశత్పత్రైరిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి ఆన్తరక్రమాదష్టపత్రైః షోడశపత్రైః ద్వాత్రింశత్పత్రైరుపేత ఇతి। సచతుర్ద్వారభూసద్మయుగ్మగే చతుర్దిక్షు చతుర్ద్వారయుతచతురస్రద్వయమధ్యగే ఇత్యర్థః। తన్నిత్యసపర్యాౕమణ్డలనిర్మాణక్రమో యథా। యథామానమన్తర్బహిర్విభాగరూపం చతుర్దిగ్గతచతుర్ద్వారోపేతం సమచతురస్రద్వయం కృత్వా తన్మధ్యే ద్వాత్రింశద్దలం పద్మం తదన్తః షోడశదలం పద్మం తదన్తరష్టదలం చ పద్మ కృత్వా తత్కర్ణికాయాం దేవీమష్టపత్రాదిషు పరివారశక్తీశ్చావాహ్య పూజయేదిత్యర్థః। వామేన కరపఙ్కజేనేతి శేషః। శక్తిభిః నిత్యావరణశక్తిభిః। షట్సప్తతిభిః అష్టత్రింశన్మిథునరూపాభిః। అన్యాభిరిత్యక్షరోత్యశక్తివిశేషణమ్। అక్షరోత్థాభిః వక్ష్యమాణాభిరమృతాద్యాభిః సోమసూర్యాగ్నిరూపాక్షరశక్తిభిః అన్వితామ్। ప్రయోగేష్వితి సమ్బన్ధః। అన్యదా నిత్యసపర్యాస్వితి సమ్బన్ధః। ఉక్తశక్తికాం వక్ష్యమాణభద్రాదిశక్తికాం స్మరేదితి ప్రకరణశేషః। శక్తీః నిత్యపూజావరణశక్తీః। ఏతదుక్తమ్ భవతి నిత్యసపర్యాయాం భద్రాదిశక్తిసహితామేవ ప్రయోగాదిషు తాభిశ్చ వక్ష్యమాణాభిరమృతాదిభిర్మాతృకాక్షరోత్థాభిః సోమసూర్యాగ్నికలాఖ్యాభిరష్టత్రింశన్మిథునరూపతః షట్సప్తతిభిః శక్తిభిశ్చాన్వితాం ప్రోక్తరూపతో ధ్యాత్వా పూజయేదితి॥౮॥

భద్రామిత్యాదిభిః సహస్రకమిత్యన్తైర్నవభిః శ్లోకైః నిత్యసపర్యావరణపఞ్చకశక్తి-

---

కలాఞ్చ పూరిణీం నిత్యామమృతాం జీవితాం దయామ్।

అశోకామమలాం పూర్ణం పుణ్యాం భాగ్యామథోద్యతామ్॥౧౦॥

వివేకాం విభవాం విశ్వాం వితతాఞ్చాష్టయుగ్మకే।

పూజయేదభితః శక్తీః ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణ వై॥౧౧॥

కామినీం ఖేచరీం సర్వాం పురాణాం పరమేశ్వరీమ్।

గౌరీం శివామమేయాఞ్చ విమలాం విజయాం పరామ్॥౧౨॥

పవిత్రాం పద్మినీం దివ్యాం విశ్వేశీం శివవల్లభామ్।
అశేషరూపామానన్దామమ్బుజాక్షీమనిన్దితామ్॥౧౩॥

వరదాం వాక్ప్రదాం వాణీం వివిధాం వేదవిగ్రహామ్।
విద్యాం వాగీశ్వరీం సన్ధ్యాం సంయాతాఞ్చ సరస్వతీమ్॥౧౪॥

నిర్మ్మలాం దానరూపాఞ్చ పూజయేత్ షోడ఼శద్వయే।
ప్రాగ్వదిన్ద్రాదిభిః సర్వాః క్రమాదన్వర్థసంజ్ఞకాః॥౧౫॥

నామాని పూజాసమాపనాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర భద్రామిత్యాదినా శ్రోకేనాష్టపత్రపూజ్యశక్త్యష్టకనామాన్యుపదిశతి। కలామిత్యాదినా శ్లోకేన షోడశదలపూజ్యశక్తిషు ద్వాదశశక్తినామాన్యుపదిశతి॥ వివేకామిత్యాదినా శ్రోకేనావశిష్టశక్తిచతుష్టయనామాని సర్వాః శక్తీరగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యాత్ పూజయేదితి చోపదిశతి। తత్రాష్టయుగ్మకే షోడ఼శదలేషు। కామినీమిత్యాదినా శ్లోకేన ద్వాత్రింశద్దలపూజ్యశక్తిష్వేకాదశశక్తినామాన్యుపదిశతి। పవిత్రామిత్యాదినా శ్లోకేనావశిష్టాసు ఏకవింశతిశక్తిషు నవశక్తినామాన్యుపదిశతి। వరదామిత్యాదినా శ్లోకేనావశిష్టాసు దాదశశక్తిషు దశశక్తినామాన్యుపదిశతి। తత్ర వాగీశ్వరీమితి సప్తవింశతిశక్తినామ। నిర్మ్మలామిత్యాదినా శ్లోకేనావశిష్టశక్తిద్వయం తత్పూజాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర షోఢశద్వయే ద్వాత్రింశద్దలేష్విత్యర్థః। ప్రాగ్వత్ ప్రదక్షిణాదగ్న్యాదిలోకపాలాఖ్యా ఇన్ద్రాదీశాన్తా అష్టౌ శక్తీః స్త్రీరూపాః ద్వారేషు పార్శ్వద్వయసహితేషు పశ్చిమాదిచతస్రః పశ్విమాదిచతుర్దిగ్గతద్వారేషు చతుర్షు ప్రతిద్వారం చతస్రః చతస్రశ్చ పూజయేదిత్యర్థః। చతస్త్ర ఇతి శబ్దస్యార్థద్వయవశాద్విరన్వయో భవతి తేనాన్యదా చతస్ర ఇత్యనన్తబ్రహ్మనియతికాలశక్తయ ఉచ్యన్తే। ప్రోక్తవిగ్రహాః సమ్భూయ వింశతిశక్తీశ్చ పూజయేదిత్యర్థః। నిత్యానిత్యాపటలోక్తారమ్భ-

---

బ్రాహ్మ్యాద్యా లోకపాలాఖ్యాః శక్తీర్ద్వారేషు పూజయేత్।
పశ్చిమాదిచతుర్ద్దిక్షు చతస్రః ప్రోక్తవిగ్రహాః॥౧౬॥

వలిద్వయఞ్చ హోమఞ్చ కుర్య్యాత్ ప్రాగ్వత్ సమాపనమ్।
జపన్తు నిత్యశః కుర్య్యాదగ్నే తస్యాః సహస్రకమ్॥౧౭॥

ప్రాగ్వత్తాం సాధయేద్విద్యాం ద్వాత్రింశల్లక్షమానతః।
హోమం దశాంశతః కుర్య్యాదన్నాజ్యాభ్యాం ఘృతేన వా॥౧౮॥

ఏవం సంసిద్ధవిద్యస్తు కుర్య్యాత్ ప్రోక్తానశేషతః।
ప్రయోగానన్యథా తస్య నైష్ఫల్యమయశో మృతిమ్॥౧౯॥

విదధ్యాత్తేన తాం ప్రోక్తక్రమేణారాధ్య భక్తితః।
సంసాధ్య పశ్చాత్ కుర్వీత మఙ్గలాన్మఙ్గలోదితాన్॥౨౦॥

వచ్చతురస్రదిగ్గతద్వారపార్శ్వస్థానగా ఇత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి బ్రాహ్మ్యద్యష్టమాతృరిన్ద్రాద్యా ఈశాన్తా అష్టలోకపాలశక్తీః ఏవం సమ్భుయ షోడ◌ఁశశక్తీచతురస్రద్వారచతుష్టయే ప్రతిద్వారం చతస్త్ర ఇతి క్రమేణ పూజనే తు బ్రాహ్మ్యద్యష్టౌ పశ్చిమద్వారదక్షపార్శ్వాదితద్వామపార్శ్వాన్తం అష్టసు పార్శ్వేషు పూజయిత్వా తతశ్చతురస్త్రపూర్వ్వద్వారోత్తరపార్శ్వాదుత్తర 'పూర్వ్వపార్శ్వావసానమ్ ఇన్ద్రాదిలోకపాలశక్తీరష్టౌ సమభ్యర్చ్చ్య తతోఽనన్తబ్రహ్మనియతికాలశక్తీశ్చతురస్రాగ్నే

యాదీశాన్తేషు కోణేష్వర్చ్చయేత్। ఏవం త్రిరావర్త్తనాత్ పూజనే కృతే ప్రతిదిశం పశ్చిమాదిచతుర్ద్దిగ్గతద్వారేషు చతస్రశ్చతస్రః కోణాదిషు ఏకైకా చైవం వింశతిశక్తయస్తిష్ఠన్తీతి। వలిద్వయం ప్రాగ్వత్ సమాపనమ్। ప్రాగ్వత్తేజస్త్రయభావనాదినా। తస్యా దేవ్యాః॥౧౭॥

ప్రాగ్వదిత్యాదిభిరుదితానిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః పురశ్చరణవిధానం కృతపురశ్చరణస్య ప్రయోగవిధానయోగ్యతాం అన్యథాకరణే ప్రత్యవాయాదికముపదిశతి। తత్ర ప్రాగ్వత్ కృతసన్ధ్యాత్రయపూజనాదిభిః। వా వికల్పే అన్యథా ప్రోక్తసాధనాదీనామకరణే తస్య సాధకస్య నైష్ఫల్యాదికం విదధ్యాద్విద్యేతి శేషః। తేన కారణేన తాం మూలవిద్యామ్ ఆరాధ్య నిత్యోపాసనాదిభిః సంసాధ్య పురశ్చర్య్య పశ్చాత్ సాధనాదేః మఙ్గలాన్ ప్రయోగానితి శేషః। మఙ్గలోదితాన్ సర్వ్వమఙ్గలోక్తాన్। ఏతత్సర్వ్వమఙ్గలాపటలోక్తాన్మఙ్గలాన్ ప్రయోగానిత్యర్థః॥౨౦॥

ప్రయోగార్థా వర్ణశక్తీర్వక్ష్యే దేవీః శృణు ప్రియే।

సోమసూర్య్యగ్నిరూపాశ్చ తాస్త్వష్టత్రింశదేవ తాః॥౨౧॥

అమృతా మానదా పూషా తుష్టిః పుష్టీ రతిర్ధృతిః।

శశినీ చన్ద్రికా కాన్తిర్జ్యోత్స్నా శ్రీః ప్రీతిరఙ్గదా॥౨౨॥

పూర్ణా పూర్ణామృతా కామదాయిన్యః సస్వరాః కలాః।

ఏతాః షోడ్ꣳశ చన్ద్రస్య కలాః కల్పద్రుమోపమాః॥౨౩॥

తపినీ తాపినీ ధూమ్రా మరీచిర్జ్వాలినీ రుచిః।

సుషుమ్నా భోగదా విశ్వా బోధనీ ధారణీ క్షమా॥౨౪॥

ఏతాః స్యుః శక్తయః ప్రోక్తాః క్రమాద్ద్వాదశభానుగాః।

భకారాది డకారాన్తవర్ణోచ్చారో విలోమతః॥౨౫॥

ప్రయోగేత్యాదిభిర్భవేదిత్యన్తైస్త్రయోదశభిః శ్లోకైరష్టత్రింశత్కలారూపమిథునీభూతాః ప్రాక్ ప్రస్తుతాం మాతృకాక్షరశక్తీః ప్రయోగార్థముపదిశతి। తత్ర ప్రయోగార్థాః। పూర్వ్వప్రయోగేష్విత్యన్తం స్మారయతి। వర్ణశక్తీః మాతృకాయాః తాః పూర్వోక్తరూపసంఖ్యా మిథునరూపతః సోమసూర్యాగ్ని రూపాః మాతృకాయాః వక్ష్యమాణక్రమాః అక్షరవిభాగతః తద్రూపాస్తా మిథునీభూతాః శక్తీః॥ అమృతేత్యాదినా శ్లోకేన షోడశసు సోమకలాసు చతుర్దశశక్తీరుపదిశతి। తత్ర పూషేతి టావన్తా। పుష్టీరతిః పుష్టిః రతిః ఇతి పదచ్ఛేదః॥ పూర్ణేత్యాదినా శ్లోకేన శిష్టకలాద్వయనామనీ తాసామేకైకస్యాః షోడశస్వరాణామేకైకస్య క్రమాద్యోజనాదికముపదిశతి। తత్ర కామదాయిన్యః ఇష్టప్రదాః। అత్ర బహువచనం షోడశత్వాపేక్షయా। సస్వరాః స్వరాణాం షోడశానామేకైకస్య క్రమేణాదౌ యోజనాతః॥ తపినీత్యాదినా శ్లోకేన సూర్యకలాద్వాదశనామాన్యుపదిశతి। క్రమాదుద్దిష్టాద్విలోమతః భాదిడాన్తాని ద్వాదశాక్షరాణి విలోమరూపాణి తాసాం మూలోక్తక్రమాణాం ఆదౌ ప్రాగ్వద్యోజయేదిత్యర్థః॥ ధాతేత్యాదినా శ్లోకేన ద్వాదశార్కనామసు దశనామాన్యుపదిశతి। తత్ర సమనన్తరః నవమస్య దశమ ఇత్యర్థః। త్వష్టేత్యాదినా శ్లోకేన శిష్టనామద్వయం తదక్షరాణి చోపదిశతి। తత్ర కాదిఠాన్తార్ణతనవః అనులోమతః కకారాదిఠకారాన్తాక్షరద్వాదశకం తన్నామాదౌ యోజయేదిత్యర్థః। తత్ర తన్మన్త్రయోజనాక్రమః పూర్వోక్తతపిన్యాదిశక్తితదక్షరసహితః। యథాక్రమం కం భం ధాతృతపినీభ్యాం నమః ఇత్యాదయః ఠం డం విష్ణు

ధాతార్యమా చ మిత్రశ్చ వరుణః శౌభగస్తథా।

వివస్వానిన్ద్రపూషార్కాః పర్జన్యః సమనన్తరః॥౨౬॥

త్వష్టా విష్ణురితి ప్రోక్తా ద్వాదశార్కాః క్రమేణ వై।

కాదితాన్తార్ణతనవః సర్వగాః సర్వ్వ సిద్ధిదాః॥౨౭॥

ధూమ్రార్చిరుష్మా జ్వలినీ జ్వాలినీ విస్ఫులిఙ్గినౌ।
సుశ్రీః సురూపా కపిలా హవ్యకవ్యవహే అపి॥౨౮॥

యాదిక్షాన్తాక్షరమయాః శక్తయో దశ కీర్త్తితాః।
తేషాం దశానాం నామాని వాసనోక్తాని తే శివే॥౨౯॥

కాదిక్షాన్తాక్షరాణాన్తు ద్వావింశన్మిథునాని వై।
ప్రోక్తక్రమేణ సంపూజ్య విధిం యుఞ్జ్యాత్తు సర్వతః॥౩౦॥

స్వరాణాన్తు స్వతన్త్రత్వాత్ స్వతన్త్రాః శక్తయస్తథా।
తాసాం నాథాస్తత్సదృశనామరూపాః సమీరితాః॥౩౧॥

క్షమాభ్యాం నమః ఇత్యన్తా ద్వాదశమన్త్రా ఏవం ద్వాదశమిథునరూపేణార్కకలా దేవతాశ్చతుర్వింశతిః॥ ధూమ్రేత్యాదినా శ్లోకేన వహ్నికలాదశకనామాన్యుపదిశతి। తత్ర హవ్యకవ్యవహే హవ్యవహా కవ్యవహా చ। యాదిక్షాన్తాక్షరమయాః యకారాదిక్షకారాన్తాక్షరదశకపూర్వా ఇత్యర్థః। తేషాం దశానాం వహ్నీనాం వాసనోక్తాని పఞ్చత్రింశే వాసనాపటలే అగ్నిర్వహ్నిరిత్యాదినోక్తాని। ఏతదుక్తం భవతి యకారాది-క్షకారాన్తాక్షరదశకం క్రమేణ వహ్నికలానామేకైకస్యా ఆదావేకమేకం వహ్నినామాని చ తద్వత్ యోజయేదితి। తన్మన్త్రా యథా యం అగ్నిధూమ్రార్చిర్భ్యాం నమః ఇత్యాదయః క్షం గ్రాసకవ్యవహాభ్యాం నమః ఇత్యన్తా దశమన్త్రాః ఏవం వహ్నికలాదేవతామిథునదశకరూపత్వాత్ వింశతిః ద్వావింశన్మిథునాని సౌరాణి ద్వాదశ ఆగ్నేయాని దశ ఏవం సమ్భూయ కాదిక్షాన్తాక్షరాణాం దావింశన్మిథునానీత్యర్థః। ప్రోక్తక్రమేణ తత్ర క్రమోఽస్మాభిర్దర్శితః। స్వతన్త్రత్వాత్ స్వయం రాజన్తే ఇతి నిర్వచనాత్ స్వతన్త్రాః స్వరమయత్వాత్

తత్సదృశనామరూపాః శక్తినామాని పుమన్తాని యోజయేదిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి స్వరాణాం స్వతన్త్రత్వాత్తదధిష్ఠాత్ర్యస్తు శక్తయః సోమకలాః పూర్వోక్తా అమృతాద్యాః షోడ॰శ స్వతన్త్రాః తేన తత్పతయస్తత్సదృశరూపనామానః తస్మాచ్ఛక్తినామాని పుమన్తాని యోజయేదిత్యర్థః। పతదుక్తం భవతి స్వరాదికాని

మిథునాన్యేవముక్తాని త్రింశదష్టక్రమేణ వై।

తాని సంపూజ్య తత్తేజస్త్రయాత్మని జలే శివే॥౩౨॥

ప్రోక్తాని దేవతారూపాణ్యావాహ్యాభ్యర్చ్య తైర్జలైః।

అభిషేకాత్తు తత్తేజస్త్రయం దేవ్యాత్మతా భవేత్॥౩౩॥

వాతాద్యైర్గ్రాసమాయాన్తైః షట్సప్తతియుతైః శతైః।

పఞ్చభిర్యోజయేన్నిత్యాం విద్యాం తాం సర్వమఙ్గలామ్॥౩౪॥

తతస్తస్యా బలస్థానే స్వరాన్ షోడ॰శ యోజయేత్।

తతః సహస్రైర్నవభిర్ద్విశతేన చ షోడ॰శ॥౩౫॥

తాని స్త్ర్యన్తాన్యేవ యోజనీయాని। తన్మన్త్రా యథా అం అమృతామృతాభ్యాం నమ ఇత్యాదయః అః పూర్ణామృతపూర్ణామృతాభ్యాం నమ ఇత్యన్తాః షోడశ। ఏతాని సోమకలామిథునాని సర్వమిథునానామాదౌ పూజ్యాని। అత్ర సూర్యకలాశక్తిమిథునానాం ప్రత్యేకం వర్ణద్వయాత్మకత్వం తన్మిథునం భేదవివక్షయోపపన్నమ్। అన్యేషాం మిథునానామేకాక్షరాత్మకత్వం మిథునైక్యవివక్షయా చోపపన్నమ్। త్రింశదష్టౌ

అష్టవింశదిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి సోమకలాశక్తిమిథునషోడశకేన సూర్యకలామిథునద్వాదశకేన వహ్నికలాదశకేన చైవమష్టత్రింశన్మిథునైః షట్సప్తతిః కలా మాతృకాక్షరాః సన్తి। తాన్యుక్తక్రమేణ వినియుఞ్జ్యాదితి తత్తేజస్త్రయాత్మని ప్రోక్తమిథునార్చనతః। శివే ఇతి సమ్బుద్ధిః। ప్రోక్తాని సర్వత్రన్త్రేషూక్తాని స్వాభిమతానీత్యర్థః। అభ్యర్చ్య తత్క్రమతః తత్తేజస్త్రయం దేవ్యాత్మతా సర్వదేవతానాం సోమసూర్యాగ్నిమయమాతృకాక్షరరూపత్వాత్ తత్తద్దేవతాత్మతేత్యర్థః। అభిషేచ్యస్యేతి శేషః॥౩౩॥

వాతేత్యాదిభిర్వదామి తే ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః మూలవిద్యాయాః స్వరూపబాహుల్యోపదేశం తద్వినియోగప్రస్తావఞ్చ కరోతి। తత్ర వాతాద్యైర్గ్రాసమాయాన్తైరకారాద్యైః క్షకారాన్తైః మాతృకావిసరాక్షరైః ప్రోక్తసంఖ్యైరిత్యర్థః। శతైః పఞ్చభిః పఞ్చశతైరిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి అకారాదీనాం షోడ్శానాం స్వరాణాం కకారాదిక్షకారాన్తానాం పఞ్చత్రింశతాఞ్చ ప్రత్యేకం షోడశస్వరయోజనతః షోడశానాం షోడశానాఞ్చైవం సమ్భూయ షట్సప్తత్యధికపఞ్చశతసంఖ్యానాం మాతృకావిసరాక్షరాణాం మూలవిద్యాయా ఆదౌ క్రమశః ప్రత్యేకం యోజనతః షట్సప్తత్యధికపఞ్చశతసంఖ్యాని విద్యారూపాణి భవన్తి ఇతి। తస్యా వలస్థానే మూలవిద్యాయాశ్చతుర్దశస్వరస్థానే స్వరాన్ షోడశ యోజయేత్। షోడశస్వరాన్ క్రమశః

రూపాణి నిత్యావిద్యాయా జాయన్తే పరమేశ్వరి।

త్రైర్యన్త్రాణి ప్రయోగాంస్తు ఫలాని చ వదామి తే॥౩౬॥

వృత్తద్వయం విధాయాస్య వహిః షట్కోణమాలిఖేత్।

తద్వహిశ్చాష్టపత్రాబ్జం తద్వహిస్త్రత్త్రయం తథా॥౩౭॥

కృత్వా తేషు న్యసేద్విద్యాకూటాన్యుక్తక్రమేణ తు।

తేష్వాద్యం మధ్యతః సాధ్యసమేతం విలిఖేద్వహిః॥౩౮॥

వహిః కోణేషు చత్వారి ప్రత్యేకం విలిఖేత్తతః।
అష్టచ్ఛదేషు ప్రత్యేకం పఞ్చ పఞ్చ సమాలిఖేత్॥౩౯॥

బహిర్వృత్తాన్తరయుగే మాతృకాం మాయయాన్వితామ్।
విలోమామనులోమాఞ్చ స్వేన సమ్యక్ సమాలిఖేత్॥౪౦॥

ప్రత్యేకం యోజయేత్। నిత్యావిద్యాయాః సర్వ్వమఙ్గలానిత్యావిద్యాయాః। ఏతదుక్తం భవతి పూర్వోక్తైర్విద్యాదియోజితైః షట్సప్తత్యధికపఞ్చశతసంఖ్యైర్మాతృకావిసరాక్షరైస్తత్సంఖ్యారూపభేదాయా అన్యే ప్రత్యేకం క్రమాత్ షోడశస్వరయోజనతః సషోడశద్విశతాధికనవసహస్రసంఖ్యావిద్యాతత్త్వరూపాణి భవన్తీతి। తైః ప్రోక్తసంఖ్యైర్విద్యారూపైః ప్రయోగాన్ యన్త్రైరితి శేషః॥౩౮॥

వృత్తద్వయమిత్యాదిభిః క్రమాదిత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైః ప్రోక్తసంఖ్యావిద్యారూపైరేకైకా- వృత్తితశ్చతుశ్చత్వారిం- శదధికశతయన్త్రాణ్యుపదిశతి। తత్ర అస్య వృత్తద్వయస్య। తద్వహిః షట్కోణాద్వహిః। తద్వహిః అష్టపత్రాబ్జద్వహిః। త్రత్తయం వృత్తత్రయం కృత్వేతి సర్వ్వత్రాన్వయః। తేషు స్థానేషు విద్యాకూటాన్ భూలవిద్యాయాః ప్రోక్తసఙ్కేతరూపానిత్యర్థః। ఉక్తక్రమేణ వక్ష్యమాణక్రమేణ। తేష్వాద్యం ప్రోక్తసంఖ్యేషు కటేష్వాద్యం మధ్యతః సర్వమధ్యతః సాధ్యసమేతం సకారస్యాధస్తాద్వకారమాలిఖ్య తయోర్మధ్యాన్తరాలప్రదేశే చ సాధకాదిత్రయం లిఖేదిత్యర్థః। వహిర్మధ్యాత్ చత్వారి చత్వారి ప్రతికోణం తాని చ మధ్యలిఖితాక్షరాదీని సమ్భూయ షట్కోణలేఖనీయాక్షరాణి చతుర్వింశతిః। వహిః షట్కోణాత్ ప్రత్యేకం పఞ్చ పఞ్చ ప్రతిదలం పఞ్చ పఞ్చాక్షరాణి లిఖేదిత్యర్థః। సమ్భూయాష్టపత్ర లేఖనీయాక్షరాణి చత్వారింశత్। సమ్భూయాష్టపత్రలేఖనీయాక్షరాణి చత్వారింశత్। ఏవం సమ్భూయ చాస్మిన్ యన్త్రే లేఖనీయాక్షరాణి చతుఃషష్టిః। వహిః అష్టపత్రాత్। వృత్తాన్తరయుగే అష్టపత్రవాహ్యగతవృత్తత్రయాన్తరాలవీథీద్వయే। మాయయా విసర్జనీయేన। స్వేన విన్దునా। అన్తఃషడ్ంతరాలేషు అన్తర్గతషట్కోణషడన్తరాలేషు పర్యాయదినసమ్భవే

అన్తఃషట్కన్తరాలేషు పర్యాయయదినసమ్భవే।
నిత్యే లిఖేదగ్రతస్తు ప్రాదక్షిణ్యేన సర్వతః॥౪౧॥

ఏవం యన్త్రాణి జాయన్తే త్రైః కూటైరుక్తభేదతః।
శతఞ్చ చత్వారింశచ్చ చత్వారి చ తతః క్రమాత్॥౪౨॥

ఏవమన్యాని కూటాని ప్రోక్తాని విలిఖేత్ క్రమాత్।
మధ్యే నామసమేతాని తదన్యాన్యభితో లిఖేత్॥౪౩॥

నిత్యే ప్రత్యేకమక్షరత్రయాత్మకతయా షడఁక్షరరూపే విద్యే। సర్వతః యన్త్రస్య సర్వస్థానేషు। ఏవముక్తయోగత ఇత్యత్రాన్వయః। ఉక్తయోగత ఇత్యేతదుక్తం భవతి పూర్వపూర్వలిఖితాక్షరచతుఃషష్టికాదుపరితనముపరితనం చతుఃషష్టికం వహిర్వహిరేవం క్రమేణోక్తసంఖ్యవిద్యాక్షరైరేకావృత్తితః ప్రోక్తసంఖ్యాని యన్త్రాణి జాయన్త ఇతి। యన్త్రవిరచనాక్రమో యథా— ప్రాగుక్తమానతః షట్కోణం వృత్తద్వయగర్భం కృత్వా తద్వహిః అష్టదలం పద్మం కృత్వా తద్వాహ్యావృత్తద్వయాద్వహిర్వృత్తద్వయం విధాయ సర్వమధ్యే సషోడశద్విశతాధికనవసహస్రసంఖ్యేషు మాతృకావిసరస్వరసంయోగాదుత్పన్నయోగసఞ్జాతేషు విద్యారూపేష్వాద్యం ప్రాగ్వత్ సనామకమాలిఖ్య తద్బహిః షట్కోణేషు ప్రతికోణం మధ్యలిఖితాక్షరాదీని చత్వారి చత్వార్యక్షరాణి సమ్భూయ చతుర్వింశత్యక్షరాణ్యాలిఖ్య తద్బహిరష్టపత్రేషు ప్రతిపత్రం షట్కోణాభిలిఖితచతుర్వింశతికాదుపరితనాని పఞ్చపఞ్చాక్షరాణి సమ్భూయ తత్ర చత్వారింశదక్షరాణ్యాలిఖ్యైవం సమ్భూయ చతుఃషష్టిసఙ్ఖ్యాన్యక్షరాణ్యాలిఖ్య తద్బహిర్వృత్తత్రయాన్తరాలవీథీద్వయే మాతృకాం విలోమాం

సవిసర్జనీయామన్తర్వీథ్యామాలిఖ్య తద్వాహ్యవీథ్యామనులోమాం సవిన్దుకామాలిఖేత్। ఏతత్ ప్రథమం యన్త్రమ్। ఏవం పూర్వోక్తయన్త్రలిఖితచతుఃషష్టికాదుపరితనముపరితనం చతుఃషష్టికమ్ ఏవం క్రమేణోక్తసఙ్ఘానాం విద్యాక్షరాణామేకావృత్తితో వహిర్వహిర్లేఖనతశ్చతుశ్చత్వారింశదధిక శతసంఖ్యాని యన్త్రాణి జాయన్త ఇతి॥౪౨॥

ఏవమిత్యాదిభిర్వదేదిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః పూర్వోక్తానాం చతుశ్చత్వారింశదధికశతసంఖ్యానాం యన్త్రాణామేవాక్షరన్యాస- స్థానభేదేన జాతానాం యన్త్రాణాం సంఖ్యామన్యనిత్యాపఞ్చదశకస్యాప్యేవం క్రమేణ యన్త్రాణి సమ్భవన్తీతి చోపదిశతి। తత్ర ఏవముక్తప్రకారేణ అన్యాని కూటాని ప్రోక్తాని పూర్వేషాం పూర్వోక్తసంఖ్యానాం యన్త్రాణాం మధ్యలిఖితకూటాక్షరా-

---

త్రయోదశమితైర్లక్షైః సప్తవింశతిసంఖ్యకైః।

సహస్రైశ్చ శతేనాపి చతుర్భిస్తాని సంఖ్యయా॥౪౪॥

యన్త్రాణి దేవి జాయన్తే తైశ్చాసౌ సర్వ్వ మఙ్గలా।

ఏవమాసాన్తు నిత్యానాం యన్త్రాణి స్యుః పృథక్ పృథక్॥౪౫॥

దుపరితనముపరితనం కూటాక్షరముపరితనానాం ప్రోక్తసంఖ్యానాం యన్త్రాణాం మధ్యే మధ్యే లిఖేదిత్యర్థః। తదన్యాని తత్తత్ప్రథమప్రథమయన్త్రేషు మధ్యమధ్యలిఖితాక్షరాదీని చతుఃషష్టిసంఖ్యాని। సప్తవింశతిసంఖ్యకైః సహస్రైః సప్తవింశతిసహస్రైరిత్యర్థః। తైర్యన్త్రైః। ఏతదుక్తం భవతి యథా పూర్వోక్తానాం చతుశ్చత్వారింశదధికశతానాం యన్త్రాణాం ప్రథమస్య యన్త్రస్య మధ్యే సషోడశద్విశతాధికనవసహస్రసంఖ్యానాం విద్యారూపకూటాక్షరాణాం ప్రథమం మధ్యే విలిఖ్య తద్వహిః స్థానేషు ప్రోక్తేషు

లిఖితైర్మధ్యలిఖితప్రథమాక్షరాదికైశ్చతుఃషష్టికూటైః ప్రథమం యన్త్రమ్। ద్వితీయం పఞ్చషష్టితమకూటాటికైర్వహిర్లిఖితైశ్చతుఃషష్టికైః ఏవం క్రమేణ సర్వప్రథమకూటే కర్ణికాస్థ ఏవోక్తసంఖ్యాని యన్త్రాణి లిఖితాని। తథా ద్వితీయం కూటం తత్రప్రథమస్య యన్త్రస్య మధ్యే విలిఖ్య వహిస్తదాదికైశ్చతుఃషష్టికైశ్చతుఃషష్టికైర్లిఖితైశ్చతుశ్చత్వారింశదధికశతసంఖ్యాని యన్త్రాణి జాయన్తే। ఏవం తేషాం తేషాం తథా తథా ఏకైకకూటమధ్యస్థ ఏవ లేఖనాత్ ప్రోక్తసంఖ్యాని యన్త్రాణ్యేవమేవ। మధ్యతః ప్రోక్తసంఖ్యానాం సర్వేషాం కూటానాం క్రమాత్ యావత్తత్క్రమేణ కూటసంఖ్యావృత్తిలేఖనతః।
సషోడశద్విశతాధికనవసహస్రసంఖ్యయన్త్రాణాం చతుశ్చత్వారింశదధికశతకం సమ్భూయ త్రయోదశలక్షం చతురుత్తరశతాధికసప్తవింశతిసహస్రోత్తరం యన్త్రాణి భవన్తీతి। తత్ర పూర్వపూర్వచతుశ్చత్వారింశదధికశతయన్త్రప్రథమ
ప్రథమయన్త్రమధ్యమధ్యలిఖితకూటాత్ పూర్వ్వపూర్వ్వకూటాక్షరాణి
తత్తచ్చరమచరమయన్త్రస్య చరమచరమాక్షరాణి భవన్తి ఇతి॥ ఏవమాసాన్తు నిత్యానాం యన్త్రాణి స్యుః పృథక్ పృథక్। ఏతదుక్తం భవతి షోడశానాం నిత్యానాం ప్రత్యేకం హృల్లేఖావతీనాం దశానాం తస్యాం హృల్లేఖాయామేవం
సర్వ్వమఙ్గలావదాద్యన్తయోర్మాతృకావిసరస్వరషోడశకయోజనతః సర్వ్వమఙ్గలోక్తసంఖ్యాని తస్యా రూపాణి భవన్తి। త్రైస్తద్వత్ తత్సంఖ్యాని యన్త్రాణి చ విధేయాని। హృల్లోఖావిహీనానాం యన్త్రాణాం పఞ్చానాం
సర్వ్వమఙ్గలావదాద్యక్షరాణామాద్యన్తయోర్మాతృకావిసరస్వరయోజనతస్తత్సంఖ్యాని రూపాణి త్రైస్తత్సంఖ్యాని చ యన్త్రాణి భవన్తి। తత సైస్తైస్తాస్తాః సిద్ధయశ్చ భవన్తీతి। తత్ర భేరుణ్డాకులసున్దరీనిత్యయోరాద్యా-

---

తస్మాదాభిరసాధ్యాని న కదాచిచ్చ కుత్రచిత్।

విద్యన్తే తేషు యత్కిఞ్చిద్వక్ష్యే కః శేషతో వదేత్॥౪౬॥

నాథాత్మకాని యేన స్యుస్తేన తాని నవక్రమైః।

భిత్త్వా షోడ◌ఀశధా దేబి విదధ్యాద్వినియోగకమ్॥౪౭॥

విశాలామధ్యవిన్యాసం విధాయ నవకోష్ఠకమ్।

ప్రాగాదిమధ్యసంయుక్తం నాథాన్ దేవీశ్చ తత్క్రమాత్ ॥౪౮॥౪౯॥

* * * * * * * * *

యద్యద్వివాఞ్ఛితం కర్మ్మ తత్తేషు వినియోజయేత్।

పీఠే వా భూతలే వాపి పూజయేత్ ప్రోక్తవాసరమ్ ॥౫౦॥

క్షరస్య హలమాత్రాభావాత్ మాతృకావిసరమాదిం కృత్వా తస్య విద్యాక్షరస్య స్థానే ప్రత్యేకం షోడశస్వరయోగేన తత్తత్సంఖ్యాం సమ్పాదయేదిత్యుపదేశః। ఏవమత్రాతిరహస్యమపి నాథాజ్ఞయా సర్వం వివిచ్య సమీచీనముక్తమస్మాభిః। ఆభిః పఞ్చదశనిత్యాభిః అసాధ్యాని కార్య్యాణి కదాచిత్ కాలే కుత్రచిత్ స్థానే చ తేషు కార్యేష్వేషు యత్కిఞ్చిదేకదేశతః। అతః కః శేషతో వదేత్ సాకల్యేన తత్సాధ్యాని కార్య్యాణి అహమపి వక్తుం న శక్నోమీత్యర్థః॥౪౬॥

నాథాత్మకానిత్యాదిభిర్జపాదినేత్యన్తైస్త్రయోదశభిః శ్లోకైః ప్రోక్తయన్త్రాణాం వినియోగప్రకారానుపదిశతి। తత్ర నాథాత్మకాని యేన నవసంఖ్యయా ఆహరణే యన్త్రాణాం నిఃశేషత్వాత్ తాని యన్త్రాణి నవక్రమైర్భిత్త్వా నవకం నవక విభజ్యేత్యర్థః। షోడశధా భిత్త్వేతి మిలిత్వేతి సమ్బన్ధః। పూర్వ్వవిభక్తం నవకం షోడశకం షోడశకం విభజ్య వినియోగం కుర్య్యాత్। తేన షోడశభిః షోడశభిర్నవకైర్వినియోగం కుర్య్యాదిత్యుక్తం భవతి। విశాలామధ్యవిన్యాసం ప్రతికోష్ఠం యన్త్రవినిర్మాణయోగ్యమధ్యవికాశం విధాయ నవకోష్ఠకమ్। యథా ప్రాక్ ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ చ చతుర్భిః సూత్రైః సమాన్తరాలమాస్ఫాలితైర్నవకోష్ఠాని కుర్య్యాదితి। ప్రాగాదిమధ్యపర్యన్తం ప్రాదక్షిణ్యక్రమాత్ లిఖేత్। నవాని నవసు ప్రాగ్దిగ్గతపఙ్క్తిస్థకోష్ఠ త్రయమధ్యకోష్ఠమారభ్య మధ్యమధ్యస్థకోష్ఠాన్తం ప్రాదక్షిణ్యే నా(ము)యుక్తక్రమం నవయన్త్రాణి లిఖేదిత్యర్థః। తేషు నవసు యన్త్రేషు త్ర్యక్షరాణి ప్రథమేషు నవసు క్రమేణాశ్విన్యాదీని నవ నక్షత్రాణి ద్వితీయనవకే మఘాదీని నవ నక్షత్రాణి తృతీయనవకే మూలాదీని నవ నక్షత్రాణి ఏవం యావత్ ఫలావాప్త్యుపరితనేషు నవకేష్వపి

తతః ప్రాప్తే వాఞ్ఛితార్థే స్వాత్మన్యుద్వాస్య దేవతాః।
చక్రం ప్రక్షాల్య తత్తోయం కేదారాదిషు నిక్షిపేత్॥౫౧॥

ఏవమన్యాని యన్త్రాణి ప్రోక్తాని క్రమతః శివే।
వినియుఞ్జ్యాదభీష్టేషు కార్యేషు క్రమతః శివే॥౫౨॥

పరసంఖ్యాసమేతాని తేషు తేష్వప్యయం విధిః।
సర్వతః సౌమ్యకర్మాణి సిధ్యన్త్యేవానయా ధ్రువమ్॥౫౩॥

వశ్యేషు జ్ఞానసంప్రాప్త్యై సర్వప్రత్యూహశాన్తిషు।
లక్ష్మీప్రాప్త్యై తథారోగ్యసిద్ధౌ రోగార్తిశాన్తిషు॥౫౪॥

విజయాయ సమస్తాపత్తారణాయాభిసిద్ధయే॥
పుత్రాప్త్యై సర్వరక్షాయై పూజయేత్తేషు తత్క్రమాత్॥౫౫॥

గజాశ్వగోఖరోష్ట్రాణాం మహిషాణాం విద్ధయే।
తేషాం రోగాదిపీడ़ాసు తచ్ఛాన్త్యై చ యథాక్రమాత్॥౫౬॥

సర్వత్ర కార్యేషు నక్షత్రాణి నవ క్రమేణ పునఃపునర్లిఖేత్। సప్తమ్యా విభక్త్యా సప్తమీవిభక్త్యన్తం నక్షత్రలేఖనమితి యావత్। నాథానేకస్మిన్నేకమేకం దేవోరితి యన్త్ర వాహుల్యాపేక్షయా బహువచనమ్। నాథాన్దేవౌః పూజయేదిత్యురత్ర లోకేనాన్వయః। తత్క్రమాత్ ప్రాగాదిక్రమాత్ ప్రోక్తవాసరం మణ్డలాని తాని దేవతాః ప్రాగ్వద్బహువచనమ్। కేదారాదిషు కేదారమితి క్షేత్రముచ్యతే। ఆదిశబ్దః ఉద్యాననిష్కుటాదివిషయః। ఏవమిత్యాదిభిరుక్తార్థః। సౌమ్యకర్మాణి వక్ష్యమాణవశ్యాదీని। అనయా ప్రోక్తప్రక్రియయేత్యర్థః। పరసంఖ్యేత్యాదినా ఏతదుక్తం భవతి।

సర్వ్వమఙ్గలామేతామన్తరేణాన్యాసాం పఞ్చదశానాం నిత్యానాం ప్రోక్తక్రమతో నిర్మితానాం పరసంఖ్యాపూర్వోక్తసంఖ్యాసమేతానాం యన్త్రాణామప్యుక్తక్రమతోఽయమేవ వినియోగక్రమ ఇతి। తథా లక్ష్మీప్రాప్త్యై తేషు యన్త్రేషు తత్రత్క్రమాత్ ప్రాగుక్తక్రమతః పోడాసు సతీషు తచ్చాన్త్యై పీడాశాన్త్యై యథాక్రమం నవనవక్రమతః తేషు తేషు యన్త్రేషు వశ్యాదిషూక్తేషు అన్యేష్వపి చేత్యర్థః। నవప్రాకారయుక్తాని షోడశషోడశనవకానీత్యర్థః। ప్రథమాదిషు తిథిషు పూజయేదిత్యుత్తరత్రాన్వయః। ప్రథమే నవకే

నిర్మ్మాయ నవ యన్త్రాణి తత్ర తత్రాచ్చయేచ్ఛివామ్।

తేషు తేషూక్తకార్య్యేషు తత్తత్ సమ్ప్రాప్తిహేతవే॥౫౭॥

నవప్రాకారయుక్తాని షోడశ ప్రథమాదిషు।

తిథిషు ప్రోక్తరూపాణి తత్ర తాం సర్వమఙ్గలామ్॥౫౮॥

పూజయేద్వాఞ్ఛితావాప్త్యై ప్రథమే సర్వదాపయేత్।

ఏవమేషా మహాసిద్ధికరీ పూజాజపాదినా॥౫౯॥

ఏషా సర్వ్వమఙ్గలా షోడశయన్త్రనవకవిన్యాసార్థ మణ్డలం సమ్ప్రదాయప్రాప్తం లిఖ్యతే యథా ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్పఞ్చపఞ్చ సూత్రాణి స్వేష్టమానాత్ సమాన్తరాలాని కృత్వా తేషు షోడశసు కోష్ఠేషు ప్రత్యేకం మధ్యే మధ్యే తిర్య్యగూర్ద్ధ్వఞ్చ సమాన్తరాలరేఖాద్వయవిన్యాసేన నవనవ కోష్ఠాని కృత్వా తేషు షోడశస్వీశానాదిమధ్యాన్తం ప్రవేశగత్యా తదన్తర్గతేషు (నవసు నవసు కోష్ఠేషు ప్రాగాదిప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా మధ్యాన్తఞ్చైవం క్రమాత్తేషు సర్వత్ర యన్త్రాణి కల్పయేదితి। సమ్భూయైతదుక్తం భవతి ప్రోక్తసంఖ్యానాం యన్త్రాణాం నవధాహరణనిఃశేషతయా నవ నవ యన్త్రాణి పూర్వోక్తనవకోష్ఠమణ్డలే

ప్రాగాదిప్రాదక్షిణ్యాన్మధ్యపర్యన్తం విలిఖ్య తద్యన్త్రమధ్యే సప్తమీవిభక్త్యన్తాన్యశ్విన్యాదీని మఘాదీని మూలాదీని చ నవనవనక్షత్రాణి తత్తత్సాధ్యసహితాన్యాలిఖ్యైవంక్రమేణ పునః పునర్విలిఖ్యోపరితననవకేష్వపి తత్తన్నక్షత్రే తద్యన్త్రార్చ్చనాదికం యావత్ ఫలావాప్తి కుర్యాత్। కిఞ్చ ప్రాగుక్తయన్త్రనవ నవషోడశకం ప్రాగుక్తనవకోష్ఠగర్భే షోడశకోష్ఠే మణ్డలే ప్రాగుక్తక్రమేణ విలిఖ్య ప్రతిపదాదిపఞ్చదశ్యన్తం పఞ్చదశసు తిథిషు ప్రతితిథి ఏకస్మినేకస్మిన్నవకే ద్వితీయనవకాదిషు పఞ్చదశసు నవకేష్వభ్యర్చ్య సర్వాసు తిథిషు పూర్వ్వమీశదిగ్గతప్రథమనవకేష్వర్చ్చయేత్। ఏవం యావత్ ఫలాప్తి తదుపరితనాన్యపి నవకషోడశకాన్యాలిఖ్య తిథిషు పూజనాత్ సర్వ్వఫలావాప్తికరీ సర్వ్వమఙ్గలేతి। అత్ర పరసంఖ్యావాన్తరసంఖ్యాచతుశ్చత్వారింశదధికశతరూపా నవ సంఖ్యాభరణతశ్చ నిఃశేషా భవతి పరసంఖ్యాపి తథైవ। తేన నాథాత్మకత్వం షోళశనిత్యాత్మకత్వం చైషామితి సమ్ప్రదాయః॥౫౮॥

లఘుమన్త్రక్రియాఞ్చాసాం పూజాం సర్వార్థసిద్ధిదామ్।

పూర్ణామనతివిస్తారం మఙ్గలాం బ్రూహి మే శివ॥౬౦॥

దేవర్షిసిద్ధగన్ధర్వయక్షదేవాఙ్గనాశ్రయామ్।

పూజాం వక్ష్యామి తే దేవి! గుహ్యం శృణు మనోహరే॥౬౧॥

విద్యయా కులసున్దర్యా కరాఙ్గన్యాసపూర్వకమ్।

అర్చితయా విధాయాథ పీఠే చక్రం విధాయ తత్॥౬౨॥

చన్దనాగురుకర్పూరరోచనాదరదాదిషు।

ఏకేన తత్ర తాః సమ్యగుక్తరూపమథార్చయేత్॥౬౩॥

రత్నాదిషూక్తేష్వాలిఖ్య ప్రతిష్ఠాప్యాత్ర పూజయేత్।

వృత్తస్యాయామవిస్తారద్వయే త్వేకతురీయతః॥౬౪॥

లఘుమన్త్రేత్యాదిభిః పూజయేదిత్తన్తైరధ్యర్ద్వైశ్చతుర్భిః శ్లోకైస్త్రిప్రశ్నోత్తరరూపప్రస్తావపూర్వం వక్ష్యమాణాయాం లఘుమన్త్రక్రియాయాం పూజాయాం షోడశనిత్యాసాధారణాయాం కరాఙ్గన్యాసమర్ఘవిధానం యన్త్రలేఖనద్రవ్యాధిష్ఠానాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర లఘుమన్త్రక్రియాయాం లఘుమన్త్రాం లఘుక్రియాఞ్చేత్యర్థః। ఆసాం షోడశనిత్యానాం పూర్ణాం లఘుత్వపరిహారాయ మఙ్గలాం మఙ్గలకరీం గుహ్యాం దివ్యత్వాత్। తయా కులసున్దర్యా చక్రం వక్ష్యమాణద్వాదశకోణరూపం। తదితి చక్రవిశేషణమ్। ఏకేన ద్రవ్యేణ విధాయేతి పూర్వ్వత్రాన్వయః। తత్ర చక్రే తాః నిత్యాః ఉక్తరూపం వక్ష్యమాణరూపం యథా రత్నాదిషూక్తేషు ప్రధాననిత్యాకామ్యోక్తేషు ప్రతిష్ఠాప్య చక్రమితి శేషః। అత్ర చక్రే॥౬౩॥

వృత్తస్యేత్యాదినా సమాస్తకామిత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేన శ్లోకద్వయేన ద్వాదశాస్త్రచక్రనిర్మాణక్రమముపదిశతి। అత్ర ఆయామవి- స్తారద్వయే త్వేకతురీయతః ఆయామవిస్తారయోరన్యతమస్య చతుర్థాంశమానత ఇత్యర్థః। తేషు చిహ్నేషు సూత్రాణి ద్వాదశేతి శేషః। త్రయం చిహ్నానాం ద్వాదశకోణచక్రమితి శేషః। తేషాం మర్మసు సూత్రాణాం ద్వాదశానాం రేఖాద్వయసఙ్గతిస్థానేషు మధ్యే సర్వ్వమధ్యే యోనిం స్వాభిముఖం త్రికోణమ్। ఏతదుక్తం భవతి శ్రభోష్టమానేన భ్రమేణ వృత్తం నిష్పాద్య తస్య వ్యాసార్ద్ధం చతుర్వింశతిధా విభజ్య తేష్వంశేషు

వృత్తం విధాయ చిహ్నాని తేషు సూత్రాణి పాతయేత్।

త్రయమన్తరతో ముక్త్వా తేన ద్వాదశకోణకమ్॥౬౫॥

తేషాం మర్మసు మధ్యే చ విదధ్యాద్వృత్తయుగ్మకమ్।

మధ్యవృత్తస్య మధ్యే తు యోనిం కుర్య్యాత్ సమాస్రకామ్ ॥౬౬॥

ప్రాగ్వత్త్రిస్రోఽర్చయేన్నిత్యాస్తత్కోణేషు ప్రదక్షిణమ్।
అన్యా అన్యేషు కోణేషు పూజయేద్ద్వాదశ క్రమాత్॥౬౭॥

అగ్రాత్ ప్రదక్షిణం పశ్చాద్వలిం దద్యాద్యథావిధి।
సప్తాక్షర్య్యా కేవలయా కేవలాం లలితాం యజేత్॥౬౮॥

వృత్తాత్ సప్తమాంశాదన్తస్తదన్తః। షష్ఠాంశాదన్తశ్చ వృత్తద్వయం కృత్వాసర్వవాహ్యవృత్తస్య మధ్యవ్యాసస్యాయామవిస్తారయోరన్యతమస్య చతురంశీకృతస్య చతుర్థాంశతః సర్వవాహ్యవృత్తేఽభితో ద్వాదశచిహ్నాని విధాయ తేషు చిహ్నేషు త్రిచిహ్నాన్తరితం చిహ్నచిహ్నమిత్యేవం క్రమేణ ద్వాదశసూత్రాణ్యాస్ఫాల్య సర్వ్వమధ్యవత్తమధ్యే ప్రాగ్వత్ సమత్రిరేఖాం స్వాభిముఖాం యోనిం కుర్య్యాత్। ఏవం కృతే తన్మర్మ్మద్వాదశకమధ్యయోనివృత్తోపేత సర్వ్వమధ్యవృతాన్తర్గతయోనికం ప్రోక్తరూపం ద్వాదశాస్త్రం చక్రం భవతీతి॥౬౬॥

ప్రాగ్వదిత్యాదినా యజేదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన తచ్చక్రే ప్రోక్తశేషాం లఘుపూజాముపదిశతి। తత్ర ప్రాగ్వన్మధ్యస్థాయా ఉపరితనాః తత్కోణేషు సర్వ్వమధ్యస్థత్రికోణత్రయే ప్రదక్షిణమ్ అగ్రాది। అన్యాః తిసృభ్యో నిత్యాభ్యః। అన్యేషు వాహ్యస్థేషు కోణేషు ద్వాదశసు ద్వాదశ నిత్యా ఇతి శేషః। క్రమాత్ యథాక్రమం అగ్రాత్ ప్రదక్షిణమితి పూర్వ్వత్ర సమ్బన్ధః। వలిం దద్యాత్ పూజాన్త ఏవ యథావిధి అన్నాదిద్రవ్యైర్ముద్రయా చ సప్తాక్షర్య్యా కేవలయా కురుకుల్లయేతి శేషః। అస్య పదస్య వలిం దద్యాత్ ఇత్యత్రాన్వయః। పూజాన్తరా। కేవలాం లలితాం లలితానిత్యాయాః తృతీయఖణ్డస్యాపి లలితేతి నామ తామిత్యర్థః। ఏతత్ప్రధాననిత్యాయామఙ్గిత్వపూజనే అన్యాసాం పఞ్చదశానామఙ్గిత్వపూజనే తత్తద్విద్యాం జపేదిత్యర్థః। లలితావిద్యాయా- స్తృతీయఖణ్డాత్మకత్వమన్యస్య ఖణ్డద్వయస్య తృతీయపటలే స్వయమేవోపదిష్టవాన్। ఏవముక్తం భవతి ప్రాగుక్తే ద్వాదశాస్త్రే చక్రే

మధ్యయోనిమధ్యే లలితాం విద్యాతృతీయఖణ్డేనాభ్యర్చ్య తద్యోనికోణత్రయే అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యాత్ తిస్రః

నిత్యానాం లలితాద్యానాం షోడశానాఞ్చ నామభిః।

నిత్యాసప్తాక్షరీభిః స్యుర్విద్యాః పూజాసు సర్వదా॥౬౯॥

తాభిః షోడషవిద్యాభిర్నిత్యాస్తాః షోడశార్చయేత్।

తద్విద్యాక్షరసంఖ్యాన్తు శృణు వక్ష్యే యథాక్రమమ్॥౭౦॥

ప్రథమాయాశ్చ సప్తమ్యా విద్యా స్యాత్ షోడశాక్షరీ।

ద్వితీయాయాశ్చతుర్థ్యాః స్యుశ్చతుర్దశభిరక్షరైః॥౭౧॥

తృతీయాయాశ్చ షాష్ఠ్యాశ్చ దశమ్యా దశపఞ్చకమ్।

ద్వాదశ్యాశ్చ చతుర్దశ్యాః పఞ్చదశ్యాః క్రమేణ వై॥౭౨॥

కామేశ్వరీవజ్రేశ్వరీభగమాలినీః సమారాధ్య తత్తద్విద్యాభిరన్యా ద్వాదశనిత్యా నిత్య క్లిన్నాదీః ద్వాదశకోణే- ష్వగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన తత్తద్విద్యాభిరర్చయేత్। కురుకుల్లాసప్తాక్షర్యా వలిమన్తే దత్త్వా కేవలతృతీయఖణ్డం జపేత్। అన్యాసాం పఞ్చదశానాం అఙ్గాఙ్గిత్వపూజనేషు తదుపరితనాస్త్రిస్తద్విద్యాభిః ప్రాగ్వదభ్యర్చ్య తదుపరితనా ద్వాదశనిత్యా యథాక్రమం ద్వాదశకోణేషు తత్తద్విద్యాభిరర్చయిత్వా సర్వాసాం కురుకుల్లా సప్తాక్షర్యా వలిం దత్త్వా తత్తదవిద్యాం జపేత్। తత్ర పూజనే అన్తర్ద్వాదశే అన్తః ద్వాదశకోణే మధ్యస్థాం పూజయేదితి॥౬౮॥

నిత్యానామిత్యాదిభిరుదితా ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్నిత్యానాం షోడశానాం నామరూపా విద్యాః ప్రత్యేకం తదక్షరసంఖ్యాస్తాభిర్నామరూపవిద్యాభిశ్చ తస్మిన్ దాదశారే చక్రే పూజావిధానఞ్చోపదిశతి। తత్ర నామతస్తృతీయపట- లప్రోక్తత్రిపురసున్దరీత్యాదినామభిః। నిత్యా సప్తక్షరాణి స్యుః। నిత్యా ఇత్యక్షరద్వయం ప్రాగుక్తసప్తాక్షరీతి స్యురిత్యనయోః పూర్వాపరయోరన్వయః। తేన ఇతి ప్రోక్తప్రకారవిద్యాః స్యురిత్యర్థః। సర్వ్వదా నిత్యం తాభిర్నామరూపాభిరిత్యర్థః। విద్యాత్రయస్యాపి దశపఞ్చకమిత్యత్రాన్వయః। పఞ్చమ్యా ఇత్యాది పదత్రయం విద్యాపదవిశేషణం ప్రాగ్వత్ త్రయోదశాక్షరాణి। ఏకాదశ్యా ఇత్యాదిత్రయం ప్రాగ్వత్ ద్వాదశోదితా వర్ణా ఇతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి షోడ్ఀశానాం నిత్యానాం తృతీయపటలే షోడశవిద్యోపదేశే యస్యాః త్రిపురసున్దరీత్యాదిరూపం యన్నామ ప్రోక్తం తత్తదన్తే నిత్యాసప్తాక్షరీతి సర్వాసాం నవాక్షరయోజనమాదౌ సమ్ప్రదాయాత్ సర్వాసామ్ ప్రత్యేకం

పఞ్చమ్యాశ్చ నవమ్యాశ్చ త్రయోదశ్యాస్త్రయోదశీ।

ఏకాదశ్యాస్తు సాష్టమ్యాః షోడశ్యా ద్వాదశోదితాః॥౭౩॥

అస్మిన్నేవార్చయేచ్చక్రే చతుర్వింశతిభిస్తథా।

సవింశతిశతా విద్యా జపేత్తాస్తాశ్చ సిద్ధయే॥౭౪॥

అన్యా వింశత్ సప్తశతం త్రైర్యన్త్రైర్న చ పూజనమ్।

ఆసాం పూజాజపాద్యేషు యన్త్రేషు చ సమీరితమ్॥౭౫॥

ఏతల్లఘుప్రకారన్తే యన్త్రం సర్వార్థదాయకమ్।

తేన తన్త్రోక్తమఖిలం సాధయేద్వజ్రరూపిణా॥౭౬॥

క్రమేణ ప్రణవహృల్లేఖాయోజనఞ్చ కుర్యాత్। తాసాం తత్రోదితనామాక్షరసంఖ్యామనుష్టుప్ వాక్యరూపేణైవ వ్యాఖ్యాయతేఽస్మాభిః। యథా :—సామస్తోమవనాసఙ్ఘభూతాగీతావతాచలైః। ఇత్థమర్ణైః షోడశభిః సంఖ్యా నామార్ణగాః క్రమాత్॥ ఇతి। ఏవం ప్రోక్తసంఖ్యాక్షరనామ విద్యా షోడశమీక్ష్యతే పూర్వ్వవిద్యా స్వస్వనామరూపాభిః ప్రోక్తద్వాదశారచక్రే పూర్వోక్తక్రమేణ షోడశనిత్యాః సమర్చ్చయేదితి॥౭౩॥

అస్మిన్నిత్యాదినా సమీరితమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేనోపరిష్టాద్వక్ష్యమాణార్థాభిః ప్రధమాఙ్కినిత్యాయా లలితాయా విద్యాయాస్తత్ఖణ్డాక్షరాణాం షణాం చతురక్షరభేదజనితాభిశ్చతుర్వింశతిభేదజనితాభిశ్చతుర్వింశతిభిదాఙ్గవిద్యాభిస్తత్పఞ్చాక్షరప్రభేదస్థాభిర్వింశత్యధిక-శతసంఖ్యాభిర్విద్యాభిస్తత్-షడక్షరజనితాభిర్వింశత్యధిక-సప్తశతసంఖ్యాభిర్విద్యాభిశ్చా- స్మిన్నేవ ద్వాదశారే ప్రోక్తే చక్రే తస్యా లలితాయాః సమారాధనముపదిశతి। తత్ర తాస్తా యాభిర్విద్యాభిరర్చ్చితైస్తైర్విద్యాస్వరూపభేదైః। యన్త్రేషు తత్తత్పటలవక్ష్యమాణేషు। ఆసాం ప్రోక్తసంఖ్యావిద్యానామ్। పూజాజపాద్యేషు ఆద్యశబ్దస్తర్పణహోమాదివిషయః। సమీరితం విధానమితి శేషః। ఆసాం విద్యానాం ఉక్తసంఖ్యానాం పూజనాదిషు యన్త్రేషు చ విధానముక్తమిత్యర్థః। అత్ర యన్త్రేష్వితి ద్విరుపాదానం సంక్షేపవివరణరూపమ్। ఏతదుక్తం భవతి ప్రధాననిత్యాయా లలితాయాస్తద్ద్వాదశారచక్రమధ్యే పూజావిధౌ తద్విద్యాతార్తీయఖణ్డాక్షరప్రభేదజనితాభిః ప్రోక్తసంఖ్యాభిర్విద్యాభిశ్చార్చయేత్। అభిర్యన్త్రపటలవక్ష్యమాణయన్త్రేష్వపి పూజాదికం కుర్యాత్॥౭౫॥

ఏతదిత్యాదిభిః కోణత ఇత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకైః షోడశనిత్యానామవిద్యాభిః

తద్వజ్రం ద్విబిధం ప్రోక్తం కోష్ఠకోణాత్మభేదతః।

కోణాత్మవజ్రనిర్మాణప్రయోగాః పరతః శివే॥౭౭॥

తయోస్తు కోష్ఠరూపన్తు వజ్రం వక్ష్యే యథావిధి।
యత్సాధకార్థితావాప్త్యై సురాఙ్ఘ్రిపసమో భవేత్॥౭౮॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్క చతుర్వింశతిసూత్రతః।
నవవింశతిభిః పఞ్చశతం కోష్ఠాని తేన వై॥౭౯॥

కోణేషు మార్జయేత్ షడ్భిః షష్టికోష్ఠాని పూర్వవత్।
శిష్టేషు వకోజ్రష్ఠాని పఞ్చషష్ట్యా శతద్వయమ్॥౮౦॥

లలితాచతుర్వింశతిభేదైశ్చ కోష్ఠరూపవజ్రయన్త్రనిర్మాణక్రమముపదిశతి। తత్ర ఏతద్వక్ష్యమాణం తే వక్ష్యామీతి శేషః। తేన యన్త్రేణ తన్త్రోక్తమఖిలం సాధయేత్। షోడశనిత్యావిద్యాక్షరమయత్వాత్। పరతః యన్త్రపటలే। తయోః కోష్ఠకోణాత్మకయోః యద్యన్త్రం సురాఙ్ఘ్రి పసమ ఇతి స్వాతన్త్ర్యం సమమిత్యర్థః। తేషు కోష్ఠేషు నవవింశత్యధికపఞ్చశతసంఖ్యేషు కోణేషు కోణదిక్షు। షడ్భిః సహితానీతి శేషః షట్షష్టికోష్ఠానీత్యర్థః। పూర్వవత్ మధ్యే వఞ్చరూపం యథా భవేత్తథేత్యర్థః। తేషు పఞ్చషష్యధికద్విశతసంఖ్యేషు కోష్ఠేషు చ చతుష్టయైః ప్రతిదిశం అధోమధ్యవాయారమ్భాత్ సర్వాధఃస్థపఙ్క్తిస్థ-కోష్ఠపఞ్చకమధ్యకోష్ఠరూపవాహ్యకోష్ఠాదారభ్య చిత్రాదిలలితాన్తికం నామవిద్యాక్షరాణి సమ్భూయ పఞ్చవింశత్యధికద్విశతసంఖ్యానీత్యర్థః। అవశిష్టేషు చతుర్వింశతికోష్ఠేష్విత్యర్థః। లలితార్ణచతుర్భేదజనితామిత్యస్య చతుర్వింశతిమిత్రాన్వయః। నామశక్తియుక్ తత్చతుర్వింశతిగతహృల్లేఖోదరే ప్రాగ్వన్నామ లిఖేదిత్యర్థః। లలితాం తార్త్తీయాం సాధ్యగర్భాం ప్రాగ్వత్ హృల్లేఖాగతసాధ్యాం। మధ్యకోణతః మధ్యే చ త్రికోణేష్విత్యర్థః। తేన ప్రతిలోమతశ్చతుర్వింశతిరూపాం విద్యాం లిఖేదిత్యర్థః। ఏవం కృతే అనులోమరూపాశ్చతుర్వింశతితయా లిఖితా మధ్యే భవన్తీతి యావత్। తామేవ త్రికోణచతుష్టయేషు చ లిఖేదిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్కసమాన్తరాలాని చతుర్వింశతిసూత్రాణ్యాస్ఫాల్య నవవింశత్యధికపఞ్చశతకోష్ఠాని సమ్పాద్య తేషు చతసృషు కోణదిక్షు ప్రతికోణదిశం

షట్షష్టిషట్షష్టిసంఖ్యాని చ ఏవం సమ్మూహ్య చతుఃషష్ట్యధికద్విశతసంఖ్యాని కోష్ఠాని మధ్యే వజ్రరూపేణ మార్జయిత్వా మధ్యే వజ్ర

తేషు ప్రాగ్వత్త్రికోణాని చతుర్దిక్షు చతుష్టయైః।
కోష్ఠైర్విధాయాధో మధ్యే వాహ్యారమ్భాత్ ప్రదక్షిణమ్॥౮౧॥

ప్రవేశగత్యా విలిఖేచ్చిత్రాదిలలితాన్తకమ్।
మధ్యేఽవశిష్టే ఖణ్డార్ణచతుర్వింశతిమాలిఖేత్॥౮౨॥

లలితార్ణచతుర్భేదజనితాం నామశక్తియుక్।
లలితాం సాధ్యగర్భాన్తు విలిఖేన్మధ్యకోణతః॥౮౩॥

ఏవం యన్త్రం సమాలిఖ్య శిలాలోహత్రయాదిషు।
సంస్థాప్య కుత్రచిత్ స్థానే పూజయేద్వాఞ్ఛితాప్తయే॥౮౪॥

యస్మిన్ దేశే వజ్రయన్త్రం స్థాపితం యోజనావధి।
మఙ్గలాన్యేవ జాయన్తే నామఙ్గలకథా భవేత్॥౮౫॥

రూపావశిష్టేషు పఞ్చషష్ట్యధికద్విశతేషు కోష్ఠేషు ప్రాగ్వచ్చతుర్దిక్షు కోష్ఠచతుష్టయమేవం సమ్మూహ్య షోడశకోష్ఠాని మార్జయిత్వా తత్ర సమత్రిరేఖం త్రికోణచతుష్టయం కృత్వా శిష్టేష్వేకోనపఞ్చాశదధికద్విశతసఙ్ఖ్యప్రకోష్ఠేషు సర్వాధఃస్థపఙ్క్తికోష్ఠ-

పఞ్చకమధ్యకోష్ఠమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా ముక్తక్రమం చిత్రాదిలలితాన్తాని షోడశనిత్యానామరూపవిద్యాక్షరాణి పఞ్చవింశత్యధికద్విశతసఙ్ఖ్యాని యావత్సఙ్ఖ్యాపరిసమాప్త్యా విలిఖ్యాన్తరావశిష్టేషు చతుర్వింశతికోష్ఠేషు పూర్వ్వాలిఖి- తానన్తరకోష్ఠాద్యముపాత్తం ప్రదక్షిణప్రవేశగత్యా లలితాచతురక్షరభేదజనితం తత్తత్ హృల్లేఖోదరస్థసాధకాదిత్రయసహితం విద్యాచతుర్వింశతికమనులోమరూపా తత్రప్రథమభూతా లలితా మధ్యే యథా భవేత్తథా విలోమతః సమాలిఖ్య సర్వ్వమధ్యగతానులోమరూపలలితా హృల్లేఖోదరే ప్రాగ్వత్ నామత్రయం లిఖిత్వా తామేవ చతుర్దిగ్గతత్రికోణచతుష్టయేఽపి సాధ్యగర్భాం సమాలిఖేత్ ఇతి ॥౮౩॥

ఏవమిత్యాదినా భవేదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పూర్వోక్తయన్త్రప్రయోగఫలాన్యుపదిశతి। తత్ర లోహత్రయాదిషు ఆదిశబ్దో రత్నాదివిషయః। సంస్థాప్య నిధాయ ప్రాణప్రతిష్ఠాదిపురఃసరం అమఙ్గలకథా అమఙ్గలమితి శబ్దస్తస్మిన్నితి శేషః॥౮౪॥

పూజాచక్రే చ తాసాన్తు నామాని ప్రతికోణకే।

విలిఖ్య మధ్యే లలితాం సాధ్యగర్భాం సమాలిఖేత్॥౮౬॥

వహిర్వృత్తే మాతృకాఞ్చ తచ్చక్రం స్థాపయేద్భువి।

తేనాపి పూర్వ్వవత్ ప్రోక్తం దేశే న స్యాదభవ్యకమ్॥౮౭॥

తస్మిన్ సర్వత్ర సంలిఖ్య తాం విద్యాం సర్వమఙ్గలామ్।

మధ్యే సాధ్యాక్షరోపేతాం స్థాపయేత్తత్ఫలాప్తయే॥౮౮॥

ప్రాగుక్తవజ్రయన్త్రే వా ద్వాదశారేఽపి వా శివే।

సంస్థాప్య కుమ్భం తద్వర్ణభూరుహక్వాథపూరితమ్॥౮౯॥

విద్యాయా విధివజ్జప్తైరభిషిఞ్చేజ్జలైః శుభైః।

జన్మర్క్షేషు విశేషేణ సమస్తలయశాన్తయే॥౬౦॥

పూర్వసమ్పత్సమృద్ధ్యై చ గ్రహరోగాదిశాన్తయే।

పూజాచక్రేత్యాదినా అభవ్యకమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పూర్వోక్తద్వాదశకోణచక్రే షోడ॒శశ్లోక్తైః ప్రాగుక్తపూజాక్రమేణ ప్రోక్తస్థానేషు ప్రతిస్థానమేకైకనామమన్త్రలేఖనం తద్వహిర్వృత్తవీధ్యాం మాతృకాలేఖనగతస్వస్వవినియోగముపదిశతి। తత్ర ఏతదుక్తం భవతి ద్వాదశారే చక్రే సర్వమధ్యే లలితాం ప్రాగ్వత్ ససాధ్యామభిలిఖ్యాన్యేషు స్థానేషు పఞ్చదశనిత్యానాం నామవిద్యాః పూజాక్రమతో లిఖిత్వా సర్వవాహ్యవృత్తవీధ్యాం మాతృకామనులోమా సవిన్దుకామాలిఖ్య పూర్వోక్తదేశే స్థాపనాత్ పూర్వోక్తఫలసిద్ధిరితి॥౮౭॥

తస్మిన్నిత్యాదినా శ్లోకేన ప్రాగుక్తద్వాదశకోణే చక్రే సర్వస్థానేషు సర్వమఙ్గలావిద్యాలేఖనతో వినియోగాత్ పూర్వోక్త- ఫలసిద్ధిరిత్యుపదిశతి। తత్ర మధ్యసాధ్యాక్షరోపేతాం నాన్యత్రేతి యావత్॥౮౮॥

ప్రాగుక్తేత్యాదినా శాన్తయే ఇత్యన్తేనాధ్యర్ద్ధేన శ్లోకద్వయేన ప్రాగుక్తవజ్రయన్త్రద్వాదశకోణచక్రయోరభిషేకవిధానతో వా భవ్యాని ఫలాన్యుపదిశతి। తత్ర తద్వర్ణభూరుహం తదఙ్గీవిద్యావర్ణప్రోక్తౌషధిర్ద్వాదశకోణే వజ్రే వా లలితాయా ఏవ విద్యాయా అఙ్గీరూపతయా జన్మర్క్షేషు త్రిజన్మసు పూర్వసమ్పత్సమృద్ధ్యై పూర్వోక్తఫలసమృద్ధయే॥౮౧॥

తథాన్యదపి దేవేశి ప్రయోగం సర్వపావనమ్॥౮౧॥

దారిద్ర్యవనదావాగ్నిం పాపాబ్ధివడ఼వానలమ్।
సఙ్కోచధ్వాన్తమార్తణ్డం సన్తోషాబ్ధివిధూదయమ్॥౬౨॥

ప్రాగుక్తాక్షరసమ్భిన్నాం విద్యాం నిత్యాం సమాహితః।
మౌనీ జపేత్ ప్రసూనైశ్చ పూజయేత్ సౌరభాన్వితైః॥౬౩॥

తర్పయేత్ సలిలైః సిన్ధుగామినీసమ్భవైః శివైః।
సౌరభాద్యైస్తిలైః శుభ్రైస్తణ్డులైర్విధివద్ధునేత్॥౬౪॥

సంస్థాప్య కుమ్భం ప్రోక్తామ్బుపూర్ణం సంజప్య భక్తితః।
సమస్తం తత్క్రమాదేకవారం తైరభిషేకతః॥౬౫॥

ఘోరాభిచారకృత్యాదిదుఃఖేభ్యో ముచ్యతే క్షణాత్।
భూతప్రేతపిశాచాప * * * * ॥౬౬॥
కుమారా గుహ్యకా వీరా డాకిన్యాద్యాశ్చ దారుణాః।
విముచ్య తత్క్షణాద్భీతాః ప్రయాన్తి చాన్యతః క్షణాత్॥౬౭॥

తథాన్యదపీత్యాదిభిః క్షణాదిత్యన్తైరర్ద్ధాద్యైః షడ్భిః శ్లోకైః సర్వమఙ్గలానిత్యాయా ఆద్యన్తయోర్మాతృకావిసర- షోడ఼శస్వరయోజనతో జనితానాం ప్రోక్తసంఖ్యానాం విద్యానాం జపాదినా ఫలముపదిశతి। తత్ర ప్రయోగే వక్ష్యామీతి శేషః। దారిద్ర్యవనదావాగ్నిం దారిద్ర్యం నామాతుష్టిః। పాపో నామావిమృశ్యకారితా। సఙ్కోచ ఇతి దుర్వాసనా। సన్తోషః స్వరూపానుభవః। ప్రాగుక్తాక్షరసమ్భిన్నాం మాతృకావిసరషోడ఼శస్వరైరాద్యన్తయోః సమ్భిన్నామితి। విద్యాం సర్వమఙ్గలాం చ కరోతి భిన్నక్రమః। పూజయేచ్చ సర్వమఙ్గలాం నిత్యాం సౌరభాద్యైః

సలిలైరితి పూర్వత్రాన్వయః। శుభ్రైరితి తిలతణ్డులయోర్విశేషణమ్। సంస్థాప్య ద్వాదశగుణితాదిష్వన్యతమ ఇత్యర్థః। ప్రోక్తామ్బుపూర్ణం మూలవిద్యాక్షరౌషధిక్వాథామ్బుభిః। సముద్రగావహత్సలిలసరిదమ్బుభిర్వా పూర్ణం సమస్తం తత్రోక్తసంఖ్యారూపమేకవారం ఏకావృత్తితః సంజప్యేత్యత్రాన్వయః। తైర్జలైర్ఘోరాభిచారకత్యాదిదుః ఖేభ్యః। ఆదిశబ్దో గ్రహాదివిషయః। తమ్ అభిషిక్తమ్॥౯౭॥

సముద్రగాసరిత్తాయే తాః సమావర్త్యేత్ స్థితః।

కణ్ఠమాత్రే మజ్జనాత్తు ప్రాగ్జన్మాద్యైర్విముచ్యతే॥౯౮॥

తథైవ ఘృత హోమేన తర్పణైః శుద్ధవారిభిః।

ఏవం సకలకల్యాణసంప్రోక్తా సర్వమఙ్గలా॥౯౯॥

నామానురూపం భజతాం కృపయా ఫలమానతః।

క్షిప్రప్రసాదతో నిత్యం హర్షోత్పాదనతోఽపి చ॥౧౦౦॥

ఘ్రాణతత్త్వమయౌ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।

అస్యా నిషాలనా చిత్తే తత్తత్త్వస్యాత్మసాత్ కృతమ్॥౧౦౧॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రే కాదిమతే ఏకోనవింశతి పటలం

పరిపూర్ణం

పరామృష్టమ్।

సముద్రగేత్యాదిభిరపిచేత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః సర్వ్వమఙ్గలాయాః ప్రోక్తసఙ్ఖ్యావిద్యాజపాదితః పాపనాశాదికం ఫలముపదిశతి। తత్ర ప్రాగ్జన్మార్జితైశ్చిరతనం దుర్వాసనాభిః। తథైవ ప్రాగ్జన్మార్జితైర్యుచ్యత ఇత్యర్థః। ఏవముక్తప్రకారతః। సకలకల్యాణా సకలైర్మఙ్గలరూపా ఇత్యర్థః। కృపయేతి పూర్వోత్తరత్ర్నాన్వయః। ఫలదానత ఇత్యాదినా సిద్ధానాం పదానాం నామానురూపేత్యత్రాన్వయః। హర్షోత్పాదనతః స్వరూపానుభవతః॥౧౦౦॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసార-సింహ-

రాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం మనోరమాఖ్యాయాం

వ్యాఖ్యాయాం సర్వ్వమఙ్గలానిత్యావిద్యావిధానప్రకాశనపర-

మేకోనవింశపటలం పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్॥౧౮॥

గ్రన్థసంఖ్యా —

ఊనవింశే తు పటలే వ్యాఖ్యాగ్రన్థశతత్రయమ్।
అధ్యర్ధాష్టాదశ శ్లోకాః సంఖ్యాతాః సమ్యగీక్షణాత్॥

అత్ర యన్త్రాణి లక్షాణి త్రయోదశ తథా పునః।
షడుత్తరశతేనాపి సహస్రమునివింశకమ్॥

అథ షోడశనిత్యాసు పఞ్చదశ్యుదితా తు యా।
తద్విధానం శృణు ప్రాజ్ఞే జ్వాలామాలిన్యుదాహృతా॥౧॥

న్యాసం ధ్యానం తథా శక్తీః పూజామపి చ సాధనమ్।

యన్త్రాణి వినియోగాంశ్చ ఫలాని చ శృణు క్రమాత్ ॥౨॥

ఏకద్వ్యయచతుఃపఞ్చ చతుష్టయదశాక్షరైః।
కుర్యాదఙ్గాని మూలార్ణైరాదితః షట్ కరాఙ్గయోః॥౩॥

జ్వలజ్జ్వలనసఙ్కాశాం మాణిక్యముకుటోజ్జ్వలామ్।
షడ్వక్త్రాం ద్వాదశభుజాం సర్వాభరణభూషితామ్॥౪॥

(౨౬ ల ౨౭ స ౧ శద్దీశ్రీః) పూర్వస్మిన్నేకోనవింశే పటలే చతుర్దశ్యాః సర్వమఙ్గలానిత్యావిద్యాయా విధానముపదిశ్యానన్తరం పఞ్చదశ్యా జ్వాలామాలినీనిత్యాయా విధానముపదిదతి। అథ షోడశనిత్యేత్యాదినా వైభవాదితీత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ వింశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడశేత్యాదినా కమాదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పటలార్థానుద్ధిశతి। తత్ర జ్వాలామాలిన్యుదాహృతా తృతీయే పటలే జ్వాలామాలినీవిద్యోపదిష్టేత్యర్థః। శక్తీః ఆవరణగాః। వినియాగాన్ తేషాం యన్త్రాణామితి శేషః। క్రమాత్ ప్రోక్తక్రమాదిత్యర్థః॥౨॥

ఏకేత్యాదినా శ్లోకేన కరాఙ్గన్యాసముపదిశతి। తత్ర ఆదితః మూలబిద్యాయాః। ఏతదుక్తం భవతి మూలవిద్యాయా ఆదిభూతేన ప్రణవాక్షరేణ హృదయం తదుపరిగతేనాక్షరద్వయేన శిరస్తదుపరిగతాక్షరచతుష్కేణ శిఖాం తదుపరిగతాక్షరపఞ్చకేన కవచం తదుపరిగతాక్షరచతుష్టయేన నేత్రాణి తదుపరిగతాక్షర దశకేనాస్త్రం ఏవంక్రమేణ భిన్నైః సజాతిభిః మూలవిద్యాక్షరేష్వాదితః సమ్భూయ షడ్వింశత్యక్షరరూపైః షడ్భిర్మన్త్రైః షడఙ్గాని కరన్యాసపూర్వం న్యసేదితి॥౩॥

జ్వలదిత్యాదిభిరన్వితామిత్యన్తైః త్రిభిః శ్లోకైర్దేవ్యాః సపరివారాయా నిత్యసపర్యాధ్యానముపదిశతి। అత్ర షడ్వక్త్రాం ఊర్ద్వపరచతుర్దిగన్తాని ఏతాని। ద్వాదశ-

పాశాఙ్కుశౌ ఖడ్గఖేటౌ చాపవాణౌ గదాధరౌ।
శూలవహ్నీ వరాభీతీ దధానాం కరపఙ్కజైః॥౫॥

స్వసమానాభిరభితః శక్తిభిః పరివారితామ్।
చారుస్మితలసద్వక్త్రసరోజాం త్రీక్షణాన్వితామ్॥౬॥

ధ్యాత్వైవముపచారైస్తైరర్చ్చయేత్తాన్తు నిత్యశః।
చతురస్రద్వయం కృత్వా చతుర్ద్వారసమన్వితమ్॥౭॥

సశాఖమష్టపత్రాబ్జం అన్తరష్టాస్రకం తతః।
షట్కోణం మధ్యతస్త్ర్యస్రం విధాయాత్ర శివాం యజేత్॥౮॥

ఇచ్ఛాజ్ఞానక్రియాశక్తీరర్చ్చయేత్త్ర్యస్రగాః క్రమాత్।
డాకిన్యాద్యాశ్చ షట్కోణే అష్టాస్రే ఘస్మరాదికాః॥౯॥

ఘస్మరా విశ్వకవలా లోలాక్షీ లోలజిహ్వికా।
సర్వభక్షా సహస్రాక్షీ నిఃసఙ్గా సంహృతిప్రియా॥౧౦॥

భుజాం ప్రతివక్త్రం ద్విద్విక్రమాత్। అత్రాయుధక్రమస్తు వామోర్ధ్వాదిదక్షిణాధరాన్తం ఏకైకవ్యత్యాసే సతి నిబోద్ధవ్యః। త్రీక్షణాన్వితాం ప్రతివక్త్రమితి శేషః। ధ్యాయేదితి శేషః॥౬॥

ధ్యాత్వైవేత్యాదినా యజేదిత్యన్తేన లోకద్వయేన నిగమనపురఃసరం నిత్యసపర్యాచక్రనిర్మాణముపదిశతి। తత్ర ఏవముక్తప్రకారతః। త్రైః షోడశభిః। తాం మూలదేవతాం। సశాఖం చతుర్షు ద్వారేషు శాఖాద్వయసహితమిత్యర్థః। అన్తః యన్త్రాన్తః తతః అష్టాస్రః అన్తరితి శేషః। మధ్యతః సర్వ్వమధ్యే ఇత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాగ్వదన్తర్వహిర్విభాగేన చతురస్రద్వయం సశాఖాద్వయద్వారచతుష్టయోపేతం విధాయ తదన్తః సవృత్తదయమష్టపత్రం పద్మం తదన్తరపి సవృత్తద్వయమష్టాస్రం ప్రాగ్వదన్తరపి సవృత్తద్వయం ప్రాగ్వత్ షడస్రం తదన్తరపి సష్టత్తద్వయం సమత్రిరేఖం త్ర్యస్రఞ్చ యథామానం కృత్వా తత్రార్చ్చయేత్॥౮॥

ఇచ్ఛేత్యాదిభిః సమీరితమిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః నిత్యసపర్యాయాం పఞ్చావరణశక్తిం తత్పూజాఞ్చోపదిశతి। తత్ర క్రమాత్ అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన షట్కోణే షట్కోణకోణేషు నిత్యానిత్యాపటలోక్తబన్నిర్ఋత్యాదిదిగ్గతకోణక్రమేణ ఘస్మరాదికాః అనన్తరశ్లోకే

వహిరష్టచ్ఛదేష్వేతాః పూజయేచ్చ ప్రదక్షిణమ్।

అచిన్త్యామప్రమేయాఞ్చ పూర్ణరూపాం దురాసదామ్॥౧౧॥

సర్వ్వగాం సిద్ధిరూపాఞ్చ పావనామేకరూపిణీమ్।

వహిర్ద్వారేషు కోణేషు పూజయేత్ ప్రాగుదీరితాః॥౧౨॥

ప్రాగ్వత్ కృతార్చ్చశ్చక్రే తాముక్తే ప్రోక్తక్రమాట్ యజేత్।

బలిహోమావసానాన్తమితి సమ్యక్ సమీరితమ్॥౧౩॥

అష్టలక్షం హవిష్యాశీ జపేద్విద్యాం జితేన్ద్రియః।

తద్దశాంశం తర్పణఞ్చ హోమం కుర్యాచ్చ గోఘృతైః॥౧౪॥

ఏవం సంసిద్ధమన్త్రస్తు కుర్యాద్ యన్త్రాణ్యనుక్రమాత్।

వక్ష్యమాణఘుస్మరేత్యాదినా శ్లోకేనాష్టాస్త్రేషు పూజ్యా అష్టశక్తీరుపదిశతి। తత్ర అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన పూజనమ్। వహిరష్టాస్త్రాద్ వహిరష్టచ్ఛదేష్వేతా వక్ష్యమాణా అచిన్త్యాద్యాః। ప్రదక్షిణమ్ అగ్రాది। ఏతత్ డాకిన్యాదివర్గం సర్వసాధారణమ్। అచిన్త్యాదినా ఏకరూపిణీమిత్యన్తేనార్ద్ధద్వయేనాష్టపత్రేషు పూజ్యాః శక్తీరుపదిశతి। వహిర్ద్వారేషు చతురస్రద్వారేషు। ప్రాగుదీరితాః ఏతదుక్తం భవతి నిత్యానిత్యాయా విధానపటలే ప్రోక్తబ్రాహ్మ్యాదీరష్టావిన్ద్రాదీశాన్తా లోకపాలశక్తీరష్టావనన్తవ్రహ్మనియతికాలశక్తీశ్చతస్రశ్చతురస్త్రే తత్రోక్తారమ్భక్రమేణ పూజయేదితి। ప్రాగ్వత్ అఙ్ఘ్రమూలాభ్యామ్। చక్రే ప్రాగుక్తే। తాం దేవీం ప్రోక్తక్రమాత్ అభ్యన్తరాద్వాహ్యానిర్గమనగత్యా అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యక్రమతః వలిహోమావసానాన్తమ్। ఏతదుక్తం భవతి ఆదౌ షోడ॒శాక్షరేణాన్తే కురుకుల్లాసప్తాక్షర్యా వలిం దత్త్వా ప్రోక్తక్రమతో హోమఞ్చ కుర్యాదిత్యర్థః। సమీరితం పూజనమితి శేషః॥౧౩॥

అష్టలక్షమిత్యాదినా శ్లోకేన విద్యాయాః పురశ్చరణక్రమసుపదిశతి। తత్ర హవిష్యాశీ ప్రాగ్వత్। జితేన్ద్రియః స్త్రీసేవనా- లాపాదిరాహిత్యాత్। తతో జపసంఖ్యాయాస్తర్పణశ్చ చకారేణ దశాంశమిత్యాకృష్యతే। గోఘృతైః అజాదిఘృతనివృత్త్యర్థం గోగ్రహణమ్॥౧౪॥

ఏవమిత్యాదిభిర్ధ్రువమిత్యన్తైః సప్తభిః శ్లోకైర్దశయన్త్రనిర్మాణోపదేశం తద్విని-

---

పూజాచక్రే వహిర్భూతం చతురస్రే త్వఖణ్డితే॥౧౫॥

విధాయ తత్ర విలిఖేదక్షరాణి యథావిధి।
సర్వమధ్యే తారగర్భే శక్తిమాఖ్యాసమన్వితామ్॥౧౬॥

యన్త్రఞ్చ త్రిషు కోణేషు షట్సు షట్కమథాష్టసు।
అష్టకం వహిరణ్యేవం వాహ్యే దిక్షు నవ క్రమాత్॥౧౭॥

ఏవం మూలాక్షరైః కృత్వా యన్త్రం తేనైవ సాధయేత్।
సమస్తం వాఞ్ఛితం పూజాధారణం స్థాపనైః శివే॥౧౮॥

అకారాదిక్షకారాన్తవర్ణేషు స్వరయోగిషు।
చతుష్టయం ప్రోక్తయన్త్రే వర్ణైస్తత్సాధనతో లిఖేత్॥౧౯॥

యోగాదిప్రస్తావఞ్చ కరోతి। తత్ర యన్త్రాణి వక్ష్యమాణాని। చతురస్త్రే త్వఖణ్డితే విధాయ చతుర్ద్వారస్యాన్తరేఖాఖణ్డనమన్తరేణ చతురస్రద్వయం విధాయేత్యర్థః। తత్ర యన్త్రే అక్షరాణి జ్వాలామాలినీవిద్యాయాః। యథావిధి వక్ష్యమాణవిధినా। సర్వ్వమధ్యే త్రికోణమధ్యే।తారగర్భే విద్యాదిభూతప్రణవమధ్యే। శక్తిం మూలవిద్యాపఞ్చచత్వారింశదక్షరరూపాం హృల్లేఖాత్రయం విద్యాద్వితీయాక్షరాది। త్రిషు కోణేషు త్రికోణస్యేత్యర్థః। షట్సు కోణేష్వితి శేషః। షట్కం పూర్వోక్తత్రయాదుపరితనమ్। అష్టసు కోష్ఠేష్విత్యన్వయః। అష్టకం ప్రాగుక్తషట్కాదుపరితనం వహిరప్యేవమ్। అష్టపత్రేషు ప్రాగుక్తాష్టకాదుపరితనమష్టకం లిఖేదితి యావత్। వాహ్యే దిక్షు నవక్రమాత్ చతురస్రే ప్రతిదిశం నవనవక్రమేణ చతుర్దిక్షు సమ్భూయ షట్త్రింశదక్షరాణి ప్రాగుక్తషట్చత్వారింశత్తమాక్షరహృల్లేఖావిధురాణి లిఖేదిత్యర్థః। మూలాక్షరైస్త్రిషష్టిసంఖ్యైః। తేన యన్త్రేణ। అకారాదీత్యాదినా సమన్వితమిత్యన్తేనాధ్యర్ద్ధేన శ్లోకేన ఏతదుక్తం భవతి అకారాదిక్షకారాన్తైః షట్త్రింశత్సంఖ్యైరక్షరైః ప్రత్యేకం షోడశస్వరయోగతః షట్సప్తత్యధికపఞ్చశతసంఖ్యైర్మాతృకావిసరాక్షరైః చతుర్వర్గాక్షరచతుఃషష్టిక్రమతః ప్రాగుక్తయన్త్రే విద్యాక్షరసమేత తత్తత్సాధనలిఖితైస్త్రిషష్టిభిః

సర్వమధ్యలిఖితచతుఃషష్టితమలేఖనతఇచ్చ నవ యన్త్రాణి ప్రాగుక్తైః కేవలమూలవిద్యాక్షరైరేకం యన్త్రం సమ్భూయ దశయన్త్రాణి సంజాతానీతి। తేషాం యన్త్రాణాం। వినియోగాద్ యన్త్రాణామిత్యన్వయః। ఫలావాప్తిం వినియోగాత్। యైర్వినియోగైః।

శిష్టమేవం లిఖేన్మధ్యే సాధ్యాక్షరసమన్వితమ్।

ఏవం యన్త్రాణి జాయన్తే దశ తేషామనుక్రమాత్॥౨౦॥

వినియోగాత్ ఫలావాప్తిం ప్రవక్ష్యామి శృణు ప్రియే।

యైరిష్టమఖిలం ప్రాప్నోత్యయత్నాత్ సాధకో ధ్రువమ్॥౨౧॥

దశయన్త్రవిరచనాక్రమో యథా అన్తర్వహిర్విభాగేన అఖణ్డితం చతురస్రద్వయం యథామానం కృత్వా తదన్తరష్టదలపద్మం సవృత్తం కృత్వా తదన్తర్వృత్తాద్దిగ్విదిక్స్పృష్టాస్పృష్టకోణమష్టకోణం ప్రాగ్వత్ కృత్వా తదన్తః సవృత్తం ప్రాగ్వత్ షట్కోణ కృత్వా తదన్తః సవృత్తం త్రికోణం సమత్రిరేఖం కృత్వా తత్ర సర్వమధ్యత్రికోణమధ్యే మూలవిద్యాయా ఆద్యాక్షరం ప్రణవమాలిఖ్య తదుదరే విద్యాయాః షట్చత్వారింశత్తమాక్షరరూపాం హృల్లేఖాం నామగర్భామాలిఖ్య త్రికోణస్య త్రికోణేష్వగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన విద్యాద్వితీయాక్షరాదీని త్రీణ్యక్షరాణ్యాలిఖ్య తద్వహిః షట్కోణస్య కోణేషు షట్స్వగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన పూర్వలిఖితోపరితనాని షళక్షరాణి సమాలిఖ్య తద్వహిరష్టకోణస్యాష్టకోణేషు ప్రాగ్వత్ క్రమేణ షట్కోణలిఖితాక్షరాదుపరితనాన్యష్టాక్షరాణ్యాలిఖ్య తద్వహిరష్టదలపద్మస్యాష్టసు పత్రేషు అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన పూర్వలిఖితాక్షరాదుపరితనాన్యష్టాక్షరాణ్యాలిఖ్య సర్వవాహ్యగతచతురస్రద్వయాన్తరవీథ్యాం పూర్వలిఖితాక్షరాదుపరితనాన్యక్షరాణి మధ్యలిఖితహృల్లేఖావర్జం పశ్చిమాదిప్రాగ్వత్ ప్రతిదిశం నవ నవ క్రమేణ చతసృషు దిక్షు

షట్త్రింశదక్షరాణ్యాలిఖ్య ఏవం మూలవిద్యాయాస్త్రిషష్టిసంఖ్యాన్యక్షరాణ్యాలిఖ్య తేన యన్త్రేణ సర్వవాఞ్ఛితాని సాధయేత్। ఏతత్ ప్రథమం యన్త్రమ్। ప్రాగుక్తయన్త్రస్థమూలవిద్యాక్షరైః సార్ద్ధం షట్సప్తత్యధికపఞ్చశతసంఖ్యమాతృకాక్షరేష్వాదితశ్చతుర్వర్గాక్షరాణి చతుఃషష్టిసంఖ్యాని విద్యాక్షరస్థానేషు ద్విషష్టిసంఖ్యేషు త్రిరాదిషష్టిసంఖ్యాని మధ్యే పునరపి శిష్టమేకమక్షరం లిఖేత్। ఏవం కృతే మధ్యే ద్వే అక్షరే దృశ్యేతే। ఏతద్ద్వితీయం యన్త్రమ్। ఏవమన్యాన్యపి మాతృకావిసరాక్షరాణి పూర్వలిఖితచతుర్వర్గాక్షరచతుఃషష్టికోపరితనోపరితనచతుర్వర్గాక్షరచతుఃషష్టి- కాలేఖనతో యావత్పరిసమాప్తి పూర్వోక్తాభ్యాం యన్త్రాభ్యాం సహ దశ యన్త్రాణి సమ్భవన్తి తైరిష్టేషు వినియోగాన్ కుర్యాదితి॥౨౧॥

ద్వితీయాదీని యన్త్రాణి మాతృకార్ణయుతాని వై।
క్రమాన్నవగ్రహాణాం స్యుస్తత్తద్వారేషు తద్దిశి॥౨౨॥

తేషు దేవ్యర్చ్చనాత్ ప్రీతాస్త్వనిష్టం తే న కుర్వతే।
రాహుకేతూ స్థితౌ యత్ర తద్రాశ్యధిపవారకే॥౨౩॥

షడంష్ట్రాస్రాన్తరాలేషు గ్రహనామ ద్వితీయయా।
విభక్త్యా భాజనే సమ్యక్ ప్రీణయామీతి సంలిఖేత్॥౨౪॥

ఆద్యే తు యన్త్రే సంలిఖ్య ప్రోక్తక్రమమథార్చ్చయేత్।
సర్వేష్వపి చ వారేషు సర్వేషాం ప్రీతిసిద్ధయే॥౨౫॥

అనిష్టశాన్త్యై నియతమర్చ్చయేత్తాన్ గ్రహాన్ ప్రియే।
ఏవం యన్త్రేషు దశసు పూజితా నిత్యయా సహ॥౨౬॥

ద్వితీయేత్యాద్యైర్విధానత ఇత్యన్తైరేకోనషష్ట్యా శ్లోకైః ప్రోక్తానాం దశానాం యన్త్రాణాం ప్రయోగవిశేషానుపదిశతి। తత్ర ద్వితీయాదీత్యాదిభిర్వితన్వత ఇత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైః జ్వాలామాలినీనిత్యయా సహ నవగ్రహాణాం తత్తద్వారేషు పూజనార్థశసు యన్త్రేషు ప్రయోగానుపదిశతి। తత్ర ద్వితీయాదీని కేవలవిద్యాక్షరరచితప్రథమయన్త్రవిధురాణి నవ యన్త్రాణీత్యర్థః। మాతృకార్ణయుతాని ప్రాగుక్తమాతృకావిసరాక్షరోపేతాని। తద్దిశి అష్టవింశత్పటలవక్ష్యమాణక్రమాన్మధ్యే రవిః ప్రాగాదిప్రాదక్షిణ్యేన మహాదిక్షు చన్ద్రాదిశుభగ్రహాన్ వహ్న్యాదీశాన్తాసు చతసృషు విదిక్షు కూటగ్రహానిత్యర్థః। తేషు నవసు యత్నేషు మధ్యగతహృల్లేఖోపరిస్థానేష్వితి శేషః। దేవ్యర్చ్చనాత్ జ్వాలామాలినీపూజనాత్। తే నవగ్రహాః। రాహ్విత్యాదినా శ్లోకోత్తరార్ద్ధేనైతదుక్తం భవతి। యస్మిన్ యస్మిన్ రాశౌ రాహుకేతూ తిష్ఠతః తత్తద్రాశ్యధిపవార ఏవ తయోర్వారః తేన తస్మింస్తస్మిన్ వారే తత్తద్వారాధిపపూజనానన్తరం తత్తత్ప్రాప్తే యన్త్రేతయోః పూజాం కుర్యాదితి। షడ్ష్టాస్రాన్తరాలేషు చ గ్రహనామ ప్రత్యన్తరాలమితి శేషః। భాజనే సమాలిఖేదిత్యన్వయః। ఏతదుక్తం భవతి షట్కోణాన్తరాలేషు అష్టకోణాన్తరాలేషు చ ప్రత్యన్తరాలం తత్తద్వారాధిపత్వప్రాప్తగ్రహనామ ద్వితీయాన్తం సమ్యక్ ప్రీణ్యామీతి వాక్యాన్తం విలిఖేదితి ॥౨౪॥

ఆద్యే మాతృకావిసరాక్షరరహితే। ప్రోక్తక్రమం ప్రాగుక్తతత్తద్గ్రహప్రాప్తదిగ్విలేఖనం మధ్యే దేవీపూజనాదికం। సర్వేషాం నవానాం గ్రహాణామ్। తాన్ గ్రహాన్ తత్తన్నామలేఖనస్థా-

ప్రీతాః క్రూరా అపి క్రూరస్థానస్థా అపి సర్వదా।

సౌమ్యాః సౌమ్యగతానాన్తు ఫలాన్యేవ వితన్వతే॥౨౭॥

దశస్వపి చ యన్త్రేషు దరద్వైర్గైరికైస్తు వా।

లిఖితేష్వర్చ్చితేష్వేవం కుమారం కన్యకాన్తు వా॥౨౮॥

సుశుభావయవామ్ముగ్ధాం స్నాతాం ధౌతామ్బరాం శుభామ్।
తథావిధం కుమారం వా సంస్థాప్యాభ్యర్చ్య విద్యయా॥౨౯॥

స్పృష్ట్వా శీర్షే జపేద్విద్యాం శతవారం తథార్చ్చయేత్।
ప్రసూనైరరుణైః శుభ్రైః సౌరభాద్యైరథాపి వా॥౩౦॥

దద్యాద్ గుగ్గులధూపఞ్చ యావత్ కార్యావసానకమ్।
తతో దేవ్యా సమావిష్టే తస్మిన్ సంపూజ్య యత్నతః॥౩౧॥

నేషు నిత్యయా జ్వాలామాలిన్యా। క్రూరా ఆదిత్యాఙ్గారకశనిరాహుకేతవః పఞ్చ క్రూరః క్రూరస్థానస్థాః జన్మద్వాదశాష్టమాదిస్థాః। ఏతన్నవగ్రహసాధారణమ్। సౌమ్యాః ప్రాగుక్తపఞ్చగ్రహేతరాశ్చత్వారః సౌమ్యగతానాం తేషామితి శేషః। సౌమ్యస్థానాని ఏకాదశాదీని ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తతత్తద్దిగ్గతేషు ద్వితీయాదిషు నవసు యన్త్రేషు తత్తద్వారేషు ప్రోక్తస్థానేషు తత్తద్వారాధిపగ్రహనామ ప్రోక్తక్రమేణాలిఖ్య సర్వ్వమధ్యే దేవీమభ్యర్చ్య నామాలేఖనస్థానేషు తత్తద్గ్రహాన్ సంపూజ్య నిత్యావరణశక్తీస్తత్తత్స్థానేషు పూజయేత్। ప్రథమం యన్త్రం సర్వేషు వారేషు తత్తద్దిగ్గతం కృత్వా తత్తద్గ్రహనామ పూర్వోక్తస్థానేషు ప్రాగ్వదాలిఖ్య తత్ర ప్రతివారమేకైకగ్రహార్చ్చనాత్ సర్వమధ్యే దేవ్యర్చ్చనాచ్చ ప్రోక్తఫలసిద్ధిరితి॥౨౭॥

దశస్విత్యాదిభిః సుఖీత్యన్తైః సప్తభిః శ్లోకైః ప్రోక్తదశయన్త్రైః స్వస్థావేశప్రకారాదికముపదిశతి। తత్ర దశస్వపి చ ఏకస్మినేకస్మిన్నితి శేషః। అర్చ్చితేషు తత్తలిఖితవిద్యాక్షరాదికైః। వా వికల్పే। ముగ్ధామ్ స్వలితేన్ద్రియాం। తథావిధః సుశుభావయవత్స్వలితేన్ద్రియత్వాదియుక్తం। విద్యయా జ్వాలామాలిన్యాః శతవారమభ్యర్చ్యేత్యర్థః। స్పృష్టశీర్షం ఆవేశ్య తథార్చయేత్ శతవారం పూర్వోక్తార్చనాప్రకార ఏవ। అథాపివేతి వికల్పార్థః। యావత్ కార్యాబసానకం

దేవతాయాః సమావేశావధి తస్మిన్ దేవతా సమావిష్టాధికరణద్వయే తాం దేవతాముపచారైః సమ్పూజ్యేతి పూర్వత్రాన్వయః। ప్రాగుక్తైః షోడశభిః। విద్యయా మూలవిద్యయా ఉపచారమన్త్రభూతయా ప్రజపన్ విద్యామితి శేషః

తతస్తాముపచారైస్తైః ప్రాగుక్తైర్విద్యయా వశీ।

పూజయేత్తాం తతః పృచ్ఛేదభీష్టం కథయేచ్చ సా॥3౨॥

భూతం భవద్భవిష్యఞ్చ యదన్యన్మనసి స్థితమ్।

జన్మాన్తరాణ్యతీతాని సర్వం సంపూజితా వదేత్॥33॥

తతస్తాం ప్రాగ్వదభ్యర్చ్య స్వాత్మన్యుద్వాస్య తాం జపేత్।

సహస్రవారం స్థిరధీః పూర్ణాత్మా విచరేత్ సుఖీ॥3౪॥

తథా షట్కోణకోణేషు మధ్యే వాలిఖ్య దాహకమ్।

తత్ర సంస్థాప్య గదినమ్ అభ్యర్చ్యేదీరితక్రమాత్॥3౫॥

ఆవేశ్య రోగిణం రోగం పృచ్ఛేత్తత్కారణం శమమ్।

ప్రోక్త్వా తత్ సకలం తస్య నిదేశాదపయాతి చ॥3౬॥

తాం దేవతాం। సా దేవతా। అన్యద్వాఞ్ఛితం సా దేవతా। తాం దేవతాం ప్రాగ్వత్ షోడశోపచారైః సమ్పూజ్యేతి శేషః। తాం విద్యాం పూర్ణాత్మా దేవతాస్వైక్యేన। ఏతదుక్తం భవతి

ప్రోక్తేషు దశసు యన్త్రేషు అన్యతమస్మిన్ ప్రాగ్వత్ సమ్పూజితే మధ్యే ప్రోక్తరూపం కుమారం కన్యకాం వా సంస్థాప్య మూలవిద్యయాభ్యర్చ్య శతవారం ప్రోక్తైః పుష్పైర్గన్ధాదిభిశ్చ తచ్చిరః స్పృశన్ మూలవిద్యాం శతవారం జపిత్వా పునరపి ప్రాగ్వదభ్యర్చ్య గుగ్గులధూపం దేవతాసమావేశావధి దత్త్వా దేవతాసమావిష్టే తస్మిన్నధికరణద్వయే అన్యతమస్మింస్తాం దేవతాం షోడశభిరుపచారైర్మూలవిద్యయాభ్యర్చ్య తాం విద్యాం జపేత్ తాం దేవతామాత్మనోఽభీష్టం భూతం భవద్భవిష్యచ్చ పృచ్ఛేత్ తయా సర్వస్మిన్ ప్రశ్నజాతే కథితే సతి ప్రాగ్వదుపచారైరభ్యర్చ్య ప్రాగ్వత్ స్వాత్మన్యుద్వాస్య పూర్ణాశయః సుఖీ విచరేదితి ॥౩౪॥

తథేత్యాదినా అపయాతి చేత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన రోగావేశార్థం షట్కోణయన్త్రనిర్మాణం తత్ప్రయోగాదికముపదిశతి। తత్ర దాహకం విద్యాగతం సప్తకృత్వః ప్రోచ్చార్యమాణం రేఫమ్। తత్ర షట్కోణమధ్యే గదినం రోగిణం ఉదీరితక్రమాత్ విద్యాయన్త్రలిఖితాక్షరసప్తకాభ్యాం రోగమావేశ్యేత్యన్వయః। తత్కారణం రోగకారణం తత్సావేశకారణం। తస్య మన్త్రిణః। అపయాతి రోగ ఇతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి ్రభీష్టమానభ్రమేణ వృత్తం నిష్పాద్య తత్ర ప్రాగుక్తక్రమాత్ షట్కోణం కృత్వా తన్మధ్యే షట్సు కోణేషు చ మూలవిద్యాగతం రేఫసప్తకమాలిఖ్య త్రైర్విద్యయా చ తద్యన్త్రమభ్యర్చ్య తత్ర మధ్యే రోగిణం

ప్రథమం స్త్రీకపాలస్య మధ్యస్థం తాపయేన్నిశి।

జపన్ విద్యాం స్మరన్ సాధ్యాం సద్య ఆకృష్యతేఽథ సా॥౩౭॥

భీతిలజ్జాభిమానాదిరహితా వేపితాఙ్గకా।

నిరస్తేతరసద్భావా మన్మథార్తా_భియాతి సా॥౩౮॥

తత్ యన్త్రం పుం కపాలస్థం తాపయేత్ ప్రజపేత్తథా।

రాజానో రాజపుత్రా వా తథాన్యే చాపి కేచన॥౩౯॥

వివేకవిధురా మూఢాస్త్యక్తజాతికులక్రమాః।

వశగా దాసవద్భూమౌ తిష్ఠన్త్యామరణాద్ ధ్రువమ్॥౪౦॥

సర్వాసామపి నిత్యానాముపదేశేఽథ తం గురుః।

తత్తచ్చక్రస్య మధ్యస్థం వేష్టవిద్యాజపాన్వితమ్॥౪౧॥

సంస్థాప్య శతవారం మూలబిద్యయాభ్యర్చ్య తామేవ తచ్ఛిరః స్పృష్టికయా శతవారం జపిత్వా రోగిణం తం రోగమావేశ్య తదావేశకారణం పృష్ట్వా తేన తస్మిన్ కారణే కథితే అపేహీతి సాధకస్యాదేశేన స రోగోఽపయాతీతి॥౩౯॥

ప్రథమమిత్యాదిభిర్ధ్రువమిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః ప్రథమయన్త్రేణాకర్షణవశీకరణాదికముపదిశతి। తత్ర ప్రథమం యన్త్రం స్త్రీకపాలస్య మధ్యస్థం ప్రాగుక్తైర్ద్రవ్యైః స్త్రీకపాలమధ్యే ప్రథమం యన్త్రం లిఖిత్వేత్యర్థః। తాపయేత్ అఙ్గారే ప్రాణప్రతిష్ఠావిద్యాశతవారజపపురఃసరమఙ్గారే తాపయేత్ ఇతి సమ్ప్రదాయః। విద్యాం జపన్ తాపనకాలే స్మరన్ సాధ్యాం తదపి తత్కాల ఏవ। సాధ్యా నిరస్తేతరసద్భావా అనన్యచిత్తా అభియాతి స్వయమేవాభిసరతీత్యర్థః। సా సాధ్యా। తత్ ప్రథమం పుంకపాలస్థం ప్రాగ్వత్తాపయేత్। ప్రాగ్వత్ ప్రాణప్రతిష్ఠాదిసహితం ప్రజపేద్విద్యాం। తథా యథా స్త్రీకపాలస్థం। తేనైతదుక్తం భవతి పుంకపాలలిఖితం తద్యన్త్రం కృతప్రాణప్రతిష్ఠాదికం నిశి అఙ్గారే విద్యాం జపన్ సాధ్యం స్మరన్ తాపయన్ వక్ష్యమాణాన్ వశయతీతి। దాసవద్భూత్వా అస్య సాధకస్య రాజాదయః సాధ్యవర్గాః॥౪౦॥

సర్వాసామిత్యాదిభిస్తత ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్వక్ష్యమాణరూపస్య వేధద్వయస్య సాధారణరూపం యామలవేధముపదిశతి। తత్ర సర్వాసాం షోడ్ఃశానాం నిత్యానాముపదేశే విద్యాదేవతయోరైక్యరూప్యాత్। తం శిష్యం తత్తచ్చక్రస్య తత్తన్నిత్యసపర్యాచక్రస్య వా అత్రోక్త-

వహ్నిజ్వాలాపరీతాఙ్గం భావయన్నిన్ద్రియాణ్యపి।
మనఃషష్ఠాని చాకర్షేన్మనసా ప్రాగ్వదాత్మని॥౪౨॥

ఏవం కృతే క్షణాదేవం విసంజ్ఞో నిపతేద్ భువి।
తతస్తముత్థాప్య ముఖే క్షిప్త్వార్ఘ్యామ్బు వదేత్తతః॥౪౩॥

ఏష వేధస్త్రిధా ప్రోక్తః సద్యః ప్రత్యయకారకః।
శాక్తశామ్భవభేదాభ్యాం ద్వయోరైక్యాత్మయామలాత్॥౪౪॥

శిష్యస్య మూలాధారాదిస్థానేషు బ్రహ్మరన్ధ్రకే।
స్మర దాహాత్మకాన్ సప్తేత్యుక్త్వా ప్రాగ్వదుదీక్షణాత్॥౪౫॥

దశయన్త్రేష్వన్యతమస్య వేత్యర్థః। అత్ర నిత్యసపర్యాచక్రస్యోపాదానం గురోర్భావనాసిద్ధిత్వ శిష్యవిషయమ్। విద్యాజపాన్వితమ్ తత్తన్నిత్యానాం। వహ్నిజ్వాలాపరీతాఙ్గం భావయేత్ నిత్యసపర్యాచక్రగతశ్చేత్తం కేవలాగ్నిజ్వాలాహత్తరూపం శిష్యం ప్రోక్తయన్త్రదశకాన్యతమగతశ్చేత్తత్తద్గతరేఫసప్తకరూపవహ్నిజ్వాలావృత్తరూపం చ భావయన్ ఇత్యర్థః। ఇన్ద్రియాణి జ్ఞానరూపాణి శ్రోత్రాదీని పఞ్చమతః షష్ఠాని మనో యేషాం షష్ఠన్తానీతి। మనసా భావనయా ప్రాగ్వత్ ప్రాణప్రతిష్ఠోక్తప్రక్రియయా స్వాత్మన్యాకృష్య తతో విసంజ్ఞం భువి నిపాతితం తన్ముఖేఽర్ఘ్యజలం చిప్త్వా సముత్థాప్య తతః ప్రాగుక్తప్రక్రియయాధారత్రయే విద్యాన్తేజస్త్రయరూపిణీం స్వాన్తాదావాహ్య సంస్థాప్య తజ్జీవకర్ణే విద్యాం వదేదితి॥౪౩॥

ఏష ఇత్యాదిభిః సమ ఇత్యన్తైః సప్తభిః శ్లోకైః త్రివిధే వేధే ద్వివేధరూపాదికముపదిశతి। తత్ర ఏషః పూర్వోక్తసామాన్య- రూపో యామలవేధః। త్రిధా ప్రోక్తరూపేణ స్వాత్మనా వక్ష్యమాణాభ్యాం చ ప్రత్యయకారకః గురుదేవతాత్మైకావిశ్వాసకారకః। ద్వయోః శాక్తశామ్భవయోః। ఐక్యాత్మయామలాత్ ప్రోక్తరూపయోర్ద్వయోః శాక్తశామ్భవయోరైక్యాత్మరూపాద్ యామలాదిత్యర్థః। మూలాధారాదిస్థానేషు షట్స్వితి శేషః। బ్రహ్మరన్ధ్రకే ఏవం సమ్భూయ సప్తసు స్థానేష్విత్యర్థః। స్మర టాహార్ణకాన్ సప్తేత్యుక్తేతి శిష్యస్య స్వభావనీయగురూపదేశతః। దాహార్ణకాన్ మూలవిద్యాగతరేఫసప్తకం ప్రాగవదగ్నిజ్వాలాప్లుతాఙ్గత్వాదితః। ఏతత్ సర్వవేధసాధారణం విదధ్యాదుక్తరూపతః। సిద్ధవిద్యయా ఉపదేష్టవ్యయా। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాగుక్తయన్త్రమధ్యగతం శిష్యం గురుర్మూలాధారాదిబ్రహ్మరన్ధ్రాన్తస్థానసప్తకే విద్యాగతరేఫసప్తకం స్మరేత్యుక్త్వా ప్రాగ్వదుపదేష్టవ్యవిద్యయా వీక్ష్య భావనాదినా భువి

విదధ్యాచ్ఛాక్తవేధన్తు దేశికః సిద్ధవిద్యయా।
శామ్భవన్తు శృణు ప్రాజ్ఞే వేధమద్భుతవిగ్రహమ్॥౪౬॥

తూష్ణీం సంస్థాపితం శిష్యం తత్తచ్చక్రే తదాత్మనా।
స్వయం ప్రవిశ్య తద్దేహమేకీభూత్వా పునః స్వకే॥౪౭॥

సమాగత్యాత్మరూపేణ తదాత్మానం విభావ్య వై।
కృతన్యాసజపార్చస్తు తత్తనుం వహ్నినా దహేత్॥ ౪౮॥

స్యాదేష శామ్భవో వేధః ప్రోక్తః ప్రాగేవ యామలః।
ఇతి వేధత్రయం ప్రోక్తం త్వద్భావసిద్ధిసూచకమ్॥౪౯॥

యామలే తు విశేషోఽయం సిద్ధః పశ్చాద్ గురోః శ్రుతమ్।
జ్ఞానమన్యచ్చ సకలం సంక్రమేత్తేన తత్ సమః॥౫౦॥

నిపాతితం ప్రాగ్వదుత్థాప్య తత్తద్విద్యాం వదేత్। ఏష శాక్తవేధ ఇతి। తత్ర శామ్భవమిత్యాదిభిః సమ ఇత్యన్తైః శిష్టైరర్ధాద్త్రైశ్చతుర్భిః శ్లోకైరపునరావృత్తివారం శామ్భవవేధం ఆమలవేధఫలఞ్చోపదిశతి। తత్ర శామ్భవం వక్ష్యమాణరూపమద్భుతవిగ్రహం సద్యః అపునరావృత్తికరత్వాత్। తూష్ణీం సంస్థాపితం ప్రాగుక్తశాక్తవేధభావనాదిరాహిత్యేన। తత్తచ్చక్రే నిత్యసపర్యాచక్రాదిషు। తదాత్మనా శిష్యాత్మరూపేణ। స్వయం గురుః ప్రవిశ్య సర్వాత్మభావనయా తద్దేహం శిష్యదేహం ప్రవిశ్యేత్యన్వయః। ఏకీభూత్వా శిష్యాత్మాదిభిః పునః స్వాత్మాదిభిః శిష్యాత్మాదీనామేకీకరణస్థైర్యానన్తరం స్వకే దేహే గురురితి శేషః సమాగత్య స్వకే ఇత్యత్రాన్వయః। ఆత్మరూపేణ స్వాత్మరూపేణ స్వాత్మవిలాపనేనేత్యర్థః। తదాత్మానం శిష్యాత్మానం కృతన్యాసజపార్చః స్వాత్మనస్తత్తనుం శిష్యతనుమ్ మృతామిత్యర్థః। వహ్నినా దహేన్మృతత్వాదగ్నిసాత్ కుర్యాదిత్యర్థః। శామ్భవో వేధః ప్రోక్తరూపః। ఏతదుక్తం భవతి తత్తచ్చక్రాదిషు సద్గురుః ప్రాగుక్తభావనావిరహితం తూష్ణీం శిష్యం స్థాపయిత్వా తదాత్మరూపేణ తద్దేహం సర్వాత్మభావనయా ప్రవిశ్య తదాత్మాదిభిరేకీభూత్వా పునః స్వశరీరమాగత్య స్వాత్మని శిష్యాత్మానం నిఃశేషం విలీనం విభావ్య కృతన్యాసాదికః శిష్యశరీరం మృతం శ్మశానం నీత్వాగ్నిసాత్ కుర్యాదిత్యర్థః। ఏష శామ్భవో వేధః కేవలమోక్షోచ్చోరితి। ప్రోక్తః ప్రాగేవ విసంజ్ఞో నిపతేదిత్యాదినా। వేధత్రయం వేధస్తు స్వాత్మనా సచ్చిదానన్దస్ఫురణరూపపరిపూర్ణపరాహన్తాత్మనా శిష్యాత్మనః సఙ్కుచితరూపస్య ఏకీకరణతః పూర్వోక్త-

---

రక్తచన్దనపఙ్కేన లిఖిత్వా ప్రథమం శివే।

లోహైర్విరచితే పట్టే ఫలకాయాం శిలాతలే॥౫౧॥

భూమౌ వా సుసమే శుద్ధే లోష్టాఙ్గారవివర్జితే।

దేవీమావాహ్య తత్రైవ పూజయేచ్ఛక్తిభిర్యుతామ్॥౫౨॥

దినం దినత్రయం సప్తవాసరం సప్తమేవ వా।
మాసం మణ్డలమిత్యేవం క్రమాదిష్టమవాప్నుయాత్॥౫౩॥

వశ్యమాకర్షణం స్తమ్భం నిగ్రహం లాభమీప్సితమ్।
అన్యచ్చ సకలన్త్విష్టమవాప్నోత్యర్చ్చనాద్భుతమ్॥౫౪॥

తదా ప్రోక్తాన్ గదాన్ సర్వాన్ జయేదన్యాని చాఖిలాన్।
సాధయేత్ ప్రథమేనైవ యన్త్రేణ యత్నతః శివే॥౫౫॥

పరాహన్తాఖ్యస్వాత్మీయకరణమ్। ఏషామేతాని త్రీణి శామ్భవాదీని నామాని తత్తత్ సిద్ధాన్తసిద్ధాని। భావనాసిద్ధిసూచకం గురోః ఇతి శేషః। యామలేత్యాదినా ఏతదుక్తం భవతి యామలరూపే వేధే శిష్యాత్మనః సమాకృష్య చాత్మనైకీకృత్య ప్రతిష్ఠాపనతో విద్ధే పునశ్చ తతద్దేహే తస్మిన్ గురుగతం జ్ఞానాదికం సకలం సంక్రమేత్। తేన గురుసమః శిష్య ఇత్యేష విశేషో భవతి ఇతరాభ్యామస్యేతి॥౫౦॥

రక్తచన్దనమిత్యాదిభిః సాధయేదిత్యన్తైః త్రయోవింశత్యా శ్లోకైర్దశభిర్యన్త్రైః వశ్యాదిప్రయోగానుపదిశతి। తత్ర రక్తచన్దనేత్యాదిభిః శివే ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః తేషు ప్రథమయన్త్రేణ సాధ్యాన్యుపదిశతి। తత్ర ప్రథమం యన్త్రమితి శేషః। లోహైర్వ్విరచితే పట్టే తత్రాపి కుచన్దనమేవ ద్రవ్యం ఫలకాశిలాతలయోరపి తదేవ। వా వికల్పే। తత్ర యన్త్రమధ్యే। శక్తిభిః నిత్యపూజావరణోక్తాదిభిః। దినమ్ ఏకమితి శేషః। మణ్డలం ప్రాగ్వత్ ఇష్టం వక్ష్యమాణవశ్యాదికం। ఈప్సితం లాభమిత్యన్వయః। అన్యత్ ప్రోక్తేభ్యః అర్చనాన్నిత్యోక్తక్రమతః। ప్రోక్తాన్ షష్ఠపటలే కామ్యప్రకరణప్రోక్తాన్ వక్ష్యప్రమాణాన్ ప్రమేహాదీంశ్చ। అన్యాని చాఖిలాన్ అఖిలాన్ అన్యానీతి సామానాధికరణ్యమాగమత్వాదర్థానీతి శేషః। శివే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౫౫॥

ద్వితీయం దరదే కృత్వా ప్రోక్తేషూచ్చం గతే రవౌ।
పూజయేత్ ప్రోక్తకాలేన ఫలాన్యుక్తాన్యవాప్నుయాత్॥౫౬॥

విలిఖ్య రాజతే పట్టే జపిత్వా దినశః స్పృశన్।
సహస్రవారం తన్నిత్యావిద్యాం తద్వాసితామ్బుభిః॥౫౭॥

స్నానం పానం పాకజాతం కుర్యాదుక్తదినం తతః।
ప్రమేహైస్త్రివిధైర్ఘోరమూత్రకృచ్ఛ్రైః సుదారుణైః॥౫౮॥

అశ్మరీమూత్రపాల్యాదిగేగైర్ముక్తః సుఖీ భవేత్।
జీవేచ్చ సుచిరం భూమౌ నీరోగః ఖస్థమానసః॥౫౯॥

తృతీయం గైరికైః కృత్వా వైరినక్షత్రవృక్షజే।
తలే భూమౌ తతః స్వాత్వా తత్రాగ్నిం జ్వాలయేత్ సదా॥౬౦॥

ప్రోక్తైస్తైర్వాసరైర్వైరీ దాహజ్వరగదాదిభిః।
తచ్ఛోత్క్షిప్య సలిలే న ప్రక్షి పేచ్చేద్వినశ్యతి॥౬౧॥

ద్వితీయమిత్యాదిభిర్మానస ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్ద్వితీయయన్త్రసాధ్యాన్యుపదిశతి। తత్ర ద్వితీయం యన్త్రం। ప్రోక్తేషు ప్రథమయన్త్రప్రోక్తలోహాదిషు తేష్వపి దరదమేవ ద్రవ్యమ్।

ఉచ్చం గతే ఉచ్చరాశిభూతమేషస్థే ఆదిత్యే చైత్రమాస ఇత్యర్థః। తత్రాపి ఉచ్చకాలే పూజయేద్దేవీం నిత్యపూజాక్రమత ఇతి శేషః। ప్రోక్తకాలేన దినాదితః। ఉక్తాని వశ్యాదీని। విలిఖ్య ద్వితీయం యన్త్రం తత్రాపి ఇదమేవ ద్రవ్యం స్పృశన్ యన్త్రం। నిత్యావిద్యాం జ్వాలామాలినీవిద్యాం। తద్వాసితామ్బుభిః యన్త్రోషితజలైః। పాకజాతం అన్నాది। ఉక్తదినమ్—అత్యన్తసంయోగే ద్వితీయా ప్రాగ్వద్దినాని। త్రివిధైర్దోషత్రయానుబన్ధాత్। మూత్రపాలీతి తత్రత్యాకారమేహవారికో రోగవిశేషః। స్వస్థమానసః ఆధిరాహిత్యాత్॥౫౮॥

తృతీయమిత్యాదినా వినశ్యతీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన తృతీయయన్త్రప్రయోగేణ వైరినిగ్రహముపదిశతి। తత్ర తృతీయం యన్త్ర। తలే ఫలకాయామిత్యర్థః। తత్ర యన్త్రఖననప్రదేశే। ప్రోక్తైర్దినాదిభిః। తత్ యన్త్రం। సలిలే న జలాశయే వినశ్యతి తదా దాహజ్వరేణ రిపురిత్యర్థః॥౬౧॥

చతుర్థం రోచనాపఙ్కైరాలిఖ్యోక్తప్రపూజనాత్।

ప్రాప్నోతి విజయం ప్రోక్తేష్వఖిలేషు సునిశ్చితమ్॥౬౨॥

వాదేషు ద్వివిధే ద్యూతే గ్రహేష్వన్యేషు సర్వతః।

సర్వదా జయినః సర్వే భవన్త్యేతస్య వైభవాత్॥౬౩॥

పఞ్చమం కుఙ్కుమైః కృత్వా తత్ర తత్పూజనాద్దినైః।

వశే భవన్తి మనుజా దన్తినో వాజినః స్త్రియః॥౬౪॥

షష్ఠం హరిద్రయాలిఖ్య కర్పటే నామసంయుతమ్।

మన్త్రోచ్చే స్థాపయేత్ క్వాపి సువద్ధన్త్విష్టకాపుటే॥౬౫॥

శత్రోర్జిహ్వాం గతిం శేషం దివ్యం రాజ్ఞాం సముద్యమమ్।

వాదేచ్చాం సకలఞ్చాన్యదనిష్టం స్తమ్భయేద్ ధ్రువమ్॥౬౬॥

సప్తమం చన్దనైరిన్దుమిలితైరాలిఖేత్తథా।
తత్రార్చయేన్నిత్యశస్తాం సన్ధ్యాసు భవనే నిజే॥౬౭॥

చతుర్థమిత్యాదినా వైభవాదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన చతుర్థయన్త్రప్రయోగేణ ద్యూతాదిషు జయముపదిశతి। తత్ర చతుర్థం యన్త్రం। ఉక్తప్రపూజనాదిత్యుక్తిరధికరణసపరివారదేవతాదివససంఖ్యావిషయా। తత్రాధికరణాదీని ప్రథమయన్త్రప్రోక్తానీతి సమ్ప్రదాయః। ప్రోక్తేషు వక్ష్యమాణేషు వాదాదిషు గ్రహేషు పణబన్ధేషు। ఏతస్య పూజితస్య యన్త్రస్య॥౬౩॥

పఞ్చమేత్యాదినా శ్లోకేన పఞ్చమయన్త్రప్రయోగేణ మర్త్యాదివశ్యముపదిశతి। తత్ర తత్ర యన్త్రే అధికరణాదీని ప్రాగ్వత్। తత్ పూజనాన్నిత్యక్రమతః। దినైః ప్రాగ్వత్॥౬౪॥

షష్ఠమిత్యాదినా ధ్రువమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన షష్ఠయన్త్రప్రయోగేణ శత్రుస్తమ్భనముపదిశతి। తత్ర షష్ఠం యన్త్రం నామసంయుతమ్ ఏతత్ సర్వ్వయన్త్రసాధారణం। మన్దోచ్చే శనౌ తూలారాశిస్థితే తత్రాపి తదుచ్చకాల ఇతి సమ్ప్రదాయః। సుబద్ధం త్విష్టకాపుటే ఇష్టకామధ్యే యన్త్రసన్నివేశానురూపం రన్ధ్రం తదిష్టకోత్సేధార్ద్ధస్వాతమానం కృత్వా ఇష్టకాన్తరేణ శ్లక్ష్ణైర్వేష్టితయా సువద్ధయా దృఢతరమావద్ధమిత్యర్థః। దివ్యం సముద్యమమ్॥౬౬॥

సప్తమమిత్యాదినా శక్తయ ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన సప్తమయన్త్రప్రయోగేణ లక్ష్మీప్రాప్తి-

---

తద్దినైరిన్దిరా తస్య సర్వలోకాతిశాయినీ।
భవత్యేవ మహేశాని విచిత్రా యన్త్రశక్తయః॥౮౮॥

అష్టమన్త్వగురుక్షోద్రైరాలిఖేత్ ఫలకాపుటే।
పీఠే వా తత్ర తాం దేవీం గురావుచ్చం గతే దినే॥౮౯॥

తదుచ్చకాలే సురభిప్రసూనైరర్చయేత్తథా।
వాసాంసి చ విచిత్రాణి భూషణాన్యప్యవాప్నుయాత్॥౯౦॥

మృగస్వేద్రైస్తు నవమమాలిఖ్యాభ్యర్చ్య తత్ర తామ్।
తదాలిప్తో వ్రజేద్ యత్ర కుత్రాపి జనసంసది॥౯౧॥

సర్వే తం గురువద్వృద్ధా వశ్యాః స్యుర్వనితా యది।
తదిష్టసాధికా యావజ్జీవమస్యానుభావతః॥౯౨॥

విలిఖేద్దశమం ప్రోక్తద్రవ్యైః సర్వైస్తథైకశః।
యద్యత్తైరీరితం సర్వం కార్య్యమేతత్ సుసాధయేత్॥౯౩॥

ముపదిశతి। తత్ర సప్తమం యన్త్రం। తథా ప్రాగుక్తాధికరణపూజాక్రమత ఇత్యర్థః। తత్ర యన్త్రే తాం దేవీం తద్దినైః ప్రాగుక్తదినాదిభిః। మహేశానీతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౮౮॥

అష్టమమిత్యాదినా అవాప్నుయాదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేనాష్టమయన్త్రప్రయోగేణ వాసోభూషణావాప్తిముపదిశతి। తత్ర అష్టమం యన్త్రమ్। అగురుక్షోద్రైః అగురుపఙ్కైః। తత్ర

యన్త్రే గురావుచ్చం గతే వృహస్పతౌ కర్కటస్థే। తదుచ్చకాలే తద్రాశౌ నభోమధ్యం గతే। ఏవమర్కాదీనామప్యుక్తః కాలః। తథా నిత్యక్రమతః॥౭౦॥

మృగస్వేద్రైరిత్యాదినానుభావత ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన నవమయన్త్రప్రయోగేణ లోకస్త్రీవశ్యసిద్ధిముపదిశతి। తత్ర నవమం యన్త్రమాలిఖ్య ప్రాగుక్తాధికరణేషు అభ్యర్చ్య నిత్యక్రమతః తాం జ్వాలామాలినీం। తదాలిప్తో వ్రజేత్ పూజాన్తే తద్యన్త్రం మార్జ్జయిత్వా తన్మృగస్వేదాలిప్తః। సర్వే తత్రస్థా జనాః। తం సాధకం వనితా యది సాధ్యా। అస్య ప్రయోగస్య॥౭౨॥

విలిఖేదిత్యాదినా శ్లోకేన దశమయన్త్రేణ ప్రాగుక్తనవమయన్త్రవాచ్యఫలాన్యనేన ప్రాప్తుం ప్రయోగాదికముపదిశతి। తత్ర ప్రోక్తద్రవ్యైః సర్వైః ప్రథమయన్త్రప్రోక్తకుచన్దనాదిభి-

---

ప్రోక్తేషు దశసు ప్రోక్తద్రవ్యైరాలిఖ్య తేషు తు।
సంస్థాప్య కుమ్భం విధినా జపిత్వోగ్రే గ్రహే తదా॥౭౪॥

అభిషిఞ్చేత్తద్గ్రహస్య దోషస్థానగతం ఫలమ్।
న భవేచ్చ భవేదేవం వభ్యో యన్త్రేష్వశేషతః॥౭౫॥

తథా తదుచ్చే తత్పూజాం హోమమన్త్రాజ్యపాయసైః।
నివేద్యఞ్చ ప్రణమ్యార్చ్య దద్యాచ్చివత్మవాప్నుయాత్॥౭౬॥

తత్తద్గ్రహార్త్తిషు క్షిప్రం తే గ్రహాస్తత్ప్రభావతః।
ఏకాదశస్థఫలదా నిత్యశో యజనాదపి॥౭౭॥

సువర్ణే రజతే వా తద్యన్త్రేష్వన్యతమం శివే।

విలిఖ్యాభ్యర్చ్య తద్విద్యావిదే దద్యాత్ సుపూజితమ్॥౭౮॥

ర్నవమయన్త్రప్రోక్తమృగస్వేదాన్తైర్నవభిర్ద్రవ్యైః సమేతైరిత్యర్థః। ఏకశః వికల్పార్థః ఏకేనైకేన వా। తైర్నవభిర్యన్త్రైః। సర్వమధ్యే నామాక్షరవిన్యాసభేదతః। ఏతద్దశమం యన్త్రమ్॥ ౭౩॥

ప్రోక్తేష్విత్యాదినా అశేషత ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన ప్రోక్తేషు దశసు యన్త్రేషు అభిషేకవిధానాద్ గ్రహదోషశాన్తిముపదిశతి। తత్ర దశసు యన్త్రేష్వితి శేషః। విధినా అష్టత్రింశత్కలామిథునార్చనాదిపురఃసరం। జపిత్వా విద్యాం। ఉగ్రే ప్రతికూలే। తద్గ్రహస్య అశేషతః ఏవం సర్వయన్త్రేష్విత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తేషు దశసు యన్త్రేషు ప్రాగుక్తక్రమాత్ తత్తద్గ్రహే ప్రాప్తే యన్త్రే తత్తదుగ్రహప్రాతికూల్యప్రోక్తక్రమాభిషేకాత్తత్తద్గ్రహప్రాతికూల్యశాన్తిరితి॥౭౫॥

తథేత్యాదినా అపీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన ప్రోక్తేషు యన్త్రేషు ప్రాగుక్తక్రమతో నవగ్రహాణాం ప్రాతికూల్యశాన్తికరం పూజనముపదిశతి। తత్ర తదుచ్చే ప్రతికూలగ్రహోచ్చే। తత్పూజాం ప్రతికూలగ్రహపూజాం। నివేద్యం చకారేణ పాయసైరిత్యాకృష్యతే। తే ప్రతికూలాః నిత్యశో యజనాదపి కాలయజనమన్తరేణాపి। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తేషు దశసు యన్త్రేషు తత్తద్గ్రహస్య ప్రాగుక్తక్రమప్రాప్తే యన్త్రే తత్తత్కేవలప్రతికూలగ్రహోచ్చకాలే తత్కాలమన్తరేణ నిత్యశస్తద్గ్రహపూజనేన దేవీపూజామన్తరేణ తత్తన్నామమన్త్రైః అత్రాజ్యపాయసైర్హోమేన చ తన్నివేద్యేనార్ఘ్యపురఃసరేణ చ తత్తదుగ్రహాః ప్రీతాః సద్యః అనుకూలా భవన్తీతి॥ ౭౭॥

సువర్ణేత్యాదిభిర్విధానత ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్యన్త్రాఙ్కితసువర్ణపట్టాదిదానేన తత్

షోడ్ళశ ద్వాదశ నవ షట్ త్రినిష్కప్రకల్పితమ్।
నిత్యార్చకస్య నిత్యానామేకాం పూజయితుం తు వా॥౭౯॥

దద్యాట్ గన్ధాదినారర్భ్యైతం ప్రణమ్య గ్రహవిగ్రహమ్।
పశ్చిమాముఖమాసీనం తస్మై ప్రోక్తవిధానతః॥౮౦॥

విద్యాజప్తామ్బుపానేన వర్ద్ధతే కుక్షిగోఽనలః।
భుక్తే చ జఠరస్పర్శజపాదపి సునిశ్చితమ్॥౮౧॥

మేషాదిరాశిగే భానౌ మాసేషు ద్వాదశస్వపి।
ప్రోక్తేషు దశయన్త్రేషు ప్రత్యేకఞ్చ త్రివాసరమ్॥౮౨॥

పూజయేద్దేవీమబ్దేన ధనధాన్యగృహాదిభిః।
సమృద్ధో జీవతి చిరమరోగః సుమనా భువి॥౮౩॥

ఫలావాప్తిముపదిశతి। తత్ర తద్యన్త్రేషు దశస్వితి శేషః। అన్యతమం తత్తద్గ్రహద్వప్రాప్తం అభ్యర్చ్య విద్యావిదే తద్విద్యావిదే జ్వాలామాలినీవిద్యావిదే। సుపూజితం యన్త్రం షోడ్ళశద్వాదశోత్తరహీనమానమశక్తవిషయమ్। ఏకాం పూజయితుః షోళశనిత్యాసు వా బికల్పే। దద్యాదితి ద్విరుక్తిః ప్రస్తారవిస్తారార్థత్వాదదోషః। పశ్చిమాముఖం గ్రహరూపత్వాత్। తస్మై విద్యావిదే గ్రహరూపాయ। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తయన్త్రేషు తత్తద్గ్రహప్రాప్తం యన్త్రం ప్రోక్తకాలే సువర్ణాదిపట్టే వికీర్య్య తద్యన్త్రాఙ్కితం సువర్ణపట్టం విద్యయా పూజితం జ్వాలామాలినీనిత్యావిదద్యావిదం వా షోళశనిత్యావిదం వా ఏతాస్వన్యతమనిత్యావిటం వా పశ్చిమాభిముఖం మూమౌ విలిఖితేతద్యన్త్రే సంస్థాప్య గన్ధాదిభిస్తద్విద్యాభిస్తద్గ్రహరూపం ధ్యాత్వాభ్యర్చ్య తస్మై దద్యాదితి॥౮౦॥

విద్యేత్యాదినా శ్లోకేన జఠరాగ్నివృద్ధ్యుపాయముపదిశతి। తత్ర విద్యా జప్తామ్బుపానేన జ్వాలామాలిన్యాః। తత్ర జపసంఖ్యా అష్టోత్తరశతమ్॥౮౧॥

మేషాదీత్యాదినా భునీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన ప్రోక్తేషు దశసు యన్త్రేషు ఏకస్మిన్నేకస్మిన్ యన్త్రే త్రివాసరం క్రమాత్ ద్వాదశసు మాసేషు భాస్కరాదిదేవతార్చ్చనాదవాప్యాని ఫలాన్యుపదిశతి। తత్ర మేషాదిరాశిగే భానావిత్యుక్త్యా చైత్రమాసమారభ్యేతి ప్రత్యేకం త్రిత్రిబాసమ్ ఏకస్మిన్ ఏకస్మిన్ యన్త్రే త్రిదినమిత్యర్థః। ఏవం ప్రతిమాసమేకావృత్తిర్భవతి। పూజయేత్ భాస్కరసహితాం దేవీం। తత్ర భాస్కరార్చ్చనస్థానం ప్రాగ్వదితి॥౮౩॥

యద్రాశౌ యో గ్రహస్తిష్ఠత్యేకో ద్వౌ వహవోఽథవా।

తద్దినేషు తదుచ్చేషు కాలేషు చ తదర్చనాత్॥౮౪॥

తత్త్ద్గ్రహాః సుసంప్రీతాః పాలయన్త్యనిశఞ్చ తమ్।

తథా తర్పణహోమాభ్యాం జపదానాదినాపి వా॥౮౫॥

నవఖపి చ యన్త్రేషు నవగ్రహమయత్నతః।

తత్తత్ క్షోభం విలిఖ్యాన్తః పూజయేద్వైరిమర్దనే॥౮౬॥

రిపునామయుతాన్యుక్తాన్యాలిఖ్య రవిచన్ద్రయోః।

ఉపరాగే సమే భూమౌ దినశో జయమాప్నుయుః॥౮౭॥

బిద్యాక్షరౌషధానాన్తు ప్రత్యేకం కర్షమర్పితమ్।

భాణ్డే నవే పఞ్చగవ్యే ఖారిమాణే పచేచ్చ తత్॥౮౮॥

యద్రాశావిత్యాదినా అపి విత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన తేషు యన్త్రేషు సర్వగ్రహసమారాధనాత్ ఫలముపదిశతి। తత్ర అథవా వికల్పే దినేషు తత్తద్రాశితత్తద్గ్రహావస్థానదినేషు తత్తద్ద్వారేష్విత్యర్థః। తదుచ్చేషు కాలేషు ప్రాగుక్తేషు। తదర్చనాత్ తత్తద్యన్త్రేషు తత్తద్గ్రహైః సమం దేవతార్చనాత్। అస్మిన్ ప్రకరణే సర్వగ్రహార్చనేషు మూలదేవతాయా సార్ధం పూజనమ్। తమ్ ఉపాసకం జపదానాదినా పూర్వోక్తక్రమతః। దానం సువర్ణపట్టస్య యన్త్రాఙ్కితస్య॥౮౫॥

నవస్విత్యాదినా ఆప్నుయురిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన ప్రోక్తేషు ద్వితీయాదినవయన్త్రేషు ప్రాగ్వద్గ్రహపూజయా శత్రుమర్ద్దనముపదిశతి। తత్ర తత్తత్ క్షోభం విలిఖ్యాన్తః సాధ్యస్య శత్రోః ప్రతికూలం గ్రహం కర్ణికాస్థానే దేవదత్తమ్ ఆదిత్యః క్షోభయత్విత్యాది। వైరిమర్ధనప్రయోగే ఉపరాగే గ్రహణే రవిచన్ద్రయోరిత్యన్వయః। ఆప్నుయుః శత్రవః॥౮౭॥

విద్యేత్యాదిభిర్విభఙ్కమిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః సర్వవిద్యాక్షరౌషధభస్మసాధనతద్వినియోగాదికముపదిశతి। తత్ర కర్షం నిష్కత్రయమ్ ఏతన్మానమపునరుక్తానాం విద్యాక్షరౌషధానాం పునరుక్తానాన్తు ప్రాగ్వత్తదాప్తసంఖ్యాగుణితాః। భాణ్డే నవే తత్ ఔషధం విద్యయా సంస్కృతే తన్మూలవిద్యయా సంస్కృతే తదుదరోత్థితే భాణ్డోదరోత్థితే వహ్నౌ హుత్వా సహస్రవారాదహీనం। తత్ర భస్మని। తత్ర భస్మగతే యన్త్రే। దేవీం తాం తథా నిత్యాక్రమతః అర్చయేత్। తద్భస్మ సర్వాభిః షోడశనిత్యాభిః। తద్గృహే భస్మాధిష్ఠితే శ్రీఖణ్డాద్యైః చన్దనకుఙ్కుమాద్యైః। ఏతదుక్తం భవతి నవే భాణ్డే ఖారిమాణం పఞ్చగవ్యం సర్వం సమాంశం తత్తదుపాస్యమన్త్రవిద్యాదిభిర్నిక్షిప్య తత్ర సర్వమన్త్రవిద్యాపునరుక్తాక్షరౌషధాని తత్తద్విద్యాజపసహితం ప్రోక్తమానతో నిక్షిప్య తత్తద్విద్యా సంస్కృతే వహ్నౌ

విద్యయా సంస్కృతే వహ్నౌ తతస్తదుదరోత్థితే।

ఘృతేన విద్యయా హుత్వా తద్భస్మాదాయ తత్ర వై॥౮౯॥

యన్త్రాణి దశ నిష్పాద్య తత్ర దేవీం యజేత్తథా।
తతస్తద్భస్మ సంగృహ్య నిదధ్యాద్దినశోఽర్చయేత్॥౯౦॥

తద్భస్మ సర్వరక్షాకృత్ సర్వాభిరపి సాధయేత్।
గదచోరగ్రహారిష్టక్లేశా న స్యుశ్చ తద్గృహే॥౯౧॥

నిత్యశో ధారణం దేహే శ్రీకణ్ఠాద్యైర్విలేపనమ్।
భక్షణం సర్వకృత్యాది దురితార్త్తివిభఞ్జకమ్॥౯౨॥

వహ్న్యక్షరేషు దశసు వ్యఞ్జనైః సప్తభిః పృథక్।
స్వరత్రయం క్రమాద్ యుఞ్జ్యాత్తేన తాన్యేకవింశతిః॥౯౩॥

త్రికోణద్వయమాలిఖ్య వాహ్యాభ్యన్తరయోగతః।
తదన్తర్వృత్తమధ్యస్థం షడ్రస్రఞ్చ విధాయ తు॥౯౪॥

దృఢ్పిహితభాణ్డముఖం పాచ్య తతస్తద్భాణ్డోదరప్రోక్తే వహ్నౌ తత్తద్విద్యయా సహస్రవారాదహీనం హుత్వా పశ్చాత్తద్భస్మాదాయ తదను అస్పృష్టభూతలమాకాశ ఏవ గోమయం గృహీత్వా తేన తద్భస్మ విలోడ్య పిణ్డీకృత్య సంశోష్య సకరీషం దగ్ధ్వా పశ్చాత్తత్రౌషధసహితం పిణ్డభస్మాదాయ పటలోక్ఞ్రితే తస్మింస్తస్యా దశయన్త్రాణి నిష్పాద్య అన్యాసాం తత్తన్నిత్యసపర్యాయన్త్రాణి నిష్పాద్య తత్ర తత్తద్దేవతామావాహ్య నిత్యక్రమతోఽభ్యర్చ్య సహస్రవారం జప్త్వా తద్భస్మ సముద్రకే నిధాయ ప్రతిదినం తత్తద్విద్యయా పుష్పాఞ్జలిం విధాయ ప్రోక్తవిధానతః ప్రోక్తఫలసిద్ధిరితి॥౨౨॥

వహ్న్యక్షరేష్విత్యాదిభిరితీత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకైః పఞ్చభూతప్రోక్తాగ్న్యాక్షరదశకస్యాన్యోన్యమేలితజనితసంఖ్యాక్షరైరేక- వింశతియన్త్రాణి త్రైర్జ్వరాగ్నివృద్ధిప్రయోగాదికముపదిశతి। తత్ర వహ్న్యక్షరేషు పఞ్చభూతాక్షరాణాం మధ్యే ఇత్యర్థః। తాని ఈకారాదిక్షకారాన్తాని దశ। సప్తభిః ఆదిగతస్వరత్రయరహితైః ఖకారాదివర్గద్వితీయరేఫక్షాక్షరైః। పృథక్ ప్రతి వ్యఞ్జనం। స్వరత్రయం ఇ ఈ ఐ ఇతి తదాదిభూతమక్షరత్రయం। తాని స్వరత్రయసహితాని వ్యఞ్జనాని తద్రూపాణి యథా ఖిఀ ఖీఀ ఖైఀ ఇత్యాదీని క్షిఀ క్షీఀ క్షైఀ ఇత్యన్తాని। తదన్తః త్రికోణద్వయాన్తః। నామ్నా సహ ఇతి శేషః సాధ్యాదీనా-

---

నామ్నాద్యం బిలిఖేన్మధ్యే షట్కోణేషు చ షట్ క్రమాత్।

విలిఖేదగ్రమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యేన పార్వతి॥౯౫॥

త్రికోణాన్తరతో లిఖ్య చతుర్దశ తథా క్రమాత్।

శిష్టే సాధ్యాక్షరన్త్వగ్రే లిఖేత్ పఞ్చదశఖపి॥౯౬॥

క్రమేణ మధ్యే త్వన్యేషాం నివేశాదేకవింశతి।

భవన్తి యన్త్రాణి తథా తైః కుక్ష్యగ్నిః ప్రవర్త్తతే॥౭॥

త్రికోణాకారకే పట్టే తామ్రే తాని విలిఖ్య వై।

స్పృశన్ విద్యాం జపేల్లక్షం తద్వర్ణకృతసమ్పుటమ్॥౯౮॥

మితి। ఆద్యం ఖ్ం ఇత్యక్షరం స్వరత్రయయుక్తేషు ఏకవింశతిసంఖ్యేషు ఆగ్నేయవ్యఞ్జనాక్షరేషు ఆద్యం। క్రమాత్ ఏకస్మిన్నేకస్మిన్నేకైకక్రమాత్। పార్వ్వతీతి సమ్బుద్ధిః। చతుర్దశ తథా క్రమాత్ స్వస్య వామపార్శ్వే అధరాది ఊర్ధ్వాన్తశ్చైకైకం పఞ్చకం దక్షిణపార్శ్వ ఊర్ధ్వాద్యధరాన్తం పఞ్చకమగ్రే దక్షిణాదివామాన్తఞ్చతుష్టయం తదన్తే పఞ్చదశమస్థానే సాధకాదిత్రయం వా (చ) లిఖేత్। పఞ్చదశస్వపి వింశతియన్త్రేషు పఞ్చదశస్థానేష్విత్యర్థః। అన్యేషాం ద్వితీయాదీనామక్షరాణాం। త్రైరేకవింశతిభిః। త్రికోణాకారకే పట్టే కుక్ష్యగ్నివర్ద్ధనప్రయోగార్థమేకవింశతియోగ్యాధికరణరూపే ఇత్యర్థః। తాని యన్త్రాణి। తద్వర్ణకృతసమ్పుటం ప్రాగుక్తైకవింశత్యక్షరాణి విద్యాయా ఆద్యన్తయోరనులోమరూపేణ యోజయిత్వా జపేదిత్యర్థః। తద్యన్త్రపట్టం జపపూజితం ఉక్తరూపయా విద్యయా। పాకః ప్రాగ్వదన్నాదిభిర్భవతి ప్రదీప్తిరిత్యత్రాన్వయః। ప్రాగ్జన్మాఘక్షయేణ పూర్వజన్మపాపనాశాత్ అభిషేకాదికృతాత్। జాయతే ప్రదీప్తిర్జాయతే ఇతి నిగమనరూపం। నిత్యానామిత్యుక్త్యా ఏష ప్రయోగః సర్వ్వసాధారణ ఇత్యర్థః। ఇతి ప్రోక్తా ఇతి శేషః। ఏకవింశతియన్త్రవిరచనాప్రయోగక్రమో యథా పఞ్చభూతాక్షరేషు వహ్న్యక్షరాణి అన్యోన్యసమ్మేలనజనితైకవింశతిసంఖ్యాని। ప్రోక్తరూపాణ్యక్షరాణి త్రికోణాకారకే తామ్రపట్టే వాహ్యాభ్యన్తరయోగాత్ సమత్రిరేఖం త్రికోణద్వయం ప్రాగగ్రమాలిఖ్య తదన్తర్వ్వృత్తమన్తర్గత త్రికోణరేఖాత్రయస్పృష్టాస్పృష్టం విధాయ తదన్తః ప్రాగుక్తమానేన షట్కోణం విధాయ తత్ర లిఖేత్ యథా సర్వమధ్యే ఆద్యాక్షరం నామగర్భం సమాలిఖ్య తద్వహిః షట్సు కోణేషు అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన షడక్షరాణ్యాలిఖ్య తద్వహిస్త్రికోణ-

---

సతోయభాణ్డే దినశో నిక్షిపేజ్జపపూజితమ్।

తత్తోయేనాన్నపాకాభిషేకతో భవతి ధ్రువమ్॥౯౯॥

ప్రదీప్తిర్జఠరాగ్నేస్తు ప్రాగ్జన్మాఘక్షయేన వై।

జాయతే పరమేశాని నిత్యానాం వైభవాదితి॥౧౦౦॥

శ్రోత్రతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।

అస్యా నిష్పాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్ కృతమ్॥౧౦౧॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రే శ్రీకాదిమతే

వింశతిపటలమ్।

ద్వయాన్తరాలవీథ్యాం స్వస్య వామపార్శ్వాధోభాగమారభ్య తదూర్ధ్వభాగాన్తపఞ్చకం దక్షిణపార్శ్వోర్ధ్వభాగాదితదధోభాగాన్తపఞ్చకం అగ్రే దక్షిణపార్శ్వాది వామపార్శ్వాన్తం చతుష్టయం తత్ర తదన్త్యే పఞ్చదశమస్థానే సాధ్యాక్షరమ్। ఏవం సాధ్యాక్షరాన్తాని శిష్టాని చతుర్ద్వశాక్షరాఖ్యాలిఖ్య ఏవం సమ్భూయైకవింశత్యక్షరాణి లిఖేత్। ఏతత్ ప్రథమం యన్త్రమ్। అస్మిన్నేవ యన్త్రే సర్వమధ్యే ద్వితీయాదీనాం వింశాక్షరాణాం నివేశాదితరేషాం మధ్యే మధ్యలిఖితాక్షరోపరితనాదీనాం తత్తత్పూర్వపూర్వాక్షరాన్తానాం వింశత్యక్షరాణాం వహిః ప్రాగుక్తక్రమనివేశనాచ్చ పూర్వోక్తేన యన్త్రేణ సార్ద్ధమేకవింశతియన్త్రాణి సమ్భవన్తి। ఏష్వన్యతమం యన్త్రం విద్యయా తద్వర్ణపుటితయా సప్రాణప్రతిష్ఠం లక్షవారజప్తపూజితం దినశః శతవారాదహీనం విద్యయా తద్వర్ణపుటితయాభిజప్తపూజితం తోయభాణ్డే నిక్షిప్య తైర్జలైః కృతాః పానపాకాభిషేకాః అస్య చిరన్తనపాపాని నాశయిత్వా జఠరాగ్నివృద్ధికరాణి భవన్తీతి ॥౧౦౦॥

ఇతి శ్రీషోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసార-

సింహరాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం మనోరమాఖ్యాయాం

వ్యాఖ్యాయాం జ్వాలామాలినో-నిత్యావిద్యావిధానప్రకాశనపరం

వింశతితమం పటలం పరిపూర్ణంపరామృష్టమ్ ॥౨౦॥

గ్రన్థసంఖ్యాః—

యన్త్రాణి వింశే పటలే ద్వాతింశద్వ్యక్రియా కృతా।
అధ్యర్ధ్వపాదరహితం త్రిశతం గ్రన్థసంఖ్యయా॥

ఏకవింశపటలమ్।

అథ షోఢశనిత్యాసు యా చిత్రా షోడ్ఃశీ శివే।
ప్రోక్తా తత్కల్పమధునా శృణు సర్వార్థసిద్ధిదమ్॥౧॥

విద్యా ప్రాగేవ కథితా తదఙ్గన్యాససంయుతమ్।
ధ్యానం శక్తీః పూజనఞ్చ సాధనం తత్ఫలాని చ॥౨॥

హోమతర్పణయన్త్రార్చ్చభావనాః కథయామి తే।
ఉపాయైః పఞ్చభిస్తైస్తైః సాధయేదఖిలేప్సితమ్॥3॥

విద్యాద్యవాయునా కుర్యాద్దీర్ఘస్వరయుజా క్రమాత్।
షడఙ్గాని యథాపూర్వం మాతృకాం విద్యయా న్యసేత్॥౪॥

పూర్వస్మిన్ వింశే పటలే పఞ్చదశ్యా జ్వాలామాలినీనిత్యావిద్యాయా విధానముపదిశ్యానన్తరం షోడశ్యాశ్చిత్రానిత్యావిద్యాయా విధానముపదిశతి అథ షోడ్శేత్యాదినా అగ్రణీరిత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణైకవింశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడ్శేత్యాదిభిరీప్సితమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః పటలార్థానుపదిశతి। తత్ర శివే ఇతి సమ్బుద్ధిః। తత్కల్పం తద్విధానం। ప్రాగేవ తృతీయపటలే। శక్తీః ఆవరణస్థాః। సాధనం పురశ్చరణం। తత్ఫలాని సిద్ధవిద్యస్య ఫలాని। ఏతైర్హోమాదిభిః॥౩॥

విద్యేత్యాదినా శ్లోకేన షడఙ్గన్యాసోపదేశం మాతృకాన్యాసాతిదేశఞ్చ కరోతి। తత్ర విద్యాద్యవాయునా విద్యాదిభూతచకారేణ। దీర్ఘస్వరయుజా ప్రాగ్వత్। చాం చీం ఇత్యాదిరూపేణ। యథాపూర్వ్వమ్ ఏతత్ కాకాక్షివత్ అర్థవశాత్ పూర్వాపరయోరన్వేతి తేన పూర్వత్రాన్వయే జాతే సహితం న్యసేదిత్యర్థః పరత్రాన్వయే తత్తత్ స్థానేషు ప్రాగుక్తేషు న్యసేచ్చేత్యర్థః విద్యయా ప్రాగుక్తన్యాసక్రమాతిదేశేనైకైకేనాక్షరేణాన్తే యుతామితి శేషః। న్యసేత్ కులసున్దరీపటలోక్తక్రమాదిత్యర్థః॥౪॥

ఉద్యదాదిత్యవిమ్బాభాం నవరత్నవిభూషితామ్।
నవరత్నకిరీటాఞ్చ చిత్రపట్టాంశుకోజ్జ్వలామ్॥౫॥

చతుర్భుజాం త్రినయనాం శుచిస్మితలసన్ముఖీమ్।
సర్వానన్దమయీం నిత్యాం సమస్తేప్సితదాయినీమ్॥౬॥

చతుర్భుజాం భుజైః పాశమఙ్కుశం వరదాభయే।
దధానాం మఙ్గలాపద్మకర్ణికానవయోనిగామ్॥౭॥

తచ్ఛక్తిభిస్తు తచ్చక్రే తథైవార్చ్చనమీరితమ్।
నవయోనావష్టవర్గయుతా బ్రాహ్మ్యాదికా యజేత్॥౮॥

ఉద్యదిత్యాదిభిర్నవయోనిగామిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః సవిశేషనిత్యసపర్యామణ్డలాతిదేశగర్భే దేవ్యా నిత్యసపర్యా- ధ్యానముపదిశతి। తత్ర చిత్రపట్టాంశుకోజ్జ్వలాం చిత్రపట్టాంశుకపరీధానామిత్యర్థః। సర్వానన్దమయీం ఆనన్దరూపవిగ్రహవతీం। చతుర్భుజామితి పునరుక్తిరాయుధధారణప్రస్తావార్థత్వాదభ్యుపగన్తవ్యా। అత్రాయుధక్రమ ఊర్ధ్వాదివామదక్షిణక్రమేణ। మఙ్గలాపద్మకర్ణికానవయోనిగాం సర్వమఙ్గలానిత్యానిత్యపూజాచక్రాదస్యాధిక్యం కర్ణికామధ్యగతనవయోన్యేవ। ఏతదుక్తం భవతి తత్రోక్తం చతుర్ద్వారసహితం చతురస్రద్వయం తదన్తః ద్వాత్రింశద్దలం పద్మం తదన్త షోడ఼శదలం పద్మం తదన్తరష్టదలం పద్మం తత్కర్ణికాయాం నవయోనిం ప్రోక్తమానేన కుర్యాదితి॥౭॥

తచ్ఛక్తిభిరిత్యాదినా అన్తికే ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన దేవ్యా నిత్యసపర్యాక్రమం షడ఼ావరణముపదిశతి। తత్ర తచ్ఛక్తిభిః సర్వమఙ్గలావరణచతుష్టయశక్తిభిః। తథైవ అభ్యన్తరాద్ వాహ్యనిర్గమనక్రమేణాష్టవర్గయుతాః అకచటతపయశాదివర్గాష్టకపూర్వాః। తేన బ్రాహ్మ్యణాదీనాం ద్విరర్చనమాయాతం। పరితః మధ్యత్రికోణాద్వహిరిత్యర్థః। తద్భుజాన్తికే దక్షిణాధరభుజాది వామాధరభుజాన్తం ప్రాదక్షిణ్యేనేత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి పూర్వోక్తసర్వమధ్యకర్ణికాగ- తనవయోనిమధ్యవిశిష్టే సర్వమఙ్గలానిత్యపూజాచక్రే సర్వమధ్యే చిత్రానిత్యామావాహ్యోపచారైరభ్యర్చ్య తత్పృష్ఠభాగే ప్రాగుక్తాన్తరాలే నవనాథపంక్తిం ప్రాగ్వత్త్రిత్రిక్రమతోఽభ్యర్చ్య సర్వమధ్యయోని కోణేషు తదిచ్ఛాజ్ఞానక్రియా శక్తీస్తద్వహిర్దేవ్యాస్తత్తద్భుజాన్తికే దక్షిణాధరాది వామాధరాన్తం ప్రాదక్షిణ్యాత్తదాయుధాన్యభ్యర్చ్య తద్వరిష్టసు కోణేషు అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన వర్గోపేతా బ్రాహ్మ్యదీర-

---

ఇచ్ఛాజ్ఞానక్రియాశక్తీరర్చయేన్మధ్యకోణతః।

హేతౌశ్చ పరితో దేవ్యాః పూజయేత్తద్భుజాన్తికే॥౮॥

సర్వాసామపి నిత్యానాం నాథాన్ దేవ్యాస్తు పశ్చిమే।
పూజయేత్తత్తదాకారాంస్తత్తన్మన్త్రైర్యథావిధి॥౧౦॥

గురుమణ్డలపూజాది సాధారణముదీరితమ్।
సర్వాసామపి నిత్యానాం యదాద్యాస్యన్దజా ఇమాః॥౧౧॥

సాధనఞ్చ తథా ప్రోక్తం తదఙ్గహవనన్తథా।
ఏవం సంసాధితా విద్యా వినియోగాయ కల్పతే॥౧౨॥

భ్యర్చ్య తద్వహిస్తద్వదష్టపత్రేషు సర్వ్వమఙ్గలాపటలోక్తా భద్రాద్యష్టశక్తీరభ్యరర్చ్య తద్వహిస్తద్వత్ షోడ఼శపత్రేషు తత్రోక్తాః కలాద్యాః షోడ఼శశక్తీరభ్యర్చ్య తద్వహిస్తద్వద్ద్వాత్రింశద్దలేషు తత్రోక్తాః కామిన్యాదిద్వాత్రింశచ్ఛక్తీః సమభ్యర్వ్య తద్వహిశ్చతురస్రే ప్రాగ్వత్తత్రోక్తాః పశ్చిమద్వారాద్ర్బాహ్మ్యాదీః పూర్వ్వద్వారాదిర్న్దాదికా ఆగ్నేయాద నన్తాదికాశ్చ పూజయేదితి। తత్ర వలిద్వయం పూజాసమాప్త్యాది ప్రాగ్వత్॥౯॥

సర్వ్వాసామిత్యాదినా ఇమా ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన సర్వాసాం నిత్యానాం సాధారణం నవనాథార్చనోపదేశం తత్తన్మణ్డలాదిషు ప్రతిపర్వ్వ తదర్చనాతిదేశం చ కారోతి। తత్ర తత్తదాకారాన్మధ్యమధ్యదేవీసదృశరూపాదికాన్। తత్తన్మన్త్రైః [౭త్రి] ద్వితీయపటలోక్తైః। యథావిధి త్రిత్రిక్రమపంక్తితః। ఆద్యాస్యన్దజాః శ్రద్యాయాః లలితాయాః స్వేచ్ఛోల్లాసరూపత్వాత్। ఆసాం సర్వ్వగురుమణ్డల సపర్యాదికం తత్ సమానమేవేత్యర్థః॥౧౧॥

సాధనమిత్యాదినా శ్లోకేన పురశ్చరణముపదిశతి। తత్ర తథా యథా లలితాయాః। తదఙ్గహవనం సాధనాఙ్గో హోమః। తథా ప్రాగ్వత్తేనాక్షరత్రిలక్షం కృతయుగే ద్వాదశలక్షం జపం దశాంశమన్నాజ్యాదిభిర్హోమఞ్చ కుర్యాదిత్యర్థః॥౧౨॥

కామ్యహోమవిధిం వక్ష్యే శృణు సర్వార్థదాయకమ్।
యేనాతిమన్దభాగ్యోఽపి శ్రీమాన్ భోక్తా సుఖీ భవేత్॥౧౩॥

మధురత్రయసంసిక్తైరరుణైరమ్బుజైః శ్రియమ్।
ప్రాప్నోతి మణ్డలాద్ధోమాత్ సితైస్తైశ్చ మహాయశః॥౧౪॥

క్షౌద్రాక్తైరుత్పలైరక్తైర్హవనాత్ ప్రోక్తకాలతః।
సువర్ణం సమవాప్నోతి నిధిం వా చ సుధాన్తు వా॥౧౫॥

క్షీరాక్తైః కైరవైర్హోమాత్ ప్రోక్తకాలమవాప్నుయాత్।
ధాన్యాని వివిధాన్యాశు సుభగః స భవేన్నరః॥౧౬॥

ఆజ్యాక్తైరుత్పలైర్హోమాద్వాఞ్ఛితం సమవాప్నుయాత్।
తదక్తైరపి కహ్లారైర్హవనాద్రాజవల్లభః॥౧౭॥

పలాశపుష్పైస్త్రిస్వాదుయుక్తైస్తత్కాలహోమతః।
చతుర్విధన్తు పాణ్డిత్యం భవత్యేవ న సంశయః॥౧౮॥

లాజైస్త్రిమధురోపేతైస్తత్కాలహవనేన వై।

కన్యకాం లభతే యత్నాత్ సమస్తగుణసంయుతామ్॥౧౯॥

నాలికేలఫలక్షోదం ససితం సగుడం̐స్తు వా।

క్షౌద్రాక్తం జుహుయాత్తద్వదయత్నాద్ధనదీపమః॥౨౦॥

కామ్యహోమమిత్యాదిభిశ్చేతన ఇత్యన్తైః సప్తదశభిః శ్లోకైర్నానా హోమద్రవ్యైస్త్రింశత్సంఖ్యాన్ మఙ్గలరూపాన్ హోమవిధీను- పదిశతి। తత్ర యేన విధినా। త్రైరమ్బుజైరుత్పలైః। రక్తైరక్తకుముదైరిత్యర్థః। కైరవైః సితైరితి శేషః। ఉత్పలైర్నీలోత్పలైః। తదక్తైరాజ్యాక్తైశ్చతుర్విధం ప్రాగ్వద్వాదిత్వకవిత్వవక్తృత్వజ్ఞాతృత్వతః। లభతే యత్నాదయత్నాదితి పదచ్ఛేదః। ససితం ఖణ్డశర్కరామిలితం। వా వికల్పే। తద్వదితి చ వికల్పార్థే తథైవ ధనదోపమ ఇత్యర్థః। తద్వత్ ప్రాగ్వదన్నాజ్యతిలతణ్డులసర్వారుణపుష్పవన్ధూకపుష్పహోమాద్ధనదోపమో భవతీత్యర్థః। సితరక్తైః పుష్పైః। గుడుచ్యాః ప్రాగ్వ-

---

తథైవాన్నాజ్యహోమేన సతణ్డులతిలైరపి।

ప్రసూనైరరుణైస్తద్వత్తథా వన్ధూకసమ్భవైః॥౨౧॥

సితైః ప్రసూనైర్వాక్సిద్ధిం హవనాత్ సమవాప్నుయాత్।

సితరక్తైస్తు మిలితైరాయురారోగ్యమాప్నుయాత్॥౨౨॥

దూర్వాత్రికైస్త్రిమధ్వక్తైర్హవనాత్తు జయేద్ గదాన్।

తథా గుడూచ్యా హోమేన పాయసేన తిలేన వా॥౨౩॥

శ్రీఖణ్డపఙ్కకర్పూరమిలితైః శతపత్రకైః।
హవనాచ్ఛ్రియమాప్నోతి సా తదన్వయగా భవేత్॥౨౪॥

కుఙ్కుమం హిమతోయేన పిష్ట్వా కర్పూరసంయుతమ్।
తత్పఙ్కమర్దితైర్హోమాత్ కహ్లారైర్వికచైః శుభైః॥౨౫॥

రాజకల్పః శ్రియా భూయాజ్జీవేద్వర్షశతం భువి।
నిఃసపత్నో నిరాతఙ్కో నిర్ద్వన్ద్వో నిర్మలాశయః॥౨౬॥

ఇక్షుకాణ్డస్య సకలైర్హవనాద్వస్త్రమాప్నుయాత్।
తథైవ కరవీరోత్థైః ప్రసూనైరరుణైః సితైః॥౨౭॥

క్షౌద్రాక్తైః పాటలీపుష్పైర్హవనాద్వశయేద్వధూః।
తథైవ చమ్పకైర్హోమాద్రూపాజీవా వశం నయేత్॥౨౮॥

సరూపవత్సాసితగోః క్షీరాక్తసిత హోమతః।
లభతేఽనుపమాం లక్ష్మీమపి పాపిష్ఠచేతనః॥౨౯॥

దమృతాలతయా చకారేణ గదాఙ్గయేదిత్యాకృష్యతే। శ్రీఖణ్డం చన్దనం। శతపత్రకైః తన్నామ గురుముఖాదవగన్తవ్యం। సా లక్ష్మీః తదన్వయగా శాన్తాం శ్రియమవాప్నోతీర్థః। శుభైః ఘుణక్షతాదిరహితః అఖణ్డితైః। నిర్ద్వన్ద్వః నిరుపమః। తథైవ వస్త్రమాప్నుయాదిత్యర్థః।

రూపాజీవాః వేశ్యాః। సిత హోమతః శర్కరా హోమతః। పాపిష్ఠచేతనః అవివేకీ తస్య లక్ష్మీ దుష్ప్రాపత్వాత్॥౨౯॥

సౌవీరాక్తైస్తు కార్పాసవీజైస్తత్కాల హోమతః।
అర్ద్వేన్దుకుణ్డే నియతం విద్విష్టా రిపవోఽమ్బికే॥౩౦॥

అరిష్టపత్రై స్తద్వీజైస్తత్తైలాక్తైస్తథా హుతైః।
మృత్యువీజైర్నిమ్బతైలసిక్తైర్హోమాత్తు దన్తినః॥౩౧॥

రాగాక్తైస్తురగాస్తద్వత్తత్పఞ్చాఙ్గైర్హుతై ర్ధ్రువమ్।
అక్షవీజైస్తు తైలాక్తైర్హోమః సర్వవినాశవాన్॥౩౨॥

కరఞ్జవీజైస్తత్సిక్తైర్హోమాద్వైరివినాశనః।
తథైవాక్షతరుద్భూతపఞ్చాఙ్గహవనాదపి॥౩౩॥

నిమ్బతైలాప్లుతైరక్షద్రుమవీజైస్తు హోమతః।
తద్దినే స్యాదపస్మారో వైరో భవతి నిశ్చితమ్॥౩౪॥

అరాతేర్జన్మనక్షత్రవృక్షైశ్చ న గతైస్తలే।
తద్యోనిపిశితైస్తైశ్చ హవనం మృత్యుకృద్రిపోః॥౩౫॥

యక్షాక్షవీజైః సర్షపతైలాక్తైర్హవనాత్తథా।
జాయన్తే వేరిణః కుష్ఠరోగా దేహవిలాపకాః॥౩౬॥

మరీచైః సర్షపైర్హోమాత్తైలాక్తైర్మధ్యరాత్రకే।

దాహజ్వరేణ గ్రస్తః స్యాదరాతిస్తద్ధినైర్ధ్రువమ్ ॥౩౭॥

సౌవీరేత్యాదిర్ధ్రువమిత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకైర్నవసంఖ్యం నిగ్రహహోమముపదిశతి। తత్ర అర్ద్ధేన్దుకుణ్డే వక్ష్యమాణే। తద్వీజైః అరిష్టవీజైః। తత్తైలాక్తైర్నిమ్బతైలాక్తైః। తథా విద్విష్టో భవన్తీత్యర్థః। తద్వద్యద్వత్ దన్తినః। తత్పఞ్చాఙ్గైః మృత్యుపఞ్చాఙ్గైః। తదక్తైర్నిమ్బతైలాక్తైః। సర్వవినాశవాన్ సర్వజన్తువినాశకరః। తత్సిక్తైర్నిమ్బతైలాక్తైః। తద్ధినైర్మణ్డలాదిభిః। తద్యోనిపిశితైః శత్రునక్షత్రయోనిమాంసైః। తైశ్చ నక్షత్రవృక్షైః। యక్షాక్షవీజాని గురుముఖాదవగన్తవ్యాని। తైలాక్తైస్తిలసమ్భవతైలార్క్ద్రం ॥౩౭॥

ఏవం నిగ్రహహోమేషు స్వరక్షాయై తథాన్వహమ్।

స్నిగ్ధైః సమ్ప్రాప్తసద్విద్యైర్జపహోమాది కారయేత్ ॥౩౮॥

మృత్యుఞ్జయేన వా తద్వత్ ప్రయోగస్థాభిరేవ చ।

విద్యాభిరన్యథా సిద్ధం మన్త్రమప్యాశు నాశయేత్ ॥౩౯॥

ప్రాగుక్తానాన్తు కుర్వీత నిగ్రహం స్వస్య రోషతః।

విత్తాశయా వా న కదాప్యాచరేద్భూతికాముకః ॥౪౦॥

నిత్యక్లిన్నావిధౌ ప్రోక్తైస్తర్పణైస్తాని సాధయేత్।

అనయా విద్యయా కర్మాణ్యశేషాణి మహేశ్వరి ॥౪౧॥

అథ యన్త్రాణి వక్ష్యామి నానాభీష్టప్రదాని వై।
యైః సర్వ్వే సర్వ్వదా సర్వ్వం సమీహితమవాప్నుయుః ॥౪౨॥

స్వరయుక్తలిమిత్రవాతగర్భాం విద్యాం సమాలిఖేత్।
సర్వ్వత్రోక్తేషు విధివత్ స్థానేషు పరమేశ్వరి ॥౪౩॥

ఏవమిత్యాదినా నాశయేదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేనాభిచారకర్తృః స్వరక్షావిధానక్రమముపదిశతి। తత్ర స్నిగ్ధైః ఆత్మసమ- సుఖదుఃఖైః। మృత్యుఞ్జయేన చతుస్త్రింశత్పటలవక్ష్యమాణేన। వా వికల్పే। అన్యథా స్వరక్షావిధానవైపరీత్యేన ॥౩౯॥

ప్రాగుక్తేత్యాదినా శ్లోకేనాభిచారేణ గుణవిధానముపదిశతి। తత్ర ప్రాగుక్తానాం త్రయోదశపటలే నవతితమాదిశ్లోక- త్రయోక్తానామేవేత్యర్థః। ఆచరేన్నిగ్రహమ్ అభిచార్య్యాణాం తత్రోక్తానామిత్యర్థః ॥౪౦॥

నిత్యక్లిన్నేత్యాదినా శ్లోకేన తర్పణాన్యుపదిశతి। తత్ర తాని తత్రోక్తాని ॥౪౧॥

అథ యన్త్రాణీత్యాదిభిర్విచక్షణ ఇత్యన్తైరర్ద్ధాధికైః షడ్భిః శ్లోకైర్విద్యాయా ఆద్యే మాతృకావిసరాక్షరయోజనాత్ సఞ్జాతేషు షట్సప్తత్యధికపఞ్చశతసంఖ్యేషు రూపేష్వాదితః షోడశాధికచతుఃశతసంఖ్యైస్తైః వర్గక్రమతః షడ్వింశతివిధాని యన్త్రాయుపదిశతి। తత్ర సర్వే సాధకాః। స్వరయుక్తలిపిత్రవాతగర్భాం అకారాదిక్షకారాన్తాని షట్సప్తత్యధికపఞ్చశ- తాన్యక్షరాణి విద్యాయా ఆదౌ ఏకమేకం యోజయేత్। తేన తత్సంఖ్యాని విద్యారూపాణి సమ్భవన్తీత్యర్థః। ఉక్తేషు వక్ష్యమాణేషు। పరమేశ్వరీతి దేవీసమ్బుద్ధిః। తద్ద్వయం వృత్తద్వయం। తద్వహిః షట్కోణాద్వహిః। తన్త్రయం వృత్తత్రయం।

త్రికోణం వృత్తయుగ్మఞ్చ షట్కోణం తద్ద్వయన్తథా।
తద్వహిః షక్ష్ దలం పద్మం తత్త్రత్తయఞ్చ సంలిఖేత్॥౪౪॥

ఆద్యకూటం లిఖేత్ సాధ్యం గర్భే మధ్యే విధానతః।
త్రికోణేషు చ షట్కోణే షట్సుత్రేషు సమాలిఖేత్॥౪౫॥

కూటాన్యన్యాని చోక్తాని తత్ర పఞ్చదశాన్యపి।
అన్తర్వృత్తాన్తరద్వన్ద్వే భూతార్ణాంశ్చ క్రియోచితాన్॥౪౬॥

త్రికోణేషు యన్త్రస్య సర్వమధ్యత్రికోణత్రయే ఇత్యర్థః। అన్యాని ద్వితీయాదీని। తత్ర పఞ్చదశసు స్థానేష్విత్యర్థః। అన్తర్వృత్తాన్తరద్వన్ద్వే కోణవాహ్యబృత్తద్వయవీథ్యాం షట్కోణవాహ్యవృత్తవీథ్యాఞ్చేత్యర్థః। క్రియోచితాన్ స్తమ్భనవశ్యాదిక్రియోచితాన్ పార్థివవర్ణాదీన్। తత్ర లేఖనక్రమః ప్రతివీథికం దశదశక్రమాత్। ససాధ్యకర్మ్మవర్ణైశ్చ అన్తే సహితమితి శేషః। మాయావిన్దుయుక్తాం క్రమోత్క్రమాత్। ఏతదుక్తం భవతి ప్రత్యక్షరం విసర్జనీయయుక్తాం ప్రతిలోమాం మాతృకాం సర్వ్వవాహ్యవృత్తాన్తరవీథీద్వయే అన్తర్వృత్తవీథ్యామ్ అభితః సమాలిఖ్య ప్రత్యక్షరం విన్దుయుక్తామనులోమామేవ వహిర్వీథ్యామభితః సమాలిఖేదితి। ఏవం షడ్వింశతివిధం। క్రమోత్క్రమాత్ వర్గక్రమతః। షడ్వింశతియన్త్రవిరచనాక్రమో యథా। ఇష్టప్రమాణభ్రమాత్ వృత్తం సమ్పాద్య తదనన్తరైకైకాఙ్గులమానేన వృత్తద్వయం కృత్వా తదన్తరం చతురఙ్గులమానేన హృతం కృత్వా తత్ర షడ్దలాని కృత్వా తదన్తరే ఏకాఙ్గులమానేన వృత్తం సమ్పాద్య తద్వృత్తవ్యాసార్ద్ధమానతః ప్రాగ్వత్ షట్కోణం కృత్వా తదనన్తరస్తత్సన్ధిస్పృష్టాస్పృష్టవృత్తం విధాయ తదనన్తరైకాఙ్గులమానేన వృత్తం నిష్పాద్య తద్వృత్తరేఖాస్పృష్టత్ర్యస్త్రం సమరేఖం

త్రికోణం విధాయ తత్ర సర్వ్వమధ్యే మూలవిద్యాయా ఆదౌ మాతృకావిసరసంయోగసఞ్జాతేషు షట్సప్తత్యధికపఞ్చశతసంఖ్యేషు కూటరూపేష్వాద్యం కూటం ససాధ్యనామకమాలిఖ్య త్రికోణస్య త్రికోణేషు అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన ద్వితీయాదీని త్రీణి కూటాక్షరాఖ్యాలిఖ్య తద్వహిః షట్సు కోణేషు అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన పఞ్చమాదీని షట్కూటాక్షరాణ్యాలిఖ్య తద్వహిః షట్సు యన్త్రేషు ఏకాదశాక్షరాదీని షట్కూటాక్షరాణి సంలిఖ్య ఏవం షోడ౹శాక్షరాణ్యేకవర్గజాతి సమాలిఖ్య త్రికోణవాహ్యవృత్తద్వయాన్తర- వీథ్యాం షట్కోణవాహ్యవృత్తద్వయాన్తరవీథ్యాంఞ్చ కర్మ్మోచితాని భూతాక్షరాణ్యగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన దశదశాలిఖ్య పద్మవాహ్యవృత్తత్రయాన్తరవీథీద్వయే విన్దువిసర్జనీయయుక్తామనులోమప్రతిలోమమాతృకాఞ్చాన్తే సాధ్యాదిసహితాం వాహ్యవీథ్యారమ్భతః ప్రాగ్వద్విలిఖ్య ప్రథమం యన్త్రం సమ్పాద్యానన్తరమస్మిన్నేవ

ససాధ్యకర్మ్మవర్ణైశ్చ వహిర్వృత్తాన్తరద్వయే।

మాతృకాం విలిఖేన్మాయావిన్దుయుక్తాం క్రమోత్క్రమాత్॥౪౭॥

ఏవం షడ్వింశతివిధం యన్త్రం కుర్య్యాద్విచక్షణః।

పరస్తాత్తు శతేనాపి షష్ట్యా కూటైర్లిఖేత్ పవిమ్॥౪౮॥

ప్రాక్ ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్క సూత్రాణ్యష్టాదశ క్షిపేత్।

తైస్తు కోష్ఠాని జాయన్తే నవాశీతిశతద్వయమ్॥౪౯॥

తత్ర కోణేషు కోష్ఠాని ద్వాత్రింశన్మార్జయేత్తథా।

తతో వజ్రం భవేన్మధ్యే త్వేకషష్ట్యా శతాత్మకమ్॥౫౦॥

తస్య దిక్షు త్రికోణాని విదధ్యాదేకకోష్ఠతః।

మధ్యకోష్ఠే లిఖేద్విద్యాం సాధ్యాఖ్యాకర్మసంయుతామ్॥౫౧॥

త్రికోణేషు తు తత్ కూటాన్యాలిఖేత్ సాధ్యవన్తి చ।

ప్రాగ్వదారభ్య విలిఖేత్ ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశతః॥౫౨॥

యన్త్రే వర్గక్రమతః ప్రత్యేకం యావత్ షడ్వింశతిసవర్గషోడశాక్షరలేఖనతః పూర్వోక్తేన యన్త్రేణ సార్ద్ధం షవింశతిసంఖ్యాని యన్త్రాణి సమ్భవన్తీతి॥౪౭॥

పరస్తాదిత్యాదిభిః శుభమిత్యన్తైః అర్ద్ధాద్యైః పఞ్చభిః శ్లోకైః మూలవిద్యాయాః ప్రాగుక్తషడ్వింశతియన్త్రవినియుక్తశిష్టైః కూటరూపైః షష్ట్యధికశతసంఖ్యైః కోష్ఠవజ్రయన్త్రనిర్మాణం తదనుభావఞ్చోపదిశతి। తత్ర పరస్తాత్ వినియుక్తకూటరూపేభ్యః। పవిర్వజ్రం। తైః సూత్రైః। ద్వాత్రింశత్ ప్రతికోణమితి శేషః। తథా యథా విషమవజ్రాకారం మధ్యేఽవశిష్టం భవేత్। తద్వైషమ్యమేతద్యన్త్రరచనావ్యాఖ్యానే వ్యాఖ్యాస్యామః। శతాత్మకం శతకోష్ఠాత్మకమిత్యర్థః। ఏకకోష్ఠతః ప్రతిదిశం। విద్యాం శుద్ధరూపాం మూలవిద్యాం। తత్ర సాధ్యాక్షరలేఖనం కకారోదరే ప్రాగ్వత్। కూటానీతి సప్తవింశతిమవర్గప్రథమాక్షరాది ప్రోక్తేషు ఉక్తసంఖ్యేషు ఆదితశ్చత్వార్యచరాణ్యగ్రకోణాత్ ప్రాదక్షిణ్యాచ్చతుర్షు కోణేష్వాలిఖేదిత్యర్థః। ప్రాగ్వదారభ్య అగ్రత్రికోణోర్ద్ధపంక్తికోష్ఠపఞ్చకే మధ్యకోష్ఠమారభ్య త్రికోణత్రికోణచతుష్కలిఖితాక్షరచతుష్టయోపరితనానీత్యర్థః। ఏతత్ ప్రోక్తరూపం। ఏతత్కోష్ఠవజ్రయన్త్రవిరచనాక్రమో యథా। ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్కసమాన్తరాలమాష్పాలితైరష్టాదశభిః సూత్రైరేకోననవత్య

ఏతద్వజ్రం మహద్యన్త్రం సమస్తాపన్నివారణమ్।

సమస్తాభీష్టదం సర్వ్వవిజయశ్రీప్రదం శుభమ్॥౫౩॥

ధికద్విశతసంఖ్యాని కోష్ఠాని నిష్పాద్య తత్ర పరితః సర్వ్వవాహ్యపక్తిం మార్జయిత్వా తతశ్చతసృషు దిక్షు సర్వమధ్యపంక్తిపర్యన్తపంక్తిద్వయవాహ్యరేఖాద్ధ్వయాగ్రాణి త్రికోణాకారాణి కృత్వా తతస్తదన్తశ్చతుర్షు కోణేషు ప్రతికోణం దృశ్యమానవాహ్యవీథ్యాం నవ నవ కోష్ఠాని మార్జయిత్వా తతస్తదన్తశ్చతుర్షు కోణేషు ప్రతికోణం దృశ్యమానవాహ్యవీథ్యాం పఞ్చ పఞ్చ కోష్ఠాని మార్జయిత్వా తతస్తదన్తశ్చతుర్షు కోణేషు ప్రతికోణం దృశ్యమానవాహ్యవీథ్యాం త్రీణి త్రీణి కోష్ఠాని మార్జయిత్వా సమ్భూయైవం ప్రతికోణే ద్వాత్రింశత్ ద్వాత్రింశత్ కోష్ఠాని సమ్భూయాస్మిన్ యన్త్రే త్రికోణవజ్రమష్టవింశత్యధికశతకోష్ఠాని మాజయేత్। ఏవం కృతే చతసృషు దిక్షు ప్రతిదిశం త్రికోణచతుష్టయాన్తరాలస్థానాన్తరాలస్థపంక్త్యా పఞ్చ పఞ్చకోష్ఠాని తదన్తరాలస్థానాన్తరాలస్థపంక్తిద్వయే ప్రతిదిశం సప్త సప్త కోష్ఠాని తదన్తరాలస్థపంక్తౌ ప్రతిదిశం తత్ కోష్ఠసప్తకాదధికం చతుర్షు కోణేషు చత్వారి కోష్ఠాని ప్రతికోణమేకైక్రమేణ పృథక్ నిర్గతాని భవన్తి। తతస్తదన్తరః అసమచతురస్రస్థాని ఏకోనపఞ్చాశత్ కోష్ఠాని చైవం సమ్భూయ సర్వ్వవాహ్యగతత్రికోణచతుష్ఠయేన సార్ద్ధమేకషష్ట్యధికశతసంఖ్యాని విషమేఽస్మిన్ వజ్రే యన్త్రే సమ్భవన్తి। అస్య వజ్రస్య మూలే పూర్వోక్తం తథాశబ్దాభిప్రేతం వైషమ్యం తు చతసృషు దిక్షు వాహ్యతో ద్వితీయతృతీయపంక్త్యోః సమసంఖ్యకోష్ఠత్వం। తత్ర సర్వమధ్యకోష్ఠే శుద్ధాం విద్యాం ప్రాగ్వత్ కకారోదరగతసాధ్యాదిత్రయాఖ్యావతీమాలిఖ్య సర్వ్వవాహ్యదిగ్గతకోణచతుష్టయే అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన ప్రాగుక్తసంఖ్యేషు మూలవిద్యాస్వరూపేషు పూర్వోక్తవర్గక్రమజనితషడ్వింశతియన్త్రలిఖితషడ్వింశతివర్గాత్మషోడ఼శాధికచతుఃశతాక్షరే భ్యోఽ వశిష్టేషు దశవర్గాత్మసు షష్ట్యధికశతసంఖ్యేష్వాదిత చత్వారి కూటరూపాక్షరాణి ప్రాగ్వత్ సాధ్యగర్భాణి సమాలిఖ్య తదుపరిగతపఞ్చకూటాదీని షట్పఞ్చాశదధికశతసంఖ్యాని కూటాక్షరాణి శిష్టేషు తత్సంఖ్యేషు కోష్ఠేషు అగ్రత్రికోణోర్ద్ధ్వస్థపంక్తిగత కోష్ఠపఞ్చకమధ్యకోష్ఠమారభ్య ప్రాదక్షిణ్య-ప్రవేశగత్యా యుక్తక్రమం విద్యాగర్భం ప్రోక్తఫలసిద్ధి సర్వమధ్యకోష్టవర్జమాలిఖేదితి। ఏతద్విషమం మహద్వజ్రయన్త్రం ప్రోక్తఫలసిద్ధిప్రదమితి॥౫౩॥

సప్తవింశతిరుక్తాని యన్త్రాణ్యేవం మహేశ్వరి।

సప్తవింశతి నక్షత్రసమాన్యేతాని చేదపి॥౫౪॥

*　　*　　*　　*　　*　　॥౫౫॥

ఫలాని తేషాం క్రమశో వదామ్యుక్తక్రమేణ వై।
వినియోగక్రమఞ్చైవ సుస్ఫుటం పరమేశ్వరి॥౫౬॥

ప్రథమేనార్చ్చితేన స్యాద్రోగా నశ్యన్త్యశేషతః।
స్వవేశ్మని విధాయైతత్ పాఠే భూమితలేఽపి వా॥౫౭॥

ప్రోక్తద్రవ్యాణి సంపిష్య తత్పఙ్కేనాథ సుస్ఫుటమ్।
త్రిరాత్రం సప్తరాత్రం వా సప్తవింశతిరాత్రకమ్॥౫౮॥

సమ్పూజ్య తవ కుమ్భన్తు విద్యౌషధిజలాన్వితమ్।
నిధాయాభ్యర్చ్చ్య గదినమభిషిఞ్చేత్తతః సుఖీ॥౫౯॥

ఏవమన్యాని యన్త్రాణి ప్రోక్తేషు వినియోజయేత్।
తేషాం విలేఖనద్రవ్యాణ్యాకర్ణయ వదామి తే॥౬౦॥

కుచన్దనం చన్దనఞ్చ సిన్దూరం సేన్దురోచనమ్।
కాశ్మీరమగురుం కుష్ఠం ఏలాకక్కోలజాతిభిః॥౬౧॥

ఖర్జవచైర్ద్వాదశభిర్ద్విమాముం పరిపేషితైః।
జలైర్నక్షత్రవృక్షోత్థైః శుభైర్వాఽపి సూక్ష్మపేషితైః॥౬౨॥

ద్వితీయం విజయం ప్రాప్త్యై విదధ్యాత్ ప్రోక్తరూపతః।

వాదే వివాదే సమరే ద్యూతేషు చ జయీ భవేత్ ॥౬౩॥

సప్తవింశతీత్యాదిభిరాప్నుయాదిత్యన్తైః షోడశభిః శ్లోకైః సమ్భూయ సప్తవింశతియన్త్రైః సప్తవింశతినక్షత్రేషు తదాత్మనా సమర్చ్చనాదికం వారేషు చ తథార్చ్చనం తతస్తిథిసమర్చనాదిక్రమం చోపదిశతి। తత్ర సప్తవింశతియన్త్రాణి అనన్తర పూర్వోక్తేన సహ సప్తవింశతి యన్త్రాణీత్యర్థః। తేన కారణేన తాన్యేవ సప్తవింశతినక్షత్రాణ్యేవ విభక్త్యా సార్ధమితి శేషః। తాన్యేవేత్యత్ర ఏవాస్యాన్వయః। సాధ్యం ప్రాగ్వత్తాని యన్త్రాణి। తత్తద్దినేషు తత్తద్యన్త్రప్రాప్తేషు అశ్విన్యాదినక్షత్రేషు। తేషాం యన్త్రాణామ్। పరమేశ్వరీతి సమ్బుద్ధిః। స్యాత్

తృతీయాద్యేషు నవసు గ్రహాన్నవ సమర్చ్చయేత్।

దేవ్యాత్మరూపాత్తేనాస్య తైర్బాధా న భవేద్ధ్రువమ్ ॥౬౪॥

స్తమ్భయేద్ద్వాదశేనాశు ప్రోక్తక్రమవిధానతః।

సంగ్రామగమనం వర్షాముద్యోగం వాచమాగ్రహమ్ ॥౬౫॥

త్రయోదశాద్యైర్వ్రజాన్తైర్యన్త్రైస్తిథిమయైరపి।

తత్తత్తిథిషు తైః ప్రాగ్వద్వాఞ్ఛితానాప్నుయాద్ ధ్రువమ్ ॥౬౬॥

తేషు తేషు తు యన్త్రేషు తత్తత్తిథిదినాధిపాన్।

వారేశానపి సంపూజ్య తత్తత్ ఫలమవాప్నుయాత్॥౯౭॥

కార్యోద్యోగేషు జాతేషు వాఞ్ఛితేష్వితరేష్వపి।
వారర్క్ష తిథిసంప్రోక్తయన్త్రే తాం తైశ్చ దైవతైః॥౯౮॥

ఆవృత్తామర్చ్చయేదగ్నిరక్షోవాయ్వీశదిగ్గతైః।
రోగశాన్తిం సముద్యోగఫలాభీష్టాన్యవాప్నుయాత్॥౯౯॥

అవ్యయమిదమాఖ్యాతప్రక్షేపకమవధారణార్థం। వా వికల్పే। ప్రోక్తద్రవ్యాణి వక్ష్యమాణాని కుచన్దనాదీని। వా వికల్పే। తత్ర యన్త్రే నిధాయ ప్రోక్తదివసపూజానన్తరం। సుఖీ గదోతి శేషః। ప్రోక్తేషు క్రమాన్నక్షత్రేషు కార్యేషు చ వక్ష్యమాణేషు ప్రోక్తేషు సేన్దుం సకర్పూరం। ద్వాదశభిః కుచన్దనాదినచత్రవృక్షోత్థైర్దలైః। శుభైః శుద్ధరూపైః। వా వికల్పే సూక్ష్మపేషితైర్ద్రవ్యైరితి శేషః। ద్వితీయం యన్త్రమితి శేషః। ప్రోక్తరూపతః తత్తన్నక్షత్రాదిషు తత్తద్దినపూజనాభిషేకతః। తృతీయాద్యేషు తృతీయయన్త్రాద్యేషు నవసు యన్త్రేషు ఏకాదశాన్తేష్వితి శేషః। దేవ్యాత్మరూపాత్ దేవీమయవిగ్రహాత్ తేన కారణేన। అస్య సాధకస్య। తైర్గ్రహైః। ఏతదుగ్రహార్చ్చనం తత్తద్వారేషు కర్త్తవ్యమితి సమ్ప్రదాయః। రాహుకేత్వోర్వారౌ ప్రాగ్వత్। ద్వాదశేన ప్రోక్తనవకాత్ పరేణ యన్త్రేణేతి శేషః। ప్రోక్తక్రమవిధానతః తత్రాప్తనక్షత్రతద్దినార్చ్చనాదితః। త్రయోదశాద్యైః పూర్వోక్తాత్ పరైః తిథిమయైః పఞ్చదశసంఖ్యావిశిష్టత్వాత్। ప్రాగ్వత్ సమర్చితైరితి శేషః। తిథిదినాధిపాన్ వక్ష్యమాణరూపాన్। వారేశాన్ కులసున్దరీపటలోక్తాన్ ద్వివిధాన్। తాం దేవీం। తైర్దైవతైః తిథ్యాదీనామగ్నిరక్షోవాయ్వీశదిగ్గతైః తిథినక్షత్రవారేశద్వయపూజ్యరూపైః ప్రోక్తక్రమదిగ్గతైః దైవతైరిత్యత్రాన్వయః। రోగశాన్తిం ప్రాగుక్తాం సమస్తామ్। సముద్యోగఫలాని ప్రారబ్ధకార్యఫలాని॥౯౯॥

వారాణామధిపాః ప్రోక్తాస్తిథినక్షత్రదేవతాః।
ఋక్షవృక్షాంస్తథా యోనౌ ర్నగదే పరమేశ్వరి॥౭౦॥

వహ్నిర్ధిస్రావుమా విఘ్నో భుజఙ్గా షన్ముఖో రవిః।
మాతరశ్చం తథా దుర్గా దిశో ధనదకేశవౌ॥౭౧॥

యమో హరః శశీ చేతి తిథీశాః పరికీర్త్తితాః।
నక్షత్రదేవతాశ్చాపి శృణు వక్ష్యే యథావిధి॥౭౨॥

అశ్వినౌ చ యమో వహ్నిర్ధాతా చన్ద్రః శివోఽదితిః।
గురుః సర్పాశ్చ పితరః అర్య్యమా భగ ఏవ చ॥౭౩॥

దినకృచ్చ తథా త్వష్టా మారుతేన్ద్రాగ్ని మిత్రకాః।
ఇన్ద్రో నిఋతితోయాఖ్యౌ విశ్వేదేవా హరిస్తథా॥౭౪॥

వసవో వరుణః పశ్చాదజ ఏకపదస్తథా।
అహిర్బ్రుధ్నస్తథా పూషా ప్రోక్తా నక్షత్రదేవతాః॥౭౫॥

వారాణామిత్యాదిభిర్గజా ఇత్యన్తైరేకాదశభిః శ్లోకైః ప్రాగుక్తవారదేవతాస్మరణపురఃసరం తిథినక్షత్రవృక్షనక్షత్రదేవతా- నక్షత్రయోనీశ్చోపదిశతి। తత్ర ప్రోక్తా కులసున్దరోపటలే। తథా యోనీర్నక్షత్రయోనీరిత్యర్థః। వహ్నిత్యాదినా శ్లోకేన తిథిదేవతాసు పఞ్చదశసు ద్వాదశదేవతా ఉపదిశతి। యమ ఇత్యాదినా లోకేనావశిష్టాస్తిస్రస్తిథిదేవతాః సముపదిశ్య నక్షత్రదేవతాప్రస్తావఞ్చ కరోతి। అశ్వినావిత్యాదినా లోకేన సప్తవింశతినక్షత్రదేవతాసు తత్సంఖ్యాతాసు ద్వాదశనామాన్యుపదిశతి। తత్ర శివోఽదితిః శివః అదితిరితి పదచ్ఛేదః।

దినకృదిత్యాదినా శ్లోకేన శిష్టాసుపఞ్చ దశసంఖ్యాసు తాసు దశదేవతానామాన్యుపదిశతి। తత్ర ఇన్ద్రాగ్నీ ఇత్యేకస్య నక్షత్రస్య దేవతే। వసవ ఇత్యాదినా శ్లోకేన ప్రోక్తావశిష్టదేవతాపఞ్చకనామోపదేశం ప్రోక్తనిగమనఞ్చ కరోతి। కారస్కర ఇత్యాదినా శ్లోకేన సప్తవింశతినక్షత్రవృక్షేషు తత్సంఖ్యేషు దశవృక్షనామాన్యుప్రదిశతి। ఆమలకోదుమ్బర ఇతి దివ్యత్వాత్ సన్ధిః ఆమలక ఉదుమ్బర ఇత్యర్థః। పలాశేత్యాదినా శిష్టేషు సప్తదశసంఖ్యేషు తేషు ఏకాదశవృక్షనామాన్యుపదిశతి।

కారస్కరశ్చామలకోదుమ్బరో జమ్బుకస్తథా।

ఖదిరః కృష్ణవంశౌ చ పిప్పలో నాగరోహిణౌ॥౨౬॥

పలాశప్లక్షకామ్బష్ఠవిల్వార్జునవికఙ్కతాః।

వకులః సరలః సర్జో వఞ్జులః పనసస్తథా॥౨౭॥

అర్కః శమీ కదమ్బశ్చ చూతో నిమ్వ స్తథాఽన్తిమే।

మధూకశ్చేతి సంప్రోక్తా వృక్షా భానాం క్రమాదమీ॥౨౮॥

అశ్వగజమజసర్పసర్పిణీశ్వవిశ్ఞాలికాః।

అజామార్జారమూషాశ్చ మూషికా వృషమాహిషా॥౨౯॥

వ్యాఘ్రశ్చ మహిషో వ్యాఘ్రీ మృగీ మృగశునీ కపిః।

గోకర్ణో వానరౌ సింహౌ తురగా సింహగోగజాః॥౩౦॥

యదా రోగాది దుఃఖార్త్తిర్భవేత్తదర్ద్దక్షైర్ది నైః।

మూహుర్తైః సంఖ్యయాహోభిః శాన్తిః స్యాద్విగుణేన వా॥౩౧॥

అర్కేత్యాదినా శ్లోకేన ప్రోక్తావశిష్టషణ్ణ్వృక్షనామోపదేశం ప్రోక్తనిగమనఞ్చ కరోతి। అత్ర అన్తిమే మధూక ఇత్యన్వయః। రేవత్యాం మధూక ఇత్యర్థః। భానాం నక్షత్రాణామ్। అశ్వమిత్యాదినా శ్లోకేన సప్తవింశతినక్షత్రయోనిషు తత్ సంఖ్యాసు త్రయోదశయోనినామాని ఉపదిశతి। తత్ర శ్వవిడాలికా శ్వా చ విడాలికా చేత్యర్థః। వృష మహిషీ వృషశ్చ మహిషీ చేత్యర్థః। వ్యాఘ్ర ఇత్యాదినా శ్లోకేన శిష్టయోనినామాన్యుపదిశతి।తత్ర మహిషవ్యాఘ్రౌ మహిషశ్చ వ్యాఘ్రీ చేత్యర్థః। మృగశనీ మృగశన్యావితి ఉత్తరార్ద్ధపదమ్। అత్ర తిథిదేవతాదినక్షత్రయోన్యన్తానాం సర్వేషాం నామాని గురుముఖాదవగన్తవ్యాణి॥౮౦॥

యదేత్యాదినా శ్లోకేన జ్వరాదిరోగారమ్భే సమయజ్ఞానేన రోగశాన్తిసమయజ్ఞానోపాయముపదిశతి। తత్ర ఏతదుక్తం భవతి యదా జ్వరాదిరోగారమ్భస్తదా యస్మిన్నక్షత్రే యావత్సంఖ్యాఘటికాగతాస్తత్- సంఖ్యైరహోభిర్వా తదర్ద్ధసంఖ్యైరహోభిర్వా రోగముక్తిం జానీయాదితి। అత్ర సౌమ్యేషు నక్షత్రేషు రోగారమ్భశ్చేత్ ప్రోక్తక్రమతో రోగశాన్తిః। క్రూరేషు నక్షత్రేషు చేద్ రోగిణో దేహత్యాగ ఇతి సమ్ప్రదాయః॥౮౧॥

ఆధారే పఞ్చ యన్త్రాణి స్వాధిష్ఠానే చతుష్టయమ్।

ప్రోక్తేషు భావయేత్తాని తావన్తి మణిపూరకే॥౮౨॥

అనాహతే తతః పఞ్చ యన్త్రాణి పరిభావయేత్।

విశుద్ధాఖ్యే చ చత్వారి పఞ్చాజ్ఞాయామితి క్రమాత్॥౮౩॥

తత్తత్తిథిదినేష్వేవం భావయేత్ షోడశీం శివామ్।

తత్తచ్చక్రగతాః సర్వా భావయేత్ సర్వసమ్పదే ॥౮౪॥

ఆధారాదిషు చక్రాణి భావయేదుక్తయోగతః।
నతు సర్వత్ర సర్వాణి భావయేన్న కదాచన ॥౮౫॥

భావనాయామశక్తానాం తత్తద్యన్త్రాద్వహిస్తథా।
ప్రోక్తాన్యాధారపద్మాని కృత్వా తత్రార్చయేచ్ఛివామ్ ॥౮౬॥

ఏవం దినేషు వారేషు నక్షత్రేషు త్రిషు క్రమాత్।
సంపూజ్య దేవీమిష్టాని ప్రాప్నుయాత్ ప్రోక్తవాసరైః ॥౮౭॥

ఆధారేత్యాదిభిః కదాచనేత్యన్తైశ్చతుర్భిశ్లోకైః ప్రోక్తానాం సప్తవింశతిసంఖ్యానాం యన్త్రాణాం మూలాధారాదిషు షట్స్వాధారేషు ఉక్తవిభేదక్రమప్రాప్తం యన్త్ర విభావయతః ఫలావాప్తిముపదిశతి। తత్ర ప్రోక్తేషు సప్తవింశతిసంఖ్యేషు। తావన్తి చత్వారి ఇత్యర్థః। ఇతి క్రమాత్ ప్రథమయన్త్రాదిక్రమతః। తత్తత్తిథిదినేషు యన్త్రప్రాప్తేషు। ఏతదుక్తం భవతి ప్రథమాదీనాం యన్త్రాణాం ప్రోక్తసంఖ్యావిభిన్నానాం తత్తద్యన్త్రప్రాప్తతిథిదినేషు మూలాధారాదిషు ప్రతిదినమేకైకస్య భావనమితి। షోడశీం చిత్రానిత్యాం శివాం ధ్యాయతః। నతు సర్వత్ర సర్వాణి సర్వాధారేషు సర్వాణి యన్త్రాణి స్వేచ్ఛయా ప్రోక్తసంఖ్యావిభాగేన భావనీయాని। ఉక్త ప్రథమాదివిభేదక్రమతః ప్రోక్తేషు ప్రోక్తాన్యేవ భావనీయాని ॥౮౫॥

భావనాయామిత్యాదినా వాసరైరిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేనాధారేషు భావనాయామశక్తానాం వహిస్తత్తదాధారపద్మాని ప్రాగ్వత్ కృత్వా తత్తన్మధ్యే తత్తత్ప్రాప్తం యన్త్రమాలిఖ్య తత్తత్తిథివారనక్షత్రేషు దేవీం సమారాధ్య ప్రోక్తవాసరైః ప్రాగుక్త సప్తవింశత్యా దినైః। ప్రోక్తాని ఫలాన్యవాప్నుయాదిత్యుపదిశతి ॥౮౭॥

వలిఞ్చ దద్యాత్తేష్వేవ వాసరేషు యథావిధి।
పఞ్చాశన్మిథునానాఞ్చ ప్రోక్తచక్రేఽర్ధ్రరాత్రకే॥౮౮॥

మధ్యాహ్నే సన్ధ్యయోశ్చాపి చక్రస్థానామపీశ్వరి।
మిథునోక్తక్రమే శక్తిమన్త్రవచ్చక్రగామినామ్॥౮౯॥

కూటానాం మన్త్రరూపాణి ప్రోక్తాని స్ఫుటమీశ్వరి।
త్రైస్తేషాం తేషు కాలేషు వలిం దద్యాత్తథేరితైః॥౯౦॥

దేవ్యాస్త్వనుగ్రహప్రోక్తనివేద్యైః శిక్థకం మహత్।
విధాయ తస్య మధ్యే తు కృత్వా దీపం ఘృతాప్లుతమ్॥౯౧॥

విధాయ తత్తన్మన్త్రైస్తు విదధ్యాత్తాన్యనుక్రమాత్।
ప్రత్యేకం దేవతానాం వా మిథునానామథాపి వా॥౯౨॥

దద్యాదపూపపనసమోచాఘృతగుడాన్వితమ్।
కుల్మాషపాయసాన్నేన వ్యఞ్జనం ఛాగమాంసయుక్॥౯౩॥

ఇత్థం కార్యస్య గురుతాలాఘవాపేక్షయా దినః।
సాధయేత్ సప్తభిః పక్షాన్మాసాన్మణ్డలతోఽపి వా॥౯౪॥

మిథునానాం వలిం దద్యాత్ ప్రతిమాసం గృహేఽర్చ్చయేత్।

ప్రత్యబ్దం వా గృహే మన్త్రీ జీవేదాద్యామహోదయః ॥౯౫॥

వలిమిత్యాదిభిర్నరా ఇత్యన్తైర్నవభిః శ్లోకైర్దేవ్యాః ప్రాగుక్తపఞ్చాశన్మిథునానాఞ్చ వలిదానప్రకారం తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర తేష్వేవ వాసరేషు ప్రోక్తయన్త్రప్రయోగవాసరేషు। అన్యదపి మఙ్గలార్థం అమఙ్గలప్రతిఘాతార్థఞ్చ నిత్యశశ్చ పఞ్చాశన్మిథునవలిప్రదానం కుర్యాదితి సమ్ప్రదాయః। పఞ్చాశన్మిథునానాం షోడ఼శపటలోక్తానాం ప్రోక్తచక్రే తత్రైవోక్తే। ఏతదుక్తం భవతి షోడ఼శపటలే అష్టనవతితమశ్లోకోక్తచతుఃషష్టిపదే చక్రే మధ్యతశ్చతుష్కోష్ఠాన్యేకీకృత్య తత్ర దిననిత్యాం సాధ్యగర్భామాలిఖ్య వహిరగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యనిర్గమన ఘటికాక్రమతో మిథునానామర్చనవలిప్రదానాది కుర్యాదితి। సన్ధ్యయోః ప్రాతఃసాయన్తన్యోః। చక్రస్థానాం కూటవిద్యాశక్తీనాం మూల శక్తిసహితానాం వలిం దద్యాదిత్యత్రాన్వయః। ఈశ్వరీతి దేవీసమ్బుద్ధిః। శక్తిమన్త్రవత్ మిథునోక్త-

---

ఏవం కాలాత్మమిథునవలిదానేన పూజనాత్।

స్మరణాత్ కీర్త్తనాత్ సర్వవాఞ్ఛితానాప్నుయుర్నరాః ॥౯౬॥

మిథునానాం వలిద్రవ్యాణ్యాకర్ణయ మహేశ్వరి।

యైస్తుష్టిం ప్రాప్య తాన్యాశు ప్రయచ్ఛన్త్యభివాఞ్ఛితమ్ ॥౯౭॥

దశానాం పాయసం దద్యాద్దశానాన్తు గుడౌదనమ్।

పఞ్చానాం ముద్గభిన్నాన్నం పఞ్చానాం దధిభక్తకమ్ ॥౯౮॥

దద్యాదపూపం పఞ్చానాం పఞ్చానాం క్షీరశర్కరే।

పఞ్చానాం నారికేలస్య ఫలక్షోదం గుడాన్వితమ్॥౯౯॥

పఞ్చానాం సితభక్తాభ్యాం మోచాఫలముదీరితమ్।

మిథునార్చారతో నిత్యం యోఽసౌ స్యాన్మాన్త్రికాగ్రణీః॥౧౦౦॥

శక్తిమన్త్రవత్। చక్రగామినాం కూటానామిత్యత్రాన్వయః। ఏతదుక్తం భవతి—పూర్వం పఞ్చాశన్మిథునశక్తివిద్యావదత్రోక్తయ- న్త్రగతవిద్యాకూటశక్తీనామపి ప్రోక్తాభిః ప్రత్యేకం పఞ్చదశాక్షరాభిః కూటసహితాభిర్విద్యాభిః పూజనం వలిదానఞ్చ కుర్యాదితి। తాః విద్యా యథా ప్రథమం వీజద్వయపూర్వం తత్తత్కూటముచ్చార్య తతో రూపిణోశక్తీర్యుక్త్వా తతః సప్తాక్షరీం వదేత్ తేన పఞ్చదశాక్షర్యః షట్సప్తత్యధికపఞ్చశతవిద్యాః సమ్భవన్తి। త్రైర్మన్త్రై స్తేషు కాలేషు ప్రాగుక్త సన్ధ్యాత్రయాదిషు। ఈరితైర్వక్ష్యమాణైదేవ్యాశ్చిత్రానిత్యాయాః అనుగ్రహప్రోక్తనైవేద్యైః షోడశే పటలే నవతితమశ్లోకోక్తపాయసాన్నగుడాన్నభి- న్నాన్నహరిద్రాన్నతిలాన్నకేవలశుద్ధాన్నైరిత్యర్థః। శిక్థకం పిణ్డమిత్యర్థః। ప్రత్యేకమిత్యాదినైతదుక్తం భవతి ప్రధానదేవతాయా ఏవ షడభిః సమేత్రైర్వా తస్యాస్తత్ పరివారాణామపి వా తస్యాస్తత్పరివారాణాం మిథునానామపి యుగ్మస్య ఏకమేకం వా పృథక్ పృథగితి వా వలిదానే పక్షత్రయచతుష్టయముక్తం భవతీతి। అపూపాదిద్రవ్యనవకం పూర్వోక్తనివేద్యద్రవ్యసహితం భవతి। తన్నామాని గురుముఖాదవగన్తవ్యాణి। అపి వా వికల్పే। వా వికల్పార్థః। వా వికల్పార్థః। స్మరణాన్మిథునానాం కాలరూపిత్వానుసన్ధానాత్॥౮౬॥

మిథునానామిత్యాదిభిరగ్రణరిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్మిథునవలిద్రవ్యాణి నిత్యం దేయాని తదర్చనఫలం చోపదిశతి। తత్ర వలిద్రవ్యాణి నిత్యదేయాని ప్రయోగదేయాని

అహఙ్కారమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।

అస్యా నిఫాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్ కృతమ్॥౧౦౧॥

ఇతి నిత్యాతన్త్రే శ్రీకాదిమతే ఏకవింశతి-

పటలం పరిపూర్ణమ్।

చ। దధిభక్తకం దధిమిశ్రమన్నమిత్యర్థః। సితభక్తాభ్యాం మోచాఫలం శర్కరామిలితాన్నకదలోఫలానీత్యర్థః। ఏతాన్యేవ నిత్యవలిప్రదానే చ మిథునానాం ద్రవ్యాణి। అసౌ అర్చ్చకః॥౧౦౦॥

ఇతి షోడ్ఀశనిత్యాతన్త్రే శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసారసింహ-

రాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం మనోరమాఖ్యాయాం

వ్యాఖ్యాయాం చిత్రానిత్యావిద్యావిధానప్రకాశనపరమేకవింశతితమం

పటలమ్ పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్॥౨౧॥

గ్రన్థసంఖ్యా—

సప్తవింశతియన్త్రాణి వ్యాఖ్యాగ్రన్థాః శతద్వయమ్।

పాదాధికాద్యుత్తరాః స్యుః పటలే త్వేకవింశకే॥

ద్వావింశపటలమ్।

అథ షోఢశనిత్యానాం యా ప్రోక్తా వలిదేవతా।
సా విద్యా కురుకుల్లాయాః పఞ్చవింశాక్షరోదితా॥౧॥

సైవ త్రిఖణ్డా తత్రైవ ప్రోక్తా విద్యా తు సంఖ్యయా।
సప్తభిః ప్రథమా ప్రోక్తా త్రయోదశయుతా పురా॥౨॥

తృతీయా సా పఞ్చవింశదక్షరా సకలేష్టదా।
ఏవం మా త్రిభిరప్యేత్రైర్విద్యారూపైరభీష్టదా॥౩॥

ఇక్ష్వీరాఘృతదుగ్ధాబ్ధిమధ్యగే నవరత్నకే।
ద్వీపే తాం లలితాం నిత్యవినోదానన్వితాం యజేత్॥౪॥

పూర్వస్మిన్నేకవింశే పటలే షోడ్ఃశ్యాశ్చిత్రానిత్యాయా విధానముపదిశ్యానన్తరం సర్వాసాం నిత్యానాం వలిదేవతాయాః స్వస్మాత్ స్వస్మాత్ అపృథగ్భూతాయాః కురుకుల్లాయా విధానముపదిశతి అథ షోఢశనిత్యేత్యాదినా తదిత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ ద్వావింశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడ్ఃశేత్యాదిభిరభోష్టదా ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః కురుకుల్లావిద్యాయాస్తృతీయపటలోక్తస్వరూపం త్రైవిధ్య తేషాం త్రయాణాం ఖణ్డానాం ప్రత్యేకం తత్రోక్తామక్షరసంఖ్యాం తైర్దేవతాయా వాఞ్ఛాదాయిత్వఞ్చోపదిశతి। తత్ర పఞ్చవింశాక్షరోదితా తృతీయే పటలే ఇతి శేషః। తత్ర పఞ్చవింశాక్షరా ప్రథమద్వితీయఖణ్డప్రకృతిరూపా తృతీయఖణ్డభూతా మూలవిద్యేత్యర్థః। సైవ పఞ్చవింశాక్షరైవ। త్రిఖణ్డా త్రిరూపభేదా। తత్రైవ తృతీయపటల ఏవ। తృతీయా సా సా ఖణ్డద్వయమూలభూతా విద్యా తృతీయఖణ్డ ఇత్యర్థః। సా కురుకుల్లా॥౩॥

ఇక్ష్వీత్యాదినా తీరపాలికామిత్యన్తేన అధ్యర్ధ్ద శ్లోకేన సర్వాఙ్గేనిత్యాయా లలితాయాచతుర్థాదిపటలత్రయప్రోక్తపూజాక్ర- మస్మారణేన అత్ర అస్యాః కురుకుల్లాయాః

తదఙ్గత్వమభిప్రైతి। తత్ర నిత్యవినోదానన్దితాం సఙ్గీతాదిభిః। తత్తీరేత్యాదినా శ్లోకపూర్వార్ద్ధేన ప్రసఙ్గ తస్తస్యా లలితాయా అఙ్గభూతాముపరితనపటలవక్ష్యమాణవిధానమస్యాః కురుకుల్లాయాః పూర్వమేవాభ్యర్చనీయత్వాత్ పఞ్చమీం వారాహీం యజేదితి ప్రస్తౌతి। తత్ర తత్తీరే ఇక్షుసాగరతీర తస్య చతుర్థాం ప్రథమత్వాత్। “ఇక్షుసాగరవేలాయాం వారాహీమర్చయేత్ తతః” ఇత్యాగమాన్తరోక్తత్వాచ్చ। తత్ర తస్యాః సమవస్థానం దక్షిణపశ్చిమకోణదిక్ ప్రదేశే లలితాభిముఖమితి సమ్ప్రదాయః॥౪॥

తత్తీరే పూజయేద్దేవీం పఞ్చమీం తీరపాలికామ్।

తత్సాగరేషు పరితో రత్నపీతచరీం యజేత్॥౫॥

తదాజ్ఞయా రత్నపీతం తన్నామ్నైవ సమర్చయేత్।

వలిచక్రఞ్చ తేనైవ తన్మధ్యే చ సమర్చయేత్॥౬॥

పూర్వపశ్చిమదిగ్ద్వారసంయుతం చతురస్రకమ్।

కృత్వా తదన్తః పద్మఞ్చ సాష్టపత్రం సకర్ణికమ్॥౭॥

కర్ణికాయాం చారు కృత్వా నవయోనిం సమర్చయేత్।

షడఙ్గం వాలయా కృత్వా తేనార్ఘ్యమపి సాధయేత్॥౮॥౯॥

తత్సాగరేష్విత్యాదినా సమర్చయేదిత్యన్తేనార్ద్ధద్యేన శ్లోకేనాస్యాః కురుకుల్లాయాః పూజాప్రస్తావపూర్వకం తత్ర రత్నపోతవలిచక్రార్చనముపదిశతి। తత్ర తత్సాగరేషు పఞ్చమ్యధిష్ఠిత తత్తీరసాగరాదిషు। రత్నపోతచరీం కురుకుల్లాం। తత్ర తదాజ్ఞయా

తీరపాలికాయాః పఞ్చమ్యాః సమనుజ్ఞయా సాగరేషు తస్యాః కురుకుల్లాయాః పూజనం సమవస్థానమిక్షుసాగరే ఉత్తరపశ్చిమకోణే। రత్నపోతచరీమిత్యుక్త్యా సాధకాభిముఖమితి సమ్ప్రదాయః। తత్తు దక్షిణపశ్చిమకోణే పఞ్చమ్యాః సమవస్థానాత్। రత్నపోతం రత్ననిర్మ్మితప్రవహణరూప్రం అద్యతనప్రవహణస్వరూపవదితి సమ్ప్రదాయః। తన్నామ్నైవ రత్నపోతనామ్నైవ నమోఽన్తేన వక్ష్యమాణవిసర్జనీయహృల్లేఖాపూర్వేణ। యథా హ్రీః రత్నపోతాయ నమః ఇతి సమర్చ్చయేత్। వలిచక్రఞ్చ వక్ష్యమాణరూపం। తేనైవ నామ్నైవ ప్రాగ్వన్నమోఽన్తేన విసర్జనీయశక్త్యాద్యేన। యథా హ్రీః వలిచక్రాయ నమః ఇతి సమర్చ్చయేత్। తన్మధ్యే రత్నపోతమధ్యే॥౬॥

పూర్వేత్యాదినా సమర్చ్చయేదిత్యన్తేనాధ్యర్ద్ధేన శ్లోకేన దేవ్యాః కురుకుల్లాయాః నిత్యసపర్యాచక్రముపదిశతి। తత్ర పూర్వపశ్విమదిగ్వారసంయుతమిత్యత్ర శాఖానిర్మ్మాణానుక్తావపి ఉత్తరత్ర దక్షశాఖాదోత్యుక్త్యా ప్రతిద్వారం శాఖాద్వయోపేతత్వం చతురస్రస్యోక్తమితి సమ్ప్రదాయః। చారు యథామానాం। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాక్పశ్చిమతః సశాఖాద్వయద్వారయుగ్మం సమచతురస్రద్వయం కోణేషు దిక్షు చ దేవతాస్థానచిహ్నితం విధాయ తన్మధ్యస్థలద్ధయోపేతమష్టదలం పద్మం కృత్వా తస్య కర్ణికాయాం నవయోనిచక్రం ప్రాగుక్తచతుస్త్రిపఞ్చ చతురంశైః విధాయ తత్రామమన్త్రేణ తదర్చ్చయేదితి॥౮॥

షడఙ్గమిత్యాదినా లోకోత్తరార్ద్ధేన షడఙ్గన్యాసమర్చ్యసాధనఞ్చోపదిశతి। తత్ర వాలయా కులసున్దరీవిద్యయా సజాతికయేతి శేషః। తేన షడఙ్గేన మూలవిద్యయా పఞ్చవింశత్యక్షరయా త్రివారాదహోనమభ్యర్చ్చయేచ్చ॥౯॥

త్రిఖణ్డముద్రయా మూలమన్త్రేణాద్యేన చావహేత్।

ధ్యాత్వేత్థం పరివారైస్తాం దేవీం గన్ధాదిభిః క్రమాత్॥౧౦॥

వికీర్ణకున్తలాం నగ్నాం రక్తామానన్దవిగ్రహామ్।

దధానాం చిన్తయేద్బాణం చాపపాశతుణీః కరైః॥౧౧॥

తత్ సమానాయుధాకారవర్ణా దేవ్యస్తు వాహ్యగాః।
ఋతుస్నాతాః స్ఫురద్యోన్యః సదానన్దారుణేక్షణాః॥౧౨॥

హృల్లేఖయా స్థాపనాదీనుపచారాన్ సమాచరేత్।
తతస్తదాజ్ఞయా రోహే భ్రామిణీం ద్రావిణీం యజేత్॥౧౩॥

పశ్చిమద్వారమారభ్య దక్షశాఖాది పూజయేత్।
సూర్యసోమం తిథివారం యోగర్క్షకరణాన్యపి॥౧౪॥

త్రిఖణ్డేత్యాదిభిరీక్షణా ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైరావాహనముద్రామన్త్రపురఃసరం దేవ్యాః సపరివారాయా నిత్యసపర్యాధ్యాన-ముపదిశతి। తత్ర ఆద్యేన సప్తాక్షరరూపేణ మన్త్రేణేతి శేషః। ఇత్థం వక్ష్యమాణరూపతః। గన్ధాదిభిర్యజేదితి శేషః। నగ్నాం దిగమ్బరాం దేవ్యా దిగమ్బరత్వకథనం సచ్చి (మ్చి) దానన్దమయత్వాత్। అనావృతత్వమిత్యపస్కరః సమ్ప్రదాయార్థః। ఆనన్దవిగ్రహాం సమ్చిదానన్దరూపత్వాత్। ఆయుధక్రమస్తు స్వదక్షిణాధరాదిత ఉత్తరాన్తం అప్రాదక్షిణ్యాత్। ఋతుస్నాతాః స్ఫురద్యోన్యః ఏతద్దేవ్యా అపి సాధారణం తస్యాః ఋతుస్నాతత్వస్ఫురద్యోనిత్వకథనం ప్రాగుక్తసచ్చిదానన్దమయత్వనిత్యోల్లాసాతిశయత్వమితి సమ్ప్రదాయః। అస్యా లలితాఙ్గత్వపూజనేఽప్యేతదేవ ధ్యానం నతు తత్సమానమితి చ సమ్ప్రదాయః॥౧౨॥

హృల్లేఖేత్యాదిభిః పూజయేదిత్యన్తైరధ్యర్ద్ధైః షడ్భిః శ్లోకైర్దేవ్యా ఉపచారపూర్వం సావరణచతుష్టయనిత్యసపర్యా- క్రమముపదిశతి। తత్ర హృల్లేఖయా సవిసర్జనీయయేతి సమ్ప్రదాయః। తయా తత్తన్మన్త్రాదిగతయా అత్ర సర్వశక్తీర్యజేదితి। స్థాపనాదీన్ ఆదిశబ్దః సన్నిరోధాదివిషయః। ఉపచారాన్ అర్ఘపాద్యాదీన్। తదాజ్ఞయా దేవ్యాజ్ఞయా। భ్రామిణీం ద్రావిణీం యజేత్। తయోరవస్థానన్తు రత్నపోతపూర్వపశ్చిమకోట్యోః। దక్షశాఖాది దేవ్యాః పశ్చిమాభిముఖాయా దక్షిణపార్శ్వశాఖాదిప్రాదక్షిణ్యాచ్చ। యక్షిణీశ్చేత్యత్ర వహువచనాన్తం తాసాం షట్త్రింశత్ సంఖ్యావిశిష్టత్వాత్। తన్మన్త్రో యథా। హ్రీః యక్షిణీరూపిణీశక్తిపాదుకాః పూజయామి ఇతి। అన్యాసాం తత్తత్రామాన్తే పాదుకాం

యక్షిణీశ్చ తథా తారాం పూర్వద్వారస్య శాఖయోః।
వ్యోమవాయ్వగ్నితోయక్ష్మారూపిణౌశక్తిసంయుతమ్॥౧౪॥

శబ్దస్పర్శఞ్చ రూపఞ్చ రసగన్ధఞ్చ పూర్వవత్।
ఘ్రాణాన్ వృద్ధిం తథాశక్తిమష్టపత్రేషు పూజయేత్॥౧౫॥

తదన్తరష్టకోణేషు వాగ్దేవ్యష్టకమర్చ్చయేత్।
తతో వాణాన్ ధనుఃపాశమఙ్కుశఞ్చాభితో యజేత్॥౧౬॥

మధ్యత్రికోణకోణేషు సేచ్చాజ్ఞానక్రిమాత్మికాః।
శక్తీర్యష్ట్వాథ తన్మధ్యే మమ్బిదాసనమర్చ్చయేత్॥౧౭॥

తతస్తాం పఞ్చవింశార్ణమూలమన్త్రేణ పూజయేత్।
తతస్తదాజ్ఞయా పోతపరీతం ద్వీపమాగతః॥౧౮॥

పశ్చిమం పుష్పరాగఞ్చ సంప్రాప్యావతరేత్ క్రమాత్।
పరీయమాణే దిక్ష్వే తానర్చ్చయేత్తవ తత్ర వై॥౧౯॥

ఇక్ష్వీరాఘృతదుగ్ధాబ్ధీన్ పశ్చిమాది విలోమతః।
నమోఽన్తైర్నామభిః పూర్వ్వం పూజయేద్గన్ధపుష్పకైః॥౨౦॥

పూజయామీతి హ్రీః వ్యోమరూపిణీశబ్దశక్తిపాదకాం పూజయామీత్యాదయః శబ్దాదీనాం మన్త్రా వోద్ధవ్యా ఇతి। పూర్వ్వవత్ అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన తథా రూపిణౌశక్త్యాదిసహితమ్ అర్చయేత్। అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన అభితః ప్రాగ్వన్మధ్యత్రికోణాద్వహిరభితస్తత్తద్భుజాన్తికేష్వప్రాదక్షిణ్యేన యద్వా ప్రాగ్వత్ క్రమాత్తన్మధ్యే త్రికోణమధ్యే। సమ్విదాసనమితి దేవతాయా భర్తృభూతం సమ్విదాత్మకం పురుషమితి సమ్ప్రదాయః। తత్ర దేవతాస్థానప్రకారస్త్వావరణశక్తీనామవస్థానప్రకారశ్చ గురుముఖాదేవావగన్తవ్యః। తన్మన్త్రో యథా హ్రీః సమ్విదాసనాయ నమః ఇతి। పఞ్చవింశార్ణమూలమన్త్రేణ ఖణ్డద్వయప్రకృతిభూతేన తృతీయేనేత్యర్థః॥౧౮॥

తత ఇత్యాదినా పుష్పకైరిత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేన శ్లోకద్వయేన దేవ్యాః ప్రధానదేవతారూపలలితాఙ్గత్వేన స్థితిమిక్ష్వాదిసాగరపూజాఞ్చోపదిశతి। తత్ర తదాజ్ఞయా కురుకుల్లాజయా పరీతం భవేదితి శేషః। పశ్చిమం పుష్పరాగమితి లలితాదేవ్యా నిత్యపూజాపటలోక్తనవరత్నద్వీపాగ్రఖణ్డస్య పుష్పరాగమయత్వాత్ తత్ స్మారయతి। పరీయమాణే పరితో

నవరత్నమయం ద్వీపమిత్యాది ప్రాగుదీరితమ్।

ఏవం సమర్చ్చితం దేవ్యా లలితాయాః ప్రియఙ్కరమ్॥౨౧॥

ఏవం దేవీ పూజయితుః శీఘ్రం వహు మనీపితమ్।

ప్రసీదతి యతస్తస్మాత్ పూజయేదేవమీశ్వరి॥౨౨॥

దేవీనాం కురుకుల్లాన్తు తోయాదుపరి పూజయేత్।

పఞ్చవింశార్ణమూలేన పృజాన్తే పరమేశ్వరి॥౨౩॥

దేవ్యా వలిః సమాఖ్యాతస్తారాశక్తేస్తు విద్యయా।
తాం శృణుత్వం ప్రియే వచ్మి తారావిద్యాం దశాక్షరీమ్॥౨౪॥

భూః స్వేన మరుతా యుక్తో రయో దాహశ్చరాన్వితః।
రయో ధరాన్వితః పశ్చాద్రయయుగ్మం మరుద్యుతమ్॥౨౫॥

ఏతత్తృతీయం షష్ఠం స్యాచ్చతుర్థం సప్తమం భవేత్।
షష్ఠం తదష్టమం విద్యాత్ హృదమ్బుమరుదన్వితమ్॥౨౬॥

భ్రామ్యమాణే తత్ర తత్ర ప్రదేశే ఇతి శేషః। పశ్చిమాది విలోమతః ప్రోక్తక్రమేణ ఇక్షుసాగరాదీన్ నమోఽన్తైర్నామభిః పూర్వం పూర్వమితి వీజద్వయం స్మారయతి వీజద్వయం నామభిరాదౌ సంయోజ్య త్తైరిత్యర్థః। తన్మన్త్రా యథా హ్రీః శ్రీః ఇక్షుసాగరాయ నమః ఇత్యాదయః॥౨౦॥

నవరత్నమయమిత్యాదినా ఈశ్వరీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన లలితాయా దేవ్యాః సమారాధన విశేషే ఫలవిశేషముపదిశతి। తత్ర ప్రాగుదీరితం లలితానిత్యపూజనోపదేశే ప్రోక్తరూపతః। ఏవం ప్రాగ్వత్। ప్రసీదతి ప్రయచ్ఛతి దేవీ ఇతి శేషః। ఈశ్వరీతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౨౨॥

దేవీనమిత్యాదినా శ్లోకేన కురుకుల్లాయా దేవ్యాః స్వతన్త్రపూజాకమముపదిశతి॥౨౩॥

దేవ్యా ఇత్యాదిభిః పరమేశ్వరీత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్దేవ్యాః కురుకుల్లాయాః స్వతన్త్రనిత్యపూజాయాం వలిం తద్విద్యాం దశాక్షరీం తథా వలిదానఞ్చోపదిశతి। తత్ర దేవ్యాః కురుకుల్లాయాః భూః స్వేన యుక్తేతి శేషః ఓం ఇతి। మరుతా యుక్తో రయః తా ఇతి। దాహశ్వరాన్వితః రే ఇతి। రయో ధరాన్వితః తు ఇతి। రయయుగ్మం మరుద్యుతం తా ఇతి। ఏతత్తతౌయం షష్ఠం స్యాత్। ఏతస్యా ఏవ విద్యాయాః రే ఇతి తృతీయ-

హంసశ్చ మరుతా యుక్తః ప్రోక్తా విద్యా దశాక్షరీ।
అనయాస్యా వలిం దద్యాద్విద్యయా పరమేశ్వరి॥౨౭॥

ధ్యానం దేవ్యాః శృణు ప్రాజ్ఞే సమస్తాపన్నికృన్తనమ్।
అస్యాస్తోయేషు సర్వత్ర వాధో న భవతి స్మృతేః॥౨౮॥

శ్యామవర్ణాం త్రినయనాం ద్విభుజాం వరపఙ్కజే।
దధానాం బహువర్ణాభిర్వ్యహురూపాభిరావృతామ్॥౨౯॥

శక్తిభిః స్మేరవదనాం రత్నమౌక్తికభూషణామ్।
రత్నపాదుకయోః న్యస్తపదామ్బుజయుగాం స్మరేత్॥౩౦॥

హోమం కుర్యాన్నిత్యశస్తు ఘృతాక్తైరక్తపుష్పకైః।
సుగన్ధిభిః సితైః పుష్పై రన్నాజ్యాభ్యాం ఘృతేన వా॥౩౧॥

ప్రాగ్వద్వ్రతయుతో విద్యాం పఞ్చవింశతి లక్షకమ్।
జపిత్వా పూజయేత్ సన్ధ్యాస్వథ తర్పణహోమకమ్॥౩౨॥

మక్షరమేవాస్యాః షష్ఠమక్షరం స్యాదిత్యర్థః। చతుర్థం సప్తమం। అస్యా ఏవ విద్యాయాశ్చతుర్థం తుకారాక్షరమేవాస్యాః సప్తమమక్షరం భవేదిత్యర్థః। షష్ఠం తదష్టమం। అస్యా ఏవ విద్యాయాః షష్ఠం రేఫం రే ఇత్యక్షరమేవస్యా అష్టమమక్షరం విద్యాత్ జానీయాదిత్యర్థః। హృదమ్బుమరుదన్వితం స్వా ఇతి నవమమక్షరం। హంసశ్చ మరుతా యుక్తః హా ఇతి దశమమక్షరం భవతి। అనయా ప్రోక్తయా దశాక్షర్యా అస్యాః కురుకుల్లాయాః వలిమ్ అతఏవ విద్యయా। తారాశక్తేః సర్వపూజాదౌ షోడ़శార్ణేన వలిరితి సమ్ప్రదాయః। పరమేశ్వరీతి దేబీసమ్బుద్ధిః॥౨౭॥

ధ్యానమిత్యాదిభిః స్మరేదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్బలిదేవతాయాః తారాశక్తేర్వలిసమయధ్యానముపదిశతి। తత్ర అస్యాస్తా- రాశక్తేః యస్మాత్ కారణాత్ స్మృతేః వక్ష్యమాణధ్యానాదిత్యర్థః। వరపఙ్కజే వామదక్షిణాభ్యాం। శక్తిభిః ఆవృతామితి। పూర్వత్రాన్వయః। న్యస్తపాదామ్బుజయుగాం వలిగ్రహణార్థమభిముఖమాయాన్తౌమిత్యర్థః॥30॥

హొమమిత్యాదినా శ్లోకేన దేవ్యాః కురుకుల్లాయా నిత్యహొమద్రవ్యాణ్యుపదిశతి। తత్ర వా వికల్పే॥3౧॥

ప్రాగ్వదిత్యాదినా క్రియామిత్యన్తేనాధ్యర్ద్ధనైకేన శ్లోకేన పఞ్చవింశత్యర్ణాయా మూల-

---

కుర్యాన్నిత్యోదితేష్వన్యతమేన హవనక్రియామ్।
ఏవం సంసిద్ధవిద్యస్తు నిత్యార్చ్చానిరతస్తథా॥33॥

ప్రయోగానాచరేద్భక్త్యా కామ్యాన్ ప్రోక్తక్రమేణ వై।
హొమేన పూజయా యన్త్రభావనేన చ తాన్ శృణు॥3౪॥

ఘృతాక్తైః సర్షపైర్హోమాద్వశయేద్వనితాజనమ్।
సర్షపస్నేహసం సిక్తైర్మరిచైరానయేచ్చ తాః॥౩౫॥

తైలాక్తైస్తు తిలైర్హోమాన్మధ్యరాత్రే యథావిధి।
నారీనరనృపానన్యాన్ వశయేత్ యావదాయుషమ్॥౩౬॥

అజాఘృతాక్తైర్బన్ధూకకుసుమైర్మధ్యరాత్రకే।
హవనాద్వనితాః సర్వా మోహయేత్ ప్రేమకౌతుకైః॥౩౭॥

క్షౌరాక్తైర్మల్లికాపుష్పైర్హవనాద్బ్రాహ్మణాన్నృపాన్।
వశయేచ్చుతపత్రైశ్చ తథా విచకిలైః శుభైః॥౩౮॥

సవత్ససితగోదుగ్ధసమేతైర్నారికేలజైః।
ఫలక్షోదైః సితయుతైర్హవనాత్ స్వర్ణమాప్నుయాత్॥౩౯॥

నారికేలఫలక్షోదైర్గుడఃక్షౌద్రఘృతాహుతైః।
ప్రాగుక్తకాలతో బిత్తనిచయం సమవాప్నుయాత్॥౪౦॥

కదలీఫలహోమేన స్యాదాద్యోఽమ్బుజహోమతః।
కహ్లారహోమతోఽభీష్టం లభతే కుముదద్వయైః॥౪౧॥

విద్యాయాః పురశ్చరణముపదిశతి। తత్ర వ్రత సంకల్పః। విద్యాం పఞ్చవింశత్యక్షరాం నిత్యోదితేష్వన్యతమేన నిత్యహోమోక్తేషు రక్తపుష్పాదిష్వన్యతమేన॥౩౨॥

ఏవమిత్యాదినా శృణ్విత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేనైకేన శ్లోకేన కృతపురశ్చరణస్యైవ ప్రయోగయోగ్యతాం ప్రయోగప్రకారాంశ్చోపదిశతి। తత్ర నిత్యార్చానిరతః పురశ్చరణానన్తరమపి। తాన్ ప్రయోగాన్॥౩౪॥

ఘృతేత్యాదిభిః కుముదద్వయైరిత్యన్తైః సప్తభిః శ్లోకైః చతుర్ద్దశభిర్ద్రవ్యైర్హోమాత్ నానాఫలప్రాప్తిముపదిశతి। తత్ర తా వనితాః। తైలాక్తైస్తిలస్నేహాక్తైః। అన్యాన్

ఉత్పలైః పూజయేద్ధేవి సమస్తాపద్విముక్తయే।

పద్మైః సితైర్లోహితైశ్చ పూజయేదిన్దిరాప్తయే॥౪౨॥

కుముదాభ్యాం యజేద్విత్తలాభకామనయా తథా।

జపావన్ధూకకుసుమైస్తథా దాడ఼ిమజైరపి॥౪౩॥

సౌగన్ధికైర్విచకిలైః కుటజైః శతపత్రకైః।

పున్నాగజైః పాటలైశ్చ చమ్పకోత్థైర్యజేచ్ఛివే॥౪౪॥

సప్తభిః సప్తవారేషు భాస్కరాదిషు పూజయేత్।

ప్రోక్తకాలేషు విత్తాద్యో ధరాధాన్యాంశుకాదిమాన్॥౪౫॥

చన్దనైరర్చయేన్నిత్యం సమస్తమపి వాఞ్ఛితమ్।

లభతే ప్రోక్తకాలేన తథా కాలాగురుద్రవైః॥౪౬॥

కుఙ్కుమైర్నిత్యశః పూజాం కుర్యాత్ సౌభాగ్యసిద్ధయే।
కర్పూరైరాయుషః సిద్ధైవశ్యస్త్రీధనసిద్ధయే॥౪౭॥

మృగస్వేదమదాభ్యాఞ్చం పూజయేన్మాసమాత్రకమ్।
కన్దర్పసమసౌభాగ్యో వనితాసు నరో భవేత్॥౪౮॥

ఏలాలవఙ్గకక్కోలజాతిభిర్నిత్యశో యజేత్।
అబ్దమాత్రం తతో లోకే విశ్రుతః స్యాత్ స వైభవైః॥౪౯॥

కర్పూరశకలైః పూజా సర్వాభీష్టప్రదా భవేత్।
పూజితైస్తైస్తు జగ్ధైః స్యాన్నరోయాత్యఖిలప్రియః॥౫౦॥

సామన్తాదీనపి। ప్రేమకౌతుకైః ప్రణయాత్కణ్ఠాభిః। బ్రాహ్మణాన్ విప్రాన్। వశయేదిత్యన్వయః। తథా వికల్పే। సితయుతః శర్కరాసంమిలితః। ప్రాగుక్తకాలతః మణ్డలాదితః। ఆద్యః అమ్బుజకహ్లారయోరపి విషయః। కుముదద్వయైః రక్తసితైః॥౪౧॥

ఉత్పలైరిత్యాదిభిః ప్రియ ఇత్యన్తైర్నవభిః లోకైర్నానాద్రవ్యైః పూజనైర్నానాఫలప్రాప్తిముపదిశతి। తత్ర సితైః పద్మైరిత్య- న్వయః। లోహితైస్తద్వత్ కుముదాభ్యాం ప్రాగ్వ్యఞ్జపాదిభిరపి శ్రీలాభాయ। సౌగన్ధికైః కహ్లారైః సప్తభిః సౌగన్ధికాదిభిః। తథా సమస్తాభీష్టలాభ ఇత్యర్థః। వశ్యస్త్రీధనసిద్ధయే కర్పూరౌరత్య-

---

వృత్తత్రయం తథాష్టారమబ్జం తన్మధ్యతస్తథా।
నవయోనిం విధాయాత్ర మధ్యే మాయాం ససాధ్యకామ్॥౫౧॥

ఆలిఖ్యాష్టసు కోణేషు మన్త్రార్ణాష్టకమాలిఖేత్।
బహిర్దలేష్వపి తథా లిఖేద్ద్విద్విక్రమేణ వై॥౫౨॥

వహిర్మాతృకయా మాయాస్వగయా ప్రతిలోమయా।
క్రమేణ చాభిసంవేష్ట్య తేన యన్త్రేణ సాధయేత్॥౫౩॥

సమస్తవాఞ్ఛితం పూజాధారణస్థాపనాదిభిః।
యన్త్రం రోచనయాలిఖ్య భూర్జే వా క్షౌమఖణ్డకే॥౫౪॥

న్వయః। మృగస్వేదమదాభ్యాం మృగస్వేదేన మృగమదేన చేత్యర్థః। తతః యజనతః। త్రైః కర్పూరాదిభిః। జప్తైర్భక్షితైః॥౫౦॥

వృత్తత్రయమిత్యాదిభిః స్థాపనాదిభిరిత్యన్తైరధ్యర్ధైస్త్రిభిః శ్లోకైః పఞ్చవింశత్యక్షరయా తృతీయయా మూలవిద్యయా యన్త్రనిర్మాణోపదేశం తద్వినియోగప్రకారప్రస్తావం చ కరోతి। తత్ర తన్మధ్యతః అష్టదలాబ్జమధ్యతః। తథా కులసున్దరీపటలోక్తప్రక్రియయా। అత్ర మధ్యే సర్వమధ్యయోనిమధ్యే। మాయాం ప్రాగ్వత్ హృల్లేఖాం సవిసర్జనీయాం పఞ్చవింశత్యక్షరవిద్యాయామేకాదశాక్షరభూతాం। అష్టసు కోణేషు మధ్యకోణవిధురేషు మన్త్రార్ణాష్టకం ప్రథమద్వితీయఖణ్డప్రకృతిభూతపఞ్చవింశత్యక్షరమూలవిద్యాక్షరపఞ్చవింశకేషు ఆదితోఽక్షరాష్టకమిత్యర్థః। ఆలిఖేత్ అగ్రాత్ ప్రాదక్షిణ్యమితి సమ్ప్రదాయః। వహిః నవయోనేః। తథా ప్రాగుక్తక్రమసూచకః। ద్విద్విక్రమేణ ప్రతిదలఞ్చ యోనిలిఖిత విద్యాక్షరనవకాదుపరితనాని షోడశాక్షరాణీతి శేషః। వహిః

అష్టపత్రపద్మాద్వహిర్గతవృత్తత్రయాన్తరాలవోథీద్వయే। మాయయా స్వగయా విసర్జనీయయుక్తయావిన్దుయుక్తయా చ। క్రమేణ అనులోమేన చ। స్థాపనాదిభిరిత్యవాదిశబ్దో ఽభిషేకాదివిషయః। యన్త్రవిరచనాక్రమో యథా— అభీష్టమానభ్రమతోఽన్తర్వహిర్విభాగేన వృత్తత్రయం సమభ్యసూత్రం నిష్పాద్య తత్రాష్టదలం పద్మ విధాయ తత్కర్ణికాయాం ప్రాగ్వత్ నవయోనిచక్రం విధాయ తత్ర సర్వమధ్యస్థయోనిమధ్యే ప్రథమద్వితీయఖణ్డప్రకృతిభూత- పఞ్చవింశాక్షరటతీయమూల విద్యాయామేకాదశాక్షరభూతాం సవిసర్జనీయాం హృల్లేఖాం సాధకాదిత్రయయుక్తామాలిఖ్య వాహ్యకోణేష్వష్టస్వగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యాత్తన్మూలవిద్యాక్షరేష్వాదితోఽష్టౌ సంలిఖ్య తద్వహిరష్టదలేషు ప్రాగుక్తక్రమాత్ సర్వమధ్యలిఖితహృల్లఖావిధరం శిష్టాక్షరషోడ్శకం ప్రతిదలం విద్యక్షరం క్రమాత్ సమాలిఖ్య తద్వాహ్యగతవృత్తత్రయాన్తరాలవీథీద్వయే

గులికీకృత్య సిక్థస్య మధ్యగం తద్విధాయ తు।

తాపయేద్రాత్రిషు దినైః ప్రాగుక్తైః స్త్రియమానయేత్॥౫౫॥

దరదేన విలిఖ్యైతత్ పటే వా ఫలకోదరే।

తవ దేవీం సమావాహ్య పూజయేత్తైర్దినైర్భవేత్॥౫౬॥

వశే త్రిభువనం సర్వ్వం నరనారీనృపాదికమ్।

గజవాజితరక్షాదితిర్య్యగ్జాతీరపి ధ్రువమ్॥౫౭॥

తద్యన్త్రం మిన్ధుతీరే వా నదీతీరేఽథవా లిఖేత్।

గౌరకేణ సమావాహ్య దేవీం తత్రైవ పూజయేత్॥౫౮॥

సమస్తరోగదుఃఖార్త్తిశాన్తిః స్యాదుదితైర్దినైః।

లాభాశ్చ పూజనాత్తత్ర పశుదాసీధనాదినామ్॥౫౯॥

తద్యన్త్రం చన్దనైః కృత్వా పీఠే తద్దినపూజనాత్।

పుత్రపౌత్రకలత్రాఢ్యోధనధాన్యాదిమాన్ భవేత్॥౬౦॥

తద్యన్త్రం హేమరూప్యే వా భూర్జే వాలిఖ్య ధారణాత్ !

సమస్తరోగదుఃఖార్తి రహితో వర్ద్ధతే సుఖీ॥౬౧॥

అన్తర్వీథ్యాం మాతృకయా విసర్జనీయయుక్తయా ప్రతిలోమయా ప్రాగ్వత్ సంవేష్ట్య తద్బాహ్యవీథ్యామనులోమయా అనయా విన్దుయుక్తయా చ తథా ప్రాగ్వత్ సంవేష్ట్య వక్ష్యమాణపూజాదిక్రమేణ వినియోగాత్ సర్వఫలసిద్ధిరితి॥౫౪॥

యన్త్రమిత్యాదిభిః సుఖీ ఇత్యన్తైరర్ద్ధాద్యైః సప్తభిః శ్లోకైస్తస్య యన్త్రస్య ప్రయోగపఞ్చకముపదిశతి। తత్ర యన్త్రం ప్రోక్తం। ఆలిఖ్యేతి పదచ్ఛేదో వా వికల్పే। సిక్థస్య మధూచ్ఛిష్టస్య। గులికీకృత్య యన్త్రం। ప్రాగుక్తైర్మణ్డలాదిభిః। దరదేన ప్రాగ్వత్। ఏతద్ యన్త్రం। వా వికల్పార్థః। తత్ర యన్త్రమధ్యే పూజయేన్నిత్యక్రమతః। ప్రాగ్వత్ వశే భవేదితి పూర్వత్ర సమ్బన్ధః। తరక్షః వ్యాఘ్రః తిర్యగ్జాతీశ్చతుష్పదీ జాతీః వశయేదితి శేషః। సిన్ధుతీరే సముద్రతీరే। వా వికల్పార్థః। అథవేతి చ తద్వత్ ఆలిఖేత్। తత్ర తత్ర సుసమే భూతలే ఇతి శేషః। తత్ర యన్త్రే పూజయేత్ప్రాగ్వత్। ఉదితైః ప్రాగ్వత్ తత్ర పూజనాదిత్యన్వయః। తత్రేతి సిన్ధుతీరాదివిషయః।

ప్రాక్ప్రత్యగదక్షిణోదక్క సూత్రషట్కనిపాతనాత్।

కోష్ఠేషు పఞ్చవింశత్సు త్రీణి కోణేషు మార్జయేత్॥౬౨॥

కోష్ఠైర్వ్వజ్రం తతః శేషైస్త్రయోదశభిరీరితమ్ !

తన్మధ్యే శక్తిమాయాస్థామాలిఖ్యాఖ్యాం తతోఽభితః ॥౬౩॥

లిఖేద్విద్యాం తతస్తస్మిన్ పూజయేదర్ద్ధరాత్రకే।

వాఞ్ఛితాం వనితాం మానకులలజ్జాతిలజ్జినీమ్ ॥౬౪॥

తృణరాజదలే కృత్వా యన్త్రం సర్వపరిజ్లుభిః।

పట్టశుణ్ఠీమాగధికామరిచార్కపయోయుతమ్ ॥౬౫॥

నిశాసు సిక్థగం దీపవహ్నౌ సన్తాపయేజ్జయమ్।

విద్యాం త్రయోదశార్ణాన్తు తద్ధిగవక్త్రో దినైః స్త్రియమ్ ॥౬౬॥

ధనాదీనాం లాభాశ్చేతి చాన్వయః। ఆజ్ఞాచరా వలాలంఘనీయవచనతః। వాద్వయం వికల్పార్థః॥౬౧॥

ప్రాక్ ప్రత్యగిత్యాదిభిః మన్నిభా ఇత్యన్తైర్దశభిః శ్లోకైస్త్రయోదశాక్షరయా ద్వితీయయా మూలవిద్యయా కోష్ఠవజ్రయన్త్రనిర్మ్మాణం తేన యన్త్రేణ ప్రయోగచతుష్టయఞ్చోపదిశతి। తత్ర త్రీణి ప్రతికోణమితి శేషః। శేషైః కోష్ఠైస్త్రయోదశభిరిత్యత్రాన్వయః। తన్మధ్యే యన్త్రస్య సర్వమధ్యకోష్ఠే। శక్తిమాయాస్థాం శక్తిరితి విసర్జనీయ హృల్లేఖాయా ఈకారస్యాపి నామ అత్ర సమ్ప్రదాయాత్ ప్రకరణాచ్చ విసర్జనీయస్య నామ మాయేతి చ పూర్వోక్తానాం నామ అత్ర ప్రాగ్వత్ హృల్లేఖాయా మాయేతి నామ తేన విద్యాయామేకాదశాక్షరభూతవిసర్జనోయహృల్లేఖాస్థం యథా భవతి తథా ఇత్యర్థః। ఆఖ్యాం సాధకాదీనాం। తతః మధ్యకోష్ఠతః వహిరితి శేషః। విద్యాం సశక్తిహృల్లేఖావిధురాం ద్వాదశాక్షరాం। తస్మిన్ యన్త్రే పూజయేద్దేవీమితి శేషః। యన్త్రవిరచనాక్రమో యథా—ప్రాక

ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్క సమాన్తరాలాని షటసూత్రాణ్యాస్ఫాల్య పఞ్చవింశతికోష్ఠాని నిష్పాద్య తేషు కోష్ఠేషు ప్రతికోణం ప్రతికోణం చతుర్షు కోణేషు త్రీణి త్రీణి కోష్ఠాని సమ్మృాయ ద్వాదశకోష్ఠాని మధ్యే వజ్రరూపం యథా భవేత్తథా మార్జయిత్వా శిష్టకోష్ఠత్రయోదశకే సర్వమధ్యకోష్ఠమధ్యే త్రయోదశాక్షరద్వితీయమూలవిద్యాక్షరత్రయోదశకే ఏకాదశాక్షరభూతాం సవిసర్జనీయాం హృల్లేఖాం ప్రాగ్వత్

ఆకర్షయేన్నవాగచ్చేత్తత్ర కామజ్వరాఞ్చనైః।

అవస్థాభిశ్చ దశభిర్మృతిమేతి సునిశ్చితమ్॥౬౭॥

భూర్జే తాలదలే వా తదాలిఖ్య స్పష్టవిగ్రహమ్।

మధూచ్ఛిష్టప్రతికృత్రై ఋజు తం తాపయేత్తథా॥౬౮॥

నరనారీనృపఞ్చాన్యం ప్రాణినాం స్నేహవిహ్వలామ్।

కరోతి యావద్దేహాన్తం తే ప్రతీపా లపన్తి చ॥౬౯॥

కజ్జలైర్యన్త్రమాలిఖ్య భూర్జే క్షౌమే సితేఽథవా।

జపిత్వా ధారయేత్ సర్వరాగదుఃఖార్త్తినాశనమ్॥౭౦॥

గైరికైశ్చన్దనోపేత్రైరాలిఖ్య విమలామ్బరే।

తదా స్త్రియః శయానస్య వైరిణ్యో దాససన్నిభాః॥౭౧॥

వృత్తద్వయాన్తరాకృత్వా షట్కోణం తస్య మధ్యతః।

భూః స్వగర్భగతం నామ విలిఖ్యాస్రిషు షట్స్వపి॥౭౨॥

సాధకాదిత్రయాఖ్యాయుక్తామాలిఖ్య తదధఃపంక్తికోష్ఠమధ్యత్రికమధ్యకోష్ఠమారభ్య యుక్తక్రమం స్వప్రాదక్షిణ్యనిర్గమనగత్యా శిష్టకోష్ఠద్వాదశకే మధ్యకోష్ఠలిఖితమవిసర్జనీయహృల్లేస్వావిధురం ద్వితీయమూలవిద్యాక్షరద్వాదశకమాలిఖ్య తత్ర పూజాదిభిర్వక్ష్యమాణైః ప్రయోగైర్వక్ష్యమాణఫలసిద్ధిరితి। తృణరాజదలే తాలపత్ర ఇత్యర్థః। యన్త్రం ప్రోక్తం। పటులవణం మాగధికా పిప్పలా సిక్థగం ప్రాగ్వత్। దీపవహ్నౌ దీపరూపాగ్నౌ। తద్దిగ్వక్త్రః సాధ్యాశాభిముఖః। దినైర్మణ్డలాదిభిః। నచాగచ్ఛేత్ మాధ్యాపదితి శేషః। తత్ర యన్త్రే స్థితా అవస్థాభిశ్చ దశభిః నయనప్రీత్యాదిభిర్మరణాదిభిః। మృతిమితి దశమావస్థాస్వరూపం। వా వికల్పే। తద్ యన్త్రం। మధూచ్ఛిష్టైః ప్రతికృత్తైః సాధ్యాయాః। తన్నిర్మాణమేకత్రింశే పటలే వక్ష్యమాణాంశకానుగుణతః। తథా విద్యాజపసహితం దీపాగ్నౌ ప్రోక్తదినాదిత్యర్థః। అన్యశబ్దః సామన్తాదివిషయః। తే ప్రాణినః। ప్రతీపాః ప్రతికూలాః। కజ్జలైర్మసీభిః। సితే క్షౌమవిశేషణమేతత్। అథవేతి వికల్పార్థః। జపిత్వా ప్రాణప్రతిష్ఠాదిసహితం మూలవిద్యామ్। ఆలిఖ్యయన్త్రమితి శేషః। ధారయేత్ తద్యన్త్రమహితామ్బరమితిశేష ॥౭౧॥

వృత్తద్వయేత్యాదిభిర్వహిరిత్యన్తైర్దశభిః శ్లోకైః సప్తాక్షరయా ప్రథమయా మూలవిద్యయా యన్త్రనిర్మాణక్రమం తేన యన్త్రేణ ప్రయాగకఞ్చోపదిశతి। తత్ర తస్య షట్కోణస్య

షడఙ్క్షరాణి విలిఖేత్ సప్తాక్షర్యాః క్రమేణ వై।

యన్త్రమేతత్తాలపత్రే భూర్జే క్షౌమేఽర్కపత్రకే॥౭౩॥

ప్రజప్య విద్యామయుతం వల్మీకే నిక్షిపేచ్చ తత్।

తత్ర స్థితా ద్వేభుజగాః పలాయన్తేఽథ తద్దినే॥౭౪॥

తదూర్మ్మికాదౌ సంలిఖ్య సంజప్యాభ్యర్చ్ప్య కుత్రచిత్।
విధాయ నిత్యశః పూజాసమేతే రక్షతో గృహే ॥౭౫॥

భూతప్రేతపిశాచాపస్మారవేతాలరాక్షసాః !
యక్షగన్ధర్వభుజగవృశ్చికాద్యా న తత్ర వై ॥౭౬॥

తల్లిప్త్వా కుమ్భసలిలే జపిత్వా విద్యయానయా।
సహస్రవారం సలిలైరాసేకః క్ష్వేడ఼నాశనః ॥౭౭॥

తత్పీతం జఠరే ప్రాప్తమశేషం నాశయేద్విషమ్।
దేహగం పరమేశాని త్రివిధం భీషణాత్మకమ్ ॥౭౮॥

భూః స్వగర్భగతం భూరితి ఓకారః స్వమితి విన్దుః ప్రథమమూలవిద్యాదివర్ణభూతసవిన్దుకత్రయోదశస్వరగర్భగతమిత్యర్థః। నామ ప్రాగ్వత్। షడ఼క్షరాణి మధ్యలిఖిత ప్రథమాక్షరమూలప్రణవవిధురాణి సప్తాక్షర్యాః మూలవిద్యాయాః క్రమేణ అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యరూపేణ ఏతల్లిఖిత్వేతి శేషః। అథవేత్యధ్యాహార్యం। విద్యాం సప్తాక్షరీం। తద్యన్త్రం। తద్దినే నిక్షేపదినే। యన్త్రస్యాయం విరచనాక్రమః—యథా అభీష్టమానభ్రమణేనాన్తవహిర్విభాగతో వృత్తద్వయం విధాయ తత్రాన్తవృత్తమధ్యే ప్రాగ్వత్ షట్కోణం విధాయ తత్ షట్కోణమధ్యే ప్రథమభూతసప్తాక్షరమూలవిద్యాద్యక్షరభూతం ప్రణవం ప్రాగ్వత్ సాధ్యగర్భమాలిఖ్య వహిఃపట్సు కాణషు అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన మధ్యలిఖితప్రణవవిధురాణి మూలవిద్యాయాః సప్తాక్షర్యాః (౧ షళక్షర్యాః) షడ఼క్షరాణ్యాలిఖేత్। ఏవమేతద్యన్త్రం భూర్జాదిష్వన్యతమే లిఖిత్వా సప్రాణప్రతిష్ఠం సప్తాక్షరీవిద్యామయుతం జపిత్వా తస్య యన్త్రస్య వల్మీకనిక్షేపణాత్తత్రస్థాః సర్పాః తద్దినే ఏవోచ్చాటితా భవన్తీతి। తద్యన్త్రం ఊర్మికాదౌ ఊర్మికేత్యఙ్గులీయకమ్ ఆదౌ శబ్దో వలయాఙ్గదాద్యాభరణవిషయః। రక్షతః పురుషస్య। వృశ్చికాద్యాః ఆద్యశబ్దో లూతామూషకాదివిషయః। తత్ర స్థాపితగృహవిశేషణమ్। తత్ ఊర్మికాదిలిఖితం యన్త్రమ్।

అనయా ప్రథమయా సప్తవర్ణయా ఆసేకః అభిషేకః। క్ష్వేడ᳚నాశనః సర్వ్వవిషాపహరః। తద్యన్త్రాధివాసితాభిరద్భిః సేకః

తద్విలిఖ్య నఖాగ్రేణ నారికేలదలే స్మరన్।

తద్రూపం ఫణినం విద్యాజపపూర్వ్వం నఖాదినా॥౽౯॥

పీడ᳚నాత్ పాటనాద్భోగీ పీడ᳚ితః పాటితో భవేత్।

ఏవం సర్వ్వం త్రిప్రకారం గరల నాశయేదిదమ్॥౸౦॥

వాలుకాసు సమాలిఖ్య యన్త్రమభ్యర్చ్చ్య దేవతామ్।

తత్ర తైర్వేష్టయేత్ సప్త భోగినం న వ్రజేద్వహిః॥౸౧॥

అనావృత్తాని విద్యాయామక్షరాణి త్రయోదశ।

తైః షోడ᳚శఖరోపేతైః సంఖ్యాష్టౌ చ శతద్వయమ్॥౸౨॥

దేహగమితి విషవిశేషణం త్రివిధం ప్రాగ్వత్తత్స్థావరజఙ్గమకృత్రిమాత్మకమ్। ఏతదుక్తం భవతి యన్త్రాభివాసితాభిజప్తం జలం పీతం జఠరగతవిషం దేహగతం త్రివిధఞ్చ నాశయేదితి। తద్ యన్త్రం। తద్రూపం యన్త్రం లిఖితనాలికేరపత్రరూపం స్మరన్నిత్యత్రాన్వయః। పీఢ᳚ితం పాటితమితి దివ్యత్వాదఙ్గీకరణీయం యన్త్రపీడ᳚నాత్ పాటనాత్ పీడ᳚ితః పాటితశ్చేత్యర్థ। ఏవముక్తరూపతః। త్రిప్రకారం। ప్రాగ్వత్ ఇదం యన్త్రం వాలుకాసు సికతాషు। యన్త్రం ప్రోక్తమ్ తత్ర యన్త్రే। తైః తాభిరిత్యర్థః। వాలుకావిశేషణత్వాత్। అత్రాపి దివ్యత్వాదచిన్త్య వ్రజేత్। ప్రబుద్ధోపి భోగీ వహిః వాలుకావేష్ఠనాత్॥౸౧॥

అనావృత్తానీత్యాదినా మహేశ్వరీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పఞ్చవింశాక్షరాయాం ఖణ్డద్వయప్రకృతిభూతాయాం తృతీయాయాం మూలవిద్యాయాం ప్రాగ్వదపునరుక్తంస్త్రయోదశభిరక్షరైః స్వరప్రసారణాదష్టోత్తరద్విశతసంఖ్యైస్తైర్యన్త్రాష్టకముపదిశతి। తత్ర విద్యాయాం సర్వప్రకృతిభూతాయాం పఞ్చవింశాక్షరాయాం మూలవిద్యాయాం త్రయోదశ తాని తు కకార ఉకార రేఫ లకార యకార ఓకార హకార సకార వకార జకార నకార శకారాక్షరాణి। అవామస్వృక్తస్వరగ్రహణేఽపి ప్రాగుక్తప్రయోజకాతిలఙ్ఘనేన సంయుక్తస్యాపి స్వరస్య గ్రహణే త్రయోదశేత్యుక్తిప్రావల్యాత్ తయోరక్షరయోరనావృత్తత్వమస్త్యేవ। తైః అనావృత్తాక్షరైః। తాని అష్టోత్తరద్విశతసంఖ్యాన్యక్షరాణి। పూర్వాద్యయన్త్రే పూర్వోక్తేషు యన్త్రేష్వాద్యయన్త్రే। అస్మిన్నేవ పటలే పూర్వత్ర వృత్తత్రయమిత్యాద్యేకపఞ్చాశత్తమాద్యేన శ్లోకత్రయేణ ప్రోక్తే। మధ్యతః సర్వమధ్యతో ద్వయం। అక్షరయోః। వహిర్మధ్యయోనితః। ప్రాగ్వద్విలిఖేదితి సమ్వన్ధః। తైః అష్టోత్తరద్విశతసంఖ్యైరక్షరైః। అష్టౌ సమ్భూయ। మహేశ్వరీతి

తాని పూర్వాద్యయన్త్రే తు విలిఖేన్మధ్యతో ద్వయమ్।

వహిః ప్రాగ్వత్తతస్తైః స్యాత్ యన్త్రాణ్యష్టౌ మహేశ్వరి॥౮౩॥

తేష్వాద్యం సర్వవారేషు వినియుఞ్జ్యాదుదీరితే।

ద్వితీయాదీని యన్త్రాణి సప్త భాన్వాదివాసరే॥౮౪॥

వినియుఞ్జ్యాత్ ప్రోక్తకర్మస్వాఖ్యాలేఖనపూర్వకమ్।

వారాఖ్యాం సప్తమీయుక్తామాలిఖేత్ సాధయేతి తత్॥౮౫॥

వశ్యాకర్షణశాన్త్యాప్త్యై విదధ్యాదాద్యన్త్రతః।

ప్రోక్తక్రమేణ విధినా శాన్తిమర్చనతస్తథా॥౮౬॥

సప్తమం పూజితం క్వాపి స్థాపితం పోతగర్భకే।

తన్నాశయన్తి తత్పోతమధో సర్వ్వం తథా శివే॥౮౭॥

సమృద్ధిః। ఏతదుక్తం భవతి పూర్వోక్తేషు యన్త్రేషు ఆద్యే వాహ్యాదభ్యాన్తరప్రవేశక్రమాద్వృత్తత్రయాష్టపత్రామ్బుజనవయోనిరూపే యన్త్రే సర్వమధ్యే స్వరవికృతపఞ్చవింశాక్షరే మూలవిద్యానావృత్తాక్షరత్రయోదశకసంజాతాష్టోత్తరద్విశతసంఖ్యేష్వక్షరేష్వాదితోఽక్షరద్వయం ప్రత్యత్తరం సాధ్యాద్యుపేతమాలిఖ్య తద్వాహ్యగతకోణేష్వష్టసు సర్వమధ్యలిఖితాక్షరద్వయాదుపరితనాన్యష్టాక్షరాణ్యగ్రాత్ప్రాదక్షిణ్యే- నాలిఖ్య తద్వహిరష్టపత్రేషు ప్రతిపత్రం ద్వయంద్వయమితిక్రమేణ నవయోనివిలిఖితాక్షర దశకాదుపరితనాని షోడశాక్షరాణి ప్రాగ్వదాలిఖ్య ఏవం' సంభూయ షడ్ వింశత్యక్షరాణి క్రమాద్విలిఖ్య వాహ్యవృత్తత్రయాన్తరాలవీథిద్వయే ప్రాగవత్ మాతృకావేష్టనం కుర్యాత్। ఏతత్ ప్రథమం యన్త్రం। ఏవమస్మిన్నేవ యన్త్రే పూర్వలిఖితాక్షరషడ్వింశతికాదుపరితనముపరితనమత్తరషడ్వింశతికం క్రమేణాలిఖ్య పూర్వోక్తేన యన్త్రేణ సహాష్టౌ యన్త్రాణి సమ్పాదయేదితి॥౮౩॥

తేష్వాదిభిజన్మినామిత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైస్తద్యన్త్రాష్టకవినియోగాదికముపదిశతి। తత్ర తేషు అష్ట యన్త్రేషు। ఆద్యం యన్త్రమితి శేషః। ఉదీరితే వశ్యాకర్షణేత్యాదిషడశీతితమశ్లోకేన వక్ష్యమాణే। సప్త ఇతి పదచ్ఛేదః। భాన్వాదివారకే ఆదిశబ్దః సోమాఙ్గారకవుధవృహస్పతిశుక్రశనేశ్వరవిషయః తేషాం వారే ఇత్యర్థః। ప్రోక్తకర్మసు వక్ష్యమాణకర్మసు। ఆఖ్యాలేఖనపూర్వకం ప్రాగ్వత్ సాధ్యాదినామాలిఖనపూర్వకమిత్యర్థః। వారాఖ్యాం మాధ్యాధః సాధయేతి। తదితి లేఖనీయవాక్యరూపం। ఏతదుక్తం భవతి సర్వమధ్యగతాక్షరద్వయమధ్యే ప్రత్యేకస్మిన్ వారే ఏతత్

తథా వారేషు తేషూక్తాన్యాలిఖ్యాభ్యర్చ్చయేచ్ఛివామ్।
వాఞ్ఛితేషు సమస్తేషు తైర్థినైస్తాన్యవాప్నుయాత్॥౮౮॥

రోగశాన్తిం జయం లాభం నానాభీష్టార్థవిగ్రహమ్।
శత్రుభఙ్గం వలం నారీనృపమర్త్యాదిజన్మినామ్॥౮౯॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్కసూత్రాణ్యాస్ఫాలయేత్ క్రమాత్।
ద్వావింశతిం తతశ్చైకచత్వారింశచ్చతుఃశతమ్॥౯౦॥

తేషు కోణేషు పరితో మార్జయేత్ పూర్వవత్ క్రమాత్।
పఞ్చపఞ్చాశదన్యాని కోష్ఠవజ్రే మహేశ్వరి॥౯౧॥

శతద్వయం చైకవింశం తేషు దిక్షు త్రికోణకమ।
మధ్యేఽవశిష్టనవకమధ్యే నామోదరాం లిఖేత్॥౯౨॥

సాధయేతి అక్షరాణ్యధరాదూర్ధ్వాన్తమాలిఖేదితి। ఆద్యయన్త్రతః అష్టస్వితి శేషః। ప్రోక్తక్రమేణేతి విధినేత్యస్య విశేషణమ్। స విధిస్తు ప్రాణప్రతిష్ఠాపురఃసరం ఆధారస్థాపనాదిః। అర్చనతః తత్ర దేవీపూజనతః। తథేతి సముచ్చయే పూజితమ్। తప్తత్ప్రాప్తవారేషు నాశయన్తీతి యన్త్రసప్తకసంఖ్యాపేక్షయా వహువచనమ్। శివే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః। తేష్వితి వాగవిశేషణమ్। ఉక్తాని యన్త్రాణీతి శేషః। తైః ప్రాగ్వన్మణ్డలాదిభిః। తాని రోగశాన్త్యాదీని వక్ష్యమాణాని। మర్త్యాదిజన్మి నామిత్యాదిశబ్దః అమాత్యసామన్తాది సకలప్రాణిజాతవిషయః॥౮౮॥

ప్రాక్ప్రత్యగిత్యాదిభిః శివే ఇత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైః ప్రాగుక్తైః స్వరప్రసారితైరష్టోత్తరద్విశతసంఖ్యైర్మూలవిద్యాక్షరైరవికృతమూలవిద్యాక్షరపఞ్చవింశతిక్తైశ్చైకవింశత్యధికద్విశతకోష్ఠరూపవజ్రయన్త్రనిర్మాణం తద్వినియోగాంశోప్యపదిశతి। తత్ర క్రమాద్వావింశతిం ప్రాక్ ప్రత్యగ్ద్వావింశతిం దక్షిణోదక్కద్వావింశతిమితి ఏవం క్రమాదిత్యర్థః। తత ఆస్ఫాలనతః। తేషు ఏకచత్వారింశదధికచతుఃశతసంఖ్యేషు కోష్ఠేషు। కోణేషు చతుర్షు। పూర్వ్వవన్మధ్యే వజ్రాకారం యథా భవతి। క్రమాత్ పఞ్చపఞ్చాశత్ ప్రతికోణం పఞ్చపఞ్చాశత్ కోష్ఠాని ఇత్యేవం క్రమాదితి యావత్। సంభూయ చతుర్షు కోణేషు వింశత్యధికద్విశతసంఖ్యేషు కోష్ఠేష్విత్యర్థః। చతుఃకోష్ఠైః ప్రతిదిశమేకైకకోష్ఠమార్జనత ఇత్యర్థః। అన్యాని మార్జనావశిష్టానీతి శేషః। తేషు ఏకవింశత్యధికద్విశతసంఖ్యేషు కోష్ఠేష్విత్యర్థః। చతుః కోష్ఠేషు ప్రతిదిశం ఏకైకకోష్ఠమార్జనత ఇత్యర్థః। ప్రాఙ్మధ్యతః ప్రాగ్దిగన్త పఙ్క్తికోష్ఠేషు మధ్యకోష్ఠమారభ్యేత్యర్థః। తాని అష్టోత్తర

మాయాం తదభితో మన్త్రవర్ణైస్త్రిస్త్రిః క్రమేణ వై।

త్రికోణేషు చ సాధ్యాని లిఖేద్వజ్రమితీరితమ్॥౬౩॥

తద్వజ్రయన్త్రే తు పటే క్షౌమే వా సుసితే శుభే।

విలిఖ్యాభ్యర్చ్య తద్యన్త్రం పోతో రక్షతి వారిధౌ॥౬౪॥

ప్రాగుక్తాని సమస్తాని సాధయేద్వజ్రరూపిణా।

యన్త్రేణానేన కాలేన ప్రోక్తేన సతతం శివే॥౬౫॥

ద్విశతసంఖ్యాతి స్వరవికృతమూలవిద్యాక్షరాణి లిఖేత్। యావదక్షరపర్యవసానతః। మధ్యే యన్త్రస్యేతి శేషః। నవకమధ్యే నవకమధ్యకోష్ఠ ఇత్యర్థః। నామోదరాం సాధకాదినామగర్భాం। మాయాం పఞ్చవింశార్ణమూలవిద్యాయా ఏకాదశాక్షరభూతాం। తదభితః తదన్తర్గతమధ్యకోష్ఠానన్తరప్రాక్పఙ్క్తిమధ్యకోష్ఠభారభ్య ప్రాదక్షిణ్యనిర్గమనగత్యా త్రిఃత్రిఃక్రమేణ మధ్యకోష్ఠవర్జం ప్రతికోష్ఠ- మితి శేషః। త్రికోణేషు చేత్యత్ర చకారాచ్చతుర్షు త్రికాణేష్వపి సాధ్యాక్షరాణి మాయాస్థాని లిఖేదితి। తద్యన్త్రం వజ్జయన్త్రమితి శేషః। యన్త్రవిరచనాక్రమో యథా—ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్కసమాన్తరాలాని ద్వావింశతి ద్వావింశతి సూత్రాణ్యాస్ఫాల్య తేనైకచత్వారింశదధికచతుఃశతసంఖ్యాని కోష్ఠాని నిష్పాద్య తేషు చతుర్షు కోణేషు ప్రతికోణం పఞ్చపఞ్చాశత్కోష్ఠాని సమ్మూయ వింశత్యధికద్విశతసంఖ్యాని కాష్ఠాని ప్రాగ్వన్మధ్యే వజ్రాకారం యథా భవతి తథా తథా మార్జయిత్వా తతశ్చతుర్షు దిక్షు ప్రతిదిశమేకైక కోష్ఠమార్జనతశ్చత్వారి త్రికోణాని కృత్వా శిష్టేషు సప్తదశాధిక ద్విశతసంఖ్యేషు కోష్ఠేషు సర్వప్రాచీనపఙ్క్తిస్థకోష్ఠత్రయే మధ్యకోష్ఠమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా యుక్తక్రమమష్టోత్తరశతద్విశతసంఖ్యాని స్వరవికృతమూలవిద్యాక్షరాణి యావదక్షరపర్యవసానమాలిఖ్య తతో మధ్యతః శిష్టేషు నవసు కోష్ఠేషు సర్వ మధ్యస్థకోష్ఠమధ్యే పఞ్చవింశార్ణమూలవిద్యాయా ఏకాదశాక్షరభూతహృల్లేఖాం సాధ్యగర్భామాలిఖ్య శిష్టేష్వష్టసు కోష్ఠేషు మధ్యకోష్ఠానన్తర ప్రాచీనపంక్తిమధ్యకోష్ఠమారభ్యాయుక్తక్రమం ప్రాదక్షిణ్యనిర్గమనగత్యా ప్రతికోష్ఠం షడ్వింశాక్షరమూలవిద్యాక్షరాణి హృల్లేఖావిధురాణి త్రీణి త్రీణ్యాలిఖ్య చతుర్దిగ్గత త్రికోణ చతుష్కేష్వపి మధ్యకోష్ఠవత్ ససాధ్యాం హృల్లేఖామాలిఖ్య తేన యన్త్రేణ వక్ష్యమాణాన్ వినియోగాన్ కుర్యాదితి। వా వికల్పే। సుసితే ఇతి క్షౌమవిశేషణమ్। రక్షతి యన్త్రమిత్యత్రాన్వయః। తేన కర్తృభూతం యన్త్రమితి। ప్రాగుక్తాని అత్ర ప్రోక్తాని కార్యాణి। ప్రోక్తేన ప్రాగ్వన్మణ్డలాదినా। శివే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౯౫॥

తాం దేవీం పాశసమ్బద్ధం సాధ్యమఙ్కుశతాడనాత్।

ఆకర్షన్తీం స్వపాదాన్తే సాఞ్జలిం ప్రణతిం ముహుః॥౯౬॥

రక్ష రక్షేతి భాషన్తం స్మరన్ విద్యాం జపన్నిశి।

సాధ్యో నరోథ నారీ చ వశమేతి సునిశ్చితమ్॥౯౭॥

అథవా సాఙ్కలిం సాధ్యం ప్రాగ్వద్వాదినమఙ్కుశే।
ప్రోతకేశసమాకృష్టం జపేత్ ప్రాగ్వద్వశో భవేత్॥౯౮॥

మన్త్రాక్షరాణాం తేజోభిః పరీతం వా తథావిధామ్।
స్వయమేవానయేత్తాన్తు స్మరన్ జాపైర్వ్వశం నయేత్॥౯౯॥

ఏవం సా కురుకుల్లా తే ప్రోక్తా సర్వ్వార్థసాధికా
లలితావిగ్రహా యేన వశిన్యాదియుతా తతః॥౧౦౦॥

బుద్ధితత్త్వమయో వ్యాప్తిరితి సమ్యక సమీరితా।
అస్యా నిఫాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్ కృతమ్॥౧౦౧॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రే శ్రీకాదిమతే ద్వావింశత్
పటలమ్॥౨౨॥

తామిత్యాదిభిస్తత ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్మన్త్రదేవతాభావనాకర్షణవశీకరణం వైవిధ్యం తస్యాః కురుకుల్లాయా దేవ్యా వశిన్యాదిశక్త్యష్టకపరిహృతత్వవాసనాం చోపదిశతి। తత్ర తామిత్యస్యోత్తరశ్లోకే (వాతత్) స్మరన్నిత్యనేనాన్వయః। సాధ్యమిత్యస్య పదస్యాస్య శ్లోకస్యోత్తరార్ద్ధగతాకర్షన్తీమిత్యనేనాన్వయః। విద్యాం పఞ్చవింశార్ణామ్। అథవేతి పక్షవ్యావృత్తౌ। ప్రాగ్వద్వాదినం రక్షరక్షేతి ప్రాగ్వత్। ఆకర్షన్తీం దేవీం స్మరన్ విద్యాం జపేదిత్యథః। భవేత్ ప్రాగుక్తః సాత్ర్యవర్గః। మన్త్రాక్షరాణాం పఞ్చవింశార్ణమూలవిద్యాచరాణాం। తథావిధాం రక్షరక్షేతి భాషణాదియుక్తాం। స్వయమేవ ఆకర్షణాదృతే। ఏతదుక్తం భవతి సాధ్య మన్త్రాక్షరతేజోభిః పరీతం తేజః సహనాశక్తత్వాత్ ప్రాగ్వద్భాషమాణాదియుక్తః స్వయమేవ దేవతాకర్షణాదివ తామన్తః స్మరన్ విద్యాం జపన్ వశయతీతి। ఏవం ప్రోక్తరూపతః తే ఇతి దేవీం నిర్దిశతి। యేన లలితావిగ్రహవత్త్వకారణేన। తతః కారణాత్॥౧౦౦॥

ఇతి షోడ॒శనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చ-సార-సింహ-రాజప్రకాశాభిధానేన శ్రీసుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం షోడ॒శనిత్యావలిదేవతారూపకురుకుల్లావిదద్యావిధానప్రకా-శనపరం ద్వావింశత్ పటలమ్ పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్।

గ్రన్థసంఖ్యా।

ద్వాదశోక్తాని యన్త్రాణి ద్వావింశే వ్యక్రియాగతాః।
గ్రన్థాః స్యుః సార్ద్ధపాదైకచత్వారింశచ్చతద్వయామ్॥

త్రయోవింశపటలమ్।

అథ షోక్షశనిత్యానామఙ్గభూతా తు పఞ్చమీ।
తద్ద్వివిధా కథితా పూర్వం తదఙ్గాని చ పూజనమ్॥౧॥

సాధనం సిద్ధమన్త్రస్య ప్రయోగధ్యానపూజనైః।
హోమైర్యన్త్రైశ్చ వక్ష్యామి సమస్తాభీష్టసిద్ధయే॥౨॥

అఙ్గాని కృత్వా మన్త్రార్ణైః సప్తభిః షడ్ఁయుగేన చ।
దశభిః సప్తభిః సప్తసంఖ్యైర్జాతిభిరన్వితమ్॥౩॥

త్రికోణవృత్తషట్కోణవృత్తద్వయసమన్వితమ్।
విధాయ చక్రం తత్రైవ స్వనామ్నావాహ్య పూజయేత్॥౪॥

పూర్వస్మిన్ ద్వావింశే పటలే షోఢశనిత్యానాం వలిదేవతాయాః కురుకుల్లాయా విధానముపదిశ్యానన్తరం షోఢశనిత్యాఙ్గ- భూతాయాః పఞ్చమ్యాఖ్యాయా వారాహ్యా విధానముపదిశతి। అథ షాడఁశేత్యాద్యనయేత్యన్తశ్లోకశతరూపేణ త్రయోవింశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడఁశేత్యాదినా సిద్ధయే ఇత్యన్తేణ శ్లోకద్వయేన పటలార్థానుపదిశతి। తత్ర పూర్వం తృతీయే పటలే। సాధనం విద్యాయా ఇతి శేషః॥౨॥

అఙ్గానీత్యాదినా శ్లోకేన షడఙ్గన్యాసమన్త్రానుపదిశతి। అత్ర అఙ్గాని షట్ కృత్వా ఇత్యస్యోత్తరశ్లోకోత్తరార్ధా- న్తర్గతపూజయేదిత్యత్యాన్వయః। మన్త్రార్ణైర్వక్ష్యమాణసంఖ్యాక్రమభిన్నైర్మూలవిద్యాయామాదితః సమ్భూయ త్రిచత్వారింశతాక్షరైః। షడఁ్ యుగేన షడ్ భిరక్షరేః శిరోమన్త్రః షడ్భిరక్షరః శిఖామన్త్రశ్చేత్యర్థః। జాతిభిః హృదయాయ నమః ఇత్యాదిభిః షడ్భిః। అన్విత క్రియావిశేషణమేతత్॥౩॥

త్రికోణత్యాదిభిరితీత్యన్తైః షడఁ్భిః శాకర్దేవ్యా నిత్యపూజాచక్రం సావరణద్వయపూజావిధానం నిత్యభజనక్రమం తత్ఫలఞ్చాపదిశతి। తత్ర సమన్వితం చక్రమిత్యస్య విశేషణం। నిత్యపూజాచక్రవిరచనాక్రమోయథా అభీష్టమాన (ప్రమాణభ్రమాదన్తర్వహిర్విభాగేనంకాఙ్గులాన్తరాలం వృత్తద్వయం విధాయ తదన్తర్వృత్తమధ్యే ప్రాగుక్తమానతః షట్కోణం విధాయ తన్మధ్యతః సన్ధిరేఖాస్పృష్టాస్పృష్టం బృత్తం విధాయ

దశోత్తరశతాక్షర్యా వారాహీవిద్యయా ప్రియే।
సర్వమధ్యే సమభ్యర్చ్య వామదక్షాగ్రకోణతః॥౫॥

క్రోధినీం స్తమ్భినీం చణ్డోచ్చణ్డాఞ్చైవ స్వనామభిః।
ఆద్యవీజాన్త్యసప్రాణైరుపేతామథ పూజయేత్॥౬॥

షట్సు కోణేషు స్వాగ్రాదిబ్రాహ్మ్యాద్యా వామతోఽర్చయేత్।
వృత్తే చైవ మహాలక్ష్మీం పఞ్చమీం మధ్యతస్తథా॥౭॥

వలిన్తు షోడశార్ణేన కృత్వాభ్యర్చ్యోపచారకైః।
తదగ్రే తాం జపేద్విద్యాం సహస్రమథవా శతమ్॥౮॥

హోమఞ్చ కుర్యాద్దినశః సుశుద్ధైస్తిలతణ్డులైః।
ఘృతేన వా తతో విద్యా సిద్ధా స్యాదష్టతస్తతః॥౯॥

తన్మధ్యే ప్రాగ్వత్ సమత్రిరేఖం త్రికోణం యథోపదేశ విధాయ తత్ర దేవీమావాహ్య వక్ష్యమాణక్రమేణ పూజయేదితి। స్వనామ్నావాహ్య సవిన్దుకహృల్లేఖాద్యేన నామ్నా। ద్వితీయాన్తేన క్రియాయుక్తేన। తన్మన్త్రో యథా—హ్రీం వారాహీమావాహయామీతి పూజయేత్। వక్ష్యమాణక్రమతః దశోత్తరశతాక్షర్యా తృతీయపటలోక్తయా। ప్రియే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః। సర్వమధ్యే చక్రస్య సర్వమధ్యత్రికోణమధ్య ఇత్యర్థః। వామదక్షాగ్రకోణతః దేవ్యాః। చణ్డోచ్చణ్డామిత్యుక్త్వా స్వస్వనామభిః అస్యాః

పరివారశక్తీర్న మోऽర్నై ర్నామమన్త్రైశ్చతుర్థ్యన్తైః పూజయేదితి సమ్ప్రదాయః।
ఆద్యవీజాన్త్యసప్రాణైరిత్యనేనైతదుక్తం భవతీతి। క్రోధినీం స్తమ్భినీఞ్చ తత్తన్నామాద్యాక్షరే
సవిన్దుకే క్రోం ఇతి స్తం ఇతి చోచ్చార్య్య తతస్తన్నామభ్యాం చతుర్థ్యన్తాభ్యాం
నమోన్తాభ్యామర్చయిత్వా తతశ్చణ్డోచ్చణ్డాన్తు మాతృకాన్త్యాక్షరభూతక్షకారస్య
ఓఙ్కారప్రకరణప్రాప్త విన్దుశ్చ త్రైః సంయుతం క్షోఀ ఇత్యుచ్చార్య్య తదనన్తరం పారమ్పర్య్య ప్రోక్త
క్రోమితి చోచ్చార్య్య తతశ్చణ్డోచ్చణ్డాయై నమ ఇత్యుక్త్వార్చయేదితి। క్రోధిన్యాదిశక్తిత్రయస్య
హృల్లేఖావైధుర్య్యం స్వస్వబీజాద్యత్వాదితి సమ్ప్రదాయః। వామతః అప్రాదక్షిణ్యేన
అర్చయేత్। హృల్లేఖాద్యైర్న మోన్తైర్నామభిః। అత్రాసాం శక్తీనాం సప్తానాం హృల్లేఖాద్యత్వం
స్వస్వవీజాద్యరాహిత్యాదితి చ సమ్ప్రదాయః। వృత్తే సర్వవాహ్యగతవృత్తద్వయవీథ్యాం।
తదగ్రే దేవ్యా అగ్రే। అభిముఖం చామరతాలవృన్తసఙ్గీతాదివ్యాహృతాభిరనన్తాభిః
శక్తిభిర్వృత్తద్వయవీథ్యాం పరితః స్థితాభిర్మహాలక్ష్మ్యాదిభిరితి సమ్ప్ర-

---

జితేన్ద్రియో హవిష్యాశీ మౌనీ సన్ధ్యాసు పూజయన్।

విద్యాం జపేల్లక్షసంఖ్యాం తద్దశాంశేన తర్పణమ్॥౧౦॥

అర్చ్చనం హవనం కృత్వా సిద్ధమన్త్రో దయాన్వితః।

గురుభక్తః సుసన్తుష్టః శాన్తచిత్తః చమాన్వితః॥౧౧॥

ప్రయోగానాచరేద్భక్త్యా యైరిష్టమఖిలం క్షణాత్।

సిధ్యత్యయత్నతో దేవ్యాః ప్రసాదాద్వైభవాదపి॥౧౨॥

ధ్యాయేచ్చ దేవీం కోలాస్యాం తప్తకాఞ్చనసన్నిభామ్।

ఆకణ్ఠం వనితారూపాం జ్వలత్పిఙ్గశిరోరుహామ్॥౧౩॥

దాయః। పఞ్చమీం వారాహీం మూలదేవతాం। మధ్యతః ప్రాగ్వత్। తథా మూలవిద్యయా త్రివారాదహీనమితి శేషః। అర్చయేదితి పూర్వత్రాన్వయః। ఏతదుక్తం భవతి చక్రమధ్యే దేవీమావాహ్య తదనన్తరం సవిన్దుకయా హృల్లేఖయా విధురైర్న్నామన్త్రైర్న్నామభిరభ్యర్చ్య తద్వహిః షట్సు కోణేషు బ్రాహ్మ్యాద్యాశ్చాముణ్డాన్తాః షట్శక్తీశ్చ సర్వవాహ్యావృత్తద్వయవీథ్యాం దేవ్యగ్రమభిముఖమాసీనాం ప్రోక్తరాజ్యచిహ్నపరివారాం మహాలక్ష్మీశ్చైవం సమ్భూయ సప్తశక్తీస్తన్నామమన్త్రైః హృల్లేఖాద్యైర్న్నామన్త్రైరర్చ్చయిత్వా పునరపి మధ్యే దేవీం తద్విద్యయా త్రివారాదహీనమర్చ్చయేత్ ఇతి। వలిన్తు షోడశార్ణేన షోడశాక్షరేణ వలిమన్త్రేణ పూజారమ్భావసానసమయే వలిం ప్రాగ్వత్ కుర్యాదిత్యర్థః। సర్వత్ర వలిద్వయప్రదానం మూలదేవతాగ్రభాగే ఇతి సమ్ప్రదాయః। ఉపచారకైః షోడశభిః। ఆవాహనాద్యనన్తరం పూజాన్తే చ అత్రార్ఘ్యస్థాపనమనుక్తమపి పూర్వమేవ సాధారణోక్తత్వాత్। షడఙ్గం మూలాభ్యాం ప్రాగ్వత్ స్థాపయేదితి ముఖ్యాగమః। తాం దశోత్తరశతాక్షరీం। అథవా వికల్పార్థః। వా పక్షాన్తరే ఇతి ప్రోక్తనిత్యభజనతః॥౯॥

జితేన్ద్రియ ఇత్యాదిభిర్వైభవాదపీత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్మూలదేవతాయాః పురశ్చరణం కృతపురశ్చరణస్య ప్రయోగార్హత్వఞ్చోప- దిశతి। తత్ర జపేల్లక్షసంఖ్యం కేవలమర్చ్చనం హవనం జపదశాంశంతర్పణం హవనం చ కుర్యాదితి సర్వమన్త్రసామాన్యం। సిద్ధమన్త్రః ప్రోక్తరూపతః దయాన్విత ఇత్యాదిసిద్ధమన్త్రలక్షణం। బైభవాత్ దేవ్యా వైశ్వరూప్యాత్। అపిః సముచ్చయే॥౧౨॥

ధ్యాయేదిత్యాదిభిర్విశ్రుత ఇత్యన్తైశ్చతుస్త్రింశతా శ్లోకైః దేవ్యాః సపరివారాయాః స్వతన్త్రనిత్యపూజాసు ధ్యానం ఆవాహనఞ్చోప- దిశతి। తత్ర ధ్యాయేదిత్యాదిభిః శివే

త్రినేత్రామష్టహస్తాఞ్చ చక్రశఙ్ఖమథామ్బుజమ్।

పాశఞ్చ ముశలం శీరమభయం వరదం తథా॥౧౪॥

దధానాం గరుడస్కన్ధే సుఖాసీనాం విచిన్తయేత్।

నిత్యపూజాసు తచ్ఛక్తీస్తత్సమానాః స్మరేచ్ఛివే ॥౧౫॥

ప్రయోగేషు స్మరేద్దేవీం సింహస్థాం వ్యాఘ్రగామపి ।
గజారూఢ఼ాం హయారూఢాం తార్క్ష్యారూఢాఞ్చ శక్తిభిః ॥౧౬॥

శ్యామామప్యరుణాం పీతామసితాం ధూమ్రవిగ్రహామ్ ।
తత్రప్రయోగేషు చ తథా ధ్యాయేత్తత్తదవాప్తయే ॥౧౭॥

అరుణామరుణాకల్పామరుణాభిశ్చ శక్తిభిః ।
ఆవృతాం పఞ్చమీం ధ్యాయన్ జపేద్వశ్యాప్తయేఽనిశమ్ ॥౧౮॥

ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్ద్వేవ్యాః స్వతన్త్రనిత్యపూజాసు క్వచిత్ప్రయోగేషు చ ధ్యానావాహనవిశేషాదికముపదిశతి । తత్ర ధ్యాయేచ్చ దేవీమిత్యత్ర చకారేణ దేవ్యాః సపరివారాయా లలితాఙ్గపూజాయాం తత్సమానాయుధాకారాత్మకధ్యానమన్తరేణ చ స్వతన్త్రనిత్యపూజాదిషు వక్ష్యమాణక్రమేణ ధ్యాయేదితి సమ్ప్రదాయార్థః । కోలాస్యాం వరాహముఖీం ఆకణ్ఠవనితారూపామిత్యన్తేన కణ్ఠాదధోరూపవిగ్రహస్య వరాహాత్మకత్వం ప్రమాదేనాపి న చిన్తనీయమితి పరిహరతీతి యావత్ । జ్వలత్పిఙ్గశిరోరుహాం జ్వలదివ ఊర్ధ్వాగ్రపిఙ్గలకేశాం ॥౧౩॥ అత్రాయుధక్రమస్తు అష్టభుజేషూర్ధ్వాదిదక్షిణవామక్రమేణ । దధానాం భుజైరితి శేషః । సౌరం హత్వం విచిన్తయేదితి నిత్యపూజాసు । వక్ష్యమాణగరుడ఼ేతరవాహనధ్యానపరివారార్థత్వాన్న పునరుక్తిదోషః । తచ్ఛక్తీః పరివారశక్తీః స్మరేదితి నిత్యపూజాస్వితి పూర్వత్రాన్వయః ॥౧౫॥

ప్రయోగేష్విత్యాదినా అవాప్తయే ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన సర్వప్రయోగేషు సామాన్యేన వాహనవర్ణాదికముపదిశతి । తత్ర శక్తిభిః పరివారశక్తిభిః । సహేతి శేషః । వక్ష్యమాణక్రమేణ ॥౧౭॥

అరుణామిత్యాదినా శ్లోకేన తస్యా ఏవ ధ్యానముపదిశతి। తత్ర అరుణాకల్పాం పద్మరాగాదిభిః కృతాకల్పామ్॥౧౮॥

పీతాం పీతామ్బరాం పీతభూషణస్రగ్విలేపనామ్।
పీతశక్త్యావృతాం ధ్యాయేత్ స్తమ్భనేషు తు సర్వదా॥౧౯॥

శ్యామాఞ్చ దుర్గమే మార్గే సింహస్థాం భీమవిగ్రహామ్।
శక్తిభిః స్వసమానాభిరన్తాభిః సమాయుతామ్॥౨౦॥

చిన్తయన్ ప్రజపన్ విద్యాం యజేత్తచ్ఛక్తిమధ్యతః।
స్వాత్మానం భావయన్మన్త్రీ వ్రజేదక్లిష్టవైభవః॥౨౧॥

సింహర్క్షద్వీపిశరభశృఙ్గికుక్కురశూకరైః।
గవయైర్భుజగైర్భీమైర్దన్తిభిర్మదమన్థరైః॥౨౨॥

చౌరైః క్రూరప్రహరణైః క్రూరైరన్యైర్భయావహైః।
భూతప్రేతపిశాచాద్యైరాకులేఽరణ్యసఙ్కటే॥౨౩॥

అలవ్ధమార్గే విపినే గరిశృఙ్గే తథావిధే।
స్మరేద్దేవీముక్తరూపాం నిరాతఙ్కో బ్రజేత్ సుఖీ॥౨౪॥

సమరేష్వపి భీమేషు పతత్సు రథదన్తిభిః।
సఙ్కటేషు దురన్తేషు స్మృత్వేత్థం విజయీ భవేత్॥౨౫॥

పీతామిత్యాదినా శ్లోకేన స్తమ్భనప్రయోగముపదిశతి। తత్ర పోతశక్త్యావృతాం పీతవర్ణాభిః శక్తిభిరావృతామ్॥౧౮॥

శ్యామామిత్యాదిభిః సుఖీ ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్దుర్గమమార్గరక్షావిధానముపదిశతి। తత్ర అనన్తాభిః ప్రత్యేక- మసంఖ్యాతాభిః క్రోధిన్యాదిభిరావరణస్థాభిః। అక్లిష్టవైభవః అధ్వశ్రాన్త్యాదిభిరప్యక్లిష్టపరిచ్ఛదాదియుతః। భీమైరితి సింహాదీనాం సర్వేషాం విశేషణమ్। అన్యైః శాఖామృగాదిభిః। ఆకులే నివిడ ే। అరణ్యసఙ్కటే అరణ్యైః పిహితమార్గే। అలబ్ధమార్గే ఇతః పూర్వమమానుష్యగోచరతయేతి శేషః। తథావిధే ఇతి పూర్వత్ర గిరిశృఙ్గే ఇత్యనేనాన్వయః। ఉక్తరూపాం శ్యామామిత్యాదినా శ్లోకేనేతి శేషః। నిరాతఙ్కః నితరాం క్లేశరహితః। బ్రజేదితి ప్రోక్తోపసంహారార్థత్వాత్వాన్న పునరుక్తిదోషః॥౨౪॥

సమరేష్విత్యాదిభిర్మదోద్ధతైరిత్యన్తైః పఞ్చభిః లోకైః సమరవిజయధ్యానముపదిశతి। తత్ర దురన్తేషు మరణనిరోధనప్రలా- పనామ జల్పవిశేషః (?)। ఇత్థం

నఖరం ఛురికాం ఖఢ్గం వాణం శూలం గదాం సృణిమ్।

చక్రఞ్చ దక్షిణైర్విభ్రద్బాహుభిర్భీమవిగ్రహామ్॥౨౬॥

తర్జనీం ఖేటకం చర్మ్మం చాపం డమరుకం హలమ్।

పాశం శఙ్ఖఞ్చ దధతీమన్యైర్నీలాం స్వశక్తిభిః॥౨౭॥

గజాధిరూఢ ాం ద్విరదైః శక్త్యారూఢ ైః సమావృతామ్।

వైరిసేనాం సమస్తాఞ్చ నిపాత్య పరిషైర్భువి ॥౨౮॥

తదుపర్యభితః ప్రేక్షత్ కదలీకేతుసఙ్కులమ్ ।
చరన్తీం శక్తివృన్దైశ్చ భీమారావైర్మదోద్ధతైః ॥౨౯॥

మానుమణ్డలమధ్యస్థాం శూలప్రోతారివిగ్రహామ్ ।
తద్దేహనిర్యద్రక్తాక్తశూలాం దేవీం విచిన్తయేత్ ॥౩౦॥

కణ్ఠమాత్రే జలే స్థిత్వా జపేద్విద్యామనన్యధీః ।
సప్తరాత్రప్రయోగేణ వైరిణం మారయేజ్ జ్వరాత్ ॥౩౧॥

వక్ష్యమాణప్రకారేణ । ఛురికం అసిధేనుం భీమవిగ్రహామితి దేవీవిశేషణమ్ । అన్యైః దామైః అష్టభిర్వ్యాహుభిరితి శేషః । తత్ర ఆయుధానాం నామాన్యారాధ్యముఖాదవగన్తవ్యాని । అత్ర ఆయుధక్రమస్తు ఉభయపార్శ్వయోరప్యధరాదూర్ధ్వాన్తమిత్యవగన్తవ్యమ్ । నీలాం వర్ణేనేతి శేషః । స్వశక్తిభిః తద్వర్ణాభిః శక్తిభిః సహితామితి యావత్ । పరిషైః దేవ్యాః పరివారశక్తీనాఞ్చ దక్షిణపార్శ్వోర్ధ్వాదితృతీయభుజస్థైః । తదుపరి సేనోపరి కదలీకేతుసఙ్కలం కదలీనిభగజపతాకాసఙ్కులం దేశమితి శేషః ॥౨౯॥

భానుమణ్డలేత్యాదినా జ్వరాదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేణ జ్వరేణ రిపుమారణప్రయోగముపదిశతి । తత్ర భానుమణ్డలేత్యాదినై- తదుక్తం భవతి । పూర్వోక్తషోడ్ఀశభుజవిధృతయుధాం నీలాభాం దేవీం భానుమణ్డలమధ్యే నిజదక్షిణోర్ధ్వాదిచతుర్థ- జస్థశూలప్రోతారివిగ్రహం తద్దేహాన్నిఃసరద్రక్తాక్తతచ్ఛూలాం విచిన్తయన్నితి । అనన్యధీః ఏకాగ్రచిత్తః ॥౩౧॥

దేవ్యాః సపరివారాయా హేతిభిః శకలీకృతమ్।
రిపుదేహం స్మరేత్ ఫేరుకజ్కక్రవ్యాదకుక్కురైః॥౩౨॥

భక్ష్యమాణం జపేద్విద్యాం త్రిదినం సలిలే స్థితః।
ప్రాగ్వత్తావద్దినైర్వారిహతం స్మృ(శ్రు)త్వా సముత్తరేత్॥౩౩॥

ద్విభుజాం ధూమ్రవర్ణాభాం సాధ్యజిహ్వాహృదమ్బుజే।
ఉత్పాటయన్తీం సంచిన్త్య జపన్ శత్రూన్ యమం నయేత్॥౩౪॥

తథావిధాం పీతవర్ణాం స్మృ త్వా సంజప్య వైరిణః।
క్రోధం సంశమయేద్వాదే వివాదే సమరేఽపి చ॥౩౫॥

తార్క్ష్యారూఢ్ాఞ్చ తాం తార్క్ష్యగణస్థాభిశ్చ శక్తిభిః।
వృతాం తార్క్ష్యగణోద్ధామపక్షమారుతమూర్చ్ఛితామ్॥౩౬॥

దేవ్యా ఇత్యాదినా సముత్తరేదిత్యన్తేన లోకద్వయేన రిపుమారణప్రయోగవిశేషముపదిశతి। తత్ర దేవ్యాః షోడ్శకరాయు- ధనీలవర్ణాదివిశిష్టవిగ్రహాయా ఇతి శేషః। ఫేరుః క్రోష్టా క్రవ్యాదాః పిశాచాద్యాః కుక్కురః సారమేయః భక్ష్యమాణం పూర్వోక్తైః ఫేరుప్రముఖః। ప్రాగ్వత్ కణ్ఠమాత్రే జలే తావద్దినైః సప్తదినైః త్రిదినైర్వా। తత్ర కణ్ఠమాత్రజలాపేక్షయా పక్షాన్తరేఇతి। వారిహతం జలే మృతం రిపుమితి శేషః॥౩౩॥

ద్విభుజామిత్యాదినా శ్లోకేన రిపుమారణప్రయోగధ్యానముపదిశతి। తత్ర సాధ్యజిహ్వాహృదమ్బుజే ద్వితీయాద్వివచనమేతత్। యమం మృత్యుం। ఏతదుక్తం భవతి సాధ్యం రిపుముత్తానశాయినం భూమౌ నిపాత్య తదుదరకణ్ఠయోః పాదద్వయం విన్యస్య ఏకేన కరేణ తస్య హృదయామ్బుజమితరేణ తస్య జిహ్వాఞ్చోత్పాటయన్తీం ధూమ్రవర్ణాం దేవీం సంచిన్త్య జప్త్వా శత్రుం మారయేదితి సమ్ప్రదాయార్థః॥౩౪॥

తథావిధామిత్యాదినా శ్లోకేన క్రోధస్తమ్భనధ్యానముపదిశతి। తత్ర తథావిధాం సాధ్యజిహ్వాహృదమ్బుజోత్పాటనాదినా అత్ర దేవీం చతుర్భుజాం సాధ్యం ఊర్ధ్వవామభుజస్థహలేనాకృష్య తద్దక్షిణభుజస్థముశలేన ప్రహృత్య ప్రాగ్వదుత్పాటయన్తీం ధ్యాయేదితి, సమ్ప్రదాయార్థః॥౩౫॥

తార్క్ష్యారూఢ◌ామిత్యాదినా క్షణాదిత్యన్తేమార్ధాధికేన శ్లోకేన రిపుసేనావిద్రావణముపదిశతి। తత్ర తాం దేవీం। తార్క్ష్య- గణోద్ధామపక్షమారుతమూర్చ్ఛితామిత్యస్య ఉత్తరత్ర సేనామిత్యనేనాన్వయః। క్షణాత్ స్మృతిమాత్రేణ॥౩౬॥

స్మృత్వా జయేద్రిపోః సేనాం దూరతో ద్రావయేత్ క్షణాత్।

తథైవాష్టభుజైః ఖడ్గాన్ దధానాం శక్తిభిర్వృతామ్॥౩౭॥

తథైవారాతిపృతనాం సమరే నాశయేత్ క్షణాత్।

విక్రీర్య్య కేశానరుణవారవాణధరో హయైః॥౩౮॥

తరక్షకేశరికపికోలర్క్షగరుడ◌స్థితైః।

శక్తివృన్దైస్త్రిశూలాగ్రప్రోతపత్త్యశ్వవారణైః॥౩౯॥

క్రీడ◌ావినోదాం మాణిక్యమణ్డపే సింహవిష్టరే।

ధ్యాయన్నరాతేః పృతనా నాశయేత్ స్వైర్వలైర్నృపః ॥౪౦॥

పీతప్రసూనైః పీతాభామర్చ్చయేత్ స్తమ్భనాయ వై।
ప్రాగుక్తైర్మ్మణ్డలాద్యైస్తు వాసరైః పరమేశ్వరి॥౪౧॥

అరాతీనాం గతిం సేనాం మతిం జిహ్వాం సముద్యమమ్।
ద్విష్టమన్యచ్చ సకలం స్తమ్భయేత్ సాధకః క్షణాత్॥౪౨॥

తథైవేత్యాదినా క్షణాదిత్యన్తేనార్ద్ధద్వయేనారాతిసేనావినాశధ్యానముపదిశతి। తత్ర తథైవ గరుడ్ఃస్కన్ధాధిరూఢాం। శక్తిభిస్తార్క్ష్యాధిరూఢ్ాభిరితి శేషః। తథైవ జపాదినా। క్షణాత్ ప్రాగ్వత్॥౩౮॥

వికోర్యేత్యాదినా నృప ఇత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేన శ్లోకద్వయేనారిసేనావినాశనధ్యానముపదిశతి। తత్ర అరుణవారవాణధరః అరుణకఞ్చుకధరః। ఇత్యస్య ఉత్తరత్ర నృప ఇత్యనేనాన్వయః। హయైః సహిత ఇతి శేషః। త్రిశూలాగ్రప్రోతపత్త్యశ్వవారణైరితి శక్తివృన్దవిశేషణమ్। సింహవిష్టరే స్థితాం దేవీమితి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి తరక్ష్వాదిషశ్్వాహనారూఢ్ైః శక్తివృన్దైః స్వస్వకరస్థశూలాగ్రప్రోతే రిపుసేనాపత్త్యశ్వవారణైర్దర్శితక్రీడ్ావినోదాం మాణిక్యమణ్డపాన్తః సింహాసనస్థాం దేవీం ధ్యాయన్నరుణకఞ్చుకధరః స్వకేశాన్ వికీర్య్య హయవృన్దసహితో హయారూఢ్ో నృపః శత్రుసేనాం స్వవలైర్నాశయేదితి॥౪౦॥

పీతేత్యాదినా క్షణాదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పూజాసు పుష్పాదివిశేషేణ స్తమ్భనీయపఞ్చాఙ్గాదికం చోపదిశతి। తత్ర పీతాభాం దేవీమితి శేషః। స్తమ్భనాయ అభిమతానామితి శేషః। అరాతీనామిత్యస్య గత్యాదిభిః పఞ్చభిః ప్రత్యేకమన్వయః। క్షణాత్ ప్రాగ్వత్॥౪౨॥

అరుణామరుణైః పుష్పైరరర్చ్చయేన్మధ్యరాత్రతః।
నిహన్తుకామః సర్వాంస్తు రిపుం కుర్య్యాద్వశే ధ్రువమ్॥४३॥

విషనాడ్యాం దగ్ధయోగే మృతియోగే సనాశకే।
యమకణ్టకకాలే వా కృష్ణపుష్పైస్తథావిధామ్॥४४॥

పూజయంస్తద్దినైః శత్రూన్ జీవితేశపురం నయేత్।
శ్యామాఞ్చ సౌరభాయైస్తైః పుష్పైరభ్యర్చ్చ్య వాసరైః॥४५॥

ఉదితేరిన్దిరాధ్యః స్యాదరోగః సుమనా వశీ
సుఖం జీవతి భూమౌ స శతవర్షాణి విశ్రుతః॥४६॥

అరుణామిత్యాదినా శ్లోకేన రిపువశ్యార్థం పుష్పవిశేషాత్ పూజావిశేషముపదిశతి। తత్ర అరుణాం అరుణవర్ణాం దేవీం ధ్యాత్వేతి శేషః। అరుణైః అరుణవర్ణైః మధ్యారాత్రతః మధ్యారాత్రే॥४३॥

విషనాడ్యామిత్యాదినా నయేదిత్యన్తేనార్ద్ధద్యేన శ్లోకేన కాలవిశేషేషు పూజాబిశేషేణ రిపుమారణప్రయోగముపదిశతి। తత్ర సనాశకే నాశయోగసహితే యమకణ్టకకాలే రవ్యాదిసప్తవారేషు క్రమేణ పఞ్చమచతుర్థతృతీయద్వితీయప్రథమ-సప్తమషష్ఠసంఖ్యార్ద్ధసహితకాలే। విషనాడ్యశ్చ యథా—అశ్వినీనక్షత్రస్య పఞ్చాశత్ఘటికానన్తరం చతస్రో నాడ్యః విషనాడ়ికాః। ఏవమగ్రేపి। తథాచోక్తం—

అశ్వాదీనాం క్రమాజ్జ్ఞేయాశ్చతస్రో విషనాశికాః।

స్వాక్షా ౫౦ జ్జినాత్ ౨౪ విన్దుగుణా ౩౦ త్ స్వాబ్ధే ౪౦ రిద్రాత్ ౧౮ కుపక్షతః ౨౧।

స్వాగ్నే ౩౦ ర్నఖాత్ ౧౦ పదా ౩౨ దష్టాదశా ౧౮ త్ స్వాగ్నే ౩౦ ర్నఖా ౧౦ త్తతః।

కుదస్రః ౨౧ వింశతేః ౨౦ స్వేన్దో ౧౦ రిద్రాత్ ౧౪ స్వేన్దో ౧౦ శ్చతుర్దశాత్ ౧౪।

షట్పఞ్చతో ౫౬ జినా ౨౪ ద్విఁశాత్ ౨౦ దిశః ౧౦ పఙ్క్తేః ౧౦ స్మృతేః ౧౮ నృపాత్ ౧౩।

జినా ౨౪ త్తథా చ స్వాగ్నేశ్చ ౩౦ తా నాడ్యః పరతః స్థితాః॥ఇతి॥

కృష్ణైః కృష్ణవర్ణైః। తథావిధాం కృష్ణవర్ణాం। తద్దినైః ప్రాగుక్తమణ్డలాద్యైః॥౪౫॥

శ్యామామిత్యాదినా విశ్రుత ఇత్యన్తేనార్ధాద్యేన శ్లోకేన పూజాపుష్పాదివిశేషేణ లక్ష్మీప్రాప్తిప్రయోగాదికముపదిశతి। తత్ర శ్యామాం శ్యామవర్ణాం। తైః శ్యామవర్ణైరుదితైర్వాసరైరితి పూర్వత్రాన్వయః॥౪౮॥

హోమం కుర్యాత్తథా రాత్రౌ చతురస్రేఽథ కుణ్డకే।

హరిద్రామిలితైరన్నైస్తిలైర్మాషైః సతణ్డులైః॥౪౭॥

పీతైః పుష్పైస్తథా పీతైః ఫలైస్తాలదలైరపి।

సకలీకృత్య లిఖితసాధ్యవర్ణసమన్వితైః॥౪౮॥

నిశాఘృతసమోపేతైః స్తమ్భయేత్ ప్రాగుదీరితాన్
నిశాచూర్ణైర్ఘృతాక్తైస్తు హోమః స్తమ్భయతే తథా॥౪౯॥

అర్ద్ధరాత్రేఽరివృక్షేద్ధవహ్నౌ తద్యోనిదేహజైః।
మాంసైస్తద్దేహసమ్భూతస్నేహాక్తైర్హవనాద్ధినైః॥౫౦॥

మారయేద్వైరిణం రోగశస్త్రశృఙ్గఫణీజలైః।
దహనైర్వ్వైరిభైరన్యైః ప్రమాదైః కణ్టకాదిభిః॥౫౧॥

నిర్ఘాతతరుకుడ్యాదిపతనాద్విషభక్షణాత్।
శత్రుభిర్బ్బా ప్రయోగామీ న భవన్త్యేవ భఙ్గురాః॥౫౨॥

హోమమిత్యాదిభిః భూతల ఇత్యన్తైశ్చతుర్ద్దశభిః శ్లోకైర్హోమద్రవ్యాదికవిశేషైః ఫలవిశేషాదికముపదిశతి। తత్ర హోమమిత్యాదిభిస్తథేత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః స్తమ్భనహోమద్రవ్యవిశేషానుపదిశతి। తత్ర తథా రాత్రౌ మధ్యరాత్రే ఇత్యర్థః। చతురస్రే కుణ్డపటలవక్ష్యమానలక్షణే। హరిద్రామిలితైః హరిద్రాచూర్ణసహితైః ఏతదన్నాదిచతుర్ణాం ద్రవ్యాణాం విశేషణమ్। సకలీకరణం సాధ్యాదినామవిలేఖనాదికం తాలపత్రాణామేవ నిశాఘృతసమీపేతర్హరిద్రాచూర్ణఘృతసమోపేతైః తాలదలైరితి పూర్వత్రాన్వయః। ఈరితాన్ అరాతిగత్యాదిపఞ్చకం। నిశాచూర్ణైః ఘృతాక్తైర్ఘృతపరిప్లుతైః। తథా మణ్డలాదిభిః॥౪౮॥

అర్ధరాత్ర ఇత్యాదిభిః భఙ్గురా ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్మారణప్రయోగహోమవిశేషం తేన తత్ర సాధారణమారణప్రకార- విశేషాంశ్చోపదిశతి। తత్ర అరివృక్షేర్ద్ధవహ్నౌ శత్రునక్షత్రవృక్షసముద్భూతకాష్ఠప్రదీప్తహ్నౌ। తద్యోనిదేహజైః

శత్రునక్షత్రయోనిదేహసముద్భూతైః। తద్దేహసమ్భూతస్నేహాక్తైః సాధ్యయోనిసముద్భూతస్నేహప్లుతైః। దినైః ప్రాగ్వన్మణ్డలాదిభిః। అన్యైర్వ్యాఘ్రాదిభిః। ప్రమాదైరనవధానైః। కణ్టకాదిభిరిత్యత్రాదిశబ్దః శఙ్కాదివిషయః। నిర్ఘాతః అశనిః। ప్రయోగామీ ప్రయోగాః అమీతి దివ్యత్వాత్ పదచ్ఛేదః। భఙ్గురాః నిష్ఫలాః॥

ధూమ్రాం కఙ్కసమారూఢ़ాం నఖరాద్యాయుధైర్యుతామ్।

ధ్యాయన్ రిపోరష్టమే తు రాశౌ ఛాగఘృతాప్లుతైః॥౫౩॥

మరీచైః సర్షపైర్హోమైస్తద్దినైర్మారియేద్రిపూన్।

తీవ్రదాహజ్వరగ్రస్తం విసంజ్ఞం వికృతాఙ్గకమ్॥౫౪॥

వాలార్కాభాం స్మరన్నాద్యహేతిభిః సంయుతాం శివామ్।

సరూపవత్సారుణగోఘృతాక్తైరరుణైః శుభైః॥౫౫॥

ప్రసూనైః కిం శుకోద్భూతైస్తథా వన్ధూకసమ్భవైః।

జపాప్రసూనైః పాలాశైః కరవీరసముద్భవైః॥౫౬॥

కహ్లారైరుత్పలైరక్తైః కమలైః పాటలోద్భవైః।

అశోకజైః కుసుమ్భోత్థైరన్యైః పుష్పైశ్చ లోహితైః॥౫౭॥

హవనాన్నృపతుల్యః స్యాదైశ్వర్యేణాజ్ఞయా ధనైః।

అన్యైరపి చ తత్సక్తపరైరఙ్గైః సునిశ్చితమ్॥౫౮॥

ధూమ్రామిత్యాదినా వికృతాఙ్గకమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన మారణహోమవిశేషముపదిశతి। తత్ర ధూమ్రాం ధూమ్రవర్ణాం। నఖరాద్యాయు- ధైర్యుతాం పూర్వవన్నఖరమిత్యాదిషట్త్రింశత్శ్లోకప్రోక్తషోడశభుజస్థైరితి శేషః। ఛాగః అజవిశేషః। మరీచైః సర్షపైః। ఏతద్ద్వయం ఘృతాప్లుతైరిత్యస్య విశేష్యం। తద్ధినైః ప్రాగ్వత్ వికృతాఙ్గకం అస్వాధీనాఙ్గమ్॥౫౮॥

వాలార్కాభామిత్యాదిభిః సునిశ్చితమిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైరైశ్వర్యప్రాప్తికరణహోమముపదిశతి। తత్ర ఆద్యహేతిభిః సంయుతాం స్వతన్త్రనిత్యపూజోక్తాయుధాష్టకసంయుతాం శివాం పఞ్చమీం। సరూపవత్సారుణగోఘృతాక్తైః నిజసదృశవత్సారుణ- వర్ణగోఘృతాప్లుతైః। శుభ్రైః ముకులపతితమ్లానశీర్ణజన్తుదూషితఘ్రాతాఙ్గస్పృష్టరహితైః ప్రసూనైః ఇత్యేతత్ పూర్వత్రారుణైరిత్యస్య విశేష్యం కర్త్తవ్యం। కరవీరసముద్భూతైః అరుణైరితి శేషః। రక్తైరిత్యేతదుత్పలకమలపాటలానాం విశేషణమ్। అఙ్గైః ఛత్రచామరాదిభిః పరిచ్ఛదైః॥౫౫॥

అరుణాం నఖరాద్యైస్తు యుతాం ధ్యాయన్ సమాహితః।

మధ్యరాత్రేహునేత్ సాధ్యదిఙ్ముఖో మరిచైస్తథా॥౫౯॥

ప్రోక్తైర్ద్వినైర్నృపో నారీనరలోకోఽపి బా వశే।

భవేత్ కీర్త్తిర్చిరాయుక్తశ్చిరం జీవతి భూతలే॥౬౦॥

విలిఖ్య భూపురం మధ్యే నిజసాధ్యం సమాలిఖేత్।

భౌమాక్షరాణి తద్బాహ్యే దశాగ్రాదభితో లిఖేత్॥౬౧॥

వహిరష్టదలం పద్మం కృత్వా తత్ర లిఖేత్ క్రమాత్।
మన్త్రాక్షరాణి ఋతుశస్తద్వహిర్వృత్తయుగ్మకమ్॥౬౨॥

తత్రాపి పార్థివానర్ణాన్ వహిః షట్కోణమాలిఖేత్।
తత్కోణేష్వన్తరాలేషు మన్త్రార్ణాన్ భూదశాన్వితాన్॥౬౩॥

అరుణామిత్యాదినా భూతల ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన వశ్యాదికహోమవిధానముపదిశతి। తత్ర నఖరాద్యైః పూర్వత్రాస్మిన్ పటలే షట్త్రింశచ్ఛ్లోకోక్తనఖరాద్యాయుధషోడశకేన। సమాహితః అనన్యచిత్తః। ప్రోక్తైర్దినైః ప్రాగ్వన్మణ్డలాదిభిః అపివా అపిచేత్యర్థః॥౬౦॥

విలిఖ్యేత్యాదిభిరానయేదిత్యన్తైశ్చత్వారింశతా శ్లోకైరేతద్విద్యాక్షరజనితాని స్తమ్భనాదికరాణి అష్ట యన్త్రాణి విద్యావైభవఞ్చోపదిశతి। తత్ర విలిఖ్యేత్యాదిభిర్వాహినీమిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్లోకపాలస్య శత్రుసేనాయాశ్చ స్తమ్భనకరం యన్త్రముపదిశతి। తత్ర మధ్యే భూపురస్య। తద్వాహ్యే భూపురవాహ్యే। భౌమాక్షరాణి పఞ్చమ షష్ఠత్రయోదశస్వరపురఃసరకాదివర్గ- తృతీయాక్షరాణి సవిన్దూని దశసంఖ్యాణి। అభితః ప్రాదక్షిణ్యేన [వహిః భీమాక్షరవేష్టనాత్ తత్ర తేషు దలేషు క్రమాత్ అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యక్రమాత్। ఋతుశః షట్షడక్షరాణి ప్రతిదలమితి శేషః। తద్వహిః పద్మాద్బహిః। తత్ర వృత్తవీథ్యాం। పార్థివానర్ణాన్ ప్రాగ్వత్। వహిర్వృత్తయుగ్మాత్। తత్కోణేషు షట్కోణేషు అన్తరాలేషు కోణాన్తరాలేషు షట్సు। మన్త్రార్ణాన్ భూదశాన్వితాన్ అష్టదలలిఖితశిష్టాన్ ప్రాగుక్త భూతదశార్ణ సహితాన్ మూలవిద్యావర్ణాన్। ప్రాగ్వత్ ప్రతిస్థానం షట్షట్క్రమేణ। అభితః అగ్రాదిప్రదక్షిణం బహిః షట్కోణాత్। తత్ర వీథ్యాం। న్యస్య విలిఖ్య। వహిః వృత్తద్వయాత్। కృత్వేతి పూర్వత్రాన్వయః మూలవిద్యయా సహేతి శేషః।

విలిఖేత్ ప్రాగ్వదభితో వహిర్వృత్తద్వయం లిఖేత్।
విలోమమాతృకాం తత్ర న్యస్య భూమిపురం వహిః॥౬౪॥

కృత్వానులోమమాలిఖ్య మాతృకాం మూలవిద్యయా।
పూజయన్నఖిలం లోకం స్తమ్భయేదరివాహినీమ్॥౬౫॥

పూజయన్ నిత్యోక్తక్రమతో దేవీమితి శేషః। అరివాహినీం శత్రుసేనాం। చకారోఽత్రాధ్యాహార్యః। అయం యన్త్రవిలేఖనక్రమః। అభీష్టమానేన ప్రోక్తలక్షణం భూపురం విలిఖ్య తద్వహిస్తత్కోణాగ్రస్పృష్టాస్పృష్టికయా వృత్తం కృత్వా తద్వహిరేకాఙ్గుల షడఙ్గులమానాన్తరాలం వృత్తద్వయం కృత్వా తత్ర వాహ్యావిషాణవీథ్యామష్టదలం పద్మం విధాయ వాహ్యవృత్తాద్వహిః వృత్తమేకాఙ్గులమానేన వృత్తం కృత్వా తద్వహిస్తద్వృత్తమధ్యవిష్కమ్భార్ద్ధమానేన వృత్తం కృత్వా తదన్తరాలే ప్రాగ్వత్ షట్కోణం విధాయ షట్కోణాగ్రవృత్తాద్వహిరేకాఙ్గులమానేన వృత్తం కృత్వా తద్వహిరేకాఙ్గులమానేన చతురస్రం కృత్వా సర్వమధ్యస్థభూపురమధ్యే సాధ్యసాధకకర్మాణ్యుపర్యధోన్తరాలక్రమేణ లిఖిత్వా తద్వహిర్భూపురవాహ్యవృత్తద్వయవీథ్యామగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన] భౌమాని ఉం ఊం ఓం జం డం దం వం లం వ్వం ఇతి దశాక్షరాణి సమాలిఖ్య తద్వహిః పద్మదలేష్వష్టావగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన మూలవిద్యాక్షరేషు దశోత్తరశతసంఖ్యేషు ప్రతిదలం షట్షట్క్రమేణాష్టచత్వారింశదక్షరాణ్యాలిఖ్య తద్వహిర్వృత్తవీథ్యాం ప్రాగ్వత్ క్రమేణ భౌమాచరదశకమాలిఖ్య తద్వహిః షట్కోణేషు ప్రాగ్వదగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన పూర్వమష్టదలలిఖితభూలవిద్యాక్షరశిష్టేషు అక్షరేషు ద్విషష్టిసంఖ్యేషు షట్త్రింశదక్షరాణి ప్రతికోణం షట షట్క్రమేణాలిఖ్య తత్ షట్ కోణాన్తరాలేషు షట్సు చ ప్రత్యన్తరాలం ప్రాగ్వత్ క్రమేణాగ్రకోణోత్తరపార్శ్వాదిదక్షిణపార్శ్వాన్తం షట్ కోణలిఖితవిద్యాక్షరశిష్టాక్షరషడ్వింశతికం భౌమాక్షరదశకఞ్చ సమ్భూయ షట్త్రింశదక్షరాణి షట్షట్క్రమేణాలిఖ్య తద్వహిర్వృత్తవీథ్యాం అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన విలోమాం మాతృకాం సవిసర్జనీయామాలిఖ్య తద్వహిర్వృత్తభూపురాన్తరాలవీథ్యామీశాదీశాన్తం ప్రాదక్షిణ్యేన మాతృకాక్షరాణ్యేకపఞ్చాశత్సవిన్దూని మూలవిద్యాక్షరదశోత్త- రశతకం చ సమ్భూయయైకషష్ట్యుత్తరశతాక్షరాణి ప్రతిదిశం చత్వారింశత్ చత్వారింశదక్షరాణి ఉత్తరస్యాం దిశ్యేకచత్వారింశదక్షరాణి చాలిఖ్య తత్ర దేవీమావాహ్య స్వతన్త్రనిత్యపూజాక్రమేణ పూజయన్ ప్రోక్తం ఫలం ప్రాప్నోతీతి॥౬౫॥

నవాస్రం వృత్తయుగ్మఞ్చ వస్వస్రం తద్ద్వయం వహిః।
చతురస్రఞ్చ సంలిఖ్య మన్త్రార్ణాన్ షట్ షడ్ాలిఖేత్॥౬౬॥

అష్టాన్తరాలేష్వేకైకం వాహ్యవృత్తే తు మాతృకామ్।
చతురస్రే చ విలిఖేత్ ప్రతిలోమానులోమకమ్॥౬౭॥

సాధ్యాఖ్యాం సర్వతో లిఖ్య యజేదష్టభుజాం శివామ్।
స్తమ్భః స్యాత్ పూర్వ్వముక్తానాం విధానాత్ పరమేశ్వరి॥౬౮॥

నవాస్రమిత్యాదిభిః పరమేశ్వరీత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః సర్వస్తమ్భనకరం యన్త్రముపదిశతి। తత్ర నవాస్రం నవయోనిం। వస్వస్రం ప్రాగ్వదష్టకోణం। తద్ద్వయం వృత్తద్వయం। షట్ షట్ నవకోణేషు అష్టకోణేషు చ ప్రతికోణమిత్యర్థః। అష్టాన్తరాలేషు అష్టకోణాన్తరాలేషు ఏకైకం మూలవిద్యాక్షరాణి కోణలిఖితశిష్టాన్యష్టౌ ప్రత్యన్తరాలమేకమేకమిత్యర్థః। వాహ్యవృత్తే అష్టకోణవాహ్యబృత్తద్వయాన్తరాలవీథ్యాం। తుః సముచ్చయే। ప్రతిలోమానులోమకం వృత్తవీథ్యాం ప్రతిలోమం చతురస్రేఽనులోమఞ్చ। సర్వ్వతః అక్షరలేఖస్థానేషు। పూర్వముక్తానామరాతిగత్యాదీనామ్। పరమేశ్వరీతి సమ్బుద్ధిః। అయం యన్త్రలేఖనక్రమః అభీష్టమానేన బృత్తం కృత్వా తన్మధ్యే ప్రాగ్వన్నవయోనిం కృత్వా తద్బహిరేకాఙ్గులాన్తరాలే వృత్తద్వయం కృత్వా తద్వహిర్భూపురద్వయరూపదిగ్విదిగ్గతకోణమష్టకోణం కృత్వా తద్వహిస్తత్కోణాష్టకస్పృష్టాస్పృష్టికయా వృత్తం విధాయ తద్ధహిరేకాఙ్గులాన్తరాలే చతురస్రం కృత్వా సర్వమధ్యస్థయోనిమారభ్య నిర్గమనగత్యాగ్రాది ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణ నవసు కోణేషు ప్రతికోణం షట్ షట్ క్రమాత్ మూలవిద్యాక్షరేషు ప్రోక్తసంఖ్యేష్వాదితః పఞ్చాశదక్షరాఖ్యాలిఖ్య తద్బహిరష్టకోణేష్వష్టసు ప్రాగ్వత్ అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన పూర్వలిఖితమూలవిద్యాశిష్టాక్షరేషు షట్పఞ్చాశత్సు ప్రతికోణం షట్ షట్క్రమేణాష్టచత్వారింశద- క్షరాణ్యాలిఖ్య తదష్టకోణాన్తరాలేషు

అష్టస్వగ్రకోణోత్తరపార్శ్వమారభ్య తద్దక్షిణపార్శ్వాన్తశిష్టవిద్యాక్షరాత్మకం ప్రత్యన్తరాలమేకం విలిఖ్య తద్వాహ్యవృత్తద్వయాన్తరాలవీథ్యాం ప్రాగ్వదగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన విలోమాం సవిసర్జనీయాం మాతృకాం విలిఖ్య తద్వహిర్వృత్తచతురస్రాన్తరాలే ప్రాగ్వదీశాదీశాన్తం ప్రాదక్షిణ్యాత్ ప్రతిదిశం త్రయోదశత్రయోదశక్రమేణోత్తరస్యాం దిశి ద్వాదశక్రమేణ చ సమ్భూయ మాతృకాక్షరాణ్యేకపఞ్చాశత్ సవిన్దూని సమాలిఖ్య సర్వత్రాక్షరలేఖనస్థానేషు సప్తవింశతిషు సాధకాదీనాం నామత్రయం విలిఖ్య తత్ర నిత్యపూజాప్రమోక్తాష్టభుజాం దేవీమావాహ్య పూజయన్నరాతిగత్యాదికం స్తమ్భయతీతి॥౬౮॥

వృత్తం త్ర్యస్రం పునర్వృత్తం షడస్రం వృత్తయుగ్మకమ్।

అష్టాస్రం తద్వహిర్వృత్తే ఇతి కృత్వాత్ర విన్యసేత్॥౬౯॥

ఏకం మధ్యే వహిః కోణేష్వన్తరాలేషు చ క్రమాత్।

త్రయం త్రయం సమాలిఖ్య వహిః శిష్టన్తు పార్థివైః॥౭౦॥

విలిఖ్య మధ్యే నామాపి జపిత్వాభ్యర్చ్య సాధకః।

స్థాపయేత్ క్వాపి తత్రైవ నిత్యశశ్చ వలిం క్షిపేత్॥౭౧॥

వృత్తమిత్యాదిభిః క్షిపేదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః స్తమ్భనయన్త్రాన్తరముపదిశతి। తత్ర అత్ర యన్త్రే ఏకం మధ్యే సర్వమధ్యే మూలవిద్యాప్రథమాక్షరం త్రికోణాకారం లిఖేదితి సమ్ప్రదాయః। మధ్యే సర్వమధ్యస్థప్రథమాక్షరరూపత్రికోణమధ్యే। క్వాపి భిత్త్యాదిషు। తత్రైవ స్థాపితప్రదేశే। అయం యన్త్రవిరచనాక్రమః—అభీష్టమానేన భ్రమేణ బృత్తం కృత్వా తద్వహిస్తద్వృత్తవిష్కమ్భార్ద్ధమానం బృత్తం కృత్వా తదన్తరాలే ప్రాగ్వత్ షట్కోణం కృత్వా తద్వహిరేకాఙ్గులమానేన బృత్తం కృత్వా తద్వహిః ప్రాగ్వత్ అష్టాస్త్రం కృత్వా

తద్వహిస్తత్కోణాగ్రస్పృష్టాస్పృష్టికయా వృత్తం కృత్వా తద్వహిరేకాఙ్గులమానే చ వృత్తం కృత్వా తత్ర సర్వమధ్యస్థవృత్తమధ్యే మూలవిద్యాక్షరప్రథమాక్షరం త్రికోణరూపం చ ససాధకాదిత్రయముపరి సవిన్దుకం సమాలిఖ్య తద్వహిస్త్రికోణకోణేషు త్రిషు మూలవిద్యాయా ద్వితీయాక్షరాదిదేశమాక్షరాన్తం ప్రతికోణం త్రయం త్రయమగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన నవాక్షరాణ్యాలిఖ్య తత్కోణాన్తరాలేషు త్రిషు ఏకాదశాక్షరాదీని ఏకోనవింశాక్షరాన్తాని ప్రాగ్వత్ త్రిత్రిక్రమేణాగ్రకోణోత్తరపార్శ్వాదితద్దక్షిణపార్శ్వాన్తం నవాక్షరాణ్యాలిఖ్య తద్వహిః షట్కోణకోణేష్వగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన విద్యావింశతితమాచరాదీని సప్తవింశాక్షరాన్తాని ప్రతికోణం త్రిత్రిక్రమేణాష్టదశాక్షరాణ్యాలిఖ్య తత్కోణాన్తరాలేషు చ ప్రాగ్వదష్టత్రింశాక్షరాదీని పఞ్చపఞ్చాత్తమాక్షరాన్తాన్యష్టాదశాక్షరాణ్యాలిఖ్య తద్వహిరష్టాస్రకోణాష్టకే షట్ పఞ్చాశత్తమాక్షరాదీన్యేకోనాశీతితమాక్షరాన్తాని చతుర్వింశత్యక్షరాణి ప్రాగ్వత్త్రిత్రిక్రమేణాలిఖ్య తదన్తరాలాష్టకే చాశీతితమాక్షరాదీని త్ర్యాధికశతతమాక్షరాన్తాని చతుర్వింశత్యక్షరాన్తాని ప్రాగ్వదారమ్భక్రమాదాలిఖ్య చతురధికశతతమాక్షరాదీని శిష్టమూలవిద్యాసప్తాక్షరాణి తదన్తే భౌమదశాక్షరాణి చ సమ్భూయ సప్తదశాక్షరాణి అష్టకోణవాహ్యవృత్తద్వయాన్తరాలవీథ్యాం ప్రాగ్వదభితో విలిఖ్య తత్ర దేవీమావాహ్య ప్రాగ్వత్ సంపూజ్య తద్యన్త్రం శరావాదిసంపుటితం కృత్వా భిత్త్యాదిషు సంస్థాప్య తత్ర ప్రతిదినమభ్యర్చ్య తత్ర వలిం దత్వా పూర్వోక్తఫలం ప్రాప్నోతీతి ॥౭౧॥

కృత్వా షడ్ష్టకోణాని షట్కోణాని పృథక్ పృథక్।

క్రమాత్త్రికోణవృత్తాన్తరాలాన్ షట్కోణసంయుతాన్॥౭౨॥

వాహ్యాత్ క్రమేణ మధ్యాన్తం నక్షత్రతిథివారయుక్।

విలిఖేల్లిపిశః సర్వాం మాతృకాం శక్తిసంయుతామ్॥౭౩॥

సాధ్యం సప్తసు మధ్యేషు విలిఖేచ్చ ప్రదక్షిణమ్।

మాయామధ్యగతం దేవి ధారయేత్ సర్వసిద్ధయే॥౭౪॥

భూతప్రేతపిశాచాదిశాన్త్యై సర్వార్తిశాన్తయే।

గజవాజిఖరోష్ట్రాదిరోగశాన్త్యై చ ధారయేత్॥౭౫॥

కృత్వేత్యాదిభిర్ధారయేదిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః సర్వరోగశాన్తికరం యన్త్రముపదిశతి। తత్ర షడష్టకోణాని షట్కోణాని అష్టకోణానీతి పదచ్ఛేదః। అన్తః షట్కోణాని వహిః అష్టకోణాని చేత్యర్థః। పృథక్ పృథక్ క్రమాత్ త్రికోణవృత్తాన్తరాలాన్ షట్కోణయుతాన్ పూర్వలిఖితషట్కోణాష్టకోణయోః షట్ కోణసంయుతాన్ త్రికోణవృత్తాన్తరాలప్రదేశాన్ పృథక్ పృథక్ ప్రత్యేకం షట్ కోణాని కుర్యాదితి గ్రన్థయోజనాక్రమః। వాహ్యాత్ క్రమేణ మధ్యాన్తం వాహ్యాష్టకోణకోణాదిసర్వమధ్యగతషట్కోణం కోణమధ్యాన్తం। నక్షత్రతిథివారయుక సాధ్యాక్షరలేఖనస్థానేష్వితి శేషః। లిపిశ ఇత్యస్య శక్తియుతామిత్యత్రాన్వయః। మాతృకాం విసర్జనీయరహితాం పఞ్చాశదక్షరవతీం ప్రత్యక్షరం విసర్జనీయయోగాత్తద్రాహిత్యం। శక్తిసంయుతామిత్యస్యాక్షరద్వయమారాధ్య- ముఖాదవగతం లిఖ్యతే—యథా విసర్జనీసహితాం మూలవిద్యాక్షరసహితాఞ్చేతి। సప్తసు మధ్యేషు షట్కోణసప్తకస్య సప్తసు మధ్యేష్విత్యర్థః। విలిఖేచ్చ చకారేణ పూర్వోక్తయన్త్రవద్విద్యాశిష్టాక్షరదశకం భౌమాక్షరదశకఞ్చ వాహ్యబృత్తవీథ్యాం విలిఖేదిత్యేకోఽర్థః। సమాకృష్యత ఇతి సమ్ప్రదాయార్థః। ప్రదక్షిణం సర్వాణి ఉక్తాక్షరాణి మాయామధ్యగతం హృల్లేఖయా క్రోడీకతమ్। భూతప్రేతపిశాచాదిశాన్త్యై ఆదిశబ్దేనాపస్మారాదయః। తైః కృతపీడాశాన్త్యై గజవాజిఖరోష్ట్రాది ఇత్యత్రాదిశబ్దేన గోమహిషాజాదయశ్చతుష్పదా ఉచ్యన్తే। అయమత్ర విలేఖనక్రమః—అభీష్టమానేన భ్రమేణ వృత్తం కృత్వా తత్రనిత్యానిత్యాపటలే ప్రోక్తానుగ్రహచక్రక్రమేణ షట్కోణసప్తకమాలిఖ్య తద్వహిః ప్రాగ్వదష్టకోణం కృత్వా తద్వహిరష్టకోణాగ్రస్పృష్టాస్పృష్టికయా వృత్తం కృత్వా తద్వహిరేకాఙ్గుల-

---

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్కరేఖాద్వాదశ సంలిఖేత్।

రేఖాగ్రే సర్బ్బతః శూలాస్తన్మధ్యాగ్రే చ పార్శ్వయోః॥౭౬॥

స్తమ్భయేతి సమాలిఖ్య మధ్యకోష్ఠేఽరినామ చ।
పరితో విలిఖేన్మన్త్రవర్ణాన్ భౌమసమన్వితాన్॥౭౭॥

భూర్జే వా కర్పటే లోహే శిలాయాం వా సమాలిఖేత్।
గృహపట్టనయోర్లోహద్ధశదోరిష్టసిద్ధిదమ్॥౭౮॥

మానేన బృత్తం కృత్వా తత్ర వాహ్యేష్టకోణేష్వగ్రకోణాది ప్రాదక్షిణ్యేన సవిసర్జనీయాన్మాతృకావర్ణానాదితోష్టౌ సమాలిఖ్య తేష్వేవ కోణేషు మూలవిద్యాయా ఆదితః షోడ఼శాక్షరేషు ప్రతికోణమేకమేకం చైవమష్టాక్షరాణ్యాదితః సమాలిఖ్య తత్కోణాన్తరాలేషు అష్టసు మాతృకాయా విద్యాయాశ్చ నవమాచరాదీని షోడ఼శాక్షరాన్తమష్టాక్షరాణి ప్రాగ్వత్ క్రమాదాలిఖ్య తదన్తః షట్కోణమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యేన ప్రతిషట్ కోణం షట్సు షట్సు కోణేషు తదన్తరాలేషు చ షట్సు షట్సు చ సంభూయ చతురశీతిసంఖ్యేషు స్థానేషు మాతృకాయా విద్యాయాశ్చ సప్తదశాక్షరాదీని పఞ్చాశత్తమాక్షరాన్తాని చతుస్త్రింశదక్షరాణి చతుస్త్రింశత్స్థానేష్వాలిఖ్య శిష్టేషు పఞ్చాశత్స్థానేషు పునరప్యకారాదీని విసర్జనీయరహితాని క్షకారాన్తాని ప్రత్యక్షరం విసర్జనీయయుక్తాని మాతృకాక్షరాణి పఞ్చాశత్ సంఖ్యాని మూలవిద్యైకపఞ్చాశత్తమాక్షరాదిభిః శతతమాక్షరాన్తైః పఞ్చాశద్భిరక్షరైః సహ ప్రాగ్వత్ క్రమేణ సమాలిఖ్య విద్యాశిష్టాక్షరదశకం భౌమార్ణదశకఞ్చ ప్రాగ్వత్ సర్వవాహ్యబృత్తవీథ్యామాలిఖ్య షట్కోణసప్తకమధ్యసప్తకే తత్తత్ప్రయోగదివసప్రాప్తనక్షత్రతిథివారాన్ సప్తమ్యన్తానాలిఖ్య తత్తదుపరి సాధకాదిత్రయం ప్రాగ్వదాలిఖ్య తత్సర్వం యన్త్రం హృల్లేఖాయా ఉపరిగతచతుర్థంస్వరేణ క్రోడ఼ీకృత్య తత్ర దేవీమావాహ్యాభ్యర్చ్య ప్రోక్తకమసన్ధారణాత్ ప్రోక్తఫలసిద్ధిరితి॥౭౯॥

ప్రాక్రృత్యగిత్యాదిభిర్ద్వయోరిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః స్తమ్భనకర కోష్ఠయన్త్రముపదిశతి। తత్ర తన్మధ్యాగ్రే చ పార్శ్వయోః తత్తచ్ఛూలం మధ్యరేఖాగ్రే తత్తచ్ఛలమధ్యరేఖాపార్శ్వయోశ్చ స్తమ్భయ ఇతి త్యక్షరాణి యథాక్రమం త్రిశూలమధ్యరేఖాగ్రే తద్దక్షిణవామపార్శ్వయోశ్చ మధ్యకోష్ఠే సర్వమధ్యస్థకోష్ఠమధ్యే సర్వమధ్యేకోష్ఠాధః పఙ్క్తిమధ్యకోష్ఠమారభ్య నిర్గమనగత్యేత్యర్థః। భౌమసమన్వితాన్ భౌమవర్ణసమన్వితాన్ మన్త్రవర్ణాన్ గృహపత్తనయోర్నిర్మాణస్తమ్భనే తద్గతామఙ్గలస్తమ్భనే వా ఇతి శేషః। లోహదృశదోః

పూర్వోక్తాధికరణచతుష్టయస్య మధ్యే తాలేన హరితాలేన శుభం మనోహరం క్రమతః శరావాదిసంపుటనాక్రమతః యావత్ ఫలావాప్తిస్తావత్ కుర్వీత

గౌరకేణాథ శిలాయాం తాలేన బిలిఖేచ్ఛుభమ్।
స్థాపయేద్భిత్తిమధ్యే చ భూమౌ చ క్రమతః శివే॥౭౯॥

నిత్యశః పూజయేత్ పుష్పైః సుగన్ధైః ప్రజపేత్తథా।
యావత్ఫలాప్తి కుర్వీత నియతం సన్ధ్యయోర్ద్వయోః॥౮౦॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్క కుర్య్యాత్ సూత్రాణి షోడ్శ।
త్తైస్తు కోష్ఠాని జాయన్తే పఞ్చవింశైః శతద్వయమ్॥౮౧॥

తేషు కోణేషు పరితో మార్జయేత్ ప్రాగ్వదీశ్వరి।
అష్టావింశతి కోష్ఠాని తతః శిష్టేషు దిక్ష్వపి॥౮౨॥

ప్రాగ్వదేకైకతః కుర్య్యాత్త్రికోణాని యథాబిధి।

మధ్యే త్రిషు తు కోష్ఠేషు సాధ్యసాధకర్మ్మ చ॥ ౮౩॥

ఉపర్య్యధో మధ్యతశ్చ శేషేషు ప్రాగ్వదాలిఖేత్।
మన్త్రార్ణానగ్రమారభ్య విలిఖేదభితః శివే॥౮౪॥

జపార్చ్చనాదికమిత్యర్థః। నియతం ప్రతిదివసం। యన్త్రవిరచనాక్రమో యథా— ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్క ద్వాదశ ద్వాదశ రేఖాః సమాలిఖ్యైకవింశత్యధికశతసంఖ్యాని కోష్ఠాని నిష్పాద్య తత్తద్రేఖాగ్రాష్టచత్వారింశత్కోష్ఠ పరితః ప్రత్యేకం త్రిశూలం కృత్వా తత్ర సర్వ్వమధ్యస్థకోష్ఠమధ్యే సాధకాదిత్రయం ప్రాగ్వదాలిఖ్య తత్కోష్ఠాధఃపఙక్తిస్థమధ్యకోష్ఠమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యనిర్గమనగత్యా యావదక్షరసమాప్తి మూలవిద్యాక్షరాణి విలిఖ్య శిష్టకోష్ఠదశకే భౌమాక్షరదశకమాలిఖ్య వాహ్యగతత్రిశూలేషు మధ్యగతత్రిశూలేషు మధ్యగతరేఖాగ్రతద్దక్షవామపార్శ్వయోశ్చ స్తమ్భయ స్తమ్భయేతి త్ర్యక్షరం ప్రతిత్రిశూలమాలిఖ్యైతదుద్యన్త్రం భూర్జాద్యధికరణచతుష్టయాద్యన్యతమస్థం ప్రోక్తద్రవ్యేణ విలిఖ్య ప్రాణప్రతిష్ఠాదికం కృత్వా తత్ర దేవీమావాహ్యాభ్యర్చ్యప్రాగ్వచ్చరావాదిపుటితం కృత్వా ప్రోక్తస్థానయోః సంస్థాప్య తత్ర సన్ధ్యాద్వయేపి ప్రతిదివసం గన్ధసుపుష్పైరిష్టసిద్ధ్యవధి పూజయన్నభీష్టం ఫలమాప్నోతీతి॥౮౦॥

ప్రాక్ప్రత్యగిత్యాదిభిర్ధ్రువమిత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకైః సమస్తాభీష్టఫలప్రదం మహావజ్రయన్త్రముపదిశతి। తత్ర తైః సూత్రైః। తేషు కోష్ఠేషు అష్టావింశతికోష్ఠాని ప్రతికోణమితి శేషః। శిష్టేషు త్రయోదశాధికశతసంఖ్యేషు। ఏకైకతః ఏకైకకోష్ఠాత్।

ఏతద్వజ్రం మహాయన్త్రం సమస్తాభీష్టసాధకమ్।

యత్రైతత్ స్థాపితం లోహశిలాదిలిఖితం శివే॥౮౫॥

తత్ర చోరగ్రహవ్యాధిరిపుసర్పసముద్భవాః।

భూతప్రేతపిశాచాదికోపజాశ్చాప్యుపప్లవాః॥౮౬॥

న భవన్తి కదాప్యత్ర సమ్భవన్తి చ సమ్పదః।
వాస్తుర్మాదిదుఃఖాది శమయేద్ గేహగఞ్చ తత్॥౮౭॥

యస్మిన్ గృహే స్థాపితన్తు యన్త్రం తద్గేహవర్తినామ్।
కృత్యాభిచారక్షుద్రాది పీడా న భవతి ధ్రువమ్॥౮౮॥

సాధ్యసాధకకర్మ చ సాధ్యసాధకకర్మాణీత్యర్థః అగ్రమారభ్య విలిఖేదిత్యనేనాన్వయః। ఉపర్యధో మధ్యత ఇతి పూర్వత్ర సాధ్యసాధకకర్మ చేత్యనేనాన్వయః। తల్లేఖనప్రకారాస్తూపరికోష్ఠే సాధకమధః కోష్ఠే సాధ్యం మధ్యకోష్ఠే కర్మ చేతి। శేషేషు దశోత్తరశతసంఖ్యేషు। ప్రాగ్వత్ ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా దశోత్తరశతాక్షరాన్ మన్త్రార్ణాన్ లిఖేదిత్యనేనాన్వయః। శిలాదీత్యత్రాదిశబ్దేన భూర్జపత్రపటతాలాన్యుచ్యన్తే। పిశాచాదీత్యత్రాదిశబ్దోఽపస్మారాదివిషయః। ఉపప్లవాః ఉపద్రవాః న భవన్తీతి పూర్వత్రాన్వయః। మర్మాదీత్యాదిశబ్దో ద్వారభిత్తిభాగాదివిషయః। గేహగఞ్చ తత్ గృహస్థాపితం తద్యన్త్రమిత్యర్థః। క్షుద్రాదీత్యాదిశబ్దః పిశాచాదివిషయః। అయమత్ర విలేఖనక్రమః—ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్క షోడశసూత్రాస్ఫాలనేన పఞ్చవింశత్యధికశతద్వయకోష్ఠాని నిష్పాద్య తేషు కోష్ఠేషు చతుర్షు కోణేషు ప్రతికోణమష్టావింశత్యష్టావింశతికోష్ఠాని సమ్మార్జ్య ద్వాదశాధికశతసంఖ్యాని కోష్ఠాని ప్రాగవన్మధ్యే వజ్రాకారం యథా భవతి తథా మార్జయిత్వా తథా శిష్టేషు త్రయోదశాధికశతసంఖ్యేషుకోష్ఠేషు చతసృషు దిక్షు ప్రతిదిశమేకైకం కోష్ఠం సమ్మార్జ్య చత్వారి కోష్ఠాని మార్జయిత్వా తత్ర త్రికోణాని ప్రాగ్వత్ సమత్రిరేఖాని కృత్వా తత్ర సర్వమధ్యకోష్ఠే కర్మ తదుపరితనకోష్ఠే సాధకం తదధఃస్థితకోష్ఠే సాధ్యఞ్చాలిఖ్య శిష్టేషు చతుర్దిగ్గతత్రికోణచతుష్టయసహితేషు దశోత్తరశతసంఖ్యేషు కోష్ఠేషు అగ్రత్రికోణాదిప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా తత్సంఖ్యాని మూలవిద్యాక్షరాణి విలిఖ్య ఏతద్ యన్త్రం ప్రోక్తాధికరణాన్యతమగతం కృత్వా ప్రోక్తేషు దేశేషు ప్రాణప్రతిష్ఠాదిపురఃసరమభ్యర్చ్య స్థాపనాత్ ప్రోక్తఫలసిద్ధిరితి॥౮౮॥

వాయ్వగ్నినైఋతేశఞ్చ కుర్యాద్ద్వాదశసూత్రకమ్।
త్రైర్వ్వజ్రరూపకోష్ఠాని ఏకవింశశతమ్భవేత్॥౮౯॥

తేషు మధ్యే సమాలిఖ్య సాధ్యనామ తతో వహిః।
అగ్రాదభిత ఏవాన్యాన్యక్షరాణి సమాలిఖేత్॥౯౦॥

నిర్గమేన మహీవర్ణపూర్వ్వాణి క్రమతః శివే।
స్థాపితం లోహశిలాదిలిఖితం పూజితన్తు వా॥౯౧॥

రోగభూతగ్రహోన్మాదపిశాచాపస్మృతిర్ద్విషః।
అన్యాని క్లేశకారీణి యాని తాని వినాశయేత్॥౯౨॥

వాయ్విత్యాదిభిర్భూతలఇత్యన్తైః సప్తభిః శ్లోకైర్వజ్రవజ్రాభిధం యన్త్రం తద్వినియోగాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర త్రైః సూత్రైస్తేషు వజ్రరూపకోష్ఠేషు। మధ్యే సర్వమధ్యస్థవజ్రకోష్ఠే। సాధ్యనామ సాధకకర్మ్మణి అగ్రాన్మధ్యకోష్ఠాధఃస్థకోష్ఠారమ్భతః। అభితః ప్రాదక్షిణ్యేన। అన్యాని కోష్ఠాని। అక్షరాణి మూలవిద్యాక్షరాణి అన్యేషు కోష్ఠేషు అక్షరాణి లిఖేదిత్యర్థః। మహీవర్ణపూర్వాణి పూర్వం భౌమాక్షరాణి విలిఖ్య శేషేషు కోష్ఠేషు విద్యాక్షరాణి లిఖేదిత్యర్థః। శివే ఇతి సమ్బుద్ధిః। శిలాదీత్యత్రాదిశబ్దో మూర్జపత్రపటాదివిషయః। అన్యాని శత్రుస్థాపితకృత్యాకాలభస్మాదీని ప్రోక్తేషు రోగాదిషు ఆర్త్తిషు పీడాసు ప్రోక్తరోగాదిసఞ్జాతాసు పీడాస్విత్యర్థః। తద్భజ్రం వజ్రవజ్రం మధ్యే సర్వమధ్యస్థకోష్ఠమధ్యే తుర్విశేషః। క్షీరద్రుక్వాథపూరితం అశ్వత్థోడుమ్బరప్లక్షవటానాం చతుర్ణం క్షీరవృక్షాణాం త్వగ్భిః సహ క్వాథితైః ప్రశమితోష్ణైః ఖారిమాణైస్తోయైః పూరితమ్। నిధాయ ఇత్యస్య పూర్వత్రాన్వయః। దేవీం పఞ్చమీం। సలిలే కుమ్భస్థే ఇతి శేషః। ఆత్మవాన్ అధిగతః। త్రైర్జ్ఞైర్యన్త్రవిద్యాదిశక్తిసంక్రమతః కలితానుభావైః। అయమత్ర విలేఖన క్రమః— ఇష్టమానభ్రమేణబృత్తం నిష్పాద్య తత్ర ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోత్తరఞ్చ తద్వృత్తావధి

బ్రహ్మసూత్రద్వయమాస్ఫాల్య ప్రాక్పత్యగ్బ్రహ్మసూత్రస్య ప్రాగగ్రాద్దక్షిణోత్తరబ్రహ్మసూత్రదక్షిణాగ్రాన్తం తదగ్రాత్ ప్రాక్పశ్చిమ బ్రహ్మసూత్రపశ్చిమాగ్రాన్తం తదగ్రాద్దక్షిణోత్తరబ్రహ్మసూత్రోత్తరాగ్రాన్తం తదగ్రాత్ ప్రాక్పశ్చిమబ్రహ్మసూత్రప్రాగగ్రాన్తం జ్యారూపం సూత్రచతుష్టయమాస్ఫాల్య బ్రహ్మసూత్రద్వయస్య వృత్తస్య చ మార్జనాద్దిగ్గతకోణచతుష్టయం సమచతురస్త్రం విధాయ వాయుదికస్థరేఖాదివహ్నిదిక్స్థరేఖాన్తం నైఋతదిక్స్థరేఖాది ఈశదిక్స్థరేఖాన్తం చ సమాన్తరాలదశసూత్రాస్ఫాలనేన వజ్రవజ్రాకారమేకవింశత్యధికశతసంఖ్యవజ్రరూపకోష్ఠసహితం యన్త్రం విధాయ తత్ర

ప్రోక్తేష్వార్త్ష్వపి తథా తద్వజ్రం గౌరకైర్భువి।

విలిఖ్య మధ్యే కుమ్భన్తు క్షీరద్రుక్కాథపూరితమ్॥౯౩॥

నిధాయ దేవీం సలిలే సమావాహ్యాభిపూజ్య చ।

స్పృశఞ్జలం జపేద్విద్యాం సహస్రత్రయమాత్మవాన్॥౯౪॥

తైర్జలైరభిషిఞ్చేత్తం గదినం ప్రాఙ్ముఖం తతః।

తైః క్లేశైర్ముక్తదేహస్తు సుఖీ జీవతి భూతలే॥౯౫॥

విద్యాప్రాప్త్యభిషేకన్తు వజ్రేఽస్మిన్ కోష్ఠవజ్రకే।

సైకవింశశతే వాపి కుమ్భం సంస్థాప్య సేచయేత్॥౯౬॥

వేదాఙ్గులపరిభ్రాన్త్యా వృత్తం కృత్వా తతో వహిః।

ద్వ్యఙ్గులే ద్వ్యఙ్గులే కుర్యాదేకాదశ తతః క్రమాత్॥౯౭॥

తేషు ద్వ్యఙ్గులమానేషు తిర్యక్ సూత్రాణి పాతయేత్।
ఏకాదశ తత స్తేషు ప్రాఙ్మధ్యాత్తు ప్రదక్షిణమ్॥౯౮॥

భూదశార్ణైస్తు తాం విద్యామాలిఖేన్నిర్గమక్రమాత్।
రేఖాగ్రాణి చ శూలాని కృత్వా సాధ్యఞ్చ మధ్యతః॥౯౯॥

సర్వమధ్యస్థకోష్ఠమధ్యేసాధకసాధ్యకర్మాణి ప్రాగ్వదాలిఖ్య తదధఃస్థవజ్రకోష్ఠమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యనిర్గమనగత్యా భౌమాక్షరదశకం వజ్రకోష్ఠదశకే విలిఖ్య శేషేషు దశోత్తరశతసంఖ్యవజ్రరూపకోష్ఠేషు తత్సంఖ్యాని మూలవిద్యాక్షరాణి విలిఖ్యైతద్యన్త్రం ప్రోక్తాధికరణేష్వన్యతమగతం కృత్వా స్థాపనేన పూజనేన చ తద్యన్త్రే ప్రోక్తక్రమాభిషేకేన వా ప్రోక్తఫలసిద్ధం భవతీతి॥౮౫॥

విద్యేత్యాదినా శ్లోకేన ప్రోక్తేషు సప్తసు యన్త్రేషు యన్త్రత్రయం విద్యాప్రాప్త్యభిషేకే అప్యతిదిశతి। అత్ర చ తుర్విశేషే। వజ్రేఽస్మిన్ అనన్తరపూర్వోక్తవజ్రవజ్రాభిధ సప్తమే యన్త్రే। కోష్ఠవజ్రకే కోష్ఠవజ్రరూపే షష్ఠే యన్త్రే। సైకవింశశతే సైకవింశశతసంఖ్యకోష్ఠరూపే పఞ్చమే యన్త్రే। వా వికల్పే తేషు త్రిషు అన్యతమంయన్త్ర ఇత్యర్థః॥౮౬॥

వేదాఙ్గులేత్యాదిభిరనయేత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైరఖిలసిద్ధికరం యన్త్రం విద్యావైభవఞ్చోపదిశతి। తత్ర వేదాఙ్గులపరి- భ్రాన్త్యా ప్రతిదిశం చతురఙ్గులమానపరిభ్రాన్త్యా। తతస్తద్వృత్తాత్। ద్వ్యఙ్గులే ద్వ్యఙ్గులే ద్వ్యఙ్గులమానే ద్వ్యఙ్గులమానే ఏకాదశ-

---

తద్యన్త్రం ప్రాగ్వదఖిలవినియోగేషు యోజితమ్।

నాసాధ్యమస్తి భువనే విద్యయా సిద్ధయాఽనయా॥౧౦౦॥

మనస్తత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।
అస్యా నిష్ఫాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం ఆత్మసాత్కృతమ్॥

ఇతి శ్రీషోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే
త్రయోవింశపటలం పరిపూర్ణమ్॥

వృత్తానీతి శేషః। తేషు వృత్తేషు తత్ ద్వ్యఙ్గులమానేషు స్వైకాదశాంశసహితేష్వితి శేషః। ఏతన్మానమన్తర్వృత్తస్యైవోక్తమ్। తిర్యక్ సూత్రాణి సర్వమధ్యబృత్తాత్ సర్వవాద్యవృత్తాన్తగరూపాణీత్యర్థః। తేషు కోష్ఠేషు। ప్రాఙ్మధ్యాత్ సర్వమధ్యవృత్తాన్తర్భూతప్రదేశరూపకర్ణికాయా వహిస్తదనన్తరవీథ్యాం ప్రాఙ్మధ్యకోష్ఠోత్తరకోష్ఠ చ సాధకసాధ్యకర్మాణి లిఖేదితి సమ్ప్రదాయార్థః। ప్రాగవత్ ప్రాణప్రతిష్ఠాపురః సరమర్చ్చనధారణస్థాపనాదిభిః। అఖిలవినియోగేషు ప్రోక్తేష్వితి శేషః। అయమత్ర విలేఖనక్రమః—ప్రతిదిశం చతురఙ్గులమానభ్రమేణ వృత్తం నిష్పాద్య తద్వహిర్ద్వ్యఙ్గులద్వ్యఙ్గులమానేన ప్రాగ్వదేకాదశవృత్తాని నిష్పాద్య తత్ర సర్వమధ్యవృత్తే తత్సర్వం వాహ్యవృత్తే చ తత్తద్విష్కమ్భమానం త్రిగుణీకృత్య తత్తన్మానమేకాదశధా విభజ్య తత్తద్దేశేష్వేకాదశ చిహ్నాని పశ్చిమాదివిధాయ తత్ సర్వమధ్యవృత్తస్థచిహ్నైకాదశకమారభ్య తత్ సర్వవాహ్యవృత్తస్థచిహ్నైకాదశచిహ్నమధ్యే ఏకాదశ సూత్రాణ్యాస్ఫాల్య తత్సర్వవాహ్యవృత్తస్ప్రృగేకాదశరేఖాగ్రం కిఞ్చిత్ ప్రసార్య్య ప్రత్యేకం శూలాకారం కృత్వా ఏవం మధ్యకర్ణికాయా వహిరేకవిశత్యుప్రత్తరశతకోష్ఠసహిత వృత్తాకారం వహిః శూలోపేతం యన్త్రం నిష్పాద్య తత్ర తత్కర్ణికాయాం సాధకాదీని ప్రాగ్ వదాలిఖ్య తదనన్తరవాహ్యవృత్తవీథ్యాం ప్రాఙ్మధ్యకోష్ఠమారాభ్య ఉక్తక్రమాత్ ప్రాదక్షిణ్యనిర్గమనగత్యా దశోత్తర శతసంఖ్యేషు కోష్ఠేషు విద్యాక్షరాణి తత్సంఖ్యాని విలిఖ్య శిష్టకోష్ఠైకాదశకే భౌమాక్షరదశకమాలిఖ్య శిష్టే చైకస్మిన్ ప్రాగ్ వత్ సాధకాదిత్రయమాలిఖ్యైతత్రోప్తక్తాధికరణేష్వన్యతమగతం కృత్వా ప్రాగ్వత్ ప్రోక్తప్రయోగేషు ప్రాణప్రతిష్ఠాపురఃసరమర్చ్చనాదిభిః ప్రోక్తఫలసిద్ధిర్భవేదితి॥౧౦౦॥

ఇతి షోడ్శనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాస్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చ-సార-సింహ-రాజప్రకాశాభిధానేన శ్రీసుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం షోడ్శనిత్యాఙ్గభూతపఞ్చమౌవిద్యావిధానప్రకాశనపరం త్రయోవింశం పటలమ్ పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్॥౨౩॥

గ్రన్థసంఖ్యా।

త్రయోవింశేతు పటలే యన్త్రాణి మునిసంఖ్యాయా।
వ్యాఖ్యాగ్రన్థా నేత్రశతమేకాశీతిస్తథార్ద్ధకమ్॥

చతుర్వింశపచలమ్।

అథ షోడ్శనిత్యానాం ధ్యానాని వివిధాని తే।
కథయామి శృణు ప్రాజ్ఞే వాఞ్ఛితార్థసురద్రుమాన్॥౧॥

ఏకైకమఙ్గాఙ్గిత్వేన తాసాం తచ్ఛక్తిభిస్తథా।
ప్రయోగేషు సమస్తేషు వాహ్యాభ్యన్తరతః క్రమాత్॥౨॥

శ్రియై కీర్త్యై జయావాప్త్యైవశ్యాకర్షణసిద్ధయే।
ధ్యాయేద్దేవీః సమస్తాశ్చ లోహితాకారమణ్డనాః॥3॥

విద్యాప్తౌ శాన్తికే ముక్తావిన్దుకర్పూరసన్నిభాః।
విద్వేషోచ్చాటనిధననిగ్రహేష్వసితాః స్మరేత్॥४॥

ధూమ్రా వా చిన్తయేత్ సర్వ్యాః ప్రోక్తద్వేషాదిసిద్ధయే।
సర్వ్వత్ర స్వసమాకారవర్ణశక్తిభిరావృతాః॥५॥

పూర్వస్మింస్త్రయోవింశే పటలే షోడశనిత్యానామఙ్గభూతాయా వారాహ్యా విధానముపదిశ్యానన్తరం షోడశనిత్యానాం వివిధాని ధ్యానాని తాసాం ప్రత్యేకమఙ్గాఙ్గిత్వ క్రమతః ప్రయోగాదికఞ్చోపదిశతి—అథ షోడశత్యాదినా సిద్ధికృదిత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ చతుర్వింశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడశేత్యాదినా క్రమాత్ ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పటలార్థానుపదిశతి। తత్ర సురద్రుమాన్ సురద్రుమసదృశాని అభిమతార్థప్రదానాదిష్వమోఘతయేతి యావత్। ఏకైకం ఏకైకక్రమేణ తాసాం నిత్యానాం తచ్ఛక్తిభిః తత్తత్పరివారశక్తిభిః సహేతి శేషః। వాహ్యాభ్యాన్తరతః స్థూలసూక్ష్మభేదతః। ధ్యానానీతి పూర్వత్రాన్వయః॥२॥

శ్రియై ఇత్యాదినా శ్లోకేన శ్రీకీర్తిజయవశ్యాకర్షణేషు సామాన్యధ్యానముపదిశతి। తత్ర వశ్యాకర్షణసిద్ధయే చ వశ్యసిద్ధయే ఆకర్షణసిద్ధయే చ। సమస్తాః షోడశ నిత్యాః సపరివారా లోహితాకారమణ్డనా ఇత్యత్ర మణ్డనశబ్దో వసనభూషణమాల్యానులేపనాదివిషయః॥3॥

విద్యాప్తావిత్యాదినా శ్లోక పూర్వార్ద్ధేన విద్యాప్రాప్తికరం శాన్తికరం ముక్తిసిద్ధికరం సామాన్యధ్యానముపదిశతి। తత్ర ఇన్దుకర్పూరసన్నిభాః ఇన్దుసన్నిభాః కపూరసత్రిభాశ్చ కాన్తివర్ణాభ్యామితి శేషః॥ విద్వేషేత్యాదినా వృతా ఇత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేన శ్లోకేన

క్షిత్యాదిభూతైః సత్త్వాదిగుణైరేకైకసంహతైః।
ఏకద్వ్యాదిసమారబ్ధైర్వ్వర్ణాకారైస్తు శక్తయః॥౬॥

అసంఖ్యాతా భవన్త్యాసాం కార్త్స్న్యేధ్యానన్తు కో వదేత్।
కో వా శృణోతి సాకల్యాత్ తతః కిఞ్చిద్వదామి తే॥౭॥

భౌమాకారాః పీతవర్ణాః సర్వాః స్తమ్భనకారికాః।
ఆప్యాః సత్త్వగుణాః సర్వాః సితాకారాః సమీరితాః॥౮॥

తాః సర్వాశ్చ జ్ఞానశాన్తిశ్రీకీర్త్తి సౌభాగ్యముక్తిదాః।
ఆగ్నేయా రాజసాః సర్వా లోహితాకారసంయుతాః॥౯॥

విద్వేషోచ్చాటననిధననిగ్రహేషు సామాన్యధ్యానముపదిశతి। తత్ర అసితాః ఆకారవసనమాల్యభూషణానులేపనాదిభిరితి శేషః। ధూమ్రాః ప్రాగ్వదాకారాదిభిరితి శేషః। వా వికల్పే। సర్వా నిత్యాః। సర్వత్ర ప్రోక్తేషు ధ్యానభేదేషు॥౫॥

క్షిత్యాదీత్యాదినా వదామి తే ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పరిచ్ఛిన్నరూపాయాః పరాయాః శక్తేః పరిచ్ఛిన్నాకారతయా వివిధవర్ణాద్యుపలబ్ధికారణం తత్తదుపలబ్ధశక్తీనామసంఖ్యాతత్వాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర క్షిత్యాదిభూతైః పృథివ్యప్తేజోవాయ్వాకాశైః। సత్త్వాదిగుణైః సత్త్వరజస్తమోభిః ఏకైకసంహతైః పృథక్ పృథక్

సమ్బద్ధైః పరస్పరమితి శేషః। ఏకద్వ్యాదిసమారబ్ధైః భూతానాం పృథక్ పృథక్ సమ్బద్ధగుణానామేకద్వ్యాదిసమసమాంశవిషమవిషమాంశపరికల్పితైర్వర్ణాకారైః సంజాతా ఇతి శేషః॥ఆసాం శక్తీనాం కార్త్స్న్యేన ధ్యానన్తు కో వదేత్ కోవా శృణోతి సాకల్యాత్ వక్తౄణాం శ్రోతౄణాఞ్చానిత్యత్వాదితి యావత్ తతస్తస్మాత్ కిఞ్చిదిత్యుక్తిస్తేషు శక్తిభేదేషు మన్త్రేషు వక్ష్యమాణరూపస్యైకదేశత్వాత్। ఏతదుక్తం భవతి సత్త్వాదిగుణైః పృథక్ పృథక్ నిత్యసమ్బన్ధానాం క్షిత్యాదిభూతానామేకద్వ్యాదిసమవిషమాంశ-పరికల్పనాభేదభిన్నవర్ణకారాణాం శక్తీనామసం ఖ్యాతత్వాత్తాసామాకారమేదమనుభావఞ్చ వక్తుం శ్రోతుం వాऽశక్యత్వాత్తేషు శక్తిభేదేషు విశ్వపరిత్రాణార్థం శక్తితః కిఞ్చిద్వదామీతి॥౭॥

భౌమాకారా ఇత్యాదిభిః స్మృతా ఇత్యన్తైరర్ద్ధాధికైస్త్రిభిః శ్లోకైరేకైకగుణయుక్తానాం పఞ్చభూతశక్తీనాం క్రమేణ ధ్యానం తత్ప్రయోగాంశ్చోపదిశతి। తత్ర భౌమాకారా భూమిస్వరూపాః। పీతవర్ణాః విగ్రహబసనభూషణానులేపనమాల్యాదిభిరితిశేషః। సర్వాః పరివారా నిత్యాః స్తమ్భనకారకాః। భూమేరచలాత్మకత్వాత్। ఆప్యా జలాత్మికాః శక్తయః। సత్త్వగుణాః సత్త్వగుణయుక్తాః। సర్వాః ప్రాగ్వత్ సితాకారాః ప్రాగ్-

---

వశ్యాకర్షణశాన్తిశ్రీసౌభాగ్యవిజయప్రదాః।

వాయురూపా ధూమ్రవర్ణా సర్వా ద్వేషాదికారకాః॥౧౦॥

నాభసా నీలవర్ణాస్తా మారణోత్సాదయోః స్మృతాః।

ఆసాం ముఖభుజాదేహవిధానం శృణు పార్వతి॥౧౧॥

ఏకవక్త్రాశ్చతుర్వక్త్రా నవవక్త్రాస్తథా పరాః।

షోడ़శాస్యాః పఞ్చవింశద్వదనా అపి కాశ్చన॥౧౨॥

షట్త్రింశద్వదనా క్వాపి చత్వారింశన్నవాననాః।

చతుఃషష్టిముఖాస్తద్వదేకాశీతిశతాననాః॥౧౩॥

వద్విగ్రహాదిభిః। తాః సర్వా జలరూపాః శక్తయః। జలశక్తీనాం జ్ఞానాదిప్రదత్వం సుష్ఠ్వాత్మకత్వాత్। లోహితాకారసంయుతాః ప్రాగ్వద్విగ్రహాదిభిః। ఆగ్నేయానాం శక్తీనాం వశ్యాదిప్రదత్వం గ్రాసాద్యాత్మకత్వాత్। వాయురూపాః శక్తయ ఇతి శేషః। ధూమ్రవర్ణః ప్రాగ్వద్విగ్రహవసనాదిభిః। ద్వేషాదికారకా ఇత్యత్రాదిశబ్ద ఉచ్చాటనాదివిషయః వాయోరుచ్చాటనాదికారకత్వం చలనాత్మకత్వాత్। నాభసా ఆకాశాత్మికాః శక్తయః। నీలవర్ణీః ప్రాగ్వద్విగ్రహాదిభిః। తాః సపరివారా నిత్యా మారణోత్పాదనయోః ఉత్పాదో నామ మృతవత్ అకిఞ్చిత్కరత్వం తయోః కర్మణోరితి శేషః। స్మృతాధ్యాతాః। ఆకాశాత్మకశక్తీనాం నిధనసిద్ధికరత్వమాకాశస్యావిగ్రహత్వాత్ వాయునభసోరాజసగుణాత్మకత్వమస్తీతి సమ్ప్రదాయః॥౧౦॥

ఆసామిత్యాదినోత్తరార్ద్వేనైకద్వ్యాదిసమవిషమాంశయోగసం జాతానాం తాసాం శక్తీనాం ముఖభుజదేహస్వరూపభేదవిధానం ప్రస్తౌతి తత్ర పార్వతీతిసమ్బుద్ధిః॥౧౧॥

ఏకవక్త్రా ఇత్యాదినా శతాననా ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన గుణానాం భూతానామేకహ్వ్యాది సమసమాంశగుణయోగాత్తాసాం వక్తృసంఖ్యాభేదధ్యానముపదిశతి। తత్ర ఏకవక్త్రా ఏకవదనయుక్తాః। చతుర్వక్త్రాః ప్రాగ్వత్। అపరా అన్యాః శక్తయ ఇతి శేషః। షోఢశాస్యాః షోడఁశముఖాః కాశ్చన ప్రాగ్వత్ శక్తయః। కాపి ప్రయోగవిశేషే చత్వారింశన్నవాననాః ఏకోనపఞ్చాశదాననాః। ఏకాశీతిశతాననాః ఏకాశీత్యాననాః శతాననాశ్చ భూతానామేకద్వ్యాదిదశాన్తానామంశానాం గుణానామేకద్వ్యాదిదశాన్తైరంశైః సమసంఖ్యాంశక్రమేణ సంగుణనాదేవం సంజాతసఖ్యవక్త్రాః శక్తయో దశవిధా దర్శితా భవన్తి। తాసాం ముఖక్రమస్తు కణ్ఠపీఠోపరి ఏకవక్త్రం చతుర్వక్త్రపక్షే తు

వహునా కిం ముఖభుజసంఖ్యాసాధనవాఞ్ఛయా।
తథాపి దర్శితం కిఞ్చిద్వక్త్రే భుజద్వయం ద్వయమ్॥౧౪॥

నామరూపాతిగా యేన తేన సాఽనన్తవిగ్రహా।
వసన్తి నానారూపాశ్చ భవేయుస్తత్ర వాఞ్ఛయా॥౧౫॥

ఆద్యాయా లలితాయా స్యురన్యాః పఞ్చదశాఙ్గగాః।
లలితాఙ్గిత్వరూపేణ సర్వాసామాత్మవిగ్రహాః॥౧౬॥

తేన తాసాన్తు సర్వాసాం స్వాన్తాన్తాః పరిచారికాః।
తత్తద్వర్ణాయుధాకారవాహనైశ్చ సుసంయుతాః॥౧౭॥

తథావిధైః స్వస్వశక్తినైశ్చ వేష్టితా అపి।
ఇతి తాసాం ధ్యానభేదాః స్థూలాః ప్రోక్తా మహేశ్వరి॥౧౮॥

ప్రథమవక్త్రోపరి తిర్యగ్రూపేణ వక్త్రత్రయం తేన సహ చతుర్వక్త్రమ్। నవవక్త్రపక్షే తు తదుపరి చ తిర్యక్పఙ్క్తిరూపేణ పఞ్చవక్త్రం త్రైః సహ నవవక్త్రమ్। ఏవముత్తరత్రాపి ఉపరి ఉపరి సప్తనవైకాదశత్రయోదశపఞ్చదశసప్తదశైకోనవింశతి- సంఖ్యాన్తం వక్త్రం పరికల్పనాత్ ప్రోక్తసంఖ్యావక్త్రా భవన్తి ఇతి చ సమ్ప్రదాయార్థః॥౧౩॥

వహునేత్యాదినా వాఞ్ఛయేత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన నామరూపాతిగాయా లలితాయాః ప్రోక్తక్రమేణోత్తరత్రాపి భూతాంశానాం గుణాంశానాం సమసంఖ్యగుణనాదేకహ్యాదిదశదశాంశ గుణనాచ్చ సంజాతానాం శక్తీనామసంఖ్యాతత్వాత్తాసాం ముఖభుజాదిభేదపరికల్పితవిగ్రహాదేః సాధకాభిమతానుగుణత్వముపదిశతి। తత్ర వహునా

విగ్రహవిశేషపరః శతేన చ। వక్త్రే వక్త్రే భుజద్వయం ప్రోక్తానాం ముఖసంఖ్యానామేకైకస్య ముఖస్య ద్విద్విభుజక్రమేణ యావత్ సంఖ్యం కల్పయేదితి యావత్। నామరూపాతిగా నామ్నాం రూపాణాఞ్చాపరిచ్ఛిన్నత్వాత్ పరాయాః శక్తేర్వహుత్వాచ్చేతి శేషః। ఆసాం నిత్యానామ్॥౧౫॥

ఆద్యాయా ఇత్యాదిభిర్మహేశ్వరీత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః షోఢశనిత్యానామఙ్గాఙ్గిత్వక్రమాదికముపదిశతి। తత్ర అఙ్గగా మధ్యనిత్యాఙ్గగాః। ఆత్మవిగ్రహాః తత్తన్నిత్యా విగ్రహాః। స్వాన్తాన్తాః తత్తన్నిత్యాన్తాః శేషనిత్యాన్తాః। తత్తద్వర్ణాయుధాకారవాహనైః మధ్యస్థమధ్యస్థనిత్యావర్ణాయుధాకారవాహనైః। తథావిధేః తత్తద్వర్ణాయుధాకారవాహనైః। మహేశ్వరీతి సమ్బుద్ధిః। ఏతదుక్తం భవతి షోఢశనిత్యానామఙ్గాఙ్గిత్వధ్యానేష్వఙ్గిరూపేణ మధ్యే స్థితాయా లలితాయాః కామేశ్వర్యాదిపఞ్చదశనిత్యాః పరివారత్వేన

సూక్ష్మరూపాణి చ తథా కథయామి తవానఘే।
యేన తే సాధకాః సర్వ్వే వాఞ్ఛితం ప్రాప్నుయుః క్షణాత్॥౧౯॥

ప్రోక్తేష్వాధారపద్మేషు లోహితాత్మైక్యవిగ్రహామ్।
విభావ్య తేజోనిచయే తత్ర సిద్ధిఞ్చ చిన్తయేత్॥౨౦॥

తేన సర్వ్వమభీష్టన్తు సమవాప్నోత్యయత్నతః।
పూజాతర్పణహోమాదిరహితం భాబనేన వై॥౨౧॥

పరన్తు ధ్యానముదితమఖణ్డాత్మవిమర్శతః।
నిర్వ్వాతదీపసఙ్కాశమాత్మనాత్మసమీక్షణాత్॥౨౨॥

వహిర్లలితాసదృశవిగ్రహాయుధవాహనాదియుతాః। కామేశ్వరీనిత్యాయా అఙ్గిత్వే తు కామేశ్వరీవిగ్రహాదియుతా లలితైవమిత్యేతదాత్మకత్వేనాఙ్గిరూపేణ స్థితా। తదనన్తరం భగమాలిన్యాదిచిత్రాన్తాశ్చతుర్దశనిత్యాశ్చ తదన్తే కామేశ్వరీ చ సమ్భూయ పఞ్చదశ నిత్యాః పరివారత్వేన వహిః స్థితాః। ఏవం భగమాలిన్యాదీనామఙ్గిత్వేపి తత్తన్నిత్యావిగ్రహా లలితైవ మధ్యాఙ్గిత్వేన తద్బహిస్తదనన్తరనిత్యాస్తత్తన్నిత్యాన్తాః పఞ్చదశ నిత్యాస్తత్తదాకారాః పరివారత్వేన స్థితాశ్చ ధ్యేయా భవన్తీతి॥౧౮॥

సూక్ష్మరుపేత్యాదిభిర్భావనేన వై ఇత్యన్తై స్త్రిభిః శ్లోకైః ప్రస్తావాదిపురఃసరం సూక్ష్మరూపధ్యానం తేన ప్రయోగాది- కఞ్చోపదిశతి। తత్ర సూక్ష్మరూపాణి తాసాం ధ్యానాని ఇతి శేషః। అనఘే ఇతి సమ్బుద్ధిః। యేన సూక్ష్మధ్యానానుసన్ధానేన। ప్రోక్తషు నిత్యానిత్యాపటలే ఇతి శేషః। లోహితాత్మైక్యవిగ్రహం లోహితాకారత్వేన స్వైక్యవిగ్రహవత్తాం। తత్ర తేజోనిచయే। సిద్ధిం అభిమతామితి శేషః। తేన భావనేనేత్యనేనాన్వయః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తేష్వాధారపద్మేషు లోహితాకారం స్వస్మాదపృథగ్భూతం తత్తేజోనిచయం విభావ్య తత్తేజోమధ్యే సాధ్యసాధకకర్మణాం స్వరూపేణ భావనయా సమీహితఫలం ప్రాప్నోతీతి॥౨౧॥

పరమిత్యాదినా శ్లోకేన పరధ్యానముపదిశతి। తత్ర అఖణ్డాత్మవిమర్శతః కటకముకుటాద్యఖిలభూషణాది- విశేషేష్వపృథక్త్వేన తత్తదాకారతయా స్థితకనకసత్తామాత్రవదిదమాకారతయా ప్రతీతేషు సకలపదార్థేష్వపృథక్త్వేన తత్తదాకారతయా స్థిత పరశక్తివిమర్శతః। నిర్వాతదీపసఙ్కాశం దేశకాలాద్యపరిచ్ఛిన్నతయా నిశ్చలపూర్ణప్రకాశరూపముపలక్షబ్ధమితి శేషః। ఆత్మనాత్మసమీక్షణాత్ అనన్తప్రకాశరూప।

స్థూలేన సాధయేత్తత్తదిష్టఞ్చైవ శుభాశుభమ్।

ప్రోక్తక్రమేణ దేవేశి సతతం సాధ్యసాధకైః॥౨౩॥

సిద్ధస్తు సూక్ష్మరూపేణ ధ్యానేన సకలేశితమ్।
సాధయేత్ పరరూపన్తు సాధ్యం సాధనసిద్ధయే॥౨౪॥

బ్రూహి దేవ మహేశాన స్థూలసూక్ష్మస్వరూపయోః।
ధ్యానయోః కర్మ్మణా సిద్ధిం వివిధాం ఫలయోగతః॥౨౫॥

తాసాం తత్తత్కరేషూక్తేష్వాయుధాన్యప్యశేషతః।
శృణు వక్ష్యే మహేశాని క్రమేణ తవ సామ్ప్రతమ్॥౨౬॥

వామదక్షిణయోః స్యాతాం ద్విభుజే తు వరాభయే।
పాశాఙ్కుశౌ చతుర్బ్బాహౌ షడ్భుజే చాపసాయకౌ॥౨౭॥

త్వాదాత్మన ఇత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి అఖణ్డాత్మవిమర్శతః ఆత్మనాత్మసమీక్షణాదుపలబ్ధం నిర్వాతదీపసఙ్కాశస్వరూపం పరధ్యానమితి॥౨౨॥

స్థూలేత్యాదినా సిద్ధయే ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన ప్రోక్తత్రివిధధ్యానేషు సాధ్యాదీనాం ప్రయోగాదిషు ధ్యానవిభాగక్రమము- పదిశతి। తత్ర స్థూలేన ధ్యానేనేతి శేషః। సాధయేత్ సాధయేతామిత్యర్థః। తుర్విశేషే। పరరూపం విమర్శాత్మకమితి యావత్। తుర్విశేషే। సాధ్యం ప్రాప్యం ఉపపేయంరూపంవిశ్రాన్తిభూమిరిత్యర్థః। అపృథక్తభావనయేతి శేషః। అపరిచ్ఛిన్నాయాం పరాయాం శక్తౌ స్వస్మాదపృథక్త్వేన సిద్ధాయామప్యపరప్రాప్యాభావాదాత్మలాభాన్నపరం విద్యత ఇతి వచనాచ్చ తదేవ ప్రాప్యమితి యావత్॥౨౪॥

బ్రూహీత్యాదినా శ్లోకేన స్థూలసూక్ష్మవ్యానయోః కర్మణా సిద్ధిక్రమం దేవీ పృచ్ఛతి। తత్ర ఫలయోగతః సమీహితఫలం ప్రాప్నోతి॥౨౫॥

తాసామిత్యాదినా శ్లోకేన వక్ష్యమాణాయుధవిశేషాన్ పృష్టార్థకథనఞ్చ ప్రస్తౌతి। తత్ర అపిశబ్దేన త్వత్పృష్టవివిధ- కర్మ్మసిద్ధీశ్చ వక్ష్యే ఇత్యుక్తమితి సమ్ప్రదాయః। మహేశానీతి సమ్బుద్ధిః। క్రమేణ ద్విసంఖ్యచతుః సంఖ్యభుజాదిక్రమేణ॥౨౬॥

వామేత్యాదినా వాఞ్ఛయేత్యన్తేన శ్లోకద్వయేనాయుధసామాన్థపరిమాషాక్రమాదికముపదిశతి। తత్ర వామదక్షిణయోః కరయోరితి శేషః। ద్విభుజే ద్విభుజధ్యానే। బరాభయే వరాభయసంజ్ఞే ముద్రే ఏతత్ ప్రథమాద్వివచనం। పాశాఙ్కుశౌ చతుర్వాహౌ చతుర్భుజధ్యానే। ఊర్ద్ధభుజవామదక్షిణే పాశాఙ్కుశౌ ఇతరయోః ప్రాగ్వత్ వరాభయముద్రే చేత్యర్థః।

చర్మ్మఖడ్గౌ చాష్టభుజే గదాశూలౌ దశోదితే।

ముఖపాణ్యాయుధానాన్తు రూపసంఖ్యాదివాఞ్ఛయా॥౨౮॥

యస్మిన్ కర్మణి తాం దేవి యథా స్మరతి సాధకః।

తథా తస్యాగ్రతో భూత్వా పాలయతి తమాదరాత్॥౨౯॥

సర్వ్వాత్ర స్మేరవదననయనాః శుభకర్మ్మసు।

దంష్ట్రోగ్రా భీమనయనవదనాః క్రూరకర్మ్మసు॥౩౦॥

శుభేషు కర్మ్మస్వసీనా స్థితా వాహనగా అపి।

శుభేతరేషు తాః సర్వ్వాః ప్రయోగేషు తు సర్వ్వదా॥౩౧॥

వలయైరఙ్గదై రత్నమయైరప్యఙ్గులీయకైః।

విరాజమానాస్తాః సర్వ్వా దివ్యాంశుకధరా అపి ॥౩౨॥

షడ్భుజే చాపసాయకౌ షడ్భుజధ్యానే ప్రాగ్వత్ ఊర్ద్ధ్వభుజయోః పాశాఙ్కుశౌ తదధఃస్థయోః ప్రాగ్వద్వరాభయముద్రే చ। చర్మ్మఖడ్గౌ అష్టభుజే అష్టభుజధ్యానే ప్రాగ్వదూర్ద్ధ్వభుజయోః పాశాఙ్కుశౌ తదధఃస్థయోః ప్రాగ్వచ్చాపసాయకౌ తదవస్థయోర్వామదక్షిణక్రమేణ చర్మ్మఖడ్గౌ తదధఃస్థయోః ప్రాగ్వద్వరాభయముద్రే। గదాశూలౌ దశోదితే దశభుజధ్యానే ప్రాగ్వదూర్ద్ధ్వభుజయోః పాశాఙ్కుశౌ తదధస్థయోశ్చాపసాయకౌ తదధస్థయోశ్చర్మఖడ్గౌ తదధఃస్థయోర్వామదక్షిణక్రమేణ గదాశూలౌ తదధఃస్థయోః ప్రాగ్వద్వరాభయముద్రే చ। రూపసంఖ్యాదీత్యత్రాదిశబ్దః ప్రోక్తవిషయసంఖ్యేతరవిషయః॥౨౮॥

యస్మిన్నిత్యాదినా శ్లోకేనాభిమతకర్మ్మణి తాసామభిమతసిద్ధిప్రదత్వముపదిశతి। తత్ర తస్య సాధకస్య। భూత్వా ఇత్యస్య తథా ఇత్యనేనాన్వయః। ఆవిర్భూయేత్యర్థః॥౨౮॥

సర్వత్రేత్యాదిభిర్మహేశ్వరీత్యన్తై రధ్యర్ద్ధైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః శుభాశుభకర్మసు సామాన్యధ్యానముపదిశతి। తత్ర సర్వత్ర ఇత్యేతత్తన్త్రసామాన్యం। సర్వత్రేత్యాద్యర్ద్ధేన శుభకర్మసు ధ్యానం। దంష్ట్రోగ్రా ఇత్యుత్తరార్ద్ధేనాశుభకర్మ్మసు ధ్యానమ్॥౩౦॥

శుభేష్విత్యాదినా శ్లోకేన శ్లోకపూర్వార్ద్ధస్యాద్యపాదేన శుభకర్మ్మసు ధ్యానం। స్థితా ఇత్యాదినా శ్లోకావశిష్టపా- దత్రయేణ తదితరధ్యానమ్। అపి అపివేత్యర్థః। రత్నమయైరిత్యేతద్వలయాదిత్రయాణాం విశేషణమ్। దివ్యాంశుకధరా ఇత్యత్ర దివ్యత్వం తత్త్వబేదిభిః క్లైశ్చిద్ధృశా దృష్టత్వాత్। సర్వాః సపరివారా నిత్యాః। అత్ర భూషణానాం

హారగ్రైవేయరత్నాదిముద్రికా నూపురాదిభిః।

నవరత్నమయైః సర్వ్వాస్తవకైశ్చోపశోభితాః॥౩౩॥

ఏవం సామాన్యముదితం ధ్యానం తాసాం మహేశ్వరి।
విశేషం శృణు వక్ష్యామి తత్తత్కర్మ్మసు సిద్ధిదమ్॥౩౪॥

గజవాజిరథారూఢ్ా (౧) విమానస్థాశ్చ సింహగాః।
వ్యాఘ్రతార్క్ష్యసమారూఢ్ా ధ్యేయా రక్షాసు సర్వ్వదా॥౩౫॥

సమరేషు జయావాప్త్యై నృపరాష్ట్రాదిరక్షణే।
పిశాచచోరవ్యాలాదిదుర్గమేఽరణ్యవర్త్మని॥౩౬॥

ధ్యాయేత్తా దేవతాః సర్వ్వాః సర్వ్వశక్తిభిరావృతాః।
ఏకైకశః సమస్తా వా సుఖీ భవతి నిశ్చితమ్॥౩౭॥

ఋక్షవానరభల్లూకఖరసౌరిభవాహనాః।
ఉచ్చాటనేషు సర్వ్వాస్తా భీమా ధ్యేయాః సుదారుణాః॥౩౮॥

సామాన్యారాధ్యపాదాదవగన్తవ్యాని। ఏతాని భూషణాని సర్వ్వప్రయోగసాధారణాని। మహేశ్వరీతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౩౩॥

విశేషమిత్యాదిభిః సమీరితా ఇత్యన్తైరర్ద్ధాద్యైః సప్తభిః శ్లోకైర్విశేషధ్యానప్రస్తావపూర్వం ప్రయోగవిశేషేషు సామాన్య- వాహనభేదధ్యానాదికముపదిశతి। తత్ర విశేషమిత్యాద్యర్ద్ధేన విశేషధ్యానం ప్రస్తౌతి। తత్ర విశేషం సామాన్యేన ప్రోక్తరూపాదితి శేషః॥౩౪॥

గజేత్యాదిభిర్నిశ్చితమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైరక్షాదిషు వాహనవిశేషధ్యానాదికముపదిశతి। తత్ర రక్షాసు ఆత్మరక్షా- స్వితి శేషః। రాష్ట్రాదీత్యత్రాదిశబ్దః పురగ్రామనగరపత్తనఖర్వటగృహాదివిషయః। వ్యాలాదీత్యత్రాదిశబ్దః సింహతరక్షాదివిషయః। ఏకైకశః సమస్తా వా నిత్యాసు షోడశస్వభీష్టాం నిత్యాం స్వపరివారాదిసహితాం సర్వాః స్వస్వపరివారసహితా వా। నిశ్చితమిత్యన్తే నామోఘఫలత్వముచ్యతే॥౩౭॥

ఋక్షేత్యాదినా శ్లోకేనోచ్చాటనే వాహనభేదధ్యానముపదిశతి। తత్ర భీమా విగ్రహాదిభిరితి శేషః। సుదారుణాః కర్మ్మణీతి శేషః॥౩౮॥

కఙ్కశ్యేనవకక్రౌఞ్చకాకకౌశికవాహనాః।

విద్వేషణేషు సర్వాస్తా ఘోరప్రహరణాకులాః॥౩౯॥

ఖడ్గగోమాయుశలలీగవయాహరిణాశ్వగాః।

చిన్తయేత్ సకలాః సర్వ్వక్షుద్రకర్మ్మసు సాధకః॥౪౦॥

పిశాచవేతాలగతా ధ్యేయాః సర్వ్వత్ర మారణే।

ఇతి వాహనభేదేన ఫలభేదాః సమీరితాః॥౪౧॥

సర్వాస్తార్క్ష్యగతా వహ్నివాయుహస్తద్వయాన్వితాః।

ద్వినేత్రాస్త్వేకవదనా దంష్ట్రోగ్రా భీమవిగ్రహాః॥౪౨॥

దహన్త్యో వైరినివహం ధ్యేయాః స్వాకారశక్తిభిః।

భీమరావాభిరభితో వేష్టితా రణమూర్ద్ధని॥౪౩॥

బిజయీ భవతి క్షిప్రం వైరిసేనావినాశతః।

పలాయనోత్సగహనాత్ పాదయోః పతనేన వా॥౪౪॥

కజ్కేత్యాదినా శ్లోకేన విద్వేషణేషు వాహనభేదధ్యానముపదిశతి। తత్ర కౌశికః దివాభీతః। ఘోరప్రహరణాకులా ఘోరాయుధనివిడ్ాః॥౩౮॥

స్వఙ్గేత్యాదినా శ్లోకేన వశ్యాకర్షణాదికర్మ్మసు వాహనవిశేషముపదిశతి॥ క్షుద్రకర్మసు వశ్యాకర్షణాదిషు॥౪౦॥

పిశాచేత్యాదినా శ్లోకేన మారణకర్మసు వాహనభేదధ్యానాదికముపదిశతి। తత్ర వాహనభేదేన ధ్యానేనేతి శేషః॥౪౧॥

సర్వా ఇత్యాదిభిః షోడ్శ ఇత్యన్తైః పఞ్చవింశతిభిః శ్లోకైర్వాహనవక్త్రాయుధాదిభేదేన సమరవిజయాదిధ్యానాదిక- ముపదిశతి। తత్ర సర్వా నిత్యాః సపరివారాః। వహ్నివాయుహస్తద్వయాన్వితా ఇత్యత్ర దక్షిణవామహస్తయోర్వహ్నివాయుక్రమేణేతి యావత్। దహన్త్యః స్వస్వకరస్థశ్చాపాయుధసంధుక్షితేన వహ్నినేతి యావత్। భీమగవాభిర్భ్రమరావం కుర్వన్తీభిః। వేష్టితా ఇత్యేవం తత్పూర్వత్రసర్వా ఇత్యనేనాన్వయః। వా వికల్పే। వైరిసేనాయా వినాశపలాయనసంవ్యాహనపాదపతనేష్వన్యతమేనేతి యావత్। ఛిన్దన్త్యః మర్ద్దయన్త్యః। ఉక్తక్రమేణారిసేనావినాశాదిచతుర్ష్వన్యతమప్రకారేణ। తద్ద్విగుణముజా అష్టాదశభుజాః। వా వికల్పే। వామైర్భుజైర్నవభిరితి శేషః। తర-

---

చతుర్మ్ముఖా అష్టభుజా ఛిన్దన్త్యః మహతీం చమూమ్।

విభావ్య వా జయం యుద్ధే ప్రాప్నోత్యుక్తక్రమేణ వై ॥౪౫॥

నవాననాస్తద్ద్విగుణభుజా వా భీమవిగ్రహాః।
వామైః కోదణ్డనివహమన్యైః ఖఙ్గఞ్చ విభ్రతీః॥౪౬॥

ధ్యాత్వారిసేనాం సకలాం శరభిన్నకలేవరామ్।
వమద్రుధిరధారాఞ్చ విజయం ప్రోక్తమాప్నుయాత్॥౪౭॥

అథవా నవభిః ఖేటమన్యైః ఖఙ్గఞ్చ విభ్రతీ।
చతురఙ్గరిపోః సేనాం ఛిన్దతీస్తరవారిభిః॥౪౮॥

చిన్తయిత్వా జయం యుద్ధే భీమాకారే సుదుర్జయే।
పత్త్యాశ్వేభరథాటోపవాద్యనిఃశనసఙ్కులే॥౪౯॥

ప్రాప్నోత్యయత్నతః క్షిప్రం ప్రాగుక్తక్రమయోగతః।
అథవా నవభిర్హస్తైర్గదా వామైస్తుథేతరైః॥౫౦॥

నఖరాన్ పాణిభిర్భీమా దధతీః సమరే స్మరన్।
తద్భిన్నచతురఙ్గాంఞ్చ సేనాం విజయమాప్నుయాత్॥౫౧॥

తథా శూలకుఠారౌఘైః పాతయన్తీర్ద్విషాం బలమ్।
విజయీ భవతి ప్రోక్తక్రమాద్ఘోరే రణాఙ్గణే॥౫౨॥

తథైవ చర్మచ్ఛురికానివహైర్నిఘ్నతీర్బలమ్।
ధ్యాత్వా వా విజయీ భూయాత్ సమరే రోమహర్షణే॥౫౩॥

వారిభిః స్వస్వదక్షిణకరస్థైః ఖడ్గైః చిన్తయన్నిత్యస్య పూర్వత్ర ఛిన్దన్త్యా ఇత్యనేనాన్వయః। ఆటోపః సంరమ్భః। ప్రాప్నోతీత్యస్య పూర్వత్ర విజయమిత్యనేనాన్వయః। ప్రాగుక్తక్రమయోగతః వైరివినాశాదిష్వన్యతమేన। అథవా ప్రాగ్వత్ పక్షాన్తరే తథా ప్రాగ్వద్రిపువినాశాదినా। ఇతరేర్దక్షిణైః పాణిభిరిత్యస్య పూర్వత్రేతరైరిత్యనేనాన్వయః। భీమా విగ్రహాదిభిః। తద్భిన్నచతురఙ్గాన్తాసాం శక్తీనాం దక్షిణకరనివహస్థనఖరైర్భిన్న చతురఙ్గాం। విజయమాప్నుయాదిత్యస్య పూర్వత్ర తథా ఇత్యనేనాన్వయః। తథా ప్రాగ్వద్వామదక్షిణభుజనివహక్రమేణ। శూలకుఠారౌఘైః శూలౌఘైః కుఠారౌఘైశ్చ। ప్రోక్త-

---

నిద్రాతిమిరహస్తా వా మోహయన్తీ ద్విషాం వలమ్।

ధ్యాత్వా విజయమాప్నోతి నియతం సమరే నృపః॥౫౪॥

పిశాచసర్పహస్తా వా తైః సేనా మృదతీః స్మరన్।

విజయం సమరే శశ్వదశ్నుతే శఙ్కరోపమః॥౫౫॥

పాశకర్త్రికాభిర్వా నిఘ్నతీః పృతనాం రణే।

స్మృత్వా విజయమాప్నోతి నృపః ప్రోక్తక్రమాద్ ధ్రువమ్॥౫౬॥

అఙ్కుశక్రకచాభ్యాఞ్చ దారయన్తీశ్చమూః క్షణాత్।

చిన్తయన్ సమరే మీమే విజయీ స్యాత్ సునిశ్చితమ్॥౫౭॥

హలైశ్చ ముశలైర్నిత్యం ప్రహరన్తీర్ద్విషాం బలమ్।

స్మరన్ ప్రవిజయం యుద్ధే ప్రాప్నోతి ధ్యానవైభవాత్॥౫౮॥

తథా షోడశవక్త్రాస్తా ద్వాత్రింశైర్బాహుభిర్యుతాః।

ప్రాగ్వత్ ప్రమథితారాతిపృతనాశ్చిన్తయన్ జపేత్॥౫౯॥

పఞ్చవింశతివక్త్రా వా పఞ్చాశద్భుజసంయుతాః।

తథైకాదశభిర్రుద్రైరాయుధైర్నిఘ్నతీర్బలమ్॥౬౦॥

క్రమాత్ సేనావినాశాద్యన్యతమప్రకారేణ। తథైవ వామదక్షిణభుజక్రమేణ చర్మచ్ఛురికానివహైః చర్మనివహైః చ్ఛురికానివహైశ్చ। బలం రిపూనామితి శేషః। వా వికల్పే। రోమహర్షణే వీరాణామితి శేషః। నిద్రాతిమిరహస్తా వామదక్షిణక్రమేనేత్యర్థః। పిశాచసర్పహస్తా వామదక్షిణహస్తక్రమేణేతి శేషః। అశ్నుతే ప్రాప్నోతి। పాశకర్తృరికాభిః వామదక్షిణహస్తనివహస్థాభిః। ప్రోక్తక్రమాత్ ప్రాగ్వద్వైరిసేనావినాశాద్యన్యతమేన। అఙ్కుశక్రకచాభ్యాం వామదక్షిణహస్తనివహస్థాభ్యామితి శేషః। హలైః వామభుజనివహస్థైరితి శేషః। ముశలైః దక్షిణభుజానివహస్థైరితి శేషః। తథా ప్రాగుక్తవహ్నివాయ్వాదిషు హలముశలాన్తేష్వేకాదశవిధాయుధద్వన్ద్వయుక్తహస్తక్రమేణ దధానా ఇతి యావత్। తాః శక్తీః ప్రాగ్వద్వైరిసేనావినాశాదిష్వన్యతమేన। ఏకదశభిర్రుద్రైః వహ్నివాయ్వాదిభిరితి శేషః। బలం రిపూణామితి శేషః। విచిన్త్య ఇత్యస్య పూర్వత్ర

విచిన్త్య జయమాప్నోతి సమరే సర్వదా నృపః।

తథా స్మరణసంయుక్తైః పూజయేత్తాస్తదాఽఽగ్రహే॥౬౧॥

షట్త్రింశద్వదనా దేబీర్ద్విసప్తతికరాః స్మరేత్।
తథైవ దశరూపైస్తైర్వారైః ప్రహరణైర్యుతాః॥౬౨॥

ఏకోనపఞ్చాశద్వక్త్రా హస్తైస్తద్ద్విగుణైర్యుతాః।
ప్రహరన్తీస్తథారాతీన్ స్మృత్వా జయమవాప్నుయాత్॥౬౩॥

చతుఃషష్టిముఖా దేవీః కరైస్తద్ద్విగుణైర్యుతాః।
ప్రహరన్తీః స్మరేత్ యుద్ధే జయీ భవతి నిశ్చితమ్॥౬౪॥

ఏకాశీతిముఖా దేవీస్తద్ద్వేగుణ్యభుజైర్యుతాః।
తథావిధైః ప్రహరణైః స్మరన్ యుద్ధే జయీ భవేత్॥౬౫॥

శతవక్త్రాస్తద్ద్విగుణకరాస్తద్దేతిభిర్యుతాః।
స్మృత్వా విజయమాప్నోతి సమరే తాశ్చ షోడ఼శ॥౬౬॥

ఏవం వక్త్రకరైర్యుక్తాస్త్వనేకైరిష్టరూపతః।
తథా త్రైర్హేతినివహైర్వ్యాకులక్రమహస్తకైః॥౬౭॥

అసంఖ్యాతా భవేయుస్తాః సాధకాభీష్టసిద్ధిదాః।
ఏవముద్ధామసమరసంకటాదిషు చిన్తయన్॥౬౮॥

నిఘ్నతీరిత్యనేనాన్వయః। తథా స్మరణసంయుక్తైః పూజయేత్తాః ప్రోక్తరూపరూపధ్యానసంయుక్తైః సాధకైస్తద్విగ్రహాదిభిరుపలక్షితానాం తాసాం నిత్యానాం పూజాం కారయేదిత్యర్థః। తదా సమరకాలే। తథా ప్రాగ్వద్వైరిసేనావినాశాదిష్వన్యతమేన। తద్విగుణైరష్టనవతిసంఖ్యైః। తద్విగుణైరష్టావింశత్యుత్తరశతసంఖ్యైః। తద్ద్వైగుణ్యభుజైర్యుతాః ద్విషష్ట్యుత్తరశతసంఖ్యైర్భుజైర్యుతాః। తథావిధైః దహనాదిభిః। తద్విగుణకరాః శతద్వయసంఖ్యభుజాః। తద్ధేతిభిః పూర్వోక్తైకాదశవిధద్బన్ద్వహేతిభిః॥౬౬॥

ఏవమిత్యాదిభిర్నిశ్చితమిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః ప్రోక్తసంఖ్యామన్తరేణాపి వాఞ్ఛితసంఖ్యవక్త్రభుజాదివిశేషసహితే న వ్యాకులక్రమాయుధాదిధ్యానేన సమరవిజయప్రయోగం తత్ర సాధకవిశేషాంశ్చోపదిశతి। తత్ర ఏవం ప్రోక్తక్రమేణ। వ్యాకులక్రమ-

---

దేవీస్తాస్తరతి క్షిప్రమాపదో మనుజోఽథవా।

దేవో వా రాక్షసో యక్షః కిన్నరో వా భుజఙ్గమః॥౬౯॥

పిశాచో వా గుహ్యకో వా సిద్ధో వా దానవోఽథవా।

న కదాచిత్ స్మరన్నిత్యం భఙ్గమాప్నోతి నిశ్చితమ్॥౭౦॥

చోరాదిసఙ్కటేఽరణ్యే గిరిదుర్గమవర్త్మని।

ద్వివిధైర్వైరిభిర్ఘాత్రైః కృచ్ఛ్రే రాజభయేఽథవా॥౭౧॥

క్షుద్రపీకాసు భూతాపస్మారరాక్షససఙ్కటే।

పిశాచడాకినీవృన్దబ్రహ్మరాక్షసపీడనే॥౭౨॥

అన్యేష్వపి చ కృచ్ఛ్రేషు విస్తరేషు మహత్స్వపి।

స్మరన్నిత్థం జయేత్ సర్వా విపదో ధ్యానవైభవాత్ ॥౨౩॥

ఏకవక్త్రాశ్చ ద్విభుజాః సాధకాభీష్టధారికాః।
సపాదుకాః సమాగత్య సర్వాభరణభూషితాః॥౨౪॥

స్వసమానాభిరభితః శక్తిభిః పరివారితాః।
గాయన్తీభిశ్చ నృత్యేషు వనమాలాభిరన్వితాః॥౨౫॥

ధ్యాయన్నభిమతం సర్వమాప్నుయాత్ షోడ़శాపి తాః।
నాసాధ్యమస్తి భువనే ధ్యానాదాసాం మహేశ్వరి॥౨౬॥

హస్తకైః వాసనాపటలప్రోక్తప్రకారేణేతి శేషః। ఉద్దామసమరసంకటాదిష్విత్యత్రాదిశబ్దో వాదయుద్ధసఙ్కటాదివిషయః। దేవీః ఇత్యేతత్ పూర్వత్ర చిన్తయన్నిత్యనేనాన్వయః।ఇత్థమభీష్టముఖకరాయుధాదిరూపతః। భఙ్గం పరాజయమ్॥౨౦॥

చోరాదీత్యాదిర్భిర్మహేశ్వరీత్యన్తైః షడ़్భిః శ్లోకైర్నిత్యానాం ధ్యానవిశేషేణ సర్వాపత్తారణప్రయోగముపదిశతి। తత్ర చోరాదిసఙ్కటే ఇత్యత్రాదిశబ్దో వ్యాఘ్రాది విషయః। ద్వివిధైః సహజప్రాకృతాద్యైః। క్షుద్రపీడ़ాసు శత్రుభిః ప్రయుక్తకాలభఙ్ఖ్యాదిసముద్భవపీడ़ాసు। అన్యేషు ఆధ్యాత్మికాదితాపత్రయాత్మకేషు। ఇత్థం వక్ష్యమాణధ్యానప్రకారేణ। ద్విభుజాభీష్టధారికాః ద్విభుజాభ్యాం సాధకాభీష్టం దధానాః। స్వసమానాభిః ద్వినయనాదివిగ్రహవిశేషైరితి శేషః। తా నిత్యాః। ఆసాం నిత్యానాం। మహేశ్వరీతి సమ్బుద్ధిః॥౨౬॥

అలఙ్కృతహయారూఢాః శక్తిభిశ్చ తథావృతాః।
స్మేరాననాశ్చ గాయన్తీః స్మృత్వా విశ్వం వశం నయేత్॥౭౭॥

తథావిధా గజారూఢ్ాస్తథా శక్తిభిరావృతాః।
సఙ్గీతాసక్తమహిలావృన్దసం కులమధ్యగాః॥౭౮॥

స్మృత్వా లక్ష్మీమవాప్నోతి రాజమాన్యామతిస్థిరామ్।
నానాభోగసమోపేతాం ప్రఖ్యాతనిజవైభవామ్॥౭౯॥

తథావిధరథారూఢ్ాస్తథాశక్తిభిరావృతాః।
తథా సఙ్గీతసంసక్తశక్తివృన్దసమన్వితాః॥౮౦॥

స్మరన్ భువమవాప్నోతి రాజా వై వైరిమణ్డలమ్।
ఏవం త్రిత్రివిధధ్యానాత్ సౌభాగ్యమతులం యశః॥౮౧॥

అలఙ్కృతేత్యాదినా శ్లోకేన విశ్వవశీకరణధ్యానముపదిశతి। తత్ర శక్తిభిశ్చ తథాబృతాః అలఙ్కృతహయారూఢ్ాభిః శక్తిభిః పరివృతాః॥౭౭॥

తథేత్యాదినా వైభవామిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన లక్ష్మీప్రాప్తిప్రయోగధ్యానముపదిశతి। తత్ర తథావిధాః ప్రాగుక్తద్వినేత్రా- దివిగ్రహవిశిష్టాః। గజారూఢ్ా అలఙ్కృతగజారూఢాః తథా శక్తిభిరావృతాః అలఙ్కృతగజారూఢ్ాభిః స్వస్వసమానవిగ్రహాభిః శక్తిభిరావృతాః।

సఙ్గీతాసక్తమహిలావృన్దం నామ సంగీతాసక్తయోగినీవృన్దమ్। అతిస్థిరాం రాజచౌరాద్యప్రధృష్యాం। నానాభోగసమోపేతాం నానాభోగ్యైర్ద్రవ్యవిశేషైస్తత్తద్భోగశక్త్యాదిభిశ్చ సమోపేతాం। ప్రఖ్యాతనిజవైభవాం ఆకార (౧) గుణవిద్యాదర్పపౌరుషాదిభిరితి శేషః॥౭౯॥

తథావిధేత్యాదినా యశ ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన భూమిప్రాప్త్యాదికప్రయోగధ్యానముపదిశతి। తత్ర తథావిధరథారూఢాః ప్రాగ్వదలఙ్కృతరథారూఢా ఇత్యర్థః। తథా శక్తిభిరాబృతాః అలఙ్కృతరథారూఢాః శక్తిభిరాబృతాః। తథా సఙ్గీతసంసక్తశక్తిబృన్దసమన్వితాః అలఙ్కృతరథారూఢా సంగీతాదిరతశక్తివృన్దసమన్వితాః। భువం అభీష్టామితి శేషః। వైరిమణ్డలం శత్రురాజ్యం। ఏవం తత్త్రివిధధ్యానాత్ ప్రోక్తక్రమాలఙ్కృతహయగజరథారూఢాధ్యానాత్। అతులం నిరుపమమ్॥౮౧॥

కదలీకాననేఽరణ్యే నిర్జనే తాస్తథా స్మరన్।

పాదుకాసక్తచరణా ఆగచ్ఛన్తి స్వశక్తిభిః॥౮౨॥

మణ్డలం మాసమర్ద్ధం వా జపన్ విద్యాం తతో విశేత్।

నిధిం సంప్రాప్య భువనే భోగీ స్యాద్ యావదాయుషమ్॥౮౩॥

పూగారామే తథా స్మృత్వా నిధిమాప్నోత్యయత్నతః।

ఏవం చమ్పకపున్నాగనమేరువకులేష్వపి॥౮౪॥

తథా పర్వతకుఞ్జేషు తాః స్మృత్వా విత్తమాప్నుయాత్।

రాజతో ధనితోఽన్యస్మాద్ యేనాసౌ స్యాత్ సుఖీ చిరమ్॥౮౫॥

సముద్రతీరేఽరణ్యేషు తథా నిత్యం స్మరన్ ధియా।

ప్రాప్నోత్యనర్ఘరత్నాని వహూని ధ్యానవైభవాత్॥౮౬॥

సముద్రగాసరిన్మధ్యతరువాటీషు తాస్తథా।
స్మరన్ కనకమాప్నోతి వర్ణోత్కృష్టమసంఖ్యకమ్॥౮౭॥

కదలీత్యాదినా ఆయుషమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన నిధిప్రాప్తిప్రయోగధ్యానముపదిశతి। తత్ర తా నిత్యాః। తథా పూర్వోక్తద్వినేత్రాదివిగ్రహవిశిష్టశక్తిభిః సహేతి శేషః। మణ్డలం ప్రాగ్వదేకపఞ్చాశద్దినాని (౧)। అర్ధం మణ్డలమాసయోః। వా వికల్పే యావత్ సిద్ధీత్యర్థః। విద్యాం నిత్యావిద్యాస్వభీష్టామిత్యర్థః। యావదాయుషం యావజ్జీవమ్॥౮౩॥

పూగేత్యాదినా శ్లోకేన ప్రోక్తధ్యానేన నిధిప్రాప్త్యాముద్యానపఞ్చకవిశేషానుపదిశతి। తత్ర తథా అనన్తరపూర్వోక్తప్రకా- రేణ॥౮౪॥

తథేత్యాదినా శ్లోకేన పూర్వోక్తధ్యానేన విత్తప్రాప్తిప్రయోగాదివిశేషముపదిశతి। తత్ర తథా ప్రోక్తప్రకారేణ। పర్వతకుఞ్జేషు పర్వతగుహాసు। తా నిత్యాః। రాజతః రాజసకాశాత్। యేనాసౌ స్యాత్ సుఖీ చిరం యావతా ధనేన సాధకః చిరం సుఖీ స్యాత్తావద్ధనమిత్యర్థః॥౮౫॥

సముద్రేత్యాదినా శ్లోకేన పూర్వోక్తధ్యానేనానర్ఘ్యరత్నప్రాప్తిప్రయోగముపదిశతి। తత్ర తథా పూర్వోక్తధ్యానప్రకారేణ॥౮౬॥

సముద్రగేత్యాదినా శ్లోకేన పూర్వోక్తధ్యానేనాసంఖ్యాతోత్తమకనకప్రాప్తిప్రయోగముపదిశతి। తత్ర తథా ప్రాగ్వత్ ధ్యానప్రకా- రేణ॥౮౭॥

నిర్జనే విపినే స్మృత్వా ప్రాప్నోతి మహిలాః శుభాః।
రూపయౌవనశీలాఢ్యాః ప్రేమనిఘ్నాస్త్వనన్యగాః॥౮౮॥

ఉక్తేషు తేషు స్థానేషు హయారూఢాః స్మరన్నరః।
నృపతిం కురుతే వశ్యం మనోవాక్కాయకర్మభిః॥౮౯॥

తేషూక్తేషు గజారూఢ़ా స్మృత్వా నారీర్నరాన్నృపాన్।
వశీకరోతి భువనే ప్రాణినశ్చా విశేషతః॥౯౦॥

తథా తేషు రథారూఢ़ాః స్మృత్వా దేవీస్తథోదితాః।
వాఞ్ఛితం సమవాప్నోతి ముక్తః స్యాన్నిగళ़ాదితః॥౯౧॥

శతవక్త్రాస్తద్ద్విగుణభుజాస్తేష్వాయుధాన్యపి।
వాఞ్ఛితాని లిఖిత్వా తాః పటేషు నవసు స్ఫుటమ్॥౯౨॥

పటాంస్తాన్మధ్యపర్యన్తద్వయే సంస్థాపయేత్తథా।
రథదన్తిహయానాన్తు తిరస్కరణికాయుతాన్॥౯౩॥

ప్రతిసైన్యాభిముఖ్యే తు తాంస్తు సమ్యక్ ప్రదర్శయేత్।
వజ్రలిఖితనిశానభేరీపణవమర్ద్దలాన్॥౯౪॥

నిర్జనేత్యాదినా శ్లోకేన పూర్వోక్తధ్యానేన మహిలాప్రాప్తిప్రయోగధ్యానముపదిశతి। తత్ర స్మృత్వా ప్రోక్తప్రకారేణేతి శేషః। ప్రేమనిఘ్నాః ప్రేమపరవశాః॥౮౮॥

ఉక్తేష్విత్యాదిమిరాదిత ఇత్యన్తై స్త్రిభిః శ్లోకైర్నృపాదివశీకరణసహితం నిగడ఼ాదిమోచనధ్యానముపదిశతి। తత్ర ఉక్తేషు తేషు స్థానేషు అనన్తరపూర్వోక్తేషు కదలీకాననాదిషు నిర్జనవిపినాన్తేషు తేషు దశసు స్థానేషు। తేషు ఉక్తేషు ప్రాగ్వత్ స్థానేషు। ప్రాణినశ్చా విశేషతః సురనరమృగపక్షిసరీసృపాద్యవిశేషేణ సర్వాన్ ప్రాణినశ్చ। తేషు ప్రాగ్వత్ స్థానేషు। నిగడ఼ాదిత ఇత్యత్రాదిశబ్దో రాజాదిభిః కృతవన్ధనవిశేషాదివిషయః॥౯౧॥

శతేత్యాదిభిరనఘే ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః సమరవిజయప్రయోగవిశేషముపదిశతి। తత్ర వాఞ్ఛితాని స్వపరిచిన్తి- తాని। తా నిత్యాః। నవసు నవసంఖ్యేషు। స్ఫుటం సువ్యక్తం మధ్యాపర్యాన్తద్వయే సంస్థాపయేత్। తథా రథదన్తిహయానాన్తు। తేషు నవసు పటేష్వశ్వరథాదీనాం త్రయాణాం మధ్యే తత్తద్వామదక్షపార్శ్వ-

---

ఆహత్య వహయన్ శృఙ్గశఙ్ఖకాహలకాదికమ్।

వజ్రాదభిముఖం వైరీ ధావత్యాశు పరాజితః॥౯౪॥

తతేస్సనాసంముఖా పశ్చాన్న జాతు భవతి ధ్రువమ్।

ఇతి ధ్యానాన్యశేషేణ కథితాని తవానఘే॥౯౬॥

సూక్ష్మధ్యానేన సిద్ధానాం సాధకానాం ఫలోదయః।

అతస్తచ్ఛృణు వక్ష్యామి సర్వాభీష్టాభికారకాః॥౯౭॥

దాడ఼ిమీకేసరప్రఖ్యతేజోరూపాం స్మరన్ ధియా।

తన్మధ్యే సాధ్యరూపఞ్చ నిజవాఞ్ఛానురూపకమ్॥౯౮॥

సమస్తమిష్టమాప్నోతి శుభానప్యశుభానపి।

తథా సుషుమ్నాన్తస్తచ్చ చిన్తయేద్వా గమాగమమ్॥౯౯॥

తేనాఖిలం నిజేష్టన్తు ప్రాప్నోతి ధ్యానవైభవాత్।

సాధకశ్చ తథా సిద్ధస్తయోరేవాశుసిద్ధికృత్॥౧౦౦॥

పర్యన్తద్వయే చ త్రీన్ త్రీన్ సంస్థాపయేత్। తిరస్కరణికాయుతాన్ తిరస్కరణీభిః సహేతి శేషః। తిరస్కరణికా నామ ప్రావరణపటీ ప్రతి సైన్యాభిముఖ్యే। తాన్ నవ పటానితి శేషః। వజ్రాలిఖితనిశానభేరీపణవమర్ద్దలాన్ విజయానిత్యాపటలోక్తసమరేష్విత్యాదిచతుర్నవతితమాదిశ్లోకత్రయప్రోక్తప్రకారవజ్రయన్త్రేణాలిఖిత నిశానభేరీ పణవమర్ద్దలనివహాన్। కాహలకాదికమిత్యత్రాదిశబ్దో భేర్యాదివిషయః। తత్సేనా వైరిసేనా। అనఘే ఇతి సమ్బుద్ధిః॥౯౬॥

సూక్ష్మేత్యాదిభిః సిద్ధికృదిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః ప్రస్తావపురఃసరం సూక్ష్మధ్యానం తేన ప్రయోగాదికముపదిశతి। తత్ర తత్ సూక్ష్మధ్యానమ్ ఆధారేష్వితి శేషః। తన్మధ్యే నిత్యానివహాత్మకతేజోమధ్యే। నిజవాఞ్ఛానురూపకం స్వసమీహితకర్మానుగుణమ్। తథా తత్తేజోరూపతయా। సుషుమ్నాన్తః సుషుమ్నానాడ౯ీమధ్యే। తత్నిజవాచ్ఛానురూపం స్వసాధ్యమ్। వా వికల్పే। గమాగమం మూలాధారాదిబ్రహ్మరన్ధ్రాన్తం బ్రహ్మరన్ధ్రాదిమూలాధారాన్తం ముహుర్ముహురారోహావరోహక్రమేణేత్యర్థః। తేన ప్రోక్తోభయప్రకారేణ। తయోరేవ ఇత్యత్ర ఏవకారేణ సాధ్యస్య సూక్ష్మరూపధ్యానప్రయోగేష్వనధికారత్వముచ్యతే॥౧౦౦॥

ప్రకృత్యాత్మమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।

అస్యా నిషాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్కృతమ్॥

ఇతి షోఢశనిత్యాతన్త్రే శ్రీకాదిమతే చతుర్వింశతి
పటలం పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్।

ఇతి షోఢశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసారసింహరాజ-
ప్రకాశాభిధానేన శ్రీసుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం మనోరమాఖ్యాయాం
వ్యాఖ్యాయాం షోడ఼శనిత్యాధ్యానప్రపఞ్చప్రకాశనపరం చతుర్వింశం
పటలమ్ పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్॥౨౪॥

గ్రన్థసంఖ్యా।

పటలేఽస్మింశ్చతుర్వింశే యన్త్రాణి న భవన్తి చ।
వ్యాఖ్యాగ్రన్థాః షోడ఼శ స్యురధికాస్తే శతద్వయాత్॥

పఞ్చవింశపటలమ్।

అథ షోఢశనిత్యానాం షట్త్రింశత్తత్త్వవిగ్రహైః।
వర్ణైస్తజ్జనితైర్మన్త్రైర్యన్త్రైః కాలాత్మతాం క్రమాత్॥౧॥

కథయామి ప్రయోగాంశ్చ నానాభీష్టాప్తికారణాన్।
యజ్ఞానోపాస్తిభేదాభ్యాం మన్త్రాః సిధ్యన్తి వర్ణినః॥౨॥

స్వరాః షోడ఼శ నిత్యాః స్యుః కాదిక్షాన్తాః స్వరాన్వితాః।

తేషు తత్త్వాని షఢ఼్్వింశద్వర్గా నాథనవాత్మికాః॥౩॥

పూర్వస్మిన్ చతుర్వింశే పటలే షోఢశనిత్యానాం ప్రయోగేషు ధ్యానాదికముపదిశ్యానన్తరం షోఢశనిత్యానాం షట్త్రింశత్తత్త్వస్వరూ-
పైర్వ్యాప్త్యావిర్భూతవర్ణైస్తత్తద్యోగభూతభేదోత్పన్నైర్మన్త్రైర్యన్త్రైశ్చ కాలాత్మకత్వం తైః ప్రయోగాదికఞ్చోపదిశత్యథషోడ఼శేత్యాదినా శివ ఇత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ పఞ్చవింశేన పటలేన। తత్ర అథేత్యాదినా వర్ణిన ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పటలార్థాంస్తదనుభావఞ్చోపదిశతి। తత్ర షోడ఼శనిత్యానాం షోడ఼శస్వరాణాం షట్త్రింశత్తత్త్వవిగ్రహైః షట్త్రింశద్వ్యఞ్జనాక్షరైః వ్యాప్త్యేతి శేషః। వర్ణైర్వక్ష్యమాణసంఖ్యైః సంజాతైరితి శేషః। తజ్జనితైః తేషాం సంయోగభేదజాతైః। కాలాత్మతాం కాలస్వరూపతాం। యజ్ఞానోపాస్తిభేదాభ్యాం ఆభ్యన్తరానుసన్ధానభేదేన వాహ్యపూజాభిషేకహోమాదిభేదేన చ వర్ణినః వర్ణవత్తామాత్రాః । వాసనాపటలవక్ష్యమాణాః సత్త్వాదివిహీనాః॥౨॥

స్వరా ఇత్యాదినా శ్లోకేన షోడ఼శస్వరాణాం షోఢశనిత్యామిః షట్త్రింశద్వ్యఞ్జనానాం షట్త్రింశత్తత్త్వైః మాతృకానవవర్గానాం నవనాథైశ్చ తాదాత్మ్యముపదిశతి। తత్ర స్వరాన్వితాః అకారాక్షరసంయుతాః। కకారాదిక్షకారాన్తానాం పఞ్చత్రింశదక్షరాణాం స్వరేణ సహ (౧) షట్త్రింశత్తత్వాత్మకత్వేనోభయాత్మకత్వాత్తదాత్మకస్య౧ ప్రథమస్వరస్యాపి స్వరవ్యఞ్జనాత్మకత్వేనోభయాత్మక- త్వమస్తీత్యుపస్కరసంప్రదాయాచ్చ (౧) స్వరసంజ్ఞయా ప్రథమస్వర ఏవాత్ర వివక్షిత ఇతి యావత్। తురవధారణే। ఏతదుక్తం భవతి— యే షోడ఼శ స్వరాస్త ఏవ షోడ఼శ నిత్యాః స్యుః। యే షట్త్రింశద్వ్యఞ్జనవర్ణా స్త ఏవ షట్ త్రింశత్తత్త్వాని స్యుః। యే మాతృకాయా నవాత్మకా వర్గాస్త ఏవ నవాత్మకా నాథాః స్యురితి॥౩॥

౧షట్త్రింశత్తత్త్వాత్మతోపదేశాత్ ప్రథమాతిక్రమే కారణాభావాదితిన్యాయేన చ మహానిత్యాయాః శివశక్త్యాత్మకత్వేనో- భయాత్మకత్వాత్ తదాత్మకస్య ప్రథమస్వరస్యాపి స్వరవ్యఞ్జనాత్మకదేవోభయాత్మకత్త్వమస్తీ త్యుపస్కర సమ్ప్రదాయాచ్చ।

అష్టావష్టౌ స్వరే వర్గః పరతః పఞ్చ పఞ్చ వై।
మాతృృణాన్తు స్వరైరేకో వర్గః పూర్వవదుత్తరమ్॥౪॥

నిత్యానాం తత్త్వసంయోగే వర్ణసంఖ్యాః సమీరితాః।
షట్సప్తత్యా పఞ్చశతం తత్సంఖ్యావ్యైస్తు పూర్ణతా॥౫॥

తత్సంఖ్యానాఞ్చ యన్త్రాణాం తావదవ్దైస్తు పూర్ణతా।
పూర్ణకాలసమావృత్తిర్యుగకల్పాదినామభాక్॥౬॥

త్రిసహస్రసమావృత్త్యా ప్రోక్తః కృతయుగావధిః।
తస్య తుర్యాంశతుర్యాంశహాన్యా త్రేతాదిసమ్భవః॥౭॥

అష్టావింశత్యాదినా శ్లోకంపూర్వార్ద్ధేన మాతృకాయా నవవర్గస్వరూపముపదిశతి। తత్ర అష్టావష్టౌ స్వరే వర్గః। అష్టభిరష్టభి- రక్షరైః స్వరేష్వేకైకో వర్గో భవతి। మాతృణామిత్యుత్తరార్ద్ధేన వశిన్యాదీనాం మాతృణామష్టవర్గవ్యాప్తిం మాతృకాక్షరాణాం అష్టవర్గస్వరూపఞ్చోపదిశతి। తత్ర మాతృృణాం వశిన్యాదీనాం। తురవధారణే। స్వరైః షోడశభిరితి శేషః। పూర్వవదుత్తరం కాదిక్షాన్తాక్షరేషు పఞ్చత్రింశత్సంఖ్యేషు వ్యఞ్జనేషు వర్గప్రోక్తరూపేణ పఞ్చభిః పఞ్చభిరేకైకో వర్గో భవతి॥౪॥

నిత్యానామిత్యాదినా నామభాగిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన స్వరాణాం వ్యఞ్జనానాఞ్చ ప్రత్యేకయోగజాతాం వర్ణసంఖ్యాం తద్వర్ణానాం తత్సంఖ్యానాం మాతృకాచక్రాణాఞ్చ తత్సంఖ్యావ్రైర్వ్యాప్తిం తత్సంఖ్యానామబ్దానామావృత్తేరవాన్తరయుగకల్పాదిసంజ్ఞాఞ్చోపదిశతి। తత్ర నిత్యానాం తత్త్వసంయోగే ప్రత్యేకం షోడశస్వరాణాం ప్రత్యేకమకారాదిక్షకారాన్తైః షట్త్రింశద్వ్యఞ్జనాక్షరైః సంయోగే పూర్ణతా తేషాముక్తసంఖ్యానాం వర్ణానామితి శేషః। యన్త్రాణామస్మిన్ పటలే వృత్తమిత్యాదినా సమీరితా ఇత్యన్తేనార్ద్ధాధిశ్లోకద్వయేన ప్రోక్తానాం తత్సంఖ్యానాం చక్రాణమిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి కృతాదియుగేషు ప్రతియుగమారభ్య షట్సప్తత్యధికపఞ్చశత (౫౭౬)సంఖ్యానాం వర్ణానాం తత్సంఖ్యానాం మాతృకాచక్రాణాఞ్చ తత్తదాత్మకత్వేన తత్సంఖ్యైస్తత్సంఖ్యైరబ్దైః పూర్ణతా భవతీతి। యుగకల్పాదినామభాక్ యుగకల్పాదిసంజ్ఞా భవతి॥౬॥

త్రిసహస్రేత్యాదినా శ్లోకేన ప్రోక్తమణ్డలాబ్దసమావృత్తిభిః కృతాదిచతుర్యుగానామబ్దానాం సంఖ్యాముపదిశతి। తత్ర తస్య కృతయుగస్య। ఏతదుక్తం భవతి పూర్ణకాలాబ్దానాం షట్సప్తత్యధికపఞ్చశతానాం సహస్రత్రయావృత్తిజనితసంఖ్యాష్టావింశతిసహస్రా-

---

మాయాధరాగ్నివాతస్వైః కృతాద్యర్ణాః సమీరితాః।

తాన్ దినాక్షరసంయుక్తాన్మధ్యయోనౌ సమాలిఖేత్॥౮॥

దినార్ణేషు స్వరా న్యాసే విన్దురూపా అనుక్రమాత్।

వామోర్ద్ధదక్షపార్శ్వేషు పఞ్చ పఞ్చ సమీరితాః॥౯॥

తత్తద్యుగార్ణాస్తత్స్థానే స్వరూపేణ వ్యవస్థితాః।

వ్యఞ్జనేషు తు సర్వత్ర సుశ్లిష్టాః స్వేన సంయుతాః॥౧౦॥

ధికసప్తదశలక్షవర్షైః (౧౭౨౮౦౦౦) కృతయుగో భవతి। కృతయుగస్య తుర్యాంశహాన్యా ద్వావింశత్సహస్రాధికచతుర్లక్షవిహీనైస్తత్కృతయుగాబ్దైః షణ్ణవతిసహస్రోత్తరద్వాదశలక్షమితైర్వర్షైః (౧౨౯౬౦౦౦) స్త్రేతా యుగో భవతి। పునః కృతయుగతుర్యాంశప్రోక్తవర్షవిహీనైస్త్రేతాయుగవర్షైశ్చతుఃషష్టిసహస్రోత్తరాష్టలక్షమితైర్వర్షైః (౮౬౪౦౦౦) ద్వాపరయుగో భవతి। పునశ్చ తత్ కృత్యుగవర్షతుర్యాంశవిహీనైస్తద్ద్వాపరవర్షైస్తదర్ద్ధమితైర్వర్షైః ర్ద్వాత్రింశత్సహస్త్రాధికచతుర్లక్ష- మితైర్వర్షైః ४३२०००) కలియుగో భవతి। తేషాం సమ్భూయ వింశతి సహస్త్రాధికత్రిచత్వారింశల్లక్షవర్షై (४३२००००) రేకశ్చతుర్యుగో భవతీతి ॥౭॥

మాయేత్యాదిభిః సంయుతా ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః కృతాదియుగవిగ్రహవర్ణాన్ తద్వర్ణానాం అస్మిన్ పటలే వక్ష్యమాణఘటికా- చక్రేషు వక్ష్యమాణఘటికావర్ణైః సహ లేఖనక్రమాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర మాయాధరాగ్నివాతస్వైః మాయా విసర్జనీయః, ధరా ఉకారః, అగ్నిరికారః, వాతః అకారః స్వం విన్దుః। ఏతదుక్తం భవతి అః ఉం ఇం అం ఇతి చతుర్వర్ణాః క్రమాత్ కృతాదిచతుర్యుగవిగ్రహా భవన్తీతి। తాన్ యుగార్ణాన్ దినాక్షరసంయుక్తాన్ ఘటికానాం దివసావయవత్వాత్। వక్ష్యమాణఘటికాక్షరసంయుక్తానిత్యర్థః। మధ్యయోనౌ వక్ష్యమాణఘటికాయన్త్రాణామితి శేషః। దినార్ణేషు ప్రాగ్వత్ ఘటికార్ణేషు। స్వరాః విసర్జనీయరహితవక్ష్యమాణఘటికాత్మకపఞ్చదశ స్వరాః। విన్దురూపాః విన్ద్వాకారలిఖితరూపాః। వామోర్ద్ధదక్షపార్శ్వేషు ప్రాగ్వద్వక్ష్యమాణఘటికాయన్త్రాణాం మధ్యయోనౌ దేవతాయా ఇతి శేషః। తత్స్థానే సర్వమధ్యయోనిమధ్యే ప్రాగ్వత్। ఏతదుక్తం భవతి వక్ష్యమాణఘటికాక్షరయన్త్రేషు ఘటికాచరత్వేన కదాచిత్ స్వరరూపాక్షరే లేఖనీయే సతి తదుయన్త్రాణాం మధ్యయోనౌ దేవతాయా వామపృష్ఠదక్షపార్శ్వేషు పఞ్చ పఞ్చ చాఙ్గీకృతేషు తాన్ వర్ణాన్ వామపార్శ్వస్థాంశమారభ్య అకారాదీనాం పఞ్చదశస్వరాణాం స్థానం పరికల్ప్య ఘటికాక్షరత్వేన తత్కాలాయాతస్వరస్థాంశే ఏకవిన్దుం తదాత్మకత్వేన విలిఖ్య

సర్వత్ర యన్త్రవిన్యాసప్రతిష్ఠార్చాచ్చద్యనుగ్రహే।

నిగ్రహే వాస్తువిన్యాసే గర్భన్యాసేష్టసిద్ధికృత్॥౧౧॥

ఆరభ్య భానోరుదయమేకశో ఘటికాక్రమాత్।
ఏకైకం మాతృకావర్ణపఞ్చాశత్పరివృత్తితః॥౧౨॥

తదా తత్కాలాయాతయుగాక్షరం మధ్యే దేవతాస్థానే స్వరూపేణ లిఖేత్। వ్యఞ్జనేషు ఘటికాక్షరత్వేన లేఖనీయేష్వితి శేషః। సర్వ్వత్ర అస్మిన్ పటలే ఘటికాక్షరయుగాక్షరయోర్వ్విలేఖనే స్వరూపేణ లిఖేత్। వ్యఞ్జనేషు సుశ్లిష్టాః సులిష్టసమ్వద్ధాః తత్త్రత్ప్రాప్తసన్ధికార్య్యవర్గాః అవిభక్తరూపా ఇతి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి అస్మిన్ పటలే సర్వ్వత్ర ఘటికాక్షరయుగాక్షరయోర్వ్విలేఖనే ఘటికాక్షరం స్వరరూపఞ్చేత్ ప్రోక్తరూపప్రకారేణ వామాదిపార్శ్వేషు స్వరరూపఘటికాక్షరం స్వాంశే విన్దురూపం లిఖిత్వా మధ్యయోనిమధ్యే యుగాణం స్వరూపేణ లిఖేత్। వ్యఞ్చనం చేత్తన్మధ్యయోనిమధ్యే తేన ఘటికాక్షరరూపేణ వ్యఞ్జనేన యుగార్ణం ప్రాగ్వత్ సుశ్లిష్టసమ్బద్ధం కృతయుగే సవిసర్జనీయమితరేషు సవిన్దుకం లిఖేదితి॥౧౦॥

సర్వ్వత్రేత్యాదినా శ్లోకేన ఘటికాచక్రాణాం వినియోగం తత్ ఫలాని చ ఉపదిశతి। తత్ర గర్భన్యాసేష్టసిద్ధికృత్ గర్భన్యాసే ఇష్టసిద్ధికృదితి పదచ్ఛేదః। ఆగమానాం సన్దిగ్ధత్వాదస్మాభిర్న్న విచారణీయః॥౧౧॥

ఆరభ్యేత్యాదినా ప్రవర్త్తత ఇత్యన్తేన లోకద్వయేన మాతృకావర్ణచక్రస్య ఘటికాత్మకత్వేన జ్యోతిశ్చక్రేణ వ్యాప్తిక్రమము- పదిశతి। తత్ర భానోరుదయం లఙ్కాయామితి శేషః। పాఞ్చశత్పరివృత్తితః అకారాదిక్షకారాన్తానామన్త్యస్వరవర్జితానాం వర్ణానాం పఞ్చాశత్ పరిబృత్తితః। తస్యాః పరిబృత్తిరూపిణ్యా మాతృకాయాః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రతియుగం యుగప్రథమదివసే లఙ్కార్కోదయమారభ్యైకైకఘటికాక్రమేణ మాతృకాయా అకారాదిక్షకారాన్తాని విసర్జనీయస్వరరహితాని పఞ్చాశదక్షరాణి పఞ్చాశద్భిః ఘటికాభిరుద్యన్తి। అ ఏ చ త య ఇతి పఞ్చమాతృకా ఘటికాపారాయణే జ్ఞేయాః। పునరపి ప్రథమదివసశిష్టఘటికాభిర్దశభిరకారాదిలృకారాన్తాని దశాక్షరాణి సముద్యన్తి। దితీయదివసే

ప్రాగ్వదర్కోదయాదేకాదశాక్షరమేకారమారభ్య శిష్టచత్వారింశదక్షరాణి చత్వారింశద్ఘటికాభిః సముద్యన్తి। పునర్ద్వితీయదివసే శేషఘటికాభిర్వింశతిభిరకారాది జకారాన్తాని వింశత్యక్షరాణి సముద్యన్తి। పునస్తృతీయదివసే తదనన్తరం

దివసైః పఞ్చభిస్తస్యాః షడావృత్త్యా ఉదీరితాః।

ఏవం యుగాదిమారభ్య కాలాత్మార్ణైః ప్రవర్త్తతే॥౧౩॥

యోనౌ త్రికోణమాలిఖ్య తస్మిన్ యోనిం సమాలిఖేత్।

తేషు పర్యాయనిత్యార్ణవర్ణానాలిఖ్య వాహ్యతః॥౧౪॥

యుగార్ణం ఘటికార్ణేన మధ్యే విన్యస్య తత్ర వై।

నిత్యాః షోడశ దేవేశి పూజయేన్నిత్యమర్చ్చకః॥౧౫॥

చకారాది త్రింశదక్షరాణి అకారాది ఙ కారాన్తాని త్రింశదక్షరాణి చ సముద్యన్తి। చతుర్థే దివసే తదనన్తరం తకారాదివింశత్యక్షరాణి అకారాదిమకారాన్తాని చత్వారింశదక్షరాణి చ సముద్యన్తి। పఞ్చమే దివసే తదనన్తరం యకారాదిదశాక్షరాణి అకారాదిక్షకారాన్తాని పఞ్చాశదక్షరాణి చ సముద్యన్తి। ఏవం క్రమాత్ పఞ్చభిః పఞ్చభిర్దివసైః మాతృకాయాః ప్రోక్తపరివృత్తిక్రమరూపిణ్యాః షట్పడావృత్తయః సమ్భవన్తీతి॥ ౧౩॥

యోనావిత్యాదిభిరయోగ్యతేత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్ఘటికాచక్రవిరచనాక్రమం తత్ర యుగపర్యాయదివసఘటికాభేదతో విద్యాలేఖనక్రమం తచ్చక్రే షోడశనిత్యాచేనస్యావశ్యకర్త్తవ్యతాం తదకరణే సాధకస్యాయోగ్యతాఞ్చోపదిశతి। తత్ర యోనౌ

స్వాభిముఖాగ్రత్రికోణమధ్యే। త్రికోణం స్వానభిముఖాగ్రత్రికోణం। తస్మిన్ తన్మధ్యే। యోనిం ప్రాగ్వత్। తేషు వాహ్యావరణమధ్యమావరణయోర్యోనిత్రికోణరూపయోస్త్రిషు కోణేషు। పర్యాయనిత్యార్ణవర్ణాన్ అనన్తరవక్ష్యమాణసంఖ్యాసు విద్యాసు గతపర్యాయసంఖ్యాప్రాప్తవిద్యార్ణత్రయం దినప్రాప్తవిద్యార్ణత్రయఞ్చ। వాహ్యతః వాహ్యావరణమారభ్యేతి శేషః। మధ్యే మధ్యస్థయోనిమధ్యే। నిత్యం ప్రతిదివసమ్। ఉత్తమా నిత్యనియమిత్యుక్త్యా ప్రతిదివసమర్చ్చనస్యావశ్యకర్త్తవ్యతాముపదిశతి। పర్వపర్వణి ఉక్తేషు పర్వసు ప్రతిపర్వేతి యావత్। మాసమాత్రేణ తేషు పర్వసు ప్రతిమాసమన్యతమస్మిన్ పర్వణి। అత్ర మధ్యమాధమపక్షయోర్విధానం రాష్ట్రక్షోభదుర్భిక్షవ్యాధ్యాదికృచ్ఛ్రేష్వేవ అయోగ్యతా ద్వితీయే పటలే సహస్రమిత్యాదినా సప్తతితమశ్లోకోత్తరార్ద్ధేనోక్తప్రాయశ్చిత్తమకృత్వా నిత్యభజనాదిషు సాధకస్యేతి శేషః। అయమత్ర ఘటికాచక్రవిరచనాక్రమః। ఇష్టమానభ్రమేణ వృత్తం నిష్పాద్య తత్ర ప్రాక్ ప్రత్యగ్వహ్మసూత్రమాస్ఫాల్య తదర్ద్ధమానేన ప్రాగ్వహ్మసూత్రాగ్రవృత్తసన్ధిమవష్టభ్యతద్వృత్తపార్శ్వయోశ్చిహ్నయుగం కృత్వా తచ్చిహ్నద్వయగతాగ్రయుగం తిర్యక్సూత్రమాస్ఫాల్య తద-

---

ఉత్తమా నిత్యనిత్యం హి మధ్యమా పర్వపర్వణి।

అధమా మాసమాత్రేణ మాసాదూర్ద్ధమయోగ్యతా॥౧౬॥

పూర్ణమణ్డలవర్ణాః స్యుః ప్రథమే త్వాదితః క్రమాత్।

షట్త్రింశత్తత్త్వవర్ణాస్తద్ద్వితీయా మరుతా క్రమాత్॥౧౭॥

తృతీయా సర్వతో వహ్నిరేవం విద్యాస్తు త్ర్యక్షరాః।

త్రిపురాః సర్వసిద్ధానామాకరాః కథితాః క్రమాత్॥౧౮॥

గ్రద్వయాదారభ్య బ్రహ్మసూత్రపశ్చిమాగ్రావధి సూత్రద్వయం విన్యస్య యోనిం నిష్పాద్య తద్యోనివామదక్షిణపార్శ్వరేఖామధ్యగతాగ్రద్వయాం తిర్యగ్రేఖాం కృత్వా తదగ్రద్వయాత్తద్యోనేః తిర్యగ్రేఖామధ్యాన్తసూత్రద్వయవిన్యాసాత్త్రికోణం నిష్పాద్య తత్త్రికోణపార్శ్వద్వయమధ్య- గతాగ్రద్వయం తిర్యక్ సూత్రం కృత్వా తదగ్రద్వయాదారభ్య తత్త్రికోణతిర్యగ్రేఖామధ్యాన్తం సూత్రద్వయాస్ఫాలనేన మధ్యయోనిం కృత్వా బ్రహ్మసూత్రవృత్తిఞ్చ మార్జయిత్వా ఏవం ఘటికాకాలాత్మకం చక్రం నిష్పాద్య తత్ర వాహ్యయోనేరగ్రాద్యప్రాదక్షిణ్యేన కోణత్రయేషు పూర్వోక్తవిద్యాగత పర్యాయాత్తత్తద్విద్యాక్షరత్రయం విలిఖ్య తదన్తర్గతత్రికోణకోణేషు పూర్వాగ్రాద్యప్రాదక్షిణ్యేన నిత్యావిద్యాక్షరత్రయం విలిఖ్య తదన్తర్గతయోనిమధ్యే తత్తద్ఘటికార్ణేన ప్రాగుక్తప్రకారేణ సహితం యుగార్ణం విలిఖ్య తత్ర కాలాత్మకే చక్రే నానాజ్ఞానం మనోమత్స్వం తద్వృద్ధి ఇత్యేకాదశాక్షరవాక్యజనితసంఖ్యా (౯౪౬౭౩౦౩౦౦౦౦) భేదాభిన్నే ప్రోక్తకాలే షోడ़శ నిత్యాః సమర్చ్చయేదితి ॥౧౬॥

పూర్ణమణ్డలేత్యాదినా క్రమాదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పూర్ణమణ్డలవర్ణేష్వక్షరయోగవిశేషప్రక్రియావశేన జాతాస్త్ర్యక్షరాస్త్రి- పురావిద్యాస్తాసామనుభావఞ్చోపదిశతి। తత్ర పూర్ణమణ్డలవర్ణాః అ ఆ ఇత్యాదీని క్షం క్షః ఇత్యన్తాని షట్సప్తత్యధిక పఞ్చశతసంఖ్యాన్యక్షరాణి। ప్రథమే ప్రథమాన్యక్షరాణిం విద్యానామితి శేషః। వాగ్భవత్వేన భవతీత్యర్థః। ఆదితః క్రమాత్ అకారాదిక్రమతః షట్త్రింశత్తత్త్వవర్ణాః ప్రాగుక్తా అకారాదయః క్షాన్తవర్ణాః। తద్ద్వితీయా వర్ణాః కామరాజాత్మకాః మరుతా ఆకారేణ కృతసన్ధికా ఇతి శేషః। తృతీయా లిపిరితి శేషః। తాసాం విద్యానాం తృతీయా లిపిః సర్వ్వతః వక్ష్యమాణసంఖ్యాఖాసు విద్యాసు వహ్నిః వహ్నిసంజ్ఞాలిపిః ఇకారః తాసాం విద్యానాం శక్తివీజత్వేన స్థితా ఇత్యర్థః। ఏవం ఉక్తప్రకారేణ త్రిపురాః సంజ్ఞయా స్వరూపేణేతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి అస్మిన్ పటలే

ఏతాః పుస్తకమారోప్య పీఠే సంస్థాప్య పూజయేత్।

యత్ర తత్ర గదాలక్ష్మీగ్రహదుర్భిక్షశాత్రవాః॥౧౮॥

భూతాపమృత్యుకృత్యాద్యా న భవన్తి పురాదికే।
అభీప్సితాని సిధ్యన్తి తస్య యోఽర్చ్చతి నిత్యశః॥౨౦॥

షట్త్రింశత్తత్ సప్తశతం సహస్రాణి చ వింశతిః।
తాసాం సంఖ్యా సమాఖ్యాతా తదావృత్తిస్తదాప్తికృత్॥౨౧॥

షట్త్రింశదిత్యాద్యేకవింశతితమేన శ్లోకేన వక్ష్యమాణసంఖ్యానాం ప్రత్యేకశః త్ర్యక్షరాత్మకానాం త్రిపురావిద్యానాముద్ధారే ప్రథమాక్షరత్వేన ప్రోక్తేషు పూర్ణమణ్డలవర్ణేషు యథాక్రమమేకమేకం ప్రథమముచ్చార్యానన్తరం తద్ద్వితోయాక్షరత్వేన క్రమాత్ ప్రాగుక్తాని షట్త్రింశత్తత్త్వాత్మకాన్యక్షరాణ్యాకారేణ కృతసన్ధికాని సముచ్చార్యానన్తరం తత్తృతీయాక్షరత్వేన సర్వ్వత్ర ఈకారముచ్చారయేత్। తేన పూర్ణమణ్డలవర్ణేషు ఏకమేకమక్షరం షటత్రింశత్ షట్త్రింశద్విద్యానామాద్యమాద్యమక్షరం భవతి। తేన వక్ష్యమాణసంఖ్యా విద్యాః సమ్భవన్తీతి॥౧౮॥

ఏతా ఇత్యాదినా నిత్యశ ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన తాసాం త్రిపురావిద్యానాం వినియోగం ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర ఏతా విద్యాః। ఆరోప్య విలిఖ్య। పీఠే పూజయేదిత్యత్రాన్వయః। సంస్థాప్య ప్రతిష్ఠాం కృత్వా। శాత్రవాః శత్రవ ఇత్యర్థః। కృత్యాద్యా ఇత్యత్రాద్యశబ్దః హత్యాదివిషయః। పురాదికే ఇత్యత్రాదిశబ్దో గ్రామపత్తననగరఖేటఖర్వ్వటగృహాదివిషయః। తస్య అర్చ్చకస్య॥౨౦॥

షట్త్రింశదిత్యాదినా శ్లోకేనోక్తవిద్యానాం సంఖ్యాం తదనుసన్ధాతుః ఫలం తేన తన్త్రేణ పర్యాయనిత్యాదికం చోపదిశతి। తత్ర తదాబృత్తిస్తాసాం విద్యానాం వక్ష్యమాణక్రమేణ పరివృత్తిః। తదాప్తికృత్ దేవ్యాత్మత్వం కరోతి ఇతి యావత్। అత్రాద్యుపస్కరః సమ్ప్రదాయార్థో నాథాజ్ఞయా లిఖ్యతే। ఆసాం విద్యానాం దేవ్యాత్మకత్వాత్తచ్ఛబ్దేన విద్యోచ్యతే। తస్మాద్దిననిత్యాత్మకత్వేన తాసామావృత్తిః తాసాం దిననిత్యానామేకైకస్యా ఏవ విద్యాయాః పర్యాయాత్మకత్వేన ప్రాప్తిం కరోతీతి యావత్। కిఞ్చ తాసాం విద్యానాం పర్యాయాత్మకత్వేనావృత్తిశ్చ। తాసామేకైకస్యా ఏవ విద్యాయాః పర్యాయాత్మకత్వేన చ

ప్రాప్తిం కరోతి। ఘటికాచక్రాదిషు పర్యాయవిద్యాలేఖనస్థానేష్వేవ పర్యాయే పర్యాయాత్మికాం విద్యాం తత్తత్ పర్యాయవిద్యయా సహ విలిఖేత్। యుగాన్తేషు యదా దిననిత్యాత్వేన విద్యాద్వయం భవతి తదా తద్ద్వయం తత్ స్థానేష్వేవ లిఖేత్॥౨౧॥

స్తమ్భనాద్యేషు తద్వర్ణాస్తద్రూపా హేతివాహనైః।
ఏతద్గ్రన్థితజాపేన మన్త్రాః సిధ్యన్తి వర్ణినః॥౨౨॥

నాథావృత్తిర్మన్త్రరాశౌ ద్విసహస్రం శతద్వయమ్।
చత్వారి చేతి విజ్ఞేయాస్తత్త్వావృత్తిరుదీరితాః॥౨౩॥

పూర్ణమణ్డలసంఖ్యైవ నిత్యావృత్తిః సహస్రతః।
ద్విశతం షణవత్యశ్చ నిఃశేషం సముదీరితాః॥౨౪॥

కృతాదీనాం యుగానాన్తు దినేష్వే కైకశః క్రమాత్।
తా విద్యాస్తత్స్వరూపిణ్యః శేషాస్త్వన్తే ద్విశః స్మృతాః॥౨౫॥

స్తమ్భనాద్యేష్విత్యాదిభిః సముదోరితా ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైస్తాసాం ప్రోక్తసంఖ్యానాం విద్యానాం వినియోగప్రకారం నవనాథవ్యాతిక్రమం షట్త్రింశత్తత్త్వవ్యాప్తిక్రమం షోడశనిత్యావ్యాతిక్రమఞ్చోపదిశతి। తత్ర స్తమ్భనాద్యేషు ఆద్యశబ్దశ్చతుర్వింశత్పటలోక్తషట్కర్మాదివిషయః। తద్వర్ణాస్తత్తద్విద్యావర్ణాశ్చతుర్వింశతిపటలోక్తపీతాదివర్ణాశ్చ। తద్రూపాః పఞ్చత్రింశత్ పటలవక్ష్యమాణషడ్భేదరూపాః। ఏతైః ప్రథమభేదరూపైర్మన్త్రైర్గ్రన్థితజాపేన

ఏకాన్తరితజాపేన మన్త్రాః సర్వే ఇతి శేషః। వర్ణినః ప్రాగ్వత్। ఏతదుక్తం భవతి నిత్యావిద్యాసు మనీషితాం విద్యామాభిర్విద్యాభిరేకైకవిద్యాన్తరితం జపేత్। ఏష జపప్రకారః ఉక్తప్రకారేణ సర్వాక్షరాణాం నిత్యాత్మకత్వాత్ సర్వమన్త్రాణాం అక్షరాత్మకత్వాచ్చ సర్వమన్త్రసాధారణ ఇతి। అస్య రహస్యార్థస్త్వారాధ్యముఖాదవభన్తవ్యః। నాథావృత్తిః నవసంఖ్యాబృత్తిః। తత్త్వావృత్తిః షట్త్రింశత్ సంఖ్యాబృత్తిః। పూర్ణమణ్డలసంఖ్యా షట్సప్తత్యధికాని పఞ్చశతాని। నిత్యాబృత్తిః షోడశషోడశసంఖ్యావృత్తిః నిఃశేషం సమస్తవ్యాప్తిః॥౨౪॥

కృతాదీనామిత్యాదినా సిద్ధయే ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన కృతాదిషు చతుర్యుగేష్వహర్గనానాముక్తవిద్యావ్యాప్తిక్రమం ప్రయోగేషు తత్తద్దినపూజావశ్యకర్తవ్యతాం తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర ఏకైకశః ఏకైకా విద్యాః। తత్త్వరూపిణ్యః ప్రత్యేకం తత్త్వాక్షరాః। ప్రత్యేకమక్షరత్రయాత్మకతయా జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయాత్మకత్వాచ్చాశేషవిద్యానామితి శేషః। అన్తే యుగానామితి శేషః। ద్విశః ప్రతిదినం ద్వే ద్వే విద్యే। ఏతదుక్తం భవతి కృతాదిషు చతుర్యుగేషు పరివృత్తితః ప్రోక్తసంఖ్యా విద్యా ఏకైకస్య దివసస్య యథాక్రమమేకైకా విద్యా భవతి। తత్తద్యుగాన్తేషు కేషుచిద్దినేషు ప్రతిదినం ద్వే ద్వే విద్యే భవతః।

ప్రయోగేషు తు సర్వత్ర తత్తద్దినప్రపూజనమ్।

విశేషతో విధాతవ్యం జయారోగ్యాదిసిద్ధయే॥౨౬॥

తత్ సర్వమాలిఖ్యతే। యథా కృతయుగే ప్రోక్తక్రమేణ సప్తత్రింశదధికచతుఃశతోత్తరత్రింశత్సహస్ర (౩౦౪౩౭) సంఖ్యేషు పర్యాయేషు గతేషు అనన్తరపర్యాయే చతుఃషష్ట్యుత్తరద్విశతాధికనవసహస్రసంఖ్యాసు (౯౨౬౪) దిననిత్యావిద్యాసు గతాసు అనన్తరం తాటాఈ ఇతిరూపిణీం విద్యామారభ్య తత్పర్యాయశేషమనన్తరపర్యాయఞ్చ ప్రతిదినం విద్యాద్వయం ద్వయం భవతి। సమ్భూయ కృతయుగే పర్యాయా ఏకోనచత్వారింశదధికచతుఃశతోత్తరత్రింశత్సహస్త్రసంఖ్యా (౩౦౪౩౯) భవన్తి। త్రేతాయుగే చ

ప్రోక్తక్రమేణాష్టావింశత్యధికాష్టశతోత్తరద్వావింశతిసహస్రసంఖ్యేషు (౨౨౮౨౮) పర్య్యాయేషు గతేషు అనన్తరపర్య్యాయే అష్టచత్వారింశదధికనవశతోత్తరషట్సహస్రసంఖ్యాసు (౬౯౪౮) దిననిత్యావిద్యాసు గతాసు అనన్తరం ఠాథాఈ ఇతిరూపిణీం విద్యామారభ్య తత్పర్య్యాయశేషం అనన్తరపర్య్యాయశేషఞ్చ ప్రతిదినం విద్యాద్వయం ద్వయం భవతి। సమ్భూయ త్రేతాయుగపర్య్యాయా ఏకోనత్రింశదధికాష్టశతోత్తరద్వావింశతిసహస్రసంఖ్యా (౨౨౮౨౮) భవన్తి। ద్వాపరయుగే చ ప్రోక్తక్రమేణాష్టదశోత్తరశతద్వయాధికపఞ్చదశసహస్రసంఖ్యేషు (౧౫౨౧౮) పర్య్యాయేషు గతేషు అనన్తరపర్య్యాయే ద్వావింశదధికషట్శతోత్తరచతుఃసహస్రసంఖ్యాసు (౪౬౨౨) దిననిత్యావిద్యాసు గతాసు అనన్తరం జడాఈ ఇతి రూపిణీం విద్యామారభ్య తత్పర్య్యాయశేషమనన్తరపర్య్యాయశ్చ ప్రతిదినం ద్వే ద్వే విద్యే భవతః। సమ్భూయ ద్వాపరపర్య్యాయా వింశత్యధికశతద్వయోత్తరపఞ్చదశసహస్త్రపంఖ్యా (౧౫౨౨౦) భవన్తి। కలియుగే చ ప్రోక్తక్రమేణ నవాధికషట్శతోత్తర సప్తసహస్రసంఖ్యేషు (౭౬౦౮) పర్య్యాయేషు గతేషు అనన్తరపర్య్యాయే షోడఀశాధికశతత్రయోత్తరసహస్రద్వయసంఖ్యాసు (౨౩౧౬) దిననిత్యావిద్యాసు గతాసు అనన్తరం ఘఢాఈ ఇతి రూపిణీం దిననిత్యావిద్యామారభ్య తత్ పర్య్యాయశేషమనన్తరపర్య్యాయఞ్చ ప్రతిదినం ద్వే ద్వే విద్యే భవతః। సమ్భూయ కలియుగే పర్య్యాయా దశోత్తరషట్శతాధికసప్తసహస్రసంఖ్యా (౭౬౧౦) భవన్తి। సమ్భూయ చతుర్యుగపర్య్యాయాః సాష్టనవతిషట్సప్తతిసహస్రసంఖ్యా (౭౬౦౮౮) భవన్తీతి। యుగానామన్తే ప్రతిదినం దిననిత్యావిదద్యాద్వయభజనవాసనా పూజ్యపాదముఖాదవగన్తవ్యా। యుగదినసంఖ్యాపి జ్యోతిఃశాస్త్రే సిద్ధాన్తశిరోమణౌ ద్రష్టవ్యా। “పఞ్చాఙ్గరామాస్తిథయః స్వవహ్నీ సార్ద్ధద్విదస్రార్కదినాఖ్యమబ్దైః” । అస్యార్థః ఏకస్మిన్ సౌరవత్సరే పఞ్చషష్ట్యధికశతత్రయం దినాని (౩౬౫) పఞ్చశదదణ్డాః (౧౫) త్రింశత్పలాః (30) సార్ద్ధద్వావింశతిర్విపలాః (౨౨।30) భవన్తీతి। తత్ర ద్వాత్రింశత్సహస్రాధికచతుర్లక్షవర్షసంఖ్యే (౪౩౨౦౦౦) కలియుగే దినసంఖ్యాపఞ్చషష్ట్యధికశతత్రయదినసమ్బన్ధీని అశీతిసహస్రాధికషట్సప్తతిలక్షోత్తరపఞ్చదశకోటిసంఖ్యాని (౧౫౭౬౮౦౦౦౦) దినాని భవన్తి కలియుగే పఞ్చదశదణ్డసమ్బన్ధ్యశీతిసహస్రాధికచతుఃషష్టిలక్షదణ్డసమ్బన్ధీని అష్టసహస్రాధికలక్షసంఖ్యాని (౧౦౮౦౦౦) దినాని భవన్తి కలియుగే ఏవ త్రింశత్పలసమ్బన్ధిషష్టిసహస్రాధికోనత్రింశల్ల- క్షోత్తరకోటిసంఖ్యపలసమ్బన్ధీని షట్శతాధికసహస్రత్రయసంఖ్యాని (౩౬౦౦) దినాని భవన్తి కలియుగే సార్ద్ధద్వావింశతివిపలసమ్బన్ధి వింశతిసహస్రాధికసప్తనవతిలక్షసంఖ్య (౯౭౨౦౦౦౦) విపలసమ్బన్ధీని పఞ్చచత్వారింశ(౪౫)ద్దినాని భవన్తి అత్ర కలియుగే దినసమ్బన్ధీని దినాని (౧౫౭౬౮౦౦౦౦) దణ్డసమ్బన్ధీని దినాని (౧౦౮౦౦౦) పలసమ్బన్ధీని దినాని (౨౬౦౦) విపలసమ్బన్ధీని దినాని పఞ్చచత్వారింశ(౪౫)చ్చైవం సమ్భూయ పఞ్చచత్వారింశదధికషట్శతోత్తరైకనవతిసహస్రాధికసప్తసప్తతిలక్షోత్తరపఞ్చదశకోటి

సంఖ్యాని (౧౫౭౭౯౧౬౪౫) కలియుగదినాని భవన్తి। తతః షట్త్రింశదధికసప్తశతోత్తరవింశతిసహస్రసంఖ్యానాం (౨౦౭౩౬) మన్త్రాణాం నవాధికషట్శతోత్తరసప్తసహస్రావృత్తిభిః (౭౬౦౯) చతుర్వింశత్యధికశతద్వయోత్తరాశీతిసహస్రాధికసప్తసప్తతిలక్షోత్త- రపఞ్చదశకోటిసంఖ్యాని (౧౫౭౭౮౦౨౨౪) దినాని భవన్తి తదనన్తరం దశమావృత్తౌ అవశిష్టేషు ఏకవింశత్యధికచతుఃశతోత్తరైకాదశసహస్రసంఖ్యేషు (౧౧౪౨౧) దినేషు షడుత్తరేకవింశతిశతసంఖ్యేషు (౨౧౦౬) దినేషు ఏకైకా విద్యా భవతి। పఞ్చదశాధికశతత్రయోత్తరనవసహస్రసంఖ్యేషు (౯౩౧౫) దినేషు ద్వే ద్వే విద్యే భవతః। తేన దశమపర్యాయపూర్త్తిరితి। ద్వాపరాది ద్విగుణ్యాదినా ఊహనీయమితి। అఙ్కతో యథా ౩౧౫౫౮౩౨౯౦ ద్వాపరదినాని ౪౭౩౩౭౪౯౩౫ త్రేతాయుగదినాని ౬౨౧౧౬౬౫౮౦ సత్యయుగదినాని। అత్రైతే సంగ్రహశ్లోకాః—

> పఞ్చా(౫)ఙ్గ(౬)రామా(3) స్తిథయః(౧౫)ఖా(౦)గ్ని(౨)సార్ద్రాక్షి(౨)చక్షుషీ(౨)।
>
> దినాదిర్విపలాన్తశ్చ కాలః సౌరే తు వత్సరే॥
>
> వాణ (౫) వేదో (౪) ర్మి (౬) రాత్రీశ (౧) గ్రహ (2) భూధర (౭) భూధరే (౭)।
>
> వాణ (౫) చన్ద్రః (౧) కలియుగే దినసంఖ్యాః సమీరితాః॥
>
> పర్యాయా స్తత్ర విజ్ఞేయాః ఖ (౦) చన్ద్ర (౧) రస (౬) భూధరాః (౭)।
>
> నవ (౯) శూన్యా (౦) ఙ్గ (౬) పాతాల (౭) పర్యాయదివసాః పునః॥
>
> వేద (౪) ద్వి (౨) నేత్ర (౨) ఖా(౦) ష్టా (౮) శ్వ (౭) మునీ (౭) షు (౫) శశి (౧) సంఖ్యయా।
>
> శిష్టేషు చన్ద్ర (౧) నేత్రా (౨) బ్ధి (౪) భూ (౧) భూ (౧) సంఖ్యా దినేషు చ॥

ధాతుక్షేత్రేశయోః పూజాం కుర్యాత్తత్తదవాప్తయే।

తత్రప్రకారః ప్రయోగానాం పటలే సాధు వక్ష్యతే॥౨౭॥

తేషు పఞ్చాశదర్ణానాం పఞ్చాశన్మిథునాని వై।

ఘటికాక్రమయోగేన భజన్తే పరివర్త్తనమ్॥౨౮॥

అథ యన్త్రాణి వక్ష్యన్తే ప్రోక్తసంఖ్యాన్యనుక్రమాత్।
వృత్తం షట్త్రింశదస్రఞ్చ తద్వష్టాదశాస్రకమ్॥౨౯॥

పర్యాయే త్వఙ్గ (౬) శూన్యే (౦) న్దు (౧) నేత్ర (౨) సంఖ్యే దినే గతే।

ఏకైకస్మిన్ దినే ద్వే ద్వే విద్యే జ్ఞేయే క్రమాదితి॥

వర్షే దినాదికం బుద్ధ్వా యుగవాసరకాదికమ్।

ద్వాపరాదిషు తత్సర్వ్వం ద్విగుణత్రిగుణాదికమ్॥ఇతి।

ప్రయోగేషు ప్రయోగదినేషు తత్తద్దినేషు తత్తద్దినప్రపూజనం యస్మిన్ యస్మిన్ దివసే ప్రయోగాః క్రియన్తే తత్తద్దినపతీనాం పూజనం। తేన తద్దినపతయః దిననిత్యా చ తిథినిత్యా చ తిథ్యధిపో వాసరేశౌ నక్షత్రేశశ్చ షడ్విధాః। తేషాం దిననిత్యాసమర్చ్చనమస్మిన్ పటలే వక్ష్యతి। తత్తత్తిథినిత్యార్చ్చనం తత్తత్పటలే ప్రోక్తం। తిథీశనక్షత్రేశయోర్నామార్చ్చనే చిత్రానిత్యాపటలే ప్రోక్తే వారేశద్వయనామార్చ్చనే కులసున్దరోపటలే విశేషతః ప్రోక్తే। తదకరణే నైష్ఫల్యం కర్త్తృపీడ॒ాప్రసఙ్గాత్। ఏతదుక్తం భవతి ప్రయోగదివసేషు ప్రోక్తషడ్విధదినపతీనాం ప్రోక్తక్రమాత్ పూజనమవశ్యం విధాతవ్యమితి॥౨౬॥

ధాత్వీత్యాదినా పరివర్త్తనమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేనోత్తరత్ర ప్రయోగపటలే వక్షమాణప్రకారేణ ధాతుక్షేత్రేశయోరర్చ్చనమపి ప్రయోగ- దిబసేషు అబశ్యకర్త్తవ్యతయా మాతృకావ్యాప్తౌ ప్రస్తౌతి। తత్ర ధాత్వీశాః డాకిన్యాదయః। ప్రోక్తాః క్షేత్రేశాః। పరివర్త్తనం మణ్డలీకరణమ్॥౨౮॥

అథ యన్త్రాణీన్యాదిభిరన్యవదిత్యన్తైర్నవభిః శ్లోకైః షట్సప్తత్యధికపఞ్చశతపూర్ణమణ్డలాక్షరైస్తావత్సంఖ్యాతానామబ్దానాం ప్రత్యబ్దమేకైకశస్తావత్సంఖ్యాతాని చక్రాణ్యుపదిశతి। తత్ర ప్రోక్తసంఖ్యాని షట్సప్తత్యధికపఞ్చశత- సంఖ్యానీత్యర్థః।

ద్వాదశాస్త్రం నవాస్రం వా స్వరే చాస్రం నవాస్రకమ్।
చతురస్రమథ త్ర్యస్రమితి భేదా నవ క్రమాత్॥౩౦॥

ఏతాని వర్ణవిన్యాసభేదాత్ ప్రత్యేకమష్టధా।
తేన ద్వాసప్తతిర్భేదాస్తేషు నిత్యార్ణభేదతః॥౩౧॥

ప్రత్యేకమష్టధేత్యేవముక్తసంఖ్యాః సమీరితాః।
ఏతేష్వాద్యస్య వృత్తస్య విన్యాసేనాన్యదున్నయేత్॥౩౨॥

షడఙ్గులపరిభ్రాన్త్యా వృత్తమేకన్తు వర్తయేత్।
ఏవం పునః పునః కుర్యాదేకైకాఙ్గులతో వహిః॥౩౩॥

యదా సప్తదశాభువంస్తదా తద్విభజేదరైః।
షట్త్రింశద్భిస్తత స్తేషు న్యసేదర్ణాన్ తథాదితః॥౩౪॥

వృత్తమిత్యాదినా శ్లోకోత్తరార్ద్వేన చక్రత్రయం ద్వాదశాస్త్రమిత్యర్ద్వేన చక్రచతుష్టయం తత్ర స్వరే షోడ఼శారే చక్ర ఇత్యర్థః। చతురస్రమిత్యాదినా శ్లోకోత్తరార్ద్వాద్యపాదేన చక్రద్వయం। ఏతాని ప్రోక్తాని నవ చక్రాణి। వర్ణవిన్యాసభేదాత్ అస్మిత్ పఠలే అనులోమేత్యాదినా పఞ్చత్రింశేన శ్లోకేన వక్ష్యమాణతస్వార్ణవిన్యాసభేదేన। తేషు ద్వాసప్తతిభేదేషు। నిత్యార్ణభేదతః షోడ఼శస్వరవిన్యాసభేదేన। ఉక్తమసంఖ్యాః షట్సప్తత్యధికపఞ్చశతసంఖ్యాః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తానాం వృత్తాదీనాం అస్రాన్తానాం నవానాం చక్రాణాం చ వక్ష్యమాణప్రకారేణ తత్త్వాక్షరనిత్యాక్షరవిన్యాసభేదాత్ ప్రత్యేకం చతుఃషష్టిరూపత్వాత్ సమ్భూయ ప్రోక్తసంఖ్యా భవన్తీతి। ఏతేషు నవసు చక్రేషు। బృత్తస్వబృత్తరూపస్య చక్రస్య। అన్యత్ వృత్తేతరం చక్రం । ఉన్నయేత్ అష్టారవిన్యాసతన్మానాదికం కుణ్డపటలే వక్ష్యమాణప్రకారేణోహయిత్వా లిఖేదిత్యర్థః। షడ఼ఙ్గులపరిభ్రాన్త్యా ప్రతిదిశమితి శేషః। వర్త్తయేత్ భ్రమయేత్ యదా సప్తదశాభువన్ వృత్తానీతి శేషః। తచ్చక్రాన్తేషు పూర్ణమణ్డలసంఖ్యేషు కోష్ఠేషు। అర్ణాన్ పూర్ణమణ్డలవర్ణాన్। ఆదితః అ ఆ ఇత్యాదిక్రమతః క్షం క్ష ఇత్యన్తః। చక్రవిరచనాక్రమో యథా—సమే తలే హంసపదం విధాయ తత్సన్ధంశస్థానమధ్యభేదేన ప్రాక్ప్రత్యగ్వ్రహ్మసూత్రం కృత్వా తదవష్టమ్భేన షడ఼ఙ్గులప్రమాణసుత్రభ్రమేణ వృత్తం నిష్పాద్య తద్బహిరేకైకాఙ్గులాన్తరాలం షోడ఼శవృత్తాని సమ్భూయ సప్తదశవృత్తాని విధాయ ఏకోనత్రింశత్పటలే వక్ష్యమాణక్రమేణ

అనులోమవిలోమౌ చ వాహ్యాభ్యన్తరసంపుటే।

వాహ్యాభ్యన్తఃపరావృత్తౌ తథా వ్యాకీర్ణమిత్యపి॥౩౫॥

పరితః షట్త్రింశదరాన్ సమాన్తరాలాన్నిష్పాద్య బ్రహ్మసూత్రం మార్జయిత్వా తద్వీథీగతేషు కోష్ఠేషు పూర్ణమణ్డలసంఖ్యేషు వక్ష్యమాణక్రమేణ తత్సంఖ్యాన్ వర్ణాన్ విన్యస్య వృత్తరూపేఽస్మిన్నేవ చక్రే చతుఃషష్టిచక్రాణి సమ్పాదయేత్। షట్త్రింశదస్రాదిసర్వచక్రేషు ప్రాగ్వత్ సర్వమఙ్గలాపటలోక్తప్రకారేణ తత్తదుక్తారసంఖ్యాచిహ్నాని పరితో వృత్తేషు విధాయ

విహ్నచ్చిహ్నం జ్యారూపేణ సూత్రాణ్యాస్ఫాల్య తద్వృత్తఖణ్డమార్జనాత్తత్తదస్రాత్మకం చక్రం భవతి। అష్టాస్రం చక్రం సప్తత్రింశద్భిర్వృత్తైః ప్రాగ్వత్ షోడశారైశ్చ కుర్యాత్॥౩౪॥

అనులోమేత్యాదినా శ్లోకేన తేషు నవషు చక్రేషు వర్ణవిన్యాసభేదక్రమముపదిశతి। తత్ర అనులోమవిలోమౌ చ చకారః సముచ్చయార్థః। తేనైవ స్వరాణాం విన్యాసభేదా ఆకృష్యన్తే। వాహ్యాభ్యాన్తరసంపుటౌ వాహ్యాభ్యన్తరార్ద్ధయోః స్థానభేదాదన్యోన్యసంపుటద్వయం వాహ్యాభ్యన్తరపరావృత్తౌ ప్రాగ్వదర్ద్ధద్వయస్య మధ్యకోష్ఠద్వయాదుభయతః ప్రతిలోమానులోమేన ద్విధా లేఖనం। తథా వాహ్యాభ్యన్తరస్థానభేదతః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తేషు నవసు చక్రేషు వాహ్యాత్ కర్ణికావధి ప్రత్యేకం షోడశకోష్ఠాత్మికా వీథయః షట్త్రింశత్సఙ్ఖ్యాః పరితః సమ్భవన్తి। తాశ్చ వీథయోఽనులోమానులోమాత్మకేషు ప్రతిచక్రమష్టస్వష్టసు భేదేష్వగ్రాది ప్రాదక్షిణ్యేన తత్తత్తత్త్వాక్షరాణాం విలేఖ్యనవీథయో భవన్తి। తాసు వీథీష్వగ్రవీథీస్థకోష్ఠషోడశకే వాహ్యాదాభ్యన్తరప్రవేశగత్యా షోడశస్వరాన్ విలిఖ్య ప్రదక్షిణక్రమయోగాత్తదనన్తర- వీథీగతకోష్ఠషోడశకే కకారస్య షోడశస్వరభిన్నరూపాణి ప్రాగ్వద్విలిఖ్యైవం ప్రదక్షిణక్రమేణ వీథీషు స్వాదిక్షాన్తానామక్షరాణాం షోడశస్వరయోజనేన భిన్నాని రూపాణి ప్రతివీథికం షోడశసు కోష్ఠేషు ప్రాగ్వద్విలిఖేత్। అయమనులోమానులోమక్రమః। ఏతచ్చక్రం పూర్ణమణ్డలాఖ్యయుగేషు ప్రథమవత్సరాత్మకం। అస్మిన్ ఏవం చక్రే షట్త్రింశత్తత్త్వాక్షరాణాం ప్రత్యక్షరం షోడశస్వరభిన్నాని రూపాణి పూర్ణాని। తత్తదనులోమక్రమవీథిస్థితాద్యేష్వేవాభ్యన్తరకోష్ఠారమ్భతో వాహ్యకోష్ఠాన్తం విలేఖనాదనులోమవిలోమాఖ్యం తద్యుగద్వితీయసమ్వత్సరాత్మకం చక్రమ్। అస్మిన్నేవ చక్రే తాసు బీథీష్వేవ షట్త్రింశత్ తత్త్వాక్షరాణాం ప్రత్యక్షరం స్వరభిన్నేషు రూపేషు వాహ్యకోష్ఠాదిషు క్రమాదష్టసు కోష్ఠేషు ప్రవేశగత్యాష్టౌ రూపాణ్యనులోమతో లిఖిత్వా తతః సర్వాభ్యన్తరకోష్ఠాదినిర్గమనగత్యా శేషేష్వష్టసు చ కోష్ఠేషు శేషరూపాష్టకాని క్రమాద్వి-

---

కర్ణికాయాం మరుద్వహ్నినామ్నా సంలిఖ్య సర్వతః।

యోజయేద్వాహ్యకోష్ఠస్థైః ప్రాగుక్తవిధినా క్రమాత్॥౩౬॥

లిఖేత్। ఏతచ్చక్రమనులోమవాహ్యసంపుటాఖ్యం ప్రోక్తయుగతృతీయసమ్వత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। అస్మిన్నేవ చక్రే తాసు వీథీష్వేవ తత్త్వాక్షరాణాం ప్రాగ్వత్ షోడశసు రూపేషు ఆదితః క్రమాదష్టౌ రూపాణి సర్వాభ్యాన్తరకోష్ఠాదిష్వష్టసు కోష్ఠేషు నిర్గమనగత్యా చ శేషరూపాష్టకం క్రమాద్వాహ్యకోష్ఠారమ్భతః ప్రవేశగత్యా చ లిఖేత్। ఏతదనులోమాభ్యాన్తరసంపుటాసంఖ్యం తద్యుగచతుర్థవత్సరాత్మకం చక్రమ్। అస్మిన్నేవ చక్రే తాస్వేవ వీథీసు ప్రాగుక్తాక్షరాణాం ప్రాగ్వత్ షోడశసు రూపేషు ఆదితః క్రమాదష్టౌ రూపాణి అష్టమకోష్ఠాదిసర్వవాహ్యకోష్ఠాన్తమ్ అష్టసు కోష్ఠేషు నిర్గమనగత్యా చ నవమకోష్ఠాదిసర్వాభ్యన్తరకోష్ఠాన్తమష్టసు కోష్ఠేషు శేషరూపాష్టకం క్రమాత్ ప్రవేశగత్యా చ విలిఖేత్। ఏతదనులోమవాహ్యపరాబృత్తాఖ్యం ప్రోక్తయుగపఞ్చమసంవత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। అస్మిన్నేవ చక్రే తాస్వేవ వీథీషు తత్త్వాక్షరాణాం తేషు షోడశస్వరరూపేషు ఆదితః క్రమాదష్టౌ రూపాణి నవమకోష్ఠారమ్భతః సర్వాభ్యన్తరకోష్ఠాన్తమష్టసు కోష్ఠేషు ప్రవేశగత్యా చాష్టమకోష్ఠాదిసర్వవాహ్యకోష్ఠాన్తం శిష్టేష్వష్టసు కోష్ఠేషు నిర్గమనగత్యా శేషరూపాష్టకాని విలిఖేత్। ఏతదనులోమాభ్యన్తరపరావృత్తాఖ్యం తద్యుగషష్ఠసమ్వత్సరాత్మకం చక్రమ్। అస్మిన్నేవ చక్రే ప్రాగ్వత్తత్త్వాక్షరాణాం షోడశరూపాణి ప్రతివీథికం షోడశసు కోష్ఠేషు ప్రథమే షోడశే ద్వితీయే పఞ్చదశే తృతీయే చతుర్దశే చతుర్థే త్రయోదశే పఞ్చమే ద్వాదశే షష్ఠే ఏకాదశే సప్తమే దశమేఽష్టమే నవమే చ కోష్ఠే ఆదితః క్రమాద్విలిఖేత్। ఏతదనులోమవాహ్యవ్యాకీర్ణాఖ్యం ప్రోక్తయుగసప్తమసంవత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। అస్మిన్నేవ చక్రే తాస్వేవ వీథీషు ప్రోక్తతత్త్వాక్షరాణాం ప్రోక్తాని రూపాణి ప్రతివీథి షోడశసు కోష్ఠేషు షోడశే ప్రథమే పఞ్చదశే ద్వితీయే చతుర్దశే తృతీయే త్రయోదశే చతుర్థే ద్వాదశే పఞ్చమే ఏకాదశే షష్ఠే దశమే సప్తమే నవమే అష్టమే చ కోష్ఠే ఆదితః క్రమాద్విలిఖేత్। ఏతదనులోమాభ్యన్తరవ్యా- కీర్ణాఖ్యం తద్యుగాష్టమసమ్వత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। అస్మిన్నేవ షట్త్రింశదరసప్తదశవృత్తాత్మకే చక్రే ప్రతివీథికం షోడశకోష్ఠామికాసు షట్త్రింశత్సు వీథిషు అగ్రవీథ్యాం క్షకారస్య షోడశస్వరభిన్నాని రూపాణి వాహ్యకోష్ఠారమ్భాదాభ్యన్తర- ప్రవేశగత్యా క్రమాద్విలిఖ్య ప్రాదక్షిణ్యక్రమాయాతతదనన్తరవీథ్యాదిషు పఞ్చత్రింశత్సు వీథిషు లౄదీనాం శేషతత్త్వాక్షరాణాం షోడశస్వరభిన్నాని రూపాణి ప్రాగ్వద్విలిఖేత్। ఏతద్విలోమానులోమాఖ్యం తద్యుగనవమసమ్వత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। అస్మిన్నేవ చక్రే ప్రాగుక్తప్రక్రియాభి స్తత్త్వాక్షరాణాం స్వరభిన్నానాం రూపాణాం క్రమాద్విలేఖనతో విలోమవిలోమాఖ్యం విలోమవాహ్యసంపుటాఖ్యం విలోమాభ్యాన్తరసంపుటాఖ్యం విలోమవాహ్యపరావృత్తాఖ్యం విలోమాభ్యాన్తరపరావృత్తాఖ్యం విలోమవాహ్యవ్యాకీర్ణాఖ్యం విలోమాభ్యాన్తరవ్యాకీర్ణాఖ్యం తద్యుగదశమసమ్వత్సరా- దిషోడశసమ్వత్సరాత్మకం

యథాక్రమమేకైకవత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। భూయోఽపి తస్మిన్నేవ ప్రాగుక్తరూపే చక్రే అగ్రవీథ్యాం అకారస్య షోడశరూపాణి వాహ్యతోఽభ్యన్తరప్రవేశగత్యా విలిఖ్య ప్రదక్షిణక్రమాయాతతదనన్తరవీథ్యాదిషు సప్తదశసు వీథీషు కకారాదిథకారాన్తానాం సప్తదశాక్షరాణాం ప్రత్యక్షరం షోడశస్వరభిన్నాని రూపాణి ప్రాగవద్విలిఖ్య తత్తత్క్రమా- యాతతదనన్తరైకోనవింశవీథ్యాదిషు శిష్టాస్వష్టాదశసు వీథిషు క్షకారాదిదకారాన్తానామష్టాదశాక్షరాణాం ప్రాగ్వత్ స్వరభిన్నాని రూపాణి ప్రాగ్వద్విలిఖేత్। ఏతద్వాహ్యసంపుటానులోమాఖ్యం తద్యుగసప్తదశవత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। అస్మిన్నేవ చక్రే తేషాం తత్త్వాక్షరాణాం ప్రాగ్వత్ షోడశస్వరసహితానాం రూపాణాం ప్రాగుక్తప్రక్రియాభిర్విలేఖనతో వాహ్యసంపుటవిలోమాఖ్యామ్ వాహ్యసంపుటబాహ్యసంపుటాఖ్యామ్ బాహ్యసంపుటాభ్యాన్తరసంపుటాఖ్యామ్ వాహ్యసంపుటవాహ్యపరావృత్తాఖ్యమ్ వాహ్యసంపుటాభాన్తరపరా- వృత్తాఖామ్ వాహ్యసంపుటవాహ్యవ్యాకీర్ణాఖ్యమ్ వాహ్యసంపుటాభ్యన్తరవ్యాకీర్ణాఖ్యఞ్చ తద్యుగాష్టాదశవత్సరాది చతుర్వింశవత్సరాన్తమేకైకవత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। అస్మిన్నేవ చక్రే ప్రోక్తరూపేఽగ్రవీథ్యాం దకారస్య ప్రాగ్వత్ షోడశరూపాణి ప్రాగ్వద్వాహ్యాదభ్యన్తరప్రవేశగత్యా విలిఖ్య ప్రదక్షిణక్రమాయాతతదనన్తరవీథ్యాదిషు సప్తదశసు వీథిషు ధకారాదీనాం క్షకారాన్తానాం సప్తదశాక్షరాణాం ప్రత్యక్షరం షోడశస్వరభిన్నాని రూపాణి ప్రాగ్వద్విలిఖ్య తత్తత్క్ర- మాయాతతదనన్తరైకోనవింశవీథ్యాదిషు అష్టాదశసు వీథిషు థకారాదీనామకారాన్తానామష్టాదశాక్షరాణాం ప్రాగ్వత్ స్వరభిన్నాని రూపాణి ప్రోక్తక్రమాత్ విలిఖేత్। సంపుటాఖామ్ ఏతదాభ్యాన్తరసంపుటానులోమాఖ్యమ్ తద్యుగపఞ్చవింశవత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। అస్మిన్నేవ చక్రే తత్త్వాక్షరాణాం ప్రాగ్వత్ షోడశస్వరభిన్నానాం రూపాణాం ప్రాగుక్తప్రక్రియాభిర్విలేఖనాదాభ్యన్తరసంపుటవిలోమాఖ్యమ్ ఆభ్యాన్తరసంపుటవాహ్యసంపుటాఖ్యం ఆభ్యన్తరసంపుటాభ్య- న్తరసంపుటాఖ్యమాభ్యన్తరసం పుటవాహ్యపరావృత్తాఖ్యమాభ్యన్తరసంపుటాభ్యన్తరపరావృత్తాఖ్యమాభ్యాన్తర-సంపుటవాహ్య- వ్యాకీర్ణాఖ్యమాభ్యన్తరసంపుటాభ్యన్తరవ్యాకీర్ణాఖ్యమ్ చ తదుయుగషడ్వింశవత్సరాదిద్వాత్రిం శవత్సరాన్తమేకైకవత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। భూయోఽపి తస్మిన్నేవ ప్రోక్తరూపే చక్రేఽగ్రవీథ్యాం థకారస్య ప్రాగ్వత్ షోడశరూపాణి వాహ్యాదభ్యన్తరప్రవేశగత్యా విలిఖ్య

అన్యేషామరవిన్యాసః షట్త్రింశత్ సముదీరితః।

అష్టాస్తే షోడ఼శారాః స్యుః షట్వింశద్వృత్తమన్యవత్॥౩౭॥

ప్రదక్షిణక్రమాయాతతదనన్తరవీథ్యాదిషు సప్తదశసు వీథీషు తకారాదీనామకారాన్తానాం సప్తదశాక్షరాణాం ప్రాగ్వత్ షోడ఼శరూపాణి ప్రాగ్వద్విలిఖ్య తత్క్రమాయాతతదనన్తరై-కోనవింశవీథ్యాదిషు అష్టాదశసు వీథిషు దకారాదీనాం క్షకారాన్తానాం ప్రాగ్వత్ షోడ఼శరూపాణి విలిఖేత్। ఏతద్వాహ్యపరావృత్తానులోమాఖ్యం తద్యుగత్రయస్త్రింశద్వత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। అస్మిన్నేవ చక్రే తేషాం తత్త్వాక్షరాణాం ప్రాగ్వత్ షోడ఼శ రూపాణాం ప్రాగుక్తప్రక్రియాభిర్విలేఖనతో వాహ్యపరావృత్తవిలోమాఖ్యం వాహ్యపరావృత్తవాహ్యసంపుటాఖ్యం వాహ్యపరావృత్తాభ్యన్తరసంపుటాఖ్యం వాహ్యపరావృత్తవాహ్యపరావృత్తాఖ్యం వాహ్యపరావృత్తాభ్యన్తరపరావృత్తాఖ్యం వాహ్యపరావృత్తాభ్యన్తరవ్యాకీర్ణాఖ్యమ్ చ వాహ్యపరావృత్తవాహ్యవ్యాకీర్ణాఖ్యం వాహ్యపరావృత్తాభ్యన్తరవ్యాకీర్ణాఖ్యం చ తద్పుగచతుస్త్రింశవత్రాదిచత్వారింశ (౪౦)-వత్సరాన్తం యథాక్రమమేకైకవత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। పునశ్చ తస్మిన్నేవ చక్రేఽగ్రవీథ్యాం క్షకారస్య ప్రాగ్వత్ షోడ఼శరూపాణి వాహ్యాదాభ్యన్తరప్రవేశగత్యా విలిఖ్య ప్రదక్షిణక్రమాయాతతదనన్తరవీథ్యాదిషు సప్తదశసు వీథిషు లృకారాదీనాం దకారాన్తనాం సప్తదశానామక్షరాణాం ప్రాగ్వత్ షోడ఼శరూపాణి ప్రాగ్వద్విలిఖ్య తత్క్రమాయాత తదనన్తరైకోనవింశవీథ్యాదిషు అష్టాదశసు వీథిషు అకఖాదీనాం ధకారాన్తానామష్టాదశాక్షరాణాం ప్రాగ్వత్ షోడ఼శరూపాణి విలిఖేత్। ఏతదాభ్యన్తరపరావృత్తానులోమాఖ్య- మేకచత్వారింశద్వత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। అస్మిన్నేవ చక్రే తేషాం తత్త్వాక్షరాణాం ప్రాగ్వత్ షోడ఼శరూపాణాం ప్రాగుక్తప్రక్రియాభిర్విలేఖనాదాభ్యన్తరపరావృత్తవిలోమాఖ్యం ఆభ్యన్తరపరావృత్తవాహ్యసం పుటాఖ్యమాభ్యన్తరపరావృత్తాఖ్యమాభ్య-న్తరసంపుటాఖ్యమాభ్యన్తరపరాబృత్తవాహ్యపరాబృత్తాఖ్యమ్ ఆభ్యన్తరపరావృత్తావాహ్యవ్యాకీర్ణాఖ్యమాభ్యన్తరపరావృత్తాభ్యన్తర- వ్యాకీర్ణాఖ్యం చ తద్యుగద్విచత్వారింశవత్సరాద్యష్టచత్వారింశ వత్సరాన్తమేకైకవత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। పునరపి తస్మిన్నేవ చక్రేఽగ్రవీథ్యాం ప్రాగ్వత్ అకారస్య షోడ఼శరూపాణి వాహ్యాదభ్యన్తరప్రవేశగత్యా విలిఖ్య ప్రదక్షిణక్రమాయాతతదనన్తరవీథ్యాదిషు పఞ్చత్రింశత్సు యథాక్రమం క్షకలఖ హగసఘ షజ శచ వఛ లజ రఝ యఞ మట భఠ బడ ఫఢ పణ నత ధథ దఇత్యేషాం అక్షరాణాం పఞ్చత్రింశానాం ప్రత్యక్షరం ప్రాగ్వత్ స్వరభిన్నాని రూపాణి ప్రాగవద్విలిఖేత్। ఏతద్వాహ్యవ్యాకీర్ణానులోమాఖ్యం

తద్యుగైకోనపఞ్చాశద్వత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। అస్మిన్నేవ చక్రే తేషాం తత్త్వాక్షరాణాం షోడ఼శస్వరభిన్నానాం రూపాణాం ప్రాగుక్తప్రక్రియాభిర్విలేఖనతో వాహ్యవ్యాకీర్ణవిలోమాఖ్యం వాహ్మవ్యాకీర్ణవాహ్యసంపుటాఖ్యం వాహ్యవ్యాకీర్ణాభ్యన్తరసంపుటాఖ్యం వాహ్యవ్యాకీర్ణవాహ్యపరావృత్తాఖ్యం వాహ్యవ్యాకీర్ణాభ్యన్తరపరావృత్తాఖ్యం వాహ్యవ్యాకీర్ణవాహ్యవ్యాకీర్ణాఖ్యం బాహ్యవ్యాకీర్ణాభ్యన్తరవ్యాకీర్ణాఖ్యం చ తద్యుగపఞ్చాశద్వత్సరాదిషట్పఞ్చాశద్వత్సరాన్తం యథాక్రమమేకైకవత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। పునరపి తస్మిన్నేవ చక్రేఽగ్రవీథ్యాం వాహ్యాదభ్యన్తరప్రవేశగత్యా క్షకారస్య షోడ఼శరూపాణి విలిఖ్య ప్రదక్షిణక్రమాయాతతదనన్తరవీథ్యాదిషు పఞ్చత్రింశత్సు వీథిషు యథాక్రమం అలౡకహఖసగషఘశజఝఅవమచభటవలఫడటపనణధతఛవఠ ? ఇత్యేషామక్షరాణాం పఞ్చత్రింశతాం ప్రత్యక్షరం షోడ఼శరూపాణి ప్రాగ్వద్విలిఖేత్। ఏతదాభ్యన్తరవ్యాకీర్ణానులోమాఖ్యం తద్యుగసప్తపఞ్చాశద్వసత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। అస్మిన్నేవ చక్రే తేషాం తత్త్వాక్షరాణాం ప్రాగ్వత్ షోడ఼శస్వరభిన్నానాం రూపాణాం ప్రాగుక్తప్రక్రియాభిర్విలేఖనాదాభ్యన్తరవిలోమాఖ్యమ్ ఆభ్యాన్తరవ్యాకీర్ణవాహ్యసంపుటాఖ్యమ్ ఆభ్యన్తరవ్యాకీర్ణాభ్యన్తర- సంపుటాఖ్యమ్ ఆభ్యన్తరవ్యాకీర్ణంవాహ్యపరావృత్తాఖ్యమ్ ఆభ్యన్తరవ్యాకీర్ణాభ్యన్తరపరావృత్తాఖ్యమ్ ఆభ్యన్తరవ్యాకీర్ణ- వాహ్యవ్యాకీర్ణాఖ్యమ్ ఆభ్యన్తరవ్యాకీర్ణాభ్యన్తరవ్యాకీర్ణాఖ్యమ్ ఏవం చ తద్యుగాష్టపఞ్చాశద్వత్సరాదిచతుఃషష్టితమవత్సరాన్తం యథాక్రమమేకైకవత్సరాత్మకం చక్రం భవతి। ఏవం సమ్భూయ తస్మిన్నేవ వృత్తాత్మకే చక్రే తద్యుగప్రథమచతుఃషష్టివత్సరాత్మకాని చతుఃషష్టిచక్రాణి భవన్తి। ఏవం షట్త్రింశదస్రాదీనాం త్ర్యస్రాన్తానాం అష్టానాం చక్రాణాం ప్రోక్తప్రకారలేఖనభేదైః ప్రతిచక్రం యథాక్రమం తయ్యుచతుఃషష్టివత్సరాత్మకాన్యేవం సమ్భూయ పూర్ణమణ్డలాఖ్యతద్యుగవత్సరాత్మకాని షట్సప్తత్యధికపఞ్చశత- సంఖ్యాని చక్రాణి భవన్తి। తత్రాష్టాస్రచక్రే తు షోడ఼శసు వీథిషు ప్రతివీథికం షట్త్రింశత్ కోష్ఠాత్మికాసు అగ్రవీథ్యాం బాహ్యాదాభ్యన్తరప్రవేశగత్యా అకఖాదీనాం క్షన్తానాం షట్త్రింశత్తత్త్వాత్మకానామక్షరణాం ప్రత్యక్షరం షోడ఼శస్వరూపేష్వాద్యస్వరభిన్నాని రూపాణి విలిఖ్య ప్రదక్షిణక్రమాయాతతదనన్తరవీథ్యాదిషు పఞ్చదశసు వీథిషు శేషపఞ్చదశస్వరభిన్నాని తేషాం రూపాణి షట్త్రింశత్సంఖ్యాని ప్రాగుక్తక్రమప్రవేశగత్యా విలిఖేత్। ఏతదష్టాస్రే చక్రే ప్రథమం చక్రం భవతి। ఏవం వ్యఞ్జనాక్షరస్వరాక్షరవిలేఖనస్థానవినిమయేన పూర్వోక్తప్రకారభేదైరేవావశిష్టాని త్రిషష్టిచక్రాణి పరికల్పయేదితి। కర్ణికాయాం ప్రోక్తానాం పూర్ణమణ్డలచక్రాణామితి శేషః। మరుద్వహ్నీ ఆకారఇకారావకృతసన్ధికావితి శేషః। నామ్నా సహితం సాధకసాధ్యకర్మ్మణామితి శేషః। తల్లిఖనన్తు ఇకారస్యోదరే ప్రాగ్వత్త్రిపంక్తికం లిఖేదితి సమ్ప్ర-

ఏతత్ పటే సమాలిఖ్య వహిరష్టచ్ఛదామ్బుజమ్।
కృత్వా దలేషు క్రమశో వాగ్దేవ్యష్టకమాలిఖేత్॥౩౮॥

ప్రోక్తరూపం తతస్తస్య ప్రతిష్ఠా సమ్యగీరితా।
విధాయ పూజయేన్నిత్యం పుస్తపూజోక్తసిద్ధయే॥౩౯॥

ఉభయం యః ప్రకురుతే తస్య వంశే స్థిరా రమా।
న కదాచిచ్ఛ్రియో హానిర్భవిష్యతి చ తత్కులే॥౪౦॥

దాయార్థః। సర్వతః సర్వచక్రసర్వవీథిషు యోజయేత్। మరుద్వహ్నీ ఇత్యన్వయః వాహ్యకోష్ఠస్థైః షట్త్రింశత్తత్త్వాక్షరైరితి శేషః। ప్రాగుక్తవిధినా క్రమాత్ ప్రోక్తచతుఃషష్టిభేదవిధినా అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యక్రమాత్। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తేషు చక్రేషు కర్ణికామధ్యే సాధకాదిసహితమ్ ఆ ఈ ఇత్యక్షరద్వయమ్ కృతసన్ధికం విలిఖ్య తత్తచ్చక్రాగ్రవీథివాహ్యకోష్ఠస్థాక్షరాదిభిః సర్వవీథివాహ్యకోష్ఠస్థైరక్షరేః ప్రాగుక్తచతుఃషష్టిభేదభిన్నైః కర్ణికాగతాక్షరద్వయం క్రమాదయోజయేదితి। అష్టాస్రే తు అగ్రవీథికోష్ఠాని వాహ్యాని కల్పయేదిత్యానుశ్రవికోఽర్థః। అన్యవత్ యథా అన్య చక్రేషు చతుఃషష్టిభేదభిన్నాః పారాయణమన్త్రయోజనక్రమస్తథేత్యర్థః। అస్మిన్ చక్రేషు శ్లోకే అన్యత్ సర్వం పూర్వమేవాస్మాభిర్వ్యాఖ్యాతమ్॥౩౭॥

ఏతదిత్యాదిభిః కుల ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైస్తేషాం ప్రోక్తానాం చక్రాణాం సాధారణం శేషరూపం తద్వినియోగాంస్తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర ఏతదితి ప్రతి చక్రవిషయం। వహిస్తచ్చక్రాణాం ప్రత్యేకం ప్రోక్తరూపాద్వహిరిత్యర్థః। అష్టచ్ఛదామ్బుజం అష్టపత్రమమ్బుజమితి యావత్। అమ్బుజమిత్యుక్త్యా తదమ్బుజస్య కర్ణికామధ్యే ప్రోక్తచక్రాణాం వినిర్మాణాత్తచ్చక్రవాహ్యే కర్ణికార్యమేకవృత్తం విలిఖ్య తద్వహిరష్టపత్రాణి విలిఖేదిత్యర్థః। క్రమశః అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యక్రమతః। వాగ్దేవ్యష్టకం వశిన్యాదీనాం మన్త్రాష్టకం ప్రోక్తరూపం విలిఖేదితి

పూర్వత్రాన్వయః। లలితార్చనాయామితి శేషః। వీజద్వయతత్తద్వర్గవీజనామ సప్తాక్షరీయుక్తమిత్యర్థః। తస్య ఇతి ప్రాగ్వత్ ప్రతిచక్రవిషయః। ఈరితం ద్వితీయపటల ఇతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రతిష్ఠాయాం ద్వితీయే పటలే ప్రోక్తరూపే ప్రోక్తచక్రేషు సర్వమధ్యే కర్ణికామధ్యే దేవతామావాహ్య గన్ధాదిభిరభ్యర్వ్య దేవతాపృష్ఠభాగే శ్రీనాథశక్తీః ప్రోక్తప్రక్రియయా పఞ్చదశ నిత్యాశ్చ సమభ్యర్చ్య పరితో హేతీశ్చ వహిర్వశిన్యాదీః సమభ్యర్చ్య షట్త్రింశదధిక-

---

వర్ణౌ షధిక్వాథజలైరాపూర్య్య కలశం మహత్।
తత్ర దేవీం సమావాహ్య సంపూజ్య విధివన్నిశి ॥౪౧॥

నిత్యానాం తత్త్వవిద్యాశ్చ జపిత్వాఽన్యేద్యురాసనే।
సంపూజ్య శిష్యం సంస్థాప్య శక్త్యా తమభిషేచయేత్॥౪౨॥

ఏవం జన్మానుజన్మాది పౌర్ణమాసీషు సాధకః।
కుర్య్యాత్ కర్షసువర్ణస్య ముద్రికాం గాశ్చ దక్షిణామ్॥౪౩॥

ఏవం నిరన్తరం వర్షం యోఽభిషిక్తః స సాధకః।
పార్థివస్తస్య వన్ధ్యో వా భవిష్యతి న సంశయః॥౪౪॥

వర్షద్వయాభిషేకేన తస్య వంశే స్థిరా రమా।
వర్షత్రయాభిషేకేణ సిద్ధిర్వైద్యాధరీ భవేత్॥౪౫॥

సప్తశతోత్తరవింశతిసహస్రసంఖ్యాన్ (౨౦౭౩౬) మన్త్రాంస్తచ్చక్రోద్ధృతక్రమాదర్చయేదితి। నిత్యం ప్రతిదివసం ఏతదనులోమాదిమఙ్గలప్రదచక్రవిషయమ్। ఇతరేషాం చక్రాణాం తత్తత్కార్యకాలే ప్రతిష్ఠార్చనాది కృత్వా తత్కార్యపరిసమాప్తౌ దేవతాం సపరివారాముద్వాస్య పటగతం తచ్చక్రం మార్జయిత్వా ప్రోక్తప్రాయశ్చిత్తాది కుర్యాత్। పుస్తకపూజోక్తసిద్ధయే పూర్వోక్తపుస్తకలేఖనపూజాఫలసిద్ధయే। ఉభయం మాతృకాచక్రార్చనం పుస్తకార్చనఞ్చ॥౪౦॥

వర్ణోషధీత్యాదిభిరాప్నుయాదిత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకైస్తాభిర్విద్యాదిభిరభిషేకప్రకారం తత్ఫలావాప్తిఞ్చోపదిశతి। తత్ర వర్ణోషధిక్వాథజలైః పఞ్చత్రింశే పటలే వక్ష్యమాణాచరౌషధిక్వథితజలైః। మహత్ ఖారీమానతోయపూరణీయమ్। తత్ర జలే విధివత్ పూర్వోక్తచక్రవిధానప్రక్రియయా। నిశి పూర్వేద్యురితి శేషః। నిత్యానాం తత్త్వవిద్యాః స్వరాణాం షట్త్రింశత్తత్త్వాక్షరయోగజాతవిద్యాః। ఆసనే సంస్థాప్యేత్యుత్తరత్రాన్వయః। శక్త్యా దేవతాత్వేన వృతయా యోషితా సహేతి శేషః। తం శిష్యం। జన్మానుజన్మాది పౌర్ణమాసీషు ఆదిశబ్దో విషువాయనయుగాదివిశేషదివసవిషయః। పౌర్ణమాసీశబ్దః శేషపర్వవిషయః। కర్షః నిష్కత్రయం। ముద్రికాం అఙ్గులీయకం। దక్షిణాం అభిషేక్తురితి శేషః। ఏవం ప్రోక్తప్రకారేణ। నిరన్తరం ఉక్తకాలానతిలఙ్ఘనేన। వర్షం అత్యన్తసంయోగే

చతుర్వర్షాభిషేకేణ ఖేచరీమేలనం భవేత్।

పఞ్చవర్షాభిషేకేణ పఞ్చత్వం నాధిగచ్ఛతి॥౪౬॥

షడఙ్‌్ వర్షమభిషేకేణ లోకపాలసమో భవేత్।

సప్తవర్షాభిషేకేణ దివాకరసమో భవేత్॥౪౭॥

అష్టవర్షాభిషేకేణ చన్ద్రమఃసదృశో భవేత్।

నవవర్షాభిషేకేణ దేవీసారూప్యమాప్నుయాత్॥౪౮॥

జయాయ విద్యాః షట్త్రింశదేకపఞ్చాశదేవ వా।
ఆవృత్తీర్జపహోమార్చాచ్చతర్పణైః సాధు సాధయేత్॥౪౯॥

తేన జిత్వా రిపూన్ సర్వాన్నేధతే తపనో యథా।
తథోత్పాతేషు సర్వేష్షు తథా రోగాద్యుపద్రవే॥౫౦॥

ద్వితీయా। తస్య వన్ద్యః పార్థివస్య వన్ద్యః। ఏతద్బ్రాహ్మణజాతివిషయం। తస్య అభిషేచ్యస్య ఖేచరీమేలనం ఆకాశచరయోగినీసంలాపాది పఞ్చత్వం స్వస్వరూపాపరిజ్ఞానం। షడఙ్గ్వర్గం ప్రాగ్వద్వితీయా। లోకపాలసనః తత్తద్గుణవైభవేన। దివాకరసమః ప్రతాపాదితః। చన్ద్రమఃసదృశః ఆహ్లాదకరత్వాదినా। దేవీసారూప్యం పరాహన్తాత్మతామ్॥౪౮॥౫౦॥

జయాయేత్యాదిభిః సమ్ప్రదాయత ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైశ్చతుర్విధోపాస్తిభేదేనఫలావాప్తిం ప్రపఞ్చస్య తత్తచ్చక్రరూపత్వం తజ్ జ్ఞానసిద్ధౌ సర్వాణి ఫలానీష్టాని సిధ్యన్తీతి చోపదిశతి। తత్ర విద్యాః ప్రోక్తసంఖ్యాః కాలనిత్యాః। షట్త్రింశత్ ఏకపఞ్చాశదితి తాసామావృత్తివిశేషణం। వా వికల్పే। సాధు అనన్యగతచిత్తం యథా తేన సాధనేన సర్వాన్ సహజప్రాకృతకృత్తిమాన్ ఏధతే దీప్యతే యథా ఇవేత్యర్థః। అస్మిన్ ప్రకరణే తథాశబ్దః పూర్వోక్తప్రకారజపాదివిషయః। సర్వేషు భౌమాన్తరిక్షదివ్యేషు। రోగాదీత్యత్రాదిశబ్దో భూతవేతాలప్రేతపిశాచాపస్మారాదివిషయః। కృత్యానివారణే పరోత్థాపితకృత్యాప్రతినివర్తనే। కృత్యాసముత్పత్తౌ స్వాత్మరక్షార్థమితి శేషః। ఇత్యమితి ప్రోక్తవిషయః। ఏతచ్చకారమాస్థాయ గ్రహర్క్షాది ప్రవర్తతే ఆదిశబ్దో రాశ్యాదివిషయః। ఏతదుక్తం భవతి జ్యోతిశ్చకం ప్రత్యేకతత్తద్రేక్కాణాత్మకద్వాదశరాశిమయం భవతి తేన తత్తచ్చక్రాణి చ ప్రత్యేకమారత్రయాత్మకద్వాదశరాశిమయాని భవన్తి। తస్మాద్ యథా ద్వాదశరాశ్యాత్మకే జ్యోతిశ్చక్రే గ్రహర్క్షాది కాలే కాలే ప్రవర్తతే తథా

తథా వాఞ్ఛితసిద్ధ్యర్థం తథా కృత్యానివారణే।
తథా కృత్యాసముత్పత్త్యావిత్థం సర్వ్వార్థసిద్ధిదమ్॥౫౧॥

ఏతచ్చక్రారమాస్థాయ గ్రహర్క్షాది ప్రవర్త్తతే।
ఏతచ్చక్రారవిన్యాసరూపా భూమిశ్చ దృశ్యతే॥౫౨॥

తస్మాదేతన్మయం సర్వ్వమేతస్య భజనేన చ।
సర్వ్వే మనోరథాః సిద్ధా భజనం సమ్ప్రదాయతః॥౫౩॥

కాలప్రాప్తక్రమం పూర్వ్వమార్త్త్యన్యక్రమం భజేత్।
కృష్ణపక్షేషు శుక్లేషు కేవలోక్తక్రమం భజేత్॥౫౪॥

జపతర్పణహోమార్చాచ్చస్నాపనేష్వప్యయం క్రమః।
అముం జ్ఞాత్వా విధాతవ్యమన్యథానర్థమావహేత్।॥౫౫॥

ఏతేషాం జ్యోతిశ్చక్రమయత్వాదేతేషు చక్రేష్వేకస్మినేకస్మిన్నేవ ప్రత్యరం గ్రహనక్షత్రాదీని మాతృకాక్షరమయాని తత్తద్యుగవర్గభేదక్రమేణ ప్రవర్త్తత ఇతి భూమిః। భూచక్రస్య ద్వాదశరాశ్యాత్మకత్వాత్ ప్రాక్ ప్రతిపాదితక్రమతస్తదపి తత్తచ్చక్రాత్మకం భవతీతి యావత్। ఏతన్మయం మాతృకాచక్రమయం సర్వం దృశ్యం। ఏతస్య ప్రోక్తచక్రాన్యతమస్య భజనేనేతి పూర్వ్వమేవోక్తం। భజనం సమ్ప్రదాయతః కర్త్తవ్యమితి పునరుక్తిదోషో న భవతీత్యర్థః॥౫౩॥

కాలప్రాప్తేత్యాదినా ఆవహేదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన తాసాం విద్యానాం చన్ద్రక్షయవృద్ధికాలభేదేన భజనవిశేషం తదవశ్యకర్త్తవ్యతాం తదకరణే ప్రత్యవాయఞ్చోపదిశతి। తత్ర కాలప్రాప్తక్రమం

ప్రాగుక్తసమ్వత్సరచక్రదర్శితానులోమానులోమాదిప్రకారభేదేషు తత్తత్సమ్వత్సరప్రాప్తప్రకారభేదక్రమం। అన్యక్రమం తత్తత్కర్మోక్తం కేవలోక్తం క్రమం। తత్తత్కాలప్రాప్తక్రమవర్జతత్తత్కర్మానుగుణక్రమం। ఏతదుక్తం భవతి కృష్ణపక్షే కామ్యకర్మారమ్భే నిత్యోపాసనారమ్భే చ తత్తత్సంవత్సరాత్మకచక్రప్రదర్శితక్రమం పూర్వమావర్త్య పశ్చాత్తత్తత్కర్మోక్తక్రమం భజేత్। శుక్లపక్షే తు తత్తత్కర్మప్రాప్తక్రమమేవ భజేదితి। అయం కృష్ణపక్షశుక్లపక్షభేదః ప్రదర్శితః। అముం పక్షభేదప్రదర్శితం క్రమం। విధాతవ్యం నిత్యకర్మ కామ్యకర్మ వేతి శేషః। అన్యథా తత్ర్పకారాకరణే॥౫౫॥

కృత్యోత్పత్తౌ శత్రుభఙ్గే నిగ్రహే ప్రతిలోమకమ్।
కాలేన ప్రాప్తమన్యత్ర సర్వత్ర సముదీరితమ్॥౫౬॥

వశీకరణరక్షాసు సమ్పుటద్వితయం క్రమాత్।
రోగశత్రుజయే ప్రోక్తే పరావృత్తక్రమేణ వై॥౫౭॥

గోభూహిరణ్యవాహాదిలాభేషు చ సమీరితః।
ఉచ్చాటనేషు వ్యాకీర్ణం తేషు శాన్త్యై క్రమం యజేత్॥౫౮॥

ఏతద్విధాననిష్ణాతం ప్రణమన్తి సురాసురాః।
తస్మిన్నరికృతాః పీడ఼ాః కృత్యాద్యా నైవ సమ్ముఖాః॥౫౯॥

ప్రత్యుత్యైవ పరావృత్తాః కర్తారం నాశయన్తి వై।
యత్రాసౌ నివసత్యేష తత్క్షేత్రం తత్తపోవనమ్॥౬౦॥

కృత్యోత్పత్తావిత్యాదిభిర్యజేదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః ప్రతిలోమానులోమజేషు కృత్యోత్పత్తిశత్రుభఙ్గాదిరూపాణి ఫలాని తద్విధానప్రాయశ్చిత్తఞ్చోపదిశతి। తత్ర కాలేన ప్రాప్తం ప్రతిలోమాద్యమఙ్గలయోగ్యాని అనులోమాదిమఙ్గలయోగ్యాని చ సర్వత్ర సర్వకర్మ్మసు వక్ష్యమాణేషు। ఏతదుక్తం భవతి కృత్యోత్పత్త్యాద్యమఙ్గలప్రద ప్రతిలోమాదికక్రమభజనతో మఙ్గలేషు కర్మ్మసు క్రియమాణేషు తత్తత్ కాలప్రాప్తక్రమ ఇత్యవశ్యకర్త_వ్యతయా భజనాత్తత్తదమఙ్గలప్రదో న భవతి। ఏవమనులోమాదికమఙ్గల ఫలప్రదక్రమభజనతః అమఙ్గలకర్మ్మసు క్రియమాణేషు కాలప్రాప్తక్రమభజనావశ్యకర్త_వ్యతయా భజనాత్తత్తదమఙ్గలఫలవినాశకో న భవతి। సంపుటద్వితయం స్వరవ్యఞ్జనయోర్బాహ్యాభ్యన్తరభేదతః। పరావృత్తౌ ప్రాగ్వద్భేదతః చకారః ప్రాగుక్తపరావృత్తక్రమద్వయసముచ్చయార్థః। సమీరితః పరావృత్తక్రమద్వితయక్రమ ఇతి శేషః। వ్యాకీర్ణః ప్రాగ్వద్భేదతః। తేషు ప్రోక్తేష్వమఙ్గలేషు పరప్రయుక్తేష్వపి క్రమం అనులోమాత్మకం నిత్యభజనక్రమం ఏతేష్వనులోమాదిష్వష్టసు భేదేషు స్వరవ్యఞ్జనయోరేకప్రకారం అనులోమానులోమాదికో భేదః। తత్తత్కర్మ్మసు శీఘ్రఫలప్రదో నిశ్చితమమోఘశ్చ భవతి। ఏతస్మిన్ పటలే ఉత్తరత్ర సర్వవ్యాకీర్ణేత్యాదినా వ్యాకీర్ణవ్యాకోర్ణచక్రస్యామోఘత్వప్రతిపాదనాత్ సమ్ప్రదాయాచ్చ॥౫౮॥

ఏతదిత్యాదినా తపోవనమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన ఏతాసు విద్యాసు నిష్ణాతస్య

శ్మశానే పర్వతే శూన్యే విపినే క్షుద్రపీడ◌ఀనే।

ప్రతిష్ఠితే యన్త్రరాజే తత్ స్యాజ్జనపదం మహత్॥౬౧॥

సర్వవ్యాకీర్ణచక్రేణ స్థాపితేనామరావతీ।

ఉచ్చాటితా పునర్ద్దేవి మయాపి చ న రక్ష్యతే॥౬౨॥

శిలాయాం తామ్రపట్టే వా రాజతే హేమనిర్మ్మితే।
విలిఖ్య భూమౌ నిఖనేత్ గ్రామరాష్ట్రపురాదిషు॥౬౩॥

కృత్వా దేవాలయం తత్ర చక్రం సంస్థాయ్య తస్య వై।
కర్ణికామధ్యగే వేరం కుర్య్యాత్ సాన్నిధ్యసిద్ధయే॥౬౪॥

వైభవముపదిశతి। తత్ర నిష్ఠాతం సాధకం। తస్మిన్ సాధకే। కర్త్తారం ప్రయోక్తారం। అసౌ సాధకః। ఏష ఇత్యస్య అసావిత్యత్రాన్వయః। క్షేత్రం పుణ్యక్షేత్రమ్॥౬౦॥

శ్మశానే ఇత్యాదినా శ్లోకేన శ్మశానాదిశూన్యభూమిషు గ్రామనగరపత్తనాదికరణోపాయముపదిశతి। తత్ర క్షుద్రపీడ‌నే కాలభస్మాదిక్షుద్రోపద్రవభూయిష్ఠే దేశే యన్త్రరాజే అనులోమానులోమాఖ్యే చక్రే తస్య సర్వ్వయన్త్రకారణత్వాద్యన్త్రరాజత్వం। తదితి జనపదవిశేషణమ్। స దేశో జనపదం భవతీత్యర్థః॥౬౧॥

సర్వ్వవ్యాకీర్ణేత్యాదినా శ్లోకేనోచ్చాటనచక్రవైభవముపదిశతి। తత్ర సర్వ్వవ్యాకోర్ణచక్రేణ స్వరవ్యఞ్జనాభ్యాం వాహ్యాభ్యన్తరభేదజాతాని చత్వారి చక్రాణి సర్వ్వశబ్దవిషయాణి। ఉచ్చాటితా ఉన్మూలయితసకలదేవజాతిః। మయా ఈశ్వరేణ అపిశబ్దేన కింపునరల్పసామర్థ్యాద్యైరిత్యర్థః॥౬౨॥

శిలాయామిత్యాదిభిః సిద్ధిదాయకమిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్గ్రామాదిషు రక్షార్థం తచ్చక్రస్థాపనవిధానం తచ్చక్రస్థాపనేన సర్వ్వదేవతాసాన్నిధ్యసిద్ధ్యాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర వా వకల్పే। విలిఖ్య అములోమానులోమాఖ్యచక్రమితి శేషః। నిఖనేత్ అస్మిన్ పటలే గ్రామాదీత్యాదిపఞ్చషష్టితమశ్లోకాదిభిస్త్రిభిః శ్లోకైర్వక్ష్యమాణ ప్రకారేణ రక్షార్థమితి శేషః। పురాదిష్విత్యత్రాదిశబ్దో నగరఖర్వటపత్తనాదివిషయః। తత్ర దేవాలయే। చక్రం అనులోమానులోమాత్మకం మాతృకాచక్రమిత్యర్థః। సంస్థాప్య దేవతాస్థాపనస్థానే ఏకస్మిన్నేవ

వక్ష్యమాణప్రకారేణ తస్య చక్రస్య కర్ణికామధ్యగే స్థాన ఇతి శేషః। వేరం అభీష్టదేవతాయాః కుర్యాత్ ప్రతిష్ఠాపయేదిత్యర్థః। సాన్నిధ్య-

---

గ్రామాదిరక్షణే తత్ర మధ్యే చాష్టసు దిక్ష్వపి।

ఖాత్వావటం పునస్తేషు పాషాణైర్ఘటితం దృఢ్ఃమ్ ॥౬౫॥

సమావాహ్యాభిపూజ్యాథ స్థాపయేన్మూలవిద్యయా।

పాషాణేన తదాచ్ఛాద్య పీఠం కృత్వోపరి స్థిరమ్ ॥౬౬॥

నిత్యశః పూజయేద్ గన్ధపుష్పధూపాదిభిః సమమ్।

త్రిసన్ధ్యమేవం కుర్వీత నాన్యథా సిద్ధిదాయకమ్ ॥౬౭॥

సిద్ధయే దేవతాయా ఇతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తేషు వాస్తుష్వభోష్టదేశే అభీష్టదేవతాలయం కృత్వా తత్ర దేవతాస్థాపనస్థానమధ్యే ఏకమవటం ఖాత్వా తం వక్ష్యమాణప్రకారేణ శిలాభిరావధ్య తత్ర ప్రోక్తమనులోమానులోమాత్మకచక్రం శిలాదిషూక్తేష్వధి కరణేషూత్కీర్ణ ప్రాగ్వత్ కృతప్రాణప్రతిష్ఠాదికం సంస్థాప్యాభ్యర్చ్య తత్పాషాణేనాచ్ఛాద్య తత్ర కర్ణికామధ్యస్థానోపరి తత్తద్దేవతావేరప్రతిష్ఠాపనాత్ తస్మిన్ వేరే తత్తద్దేవతాసాన్నిధ్యసిద్ధిరితి। గ్రామాదిరక్షణే పూర్వ్వప్రస్తుతే ఆదిశబ్దః ప్రాగ్వత్। తత్ర తస్మిన్। (తస్మిన్) మధ్యే సర్వ్వమధ్యే అవటం గర్త్తమ్। మధ్యే చ ప్రతిదిశఞ్చేతి శేషః। తేషు అవటేషు ఘటితం తత్తదన్తస్థలే ఇతి శేషః। సమావాహ్య ప్రోక్తచక్రకర్ణికామధ్యే అభీష్టనిత్యామితి శేషః। అభిపూజ్య తన్నిత్యార్చనక్రమేణ తచ్చక్రగతవిద్యాక్రమేణ చేత్యర్థః। అన్తః శిలాఘటితావటానామితి శేషః। స్థాపయేత్ ప్రతిష్ఠితం చక్రం మూలవిద్యాయా అభీష్టనిత్యాయాః తత్ అవటగతం చక్రం పీఠం శిలాదిభిర్ఘటితం ధిష్ణ్యాకారం। ఉపరి

ఆచ్ఛాదితతతలోపరి। స్థిరం శిలాదిభిర్ఘటితత్వాత్। పూజయేత్తస్మిన్ ధిష్ణ్యే చక్రసమావాహితాం నిత్యాం। ఏవం ఉక్తప్రకారం గన్ధాదిభిః। అన్యథా ప్రోక్తప్రక్రియావ్యతిరేకేణ। ఏతదుక్తం భవతి గ్రామపురనగరఖేటఖర్వటపత్తనాదివాస్తురక్షణే తస్మింస్తస్మిన్ వాస్తుప్రదేశే సర్వ్వమధ్యేఽష్టసు దిక్ష్వపి ఏవం నవసు స్థానేసు నవావటాన్ ఖాత్వా తేషామన్తఃస్థలాని పాషాణైరావధ్య ప్రోక్తాధికరణేష్వన్యతమే రూపే అధికరణనవకే ఉభయానులోమాత్మకం ఉభయసమ్పుటం వా చక్రనవకముత్కీర్య్య కృతప్రాణప్రతిష్ఠాదికే తస్మిన్ అభీష్టాం నిత్యామావాహ్య తత్తన్నిత్యాక్రమేణాభ్యర్చ్చ తత్తత్ చక్రభేదాదిభిః కాలనిత్యాభిశ్చాభ్యర్చ్య ఏవం దినత్రయాదహీనం సమ్పూజ్య తత్తచ్చక్రనవకమేకమేకమేకస్మిన్నేకస్మిన్నవటే సంస్థాప్యావటోపరి తచ్ఛిలాభిరాచ్ఛాద్య తత్తలోపరి శిలాదిభిర్దృఢ్తరాణి పీఠరూపాణి నవ

తత్కాలోక్తాని కుణ్డాని నవ హోమేషు సర్వతః।

హోతౄణాం దక్షిణా వస్త్రభూభూషాదాసగోధనైః॥౭౮॥

యద్యన్నిజేప్సితం తత్తద్దుష్కరం సుకరన్తు వా।

జపతర్పణహోమైర్వ్వా సేకైః సంసాధయేత్ స్థిరః॥౭౯॥

నైతాభిః సదృశీ కాపి విద్యా లోకేషు విద్యతే।

తస్మాత్తదాభిరుపాయైః సాధయేత్ సర్వమీప్సితమ్॥౮౦॥

పఞ్చాశద్వారమావర్త్య విద్యాభక్తిసమన్వితః।

ముచ్యతే నిగడైః కృచ్ఛ్రైర్వైరిరోధైః సుదారుణైః॥౮౧॥

శతవారం సమావర్త్య విద్యావిబిధవైభవాః।

లభన్తే తనయాన్ వన్ధ్యా అపి సర్వగుణాన్వితాన్॥౮౨॥

ధిష్ణ్యాని కృత్వా తత్ర తత్ర ధిష్ణ్యే ప్రతిదినం ప్రోక్తక్రమాత్రిసన్ధ్యార్చనాత్ ప్రోక్తగ్రామాదిరక్షాసిద్ధిః। ఏతత్సమం చక్రాన్తరం న విద్యత ఇతి॥౬౭॥

తత్కాలేత్యాదినా శ్లోకేన ప్రాగుక్తే చక్రే వ్యాప్తిక్రమప్రాప్తకాలదర్శితనవబిధకుణ్డేషు హోమవిధానం హోతృదక్షిణాఞ్చోపదిశతి। తత్ర తత్కాలోక్తాని కుణ్డాని నవ। తత్తత్సంవత్సరోక్తాని వృత్తాదీని నవ చక్రాణి కుణ్డాకారాణి కుర్యాదిత్యర్థః। సర్వతః నిత్యనైమిత్తికకామ్యకర్మసు। గోధనైర్గోభిర్ధనైశ్చ। ఏతదుక్తం। భవతి పూర్ణమణ్డలసంఖ్యేషు యుగవత్సరేషు చతుఃషష్టివత్సరేషు ప్రోక్తవృత్తాదిషట్త్రింశదస్రాదిచక్రనవకాకారాణి నవకుణ్డాని కుణ్డపటలవక్ష్యమాణక్రమాత్ ద్వితీయవృత్తాదిబృత్తాన్తరాక్షరన్యాసవర్జం కల్పయిత్వా తత్తత్సమ్వత్సరప్రాప్తే కుణ్డే సర్వకర్మసు హోమం కారయిత్వా హోతృణాముక్తాని ద్రవ్యాణి దక్షిణాం దద్యాదితి॥౬౮॥

యద్యదిత్యాదినా ఈప్సితమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన తాభిరుక్తాభిర్విద్యాభిః పఞ్చవిధోపాసనేన సమోహితసిద్ధిం విద్యావైభవాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర తత్తత్ సమీహితం దుష్కరం అతి మహతా యత్నేన సాధ్యమపి। తురవధారణే। వా సముచ్చయే। స్థిరః ఫలత్యేవేతి నిశ్చితవుద్ధిః। ఏతాభిర్విద్యాభిః। ఆభిః విద్యాభిః। ఉపాధైస్తైః ప్రోక్త పఞ్చవిధసాధనైః॥౭౦॥

పఞ్చాశదిత్యాదిభిరవాప్నుయాదిత్యన్తైరధ్యర్ద్ధైః సప్తభిః శ్లోకైస్తాసాం విద్యానాం

అధ్యర్ద్ధశతవారన్తు విద్యా ఆవర్త్య భక్తితః।

గుణరూపాదిసమ్పన్నాం భార్యాం విన్దన్త్యయత్నతః॥౭౩॥

తావదావర్త్య కన్యా వా పతిం సర్వ్వ గుణాన్వితమ్।
లభన్తే పుత్రపౌత్రాద్యైరేధన్తే సమ్పదన్వితాః॥౭౪॥

ద్విశతం తాః సమావర్త్య దారిద్ర్యాన్ముచ్యతే ధ్రువమ్।
త్రిశతైర్భూమిశస్యాఢ్యాశ్చతుర్భిస్తు శతైర్ధనీ॥౭౫॥

పఞ్చభిస్తు శతైర్భూపో భవేత్ షడ్భిః శతైర్నృపః।
సప్తభిస్తు శతైరస్య న ముఞ్చత్యన్వయం రమా॥౭౬॥

అష్టభిస్తు శతైరాసాం నృపాః సర్వేఽస్య కిఙ్కరాః।
నవభిస్తు శతైరేష కన్దర్పో వనితాజనే॥౭౭॥

ఏవం నవశతం జప్త్వా సర్వ్వాన్ కామానవాప్నుయాత్।
ఆసాన్తు విద్యానిత్యానామఙ్గాని శృణు సున్దరి॥౭౮॥

పఞ్చాశద్వారాదినవశతవారాన్తమావృత్త్యాధిక్యేన ఫలాధిక్యముపదిశతి। తత్ర విద్యా ఇతి పదచ్ఛేదః। కృచ్ఛ్రైర్వ్యసనైః। విద్యాః ప్రాగ్వద్విబిధవైభవాః ఫలవైబిధ్యాత్। అధ్యర్ద్ధం శతవారం పఞ్చాశదుత్తరశతవారమిత్యర్థః। గుణరూపాదీత్యత్రాదిశబ్దేనాభిజనాది ప్రోచ్యతే। విన్దన్తి లభన్తే సాధకా ఇతి శేషః। తావత్ పఞ్చాశదుత్తరం శతవారం। కన్యా ఇతి ప్రథమావహువచనమ్। వా సముచ్చయే। ఏధన్తే వర్ద్ధన్తే। సమ్పదన్వితా ఇత్యేతత్ కన్యా ఇత్యస్య విశేషణం। తాః విద్యాః। దారిద్ర్యాదకిఞ్చనత్వాదసన్తోషాదిత్యర్థః। త్రిశతైర్వారైః। చతుర్భిస్తు శతైశ్చతుర్భిఃశతైరిత్యన్వయః। తుః సముచ్చయే ప్రాగ్వత్ శేషః। పఞ్చభిస్తు శతైః ప్రాగ్వదన్వయశేషావిత్యర్థః। భూపః భూమీశః షట్శతైః ప్రాగ్వత్ శేషః। నృపః దాసదాసీభృత్యాదిభిరాఢ్యః। తుః ప్రాగ్వత్ శేషశ్చ। అస్య సాధకస్య। తుః ప్రాగ్వత్ శేషశ్చ। ఆసాం విద్యానాం। నృపాః ప్రాగుక్తాః। అస్య సాధకస్య। ఏష సాధకః।

ఏవమిత్యాదినైతదుక్తమ్భవతి నవశతవారావృత్త్యాస్మిన్ ప్రకరణే ఉక్తాన్యన్యాని దుర్లభాన్యభీష్టాని సిధ్యన్తీతి ॥౭౮॥

ద్విరుక్త్యా త్రైః షడఙ్గాని కుర్యాద్యదర్ణైః కరాఙ్గయోః।

విన్యస్య మాతృకాయుక్తాం జపేద్విద్యాన్తమేకశః॥౭౯॥

రక్తా రక్తామ్బరా రక్తభూషణస్రగ్విలేపనాః।

పాశాఙ్కుశేక్షుకోదణ్డప్రసూనవిశిఖాః స్మరేత్॥౮౦॥

తదా వృత్తానాం పఞ్చానాం శక్తీస్తత్సదృశాః స్మరేత్।

చతురస్రద్వయం కృత్వా ద్వారద్వయవిభూషితమ్॥౮౧॥

ఆసామిత్యాదినా ఏకశ ఇత్యన్తేనార్ధాద్యేనైకేన శ్లోకేన ప్రోక్తానాం తాసాం సర్వాసాఞ్చ విద్యానాం ప్రత్యేకం భజనే త్రిబిధన్యాసాదికముపదిశతి। తత్ర సున్దరోతి దేవీసమ్బుద్ధిః। ద్విరుక్త్యా ద్వివారోచ్చారణేన। త్రైః అర్ణైః ఇత్యస్య విశేషణమ్। మాతృకాయుక్తాం కులసున్దరీపటలోక్తక్రమేణ సషడఙ్గమాతృకాం న్యసేదిత్యర్థః। ఏకశః ఏకామేకాం విద్యామిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తానామాసాం కాలనిత్యావిద్యానామన్యతమవిద్యాభజనే కులసున్దరీపటలోక్తప్రకారేణ పూర్వం సషడఙ్గాం మాతృకాం విన్యస్యానన్తరం తత్తద్విద్యాక్షరత్త్రయేష్వాద్యేనాక్షరేణ హృదయం ద్వితీయేనాక్షరేణ శిరః। తృతీయేన శిఖా। పునరపి తత్తద్విద్యాద్యేనాక్షరేణ కవచం। ద్వితీయేనాక్షరేణ నేత్రం। తృతీయేనాస్త్రఞ్చ ఏతద్విద్యాక్షరత్రయద్వరావృత్త్యా జాతియుక్తషడఙ్గాని కరన్యాసపురఃసరం విన్యస్య తథా వ్యాపకం కృత్వా తాం విద్యాం జపేదితి। తన్మన్త్రా యథా—అం హృదయాయ నమః। ఆం శిరసే స్వాహా। ఈం శిఖాయై వషట్। అం కవచాయ హుం। ఆం నేత్రత్రయాయ వీషట్। ఈం

అస్త్రాయ ఫట్ l ఇతి ఏవమన్యాస్వపి విద్యాసు యోజయేత్ l ఆసాం విద్యానాం సముదాయభజనే ప్రాగ్వత్ మాతృకాం నిజషడఙ్గపురఃసరం విన్యస్య జపేదితి సమ్ప్రదాయః l షోడశనిత్యావిద్యాస్వన్యతమవిద్యయా సహ భజనే తత్తన్నిత్యావిద్యోక్తన్యాసజాతపురఃసరం జపేదితి చ సమ్ప్రదాయః ll౭౯ ll

రక్తా ఇత్యాదినా స్మరేదిత్యన్తేనాధ్యర్ద్ధేన శ్లోకేన తాసాం సర్వాసాం విద్యాదేవతానాం సావరణశక్తీనాం ధ్యానముపదిశతి l తత్ర ఆయుధక్రమస్తూర్ద్ధాదివామదక్షిణక్రమేణ వోద్ధవ్యః l షోడశనిత్యాత్మకలలితాధ్యానసమానరూపాదిధ్యానాదాసాం తాదాత్మ్యం సమ్ప్రదాయతీతి సమ్ప్రదాయః ! తత్సదృశా మూలదేవతాసదృశాః వర్ణాదిభిరితి శేషః ll౮౦ ll

---

అష్టపత్రామ్బుజం మధ్యే నవయోనౌ చ తాం యజేత్ l

అఙ్గావృత్తిం మధ్యయోనావన్తరే త్వాయుధావృతిమ్ ll౮౨ ll

పృష్ఠతో గురుపంక్తిఞ్చ కోణేష్వష్టసు చ క్రమాత్ l

వహిర్దలేష్వపి తథా యజేద్వార్ణైర్విలోమతః ll౮౩ ll

రూపిణీశక్తిసహితైర్మ్మాయా సప్తాక్షరీయుతైః l

బ్రాహ్మ్యాదిశక్తీస్తద్వాహ్యే చతురస్రద్వయే యజేత్ ll౮౪ ll

చతురస్రద్వయమిత్యాదిభిః స్మరన్ ధియేత్యన్తైరర్ద్ధాద్త్యైశ్చతుర్భిః శ్లోకేస్తాసాం దేవతానాం నిత్యపూజాచక్రస్య l సర్వసాధారణరేఖారూపవిన్యాసరూపమనన్తరవక్ష్యమాణవిశేషవిభిన్నే తస్మిన్ తస్మిన్నిత్యపూజాచక్రే తత్తద్దేవతాపూజాక్రమబిధానఞ్చోపదిశతి l తత్ర

చతురస్రద్వయమన్తర్వహిర్విభాగేన ద్వారద్వయవిభూషితమ్ పూర్వ్వపశ్చిమయోర్ద్విశోరితి శేషః। మధ్యే అన్తర్గతచతురస్రస్యేతి శేషః। నవయోనౌ చ చకారేణ పూర్వ్వగతే మధ్యే ఇతిశబ్దమాకర్షయతి। తేన తదష్టదలామ్బుజమధ్యకర్ణికాయాం లిఖితనవయోనౌ। తాః తద్దేవతాః। మధ్యయోనౌ నవయోనిచక్రమధ్యత్రికోణమధ్యే ప్రాగుక్తవాహ్యాదిక్రమేణ। అన్తరే ప్రాగ్వన్మధ్యయోనేర్వ్వహిరభితః। పృష్ఠతః మధ్యదేవతాయాః। చకారః సముచ్చయే క్రమాద్వక్ష్యమాణాక్షరలేఖనక్రమాత్। తథా వక్ష్యమాణప్రకారేణ। విలోమతః అగ్రాద్యప్రాదక్షిణ్యేన। రూపిణీశక్తిసహితైః రూపిణీశక్తి ఇతి పఞ్చాక్షరసహితైః మాయా హృల్లేఖా సప్తాక్షరీ ప్రాగ్వత్। ఏతదుక్తం భవతి హృల్లేఖాం ప్రథమముచ్చార్య్య తతస్తద్విద్యామవ్యాక్షరస్య షోడశస్వరభిన్నేషు రూపేష్వేకమేకం యథాక్రమముచ్చార్య్య తదను రూపిణీశక్తి ఇతి పఞ్చాక్షరాణ్యుచ్చార్య్య తతః సప్తాక్షరీం యోజయేత్। సర్వే మన్త్రాశ్చతుర్దశాక్షరాత్మకా భవన్తీతి। మన్త్రా యథా—హ్రీం అరూపిణీశక్తిపాదుకాం పూజయామి హ్రీం ఆరూపిణీశక్తిపాదుకాం పూజయామీత్యాదయ ఇతి। తథా ప్రాగ్వత్। తన్మన్త్రా యథా—హ్రీం బ్రహ్మణీపాదుకాం పూజయామీత్యాదయ ఇతి। అత్ర పూజాచక్రే సర్వ్వసాధారణే రేఖారూపవిన్యాసప్రకారో యథా—అన్తర్వహిర్విభాగేన ప్రాగ్వత్ చతురస్రద్వయముత్పాద్య తన్మధ్యేఽష్టపత్రమమ్బుజం కర్ణికాయాం నవయోనిం కులసున్దరీపటలోక్తప్రకారేణ కృత్వా తత్రాత్మిన్ పటలే అనన్తరశ్లోకాదిభిర్వ్వక్ష్యమాణక్రమాదర్ణాన్ విలిఖ్య తత్ర తాః ప్రత్యేకం ప్రోక్తక్రమాదభ్యర్చ్చయేదితి। వలిప్రదానఞ్చ కరోతు పూజాన్త ఇతి శేషః। చకారేణాస్మింస్తన్త్రే సర్వ్వమాధారణేన షోడశాక్షరేణ పూజాదౌ వలిం ప్రదద్యాదిత్య-

---

ఆసాం వలిప్రదానఞ్చ కరోతు కురుకుల్లయా।
సప్తాక్షర్యా కేవలయా ప్రోక్తరూపాం స్మరన్ ధియా॥౮౫॥

విలిఖ్య నామ్నా విద్యాన్తు మధ్యే వాహ్యేష్టయుగ్మకే।
తన్మధ్యార్ణం స్వరైర్భిన్నం లిఖిత్వాస్రిషు మాయయా॥౮౬॥

హంసేలాగ్రాసమాలిఖ్య నిర్ఋత్యాదివిలోమతః।
వాతాద్యర్ణం హృదన్తం స్యాద్వాదశ ద్వాదశ క్రమాత్॥౮౭॥

ముమర్థం సముచ్చయతి। కురుకుల్లయా సప్తాక్షర్యా ఆద్యయా విద్యయా। కేవలయా ద్వితీయతృతీయవైధుర్యేణ। ప్రోక్తరూపాం తత్పటలధ్యానోక్తరూపాం। అత్రాసాం కాలనిత్యానాం షోడ఼శనిత్యాసాధారణవలిద్వయవిధానాత్ తాభిస్తాదాత్మ్యం దర్శయతీత్యారాధ్యపాదముఖాదవగతోఽర్థః॥౮౫॥

విలిఖ్యేత్యాదిభిః సముద్వసేదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైస్తాసాం విద్యానాం పూర్వోక్తసాధారణరేఖారూపే పూజాచక్రే పూర్వ్వప్రస్తుతవిశేషభూతేన విద్యాక్షరన్యాసేన రూపభేదం తత్తద్వినియోగం పూజాపరిసమాప్తిఞ్చోపదిశతి। తత్ర నామ్నా విద్యాన్తు సాధ్యాదిత్రికస్య సహేతి శేషః। నిత్యపూజాచక్రే విద్యాం కాలనిత్యాస్వన్యతమాం। విద్యాలేఖనమేవ నిత్యపూజాచక్రే కర్త్తవ్యమిత్యుక్తం భవతి। మధ్యే నవయోనిమధ్యగతయోన్యాం వాహ్యే। అష్టయుగ్మకే సర్వ్వమధ్యయోన్యా వహిర్భూతాష్టకోణేషు తద్వహిర్భూతాష్టదలేషు చ। తన్మధ్యార్ణం తత్తన్మధ్యయోనిగతవిద్యామధ్యమాక్షరం। స్వరైర్భిన్నం ప్రాగ్వత్ షోడ఼శస్వరవికృతం లిఖిత్వా అగ్రాద్యప్రాదక్షిణ్యేన। అస్త్రిషు వృత్తచతురస్రాన్తరాలగతాస్త్రిషు మాయయా హంసేన గ్రాసం హకారం లకారం క్షకారం హృల్లేఖాఞ్చ। నిర్ఋత్యాదివిలోమత ఇత్యేతత్ పూర్వాపరయోః కాకాక్షిన్యాయేనాన్వేతి। తత్ర పూర్వ్వత్రాన్వయే నిర్ఋతిహీనశవాయుకోణే యథాక్రమం హకారాది ప్రోక్తం చతుష్టయం విలిఖేదితి। పరత్రాన్వయే వక్ష్యమాణన్యక్షరాణి బక్ష్యమాణప్రకారేణ చతురస్రవీక్ష్యాం నిర్ఋత్యాదితదన్తర్విలోమతో లిఖేదితి। వాతాద్యర్ణం హృదన్తం స్యాత్। వాతాది అకారాది అర్ణం అర్ణా హత్యర్థః। హృదన్తం సకారాన్తం స్యాత్ స్యురిత్యర్థః। మాతృకాయాం పూర్వ్వలిఖితహంసాద్యక్షరత్రితయశిష్టానీతి శేషః। తత్రార్ణమితి నపుంసకోక్తిర్వచనవ్యత్యాసశ్చ దివ్యత్వాత్। ద్వాదశవాద్వశక్రమాత్ అకారాదిసకారాన్తాన్ వర్ణాన్ అష్టచత్వారింశతం చతురస్రవీష్యాం ప్రతివోథికం ద్వాదశ ద్వాదశ వర్ణాన్ విలిఖేదిత్యర్థః। తైర్ద్వితీయపటలోక్తై-

సాధయేదీభితం సర్వ్వం షట్కర్మాత్మకమీశ్వరి।

స్తుత్వా ద్వాదశభిః శ్లోకైస్తైః స్వాన్తే తాః సముద్వసేత్॥౮౮॥

ఏతాసాం చక్రమధ్యస్థో జపేద్విద్యాం యదా వశీ।
తదైవ దేవతాచక్రసామ్యమస్య భవిష్యతి॥౮౯॥

మహాచక్రస్య మధ్యస్థం కృత్వా శ్రీచక్రముజ్జ్వలమ్।
తత్రైవ దేవీమావాహ్య పూజయేత్ సర్వసిద్ధయే॥౯౦॥

ర్గణేశేత్యాదిభిః। స్వాన్తే హృదయే। తాః మూలదేవతాః పరివారదేవతాశ్చ। ఏతదుక్తం భవతి పూర్వోక్తసర్వసాధారణే రేఖారూపే నిత్యపూజాచక్రే నవయోనిమధ్యస్థయోనిమధ్యే కాలనిత్యావిద్యాస్వన్యతమామేవ నిత్యపూజాసు విలిఖ్య కామ్యకర్మసు చైతాం సాధ్యాదిత్రికనామసంయుతాం విలిఖ్య తద్విద్యామధ్యమాక్షరస్య షోడ॒శస్వరవికృతాని రూపాణి తన్నవయోనిచక్రాష్టకోణేష్వష్టదలేషు చాగ్రాద్యప్రాదక్షిణ్యేన యథాక్రమం విలిఖ్య తద్విహిశ్చతురస్రద్వయాన్తరాలవీథ్యాం పరితో నిర్ఋత్యాదితదన్తఃప్రాదక్షిణ్యేన అకారాదిసకారాన్తాన్యష్టచత్వారింశదక్షరాణి ప్రతిదిశం ద్వాదశద్వాదశక్రమమాలిఖ్య తదన్తః పద్మవాహ్యప్రాకారచతురస్రాన్తరాలాని నిర్ఋత్యాదీశాన్తం హకారాదిశేష వర్ణత్రయం విలిఖ్య వాయుకోణే హృల్లేఖాఞ్చాలిఖ్య పూర్వోక్తప్రకారేణావాహ్య ధ్యాత్వా భ్యర్చ్య ద్వాదశశ్లోక్యా స్తుత్వా సపరివారాం తాం స్వాన్తే సముద్వసేత్। ఏవం కామ్యకర్మస్వప్యుపాసనేన తత్తత్ఫలసిద్ధిః। తత్ర విశేషో విద్యయా సహ మధ్యే నామత్రయలేఖనం తేన చణ్డీ సునేత్రేతి పఞ్చాక్షరవాక్యజనితసంఖ్యాని చక్రాణి భవన్తీతి॥౮౮॥

ఏతాసామిత్యాదినా శ్లోకేన ప్రోక్తసంఖ్యేషు కాలనిత్యాచక్రేషు భజనవిశేషేణ ఫలవిశేషముపదిశతి। తత్ర విద్యాం షోఢశనిత్యానాం కాలనిత్యానాఞ్చ। అస్య సాధకస్య। ఏతదుక్తం భవతి షోఢశనిత్యావిద్యాభజనే తత్తద్దినప్రాప్తనిత్యాభజనే చ తత్తద్దినప్రాప్తకాలనిత్యాచక్రస్థో జపేత్। కాలనిత్యావిద్యాస్వన్యతమభజనే తచ్చక్రమధ్యస్థ ఏవ నిత్యశః ౨౦౨౩౬ జపేత్। కాలనిత్యావిద్యాసముదాయభజనే షోఢశనిత్యాభజనే చ

తత్తత్సమ్వత్సరకాలప్రాప్తౌన్యతమచక్రేఽనులోమానులోమేషు చక్రేషు సర్వ్వకాలచక్రకారణే వృత్తాకారానులోమానులోమచక్రే వా స్థిత్వా జపేత్। తేన ప్రోక్తఫలసిద్ధిరితి॥౮౯॥

ఏవం కృత్వా ప్రతిష్ఠాప్య బిధానేనార్చ్చయేత్యతః।

తత్రాజ్ఞాసిద్ధయో లోకే ప్రకాశన్తే మహాద్భుతాః॥౯౧॥

తథా చ కృత్వా తన్మధ్యే లోహితాం లోహితామ్బరామ్।

సున్దరీం యువతీం తత్ర సంస్థాప్యాభ్యర్చ్చయేత్ క్రమైః॥౯౨॥

ప్రత్యబ్దమేవం కుర్వీత మీనస్థే భాస్కరే బిధౌ।

పూర్ణే తు దివసే తేన దేవీ తుష్టేష్టదా భవేత్॥౯౩॥

మహాచక్రస్యేత్యాదిభిర్భవేదిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః ప్రాగుక్తేషు మహాచక్రమధ్యే లలితార్చ్చాచక్రం తత్ర తత్పూజాం తత్ఫలం తత్రైవ కాలవిశేషే పూజావిశేషేణ ఫలవిశేషఞ్చోపదిశతి। తత్ర మహాచక్రస్య ప్రాగుక్తపూర్ణమణ్డలయుగవత్సరాత్మకానాఞ్చక్రాణాం ప్రథమరూపస్య వృత్తాకారానులోమానులోమాత్మకస్య తత్తత్సంవసరప్రాప్తస్య వా। శ్రీచక్రం లలితార్చ్చచక్రమ్ త్రయస్త్రింశే పటలే వక్ష్యమాణం। ఉజ్జ్వలం సువ్యక్తాకారం తేన మహాచక్రస్య కర్ణికావ్యాసవికాశముపపన్నమితి సమ్ప్రదాయః। తత్ర మహాచక్రస్య మధ్యస్థశ్రీచక్రమధ్యే। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాగుక్తచక్రేషు తత్తత్సమ్వత్సరప్రాప్తం వా కేవలానులోమానులోమాత్మకవృత్తాకారం చక్రం వా లలితాచక్రనిర్మాణయోగ్యకర్ణికావికాశం కృత్వా తత్కర్ణికాయాం వక్ష్యమాణలక్షణోపేతం లలితార్చ్చనశ్రీచక్రం బిధాయ తత్ర దేవ్యర్చనాత్ సర్వాభీష్టసిద్ధిరితి। ఏవమ్ ఉక్తరూపమధ్యస్థశ్రీచక్రం మహాచక్రమిత్యర్థః। కృత్వా

రత్నత్రిలోహట్టశత్స్వన్యతమేఽధికరణే బిధానేన ద్వితీయపటలోక్తప్రక్రియయా। అభ్యర్చ్యయేత్ సపరివారాం దేవీమితి శేషః। యతః యత్ర దేశ ఇత్యర్థః। తత్ర దేశ ఆఙ్ఞాసిద్ధయః చరాచరస్య జగతో నిదేశవర్త్తిత్వం। తథా చ కృత్వా పూర్వవత్ మహాచక్రస్య మధ్యస్థం శ్రీచక్రం కృత్వేత్యర్థః। తన్మధ్యే మహాచక్రస్థ శ్రీచక్రమధ్యయోనిమధ్యే। క్రమైః లలితానిత్యార్చనక్రమైః। మీనస్థే భాస్కరే సౌరే ఫాల్గునే మాసి బిధౌ పూర్ణే పౌర్ణమాస్యామిత్యర్థః। తురబధారణే। తేన పూజనేన। దేవీ లలితా। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తే సౌరఫాల్గునమాసే పూర్ణాయాం సిన్దూరాదివిరచిత ప్రోక్తమహాచక్రమధ్యస్థశ్రీచక్రమధ్యయోనిమధ్యే ప్రోక్తవర్ణామ్బరవిభూషణాం సున్దరీం యువతీం నివేశ్య తస్యాం పరదేవతామావాహ్య నిత్యార్చనక్రమేణ ప్రతివత్సరమర్చయేత్ తతో లలితా దేవీ తుష్టాభీష్టప్రదా భవేదితి॥౯౩॥

నఖరం క్షురికాం ఖడ్గం చాపశూలగదాశరాన్।

అన్యద్వా శస్త్రమఖిలం మహాచక్రస్య మధ్యగమ్॥౯౪॥

కృత్వాభిపూజ్య విద్యాభిః సాధ్యయోనివలిం పురః।

దత్త్వా తైః సమరే శత్రూన్ హత్వా విజయమాప్నుయాత్॥౯౫॥

దినతో వారతః పక్షాన్మాసాత్ షట్త్రింశతా దినైః।

జపన్తో వారమేకన్తు విద్యా నిత్యాత్మికాస్తు తాః॥౯౬॥

నఖరమిత్యాదినా ఆప్నుయాదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన తన్మహాచక్రమధ్యేష్వాయుధ పూజనాత్ సమరవిజయముపదిశతి। తత్ర నఖరం అసిధేనుం అన్యత్ కున్తప్రాశలగుడాది। మహాచక్రస్య శ్రీచక్రవిరచితేషు ప్రోక్తసమ్వత్సరాత్మకేషు చక్రేషు తత్తత్సమ్వత్సరప్రాప్తస్య పరావృత్తపరావృత్తాత్మకచతుష్టయస్య। కృత్వా మధ్యగమితి పూర్వశ్లోకాన్త్యపాదేనాన్వయః।

విద్యాభిః తచ్చక్రక్రమప్రాప్తాభిః కాలనిత్యాభిరితి శేషః। సాధ్యయోనిం పూర్వ్వత్ర సాధ్యనక్షత్రప్రోక్తయోనిం। పురః అగ్రే సమావాహితదేవతాయాః। దత్త్వా ప్రాగ్వత్ ఛినత్తీతి శేషః। త్రైః దేవతాత్మభిః చక్రగాస్త్రైః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తేషు సమ్వత్సరమాతృకాచక్రేషు తత్తత్సమ్వత్సరప్రాప్తే వా జయప్రోక్తపరావృత్తపరావృత్తాత్మకషట్త్రింశచ్చక్రేష్వన్యతమే కేవలానులోమానులోమాత్మకవృత్తరూపచక్రే వా। నఖరాదీని సర్వ్వాణి శస్త్రాణి నివేశ్య తేష్వభీష్టాం నిత్యామావాహ్య తాం సపరివారాం తత్తత్క్రమైరభ్యర్చ్య తత్తచ్చక్రప్రాప్తక్రమరూపాః కాలనిత్యాశ్చాభ్యర్చ్య మాధ్యశత్రునక్షత్రప్రోక్తయోనిం ప్రోక్తలక్షణాం ప్రోక్తప్రకారేణ తచ్చస్త్రరూపదేవతాగ్రే ఛిన్దన్ ప్రోక్తవలిమన్త్రేణ వలిం నివేద్యైవం సాధ్యశత్రువలగురులఘుతాపేక్షయా సప్తదినాదహీనం కృత్వా త్రైంస్త్రైర్దేవతాత్మభిః యుద్ధే సర్వ్వశత్రూన్ హత్వా విజయం ప్రాప్నోతీతి॥౯౫॥

దినత ఇత్యాదిభిః కల్పత ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః ప్రాగుక్తవిద్యాగశేరావృత్తి కాలవిశేషేణ ఫలవిశేషం లలితాయా విద్యాయా ఆభిః సర్వ్వవిద్యాభిః సత్సమ్ప్రదాయ వత్త్వాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర దినతః వారమేకమిత్యత్రాన్వయః। ప్రాగుక్తవిద్యాః ప్రతిదినమేకవారం జపేదిత్యర్థః। ఏవం వారపక్షమాసషట్త్రింశద్దివసైః ప్రత్యేకమేకైకం వారమిత్యర్థః। వారేక్షరావృత్తౌ ప్రథమం భాస్కరవారే వశినీకామేశ్వరీవర్గోంత్థా విద్యాః। అన్యేషు షట్సు ప్రతివారం మోదిన్యాదిమాతృకావర్గషట్కోత్థవిద్యాశ్చ

ఆయురారోగ్యమైశ్వర్య్యం విజయం వాఞ్ఛితం క్రమాత్।
లభన్తే లలితా యాభిః సమ్ప్రదాయవతీ భవేత్॥౯౭॥

అన్యథాసమ్ప్రదాయత్వాజ్జపహోమార్చ్చనాదికమ్।
కృతం జన్మాన్తరే సమ్యక్ సమ్ప్రదాయాయ కల్పతే॥౯౮॥

జపతర్పణహోమార్చ్చాక్రమే విద్యా భజేదిమాః।
తేనాక్షరాణాం సిద్ధత్వాన్మన్త్రాః సిధ్యన్త్యశేషతః॥౯౯॥

యథాక్రమం జపేత్। పక్షే త్వేకవారావృత్తౌ పూర్ణాత్రయరూపాసు పఞ్చమీదశమీపఞ్చదశీషు తిథిషు పంక్తిచతుష్టయచతుష్టయోత్థాః అన్యాసు పంక్తిద్వయపంక్తిద్వయోత్యా విద్యా జపేదితి। పక్షద్వయరూపే మాసే ఏకవారావృత్తౌ పూర్వోంక్తరూపాసు పూర్ణాసు షట్సు ద్వి ద్వి పఙ్క్త్యుత్థా విద్యాః। అన్యాసు చతుర్వింశతితిథిషు ఏకైకపఙ్క్త్యుత్థాశ్చ విద్యా జపేదితి సమ్ప్రదాయః। నిత్యాత్మికాః అనులోమానులోమాత్మికాః। ఆయురాది ఫలపఞ్చకం పూర్వోక్తజపప్రకారపఞ్చకే ఏకైకస్య ప్రకారస్య విషయః। క్రమాత్ కాలాద్రౌత్యావిలమ్బనక్రమాత్। లభన్తే ఇత్యస్య పూర్వార్ద్ధేనాన్వయః। లలితా ఆద్యా నిత్యా యాభిః కాలనిత్యావిద్యాభిః। సమ్ప్రదాయవతీ యుగపర్యాయదినఘటికారూపపారమ్పర్యభజనేనావిచ్ఛిన్నత్వాత్। ఆసాం విద్యానాం నవనాథరూపవ్యాప్త్యా తత్తత్పారమ్పర్యభజనాదవిచ్ఛిన్నరూపతయా ఏతత్ సర్వం సర్వనిత్యావిద్యోపలక్షణమ్। అన్యథాసమ్ప్రదాయత్వాత్ అసమ్ప్రదాయత్వాదితి పదచ్ఛేదః। అన్యథా ఆభిర్విధురభజనే అసమ్ప్రదాయత్వాత్ యుగాదిరూపవ్యాప్తరూపభజనాసమ్భవాన్నాథవ్యాప్తరూపపారమ్పర్యభజనాసమ్భవాచ్చ। కృతమ్ అసమ్ప్రదాయేనేతి శేషః। జన్మాన్తరే కాలాన్తరే పుత్రపౌత్రాదిషు వా। ఏతదుక్తం భవతి ఆభిర్విద్యాభిః లలితాద్యానాం షోడశనిత్యావిద్యానాం పూర్వోక్తవ్యాప్తిరూపజ్ఞానేనోపాస్యమాత్రతయా అవిచ్ఛిన్నత్వాత్ సత్సమ్ప్రదాయా భవన్తి। ప్రోక్తరూపభజనవైధుర్యే భజనస్య విచ్ఛిన్నత్వాదేతత్ క్రమవిధురమక్షరక్రమరహితం కృతభజనస్య సాధకస్య కాలాన్తరే పుత్రపౌత్రాదిషు వా సత్సమ్ప్రదాయా భవన్తీతి॥౯౮॥

జప ఇత్యాదినా శివ ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన తద్విద్యారాశేరుపాసనతః సకలమన్త్ర సిద్ధిసుపాసితువైర్భవం ఫలఞ్చోపదిశతి। తత్ర తేన భజనేన కాలనిత్యావిద్యా-

తాసాముపాసితుర్లోకే నాస్తి సాధనదుష్కరమ్।

నృపాణామఙ్గనానాఞ్చ వల్లభో జాయతే శివః॥౧౦౦॥

పురుషాత్మమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।
అస్యా నిషాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వ ఖాత్మసాత్ కృతమ్॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రే శ్రీకాదిమతే మాతృకావ్యాప్తిర్నామ

పఞ్చవింశతిపటలమ్॥౨౫॥

మితి శేషః। సిద్ధత్వాత్ తాదాత్మ్యేన సిధ్యన్తి భజనవైధుర్యేణాపి। అశేషతః సర్వే। ఆసాం కాలనిత్యావిద్యానాం। ఉపాసితుః సాధకస్య। అసాధ్యం అశక్యం। దుష్కరం కర్తు_మశక్యం। శివః పరిపూర్ణాహన్తాత్మా॥౧౦౦॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసార సింహరాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం షోడశనిత్యామాతృకాకాల వ్యాప్తిప్రకాశనపరం పఞ్చవింశపటలం పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్॥౨౫॥

యన్త్రసంఖ్యా—యన్త్రాణి రమ్యగమ్యార్థనామసూక్తివిధిస్థితేః।

౯౪౬౭౫౦౭౧౩౧౨।

రుద్రార్ణవాక్యసంఖ్యాని వినా శ్రీచక్రయోగతః॥
వ్యాఖ్యాగ్రన్థాః పఞ్చశతనవత్యా సప్తయుక్తయా।
సార్ద్ధమేవం సముద్ధిష్టాః పటలే పఞ్చవింశకే॥

షడ్ వింశతిపటలమ్।

అథ షోడశనిత్యానాం విద్యావ్యాప్తిస్వరూపతః।
మన్త్రాణాం వైభవం వక్ష్యే శృణు దేవి యథావిధి॥౧॥

నాదోత్పత్తిఞ్చ తద్రూపం స్థానాప్త్యా తస్య వర్ణతామ్।
తతః పదాని వాక్యాని మన్త్రరూపాణి కానిచిత్॥౨॥

తత్సంఖ్యాం విద్యయా స్వాత్మసంస్కారస్య క్రమం తథా।
అమృతేశ్వరిదేవ్యాస్తు వర్ణైస్తైర్మ్మిథునైరపి॥3॥

పూర్వ్వస్మిన్ పఞ్చవింశే పటలే షోడశనిత్యానాం మాతృకాకాలవ్యాప్తిముపదిశ్యానన్తరం షోడశనిత్యానాం వ్యాప్తివైభవప్రకాశికాం మన్త్రవ్యాప్తిం తన్మయామృతేశ్వరీవిద్యాదికం చోపదిశత్యథ షోడశేత్యాదినా సచరాచరమిత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ షడ్వింశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడశేత్యాదిభిరశేషత ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః పటలార్థానుపదిశతి। తత్ర షోడశనిత్యానామిత్యస్య ద్విరన్వయో భవతి। యథా విద్యావ్యాప్తిస్వరూపతః ఇత్యత్ర

వైభవమిత్యత్ర చ। విద్యావ్యాప్తిస్వరూపతః మన్త్రాణాం సర్వమన్త్రాణాం ఆభిర్విద్యాభిర్వ్యాప్తిస్వరూపత ఇత్యర్థః। వైభవం షోశనిత్యానామ్। ఏతదుక్తం భవతి షోడశనిత్యానాం విద్యాభిః సర్వమన్త్రాణాం వ్యాప్తిస్వరూపతః తాసాం నిత్యానాం వ్యాప్తిస్వరూపతో వైభవం వక్ష్యే ఇతి। తత్ర మన్త్రవైభవం నాదోత్పత్తిం అత్రైవ పటలే వక్ష్యమాణాం। తద్రూపం నాదస్య పశ్యన్త్యాదిరూపం స్థానాప్త్యా కణ్ఠాదిస్థానయోగేన। తస్య నాదస్య। తత: వర్ణైరిత్యర్థః। వాక్యాని పదైరితి శేషః। మన్త్రరూపాణి మన్త్రాణాం రూపాణి తాని తు వర్ణైః పదైశ్చ వాక్యైశ్చ భవన్తి। కానిచిత్ తేషు వర్ణజాని మన్త్రరూపాణి షట్సప్తత్యుత్తరపఞ్చశతకోటిః కానిచిదిత్యుక్తిర్వర్ణాదిజాతానాం మన్త్రాణామసంఖ్యాతత్వాత్ ప్రోక్తసంఖ్యాయా ఏకదేశత్వాత్। తత్సంఖ్యయమన్త్రాణాం తత్సమకోటిసంఖ్యావిద్యయా స్వాత్మసంస్కారస్య క్రమం స్వాభిలషితయా విద్యయా అభిషేకాదిభి రాత్మసంస్కారస్య క్రమమమృతేశ్వరిదేవ్యా అమృతేశ్వరీదేవ్యా ఇత్యర్థః। క్రమమిత్యత్రాన్వయః। వర్ణైస్తైరమృతవర్ణైః। మిథనైః నిత్యానిత్యాపటలప్రోక్తైః సార్ధమితి

వ్యాప్తిం ప్రయోగాంస్తైః సమ్యగభీష్టప్రాప్తిహేతవే।

సముద్దిష్టక్రమేణైవ సర్వమేతదశేషతః॥౪॥

స్వాత్మేచ్ఛాశక్తిఘాతేన ప్రాణవాయుస్వరూపతః।

మూలాధారే సముత్పన్నః పరాఖ్యో నాదసమ్భవః॥౫॥

స ఏవ చోర్ధ్వతాం నీతః స్వాధిష్ఠానే విజృమ్భితః।

పశ్యన్త్యాఖ్యామవాప్నోతి తథైవోర్ధ్వం శనైః శనైః॥౬॥

శేషః। వ్యాప్తిం నిత్యానాం। తైః ప్రణవాదిసర్వ్వమన్త్రైః ೫೭౬0000000 సంఖ్యాత్రైర్మన్త్రైః ప్రయోగానిత్యత్రాన్వయః॥౪॥

స్వాత్మేత్యాదినా శ్లోకేన నాదోత్పత్తిముపదిశతి। తత్ర స్వాత్మేచ్ఛాశక్తిఘాతేన ఆత్మనః పరరూపస్య స్వేచ్ఛాశక్త్యా కాలమయ్యా ఘాతేన ప్రేరణేన। ప్రాణవాయుస్వరూపతః ప్రాణాఖ్యస్య షట్త్రింశత్పటలవక్ష్యమాణవాయోరేకాకారతః। మూలాధారే నిత్యానిత్యాపటలే ప్రోక్తరూపే ప్రాణినామితి శేషః। నాదసమ్భవః నాదస్యోత్పత్తిః ప్రథమావస్థేత్యర్థః। నాదరూపమారాధ్యపాదముఖాదవగన్తవ్యమ్। ఏతదుక్తం భవతి సర్వ్వప్రాణినాం నిత్యానిత్యాపటలప్రోక్తరూపే మూలాధారే పరాయాశ్చిన్మాత్రాయాః శక్తేః స్వేచ్ఛారూపయా కాలశక్త్యా ప్రేరితప్రాణవాయుస్వరూపా పరాసంజ్ఞా నాదవిన్దుప్రథమావస్థా సఞ్జాయత ఇతి॥೫॥

సఏవేత్యాదిభిః క్షకాబధీత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః ప్రోక్తసంజ్ఞస్య నాదస్య పశ్యన్త్యాదివైఖర్య్యన్తావశిష్టావస్థాత్త్రయకథనపూర్వ్వకమకారాదిక్షకారా-న్తానామేకపఞ్చాద్వర్ణానాముత్పత్తిస్థానాన్యుపదిశతి। తత్ర స పరావస్థో నాదః। తయా ఇచ్ఛాశక్త్యా। స్వాధిష్ఠానే మేట్ర్మూలే। తథైవ యథా స్వేచ్ఛాశక్త్యా ఊర్ధ్వంనీతో నాదః స్వాధిష్ఠానే జృమ్భితః పశ్యన్త్యాఖ్యో భవతి। అనాహతే హృదయదేశే। బుద్ధితత్త్వసమేతః తస్మిన్ స్థానే బుద్ధేరుపలబ్ధిః। తథా యథా అనాహతే। తయా ప్రాగ్వచ్ఛక్త్యా। విశుద్ధౌ కణ్ఠదేశతః విశద్ధిసంజ్ఞే విశసిం కణ్ఠదేశే ఇత్యర్థః। తతః వైఖర్య్యవస్థానన్తరం। జిహ్వామూలాగ్రపృష్ఠస్థః జిహ్వామూలస్థో జిహ్వగ్రస్థ జిహ్వాపృష్ఠస్థశ్చేత్యర్థః। జిహ్వాపృష్ఠస్తు లకారాక్షరో భవతి। క్రమాత్ ప్రోక్తాత్ కణ్ఠతాల్వోశ్చ స్థిత ఇతి శేషః। కణ్ఠౌష్ఠాత్ ల్యవ్లోపే పఞ్చమీ కణ్ఠౌష్ఠమాత్రస్థిత ఇత్యర్థేః। దన్తోష్ఠద్వయతః దన్తౌష్ఠద్వయే స్థిత ఇత్యర్థః।

అనాహతే వుద్ధితత్త్వసమేతో మధ్యమాభిధః।

తథా తయోర్ధ్వనున్నః స విశుద్ధౌ కణ్ఠదేశతః॥౭॥

వైఖర్యాఖ్యస్తతః శీర్షకణ్ఠతాల్వోష్ఠదన్తతః।

జిహ్వామూలాగ్రపృష్ఠస్థస్తథా నాసాగ్రతః క్రమాత్॥౮॥

కణ్ఠతాల్వోష్ఠకణ్ఠౌష్ఠాద్దన్తోష్ఠద్వతస్తథా।
సముత్పన్నాన్యక్షరాణి క్రమాదాదిక్షకాబధి॥౯॥

ఆదిక్షాన్తరతేత్యేషామక్షరత్వముదీరితమ్।
తేషు స్వరాః స్వతన్త్రాః స్యుస్తైర్వ్యజ్యాద్వ్యఞ్జనం భవేత్॥౧౦॥

ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తస్థానేషు పరాద్యవస్థాచతుష్టయాత్మకో నాదః స్వేచ్ఛావశాచ్ఛీర్షాది ప్రోక్తస్థానయుక్తోఽకారాదిక్షకారాబధ్యేకపఞ్చాశదక్షరాత్మా భవతీతి॥౯॥

ఆదిక్షాన్తేత్యాదిభిస్తద్దిశా ఇత్యన్తైరధ్యర్ద్వైః షడ్భిః శ్లోకైరక్షరశబ్దనిర్వచనపురఃసరం మాతృకాయాః స్వరవ్యఞ్జనాత్మనావస్థానం తయోరన్యోన్య- సంశ్లేషజనితరూపవిశేషాంస్తైః శబ్దప్రపఞ్చస్యానన్తత్వాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర ఆదిక్షాన్తరతా ప్రాగుక్తపరారూపా మాతృకా। ఏషామక్షరాణాం। తేషు అక్షరేషు। స్వతన్త్రా వ్యఞ్జనవైధుర్యేణాప్యక్షరస్వరూపనిష్పత్తేః। తైః స్వరైః। వ్యజ్యాత్ అక్షరత్వపూర్త్యా ప్రకాశ్యమానత్వాత్। తద్రూపాణి మాతృకాపటలోక్త- పూర్ణమణ్డలాక్షరరూపాణి। తురబధారణే। సంఖ్యయా ఉత్తరత్ర్యాన్వయః। తైః ఉక్తసంఖ్యైరక్షరైస్తైః పదైః మన్త్రాశ్చ వర్ణపదవాక్యైరితి శేషః। వేదభాషాన్యభేదతః అన్యశబ్ద ఆర్థాదివిషయః అస్య వాచకా ఇత్యత్రాన్వయః వ్యాకరణాదీనాం నియమాదియుతాః। అత్ర ప్రథమాదిశబ్దో నిరుక్తాదివిషయః। ద్వితీయాదిశబ్దో వ్యాకరణాద్యనియతసంజ్ఞాశబ్దకూటమన్త్రాదివిషయః। తేషామక్షరాణామేకయుగ్మతః త్రిభిః ఏకేన జాతా భేదాః పూర్ణమణ్డలసంఖ్యా ఏవ ౫౭౬ ద్వాభ్యాం జాతా భేదా ఏతానేవ పూర్ణమణ్డలసంఖ్యయా సంగుణయ్య తస్థౌ సాకా వాలా ఇతి ౩౩౧౭౭౬ షడక్షరవాక్యజనితసంఖ్యా భవతీతి। త్రిభిరక్షరైర్జాతా భేదా ఏతానేవ పూర్ణమణ్డలసంఖ్యయా సంగుణయ్య తస్థౌ ధీరో నిత్యాకలఙ్గ ఇతి ౧౯౧౧౦౨౫౭౬ నవాక్షరవాక్యజనితసంఖ్యా భవన్తీతి। ఏవముత్తరత్రాపి తత్తద్భేదాన్ పూర్ణమణ్డలసంఖ్యయా సంగుణయ్య ఏవం పూర్ణమణ్డలసంఖ్యాబధి సంగుణనాదనన్తా భేదా భవన్తి। తద్రూపాణాం

షోడ఼శానాం స్వరాణాఞ్చ షట్త్రింశద్వ్యఞ్జనైః క్రమాత్।
సంయోగేనైవ జాయన్తే తద్రూపాణి తు సంఖ్యయా॥౧౧॥

షట్సప్తతియుతం పఞ్చశతం త్రైః స్యుః పదాని వై।
త్రైర్వాక్యాని చ మన్త్రాశ్చ వేదభాషాన్యభేదతః॥౧౨॥

వాచకా విశ్వరూపస్య ప్రపఞ్చస్యాత్మనస్తథా।
శబ్దవ్యాకరణాదీనాం నియమాదియుతాస్తథా॥౧౩॥

తేషామన్యోన్యసమ్భేదజాతానామేకయుగ్మతః।
త్రిభిరిత్యాదిరూపాణాం సంఖ్యా కర్తు్ం న శక్యతే॥౧౪॥

అనన్తత్వాదచిన్త్యత్వాత్తద్రూపాణాం న కీర్త్నమ్।
ఏవం శబ్దస్య మాహాత్మ్యం వక్తుం కస్యాపి నాస్తి హి॥౧౫॥

శక్తిస్తథాపి తే కిఞ్చిద్వదామి శృణు తద్ధిశా।
లలితాచక్రనవకే ప్రత్యేకం శక్తయః ప్రియే॥౧౬॥

చతుఃషష్టిమితాః కోట్యస్తాః సమ్భూయ పురోదితా:।
కోట్యః స్యుస్తత్క్రమాత్తాసాం విద్యా వక్ష్యామి తాః క్రమాత్॥౧౭॥

ప్రాగుక్తప్రకారయోగవర్ణయోగజనితసిద్ధయోగినీమన్త్రశబ్దాదిరూపాణాం। శక్తిః సామర్థ్యం అస్య పూర్వశ్లోకేనాన్వయః। దిశా ఉపాయేన॥౧౫॥

లలితేత్యాదినా క్రమాదిత్యన్తేనార్ధాద్యేన శ్లోకేన లలితాచక్రస్య దేవతాబృన్దసంఖ్యాం తాసాం తత్సంఖ్యా విద్యా ఉపదేష్టుం ప్రస్తౌతి। తత్ర లలితాచక్రనవకే వక్ష్యమాణరూపస్య శ్రీచక్రస్య త్రైలోక్యమోహనచక్రాదిసర్వానన్దమయచక్రాన్తచతురస్రాది సర్వ్వమధ్యాన్తచక్రనవకే। ప్రత్యేకం ప్రతిచక్రం। శక్తయః గుప్తసంజ్ఞాః। తా గుప్తసంజ్ఞాః శక్తయః పురోదితాః కోట్యః స్యుః షట్సప్తతికోట్యధికపఞ్చశతకోట్యః (౫౭౬౦౦౦౦౦౦౦)। తత్రక్రమాచ్చక్రనవకక్రమాత్। తాసాం ఉక్తకోటిసంఖ్యానాం శక్తీనాం। క్రమాత్ యథాక్రమమ్॥౧౭॥

షట్సప్తత్యా పఞ్చశతం ప్రథమాన్యక్షరాణి వై।

ద్వితీయాని చ తాన్యేవ క్రమేణ స్యురథాదితః॥౧౮॥

తృతీయాని చ తాన్యేవ యోజయేదాదితః క్రమాత్।

క్షాన్తైః షట్త్రింశదర్ణైస్తైః సమాయైరుక్తసంఖ్యకాః॥౧౯॥

షట్సప్తత్యేత్యాదిభిస్త్రిచతురర్ణకా ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైస్త్రిచతురక్షరా విద్యా ఉపదిశ్య తాస్వేకాకారాభిర్విద్యాభిర్వ్వినా షట్సప్తతికోట్యధికపఞ్చశతకోటిసంఖ్యాతా విద్యా ఉపదిశతి। తత్ర షట్సప్తత్యా పఞ్చశతం ప్రథమాన్యక్షరాణి వై। ఏతదుక్తం భవతి అ ఆ ఇత్యాది క్షం క్షః

ఇత్యన్తాని షట్సప్తత్యధికపఞ్చశతాన్యక్షరాణి వక్ష్యమాణక్రమాజ్జనితసంఖ్యావిద్యానాం ప్రత్యేకమాద్యక్షరాణి భవన్తీతి। ద్వితీయాని చ తాన్యేవ క్రమేణ స్యుర్గాదితః। ఏతదుక్తం భవతి తాన్యేవ షట్సప్తత్యధికపఞ్చశత సంఖ్యాన్యక్షరాణి వక్ష్యమాణసంఖ్యానాం గుప్తయోగినీవిద్యానాం ప్రత్యేకం ద్వితీయాక్షరాణి భవన్తీతి। తృతీయాని చ తాన్యేవ తాన్యేవ ప్రోక్తసంఖ్యాన్యక్షరాణి ప్రత్యేకం వక్ష్యమాణసంఖ్యానాం తాసాం విద్యాతృతీయాక్షరాణి భవన్తీతి। యోజయేదాదితః క్రమాత్ క్షాన్తైః షట్త్రింశద్వర్ణైః। ఏతదుక్తం భవతి అకారాదిక్షకారాన్తైః షట్త్రింశతాక్షరైః ప్రోక్తసంఖ్యాని ద్వితీయాక్షరాణి తేషామాదితో యోజయేదితి। తైః సమాయైరుక్తసంఖ్యకా విద్యా భవన్తి। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తప్రకారోద్ధృతైస్తైర్విద్యారూపైరన్తే విసర్జనీయసహితైః ప్రోక్తకోటిసంఖ్యా ఏకాకారవర్ణా విద్యా భవన్తీతి। శిష్టాః స్యురేకాకారాస్తు తైః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తప్రకారప్రోద్ధృతాసు విద్యాసు శిష్టా విద్యాస్తైరక్షరైరేకాకారా భవన్తీతి। వినా తాభిరేకాకారాభిర్వినేత్యర్థః। తత్కోటిసంఖ్యాకాః ప్రోక్తకోటిసంఖ్యాస్త్రిచతురర్ణకా: చతురక్షరరూపాస్తైపురా భవన్తీత్యర్థః। తాసు మధ్యస్థాభ్యాం మధ్యస్థాభ్యామక్షరాభ్యాం ఏకమేకం కూటం పరికల్పయేత్। ఆసాం ప్రాగుక్తగుప్తయోగినీవిద్యానాం అత్ర మన్త్రప్రోద్ధారప్రకారః। అకారాదీనాం పూర్ణమణ్డలాక్షరాణామేవ ప్రథమద్వితీయతృతీయాక్షరాత్మనావస్థితత్వాత్తేషు ప్రథమాక్షరత్వేన స్థితానామక్షరాణామేకైకస్య కోటికోటిసంఖ్యావిద్యానామాద్య- క్షరత్వం భవతి। తత్తత్కోటిషు తృతీయాక్షరత్వేనావస్థితానామక్షరాణాం ప్రత్యేకం విసర్జనీయయోజనాత్తేషు సవిసర్జనీయాని తాని షట్త్రింశదక్షరాణి సర్వాసాం విద్యానాం విసర్జనీయాన్తత్వవిధానాత్ చతుర్ణాం విన్ద్వన్తాని షట్త్రింశదక్షరాణి విసర్గాన్తాని షట్త్రింశ-

---

విద్యా భవన్తి శిష్టాః స్యురేకాకారాస్తు తైర్వినా।

తాభిస్తత్కోటిసంఖ్యాకా విద్యాస్త్రిచతురర్ణకాః ॥౨౦॥

దక్షరాణి చ షణ్ణాక్షరాణాం విసర్జనీయోజనాత్ రేఫే లకారాన్తర్భూతత్వాత్ పునరుక్తతయా తాని చత్వారి చ సమ్భూయ షట్సప్తతిసంఖ్యాన్యక్షరాణ్యేకత్వావశి- ష్టాని పఞ్చశతాన్య క్షరాణి ఏకైకం వింశతివింశతిసహస్రసంఖ్యాతానాం విద్యాక్షరాణాం తృతీయాక్షరాణి భవన్తి। తేషు ద్వితీయాక్షరత్వేన స్థితానాం తేషామక్షరాణామన్తే ఏకైకస్య

షట్త్రింశత్తత్త్వాక్షరసంయోజనవిధానాత్ షట్త్రింశదధికసప్తశతోత్తరవింశతిసహస్రసంఖ్యాని భేదరూపాణి భవన్తి। తేషూక్తసంఖ్యేషు రూపేషు తత్త్వాక్షరయోగే కర్త్తవ్యే తేషాం స్వరయోగేన వినాతిసిద్ధరూపమన్త్రకరణరూపాన్తరాసమ్భవాత్ తత్తత్స్వరయోగ ఇతి। తాని షట్సప్తత్యధికపఞ్చశతరూపాణి పునః ప్రతివర్గషణ్ఠాక్షరేషు పూర్వ్వద్వయే రేఫయోగేన అపరద్వయే లకారయోగేనాపి సమానరూపత్వాత్ తచ్చతుష్టయాక్షరజనితాని చతుశ్చత్వారింశదధికశతరూపాణి । కిఞ్చ క్షకారవర్గస్య క్షకారేణ యోగకర్త్తవ్యతయా తాని షోడశరూపాణి చ సమ్భూయ ప్రతివింశతి సహస్రాణి రూపాణి భవన్తి। షట్త్రింశదధికసప్తశతసంఖ్యాని రూపాణి పరిత్యజ్య శిష్టాని వింశతిసహస్రాణి రూపాణి భవన్తి। తాని వింశతిసహస్రరూపాణి తృతీయాక్షరత్వేన స్థితైః ప్రాగుక్తప్రకారపఞ్చశతసంఖ్యైరక్షరైః సంగుణనాత్ కోటిసంఖ్యాని విద్యారూపాణి ప్రథమాక్షరత్వేన స్థితైః షట్సప్తత్యుత్తరపఞ్చశతైరక్షరైః సంగుణనాత్ పూర్ణమణ్డలకోటిసంఖ్యాని భిన్నాకారాణి చతురక్షరరూపనైపురాత్మకాని విద్యారూపాణి భవన్తీతి। అత్ర ఏకాకారత్వేన త్యక్తవ్యానాం విద్యానాం సంఖ్యా తదుగుణితప్రకారశ్చ లిఖ్యతే। యథా మధ్యస్థాక్షరజనితభేదేషు రూపేషు పూర్వోక్తప్రకారేణైకా-కారత్వేన పరిత్యక్తరూపాణి షట్త్రింశదధికసప్తశతాని తృతీయాక్షరత్వేన ప్రోక్తపూర్ణమణ్డలసంఖ్యాక్షరసంగుణనాత్ తుఙ్గధీగురుర్వః ఇతి ౪౨౩౫౩౬ షడక్షరవాక్య-జనితసంఖాని రూపాణి మధ్యస్థాని భిన్నాకారాణి వింశతిసహస్రాణి రూపాణి తృతీయాక్షరేష్వేకాకారేణ పరిత్యక్తైః షట్సప్తత్యక్షరసంఖ్యైః సంగుణనాత్ నానాజ్ఞానాశ్రమీయమ్ ఇతి ౧౫౨౦౦౦౦ సప్తాక్షరవాక్యజనితసంఖ్యాని రూపాణి చ సమ్భూయ తుఙ్గధీగర్భధన్య ఇతి ౧౯౪౩౫౩౬ సాక్షరవాక్యజనితసంఖ్యాని రూపాణి భవన్తి। తేషాం రూపాణాం ప్రథమాక్షరత్వేన స్థితపూర్ణమణ్డలసంఖ్యా

తాసామపి తు సర్వాసాం ధ్యానార్చామన్త్రపూజనైః।

పురుషార్థాస్తు సిధ్యన్తి తదుక్తం మాతృకాయుద్ధైః॥౨౧॥

సంస్కారాన్ శృణు దేవేశి గురుణా శిష్యరక్షణే।

సమానత్వేఽపి దేహాదేర్వ్యాపారే గురుశిష్యయోః॥౨౨॥

పూజ్యపూజకభావత్వకారణైః ప్రత్యయం తథా।

ప్రత్యక్షం యైస్తు దృష్టాన్తైరాశు తే దర్శయామ్యహమ్॥౨౩॥

జ్ఞరసంముణనాత్ చణ్డికాపూర్వ్వత్ర తస్థౌ ధీరో నిత్యాకలఙ్క ఇతి వాక్యజనితసంఖ్యాం తత్త్వాక్షరైః సంగుణయ్య తుఙ్గః పథజ్ఞః సాధుః సదోచ్ఛే ఇతి ౬౮౭౫౭౦౭౬౧౨౬ దశాక్షరవాక్యఞనితసంఖ్యాసు విద్యాసు ఏకాకారవిద్యాత్యాగాత్ ప్రోక్తాసంఖ్యా భవన్తీతి। చణ్డికా సనాథార్ద్ధకాయోయమితి ౧౧౧౯౭౦౭౦౧౩౬ దశాక్షరవాక్యజనిత సంఖ్యాని రూపాణి ఏకాకారత్వేన త్యక్తవ్యాని భవన్తీతి। అత్ర భేదవిద్యాస్వరూపం కిఞ్చిత్ ప్రదర్శ్యతేఽస్మాభిః। యథా—స్వరతత్త్వ యోగపరిత్యాగాత్ ప్రథమవిద్యాపఞ్చత్రింశత్కస్య అఅకఅః అఅఖఅః ఇత్యాదీని అఅక్షఅః ఇత్యన్తాని తద్వితీయపఞ్చత్రింశతికవిద్యారూపాణి అఆకఅః అఆఖఅః అఆగఅః ఇత్యాదీని అఆక్షఅః ఇత్యన్తాని భవన్తీతి॥౨౦॥

తాసామపీత్యాదినా శ్లోకేనాసాముక్తసంఖ్యావిశిష్టానాం విద్యానాం తద్దేవతానాం చ ధ్యానం సావరణం పూజనం ప్రత్యేకం యన్త్రాదిప్రయోగాంశ్చ ప్రాగుక్తానేవాతిదిశతి। తత్ర తాసాం విద్యానాఞ్చ తద్దేవతానాఞ్చ ధ్యానార్చ్చాయన్త్రపూజనైః ధ్యానేనార్చ్చయా యన్త్రైశ్చ తత్పూజనేన చ। తత్ర యన్త్రాణి తత్తద్విద్యాయాం తత్త్వాక్షరైః స్వరభిన్నైః। తత్ర ధ్యానాది మాతృకాపటలే। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తసంఖ్యానాం విద్యానామేకైకస్యా విద్యాయా భజనే ఆసాం చతురక్షరవిద్యానాం మధ్యాక్షరమధ్యాక్షరద్వయమేకాక్షరరూపం పరికల్ప్య ప్రాగ్వత్ ద్విరుక్త్యా షడఙ్గాని చ విన్యస్య తత్తత్ పూజాయన్త్రనిర్మాణే మాతృకాపటలే కాలనిత్యాప్రోక్తాని చతురస్రద్వయాష్టపత్త్రామ్బుజనవయోనిరూపాణి చక్రాణి విధాయ తత్తన్నవయోనిమధ్యయోనిమధ్యే తత్తద్విద్యాం ప్రాగ్వత్ ససాధ్యాం బిన్దస్యతద్బహిఃకోణాష్టకే తద్బహిర్దలాష్టకే మధ్యాక్షరోపేతతత్త్వాక్షరస్య స్వరభిన్నాని ప్రాగ్వద్విన్యస్య శేషం ప్రాగ్వత్ కృత్వా తన్మధ్యే ప్రాగ్వదావాహ్య ప్రాగ్వత్ ధ్యాత్వా ప్రాగ్వత్ సమభ్యర్చ్య ప్రాగ్వత్ వలిద్వయం దత్త్వా ప్రాగుక్తాన్ ప్రయోగాంశ్చ కృత్వా ప్రాగుక్తాని ఫలాన్యాప్నోతీతి॥౨౧॥

సంస్కారో మన్త్రయన్త్రార్చ్చాభిషేకాద్యైస్తునోర్యది।

సా జరారోగమరణక్లేశైర్న స్పృశ్యతేఽన్యథా॥౨౪॥

ప్రాణస్య వై తదారభ్య నిత్యతా స్యాత్తు దేహినామ్।
ఆత్మనశ్చేదరూపస్య సంస్కారో నైవ యుజ్యతే॥౨౫॥

ఇన్ద్రియాణాం యది భవేత్తదా ప్రాణసమానతా।
వుద్ధేశ్చేదాత్మనా సామ్యాత్ కస్య స్యాద్ గురువీక్షణమ్॥౨౬॥

ఇత్యాదిసంశయైః ఖిన్నచిత్తానాం క్షీణపాప్మనామ్।
సేకేక్షణోపదేశైస్తు గురుణా క్రియతే తు యత్॥౨౭॥

సంస్కారానిత్యాదిభిర్వీక్షణమిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః దేశికేన శిష్యస్య క్రియమాణం మన్త్రసంస్కారం తత్తత్ కర్మాది ప్రస్తావపురఃసరమాక్షిపతి। తత్ర సంస్కారాన్ అభిషేకకటాక్షోపదేశాన్ అస్మిన్ పటలే వర్ణాన్తరవక్ష్యమాణాన్। గురుణా శిష్యస్య రక్షణే శిష్యానుగ్రహే గురుణా క్రియమాణాన్। సంస్కారానిత్యత్రాన్వయః। దేహాదేర్వ్యాపార ఆదిశబ్దః ప్రాణేన్ద్రియబుద్ధ్యాదివిషయః। వ్యాపారః షడూర్మిరూపవుభుక్షాపిపాసాశోకమోహజరామరణాని ద్విద్విక్రమేణ ప్రాణవుద్ధిదేహధర్మాదిరూపే తస్మిన్ పూజ్యపూజకభావత్వకారణైః దృష్టాన్తైరిత్యత్రాన్వయః। ప్రత్యయం విశ్వాసం। ఏతదుక్తం భవతి గురుశిష్యయోర్దేహేన్ద్రియప్రాణవుద్ధ్యాదిధర్మస్య సమానత్వేఽపి గురోః ప్రణామాదిభిః పూజ్యత్వే శిష్యస్య తైః పూజకత్వే చోపపత్తికారణభూతైః నిదర్శనైః ప్రత్యక్షం ప్రత్యయముత్పత్తినిశ్చయం దర్శయామి ఇత్యుపదిశతీతి। సంస్కారః వస్తునః కస్యచిత్ స్వాభావికాసద్గుణాపనయనేన క్రియావిశేషేణ సద్గుణవిశేషాధిక్యకరణః। తేన శిష్యసంస్కారో దుర్వాసనాపనయనేన పరమార్థజ్ఞానప్రతిష్ఠా। మన్త్రయన్త్రార్చాభిషేకాద్యైః। ఆద్యశబ్దః కటాక్షోపదేశాదివిషయః। తనోః శరీరస్య శిష్యస్యేతి శేషః। సా శిష్యతనుః। అన్యథా స్పృశ్యత ఏవేత్యర్థః ప్రాణస్య శిష్యస్యేతి శేషః। చేత్ సంస్కార। ఇత్యాకృష్యతే। నిత్యతా స్యాత్తు దేహినాం కృతసంస్కారాణామితి శేషః। ఆత్మనః జీవరూపస్య। ప్రాణసమానతా నిత్యతా ఆత్మనా సామ్యాత్ అరూపత్వసామ్యాత్। కస్య ప్రోక్తవ్యతిరేకేణ॥౨౬॥

ఇతీత్యాదిభిర్బవేదిత్యన్తైర్నవభిః శ్లోకైః స్వయమాక్షిప్తం అర్థం సనిదర్శనం సమా-

---

తదహం సుస్ఫుటం సమ్యగ్వక్ష్యే గుహ్యతరం పరమ్।
యదవాప్య త్యజత్యాశు సంశయాఖ్యం మహామలమ్॥౨౮॥

దేహేన్ద్రియమనః ప్రాణసాక్షిణస్త్వాత్మనః ప్రియే।
సంస్కారః క్రియతే సమ్యగ్ గురుణా తత్త్వవేదినా॥౨౯॥

సేకేన దేహే యత్కిఞ్చిదశుభం తన్నిరస్యతే।
వీక్షణాదాత్మనో బుద్ధేరయథార్థనికృన్తనమ్॥౩౦॥

ఉపదేశేన యా తస్య చిరారూఢా తు వాసనా।
దుస్తరాం తాం ధియా స్వాత్మవిమర్శేన వినాశయేత్॥౩౧॥

ధత్తే। తత్ర ఇత్యాదిసంశయేః ఆదిశబ్దాత్త్రైగుణ్యాదిజపపూజాదిఫలభోక్తృత్వవిషయః।
క్షీణపాప్మనాం ప్రోక్తప్రకారేణ సంశయేన దేహేన్ద్రియవుద్ధ్యాత్మాది- వివేకస్య
పరమార్థలాభపర్యన్తత్వాత్। తేషాం వక్ష్యే ఇత్యన్వయః। యద్విశేషాపాదనః। యదవాప్య
యద్విశేషాపాదనం జ్ఞాత్వా మహామలం స్వాత్మవినాశకత్వాత్।
దేహేన్ద్రియమనఃప్రాణసాక్షిణః ఆత్మనః దేహేన్ద్రియమనఃప్రాణేషూపాధిరూపేషు
ఉపలభ్యమానస్యానాదివాసనయా తదీపాధికానాం గుణానాం స్వగుణేన
జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు సుఖదుఃఖరూపాణాం అనుసన్ధానావస్థాయాం జీవాఖ్యస్య చితః
సంస్కారో వక్ష్యమాణరూపః। తత్వవేదినా తత్త్వయోరుపాధ్యాత్మనోః పరమార్థవిదా సేకేన

ప్రోక్తబిధానేనాభిషేకేణ దేహే ఉపాధిభూతే। అశుభం రోగాదిపీడా। వీక్షణాత్ జ్వాలామాలినీపటలవేధోక్తక్రమాత్ గురోరితి శేషః। ఆత్మనో వృద్ధేః స్వబుద్ధేరిత్యర్థః। అయథార్థనికృన్తనం అతస్మింస్తద్బుద్ధివినాశనం। ఉపదేశేన శ్రీవిద్యాదీనాం విద్యానాం తదర్థానాఞ్చ వాసనాపటలవక్ష్యమాణేన త్రైగుణ్యానామితి శేషః। తస్య శిష్యస్య। చిరారూఢా జన్మతః ప్రభృతి మనోలగ్నా। వాసనా పరిచయః। దుస్తరాం తాం దుస్త్యజాం వాసనామిత్యర్థః। ధియా వృద్ధ్యాం స్వాత్మవిమర్శేన గురూపదిష్టేన రూపేణ పరాహన్తారూపపరామర్శేన। ఏవం కృతే ప్రోక్తరూపసంస్కారకరణే। వృద్ధివృత్తేః సంసారాజ్ఞానరూపితా వినాశః సంసారజ్ఞానస్వభావాయా వృద్ధివృత్తేర్మాయాద్యపోహేన సంసారజ్ఞానాభావరూపో వినాశో భవతీత్యర్థః। స్వరూపాలమ్బః స్వరూపస్యాగ్రాహ్యత్వాత్ ప్రవత్తిహాన్యా తన్మయతా విశ్రాన్తిః। ఉభే ఉభావిత్యర్థః। భవత ఉభే ఇతి పూర్వత్రాన్వయః। ఏతదుక్తం

ఏవం కృతే వృద్ధివృత్తేః సంసారాజ్ఞానరూపితా।

వినాశో నిత్యశుద్ధాత్మస్వరూపాలమ్బ ఇత్యుభే॥౩౨॥

భవతస్తత్ర దృష్టాన్తం ప్రత్యక్షం పశ్య పార్వతి।

శస్యానాం వీజరూపస్య వహ్నిస్పశీత్ ప్రరోహితా॥౩౩॥

న భవత్యేవ తత్రాస్య శక్తిరేవ తు దహ్యతే।

తథాస్యాజ్ఞానజన్మాది కారణం యత్తథైవ తత్॥౩౪॥

భవతి దేహేన్ద్రియమనఃప్రాణసంఘాతాత్మకోపాధిషూపలబ్ధ్యా జలచన్ద్రవత్తత్తదీపాధికాన్యగుణానస్వగుణత్వేనానుభవవిమోహితస్య జీవాత్మనశ్చిద్రూపస్య తత్త్వవిదా గురుణా గుణసంస్కారకరణం నామ ప్రోక్తరూపేణాభిషేకేణ ప్రాక్తనజన్మాదిప్రాప్తోపాధికాశుభనిరాకరణం తత్కటాక్షేణ వృద్ధేః

స్వభావప్రవృత్తిరూపాన్యథాజ్ఞాననాశముపదేశేన పునః పునరుపదిష్టప్రకారస్వాత్మవిమర్శేన చ సుచిరారూఢ్ఃదుర్వాసనావినాశనఞ్చ భవేత్। ఏవం కృతే స్వభావతో వహిర్విషయప్రవృత్త్యా వృద్ధివృత్తేస్తద్విషయవృత్త్యభావరూపో వినాశః। తేనాస్యాః ప్రత్యఙ్ముఖప్రవృత్తౌ స్వరూపస్య వియషభూతత్వాత్తస్మిన్నేవ తాదాత్మ్యేన విశ్రాన్తిరూపో వినాశశ్చ ఇత్యభౌ భవత ఇతి। తత్ర ప్రతిపాదితరూపతో గురుకృతసంస్కారాదిభిర్బుద్ధేర్దుర్వాసనావినాశే స్వానుభవసిద్ధౌ చ తత్ర ప్రరోహణాభావే అస్య వీజరూపస్య శక్తిః ప్రరోహణశక్తిః న వీజరూపమిత్యర్థః। తథాస్యాజ్ఞానజన్మాది అత్రాదిశబ్దో జరామరణాదివిషయః। అన్యథాజ్ఞానసం సిద్ధజన్మజరామరణాది। యథా వహ్నిస్పర్శాత్ శస్యానాం వీజరూపస్యాప్రరోహితా తథా శిష్యస్యాజ్ఞానజన్మాది న భవతీత్యర్థః। కారణం యత్తథైవతత్ యథా వహ్నిస్పర్శాద్వీజరూపే పూర్వ్వస్థితేఽపి తత్రప్రరోహస్య కారణభూతా శక్తిర్దహ్యతే తథా అజ్ఞానజన్మాదీనాం దుర్వాసనారూపం కారణం యత్తదపి దహ్యత ఇత్యర్థః। కిఞ్చ సంస్కారాదినా స్వాత్మప్రకాశకారణం నిదర్శనాన్తరాత్ దృశ్యత ఇత్యర్థః। తత్రప్రరోహః కార్పాసవీజప్రరోహః। పుష్పాది ఆదిశబ్దః ఫలమూలాదివియషః। తథా లాక్షారాగారుణవర్ణం భవతీత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి యథా శస్యానాం వీజస్య వహ్నిస్పర్శమాత్రేణ తత్రప్రరోహకారణభూతశక్తివినాశాత్ కార్య్యరూపః ప్రరోహశ్చ న భవతి తథా తస్య శిష్యస్య సంసారాదిప్రవృత్తిజన్మభూతస్య మనసో గురుకృతసంస్కారాత్తస్య మనసః సంసృతిప్రవృత్తివీజకారణభూతదుర్వాసనానాశాత్తత్కార్య్యభూతసంసృత్యాదిప్రవృత్తిరపి చ న భవతి। యథా చ కార్యాస

కిఞ్చ కార్పాసవీజాని లాక్షయా రఞ్జితాని తు।

దృశ్యతే తత్రప్రరోహశ్చ పుష్పాది చ తథా భవేత్॥౩౫॥

రహస్యం పరమం సర్వ్వసిద్ధిచిన్తామణిస్థిరమ్।

సుసాధ్యం సద్గురుప్రాప్తమఘానాం సఙ్ఘవర్జ్జితమ్॥౩౬॥

పురశ్చరణహోమార్చాచ్చతర్పణస్తుతియన్త్రకైః।

రహితం తే వదామ్యద్య మన్త్రవిద్యాస్త్వనన్తకాః॥౩౭॥

తాః శృణు త్వం మహేశాని సర్వాభీష్టాప్తయేఽనిశమ్।
సాధకానాఞ్చ సిద్ధానాం నేతరేషాం కథఞ్చన॥౩౮॥

వేదభాషేతరాత్మత్వత్రిభేదానామశేషతః।
సద్వాసనాం సాధ్వసాధుచిన్తావిరహితం సదా॥౩౯॥

వీజస్య లాక్షయా కృతసంస్కారస్య ప్రరోహపుష్పాది తత్ లాక్షారాగరూపవత్ దృశ్యతే తథా తస్య శిష్యస్య మనసో గురుకృతసంస్కారాదినా సంస్కృతస్య ప్రవృత్తిర్గురుక్తిరూప స్వానుభూతిస్వరూపిణీ భవతీతి॥౩౫॥

రహస్యమిత్యాదిభిః సదా ఇత్యన్తైరష్టాభిః శ్లోకైః సకలాక్షరపదవాక్యాదీనాం మన్త్రస్వరూపత్వముపదిశతి। అత్ర పరమమిత్యాదీనాం రహితమిత్యన్తా- నాం షణ్ణాం ద్వితీయాన్తానాం పదానాం రహస్యమిత్యేతదవిశేష్యం వదామీత్యత్రాన్వయః। మన్త్రవిద్యాస్త్వానన్తకాః మన్త్రాశ్చ విద్యాశ్చ ప్రాగుక్తప్రకారేణైకద్వ్య- దియోగాదనన్తా విద్యన్తే ఇత్యర్థః। తా మన్త్రవిద్యాః। సాధకానాఞ్చ సిద్ధానాం ఇత్యస్యాభీష్టాప్తయే ఇత్యత్రాన్వయః। నేతరేషాం న సాధ్యానామిత్యర్థః। కథఞ్చన కేనాపి ప్రకారేణ తేషాం తత్త్వజ్ఞానా భవాత్। ఇతరాత్మకత్వమార్యాత్మకత్వం। సద్వాసనాం సాధ్వసాధుచిన్తావిరహితం సదా శబ్దానాం సాధుత్వాసాధుత్వయోః సాంకల్పికత్వాత్। త్వదాత్మకం శక్తిరూపమిత్యర్థః సముదయం నాదస్య ప్రాగుక్తపరాపశ్యన్త్యాదిస్వరూపాణాం। విశ్రాన్తిః పూర్వోక్తానామేవ। మదాత్మకం శివరూపమ్। ఉభయాత్మకమ్ ఉదయవిశ్రాన్తిరూపశివశక్త్యాత్మకమ్। ఆత్మస్వరూపం ప్రాగుక్తమహమితిరూపం। తైరక్షరైః సహేతి శేషః। కాలేన క్రమేణ అన్యత్వదుఃఖార్తి_వాసనానాశతః భేదాత్మకదుఃఖోత్పన్నార్తి_వాసనావిలయనాత్ పరాహన్తామయం పరిపూర్ణాహన్తాత్మకమ్। సర్వస్వరూపస్వాత్మవిగ్రహం సర్వపదార్థస్వరూపాణి

త్వదాత్మకం సముదయం విశ్రాన్తిశ్చ మదాత్మకమ్।
ఉభయాత్మకమాత్మస్వరూపం నాదస్య తస్య త్రైః॥౪౦॥

కాలేనాన్యత్వదుఃఖార్త్తి వాసనానాశతో ధ్రుబమ్।
పరాహన్తామయం సర్వస్వరూపస్వాత్మవిగ్రహమ్॥౪౧॥

సదాత్మకం స్ఫురత్తాఖ్యమశేషోపాధివర్జితమ్।
ప్రకాశరూపమాత్మత్వే వస్తు తద్భాసతే పరమ్॥౪౨॥

యత ఏవమతో లోకే నాస్త్యమన్త్రం యదక్షరమ్।
వతి మన్ది స్త్రీధేహిస దాసతః ర్వ సథావస॥౪౩॥

షడఙ్గద్వాదశార్ణానాం వైష్ణవానామశేషతః।
మన్త్రాణాం పరతత్త్వార్థవాచకత్వాదభేదతా॥౪౪॥

నిజం రూపం విగ్రహం యస్య తత్। ఇదంరూపాణి సకలవస్తూని రహస్యనాదరూప తాదాత్మ్యేన సహ భవన్తీత్యర్థః। సదాత్మకం సద్భావరూపం స్ఫురత్తాఖ్యం స్ఫురణాఖ్యం చిదాఖ్యమిత్యర్థః। అశేషోపాధివర్జితం ఔపాధికసర్వవికారరహితం ప్రకాశరూపం పదార్థానాం ప్రత్యేకం తాదాత్మ్యత్వేనేతి శేషః। ఆత్మత్వే స్వరూపత్వే బస్తు యదితి శేషః। తద్భాసతే పరం తత్ పరం భవతీత్యర్థః। యతఏవం ఏవం భవతీతి యస్మాదిత్యర్థః। అతః అస్మాత్ అమన్త్రమ్ మన్త్రాన్యభూతం యత్ అక్షరం। ఏతదుక్తం భవతి అక్షరపదవాక్యాదిరూపాణాం సర్వేషాం మన్త్రాణాం ఉదయవిశ్రాన్తిరూపశక్తిశివపరమార్థరూపత్వాదక్షరాణాముదయవిశ్రాన్తిపర-

త్వాదుభయాత్మకస్య చిద్రూపపరమార్థస్య స్వాత్మనస్తైర్మన్త్రైరపృథగ్భావేన భావనావైశద్యేన క్రమేణ ప్రోక్తరూపపరాహన్తాత్మకపరవస్తుస్వరూపత్వాత్ సర్వే వర్ణా మన్త్రా భవన్తీతి ॥౪౩॥

షడ్ ిత్యాదిభిరాప్నుయురిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్వైష్ణవశైవవైదికమన్త్రైః ప్రధానభూతైరేకాదశభిర్లలితావిద్యయా వ్యాప్తిముపదిశతి। తత్ర షడ్ష్టద్వాదశార్ణానాం షడ్క్షరస్యాష్టాక్షరస్య ద్వాదశాక్షరస్య చ వైష్ణవానామ్ ఉక్తత్రయాణాం మన్త్రాణామిత్యన్వయః। అశేషతః పదపదార్థరూపేణాపి। పరతత్త్వార్థవాచకత్వాత్ పరస్వరూపవాచకత్వాత్। అభేదతా వ్యాప్తిః లలితావిద్యయా అభేదతేత్యత్రాన్వయః। ఏతదుక్తం భవతి షడక్షరమన్త్రేణ ఓం నమో విష్ణవే ఇతిరూపేణ స్వవాచ్యదేవతారూపస్య వ్యాప్త్యర్థం విష్ణుస్వరూప-

---

లలితావిద్యయా తద్వత్ ప్రాసాదస్య త్రయాత్మనః।

తథైవ చ పరాయాశ్చ గాయత్ర్యాశ్చోక్తరూపతః॥౪౫॥

వ్యాహృతీనాం మహావాక్యపరమాత్మాజపాత్మనామ్।

ప్రణవస్య చ తద్రూప్రయోగాత్ స్యాత్తత్తదాత్మతా॥౪౬॥

ప్రతిపాదనాత్। అష్టాక్షరేణ వ్యాప్తిం స్వవాచ్యదేవతారూపస్య నారాయణస్య నరసముదాయవాచకనారశబ్దప్రతిపాదితసకలవిశ్వస్యాయతనత్వాత్ స్థానత్వాత్ అస్యా దేవతాయా నారవాచ్యవిశ్వాన్తర్యామిత్వేన స్థితత్వప్రతిపాదనాచ్చ। ద్వాదశాక్షరమన్త్రేణ స్వవాచ్యదేవతారూపస్య భగవతో వాసుదేవస్య సర్వశక్తికారణత్వవాచకభగవచ్ఛబ్దేన సర్వపదార్థేషు తాదాత్మ్యనివాసవాచకవాసుదేవశబ్దేన విభుత్వప్రతిపాదనాత్ ఏవఞ్చ పరస్వరూపవాచకత్వాదే- తేషాం పరస్వరూపపరమార్థయా లలితావిద్యయా వ్యాప్తిరితి।

తద్వత్ పరతత్త్వార్థవాచకత్వాత్ ప్రాసాదస్య శైవతన్త్రమూలభూతస్య మన్త్రస్య త్రయాత్మనః త్రయాత్మకత్వాదిత్యర్థః। త్రయాత్మకత్వం నామ జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయాత్మకత్వం। తస్య మన్త్రస్య జ్ఞాతృరూపో విన్దుః జ్ఞానరూపశ్చతుర్దశస్వరః జ్ఞేయరూపో హకారః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాసాదమన్త్రేణ స్వవాచ్యదేవతాయా జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయరూపావికల్పపరమార్థస్వరూపత్వకథనాత్తస్య లలితావిద్యయా వ్యాప్తిర్భవతీతి। తథైవ పరరూపవాచకత్వాదిత్యర్థః। పరాయాః కులసున్దరీవిద్యాతార్తీయవీజరూపాయాః తస్యాః పరమార్థవాచకత్వం పూర్వోక్తత్రైవిధ్యాత్। ఏతదుక్తం భవతి శ్రీపరావిద్యయా ప్రోక్తరూపయా స్వవాచ్యదేవతాయా జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయాత్మభిః విసర్జనీయచతుర్దశస్వరసకారైరపృథగ్భూతానుత్తరపరమార్థస్వరూపకథనేన లలితావిద్యయా వ్యాప్తిరితి। గాయత్ర్యాః సావిత్ర్యాః ఉక్తరూపవత్। వైష్ణవమన్త్రత్రయే అశేషత ఇతి శబ్దేన ప్రోక్తపదపదార్థరూపేణాపీత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి అనయా గావత్ర్యా స్వవాచ్యదేవతాయాః సకలప్రపఞ్చసవితృత్వం స్ఫురత్తామాత్రప్రవృత్తిరూపత్వం సమస్తభేదజ్ఞానాపోహనక్షమశక్తిత్వం విశ్వాత్మత్వం చోచ్యత ఇతి। వ్యాహృతీనాం గాయత్ర్యాః పాదత్రయస్య కారణభూతానాం తిసృణాం। ఏతదుక్తం భవతి తాభిః స్వవాచ్యదేవతాయాః సన్మాత్రత్వం సకలప్రపఞ్చకారణత్వం తత్కారణాభేదశ్చోచ్యత ఇతి। మహావాక్యపరమాత్మాజపాత్మనాం మహావాక్యస్య పరమాత్మమన్త్రస్యాజపామన్త్రస్య చ। ఏతదుక్తం భవతి మహావాక్యేన స్వవాచ్చదేవతాయాః సద్రూపపరమార్థత్వపృథగ్వద్భావరూపపరమార్థస్వరూపమజపామన్త్రై పరమాత్మమన్త్రేణ స్వవాచ్యదేవతాయాః సకలప్రపఞ్చ-

---

విన్దుభ్యాం తాం తథా మాయాముభయోరైక్యవిగ్రహమ్।

హంసరూపాం ప్రాణశక్తిం తద్ద్వైలామ్యసముద్భవమ్॥౪౭॥

ప్రణవఞ్చ విజానాతి యోఽసౌ నిత్యావిదీరితః।

ఇతరే భక్తిమన్తశ్చేత్ కాలాత్తజ్జ్ఞానమాప్నుయుః॥౪౮॥

అభక్తిభజనం లోకే నిత్యానాం క్లేశదాయకమ్।

భక్తిభేదే చ కథయ యయాప్నోత్యఖిలం ధ్రువమ్॥౪౯॥

దేవతామన్త్రయన్త్రాణాం ధ్యానాదీనామశేషతః।
యదన్వయాత్ ఫలావాప్తి ర్యద్వియోగే శ్రమో వృథా॥౫౦॥

కారణభూతేన చిద్రూపేణ పరమాత్మనా తత్తత్కార్యభూతప్రపఞ్చాత్మికాయాః స్వేచ్ఛాశక్తేరపృథగ్భూతరూపపరమార్థస్వరూపమజపామన్త్రేణ స్వవాచ్యదేవతాయాః ప్రోక్తరూపస్వేచ్ఛాశక్త్యుల్లాసరూపప్రపఞ్చాత్మనా పరరూపస్య భాసనం పరమార్థరూపం చోచ్యత ఇతి। ప్రణవస్య అనన్తరశ్లోకవక్ష్యమాణరూపస్య। తద్రూపయోగాత్ పరరూపతాదాత్మ్యర్థసమ్బన్ధాత్ తత్తదాత్మతా లలితావిద్యయా ఇతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి వైష్ణవశైవవైదికేషు మన్త్రేషు మూలభూతానామేతేషామేకాదశానాం మన్త్రాణాం సకలకారణభూతస్య చిన్మాత్రస్వరూపస్య స్వేచ్ఛాశక్త్యుల్లాసవిజృమ్భితేన ప్రపఞ్చేన తాదాత్మ్యేన తాదాత్మ్యప్రతిపాదనాత్ లలితాయాశ్చ తదర్థప్రతిపాదకం భవతీత్యర్థః। తద్వైలోమ్యసముద్భవం ప్రణవం తదాత్మకయోర్బిన్దువిసర్జనీయయుక్తయోర్హకార-సకారయోర్వైలోమ్యకృతసన్ధిసముద్భవం ప్రణవం। ఏతదుక్తం భవతి శివశక్తిసామరస్యవిగ్రహపరమార్థాయాః శ్రీమహాత్రిపురసున్దరీనిత్యాయాః పరమార్థస్వరూప-కామకలాయాం శివరూపస్య విన్దోః శక్తిరూపస్య విసర్జనీయస్య చానులోమ్యయోగే పరమార్థజపాత్మికాం ప్రాణశక్తిం తద్వైలోమ్యయోగాత్ ప్రణవఞ్చవిజానా- నస్తత్త్వతో నిత్యావిద్భవతోతి। ఇతరే ఏతత్సామరస్యవిజ్ఞానరహితాః। భక్తిమన్తః నిత్యాసు। కాలాత్ క్రమేణ। తజ్జ్ఞానం సామరస్యజ్ఞానమ్। ఏతదుక్తం భవతి ఏతత్సామరస్యరూపజ్ఞానమన్తరేణాపి తాసాం నిత్యానాం కేవలం సుదృఢయా భక్త్యా భజనేన క్రమేణ తద్భక్తిర్భజనం తత్సామరస్యరూపపరమార్థజ్ఞానం దదాతీతి॥౪౮॥

అభక్తీత్యాదిభిర్దుఃఖినః ఈత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః భక్తిప్రశంసాం భక్తిస్వరూప సభక్తిభజనప్రత్యవాయఞ్చోపదిశతి। తత్ర అభక్తిభజనం నిత్యానామిత్యత్రాన్వయః।

తాం భక్తిం తవ వక్ష్యామి రహస్యామద్భుతాద్భుతామ్।
సమ్యక్ ఫలమయీం సిద్ధిమలభ్యామల్పపుణ్యతః॥౫౧॥

ఉక్తలక్షణసమ్పన్నే గురౌ తత్ప్రోక్తయోస్తథా।
విద్యానుష్ఠానయోః స్థైర్యం ధియః సంశయనాశతః॥౫౨॥

తారకత్వాప్రమత్తత్వే భక్తిరుక్తాఖిలార్థదా।
యయా విహీనా నియతమిహాముత్ర చ దుఃఖినః॥౫౩॥

సర్వక్లేశాపదమ్భోధిపోతరూపాం మహాద్యుతిమ్।
ఆధిబ్యాధిమహాదావప్రావృషఞ్చామృతేశ్వరీమ్॥౫౪॥

శృణు వక్ష్యే సమస్తానాం ప్రాణినాం జీవవిగ్రహామ్।
షడ్విధాం జపహోమార్చాతర్పణధ్యానయన్త్రకైః॥౫౫॥

దావామ్భుస్వైర్భవేదాద్యా త్వన్యా హృద్ధం సమాయయా।
జ్యాకం దాహవనస్వైః స్యాత్తృతీయా సామృతేశ్వరీ॥౫౬॥

క్లేశదాయకం సాధకస్యేతి శేషః। యయా భక్త్యా। అఖిలమిష్టఫలం యదన్వయాత్ భక్తియోగేన। యద్వియోగే భక్తిరాహిత్యే। శ్రమః అభ్యాసః। పూర్వోక్తదేవతామన్త్రాదీనాం సమ్యక్ ఫలమయీం సిద్ధిం సర్వఫలసిద్ధికారణత్వాత్। ఉక్తలక్షణసమ్పన్నే ప్రథమ పటలోక్తసున్దరః సుముఖ ఇత్యాది లక్షణసమ్పూర్ణే। తత్ప్రోక్తయోః సద్గురుప్రోక్తయోః ధియః సంశయనాశత ఇత్యేతత్ కాకాక్షివత్ పూర్వాపరయోరన్వేతి। అఖిలార్థదా స్వరూపసిద్ధిదా। యయా విహీనా జనా ఇతి శేషః॥౫౩॥

సర్వ్వక్లేశేత్యాదినా యద్రన్త్రైరిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేనామృతేశ్వరీవిద్యాస్తవనపురఃసరం ప్రస్తౌతి। తత్ర సర్వ్వక్లేశపదమ్భోధిపోతరూపాం సర్వ్వక్లేశపదాం భౌతికదివ్యాదీనాం పీడ్ానాం సముద్రరూపాణాం పోతరూపాం తారికామిత్యర్థః। మద్వద్యుతిం నిరతిశయ వైభవామ్ అమృతేశ్వరీం విద్యామితి శేషః। జీవానాం ప్రాణినాం ప్రాణవిగ్రహాం అమృతమయత్వాత్। జపహోమార్చాచ్చతర్పణధ్యానయన్త్రైః సహేతి శేషః॥౫౫॥

దావేత్యాదినా శ్లోకేనామృతేశ్వరీవిద్యాముపదిశతి। తత్ర దావామ్బురైర్వ్వేదాద్యా ఠకారవకారవిన్దుభిరాద్యా విద్యేర్థః।। అన్యా ద్వితీయా విద్యేతి శేషః।

వాసనోక్తప్రకారేణ షడ్్ బిధా సా సమీరితా।

అఙ్గాని తాసామాద్యాయా దీర్ఘస్వరనియోజనాత్॥౫౭॥

కృత్వా కరాఙ్గయోః పశ్చాత్త్రయం షోడ్శస్వరైః।

సంయోజ్యామృతసంస్థానాన్న్యసేదన్యత్తు తద్గతమ్॥౫౮॥

హృద్ధంసమాయయా సకారహకారహృల్లేఖాభిర్ద్వితీయా విద్యేత్యర్థః। జ్యాకం దాహవనస్త్వైః స్యాత్తృతీయా జకారహకారరేఫఠకారవిన్దుభిస్తృతీయా విద్యేత్యర్థః। ఏతేషాం వీజానాం త్రయాణామేకైకస్య విద్యాత్వం విద్యతే। సామృతేశ్వరో పూర్వ్వప్రస్తుతామృతేశ్వరీ విద్యా ఇత్థముక్తేత్యర్థః॥౫౬॥

వాసనేత్యాదిభిః క్షీణకల్మష ఇత్యన్తః షడ్భిః శ్లోకేరస్యాః షడ్ విధరూపభేదాంస్తదఙ్గాని శరీరే అమృతకలాః శరీరేషు తన్న్యాసవిధానక్రమఞ్చోపదిశతి। తత్ర వాసనోక్తప్రకారేణ వాసనాపటలవక్ష్యమాణసర్వ్వవిద్యారూపభేదాక్తప్రకారేణ షడ్్విధా సా సామృతేశ్వరీ విద్యా

షడ్రూపభేదా భవన్తీత్యర్థః। తద్రూపాణి యథా తత్ర ప్రథమం రూపం ప్రోద్ధారక్రమం ద్వితీయం రూపన్తు ప్రథమతృతీయద్వితీయకూటయోజనక్రమేణ భవతి। తృతీయరూపన్తు ద్వితీయతృతీయప్రథమకూటయోజనక్రమేణ భవతి। చతుర్థరూపన్తు ద్వితీయప్రథమతృతీయకూటయాంజనక్రమేణ భవతి। పఞ్చమ రూపన్తు తృతీయప్రథమద్వితీయకూటయోజనక్రమేణ భవతి। షష్ఠరూపన్తు తృతీయద్వితీయప్రథమకూటయోజనక్రమేణ భవతి। ప్రథమరూపస్య ప్రతిలోమరూపం భవతీతి। తాసాం షణ్ణాం విద్యానాం ఆద్యాయాః తత్తద్భేదేషు ప్రథమప్రథమకూటరూపాయాః దీర్ఘస్వరయోజనాత్ ప్రాగ్వత్ కరాఙ్గయోః ప్రాగ్వత్। ఏతదుక్తం భవతి అమృతేష్వరీవిద్యారూపభేదేషు షట్సు ప్రథమద్వితీయరూపయోర్ద్వయోః ప్రథమకూటస్యైవాద్యత్వాత్ తస్మిన్ దీర్ఘస్వరయోజనాత్ ట్వాం ట్వీం ఇత్యాదిభిర్జాతియుక్తై రూపైస్తద్రూపభేదద్వయభజనే కరాఙ్గన్యాసాదికం కుర్యాత్। తేషు తృతీస్తయచతుర్థయోర్ద్వితోయకూటస్యేవాద్యత్వాత్ తస్మిన్ దీర్ఘస్వరయోజనాత్ స్థాం స్థీం ఇత్యాదిభిర్జాతియుక్తై రూపైస్తద్రూపభేదద్వయభజనే షడఙ్గన్యాసాదికం కుర్యాత్। తేషు పఞ్చమషష్ఠయోస్తృతీయకూటస్యైవాద్యత్వాత్ తస్మిన్ దీర్ఘస్వరయోజనాత్ జ్వాం జ్వీం ఇత్యాదిభిర్జాతియుక్తై రూపైస్తద్రూపభేదద్వయభజనే షడఙ్గన్యాసాదికం కుర్యాదితి। తత్త్రయం కూటత్రయం షోడషస్వరైః సంయోజ్య ప్రతికూటమితి శేషః। అమృతసంస్థానాత్ అనన్తరవక్ష్యమాణక్రమాదమృతకలాస్థితస్థానసారభ్యే

అఙ్గుష్ఠపృష్ఠతత్సన్ధిలిఙ్గనాభిషు హృత్స్తనే।

గలనాసాక్షికర్ణభ్రూ శఙ్ఖమూర్ద్ధసు వై క్రమాత్॥౫౯॥

దక్షవామసమారమ్భాత్ పుంస్త్రియోరప్యయం క్రమః।

శుక్లే పూర్ణాన్తమితరే మూర్ద్ధాదిప్రతిలోమతః॥౬౦॥

భాగద్వయస్య వ్యత్యాసాద్ధర్మాన్తేఽఙ్గుష్ఠగా క్రమాత్।

నిత్యశో మృతగస్థానసమారమ్భావసానకమ్॥౬౧॥

త్యర్థః అన్యత్ విసర్జనీయస్వరసంయుక్తాస్వరూపం తద్గతం న్యాసస్థానారమ్భభూతామృతస్థానే న్యసేదిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి అమృతేశ్వరీవిద్యాయాః ప్రథమద్వితీయతృతీయకూటానాం ప్రతికూటం షోడ఼శస్వరయోజనాదేకైకస్య కూటస్య షోడ఼శరూపాణి భవన్తి। తాని షోడ఼శరూపాణి వక్ష్యమాణక్రమామృతస్థానమారభ్య వక్ష్యమాణామృతకలా గత్యా పఞ్చదశరూపాణి విన్యస్య షోడ఼శం రూపం పునరప్యమృతస్థానే న్యసేదితి। పృష్ఠే ప్రపదే। తత్సన్ధిః గుల్ఫజానుసన్ధ్యోః శఙ్ఖే భాలపార్శ్వాస్థిని। దక్షవామసమారమ్భాత్ పుంస్త్రియోరప్యయం క్రమః। శుక్లే పూర్ణాన్తం। ఏతదుక్తం భవతి శుక్లపక్షే పూర్వదక్షిణ పాదాఙ్గుష్ఠమారభ్య మూర్ధ్వాన్తం తత్తత్పార్శ్వస్థేషు పఞ్చదశసు ప్రోక్తేషు స్థానేషు తత్రప్రథమాదిపూర్ణాన్తం పఞ్చదశసు తిథిషు ప్రతితిథి యథాక్రమమారోహక్రమాదమృతకలాయాః స్థితిర్భవతీతి। స్త్రియాస్తు వామపాదాఙ్గుష్ఠమారభ్య మూర్ధ్వాన్తం తత్పార్శ్వస్థేషు ప్రోక్తేషు పఞ్చదశసు స్థానేషు తత్రప్రథమాదిపూర్ణాన్తం పఞ్చదశసు తిథిషు ప్రతితిథి యథాక్రమ మారోహక్రమాదమృతకలాయాః స్థితిర్భవతీతి। ఏవం పుంస్త్రియోః శుక్లపక్షే సమారమ్భపార్శ్వక్రమవ్యత్యాసేఽపి స్థానక్రమవ్యత్యాసో న భవతీతి। ఇతరే కృష్ణపక్షే మూర్ధ్వాది అఙ్గుష్ఠాన్తం ప్రతిలోమతః అవరోహణక్రమేణేత్యర్థః। భాగద్వయస్య వ్యత్యాసాత్ పుంస్త్రియోరితి శేషః। అఙ్గుష్ఠగా అమృతకలేతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి కృష్ణపక్షే పుంసో వామపార్శ్వమూర్ధ్వాదివామాఙ్గుష్ఠాన్తం ప్రోక్తేషు పఞ్చదశసు స్థానేషు పూర్ణాన్తప్రతిపదమారభ్య దర్శాన్తం పఞ్చదశసు తిథిషు ప్రతితిథి యథాక్రమమవరోహక్రమేణామృతకలాస్థితిర్భవతీతి। స్త్రియాస్తు దక్షిణపార్శ్వమూర్ధ్వాది దక్షిణాఙ్గుష్ఠాన్తం ప్రోక్తేషు పఞ్చదశసు స్థానేషు పూర్ణాన్తప్రతిపదమారభ్య దర్శాన్తం పఞ్చదశసు తిథిషు ప్రతితిథి యథాక్రమమవరోహక్రమేణామృతకలాయాః స్థితిర్భవతీతి। నిత్యశ ఇత్యాదినా కల్మష ఇత్యన్తేనార్ధ్వాద్యేనైకేన శ్లోకేనైతదుక్తం భవతి। అమృతేశ్వరీవిద్యాభేదేషు షట్సు స్వభజనీయస్యై-

న్యసేత్తాః షడ఼్విధాః ప్రోక్తక్రమాన్తే న తు నిత్యశః।

న్యాసేనామృతరూపీ స్యాత్ సాధకః క్షీణకల్మషః॥౬౨॥

ధ్యానం తాసాం ప్రవక్ష్యామి శృణు ప్రోక్తక్రమేణ వై।
యాసాం స్మరణమాత్రేణ క్లేశా నశ్యన్త్యశేషతః॥౬౩॥

శుద్ధస్ఫటికసఙ్కాశాం మౌలివద్ధేన్దునిర్గతైః।
అభృతైరార్ద్రదేహాస్తాస్త్వమలాభరణాన్వితాః॥౬౪॥

కుముదం పుణ్డరీకఞ్చ రాకేన్దుభమృతం కరైః।
దధానాః స్మేరవదనా ముక్తాభరణభూషితాః॥౬౫॥

క్రైకస్య భేదస్యైవ కూటత్రయవతః ప్రతికూటఞ్చ షోడ఼శస్వరయోజనాత్ జాతాని షోడ఼శ షోడ఼శరూపాణి ఏవం సమ్భూయాష్టచత్వారింశద్రూపాణి ప్రోక్తక్రమేణామృతకలాస్థితిస్థాన మారమ్య పఞ్చదశసు స్థానేషు పఞ్చదశ రూపాణి పునరమ్యారమ్భస్థానే షోడ఼శరూపమేవం షోడ఼శషోడ఼శవిభాగేన త్రిశస్త్రిశః న్యసేత్। తేన సాధకః ప్రోక్తరూపో భవతీతి॥౬౨॥

ధ్యానమిత్యాదిభిః పరివారితా ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైరమృతేశ్వరోధ్యానం తత్పూజాం తదావరణశక్తినివహఞ్చోపదిశతి। తత్ర తాసాం అమృతేశ్వరీమూర్తి విద్యాభేదషట్కానాం। యాసాం మూర్తీనాం। క్లేశాః తాపత్రయరూపాః। శుద్ధస్ఫటికసఙ్కాశాం మూర్తిమితి శేషః। దధానా ఇత్యుపరితనశ్లోకోత్తరార్ద్ధస్య ప్రథమపాదేనాన్వయః। మూర్తేరేకవచనత్వం తాసాం షణ్ణాం ఐక్యపరమార్థత్వాత్। అన్వితా ఇతి వహువచనం భేదరూపాఙ్గీకారేణ। అత్రాయుధాని ఊర్ద్ధ్వాదిదక్షిణవామదక్షిణవామక్రమేణ। స్మేరవదనాః ప్రాగ్వత్ మూర్తివిశేషణం ప్రాగ్వద్దధానా ఇత్యత్రాన్వయః। ముక్తాభరణభూషితాః మౌక్తికమయైరాభరణైరలఙ్కృతాః। దలమధ్యగాః తాభిః షష్టిశతార్ణాత్మశక్తిభిః పూర్వోక్తామృతాక్షరషష్ట్యుత్తరశతికాభిః శక్తిభిరిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి అభీష్టమానభ్రమేణ వృత్తం నిష్పాద్య వహిరేకాఙ్గులమానేన వృత్తం కృత్వా తద్వహిః పఞ్చాఙ్గులమానేన వృత్తం బిధాయ తద్వహిః పునరప్యేకాఙ్గులమానేన వృత్తం బిధాయ ఏవమన్తర్వహిర్విభాగేన ప్రోక్తచతుష్టయేన సార్ద్ధం వింశతివృత్తాని బిధాయ తాసు పఞ్చాఙ్గులాన్తరాలాసు దశసు వీథిషు ఏకస్యామేకస్యాం వీథ్యాం షోడ఼శ షోడ఼శ దలాని కృత్వా తత్ర సర్వమధ్యకర్ణికాయాం ప్రధాన-

---

షోడ్శచ్ఛదయుక్తానాం పద్మానాం దలమధ్యగాః।
తాభి: షష్టిశతార్ణాత్మశక్తిభిః పరివారితాః॥౬౬॥

తత్తద్బిద్యాక్షరోపేతం తదర్ణం రూపిణీపదమ్।
శక్తీతిద్వ్యక్షరం ప్రోక్తసప్తాక్షర్యా చ సంయుతమ్॥౬౭॥

చతుర్దశాక్షరీ విద్యా కృత్వైవం తాభిరర్చ్చయేత్।
వాహ్యాత్ ప్రవేశగత్యైవ ప్రాదక్షిణ్యాత్ సుగన్ధిభిః॥౬౮॥

సితైః ప్రసూనైః శ్రీఖణ్డకర్పూరద్రవలోలితైః।
పూజయేద్వహిరాసాన్తు విదధ్యాద్వలియుగ్మకమ్॥౬౯॥

నివేద్య పాయసం దున్దకదలీఫలశర్కరాః।
హోమఞ్చ తైస్తర్పణన్తు జలైః కర్పూంరవాసితైః॥౭౦॥

దేవతామమృతేశ్వరీం వహిర్దలేషు భగమాలినీపటలోక్తష్ట్యు త్తరశతామృతాక్షరాత్మికాభిః శక్తిభిః పరివారితాం పూజయేత్। ఏతదన్యాసాం పఞ్చానామపి సాధారణమ్॥౬౬॥

తత్తద్విద్యేత్యాదిభిర్వ్యాసిత్రైరిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైరావరణశక్తీనాం పుజావిద్యాః దేవ్యాః పూజాద్రవ్యాణి వలి హోమతర్పణాని చోపదిశతి। తత్ర తత్తద్విద్యాక్షరోపేతం పూర్వోక్తసంఖ్యానాం ప్రత్యేకమాద్యాక్షరత్వేన యోజనీయమిత్యర్థః। తదర్థం ప్రోక్తసంఖ్యేష్వమృతార్ణేషు ఏకైకం ప్రోక్తసప్తాక్షర్యా ద్వితీయపటల ఇతిశేషః। చతుర్దశాక్షరీ ప్రతివిద్యమితి శేషః। కృత్వైవం ఏవం ప్రోద్ధృత్యేత్యర్థః। తాభిర్విద్యాభిః। ప్రాదక్షిణ్యాత్ అగ్రాదారభ్యేతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి అమృతేశ్వరీవిద్యారూపభేదషట్కభజనీయస్య రూపస్య ప్రథమకూటం పూర్వ్వముచ్చార్య్యానన్తరమమృతాక్షరేషు విన్దుయుక్తాశీతిషు చైవం సమ్భూయ షష్ఠ్యుత్తరశతేషు ప్రోక్తక్రమేణైకైకమక్షరముర్చ్చార్య్యానన్తరం రూపిణీశక్తిపాదుకాం పూజయామీతి ద్వాదశాక్షరాణ్యుర్చ్చార్య్య ఏవం సమ్భూయ ప్రతివిద్యం చతుర్దశాక్షరాత్మికాభి ర్విద్యాభి ర్వాహ్యాభ్యన్తరప్రవేశగత్యాగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేనార్చ్చయేదితి। సుగన్ధిభిః ప్రసూనైరిత్యత్రాన్వయః। శ్రీఖణ్డం చన్దనం। వహిర్నిత్యపూజామణ్డలతః। ఆసాం షడ్విధానామమృతేశ్వరీణాం। తునా ఆసామపి లలితాత్మకత్వముచ్యతే। వలియుగ్మకం ఆద్యన్తయోర్యథాక్రమం షోడశాక్షరమన్త్రేణ కురుకుల్లాసప్తాక్షర్యా చ । త్రైః పాయసాదిభిశ్చతుర్భిః॥౨౦॥

దశలక్షం జపేద్విద్యాం పయోభక్ష్యః సమాహితః।

ఏవం జపాదిసంసిద్ధవిద్యో మన్త్రౌ యదా జలమ్॥౨౧॥

సముద్రజం స్పృశన్ హస్తతలేన ప్రజపేచ్చ తాః।

ఏకైకశః శతాదేవం తత్తోయం దుగ్ధసన్నిభమ్॥౨౨॥

తేష్వేవ తత్తద్విద్యార్ణసమేతాన్ షష్టిసంయుతాన్।

శతార్ణానాలిఖేన్మధ్యే తదాద్యం మధ్యతో లిఖేత్॥౨౩॥

దశలక్షమిత్యాదినా సన్నిభమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన విద్యాసాధనబిధానం సిద్ధవిద్యస్య లక్షణఞ్చోపదిశతి। తత్ర దశలక్షం ప్రతివిద్యమితి శేషః। అత్ర తర్పణహోమౌ ప్రతివిద్యం తద్దశాశావితి సమ్ప్రదాయః। ఏవముక్తప్రకారేణ జపాదోత్యత్రాదిశబ్దస్తర్పణహోమపూజాదివిషయః। సముద్రజం జలమితి పూర్వశ్లోకోక్తపదేనాన్వయః। తాః షడ్బిధా విద్యాః। ఏకైకశః శతాత్ షడ్విద్యాసు తాసు స్వసిద్ధాం స్వసిద్ధామేకైకాం విద్యాం శతవారం జపేదిత్యర్థః। ఏవముక్తప్రకారజాపేన తత్తీయం సముద్రజలం దుగ్ధసన్నిభమ్ రసాదిభిః॥౭౨॥

తేష్విత్యాదినా అనన్తకా ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పద్మయన్త్రబిధానం తస్యానన్తసంఖ్యాత్మకత్వఞ్చోపదిశతి। తత్ర తేషు నిత్యసపర్యామణ్డలత్వేన ప్రోక్తేష్వన్తర్వహిర్విభాగస్థితేషు ప్రత్యేకం షోడశదలరూపేషు దశసు పద్మేషు। తత్తద్విద్యార్ణసమేతాన్ షడ్విధామృతేశ్వవిద్యాసు స్వాభిమతవిద్యాయామేకైకేకూటసమేతాన్। షష్టిసంయుతాన్ శతార్ణాన్ పూర్వోక్తామృతార్ణానిత్యర్థః। మధ్యే కర్ణికాయా ఇతి శేషః। తదాద్యం మధ్యతో లిఖేత్ సాధ్యాక్షరసమోపేతం స్వమధ్యతః సాధ్యాక్షరసమోపేతం తత్తద్వాహ్యలిఖితేష్వాద్యస్వరూపం లిఖేదిత్యర్థః। తేషాం ఉక్తసంఖ్యానామక్షరస్వరూపాణాం। అన్యోన్యమమ్భేదాలేఖనాత్ వాసనాపటలవక్ష్యమాణభేదక్రమాలేఖనాత్। అనన్తకాః అనన్తానీత్యర్థః యన్త్రాణీతి శేషః। అయమత్ర యన్త్రరచనాక్రమః। ప్రాగుక్తక్రమాదన్తర్వహిర్విభాగస్థితాని ప్రత్యేకం షోడశదలాని పద్మాని కృత్వా తేషు షష్ట్యుత్తరశతసంకఖ్యేషు దలేషు వాహ్యాత్ ప్రవేశగత్యా అగ్రాదగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేనామృతేశ్వరీవిద్యాసు షడ్విధాస్వాద్యవిద్యాప్రథమకూటసహితానమృతార్ణాన్ షష్ట్యుత్తరశతసంఖ్యాకాన్ విలిఖ్య తన్మధ్యకర్ణికాయాఞ్చ తేషాం వాహ్య దలలిఖితాక్షరరూపేష్వాద్యదలలిఖితాక్షరస్వరూపం విద్యాక్షరప్రథమకూటమధ్యమధ్యగసాధ్యాక్షరోపేతం లిఖేత్। ఏతత్ ప్రథమం యన్త్రం। అస్మిన్నేవ యన్త్రే ప్రోక్తేషు దశసు

సాధ్యాక్షరసమోపేతం యన్త్రం స్యాదిష్టసిద్ధికృత్।

తేషామన్యోన్యసమ్భేదాలేఖనాత్ స్యురనన్తకాః॥౭౪॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్క కృత్వా వింశతిసూత్రకమ్।
కోష్ఠాన్యుత్పాద్య సుసమాన్యేకషష్ట్యా శతత్రయమ్॥౭౫॥

తత్కోణతో మార్జయీత చత్వారింశత్ సపఞ్చకమ్।
శేషం వజ్రం భవేత్ కోష్ఠైరేకాశీతిశతేన వై॥౭౬॥

తత్ర దిక్షు యథా పూర్వం చతుర్భిః స్యాత్త్రికోణకమ్।
తేషు తాస్తా లిఖేద్విద్యాం షట్సాధ్యాఖ్యాసమాయుతామ్॥౭౭॥

పద్మేషు ప్రతిపద్మమమృతాక్షరేషు దశసు వాసనాపటలవక్ష్యమాణభేదక్రమాత్। షోఢశస్వరయోజనభేదేన జాతా యన్త్రసంఖ్యా చతుర్దశాక్షరవాక్యేనోచ్యతే జ్ఞానానన్దోదధీ ధీదసారరాట్ ధనరాట్ ౨౯౬౨౨౩౯౮౮౮౦౦౦ ఇత్యేతేషు ఏకమేకం యన్త్రం వాసనాపటలవవక్ష్యమాణభేదక్రమాదేతద్దశపద్మాన్త-ర్వహిర్విభాగస్థితదశామృతవ్యఞ్జనార్ణభేదేన జ్ఞానదో హరన్మృగ ౩౯౨౮౮౦౦ ఇతి సప్తాక్షరవాక్యజనితసంఖ్యం భవతి। సమ్భూయ ఏకకూటజనితయన్త్రసంఖ్యా వింశత్యక్షరవాక్యేనోచ్యతే అననజ్ఞానభావః సోమశమ్భూధీర్ధన్యశ్చిద్వరో ధర్మస్థ ౭౫౬౯౨౯౯౪౫౫౭౪౦౦౦౦ ఇత్యేవమన్యకూటద్వయస్యాపి ప్రతికూటమేతత్సంఖ్యాని యన్త్రాణి భవన్తీతి। తస్మాదేకైకకూటోద్భవానాం యన్త్రాణామేవ పరార్ధసంఖ్యాధికత్వాదనన్తత్వం। అన్యాసామేతత్కూటయన్త్రయో- ర్వైపర్యజనితానాం పఞ్చానాం విద్యానాం కూటాన్తరాభావాదేతాన్యేవ యన్త్రాణి భవన్తి। తేన చాసాం పరమార్థతో న భేదో విద్యత ఇతి॥౭౪॥

ప్రాక్ప్రత్యగిత్యాదిభిః సమ్పద ఇత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకైః కోష్ఠవజ్జయన్త్రషట్కం తద్వినియోగాంశ్చోపదిశతి। తత్ర సుసమాని ప్రత్యేకం పరస్పరం సమచతురస్రాణి। తత్కోణతః తస్య ప్రోక్తసంఖ్యప్రకోష్ఠస్య యన్త్రస్య చతసృషు కోణదిక్షు। చత్వారింశత్

సపఞ్చకం పఞ్చచత్వారింశత్ కోష్ఠానీతి శేషః। చతుర్భిః ప్రతిదిశమితి శేషః। తేషు చతుర్షు కోణేషు। తాస్తాః స్వసిద్ధాః। సాధ్యాఖ్యాసమాయుతామ్ సాధకసాధ్యకర్మాఖ్యాయుతామిత్యర్థః। ప్రాఙ్మధ్యమారమ్భాత్ సర్వప్రాచీనపంక్తిస్థ కోష్ఠపఞ్చకమధ్యమకోష్ఠారమ్భాదిత్యర్థః। కోణమధ్యస్థపఞ్చకేత్యుక్త్యా కోష్ఠాష్టకరూపే సప్తమావరణే చతుర్దిగ్గత-

---

ప్రాగ్వత్ ప్రాఙ్మధ్యమారమ్భాత్ ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశతః।

విలిఖేదమృతార్ణాంస్తు క్రమాత్ షష్టిశతం ప్రియే ॥౭౮॥

శేషేషు కోణమధ్యస్థపఞ్చకేఽభిహితక్రమాత్।

వాహ్యాదిమధ్యమాన్తన్తు లిఖేదన్యాస్తు పఞ్చ వై ॥౭౯॥

సాధ్యాక్షరయుతాన్యేవ షఙ్భిః షఙ్వజ్రకాణి తు।

యన్త్రాణి తేషాం సర్వత్ర గదాదిపరిరక్షణమ్ ॥౮౦॥

ఉత్పాతశాన్తిమన్యాని మఙ్గలాని చ కారయేత్।

యస్మిన్ దేశే త్విదం యన్త్రషకంఽత్కే త్వేవం సుపూజితమ్ ॥౮౧॥

కోణే లిఖేత్। వాహ్యాదివహ్నికోణస్థకోష్ఠాది అన్యాస్తు పఞ్చత్రికోణలిఖితస్వసిద్ధవిద్యావ్యతిరిక్తాః। సాధ్యాక్షరయుతాని తత్తద్విద్యాకూటాక్షరాణి షట్భిర్విద్యాభిః। తేషాం యన్త్రాణాం గదాదిపరిరక్షణం ఫలమితి శేషః। అన్యాని మఙ్గలాని ఆయుః శ్రీపుత్రధనలాభాదీని। తత్ర దేశే। మారీ యావన్మణ్డలమేకవ్యాధినా నాశకరో శక్తిః। అయమత్ర యన్త్రవిలేఖనక్రమః ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్కసమాన్తరాలాని వింశతిసూత్రాణ్యాస్ఫాల్య

తేనైకషష్ట్యధికత్రిశతకోష్ఠాన్యుత్పాద్యా తేషు చతుర్షు కోణేషు ప్రతికోణం పఞ్చచత్వారింశత్త్వక్చత్వారింశత్ కోష్ఠాని సమ్మూ్జ్య యాశీత్యధికశతకోష్ఠాని ప్రాగ్వద్విజ్రాకారం మార్జయిత్వా శిష్టేష్వేకాశీత్యధికశతకోష్ఠేషు చతసృషు దిక్షు ప్రతిదిశం ప్రాగ్వత్ కోష్ఠచతుష్టయం సమ్మూ్జ్య షోడశ కోఠాని మార్జయిత్వా తత్ర తత్ర ప్రాగ్వత్త్రికోణాని కృత్వా తేషు త్రికోణేష్వమృతేశ్వరీవిద్యాసు షట్సు ప్రథమం స్వామిమతవిద్యాం సాధ్యాదిసంయుక్తకూటత్రయగర్భామాలిఖ్య శిష్టకోష్ఠపఞ్చషష్ట్యధికశతైః ప్రాగ్వత్ సర్వప్రాచీనపంజక్తిస్థకోష్ఠపఞ్చకమధ్యకోష్ఠమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా ప్రాగ్వదమృతార్ణషష్ట్యధికశతకే షట్పఞ్చాశదధికశతాక్షరాణి యావత్ షష్ఠావరణాన్తం విలిఖ్య శిష్టాక్షరచతుష్టయం సప్తమావరణకోష్ఠాష్టకే ప్రాగాదిచతుర్దిగ్గత కోష్ఠచతుష్టయే కోణకోష్ఠచతుష్టయవర్జం విలిఖ్య వర్జితతత్కోణగతకోష్ఠచతుష్టయే మధ్యకోష్ఠే చ సమ్మూ్జ్య పఞ్చకోష్ఠేషు వహ్నికోష్ఠాదారభ్య మధ్యకోష్ఠాన్తం ప్రాదక్షిణ్యేన దిగన్తత్రికోణలిఖితామృతేశ్వరోవిద్యాశిష్టవిద్యాపఞ్చకం ప్రాగ్వత్ ససాధ్యం సమాలిఖేత్। ఏతత్ ప్రథమం యన్త్రమ్। ఏవం అమృతేశ్వరోద్వితీయాదివిద్యాపఞ్చకే స్వాభిమతాం విద్యాం ప్రత్యేకం

తత్ర చౌరగ్రహవ్యాధిమారీదుర్భిక్షశత్రవః।

సదా న సమ్భవన్త్యేవం భవన్త్యేవ చ సమ్పదః। ౮౨॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్క కృత్వా ద్వాదశసూత్రకమ్।

సైకవింశచ్ఛతం కోష్ఠాన్యభితో మార్జయేత్ క్రమాత్॥౮౩॥

దశపఞ్చసమోపేతం శిష్టే వజ్రైకషష్టికే।

మధ్యే తద్దినజాం విద్యాం ఆలిఖ్యాఖ్యాసమన్వితామ్॥౮౪॥

తద్దిక్ష్వేకైకతః కృత్వా త్రికోణాని యథావిధి।

ప్రాగ్వదగ్రత్రికోణాత్తు విలిఖేదుదయాక్షరాత్॥౮౫॥

వహ్నిస్త్రికోణేషు ప్రాగ్వద్విలిఖ్య తదనన్తరాది తదన్యపఞ్చకస్య తదన్యపఞ్చకస్య ప్రాఙ్మధ్యకోష్ఠపఞ్చకవిలేఖనాత్ పఞ్చయన్త్రాణి సమ్భూయ పూర్వోక్తేన సహ షట్యన్త్రాణి నిష్పాద్య తైః ప్రోక్తాన్ వినియోగాన్ కృత్వా ప్రోక్తాని ఫలాన్యవాప్నుయాదితి॥౮౨॥

ప్రాక్కృత్యగిత్యాదిభిః సంయుత ఇత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకేరేకషష్టికోష్ఠాత్మకవజ్ర యన్త్రనిర్మాణం తత్ర మిథునపూజనం తత్సామాన్యే ఫలం ద్రవ్యవిశేషపూజనాత్ ఫలవిశేషావాప్తిం కాలవిశేష పూజనాత్ ఫలవిశేషం చోపదిశతి। తత్ర అభితః ప్రాగ్వత్ కోణచతుష్టయే ప్రతికోణమిత్యర్థః దశపఞ్చసమోపేతం క్రియావిశేషణమేతత్। పఞ్చదశకోష్ఠాణి మార్జయేదిత్యర్థః। వజ్రైకషష్టికే వజ్రరూపయన్త్రకోష్ఠైకషష్టికే ఇత్యర్థః। మధ్యే సర్వమధ్యకోష్ఠే। తద్దినజాం విద్యాం పఞ్చదశపటలే ప్రోక్తాసు కాలనిత్యావిద్యాసు తత్తద్దిననిత్యాత్వేన ప్రాప్తాం విద్యామ్। ఆఖ్యాసమన్వితాం ప్రాగ్వత్ సాధకాదిత్రయగర్భామ్। ఏకైకతః కోష్ఠత ఇత్యర్థః। ప్రతిదిశమితి శేషః। యథావిధి సమత్రిరేఖమిత్యర్థః। ప్రాగవత్ హృల్లేఖోదరే। అగ్రత్రికోణాత్ పశ్చిమాదగ్రతః త్రికోణమారభ్యేత్యర్థ। ఉదయాక్షరాత్ పఞ్చవింశపటలోక్తక్రమాత్తత్తద్దినేష్వర్కోదయఘటికాప్రాప్తాక్షరమారభ్యేత్యర్థః। క్రమతః దివసపఞ్చకషడావృత్తి క్రమతః। మిథునాని నిత్యానిత్యాపటలోక్తాని। అత్ర యన్త్రే। ఘటికాక్రమయోగేన తత్తదుఘటికాసు ప్రతిఘటికం తత్తదుఘటికాప్రాప్తమిథునక్రమాదిత్యర్థః। తథా నిత్యానిత్యాపటలోక్తాదిభిరిత్యర్థః। అన్యజాసు భూతప్రేతగ్రహాద్యుత్థాస్విత్యర్థః। సప్తమీ వహువచనాన్యన్యాని

షష్ట్యక్షరాణి క్రమతో మిథునాన్యత్ర పూజయేత్।

ఘటికాక్రమయోగేన గన్ధపుష్పాదిభిస్తథా॥౮౬॥

తీవ్రార్తిషు రణోత్థాసు గదోత్థాస్వన్యజాసు చ।

శీఘ్రం శమం ప్రయాన్త్యేవ క్లేశాస్తత్ర ప్రపూజనాత్॥౮౭॥

సమ్పదే చార్చ్చయేదేవమరుణైర్గన్ధపుష్పకైః।
సితైర్వ్బా సౌరభోపేతైర్మణ్డలాచ్ఛ్రియమాప్నుయాత్॥౮౮॥

పూర్ణాస్వేవం సమారాధ్య మిథునాని యథావిధి।
సమస్తవాఞ్ఛితం వర్షాదవాప్నోత్యేవ నిశ్చితమ్॥౮౯॥

ఏవం త్రిజన్మస్వర్చ్చతో జీవేద్వర్షశతం సుఖీ।
నీరోగో నిర్గతాధిశ్చ నివృత్తినీతిసంయుతః॥౯౦॥

క్రూరేషు చాభిచారేషు పూజయేన్మిథునాని వై।
మధ్యే సాధ్యసమోపేతే వర్జయన్తే దివానిశమ్॥౯౧॥

పదాని త్రీణి తీర్బార్త్తెషు పదవిశేషణాని। తత్ర యన్త్రే। మణ్డలాత్ ప్రాగ్వద్దినైః। పూర్ణాసు త్రిబిధాసు త్రిజన్మసు ప్రాగ్వత్। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్షిణోదక్ చ సమాన్తరాలాని ద్వాదశసూత్రాణ్యాస్ఫాల్య ఏకవింశత్యధికశతకోష్ఠాని నిష్పాద్య తేషు చతుర్షు కోణేషు ప్రతికోణం పఞ్చదశ పఞ్చదశ కోఠాని సమ్మూర్చ్య షష్టికోష్ఠాని ప్రాగ్వద్వాజ్రాకారం మార్జయిత్వా శిష్టేష్వేకషష్టికోష్ఠేషు చతసృషు దిక్షు ప్రతిదిశమేకమేకం కోష్ఠం మార్జయిత్వా తత్ర తత్ర సమత్రిరేఖాని త్రికోణాని బిధాయ తత్ర పశ్చిమదిగ్గతత్రికోణమారభ్య త్రికోణసహితవాహ్యావరణవింశతికోష్ఠేషు ద్వితీయావరణషోడ◌ృశకోష్ఠేషు తృతీయావరణద్వాదశకోష్ఠేషు చతుర్థావరణాష్టకోష్ఠేషు పఞ్చమావరణచతుష్కోష్ఠేషు ఏవం సమ్మూర్చ్య షష్టికోష్ఠేషు ఘటికాక్రమాత్తత్తద్దినోదయప్రాప్తఘటికాక్షరాత్ ప్రవృత్తషష్టిఘటికాక్షరాణి హృల్లేఖోదరే ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా విలిఖ్య సర్వ్వమధ్యకోష్ఠే హల్లేఖోరే తత్తద్దిననిత్యావిద్యాం సాధకాదినామత్రయగర్భామాలిఖ్య తత్తద్దినాదిప్రతిఘటికం

తత్తద్వటికామామిథునాని నిత్యానిత్యాపటలోక్తమన్త్రాదిభిః ప్రోక్తకాలేషు ప్రోక్తకాలాబధిపూజనాత్ ప్రోక్తఫలసిద్ధిరితి॥౯౦॥

మాన్త్రికైర్యామతో వారకల్పితైః స్వగృహే నృపః।
నిత్యాభక్తైః సమీచీనైః స్నిగ్ధైః సంప్రాప్తదక్షిణైః॥౯౨॥

సుదక్షిణైర్దినైః కైశ్చిత్ ప్రయోక్తారం నిహన్తి సః।
తథా త్రిలోహాశ్మతలే కృత్వా వజ్రం సువిస్తృతమ్॥౯౩॥

సర్వతో విలిఖేచ్చక్తీస్తత్పుటే తాని సంలిఖేత్।
మధ్యే సాధ్యం సమాలిఖ్య తత్ ఖనేద్భవనాదిషు॥౯౪॥

తత్రానిశం సమ్పదః స్యురీభితాశ్చ నిరాకులాః।
నిఃసపత్నా నిరుపమా నీతియుక్తా నిరన్తరాః॥౯౫॥

పూర్ణాభిషేకే యాశ్చక్రే పూజ్యాః ప్రోక్తాస్తు శక్తయః।
తాసాం విద్యాం శృణు ప్రాజ్ఞే యాభిః స్యాత్ సిద్ధవిగ్రహః॥౯౬॥

క్రూరేష్విత్యాదిభిర్నిరన్తరా ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః తేనైవాభిచారప్రతీకారబిధానం తత్స్థాపనేన గృహరక్షాదిబిధానఞ్చోపదిశతి। తత్ర పూజయేత్ ప్రాగుక్త నైవేద్యమన్త్రక్రమాదిభిరితి శేషః। వజ్జయన్త్రే పూర్వ్వప్రోక్తే। యామతో

వారకల్పితైఃఅహోరాత్రస్య యామాష్టకే ఏకైకయామరూపైకైకవారైర్వ్యత్తై- రష్టభిరిత్యర్యః। సుదక్షిణైః నిత్యాతన్త్రప్రోక్తప్రయోగనిపుణైః। దినైః కైశ్చిత్ కార్య్యగౌరవలాఘవాపేక్షయా ఏకద్వ్యాదిమణ్డలాదిభిః। ప్రయోక్తారం అభిచారకర్తారం। సః అభిచారః। వజ్రం మిథునవజ్రయన్త్రం। సర్వ్వతః తస్య యన్త్రస్యైకషష్టిపదేషు। శక్తిం హృల్లేఖాం। తత్పుటే హృల్లేఖారఫాంశే। తాని ఘటికాక్షరాణి। మధ్యే ఘటికాక్షరమధ్యే। తద్యన్త్రం ప్రాగ్వత్ ప్రాణప్రతిష్ఠా పూజాదిసహితం ఖనేత్ మాతృకాపటలే ప్రోక్తక్రమతః। తత్ర ప్రదేశే। నిరన్తరాః సన్తన్యమానాః॥౯౫॥

పూర్ణాభిషేకేత్యాదిభిశ్చరాచరమిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః ద్వితీయపటలప్రోక్త పూర్ణాభిషేకచక్రే పూజ్యదేవతానాం సచత్వారింశచ్చతుఃశతాధికసహ- స్రసంఖ్యానాం తాసాం ప్రత్యేకం షోడశాక్షరమన్త్రస్వరూపఙ్ఞప్తిదిశతి। తత్ర చక్రే ద్వితీయపటల ప్రోరూక్తపే। తాసాం శక్తీనాం। యాభిః శక్తివిద్యాభిః। సిద్ధవిగ్రహః దేవ్యాత్మా భవతి।

ఖరోత్థాభిః సహోత్థాభిర్నిత్యావిద్యాభిరేవ తు।
సమీరితా విషోడశాభిః స్వరవర్ణమశేషతః॥౯౬॥

సహస్రేణ సమాయుక్తఇచ్చత్వారింశచ్చతుఃశతమ్।
లలితాశక్తిపూజోక్తవీజద్వయసమన్వితమ్॥౯౭॥

రూపశక్తీతి సహితం సప్తాక్షర్య్యన్తమర్చయేత్।
ప్రత్యేకం షోడశార్ణాభిర్విద్యాభిస్తాభిరమ్బికే॥౯౯॥

ఏవం తే గదితం సర్వం విద్యాయా వ్యాప్తివైభవమ్।
యన్మయం విశ్వమఖిలం దృశ్యతే సచరాచరమ్॥౧౦౦॥

స్వరోత్యాభిః పఞ్చవింశపటలోక్తకాలనిత్యావిద్యాసు వశినీవర్గజనితనిత్యావిదద్యాభిః షట్ సప్తత్యధికపఞ్చశతసంఖ్యాభిః। సహోత్థాభిః తాసు సకారహకారజనితనిత్యాభిస్తత్సంఖ్యాభిః నిత్యావిద్యాభిరితి విశేష్యం। సమీరితాః విద్యాః విషోఢాభిః స్వరవర్గం వశినోవర్గవర్గం సకారహకారయోః షణ్ణాక్షరచతుష్టయ చతుష్టయజనితచతుశ్చత్వారింశదధికశతసంఖ్యనిత్యావిద్యారహితాభిరిత్యర్థః। చత్వారింశచ్చతుఃశతం చత్వారింశదధికచతుఃశతం। ఏతదుక్తం భవతి పఞ్చవింశపటలోక్త ౨౦౭౩౬ కాలనిత్యావిద్యావశినీవర్గజనితషట్సప్తత్యధిక పఞ్చశతసంఖ్యా విద్యాస్తాసు సకారోత్థాసు ప్రోక్తసంఖ్యాసు విద్యాసు షణ్ణాక్షరజనితచతుశ్చత్వారింశదధికశతసంఖ్యా విద్యారహితాః శిష్టాద్వాత్రింశదుత్తరచతుఃశతసంఖ్యా విద్యాస్తత్సంఖ్యవిషణ్ణహకారాక్షరవిద్యాశ్చ [చతుఃశతోత్తరసహస్ర సంఖ్యానిత్యావిద్యాః। తచ్ఛ్రీచక్రాఙ్గత్వేనోక్తానాం విద్యానామసాధారణత్ర్యక్షరరూపా భవన్తీతి। వీజద్వయసమన్వితం మాయాశ్రీవీజసమన్వితం సర్వాదావితి శేషః। శక్తీతి సహితం రూపశక్తి ఇతి చతురక్షరోపేతం। పూర్వోక్తాసాధారణరూపత్యక్షర కాలనిత్యావిద్యానామన్త ఇత్యర్థః। సప్తాక్షర్యన్తం సర్వచరమే ద్వితీయపటలోక్తసప్తాక్షరీవిద్యాసహితమిత్యర్థః। ఏతత్ సర్వమసాధారణత్ర్యక్షరనిత్యావిద్యారూపస్య విశేషణం। తాభిః పూర్వసంప్రస్తుతాభిః। తా విద్యా యథా — హ్రీం శ్రీం అ ఆ ఇరూపశక్తిపాదుకాం పూజయామీత్యాది హ్రీం శ్రీం హః క్ష ఈ రూపశక్తిపాదుకాం పూజయామీత్యన్తాః। తాః ప్రోక్తసంఖ్యాః శక్తయో లలితాశ్రీచక్రస్థశక్తీనామణిమాదిమహాత్రిపురసున్దర్యన్తానాం షణ్ణవతిసంఖ్యానాం ప్రత్యేకం పఞ్చదశపఞ్చదశసంఖ్యావిభాగేనావరణశక్తయో భవన్తీతి।

నియమాత్మమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।

అస్యా నిఫాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్ కృతమ్॥

ఇతి షోఢశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే మన్త్రవైభవం నామ

షడ్ఁ వింశం పటలం పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్॥౨౬॥ఓం॥

తేన తాసామణిమాదీనామపి ప్రత్యేకం మూలదేవతావత్ షోడశనిత్యాత్మకత్వం। తస్మాత్తాః సమ్భూయ షట్త్రింశదధికపఞ్చశతోత్తరసహస్రసంఖ్యాః ప్రకటయోగిన్యో భవన్తీతి యావత్। విద్యాయాః లలితావిద్యాయాః యన్మయం విద్యామయమ్॥౧౦౦॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసార

సింహరాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం

మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం షోడశనిత్యావ్యాప్తివైభవ-

ప్రకాశక మన్త్రస్య వ్యాప్తిప్రకాశనపరం షడ్వింశపటలం పరిపూర్ణం

పరామృష్టమ్॥౨౬॥ఓం తత్సత్॥

యన్త్రసంఖ్యా—౨౨౮౮౮౩౮౪౯౮౩౬౭౨౩౨౦౦౦౦౦౦

జ్ఞానేన నిమ్నా శ్రోగౌరీసితాఙ్గా దుగ్ధశబ్దగా।

స్వాత్మసురశ్రీరిత్యేకవింశార్ణయన్త్రసంఖ్యకాః॥

గ్రన్థసంఖ్యాః — షడ్వింశే పటలే ప్రోక్తా వ్యాఖ్యాగ్రన్థాశ్చతుఃశతాత్।

పరమష్టయుతం త్రింశదధికం సంఖ్యయా స్ఫుటమ్॥

సప్తవింశపటలమ్

అథ షోఢశనిత్యానాం కాలేన ప్రాణతోచ్యతే।
మాతృకాభూతనాథాద్యైః శ్రీచక్రేణ చ శక్తిభిః॥౧॥

లవాదీనాన్తు కాలస్య దుర్లక్ష్యత్వాత్తదీరితమ్।
ఏకశ్వాసం సమారభ్య తత్సంఖ్యాభిః క్రమేణ వై॥౨॥

అహోరాత్రస్య తద్వ్యాప్తిముక్త్వా తేనాన్యదూహయేత్।
విశేషాంశ్చాన్తరాద్వాహ్యత్తత్తత్సిద్ధ్యుపపాదకాన్॥౩॥

పూర్వ్వస్మిన్ షడ్వింశే పటలే షోఢశనిత్యానాం వ్యాప్తివైభవప్రకాశనపరం మన్త్రవ్యాప్తిం తన్మయామృతేశ్వరీవిద్యాదికఞ్చోపదిశ్యానన్తరం షోఢశనిత్యానాం మాతృకాభూతనాథాద్యైః శ్రీచక్రేణ శక్తిభిశ్చ కాలేన ప్రాణాత్మతాదికముపదిశత్యథషోడ్శేత్యాదిభిర్బ్వేదిత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ సప్తవింశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడ్శేత్యాదిభి రుపపాదకానిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః పటలార్థముపదిశతి। తత్ర కాలేన ప్రాణతా ప్రాణాత్మకకాలత్రయేణ తదాత్మతా। మాతృకాభూతనాథాద్యైః ఆదిక్షాన్తైర్వ్విసర్జనీయరహితైః పఞ్చాశద్భిర్మాతృకాక్షరైః పఞ్చభిర్భూతైః నవభిర్నాథైః ఆద్యశబ్దేన షట్త్రింశత్తత్త్వాదిభిశ్చ। శ్రీచక్రేణ నవచక్రాత్మకేన శక్తిభిః తత్రస్థషస్మవతిభిరేకనవతిభిశ్చ। లవాదీనాన్తు కాలస్య లవాదిత్రుట్యన్తానాం మాత్రాయాదుర్లక్ష్యత్వాత్ జ్ఞాతుమశక్యత్వాత్తదీరితం స్వరూపమితి శేషః। తత్సంఖ్యాభిః శ్వాససంఖ్యాభిః ఘటికాహోరాత్రాదిరూపసంజాతాభిః। క్రమేణ వక్ష్యమాణక్రమేణ అహోరాత్రస్యేత్యస్య తత్సంఖ్యాభిరితి పూర్వ్వత్రాన్వయః। తద్వ్యాప్తిం శ్వాసాత్మకత్వం

ఉక్తా తేనాన్యదూహయేదితి। భిన్న కర్తృత్వం స్వాతన్త్ర్యాత్। అన్యన్మాసవర్షాదికాలరూపం విశేషాత్ గతివృత్తీం శ్వాసానామితి శేషః। ఆన్తరాత్ భూతోదయాద్యాత్మకాత్ వాహ్యాత్ దక్షవామపార్శ్వాద్యుద్దేశాత్ తత్తత్సిద్ధ్యుపపాదకాన్ శుభాశుభసిద్ధికరాన్। ఏతదుక్తం భవతి షోఢశనిత్యానాం తదాత్మకానాం మాతృకాదీనాం స్వరూపేణ శ్వాసాత్మకేన కాలరూపేణ సవాహ్యాభ్యన్తర-

---

మూలాధారోద్భవో వాయుః ప్రాణాద్యాఖ్యాం సమశ్నుతే।

స తు పఞ్చవిధో భూతభేదాదుద్భవదేశతః॥౪॥

నాసాయాః పుటయోః పార్శ్వతుఙ్గమధ్యాధరన్ధ్రగాః।

ప్రాణాగ్నౌలామ్బుఖాత్మానః పవనాః స్యుర్యథాక్రమమ్॥౫॥

గురుకేతూ భృగుకుజౌ బుధార్కౌ చన్ద్రసూర్యజౌ।

క్రమాచ్చతుర్షు భూతేషు వ్యోమ సర్వాత్మకం భవేత్॥౬॥

ఉభయస్థో భవేద్రాహుశ్చన్ద్వసూర్యౌ పుటక్రమాత్।

వామదక్షౌ తయోస్తస్య ప్రవేశో నిర్గమస్తథా॥౭॥

జీవశ్చన్ద్రో రవిః శూన్యో భాగః స్త్రీపురుషౌ తథా।

పృథివీ సలిలం చన్ద్రో రవిరన్యత్త్రయం భవేత్॥౮॥

వ్యాప్తిద్వయం తేషాం శ్వాసానాం శుభాశుభఫలప్రదానాద్రక్ష్యమాణాత్ వాహ్యాభ్యన్తరాన్ విశేషాన్ వక్ష్యేత్యుక్తం భవతీతి ॥౩॥

మూలాధారేత్యాదినా యథాక్రమమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన శ్వాసానాముదయం తద్వ్యాప్తిభేదా త్తత్తత్సంజ్ఞాప్రాప్తిం తస్య భూతాత్మకత్వేనోదయవిశేషక్రమఞ్చోపది- శతి। తత్ర మూలాధావీద్భవః నిత్యానిత్యాపటలోక్తరూపమృలాధారప్రదేశసముద్భవః। ప్రాణాద్యాఖ్యాం ఆదిశబ్దస్త్వపానవ్యానాదీతరభే దవిషయః। స ప్రోక్తరూపో వాయురుద్భవదేశతః ఉపలబ్ధిస్థానేష్యనన్తరవక్ష్యమాణనాసాపుటద్వయగతేషు। పుటయోః రన్ధ్రయోః। పార్శ్వతుఙ్గమధ్యాధోరన్ధ్రగాఃతిర్యగూర్ధ్వదణ్డా- ధరమధ్యగతప్రవాహాః। విసర్గలోపః స్వాతన్త్ర్యాత్॥౪॥

గుర్విత్యాదిభిరీరితావిత్యన్తైః సప్తభిః శ్లోకైః శ్వాసానాముదయవిశేషైః ఇష్టస్థాన పఞ్చకాలవిశేషైశ్చైకాదశవిధచన్ద్రసూర్యాత్మకత్వం రాహ్వాత్మకత్వసహితముపదిశతి। తత్ర గురుకేత్విత్యాదినా శ్లోకేనైతదుక్తం భబతి। ఉభయోరపి నాసాపుటయోః ప్రాణాగ్నిలామ్బురూపేషు చతుర్షు భూతోదయేషు వామదక్షిణపుటక్రమేణ ప్రవాహే ప్రోక్తక్రమగ్రహద్వన్ద్వాత్మకత్వం వ్యోమోదయే రాహువిధుగ్రహాష్టకాత్మకత్వం చ భవతీతి। ఉభయస్థః ఉభయపుటస్థః శ్వాసానామేవమేవం ప్రకారప్రవాహకారణం గురుముఖాదవగన్తవ్యమ్। వామదక్షావిత్యస్య పుటావితి పూర్వత్రాన్వయః। తయోః పుటయోరేకైకస్మిన్నపి। తథా చన్ద్రసూర్యౌ జీవః

గృహేషు చన్ద్రో గుర్వ్వన్దుగురుజ్ఞా భాస్కరః పరే।

మాతృకాఞ్చ తథా విద్యా స్వరవ్యఞ్జనభేదతః॥౯॥

అధః పృష్ఠఞ్చ చన్ద్రః స్యాదూర్ధ్వాగ్రే దినకృద్భవేత్।

శరీరేఽపి ఘటేరూర్ధ్వం చన్ద్రాధో రవిరీరితః॥౧౦॥

అస్తీతి వాక్యం చన్ద్రః స్యాన్నాస్తీత్యుక్తో రవిః స్మృతః।
శుక్లకృష్ణౌ తథా పక్షావితి చన్ద్రా దశాన్తరాః॥౧౧॥

ఏవం సూర్యా దశ ప్రోక్తా వాహ్యాభ్యాఞ్చ యశస్విని।
ఏకాదశవిధౌ చన్ద్రభాస్కరౌ సమ్యగీరితౌ॥౧౨॥

తయోశ్చన్ద్రా: ప్రీతికరా భాస్కరాః క్లేశకారిణః।
రాహుః శూన్యఞ్చ సర్వత్ర నాశాయ భవతి క్షణాత్॥౧౩॥

సూర్యేషు శస్తః సర్వత్ర మృధభోజనమైథునైః।
సంగ్రహశ్చాన్యదఖిలం చన్ద్రే సిధ్యత్యయత్నతః॥౧౪॥

భాగ ఇత్యుత్తరత్రాన్వయః। తథా చన్ద్రసూర్యావిత్యర్థః। అన్యత్రయం అగ్నేరవ్యోమాత్మకం పరే కుజసౌరికేత్వర్కాః। తథా చన్ద్రసూర్యో ఊర్ధ్వాగ్రే ప్రథమాద్వివచనమేతత్। తథా చన్ద్రసూర్యౌ ఆన్తరాః పక్షాత్మకత్వవిధురాః। ఏవముక్తప్రకారేణ। దశేత్యస్య ఆన్తరా ఇతి పూర్వత్రాన్వయః। వాహ్యాభ్యాం శుక్లకృష్ణరూపాభ్యాం చన్ద్రసూర్యాభ్యాం। చకారః సమాహారే॥౧౨॥

తయోరిత్యాదినా శ్లోకేన ప్రోక్తచన్ద్రసూర్యరాహుశూన్యానాం సామాన్యం ఫలముపదిశతి। తత్ర భాస్కరాః శూన్యరూపవిధురాః॥౧౩॥

సూర్యేష్విత్యాదిభిః పరమేశ్వరీత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః చన్ద్రసూర్యరాహుశూన్యేషు కర్త్తవ్యాని కర్మాణి ప్రశ్నప్రకారవిశేషే ఫలవిశేషాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర సూర్యేషు ఏకా దశవిధేషు। మృధభోజనమైథునైః యుద్ధభోజనమైథునైః సహేతి శేషః। సంగ్రహ ఇత్యస్య శస్త ఇతి

పూర్వ్వత్రాన్వయః। అన్యదఖిలం శిష్టమఙ్గలరూపకర్మ్మజాతం। చన్ద్రే ఏకాదశవిధే। తథ్యం దృష్టం వానిష్టం వా నిశ్చిత్య భవతీత్యుక్తం అస్తీతి నిశ్చిత్య నాస్తీతి నిశ్చిత్య

జీవే తు కథితం తథ్యం మేధ్యదర్శశ్చ సిధ్యతి।
నిశ్చిత్య భవతీత్యుక్తమన్యథా చేత్తదన్యథా॥౧౫॥

అనిశ్చితే విధౌ కన్యా గర్భప్రశ్నే ఽన్యతః పుమాన్।
శూన్యే గర్భవిపత్తిః స్యాదిత్యాద్యూహ్య వదేద్ధృఢ఼మ్॥౧౬॥

శూన్యే నభసి రాహౌ చ శుభాన్యేవాశుభాన్యపి।
శుభాని తత్ర సర్వ్వాణి నశ్యన్తి పరమేశ్వరి॥౧౭॥

వామే వహతి వాయౌ తు వదేద్దేశికశిష్యయోః।
తత్స్థానే స్థాపయిత్వా తం తత్కర్ణే కథయేన్మనుమ్॥౧౮॥

అథవా జీవగస్థానే తత్కర్ణే మన్త్రమాదిశేత్।
అన్యథా శూన్యరాహోస్తు నాశాయ గురుశిష్యయోః॥౧౯॥

చోక్తం కార్య్యం భవతీతి యావత్। అన్యథా చేత్తదన్యథా శూన్యే కథితం చేచ్ఛూన్యం భవతి। అనిశ్చయే నిశ్చయరహితే గర్భప్రశ్న ఇత్యస్య విశేషణం గర్భప్రశ్న ఇతి పదచ్ఛేదః। అన్యతః సూర్య్యే శూన్యవ్యతిరిక్తే శూన్యే శూన్యరూపసూర్య్యే ఇత్యాదీత్యత్రాదిశబ్దః నిశ్చితకార్య్యప్రశ్న

విషయః। ఏతదుక్తం భవతి అనిశ్చితే కార్య్యప్రశ్నే చన్ద్రశ్చేద్యద్యదభిమతం తద్భవతి। సూర్య్యశ్చేద్యదనభిమతం తచ్చ భవతీతి। తత్ర శూన్యనభోరాహుషు నశ్యన్తి అశుభాని భవన్తీత్యర్థః॥౧౭॥

వామే ఇత్యాదినా శిష్యయోరిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన గురుణా శిష్యస్య మన్త్రోపదేశకాలవిశేషం తదకరణే ప్రత్యవాయఞ్చోపదిశతి। తత్ర దేశికశిష్య యోరిత్యస్య వామే ఇతి పూర్వ్వత్రాన్వయః। తత్స్థానే వామభాగే। తం శిష్యం తత్కర్ణే వామకర్ణే। అథవా పక్షాన్తరే జీవగస్థానే వామదక్షిణభేదతః। తత్కర్ణే జీవకర్ణే। అన్యథా ఉక్తప్రకారద్వయవైపరీత్యేన। ఏతద్వామభాగజీవస్థాపనం నిత్యావిద్యావిధురసమస్తమన్త్రోపదేశే నిత్యానాన్తు సవారాహెూకురుకుల్లానాం తత్తత్పూజాచక్రే స్వపురస్థాపనమస్మాభిః పూర్వోక్తమేవ। అత్ర శ్వాసానాం భూతాదిస్వరూపోదయావగమనోపాయాన్తరమారాధ్యముఖాదవగన్తవ్యమ్॥౧౯॥

షష్ట్యా యుతైస్తు త్రిశతైర్నిశ్వాసైర్నాడ఼ికా మతా।

తాసాం షష్ట్యా దినం పూర్ణం తద్దినం స్యాత్ పునః పునః॥౨౦॥

ఏకస్మింస్తు దినే శ్వాసాః సహస్రాణ్యేకవింశతిః।

షట్శతఞ్చ తత స్తేషాం స్వరూపం శృణు సున్దరి॥౨౧॥

ఆరభ్యార్కోదయం ప్రాతః సప్తత్యా ద్విశతం క్రమాత్।

ప్రాణాగ్నిలామ్బుఖాని స్యుర్నవత్యాన్యత్ర సంక్రమః॥౨౨॥

తత్రాప్యేవమతోన్యత్రాప్యేవఞ్చ దశమక్రమాత్।

దినమేవం బ్రజేదాదౌ దర్శప్రతిపదం ప్రతి॥౨౩॥

షష్ట్యేత్యాదినా సున్దరీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన ఘటికాదినరూపేణ శ్వాసానాం సంఖ్యావిశేషైః కాలాత్మకత్వోపదేశం తత్శ్వాసరూపప్రస్తావఞ్చ కరోతి। తత్ర తాసాం నాడ़िकానాం। తద్దినం నాడ़िకాషష్ట్యాత్మకం। పునః పునః పరివృత్తితః। తేషాం శ్వాసానాం। సున్దరీతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౨౧॥

ఆరభ్యేత్యాదిభిర్భవన్తి హీత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః శ్వాసానాం పుటయోః పూర్వపక్షప్రతిపదాదిభూతేషూదయకాలం పుటాన్తరసంక్రమణకాలక్రమం ప్రోక్తనిగమనవిపర్యాసే ఫలఞ్చోపదిశతి। తత్ర సప్తత్యా ద్విశతం ప్రతిభూతం శ్వాసా ఇతి। నవత్యా శ్వాసైరన్యత్ర పుటాన్తరే సంక్రమః పుటాత్ పుటసంక్రాన్తకాలః తదుభయపుటప్రవాహితయా స రాహుర్భవతీతి యావత్। తత్రాపి సంక్రాన్తపుటాన్తరేపి। ఏవం ప్రోక్తకాలావధి। అతోన్యత్ర సంక్రాన్తపుటాన్తరసంక్రమ ఇతి పూర్వోక్తకాలావధి। ఏవం ప్రోక్తప్రకారపరివృత్యా పఞ్చదశపరివృత్తయః। ఆదౌ యుగానామితి శేషః। దర్శప్రతిపదం ప్రతి ప్రతిదర్శం ప్రతిప్రతిపదమిత్యన్వయః ప్రతిశుక్లప్రతిపదమిత్యర్థః। సర్వేషాం జీవానాం। ఏతదుక్తం భవతి యుగాదిషు శుక్లప్రతిపది సూర్యోందయమారభ్య ఏకస్మిన్ పుటే పఞ్చాశదధికత్రయోదశశత॥౧౩౫౦॥ శ్వాసైః పఞ్చానాం భూతానాముదయః। తతో నవత్యా శ్వాసైః నాహ్యన్తరే సంక్రమః। ఏవఞ్చ చత్వారింశదధికచతుర్దశశత॥౧౪౪౦॥ శ్వాసై రేకావృత్తిః। ఏవం పఞ్చదశావృత్తిషు షట్శతాధికాన్యేకవింశతిసహస్రాణి శ్వాసా భవన్తీతి పర్యవసితోఽర్థః। యుగాదిషు శుక్లప్రతిపది ప్రాతరర్కోదయం ప్రారభ్య పుటయోర్వామదక్షిణ-

ఏవం క్రమేణ సర్వేషాం ప్రాణోదయ ఉదీరితః।

ఏతత్క్రమవిపర్యాసాదభవ్యాని భవన్తి హి॥౨౪॥

వలాధికాశ్చరా వామే వలినో దక్షిణే స్థిరాః।

ఉభయత్రోభయాత్మానః శుభాశుభపరీక్షణే॥౨౫॥

సార్ద్ధద్వావింశతిశ్వాసక్రమాద్ద్వాదశరాశయః।
తత్ర సార్ద్ధంచతుష్కేణ భూతాని స్యురితి క్రమాత్॥౨౬॥

ఘటికార్ద్ధేషు సర్వత్ర వాయ్వాద్యేకాన్తరోదయే।
తత్తదర్ద్ధభవాః శ్వాసాః షష్ట్యా త్రిశతమీరితమ్॥౨౭॥

క్రమేణ పఞ్చభూతేషు ప్రతిభూతం ప్రోక్తకాలావధి శ్వాసానాం ప్రవాహసంక్రమౌ। ప్రవాహసంక్రమామేవం పఞ్చదశపరిబృత్తితో దినమేకం భవతి। అనన్తరదినే దక్షిణపుటమారభ్యైవం క్రమాద్భవతి। ఏవం క్రమేణ దర్శాన్తం ప్రతిదినం పుటవ్యత్యాసారమ్భక్రమేణ సర్వేషాం ప్రాణోదయో భవత్యేతత్ క్రమవిపర్యాసే తు మహాన్త్యమఙ్గలాని చ భవన్తీతి॥౨౪॥

బలాధికా ఇత్యాదినా శ్లోకేన శ్వాసానాం వామదక్షిణోభయప్రవాహకాలే చరాదీనాం వస్తూనాం బలాధిక్యముపదిశతి। తత్ర వామే వాయౌ ప్రవహతి దక్షిణే ఇత్యత్ర ప్రాగ్వత్। ఉభయత్రేతి చ ప్రాగ్వత్ శుభాశుభపరోక్షణే। చరస్థిరోభయాత్మకానాం కర్మ్మణమితి శేషః॥౨౫॥

సార్ద్ధేత్యాదినా శ్లోకేన భూతానాం రాశీనాఞ్చ శ్వాసక్రమాదన్యోన్యంవ్యాప్త్యాకారత్వముపదిశతి। తత్ర సార్ద్ధద్వావింశతిశ్వాసక్రమాద్వాదశరాశయః ప్రతిరాశ్యుక్తసంఖ్య (౨౨) శ్వాసక్రమాత్ సమ్భూయ రాశిద్వాదశకం (౨౭౦) ప్రాగుక్తసంఖ్యశ్వాసాత్మకం ఏకైకం భూతం భవతీత్యర్థః। తత్ర రాశిషు ఏకస్మిన్నేకస్మిన్నితి శేషః। సార్ద్ధచతుష్కేణ శ్వాసానామితి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రత్యేకం ప్రోక్తసంఖ్యశ్వాసాత్మకేషు ద్వాదశసు రాశిష్వేకస్మిన్నేకస్మిన్ రాశౌ ప్రతిభూతం ప్రోక్తసంఖ్యశ్వాసాత్మకాని చ భూత్వా భూతాని సముద్యన్తీతి॥౨౬॥

ఘటికేత్యాదినా అక్షరైరిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన ప్రతిదినముదయఘటికాక్షరాణి తదుఘటికాక్షరాణాం శ్వాసాత్మకత్వం తేషు శ్వాసేషు భూతాక్షరోదయక్రమ- ఞ్చోపదిశతి। తత్ర

తేషు తద్భూతవర్ణానాం దశానామాదితో దశ।

సప్తావృత్త్యా తతః శేషాఃప్రాణాగ్నిలామ్బు ఖాక్షరైః॥౨౮॥

సంఖ్యాభిర్వ్యాపనావ్యాప్తిం శ్వాసానాం శృణు సున్దరి।

యయా విహితయా మన్త్రీ సదా దర్శనవాన్ (౧) భవేత్॥౨౯॥

సర్వత్ర సర్వేషు దినేషు వాయ్వాది ఏకాన్తరా ఉదయే ఇతి పదచ్ఛేదః। ఏతదుక్తం భవతి సర్వేషు యుగదినేషు ఘటికార్ణేషు విషయే ఏకైకాన్తరితం। అతఏవ య ఇతి వాయవ్యాక్షరపఞ్చకం దివసపఞ్చకక్రమాదుదయఘటికాక్షరత్వం ప్రతిపద్యత ఇతి।తత్తదర్ణభవాఃతత్తదఘటికార్ణాత్మకాః। ఏతదుక్తం భవతి పూర్వోక్తప్రకారా ఘటికాత్మకాః శ్వాసాస్తత్తదుఘటికాత్మకా వర్ణరూపాశ్చ భవన్తీతి। తేషు శ్వాసేషు ప్రోక్తషష్ట్యుత్తరత్రిశతసంఖ్యేషు తద్భూతవర్ణానాం ఘటికాక్షరేషు ప్రత్యక్షరం తత్తత్ప్రాప్తభూతవర్ణానాం దశశ్వాసా ఇతి శేషః। శేషాః పఞ్చాశదధికశతత్రయసంఖ్యాః। ఏతదుక్తం భవతి పూర్వోక్తోదయాక్షరాది షష్ఠ్యాత్మకాక్షరాత్మికాసు ఘటికాసు ప్రతిఘటికం షష్ట్యుత్తరత్రిశతసంఖ్యేషు శ్వాసేష్వాదితో దశశ్వాసాస్తత్తదఘటికాప్రాప్తాక్షరప్రాప్తభూతాక్షరవర్ణానాం దశానాం తదాదితత్పూర్వాన్తానాం స్వరూపేణ సముద్యన్తి। శేషాస్తు పశ్చాశదుత్తరత్రిశతసంఖ్యాః శ్వాసా ఏవం దశదశక్రమేణ తదనన్తరభూతాదితద్భూతాన్తానాం పఞ్చానాం ప్రతిభూతం దశదశాక్షరరూపాణాం స్వరూపేణ సప్తావృత్త్యోద్యన్తి। ఏవంభూతే సతి ప్రతిఘటికం తత్తదక్షరప్రాప్తభూతాక్షరాణాం దశానామష్టావావృత్తయః శేషభూత చతుష్టయాక్షరాణాం సప్తావృత్తయశ్చైవం క్రమేణైకైకఘటికాక్రమేణ పఞ్చభూతాత్మకవర్ణాత్మికా భవతీతి॥౨౮॥

సంఖ్యాభిరిత్యాదిభిరీశ్వరీత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః ప్రస్తావాదిపురఃసరమహోరాత్రాది శ్వాసానాం ప్రోక్తసంఖ్యానాం కాలనిత్యాదిశ్రీచక్రస్థశక్త్య-న్తానామేకాదశవిధానామప్యవాన్తరవ్యాప్తిం సమవ్యాప్తిం తదనుసన్ధానవైభవఞ్చోపదిశతి। తత్ర సంఖ్యాభిః శ్వాసానామిత్యుత్తరత్రాన్వయః। వాసనావ్యాప్తిం వాసనాఞ్చ వ్యాప్తిం చ వాసనాత్మికావ్యాప్తిమిత్యర్థః। వక్ష్యమాణానామేకాదశవిధానామితి శేషః। సున్దరీతి దేవీసమ్బుద్ధిః। యయా వ్యాప్త్యా నిత్యాతాద్వ్యాప్తివిద్యానాం పఞ్చవింశపటలప్రోక్తసంఖ్యానాం పూర్వ్వమహోరాత్రశ్వాససంఖ్యానాం మధ్యే ఏకశః ప్రతివిద్యమేకేకశ్వాస ఇత్యర్థః। తతః పూర్వోక్తశ్వాస-

---

నిత్యావిద్యాప్తితత్త్వానాం సంఖ్యాః స్యుః పూర్వ్వమేకశః।

తతో దినార్ణాః సన్ధ్యాః స్యుస్తతశ్చ ఘటికార్ణకాః॥౩౦॥

రాశయో ద్వాదశ తతో గ్రహా భూతాని పఞ్చ వై।

మాతృకాశ్చాపి పఞ్చాశచ్ఛ్రీచక్రస్థాశ్చ శక్తయః॥౩౧॥

సంఖ్యాయాః పరమిత్యర్థః। దినార్ణాః పూర్ణమణ్డలార్ణాః। సన్ధ్యాః సన్ధ్యాత్రయప్రాప్తైకషష్టిసంఖ్యాః। పూర్ణమణ్డలశ్వాససంఖ్యాయాః పరమితి శేషః। తతస్తత్సంఖ్యాయాః పరం। ఘటికార్ణకాః షష్టిసంఖ్యా ఇతి శేషః। ద్వాదశరాశయో ఘటికార్ణసంఖ్యాయాః పరమితి శేషః। తతః రాశిసంఖ్యాతః। గ్రహాః నవ భూతాని పఞ్చసంఖ్యాతః। మాతృకా భూతసంఖ్యాతః పరమితి శేషః। పఞ్చాశద్విసర్జనీయవిధురా వర్ణా ఇతి శేషః। భక్తయః మాతృకాసంఖ్యాతః పరమితి శేషః। సైకా నవతయః ఆయుధాష్టకస్య మిథునచతుష్టయత్వేన గృహ్యమాణత్వాన్మధ్యదేవతావిధురత్వాచ్చ। దేవీ లలితా సర్వాత్మనాం శ్వాససమష్టిరూపేణం। ఏతదుక్తాం భవతి అహోరాత్రాత్మకానాం

షట్శతోత్తరైకవింశతిసహస్రసంఖ్యానామాదితః కాలనిత్యారూపాః షట్త్రింశదధికసప్తశతోత్తరవింశతిసహస్రసంఖ్యాః శ్వాసా భవన్తి। తచ్ఛిష్టేషు చతుఃషష్ట్యధికాష్టశతసంఖ్యేషు శ్వాసేషు షట్సప్తత్యధికపఞ్చశతసంఖ్యశ్వాసాః పూర్ణమణ్డలవర్ణరూపా భవన్తి। తచ్ఛిష్టేష్వష్టాశీత్యధికద్విశతసంఖ్యేషు శ్వాసేషు సన్ధ్యాత్రయరూపనాథతత్త్వనిత్యాత్మకరూపా ఏకషష్టిశ్వాసా భవన్తి। తచ్ఛిష్టేసప్తవింశత్యధికద్విశతశ్వాసేషు షష్టిశ్వాసా అహోరాత్రషష్టికాక్షరరూపా భవన్తి। తచ్ఛిష్టేషు సప్తషష్ట్యధికశతశ్వాసేషు ద్వాదశ శ్వాసా ద్వాదశ రాశ్యాత్మకా భవన్తి। తచ్ఛిష్టేషు పఞ్చపఞ్చాశదుత్తరశతశ్వాసేషు నవశ్వాసా నవగ్రహాత్మకా భవన్తి। తచ్ఛిష్టేషు షట్చత్వారింశదధికశతశ్వాసేషు పఞ్చశ్వాసాః పఞ్చభూతాత్మకా భవన్తి। తచ్ఛిష్టేష్వేకచత్వారింశదుత్తరశతశ్వాసేషు పఞ్చాశచ్ఛ్వాసాః విసర్జనీయరహితా మాతృకాక్షరాత్మకా భవన్తి। తచ్ఛిష్టా ఏకనవతిసంఖ్య శ్వాసాః ప్రోక్తక్రమసంఖ్యశ్రీచక్రస్య శక్తిరూపా భవన్తి। ఏవం క్రమేణాహోరాత్రాత్మకశ్వాసాః సమష్టిరూపా పరిచ్ఛిన్నవిగ్రహవిశ్వరూపా లలితాత్మకా భవన్తి। అత్ర పూజ్యపాదముఖాదవగతోఽర్థస్తదాజ్ఞయా లిఖ్యతే యథా — అహోరాత్రోక్తసంఖ్యాః శ్వాసాః పఞ్చాశదక్షరాత్మికాయా మాతృకాయా ద్వాత్రింశదధికచతుఃశతావృత్త్యా తదాత్మకా భవన్తి। తే

సైకా నవతయః ప్రోక్తా దేవీ సర్వాత్మనా స్థితా।

ఏవం విద్యాం వాసనాం యో భావయేత్ పరమేశ్వరి ॥౩౨॥

నాడీచక్రఞ్చ మర్మాణి దేహాన్తర్మరుతాం క్రియామ్।

యోగాభ్యాసం తదఙ్గైశ్చ స్వేచ్ఛోత్క్రాన్తివిధానకమ్॥౩౩॥

పరకాయప్రవేశఞ్చ యోగసిద్ధస్య లక్షణమ్।

ఆసన్నమృత్యుచిహ్నాని కథయామి యథాక్రమమ్॥౩౪॥

ప్రాక్ప్రోక్తమూలాధారస్య భద్యగా త్రాసమధ్యతః।

సుషుమ్నా పృష్ఠవంశాఖ్యవీణాదణ్డస్య మధ్యగా ॥౩౫॥

మూలాదిబ్రహ్మరన్ధ్రాన్తా నాసాగ్రాద్ద్వాదశాఙ్గులే
తదగ్రాత్ పాయుగా ప్రోక్తాలమ్బుషాఖ్యా తు నాడ఼ికా ॥౩౬॥

పునరపి వింశత్యుత్తరశతత్రయాధికచతుఃసహస్రపరివృత్తితః పఞ్చభూతాత్మకా భవన్తి। పునరపి తే నవనాథశ్రీచక్రగ్రహాణాం చతుఃశతోత్తరద్విసహస్రావృత్త్యా తత్తదాత్మకా భవన్తి। తే పునరపి షట్త్రింశత్తత్త్వానాం షట్శతావృత్త్యా తదాత్మకా భవన్తి। తే పునరపి షోడ఼శనిత్యాత్మకస్వరాణాం పఞ్చాశదుత్తరశతత్రయాధికసహస్రసంఖ్యావృత్త్యా తదాత్మకా భవన్తి। తే పునరపి షష్టిఘటికాక్షరాణాం షష్ట్యుత్తరత్రిశతావృత్త్యా తదాత్మకా భవన్తి। తే పునరపి ద్వాదశరాశీనాం అష్టశతోత్తరసహస్రావృత్త్యా తదాత్మకా భవన్తి। తే పునరపి శ్రీచక్రస్థానాం షణ్ణవతిశక్తీనాం పఞ్చవింశత్యుత్తరశతద్వయావృత్త్యా తదాత్మకా భవన్తీతి। అత్రాన్యద్రహస్యం పూజ్యపాదముఖాదవగన్తవ్యమ్ ॥౩౭॥

నాడ఼ీత్యాదినా యథాక్రమమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పటలశేషార్థానుపదిశతి। తత్ర మర్మాణి స్థానానీతి శేషః। స్వేచ్ఛోత్క్రాన్తిర్నామ స్వేచ్ఛయా ప్రాణపరిత్యాగః। పరకాయాప్రవేశం మృతశరీరే స్వజీవప్రవేశనం తస్మాత్ స్వశరీరే తత్ప్రవేశనం వా ॥౩౮॥

ప్రాగిత్యాదిభిః పరేత్యన్తైర్దశభిః శ్లోకైర్నాడ఼ీచక్రస్వరూపం తత్ర కుణ్డలినీస్థితిఞ్చోపదిశతి। తత్ర ప్రాక్ప్రోక్తమూలాధారస్య నిత్యానిత్యాపటల- ప్రోక్తస్య। మధ్యగా మణౌ సూత్రవన్మధ్యరన్ధ్రస్యూతేత్యర్థః। బ్రహ్మరన్ధ్రాన్తా బ్రహ్మరన్ధ్రావసానా సుషుమ్నేతి పూర్వ్వ-

---

త్ర్యస్రాగ్రాదుత్థితా నాడ఼ీ కుహూర్నామ ధ్వజాన్తికా।

తద్వామదక్షపార్శ్వాభ్యాం సవిశ్వోదరవారణే॥౩౭॥

జఠరాన్తా సర్వగా చ ప్రోక్తే తద్వదనన్తరే।
హస్తిజిహ్వాయశస్విన్యౌ తత్తదఙ్గుష్ఠగే పదోః॥౩౮॥

తథైవేడాపిఙ్గలే చ నాసారన్ధ్రద్వయాన్తగే।
గాన్ధారీ చ తథా పూషా నేత్రద్వయగతే క్రమాత్॥౩౯॥

తయా కర్ణగతే శఙ్ఖపయస్విన్యౌ క్రమేణ వై।
సరస్వతీ తు యా నాడీ సా తు జిహ్వాగ్రగామినీ॥౪౦॥

ఏవం చతుర్దశ ప్రోక్తా నాడ్యో దేహే ప్రధానకాః।
తాసాం సన్ధిషు తత్సన్ధిష్వేవం నాజ్యః స్థితాస్తనౌ॥౪౧॥

త్రాన్వయః। నాసాగ్రాత్ ద్వాదశాఙ్గులే నాసాగ్రమారభ్య ద్వాదశాఙ్గులమానావధికే స్థానే బ్రహ్మరన్ధ్రమిత్యర్థః। తదగ్రాత్ సుషుమ్నారమ్భపురోభాగస్థానమారభ్య పాయుగా గుదరన్ధ్రావసానా। త్ర్యస్త్రాగ్రాత్ మూలాధారరూపత్ర్యస్రాగ్రకోణాత్ ధ్వజాన్తికా మేహనపర్య్యవసానా। తద్వామదక్షపార్శ్వాభ్యాం కుహూసంజ్ఞికాయా నాడ్యా ఇతి శేషః। జఠరాన్తా విశ్వోదరా జఠరమధ్యాన్తా సర్వగా అధశ్చోర్ద్ధ్వప్రసృతా సర్వగా వారణా। ప్రోక్తే ఇత్యస్య విశ్వోదరవారణేతి పూర్వ్వత్రాన్వయ। తద్వదనన్తరే తదనన్తరవామదక్షస్థితే। తత్తదఙ్గుష్ఠగే పదోః వామదక్షయోః పాదయోస్తత్తదఙ్గుష్ఠావసానకే భవత ఇత్యర్థః। తథైవ తదనన్తర వామదక్షపార్శ్వరమ్భతః నాసారన్ధ్రద్వయాన్తగే। ఏతదుక్తం భవతి మూలాధారత్ర్యస్రమధ్యస్థసుషుమ్నాయా వామపార్శ్వమారభ్య ప్రోత్థితవక్రాకారా ధ్వజమూలే సుషుమ్నాశ్లేషతో దక్షిణభాగం గత్వా పునస్తత్రాపి వక్రగత్యా నాభిప్రదేశే పునరపి సుషుమ్నాశ్లేషతో వామభాగవక్రగత్యా హృదయే భూయోఽపి

సుషుమ్నాశ్లేషదక్షిణభాగాష్టకాశ్రయవక్రగత్యా కణ్ఠదేశే పునరపి సుషుమ్నాశ్లేషతో వామాంశజత్రుమధ్యోర్ధ్వవక్రగత్యా బ్రహ్మరన్ధ్రప్రదేశే పునరపి సుషుమ్నాగ్రాశ్లేషతో దక్షిణవక్రగత్యాధోముఖా సుషుమ్నా భ్రూమధ్యప్రదేశే సుషుమ్నాశ్లషతో వామనాసారన్ధ్రపర్యవశాయినీ ఇళాసంజ్ఞా నాడీ భవతి। పిఙ్గలా తు ప్రాగ్వద్దక్షిణభాగారమ్భా దక్షిణవామదక్షిణవామవినిమయక్రమవక్రగత్యా సుషుమ్నోర్ధ్వాశ్లేషపర్య్వ-

---

తాసాం ప్రధాననాడీనాం సంఖ్యా సార్ద్ధత్రిలక్షకమ్।

అప్రధానాః శిరా దేహే త్వసంఖ్యా యాభిరేవ వై॥౪౨॥

వేష్టితైర్య్యైర్న్నరః సర్వైః స్వకీయైరక్షయా నిశమ్।

నాడ్యయ సుషిరా రక్తమరున్మూర్ణాశ్చ సర్వ్వగాః॥౪౩॥

సుషుమ్నామధ్యగా వజ్రా నాడీ తన్మధ్యగా పరా।

చిత్రాభిధానా తన్మధ్యే స్థితా సా కుణ్డలీ పరా॥౪౪॥

మర్మ్మమధ్యగా దక్షిణనాసికాన్తా చ భవతీతి। తథా అనన్తరవామదక్షిణారమ్భతః నేత్రద్వయగతే తత్తన్నేత్రద్వయపర్య్యవసితే తథా తదనన్తరవామారమ్భతః కర్ణగతే తత్తత్ కర్ణపర్య్యవసితే। సరస్వతీ పూర్వోక్తనాడీద్వయావశిష్టమధ్యస్థా నాసారమ్భతః జిహ్వాగ్రగామినో జిహ్వాగ్రపర్య్యవసితా॥ తాసాం చతుర్ద్దశానాం తత్సన్ధిషు ప్రధాననాడీనాం సన్ధిషు। తాసాం ప్రధానచతుర్ద్దశనాడీసన్ధ్యారమ్భానాం తత్సన్ధ్యాఖ్యానాఞ్చ సార్ద్ధత్రిలక్షకం పఞ్చాశత్సహస్రాధికత్రిలక్షమిత్యర్థః। యాభిః ప్రధానాభిః అప్రధానాభిశ్చ। నాడ్యో నాడికాః ప్రోక్తాస్తాః సర్వ్వాః సుషిరాః రన్ధ్రవత్యః। సుషుమ్నామధ్యగా సుషుమ్నామధ్యరన్ధ్రాన్తరాలగతా। తన్మధ్యగా వజ్రానాడీరన్ధ్రాన్తరాలగతా। తన్మధ్యే స్థితా

చిత్రానాడ్యన్తఃస్థితా సా త్రింశే పటలే చతుఃషష్టితమశ్లోకాదిభిః షడ్భిః శ్లోకైర్వక్ష్యమాణరూపా। భూమౌ త్రికోణమాలిఖ్య తద్వహిస్త్ర్యఙ్గులే చ త్రికోణం లిఖిత్వా తయోర్మధ్యే తిర్యక్ ద్వాదశరేఖా విలిఖ్య సర్వ్వమధ్యే సుషుమ్నాయా ఆద్యక్షరం తస్యాధోభాగే అలమ్బుషాయా ఆద్యక్షరం తత్పూర్వ్వభాగే త్ర్యస్రయోర్మధ్యకోష్ఠే కుహ్వా ఆద్యక్షరం ఏవం ప్రాదక్షిణ్యేన కోష్ఠాన్తరాలేషు చ నాడ◌ీనామాద్యక్షరాణి వాయుపీ పూషర్శ సంజ్ఞాం ఇహయి వాపపి పూయసాశఙ్గాం పూర్వోక్తైః సహ చతుర్దశాక్షరాణి లిఖిత్వా ప్రదర్శయేదితి సమ్ప్రదాయః। అత్ర సంగ్రహశ్లోకాస్త్రయో లిఖ్యన్తే।

సుషుమ్నాలమ్బుషామధ్యే కుహూచ్చారణసంజ్ఞికా।

పయస్వినో పిఙ్గలా తు సుషుమ్నా సుయశస్వినీ॥

సరస్వతీ శఙ్ఖినీ చ గాన్ధారీక్ఞా ద్విపాస్యగా।

విశ్వోదరేతి నాడ్యః స్యురయం తాసాం స్థితిక్రమః॥

రన్ధ్రపాయుధ్వజాశ్లేషపన్నాసానేత్రకర్ణగాః।

జిహ్వాకర్ణాక్షినాసాఙ్ఘ్రీ జఠరాన్తాః ప్రదక్షిణాత్॥ఇతి॥౪౪॥

మర్మాణ్యఙ్గుష్ఠగుల్ఫాఙ్ఘ్రిపృష్ఠజఙ్ఘాఖ్యజానుషు।

ఊరూసీవనికాముష్కమేఢ్రనాభిషు పార్శ్వయోః॥౪౫॥

హృదయస్తనకణ్ఠాంసకృకాటీకర్ణమూర్ద్ధసు।

శఙ్ఖయోః ఫాలగునాసాదిమధ్యాన్తాస్యకపోలతః॥౪౬॥

అష్టత్రింశదితి ప్రోక్తాన్యేషు వాయోస్తు ధారణాత్।

పరకాయప్రవేశశ్చ స్వేచ్ఛోత్క్రాన్తిశ్చ సిధ్యతి ॥౪౭॥

దశానామపి వాయూనాం దేహస్థానాం క్రియాః శృణు।
ఊర్ధ్వాధోగమనాసక్తౌ ప్రాణాపానౌ సదా తనౌ ॥౪౮॥

నాగ ఉద్గారకృత్ ప్రోక్తః క్షుత్కృత్ కృకరకస్తథా।
దేవదత్తో జృమ్భణకృత్ రవకృచ్చ ధనఞ్జయః ॥౪౯॥

కూర్మ్మ ఉన్మేషకృత్ ప్రోక్త ఉదానోఽపి తథా ద్విక్కృత్।
సమానవాయుః కాయాగ్నిం సన్ధుక్షయతి పాచితుమ్ ॥౫౦॥

వ్యానాఖ్యో రసమాదాయ వ్యాపయేదఖిలాం తనుమ్।
ఏషాం దశానామంశాస్తు మరుతాం స్యురనన్తకాః ॥౫౧॥

మర్మాణీత్యాదిభిః సిధ్యతీత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైరష్టత్రింశత్మర్మస్థానాని తేషు వాయుధారణఫలం చోపదిశతి। తత్ర సీవనికా ముష్కపాయురన్ధ్రయోర్మ్మధ్య- గతా నాక్రీ కుకాటీ కర్ణోపరిభాగస్థోన్నతాస్థిపార్శ్వప్రదేశః। శఙ్ఖయోః భాలపార్శ్వోన్నతాస్థ్నోః। కపోలతః కపోలేషు అష్టత్రింశత్ ఏతేష్వష్టత్రింశన్మర్మసు ద్వన్ద్వస్థానాని షడ్వింశతి। శేషస్థానాని ద్వాదశ సమ్భూయాష్టత్రింశన్మర్మాణి। ఏషు మర్మసు ॥౪౭॥

దశానామిత్యాదిభిః కల్ప్యతే ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైస్తత్ప్రస్తావపురఃసరం దేహస్థానాం దశానాం వాయూనాం నామాని తత్క్రియాస్తదనుభబఞ్చోపదిశతి। తత్ర ఊర్ధ్వాధోగమనాసక్తౌ పరస్పరం శృఙ్ఖలావత్ వద్ధస్వరూపావేకకాలే ఈర్షయేతి శేషః। ప్రాణాపానౌ ప్రాణాపానాఖ్యౌ। నాగ ఇతి వాయునామ కృకర ఇతి చ దేవదత్తో ధనఞ్జయశ్చేతి। కూర్మ్మ ఇతి వాయునామ। ఉదాన ఇతి ద్విక్కృత్ ఉన్మేషనిమేషకృత్। సమాన-

---

తేషాం ప్రసారాద్దేహస్య సమీచీనా స్థితిర్భవేత్।
వైలోమ్యే వికృతాఙ్గత్వాల్లోకైర్నాశాయ కల్ప్యతే॥౫౨॥

జీవాత్మాభేదరూపేణ మనసా పరమాత్మనః।
యోగో యోగస్తు విజ్ఞేయస్తస్యాఙ్గాని తథాష్ట వై॥౫౩॥

యమోథ నియమః పశ్చాదాసనం తదనన్తరమ్।
ప్రాణాయామస్తథా ప్రత్యాహారస్తదను ధారణమ్॥౫౪॥

ధ్యానం సమాధిరిత్యుక్తాన్యష్టాఙ్గాని యథాక్రమాత్।
కథయామి శృణు ప్రాజ్ఞే యైర్మర్త్యో మత్సమో భవేత్॥౫౫॥

తత్రప్రత్యూహాః షడాఖ్యాతా: కామక్రోధౌ తతస్తథా।
లోభమోహౌ మానమదౌ వహ్నివత్ సర్వనాశకాః॥౫౬॥

వాయుః సమానాఖ్యోవాయుః। కాయాగ్నిం జఠరాగ్నిం గ్రహణ్యధఃస్థం ఇత్యర్థః। పాచితుం భుక్తాహారం। వ్యానాఖ్యః వాయురితి శేషః। రసం భుక్తాహారస్యేతి శేషః। అంశాః సమ్భవాః। ప్రసారాత్ యథావత్ మంచారానుకూల్యేన। వైలోమ్యే అయథాతథా సఞ్చారప్రాతికూల్యైః వికృతాఙ్గత్వాత్ అహితాదిభిః॥౫౨॥

జీవాత్మేత్యాదినా శ్లోకేన యోగనిర్వచనోపదేశం తదఙ్గప్రస్తావఞ్చ కరోతి। తత్ర జీవాత్మాభేదరూపేణ ఏతదేకం పదం మనమా మహేతి శేషః। పరమాత్మన: సన్మాత్రస్ఫురత్తారూపస్య చిత ఇత్యర్థః। యోగః తాదాత్మ్యసమ్బన్ధః। తస్య యోగస్య। ఏతదుక్తం భవతి భేదరూపవత్ ప్రతీయమానానాం జీవమనః పరమాత్మనాం ఇదన్తావిలయనరూపమైక్యం యోగ ఇతి॥౫౩॥

యమేత్యాదినా భవేదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన యోగస్యాష్టాఙ్గనామాని తత్స్వరూపప్రస్తావం తదనుభావఞ్చోపదిశతి। తత్ర తథా సముచ్చయే। అష్టాఙ్గానీత్యస్య కాకాక్షివదుక్తానీతి పూర్వత్ర కథయామీత్యుత్తరత్రాన్వయః। కథయామి స్వరూపత ఇతి శేషః। యైః అష్టాఙ్గస్వరూపైః। మత్సమః మన్మయః శివరూపః॥౫౫॥

తత్రప్రత్యాహేత్యాదినా యమఇత్యన్తేనార్ధ్యర్ద్ధేన శ్లోకేన ప్రత్యాహాన్ యమస్వరూపఞ్చోపదిశతి। తత్ర తత్రప్రత్యహాః యోగప్రత్యహాః। సర్వ్వనాశకాః స్వరూపలాభ-ప్రత్యూహరూపత్వాత్। ఆత్మాపరోక్షప్రత్యూహకర్మణస్తు యమో యమః। స్వరూపాపరోక్షప్రత్యూహభూతానాం ప్రోక్తానాం కామాదీనాం షణ్ణాం ఉద్యోగేభ్య ఉపరమణం యమః యమాఖ్యమఙ్గమ్॥౫౬॥

ఆత్మాపరోక్షప్రత్యూహకర్మ్మణస్తు యమో యమః।

తత్రైకాదశరూపః స్యాన్నియమః పరికీర్త్తితః॥౫౭॥

అహింసా మత్యమాస్తిక్యమార్జవం సమతా ధృతిః।

క్షమా దయా త్రిధాశౌచం సన్తోషో గురుసేవనమ్॥౫౮॥

పద్మస్వస్తికవీరాఖ్యభద్రాణ్యుక్తాని వై క్రమాత్।

ఆసనాని మనఃస్థైర్య్యకరణే సాధకాని వై॥౫౯॥

ఊర్వోరుపరి విన్యస్య వ్యత్యాసాత్ పాదయోస్తలే।

వాహ్యపార్శ్వద్వయస్పర్శాత్తత్ పద్మాసనమీరితమ్॥౬౦॥

తథా తయోరధోభాగతదన్తః పార్శ్వసఙ్ఘమాత్।

స్వస్తికాకారతః ప్రోక్తం తద్భద్రాసనమీశ్వరి॥౬౧॥

తథైకాదశేత్యాదినా సేవనమిత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేన ఏకశ్లోకేనైకాదశవిధనియమస్వరూపముపదిశతి। తత్ర తథా యథా యమః తథా నియమః నియమాఖ్యమఙ్గం। సమతా లాభహాన్యోః। త్రిధా శౌచం మనోవాక్కాయరూపతః। సన్తోషః పూర్ణతా॥౫౮॥

పద్మేత్యాదిభిః స్మృతమిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్నామపురఃసరమష్టవిధాన్యాసనస్వరూపాణ్యుపదిశతి। తత్ర మనస్థైర్యకరణే యోగాభ్యాస ఇతి శేషః। సాధకాని ఉపకారకాని। ఊర్వోరుపరీత్యాదినా శ్లోకేనైతదుక్తం భవతి వామపాదతలకనిష్ఠాసమ్బన్ధిపార్శ్వస్య దక్షిణోరుమధ్యోపరి దక్షిణపాదతలకనిష్ఠాసమ్బన్ధిపార్శ్వస్య వామజఙ్ఘోపర్యాక్రమణేన వామోరుమధ్యోపరి చైవం వ్యత్యాసక్రమాత్ విన్యాసేన వామజఙ్ఘాయా దక్షిణజఙ్ఘోపర్యాక్రమణేన చ పూర్వవద్విన్యాసాద్ద్వివిధం పద్మాసనం భవతీతి। తథా ద్వివిధవ్యత్యాసక్రమాత్। తయోరూర్వోః తదన్తః పార్శ్వసఙ్ఘమాత్। ఏతదుక్తం భవతి వామపాదతలాఙ్గుష్ఠసమ్వన్ధిదక్షిణోరోరధోభాగస్య దక్షిణపాదతలాఙ్గుష్ఠసమ్బన్ధిపార్శ్వోపరి వామోరోరధోభాగస్య చ ప్రాగ్వత్ వ్యత్యాసవిన్యాసాత్ పునః పూర్వవత్ జఙ్ఘాద్వయోపర్యన్యోన్యాక్రమణవిన్యాసాత్ చ పాదతలద్వయాఙ్గుష్ఠసమ్బన్ధిపార్శ్వాన్యోన్యాక్రమేణ విన్యాసాచ్చ ద్వివిధం స్వస్తికాసనం భవతీతి। తలాన్త ఇత్యాదినా శ్లోకేనైతదుక్తం భవతి ఏకం పాదమూర్వోరన్యతమస్యాధోభాగే స్వతలాఙ్గుష్ఠసమ్బన్ధిపార్శ్వేన సఙ్ఘతం కుర్యాత్। పునశ్చ వామదక్షిణవ్యత్యాసేనైవ కుర్యాత్। తేనైతద్ద్వివిధం భద్రాసనం

తలాన్తః పార్శ్వగం కుర్యాద్దేకమన్యన్తు వాహ్యగమ్।
ఊర్వోరధస్తథోర్ధ్వే చ ద్విధా భద్రాసనం స్మృతమ్॥౬౨॥

వ్యత్యస్తతలయోరూర్ధ్వసంస్పర్శాదుచ్చజఙ్ఘయోః।
పాదయోర్జానుదేశే వై వీరాఖ్యం యోగపట్టతః॥౬౩॥

ప్రాణాయామస్త్రిధా ప్రోక్త ఉత్తమాధమమధ్యమాః।
లాఘవో భూతలత్యాగ ఉత్తమే చిత్తనిర్వృతిః॥౬౪॥

సర్వాఙ్గే ఖేదసంవృద్ధిరధమే మధ్యమే తథా।
సర్వాఙ్గకమ్పనం ప్రోక్తమభ్యాసాత్ కాలసంయుతాత్॥౬౫॥

తేష్వుత్తమగుణా భూయురభ్యాసాత్ కాలయోగతః।
తస్మాత్ సమభ్యసేత్ ప్రాతః సాయఞ్చ నియమేన వై॥౬౬॥

వామేన నాసారన్ధ్రేణ పూరయేదమృతాత్మనా।
స్మరన్నమ్బు మరుత్ పశ్చాద్దక్షిణేనాపసారయేత్॥౬౭॥

భవతీతి । సమ్భూయాష్టావాసనాని। అత్ర ద్విధేత్యుక్త్యా సర్వాసనద్వైవిధ్యమితి సమ్ప్రదాయః॥౬౨॥

వృత్య స్తేత్యాదినా శ్లోకేనైతదుక్తం భవతి జఙ్ఘోర్ధ్వసంస్పర్శాదూర్ధ్వభూతం జఙ్ఘయోర్వ్యత్యస్తతలకనిష్ఠాసమ్బన్ధిపార్శ్వాక్రాన్తభూతలయోః పాదయోర్జానుదేశే స్వాన్తరాధిమధ్యే చ యోగపట్టవన్ధనాజ్జాన్వోరుపరి ప్రసారితవాహుదణ్డప్రకోష్ఠవిన్యాసాత్ పునఃప్రాగ్వజ్జఙ్ఘాద్వయవాహ్యాభ్యన్తరస్పర్శవిన్యాసభేదాచ్చ ద్వివిధం వీరాసనం భవతీతి ॥౬౩॥

ప్రాణాయామేత్యాదిభిస్తురీయత ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః ప్రాణాయామభేదాంస్తద్ధ్యానం తస్య స్వరూపఞ్చోపదిశతి। తత్ర లాఘవః దేహస్యేతి శేషః। భూతలత్యాగః తులాఘటయోరేకైకస్యాం పూర్వతః స్వసమానప్రమాణాని వస్తూని నిక్షిప్యాన్యస్యాం స్థిత్వా ప్రాణాయామేణ స్వఘటోన్నతిరితి సమ్ప్రదాయార్థః। ఉత్తమే ప్రాణాయామే ఇతి శేషః। అధమే ప్రాణాయామే మధ్యమే ప్రాణాయామే ఇతి శేషః। అభ్యాసాత్ కాలసంయుతాత్ చిరకాలకృతాదభ్యాసాదిత్యర్థః। ఉత్తమమధ్యమాధమాః భూయురితి

ఏవం మసాధితే పశ్చాద్ద్వాత్రింశన్మాత్రయాహరేత్।

ధారయేత్తచ్చతుఃషష్ట్యా రేచయేత్తత్తురీయతః ॥౬౮॥

కమ్పశ్చ పులకానన్దౌ వైమల్యస్థైర్యలాఘవాః।

తద్వత్ కాన్తిప్రకాశౌ చ యోగసిద్ధస్య లక్షణమ్ ॥౬౯॥

మూలాధారే మనః కృత్వా వాయునాపూర్య్య మూలతః।

నాఌీచక్రాన్తరం నీత్వా సర్వాఙ్గాని చ చారయేత్ ॥౭౦॥

ఏవం సంసాధితే వాయావష్టత్రింశత్సు మర్మసు।

ధారయన్ వారయేదిచ్ఛావశేనాఙ్గాని సర్వతః ॥౭౧॥

తథాధారగతం కృత్వా మనః పవనసంయుతమ్।

రసామ్బుదాహవ్యాప్తస్త్వైః సహంసైర్వ్యాపయేత్తనుమ్॥౭౨॥

దివ్యత్వాత్ భూయాసురిత్యర్థః। సమభ్యసేత్ ప్రాణాయామాన్। అమ్బు వకారం మరుద్దివ్యత్వాన్మరుతమిత్యర్థః। అస్యార్ధద్వయం విద్యతే ఏకదా యకారాక్షరం స్వరన్నితి పూర్వ్వత్రాన్వయః। అన్యదా శ్వాసం అపసారయేదిత్యుత్తరత్రాన్వయః। రేచయేదిత్యర్థః। మాత్రా నామ స్వాఙ్గులీస్ఫోటాష్టకకాలః। చతుఃషష్ట్యా మాత్రాభిరితి శేషః। తురీయతః షోఢశమాత్రాభిః॥౬౮॥

కమ్ప ఇత్యాదినా శ్లోకేన యోగసిద్ధలక్షణముపదిశతి। వైమల్యస్థైర్య్యలాఘవాః వైమల్యం మనోవిషయం స్థైర్య్యలాఘవే దేహవిషయే। ప్రకాశ ఇతి స్వతే- జసో వహిః ప్రకాశనం వీజాదివత్॥౬౯॥

మూలాధారేత్యాదినా శ్లోకేన ప్రత్యాహారస్వరూపముపదిశతి। తత్ర మూలతః మూలాధారాత్॥౭౦॥

ఏవమిత్యాదినా శ్లోకేన ధారణస్వరూపముపదిశతి। తత్ర చారయేత్ వాయుమితి శేషః। ఇచ్ఛాబశేన స్వాభిమతాఙ్గధారణవశేన॥౭౧॥

తథేత్యాదిభిర్వ్రజేదిత్యన్తైర్నవభిః శ్లోకైర్ధారణాసిద్ధిఫలాని సమాధిస్వరూపసహితాన్యుపదిశతి। తత్ర తథేత్యాదినా భువీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన సమాధినా త్రికాలజ్ఞానాదిధిద్ధ్యుపాయముపదిశతి। తథా ప్రాగ్వత్। రసామ్బుదాహవ్యాప్తస్త్వైః సహంసైః లకారవకారరేఫయకారహకారైః ప్రత్యక్షరం విన్దుసహితైః సహేతి శేషః।

ఏవం త్రైరక్షరైర్దేహే వాయునా తన్మయీకృతే।
త్రికాలజ్ఞో విశుద్ధాత్మా సుఖీ జీవేచ్చిరం భువి॥౭౩॥

స్వేచ్ఛాచారీ వ్యోమగశ్చ వ్రజేద్ద్వైశ్చ సఙ్గమమ్।
స్వేచ్ఛయా దేహమధ్యస్థః కుడ్మగృహగతో యథా॥౭౪॥

ఏవం సంసిద్ధయోగస్తు స్వేచ్ఛయా దేహమాత్మనః।
ప్రాణానాకృష్య మధ్యస్థసుషుమ్నారన్ధ్రతస్తథా॥౭౫॥

బ్రహ్మరన్ధ్రాద్వినిర్గత్య భూయాత్ సర్వాత్మనాత్మవాన్।
అథవోత్తరసంప్రోక్తచూర్ణాస్వాదనతో వశీ॥౭౬॥

విరక్తచిత్తః స్వం దేహం తేనోపాయేన సన్త్యజేత్।
స్వేచ్ఛోత్క్రాన్తిరితి ప్రోక్తా యోగయుక్తాత్మనాం ప్రియే॥౭౭॥

వ్యాపయేత్ పవనమితి శేషః। తన్మయీకృతే ధ్యాతృధ్యానధ్యేయవిభేదసమాధినా తత్తద్భూతమయీకృతే। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాగ్వన్మూలాధారే మనః సంయోజ్య తత్ర వాయుం సన్ధార్య్య ప్రోక్తైర్భూతాక్షరైః పఞ్చభిః సహ తం పవనం సర్వ్వదేహవ్యాపనేన స్వదేహే తత్తద్భూతమయీకృతే ప్రోక్తఫలసిద్ధిరితి॥౭౩॥

స్వేచ్ఛేత్యాదినా శ్లోకేనాకాశగమనాదిసిద్ధ్యుపాయముపదిశతి। తత్ర స్వేచ్ఛాచారీ అవ్యాహతగతిర్గృహగతో యథా గృహగతపురుషవత్ శరీరవ్యాసఙ్గర- హితః॥౭౪॥

ఏవమిత్యాదిభిః ప్రియే ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః స్వేచ్ఛోత్క్రాన్త్యుపాయద్వయముపదిశతి। తత్ర దేహం సంత్యజేదితి శేషః। ప్రాణాన్ శ్వాసాన్ మధ్యస్థసుషుమ్నారన్ధ్రతః నాడ◌ీచక్రస్యేతి శేషః। తథా ప్రాగ్వత్। సర్వాత్మనాత్మవాన్ దేహపరిచ్ఛేదం సంత్యజ్యాపరిచ్ఛిన్నవహురూపవాన్। అథవా పక్షాన్తరే। ఉత్తరసంప్రోక్తచూర్ణాస్వాదనతః ఉత్తరత్ర చతుస్త్రింశపటలే ఉగ్రేత్యాద్యాత్మవానిత్యన్తశ్లోకత్రయప్రోక్తచూర్ణస్వాదనతః తేన చూర్ణాస్వాదనరూపేణ। ఏతదుక్తం భవతి పూర్వావస్థానచారితాన్ ప్రాణాన్ మనసా సుషుమ్నారన్ధ్రమార్గేణ నిఃశేషమాకృష్య బ్రహ్మరన్ధ్రాత్ వినిర్గమయ్య వక్ష్యమాణచూర్ణాస్వాదనసంజాతానుసన్ధానేన వానబచ్ఛిన్నస్వరూపో భవతీతి॥౭౭॥

పరకాయప్రవేశన్తు వక్ష్యే దేవి మహాద్భుతమ్।

కలౌ దుఃశాటకం ప్రాయో మార్త్యే సిద్ధిరపీశ్వరి॥౭౮॥

అక్లేశత: పరిత్యజ్య ప్రాణాన్ స్వకతనుం తథా।

పరిపూర్ణాఙ్గసంయుక్తామగ్రతో వీక్ష్య యోగతః॥౭౯॥

ప్రవిశేత్తత్తనుం ప్రాణప్రతిష్ఠోక్తవిధానతః।

స్వాం తనుం గోపయేత్ స్వీయైస్తతస్త్విచ్ఛా తథా బ్రజేత్॥౮౦॥

సిద్ధస్య లక్షణాన్యష్టౌ యోగాభ్యాసేన సర్వదా।

శృణు తాని మహాదేవి యైరన్యైర్జాయతే గుణైః॥౮౧॥

ద్వన్ద్వహానిః సుఖావాప్తిరారోగ్యం వశ్యవృత్తితా।

జితేన్ద్రియత్వమక్రోధః కృపయా జనగోపితా॥౮౨॥

ఆసన్నమృత్యోశ్చిహ్నాని కథయామి శృణు ప్రియే।
యైః సాధ్యసాధకౌ జ్ఞాత్వా దేహత్యాగమతన్ద్రితౌ॥౮౩॥

దేవతాస్వాత్మభజనపరౌ స్యాతాం తతస్తు తౌ।
సుగతిం ప్రాప్య సిద్ధ్యై తు భవతో జాతమాత్రతః॥౮౪॥

పరకాయేత్యాదిభిర్వ్రజేదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః ప్రస్తావపురఃసరం పరకాయప్రవేశనం తస్మాద్భూయోఽపి స్వకాయప్రవేశఞ్చోపదిశతి। తత్ర దుఃశాటకం దుష్కరం పరకాయప్రవేశమితి పూర్వత్రాన్వయః। అక్లేశతః క్రూరవ్యాధ్యాదిభిః కృతక్లేశాభావేన। యోగతః ప్రవిశేదిత్యుత్తరత్రాన్వయః। ప్రాణప్రతిష్ఠోక్తవిధానతః దూతీనిత్యాపటలే ఇతి శేషః। స్వీయైః స్నిగ్ధైః పురుషైరితి శేషః। తతః తస్మాత్ ప్రతిష్ఠాన్యశరీరాత్తాం స్వతనుం। తథా ప్రాగ్వత్ ప్రాణప్రతిష్ఠావిధినా॥౮౦॥

సిద్ధస్యేత్యాదినా శోచితేత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన ప్రస్తావసంఖ్యాపురఃసరం యోగసిద్ధలక్షణాన్యుపదిశతి। తత్ర తాని లక్షణాని। గుణైః లక్షణైరిత్యర్థః। ద్వన్ద్వహానిః శీతోష్ణసుఖదుఃఖాదివికారహానిః। సుఖావాప్తిః స్వరూపానుసన్ధానేన॥౮౨॥

ఆసన్నేత్యాదిభిర్భవేదిత్యన్తైరష్టాదశభిః శ్లోకైః ప్రస్తావజ్ఞానఫలపురఃసరమాసన్న మృత్యచిహ్నాన్యపదిశతి। తత్ర ఆసన్నమృత్యోః పురుషస్య। యైః చిహ్నైః। తౌ సాధ్య-

---

అకారణాం నిజాం పూర్వాం విముచ్య ప్రకృతిం నరః।
సమాశ్రయేత్తతస్త్వర్ధాన్మృతిస్తస్య సునిశ్చితమ్॥౮౫॥

అరున్ధతీం ధ్రువం వ్యోమ్ని నేక్షతే చ తదర్ద్ధతః।
ద్ధృశౌ నాసాన్తికాక్రాన్త్యా చన్ద్రకే యోఢ్గయోర్న చేత్॥౮౬॥

విలోకయతి తస్యార్ద్ధాన్మృతిమేతి సునిశ్చితమ్।
గుల్ఫాధః స్పురణం నాడ్యోః పాదయోశ్చేన్న జాయతే॥౮౭॥

తస్యాశు నాశో గదితీం భానౌ రుణ్ణం చ పశ్యతః।
నిరుద్ధకర్ణరన్ధస్య న చేత్ కుణ్డలినీధ్వనిః॥౮౮॥

ధూమో వా దృశ్యతే మూర్ద్ధ్ని గృహక్షేత్రాదితోఽపి వా।
మూర్ద్ధ్నిగా విహగా లీనా: పరాసుం తం న కో వదేత్॥౮౯॥

పశ్చాత్కృతార్కో గణ్డూషే న పశ్యేచ్చక్రచాపకమ్।
సద్యః పరాసుమాత్మానం జానీయాత్ సర్వథా నరః॥౯౦॥

స్వమస్తకకరః పశ్యేత్ ప్రకోష్ఠం స్థూలమాత్మనః।
ఆగుల్ఫోగ్న్రాష్టభ్యా పశ్యన్నాతో వినశ్యతి।౯౧॥

సాధకౌ। సుగతిమిత్యస్య జాతమాత్రత ఇత్యస్య చార్థో గురుముఖాదవగన్తవ్యః। పూర్వాం సౌమ్యాం క్రూరాం వా సమాశ్రయేత్ పూర్వ్వవిపరీతామితి శేషః। తతః సమాశ్రయతః। ధ్రువం

నక్షత్రరూపం। తదార్ద్ధతః షణ్మాసతః। నాసాన్తికాక్రాన్త్యా నాసాన్తికయోరఙ్గులిద్వయాక్రాన్త్యా। చన్ద్రకే మయూరవిమ్వమధ్యస్థచన్ద్రకరూపే జ్యోతిషీ। న చేదిత్యస్య విలోకయతి ఇత్యుత్తరత్రాన్వయః విలోకయతీత్యస్య చన్ద్రకే ఇతి పూర్వ్వత్రాన్వయః। తస్యార్ద్ధార్ద్ధాత్ మాసత్రయాత్। తస్య గుల్ఫాధోనాక్షోద్వయస్ఫురణహీనస్య। రుణ్డం కబన్ధం। చకారో భిన్నక్రమః। పశ్యతశ్చేతి పక్షాన్తరే। గృహక్షేత్రాదిషు ఆదిశబ్దః పురపత్తనాదివిషయః। అపి ధూమో దృశ్యత ఇత్యాకృష్యతే। వా వికల్పే। తం పురుషం। పశ్చాత్కృతార్కః పృష్ఠీకృతార్క గణ్డూషే పూరితవినిర్గమితముఖజలే। చాపకం శక్రచాపసదృశం జ్యోతిః। ప్రకోష్ఠం కూర్పరం। కూర్పరమణివన్ధయోర్మ్మధ్యప్రదేశం। తౌ

శ్లేష్మశుక్రమలాని స్యుర్నిమగ్నాని జలే యదా।

తస్మిన్ పక్షే ప్రయాత్యేవ యమం సన్త్యజ్య జీవితమ్॥౯౨॥

హాటకాం ప్రతిమాం పశ్యన్ ధ్రువం యాతి యమాలయమ్।

భాస్కరం భగణైః పశ్యన్నపి యాతి యమాలయమ్॥౯౩॥

జలాదిషు తనుచ్ఛాయాం వికృతాం వీక్ష్య మాసతః।

ప్రయాతి నిధనం ఛిద్రం పశ్యన్ భానోశ్చ మణ్డలే॥౯౪॥

స్నాతానులిప్తగాత్రస్య పురః శుష్యతి చేదురః।

స పక్షాద్యాతి నిధనం సర్వ్వైరపి సురక్షితః॥౯౫॥

గురుమాతృగణాన్ విప్రాన్ చన్ద్రసూర్యౌ చ దేవతాః।

ఆస్తికాన్ సతతం నిన్దన్నకారణత ఏవ చ॥౯౬॥

శ్వాస్వవైరస్య దలనే పరిత్యాగే స్వరోషతః।
గురుమన్త్రపరిత్యాగేఽప్యచిరాజ్జాయతే మృతిః॥౯౭॥

గురుంవిద్యాఞ్చ జనకం జననీం సర్వదేవతాః।
సదాధిక్షేపశాపాభ్యాం న్యక్కుర్వన్నాశు నశ్యతి॥౯౮॥

పుస్తకం నిజగేహం వా విష్టరం శయనన్తు వా।
నిష్కారణే నిరాకుర్వన్నాశు నశ్యతి మానవః॥౯౯॥

జనౌ। తస్మిన్ పక్షే అర్ద్ధమాసాదర్వాక్। భగణైః సహేతి శేషః। వికృతాం కుత్సితాకారాం నిరోజస్కాం। భానౌ ఛిద్రం రన్ధ్రం। సర్వైరపి బ్రహ్మాదిభిః। అకారణత ఇత్యస్య శ్వాశ్వవేరస్య దలనే ఇత్యుత్తరత్రాన్వయః। పరిత్యాగే శ్వాశ్వవైరస్య। అధిక్షేపశాపాభ్యాం

ద్ధగ్దేహచక్రవాలానాం వైవర్ణ్యే మాసతో మృతిః।
ధ్యాతే స్వదేవవైరూప్యే మాసతో నిధనం భవేత్॥౧౦౦॥

కాలతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।
అస్యా నిఫాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్ కృతమ్॥

ఇతి షోఢశనిత్యాతన్త్రో శ్రీకాదిమతే శ్వాసరూపం

నామ సప్తవింశం పటలమ్ ॥౨౭॥

నిన్దనాప్రియవచనాభ్యాం। నిరాకుర్వన్ పరిత్యజన్। వైవర్ణ్యం రుక్షతా। స్వదేవవైరూప్యం వర్ణవిగ్రహప్రసాదాదిభిరితి శేష ॥౧౦౦॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య

ప్రపఞ్చసారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన శ్రీసుభగానన్దనాథేన

విరచితాయాం మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం షోడశ -

నిత్యానాం కాలాత్మకప్రాణవ్యాప్త్యాదివిధాన-

ప్రకాశనపరం సప్తవింశం పటలమ్ పరిపూర్ణం

పరామృష్టమ్ ॥ ౨౭ ॥ ఓం తత్సత్ ॥

గ్రన్థసంఖ్యా—సప్తవింశే యన్త్రమేకం వ్యాఖ్యాగ్రన్థాశ్చ సంఖ్యయా।

పాదార్ద్ధం పఞ్చపఞ్చాశదధికం ద్విశతం స్మృతాః ॥

అష్టవింశపటలమ్

అథ షోఢశనిత్యానాం లోకాత్మత్వం వదామి తే।
యన్మయం విశ్వమఖిలం వర్త్తతే సచరాచరమ్॥౧॥

కాలమాతృకయోర్వ్యాప్తిః ప్రాగేవోక్తా మయా తవ।
వాచ్యవాచకయోగేన మాతృకాలోకయోరపి॥౨॥

వ్యాప్తిమద్య ప్రవక్ష్యామి సమ్యక్ తే కాలలోకయోః।
యదాయత్తమిదం విశ్వం నిత్యాస్తత్కాలవిగ్రహాః॥౩॥

కాలస్య షోడ఼శాకారో రూపో దృశ్యత ఏవ హి।
వృద్ధిక్షయాభ్యాం చన్ద్రస్య ఆద్యయా కలయా తథా॥౪॥

పూర్వ్వస్మిన్ సప్తవింశే పటలే షోఢశనిత్యానాం కాలేన ప్రాణాత్మకతాదికముపదిశ్యానన్తరం షోఢశనిత్యానాం లోకాత్మకత్వముపదిశతి అథ షోడ఼శేత్యాదినా విగ్రహేత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణాష్టావింశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడ఼శేత్యాదినా శ్లోకేన షోడ఼శనిత్యాదీనాం లోకాత్మత్వకథనప్రస్తావపురఃసరం సచరాచరస్య విశ్వస్య తన్మయత్వేన వర్త్తనముపదిశతి। తత్ర లోకాత్మత్వం లోకతాదాత్మ్యం। యన్మయం నిత్యాత్మకలోకమయం। వర్త్తతే ప్రతీయతే॥౧॥

కాలేత్యాదినా శ్లోకేన పఞ్చవింశపటలప్రోక్తకాలమాతృకయోః షడ఼్విశపటలప్రోక్తమాతృకాలోకయోశ్చ వ్యాప్తిం స్మారయతి। తత్ర ప్రాగేవ పఞ్చవింశే పటలే। వాచ్యవాచకయోగేన మాతృకాలోకయోరపి శబ్దరూపమాతృకాతదర్థరూపలోకయోరపృథగ్భావేన మాతృకాలోకయోర్వ్యాప్తిరపి షఢ్వింశే పటలే మయా తవోక్తేత్యర్యః॥౨॥

వ్యాప్తిమిత్యాదినా శ్లోకేన కాలలోకయోర్వ్యాప్తికథనాదిప్రస్తావపురఃసరం నిత్యానాం కాలవిగ్రహత్వముపదిశతి। తత్ర అద్య అస్మిమ్ పటలే యదాయత్తమిదం విశ్వం తాదాత్మ్యేన విశ్వస్య కాలపరాధీనత్వాత్। నిత్యాస్తత్కాలవిగ్రహాః సకల-విశ్వకారణభూతః కాల ఏవ నిత్యానాం విగ్రహ ఇత్యర్థః॥౩॥

కాలస్యేత్యాదినా శ్లోకేన మహానిత్యాయా అపరిచ్ఛిన్నకాలాత్మకత్వమన్యాసాం తద-

---

లోకరూపం తత్ర్పమాణం కాలచక్రఞ్చ తాదృశమ్।

తయోరన్యోన్యనిత్యాత్వవ్యాప్తిం తద్వత్ స్థితిం తయోః॥౫॥

నిత్యాలోకస్థితిం మానం తాసాం కవచవిగ్రహమ్।

గ్రహాణాం మాతృకారూపం శృణు ప్రోక్తం క్రమేణైవ॥౬॥

హేమరూపో భువో మధ్యే మేరూస్తిష్ఠతి పర్వ్వతః।

తస్యాభితో మహీపార్శ్వే పఞ్చాశచ్చతయోజనాః॥౭॥

వయవభూతకాలాత్మకత్వఞ్చోపదిశతి। తత్ర కాలస్య షట్త్రింశే పటలే వక్ష్యమాణరూపస్య। దృశ్యత ఏవ హి అపరమార్థోపి ప్రకాశత ఇత్యర్థః। వృద్ధిక్షయాభ్యాం పఞ్చదశానాం కలానామితి శేషః। తథా సముచ్చయే। ఏతదుక్తం భవతి షోడ॒శకలామయస్య చన్ద్రవిమ్బస్యాక్షర కలారూపాపరిచ్ఛిన్నకాలాత్మికాయాం మహానిత్యాయామితరకలాపఞ్చదశకరూపావాన్తర కాలాత్మికానాం చ నిత్యానాం శుక్లప్రతిపదాది పౌర్ణమాస్యన్తం కృష్ణప్రతిపదాది దర్శాన్తఞ్చ ప్రతితిథ్యేకైకక్రమేణోదయవిశ్రాన్తిప్రతీతిర్భవతీతి॥౪॥

లోకేత్యాదినా క్రమేణ వై ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పటలశేషార్థానుపదిశతి। తత్ర లోకరూపం ద్వీపాబ్ధిక్రమతః। తత్ప్రమాణం ద్వీపాబ్ధ్యాదీనాం। తాదృశం మానోపేతమిత్యర్థః। తయోరన్యోన్యనిత్యాత్వవ్యాప్తిం లోకస్య నిత్యాత్వవ్యాప్తిం కాలస్య నిత్యాత్వవ్యాప్తిఞ్చ। తద్వత్ స్థితిం తయోః లోకస్య కాలచక్రస్య చ షోడశషోక్శాకారతయాన్యోన్యవ్యాప్తిం। నిత్యాలోకస్య స్థితిం వక్ష్యమాణనిత్యాలోకస్థితిం। మానం నిత్యాలోకస్యేతి శేషః। తాసాం కవచవిగ్రహం నిత్యానాం కవచాత్మనా స్థితిం సాధకానామితి శేషః। గ్రహాణాం సూర్యాదీనాం నవానామితి శేషః। మాతృకారూపం మాతృకాత్మత్వమ్॥౬॥

హేమేత్యాదినా ఆవృతేత్యన్తేనాక్షరత్రయోత్తరేణ శ్లోకద్వయేన లోకరూపం తన్మానఞ్చోపదిశతి। తత్ర తస్య మేరీః। పఞ్చాశచ్ఛతయోజనాః పఞ్చసహస్రయోజనాని। ఏతదుక్తం భవతి బృత్తాకారరూపిణ్యా భూమేర్మధ్యే హేమరూపో మేరుః పద్మస్య కర్ణికేవ తిష్ఠతి। తస్య మేరోః పరితో భూమిః ప్రతిపార్శ్వం పఞ్చ సహస్రపఞ్చసహస్రయోజనాత్మికా స్థితా భవతి। తస్యా విష్కమ్భయోజనా సర్వ్వత్ర దశసహస్రదశసహస్రయోజనా భవతీతి। సిన్ధుభిః సముద్రైః। ద్వీపైస్తత్తత్సముద్రాన్తరాలభూప్రదేశైర్వక్ష్యమాణ్నామభిః। తత్సంఖ్యైర్ద్విగుణోత్తరేః మేరుపార్శ్వమహీమానాత్ ప్రత్యేకముత్తరోత్తరం ద్విగుణమానేః। ఏత-

---

లవణేక్షుసురాసర్పిర్దధిక్షీరజలాత్మభిః।

సిన్ధుభిః సప్తభిర్ద్వీపైస్తత్సంఖ్యైర్ద్విగుణోత్తరైః॥౮॥

ఆవృతా వాహ్యసలిలజలధేర్వ్వాహ్యపార్శ్వయోః।

మధ్యే విస్తారమానాత్తు వహిరావృత్య తత్ పునః॥౯॥

కాలచక్రం పరాశక్తిమారుతేన సదైవ తు।

నూనం పరిభ్రమత్యేవ పశ్చిమాధోపసవ్యతః॥౧౦॥

దుక్తం భవతి। మహామేరోః పరితః ప్రతిపార్శ్వం పఞ్చసహస్రపఞ్చసహస్రయోజనమితాయా భూమేర్వహిరపి పరితః ప్రతిపార్శ్వ దశసహస్త్రదశసహస్రయోజనాత్మకో లవణసముద్రః। తద్వహిః ప్రాగ్వత్ వింశతిసహస్రవింశతిసహస్రయోజనాన్మకః ప్లక్షద్వీపః। తద్వహిః ప్రాగ్వచ్చత్వారింశత్సహస్రచత్వారింశత్సహస్రయోనాత్మకం ఇక్షురససముద్రః। తద్వహిరపి ప్రాగ్వదశీతిసహస్రాశీతిసహస్రయోజనాత్మకః శాల్మలీద్వీపః। తద్వహిః ప్రాగ్వత్ షష్టిసహస్రోత్తరశతసహస్రయోజనాత్మకః సురాసముద్రః। తద్వహిః ప్రాగ్వద్వింశతిసహస్రోత్తరశతత్రయసహస్రయోజనాత్మకః కుశద్వీపః। తద్వహిః ప్రాగ్వచ్చత్వారింశత్ సహస్రాధిక షట్శతసహస్రయోజనాత్మకో ఘృతసముద్రః। తద్వహిః ప్రాగ్వన్నూననిదారభ్యేతి సప్తాక్షరవాక్యజనితసంఖ్యయోజనాత్మకః క్రౌఞ్చద్వీపః। తద్వహిః ప్రాగ్వన్న గ్నినానీతః శౌరిరితి (౧౨౮౦౦౦౦) సప్తాక్షరవాక్యజనితసంఖ్యయోజనాత్మకో దధిసముద్రః। తద్వహిః ప్రాగ్వత్ జ్ఞానీణానం క్రియాత్మా ఇతి సప్తాక్షర వాక్యజనితసంఖ్యయోజనాత్మకః శాకద్వీపః। తద్వహిరపి ప్రాగ్వన్నానాజ్ఞానభరోనిత్యమిత్యష్టాక్షరవాక్యజనితసంఖ్యయోజనాత్మకః క్షీరసముద్రః। తద్వహిః ప్రాగ్వత్ ననంజ్ఞానదోవిన్నర ఇత్యష్టాక్షరవాక్యజనితసంఖ్యయోజనాత్మకః పుష్కరద్వీపః। తద్వహిరపి ప్రాగ్వత్ జ్ఞానినా నోతా ధున భూరిత్యష్టాక్షరవాక్యజనితసంఖ్యయోజనాత్మకః సలిలసముద్ర ఇతి। ఆవృతే త్యస్య మహీతి పూర్వత్రాన్వయః॥౮॥

వాహ్యసలిలమిత్యాదినా విగ్రహైరిత్యన్తేన సపఞ్చాక్షరత్రిపాదాద్యేన శ్లోకద్వయేన వాహ్యసలిలామ్బుధికాలచక్రయోర్మధ్యస్థదేశమాగం కాలచక్రపరివృత్తికారణం తత్ పరిభ్రమణ ప్రకారం తత్కక్షాభేదాన్ తన్మానం రాశిస్వరూపఞ్చోపదిశతి। తత్ర వాహ్యసలిలజలధేః సర్వవాహ్యసలిలసముద్రాత్ మధ్యవిస్తారమానాద్వహిరానృత్య తత్పునః పునరపి

తచ్చ తన్మానవీథిభిర్యుతమష్టభిరద్భుతైః।

తేజోమయైర్ద్వాదశారైర్యుక్తం మేషాదివిగ్రహైః॥౧౧॥

తేషు వీథిషు పూర్వాభిశాభుఖాః సప్తగ్రహాః స్థితాః।
రాశియుక్తేన కాలేన ప్రోక్తేనోపర్యధస్తథా॥౧౨॥

తత్సప్తద్వీపసప్తసముద్రసమవాయమధ్యవిష్కమ్భమానాత్ (౧౬౩౫౩౭౦౦) ద్వీపాద్యాత్మకం భూరూపం కాలచక్రం కాలాత్మకం చక్రం తస్య కాలాత్మకత్వం తత్పరిభ్రమణస్య విశ్వవికారకారణత్వాత్। పరాశక్తిమారుతేన మహానిత్యాయా ఇచ్ఛాశక్తిరూపేణ మారుతేనానుప్రేరితం। ఏవకారేణ కారణాన్తరం న భవతీత్యర్థః। పశ్చిమాధోపసవ్యతః పశ్చిమాభిముఖమూర్ద్వాధఃక్రమాత్ ప్రాదక్షిణ్యేన। తత్ కాలచక్రం। తన్మానవీథిభిరుత్తరోత్తరం ప్రతిపార్శ్వం తత్తద్విగుణద్విగుణమానవీథిభిః। అద్భుతైః సర్వాశ్చర్యమయత్వాత్ కేనాపి అకృతత్వాచ్చ। తేజోమయైః జ్యోతీరూపైః। ద్వాదశారైః భూమధ్యాదిపరవ్యోమాన్త మూర్ద్వార్ద్వవికాశరూపైః సమాన్తరాలైరితి శేషః। మేషాదివిగ్రహైః మేషాదిమీనాన్తరాశిస్వరూపైః। ఏతదుక్తం భవతి సర్వవాహ్యసలిలజలధివాహ్యపార్శ్వదయమధ్యవిష్కమ్భమానం తద్వాహ్యగతం తత్సర్వం క్రోడ ీకృత్య పరాశక్తిరూపమారుతప్రేరితం పూర్వోక్తవాహ్యసలిలజలధివాహ్యపార్శ్వవహిర్మానాత్ ప్రతిపార్శ్వం ప్రాగ్వద్విగుణోత్తరమానవీథ్యష్టకం తదన్తరాలాష్టకోపేతం జ్యోతీరూపమేషాదిరాశిద్వాదశారయుక్తం కాలచక్రం పశ్చిమాభిముఖమూర్ద్వాధః ప్రాదక్షిణ్యక్రమాత్ పరిభ్రమతీతి॥౧౧॥

తేష్విత్యాదినా స్థితిరిత్యన్తేనార్ద్వాధికేనైకేన శ్లోకేన తత్కాలచక్రవీథిషు సప్తగ్రహావస్థానం తేషాం స్వోక్తకాలేన తచ్చక్రగతరాశిషు చారేణ లోకస్థితిఞ్చోపదిశతి। తత్ర తేషు వీథిషు తాసు వీథిషు తేషు రాశిష్విత్యర్థః। స్థితాః చన్ద్రవుధ శుక్రార్కభౌమగురుమన్దానాం అధరోత్తరవీథిస్థితిక్రమాల్లఙ్ఘనేన। రాశిషు తద్వీథిగతేషు। ప్రోక్తేన జ్యోతిఃశాస్త్రే। తథా పూర్వాశాముఖా ఏవ। ప్రయాన్తి చరన్తి। తేషాం గ్రహాణాం స్థితిః జననసత్తావిపరిణామావృద్ధ్యుపక్షయనాశాత్మికా। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తకాలచక్రగతవీథ్యష్టకం ప్రోక్తక్రమాల్లఙ్ఘనస్థిత్యా స్థితాః

పూర్వాభిముఖాస్తత్తద్ధహస్తత్తద్గతరాశిషు స్వోక్త చకారేణ లోకానాముత్పత్త్యాదిరూపాం స్థితిం కుర్వన్తోతి ॥౧౨॥

ప్రయాన్తి తేషాం చారేణ లోకానాం భవతి స్థితిః।
మధ్యస్థమేరౌ లలితా సదైవాస్తే మహాద్యుతిః॥౧౩॥

తస్యాభితో జలాన్తస్థాః శేషాస్తాః స్యుశ్చదుర్దృశ।
తద్వహిః పరమే వ్యోమ్ని త్వేతా చిత్రా తు సంస్థితా॥౧౪॥

కృతాదివర్షాదారభ్య ప్రతివర్షమితి స్థితా।
ద్వితీయాదిషు వర్షేషు క్రమాత్తాః పరివృత్తిభిః॥౧౫॥

షోడ఼శాబ్దే పరే వ్యోమ్ని లలితా సలిలామ్బుధౌ।
చిత్రా చ భవతీత్యం హి భజన్తే పరివర్త్తనమ్॥౧౬॥

మధ్యస్థేత్యాదిభిః రూపతః ఇత్యన్తైరర్ద్దద్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః షోఢశనిత్యానాం మేరుద్వీపాదిపరమవ్యోమాన్తషోడ఼శవిధేషు దేశేషు కృతయుగాదివర్షాదారభ్య ప్రతియుగం చతుర్యుగవర్షేషు పరివృత్తిక్రమముపదిశతి। తత్ర సదైవాస్తే సర్వ్వదా సకలాత్మకేన ప్రధానరూపేణ తిష్ఠతీత్యర్థః। మహాద్యుతిః దేశకాలాదిభిరనవచ్ఛిన్నప్రకాశ రూపత్వాత్। తస్య మేరోః। అభితః సర్వ్వతః। జలాన్తస్థా మేరోరనన్తరజమ్బుద్వీపాద్యాదిసర్వవాహ్యస్థజలసముద్రపర్యన్తం చతుర్ద్దశస్థానస్థితాః। శేషాః కామేశ్వర్యాదయశ్చతుర్ద్దశ జ్వాలామాలిన్యన్తాః। తద్వహిః

సర్వవాహ్యసలిలజలధేర్వహిః। అత్ర షోడఀశో ప్రతివర్షం ప్రతికృతయుగాదివర్షం। తా నిత్యా లలితా భవతీత్యత్రత్రాన్వయః। చకారః సముచ్చయే। ఇత్థం ఉక్తప్రకారేణ। ఏవమిత్యస్య ప్రోక్తరూపత ఇత్యత్రాన్వయః। అన్యేషు త్రేతాదిషు। ఏతదుక్తం భవతి మేరుజమ్బూద్వీపలవణసముద్రప్లక్షద్వీపేక్షురససాగరశాల్మలీద్వీపసురాసముద్ర కుశద్వీపఘృతసాగర క్రౌఞ్చ ద్వీపదధిసముద్ర శాకద్వీపక్షీరసాగరపుష్కరద్వీపసలిలసముద్ర పరవ్యోమసంజ్ఞకేషు షోడఀశసు స్థానేషు కృతయుగాదిచతుర్యుగప్రథమవర్షేషు లలితాదిచిత్రాన్తాః షోడశనిత్యాస్తదాత్మకత్వేన స్థిత్వా తత్తద్యుగద్వితీయద్వితీయవర్షేషు జమ్బూద్వీపాదిమేరుపర్యన్తేషు షోడఀశసు షోడఀశసు స్థానేషు లలితాదిచిత్రాన్తాః షోడఀశ నిత్యాస్తిష్ఠన్తి। ఏవం తత్తద్యుగతృతీయాదితృతీయాది షోడఀశషోడఀశవర్షాన్తేషు చతుర్ద్దశసు చతుర్ద్దశసు వర్షేషు లవణసముద్రాది పరమవ్యోమాన్తేషు విశిష్టేషు చతుర్ద్దశసు వర్షేషు క్రమాత్ ప్రతివర్షం లలితా తిష్ఠతి। లలితాస్థితస్థానాన్తరాలమారభ్య తత్తత్పూర్వ్వపూర్వ్వస్థానాన్తమన్యాః కామేశ్వర్యాది చిత్రాన్తాః పఞ్చదశనిత్యాస్తిష్ఠన్తి। ఏవం వర్షషోడఀశకవర్షషోడఀశకేనైకామేకాం పరివృత్తిం భజన్తీతి॥౧౬॥

ఏవం యుగేషు చాన్యేషు వర్త్తతే ప్రోక్తరూపతః।

కాలేష్వపి చ మధ్యాది పరవ్యోమాన్తమీశ్వరి॥౧౭॥

పరివృత్తిం భజన్తే తా మధ్యస్థా స్వాంశతశ్చరేత్।

అన్యాః సర్వాస్తత్ర తత్ర చరన్తి స్వయమేవ వై॥౧౮॥

తథా కాలక్రమాత్తాస్తు భజన్తే పరివర్త్తనమ్।

కాలతో దేశతశ్చక్రాదైక్యం సంజాయతే యదా॥౧౯॥

తదా భవన్తి భూపాలా ధార్మ్మికాః కాలవర్షతః।

ప్రజాశ్చ సుఖినో భూయురరోగాః కాలమృత్యవః॥౨౦॥

కాలేష్విత్యాదిభిః సముదీరితమిత్యన్తైరర్ద్ధాద్వైః పఞ్చభిః శ్లోకైః షోడ఼శనిత్యానాం కాలచక్రమయత్వప్రకారం కాలదేశైకాధిపత్యఫలం కాలచక్రస్య వాహ్యవీథిరూపపరవ్యోమస్థితిం ప్రోక్తనిగమనఞ్చోపదిశతి। తత్ర కాలేషు కాలచక్రస్య చన్ద్రస్య కక్షా భూమ్యోరన్తరాన్తరాలదేశాదితారాకక్షాన్తేషు షోడ఼శసు స్థానేషు మధ్యాది చన్ద్రకక్షాన్తర్భూతమధ్యవ్యోమాది। తాః షోడ఼శనిత్యాః। మధ్యస్థా లలితా। స్వాంశతః స్వసమానమూర్త్యన్తరేణ। అన్యాః పఞ్చదశనిత్యాః। తత్ర తత్ర దేశే దేశే కాలే కాలే చ। తథా కాలక్రమాత్ పూర్వోక్తయుగాది వర్షాది షోడ఼శషోడ఼శవర్షపరివృత్తిక్రమేణ తుర్విశేషే। కాలతః పరివృత్తికాలక్రమాత్। దేశతః దేశస్య చక్రాత్ కాలచక్రేణ। భూయిః ప్రాగ్వత్। కాలమృత్యవః హితాయ మృత్యవ ఇత్యర్థః। వాహ్యస్థవీథ్యాం శనైశ్చరకక్షావహిర్భూతవీథ్యాం। తారకాః నక్షత్రాణి। తద్వహిః నక్షత్రకక్షావహిః। స్థితిః కాలచక్రస్యేతి పూర్వ్వత్రాన్వయః। తత్ర కాలచక్రే। తదన్తికా తదవధికా పరవ్యోమాన్తభూతా। అపిచేత్యనేన పూర్వ్వశ్లోకాత్ స్థితిరిత్యేతదాకృష్యతే। తత్క్రమాత్ పూర్వోక్తపూర్వోక్తయుగవర్షషోడ఼శక్రమాత్। తన్మయం నిత్యామయం। ఏతదుక్తం భవతి కృతాదిచతుర్యుగ ప్రథమ ప్రథమవర్షాదివర్షషోడ఼శషోడ఼శకక్రమాల్లలితాదయశ్చిత్రాన్తాః షోడ఼శనిత్యాః క్రమేణ కాలచక్రే చన్ద్రకక్షాభూమ్యన్తరాలప్రదేశ చన్ద్రకక్షా తదన్తరాలవుధకక్షా తదన్తరాలశుక్రకక్షా తదన్తరాలరవికక్షా తదన్తరాలభౌమకక్షా తదన్తరాల గురుకక్షా తదాన్తరాల శనికక్షా తదన్తరాలనక్షత్ర కక్షావిభాగేన షోడ఼శసు స్థానేషు దేశపరివృత్తిపరితః పరివృత్తిక్రమతః పరివర్త్తన్తే। తేన క్రమేణ యా యా నిత్యా చన్ద్రకక్షాస్థితా సా సా నిత్యైవ తత్కాల-

కాలచక్రస్య వాహ్యస్థవీథ్యాం తిష్ఠన్తి తారకాః।

తద్వహిః పరమవ్యోమ స్థితిస్తత్ర తదన్తికా॥౨౧॥

తాసామపి చ నిత్యానాం షోడ఼శానాఞ్చ తత్ క్రమాత్।

ఏవం దేశే చ కాలే చ తన్మయం సముదీరితమ్॥౨౨॥

దేశవర్షతిథీనాఞ్చ సమ్ప్రాప్తాదైక్యమాగతామ్।
పూజయేత్ సవిశేషం తాం ప్రజపేచ్చాఖిలాప్తయే॥౨౩॥

తేషు విద్యోపదేశాత్తు తస్యాస్తత్ సన్నిధిర్భవేత్।
మహాశక్తిశ్చ జాయేత త్రయాణామైక్యవైభవాత్॥౨౪॥

కాలప్రాప్తాం యజేత్ స్వాబ్దజన్మవాసరకే తు తాం।
దేశప్రాప్తాన్తు తన్మాసపూర్ణాయాం పూజయేచ్ఛివే॥౨౫॥

ప్రత్యబ్దమేవం కుర్వాణం న ముఞ్చతి రమా యశః।
కదాచిదపి దీర్ఘాయురరోగో జ్ఞానవాన్ సుఖీ॥౨౬॥

చక్రస్యాధిపా భవతి। తస్మాదేవం దేశకాలపరివృత్తిభేదతో జమ్బుద్వీపాదీనాం పరవ్యోమాన్తానామష్టానాం స్థానానాం ఏకైకవర్షక్రమేణ వర్షాష్టకేనైకనిత్యాధిపత్యం సిధ్యతి। యథా జమ్బుద్వీపస్య కామేశ్వరీకులసున్దర్యౌ క్రమాత్ ప్రథమనవమయోర్వర్షయోః ప్లక్షద్వీపస్య ద్వితీయదశమవర్షయోర్భగమాలినీనిత్యానిత్యే శాల్మలీ ద్వీపస్య తృతీయైకాదశయోర్వర్షయోర్నిత్యక్లిన్నానీలపతాకే కుశద్వీపస్య చతుర్థద్వాదశయోవర్షయోర్భేరుణ్డావిజయే క్రౌఞ్చద్వీపస్య పఞ్చమత్రయోదశయోవర్షయోర్వహ్నివాసినీసర్వమఙ్గలే శాకద్వీపస్య షష్ఠచతుర్దశయోర్వర్షయోర్వజ్రేశ్వరీజ్వాలామాలిన్యౌ పుష్కరద్వీపస్య సప్తమపఞ్చదశయోర్వర్షయోర్దూతీచిత్రే పరవ్యోమ్నష్టమషోడశయోవర్షయోస్త్వరితాలలితే ఏవం దేశకాలౌ నిత్యాత్మకౌ భవత ఇత్యుక్తమితి॥౨౨॥

దేశేత్యాదిభిః పూజనాదిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః దేశకాలతిథిప్రాప్తనిత్యాపూజనం తత్కాలవిశేషం తత్ఫలఞ్చోపదిశతి। తత్ర దేశవర్షతిథీనాం దేశకాలచక్రతిథీనాం

త్రయాణాం వా ద్వయోర్వా తాం తిథినిత్యావిద్యాం। తేషు దేశవర్షతిథిషు। తస్యాః తద్దేశాద్యధిపాయాః। మహాశక్తిః సాధకస్యేతి శేషః। త్రయాణాం దేశాదీనామ్॥౨౪॥

కాలప్రాప్తాం కాలచక్రాధిపాం। తన్మాసపూర్ణాయాం స్వజన్మమాసపూర్ణాయాం। ఏవం కుర్వాణమ్

రాజభిర్మనుజైస్త్రీభిరన్యైః ప్రాణిభిరప్యసౌ।

మాన్యతే సర్వమన్త్రాశ్చ సిద్ధాః స్యుస్తత్ర పూజనాత్॥౨౭॥

జమ్బూః ప్లక్షః శాల్మలీ చ కుశక్రౌఞ్చౌ యథాక్రమమ్।

శాకశ్చ పుష్కరశ్చేతి సప్తద్వీపేషు భూరుహాః॥౨౮॥

తేషాం నామభిరేవ స్యుస్తత్నామాని తన్ముఖాత్।

తత్తన్నామభిరభ్యర్చ్య తద్ద్వీపం తత్ర పూజయేత్॥౨౯॥

తాం తాం నిత్యాం తత్ర తత్ర కాలే కాలే తు సాధకః।

ఏవం పూజయితుర్లోకే న సమోస్తి న చాధికః॥౩౦॥

మధ్యే భూమిం తామభితః కాలచక్రం తతో వహిః।

మహావ్యోమ చ నిఃసామం తత్రైతద్ద్వయసంస్థితిః॥౩౧॥

పూజాజపహోమాదికం అన్యైః తిర్యగాదిభిః। అసౌ సాధకః। తత్ర దేశాదిసమ్ప్రాప్తకాలే। ఏతదుక్తం భవతి సప్తద్వీపేషు తత్తద్ద్వీపేశ్వరీనిత్యాం ద్వీపపూజాపూర్వకం స్వజన్మమాసపూర్ణాయాం కాలచక్రేశ్వరీనిత్యాం స్వావ్దజన్మదివసే ఉభే అపి ప్రతిపక్షతత్తత్త్రాప్తతిథీశ్చ పూజయన్ ప్రోక్తఫలసిద్ధిభాగితి॥౨౭॥

జమ్విత్యాదిభిరధిక ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః సప్తద్వీపగతభూరుహసప్తకనామభిః ప్రాప్తాని తత్తద్ద్వీపనామాని తత్తత్పూజనం తత్ర తత్రాధిగతనిత్యాపూజనం తత్ఫలఞ్చోపదిశతి। తత్ర భూరుహాః పాదపాః। తేషాం పాదపానాం। తత్తన్నామాని ద్వీపనామాని। తన్ముఖాత్ తత్తద్భూరుహప్రావీణ్యద్వారా తత్తన్నామభిః మేరుద్వీపాదిపరమవ్యోమాన్తనామభిః ప్రణవాదిభిశ్చతుర్థీనమోఽన్తైః। యథా ఓం మేరవే నమః ఇత్యాది। తత్ర మేరుప్రముఖేషు షోడశసు స్థానేషు యత్ర స్థితస్తత్ర తత్ర కాలే కాలే పునః స్థితం తత్ర పూర్వ్వం పూజయిత్వా తద్వర్షే తస్మింస్తస్మిన్ వర్షే। ఏతదుక్తం భవతి షోడశసు నిత్యాసు స్వభజనీయా నిత్యా షోడశసు స్థానేషు యత్ర స్థితా తత్ర పూర్వం పూజయిత్వా తత్తద్వర్షే తత్తత్స్థానగతాం భావయన్ తత్తన్నిత్యార్చనక్రమాత్ పూజయన్ ప్రోక్తరూపప్రభావో భవేదితి॥౩౦॥

మధ్యే ఇత్యాదిభిర్విద్యుత ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్భూమికాలచక్రమహావ్యోమస్థితిక్రమం కాలచక్రే గ్రహాణాం స్థితిం తత్కారణఞ్చోపదిశతి। తత్ర మధ్యే మహావ్యోమ్నః

సుస్థిరాయా భువో మధ్యే చక్రస్య భ్రమతోఽనిశమ్।
గ్రహాణాం తత్ర సంవాసప్రచారనియతాత్మనామ్॥౩౨॥

కారణం పరమేశాని తవేచ్ఛైవ తు కేవలమ్।
న త్వన్యదవలమ్బాయ తయోః కుత్రాపి విద్యతే॥౩౩॥

తయోర్బహిః పరే వ్యోమ్ని క్వచిదబ్ధిచతుష్టయమ్।

ప్రాగుక్తరూపాం తత్తీరే కోలవక్త్రాన్తు పఞ్చమీం ॥౩౪॥

సలిలే కురుకుల్లాఞ్చ పోతారూఢ఼ాం శుచిస్మితామ్ ।
తన్మధ్యే నవరత్నాని మహాద్వీపఞ్చ తత్ర వై ॥౩౫॥

కల్పకోద్యానమృతుభిః షడ఼్భిః సేవితవిగ్రహమ్ ।
తన్మధ్యేఽసంఖ్యరూపాభిర్వృతాం సఙ్గీతశక్తిభిః ॥౩౬॥

గీతవాదిత్రనృత్యాదిసంసక్తాభిరనారతమ్ ।
వినోద్యమానాం విలసన్మదమన్థరవీక్షణామ్ ॥౩౭॥

రత్నమణ్డపమధ్యస్థరత్నసింహాసనోపరి ।
శుచిస్మితాం శక్తివృన్దగీతాకర్ణనన్దితామ్ ॥౩౮॥

భూమిం తాం స్థితామితి శేషః । తతః కాలచక్రతః । నిఃసీమం నిః సీమేత్యర్థః । తత్ర మహావ్యోమ్ని । ఏతద్ద్వయసంస్థితిః భూమికాలయోరవస్థానం । మధ్యే మహావ్యోమ్నః । తత్ర కాలచక్రే సంవాసప్రచారనియతాత్మనాం స్వస్వవీథిసంవాసతత్తద్గతరాశిషు ప్రచారనియమవతాం । తవేచ్ఛా పరాయాః శక్తేరాజ్ఞా । తయోర్భూమికాలచక్రయోః । ఏతదుక్తం భవతి మహావ్యోమమధ్యస్థభూమికాలచక్రతద్గతభూతగ్రహాణాం యథాక్రమం సుస్థిరావస్థా భ్రమణే సన్తతైకాకారప్రమాణం ప్రోక్తసంవాసప్రచారకారణాత్ తదవలమ్బనఞ్చ కేవలం పరాయాః శక్తేరిచ్ఛేతి ॥౩౩॥

తయోరిత్యాదిభిః సునిశ్చితమిత్యన్తైః నవభిః శ్లోకైః నిత్యాలోకావస్థానం తత్ర దేవ్యాః సపరివారాయాః స్థితిం తత్తత్పూజయితుః ఫలఞ్చోపదిశతి । తత్ర తయోః మహీకాలచక్రయోః

క్వచిత్ ప్రదేశే అబ్ధిచతుష్టయం ఇక్షుసాగరాది। ప్రాగుక్తరూపాం అఙ్గపూజోక్త లలితామదృశవిగ్రహం। కోలవక్త్రాం వారాహీం చతుర్విశేషే పోత్రీస్వరూపేణేత్యర్థః।

సహజాసవసమ్భోగైః సంజాతానన్దవిగ్రహామ్।
దయామదారుణాపాఙ్గవిలోకితసుసాధకామ్॥౩౯॥

పరితో భూషణైశ్ఛత్రైః స్వర్ణచామరకాదిభిః।
విరాజమానాన్దిరదానశ్వానపి తథావిధాన్॥౪౦॥

శక్తిభిర్దర్శితానగ్రే పశ్యన్తీమభితోత్సవామ్।
స్వసమానాభిరభితో నిత్యాభిః సేవితాన్తథా॥౪౧॥

యాతి తాసాం పూజయితా తత్సమాకారతాం శనైః।
తద్వినోదస్తత్సమీపనివాసీ స్యాత్ సునిశ్చితమ్॥౪౨॥

కోటియోజనవిస్తీర్ణసమాయామం మహాద్భుతమ్।
నవరత్నమయం ద్వీపం తన్మానాబ్ధిభిరావృతమ్॥౪౩॥

తత్తృతీయాంశమానస్య సహస్రాదిత్యతేజసమ్।
రత్నద్వీపస్య మధ్యస్థతృతీయాంశే తు మణ్డపే॥౪౪॥

కోట్యాదిత్యద్యుతిప్రాన్తేష్వభితోఽసంఖ్యశక్తిభిః।
తథా సమన్వితాం ధ్యాయన్నరో భవతి మత్సమః॥౪౫॥

పఞ్చమీం శ్రీచక్రస్థబ్రాహ్మ్యాదిమాత్రష్టకం అత్ర పఞ్చమీగ్రహణం లలితావిగ్రహసామ్యార్థం। సలిలే ఇక్షుసాగరస్య తన్మధ్యే చతురబ్ధిమధ్యే। తన్మధ్యే కల్పకోద్యానమధ్యస్థసర్వ్వమధ్యగపద్మరాగఖణ్డమధ్యస్థరత్నమణ్డపమధ్యే ఇతి యావత్। అసంఖ్యరూపాభిరితి పదచ్చేదః। మదమన్థరవీక్షణాం అనన్తరతృతీయశ్లోకవక్ష్యమాణానన్దత్రయేణ సఙ్గీతానన్దేన చ ఉపరి స్థితామిత్యర్థః। సుసాధకాం సత్సమ్ప్రదాయిసాధకాం। తథావిధాన్ భూషితాన్। తథా సముచ్చయే। అత్ర ప్రకరణే ద్వితీయైకవచనాన్తానాం పదానాం లలితామితి విశేష్యమధ్యాహార్య్యమ్ తాం ధ్యాత్వేత్యర్థః। తాసాం సపరివారనిత్యానాం తద్వినోదః సఙ్గీతాదివిశేషవినోదః॥౪౨॥

కోటీత్యాదిభిస్త ఇత్యన్తైర్నవభిః శ్లోకైర్నిత్యాలోకాదిమానం తత్ర దేవౌ పూజనాత్ ఫలం పరమవ్యోమస్వరూపనిత్యావైభవవిదామనుభావఞ్చోపదిశతి। తత్ర సమాయామం కోట్యాయామం। తన్మానాబ్ధిభిః ప్రత్యేకం కోటియోజనవిస్తీర్ణైరబ్ధిభిస్తృతీయాంశ మానస్య యోజనతృతీయాంశసహితత్రయస్త్రింశదధికశతత్రయోత్తరత్రయస్త్రింశత్సహస్రా-

---

ఏవం ధ్యాత్వార్చ్చయేద్దేవీం భక్త్యా పరమయోక్తయా।

నరో నిరస్తసంసారమూలాజ్ఞానో జితేన్ద్రియః॥౪౬॥

నిపుణశ్చ కలాదక్షః సుఖిభిః సమవిత్తవాన్।

అపాపః పుణ్యశీలశ్చ సత్యార్జ్జవసమన్వితః॥౪౭॥

దేశికః స్వకులోత్తుఙ్గః సర్వ్వసమ్భావితాత్మవాన్।

జాయతే తస్య పరితో యోజనం పావనం భవేత్॥౪౮॥

తదాలోకనసంలాపసంస్పర్శాదికృతాం నృణామ్।
పాపకర్మక్షయాత్తేన రహితాః స్యుశ్చ తత్సమాః॥౪౯॥

కాలచక్రస్య నిత్యాయా లోకస్య చ వహిఃస్థితిః॥
వ్యోమరూపమనాద్యన్తం యత్తచ్చిన్మయమావయోః॥౫౦॥

యో వేత్త్యేవమశేషన్తు నిత్యావైభవమీరితమ్।
స జీవన్ముక్త ఏవేతి ప్రోక్తం తల్లక్షణఞ్చ తే॥౫౧॥

సమస్తాపద్విముక్త్యర్థం సర్వసమ్పదవాప్తయే।
భూతప్రేతపిశాచాదిపీడ़ాశాన్త్యై సుఖాప్తయే॥౫౨॥

ధికత్రయస్త్రింశల్లక్షయోజనమానవిస్తారాయామసహితస్య రత్నద్వీపస్య మధ్యగస్య మధ్యస్య రత్నద్వీపమధ్యగతపద్మరాగఖణ్డస్య తృతీయాంశే యోజననవాంశసహితైకాదశోత్తరశతాధికైకాదశసహస్రో-త్తరైకాదశలక్షయోజనమానవిస్తారాయామసహితే మణ్డపే మాణిక్యమణ్డపే। ప్రాన్తేషు పార్శ్వేషు మణ్డపస్యేతి శేషః। తథా ప్రాగ్వత్। మత్సమః శివభూతః। ఉక్తయా షడ్వింశత్పటలోక్తయా। అజ్ఞానం నామ దుర్వాసనా। ఆర్జవం నామ మనోవాక్కాయకర్మణామేకాకారతా। తస్య పరితః సాధకస్య నివాసస్థానస్య పరితః। స్యుర్నరా ఇతి శేషః। నిత్యాయాః సకలనిత్యాత్మికాయా మహానిత్యాయాః। తద్వ్యోమరూపం చిన్మయం నిర్విషయజ్ఞానమయం। ఆవయోః శక్తిశివయోః। ఏవం ఉక్తప్రకారేణ। ప్రోక్తం పఞ్చత్రింశత్ పటలే వక్ష్యత ఇత్యర్థః॥౫౧॥

సమస్తేత్యాదిభిర్మత్సమ ఇత్యన్తైః వింశత్యా శ్లోకైస్తదనుభావప్రస్తావ పురఃసరం

సమస్తరోగనాశాయ సమరే విజయాయ చ।
చోరసింహద్వీపిగజగవయాదిభయానకే॥౫౩॥

అరణ్యే శైలగహనే మార్గే దుర్భిక్షకే తథా।
సలిలాదిమనః పోడ఼ాస్వబ్ధౌ పోతాదిసఙ్కటే॥౫౪॥

ప్రజప్య నిత్యాకవచం సకృత్ సర్వ్వాన్తరత్యసౌ।
సుఖీ జీవతి నిర్ద్వన్ద్వో నిఃసపత్నో జితేన్ద్రియః॥౫౫॥

శృణు తత్ కవచం దేవి వక్ష్యే తవ తదాత్మకమ్।
యేనాహమపి యుద్ధేషు దేవాసురజయీ సదా॥౫౬॥

సర్వతః సర్వదాత్మానం లలితా పాతు సర్వగా।
కామేశౌ పురతః పాతు భగమాలా త్వనన్తరమ్॥౫౭॥

దిశం పాతు తథా దక్షపార్శ్వం మే పాతు సర్వదా।
నిత్యక్లిన్నా చ భేరుణ్డా దిశం పాతు సదా మమ॥౫౮॥

తథైవ పశ్చిమం భాగం రక్షేత్ సా వహ్నివాసినీ।
మహావజ్రేశ్వరీ రక్షేదనన్తరదిశం సదా॥౫౯॥

వామపార్శ్వం సదా పాతు దూతీ మే త్వరితా తతః।

పాలయేత్తు దిశం చాన్యాం రక్షేన్మాం కులసున్దరౌ ॥౬౦॥

నిత్యాకవచం తత్ఫలఞ్చోపదిశతి। తత్ర పిశాచాదీత్యత్రాదిశబ్దేనాపస్మారాదయ ఉచ్యన్తే। సుఖాప్తయే స్వరూపలాభాత్। గవయాదీత్యత్రాదిశబ్దః శరభాదివిషయః। భయానకో భయఙ్కరః। అస్య మార్గ ఇత్యుత్తరత్రాన్వయః। దుర్భిక్షకే మర్యాదాప్రాప్తాద్యపకర్షే। తథా సముచ్చయే। పోతాదీత్యత్రాదిశబ్దో నావాదివిషయః। అసౌ జపితా। నిర్ద్వన్ద్వః శీతోష్ణాదిద్వన్ద్వపీడఀాదిరహితః అథవా నిరుపమః। తదాత్మకం త్వదాత్మకమిత్యర్థః। యేన కవచేన అహమపి శివోఽపి। సర్వ్వతః వక్ష్యమాణసకలస్థానేషు। సర్వ్వగా విశ్వమయత్వాత్। పురతః పూర్వ్వస్యాం దిశి। తుః సముచ్చయే। అనన్తరం ఆగ్నేయీం దిశమిత్యుత్తరత్రాన్వయః। తథా సముచ్చయే। నిత్యక్లిన్నా దక్షిణపార్శ్వం మే పాత్వితి పూర్వ్వత్రా-

---

నిత్యా మామూర్ద్ధతః పాతు సాధో మే పాతు సర్వ్వదా।

నిత్యా నీలపతాకాఖ్యా విజయా సర్వ్వతశ్చ మామ్ ॥౬౧॥

కరోతు మే మఙ్గలాని సర్వ్వదా సర్వ్వమఙ్గలా।

దేహేన్ద్రియమనఃప్రాణాన్ జ్వాలామాలినివిగ్రహా ॥౬౨॥

పాలయేదనిశం చిత్రా చిత్తం మే పాతు సర్వ్వదా।

కామాత్ క్రోధాత్తథా లోభాన్మోహాన్మానాన్మదాదపి ॥౬౩॥

పాపాన్మత్సరతః శోకాత్ సంశయాత్ సర్వ్వతః సదా।

స్తైమిత్యాచ్చ సముద్యోగాదశుభేషు తు కర్మ్మసు ॥౬౪॥

అసత్యక్రూరచిన్తాతో హింసాతశ్చౌర్య్యతస్తథా।
రక్షన్తు మాం సర్వ్వదా తాః కుర్వన్త్విచ్ఛాం శుభేషు చ ॥౬౫॥

నిత్యాః షోడశ మాం పాన్తు గజారూఢాః స్వశక్తిభిః।
తథా హయసమారూఢాః పాన్తు మాం సర్వతః సదా ॥౬౬॥

సింహారూఢ఼ా తథా పాన్తు మాన్తరక్షగతా అపి।
రథారూఢ఼ాశ్చ మాం పాన్తు సర్వతః సర్వదా రణే ॥౬౭॥

న్వయః। అథ అనన్తరం నైఋతిమిత్యర్థః। తథా సముచ్చయే। సా ప్రాగుక్తవైభవా। అనన్తరదిశం వాయవీం దిశం। వామపార్శ్వం ఉత్తరాం దిశం త్వరితేత్యస్య పాలయేదిత్యుత్తరత్రాన్వయః। తుః సముచ్చయే। అన్యాం ఐశానీం మామిత్యూర్ధ్వాధరాన్తరాలస్థదిగుపలక్షణార్థం। నిత్యానామ దశమీనిత్యా నిత్యేత్యర్థః। సేతి నీలపతాకాఖ్యేత్యుత్తరత్రాన్వయః। నిత్యానీలపతాకాఖ్యా నీలపతాకానిత్యేత్యర్థః। అస్య అధో మే పాత్విత్వి పూర్వత్రాన్వయః। సర్వ్వతః ప్రోక్తైకాదశదిక్షు చకారేణ పూర్వత్ర పాత్విత్యేతదాకృష్యతే। జ్వాలామాలినివిగ్రహా జ్వాలామాలినీ నిత్యేత్యర్థః। పాలయేదిత్యస్య పూర్వత్రాన్వయః। తథా సముచ్చయే। అపిశబ్దః సముచ్చయే। పాపాత్ అవివేకాత్ సంశయాత్ అనధ్యవసాయరూపాత్ అజ్ఞానాత్ సర్వ్వతః సర్వత్ర। సదా అసంశయరూపేణ స్తైమిత్యాత్ శుభకర్మ్మస్వితి శేషః। తుః సముచ్చయే అశుభేషు కర్మ్మసు సముద్యోగాదితి సమ్బన్ధః। తథా సముచ్చయే। పూర్వోక్త-

---

తార్క్ష్యారూఢ్ాశ్చ మాం పాన్తు తథా వ్యోమగతా స్తథా।
భూగతాః సర్వదా పాన్తు మాఞ్చ సర్వత్ర సర్వదా॥౬౮॥

భూతప్రేతపిశాచాపస్మారకృత్యాదికాన్ గదాన్।
ద్రావయన్తు స్వశక్తీనాం భీషణైరాయుధైర్మమ॥౬౯॥

గజాశ్వద్వీపిపఞ్చాస్యతార్క్ష్యరూఢ్ాఖిలాయుధాః।
అసంఖ్యాః శక్తయో దేవ్యాః పాన్తు మాం సర్వతః సదా॥౭౦॥

సాయం ప్రాతర్జపన్నిత్యా కవచం సర్వరక్షకమ్।
కదాచిన్నాశుభం పశ్యేన్న శృణోతి చ మత్సమః॥౭౧॥

గ్రహాణాం మాతృకావిద్యావిగ్రహం విగ్రహం యతః।
తేన తేపాన్తు పూజార్థం వక్ష్యే తద్ధామమణ్డలమ్॥౭౨॥

సుధాస్వరైర్బవేదిన్దోర్మణ్డలం భాస్కరస్య తు।
సుధావ్యఞ్జనరూపం స్యాదితరే తన్మయా యతః॥౭౩॥

కామాదిపఞ్చమ్యన్తపదషోడ్శకస్య రక్షన్తు మామిత్యత్రాన్వయః। తాః నిత్యాః। స్వశక్తిభిః సహేతి శేషః। తథా ప్రాగ్వత్ స్వశక్తిభిః సహేత్యర్థః। తరక్షగతాః వ్యాధరూఢ్ా అపి స్వశక్తిభిః సహేత్యర్థః। చకారాత్ స్వశక్తిభిః సహేత్యర్థః చకారాత్ స్వశక్తిభిః సహేత్యర్థః। తథా వ్యోమగతాః స్వశక్తిభిః సహేత్యర్థః। తథా వ్యోమగతాః స్వశక్తిభిః సహ వ్యోమస్థా ఇత్యర్థః। కృత్యాదికానిత్యత్రాదిశబ్దో డాకిన్యాదివిషయః। గదాన్ పీడ్ాతః। మత్సమః శివభూతః॥౭౧॥

గ్రహాణామిత్యాదిభిః శ్రేయస్కరాత్మకమిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్నవగ్రహాణాం మాతృకాత్మకత్వం తేషాం తన్మయమణ్డలసామాన్యనిర్మాణోపదేశం చన్ద్రార్కాత్మకత్వం ఇతరేషాం గ్రహాణాఞ్చ చన్ద్రార్కయోర్విశేషమణ్డలప్రస్తావాదికే చ కరోతి। తత్ర మాతృకాబిద్యావిగ్రహం అకారాదిక్షకారాన్తమాతృకాఖ్యవిద్యాస్వరూపం విగ్రహం గ్రహాణామిత్యర్థః। విగ్రహమితి దివ్యత్వాత్ విగ్రహ ఇత్యర్థః। తేన కారణేన తద్ధామమణ్డలం తేషామావాసభూతం స్వరూపం సుధాస్వరైః అమృతాత్మకైః షోడశస్వరైర్మణ్డలం వక్ష్యమాణరూపం। తుర్విశేషే సుధావ్యఞ్జనరూపం ప్రాగ్వత్ సుధాస్వరూపవ్యఞ్జనరూపమిత్యర్థః।

తేన తేషాం మణ్డలాని తైస్తైర్వర్ణైర్వదామి తే।

తేషాం నవానాం పూజాసు తన్మయం నవమణ్డలమ్॥౭౪॥

చన్ద్రార్కయోః పృథక్ పూజాస్వభ్యర్చ్య మణ్డలం తయోః।

క్రమేణ శృణు దేవేశి సర్వశ్రేయస్కరాత్మకమ్॥౭౫॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్కచతుఃసూత్రనిపాతనాత్।

త్రిహస్తమాత్రే జనయేన్నవ కోష్ఠాని తేషు వై॥౭౬॥

మధ్యే ప్రకోష్ఠయోః కృత్వా వృత్తత్రయమతిస్ఫుటమ్।

తన్మధ్యే తిర్యగూర్ధ్వఞ్చ సూత్రద్వయనిపాతనాత్॥౭౭॥

విధాయ నవధా మధ్యమీశాది విలిఖేత్ క్రమాత్।

వాతాద్యష్టస్వరాన్మధ్యే ప్రణవం నభసా యుతమ్॥౭౮॥

అస్య మణ్డలమిత్యస్యేతి పూర్వ్వత్రాన్వయః। ఇతరే భౌమాదయః। తన్మయాః చన్ద్రాదిత్య మయాః। తేన హేతునా। త్రైస్తైశ్చన్ద్రసూర్య్యాత్మకైః। నవానాం పూజాసు సముదాయపూజాసు తన్మయం మాతృకాత్మకం పృథక్ పూజాసు స్వతన్త్రపూజాసు తయోశ్చన్ద్రార్కయోః॥౭౯॥

ప్రాగిత్యాదిభిరనుగ్రహమిత్యన్తైశ్చతుర్దశభిః శ్లోకైర్న్నవగ్రహాణాం సముదాయపూజాసు మణ్డలవిశేషనిర్మాణం తత్ర తేషాం పూజాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర త్రిహస్తమాత్రే ఆయామవిస్తారాభ్యాం। తేషు కోష్ఠనవకే మధ్యప్రకోష్ఠసర్వ్వమధ్యకోష్ఠే తద్వాహ్యప్రాగ్దిగ్గతాన్తకోష్ఠత్రయమధ్యకోష్ఠే చ తన్మధ్యే వృత్తత్రయే సర్వ్వమధ్యవృత్తమధ్యే ఈశాది ఈశాదినవకోష్ఠాద్యుత్తరకోష్ఠాన్తం। క్రమాత్ ప్రాదక్షిణ్యక్రమాచ్చ వాతాద్యష్టస్వరాన్ అకారాది ఋకారాన్తానష్టౌ స్వరాన్మధ్యే సర్వ్వమధ్యస్థకోష్ఠమధ్యే నభసా మకారేణ వృత్తవీథ్యోః వృత్తత్రయాన్తరాలవీథిద్వయస్వరోపేతం నభః షోడశస్వరప్రసారితమకారాక్షరం। తత్ర మణ్డలే ద్వాదశోదితైః ఏకోనవింశపటలే ధాతా ఇత్యాదినార్ద్ధాద్యేన షడవింశేన శ్లోకేన ద్వాదశధా ప్రోక్తైః। నమోన్తైరిత్యనేన చతుర్థీ విభక్త్యన్తత్వం తన్నామ్నాం సూచితమేవ। తే మన్త్రా యథా ఓం ధాత్రే నమః ఇత్యాది ఓం విష్ణవే నమః ఇత్యన్తాః। సోమస్యాద్యం సౌమశబ్దస్యాద్యమక్షరం సో ఇత్యేతత్। స్వసంయుక్తం విన్దుసంయుక్తం। తేన అస్య తన్నామ్నా ఇత్యుత్తరత్రాన్వయః। తేన చతుర్థీనమోన్తేన తన్నామ్నా తస్య ప్రోక్తనామమన్త్రేణ తత్ర ప్రాచీనపంక్తిస్థకోష్ఠత్రయమధ్యకోష్ఠగతవృత్తమధ్యగతకోష్ఠనవకే। విలిఖేత్ ప్రాగ్వదీశాది-

వృత్తవీథ్యోః స్వరోపేతం నభసా మాతృకాం లిఖేత్।

తత్రార్కమర్చ్చయేత్తస్య నామభిర్ద్వాదశోదితైః॥౭౮॥

ప్రణవాద్యైర్న్నమోన్తైశ్చ భానోః సర్వ్వత్ర సర్వ్వదా।

సోమస్యాద్యం స్వసంయుక్తం కృత్వా తేన తథార్చ్చయేత్॥౮౦॥

తన్నామ్నా తత్ర విలిఖేద్విన్ద్వాట్యఞ్చ స్వరాష్టకమ్।
షోడ఼శస్వరయుక్తఞ్చ మాతృకాఞ్చ స్వయోగతః॥౮౧॥

విలిఖేద్వృత్తయోర్మ్మధ్యే మధ్యకోష్ఠేపి తం లిఖేత్।
దాహవహ్నిస్వసహితమర్చ్చయేత్తత్ర మణ్డలే॥౮౨॥

సోమముక్తక్రమేణైవ ప్రోక్తకాలేషు సర్వ్వదా।
నివేద్య శర్కరాదుగ్ధపాయసైశ్చోపచారకైః॥౮౩॥

సప్తస్వన్యేషు కోష్ఠేషు కృత్వా వృత్తత్రయం తథా।
తత్తద్వర్గాదివర్ణఞ్చ స్వరైస్తాం మాతృకామపి॥౮౪॥

విలిఖ్య మధ్యఞ్చ తథా కృత్వా తేషు చ తత్క్రమాత్।
తత్తద్వర్గాక్షరాణ్యాఖ్యాత్ర్యక్షరైరాలిఖేదపి॥౮౫॥

విన్ద్వాఢ్యం ఋకారాన్తం హకారం షోడ఼శస్వరయుక్తం షోడ఼శస్వరప్రసారితం। స్వయోగతః విన్దుయుతం। మధ్యకోష్ఠే సర్వ్వమధ్యస్థకోష్ఠమధ్యే। తం హకారం। దాహవహ్నిస్వసహితం రేఫ ఈకార విన్దుసహితం హ్రీం ఇత్యక్షరం। ప్రోక్తకాలేషు గ్రహప్రాతికూల్యాదిషు। ఉపచారైః పఞ్చభిః షోడ఼శభిర్వా। అన్యేషు ఆగ్నేయాదీశాన్తేషు శిష్టేషు। తథా యథా మధ్యప్రాక్కోష్ఠయోః। తత్తద్వర్గాదివర్ణం భౌమాదికోష్ఠేషు తత్సప్తగ్రహాత్మకవ్యఞ్జనవర్గసప్తకస్య కచటతపయశ ఇత్యాద్యక్షరసప్తకం స్వరైః ప్రాగ్వత్ ప్రత్యేకం ప్రసారితమితి శేషః। విలిఖ్య ప్రాగ్వత్ వృత్తవీథ్యోర్మ్మధ్యం సర్వ్వవృత్తమధ్యస్తవృత్తమధ్యం। తథా కృత్వా ప్రాగ్వన్నవధా కృత్వేత్యర్థః। తేషు ప్రతిమణ్డలజనితకోష్ఠనవకే। తత్క్రమాత్ ప్రాగ్వదీశాద్యుత్తరాన్తప్రాదక్షిణ్యక్రమాత్। తత్తద్వర్గాక్షరాణ్యాఖ్యాత్ర్యక్షరైః

తత్తద్వర్గాక్షరపఞ్చకం అస్మిన్నుత్తరత్ర సప్తాశీతితమశ్లోకవక్ష్యమాణచతుర్థీవిభక్త్యన్తగ్రహనామాక్షరత్రయమేవం సఙ్ఖ్యాయాష్టావష్టావక్షరాణీత్యర్థః। మధ్యే తత్తత్కోష్ఠనవకసర్వ్వమధ్యస్థకోష్ఠమధ్యే। వర్గాద్యక్షరం తత్తద్వర్గా-

---

మధ్యే ప్రణవగర్భస్థవర్గాద్యక్షరమాలిఖేత్।

ఏవం కృతేషు నవసు పూజయేచ్చ నవగ్రహాన్॥౮౬॥

అగ్న్యాదీశాన్తమభితో లిఖేన్నామాన్యనుక్రమాత్।

త్ర్యక్షరాణి చతుర్థ్యన్తాన్యర్చయేత్తైశ్చ తానితి॥౮౭॥

దిభూతపూర్వోక్తాక్షరసప్తకం। నవసు మణ్డలేష్వితి శేషః। అగ్న్యాదీశాన్తమిత్యస్య కాకాక్షివత్ పూర్వ్వపరయోరన్వయః। ఏకదా పూజయేదితి పూర్వ్వత్ర అన్యదా లిఖేదిత్యుత్తరత్ర। అనుక్రమాత్ వక్ష్యమాణక్రమాత్। తైః ప్రణవాదినమోన్తైర్నామమన్త్రైః। తాన్ గ్రహాన్। ఇతి ఉక్తప్రకారతః। ఏతైర్నామమన్త్రైః। ఏవం ఉక్తప్రకారాత్। తేషు మణ్డలేషు। తేషాం గ్రహాణాం। తే గ్రహాః। తదనుగ్రహం పూజకానుగ్రహం। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ప్రత్యేకమేకహస్తమానాన్తరాలం సూత్రచతుష్టయమాస్ఫాల్య నవ కోష్ఠాని నిష్పాద్య తేషు కోష్ఠేషు ప్రత్యేకం వృత్తం కోష్ఠరేఖాచతుష్టయస్పృష్టాస్పృష్టం కృత్వా తదన్తరేకైకాఙ్గులమానేన వృత్తద్వయం నిష్పాద్య సర్వ్వమధ్యస్థవృత్తమధ్యకర్ణికాయాం సమాన్తరాలం సూత్రద్వయం ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదగాస్ఫాలనేన నవకోష్ఠాని కృత్వా తత్ర సర్వ్వమధ్యస్థకోష్ఠ మధ్యగతవృత్తత్రయకర్ణికాస్థకోష్ఠనవకమధ్యకోష్ఠే సోం ఇత్యక్షరం సాధ్యయుతం విలిఖ్య శిష్టకోష్ఠాష్టకే ఈశాదుత్తరాన్తం అం ఆం ఇం ఈం ఉం ఊం ఋం ౠం ఇత్యష్టావక్షరాణ్యాలిఖ్య వాహ్యబృత్తవీథిద్వయాన్తఃవీథ్యాం ప్రాగ్వత్ షోడ॒శస్వరప్రసారితవిన్దుయుతాతాం మకార పంక్తిం ప్రాదక్షిణ్యాత్ సమాలిఖ్య బాహ్యవీథ్యాం

సవిన్దుకాం మాతృకాం ప్రాగ్వత్ లిఖిత్వా
తతస్తత్రాప్యక్పంక్తిస్థకోష్ఠవృత్తత్రయసర్వమధ్యకర్ణికాస్థకోష్ఠనవకసర్వమధ్యే కోష్ఠే హ్రీం ఇత్యక్షరం సాధ్యాదియుతం విలిఖ్య శిష్టకోష్ఠాష్టకే ప్రాగ్వదీశాదుత్తరాన్తం ఇ్రు ఇ్రూం ఏం ఐం ఆం ఔం అం అః ఇత్యష్టాక్షరాణి లిఖిత్వా తత్ర వాహ్యావృత్తవీథిద్వయేన్తర్వీథ్యాం స్వరవికృతాం విన్దుయుక్తాం ఉహకారపంక్తిం ప్రాదక్షిణ్యక్రమాల్లిఖిత్వా తద్వాహ్యబీథ్యాం మాతృకాఞ్చ విన్దుయుతాం ప్రాగ్వద్విలిఖ్య
తతశ్చాగ్నేయాదీశాన్తకోష్ఠసప్తకగతవృత్తత్రయమధ్యకర్ణికాస్థకోష్ఠనవకమధ్యకోష్ఠే ప్రణవం లిఖిత్వా తత్ ప్రణవమధ్యే యథాక్రమ కం చం టం తం పం యం శం ఇతి తత్తద్వర్గాక్షరాణ్యేకమేకం లిఖిత్వా తద్వహిరీశకోష్ఠాద్యుత్తరకోష్ఠాన్తం కవర్గ చవర్గ టవర్గ తవర్గ పవర్గ యవర్గ శవర్గ సప్తాక్షరపఞ్చకపఞ్చకం భౌమాయ బుధాయ సౌరయే గురవే రాహవే శుక్రాయ కేతవే ఇత్యేతాని ప్రత్యేకం అక్షరాణి సప్తనామాని యథాక్రమమేకైకం సంయోజ్య ఏవం సమ్భూయాష్టావష్టాక్షరాణి లిఖిత్వా తత్తద్వాహ్యవృత్తవీథిద్వయే ప్రాగ్వదన్తరన్తర్వీథ్యాం తత్తద్వర్గాద్యక్షరాణి స్వర-

---

భౌమం బుధం తథా సౌరిం గురుం రాహుఞ్చ శుక్రకమ్।
కేతుమేతైస్తు సర్వత్ర మన్త్రానుక్తౌ చ పూజనమ్॥౮౮॥

ఏవం నవగ్రహాణాన్తు మణ్డలాన్యుదితాని వై।
తేష్వేవ తేషామర్చాచ్చత స్తే కుర్య్యస్తదనుగ్రహమ్॥౮౯॥

భాస్కరేన్ద్వోశ్చ తద్వారద్వయే దర్శే చ పూర్ణికే।
స్వోచ్చయోః స్థితపూజాఞ్చ మణ్డలం శృణు పార్వతి॥౯౦॥

విలిఖ్య వృత్తయుగలం తన్మధ్యే తిర్య్యగూర్ద్ధ్వతః।
రేఖాభిరష్టభిర్మ్మధ్యే త్వేకాశీతిపదే లిఖేత్॥౯౧॥

ఈశకోష్ఠాదిపరితః ప్రవేశేనామృతార్ణకాన్।

మాయాన్తాశీతిసంఖ్యాతాన్మధ్యే దావగతఇఞ్చ తత్॥౯౨॥

వికృతాని యథాక్రమమేకైకపంక్తిక్రమాదాలిఖ్య తత్తద్వాహ్యావాహ్యావీథ్యాం ప్రాగ్వన్మాతృకాం లిఖిత్వా ఏవం నవమణ్డలాని నిష్పాద్య ప్రోక్తక్రమాణాం గ్రహాణాం ప్రోక్తతత్తత్ప్రాతికూల్యాదిషు ప్రణవాదిచతుర్థీనమోన్తైర్నామమన్త్రైరర్కస్యోక్తద్వాదశభిః చన్ద్రస్య సోం సోమాయ నమః భౌమాదీనాన్తు ఊం భౌమాయ నమః ఇత్యాదిభిః ఊం కేతవే నమః ఇత్యన్తైశ్చ ప్రోక్తద్రవ్యాదిభిరర్చనాత్ ప్రోక్తఫలసిద్ధిః। ఏవం క్రమేణ శుభగ్రహా మహాదిక్షు అశుభగ్రహా విదిక్ష చ భవన్తీతి॥౮౯॥

భాస్కరేత్యాదిభిరీశ్వరీత్యన్తైర్నవభిః శ్లోకైః పూజాకాలం తత్ప్రస్తావపురఃసరం చన్ద్రార్కయోః పృథక్ పూజామణ్డలం తన్నిర్మాణద్రవ్యాణి తత్ర పూజనఞ్చోపదిశతి। తత్ర తద్వారద్వయే యథాక్రమం రవివారే సోమవారే చ। పూర్ణికే పూర్ణాయామిత్యర్థః। స్వోచ్చయోః స్థితయోః ఆదిత్యే మేషరాశౌ దశమభాగస్థే మధ్యాహ్నగతే ఋషభరాశౌ తృతీయభాగగతే చన్ద్రోనభోమధ్యం గతే। తన్మధ్యే వృత్తయుగలాన్తర్వృత్తమధ్యే రేఖాభిరష్టభిః సంజాయేత ఇతి శేషః। అస్య ఏకాశీతిపదే ఇత్యత్రాన్వయః। మధ్యే తత్తత్కోష్ఠ మధ్యే ఇత్యర్థః। అమృతార్ణాన్ అష్టమే పటలే జ్యాకమిత్యాది షట్త్రింశశ్లోకోత్తరార్ధప్రోక్తాన్ జకార ఝకార ఠకార వకార సకారాన్ షోడ఼శస్వరవికృత్తాన్। మాయాన్తాశీతిసంఖ్యాతాన్ విసర్జనీయాన్తాన్ అశీతిసంఖ్యాతాన్। మధ్యే సర్వమధ్యస్థకోష్ఠ-

---

వృత్తయోరన్తరా కృత్వా మాతృకాం గ్రథితాఞ్చ తైః।

పఞ్చభిశ్చ లిఖేత్తత్ర విమ్బే సోమం సమర్చయేత్॥౯౩॥

కర్పూరచన్దనాభ్యాన్తదాలిఖేదిన్దువిమ్బకమ్।
రక్తచన్దనసిన్దూరగైరికైరేకతో రవేః॥౯౪॥

కృత్వా విమ్వం తత్ర తఞ్చ పూజయేత్ ప్రోక్తరూపతః।
ద్వివృత్తాన్తస్తిర్య్యగూర్ద్ధ్వాః కృత్వా రేఖాః సమాన్తరమ్॥౯౫॥

ఏకోనవింశం తన్మధ్యేష్వాలిఖేత్ ప్రాగ్వదీరితాన్।
ప్రాణాదికాన్నభోఽన్తాంస్తు స్వైరుపేతాన్ స్వరైర్యుతాన్॥౯౬॥

మధ్యే। దావగతం ఠకారమధ్యస్థం తత్పూర్వ్వం చన్ద్రమణ్డలకోష్ఠమధ్యప్రోక్తహ్రీంకారం కృత్వేతి భిన్నక్రమః గ్రథితం కృత్వేత్యర్థః। గ్రథితాం ఏకాన్తరితాం। తైః విసర్జనీయాన్తైరమృతార్ణైః పఞ్చభిః స్వరవికారవిధురైః ఏకతః అన్యతమేన రవేః కృత్వా విమ్బం రవేరితి పూర్వ్వత్రాన్వయః। తత్ర విమ్బే తం రవిం ప్రోక్తరూపతః ప్రోక్తమన్త్రోపచారాద్యైః। ద్వివృత్తాన్తః వృత్తద్వయం కృత్వా తదన్తరిత్యర్థః। ఏకోనవింశం ఏకోనవింశతిరిత్యర్థః। అస్య రేఖా ఇతి పూర్వ్వత్రాన్వయః। తన్మధ్యేషు తద్రేఖాజనితకోష్ఠచతుఃశతకమధ్యేష్విత్యర్థః। ప్రాగ్వత్ ఈశాదిప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా। ప్రాణాదికాన్నభోన్తాన్ కకారాదిమకారాన్తాన్ పఞ్చవింశతివర్ణాన్। స్వైర్విన్దుభిః స్వరైర్యుతాన్ ఏకైకం షోడ॰శస్వరవికృతాన్। తైః కకారాదిమకారాన్తైః స్వరవికారభిన్నైః। స్వరైర్భాన్తయుతైః స్వరవికృతమకారసహితైః। వహ్నిదశార్ణైః అగ్నిభూతాక్షరదశకేన। లిపిం మాతృకాం విలిఖ్యేత్యస్య లిపిమితి పూర్వ్వత్ర విశదాకారమిత్యుత్తరత్ర చ కాకాక్షివదన్వయః। తన్మధ్యే మణ్డలమధ్యే। ప్రాగ్వన్నామమన్త్రోపచారాదిభిః। ఏతదుక్తం భవతి త్రిహస్తాయామవిస్తారమానేన వృత్తం నిష్పాద్య తద్వహిరేకాఙ్గులమానే చ వృత్తం నిష్పాద్య సర్వమధ్యవృత్తమధ్యే కర్ణికాయాం ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ చ అష్టాభిరష్టాభిః రేఖాభిః సమాన్తరాలాభిరేకాశీతికోష్ఠాని నిష్పాద్య తేషు కోష్ఠేష్వీశదిగ్గతకోష్ఠాదిప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా ప్రోక్తాన్యమృతాక్షరాణి స్వరవికృత్యా అశీతిసంఖ్యాని మాయాన్తాని విలిఖ్య శిష్టసర్వ్వమధ్యకోష్ఠమధ్యే ఠకారమాలిఖ్య తదన్తరే ప్రాగ్వత్ హ్రీం ఇత్యక్షరం ససాధ్యాదికఞ్చ విలిఖ్య తద్వహిర్వృత్తవీథ్యాం స్వరవికారవిధురా-

---

వృత్తయోరన్తరా ళైశ్చ పఞ్చవింశతివర్ణకైః।
స్వరైర్వ్యాన్తయుతైర్వహ్నిదశార్ణైర్గ్రథితాం లిపిమ్॥౯౭॥

విలిఖ్య విశదాకారం త్రిహస్తాయామవిస్తరమ్।
తన్మధ్యే భానుమావాహ్య పూజయేత్ ప్రాగ్వదీశ్వరి॥౯౮॥

పీఠే వా సుధయా క్లిప్తే భూతలే వా శిలాతలే।
సుసమేనావృతే కృత్వా విమ్బాన్యుక్తాని పూజయేత్॥౯౯॥

ఏవం సర్వత్ర తన్త్రేస్మిన్ గ్రహపూజా సమీరితా।
విశేషాదేశరహితే తత్ర తత్క్రమతోర్చయేత్॥౧౦౦॥

మృతాక్షరపఞ్చకగ్రథితాం మాతృకాం విన్యస్య ఏవమేతన్మణ్డలం కర్పూరచన్దనాభ్యాం విరచ్య ప్రోక్తకాలేషు ప్రోక్తనామమన్త్రేణ ప్రోక్తోపచారాద్యైః సోమమర్చ్చయేత్। తతః ప్రాగ్వన్మానేన వృత్తద్వయం నిష్పాద్య ప్రాగ్వత్తత్కర్ణికాయాం ప్రాక్ప్రత్యక్దక్షిణోదక్ చ సమాన్తరాలా ఏకోనవింశత్యేకోనవింశతిరేఖాః సమాలిఖ్య చతుఃశతకోష్ఠాని నిష్పాద్య తేషు కోష్ఠేష్వీశాదిప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా కకారాదిమకారాన్తాని పఞ్చవింశతిమక్షరాణి ప్రత్యేకం షోడ఼శస్వరవికృత్యా షోడ఼శషోడ఼శసంఖ్యాతాని సమ్భూయ చతుఃశతసంఖ్యాతాని సవిన్దుకాని విలిఖ్య తద్వహిర్వృత్తవీథ్యాం స్వరవికారవిధురకకారాదిమకారాన్తైః పఞ్చవింశత్యక్షరైః స్వరవికృతమకారరూపషోడ఼శకేన వహ్నిభూతాక్షరదశకేన సమ్భూయైకపఞ్చాశదక్షరైః సవిన్దుకైరేకాన్తరా గ్రథితాం మాతృకాం సవిన్దుకాం విలిఖ్య

ఏవమేతన్మణ్డలం ప్రోక్తరక్తచన్దనాదినా విలిఖ్య తత్ర ప్రోక్తకాలేషు ప్రోక్తనామమన్త్రైర్ద్వాదశభిః ప్రోక్తోపచారాద్యైరర్కఇ్చార్చ్చయేత్। తేన ప్రోక్తఫలసిద్ధిభాగితి॥౯౮॥

పీఠే ఇత్యాదిభిర్విగ్రహ ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైస్తన్త్రసాధారణనవగ్రహమణ్డలలేఖనస్థానవిశేషోపదేశం ప్రోక్తపూజాతిదేశం పటలార్థనిగమనం గ్రహాణాం నిత్యాత్మకత్వోపదేశఇ్చ కరోతి। తత్ర వా బికల్పే। అనావృతే జనాద్యావరకరరహితే। తత్ర విశేషాదేశరహితే తత్క్రమతః విశేషోపదేశక్రమతః విద్యాయాః నిత్యానామితి

ఏవం తే దేవి విద్యాయాః కాలదేశాత్మతోదితా।

సర్వాత్మనా సర్వదా చ సైవార్చ్యా సర్వవిగ్రహా॥౧౦౧॥

రాగతత్త్వమయీ బ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।

అస్యా నిఫాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్ కృతమ్॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే

లోకతాదాత్మ్యాదికథనం నామ

అష్టావింశం పటలమ్॥

॥ ౨౮॥

శేషః। సైవ లలితైవ అర్చ్చనీయా సర్వవిగ్రహా సర్వదేవతావిగ్రహా ఇతి॥౧౦౧॥ ఓం॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసార-
సింహరాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం
మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం షోడశనిత్యానాం లోకకాల-
తాదాత్మ్యాదిప్రకాశనపరం అష్టావింశపటలం పరిపూర్ణం
పరామృష్టమ్ ॥ ౨౮ ॥ ఓం తత్సత్ ॥

గ్రన్థసంఖ్యా—

అష్టావింశే తు యన్త్రాణి ప్రోక్తాన్యేకాదశాత్ర తు ।
సపాదాశీతిరధికా వ్యాఖ్యాగ్రన్థాః శతద్వయాత్ ॥

ఏకోనత్రింశపటలమ్ ।

అథ షోడశనిత్యానాం హోమాయ విధివచ్చివే ।
ప్రాచ్యాదిదిగ్విభాగఞ్చ మణ్డపాదేస్తు లక్షణమ్ ॥ ౧ ॥

కుణ్డానాం స్థాననిర్మాణైర్నాభియోన్యాదిలక్షణమ్ ।
మానాని తేషామగ్నేస్తు ధ్యానం జిహ్వాస్తదర్చనమ్ ॥ ౨ ॥

హోమద్రవ్యాణి సామాన్యవిశేషాణి హుతక్రియామ్।
ఉపక్రమోపసంహారౌ ఫలాని చ యథాక్రమమ్॥౩॥

కథయామి శృణు ప్రాజ్ఞే యైర్మన్త్రీ సిద్ధిమాప్నుయాత్।
యది కుర్యాత్ యథాదృష్టం విపన్నో నిరయం వ్రజేత్॥౪॥

భానోర్గత్యా దిశో జ్ఞాత్వా కుర్యాత్ కర్మాణి దేశికః।
తద్గత్యా దిక్పరిజ్ఞానం శృణు వక్ష్యే యథావిధి॥౫॥

పూర్వస్మిన్నష్టావింశే పటలే షోడశనిత్యానాం లాకకాలతాదాత్మ్యాదికముపదిశ్యానన్తరం షోడశనిత్యానాం నిత్యహోమార్థం మణ్డపకుణ్డాదినిర్మాణాదిక్రమముపదిశతి। అథ షోడశనిత్యానామిత్యాదినా వాఞ్ఛితమిత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణైకోనత్రింశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడశేత్యాదిభిర్వ్రజేదిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః పటలార్థోద్దేశముక్త్వాన్యథా కరణే ప్రత్యవాయోపదేశఞ్చ కరోతి। తత్ర మణ్డపాదేరిత్యత్రాదిశబ్దః కుణ్డాదివిషయః। యోన్యాదీత్యత్రాదిశబ్దో మేఖలాదివిషయః। తేషాం మణ్డ్యాదీనాం। తద్ధ్యానం క్రూరసౌమ్యాదివిభాగాత్ తత్తద్ధ్యానం। తదర్చనం అగ్నేర్జిహ్వానాఞ్చార్చనం। ఉపక్రమోపసంహారౌ పురస్తాత్తన్త్రే ఉపరిష్టాత్ తన్త్రే చ యైః ప్రోక్తమణ్డపాదిగుణవిధానైః। యథాదృష్టం ప్రోక్తగుణవిధానవర్జం। నిరయం నరకం దేవతాప్రాతికూల్యమిత్యర్థః॥౪॥

భానోరిత్యాదిభిః కల్పయేదిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః శఙ్కుచ్ఛాయయా దిక్పరిజ్ఞానక్రమం ప్రస్తావసహితముపదిశతి। తత్ర భానోర్గత్యా ఆదిత్యస్య దక్షిణోత్తరాయణక్రమ గతిభేదజాతయా ఛాయయేతి యావత్। కర్మాణీతి మణ్డపకుణ్డాదీనీతి శేషః। తద్ గత్యా భానుగత్యా। సుసమే భూతలే జలయన్త్రాదిభిరితి శేషః। కృత్వేతి భిన్నక్రమః।

సుసమే భూతలే కృత్వా వృత్తం భ్రమణరూపతః।
తన్మధ్యం విన్దుమధ్యన్తు శఙ్కుం సంస్థాప్య తస్య వై॥౬॥

అగ్రచ్ఛాయాన్వయవశాద్వృత్తే పూర్వాపరద్వయే।
పూర్వాపరాఖ్యయోః కృత్వా చిహ్నేతమభితస్తథా॥౭॥

స్వసమానపరిభ్రాన్త్యా కృత్వా వృత్తద్వయం పునః।
తయోః సంశ్లేషసఞ్జాతమధ్యదక్షోత్తరస్థితే॥౮॥

సన్ధిద్వయే చ ప్రాక్ప్రత్యక్సూత్రమధ్యే తు విన్యసేత్।
సూత్రం దక్షోత్తరం తేషాం అగ్రైః ప్రాగాది కల్పయేత్॥౯॥

వృత్తం కృత్వేతి యావత్। తన్మధ్యం విన్దుమధ్యం ఇత్యేతత్ క్రియావిశేషణం। బృత్తమధ్యస్థ మర్ద్ధవిన్దుమధ్యం శఙ్కుమధ్యం యథా తథేత్యర్థః। తురవధారణే। తస్య శఙ్కోర్వృత్తే ఇత్యేతత్ పూర్వాపరయోరన్వేతి। పూర్వాపరద్వయే పూర్వాపరాత్మికయోర్ద్వయోర్దిశోః కృత్వా ప్రాగ్వచ్చిహ్నే కృత్వేత్యన్వయః। తదభితః తచ్చిహ్నద్వయమభితః। తథా తద్ద్వయమవష్టభ్య స్వసమాన పరిభ్రాత్యా తచ్చిహ్నద్వయాన్తరాలమానస్య స్వేష్టసార్ద్ధమానేనాన్యోన్యతుల్యేన పరిభ్రాన్త్యా కృత్వా వృత్తద్వయం వృత్తద్వయం కృత్వేత్యర్థః। తయోః పూర్వాపరయోర్వృత్తయోః। సంశ్లేషసఞ్చాతమధ్యదక్షోత్తరస్థితే ఇత్యస్య ఉత్తరత్ర సన్ధిద్వయే ఇత్యేతద్విశేష్యం। ప్రాక్ప్రత్యక్సూత్రమధ్యే ప్రాక్ప్రత్యాగాత్మకసూత్రమధ్యే। తుః సమాహారే। దక్షోత్తరం దక్షిణోత్తరం తేషాం మణ్డపాదీనాం సూత్రైః అగ్రైః సూత్రాగ్రైః। ఏతదుక్తం భవతి జీమూతౌఘపరివేష్టితభానౌ దివసే ఛదిరాదిభిరనాబృతే దేశే జలయన్త్రాదిభిః సూసమీకృతస్య దర్పణోదరసఙ్కాశస్య భూతలస్య మధ్యే విన్దుం కృత్వా తదవష్టమ్భతః ప్రతిదిశం ద్వాదశాఙ్గులమానం వృత్తం నిష్పాద్య తత్ర షడఙ్గులమానపరిణాహమూలముత్తరోత్తరపరిణాహాపచయేన

సూచీమాత్రీకృతాగ్రపరిణాహమృజ్వాకృతి శఙ్కుం ద్వాదశాఙ్గులమానచ్ఛాయాసహితం వృత్తాకారం శిల్పివరేణ నిర్మితం తద్వృత్తమధ్యస్థ విన్దుమధ్యే యథా శఙ్కుమూలపరిణాహమధ్యం భవతి తథా సంస్థాప్య తచ్ఛఙ్కుచ్ఛాయాగ్రస్య పూర్వాహ్నే తద్వృత్తరేఖాపశ్చిమభాగే యత్ర సమ్పాతస్తత్ర చ తతోఽపరాహ్నే తచ్ఛఙ్కుచ్ఛాయాగ్రస్య తద్వృత్తరేఖాపూర్వభాగే యత్ర సమ్పాతస్తత్ర చ చిహ్నం విధాయ తచ్చిహ్నద్వయప్రాపి యత్ సూత్రం తత్ పూర్వాపరం పరికల్పితచిహ్నద్వయావష్టమ్భేన తచ్చిహ్నాన్తరాలమానస్య స్వేష్టాధికేనార్ధమానేనాన్యోన్యసమేన కిఞ్చిదన్యోన్యసంశ్లిష్టం పూర్వాపరం బృత్తద్వయం విధాయ తద్వృత్తరేఖాదక్షిణోత్తరసన్ధిద్వయప్రాపి ప్రాక్పశ్చిమసూత్రమధ్యగత్యా తిర్యగ్రూపేణ యత్సూత్రం తద్ధ-

---

రాజ్ఞాం హోమాభిషేకాదిప్రయోగార్థన్తు మణ్డపమ్।

విదధ్యాన్నవహస్తేన విస్తారాయామసంయుతమ్॥౧౦॥

షోడశస్తమ్భసంయుక్తం చతుర్ద్వారం సుతోరణమ।

ఉదుమ్బరవటాశ్వత్థప్లక్షైశ్ఛదనమాలయా॥౧౧॥

పిహితాశేషకోణఞ్చ తత్రైభాగైకభాగతః।

విదధ్యాన్మధ్యతో వేదీం కరమాత్రసమున్నతామ్॥౧౨॥

దర్పణోదరసఙ్కాశమధ్యాం తదభితస్తథా।

ప్రాగాదిదిక్షు కోణేషు వహ్న్యాదిషు చ కల్పయేత్॥౧౩॥

క్షిణోత్తరం పరికల్ప్య తత్ ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోత్తరసూత్రద్వయసమ్పాతాత్ వక్ష్యమాణపరికల్పితసూత్రాగ్రైస్తైస్తేషాం మణ్డపకుణ్డాదీనాం ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోత్తరాత్మకదిక్చతుష్టయం కల్పయేదితి ॥౯॥

రాజ్ఞామిత్యాదిభిర్లక్షణమిత్యన్తైర్దశభిః శ్లోకైః మణ్డపనిర్మాణక్రమం తత్ర వేదీకుణ్డనిర్మాణస్థానాని చోపదిశతి। తత్ర నవహస్తేన విస్తారాయామసంయుతం నవహస్తమానవిస్తారేణ నవహస్తమానాయామేన సంయుతం। షోడశస్తమ్భసంయుక్తం ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ చ ప్రత్యేకం సమాన్తరాలం ప్రసారితసూత్రచతుష్టయషోడశసన్ధిష్వితి శేషః। చతుర్ద్వారం దిక్ష్వితి శేషః। ఛదనమాలయా దర్భమాలయా। పిహితాశషకోణం పిహితాశేషకోణభక్తిం। తత్రైభాగైకభాగతః మణ్డపస్య త్రిభాగైకభాగతః। మధ్యతః మణ్డపమధ్యస్థస్తమ్భచతుష్టయమధ్యతః। తదభితః వేదీమభితః। తథా ఏకత్రింశే పటలే వక్ష్యమాణమేషాదిమీనాన్తద్వాదశరాశిస్థానాత్మకేషు। చః సముచ్చయే। కల్పయేదిత్యస్య కుణ్డానీత్యనేనోత్తరత్రాన్వయః। చతుష్కం కుణ్డానామితి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ చ నవ నవహస్తమానవిస్తారాయామేన వాహ్యకోణచతుష్టయే చతుర్భిః ప్రతిదిశం ద్విద్విక్రమాద్దిక్ చతుష్టయేష్టభిర్మధ్యభక్తిమభితః కోణచతుష్టయే చతుర్భిశ్చ సమ్భూయ షోడశస్తమ్భైః సంయుతం నిఃశేషపిహితకోణచతుష్టయం ప్రాగాదిషు మణ్డపచతుర్ద్వారేషు ఉదుమ్బరవటాశ్వత్థప్లక్షాఖ్యదుగ్ధతరుభిః క్రమాత్ కల్పితఛదనమాలయోపేతేన తోరణచతుష్టయేన యుతం త్రిహస్తమానవిస్తారాయామాత్మకభక్తినవకోపేతం మణ్డపం విధాయ తన్మధ్యచతుఃస్తమ్భమధ్యస్థభక్తిమధ్యే త్వేకహస్తమానోన్నతియుక్తాం త్రిహస్తాయామ-

---

కుణ్డాన్యష్టౌ చతుష్కఞ్చ తేషాం రూపఞ్చ నామకమ్।

నిర్మ్మాణం సకలం వక్ష్యే యథావిధి తవానఘే॥౧౪॥

తులాకులీరమేషాణాం మకరస్య చ దేశతః।

విదధ్యాద్వృత్తకుణ్డాని చరరాశిచతుష్టయే॥౧౫॥

వృషే సింహే వృశ్చికే చ కుమ్భే చ స్థిరరాశిషు।
విదధ్యాచ్చతురస్రాణి తతః కుణ్డాన్యనుక్రమాత్॥౧౬॥

మిథునే కన్యకాయాఞ్చ చాపే మీనే క్రమేణ వై।
ఉభయాత్మసు కుర్వీత యోనికుణ్డాని మఙ్గలే॥౧౭॥

విస్తారాం దర్పణోదరసఙ్కాశాం వేదీం విధాయ తత్ పరితో వాహ్యభక్త్యష్టకే ద్వాదశరాశిస్థానేషు ప్రతిదిశం ద్విద్విక్రమేణ కుణ్డాష్టకం ప్రతికోణమేకైకక్రమేణ కుణ్డచతుష్టయఞ్చ సమ్భూయ ద్వాదశకుణ్డాని వక్ష్యమాణక్రమేణ నృపాణాం హోమాభిషేకాదిమఙ్గలప్రయోగార్థం విదధ్యాదితి। తేషాం ద్వాదశానాం కుణ్డానాం రూపం చతురస్రాద్యాత్మకం। కులీరశబ్దేన కర్కటరాశిరుచ్యతే। చః సమాహారే। దేశతః దేశే। వృత్తకుణ్డాని వృత్తాకారాణి కుణ్డాని। స్థిరరాశిషు ప్రోక్తవృషాదిషు చతుర్షు। విదధ్యాచ్చతురస్రాణి చతురస్రచతుష్టయం విదధ్యాదిత్యర్థః కుర్యాత్ కుణ్డాని తాని చత్వారి చతురస్రాణి। అనుక్రమాద్వక్ష్యమాణక్రమాత్ కుణ్డాని కుర్యాదిత్యర్థః। ఉభయాత్మసు ప్రోక్తమిథునాదిషు చతుర్షు రాశిస్థానేషు యోనికుణ్డాని యోన్యాకారవక్ష్యమాణలక్షణకుణ్డాని। మఙ్గలే ప్రయోగే ఇతి శేషః। అమఙ్గలేషు ప్రయోగేష్వితి శేషః। చరేషు చరరాశిస్థానేషు అర్ద్ధశశాఙ్కకం అర్ద్ధచన్ద్రాకారాణి। స్థిరేషు స్థిరరాశిషు। అపి శబ్దేన పూర్వకుణ్డానీత్యేతదాకృష్యతే। త్రికోణాని త్రికోణాకారాణి। పరేషు ఉభయరాశిషు। తుర్విశేషే। చతుష్టయే కోణానామితి శేషః। అష్టకోణే అష్టాస్రే। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తమణ్డపవాహ్యస్థభక్త్యష్టకే ప్రాగాదిచతుర్దిగ్గతాసు చతసృషు భక్తిషు ఏకస్యామేకస్యాం ద్విద్విరాశిక్రమేణ కోణదిగ్గతాసు భక్తిష్వేకైకక్రమేణ సమ్భూయ ప్రాక్పంక్తిగతస్థానద్వయే తూత్తరస్థానమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యక్రమేణేశానకోణభక్తిపర్యన్తం మేషాదిద్వాదశరాశిస్థానాని పరికల్ప్య తేషు స్థానేషు మఙ్గలప్రయోగే మేషకర్కటతులామకరరాశిషు వృత్తకుణ్డాని చత్వారి వృషసింహవృశ్చికకుమ్భరాశిషు చతురస్రకుణ్డాని చత్వారి మిథున

అమఙ్గలేషు కుర్వీత చరేష్వర్ద్ధశశాఙ్కకమ్।
స్థిరేష్వపి త్రికోణాని పరేషు తు చతుష్టయే॥౧౮॥

పఞ్చాస్రఞ్చ షడస్రఞ్చ చాష్టకోణే సకర్ణికమ।
ఏవం నవానాం కుణడానాం శృణు మానాదిలక్షణమ్॥౧౯॥

మధ్యమాఙ్గులిమధ్యస్థపర్వణః పరిణాహతః।
తృతీయాంశో భవేదత్ర తన్త్రే సర్వత్ర చాఙ్గులిః॥౨౦॥

త్రైశ్చతుర్భిర్భవేన్ముష్టిర్వితస్తిస్త్రిభిర్గుణైః।
అరత్నిస్తద్ద్వయేన స్యాద్ధస్తస్తద్ద్వయతః శివే॥౨౧॥

తద్ద్వయన్తు భవేద్వ్యామః తన్మానం స్యాన్నరోన్నతిః।
షణవత్యఙ్గులా సా స్యాత్తన్మానైః కుణ్డకల్పనమ్॥౨౨॥

కన్యాచాపమీనరాశిషు యోన్యాకారాణి చత్వారి కుణ్డాని చ పునస్మఙ్గలప్రయోగే తన్మేషాదిచరరాశిచతుష్టయే అర్ద్ధచన్ద్రాకారకుణ్డచతుష్టయం స్థిరరాశిచతుష్టయే త్రికోణాకారకుణ్డచతుష్టయం ఉభయరాశిచతుష్టయే క్రమాత్ పఞ్చాస్రషడస్రసప్తాస్రాష్టాస్త్రాత్మకాన్యేకైక కుణ్డాని చ కృత్వా సమ్భూయ వృత్తచతురస్రయోన్యర్ద్ధచన్ద్రత్రికోణపఞ్చాస్రషడస్రసప్తాస్రాష్టాస్రాంణాం నవవిధానాం కుణ్డానాం మానాదిలక్షణం శృణ్విితి॥౧౯॥

మధ్యమేత్యాదిభిః కల్పనమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైరఙ్గుల్యాదిమానక్రమం కుణ్డమానవాసనాఞ్చోపదిశతి। తత్ర మధ్యమాఙ్గులీత్యాదినా శ్లోకేనైతదుక్తం భవతి

యజమానదక్షిణహస్తస్య మధ్యమాఙ్గులిమధ్యపర్వ్వప్రదేశపరిణాహమానం త్రిధా కృత్వా తేషాం త్రయాణామంశానామేకోంశః సర్వ్వత్రాస్మిన్ తన్త్రేఽఙ్గులిమానం భవేదితి। త్రైశ్చతురఙ్గులిమితాంశై ర్ముష్టిరితి నామ వితస్తిః నామ తత్త్రిభిర్గుణైస్త్రిగుణితైర్ముష్టిమానాంశైర్ద్వాదశాఙ్గులమానేరిత్యర్థః। అరత్నిః సంజ్ఞా తద్ద్వయేన వితస్తిద్వయేన। అఙ్గులిచతుర్వింశత్యేతి యావత్। హస్తః సంజ్ఞా తద్ద్వయత అరత్నిద్వయేన అష్టచత్వారింశదఙ్గులిభిరితి యావత్। శివే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః। తద్ద్వయం హస్తద్వయం వ్యామః నామ తన్మానం వ్యామమానం। నరోన్నతిః నరాణాం మానమిత్యర్థః। సా నరోన్నతిస్తన్మానైః షణవత్యఙ్గులమానైః అవయవైః ప్రమాణైశ్చ। ఏతదుక్తం భవతి సర్వేషాం కుణ్డానామాయామ వస్తారఖ్యాతానాం ప్రత్యేకం చతుర్వింశత్యఙ్గులవిశిష్టత్వాత్ సమ్భూయ ద్వాసప్తత్యఙ్గులైశ్చ త్రైర్మేఖలానాముత్ సేధవిస్తారయోః ప్రత్యేకం ద్వాదశాఙ్గులవిశిష్టత్వలాభాత్ తాభ్యాం సమ్భూయ షణవత్యఙ్గ లాత్మ

ప్రాక్ప్రత్యక్ సూత్రమాస్ఫాల్య తన్మధ్యే చిహ్నకల్పనమ్।

కృత్వా తత్పూర్వతః పశ్చాద్ద్వాదశాఙ్గులమానతః॥౨౩॥

పరం ప్రమృజ్య తత్రాపి విదధ్యాచ్చిహ్నయుగ్మకమ్।

ప్రాక్ప్రత్యక్చిహ్నమానేన తయోరేవావలమ్బతః॥౨౪॥

దక్షిణోత్తరతో హంసపదే కృత్వా తతస్తయోః।

ప్రసార్య్య సూత్రం తచ్చాపి మార్జయిత్వోక్తమానతః॥౨౫॥

తతస్తదగ్రాణ్యాలమ్బ్య మధ్యచిహ్నస్య మానతః।

కుర్య్యాద్ధం సపదం కోష్ఠాన్యభిత స్తేషు పాతయేత్॥౨౬॥

కత్వాచ్చ పరిణాహతః షణవత్యఙ్గులాత్మకత్వాచ్చ తత్సంఖ్యాఙ్గులమితపురుషదేహొన్నతి సమానాని కుణ్డానీతి ॥౨౭॥

ప్రాగిత్యాదిభిర్మానత ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః సమచతురస్రకుణ్డనిర్మాణక్రమం తచ్చతురస్రే కుణ్డేఽన్యతరకుణ్డనిర్మాణం ప్రస్తావసహితముపదిశతి। తత్ర తన్మధ్యప్రాక్ప్రత్యక్సూత్రమధ్యే చిహ్నకల్పనం కృత్వా చిహ్నం కృత్వేత్యర్థః। తత్పూర్వ్వతః పశ్చిమాచ్చిహ్నాత్ పూర్వ్వతః। పశ్చాచ్చ ద్వాదశాఙ్గులమానతః ప్రత్యేకమితి శేషః। పరం అధికం తత్రాపి ఉభయతః ప్రోక్తద్వాదశద్వాదశాఙ్గులమానేపి। తయోః ప్రాక్ప్రత్యక్చిహ్నయోః అవలమ్బతః అవష్టమ్భతః భ్రమాదిత్యర్థః। తయోర్దక్షిణోత్తరహంసపదయోః తద్దక్షిణోత్తరతిర్యక్సూత్రమానతః ద్వాదశాఙ్గులద్వాదశాఙ్గులమానతః అధికమితి శేషః। తదగ్రాణి ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోత్తరసూత్రచతుష్టయాగ్రాణి మధ్యచిహ్నస్య మానతః ద్వాదశాఙ్గులమానతః పాతయేదిత్యస్య చతుష్టయమిత్యత్రాన్వయః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాక్కల్పితదిక్క్రమాత్ ప్రాక్ప్రత్యగాయతం సూత్రమాస్ఫాల్య తన్మధ్యే చిహ్నం కృత్వా తచ్చిహ్నాత్ పూర్వ్వతః పశ్చిమతః చ ద్వాదశాఙ్గులద్వాదశాఙ్గులమానే చిహ్నే కృత్వా తత్తదధికాంశం మార్జయిత్వా తచ్చిహ్నద్వయావష్టమ్భేన తత్సూత్రం తుల్యమానభ్రమేణ పూర్వాపరతః కిఞ్చిదన్యోన్యసంశ్లిష్టవృత్తద్వయం విధాయ తయోర్దక్షిణోత్తరహంసపదగ్రాపి ప్రాక్ప్రత్యగ్బ్రహ్మసూత్రమధ్యస్థహంసపదసమ్భేదా దక్షిణోత్తరం సూత్రమాస్ఫాల్య తత్రాపి మధ్యచిహ్నద్వాదశాఙ్గులద్వాదశాఙ్గులమానే దక్షిణోత్తరతశ్చిహ్నద్వయం విధాయ తత్తదధికాంశఞ్చ మార్జయిత్వా తత్తత్సూత్రాగ్రచతుష్టయావలమ్బనేన ద్వాదశద్వాదశాఙ్గులమానేన చతుర్షు కోణేష్వపి హంసపదచతుష్టయం విధాయ తత్తదగ్రాత్తత్తద్ధంసపదగ్రాపి ప్రాక్ప్రత్యక్సూత్రద్వయం దక్షిణోత్తరసూత్రద్వయఞ్చ సమ్భూయ సూత్రచతుష్టయమా-

---

చతుష్టయన్తు సూత్రం చ చతురస్రం భవేత్ సమమ్।

తస్మిన్నన్యాని కుణ్డాని వదామి తవ మానతః॥౨౮॥

తేషాం ప్రోక్తక్రమేణైవ చరాదిషు తు రాశిషు।

మాననిర్మాణయోర్వక్ష్యే విధానం సుస్ఫుటం శివే॥౨౮॥

తన్మధ్యాష్టాదశాంశేన ప్రాక్సూత్రాగ్రం వికాశయేత్।
తిర్యక్సూత్రాద్వహిస్తేన మానేన భ్రమయేత్తథా॥౨౯॥

మధ్యచిహ్నావలమ్బేన భవేత్తద్వృత్తకుణ్డకమ్।
చతురస్రాభితః సా తు త్యాజ్యా భూరన్యతస్తథా॥౩౦॥

లభ్యతే సర్వకుణ్డేషు తేన సర్వాణి సర్వతః।
తత్సమాన్యేవ జాయన్తే షణవత్యఙ్గులాత్మనా॥౩౧॥

తన్మధ్యే దశమాంశం తు పరిత్యజ్యాధఊర్ధ్వతః।
తేషాం శశాఙ్కమానేన తన్మధ్యాద్భ్రామయేత్తథా॥౩౨॥

స్పాల్య సమచతురస్రం కుర్యాదితి। తస్మిన్ సమచతురస్రే అన్యాని వృత్తాదీని మానతః చతురస్రకుణ్డప్రోక్తషణవత్యఙ్గులమానాన్యూనాధికమానత ఇతి యావత్॥౨౭॥

తేషామిత్యాదిభిరాత్మనా ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః సప్రస్తావం వృత్తకుణ్డనిర్మాణక్రమాదికముపదిశతి। తత్ర తేషాం కుణ్డానాం సుస్ఫుటం గమకం। శివే ఇతి సమ్బుద్ధిః। తన్మధ్యాష్టాదశాంశేన చతురస్రమధ్యసత్రమానస్యాష్టాదశాంశేన। తిర్యక్సూత్రాద్వహిర్దక్షిణోత్తరాయతతిర్యక్సూత్రత్రయే ప్రాక్సూత్రాద్వహిః। తథా అభితః పరితః కోణేషు చతుర్ష్వ। సా భూః। అన్యతః అన్యస్మిన్ దిక్చతుష్టయే ఇత్యర్థః। తేన వక్ష్యమాణవిధానేన। సర్వాణి కుణ్డాని। తత్సమాని చతురస్రపరిణాహమానసమాని। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాగ్వత్ సమచతురస్రం కృత్వా తన్మధ్యవిష్కమ్భమానమష్టాదశధా విభజ్య తేష్వేకాంశమానాత్ ప్రాగ్గతదక్షిణోత్తరాయాతతిర్యక్సూత్రాద్బహిః ప్రాక్ప్రత్యగాయతసూత్రం

ప్రాగగ్రం నిఃసార్య్య తన్మానేన చతురస్రమధ్యస్థహంసపదమధ్యావలమ్బనేన భ్రమాద్వృత్తాకరం కుణ్డమానం కల్పయేత్। ఏవం కృతే కోణచతుష్టయే వృత్తాద్వహిర్గతం భూమిమానం దిక్చతుష్టయే లభ్యతే తస్మాత్ సర్వ్వకుణ్డాని వక్ష్యమాణవిధానేన షణవత్యఙ్గులపరిణాహతశ్చతురస్రక్షేత్రసమాని భవన్తీతి ॥౩౦॥

అర్ద్ధచన్ద్రాకృతిర్యేన భవేత్ కుణ్డం తదీరితమ్।

యేన ద్వయం చరాణాం స్యాద్రాశీనాం క్రమతః శివే॥౩౩॥

తస్యైవ షష్ఠమంశన్తు పార్శ్వయోస్తు వికాశయేత్।

ప్రత్యేకం పశ్చిమం సూత్రం తన్మానేనాథ సూత్రయోః॥౩౪॥

విన్యాసాద్బ్రహ్మసూత్రాన్తం తద్ద్వయాగ్రావలమ్బనాత్।

కుణ్డం త్రికోణముదితం చతుర్షు స్థిరరాశిషు॥౩౫॥

తన్మధ్యే ఇత్యాదినా శివే ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేనార్ద్ధచన్ద్రాకారకుణ్డనిర్మాణ విధానోపదేశం తస్య బృత్తకుణ్డస్యోక్తచరరాశ్యాత్మకత్వనిగమనఞ్చ కరోతి। తత్ర తన్మధ్యే దశమాంశం చతురస్రబ్రహ్మసూత్రమానస్య దశమాంశం। తుః సమాహారే। అధఊర్ద్ధతః ప్రాక్పశ్చిమతః। తన్మధ్యాత్ పశ్చిమదిగ్గతతిర్య్యక్సూత్రాదధోఽష్టాంశమానే కల్పితదక్షిణోత్తరాయతతిర్య్యక్సూత్రమధ్యాత్తథా తత్సూత్రదక్షిణోత్తరాగ్రావధీతి యావత్। యేన విధానేన ఇత్యనేన దక్షిణోత్తరతిర్య్యక్సూత్రాగ్రద్వయం చతురస్రాద్వహిస్త్రీంస్త్రీనంశాన్ ప్రసారయేదిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి చతురస్రస్య మధ్యవిష్కమ్భమానం దశధా విభజ్య తేష్వేకైకాంశం తత్ ప్రాక్ పశ్చిమతః పరిత్యజ్య చిహ్నద్వయం కృత్వా తత్పశ్చిమచిహ్నాద్దక్షిణోత్తరాయతతిర్య్యక్సూత్రం

తచ్చతురస్రాద్వహిరప్యంశత్రయత్రయాధికమాస్పాల్య తదగ్రద్వయావధి-
తత్కల్పితపశ్చిమసూత్రబ్రహ్మసూత్రసన్ధిమధ్యావలమ్వనేన
కల్పితాగ్రచిహ్నావధ్యష్టాంశమానేన భ్రమాదర్ద్ధచన్ద్రాకృతి కుణ్డం భవేదితి। ఏతద్ద్వయం
వృత్తాకారకుణ్డమర్ద్ధచన్ద్రా కారకుణ్డం చ క్రమతః మఙ్గలామఙ్గలయోః। శివే ఇతి
సమ్బుద్ధిః॥౩౩॥

తస్యైవేత్యాదినా రాశిష్విత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన త్రికోణకుణ్డనిర్మాణక్రమముపదిశతి। తత్ర
తస్యైవ చతురస్రస్యైవ। పార్శ్వయోర్దక్షిణోత్తరయోః। తన్మానేన ప్రసారితసూత్రమానేన।
తద్ద్వయాగ్రావలమ్బనాత్ ప్రసారితపశ్చిమసూత్రద్వయాగ్రావలమ్బనాత్। ఏతదుక్తం భవతి
ప్రాగ్వచ్చతురస్రం కృత్వా తత్ బ్రహ్మసూత్రం ప్రాగగ్రం వహిర్గత్వా ప్రసార్య
తచ్చతురస్రవిష్కమ్భమానం షోఢ◌ా విభజ్య తేష్వేకైకాంశేన పశ్చిమతిర్యక్
సూత్రాగ్రద్వయం పార్శ్వయార్వహిః ప్రసార్య తదగ్రద్వయాత్
తత్సూత్రమానోపేతసూత్రద్వయస్య ప్రాక్ప్రసారితబ్రహ్మసూత్రస్య చ యత్ర
సమ్పాతస్తదవధ్యాస్పాల్య త్ర్యస్రం కుణ్డం కల్పయేత్। ఏతదమఙ్గలప్రయోగే స్థిరరాశిషు
చతుర్ష్వాదితమితి॥౩౪॥

తన్మధ్యపఞ్చమాంశేన వికాశ్య బ్రహ్మసూత్రకమ్।

పూర్వతః పశ్చిమద్వన్ద్వం కోష్ఠయోర్మధ్యదేశతః॥౩౬॥

తత్కోణమానేన తథా భ్రామయేత్ పశ్చిమాగ్రకాన్।

ఉత్తరాగ్రావధి తథా దక్షిణాగ్రావధి ప్రియే॥౩౭॥

తన్మధ్యతిర్యక్సూత్రాగ్రద్వయావష్టమ్భతస్తథా।

వికాశితబ్రహ్మసూత్రావధి సూత్రద్వయం భవేత్॥౩౮॥

యోని కుణ్డమిదం భద్రే స్యాచ్చతుర్ష్వాభయాత్మసు।

రాశిషు ప్రోక్తకల్యాణకర్మ్మసూక్తార్థసిద్ధికృత్॥౩౯॥

తన్మధ్యసప్తమాంశేన బ్రహ్మసూత్రం వికాశ్య తత్।
మానేన పరితో భ్రాన్త్వా కృత్వా వృత్తం తథా తతః॥౪౦॥

తన్మధ్యేత్యాదిభిః సిద్ధికృదిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్యోనికుణ్డనిర్మాణసన్ధానం తదుక్తనిగమనం తత్ఫలఞ్చోపదిశతి। తత్ర తన్మధ్యపఞ్చమాంశేన చతురస్రస్య మధ్యమానపఞ్చమాంశేన తత్కోణమానేన తన్మధ్యకోణ్యోరన్తరమానేన పశ్చిమాగ్రకాన్ ఉత్తరాగ్రావధి బ్రహ్మసూత్రపశ్చిమాగ్రాదిమధ్యస్థ తిర్యక్సూత్రోత్తరాగ్రావధి తథా దక్షిణాగ్రావధి బ్రహ్మసూత్రపశ్చిమాగ్రాది మధ్యస్థతిర్యక్సూత్రదక్షిణాగ్రావధి। ప్రియే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః। తన్మధ్యతిర్యక్సూత్రాగ్రద్వయావష్టమ్భతః చతురస్రమధ్యస్థదక్షిణోత్తర సూత్రాగ్రద్వయావష్టమ్భేన। భద్రే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః। ఏతదుక్తం భవతి చతురస్రమధ్యసూత్రమానపఞ్చమాంశేన బ్రహ్మసూత్రస్య ప్రాగగ్రాం వహిర్వికాశ్య తత్కోష్ఠచతుష్టయాత్మకచతురస్రపశ్చిమభాగస్థదక్షిణోత్తరకోష్ఠయోర్ద్వయోః నైఋత్యాదీశాన్తమాగ్నేయాదిత్రాయవ్యాన్తం కోణసూత్రద్వయాస్ఫాలనేన లక్షితతత్సూత్రద్వయసమ్పాతవిదితమధ్యదేశావష్టమ్భత స్తత్తత్కోణావధిమానేనోత్తరకోష్ఠే ప్రాక్ బ్రహ్మసూత్రపశ్చిమాగ్రాదిదక్షిణోత్తరమధ్య తిర్యక్సూత్రోత్తసగ్రావధి తద్దక్షిణకోష్ఠే తత్సూత్రాపశ్చిమాగ్రాది తద్దక్షిణాగ్రావధి చ భ్రమాత్తన్మధ్యతిర్యక్సూత్రాగ్రద్వయమారభ్య ప్రాక్ప్రసారితబ్రహ్మసూత్రాగ్రావధి సూత్రద్వయాస్ఫాలనేన చ కల్పితతత్మఙ్గలకర్మసూభయరాశ్యాత్మకస్థానచతుష్టయే ప్రోక్తం యోనికుణ్డముక్తఫలసిద్ధికరమితి॥౩౯॥

తన్మధ్యేత్యాదినా కుణ్డకమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పఞ్చాస్రకుణ్డనిర్మాణవిధానముపదిశతి। తత్ర తన్మధ్యసప్తమాంశేన చతురస్రమధ్యసూత్రమానస్య సప్తమాంశేన తదితి బ్రహ్మసూత్రమిత్యస్య విశేషణమ్। మానేన వికాశితమానేన కృత్వా వృత్తం కృత్వేత్యర్థః।

తత్ర్త్ర్యంశమానాత్తద్వృత్తే కృత్వా చిహ్నాని తత్ర వై।
పాతయేత్ పఞ్చసూత్రాణి తత్ స్యాత్ పఞ్చాస్రకుణ్డకమ్॥౪౧॥

తన్మధ్యషోడశాంశేన వికాశ్య బ్రహ్మసూత్రకమ్।
తేన మానేన చ తథా కృత్వా వృత్తమతిస్ఫుటమ్॥౪౨॥

తద్వృతే వృత్తమధ్యస్య కుర్యాద్దర్ధేన చాఙ్కనమ్।
తత్ర షట్సూత్రపాతేన భవేత్ కుణ్డం షడస్రకమ్॥౪౩॥

తన్మధ్యదశమాంశేన వికాశ్య బ్రహ్మసూత్రకమ్।
తేన మానేన సమ్భ్రాన్త్యా కృత్వా వృత్తం తథా తతః॥౪౪॥

తచ్చతుఃషష్టిభాగేషు త్రయస్త్రింశాంశమానతః।
వృత్తే విధాయ చిహ్నాని సప్తసూత్రాణి పాతయేత్॥౪౫॥

తథా తతశ్చతురస్రమధ్యస్థహంసపదమధ్యావలమ్బనత ఇత్యర్థః। తత్ర్త్ర్యంశమానాత్ తచ్చతురస్రమధ్యసూత్రత్రిపాదమానేన తత్ర తేషు చిహ్నేషు। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాగ్వచ్చతురస్రం కృత్వా తన్మధ్యమానస్య సప్తమాంశేన బ్రహ్మసూత్రప్రాగగ్రం వహిః వికాశ్య తన్మానేన తచ్చతురస్రమధ్యస్థహంసపదావలమ్బనతో భ్రమాద్వృత్తం నిష్పాద్య తచ్చతురస్రమధ్యసూత్రం చతుర్ధా కృత్వా తేష్వంశత్రయేణాంశత్రయేణ తద్వృత్తే బ్రహ్మసూత్రప్రాగగ్రాదిపరితః పఞ్చచిహ్నాని విధాయ తత్తచ్చిహ్నాచ్చిహ్నాం జ్యారూపాణి పఞ్చసూత్రాణ్యాస్ఫాల్య తత్తచ్చాపరూపవృత్తఖణ్డమార్జనాత్ పఞ్చాస్రం కుణ్డం మఙ్గలకర్మణి మిథునరాశిస్థానవహ్నిదిక్ ప్రోక్తం భవేదితి॥౪౧॥

తన్మధ్యేత్యాదినా షడ్స్రక్రమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన షడ్స్రకుణ్డనిర్మాణవిధానముపదిశతి। తత్ర తన్మధ్యషోడశాంశేన చతురస్రబ్రహ్మసూత్రమానస్య షోడశాంశేన వికాశ్య చతురస్రాద్వహిరితి శేషః। తథా ప్రాగ్వత్। వృత్తమధ్యస్య హంసపదమధ్యాత్ బ్రహ్మసూత్రమానస్య। అఙ్కనం చిహ్నం। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాగ్వచ్చతురస్రం విధాయ తన్మధ్యమానం షోడశధా విభజ్య తేష్వేకాంశేన బ్రహ్మసూత్రాగ్రం వహిర్వికాశ్య తన్మానేన చతురస్రమధ్యస్థహంసపదమధ్యావలమ్బనేన భ్రమాద్వృత్తం నిష్పాద్య తన్మధ్యవిష్కమ్భమానార్ద్ధేన తన్మధ్యతిర్య్యక్సూత్రదక్షిణాగ్రాది పరితా వృత్తే చిహ్నషట్కం విధాయ తత్తచ్చిహ్నచ్చిహ్నం జ్యారూపం సూత్రషట్కమాస్ఫాల్య తత్తచ్చాపరూపవృత్తఖణ్డమార్జనేనామఙ్గలే కర్మణి కన్యారాశిస్థాననిఋతిదిక్ ప్రోక్తం షడ్స్రకుణ్డం భవేదితి॥౪౩॥

తన్మధ్యేత్యాదిభిః శివే ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః సప్తాస్రకుణ్డనిర్మాణవిధానం తత్

తత్ సప్తాస్రం భవేత్ కుణ్డం చాపగం వాయుదిగ్గతమ్।

సమస్తవైరినాశాయ ప్రోక్తం కుణ్డమిదం శివే॥౪౬॥

తన్మధ్యస్య చతుర్వింశమానే వాహ్యేపి పూర్వవత్।

విధాయ చతురస్రన్తు పూర్వకోణార్ద్ధమానతః॥౪౭॥

కోణాదభిత ఏవాస్య కృత్వా చిహ్నాని చాష్ట వై।

తేషు చిహ్నేషు కృత్వాష్ట సూత్రాణి పరితః శివే॥౪౮॥

ఫలఞ్చోపదిశతి। తత్ర తన్మధ్యదశమాంశేన చతురస్రమధ్యసూత్రస్య దశమాంశేన వికాశ్య చతురస్రాద్వహిరితి శేషః। కృత్వా వృత్తం వృత్తం కృత్వేత్యర్థః। తథా ప్రాగ్వత్। తతః అనన్తరమితి శేషః। తచ్చతుఃషష్టిభాగేషు చతురస్రమధ్యసూత్రస్య చతుఃషష్టిభాగేషు త్రయస్త్రింశాంశమానతః త్రయస్త్రింశదంశమానతః। చాపగం చాపరాశిస్థానగతం। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాగ్వత్ సమచతురస్రం కృత్వా తన్మధ్యమానం దశధా విభజ్య తేష్వేకాంశమానేన తద్బ్రహ్మసూత్రం వహిః వికాశ్య తన్మానేన తచ్చతురస్రమధ్యస్థహంసపదమవష్టభ్య వృత్తం కృత్వా తచ్చతురస్రమధ్యసూత్రమానం చతుఃషష్టిభాగీకృత్య తేషు త్రయస్త్రింశదంశమానేన బ్రహ్మసూత్రం ప్రాగగ్రాదారభ్య వృత్తే సప్తచిహ్నాని కృత్వా తత్ర చిహ్నచ్చిహ్నం జ్యారూపేణ సప్తసూత్రాణ్యాస్ఫాల్య తత్తచ్చాపరూపవృత్తఖణ్డమార్జనాదేతత్ సప్తాస్రం వాయుదిగ్గతచాపరాశిస్థానే ప్రోక్తం వైరినాశకరం కుణ్డం భవేదితి॥౪౬॥

తన్మధ్యేత్యాదిభిః క్రమేణ వై ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః అష్టాస్రకుణ్డనిర్మాణవిధానం ప్రోక్తకుణ్డానాం మేఖలాదినిర్మాణవిధానకథనప్రస్తావసహితముపదిశతి। తత్ర తన్మధ్యస్య చతురస్రమధ్యసూత్రస్య। చతుర్వింశమానే చతుర్వింశాంశమానే। బాహ్యే చతురస్రాదితి శేషః। పూర్వ్వకోణార్ద్ధమానతః పూర్వలిఖితచతురస్రకోణసూత్రస్యార్ద్ధమానేన। కోణాదభితః కోణచతుష్టయాదుభయోః పార్శ్వయోః। కృత్వా చిహ్నని చిహ్నని కృత్వేత్యర్థః। శివే ఇతి సమ్బుద్ధిః। ఏతదుక్తం భవతి పూర్వ్వవచ్చతురస్రం విధాయ తన్మధ్యసూత్రమానం చతుర్వింశతిధా విభజ్య తేష్వేకైకాంశమానాత్తద్వహిః ప్రతిదిశం ప్రసారితసూత్రాగ్రే పూర్వ్వవచ్చతురస్రం ప్రోక్తక్రమేణ విధాయ తత్కోణసూత్రస్యార్ద్ధమానేన వాహ్యచతురస్రే, కోణచతుష్టయవ్యత్యాసావష్టమ్భాదుభయతః ప్రతిరేఖం చిహ్నద్వయం క్రమాత్ సమ్భూయాష్టచిహ్నని కృత్వా తత్ర చిహ్నచ్చిహ్నం ప్రాగ్వత్ సూత్రచతుష్కమాస్ఫాల్య తద్వహిర్గత కోణమార్జనాదీశదిక్స్థమీనరాశిప్రోక్తమష్టాస్రం కుణ్డం కల్పయేదితి। ఏతేషాం

కుర్య్యాదష్టాస్రకం కుణ్డమేతేషాం మేఖలాదికమ్।

ప్రవక్ష్యామి శృణు ప్రాజ్ఞే సముద్దిష్టం క్రమేణ వై॥౪౯॥

వృత్తమధ్యభువో మానం త్రిగుణం విభజేత్ క్రమాత్।

స్వవాఞ్ఛితేన మానేన తదస్రాణి భవన్తి హి ॥౫౦॥

ఏవం యన్త్రాదిషూక్తేషు షట్త్రింశేషు విధిర్భవేత్।
కుణ్డేషు చ తథా కోటిహోమాదిషు సమీరితమ్॥౫౧॥

ప్రోక్తేష్వన్యతమే కుణ్డే నవహస్తప్రమాణకే।
కారయేత్ కోటిహోమన్తు పురుషైరష్టభిస్తథా॥౫౨॥

దిగ్విదిక్స్థైః క్రమాత్ పఞ్చవాసరైః సర్వసిద్ధయే।
తేషాఞ్చ దక్షిణాం దద్యాత్ పూజాప్రణతిపూర్వకమ్॥౫౩॥

కుణ్డానాం। మేఖలాదికమిత్యత్రాదిశబ్దో యోన్యాదివిషయః। ప్రాజ్ఞే ఇతి సమ్బుద్ధిః॥౪౯॥

వృత్తేత్యాదినా సమీరితమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేనాష్టాస్రయన్త్రకుణ్డాదికల్పనోపాయోపదేశం ప్రోక్తనిగమనఞ్చ కరోతి। తత్ర వృత్తమధ్యభువః వృత్తమధ్యవిష్కమ్భస్య। త్రిగుణం త్రిగుణితం। స్వవాఞ్ఛితేన స్వవాఞ్ఛితాస్రిమానేన। తదస్రాణి అష్టాస్రయన్త్రకుణ్డాని। ఉక్తేషు పఞ్చవింశే పటలే। చకారః సముచ్చయే। కోటిహోమాదిషు వక్ష్యమాణేషు అత్రాదిశబ్దో మహాసంఖ్యహోమాదివిషయః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తక్రమాద్వృత్తం కృత్వా తన్మధ్యవిష్కమ్భమానం స్వాభీష్టాస్రిసంఖ్యయా విభజ్య తేషు తత్తదంశమానేన వృత్తే పరితశ్చిహ్నాని స్వేష్టాస్రిసంఖ్యాని విధాయ తత్తచ్చిహ్నచ్చిహ్నం జ్యారూపాణి సూత్రాణి స్వేష్టాస్రిసంఖ్యాన్యాస్ఫాల్య తత్తచ్చాపరూపాణి వృత్తఖణ్డాని మార్జయిత్వా ఏవం మాతృకాపటలోక్తషట్త్రింశాస్రాదియన్త్రేషు తత్తత్కుణ్డేషు చ కోట్యాదిమహాసంఖ్యహోమప్రోక్తకుణ్డేషు చ విధానం సమీరితమితి॥౫౧॥

ప్రోక్తేష్విత్యాదిభిరాస్తికైరిత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైః కోటిహోమకుణ్డప్రమాణం హోతృసంఖ్యాం తద్ధోమప్రకారం హోతృదక్షిణాం గురుదక్షిణాం తత్కోటిహోమకర్త్తవ్యకాలవిశేషాంస్తద్విద్యాం హోతృలక్షణఞ్చోపదిశతి। తత్ర ప్రోక్తేషు మఙ్గలామఙ్గలత్వభేదతః అన్యతమే తత్తదనుగుణే। నవహస్తప్రమాణకే ఆయామేన విస్తారేణ చ। తథా వక్ష్య-

---

గోచర్మ్మద్వయమాత్రన్తు భువం గాం ప్రస్రుతస్తనీమ్।

మహిషీం సప్రజామశ్వదాసదాసీవిభూషణామ్॥౫౪॥

వాసాంసి హేమనిష్కాణాం శతం తేషామథైకశః।

తతో గురోశ్చ తాన్యేవ త్రైః సమానముదీరితమ్॥౫౫॥

దివ్యోత్పాతేషు రోగార్త్తౌ ఘోరే చ రిపునిగ్రహే।

తథా దిగ్విజయేఽన్యస్య పరకృత్యాదిసమ్భవే॥౫౬॥

కారయేత్ కోటిహోమన్తు విద్యయా నిత్యయాద్యయా।

సురూపైశ్చ సుశీలైశ్చ నిత్యాభక్తైస్తథాస్తికైః॥౫౭॥

ప్రోక్తానాం సర్వకుణ్డానాం అరత్నిఖాతమాత్రకమ్।

కోటిహోమస్య కుణ్డస్య ఖాతమూర్ద్ధన్తు తస్య వై॥౫౮॥

మాణలక్షణైర్విద్యావిద్భిః। క్రమాత్ త్రింశత్పటలవక్ష్యమాణ హోమవిధానక్రమాత్। ఏతదుక్తం భవతి వక్ష్యమాణేత్యాదినా సముద్భవప్రాక్తకుణ్డేషు తత్తదనుగుణం కుణ్డం నవహస్తప్రమాణం వక్ష్యమాణమేఖలాదియుతం కృత్వా ప్రతిదివసం దివసపఞ్చకం దిగ్విదిక్ష్వరష్టభిరష్టభిః పురుషైర్వక్ష్యమాణలక్షణసమ్పన్నైర్వక్ష్యమాణవిద్యయా స్వాభిమతసిద్ధిపర్యన్తం హోమం కారయేదితి। తేషాం హోతౄణాం। దద్యాదిత్యస్య భువమిత్యాదిభిరష్టభిః పద్యైర్ద్వితీయాన్తైః ప్రత్యేకముత్తరత్రాన్వయః। దద్యాత్ పఞ్చసు పఞ్చసు దినేషు। గోచర్మద్వయమాత్రం గోచర్మమాత్రాయా భువః ప్రమాణం వృహస్పతిరాహ।

సప్తహస్తప్రమాణేన త్రింశదంశనివర్త్తనమ్।

దశ తాన్యేవ గోచర్మేతి॥

తద్ద్విగుణమేకశః ఏకైకహోత్రే। తాన్యేవ వస్తూని। త్రైర్హోతృభిః। సమానముదీరితం ప్రోక్తద్రవ్యజాతమితి। దివ్యోత్పాతేషు గ్రహనక్షత్రాదివికృతిషు। ఆద్యయా లలితయా। నిత్యాభక్తైః షోఢశనిత్యాభక్తైః। ఆస్తికైః నిత్యనైమిత్తికాదిక్రమభజనపరైః॥౫౭॥

ప్రోక్తేత్యాదినా శ్లోకేన కుణ్డానాం ఖాతమానముపదిశతి। తత్ర అరత్నిః చతుర్వింశత్యఙ్గులమానం। తస్య కోటిహోమప్రోక్తనవహస్తమానకుణ్డస్య॥౫౮॥

సర్వేషాం మేఖలామానం వితస్త్యష్టతదర్ద్ధకైః।

విస్తారోత్సేధయోః కుర్యాద్యోనిహోత్రాసనాగ్రతః॥౫౯॥

మహాకుణ్డస్య తు పునర్మేఖలా హస్తమానతః।

తిసృణామపి విస్తారాః ప్రత్యేకం షోడ౯శాఙ్గులాః॥౬౦॥

తేషాముత్సేధసంఖ్యాశ్చ షోడ॒శ స్యుః క్రమేణ వై।
యోనినిర్మాణమధునా వాసనాఞ్చ శృణు ప్రియే॥౬౧॥

వహిష్ఠమేఖలామధ్యాదారభ్య నిజనాలకమ్।
వితస్తిమాత్రకాం కోష్ఠామశ్వత్థదలసన్నిభామ్॥౬౨॥

సర్వేషామిత్యాదినా శ్లోకేన సర్వకుణ్డమేఖలామానం యోనినిర్మాణఞ్చోపదిశతి। తత్ర వితస్త్యష్టతదర్ద్ధకైః ద్వాదశాఙ్గులచతురఙ్గులమానైః ఏష మానక్రమో విస్తారస్య చాధారాది ఉత్సేధోర్ద్ధ్వాదిశ్చ వోద్ధబ్యః। ఏతదుక్తం భవతి మహాకుణ్డరహితానాం సర్వకుణ్డానాం పరిత స్త్వేకైకాఙ్గులమానాదహిరధో మేఖలాం ద్వాదశాఙ్గులద్వాదశాఙ్గులమానవిస్తారేణ చతురఙ్గులమానోత్సేధేన చ యుతాం కృత్వా తదుపరి వాహ్యే పరితశ్చతురఙ్గులమానం ముక్తా తదన్తరష్టాఙ్గులమానవిస్తారేణ చతురఙ్గులమానోత్సేధేన చ యుతాం ద్వితీయమేఖలాం తదుపరి ప్రాగ్వత్ వాహ్యే చతురఙ్గులమానం ముక్త్వా తదన్తర్విస్తారోత్సేధాభ్యాం చతురఙ్గులమానమితాం తృతీయాం మేఖలాఞ్చ కృత్వా తన్మేఖలాయాం హోతురాసనాగ్రపార్శ్వమధ్యే వక్ష్యమాణలక్షణాం యోనిం కుర్య్యాదితి॥౫౮॥

మహేత్యాదినా ప్రియే ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన మహాకుణ్డస్య మేఖలామానం యోనినిర్మాణవిధానఞ్చ తద్వాసనాకథనప్రస్తావసహితముపదిశతి। తత్ర తుర్విశేషే। హస్తమానతః అష్టచత్వారింశదఙ్గులమానతః। తిసృణాం మేఖలానామితి శేషః। తేషాం మేఖలానాం దివ్యత్వాత్ తాసామిత్యర్థః। షోళశాఙ్గులానీతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి మహాకుణ్డస్య పరితో విస్తారేణాష్టచత్వారింశదఙ్గులమితాముత్సేధేన షోడ॒శాఙ్గులమానమితామధోమేఖలాం తదుపరి వాహ్యతః షోళశాఙ్గులమానం ముక్తా తదన్తర్ద్వాత్రింశదఙ్గులమానవిస్తారాం షోడ॒శాఙ్గులోత్సేధాం ద్వితీయాం మేఖలాం తదుపరి వాహ్యే షోడ॒శాఙ్గులం ముక్తా తదన్తర్విస్తారోత్సేధాభ్యాం షోడ॒శాఙ్గులమానాం తృతీయాం మేఖలాం కుర్య్యాదితి। యోనిస్వరూపతః నిర్మాణం తస్యా వాసనాం యోనినిర్మాణస్య। ప్రియే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౬౧॥

వహిష్ఠేత్యాదిభిః సమూహత ఇత్యన్తైరర్ధ్వాద్వైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్యోనిస్వరూపం తన్నిర్మాణ-

---

వితస్త్యాయామసంయుక్తాం తదర్ద్ధేన తు విస్తృతామ్।
ఏకాఙ్గులోత్సేధయుతాం మేఖలోపరి సర్వతః॥౬౩॥

మూలాన్నిమ్నాగ్రకాం స్తోకం కుర్యాద్యోనిఞ్చ సర్వతః।
యోనిః కారణభూతస్య తత్త్వస్య స్యాత్ పదం మహత్॥౬౪॥

తేన తత్రైవ హవ్యానాం విధానం తన్మయత్వతః।
ఫలాని పూర్ణాన్యచిరాదయత్రాద్ధ్వితరత్యసౌ॥౬౫॥

క్రమం తద్వ్యాసనాం మహాకుణ్డస్య యోనేరూహేన మానక్ౢప్తిఞ్చోపదిశతి। తత్ర వహిష్ఠ మేఖలామధ్యాత్ ప్రథమమేఖలామధ్యభూతభూప్రదేశాద్వితస్తిమాత్రకాం కోష్ఠాం ద్వాదశాఙ్గులోత్ సేధకల్పితనాలాం అశ్వత్థదలసన్నిభాం అశ్వత్థపత్రాకారాం వితస్త్యాయామసంయుక్తాం ద్వాదఙ్గులాయామసంయుక్తాం తదర్ద్ధేన తు విస్తృతాం షడఙ్గులవిస్తారయుతాం। సర్వ్వతః సర్వేషు కుణ్డేషు। స్తోకం కిఞ్చిత్। సర్వ్వతః సర్వ్వస్య అస్య కారణభూతస్య ఇత్యుత్తరత్రాన్వయః। ఏతదుక్తం భవతి సర్వ్వకుణ్డేషు హోతురాసనప్రదేశే ప్రథమమేఖలామధ్యప్రదేశభూమౌ ద్వ్యఙ్గులాయామవిస్తారమేకాఙ్గులోత్సేధం చతురస్రం పీఠం మృదా కృత్వా తదాద్యుపరితనమేఖలాగ్రాన్తమధ్యతనమేఖలోపరిస్తరణార్థం కృతరన్ధ్రాన్తర్మేఖలాస్పర్శివృత్తాకారం నాలం కృత్వా తన్నాలసమ్బన్ధ్యుపరితనమేఖలోపరి షడఙ్గులమానవిస్తారమధ్యాం తత్ప్రదేశాదుభయపార్శ్వక్రమ సఙ్కోచితాగ్రద్వాదశాఙ్గు-

లమానాయామామేకాఙ్గులోత్సేధామశ్వత్థపత్రాకారాం మూలాత్ కిఞ్చిత్ క్రమాన్నిమ్నాగ్రాం యోనిం కుర్యాదితి। వృత్తకుణ్డవ్యతిరిక్తకుణ్డానాం యోనిం జానీయాదేవేతి సమ్ప్రదాయః। కారణభూతస్య తత్త్వస్య విశ్వకారణభూతస్య జాతరూపతత్వస్య పదం ఉదయవిశ్రాన్తిస్థానం మహత్ పూర్ణత్వాత్। తత్ర యోన్యాం అసౌ అపరిచ్ఛిన్నాత్మికా యోనిః మహాకుణ్డస్య కోటిహోమప్రోక్తకుణ్డస్య। మాన యోనేరితి శేషః। సమూహతః సమ్యగూహేన। ఊహో యథా వితస్తిమాత్రమేఖలస్య కుణ్డస్య నాలోత్ సేధమానం వితస్తిః తద్యోనేర్విస్తారమానమఙ్గులషట్కం ఆయామమానం వితస్తిః ఉత్సేధమానమేకాఙ్గులం తదా హస్తమాత్రమానమేఖలస్య మహాకుణ్డస్య తత్తన్మానాని కియన్తీతి తత్ర్పకరణాత్తన్మానాని లిఖ్యన్తే। నాలమానమష్టచత్వారింశదఙ్గులమానం। యోనేః విస్తారమరత్నిః। ఆయామమానం హస్తః। ఉత్సేధమానమఙ్గులచతుష్టయఞ్చ। యోనికుణ్డస్య తన్మేఖలోపరి యోనిక్లృప్తిం వినైవ తత్ఫలసిద్ధికృదితి సమ్ప్రదాయః॥౬౬॥

మహాకుణ్డస్య చైవైతత్ కుర్యాన్మానం సమూహతః।

నాభిం కుర్యాత్తు సర్వత్ర కుణ్డమధ్యే విధానతః॥౬౬॥

అష్టచ్ఛదం సరోజన్తు విదధ్యాచ్చారువిగ్రహమ్।

చతుర్భిరఙ్గులైః కుర్యాత్ కర్ణికాం దలమేవ చ॥౬౭॥

విస్తారాదపి చోత్సేధం షడ్భిః షఢ్భిరుదీరితమ్।

ప్రాగ్వన్మహతి కుణ్డే చ కుర్యాదూహేన తత్తథా॥౬౮॥

ధ్యానమగ్నేర్ద్విధా ప్రోక్తం సౌమ్యక్రౌర్యవిభాగతః।

సౌమ్యం నిత్యాసమాకారం ధ్యానమన్యచ్ఛృణు ప్రియే॥౬౯॥

నాభిమిత్యాదినా తథేత్యన్తేనార్ధాద్యేన శ్లోకద్వయేన సర్వ్వకుణ్డమధ్యే నాభినిర్మాణవిధానం తల్లక్షణం మహాకుణ్డస్య ప్రోక్తవదూహకల్పనఞ్చోపదిశతి। తత్ర విధానతః వక్ష్యమాణప్రకారేణ। చారువిగ్రహం అన్యూనాధికమానమ్। చతుర్భిః ప్రతిదిశమితి శేషః। చః సముచ్చయే। షడ్భిః షడ్భిః అపి చేత్యనేన అఙ్గులైరితి పూర్వ్వశ్లోకాదాకృష్యతే। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తానాం సర్వకుణ్డానాం కుణ్డమధ్యస్థహం సపదావలమ్బనేన ప్రతిదిశం దశాఙ్గులమానపరిభ్రాన్త్యా వృత్తం నిష్పాద్య తద్వృత్తాన్తరాలే షడఙ్గులోత్ సేధయుతం పీఠం కృత్వా తన్మధ్యస్థహంసపదావలమ్బనేన ప్రతిదిశం చతురఙ్గులమానేన వృత్తం నిష్పాద్య తద్బహిః షడఙ్గులమానేన చ వృత్తం కృత్వా తదన్తర్వృత్తమధ్యం కర్ణికాం పరికల్ప్య తద్బహిఃస్థవృత్తాన్తరాలవోర్ధ్యామష్టదలవిధానేన చ సమ్భూయ వింశత్యఙ్గులమధ్యసంస్థం నాభిపద్మం కుర్యాదితి। మహతి కుణ్డే కోటిహోమప్రోక్తే కుణ్డే ఊహేన యదా అరత్రిమానవిస్తారాయామకుణ్డే నాభిపద్మస్యాధోదలవిస్తారఞ్చ షడఙ్గులాత్మకే కర్ణికామానం చతురఙ్గలాత్మకం తదా నవహస్తవిస్తారాయామమహాకుణ్డే। నాభిపద్మస్య తత్తన్మానాని కియన్తీత్యూహేన తన్మానసంఖ్యా లిఖ్యతే। యథా ఉత్సేధమానాని అష్టోత్తరశతాఙ్గులసంఖ్యాని దలమానాని ప్రతిదిశమష్టోత్తరశతాఙ్గులాని కర్ణికార్ద్ధవిస్తారమానాని ద్విసప్తత్యఙ్గులాని సమ్భూయ పద్మవిష్కమ్భమానాఙ్గులాని షష్ట్యుత్తరత్రిశతసంఖ్యాని భవన్తి। తన్నాభిపద్మం తథా తన్మానేన॥౬౮॥

ధ్యానమిత్యాదినా శ్లోకేన సౌమ్యక్రౌర్యవిభాగేన అగ్నేర్ధ్యానద్వయప్రస్తావపురఃసరం సౌమ్యధ్యానమతిదిశ్య క్రూరధ్యానం ప్రస్తౌతి। తత్ర నిత్యాసమాకారం ధ్యానం తత్తన్నిత్యాప్రోక్తస్థూలరూపధ్యానం। ప్రియే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౬౯॥

ద్విశీర్షసప్తహస్తఞ్చ త్రిపాదసప్తజిహ్వకమ్।

త్రిధారూపమతిక్రూరైరరుణైః షడ్భిరీక్షణైః॥౭౦॥

సవ్యైశ్చతుర్భిర్హస్తైస్తు శక్త్యక్షస్రుక్స్రువౌ తథా।

ఇతరైస్తోమరం తాలవృన్తం సర్పిఃసుభాజనమ్॥౭౧॥

నిహన్తుమనిశం వ్యాత్తవక్త్రం ధ్యాయేద్ధవిర్భుజమ్।
క్రూరేషు సర్వ్వహోమేషు ధ్యానవైభవమీరితమ్॥౭౨॥

వహ్నేః శిరసి దేహే వా శ్రోత్రేష్వక్షిషు వా తథా।
జుహుయాచ్చేత్తదా క్షిప్రం తదఘైస్తం వినాశయేత్॥౭౩॥

తతస్తద్వక్త్రయోర్జిహ్వాసప్తకం సమ్యగర్చ్చయేత్।
జుహుయాచ్చ సమాప్నోతి వాఞ్ఛితం సకలం క్షణాత్॥౭౪॥

హిరణ్యా కనకా రక్తా కృష్ణా జిహ్వా యథార్థకా।
దక్షవక్త్రగతా సర్వ్వసిద్ధిదా తు సమర్చ్చనాత్॥౭౫॥

ద్విశీర్షేత్యాదిభిరీరితమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైరగ్నేః క్రూరధ్యానముపదిశతి। తత్ర త్రిధారూపం సత్త్వాదిగుణభేదేనేతి శేషః। సవ్యైర్దక్షిణైః। ఇతరైర్వామైర్హస్తైః సర్పిః సుభాజనం సర్పిఃపూర్ణహేమపాత్రం। అత్రాయుధక్రమస్తూర్ద్ధభుజాద్యాధరభుజాన్తమిత్యవగన్తవ్యః। వ్యాత్తవక్త్రం విస్తృతవక్త్రమ్॥౭౨॥

వహ్నేరిత్యాదినా శ్లోకేనాగ్నేర్జిహ్వావ్యతిరిక్తాఙ్గేషు హోమే ప్రత్యవాయముపదిశతి। తత్ర వా సముచ్చయే। తం సాధకమ్॥౭౩॥

తత ఇత్యాదినా శ్లోకేన జిహ్వాసప్తకార్చ్చనం తత్ర హోమం తత్ ఫలఞ్చోపదిశతి। తత్ర తద్వక్త్రయోః అగ్నేర్వక్త్రయోర్జుహుయాత్। చకారాత్ జిహ్వాసప్తకే ఇత్యర్థః। క్షణాత్ ప్రోక్తమణ్డలాదికాలాలఙ్ఘనేన॥౭౪॥

హిరణ్యేత్యాదినా శ్లోకేనాగ్నేః దక్షిణవక్త్రజిహ్వాచతుష్టయనామాన్యుపదిశతి। తత్ర యథార్థకా రూపాదిభిరితి యావత్। సర్వ్వసిద్ధిదా వాఞ్ఛితఫలదాయినో॥౭౫॥

సుప్రభేత్యాదినా శ్లోకేన వామవక్త్రజిహ్వాత్రయనామాని తదన్యజిహ్వాయాః సర్వ్వ-

---

సుప్రభా చాతిరిక్తా చ బహురూపా చ వామగా।
బహురూపాయాం జిహ్వాయాం హోమః సర్వ్వార్థసాధకః॥౭౬॥

ఇతరాసు హునేత్ క్రూరకర్మ్మస్వభిమతేషు తు।
యస్యాం జుహోతి తామాద్యాం సమభ్యర్చ్యాథ సప్తశః॥౭౭॥

తతో హునేచ్చ జిహ్వాయాముక్తాయాం తత్ర కర్మ్మణి।
సామాన్యతో నిత్యహోమే ద్రవ్యాణి శృణు సున్దరి॥౭౮॥

ఆజ్యమన్నం పాయసఞ్చ తిలతణ్డులమప్యథ।
తద్వయం చేతి సంప్రోక్తాన్యుక్తాన్యేతాని నిత్యకే॥౭౯॥

శుభైర్ద్రవ్యైః పరిస్తీర్య్య సర్వ్వత్ర శుభకర్మసు।
అభిచారేషు వాన్యేషు క్రూరేష్వన్యేష్వపి ప్రియే॥౮౦॥

నక్షత్రవృక్షైస్తద్యోనిరక్తోత్థచరుణా తథా।
తన్మాంసైస్తత్ర తత్రోక్తైర్ద్రవ్యైః క్రూరేషు కర్మసు॥౮౧॥

కర్మ్మసు సిద్ధిప్రదత్వఞ్చోపదిశతి। తత్ర వామగా వామవక్త్రగతా। సర్వార్థసాధకః సర్వ్వహోమేషు తత్తత్సిద్ధికృత్। నిత్యహోమం తస్యామేవ కుర్య్యాదితి సమ్ప్రదాయః॥౭౬॥

ఇతరాస్విత్యాదినా సున్దరీత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన ఇతరజిహ్వాషట్కే క్రూరహోమస్య కర్త్తవ్యతాం తత్తత్కర్మ్మణి తత్తజ్జిహ్వాపురఃసరం తత్పూర్వ్వజిహ్వాన్తం ఇతరజిహ్వార్చ్చనం తస్యాః హోమవిధానం సామాన్యతో నిత్యహోమద్రవ్యకథనప్రస్తావఞ్చ కరోతి। తత్ర ఇతరాసు వహురూపాఖ్యజిహ్వావ్యతిరిక్తాసు షట్సు। యస్యాం జిహ్వాయాం। తతః జిహ్వార్చ్చనానన్తరం। ఉక్తాయాం తత్తత్కర్మానురూపాయాం। సున్దరీతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౭౮॥

ఆజ్యమిత్యాదినా శ్లోకేన నిత్యహోమద్రవ్యాణ్యుపదిశతి। తత్ర ప్రథమార్ద్ధేన పఞ్చద్రవ్యాణి కథితాని। తద్వయం తిలసహితతణ్డులం। నిత్యకే నిత్యహోమే॥౭౯॥

శుభైరిత్యాదినా శ్లోకేన శుభకర్మ్మస్వభిచారాదిషు చ పరిస్తరణీయభేదముపదిశతి। తత్ర సర్వ్వత్ర తన్త్రే। అన్యేషూచ్చాటనాదిషు। ప్రియే ఇతి సమ్బుద్ధిః॥౮౦॥

నక్షత్రేత్యాదినా శ్లోకేన క్రూరకర్మ్మసు హోమద్రవ్యాణ్యుపదిశతి। తత్ర సర్వ్వత్ర

ప్రసూనాన్యేకమేకన్తు ఫలాని చ తథా హునేత్।

అన్నాజ్యాది సమస్తన్తు నిష్కమాత్రం హునేత్ క్రమాత్॥౮౨॥

స్నాతో విశుద్ధవసనో ధూపస్రగ్గన్ధవాసితః।

ప్రసన్నచిత్తవదనః కుర్యాద్ధోమన్తు సాధకః ॥౮౩॥

ప్రాఙ్ముఖో విష్టరాసీనః ప్రాణాయామపురఃసరమ్।
న్యస్తగాత్రోఽర్ఘతోయేన ప్రోక్షయేత్ కుణ్డమధ్యకమ్ ॥౮౪॥

ద్రవ్యాణ్యన్యాని తత్రస్థాన్యశేషాణి విశుద్ధయే।
దర్భేణ విలిఖేత్ కుణ్డమధ్యే రేఖాచతుష్టయమ్ ॥౮౫॥

____________నక్షత్రవృక్షైః ఏకవింశే పటలే షట్సప్తతితమశ్లోకాదిత్రిభిః శ్లోకైరుక్తైః రిపోరితి శేషః। తద్యోనిరక్తోత్థచరుణా ఏకవింశే పటలే త్వేకోనాశీతితమాశీతితమశ్లోకద్వయోక్తరిపునక్షత్రయోనిరక్తపాచితచరుణా। తథా సముచ్చయే। తన్మాంసైః రిపునక్షత్రయోనిమాంసైః। తత్ర తత్ర తత్తత్పటలే ॥౮౧॥

ప్రసూనానీత్యాదినా శ్లోకేనైకైకాహుతిద్రవ్యపరిమాణముపదిశతి। తత్ర తథా ఏకమేకం। అన్నాజ్యాదీత్యత్రాదిశబ్దః పాయసతిలతణ్డులాదివిషయః। నిష్కమాత్రమిత్యనేనాజ్యాదీనాం ప్రస్థమాత్రేణ షస్సవత్యాహుతీః కుర్యాదితి యావత్ ॥౮౨॥

స్నాత ఇత్యాదినా శ్లోకేన హోతుస్తత్కాలపరికర్మోపదిశతి। తత్ర ప్రసన్నచిత్తవదన ఇత్యేతన్నిత్యనైమిత్తికమఙ్గలహోమవిషయః ॥౮౩॥

ప్రాఙముఖ ఇత్యాదిభిరుదీరిత ఇత్యన్తైరధ్యర్ద్వైర్దశభిః శ్లోకైః సర్వ్వమఙ్గలహోమానాం సామాన్యపురస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చ తత్తద్విధిం క్రూరహోమస్యాపి తత్తత్సాధారణతాఞ్చోపదిశతి। తత్ర న్యస్తగాత్రః తత్తన్నిత్యాప్రోక్తన్యాసమన్త్రైరితి శేషః। తత్రస్థాని తద్యోనిస్థాని కుణ్డపరిసరస్థాని చ। తత్ర నవకోష్ఠే। ప్రాగాదిషు కోష్ఠేషు। సప్త ఇత్యస్య జిహ్వా ఇత్యేతద్విశేష్యం। మధ్యే మధ్యకోష్ఠే। వహ్నిం తథా స్మరన్ నిత్యహోమోక్తప్రకారేణ వహ్నిం తత్తన్నిత్యారూపం స్మరన్। అస్య పదస్య అనన్తరశ్లోకే పూజయేదిత్యనేనాన్వయః। ప్రోక్తైః వహ్నేర్నామ్నేతి శేషః। చః సముచ్చయే। ద్వ్యక్షరాదికం శక్తివీజలక్ష్మీవీజద్వయాదికమ్। అష్టానాం అగ్నేశ్చ సప్తజిహ్వానాం। తన్మన్త్రా యథా హ్రీం శ్రీం అగ్నయే స్వాహా హ్రీం శ్రీం

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ చ తత్ర జిహ్వాః సమచ్చరేత్।
ప్రాగాదిషు తు సప్తాపి మధ్యే వహ్నిం తథా స్మరన్॥౮౬॥

పూజయేత్ సర్పిషా హోమం కుర్యాత్ సప్త క్రమేణ వై।
జిహ్వానామభిరేకైకం వహ్నేశ్చ ద్వ్యక్షరాదికమ్॥౮౭॥

స్వాహాన్తమన్త్రముదితమష్టానాం క్రమతః శివే।
వహ్నిం సభాజనం హస్తే గృహీత్వాఙ్గారకఞ్చ తత్॥౮౮॥

క్రవ్యాదేభ్యో నమ ఇతి ప్రోక్త్వాన్యత్తు సభాజనమ్।
విపరిభ్రామ్య కుణ్డన్తు తన్మధ్యే విన్యసేత్తతః॥౮౯॥

ప్రజ్వాల్య లలితాద్యాభిర్విద్యాభిః పరిషేచనమ్।
కృత్వా దర్భైః పరిస్తీర్య్య పలాశాశ్వత్థపత్రకైః॥౯౦॥

హిరణ్యాయై స్వాహా ఇత్యాదయః। సభాజనం భాజనసహితం క్రవ్యాదేమ్యో నమః ఇతి శేషః। అన్యత్ త్యక్తశేషం అఙ్గారం। తన్మధ్యే కుణ్డమధ్యే। దర్భైః ప్రాక్పశ్చిమయోరుత్తరాగ్రైః దక్షిణోత్తరయోః ప్రాగగ్రైశ్చ మధ్యస్థమేఖలాస్వితి శేషః। పలాశాశ్వత్థపత్రకైః పలాశాశ్వత్యథరోరన్యతరపత్రకైః। తథా ఘృతాహుతీః పఞ్చమే పటలే

ఏకోనషష్టితమశ్లోకోత్తరార్ద్ధేన తదనన్తరశ్లోకార్ద్ధపాదేన చోక్తక్రమేణ తత్తత్ జిహ్వానాం స్మరణపూర్వం ప్రతిజిహ్వం నవనవాహుతీః పరివారశక్తీనామేకైకాహుతీశ్చ। మూలతః తత్తన్నిత్యావిద్యయా। నాథనిత్యాత్మభూతజైః నవనాథపఞ్చదశనిత్యాదిననిత్యాత్మాష్టాక్షరపఞ్చభూతాత్మకైర్మన్త్రైరితి శేషః। స్వాజ్ఞాస్థానగతాం స్వభ్రూమధ్యాన్తర్గతద్విదలపద్మాధారమధ్యస్థశక్తిరూపస్వరూపతాదాత్మ్యం గతాం। పరిస్తరణపూర్వ్వకం పరిస్తరణం పూర్వాదిత ఉత్తరాన్తేషు భస్మనా దగ్ధపరిస్తరణదర్భాణామ్। ఏతదుక్తం భవతి విష్టరే ప్రాఙ్ముఖస్థితః ప్రాణయామపురఃసరం న్యాసం కృత్వా స్థాపితార్ఘ్యజలేన కుణ్డం హోమద్రవ్యం సంప్రోక్ష్య కుణ్డమధ్యస్థనాభిపద్మకర్ణికాయాం ప్రాక్ ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ చ దర్భేణ లిఖితరేఖాచతుష్యేన నవ కోష్ఠాని నిష్పాద్యార్ఘ్యతోయేన సంప్రోక్ష్య భాజననిహిత మఙ్గారం హస్తే గృహీత్వా క్రవ్యాదేభ్యో నమః ఇతి మన్త్రేణ తస్మాదఙ్గారసకలం దక్షిణస్యాం

తథా ఘృతాహుతీః కృత్వా నిత్యా షోడశ మూలతః।

జుహుయాదేకమేకన్తు నాథనిత్యాత్మభూతజైః॥౬౧॥

తతశ్చ పరిషిచ్యాత్మానం స్వాత్మానం విభావ్య తామ్।

స్వాజ్ఞాస్థానగతాం బుద్ధా పరిస్తరణపూర్వకమ్॥౬౨॥

దగ్ధ్వాగ్నౌ భస్మనా కృత్వా తిలకం న్యస్తగాత్రకః।

పూజాం సమాప్య విచరేత్ సుఖీ తద్రూపవాన్నరః॥౬౩॥

దిశ్యపాస్య సభాజనమఙ్గారం కుణ్డమభితః త్రిఃప్రదక్షిణం పరిభ్రామ్య తన్మధ్య స్థకోష్ఠే తం వహ్నిం సంస్థాప్య ప్రజ్వాల్య లలితాదిత సన్నిత్యావిద్యాసు స్వభజనీయవిద్యయా పరిషిచ్య తత్కుణ్డమధ్యమేఖలాయాః పరిత ఉదగగ్రైః ప్రాగగ్రైశ్చ దర్భైః కుశైర్వా పరిస్తీర్య్య పలాశాశ్వత్థయోరన్యతరస్య పత్రైర్దేవోం పరికల్ప్య మధ్యే వహ్నిం తదభితః ప్రాగాదికుణ్డకోష్ఠేషు స్వాభిమతాదిసప్తజిహ్వా ధ్యాత్వా హ్రీం శ్రీం అగ్నయే నమః ఇతి మధ్యే వహ్నిం సమభ్యర్చ హ్రీం శ్రీం హిరణ్యాయై నమః ఇత్యాదిభిః స్వాభిమతాదిభిః సప్తజిహ్వామన్త్రైః సమభ్యర్చ్య లలితాహోమే తత్తజ్జిహ్వాస్మరణపూర్వ్వం శ్రీవిద్యాతృతీయఖణ్డదిననిత్యాభ్యాం ప్రతిజిహ్వం నవనవాహుతీర్హుత్వా తదన్యనిత్యాహోమే తత్తజ్జిహ్వామన్త్రః స్వాహాన్తైస్తాసు ప్రత్యేకం నవనవాహుతీర్హుత్వా నిత్యనైమిత్తికమఙ్గలహోమేషు వహ్నిం తత్తన్నిత్యావిగ్రహం మఙ్గలకర్మసు తత్ర ప్రోక్తవిగ్రహం తత్పూజాక్రమేణైకైకాహుతిం స్వభజనోయవిద్యయా నిత్యనైమిత్తికయోః షోఢశాహుతీశ్చ ఘృతేన హుత్వా కామ్యే తత్తత్కర్మప్రోక్తద్రవ్యైస్తత్తత్సంఖ్యాహుతీశ్చ హుత్వా లలితాహోమే నాథమన్త్రైస్తిథినిత్యయా తద్దిననిత్యయాత్మాష్టాక్షరేణ భూతమన్త్రైశ్చ తదితరనిత్యాహోమే నాథమన్త్రైరేవ హుత్వా ప్రాగ్వత్ పరిషిచ్య వహ్నిం దేవీం విభావయన్ స్వాజ్ఞాధారస్థశక్తిరూపమహావహ్నినా తాదాత్మ్యం విభావ్య పరిస్తరణదర్భాదికం తద్వహ్నౌ దగ్ధ్వా తద్భస్మనా తిలకం కృత్వా తత్తన్నిత్యావిద్యాం హృతసంఖ్యామావర్త్య ప్రాగ్వన్న్యాసం కుర్యాదితి। క్రూరకర్మసు అభిచారాదిషు॥౯౪॥

క్రూరకర్మసు హోమేషు విధిరేష ఉదీరితః।

తేషు తద్ధోమకరణం సమాప్తే నిత్యశస్తథా॥౯౪॥

సాభ్యఙ్గం విద్యయాత్మానం కుర్యాత్ సమ్పూజయేత్తథా।

నిత్యక్రమం తతో నిత్యం తత్తద్దివసవిద్యయా॥౯౫॥

మిథునాని చ పఞ్చాశత్ పూజయేత్ ప్రణమేదపి।

మఙ్గలే పూర్వముదితే పాహి మామిత్యుదీరయేత్॥౯౬॥

ఏవం తే కథితం సర్వం కుణ్డాదిషు సమీరితమ్।

హోమం తం త్రివిధం ప్రోక్తం స్థూలసూక్ష్మపరత్వతః॥౯౭॥

స్థూలం పరఞ్చోత్తరస్మిన్ పటలే సమ్యగీరితమ్।
ఇతరస్య విధానే తు యాని జ్ఞేయాని తాని తు॥౯౮॥

ప్రోక్తాని సకలానీత్థం హోమాల్లక్ష్మీమవాప్నుయాత్।
వినాశయేదరాతీంశ్చ హోమః పాపాని చాత్మనః॥౯౯॥

తేష్విత్యాదిభిర్వాఞ్ఛితమిత్యన్తైరర్ద్వాద్యైః షడ్భిః శ్లోకైః క్రూరహోమానన్తరం తత్శాన్త్యర్థం హోమః కర్త్తవ్యః తదర్థం పూర్వోక్తదిననిత్యామిథునార్చ్చనస్మరణసహితం సూక్ష్మపరహోమద్వయస్యోత్తరపటలే వక్ష్యమాణత్వప్రస్తావసహితముక్తనిగమనం తత్ఫలఞ్చోపదిశతి। తత్ర నిత్యశః ప్రతిదినం। తథా ఉక్తప్రకారేణ। విద్యయా తత్తన్నిత్యావిద్యయా। సమ్పూజయేత్ తత్తనిత్యామితి శేషః। నిత్యక్రమం తత్తన్నిత్యాయా నిత్యపూజాక్రమం। తతస్తన్నిత్యపూజానన్తరం। తత్తద్దివసవిద్యయా పఞ్చవింశపటలోక్తతత్తద్దినవిద్యయా సహేతి శేషః। పూర్వ్వముదితే షోడ꠶శపటలే ప్రోక్తచతుఃషష్టికోష్ఠాత్మకే। పాహి మామితి అక్షరాత్మకమన్త్రమితి శేషః। సర్వ్వం క్రూరహోమానన్తరం సాధకకర్త్తవ్యం। కుణ్డాదిషు సమీరితం కుణ్డాదిషు మేఖలానాభియోన్యాదినిర్మాణవిధానమీరితం। తుర్విశేషే। ఉత్తరస్మిన్ ద్వాత్రింశే పటలే। ఇతరస్య స్థూలహోమస్య। తానీత్యస్యోత్తరత్ర ప్రోక్తానీత్యేతద్విశేష్యం। ఇత్థం హోమాత్ ప్రోక్త–

నాసాధ్యమస్తి హోమేన నానవాప్యమపీశ్వరి।
తస్మాద్ధోమేన సకలం సాధయేత్ సర్వవాఞ్ఛితమ్॥౧౦౦॥

విద్యాతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।
అస్యా నిఫాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్ కృతమ్॥

ఇతి షోఢశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే
కుణ్డక్లృప్తిర్నామ ఏకోనత్రింశం
పటలమ్॥౨౯॥౭౦॥

ప్రకారహోమాత్। పాపాని అమఙ్గలాని। నాసాధ్యమిత్యేతదరాతివిషయః। నానవాప్యమిత్యేతదభిమతవిషయః॥౧౦౦॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసార-
సింహరాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం
మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం షోఢశనిత్యానాం లోకకాల-
తాదాత్మ్యాదిప్రకాశనపరమేకోనత్రింశపటలం పరిపూర్ణం
పరామృష్టమ్॥౨౯॥ ఓం తత్సత్॥

గ్రన్థసంఖ్యా— న సన్తి యన్త్రాణ్యేకోనత్రింశేస్మిన్ పటలే కృతాః।
అధ్యర్ధత్రింశదధికా వ్యాఖ్యాగ్రన్థాః శతత్రయాత్॥

త్రింశపటలమ్।

అథ షోడ़శనిత్యానాం సామాన్యా వాస్తుదేవతాః।
తాసాం చక్రం తత్ర పూజాక్రమం సమ్యగ్వదామి తే॥౧॥

తత్ఫలాని చ తద్ధోమవిధానాని తథా వలిమ్।
సూక్ష్మహోమవిధానాని తత్ఫలాని పరం తథా॥౨॥

క్రమేణ శ్రృణు దేవేశి ప్రోక్తాని ఫలసిద్ధయే।
యైర్వినా భువనే మన్త్రాః సర్వే స్యుర్నిష్ఫలా ధ్రువమ్॥3॥

చతురస్రాకృతిః కశ్చిదసురః సర్వనాశకృత్।
పురా తస్య వధాయైవ సర్వే దేవాః సముద్యమమ్॥౪॥

కృత్వా నిహన్తుముద్యుక్తాస్తైరవధ్యోఽభవద్వరాత్।
ఆవయోస్తన్నిరాసాయ మామేత్యాకథయత్తదా॥౫॥

పూర్వస్మిన్నేకోనత్రింశే పటలే షోడ़శనిత్యానాం హోమార్థం మణ్డపకుణ్డాదినిర్మాణవిధానముపదిశ్యానన్తరం షోడ़శనిత్యానాం సామాన్యా వాస్తుదేవతాః తాసాం చక్రం తత్ర తత్పూజనం తత్తత్ఫలాని తద్ధోమవిధానాని తద్వలిం సూక్ష్మహోమవిధానాని పరహోమవిధిఇశ్చోపదిశతి అథ షోడ़శేత్యాదినా అశేషత ఇత్యన్తేన

శ్లోకశతరూపేణ త్రింశేన పటలేన। తత్రాథ షోడ శేత్యాదిభిర్ధ్రువమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః పటలార్థాంస్తజ్జ్ఞానానుష్ఠానవైధుర్యేణ సవమన్త్రాణాం నైష్ఫల్యం చోపదిశతి। తత్ర తాసాం వాస్తుదేవతానాం। తత్ర చక్రే। తే తవ। తత్ఫలాని వాస్తుదేవతాపూజాఫలాని। తద్ధోమవిధానాని వాస్తుదేవతాహోమవిధానాని। తథా వలిం వాస్తుదేవతావలిం। తత్ఫలాని సూక్ష్మహోమఫలాని। పరం తథా పరహోమాత్ ఫలాని క్రమేణ ఉద్దిష్టానీతి శేషః। దేవేశీతి సమ్బుద్ధిః। యైః ప్రోక్తవద్ధ్యానానుష్ఠితైః। ధ్రువం నిశ్చితమ్॥౩॥

చతురస్రాకృతిరిత్యాదిభిస్తే ఇత్యన్తైః సప్తభిః శ్లోకైర్వాస్తుదేవతోత్పత్తికారణం తదుత్పత్తిం తత్సంఖ్యాం తత్పూజాద్యకరణే ప్రత్యవాయం పూజాఫలఞ్చ తచ్చక్రాదివిధానకథనప్రస్తావసహితముపదిశతి। తత్ర సర్వ్వనాశకృత్ సర్వ్వప్రాణినాం హింసాతత్పరః।

కథయాస్మాకమధునా తద్వాస్తుపురుషస్య తు।

దర్పశాన్తిం నచేత్తేన విశ్వమాసీదుపద్రుతమ్॥౬॥

ఇత్యుక్తే తైర్మయా ప్రోక్తం నిధనం తస్య దుఃశకమ్।

ఖాత్వా తమవనౌ తస్య శరీరే స్థాపయేత్తథా॥౭॥

నిత్యశశ్చ త్రిపఞ్చాశన్నిఃస్పన్దాక్రమణాయ వై।

నియోజ్య తేషాం యే పూజావిముఖాస్తైః కృతాని తు॥౮॥

సుకృతాని సమాదద్యుర్దుష్కృతాని చ కుర్వతే।

తస్మాత్తేషామర్చ్చనన్తు ప్రత్యహం కుర్వతాం సదా॥౯॥

శుభాన్యేవాశు జాయన్తే నైవాశుభకథాపి చ।

తచ్చక్రాదివిధానన్తు శృణు సమ్యగ్వదామి తే॥౧౦॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ చ కృత్వా వై దశసూత్రకమ్।

తేరేకాశీతికోష్ఠాని జాతాని స్యుః సమాని చ॥౧౧॥

తస్య అసురస్య। దేవా బ్రహ్మాదయః। కృత్వేత్యస్య సముద్యమమిత్యనేన పూర్వ్వత్రాన్వయః। త్రైర్దేవైః ఆవయో శక్తిశివయోః। తన్నిరాసాయ అసురవధాయ। మాం శివం। అస్మాకం దేవానాం। తుర్విశషే। దర్పశాన్తిం అవధ్యత్వాభిమానోత్పన్నగర్వనిర్వ్వాపణం। నచేద్దర్పశాన్తిం కథయసి। తేన వాస్తుపురుషాసురేణ। ఉక్తే సతోతి శేషః। త్రైదైవైర్మయా శివేన। నిధనం మరణం। తస్య వాస్తుపురుషస్య। దుఃశకం దుష్కరం। తం అసురం। తస్య అసురస్య। స్థాపయేత్ స్వార్థే ణిచ్ వహులత్వాత్తి ష్ఠేదిత్యర్థః। అస్య త్రిపఞ్చాశదిత్యుత్తరత్రాన్వయః। త్రిపఞ్చాశద్దేవానామితి శేషః। అయమత్రాన్వయః తస్యాసురస్య నిధనస్య దుఃశకత్వాత్తమవనౌ ఖాత్వా తచ్ఛరీరే నిఃస్పన్దాక్రమణాయ దేవానాం త్రిపఞ్చాశత్ తిష్ఠేదితి మయా దేవాన్ ప్రతి నియోజ్య ప్రోక్తమితి। తేషాం దేవానాం। త్రైః పూజావిముఖైః। కృతానోత్యస్యోత్తరత్రసుకృనీత్యేతద్విశష్యం।తస్మాద్ధేతీ స్తేషాం దేవానాం తచ్చక్రాదీత్యత్రాదిశవ్దస్తత్తద్దేవతాస్థితితదర్చాచ్చతచ్చక్రప్రతిష్ఠాదివిషయః। తే తవ॥౧౦॥

ప్రాగిత్యాదిభిరీరితమిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకేర్వాస్తుదేవతాచక్రనిర్మాణవిధానముపదిశతి। తత్ర త్రైః ఆస్ఫాలితైః సుత్రైః। సమాని సమాన్తరాలాని। తేషు కోష్ఠేషు నవకోష్ఠానీత్యన్వయః। ఏకం తు కుర్య్యాత్ ఏకీకుర్య్యాదిత్యర్థః। తద్వహ్నిః ఏకీకృత–

తేషు మధ్యే నవైకన్తు కుర్య్యాత్ కోష్ఠాని తద్వహిః।

ఏకీకుర్య్యాత్రికోణాని దిక్షు ప్రాగాదిషు క్రమాత్॥౧౨॥

తతశ్చతుర్షు కోణేషు తిర్యక్సూత్రచతుష్కతః।
ద్విధా కుర్యాత్ కోణకోష్ఠాన్యష్టౌ తత్పార్శ్వయోః పునః॥౧౩॥

ఏకీకుర్యాత్తథా ద్వే ద్వే తద్వీథ్యాం దిక్షు మధ్యతః।
ఏకమేకం భవేచ్ఛిష్టం వహిర్ద్వాత్రింశదీరితమ్॥౧౪॥

సర్వమధ్యే యజేత్ సమ్యగ్బ్రహ్మాణం కమలాసనమ్।
హేమాభఞ్చ చతుర్వక్త్రం వేదాధ్యయనశీలినమ్॥౧౫॥

నవకోష్ఠకాద్వహిః వీథ్యామితి శేషః। చతుర్షు కోణేషు ఏకీకృతకోష్ఠనవకాన్ వాహ్యవీథిద్వయోరితి శేషః। తిర్యక్సూత్రచతుష్కతః కోష్ఠానీత్యన్వయః। ప్రతికోణం కోష్ఠద్వయస్యైకైకతిర్యక్ సూత్రక్రమేణ తత్పార్శ్వయోః మధ్యబీథికోష్ఠపార్శ్వయోః। ద్వే ద్వే కోష్ఠే ఇతి శేషః। తద్వీథ్యాం మధ్యవీథ్యాం। మధ్యతః ఏకీకృతద్విద్వికోష్ఠయోరితి శేషః। బహిర్వాహ్యవోథ్యాం ద్వాత్రింశత్ కోష్ఠానీతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాక్ ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ చ సమాన్తరాలం దశదశసూత్రాపాలనేనైకాశీతిసంఖ్యకోష్ఠాని నిష్పాద్య తన్మధ్యే కోష్ఠనవకమేకీకృత్య తదన్తరవాహ్యవీథ్యాం పరితః షోడశసంఖ్యకోష్ఠాత్మికాయాం ప్రతిదిశం త్రీణి త్రీణి కోష్ఠాన్యేకీకృత్య తద్వీథ్యాం ప్రతికోణమేకైకక్రమేణావశిష్టకోష్ఠచతుష్టయం తద్వాహ్యవీథిగతచతుర్వింశతికోష్ఠేషు ప్రతికోణమేకైకక్రమేణ కోష్ఠచతుష్టయం చైవం క్రమాత్ ప్రతికోణం కోష్ఠద్వయం తిర్యక్సూత్రేణ ద్విధా కృత్వా సమ్మార్జ్య కోణచతుష్టయస్థార్ద్ధకోష్ఠద్వయాష్టకమేకైకక్రమాద్దేవతాష్టకస్థానం పరికల్ప్య పునస్తద్వినీథవీథ్యాం తత్తత్ కోణోభయపార్శ్వయోః కోష్ఠద్వయం కోష్ఠద్వయమేకీకృత్య పునస్తద్వీథ్యాం ప్రతిదిశం మధ్యే శిష్టమేకైకం కోష్ఠం వక్ష్యమాణక్రమాదక్షరన్యాసార్థం పరికల్ప్య పునస్తద్వాహ్యవీథ్యాం ద్వాత్రింశత్ కోష్ఠాని ద్వాత్రింశద్దేవతాస్థానాన్యేవం సమ్మార్జ్యాక్షరన్యాసస్థానకోష్ఠచతుష్టయవర్జం త్రిపఞ్చాశద్దేవతాస్థానాని భవన్తీతి॥౧౪॥

సర్వ్వమధ్యే ఇత్యాదిభిః సమీరితా ఇత్యన్తైర్ద్వాదశంభిః శ్లోకైస్త్రిపఞ్చాశద్వాస్తుదేవతానామాని ప్రోక్తచక్రే ప్రోక్తస్థానేషు తాసాం స్థితిక్రమం తత్తన్నామమన్త్రాంశ్చోపదిశతి। తత్ర సర్వ్వమధ్యే ఏకీకృతనవకోష్ఠాత్మకస్థానే। తద్వహిస్తదనన్తరవీథ్యామభి

ప్రాగాది తద్విహిశ్చాపి యజేదేతాన్ ప్రదక్షిణమ్।

ఆర్య్యకఞ్చ వివస్వన్తం మిత్రమన్థం మహీధరమ్॥౧౬॥

కోణార్ద్ధకోష్ఠయోరేకమేకసష్టో చ తద్ధయే।

వహ్న్యాదీశాన్తమభితః పూజయేత్ పూర్వవత్ ప్రియే॥౧౭॥

సావిత్రః సవితా శక్ర ఇన్ద్రజిద్రుద్రతజ్జయౌ।

ఆయాపవత్సకౌ చేతి ప్రోక్తాస్తేఽష్టౌ తు నామతః॥౧౮॥

కోణార్ద్ధకోణపార్శ్వ స్థేష్వగ్న్యాదీశాన్తమర్చ్చయేత్।

అష్టౌ క్రమేణ తారాద్యైర్న్నమోన్తైర్న్నామభిస్తథా॥౧౯॥

అన్యానపి చ చక్రేస్మిన్ ప్రోక్తాన్ సర్వ్వాంస్తథాచ్చయేత్।

సర్వం గుహఞ్చార్య్యమణం భఞ్చకం పిలిపిచ్చకమ్॥౨౦॥

చరకీ చ విదారో చ పృతనా చ మహేశ్వరి।

వహిరీశాది పరితా యజేదష్టౌ దిశం ప్రతి॥౨౧॥

ఈశానశ్చాథ పర్జన్యో జయన్తః శుక్రభాస్కరౌ।

సత్యో వృషోన్తరిక్షశ్చ పూర్వ్వాశాకోష్ఠగాః క్రమాత్॥౨౨॥

తస్యైకోకృతకోష్ఠత్రయాత్మకకోష్ఠత్రయాత్మకేషు చతుర్షు స్థానేషు। ఏతానార్య్యకదీన్। అన్యం చతుర్థం। అష్టౌ దైవతానీతి శేషః।తద్వృతే వహ్న్యాదీశాన్తమభితః తదర్ద్ధకోష్ఠద్వయే వహ్నికోణగతార్ద్ధకాష్ఠద్వయాదీశకోణగతార్ద్ధకోష్ఠద్వయాన్తమిత్యర్థః। పూర్వ్వవత్ ప్రాదక్షిణ్యేన। ప్రియే ఇతి సమ్బుద్ధిః। రుద్రతజ్జయౌ రుద్రో రుద్రజయశ్చ। తే దేవాః। అష్టౌ అనన్తరశ్లోకవక్ష్యమాణసర్వాదీన్। తారాద్యైః ప్రణవాద్యైః। నమాన్తైరిత్యనేన తత్తన్నామ్నాం చతుర్థీవిభక్త్యన్తత్వం చాచ్యతే। తథా ప్రాదక్షిణ్యేన। అన్యాన్ ప్రోక్తాన్ బ్రహ్మాదీన్। తథార్చయేత్ ప్రోక్తక్రమేణ తత్తన్నామమన్త్రైరర్చయేత్। సర్వమిత్యాదినోత్తరార్ద్ధేన పఞ్చ నామాని। చరకీత్యాదినా పూర్వార్ద్ధనం నామత్రయం। మహేశ్వరీతి సమ్బుద్ధిః। వహిః సర్వవాహ్యవీథ్యాం। అష్టౌ దేవాన్। దిశంప్రతి ప్రతిదిశమిత్యర్థః॥ ఈశానేత్యాదినా

అగ్నిః పూషా చ వితథో యమోఽథ గృహరక్షకః।

గన్ధర్వో భృఙ్గరాజశ్చ మృగో దక్షిణకోష్ఠగః॥౨౩॥

నిఋుతిశ్చ తథా దౌవారికః సుగ్రీవకస్తథా।

వరుణః పుష్పదన్తశ్చాసురాఖ్యశోషరోగకాః॥౨౪॥

పశ్చిమాశాస్థకోష్ఠేషుపూజ్యా ఏతే యథాక్రమమ్।

వాయుర్నాగస్తథా ముఖ్యః సోమో భల్లాతకస్తథా॥౨౫॥

అర్గలో దితిరప్యేవమదితిశ్చ యథాక్రమమ్।

కోష్ఠేషూత్తరసంస్థేషు దేవతాస్తాః సమీరితాః॥౨౬॥

ద్వితీయవీథిమధ్యస్థచతుష్కం కోణసూత్రతః।
కృత్వా చతుర్ధా తేష్వేవ ప్రాగాదిషు యథాక్రమాత్॥౨౭॥

శ్లోకేన నామాష్టకమ్। అగ్నిరిత్యాదినా శ్లోకేన నామాష్టకం। నిఋతిరిత్యాదినా శ్లోకేన నామాష్టకమ్। ఏతే నైఋత్యాదయః। (వాయురిత్యాదినోత్తరార్ద్ధేన నామపఞ్చకమ్। అర్గల ఇత్యాదినా పూర్వార్ద్ధేన నామత్రయం। తత్ర అర్గలః దితిరితి పదచ్ఛేదః। తాః వాయ్వాదయః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తే చక్రే ఏకీకృతనవకోష్ఠమధ్యే ప్రోక్తరూపం బ్రహ్మాణం తద్బాహ్యవీథ్యాం ప్రతిదిశమేకీకృతత్రిత్రికోష్ఠాత్మకస్థానచతుష్టయే ప్రాగాదితః ప్రాదక్షిణ్యక్రమాదార్యకాదీంశ్చతురస్తద్వీథితద్బాహ్యవీథ్యోః ప్రతికోణం తిర్యక్సూత్రాస్ఫాలనోత్పన్నార్ద్ధద్వయకోష్ఠాష్టకే వహ్న్యాదీశాన్తం ప్రాదక్షిణ్యక్రమాత్ సావిత్రాదీన్ అష్టౌ పునస్తన్మధ్యవీథిప్రతికోణం శిటకోణపార్శ్వద్వయేష్వేకీకృతకోష్ఠద్వయద్వయోత్పన్నేషు అష్టసు స్థానేషు వహ్న్యాదీశాన్తం ప్రాదక్షిణ్యేన సర్వ్వాదీనష్టౌ పునః సర్వ్వవాహ్యవీథ్యామీశానకోష్ఠాదిద్వాత్రింశత్కోష్ఠేషు ప్రాదక్షిణ్యేనేశాదీన్ ద్వాత్రింశద్దేవాంశ్చ తత్తన్నామమన్త్రైః ప్రణవాదిభిర్నమోఽన్తైః పూజయేదితి॥౨౬॥

ద్వితీయేత్యాదిభిస్తానిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః ప్రోక్తవాస్తుచక్రమధ్యవీథ్యాం ప్రతిదిశమేకైకక్రమాదవశిష్టకోష్ఠచతుష్టయే యుగాదివర్ణన్యాసక్రమముపదిశతి। తత్ర ద్వితీయవీథిమధ్యస్థచతుష్కం ప్రతిదిశమేకైకకోష్ఠక్రమాత్ కోణసూత్రతః కోణసూత్రాభ్యాం తేష్వేవ ఏకైకకోష్ఠస్థానచతుష్కక్రమాత్ ప్రాగ్వత్ ప్రాదక్షిణ్యాత్। ప్రాచ్యే ప్రాక్–

ప్రాచ్యే యుగార్ణపర్యాయనిత్యార్ణానాలిఖేత్ క్రమాత్।

ప్రాగాదిషు తథా దక్షే నిత్యార్ణాఋదయార్ణకమ్॥౨౮॥

పశ్చిమే భూమితోయాగ్నివాయుకర్మాన్తికాన్ లిఖేత్।
ఉత్తరే పూజయామీతి విలిఖ్యాత్ర యజేచ్చ తాన్॥౨౯॥

ప్రత్యేకం తైర్హునేత్ కుణ్డే చతురస్రేన్ద్రదిఙ్ముఖః।
వ్రీహిముద్గయవైః క్షౌద్రఘృతదుగ్ధాప్లుతైః క్రమాత్॥౩౦॥

అష్టోత్తరశతం వాష్టోత్తరవింశతిమేవ వా।
ప్రత్యేకం తైర్హునేద్ద్రవ్యైర్మన్త్రైస్తద్వచ్చ పాయసైః॥౩౧॥

వలిశ్చ తేషాం కుర్వీత పాయసైర్వ్యఞ్జనాన్వితైః।
ససితైర్దుగ్ధకదలీఫలాపూపాదిసంయుతమ్॥౩౨॥

కోష్ఠస్థస్థానచతుష్టయే। యుగార్ణపర్యాయనిత్యార్ణాన్ తత్తత్కాలీనం యుగార్ణం పర్యాయనిత్యార్ణత్రయఞ్చ। క్రమాత్ ప్రాగ్వత్ప్రాదక్షిణ్యేన। తథా ప్రాదక్షిణ్యేన। దక్షే దక్షిణపార్శ్వస్థకోష్ఠస్థస్థానచతుష్టయే।నిత్యార్ణానుదయార్ణకం ఉదయార్ణ తత్తద్దిననిత్యార్ణత్రయఞ్చేత్యర్థః। పశ్చిమే పశ్చిమకోణస్థస్థానచతుష్టయే భూమీత్యాద్యస్యాపి స్వరూపగ్రహణమ్। కర్మాన్తికాన్ ద్వితీయావిభక్త్యన్తాన్। ఉత్తరే ఉత్తరకోష్ఠస్థస్థానచతుష్టయే। పూజయామీతి చత్వార్యక్షరాణి। అత్ర చక్రే। తాన్ ప్రాణాన్ బ్రహ్మాదీన్॥౨౯॥

ప్రత్యేకమిత్యాదినా పాయసైరిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన వాస్తుదేవతానాం హోమార్థం కుణ్డాదికం హోమద్రవ్యాణ్యాహుతిసంఖ్యాఞ్చోపదిశతి। తత్ర తైః ప్రోక్తనామమన్త్రైః స్వాహాన్తైరిత్యర్థః। హునేత్ జుహుయాదిత్యర్థః। చతురస్రేన్ద్రదిఙ్ముఖః అత్ర సన్ధిర్దివ్యత్వాత్। ఇన్ద్రదిజముఖః ప్రాఙ్ముఖః। క్రమాత్ ఏకైకక్రమాత్। వా వికల్పే। తద్వత్ ప్రోక్తసంఖ్యాలఙ్ఘనేన। ఏతదుక్తం భవతి

చతురస్రకుణ్డే ప్రాఙ్ముఖః ప్రాక్తప్రకారేణ వహ్నిస్థాపనాదిపురఃసరం తత్ర (?) కృత్వా క్షౌద్రాదిత్రయాప్లుతైర్వ్రీహ్యాదిభిస్త్రిభిః పాయసైశ్చ బ్రహ్మాదీనాం ప్రత్యేకమేక కద్రవ్యేణ ప్రోక్తసంఖ్యయోరన్యతమసంఖ్యా ఆజ్యాహుతీర్జుహుయాదితి ॥౩౧॥

వలిమిత్యాదినా శ్లోకేన తేషాం వలివిధానం తద్ద్రవ్యాణి చోపదిశతి। తత్ర తేషాం బ్రహ్మాదీనాం। దుగ్ధకదలీఫలాపూపాదిసంయుతమ్ ఏతత్ క్రియావిశేషణమ్।

ఏవం సింహగతే భానౌ పూర్ణాయాం ప్రతివత్సరమ్।

స్వగేహే వాస్తుపూజాయాం మణ్డలే సర్వతః క్రమాత్ ॥౩౩॥

కుర్యాత్తద్దివసే విప్రాన్ నిత్యాభక్తాన్ యథావలమ్।

త్రయోదహీనాన్ వివిధైర్మధురాద్యైస్తు భోజయేత్ ॥౩౪॥

భుక్తేభ్యో దక్షిణాం దద్యాద్యథాశక్తి సమర్చ్య తాన్।

ఏవం విదధతో గేహే నాకల్యాణం కదాచన ॥౩౫॥

న వాలమరణం వ్యాధిభూతప్రేతాదికాని చ।

న సర్పపీడా నాన్యోన్యకలహాన్యశుభాని చ ॥౩౬॥

పుత్రపౌత్రధనారోగ్యపశుదాసీసమృద్ధిభాక్।

అరోగీ విజయీ ఖ్యాతశ్చిరం జీవతి తద్గృహే ॥౩౭॥

అపూపాదీత్యత్రాదిశబ్దో ఘృతాదివిషయః। ఏతదుక్తం భవతి ఉక్తేషు త్రిపఞ్చాశత్స్వనేషు ఉక్తాని త్రిపఞ్చాశద్దైవతాన్యావాహ్య గన్ధపుష్పధూపదీపైరభ్యర్చ్య పాయసేన తన్త్రోక్తద్రవ్యైర్వా ప్రత్యేకం వలిసిక్థాని నివేద్యానన్తరం అన్నాని పాత్రాన్తరే యథాస్థానం నివేశ్య రక్తామ్బరోష్ణీషో ఖడ్ంగపాణిః ఖడ్ంగపాణిభిః పురుషైరావృతశ్చత్వరే దేవతాయతననదీతీరప్రఖ్యాతవనస్పతిమూలానామన్యతమప్రదేశే స్థణ్డిలే యథాస్థానం నిక్షిప్య పశ్చాదనపేక్షరక్షిభిః సార్ధం శ్రీవిద్యాజాపీ గృహభేత్య న్యస్తగాత్రో దేవతాత్మా భవేదితి॥౩౭॥

ఏవమిత్యాదిభిర్భవేదిత్యన్తైః సప్తభిః శ్లోకైః ప్రతివర్షం స్వగేహే వాస్తుదేవతార్చనకాలం తత్తద్దివసే నిత్యాచక్రాపాస్తిక్రమాత్ తత్ఫలం రాజాదిగృహాద్యేతదర్చనస్యావశ్యకర్త్వ్యతాం తదకరణే ప్రత్యవాయఞ్చోపదిశతి। తత్ర ఏవం ప్రోక్తక్రమాత్। స్వగేహే సాధకగేహే। మణ్డలే ప్రోక్తగేహే (శక్తవక్త్రే?)। కుర్యాదిత్యస్య వాస్తుపూజాయామిత్యనేన పూర్వ్వత్రాన్వయః। తద్దివసే వాస్తుదేవతాపాస్తిదివసే। నిత్యాభక్తాన్ షోడ్శనిత్యాభక్తాన్। త్రయాదహీనాన్ పురుషత్రయాదహీనాన్। మధురాద్యైరిత్యత్ర ఆద్యశబ్దస్త్వితరరసపఞ్చకవిషయః। తాన్ భక్తాన్ భూతప్రేతాదికానిత్యత్రాదిశబ్దః అపస్మారకృత్యాదివిషయః। అశుభాని

రాజవేశ్మసు సర్వత్ర తథా చ మహిషీగృహే।
సచివామాత్యసేనానీభవనేషు పురే తథా॥౩౮॥

విదధ్యాత్ ప్రతివర్షన్తు ప్రోక్తసిద్ధ్యై తు దేశికః।
న చేదుక్తాన్యథారూపఫలైః క్లేశోఽనిశం భవేత్॥౩౯॥

త్రిలోహాశ్మతలేష్వన్యతమే హస్తప్రమాణకే।
తత్తద్దైవతనామాని మాయాగర్భే సమాలిఖేత్॥౪౦॥

తత్ర తాన్ పూజయేత్ సప్తపఞ్చద్విత్ర్యేకవాసరైః।

స్థాపయేద్వేశ్మసు క్వాపి నిత్యశశ్చాపి తత్ర వై॥౪౧॥

స్మరేత్తాన్ దేవతాబుద్ధ్యా కుర్యాత్ పుష్పాఞ్జలిం త్రిశః।

తద్వేశ్మమఙ్గలం గ్రామపురఖర్వటకాదిషు॥౪౨॥

విదధ్యాదఖిలం క్షుద్రక్లేశశాన్త్యై సమృద్ధయే।

దారిద్ర్యాదీన్యమఙ్గలాని। తద్గృహే అర్చితవాస్తుదేవతాభిః పరిరక్షితగృహే। సర్వత్ర రాజనివాసస్థానేషు మణ్డపాదిషు। తథా చ మహిషీగృహే రాజమహిషీణాం గృహే వినివాసస్థానేషు। తథా సర్వదిగ్విదిక్షు మధ్యే చేత్యర్థః। తురవధారణే। నచేత్ ప్రోక్తక్రమాద్వాస్తుదేవతాపూజా న కృతా చేత్॥౩౮॥

త్రిలోహేత్యాదిభిః సమృద్ధయే ఇత్యన్తైరధ్యర్ద్ధైస్త్రిభిః శ్లోకైరధికరణేషు వాస్తుచక్రనిర్మాణవిధానాదికం గృహాదిషు తత్ప్రతిష్ఠాం తత్ఫలఞ్చోపదిశతి। తత్ర త్రిలోహాశ్మతలేషు హిరణ్యరూప్యతామ్రాశ్మతలేషు। హస్తప్రమాణకే విస్తారాయామాభ్యాం। తత్తద్దైవతనామాని ప్రోక్తాని ద్వితీయాన్తానీతి శేషః। తేషా ద్వితీయాన్తత్వం పూజయామీత్యస్య తచ్చక్రే లేఖ్యత్వేనోపదిష్టత్వాత్ భూమ్యాదినామచతుష్టయవిలేఖనే ద్వితీయాన్తత్వవిధానాచ్చ। నాయాగర్భే హృల్లేఖోదరే। తత్ర చక్రే। తాన్ దేవాన్। క్వాపి అనుపహతదేశే। తత్ర స్థాపితదేశే। త్రిశః త్రివారాదహీనం। ఖర్వటకాదిష్విత్యత్రాదిశబ్దః పత్తనాదివిషయః। విదధ్యాత్ ప్రోక్తప్రకారేణ వాస్తుదేవతాచక్ర ప్రతిష్ఠాదికమితి శేషః॥౪౨॥

తతః సూక్ష్మైః పరాఖ్యైశ్చ హోమైః సిద్ధిం శృణు ప్రియే॥౪౩॥

స్వమూలాధారకే వహ్నౌ కుణ్డలిన్యాస్యగామిని।
వాచ్యవాచకరూపఞ్చ ప్రపఞ్చం జుహుయాత్తథా॥౪౪॥

యేనావయోః సమో దేవి జాయతే హవనేన వై।
తద్విధానం వద ప్రాజ్ఞ శమ్భో సమ్యజమమాధునా॥౪౫॥

ఆధారే వహ్నిసంస్థాన' కుణ్డలిన్యాః స్థితిం తతః।
తద్రూపం తత్క్రియాం సర్వం వద మే విశదం ప్రభో॥౪౬॥

శృణు వక్ష్యే విధానం తే సమ్యగ్విస్తరతోఽధునా।
ప్రాణాగ్నిహోత్రవిద్యేతి యత్త్రయ్యాం శ్రూయతే పరమ్॥౪౭॥

తత ఇత్యాదినా వై ఇత్యన్తేనార్ద్ధాద్యన్తేన శ్లోకేన సూక్ష్మపరహోమైః సిద్ధికథనప్రస్తావపురఃసరం సంక్షేపాత్ సూక్ష్మహోమవిధానం తద్వైభవఞ్చోపదిశతి। తత్ర చః సమాహారే। ప్రియే ఇతి సమ్బుద్ధిః। స్వమూలాధారకే షోడ఼శపటలప్రోక్తరూపే। వాచ్యవాచకరూపం వాచ్యవాచకాత్మకం। తథా వక్ష్యమాణప్రకారేణ। యేన విధానేన। ఆవయోః శక్తిశివయో ఏతదుక్తం భవతి ములాధారస్థకుణ్డలినీశక్తిముఖగామివహ్నౌ వాచవాచకాత్మకం ప్రపఞ్చం తథా జుహుయాత్ యేన హవనవిధానేన ఆవయోః సమః సాధకో జాయతే ఇతి॥౪౪॥

తద్విధానమిత్యాదినా ప్రభో ఇత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేన శ్లోకేన తద్విధానం మూలాధారే వహ్నిసంస్థానం కుణ్డలిన్యాః స్థితిం తద్రూపం తత్క్రియాఞ్చ దేవీ పృచ్ఛతి। తత్ర తద్విధానం సూక్ష్మహోమాఙ్గవిధానం। ప్రాజ్ఞ శమ్భో ఇతి పదద్వయమీశ్వరసమ్బుద్ధిః। అధునా అస్మిన్ పటలే। తద్రూపం కుణ్డలినీరూపం తత్క్రియాం కుణ్డలినీక్రియాం। విశదం సుస్పష్టం। ప్రభో ఇతి దేవసమ్బుద్ధిః॥౪౬॥

శృణ్విత్యాదిభిః కిఞ్చనేత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైస్తద్విధానకథనప్రస్తావపురఃసరం తద్విద్యానాం వేదుషు ప్రశస్తిం తద్వైభవాదికఞ్చోపదిశ్యాస్మిన్ పటలే ప్రోక్తతద్వైభవశేషస్య

యజ్జ్ఞాత్వా వనితాగర్భం న ప్రయాతి నరో ధ్రువమ్।
యద్వ్యయాయాసరహితమనన్యాపేక్షనిర్వహమ్॥౪౮॥

యన్మనః క్లేశవిశ్రాన్తేః స్థానం నిఃశేషకల్మషమ్।
సుఖాస్పదం స్వగం విశ్వమయం చిద్వేద్యవేదనాత్॥౪౯॥

అత్రోక్తశేషమఖిలం షడ్త్రింశే పటలే స్ఫుటమ్।
ప్రదర్శ్యతే తతస్తత్ర వర్ణయామి చ కిఞ్చన॥౫౦॥

నిత్యానిత్యోదితే మూలాధారమధ్యేఽస్తి పావకః।
సర్వేషాం ప్రాణినాం తద్వద్ధృదయే చ ప్రభాకరః॥౫౧॥

మూర్ద్ధని బ్రహ్మరన్ధ్రాధశ్చన్ద్రమాశ్చ వ్యవస్థితః।
తత్త్రయాత్మకమేవ స్యాదాద్యా నిత్యా త్రిఖణ్డకమ్॥౫౨॥

షట్త్రింశపటలే వక్ష్యమాణత్వం కథయతి। తత్ర విధానం సూక్ష్మహోమాఙ్గం। అధునా అస్మిన్ పటలే। యద్విధానం పరం నిరతిశయం। వనితాగర్భం మాతురుదరం। యత్ వ్యయాయాసరహితం

చర్యాజ్యదక్షిణాద్యర్థవ్యయకృచ్ఛ్రాచ్ఛ్రాయణాద్యాయాసానపేక్షత్వాదనుసన్ధాన మన్త్రత్వాచ్చ। అనన్యాపేక్షనిర్వహం ఋగ్విశేషర్త్విగుపద్రష్టాద్యనపేక్ష్యత్వాత్ స్వభేదప్రతీతేః స్వాత్మన్యేవ విలయనానుసన్ధానమాత్రత్వాచ్చ। యన్మనః క్లేశవిశ్రాన్తేః స్థానం సఙ్కల్పవికల్పవిలయరూపత్వాత్। నిఃశేషకల్మషం స్వవ్యతిరిక్తాభావాత్। సుఖాస్పదం స్వస్మిన్నేవ మనసో నిర్వ్యుత్థానవిలాపకత్వాత్। స్వగం స్వస్మిన్ అన్తర్హితత్వాత్। విశ్వమయం చిద్వేద్యవేదనాత్ జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయాత్మకత్వాద్విశ్వమయం। అత్ర అస్మిన్ పటలే। తతస్తస్మాత్॥౫౦॥

నిత్యేత్యాదిభిస్తైరిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః సూక్ష్మస్వరూపం తదనుసన్ధానం తద్ధోమప్రకారఞ్చోపదిశతి। తత్ర నిత్యానిత్యోదితే నిత్యానిత్యపటలే ప్రోక్తే తద్వత్ తన్త్రోక్తవత్ స్థితే హృదయే అనాహతచక్రే బ్రహ్మరన్ధ్రాధః శిరఃకపాలే బ్రహ్మరన్ధ్రప్రదేశాధోభాగే త్వధోముఖపద్మమధ్యే। తన్త్రయాత్మకం అగ్నిసూర్యసోమత్మకం। ఆద్యానిత్యాత్రిఖణ్డకం శ్రీవిద్యాఖణ్డత్రయమ్॥ తేషామిత్యాదినా శ్లోకేనైతదుక్తం భవతి మూలాధారే వహ్న్యాత్మకం శ్రీవి-

---

తేషాం త్రయాణామైక్యన్తు మనసా భావయేత్తథా।

గమాగమాభ్యాం తేజోభిస్తేషామన్యోన్యజైః శివే॥౫౩॥

తథా సమిద్ధం తత్తేజస్త్రయం వృద్ధాథ తన్మయమ్।

చిత్తవికల్పవిధురం భావయేదద్భుతాఞ్చ యత్॥౫౪॥

తేషాం త్రయాణాం వర్ణార్ణా ప్రాగుక్తానాం క్రమేణ వై।

ద్వాభ్యామన్యతమం కృత్వా పుటితం జుహుయాచ్చ తైః॥౫౫॥

పుటితాన్ భానుహృద్వర్ణైః స్వరాంస్తారేణ హుఙ్కృతైః।

కుణ్డలీముఖమార్గాగ్నౌ జుహుయాన్నిశ్చలాశయః॥౫౬॥

ద్యాయాః ప్రథమఖణ్డమూర్ధ్వముఖప్రసృతతేజస్కత్వాత్తదాదిబ్రహ్మరన్ధ్రాన్తం హృదయే సూర్యాత్మకం శ్రీవిద్యాయా మధ్యమఖణ్డముభయతః ప్రసృతతేజస్కత్వాత్తదాదికం మూలాధారాన్తం బ్రహ్మరన్ధ్రాన్తగఞ్చ బ్రహ్మరన్ధ్రాన్ధఃప్రదేశాధోముఖపద్మకర్ణికాయాం శ్రీవిద్యాయాః తృతీయఖణ్డం చన్ద్రాత్మకమమృతమయత్వేనాధోముఖప్రసృతతేజస్కత్వాత్ తదాదికం మూలాధారాన్తమేవం తేజస్త్రయామకం ఖణ్డత్రయం గమాగమానుసన్ధానేనాన్యోన్యమేకీభూతం తన్మయమనసా సహ స్వాత్మానం చ భావయేదితి। తథా ప్రాక్తప్రకారేణ। తన్మయం కనకాదిభిన్నముకురాదిభేదవదితి శేషః। వికల్పవిధురం భేదరహితం। తేషాం త్రయాణా అగ్నిసూర్యసోమానాం వ్యధికరణ షష్ఠీ। వర్ణానాం ప్రాగుక్తానాం పఞ్చదశే పటలే అకారాదీత్యాదినా చతుఃషష్టితమేన శ్లోకేనాభిప్రేతత్వేనాక్తానాం। ద్వాభ్యామగ్నిసూర్యసోమాత్మకవర్గవర్ణత్రయాన్యతమాభ్యాం అన్యతమం వర్ణవర్గా త్రైః వక్ష్యమాణక్రమేణ పుటితైః। ఏతదుక్తం భవతి పఞ్చదశపటలోక్తానాం సూర్యసోమాత్మకకులాసనరేఖాత్రయాత్మకత్రయాభిప్రేతానాం వర్ణానాం మధ్యే సోమాత్మకషోడశస్వరవర్ణేః సూర్యాత్మకకకారాదితకారాన్తషోడశ వర్ణవర్గష్వగ్న్యాత్మకథకారాదిసకారాన్తషోడశవర్ణవర్గం చాన్యతమాభ్యాం వర్గాభ్యాం ద్వితేజోమయాభ్యాం తత్తదితరతేజామయవర్గవర్ణై వక్షమాణక్రమాత్తే స్తైవర్ణైః పుటితాభిః జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయాత్మికాభిః షోళశభిః ప్రోక్తః నిర్వికల్పే స్వతంజసి వక్ష్యమాణక్రమేణ జుహుయాదితి॥౫౫॥

పుటితానిత్యాదిభిః సమమిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః ప్రాణాగ్నిహెూత్రమన్త్రాదికముపదిశతి। అత్ర భానుహృద్వర్ణైః కులాసనే సూర్యాత్మకరేఖాస్థకకారాదితకారాన్తాః।

వహ్నిభానుపుటాన్తఃస్థైశ్చన్ద్రైస్తద్వృద్ధునేత్ క్రమాత్।

చన్ద్రభానుపుటాన్తఃస్థైర్వ్వహ్న్యర్ణైర్జుహుయాత్తథా॥౫౭॥

భానుచన్ద్రపుటాన్తఃస్థైర్బ్రహ్న్యర్ణైర్జుహుయాత్తథా।

చన్ద్రవహ్నిపుటాన్తః స్థైర్భాన్వర్ణైర్జుహుయాదపి ॥౫౮॥

వహ్నిచన్ద్రపుటాన్తః స్థైరపి తద్వద్ధునేత్తతః।
తథా తేషాం ప్రాతిలోమ్యాత్ షోడ్ఃశానాం హునేదపి ॥౫౯॥

షోడ్ఃశ భానువర్ణాః। హృదితి సకారః। తదాసనే వహ్నిరేఖాస్థానామాగ్నేయాక్షరాణాం ప్రతిలోమక్రమాత్ సకారస్య ప్రథమభవితయా తద్వాచకరూపహృచ్ఛబ్దేన తదాదిథకారాన్తా వహ్నిరూపాః షోడ్ఃశవర్ణాః ఉచ్యన్తే। తస్మాత్ కకారాదితకారాన్తైః షోడ్ఃశభిర్భానువర్ణైః సకారాదిథకారాన్తైర్వ్యుత్క్రమాత్ షోడ్ఃశభిరగ్నివర్ణైశ్చ। స్వరాన్ తత్కలాసనే సోమాత్మకరేఖాస్థానకారాదీంశ్చన్ద్రాత్మకాన। తారేణ ప్రణవేన హుఙ్కృతైరిత్యత్ర హుఙ్కారస్యార్థో గురుముఖాదవగన్తవ్యః। నిశ్చలాశయః అనన్యమనాః। తన్మన్త్రా యథా— కఅసోం, ఖఆషోం ఇత్యాదయః తఅఃథోం ఇత్యన్తాః షోడ్ఃశ। వహ్నిభానుపుటాన్తః స్థైః థకారాదిసకారాన్తానామనులోమానాం కకారాదితకారాన్తానాం ప్రతిలోమానాం వర్ణానాం పుటాన్తః స్థైశ్చాన్ద్రైః స్వరైః। తద్వత్ ప్రణవేన హుఙ్కృతైరిత్యర్థః। క్రమాత్ అకారాదివిసర్జనీయాన్తక్రమాత్। తన్మన్త్రా యథా— థఅతోం దఆణోం ఇత్యాదయః సఅఃకోం ఇత్యన్తాః షోడ్ఃశ। చన్ద్రభానుపుటాన్తః స్థైః అకారాది విసర్జనీయాన్తానాం సౌమ్యషోళశవర్ణానాం తకారాదికకారాన్తానాం భానుషోడశవర్ణానాం పుటాన్తః స్థైర్వహ్న్యర్ణైః థకారాదిసకారాన్తైః। తథా తారేణ హుఙ్కృతైరితి యావత్। తన్మన్త్రా యథా అథతోం ఆదణోం ఇత్యాదయః అఃసకోం ఇత్యన్తాః షోడ్ఃశ। భానుచన్ద్రపుటాన్తః స్థైః కకారాదితకారాన్తానాం భానువర్ణానాం విసర్జనీయాద్యకారాన్తానాం చన్ద్రవర్ణానాం పుటాన్తః స్థైర్వహ్న్యర్ణైః థకారాదిసకారాన్తైః। తథా ప్రాగ్వత్తారేణ హుఙ్కృతైః తన్మన్త్రా యథా— కథఃఓం ఖదంఓం గధౌఓం ఇత్యాదయః తసఓం ఇత్యన్తాః షోడ్ఃశ। చన్ద్రవహ్నిపుటాన్తః స్థైః స్వరాణాం అకారాదివిసర్జనీయాన్తానాం సకారాదిథకారాన్తానాం చ పుటాన్తః స్థైః। భాన్వర్ణైః కకారాదితకారాన్తైః। అప్యా తారేణ హుఙ్కృతైః ఇత్యనుకృష్యతే, తన్మన్త్రా

ఏవం ద్వాదశధా హోమమక్షరైః స్యాదుదీరితైః।

కృత్వా తద్వాచ్యమఖిలమర్థరూపఞ్చ తైః సమమ్ ॥౬౦॥

తేజస్త్రయాత్మరూపం స్యాదావయోరపి తద్వపుః।
అన్యాని చావయోరిచ్ఛాగృహీతాని వపూంషి వై ॥౬౧॥

తాన్యన్యదేవతాదేహసమ్యగిచ్ఛావశాని చ।
ముక్తిశ్చ తన్మయీభావస్థైర్య్యమేవ సమీరితమ్ ॥౬౨॥

యథా— అకసోం ఆకషోం ఇత్యాదయః అఃతథోం ఇత్యన్తాః షోడశ। వహ్నిచన్ద్రపుటాన్తఃస్థైః థకారాదిసకారాన్తానాం విసర్జనీయాద్యకారాన్తానాఞ్చ పుటాన్తఃస్థైః। తద్వత్తారేణ హుజ్కృతైః। అప్యా కకారాదితకారాన్తైః భాన్వర్ణైః। తన్మన్త్రా యథా— థకఃఓం దఖంఓం ఇత్యాదయః సతఓం ఇత్యన్తాః షోడశ। ఏవముక్తప్రకారేణ షడ్విధప్రకారప్రోక్తభేదానాం మన్త్రాణాం తారేణ చతురక్షరాత్మకత్వే సత్యపి సమ్ప్రదాయేన తే కృతసన్ధికా ఏవ లిఖితాః। తేషాం షడ్విధభేదప్రకారప్రోక్తానాం ప్రాతిలోమ్యాత్ షోడశానాం షోఢశమన్త్రాణామితి శేషః। ఏవమనులీమవిలీమాభ్యాం। హోమం దివ్యత్వాత్ హోమః స్వాదిత్యర్థః। అక్షరైస్తేజస్త్రయాత్మభిరితి శేషః। ఉదీరితైః ప్రోక్తేషు ద్వినవత్యుత్తరశతరూపేష్వభీష్టైః షోఢశభిమన్త్రైః। అఖిలం జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేథాత్మకం। త్రైర్జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయాత్మభిర్వాచకరూపైః త్రిభిస్త్రిభిరక్షరైః సమం తదపృథగ్రూపం। ఏతదుక్తం భవతి ఏవం ప్రోక్తేషు ద్వాదశేసు భేదేష్వభీష్టభేదమన్త్రరూపైస్త్రితయ జ్ఞానమయైర్వాచకరూపైస్త్రిభిస్త్రిభిరక్షరైస్తత్తత్తేజస్త్రయాత్మకం వాచ్యమఖిలమర్థరూపమపృథగ్రూపం కృత్వా మూలాధారస్థనిర్వికల్పరూపమాత్మమహావహ్నౌ హోమః స్యాదితి ॥౬౦॥

తేజస్త్రయేత్యాదినా సమీరితమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన శక్తిశివయోః యాథాత్మ్యస్వరూపస్య తేజస్త్రయాత్నకత్వమితరం పాఞ్చభౌతికవిగ్రహస్వేచ్ఛాగృహీతాత్మకత్వం ముక్తిస్వరూపఞ్చోపదిశతి। తత్ర ఆవయోః శక్తిశివయోః। తద్వపుః అనశ్వరం వపుః। అన్యాని పాఞ్చభౌతికాని। ఆవయోః ప్రాగ్వత్। తన్మయీభావస్థైర్య్యం ప్రోక్తతేజస్త్రయతాదాత్మ్యభావస్థైర్య్యమ్ ॥౬౨॥

తత్ర కుణ్డలినీం బ్రూహి స్ఫుటం మే పరమేశ్వర।
తాం వదామి శృణు ప్రాజ్ఞే రహస్యం పరమాద్భుతమ్॥౬౩॥

మూలాధారస్థవహ్న్యాత్మతేజోమధ్యే వ్యవస్థితా।
జీవశక్తిః కుణ్డలాఖ్యా ప్రాణాకారేణ తేన సా॥౬౪॥

ప్రసుప్తభుజగాకారా త్రిరవర్తా_ మహాద్యుతిః।
మాయాశీర్షా నదన్తీ తాముచ్చరన్త్యనిశం స్వగే॥౬౫॥

సుషుమ్నామధ్యదేశే సా యదా కర్ణద్వయస్య తు।
పిధాయ న శృణోత్యస్యా ధ్వనిం తస్య తదా మృతిః॥౬౬॥

ఏవం సా జీవశక్తిస్తు యదా కుణ్డలినీస్థితిమ్।
విహాయ ఋజుతాం యాతి ఖేచ్ఛాదణ్డాహతా సతీ॥౬౭॥

తదా విశ్వప్రతీతిః స్యాత్ ప్రాణినామన్యదా పునః।
నిశాన్ధకారే భువనస్థితివత్ స్వాత్మనః స్థితిః॥౬౮॥

తత్రేత్యాదినా శ్లోకపూర్వార్ద్ధేన కుణ్డలినీస్వరూపం దేవీం పృచ్ఛతి। తత్ర స్ఫుటం సుస్పష్టం। తామిత్యాదినా శ్లోకాత్తరార్ద్ధేన కుణ్డలినీస్వరూపకథనం ప్రస్తీతి। తత్ర తాం

కుణ్డలినీం। రహస్యం దేశికకటాక్షాదృతే జ్ఞాతుమశక్యత్వాత్। పరమాద్భుతమ్ జ్ఞానాత్మకత్వాత్తాదాత్మ్యనాత్మకత్వాచ్చ॥౬౩॥

భూలాధారేత్యాదిభిః సాధకః ఇత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైః కుణ్డలినీస్వరూపం తదనుభావఞ్చోపదిశతి। తత్ర తేన ప్రాణాకారేణ। సా కుణ్డలినీ। మహాద్యుతిః విశ్వప్రకాశకత్వాత్। మాయాశీర్షా విసర్జనీయశీర్షా। తాం మాయాం ఉచ్చరన్తీ తదాత్మనా ఊర్ధ్వోర్ధ్వం సఞ్చరన్తీ। స్వగే ఇత్యేతదుత్తరత్ర సుషుమ్నామధ్యదేశే ఇత్యస్య విశేషణం। సా కుణ్డలినీ। తదా అత్యాసన్నతః। ఏవముక్తరూపా। తుర్విశేషే। ఋజుతాం యాతి భూలాధారాద్వినిర్గత్య తదుపరి శ్రోత్రాదీన్ద్రియగామినీ। స్వేచ్ఛాదణ్డాహతా స్వేచ్ఛాప్రేరణాపర వశా। అన్యదా తస్యాం ప్రసుప్తభుజగాకారతయా స్థితాయాం। నిశాన్ధకారే భువనస్థితివత్ అప్రకాశతయా। ఏతదుక్తం భవతి యదా స్వాత్మస్ఫురత్తారూపిణీ బుద్ధ్యాత్మికా కుణ్డలినీ శక్తిః మూలాధారాత్ ప్రసుప్తభుజగాకారతాం విహాయ స్వేచ్ఛాప్రేరితా

ఏవం తాం వేత్తి యో దేహే దేశికాదేశదర్శితామ్।

స వేత్తి బ్రహ్మ పరమం మాం త్వామపి చ సాధకః॥౬౯॥

జీవన్ముక్తః స విజ్ఞేయః శుద్ధాత్మాసక్తమానసః।

అస్పృష్టపుణ్యపాపశ్చ శోకహర్షాతిభూమిగః॥౭౦॥

రాగద్వేషవినిర్ముక్తస్త్యక్తసర్వ్వ క్రియాఫలః।

నిరుపాధికసన్తుష్టః స్వేచ్ఛాధీనేచ్ఛయా యుతః॥౭౧॥

స్వదేహమాత్రయాత్రశ్చ సమశ్చ స్తుతినిన్దయోః।

సమారిమిత్రకల్యాణగుణశీలదయాన్వితః॥౭౨॥

ఏవం స కథితో జీవన్ముక్తో లోకేషు సాధకః।

ఇతరః పూజనే దేవ్యా భజనే చ సకౌతుకః॥౭౩॥

కాలేన సిద్ధిభాగ్భూయాదితరో దుఃఖభాజనమ్।

జన్మభిర్వ్బహుభిః క్లిష్టో మూర్ఖో విద్యాధనోద్భవైః॥౭౪॥

ఉర్ధ్వం గతా వ్యాప్తా విలదేహాత్తత్తదిన్ద్రియద్వారా వినిర్గత్య విశ్వం కబలీకరోతి తదా విశ్వప్రతీతిర్భవతి। పునః స్వేచ్ఛ్యా యదా మూలాధారే సా ప్రసుప్తభుజగాకారమాత్రస్వరూపతాం యాని తదా నిశాస్వన్ధకారే భువనస్థితివత్ తద్విశ్వప్రతీతిః న స్యాదితి। ఏవం ప్రకాశకరీం। తాం కుణ్డలినీం। దేశికాదేశదర్శితాం దేశికోపదేశదర్శితాం। మామపి శివం శక్తిశ్చ త్వామ్॥౬౯॥

జీవన్ముక్త ఇత్యాదిభిః సాధక ఇత్యన్తైరధ్యర్ధైస్త్రిభిః శ్లోకైర్జీవన్ముక్తలక్షణముపదిశతి। తత్ర అసక్తమానసః ఇతి పదచ్ఛేదః। శోకహర్షాతిభూమిగః శోకహర్షాయోరపి పారం గతః। నిరుపాధికసన్తుష్టః స్వభావసన్తోషయుక్తః। స్వేచ్ఛాధీనేచ్ఛ్యా యుతః అపరప్రేరితబుద్ధిః। సమారిమిత్రః రాగద్వేషాభావాత్। జీవన్ముక్తః జీబన్నేవ ముక్తః పరమార్థతః స్వాత్మనోన్యాద్యభావాదిత్యర్థః॥౭౨॥

ఇతర ఇత్యాదినా యోనిష్విత్యన్తేనార్ధాద్యన్తేన శ్లోకేనోక్తజ్ఞానరహితస్యాపి దేవ్యర్చనాత్ కాలేన తత్సిద్ధిః భక్తితః తదర్చనాదిరహితస్య ప్రత్యవాయఇశ్చోప–

ముద్రైరున్మత్తచిత్తః సన్నధోధో యాతి యోనిషు।

నిత్యాసు భక్తిర్భవనే ప్రక్షీణే పాపకర్మణి॥౭౩॥

జాయతే యద్బలాల్లోకే భవేత్ ప్రాగుక్తలక్షణః।

నరో భవన్తి తాం భక్తిం ప్రాప్య లోకేషు దేవతాః॥౭౬॥

దృశ్యన్తే భానుచన్ద్రారబుధజీవసితాసితాః।

అన్యే చ లోకపాలాద్యాస్తద్భక్తిప్రాప్తసమ్పదః॥౭౭॥

వహునా కిం పరం దేవి నిత్యాభిః సదృశానఘే।

న సన్తి దేవతా విద్యాస్తస్మాత్తా ఏవ సర్వ్వదా॥౭౮॥

భావయామ్యహమద్యాపి త్రికాలే విగ్రహాన్వితః।

దిశతి। తత్ర ఇతరః ప్రోక్తజ్ఞానరహితః। దేవ్యాః సర్వకారణభూతాయా లలితాయాః। కాలేన భక్త్యుపాసనాదిగౌరవలాధవవశాత్ కాలద్రౌత్యవిలమ్వనేన। ఇతరః తద్వక్త్యాదిరహితః। జన్మభిర్వ్వహుభిః అపరమార్థజ్ఞానసర్వ్వస్వైర్వ్వివిధజన్మభిః। మూర్ఖః అవివేకీ। విద్యాధనోద్భవైరిత్యేతదుత్తరత్ర ముద్రైరిత్యస్య విశేషణమ్। ఉన్మత్తచిత్తః కర్త్_వ్యాకర్త్_వ్యజ్ఞానరహితః। అధోధో యాతి యోనిషు నీచైర్న్నీచైర్వ్విషయేషు పరవశో భవతీత్యర్థః॥౭౪॥

నిత్యాస్విత్యాదిభిరన్వితః ఇత్యన్తైరర్ద్ధాద్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః నిత్యాసు భక్తైర్దౌలభ్యం తద్భక్తివైభవం నిత్యావేభవవిగ్రహాన్వితేనేశ్వరేణ తదుపాస్తిం చోపదిశతి। తత్ర ప్రక్షీణే సద్గురుకటాక్షాదిభిః। పాపకర్మ్మణి అజ్ఞానదుర్వ్వాసనాద్యుపహతకర్మణి। యద్వలాద్భక్తివలాత్। ప్రాగుక్తలక్షణః జీవన్ముక్తలక్షణః। నరః ప్రాగుక్తలక్షణో భవేదిత్యన్వయః। తాం భక్తిం అస్మిన్ పటలే వక్ష్యమాణరుపాం। దేవతాః— ఇత్యస్య భవన్తీత్యనేనాన్వయః। లోకపాలాద్యా ఇత్యత్రాద్యశబ్దస్త్రయస్త్రింశత్కోటిదేవతావిషయః। తద్భక్తిప్రాప్తసమ్పదః ఉక్తరూపభక్తిప్రాప్తైశ్వర్య్యాః। వహునా భాషణేన। సదృశాః అనఘే ఇతి చ పదచ్ఛేదః। భావయామీత్యస్య తా ఏవ ఇత్యనేన పూర్వత్రాన్వయః। అహం శివః। త్రికాలే సన్ధ్యాత్రయే। విగ్రహాన్వితః న్యస్తవిగ్రహః। అనేన లబ్ధజ్ఞానానామపి సన్ధ్యాత్రయోపాస్తేరవశ్యకర్త్తవ్యతా కథితేతి సమ్ప్రదాయార్థః॥౭౫॥

తద్వర్ణవ్యాప్తచక్రస్థా గ్రహాశ్చ తద్ దర్శితాః॥౭౯॥

విధివిష్ణుశివాత్మత్వం తాసామేవ నిజేచ్ఛయా।
అన్యాశ్చ దేవతా యా యాస్తాస్తాస్తన్మయవిగ్రహాః॥౮౦॥

పరరూపన్తు బక్ష్యామి హోమన్తే మహదద్భుతమ్।
యత్సిద్ధిః సిద్ధరూపాణాం ప్రాగుక్తానాం భవేత్ సదా॥౮౧॥

అన్యేషాం న భవేద్భావః తథా సర్వాభ్యశ్చ యో మహాన్।
ప్రక్షీణాశేషపాపానాం భక్తిఃస్యాత్తజ్జ్ఞసేవినామ్॥౮౨॥

తద్వర్ణేత్యాదినా శ్లోకోత్తరార్ద్ధేన పఞ్చవిశంపటలప్రోక్తమాతృకాచక్రారస్థగ్రహాణాం దశాం తత్స్థితిరూపఞ్చ స్మారయతి। తత్ర తద్వర్ణావ్యాప్తచక్రస్థాః నిత్యాత్మకమాతృకావర్ణవ్యాప్తచక్రస్థాః॥౭౯॥

విధీత్యాదినా శ్లోకేన త్రిభూర్తీనామన్యదేవతానాఞ్చ నిత్యానాం స్వేచ్ఛావిగ్రహాత్మకత్వముపదిశతి। తత్ర విధివిష్ణు శివాత్మత్వం బ్రహ్మవిష్ణు రుద్రాత్మకత్వం। తాసాం షోడ॒శనిత్యానాం। నిజేచ్ఛయా స్వేచ్ఛ్యా। అన్యాః అన్యత్రన్త్రేషూపదిష్టాః। తన్మయవిగ్రహాః చక్రాన్తరస్థషోడ॒శనిత్యామయవిగ్రహాః॥౮౦॥

పరరూపమిత్యాదినా మహానిత్యన్తేనార్ద్ధాధికేన శ్లోకేన పరరూపహోమకథనప్రస్తావ పురః సరం సిద్ధసాధ్యసాధకాదిత్రయేషు సిద్ధనామేవ తత్పరహోమయోగ్యతామితరేషాముభయేషాం తదయోగ్యతాఞ్చోపదిశతి। తత్ర తుర్వ్వీశేషే। మహదద్భుతం సమస్తభేదవిలయనాత్మకత్వాత్। యత్సిద్ధిః పరరూపహోమభావసిద్ధిః। సిద్ధరూపాణాం ప్రాగుక్తానాం అస్మిన్నేవ పటలే ప్రోక్తసూక్ష్మ హోమసిద్ధానాం। అన్యేషాం సాధకసాధ్యానాం। భావః పరరూపహోమస్యేతి శేషః తథా సిద్ధవత్॥౮౧॥

ప్రక్షీణేత్యాదినా శ్లోకోత్తరార్ద్ధేన తత్పరమోమభావసిద్ధానాం అనుభావం హృదీకృత్య నిత్యాసు భక్త్యుపలబ్ధికరణముపదిశతి। తత్ర ప్రక్షోణాశేషపాపానాం దేశికకటాక్షాదిభిర్దూరీకృతదుర్వాసనానాం। తజ్జ్ఞసేవినాం విదితపరమార్థనాథసేవాదితత్పరాణామ్॥౮౨॥

నిత్యావిద్యాసు భక్తానాం లక్షణం శృణు సున్దరి।

ఆముష్మికాసంశయత్వం సన్తోషో నిత్యపూర్ణతా॥౮౩॥

సుఖితా త్యాగితా జ్ఞానం కృతజ్ఞత్వమలుబ్ధతా।

అకార్పణ్యమదీనత్వం పరచిన్తానిరుద్యమః॥౮౪॥

దయాలుతా మనస్విత్వమవైషమ్యం మనఃస్థితౌ।

లాభహాన్యోః ప్రీతిరోషాభావః కల్యాణశీలతా॥౮౫॥

కల్యాణాభినివేశిత్వం సదా కల్యాణకీర్త్తనమ్।

అకల్యాణకథాలాపవైముఖ్యం స్వేచ్ఛయా స్థితిః॥౮౬॥

సద్రైశ్వర్యేఙ్ఛ భోక్తృత్వం నైష్ఠికత్వమజిహ్మతా।

సర్వానుకూల్యం సఙ్గీతప్రియత్వం వాఞ్ఛితాప్తయః॥౮౭॥

నిత్యేత్యాదిభిస్తే ఇత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైః సప్రస్తావపురఃసరం నిత్యాభక్తలక్షణోపదేశం ప్రోక్తనిగమనఇ్చ కరోతి। తత్ర నిత్యావిద్యాసు షోడశనిత్యానాం విద్యాసు। సున్దరీతి దేవీసమ్బుద్ధిః!। ఆముష్మికాసంశయత్వం పరమార్థపరిజ్ఞానాత్। సన్తోషః అవాప్తవ్యవిషయేచ్ఛాద్యభావాత్। నిత్యపూర్ణతా దేశకాలాద్యనవచ్ఛిన్నభావేన। సుఖితా స్వాత్మపరమానన్దానుభవరమేన। త్యాగితా నేరపేక్షం। జ్ఞానం సదనుసన్ధానం। కృతజ్ఞత్వం గురుచరణనలినయుగలభజనపరత్వం। అలుబ్ధతా ఇతరానపేక్షా। అకార్పణ్యం ద్రవ్యవిషయముద్దిశ్య మహాప్రయత్నరాహిత్యం। అదీనత్వం అక్షుద్రభావః। పరచిన్తానిరుద్యమః భేదరాహిత్యాత్। దయాలుతా సర్వప్రాణిషు। మనస్విత్వం ఉదారభావః। అవైషమ్యం మనఃస్థితౌ లాభహాన్యోః లాభహాన్యోః మనస్థితావవైషమ్యమితి వాన్వయః। ప్రీతిః రోషాభావః సర్వప్రాణిషు ప్రీతిః కోపాభావశ్చ। కల్యాణశీలతా మఙ్గలాచరణస్వభావతా। కల్యాణాభినివేశిత్వం మఙ్గలకర్మస్వభినివేశిత్వం। కల్యాణకీర్త్తనం మఙ్గలస్వభావానాం మహతాం నామానుభావకీర్త్తనం। అకల్యాణకథాలాపర్వైముఖ్యం అకల్యాణేషు కర్మసు తదాచారవతాం కథాలాపే చ వైముఖ్యం। స్వేచ్ఛయా స్థితిః అపరాధీనతయా స్థితిః। సదైశ్వర్యం రాజచోరదుర్జనారాత్యాద్యపహతమహిమత్వం। భోక్తృత్వం భోక్తుశక్తిమత్త్వం। నైష్ఠికత్వం సర్వదేవతావిగ్రహేష్వనుస్యూతనిత్యాత్మభావావ్యభిచారిత్వం। అజిహ్మతా అకుటిలహృదయతా। సర్వానుకూల్యం సురనరతిర్య్య–

రాజయోషిత్ ప్రభుప్రాజ్ఞవహుమానమమత్సరః।
సర్వోచ్ఛ్రత్తరత్వవాఞ్ఛా చ లక్షణానీరితాని తే॥౮౮॥

యద్వికల్పస్వరూపన్తు మనస్తన్నిర్విచకల్పకే।
నిధానం పరహోమన్తు స్థూలసూక్ష్మఇ్చ యన్మయమ్॥౮౯॥

ఉచ్చావచవికల్పానాం వస్తూనామగ్నిదాహతః।
తన్మయత్వాద్దైక్యరూపం స్థూలహోమముదీరితమ్॥౯౦॥

గద్యభేదేన సర్వవిగ్రహాణాం నిత్యావిగ్రహాత్మకత్వప్రతిపత్తేః। సఙ్గీతప్రియత్వం నాదస్వరూపస్య నిత్యాత్మకత్వాత్। వాచ్చితాప్తయః స్వస్మాద్భిన్నవిషయాభావాత్। రాజయోషిత్ప్రభుప్రాజ్ఞవహుమానం స్వస్యాభిరామాత్మకభావసిద్ధేః। అమత్సరః స్వసమానాధికరాహిత్యాత్। సర్వోత్తరత్వవాఞ్చా దేవతాతాదాత్మ్యసిద్ధివాచ్చా॥౮౮॥

యద్వికల్పేత్యాదినా శ్లోకేన పరహోమస్వరూపం స్థూలసూక్ష్మహోమయోరపి తన్మయత్వం చోపదిశతి। తత్ర వికల్పస్వరూపం సకలవిశ్వవికల్పకారణస్వరూపం। నిర్వికల్పకే పరస్వరూపే। నిధానం విలాపనం। ఏతదుక్తం భవతి సంకల్పవికల్పకారణభూతస్య మనసో నిర్వికల్పరూపే స్వాత్మని విలాపనం పరహోమ ఇతి। యన్మయం పరహోమమయమ్॥౮౯॥

ఉచ్చావచేత్యాదిభిః సమీరిత ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః స్థూలసూక్ష్మహోమయోః పరహోమేన తాదాత్మ్యవాసనాం తదనుసన్ధానఞ్చోపదిశతి। ఉచ్చావచవికల్పానాం సమిత్పుష్పఫలాదిభేదభిన్నానాం వస్తూనాం తద్ధోమద్రవ్యాణాం। తన్మయత్వాత్ హోమమయత్వాత్ అగ్నిమయత్వాత్। ఐక్యరూపం అపృథగ్భావః। ఏతదుక్తం భవతి సమిదాదిసకలబస్తూనాం స్థూలహోమాదగ్నిమయత్వేనైకరూపముదీరితమితి। తథా ఏకీకుర్యాదిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి సూక్ష్మహోమాత్ స్వమూలాధారమధ్యస్థకుణ్డలినీముఖసవిసర్గమహావహ్నౌ సకలశబ్దోదయవిశ్రాన్తిపదే నానారూపవాచకైః శబ్దైః తద్వాచ్యానర్థాన్ వేద్యవేత్తృవిదాత్మనైకీకుర్యాదితి। స్థితిరిత్యాదినాద్యార్ద్ధేన సర్వభేదవిలాపనాత్ స్థితిరేవ పరహోమౌ భవతీతి మతాన్తరముచ్యతే। స్వాత్మరూపమహావహ్నిజ్వాలారూపిషు స్వాత్మరూపాపృథగ్భూతా మహాశక్తిః స్వాత్మరూపవహ్నిః తజ్జ్వాలా తదిచ్చా స్వాత్మరూపమహాశక్తిచ్చే-

సూక్ష్మహోమం తథా శబ్దైర్నానారూపైస్తు వాచకైః।

వాచ్యార్థానామశేషేణ వేద్యవేత్తృవిదాత్మనా॥౯౦॥

స్థితిః పరో భవేద్ధోమః సర్వ్వభేదవిలాపనాత్।
స్వాత్మరూపమహావహ్నిజ్వాలారూపిషు సర్వ్వదా॥౯౨॥

నిరిన్ధనేద్ధరూపేషు పరమార్థాత్మని స్థిరే।
నిర్వ్యుత్థానవిలాపస్తు పరహోమః సమీరితః॥౯౩॥

తేషు ప్రోక్తేషు కుణ్డేషు చతురస్రే సమాచరేత్।
హోమకర్మ్మ సమస్తం తు శుభాత్మకముదీరితమ్॥౯౪॥

అశుభాత్మకముక్తన్తు కుర్యాత్త్ర్యస్రే సమీరితే।
అన్యేష్వన్యాని కార్యాణి ప్రోక్తాని ప్రోక్తరూపతః॥౯౫॥

ప్రాగుదక్ శివదిగ్వక్త్రః కుర్యాద్ధోమన్తు మఙ్గలమ్।
దక్షిణాస్యోభిచారన్తు గదే వహ్నిముఖో ద్విషామ్॥౯౬॥

త్యర్థః। సైవ యేషాం రూపాణి తే స్వాత్మరూపస్వస్వవహ్నిజ్వాలారూపిణః తేషు స్వాత్మరూపమహావహ్నిజ్వాలారూపిషు నిరిన్ధనేద్ధరూపేషు అనన్యాధిష్ఠితప్రకాశరూపేషు పరమార్థాత్మని సత్తామాత్రస్వరూపే స్థిరే అవికారిణి నిర్వ్యుత్యానవిలాపః నిరవశేషవిలయనమావః। ఏతదుక్తం భవతి స్వరూపమహాశక్తీచ్ఛారూపేషు నిరధిష్ఠానప్రశాత్మకేషు సకలరూపేషు పరమార్థతః స్ఫురితతత్త్వరూపేఽవికారిణి సత్తామాత్రే స్వాత్మని తేషాం నిఃశేషవిలయనభావః పరహోమః సమీరిత ఇతి॥౯౩॥

తేష్విత్యాదినా రూపత ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేనోక్తకుణ్డేషు సామాన్యేన చతురస్రహోమకుణ్డేషు శుభకర్మ్మహోమవిధానముపదిశతి। తత్ర చతురస్తే ఉక్తరూపే। త్ర్యస్రే ప్రోక్తరూపే। అన్యేషు కుణ్డేష్వితి శేషః। ప్రోక్తరూపతః ప్రోక్తవిధానేన॥౯౫॥

ప్రాగిత్యాదినా కృతస్నశ ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన మఙ్గలాదికర్మ్మసు హోతుర్దిగ్విశేషాభిముఖ్యముపదిశతి। తత్ర ప్రాగుదక్శివదిగ్క్ః ప్రాగభిముఖ ఉదగభిముఖః శివదిగభిముఖశ్చ। తుర్విశేషే। దక్షిణాస్యః దక్షిణదిఙ్ముఖః। తుర్విశేషే। గదే గదార్థోపక్రమే। వహ్నిముఖః వహ్నిదిఙ్ముఖః। వాయుముఖః వాయుదిఙ్ముఖః।

ఉచ్చాటనం వాయుముఖో విద్వేషం రాక్షసోన్ముఖః।

విదధ్యాత్ పశ్చిమాస్యస్తు క్రూరాణ్యన్యాని కృతస్నశః॥౯౭॥

స్వదేశగ్రామగేహాదౌ తాని కర్మ్మాణి తద్దిశి।

విదధ్యాదుపవిశ్యోక్తమన్యథానర్థమావహేత్॥౯౮॥

కుణ్డాదికరణాశక్తౌ స్థణ్డిలే హోమమాచరేత్।

గోమయైః పరిమృష్టే తు సుసమే భూతలే శుభే॥౯౯॥

వాలుకాహస్తవిస్తారాయామమాస్తీర్య్య తత్ర వే।

మధ్యే విదధ్యాద్ధోమన్తు ప్రోక్తమేవమశేషతః॥౧౦౦॥

కాలతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।

అస్యా నిఫాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్ కృతమ్॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే

త్రింశత్తమం పటలమ్ ॥౩౦॥

రాక్షసోన్ముఖః నిఋతిదిఙ్ముఖః। పశ్చిమాస్యః పశ్చిమదిఙ్ముఖః। అన్యాని ప్రోక్తేతరాణి। ఏతదుక్తం భవతి హోతురాభిముఖ్యదిగ్భేదేపి తాం తాం దిశం ప్రాచీం పరికల్ప్య కుణ్డం నిర్మాయ జుహుయాదితి ॥౯౭॥

స్వదేశేత్యాదినా శ్లోకేన స్వదేశాదౌ ప్రోక్తకర్మసు ప్రోక్తదిఙ్ముఖతయా అవశ్యకర్తవ్యతాం తదకరణే ప్రత్యవాయఞ్చోపదిశతి। గేహాదావిత్యత్రాదిశబ్దః పురాదివిషయః। కర్మాణి ప్రోక్తాని। తద్దిశి ప్రోక్తదిశి। అన్యథా విపరీతకరణే ॥౯౮॥

కుణ్డాదీత్యాదినా శేషత ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన కుణ్డాదికరణాశక్తానాం స్థణ్డిలే హోమవిధానపురఃసరం స్థణ్డిలనిర్మాణవిధానముక్తనిగమనసహితముపదిశతి। తత్ర తుర్విశేవే। శుభే లోమాస్థిలోష్టాదిరహితే ధ్రూమాద్యనాకులే చ। తత్ర ప్రోక్తప్రకారేణ కృతకోష్ఠనవకే। మధ్యే సర్వమధ్యకోష్ఠమధ్యే ॥౧౦౦॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసార–

సింహరాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం

మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం వాస్తుదేవతాచక్రతత్పూజాది సూక్ష్మ

పరహోమవిధానప్రకాశనపరం త్రింశత్ పటలం పరిపూర్ణం

పరామృష్టమ్ ॥౨౯॥ ఓం తత్సత్ ॥

ఏకత్రింశపటలమ్।

సూక్ష్మం పరం చ హోమం తే కథితం పరమేశ్వరి।
ఇదానీం స్థూలహోమన్తు కథయామ్యరిమర్ద్దనమ్॥౧॥

తత్తత్కర్మోదితే కుణ్డే కుర్యాద్ధోమముదీరితైః।
విధానైర్ద్వేషనిధనరోగనిగ్రహచాటనమ్॥౨॥

ఆయుర్దాయం రిపోర్జ్ఞాత్వా లగ్నేకర్త్రానుగుణ్యతః।
తదాత్మికగ్రహాణాఞ్చ స్థితిమష్టకవర్గకమ్॥౩॥

త్రయాణామానుగుణ్యే న కుర్యాత్తదభిచారకమ్।
అన్యథా క్రూరకర్మాణి కుర్వాణం నాశయన్తి హి॥౪॥

తాన్యేవ కర్మాణి తథా తత్త్రయప్రాతికూల్యతః।
కుర్యాత్తద్దేవతాభక్తిమాస్తిక్యం వర్త్తనం గురుమ్॥౫॥

పూర్వస్మిన్ త్రింశే పటలే షోడశనిత్యానాం వాస్తుదేవతాచక్రంతత్పూజాదివిధానసహితం సూక్ష్మపరహోమవిధానముపదిశ్యానన్తరం షోడశనిత్యాభక్తినిష్ఠానాం అరిమర్ద్దనకర్మహోమాదివిధానముపదిశతి। సూక్ష్మమిత్యాదినా విధానత ఇత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణైకత్రింశేన పటలేన। తత్ర సూక్ష్మమిత్యాదినా చాటనమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన

ప్రోక్తనిగమనసహితం ప్రోక్తకుణ్డేషు ప్రోక్తవిధానేనారిమర్ద్దనవిధానకథనం ప్రస్తౌతి। తత్ర తే తవ। కథితం పూర్వస్మిన్ పటలే। ద్వేషనిధనరోగనిగ్రహ చాటనమిత్యత్ర ద్వేషశబ్దో మారణవిషయః నిగ్రదశబ్దో యుద్ధాదిషు పరాజయాదివిషయః చాటనమ్ ఉచ్చాటనమ్॥౨॥

ఆయుర్ద్దాయమిత్యాదిభిరాపన్ననాశనమిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైరభిచారకర్మ్మకరణకాలే జ్ఞాతవ్యాంశం తదనవేక్షణే ప్రత్యవాయఞ్చోపదిశతి। తత్ర లగ్నోక్తర్క్షానుగుణ్యతః త్రయోదశే పటలే తజ్జన్మేత్యాదినా షడశీతితమశ్లోకోత్తరార్ద్ధాద్యర్ద్దద్వయేన ప్రోక్తనక్షత్రనామానుగుణ్యతః। తదాత్మికగ్రహాణాం తత్ప్రయోగకాలే గోచరగ్రహాణాం। చః సమచ్చయే। అష్టకవర్గకం ఫలమితి శేషః। త్రయాణాం ప్రోక్తానామాయుర్దాయదశా-

---

తత్పార్శ్వవర్త్తిమన్త్రజ్ఞానాలోచ్య రిపునిగ్రహమ్।

విదధ్యాదన్యథా శక్త్యా నైష్ఫల్యం వాత్మనాశనమ్॥౬॥

రిపోరష్టమలగ్నే చ కాలే త్వష్టమరాశిగే।

స్థానే కుర్య్యాదనిష్టాని తద్వినాశాయ సాధకః॥౭॥

ప్రాచ్యాం మేషవృషౌ వహ్నౌ మిథునం దక్షిణే తథా।

కులీరసింహమథ తన్నిఋుత్యాం కన్యకా స్థితా॥౮॥

గోచరఫలాష్టకానాం। ఆనుగుణ్యే ఆనుకూల్యేఽభిచార్య్యస్య రిపోః ప్రాతికూల్యే ఇత్యర్థః। అన్యథా కుర్య్యాత్ యది। తాన్యేవ ఏవకారీ భిన్నక్రమః। తత్త్రయప్రాతికూల్యత ఏవేత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి రిపోరభిచారకాలే జ్యోతిఃశాస్త్రే హోరాస్కన్ధోక్తప్రకారేణ తస్య

తాత్కాలికమాయుర్దాయగోచరాష్టకవర్గేషు గ్రహాణాం స్థితిం విచార్య్య తత్త్రయానుకూల్యే త్వభిచారకర్మ్మం న కుర్య్యాత్। తమనవేక్ష్య క్రూరకర్మాణి కుర్వాణం తాన్యేవ నాశయన్తి। తత్త్రయప్రాతికూల్య ఏవ తద్రిపునాశాయ తాని క్రూరకర్మాణి కుర్య్యాదితి। తద్దేవతాభక్తిం రిపోర్ద్దేవతాభక్తిమ్। ఆస్తిక్యం రిపోర్ద్దేవబ్రాహ్మణాదివిషయనిష్ఠాం। వర్త్తనం ఆచారం। ఆలోచ్య తజ్జ్ఞైస్తేషాం అనుభావాదికమిత్యర్థః। అన్యథా ప్రోక్తాన్యథాకరణే। వా వికల్పే। ఏతదుక్తం భవతి రిపోరభిచారప్రయోగాదిషు తస్య దేవతాభక్తిమాస్తిక్యమాచారం గురుం తత్పార్శ్వవర్త్తిమన్త్రజ్ఞాన్ విజ్ఞాయ తేషామనుభావాదికం తద్విద్భిరాలోచ్య తత్ప్రావల్యే తస్యాభిచారాదికం న కుర్య్యాదన్యథాకరణే తత్ఫలస్య నైస్ఫల్యం తత్ప్రయోక్తుర్నాశనం వా భవతీతి॥౬॥

రిపోరిత్యాదినా శ్లోకేనక్రూరప్రయోగారమ్భకాలం గృహాదిషు తద్దేశవిశేషాదికం చోపదిశతి। తత్ర అష్టమలగ్నే జన్మర్క్షరాశేశ్చన్ద్రలగ్నరాశేర్వ్వేతి శేషః। కాలే తదుదయకాలే। అష్టమరాశిగే స్థానే అనన్తరశ్లోకద్వయవక్ష్యమాణరాశ్యాత్మకేషు స్థానేషు ద్వాదశసు। తద్వినాశాయ రిపువినాశాయ॥౭॥

ప్రాచ్యామిత్యాదినా సుస్థితమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన మణ్డపగృహాదిసకలవస్తూనాం ద్వాదశరాశ్యాత్మకతాముపదిశతి। తత్ర వహ్నౌ కోణే। దక్షిణే దక్షిణదిగ్దేశే। తన్ని–

తులాకీటౌ పశ్చిమతో ధనుర్వాయౌ తు సంస్థితమ్।

నక్రకుమ్భావుత్తరతో మీన ఈశే తు సంస్థితమ్॥౯॥

ఏవం రాశిక్రమం జ్ఞాత్వా కుర్య్యాత్ కర్మ్మాణి దేశతః।

కాలే తు పఞ్చ పఞ్చ స్యూర్ఘటికాః క్రమయోగతః॥౧౦॥

చైత్రాదిషు తు మాసేషు ద్వాదశస్వపి భాస్కరః।

మేషాదిరాశిగో యాతి తథాన్యైర్గ్రహమణ్డలైః॥౧౧॥

దేహేషు ప్రాణినాం తద్వదష్టాఙ్గులివిభేదతః।

మూర్ద్ధాదిచరణాన్తన్తు తాన్ ద్వాదశసు లక్షయేత్॥౧౨॥

ఋత్యాం విదిశి। పశ్చిమతః పశ్చిమదిశి। వాయౌ కోణే। ఉత్తరతః ఉత్తరస్యాం దిశి।ఈశే కోణే। సుస్థితం కాలచక్రస్థరాశిచక్రవన్న భ్రమతీత్యర్థః॥౯॥

ఏవమిత్యాదినా శ్లోకేన ప్రోక్తనిగమనం చక్రగతద్వాదశరాశీనాం ప్రతిరాశ్యుదయకాలఘటికాసంఖ్యాఞ్చోపదిశతి। తత్ర ఏవం ఉక్తక్రమాత్। రాశిక్రమం రాశీనాం స్థితిక్రమం। కర్మాణి క్రూరాణీతి శేశః। దేశతః దేశాత్మకత్వేన। కాలే తు కాలచక్రే తు। పఞ్చపఞ్చ స్యుః ఏకైకరాశేః। క్రమయోగతః అపక్రమచక్రస్థితిస్తు కాలదేశయోర్వైషమ్యాత్। గణితశాస్త్రోక్తక్రమయోగేన స్వస్వదేశే రాశీనాముదయఘటికామానవశాత్ వక్ష్యమాణప్రకారేణ సూర్యాంధిష్ఠితరాశ్యాదిక్రమయోగతః॥౧౦॥

చైత్రాదీత్యాదినా శ్లోకేన కాలచక్రే గ్రహాణాం గతిక్రమముపదిశతి। తత్ర చైత్రాదిషు తత్ర దివ్యత్వాత్ చైత్రాదిశబ్దః సౌరమాసవిషయః। తు ర్విశేషే। యాతి ఏకైకసౌరమాసస్యైకైక్రరాశిభుక్తిక్రమేణేతి శేషః। తథా తథావిధైః అన్యైశ్చన్ద్రాదిభిః। గ్రహమణ్డలైః జ్యోతిఃశాస్త్రే తత్తద్గ్రహపరివృత్తిప్రోక్తకాలవిశేషైరిత్యర్థః॥౧౧॥

దేహేష్విత్యాదినా శ్లోకేన సకలప్రాణినాం దేహస్య ద్వాదశరాశ్యాత్మకత్వముపదిశతి। తత్ర తద్వత్ మేషాదిమీనాన్తక్రమేణ। తాన్ రాశీన్। ద్వాదశసు, స్థానేషు॥౧౨॥

త్రయాణామానుగుణ్యేన కుర్యాత్ కర్మాణి నాన్యథా।

శుభాశుభాని సర్వాణి ఫలన్త్యేవం కృతే ధ్రువమ్॥౧౩॥

తథాహని విషస్థానాన్యమృతస్థానకాని చ।
జ్ఞాత్వా విదధ్యాత్ పుత్తల్యాః ప్రయోగం సర్వతస్తథా॥౧౪॥

సితే హృది స్తనగలే నాసాక్షీణి తథా శ్రుతౌ।
భ్రూశఙ్ఖమూర్ద్ధమధ్యేషు తత్ర భ్రూశఙ్ఖమధ్యతః॥౧౫॥

కర్ణ నేత్రే నాసికాయాం బర్త్తతే పురుషస్య తు।
సవ్యకణ్ఠస్తనతటే హృది నాభౌ చ గుహ్యకే॥౧౬॥

జానుసన్ధ్యఙ్ఘ్రిపార్శ్వేషు తథాఙ్గుష్ఠే చ దక్షిణే।
అఙ్ఘ్రౌ సన్ధౌ జానుగుహ్యే నాభౌ చేతి సితతరే॥౧౭॥

త్రయాణామిత్యాదినా శ్లోకేన ప్రోక్తకాలబిగ్రహరాశివశేన శుభాశుభకరణోయత్వముపదిశతి। తత్ర త్రయాణాం దేశకాలవిగ్రహాత్మకానాం। ఆనుగుణ్యేన ఆనుకూల్యేన। అన్యథా ఉక్తకృఙ్ఘనేన। ఏవం కృతే కృతప్రకారాలఙ్ఘనేన శుభాశుభప్రయోగే కృతే॥౧౩॥

తథేత్యాదినా శ్లోకేన పుత్తలీప్రయోగార్థం దేహే విషామృతస్థానయోర్జ్ఞాతవ్యత్వముపదిగతి। తత్ర తథేత్యస్యామృతస్థానకానీత్యత్రాన్వయః। షడఙ్వింశపటలే ప్రోక్తక్రమేణ దక్షవామభాగయోః ప్రతిభాగం పఞ్చదశపఞ్చదశస్థానభేదక్రమేణ స్థితానీవ్యర్థః। అహని ప్రయోగదివసే। విషస్థానాని అనన్తరశ్లోకే వక్ష్యమాణాని। సర్వతః కర్మ్మసు। తథా వక్ష్యమాణప్రకారేణ॥౧౪॥

సితేత్యాదిభిర్వర్త్తతః ఇత్యన్తైరర్ద్ధాధికైస్త్రిభిః శ్లోకైః పురుషాణాం యోషితాఞ్చ చిత్రపరివృత్తిక్రమస్థానాన్యుపదిశతి। తత్ర సితే ఇత్యాదినా శ్లోకేన ద్వాదశస్థానాని ఉపదిశతి। సితే శుక్లపక్షే। స్తనగలే స్తనే చ గలే చ। భ్రూశఙ్ఖమూర్ద్ధమధ్యేషు తత్ర మూర్ద్ధ మధ్యే। శఙ్ఖభ్రూమధ్యతః శఙ్ఖమధ్యే భ్రూమధ్యే చ॥ కర్ణేత్యాదినా శ్లోకేన స్థానాష్టకం తత్ర సవ్యకర్ణే వామకర్ణే॥ జాన్విత్యాదినా శ్లోకేన దశ స్థానాని। తత్ర అఙ్ఘ్రిపార్శ్వశబ్దేనాఙ్ఘ్రిపృష్ఠ దేశ ఉచ్యతే। అఙ్గుష్ఠే వామపాదాఙ్గుష్ఠే। దక్షిణే దక్షిణపాదాఙ్గుష్ఠే।అఙ్ఘ్రౌ

తిష్ఠేద్విషకలా పుంసి స్త్రియాం వామాది వర్త్తతే।

విషనాడ్యాం విషస్థానే వేధయేత్ కణ్టకేన తు॥౧౮॥

సఙ్కోచకాఖ్యేన తదా తీవ్రేణాస్థిమయేన వై।

వదరాదిసముత్థైర్వా తథాయఃమారసూచిభిః॥౧౯॥

పుత్తల్యాం యత్ర తద్విద్ధం తదఙ్గం శత్రుదేహజమ్।

వ్యాధినా పీడ్ఁరితం కాలాదవిధేయం భవేద్ధ్రువమ్॥౨౦॥

తత్ర తేనార్త్తినా క్లిష్టో జీవితేశపురం వ్రజేత్।

పుత్తలీకరణం వక్ష్యేశృణు నిగ్రహసిద్ధయే॥౨౧॥

అఙ్ఘ్రిపృష్ఠే। సన్ధౌ తదనన్తరసన్ధౌ। జానుగుహ్యే జానౌ గుహ్యే। ఇతి ఉక్తప్రకారేణ। సితేతరం కృష్ణపక్షే। వామాది బామభాగే ప్రోక్తహృదయస్థానాది। ఏతదుక్తం భవతి శుక్లపక్షప్రథమాదిషు కృష్ణపక్షదర్శాన్తాసు త్రింశత్తిథిషు పుంసాం దక్షిణభాగే హృదయస్థానాదిమూర్ద్ధాన్తేషు నవసు

స్థానేషు పునస్తద్వామపార్శ్వే మూర్ద్ధాదిపాదాఙ్గుష్ఠాన్తం పఞ్చదశసు స్థానేషు పునర్దక్షిణపాదాఙ్గుష్ఠాదినాభ్యన్తం షట్సు స్థానేషు చ సమ్భూయ త్రింశత్ స్థానేషు చ। స్త్రీణాం తత్తత్తిథిషు తత్తత్ స్థానేషు దక్షిణబామపార్శ్వ వినిమయక్రమేణ చ విషస్య పరివృత్తిర్భవతీని॥౧౭॥

విషనాడ్యామిత్యాదిభిః సిద్ధయే ఇత్యన్తైరర్ద్ధాద్వ్యైస్త్రిభిః శ్లోకైః పుత్తలీప్రయోగే తద్వేధకాలం తదఙ్గం తత్సాధనం తత్ఫలఞ్చ పుత్తలీకరణకథనప్రస్తావాదిసహితం ఉపదిశతి। తత్ర విషనాడ్యాం సప్తవింశతినక్షత్రేషు ప్రతినక్షత్రం విషాత్మకప్రోక్తనాడ఼ీచతుష్టయకాలే। విషస్థానే అనన్తరపూర్వోక్తే పుత్తల్యా ఇతి శేషః। తుర్విశేషే। సఙ్కోచకాఖ్యేన సఙ్కాచ ఇతి మత్స్యవిశేషః। తీవ్రేణ అస్థిమయేన తద్దేహజతీవ్రసంజ్ఞకాస్థిమయేన। వదరాదిసముత్థైః కణ్టకైరితిశేషః। వా వికల్పే। తథా వేధయేదిత్యర్థః। యత్ర అఙ్గేన తద్విద్ధం కణ్టకాదివిద్ధం తదఙ్గం వ్యాధినా పీడ఼ితమ్ ఇత్యేతదుత్తరత్ర శత్రుదేహజమిత్యస్య విశేష్యం। కాలాత్ ప్రయోగస్య గౌరవలాఘవాదినా కాలద్రౌత్యవిలమ్బనాత్। ధ్రువం నిశ్చితం। ఆర్త్తినా తదఙ్గవ్యాధ్యుత్పన్నేనేతి శేషః। పుత్తలీకరణం పుత్తలీనిర్మ్మాణవిధానం॥౨౦॥

భౌమశుక్రబుధాశ్చన్ద్రో భాస్కరః సౌమ్యభార్గవౌ।

మఙ్గలో గురుమన్దార్కిగురవోంశకరాశిపాః॥౨౨॥

నక్షత్రాణి చతుష్పాదాన్యేకమష్టోత్తరం శతమ్।

ఏతావత్యశ్చ పుత్తల్యస్త్వంశకక్రమయోగతః॥౨౩॥

ప్రథమ నవకే చన్ద్రభాస్కరాంశకయోః క్రమాత్।

షోఢ఼శ ద్వాదశ తథా మానమఙ్గులిసంఖ్యయా॥౨౪॥

అన్యాంశకేషు సర్వాశ్చ చతుర్ద్దశ సమీరితాః।

ద్వితీయే నవకేన్యేషామధ్యర్ద్ధాః స్యుస్త్రయోదశ ॥౨౫॥

తృతీయే నవకేన్యేషాం త్రయోదశ సమీరితమ్।

చన్ద్రార్కయోరేకవిధః ప్రోక్తసంఖ్యాక్రమస్తథా ॥౨౬॥

భౌమేత్యాదినా శ్లోకేన ద్వాదశరాశీనామశ్విన్యాదిత్రిత్రినక్షత్రోద్భవద్వాదశ ద్వాదశాంశకానాం చ క్రమేణాధిపతీనుపదిశతి। తత్ర అంశకరాశిపాః అంశకానాం మేషాదిరాశీనాఞ్చ పతయః॥౨౨॥

నక్షత్రాణీత్యాదినా శ్లోకేన ప్రతినక్షత్రం చతుశ్చతురంశకక్రమేణ సమ్భృయాష్టోత్తరశతాంశకానామష్టోత్తరశతపుత్తలీవిశేషం ప్రస్తౌతి। తత్ర ఏతావత్య అష్టోత్తరశతసంఖ్యాః॥౨౩॥

ప్రథమే ఇత్యాదిభిస్తథేత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః పుత్తలీమానవిశేషానుపదిశతి। తత్ర ప్రథమే నవకే అశ్విన్యాద్యశ్లేషాన్తేషు నవసు నక్షత్రేషు। అన్యాంశకేషు ఇతరగ్రహాంశకేషు। సర్వాః పుత్తల్యాః చతుర్ద్వశాఙ్గులోమానేన మితా ఇత్యర్థః। ద్వితీయే నవకే మఘాదిజ్యేష్ఠాన్తేషు నవసు నక్షత్రేషు। అన్యేషాం చన్ద్రార్కరహితగ్రహాంశకానాం। అధ్యర్ద్ధాః స్యుస్త్రయోదశ పుత్తలీనామఙ్గులిసంఖ్యా ఇతి శేషః। తృతీయే నవకే మూలాదిరేవత్యన్తనవసు నక్షత్రేషు। అన్యేషాం ప్రాగ్వత్ కుజాదీనామంశకానాం త్రయోదశాఙ్గులీమానాని సమీరితమేవం ఇత్యర్థః। ఏకవిధః సర్వ్వత్రేతి శేషః। ప్రోక్తసంఖ్యాక్రమస్తథా ప్రథమనవకే ప్రోక్తసంఖ్యామానమేవ ద్వితీయతృతీయనవకయోరపాత్యర్థః॥౨౬॥

పుత్తలీకరణే ద్రవ్యం చక్రిహస్తమృదాన్వితమ్।

చితామృద్భస్మలవణం శుణ్ఠీపిప్పలికాయుతమ్॥౨౭॥

మరీచం గృహధూమఞ్చ లసునం హిఙ్గుసైన్ధవమ్।
గైరికఞ్చేతి కథితం పుత్తలీద్రవ్యమీశ్వరి॥౨౮॥

సాధ్యర్క్షవృక్షైః పిష్టైశ్చ మాషచూర్ణైశ్చ సిక్థకైః।
వైరిదేహజరోమాద్యైరుపేతైః పుత్తలీక్రియా॥౨౯॥

పుత్తలీదైర్ఘ్యమానన్తు కృత్వాష్టాంశమథైకతః।
శీర్షం త్రయాత్ కటేరూర్ధ్వం త్రయాత్ పాదద్వయం తథా॥౩౦॥

కటిప్రపదయోరేకమంశమే[వ]కన్తు పుత్తలీమ్।
విధాయ తన్త్రే సర్వత్ర ప్రయోగానాచరేన్నరః॥౩౧॥

పుత్తలీత్యాదిభిః క్రియా ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః పుత్తలీనిర్మాణద్రవ్యాణ్యుపదిశతి। తత్ర చక్రిహస్తమృదాన్వితం కులాలకరమృత్తికాసహితం। చితామృద్భస్మలవణం శ్మశానమృద్భస్మసహితం లవణం। శుణ్ఠీపిప్పలికాయుతం శుణ్ఠీపిప్పల్యోర్శ్చూర్ణైర్యుతమ్। మరీచం మరీచచూర్ణం। గృహధూమం గృహధూమచూర్ణం। లసుణం రసోనరసం। ఏతాని శుణ్ఠ్యాద్యష్టద్రవ్యాణి సర్వపుత్తలికాసాధారణాని। సాధ్యర్క్షబృక్షైః సాధ్యనక్షత్రప్రోక్తవృక్షైః। పిష్టైరిత్యేతన్మాషచూర్ణైరిత్యస్య విశేషణం। సిక్థకైర్మధూచ్ఛిష్టైః। వైరిదేహజరోమాద్యైరిత్యత్రాద్యశబ్దో నఖపాదపార్శ్వాదివిషయః। ఉపేతైరిత్యేతద్ధారూవ్యతిరిక్తేషు చక్రిహస్తమృత్సహితేషు త్రిష్వన్వేతి॥౨౯॥

పుత్తలీత్యాదినా నర ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పుత్తలీదైర్ఘ్యమానవిభాగీకరణవశాత్ తదవయవమానాన్యుపదిశతి। తత్ర పుత్తలీదైర్ఘ్యమానం తత్తదంశకవశేన

ప్రోక్తపుత్తలీదైర్ఘ్యాఙ్గులమానం। ఏకతః ఏకాంశేన। త్రయాత్ అంశత్రయేణ। త్రయాత్ ప్రాగ్వత్। కటిప్రపదయోరర్ద్ధాంశేన కటిద్వయమర్ద్ధాంశేన ప్రపదద్వయఞ్చేత్యర్థః। సర్వ్వత్ర పుత్తలీప్రయోగే। ప్రయోగాన్ ప్రోక్తాన్॥౩౦॥

పాతాలయోగే నీచాఖ్యే విషయోగే చ మృత్యుజే।

నాశయోగే చ దినజమృత్యౌ క్రకచయోగకే॥౩౭॥

పాతాలేత్యాదిభిరవాప్నుయాదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః క్రూరకర్మ్మప్రయోగారమ్భకాలాదికముపదిశతి। తత్ర పాతాలేత్యాదినా శ్లోకేన షడ్విధం క్రూరకాలముపదిశతి। తత్ర మృత్యుజే మృత్యుయోగే। దినజమృత్యౌ మేషాదిరాశిస్థనక్షత్రాంశేషు తత్తద్రాశేరష్టమాంశకే ఇతి యావత్। చణ్డీశేత్యాదినా శ్లోకేన దశవిధక్రూరకర్మ్మకాలముపదిశతి। తత్ర చణ్డీశచణ్డాయుధకే యోగే। కాణకే కాణనక్షత్రే కాణకే ఇత్యనేనాన్ధనక్షత్రేకిం పునరిత్యర్థః। జ్యోతిఃశాస్త్రోక్తాని తద్వచనాని విలిఖ్యన్తే। తత్ర నీచాఖ్యః పాతాలయోగః।

తౌలిభేదశమాంశస్థస్థౌల్యో యాతి యదోదయమ్।

తదా నీచాహ్వయో యోగః పాతాలో గర్హితః శుభే॥

విషయోగః। చతుర్థీ సప్తమో చార్కే చన్ద్రే షష్ఠ్యష్టమీ తథా।

ఇన్ద్రాహిధర్మా భౌమే తు (వి) చిక్కాద్యేరవయోబుధే॥

షడ్వత్ స్వరయో జీవే విష్ణు ధర్మారుణస్థితే।
ఏకాదశీ శుభేహ్ని చ। మన్దే స్యుస్తిథయో విషమ్॥

పఞ్చద్విరాకాః సప్తాద్య షడ్షతిథిభిర్విషమ్।
అశ్విచిత్రా జయాస్యేన్ద్రశ్రోణాన్త్యః సూర్యావారతః॥

మృత్యుయోగా యమర్క్షాణి మైత్రచిత్రామఘోత్తరాః।
చిత్రాత్రీణ్యు త్తరాషాఢా శ్రవిష్ఠా చ పదక్రమాత్॥

చిత్రాప్యు త్తరఫాల్గున్యో మైత్రస్వాత్ర్యేన్ద్రవైష్ణవమ్।
పౌష్ణతిష్యాదితిశ్రోణా మృత్యవోర్కాదివారగాః॥

నాశయోగాః। పిత్రేన్ద్రాగ్న్యీశ మూలర్క్షవారుణాజాప్యభైర్యుతాః।
సూర్యాదివారాః క్రమశో నాశయోగాః సమీరితాః॥

దినమృత్యవః। వసుహస్తే విశాఖార్ద్రే [బుధ్యా] బ్రధ్నాహీ యామ్యనైఋతే।
ద్వన్ద్వేష్వేషు చతుర్థాంశాః క్రమశో మృత్యవో [హి] హ్నిం చేత్॥

చణ్డీశచణ్డాయుధకే మహాశూలే చ కాణకే।
రక్తస్థుణే కణ్టకాఖ్యే స్థూణే పఞ్చార్కసంజ్ఞకే॥33॥

క్రకచాయోగాః।

తిథేశ్చ వారస్య చో యత్ర సంఖ్యయా త్రయోదశ స్యుర్మిలనే కృతే సతి।
స్మృతః స యోగః క్రకచాభిధానకో వివర్జనీయః శుభకర్మసు ధ్రువమ్॥

చణ్డీశచణ్డాయుధం।

సూర్యాద్యధిష్ఠితభాద్భుజఙ్గపితృభత్వాష్ట్రేషు మైత్రే శ్రుతౌ।
పౌష్ణే చ క్రమశే భానుగమయా శీతాంశునా సంయుతమ్॥

ధిష్ణ్యే తపతిథేపతత్యవితథం చణ్డీశచణ్డాయుధం।
తస్మిన్నాత్మహితేచ్ఛుభిర్నిజహితం కార్య్యం న కార్య్యం బుధైః॥

మహాశూలమ్।

కృత్తి కాద్యాః సప్త సప్త తారాః పూర్వ్వాదిషు క్రమాత్।
భం గ్రహాదిముఖం తత్ర మహాశూలమశోభనమ్॥

కాణార్ద్ధనక్షత్రాణి।

త్యజేదజైకపాదాదేస్త్రిసప్తవాసరాత్ పరే।
షడ్ఌవానవకాణాః స్యుర్దోషఘ్నం వారభే వినా॥

రక్తస్థుణం।

ధాన్యస్రం చతురో రాశీంస్త్యజేద్విఘ్నాం రుతఃస్ఫుటామ్।
తం జిష్ణలబ్ధనక్షత్రం రక్తస్థూణమితి స్మృతమ్॥

కణ్టకస్థూణం।

భౌమేనార్కేణ సంయుక్తా దక్షాద్యావతి మూలకం।
మూలాన్తా చ త్రిభే స్థూణకణ్ఠకాఖ్యే ఇమే క్రమాత్॥

ఘూమాద్యావతిధామూలకణ్టకావతిఘర్త్వకం।
తావన్తి కణ్టకస్థూణతత్త్రయమప్యదోషదం॥

పఞ్చార్కదోషాః।

వాలాత్ కోంగస్తు గోపాలేసార్కశేసర్వసారషే।
త్వర్కేచ పఞ్చధూమాద్యా లగ్నే ఏతైర్యుతైస్త్యజేత్॥

కుర్యాత్ ప్రయోగాన్ ప్రత్యర్థిభఙ్గాయ నిధనాయ వా।
నిగ్రహాయ నిరీక్ష్యైవం కుర్యాత్ సిద్ధిమవాప్నుయాత్॥౩౪॥

వశ్యాకర్షణవిద్వేషస్తమ్భనోచ్చాటమారణే।
విదధ్యాత్ పుత్తలీః సమ్యక్ చతస్రః ప్రోక్తయోగతః॥౩౫॥

పిష్టేన సిక్థేన తథా చక్రిహస్తమృదాపి చ।
సాధ్యనక్షత్రవృక్షేణాప్యుక్తలక్షణసంయుతాః॥౩౬॥

ఆసనే పాదయోః స్థానే కుణ్డమధ్యే చ సాధకః।

పిష్టమృత్తరుజాః ఖాత్వా స్థాపయేత్ సిక్థమమ్బరే॥౩౭॥

కుణ్డమధ్యే ఉపర్య్యూర్ధ్వపదాన్యచ్ఛిర్ధికామపి।

ఏవం సాధారణం కృత్వా కుర్య్యాత్ కర్మ సమీరితమ్॥౩౮॥

ఏతదుక్తం భవతి రిపోరాయుర్దాయగోచరాష్టకవర్గగ్రహేషు ప్రతికూలేషు పాతాలయోగాదిభిః ప్రోక్తదోషైర్దుష్టదివసే తదష్టమరాశౌ విషనాడ్యాం వా ప్రారబ్ధంక్రూరకర్మ సద్యః ఫలతీతి। వా సముచ్చయే। ఏవముక్తప్రకారేణ॥౩౯॥

వశ్యేత్యాదిభిః సమీరితమిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్వ్వశ్యాదిషు కర్మసు షట్సు పుత్తలీప్రయోగప్రక్రియాముపదిశతి। తత్ర సమ్యక్ సర్వావయవశోభనం। ప్రోక్తయోగతః ప్రోక్తమానేన రిపుదేహజరోమాదియోగతః। అపిః సముచ్చయే। ఆసనే హోతురాసనస్థానే। పాదయోః స్థానే హోతుః పాదవిన్యాసప్రదేశస్యాధఃస్థానే। పిష్టమృత్తరుజాః పిష్టజా మృజ్జాః తరుజాః పుత్తలీః। ఖాత్వా హోతురాసనాదిస్థానత్రయే క్రమాత్। అపిః సముచ్చయే। ఏవం ప్రోక్తప్రకారేణ సాధారణవశ్యాదిషు ప్రోక్తకర్మస్వితి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రోక్తమానాద్యలక్షనేన సాధారణద్రవ్యాష్టకరిపుదేహజరోమాదిభిః సహ పిష్టమయీం సిక్థమయీం మృణ్మయీం చైవ తిస్రః। సాధ్యనక్షత్రవృక్షేణైకాం ప్రోక్తద్రవ్యాష్టకలేపితాం చ సమ్భూయ చతస్రః పుత్తలీః కృత్వా తాసు క్రమాత్ పిష్టమయీం హోతురాసనస్యాధః స్థానే మృణ్మయీం హోతుః పాదవిన్యాసప్రదేశస్యాధః స్థానే తరుమయీం కుణ్డమధ్యస్థనామిపద్మస్యాధఃస్థానే చ స్థాపయిత్వా సిక్థమయీం కుణ్డాదుపరి తోరణతిర్య్యక్ విష్కమ్భదారుణ్యూర్ధ్వపాదామవాక్శిర్షామమ్బరే లమ్బమానామర్క–

సర్పశీర్షస్రుచా హోమం కుర్యాదశుభకర్మ్మసు।
వైరియోన్యసృజా కృత్వా తయా తు జుహుయాత్తథా॥౩౯॥

త్రికోణకుణ్డే యమదిఙ్ముఖో భూత్వార్ద్ధరాత్రకే।
శ్మశానే నిర్జనే దేశే విదధ్యాదభిచారకమ్॥౪౦॥

యత్రాభిచారహోమన్తు కరోతి భువి సాధకః।
తత్రాభితో నృపౌ రక్షౌ కారయేదాత్మసిద్ధయే॥౪౧॥

న చేదరాతినృపతిశ్చారైర్జ్ఞాత్వా నిహన్త్యముమ్।
స్వరాష్ట్రసన్ధౌ కుర్వీత న కుర్వీత స్వమణ్డలే॥౪౨॥

యది కుర్యాత్ ప్రమాదేన మాన్త్రికో జ్ఞానమోహతః।
తద్రాష్ట్రం పీఢయన్త్యేవ శనకైర్వైరిభూభృతః॥౪౩॥

తరుజసూత్రేణ వద్ధ్వైవం సాధారణం కృత్వోక్తాని వశ్యాదీని కర్మ్మాణి వక్ష్యమాణవిధానక్రమేణ కుర్యాదితి॥౩౮॥

సర్ప ఇత్యాదినా శ్లోకేన క్రూరకర్మ్మసు స్రుచం చరుం చోపదిశతి। తత్ర సర్పశీర్షస్రుచా సర్పశీర్షకల్పితస్రుచా। అశుభకర్మ్మసు విద్వేషోచ్చాటనమారణాదిషు। వైరియోన్యసృజా వైరినక్షత్రప్రోక్తయోనిరుధిరేణ। తయా ఇత్యస్య సర్పశీర్షస్రుచా ఇత్యేతద్విశేష్యమ్॥౩౯॥

త్రికోణేత్యాదిభిర్యూపభృత ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః అభిచారకర్మణి కుణ్డం హోతురభిముఖీకరణీయాం దిశం తద్దేశవిశేషం హోతుర్నృపేణ రక్షావిధానం తదకరణే ప్రయోక్తుః ప్రత్యవాయం రాష్ట్రసన్దిదేశేన తత్కర్మణః తత్కరణీయత్వం తదకరణే రాష్ట్రస్య ప్రత్యవాయఇశ్చోపదిశతి। తత్ర యమదిఙ్ముఖ్యః దక్షిణదిఙ్ముఖః। తత్ర అభిచారభూమౌ। ఆత్మసిద్ధయే ప్రయోక్తుః ప్రాణాదిసిద్ధయే। అరాతినృపతిః శత్రూరాజా। అముం ప్రయోక్తారం। కుర్వీత అభిచారమితి శేషః। తద్రాష్టం అభిచారప్రయోగస్థానం రాష్ట్రం। శనకైః కాలక్రమేణ॥౪౩॥

అక్షద్రుమసమిద్ధేగ్నౌ తత్ఫలైర్వా తథాహుతైః।

హైమీదలరసాక్తైస్తు హోమాచ్ఛత్రుం వినాశయేత్॥౪౪॥

నక్తమాలసమిద్ధేగ్నౌ తత్ఫలైర్వా తథా హుతైః।

రిపురుగ్రోఽపి రోగార్త్తః ప్రయాతి యమసాదనమ్॥౪౫॥

ఉన్మత్తకాష్ఠైః ప్రజ్వాల్య వహ్నిం తద్వీజకైర్హునేత్।

తత్పత్రామ్బుప్లుతైర్మాసాదరాతిర్భ్రాన్తిమాప్నుయాత్॥౪౬॥

ఆరగ్వధసమిద్ధేగ్నౌ తత్సమిద్భిశ్చ తత్ఫలైః।

వితస్తిమాత్రైస్తైలాక్తైర్హవనాద్వైరిణో మృతిః॥౪౭॥

అరుష్కరసమిద్ధేగ్నౌ తద్వీజైస్తద్ఘృతాప్లుతైః।

హోమాదరాతేస్త్రీబ్రార్త్తిజ్వరేణ స్యాన్మృతిర్ధ్రువమ్॥౪౮॥

అక్షద్రుమేత్యాదినా శ్లోకేన శత్రోరున్మాదకరణవిధానహోమముపదిశతి। తత్ర అక్షద్రుమసమిద్ధేగ్నౌ అక్షద్రుమభవకాష్ఠసమిద్ధే వహ్నౌ। తత్ఫలైః అక్షఫలైః। హైమీదలరసాక్తైః హైమీదలజలాప్లుతైః॥౪౪॥

నక్తేత్యాదినా శ్లోకేన శత్రోర్మారణప్రయోగహోమముపదిశతి। తత్ర నక్తమాలసమిద్ధేగ్నౌ కరఞ్జకాష్ఠవహ్నౌ। తత్ఫలైః కరఞ్జఫలైః॥౪౫॥

ఉన్మత్తేత్యాదినా శ్లోకేన శత్రోరున్మాదకరణవిధానహోమముపదిశతి। తత్ర తద్వీజకైః ఉన్మత్తవీజైః। తత్పత్రామ్బుప్లుతైః ఉన్మత్తపత్రోత్థరసప్లుతైః॥౪౬॥

ఆరగ్వధేత్యాదినా శ్లోకేన రిపుమారణప్రయోగముపదిశతి। తత్ర తత్సమిద్భిః ఆరగ్వధసమిద్భిః। తత్ఫలైః ఆరగ్వధఫలైః। వితస్తిమాత్రైః ద్వాదశాఙ్గులమాత్రైః॥౪౭॥

అరుష్కరేత్యాదినా శ్లోకేన రిపోస్తీవ్రజ్వరేణ మారణప్రయోగముపదిశతి। తత్ర అరుష్కరసమిద్ధేఽగ్నౌ అరుష్కరకాష్ఠసమిద్ధే వహ్నౌ। తద్వీజైః అరుష్కరవీజైః। తద్ఘృతాప్లుతైః అరుష్కరతైలాప్లుతైః॥౪౮॥

సౌవీరాక్తైస్తు కార్పాసవీజైర్హోమాత్తు మన్త్రజాత్।

అరాతీనామథాన్యోన్యకలహాన్నిధనం భవేత్॥౪౯॥

సర్షపాజ్యప్లుతైః శుణ్ఠీమాగధీమరిచైర్హునేత్।

వైరిజన్మర్క్షవృక్షాగ్నౌ మణ్డలాన్తం మృతిర్జ్వరాత్॥౫౦॥

ప్రాగుక్తైః పుత్తలీం కృత్వా ద్రవ్యైరుక్తవిధానతః।

సర్షపారుష్కరఘృతసంసిక్తైర్జు హుయాన్నిశి॥౫౧॥

ప్రాగ్వచ్ఛిత్త్వా తదఙ్గైస్తు క్రుద్ధచిత్తోఽరుణామ్బరః।

రక్తస్రగ్గన్ధపుష్పాదియుతః శత్రూన్ వినాశయేత్॥౫౨॥

అరూష్కరఘృతాభ్యక్తైస్తద్విజైః సర్పశీర్షకైః।

హవనాద్వైరిణో దాహజ్వరప్రాప్తిస్త్రిభిర్దినైః॥౫౩॥

సౌవీరేత్యాదినా శ్లోకేనారాతేః కలహోన్మారణప్రయోగముపదిశతి। తత్ర సౌవీరాక్తైః ఆరనాలాప్లుతైః॥౪౮॥

సర్షపేత్యాదినా శ్లోకేన రిపోర్జ్వరాన్మారణప్రయోగహోమముపదిశతి। తత్ర సర్షపాజ్యప్లుతైః సర్షపవీజోత్పన్నతైలాప్లుతైః। శుణ్ఠీమాగధీమరిచైః త్రికటుకేన। వైరిజన్మర్క్షబృక్షాగ్నౌ వైరిజన్మనక్షత్రోత్థవృక్షకాష్ఠసమిద్ధేగ్నౌ। తన్మృతిః శత్రోర్మృతిః॥౫౦॥

ప్రాగుక్తేత్యాదినా వినాశయేదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పుత్తల్యా హోమవిధానేన శత్రువినాశనప్రయోగముపదిశతి। తత్ర ప్రాగుక్తైరిత్యేతద్ద్వైరిత్యస్య బిశేషణమ్। ఉక్తవిధానతః ఉక్తమానాదికం। సర్షపారుష్కరఘృతసంసిక్తైః సర్షపారుష్కరయోస్తైలాభ్యాం సంసిక్తైః। నిశి మధ్యరాత్రే ఇత్యర్థః। ప్రాగ్వచ్ఛిత్త్వా నవమపటలే చత్వారింశైకచత్వారింశచ్ఛ్లోకద్వయేన ప్రోక్తప్రకారేణ ద్వాదశధా ఛిత్త్వా। తదఙ్గైః ఛిన్నైః। క్రుద్ధచిత్తః క్రూరచిత్తః శత్రుం ప్రతీతి శేషః। అరుణామ్వరః కాషాయవస్త్రధరః। రక్తస్రగ్గన్ధపుష్పాదియుతః రక్తస్రగ్రక్తగన్ధరక్తపుష్పరక్తాసనాదియుతః॥౫౨॥

అరుష్కరేత్యాదినా శ్లోకేన వైరిణో దాహజ్వరప్రాప్తిప్రయోగహోమముపదిశతి। తత్ర తద్విజైః అరుష్కరవీజైః। సర్పశీర్షకైః సర్పశిరఃకల్పితస్రు॥౫౩॥

వైరినక్షత్రయోన్యుత్థమాంసైస్తద్రక్తసంప్లుతైః।

హవనాత్తత్తరూద్భూతసమిధాం హవనాదపి ॥౫౪॥

దినైః కైశ్చిద్రిపుః క్లృప్తో నాశమేతి సునిశ్చితమ్।
ద్రుమకుడ్యసర్పదంశాన్మత్తద్విపాదిఘాతనాత్॥౫౫॥

ద్రుమకుడ్యకనిర్ఘాతసలిలానలపాతనాత్।
యక్షరాక్షసగన్ధర్బ్బపిశాచబ్రహ్మరాక్షసైః॥౫౬॥

అన్యైర్వ్వా కారణైః క్షిప్రం నాశమేతి రిపుర్ధ్రువమ్।
నిమ్బపత్రైశ్చ కార్పాసవీజైస్తజ్జైః కరఞ్జజైః॥౫౭॥

హవనాత్ సర్షపస్నేహసిక్తైర్వ్విద్వేషణం భవేత్।
నీచయోగే హునేదగ్నౌ రిపువృక్షసమేధితే॥౫౮॥

తద్వృక్షఖణ్డైస్తైలాక్తైర్న్నిశామధ్యే రిపుర్ద్దినైః।
ఉచ్చాటనం ప్రయాత్యేవ మన్త్రశక్త్యాభితాడ఼ితః॥౫౯॥

మృత్యుపత్రైశ్చ తత్కాష్ఠైస్తద్వీజైస్తచ్ఛుచౌ హునేత్।
అరాతేర్ద్దన్తినో వాహా రోగైర్న్నశ్యన్తి నిశ్చితమ్॥౬౦॥

బైరీత్యాదిభిర్ధ్రువమిత్యన్తైరధ్యర్ద్ధైస్త్రిభిః శ్లోకైర్ద్రుమకుడ్యనిపాతాదివ్యాజేన రిపువినాశప్రయోగహోమముపదిశతి। తత్ర తద్రక్తసంప్లుతైః

వైరినక్షత్రయోన్యుద్భవరక్తాప్లుత్రైః। తత్తరుద్భుతసమిధామపి అపిచేత్యర్థః। నిర్ఘాతేన అశనిపాతేన సలిలే నిమజ్జనేన పావకే పతనేన అన్యైః అపస్మారాద్యైః। వా వికల్పే॥౫౬॥

నిమ్బపత్రైరిత్యాదినార్ద్ధద్వయేన విద్వేషణప్రయోగముపదిశతి। తత్ర చః సముచ్చయే। తజ్జైర్నిమ్బజైః వీజైరితి శేషః। కరఞ్జజైః పత్రైః ఫలైశ్చేతి శేషః। సర్షపస్నేహ సిక్తైః సర్షపోద్భవతైలాప్లుత్రైః॥౫౭॥

నీచేత్యాదినా తాడ఼ితి ఇత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేన శ్లోకేనోచ్చాటనప్రయోగహోమముపదిశతి। తత్ర నీచయోగే నీచసంజ్ఞే పాతాలయోగే। హునేత్ జుహుయాదితి యావత్। తద్వృక్షఖణ్డైః రిపునక్షత్రబృక్షఖణ్డైః। దినైః ప్రోక్తైర్మణ్డలాదిభిః॥౫౯॥

మృత్యుపత్రైరిత్యాదినా శ్లోకేన శత్రవాహనదన్తినాం రోగైర్వినాశప్రయోగహోమముప-

---

గైరికైః పుత్తలీం కృత్వా రిపోరష్టమరాశికే।

ప్రాగుక్తకణ్టకాద్యైస్తు యదఙ్గం వేధయేచ్ఛనైః॥౬౧॥

విషనాడ్యాం విషస్థానే తథా చ యమకణ్టకే।

అర్ద్ధప్రహరకే శీర్షే ప్రహరేద్వా శనైః శనైః॥౬౨॥

అరాతేస్తత్తదఙ్గైః స్యాన్నిధనం ప్రహరాదినా।

గ్రన్థిభిర్వావ కణ్టకాదిక్షతవృద్ధివిదారుణైః॥౬౩॥

తన్నక్షత్రోక్తవృక్షోత్థపుత్తలీం స్థాపితేరకామ్।

గర్దభీమేహసలిలే సంస్థాప్య క్వాథయేచ్ఛనైః॥౬౪॥

రిపుర్దాహజ్వరగ్రస్తః స నిర్యాతి యమాలయమ్।

మధూచ్ఛిష్టేన తాం కృత్వా తాపయేన్నిశి తాం శనైః॥౬౫॥

దిశతి। తత్ర మృత్యుపత్రైః విషవృక్షపత్రైః। తత్కాష్ఠైర్విషవృక్షసమిద్భిః। తద్బీజైః విషవృక్షబీజైః। తచ్చుచౌ విషవృక్షకాష్ఠజ్వలితవహ్నౌ। హునేజ్జుహుయాత్ దన్తినో గజాః వాహాః హయాః॥౬౦॥

గైరికైరిత్యాదిభిర్దారుణైరిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః అభీష్టాఙ్గోత్పన్నైరోగాదిభిర్వైరినిధనప్రయోగహోమముపదిశతి। తత్ర అష్టమరాశికే అష్టమరాశ్యుదయసమయే। కణ్టకాద్యైరిత్యత్రాద్యశబ్దోస్థిసూచ్యాదివిషయః। శనైః శనైః క్రమశః। విషస్థానే తద్దినవిషయుక్తాఙ్గే। యమకణ్టకే యమకణ్టకసంజ్ఞే కాలే। అర్ద్ధప్రహరకే అర్ద్ధప్రహరసంజ్ఞే కాలే। యమకణ్టకార్ద్ధప్రహరసంజ్ఞయోః కాలవిశేషయోః స్వరూపం జ్యోతిఃశాస్త్రోక్తమార్గేణ లిఖ్యతే।

సరోగవా (యా) తథోర్ద్వార్ద్ధ యామాంశ్చ యమకణ్టకాన్।

వాసరే మన్దగీతార్ద్ధయామాన్వారక్రమాద్భజేదితి॥

శీర్షే పుత్తల్యా ఇతి శేషః। వా వికల్పే। తత్తదక్షైః ప్రహృతశీర్షేణ చ। ప్రహారాదినా ఇత్యత్రాదిశబ్దః ఛేదనాదివిషయః। వా వికల్పే॥౬౩॥

తన్నక్షత్రేత్యాదినా యమాలయమిత్యన్తేనాధ్యర్ద్ధేన శ్లోకేన దాహజ్వరేణ రిపుమారణప్రయోగముపదిశతి। తత్ర స్థాపితేరకాం స్థాపితప్రాణాం। గర్దభీమేహసలిలే గర్దభీమూత్రే। శనైః కైశ్చిద్దివసైః॥౬౪॥

తేనోన్మాదజ్వరగ్రస్తః ప్రయాతి నిధనం శనైః।

తాం తత్కణ్టకవిద్ధాఙ్గీం ఖనేత్ పితృగృహే నిశి॥౬౬॥

బ్రణాత్ పిశాచావిష్టః స రిపుర్యాతి యమాలయమ్।

ప్రాగుక్తైరేవ తద్ద్రవ్యైరశేషైః పుత్తలీం తథా॥౬౭॥

నిర్మాయ కుణ్డమధ్యే తాం చైవారాతిమహీరుహైః।

సమిద్ధేగ్నౌ తత్సమిద్భిస్తైలాక్తైర్జుహుయాన్నిశి॥౬౮॥

సన్నిపాతజ్వరస్తస్య వక్త్ర(క్ర) జిహ్వే(హ్వా)తి మూఢధీః।

ప్రలయం శనకైర్దేహం త్యజన్ యాతి యమాలయమ్॥౬౯॥

తథావిధాం తాం ప్రతిమాం నిఖనేత్ కృష్ణపక్షకే।

నవమ్యఙ్గారదివసే మాతృగేహేగ్రపీఠకే॥౭౦॥

మధూచ్ఛిష్టేత్యాదినా యమాలయమిత్యన్తేనార్ద్ధద్యన్తేన శ్లోకేనోన్మాదజ్వరేణ రిపుమారణవిధానముపదిశతి। తత్ర తాం పుత్తలీం। నిశి అర్ద్ధరాత్రే। తాం పుత్తలీం। తేన తాపనేన। తామిత్యాదినార్ద్ధద్వయేన పుత్తలీఖననప్రయోగాద్రిపుమారణవిధానముపదిశతి। తత్ర తాం పుత్తలీం। తత్కణ్టకవిద్ధాఙ్గీం ప్రోక్తకణ్టకాదిష్వన్యతమేన విద్యాఙ్గీం। పితృగేహే శ్మశానే। నిశి మధ్యరాత్రే। చః సమాహారే॥౬౬॥

ప్రాగుక్తైరిత్యాదినా యమాలయమిత్యన్తేనాద్ధాద్యేన శ్లోకద్వయేన సన్నిపాతజ్వరేణ రిపుమారణహోమవిధానముపదిశతి। తత్ర ప్రాగుక్తైః అస్మిన్ పటలే సప్తవింశాది శ్లోకాభ్యాం ఇతి శేషః। తద్ద్రవ్యైః పుత్తలీవిధానప్రోక్తద్రవ్యైః। అశేషైర్ద్వాదశభిః। తథా ప్రోక్తమానేన। తాం శత్రునక్షత్రవృక్షనిర్మ్మితాం పుత్తలీం। అరాతిమహీరుహైః అరాతినక్షత్రవృక్షకాష్ఠైః। తత్సమిద్భిః రిపునక్షత్రవృక్షసమిద్భిః। నిశి మధ్యరాత్రే। యాతి యమాలయం రిపురితి శేషః॥౬౮॥

తథావిధేత్యాదినా లక్షితమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన పుత్తలీఖననవిశేషేణ రిపువినాశప్రయోగముపదిశతి। తత్ర తథావిధాం ప్రోక్తక్రమాదిభిః ప్రోక్తద్రవ్యద్వాదశభిర్నిర్మ్మితాం। ప్రతిమాం పుత్తలీం। నవమ్యఙ్గారదివసే నవమీసహితాఙ్గారవారే। మాతృగేహే చణ్డికాయతనే। అగ్రపీఠకే అగ్రపీఠస్యాధః స్థానే। నిశి మధ్యరాత్రే।

సప్తాహాన్నిధనం బైరీ ప్రయాతి నిశి తాడ◌ితః।

భూతాద్యైః శిరసి స్వీయే నిర్ఘాతవదలక్షితమ్॥౭౦॥

సర్షపం మాషచూర్ణఞ్చ తిలం శాలిజతణ్డులమ్।

పిష్ట్వా సాధ్యర్క్షవృక్షస్య శకలైరపి సంయుతమ్॥౭౨॥

ఏరణ్డవీజైర్మిలితం కృత్వా పుత్తలికాం తతః।
తద్వక్షోన్తర్నిధాయారినామ తాలస్య పత్రగమ్॥౭౩॥

సంజప్య తాం స్పృశన్ విద్యాం తార్తీయప్రతిలోమజామ్।
సహస్రవారం సాధ్యస్య వధర్క్షేఽష్టమరాశిగే॥౭౪॥

నివధ్య తాం పాదయోస్తు భానువృక్షోత్థతన్తునా।
గృహీత్వా జీవహస్తేన తాం జపేత్ ప్రయజేచ్ఛుచౌ॥౭౫॥

హుత్వాగ్నౌ త్రైః సహస్రన్తు తామూర్ధ్వాఙ్ఘ్రిమవాఙ్ముఖీమ్।
తద్దినే తాపతృష్ణార్తి వీహ్వలేన జ్వరేణ సః॥౭౬॥

భూతాద్యైరిత్యత్రాద్యశబ్దః ప్రేతాదివిషయః। నిర్ఘాతవత్ అశనివత్। అలక్షితం ఏతత్ క్రియావిశేషణమ్॥౭౧॥

సర్షపమిత్యాదిభిః శివే ఇత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైస్తాపజ్వరేణ రిపువినాశాయ పుత్తలీప్రయోగవిశేషముపదిశతి। తత్ర సర్షపమిత్యర్ధ్యర్ద్ధేన ద్రవ్యచతుష్టయం। సాధ్యర్క్షస్య వృక్షస్య శకలైః ఖణ్డైః। అపిః సముచ్చయే। కృత్వేతి భిన్నక్రమః। పుత్తలికాం కృత్వేత్యర్థః। తతః పశ్చాత్ ప్రోక్తద్రవ్యషట్కేన తద్వక్షోఽన్తః పుత్తలీవక్షఃప్రదేశాన్తః నిధాయేతి భిన్నక్రమః। అరినామ విధాయేత్యర్థః।పత్రగం ఇత్యస్యారినామ ఇత్యేతద్విశేష్యం। సంజప్యేత్యస్య విద్యామిత్యనేనాన్వయః। పుత్తలీం ప్రతిష్ఠితప్రాణాం। తార్తీయప్రతిలోమజాం తార్తీయఖణ్డస్య ప్రతిలోమభేదాత్మికాసు చతసృషు విద్యాస్వన్యతమాం। సాధ్యస్య సాధ్యనక్షత్రస్య। వధర్క్షే సప్తమనక్షత్రే। నివధ్య తాం పుత్తలీం నివధ్యేత్యర్థః। తుర్విశేషే। భానువృక్షజతన్తునా అర్కవృక్షోద్భవతన్తునా। జీవహస్తేన ప్రవహత్నాసపుటపార్శ్వహస్తేన। తాం ప్రతిలోమజాం విద్యాం। శుచౌ వహ్నౌ। త్రైః సర్ష–

గ్రస్తదేహో లుఠన్ భూమౌ విసంజ్ఞః ప్రలపన్ముహుః।
ప్రయాతి నిధనం తూర్ణం ప్రయోగవలతః శివే॥౭౭॥

సాధ్యర్క్షవృక్షసంభూతాం పుత్తలీమర్కదుగ్ధతః।
వజ్రీక్షీరేణ బా లిప్తాం వద్ధాం ప్రాగ్వదధోముఖీమ్॥౭౮॥

సాధ్యనామాదిసంయుక్తాం కుణ్డాదూర్ద్ధ్వం ప్రలమ్వయేత్।
జుహుయాత్తత్సమిద్భిస్తు తత్క్షీరాక్తైర్నిశాన్తరా॥౭౯॥

జ్వరార్త్తః స్యాదరాతిస్తు త్రిభిరేవ దినైస్తతః।
యద్యస్తి తస్య రక్షేచ్చా తాం తటాకోదరే ఖనేత్॥౮౦॥

జమ్బాలమధ్యే తేనాస్మాత్ సౌఖ్యం తస్య శనైః శనైః।
తథా యది న కుర్బ్బీత చిరం రోగాత్మకో భవేత్॥౮౧॥

తథా తామనుభాణ్డే తు నివేశ్యాఙ్గారవాసరే।
చణ్డికాయతనే ఖాత్వా తద్యోనిం తత్పురో వలిమ్॥౮౨॥

పాదిభిర్ద్రవ్యైః। సహస్రం సహస్రవారం। తురవధారణే। తాం పుత్తలీం। తద్దినే ప్రయోగదివసే। స సాధ్యః। శివే ఇతి సమ్బుద్ధిః॥౭౭॥

సాధ్యర్క్షేత్యాదిభిః భవేదిత్యన్తైశ్చచతుర్భిః శ్లోకైః జ్వరోన్మాదప్రయోగం తద్రక్షణవిధానాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర అర్కదుగ్ధతః అర్కవృక్షోత్పన్నదుగ్ధేన చ। వజ్రీక్షీరేణ వజ్రీలతోత్పన్నక్షీరేణ। వా సముచ్చయే। వధ్వాం తీరణవిష్కమ్భదారూణి। ప్రాగ్వత్ అర్కతన్తుసూత్రేణ। సాధ్యనామాదిసంయుక్తాం వక్షసి లిఖితసాధ్యకర్మ్మనామయుతాం। కుణ్డాదూర్ద్ధ్వం కుణ్డాదుపరి। తత్సమిద్భిః సాధ్యనక్షత్రవృక్షసముద్భూతసమిద్భిః। తుర్విశేషే। తత్క్షీరాక్తైః అర్కవజ్రీక్షీరాభ్యక్తైః। నిశాన్తరా మధ్యరాత్రే। తురవధారణే। తతః తేన ప్రయోగేన। తస్య వైరిణః। తాం ప్రలమ్బ్వితాం పుత్తలీం। తటాకోదరే తటాకజలోదరే। తేన ఖననేన। అస్మాత్ ప్రయోగాత్। తస్య జ్వరార్త్తస్య। తథా ప్రోక్తప్రకారేణ॥౮౧॥

తథేత్యాదినా ఉపసర్గకైరిత్యన్తేనాధ్యర్ద్ధేన శ్లోకేన తత్తత్ పుత్తలీఖననవిశేషాత్ రిపుమారణప్రయోగవిశేషముపదిశతి। తత్ర తథా తాం సాధ్యనక్షత్రవృక్షనిర్మ్మితాం

నిహత్య దత్త్వారాతిన్తు నిహన్యాదుపసర్గకైః।

స్వగేహే వల్యధః ఖాత్వా తదుపర్య్యగ్నివర్ద్ధనాత్॥౮౩॥

అవిచ్ఛిన్నమరాతేః స్యాజ్జ్వరాదిగదసమ్భవః।

తాం తథాకృతరూపాన్తు రురుజఙ్ఘాస్థిసంయుతామ్॥౮౪॥

నివధ్య పూర్వ్వసూత్రేణ ద్విషద్గేహే ఖనేన్నిశి।

రాశౌ తదష్టమే మాసాత్ ప్రయాత్యుద్యాత్యతోన్యతః॥౮౫॥

తథావిధం పుత్తలికాయుగం కృత్వోక్తమార్గతః।

విశాలమూషికాచర్మనద్ధం సాధ్యాఖ్యయా యుతమ్॥౮౬॥

నిఖనేత్తీరయోర్నద్యాః పితృగేహేథవా తతః।
మాతృగేహే నదీపూర్త్యాం విద్వేషః స్యాద్ద్వయోస్తదా॥౮౭॥

పుత్తలీం। చణ్డికాయతనే అగ్రపీఠాధఃస్థానే ఇతి శేషః। తద్యోనిం సాధ్యనక్షత్రయోనిం। తత్పురః చణ్డికాగ్రపీఠే। నిహత్యేత్యస్య తద్యోనిమితిపూర్వత్రాన్వయః। దత్త్వేత్యస్య వలిమిత్యనేనాన్వయః। తుర్విశేషే। ఉపసర్గకైః క్లేశైః॥౮౨॥

స్వగేహే ఇత్యాదినా సమ్భవ ఇత్యన్తేనార్ద్ధద్వయేన తత్పుత్తల్యా జ్వరాదిరోగోత్థాపనప్రయోగవిశేషముపదిశతి। తత్ర ఖాత్వా పుత్తలీం ఇతి శేషః। తదుపరి పుత్తల్యుపరి। అవిచ్ఛిన్నమిత్యస్య కాకాక్షిన్యాయేనోభయత్రాన్వయః। పూర్వత్రాగ్నివర్ద్ధనాదిత్యనేనోత్తరత్ర జ్వరాదిగదసమ్భవ ఇత్యనేన చ॥౮౩॥

తామిత్యాదినాన్యత ఇత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేన శ్లోకేన పుత్తలీవిశేషరచనాదుఇచ్చాటనప్రయోగముపదిశతి। తత్ర తాం సాధ్యర్క్షవృక్షసమ్భూతాం పుత్తలీం। తథాకృతరూపాం ప్రోక్తమానాదితః। తుర్విశేషే। రురుజఙ్ఘాస్థిసంయుతాం వ్యాఘ్రజఙ్ఘాస్థిసంయుతాం। పూర్వసూత్రేణ అర్కవృక్షతన్తుకృతసూత్రేణ। నిశి మధ్యరాత్రే। రాశౌ తదష్టమే శత్రోరితి శేషః॥౮౪॥

తథావిధమిత్యాదినా తదా ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన విద్వేషణప్రయోగముపదిశతి। తత్ర తథావిధం తత్తన్నక్షత్రవృక్షనిర్మితం। ఉక్తమార్గతః తత్తదంశకానుగుణమానేన। విశాలమూషికాచర్మనద్ధం విశాలమూషికాచర్మభ్యాం పరిణద్ధం। ద్వయోః వాధకవాధ్యాత్మకయోః క్రమాదితి శేషః। సాధ్యాఖ్యయా యుతం సాధ్యాదినామత్రయయుతం। నిఖనేదిత్యస్య పుత్తలికాయుగమిత్యనేన పూర్వత్రాన్వయః। పితృగేహే శ్మశానే। అథవా వికల్పే। మాతృగేహే చణ్డికాయతనే। నదీపూర్త్యాం సత్యామితి శేషః॥౮౭॥

తా ఏవ ప్రాగ్వదుత్థాయ సాధ్యాఖ్యాదిసమన్వితాః।
తద్విద్యాజాపసిద్ధాస్తాః ఖనేదరిగృహే పునః॥౮౮॥

మధ్యేష్టదిక్షు తు తథా తత్కులోత్పాదనం భవేత్।
ఏవం నికటవర్త్తినాం అభిచార ఉదీరితః॥౮౯॥

దూరస్థితానాం ద్విషతాం కథం స్యాదభిచారకమ్।
వదామి తే శృణు ప్రాజ్ఞే సుదూరస్థస్య వైరిణః॥౯౦॥

వినాశనే ప్రయోగన్తు క్షిప్రమప్యభిచారకమ్।
యేనారిర్నికట స్థాత్తు ప్రాగేవ నిధనం బ్రజేత్॥౯౧॥

తత్సాధ్యవృక్షైః పుత్తలికా విధాయాష్టౌ శతం క్రమాత్।
తాః ప్రాగుదీరితక్షీరద్భుయసిక్తాః ససంజ్ఞకాః॥౯౨॥

తత్తదంశకమానాపఘనాస్తా మధ్యరాత్రతతః।
ఏకామేకాం హునేద్వైరిదిఙ్ముఖస్తా అశేషతః॥౯౩॥

తా ఇత్యాదినా భర్వేదత్యన్తేనాధ్యర్ద్వేన శ్లాకేన పుత్తలీఖననవిశేషాత్ రిపుకులోత్సాదనప్రయోగముపదిశతి। తత్ర తాః పుత్తలీః నవ నవ సంఖ్యాతాః। ప్రాగ్వన్నక్షత్రవృక్షైః ప్రోక్తమానతః। సాధ్యాఖ్యాదీత్యత్రాదిశబ్దః కర్మ్మవిషయః। తద్విద్యాజాపసిద్ధాస్తాః ప్రతిలోమాత్మకతార్త్త్యవిద్యాభిః మన్త్రితాః పుత్తలీః। తత్కులోత్సాదనం రిపుకులోత్సాదనమ్॥౮౮॥

ఏవమిత్యాదినా శ్లోకార్ద్వేన ప్రోక్తానాం నికటవర్త్తివిషయప్రయోజ్యత్వముపదిశతి। తత్ర ఏవం ప్రోక్తపుత్తలీఖననాదివిధానేన॥౮౯॥

దూరేత్యాదినా బ్రజేదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన దూరస్థితానాం రిపూణాం అభిచారప్రయోగం దేవీ పృచ్ఛతి। తత్ర కథం కేన ప్రకారేణ। వదామీత్యాదినార్ద్ధాద్యేన శ్లోకేన దూరస్థితవైరినిధనకథనాదిప్రస్తావసహితం తత్సామర్థ్యముపదిశతి। తత్ర వదామీత్యస్య ప్రయోగమిత్యుత్తరత్రాన్వయః। తే తవ। ప్రాజ్ఞే ఇతి సమ్బుద్ధిః। యేన ప్రయోగేన నికటస్థాత్ అరాతేరితిశేషః॥౯౧॥

తత్సాధ్యేత్యాదినా నాశభాగిత్యన్తేనాధ్యర్ద్వేన శ్లోకద్వయేన దూరస్థారినిధనప్రయోగహోమముపదిశతి। తత్ర తత్సాధ్యవృక్షైః దూరస్థశత్రునక్షత్రవృక్షైః। అష్టౌ శతం అష్టోత్తరశతం। తాః పుత్తలీః। ప్రాగుదీరితక్షీరద్వయసిక్తాః అర్కవజ్రీక్షీరాభ్యాం సిక్తాః।

తత్తదంశకకాలే వా సుదూరస్థోపి నాశభాక్।

కథం వా మాన్త్రికవలీ నిహన్తుం శక్యతాం బ్రజేత్॥౯౪॥

తచ్ఛృణుష్వ శివే వచ్మి ప్రకారం తస్య నిగ్రహే।

తైర్మాన్త్రికైస్తస్య పూర్వ్వం విద్వేషే కారయేత్తతః॥౯౫॥

త్రైర్ద్విష్టే నిధనం తస్మిన్ సుశకం స్యాదనాశ్రయాత్।
భాగ్యాధికం మహారక్షాకరం మాతృకసఙ్గతమ్॥౯౬॥

రాజానం రాజపాత్రం వా కథ హన్యాత్ ప్రయోగతః ।
తన్మే కథయ దేవేశ యద్యుపాయస్తు విద్యతే॥౯౭॥

వదామి తే శృణు ప్రాజ్ఞే త్వమోఘం ఘోరవిగ్రహమ్।
అభిచారమరాతీనామాశునాశకరం పరమ్॥౯౮॥

ససంజ్ఞకాః సాధ్యనామకర్మసమేతాః। తత్తదంశకమానాపఘనాః
అస్వినీప్రథమాంశాదిరేవత్యంశాన్తాః అష్టోత్తరశతాంశకప్రోక్తమానవినిర్మితదేహాః। తాః పుత్తలీః।
వైరిదిజముఖః శత్రునివాసదేశదిఙ్ముఖః। తత్తదంశకకాలే
తత్తత్పుత్తలీమానానుగుణాంశకకాలే। కథమిత్యాదినార్ద్ధేన వలవత్తరమాన్త్రికాభిరక్షితవైరిణం
నిహన్తుముపాయం దేవీం పృచ్ఛతి। తత్ర కథం వా కేన ప్రకారేణ।మాన్త్రికవలీ
ప్రవలమాన్త్రికాభిరక్షితః రిపురితి శేషః। నిహన్తుం శక్యతాం బ్రజేత్ వధ్యతాం
బ్రజేదిత్యర్థః॥౯౪॥

తదిత్యాదినా పూర్వార్ద్ధేన తద్వైరినిధనోపాయకథనం ప్రస్తౌతి। తత్ర శివే ఇతి
దేవీసమ్బుద్ధిః। తస్య అరాతేః। త్రైరిత్యాదినా అనాశ్రయాదిత్యన్తేనార్ద్ధద్వయేన
వైరినిధనోపాయముపదిశతి। త్రైః అరాతిరక్షావిధానతత్పరైః। తస్య అరాతేః
స్వప్రయోగారమ్భకాలాదితి శేషః। కారయేత్తదరాతిపార్శ్వవర్త్తిభిరితి శేషః। త్రైః మాన్త్రికైః।
ద్విష్టే ద్వేషం గతే। తస్మిన్ అరాతౌ। సుశకం సుకరం। అనాశ్రయాత్ రక్షకాభావాత్॥౯౫॥

భాగ్యాధికమిత్యాదినా విద్యత ఇత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేన శ్లోకేన భాగ్యాధిక్యాదియుతస్య రాజాదికస్య
నిధనప్రయోగప్రకారం దేవీం పృచ్ఛతి। తత్ర భాగ్యాధికం

ప్రోక్తాయుర్ధాయాదిత్రివిధగ్రహానుకూల్యేన దేవతోపాస్త్యాదినాం చాధికం। కథం కేన ప్రయోగతః ప్రయోగే వా। దేవేశేతి ఈశ్వరసమ్బుద్ధిః। ఉపాయం దివ్యత్వాదుపాయాః॥౯౭॥

వదామీత్యాదినా శ్లోకేన పృష్టార్థకథనప్రస్తాబపురఃసరం తమర్థం స్తౌతి। తత్ర ప్రాజ్ఞే ఇతి సమ్బుద్ధిః। పరం ప్రోక్తప్రకారాదితి శేషః॥౯౮॥

సిద్ధమన్త్రానతిస్రిగ్ధాన్ షోడ్శాతిస్థిరాశయాన్।

త్రైరవచ్ఛిన్నదర్పస్తు హోమయేద్యామదిక్-క్రమాత్॥౯౯॥

తేన తన్నిధనం బ్రూయాద్రక్షితస్యాప్యయత్నతః।

అరాతినిగ్రహం కుర్యాదేవముక్తవిధానతః॥౧౦౦॥

మాయాతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।

అస్యా నిఫాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్ కృతమ్॥

ఇతి షోళశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే

హోమాత్ కామ్యఫలోదయం నామ

ఏకత్రింశత్

పటలమ్॥౩౧॥

సిద్ధేత్యాదినా విధానత ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన మహామాన్త్రికాదిరక్షితశత్రోరభిచారప్రయోగముక్తనిగమనోపేతముపదిశతి। తత్ర సిద్ధమన్త్రాన్ హోతౄన్ పరికల్ప్యేతి శేషః। అతిస్థిరాశయాన్ పరప్రయుక్తోపాయైరభేద్యహృదయాన్। త్రైః

సిద్ధమన్త్రైః। యామదిక్ క్రమాత్ యామద్విద్విక్రమాత్ ప్రతియామం ద్విద్విపురుషక్రమాత్ ఇత్యర్థః। తేన ప్రయోగేన। తన్నిధనం భాగ్యాధికరాజాదేర్నిధనం। రక్షితస్యాపి అస్య మహామాన్త్రికాదిభిరిత్యర్థః। అయత్నతః ఇత్యస్య కుర్యాదిత్యుత్తరత్రాన్వయః। ఏవం ప్రకారేణ॥౧౦౦॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య

ప్రపఞ్చసారసింహరాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం

మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం అరిమర్ద్దనప్రకాశనపరం ఏకత్రింశత్ పటలం

పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్॥3౧॥ఓం తత్సత్॥

గ్రన్థసంఖ్యా-౨౬౮।

ఏకత్రింశే తు పటలే న స్యాద్యన్తముదీరితమ్।

వ్యాఖ్యానగ్రన్థసంఖ్యా తు సాష్టషష్ట్యా శతద్వయమ్॥

ద్వాత్రింశపటలమ్।

అథ హోమం ప్రవక్ష్యామి లలితావిద్యయా శివే।

యేన మర్త్యోఽపి భువనే ప్రఖ్యాతో దేవతాసమః॥౧॥

తద్విధానం శృణు ప్రాజ్ఞే ద్రవ్యకాలాదిభేదతః।

ప్రోక్తేషు నవకుణ్డేషు తత్తత్కర్మ్మసు చోదితే॥౨॥

జుహుయాదుక్తమార్గేణ తత్రాగ్నిధ్యానపూర్వకమ్।
శుక్లప్రతిపదారమ్భాత్ పూర్ణాన్తే పఙ్కజైర్హునేత్॥౩॥

కైరవైర్హ్వనాత్తేషు దినేషు శ్రియమాప్నుయాత్।
మధురత్రయసంసిక్తైః పుష్పైరప్యరుణైః శుభైః॥౪॥

అఖణ్డితైరబ్దమాత్రం నరో నృపతిసన్నిభః॥
తేష్వేవ దివసేష్వబ్జైః సితైస్తద్ధవనాద్ధృతైః॥౫॥

కహ్లారైర్హ్వనాత్తేషు దినేషు ధనధాన్యవాన్।

పూర్వ్వస్మిన్నేకత్రింశే పటలే శత్రుమర్ద్దనహోమవిధానాదికముపదిశ్యానన్తరం షోడ఼శనిత్యావిద్యాసిద్ధానాం సౌమ్యహోమవిధానముపదిశత్యథహోమమిత్యాదినోదోరితైరిత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ ద్వాత్రింశేన పటలేన। తత్ర అథేత్యాదినా భేదత ఇత్యన్తేనాధ్యర్ద్వేన శ్లోకేన పటలార్థకథనప్రకారం తద్వైభవఞ్చ ప్రస్తౌతి। తత్ర లలితావిద్యయా శ్రీవిద్యయా। శివే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః। యేన హోమేన। ప్రాజ్ఞే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః। ద్రవ్య కాలాదిభేదత్ ఇత్యత్రాదిశబ్దః కుణ్డాదివిషయః॥౧॥

ప్రోక్తేష్విత్యాదినా పూర్వ్వకమిత్యన్తేనార్ద్ధద్వయేన సామాన్యహోమవిధానముపదిశతి। తత్ర ప్రోక్తేషు ఏకోనత్రింశే పటలే। చోదితే కుణ్డే ఇతి శేషః। ఉక్తమార్గేణ ఏకోనత్రింశపటలోక్తపరిషేచనపరిస్తరణాదివిధానేన॥౩॥

శుల్కేత్యాదిభిర్జీవతీత్యన్తైరర్ధాద్యైః సప్తభిః శ్లోకైః శుల్కప్రతిపదాదిపూర్ణాన్తతిథిష్వైశ్వర్యాదిసిద్ధికరహోమం జలజపుష్పభేదైరుపదిశతి। తత్ర హునేజ్జుహుయాదిత్యర్థః। మధురత్రయసంసిక్తైః క్షీరసర్పిర్మధుభిః దధిఘృతమధుభిర్వా సంసిక్తైః। శుభ్రైః అముకులాపతితామ్లానాశీర్ణాజన్తుదుషితానాఘ్రాతానఙ్గస్పృష్టానుషితైః। నృపతిసన్నిభః

తేష్వేవోత్పలహోమేన శ్రియమాప్నోతి పుష్కలామ్॥౬॥

అరుణైరుత్పలైర్హోమాత్ కన్యకాం సమవాప్నుయాత్।
సౌభాగ్యం కీర్త్తిమారోగ్యమవాప్నోత్యర్చ్చనాదపి॥౭॥

త్రైః షడ్భిః కుఙ్కుమక్షోదప్లుతైస్తద్దినహోమతః।
అచలాఞ్చ శ్రియం ప్రాప్య సుఖీ జీవతి భూతలే॥౮॥

త్రైశ్చన్దనాక్తైర్హవనాత్తద్దినేషు యథావిధి।
పుత్రదాసీదాసయుతశ్చిరం జీవతి మానవః॥౯॥

త్రైరేవేన్దుద్రవాక్తైస్తు హోమాత్ కన్దర్పసన్నిభః।
వనితాజనసన్దోహవినోదీ భువి జీవతి॥౧౦॥

కృష్ణప్రతిపదారమ్భాద్దర్శాన్తం జుహుయాత్ సితైః।
ఘృతాక్తైరబ్దమాత్రేణ నిఃసపత్నాం లభేచ్ఛ్రియమ్॥౧౧॥

తేష్వేవ దివసేష్వగ్నౌ గుడఃైః క్షౌద్రాప్లుతైర్హునేత్।

కాన్తిలక్ష్మీజయారోగ్యయుతో జీవతి భూతలే॥౧౨॥

సమ్పద్భిరితి శేషః। తేషు శుక్లప్రథమాదితిథిరూపేషు। అబ్జైః పద్మైః। సితైః సితవర్ణైః। తేషు ప్రాగ్వద్దివసేషు। అరుణైః ఉత్పలైః అరుణకుముదైః। తేషు దినేషు ప్రాగ్వదర్చ్చనాదపీత్యనేన ప్రోక్తపుష్ప హోమప్రయోగేషు తత్తత్పుష్పైస్తత్ర తత్రార్చ్చనమప్యుచ్యతే। తైః షడ్భిః అరుణసితపఙ్కజద్వయకహ్లారేన్దీవరకైరవద్వయైః। తద్దినహోమతః శుక్లప్రథమాదితిథిరూపదివసేషు హోమతః। తైః ప్రోక్తషడ్భిరితి శేషః। తద్దినేషు శుక్లప్రథమాదితిథిరూపదివసేషు। యథావిధి ప్రోక్తపరిస్తరణపరిషేచనాదివిధానేన। తైః ప్రాగ్వత్ షడ్భి। ఇన్దుద్రవాక్తైః కర్పూరద్రవాక్తైః। తుర్వ్విశేషే॥౧౦॥

కృష్ణేత్యాదిభిః హునేదిత్యన్తైరధ్యర్ద్ధైర్నవభిః శ్లోకైః కృష్ణపక్షప్రతిపదాదిదర్శాన్తపఞ్చదశతిథిరూపదిబసేషు హోమద్రవ్యవిశేషైర్లక్ష్మీప్రాప్త్యాదిసమ్పత్కరహోమవిధానముపదిశతి। తత్ర సితైః శర్కరాదిభిరితి యావత్। తేషు కృష్ణపఞ్చదశతిథిరూపదివసేషు। హునేత్ జుహుయాదితి యావత్। తద్దినైః కృష్ణతిథిపఞ్చదశకరూపైఃదినైః।

ద్రాక్షాభిర్దుగ్ధసిక్తాభిస్తద్దినైర్హవనాన్నరః।

క్షీరాహారీ చిరం భూమౌ జీవత్యకలుషాశయః॥౧౩॥

ఖర్జూరీఫలహోమేన త్రిమధ్వక్తేన తద్దినైః।

ఆయురారోగ్యవిజయసమ్పన్నాం శ్రియమశ్నుతే॥౧౪॥

కదలీఫలహోమేన తథా తద్దివసేషు తు।
పుణ్యకీర్త్తిర్న్పపైర్మ్మర్న్యో జీవేద్వర్షశతం సుఖీ॥౧౫॥

నారికేలఫలక్షోదైః సితక్షౌద్రసమన్వితైః।
హవనాత్తద్దినైరిష్టమఖిలం సమవాప్నుయాత్॥౧౬॥

తైరిక్షువారిసంసిక్తైర్హవనాత్తద్దినేషు వై।
వాసాంసి నానావర్ణాని మహార్హాణి లభేత సః॥౧౭॥

షడ్భిశ్చ తైస్త్రిమధ్వక్తైర్హవనాచ్ఛ్రియమాప్నుయాత్।
తైః సవత్ససితాగవ్యపయోక్తైర్హవనాదపి॥౧౮॥

మహిషీక్షీరసంసిక్తైర్హోమాదిష్టమవాప్నుయాత్।
అజాక్షీరయుతైస్తైశ్చ తథావిక్షీసంప్లుతైః॥౧౯॥

అకలుషాశయః ప్రసన్నహృదయః। తద్దినైః ప్రాగ్వద్దినైః। తథా శబ్దేన త్రిమధురాప్లావనముచ్యతే। తద్దివసేషు ప్రాగ్వత్। తుర్విశేషే। తద్దినైః ప్రాగ్వత్। తైర్నారికేలఫలక్షోదైః। తద్దినేషు ప్రాగ్వత్ కృష్ణపక్షతిథిరూపేషు। సః సాధకః। షడ్భిశ్చ తైః సితాగుడద్రాక్షాఖర్జూరీఫలకదలీనారికేలఫలక్షాదైః। తైః ప్రోక్తైః షడ్భిః। సవత్ససితాగవ్యపయోక్తైః సమానవర్ణవత్ససహితాయాః సితవర్ణాయాః గోః క్షీరాక్తైః। అపిః సముచ్చయే। తైః ప్రాగ్వత్ షడ్భిర్ద్రవ్యైః। తథా ప్రాగ్వత్। తైః షడ్భిర్ద్రవ్యైః అవిక్షీరసంప్లుతైః ఇతి పదచ్ఛేదః। నారికేలక్షోదక్షీరాక్తైః నాలికేరఫలక్షోదోత్పన్నక్షీరాక్తైః। అపిశబ్దేనేష్టమాప్నుయాదిత్యేతదత్రాప్యాకృష్యతే। తైః ప్రాగ్వత్ షడ్భిః॥౧౯॥

నారికేలఫలక్షోదక్షీరాక్తైరపి తైర్హునేత్।
తథా ద్వాదశభిర్ద్రవ్యైరేకైకైః సఙ్గతైస్తు వా॥౨౦॥

నిత్యశో హవనాద్దుగ్ధక్షౌద్రసర్పిఃసమన్వితైః।
గోభూహిరణ్యవాసోభిః సమృద్ధో జీవతి క్షితౌ॥౨౧॥

రవివారే సితాన్నైస్తు క్షీరాక్తైర్జుహుయాత్తథా।
అబ్దాదన్నసమృద్ధిః స్యాద్ ఘృతాక్తైర్వా మధుప్లుతైః॥౨౨॥

సోమవారే సితోపేతైర్నారికేలఫలైర్హుతైః।
సమ్పన్నశస్యాం పృథివీమవాప్నోతి సునిశ్చితమ్॥౨౩॥

అఙ్గారవారే క్షౌద్రాక్తైరన్నైర్హోమాచ్ఛ్రియం లభేత్।
తైరిష్టహృద్యమిలితైర్హవనాత్తాం మహీం లభేత్॥౨౪॥

బుధవారే ఘృతాక్తైస్తు హోమేన తిలతణ్డులైః।
శ్రియం సకలకల్యాణనిలయాం లభతేఽబ్దతః॥౨౫॥

గురువారే దుగ్ధసిక్తపనసాస్థిపరాగకైః।
జుహుయాదబ్దమాత్రేణ లభతే గేహముత్తమమ్॥౨౬॥

సితవారే నారికేలక్షోద్రైః సితసమన్వితైః।

గుడ఼ాన్వితైర్వా జుహుయాచ్ఛ్రియా సుచిరమేధతే॥౨౭॥

తథేత్యాదినా క్షితావిత్యన్తేనార్ధ్వాద్యేన శ్లోకేన శుక్లపక్షప్రోక్తపుష్పషట్కేన కృష్ణపక్షప్రోక్తసితాదిద్రవ్యషట్కేన చ సమ్భూయ ద్వాదశభిర్ద్రవ్యైః సమస్తరూపైశ్చ నిత్యహోమాత్ గోభూమిహిరణ్యవాసఃసిద్ధికరత్వముపదిశతి। తత్ర తథా ద్వాదశభిః శుక్లకృష్ణపక్షతిథిప్రోక్తద్వాదశభిః। వా వికల్పే। నిత్యశః ప్రతిదినమ్॥౨౧॥

రవివారః ఇత్యాదిభిర్మనోహరామిత్యన్తైః సప్తభిః శ్లోకైః అర్కవారాదిషు సప్తసు సమ్పత్కరణహోమద్రవ్యాణ్యుపదిశతి। తత్ర సితాన్నైః సితోపేతాన్నైః। తుర్విశేషే। క్షీరాక్తైః గవ్యాద్యుక్తక్షీరేషు చతుర్ష్వన్యతమాక్తైః। తథా ప్రోక్తవిధానేన। ఘృతాక్తైః

శనివారే తైలసిక్తైస్తిలైః శుద్ధైస్తథేతరైః।

హవనాల్లభతే లక్ష్మీమబ్దాదతిమనోహరామ్॥౨౮॥

త్రైః సమస్తైః సమస్తాక్తైర్జుహుయాత్ సప్తసు క్రమాత్।

తద్దినైరిన్దిరాత్యః స్యాద్విద్యాహవనవైభవాత్॥౨౯॥

తద్దినేషు చ తద్విద్యాభక్తాంస్త్రీన్ ద్వౌ సుభోజయేత్।

ఘృతక్షీరతిలక్షౌద్రగుడ఼ాపూపసమన్వితమ్॥౩౦॥

అశ్విన్యాదిషు ఋక్షేషు నవస్వపి హునేత్ క్రమాత్।

శాలిభిస్తణ్డులైర్ముద్గైర్మాషైర్గౌరతరైస్తిలైః॥౩౧॥

తథావిధైః సర్షపైశ్చ కోద్రవైరిన్దిరాప్తయే।
క్షౌద్రసర్పిస్తిలైర్దుగ్ధకేరోన్దేక్షురసాప్లుతైః॥౩౨॥

ప్రోక్తగవ్యాదిష్వన్యతమఘృతాక్తైః। వా వికల్పే। సితోపేతైః శర్కరోపేతైః। తైః అన్నైః। తాం ఇష్టాం। తిలతణ్డులైః తిలమిశ్రతణ్డులైః। దుగ్ధసిక్తపనసాస్థిపరాగకైః క్షీరమిశ్రితపనసవీజపరాగైః॥౨౮॥

తైరిత్యాదినా శ్లోకేన సమస్తద్రవ్యైః సప్తవారేషు హవనాత్ సమ్పత్కరత్వాదికముపదిశతి। తత్ర తైః సమస్తద్రవ్యైరిత్యర్థః। సమస్తాక్తైః సమస్తాప్లవనద్రవ్యాక్తైః। సప్తసు వారేష్వితి శేషః। తద్దినైః ఏతద్దినాదిమణ్డలప్రోక్తదినైః। విద్యాహవనవైభవాత్ లలితావిద్యావైభవాత్ హోమవైభవాచ్చ॥౨౯॥

తద్దినేష్విత్యాదినా శ్లోకేన తత్తత్సమ్పత్కరప్రయోగహోమదివసేషు కర్తవ్యముపదిశతి। తత్ర తద్దినేషు తత్తత్ప్రయోగదినేషు। తద్విద్యాభక్తాన్ లలితావిద్యాభక్తాన్। త్రీన్ ద్వౌ త్రీన్ వా ద్వౌ వా ఇత్యర్థః। సుభోజయేత్॥౩౦॥

అశ్విన్యాదీత్యాదినా క్రమాదిత్యన్తేనాధ్యర్ధశ్లోకద్వయేనాశ్విన్యాదిషు నవసు నక్షత్రేషు క్రమాత్ సమ్పత్కరహోమద్రవ్యనవకం తదాప్లావనద్రవ్యనవకసహితముపదిశతి। తత్ర హునేత్ జుహుయాత్। క్రమాత్ ఏకైకక్రమాత్। శాలీత్యాదినా

మహిష్యజావికాక్షీరప్లుతైస్తైర్నవసు క్రమాత్।
మఘాదిషు తథా హోమం నవభిః స్యాన్నవస్వపి॥౩౩॥

చణకైశ్చణకాన్నైశ్చ ముద్గాన్నైః కృశరైస్తథా।
మాషాన్నైశ్చ హరిద్రాన్నైర్గుళాన్నైః పాయసైస్తథా॥౩౪॥

దుగ్ధాన్నై[శుద్ధాన్నై]శ్చ త్రిమధ్వక్తైః కీర్తిలక్ష్మీజయాప్తయే।
తథా మూలాదినవకే వలిభిర్జుహుయాత్తథా॥౩౫॥

పృథుకైః శక్తుభిర్లాజైరిక్షుకాణ్డైః పయఃప్లుతైః।
శాలీచణకముద్గోత్థైర్మాషపిష్టతిలోద్భవైః॥౩౬॥

శ్లోకోత్తరార్ద్ధేన ద్రవ్యషట్కముక్తం। తత్ర గౌరేతరేస్తిలైః సితవర్ణతిలైః కృష్ణవర్ణతిలైశ్చ। తథావిధైరిత్యాద్యర్ద్ధేన ద్రవ్యత్రితయం తత్ఫలఞ్చ। తత్ర తథావిధైః సర్షపైః సితసర్షపైః కృష్ణసర్షపైశ్చ। క్షౌద్రేత్యాద్యుత్తరార్ద్ధేన ప్లవన ద్రవ్యషట్కం। తత్ర కేరోదశబ్దేన నాలికేరోదకముచ్యతే। మహిషీత్యాద్యుత్తరార్ద్ధేనాప్లావనద్రవ్యత్రయం తత్క్రమఞ్చ। తత్ర మహిష్యజావికాక్షీరాప్లుతైః మహిషీక్షీరాజాక్షీరావికాక్షీరాప్లుతైః। తైర్ద్రవ్యైః ప్రోక్తైః। నవసు ప్రోక్తేషు అశ్విన్యాదిషు। క్రమాత్ ఐకైకాప్లుతైః ఏకైకద్రవ్యక్రమాత్॥౩౨॥

మఘేత్యాదినాప్తయే ఇత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేనార్ద్ధాన్తేన చ శ్లోకేన మఘాదిషు నవసు క్రమేణ సమ్పత్కరణహోమద్రవ్యాణ్యుపదిశతి। తత్ర తథా జుహుయాత్। నవభిః అనన్తరవక్ష్యమాణై శ్చణకాదిభిః। అపిః సముచ్చయే। చణకైరిత్యాదినాద్యర్ద్ధేన ద్రవ్యచతుష్టయం। మాషాన్నైః ఇత్యాద్యర్ద్ధేన ద్రవ్యచతుష్టయముక్తం। దుగ్ధాన్నై [శుద్ధాన్నై] రిత్యాద్యర్ద్ధేన ద్రవ్యమేకం తదాప్లుతద్రవ్యం తత్ఫలఞ్చ॥౩౪॥

తథేత్యాదినా ధ్రువమిత్యన్తేనార్ద్వాద్యేన శ్లోకద్వయేన మూలాదినవనక్షత్రేషు సమ్పత్కరహోమద్రవ్యనవకముపదిశతి। తథా ఏకైకక్రమాత్। తథా ప్రోక్తవిధానేన। పృథుకై రిత్యాద్యర్ద్వేన ద్రవ్యచతుష్టయం తదాప్లవనద్రవ్యఞ్చ। తత్ర పయఃప్లుతైః క్షీరాప్లుతైః। శాలీత్యాదినోత్తరార్ద్వేన శిష్టదివసపఞ్చకహోమద్రవ్యాపూపపఞ్చకస్య ద్రవ్యపఞ్చకం। తత్ర మాషపిష్టతిలోద్భవైః ఏషాం పిష్టోద్భవైశ్చ। ఏతాని శాల్యాదీన్యుత్తరత్రాపూపై–

అపూపైర్మధురాభ్యక్తైర్విజయం కీర్తి్మిన్దిరామ్।
ఆరోగ్యమాయుః సౌభాగ్యం మాన్యతాఞ్చ లభేద్ధ్రువమ్॥౩౭॥

సిద్ధయోగేషు యద్ద్రవ్యైర్జుహుయాత్తత్సమృద్ధిమాన్।
తథామృతాఖ్యయోగేషు జుహుయాద్రోగశాన్తయే॥౩౮॥

గుడ్ాచీతిలదూర్వాభిస్త్రిమధ్వక్తాభిరాదరాత్।
ఉచ్చయోగేషు జుహుయాదరుణైరుత్పలైః శుభైః॥౩౯॥

ఉచ్చైర్భవతి సర్వేషాం స్వకులానాం సునిశ్చితమ్।
పర్భుతాఖ్యే హునేద్యోగే యద్ద్రవ్యైస్తద్ధి పర్వతమ్॥౪౦॥

భవేదస్యాచిరేణైవ కాలేన పరమేశ్వరి।
అథాన్యమద్భుతం హోమమాకర్ణయ వదామి తే॥౪౧॥

స్వక్షేత్రగే స్వోచ్చగే వా జుహుయాద్గ్రహతృప్తయే।
పాయసైర్ఘృతసంసిక్తైః సితమిశ్రైస్తు విద్యయా॥౪౨॥

రిత్యస్య విశేషణాని। విజయాదిఫలసప్తకం
మూలాదినక్షత్రనవకప్రోక్తహోమసాధారణమ్॥౩౭॥

సిద్ధేత్యాదిభిస్తే ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః సిద్ధాదిశుభయోగేషు సమ్వత్కరహోమవిధానముక్తం హోమం హుత హోమకథనప్రస్తావసహితం ఉపదిశతి। తత్ర సిద్ధయోగేషు తిథివారాదిసంయోగోత్పన్నేషు। యద్ధవ్యైరవాప్తుమభిమత్రైర్ద్రవ్యైః। తత్సమృద్ధిమాన్ హుతద్రవ్యసమృద్ధిమాన్। తథా సముచ్చయే। నక్షత్రవాగదిసమాయోగోత్పన్నేషు అమృతాఖ్యయోగేషు। గుళ్ాచిఅమృతాలతా। ఆదరాత్ భక్తితః। ఉచ్చాయోగే రవ్యాదిష్వన్యతమస్మిన్ గ్రహే స్వాత్యూచ్చభాగం గతే లగ్నాద్దశమస్థితే। అరుణైరుత్పలైః అరుణైః కైరవైః। శుభైః ప్రాగ్వన్మకులాద్యష్టదోషరహితైః। ఉచ్చైః అధికః। పర్వ్వతాఖ్యే ఇత్యస్య యోగే ఇత్యేతద్విశేష్యమ్। స్వాత్యుచ్చభాగస్థితార్కోదయరాశౌ వా యదా మేషతులాకర్కటకేషు క్రమాత్ కుజశుక్రచన్ద్రాః స్థితాః తదా మకరరాశ్యుదయే వేతి యావత్। హునేత్ జుహుయాత్। యద్ధవ్యైరవాప్తుమభిభత్రైః। తద్ద్రవ్యం పర్వతం సమ్పూర్ణం।పరమేశ్వరీతి సమ్పుద్ధిః॥౪౧॥

స్వక్షేత్రేత్యాదినా తత్కులే ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన గ్రహతృప్తికరహోమకాలం హోమ–

సర్వదా యో హుతవిధిమేనం కుర్యాద్ యథావిధి।

తత్త్రత్రోపక్షేషు కాలేషు గ్రహార్తిః స్యాన్న తత్కులే॥౪౩॥

మాసేషు జన్మత్రితయే హోమం కుర్యాద్ యథావిధి।

దూర్వామృతాతిలైర్నిత్యం యావజ్జీవం సుఖీ భవేత్॥౪౪॥

తద్దినేషు జపేద్విద్యాం సహస్రం దిననిత్యయా।
న తస్య కుత్రచిత్ కశ్చిత్ కదాచిత్ క్లేశసమ్భవః॥౪౫॥

తర్పణం కారయేచ్చన్ద్రవాసితైర్మధురైర్జలైః।
సౌరభ్యాఢ్యైః ప్రసూనైశ్చ పూజయేద్వాథ తద్దినే॥౪౬॥

అవన్ధ్యజన్మత్రితయం స్యాత్ కదాచిన్న మాన్త్రికః।
యది స్యాత్తస్య రోగాదిపీడ़ా భవతి నిశ్చితమ్॥౪౭॥

ద్రవ్యఞ్చ ఉపదిశతి। తత్ర స్వక్షేత్రగే ఏకత్రింశే పటలే భౌమేత్యాదినా శ్లోకేన ప్రోక్తస్వస్వరాశిగతే అర్కాదిష్వన్యతమస్మిన్ గ్రహే ఇతి శేషః। స్వోచ్చగే మేషవృషమకరకన్యాకర్కటమీనతులారాశయో రవ్యాదిసప్తగ్రహాణాం క్రమాదుచ్చరాశయః। తేషు రవ్యాదిష్వన్యతమే గ్రహే స్వస్వప్రోక్తోచ్చరాశౌ యదా స్థితః తత్కాలే। వా వికల్పే। గ్రహతృప్తయే తద్గ్రహతృప్తయే। సితమిశ్రైః శర్కరామిశ్రైః। తుర్విశేషే। విద్యయా లలితావిద్యయా। తత్తత్ప్రోక్తేషు స్వస్వప్రోక్తక్షేత్రోచ్చరాశిషు స్థితా యదా గ్రహాస్తేషు। తత్కులే సాధకకులే॥౪౩॥

మాసేష్విత్యాదిభిర్నిశ్చితమిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః త్రిజన్మసు హోమజపతర్పణపూజా విధానం తేష్వన్యతమస్యావశ్యకర్తవ్యతాం తదకరణే ప్రత్యవాయఞ్చోపదిశతి। తత్ర మాసేషు ద్వాదశస్వితి శేషః। దూర్వామృతాతిలైః తేష్వన్యతమేన ద్రవ్యేణేత్యర్థః। నిత్యం ప్రతిజన్మత్రయం। తద్దినేషు త్రిజన్మదినేషు। విద్యాం సహస్రం సహస్రవారం దిననిత్యయా సహేతి శేషః। తస్య జపితుః। కుత్రచిద్దేశే। కశ్చిదిత్యస్య క్లేశసమ్భవ ఇత్యేతద్విశేష్యం। చన్ద్రవాసితైః కర్పూరమిశ్రైః। వా సముచ్చయే। తద్దినే జన్మత్రితయే। అవన్ధ్యజన్మత్రితయం హోమతర్పణపూజనేష్వన్యతమేనేతి శేషః। యది స్యాదవన్ధ్యజన్మత్రితయం। తస్య మాన్త్రికస్య। రోగాదీత్యత్రాదిశబ్దో భూతాదివిషయః॥౪౭॥

ఉచ్చస్థే వా స్వరాశౌ వా స్థితే చన్ద్రే దివాకరే।
విద్యాం జపేత్ సహస్రం వా శతం వా పూజయేచ్ఛివామ్॥౪౮॥

యస్తస్య రోగతో వాధా కదాచిన్న భవేద్ధ్రువమ్।
తస్మాదుక్తేషు కాలేషు తథా కుర్వ్వన్ సుఖీ భవేత్॥౪౯॥

గ్రహరోగాదిదారిద్ర్యక్లేశయుక్తస్య మన్త్రిణః।
మాన్త్రికత్వం భవేల్లోకే శోకహాసాస్పదం భవేత్॥౫౦॥

పలాశపుష్పైశ్చ ఫలైః పత్రైః కాష్ఠైశ్చ మూలకైః।
హవనాదబ్దమాత్రేణ వాగ్మీ స్యాత్ కుణ్ఠవాగపి॥౫౧॥

అర్కపుష్పైస్త్రిమధ్వక్తైర్హోమాదిష్టమవాప్నుయాత్।
మణ్డలాత్తస్య పత్రైశ్చ సమిద్భిరపి మూలతః॥౫౨॥

విల్వప్రసూనైస్తు ఫలైః పత్రైః కాష్ఠైస్తథా హునేత్।
మూలైశ్చ లక్ష్మీసంసిద్ధ్యై మా తదన్వయగా భవేత్॥౫౩॥

ఉచ్చస్థేత్యాదిభిర్భవేదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః సూర్యాదిషు స్వక్షేత్రస్వోచ్చస్థేషూపాస్తిక్రమం తత్ఫలం తదకరణే ప్రత్యవాయఞ్చోపదిశతి। తత్ర వాద్వయం సముచ్చయే। విద్యాం లలితావిద్యాం। సహస్రం సహస్రవారం। వాద్వయం వికల్పే। శతం శతవారం। శివాం ప్రాగ్వన్నిత్యాం। యః మాన్త్రికస్తస్య మాన్త్రికస్య రోగతః రోగైః। తథా కుర్వ్వన్ ప్రోక్తప్రకారభజనం కుర్వ్వన్। శోకహాసాస్పదం స్వపక్షపరపక్షయోః॥౫౦॥

పలాశపుష్పేత్యాదినా శ్లోకేన వాగ్మిత్వప్రదహోమవిధానముపదిశతి। తత్ర ఫలైః పత్రైః కాష్ఠైశ్చ మూలకైః పలాశోత్పన్నైరిత్యర్థః। కుణ్ఠవాగపి మూకోపీత్యర్థః॥౫౧॥

అర్కేత్యాదినా శ్లోకేన ఇష్టాప్తిహోమవిధానముపదిశతి। తత్ర అర్కపుష్పైః అర్కవృక్షపుష్పైః। ఇష్టమభిమతం। మణ్డలాత్ ప్రాగ్వదేకోనపఞ్చాశద్దినైః। తస్య అర్కవృక్షస్య మూలతః మూలైః ఖణ్డరూపైః॥౫౨॥

విల్వేత్యాదినా శ్లోకేన లక్ష్మీప్రాప్తికరహోమవిధానముపదిశతి। తత్ర ఫలైరిత్యాదినా తృతీయావహువచనాన్తానాం చతుర్ణాం పదానాం విల్వప్రసూనైరితి విశేష్యం। విల్వప్రసూనశబ్దేన విల్వస్యతి షష్ఠ్యన్తేన సమ్వన్ధః। తథా త్రిమధ్వక్తైః। హునేత జుహుయాత్। మా లక్ష్మీః తదన్వయగా సాధకస్య వంశగామినీ॥౫౩॥

పద్మాక్షైర్మధురాభ్యక్తైర్హోమాత్తావద్దినైర్న్నరః।

ఇన్దిరాం లభతే రమ్యాం సర్వ్వలోకచమత్కృతామ్॥౫౪॥

చమ్పకైర్మ్మధుసంమిశ్రైర్జుహుయాత్తద్దినావధి।

ఆఢ్యః స్యాదప్రజః పుత్రానవాప్నోతి గుణాధికాన్॥౫౫॥

త్రైరేవాజ్యప్లుత్రైర్హోమాన్మణ్డలే తూచ్చసంస్థితే।

లభతే సర్వశస్యాఢ్యాం భువం భోక్తా చ జాయతే ॥౫౬॥

త్రైః క్షీరాక్తైర్ధుత్రైశ్చ న్ద్రేస్వోచ్చగే తద్దినైర్భవేత్।
శతగుః సాధకస్తద్వ త్రిమధ్వక్తైర్లభేత్త్రయమ్ ॥౫౭॥

పాటలైః క్షౌద్రసంసిక్తైర్హోమాత్ కన్యామవాప్నుయాత్।
తగరోత్థైరపి తథా లాజైశ్చ కుటజైరపి ॥౫౮॥

పద్మాక్షైరిత్యాదినా శ్లోకేన లక్ష్మీప్రాప్తికరహోమవిధానముపదిశతి। తత్ర పద్మాక్షైః పద్మఫలాన్తఃస్థమణిభిః। మధురాభ్యక్తైః త్రిమధురాక్తైః। తావద్దినైః మణ్డలదినైః ॥౫౪॥

చమ్పకైరిత్యాదినా శ్లోకేన లక్ష్మీపుత్రసిద్ధికరహోమవిధానముపదిశతి। తత్ర తద్దినావధి మణ్డలదినావధి ॥౫౫॥

త్రైరేవేత్యాదినా శ్లోకేన శస్యశాలిన్యా భూమేః ప్రాప్తికరహోమముపదిశతి। తత్ర త్రైః చమ్పకైః। ఏవావధారణే। మఙ్గలే భౌమే। తుర్విశేషే। ఉచ్చసంస్థితే మకరరాశిస్థితే। చః సమాహారే ॥౫౬॥

త్రైరేవేత్యాదినా శ్లోకేన గోశతప్రాప్తికరలక్ష్మీపుత్రభూమీనాం ప్రాప్తికరహోమద్వయవిధానముపదిశతి। తత్ర త్రైః చమ్పకైః। స్వోచ్చగే వృషభరాశిగతే। తద్దినైః మణ్డలాత్। శతగుః గవాం శతయుక్తః। తద్వమణ్డలాత్। త్రిమధ్వక్తైః త్రైః చమ్పకైరితి శేషః। లభేత్ దివ్యత్వాత్ లభేతేత్యర్థః। త్రయం గోభూమిపుత్రవర్గాణామ్ ॥౫౭॥

పాటలైరిత్యాదినా శ్లోకేన కన్యాసిద్ధికరహోమద్రవ్యాణ్యుపదిశతి। తత్ర తగరోత్థైః ప్రాగుక్తజలజపుష్పైర్నన్ద్యావర్త పుష్పైర్వా। కుటజైర్గిరిమల్లికాపుష్పైః। అపిః సముచ్చయే ॥౫౮॥

త్రైః క్షీరమిశ్రైర్హవనాచ్చతుర్భిర్లభతే ధనమ్।
అమ్వరాణి విచిత్రాణి మహార్హాణి చ తద్దినైః॥౫౯॥

శతపత్రైస్తు మధ్వక్తైర్హోమాల్లక్ష్మీమవాప్నుయాత్।
కేశరైశ్చ కదమ్బైశ్చ కుష్టై[న్దై]ర్విచకిలైరపి॥౬౦॥

మల్లికామాలతీజాతిపున్నాగైశ్చ నమేరుభిః।
జుహుయాత్ ప్రథమారమ్భం పఞ్చమ్యన్తం మధుప్లుతైః॥౬౧॥

ఏకైకశః సమస్తైశ్చ మహాలక్ష్మీమవాప్నుయాత్।
తథాజ్యాక్తైస్తు హవనాల్లభతే భూషణైః శ్రియమ్॥౬౨॥

ప్రసూనైః కర్ణికారోత్థైః క్షౌద్రాక్తైర్హవనాద్దినైః।
ఉదితైరచలాం లక్ష్మీం అవాప్నోతి సునిశ్చితమ్॥౬౩॥

కల్హారై రక్తకుముదైరుత్పలైః కమలద్వయైః।
ప్రాగ్వన్నన్దాదిపూర్ణాన్తమేకైకైర్వాపి పఞ్చభిః॥౬౪॥

త్రైరిత్యాదినా శ్లోకేన ధనవస్త్రప్రాప్తికరహోమముపదిశతి। తత్ర త్రైః పాటలతగరజలజకుటజైః। చః సమాహారే। తద్దినేః మణ్డలాత్॥౯౯॥

శతపత్రైరిత్యాదినా శ్లోకేన లక్ష్మీప్రాప్తికరహోమార్థం పుష్పపఞ్చకముపదిశతి। తత్ర కేశరైర్వకులైర్విచకిలైః విచకిలో మల్లికావిశేషః। అన్యా పూర్వత్ర తద్దినైరిత్యేతదాకృష్యతే॥౯౦॥

మల్లికేత్యాదిభిః సునిశ్చితమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః ప్రథమాదిపఞ్చమ్యన్తతిథిషు సమ్పత్కరహోమభేదానుపదిశతి। తత్ర మల్లికేత్యాద్యర్ధేన పుష్పపఞ్చకం। తత్ర నమేరుభిః సురపర్ణోపుష్పైః। సమస్తైస్తాస్వకకస్యాం తిథౌ తత్పుష్పపఞ్చకసముదాయైః। చ శబ్దో వికల్పార్థః। త్రైరేవ ప్రోక్తపఞ్చవిధపుష్పైరేవ। తథా ఏకైకశః। సమస్తైశ్చేతి యావత్। భూషణైః సహేతి శేషః। దినైః ఉదితైః ప్రోక్తాన్మణ్డలాత్। ఏష ఫలకాలావధి ప్రకరణసమానః॥౯౩॥

కహ్లారైరిత్యాదినా సాధకోత్తమ ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన సామాన్యేన నన్దాదిపూర్ణాన్తతిథిపఞ్చకే ప్రాగ్వదేకైకశః సమస్తైశ్చ సమ్పత్కరపుష్యహోమవిధానముపది–

హవనాల్లభతే లక్ష్మీం సభూభూషణవాహనామ్।

త్రిమధ్వక్తైస్తథైకైకైః సర్వైర్వాప్వ సాధకోత్తమః॥౯౪॥

కేతకీకుసుమైః క్షౌద్రప్లుతైర్హోమాత్తు తద్దినైః।

వాసాంసి లభతే చిత్రాణ్యనర్ఘాణి వహూన్యపి॥౯౯॥

సితైః ప్రసూనైః క్షీరాక్తైర్హోమాదాప్నోతి తద్దినైః।

సితాని వాసాంసి తథా ముక్తాదామాని రూప్యకమ్॥౯౭॥

హునేత్ కురువకైః క్షౌద్రప్లుతైర్వాఞ్ఛితసిద్ధయే।
తథా దమనకైః పత్రైర్ధనాద్ధ్యిమశ్నుతే॥౬౮॥

యద్వర్ణాని ప్రసూనాని జుహుయాద్విద్యయా ప్రియే।
తద్వర్ణాన్యేవ వాసాంసి లభతే సాధకో ధ్రువమ్॥౬౯॥

మరీచైః సర్షపైస్తైలప్లుతైర్హోమాన్నిశాసు త్రైః।
లజ్జామానకులత్యాగలోలామిష్టాం సమానయేత్॥౭౦॥

శతి। తత్ర కమలద్వయైః రక్తకమలైః సితకమలైశ్చ। ప్రాగ్వత్ క్షౌద్రాక్తైః। నన్దాదిపూర్ణాన్తం ప్రతిపత్షష్ఠేయకాదశ్యాది పఞ్చమీదశమీపఞ్చదశ్యన్తం। వా వికల్పే। తథా కహ్లారాద్యైః పఞ్చభిః॥౬౫॥

కేతకీత్యాదినా శ్లోకేనానర్ఘవిచిత్రవాసః సిద్ధికరహోమవిధానముపదిశతి। తత్ర తుర్విశేషే। తద్దినైః ప్రాగ్వన్మణ్డలాత్। లభతే సాధక ఇతి శేషః। అనర్ఘాణి వరార్ఘాణి॥౬౬॥

సితైరిత్యాదినా శ్లోకేన సితవాసోముక్తాదామరూప్యసిద్ధికరహోమవిధానముపదిశతి। తత్ర తథా లభతే ఇతి యావత్॥౬౭॥

హునేదిత్యాదినా శ్లోకేన వాఞ్ఛితకరం లక్ష్మీసిద్ధికరం చ హోమవిధానముపదిశతి। తత్ర హునేత్ జుహుయాత్। తథా క్షౌద్రప్లుతైరితి యావత్। పత్రైః తమాలస్య॥౬౮॥

యద్వర్ణానీత్యాదినా శ్లోకేనాభీష్టవర్ణవాసః సిద్ధికరహోమవిధానముపదిశతి। తత్ర విద్యయా లలితయా। ప్రియే ఇతి సమ్బుద్ధిః। తద్వర్ణాని హుతప్రసూనవర్ణాని॥౬౯॥

మరీచ్చైరిత్యాదిభిః సితాన్వితైరిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః వనితాకర్షణవశీ-

---

పాటలీకున్దమన్దారశేఫాలికుసుమోద్భవైః।
చమ్పకాశోకపున్నాగనమేరుకుసుమైః శుభైః॥౭౧॥

హవనాద్వశయేత్ సర్వవనితాః క్షౌద్రసంప్లుతైః।
తైరేవాజ్యప్లుతైర్హోమాద్వశయేత్ పురుషానపి॥౭౨॥

తై రాజ్యలక్ష్మీం లభతే ఘృతాక్తైర్హవనాన్నిశి।
సమస్తజీవభువనం వశయేత్తైః సితాన్వితైః॥౭౩॥

అన్నైర్ఘృతాప్లుతైర్నిత్యం హవనాదన్నవాన్ భవేత్।
తథైవ జుహుయాన్నిత్యమాయుషే తిలతణ్డులైః॥౭౪॥

మధ్యరాత్రే తు లవణైః సుశ్లిష్టపరిచూర్ణితైః।
త్రిమధ్వక్తైర్హుతైః సర్వాన్ వశయేదఙ్గనాజనాన్॥౭౫॥

తథా దధ్యన్వితైర్లోణైర్హోమాద్ద్వేష్యం వశం నయేత్।
తథా పుణ్డ్రేక్షుతోయాక్తైర్హుతైః స్యుర్వశగా నృపాః॥౭౬॥

ఆజ్యైస్తు కేవలైర్హోమాద్ధినైరుక్తైర్ధనీ భవేత్।

నిత్యశో ఘృత హోమేన శ్రీమాన్ భోగీ చ జాయతే ॥౽౽॥

కరణపురుషవశీకరణరాజ్యలక్ష్మీసిద్ధికరసమస్తప్రాణివశౌకరణ హోమవిధానముపదిశతి। తత్ర నిశాసు మధ్యరాత్రేషు। ఇష్టాం దయితాం వనితాం। నమేరుకుసుమైరిత్యత్ర కుసుమశబ్దః పూర్వార్ద్ధసముద్భవైరిత్యత్ర వశ్యయోగః। తైః పాటల్యాదిభిరష్టభిః పుష్పైః। అపి శబ్దః సముచ్చయే। తైః అష్టభిః పుష్పైః। నిశి ప్రాగ్వదర్ద్ధరాత్రే। తైః ప్రాగ్వత్పుష్పైః। సితాన్వితైః శర్కరాయుక్తైః॥౽౩॥

అన్నైరిత్యాదిభిర్నృపా ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః వశ్యసిద్ధికర హోమవిధానముపదిశతి। తత్ర నిత్యహవనాత్ ప్రతిదినహోమేన। తథైవ ఘృతాప్లుతైః। తిలతణ్డులైః తిలైస్తణ్డులైశ్చ। తుర్విశేషే। తథా మధ్యరాత్రే। తథా ప్రాగ్వత్॥౽౬॥

ఆజ్యైరిత్యాదినా శ్లోకేన కేవలాజ్య హోమస్య ఫలముపదిశతి। తత్ర తుర్విశేషే। దినైరుక్తైర్మణ్డలాత్। చః సముచ్చయే॥౽౽॥

స్నాతోనులిప్తః స్రగ్వీ చ సితగన్ధస్రగమ్బరః।

సంపూజ్య దేవీం హృష్టాత్మా సంస్కృతే హవ్యవాహనే॥౽ర॥

సవత్సాయాః సితాయా గోః పయసి ద్విగుణే పచేత్।

ప్రస్థమాత్రం తణ్డులన్తు శాలిజం సితమేవ చ॥౽౯॥

సితదుగ్ధఘృతోపేతం కృత్వా వై సిక్థకం మహత్।

గృహీత్వా పాణినా విద్యాం జపిత్వా శతవారకే॥౮౦॥

శ్రియం మే దేహి దేవీతి కృత్వా కాష్ఠోజ్జ్వలానలే।
హుత్వా సమాప్య పూజాన్తు తథా భుక్త్వా తు తద్దినం॥౮౧॥*

నిరన్తరం నిత్యశశ్చ జుహుయాచ్చ తదన్వయమ్।
న కదాచిద్రమా ముఞ్చత్యద్భుతా మన్త్రశక్తయః॥౮౨॥

పాయసైర్జుహుయాత్ పూర్ణాస్వర్కవారేషు సాధకః।
నివేదయేచ్చ పూజాయామర్ఘాదాధ్యతమో భవేత్॥౮౩॥

స్రాత ఇత్యాదిభిః శక్తయ ఇత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః సాధకతత్కాలకర్తవ్యసహితం లక్ష్మీప్రాప్తికరహోమముపదిశతి। తత్ర చః సముచ్చయే। సితగన్ధస్రగమ్బర ఇత్యత్ర సితశబ్దః ప్రత్యేకమన్వేతి। దేవీం లలితాం। సితాయాః సితవర్ణాయాః । ద్విగుణే ప్రస్థద్వయమాత్రే। తుర్విశేషే। సితమితి తణ్డులవిశేషణమ్। బా వికల్పే। సితదుగ్ధఘృతోపేతం శర్కరాదుగ్ధఘృతోపేతం। సిక్థమిత్యస్య కాకాక్షిన్యాయేనోభయత్రాన్వయః। కృత్వేతి పూర్వత్ర గృహీత్వే త్యుత్తరత్ర చ। విద్యాం లలితావిద్యాం। శ్రియం మే దేహి దేవీతి సప్తాక్షరీవిద్యాం హుత్వా। తత్సిక్థకం తథా భుక్త్వా సవత్ససితగోక్షీరపాచితమన్నం సితదుగ్ధఘృతసమేతం భుక్త్వా। తద్దినం హుతదినం। నిరన్తరం ప్రతిదివసం। నిత్యశః యావజ్జీవం। తదన్వయం సాధకకులం। రమా లక్ష్మీః। అద్భుతాః అప్రమేయవైభవాః॥౮౨॥

సవత్సారుణవర్ణాయా గోః క్షీరాన్నవనీతకమ్।

తద్దినాన్నన్తు కహ్లారప్రసూనే విక్షిపేత్తతః ॥౮౪॥

తదుద్ధృత్య హునేదగ్నౌ భౌమవార తదుచ్చగే।
కాలే తావద్దినైర్లక్ష్మీం భూమ్యాఢ్యాం లభతే ధ్రువమ్ ॥౮౫॥

తథా ధవలరూపాయా నవనీతం సితామ్బుజే।
నిధాయాదాయ మౌనీ తు హునేదగ్నౌ భృగోర్ద్దినే ॥౮౬॥

సప్తవారప్రయోగేన మహతీమాప్నుయాచ్ఛ్రియమ్।
నృపమాన్యాం సర్వహృద్యాం నానాభోగాన్వితాం శుభామ్ ॥౮౭॥

తథారుణాసముద్భూతం నవనీతం రవేర్ద్దినే।
నిధాయ వికచే పద్మే కర్ణికాయాం తతస్తు తత్ ॥౮౮॥

జుహుయాదష్టభిర్వారైరాఢ్యః స్యాత్ సాధకః శివే।
కర్ణికారస్య పుష్పాణి తథా చమ్పకజాని వై ॥౮౯॥

పాయసైరిత్యాదినా శ్లోకేన లక్ష్మీప్రాప్తికరం పూర్ణాస్వర్కవారేషు చ హోమముపదిశతి। తత్ర నివేదయేత్ పాయసమితి శేషః। చః సముచ్చయే ॥౮౩॥

సవత్సేత్యాదిభిర్గామినీత్యన్తైరధ్యర్ద్ధైః సప్తభిః శ్లోకైః సమ్పత్ప్రాప్తికరం నవనీతసహితకహ్లారాదిపుష్పహోమముపదిశతి। తత్ర తద్దినాన్నం అనుషితం। తుర్విశేషే। కహ్లారప్రసూనే దీర్ఘికాస్థవికసితకహ్లారప్రసూనోదరే। తతః దీర్ఘికాయాః।

తన్నిక్షిప్తనవనీతకర్పూరప్రసూతం ఉద్ధృత్య మౌనేనేతి శేషః। హునేత్ జుహుయాత్। అగ్నౌ సంస్కృతే ఇతి శేషః। తదుచ్చగే కాలే మఙ్గలాధిష్ఠితరాశేశ్చతుర్థరాశ్యుదయకాలే। తావద్దినైర్మణ్డలాత్। తథా ధవలరూపాయాః సవత్సాయా ధబలబర్ణాయా గోః నవనీతం తద్దినాత్తమిత్యర్థః। సితామ్బుజే ప్రాగ్వత్ సితపద్మే। భృగోర్దినే తత్రాపి తదుచ్చకాలే। సప్తవారప్రయోగేన భృగువారసప్తకప్రయోగేన। తథారుణాసముద్భూతం సవత్సారుణగోసముద్భూతం నవనీతం తద్దినాత్తమితి శేషః। తతః దీర్ఘికాయాః ఉద్ధృత్యేత్యర్థః। తుర్విశేషే। తత్ పద్మం ప్రాగ్వన్మౌనేనేత్యర్థః। అష్టభిర్వారైః రవేరితి శేషః। శివే ఇతి సమ్బుద్ధిః। తథా గురువారే నవనీతాక్తాని నవనీతరుషితాని। ఉచ్చే రవి–

జుహుయాన్నవనీతాక్తాన్యుచ్చే సూచ్చగతే గురౌ।
నిరాతఙ్కో మహార్ఘాఇచ్ రాజచోరాపహారకైః॥౯౦॥

ప్రాప్నోతి మహతీం లక్ష్మీం మా తదన్వయగామినీ।
కేవలం నవనీతేన సితోపేతేన హోమతః॥౯౧॥

కీర్తిలక్ష్మీధనారోగ్యవిజయైరాయురాప్నుయాత్।
వన్ధూకైః కింశుకైశ్చూతైస్త్రిమధ్వక్తైర్ఘృతక్రియా॥౯౨॥

సౌభాగ్యలక్ష్మీవిజయకాన్తిప్రజ్ఞావహా భవేత్।
దధ్యన్నహోమాదన్నాఢ్యః సాధకః స్యాత్త్రిమాసతః॥౯౩॥

ఆర్ద్రేషు తాలపత్రస్య ఖణ్డేషు నిజవాఞ్ఛితమ్।
విలిఖ్య నవనీతేన సమేతం జుహుయాన్నిశి॥౯౪॥

మణ్డలాన్మాసతో వారాత్ ప్రాప్నోత్యేవ స్వవాఞ్ఛితమ్।
తథా పలాశపర్ణేషు విలిఖ్య దరదైర్హునేత్॥౯౫॥

కుఙ్కుమైశ్చూతపత్రేషు లిఖిత్వా వా హునేన్నిశి।
చన్దనైః పానసే పత్రే విలిఖ్య జుహుయాత్తథా॥౯౬॥

మధ్యస్థలగ్నాద్దశమరాశిస్థితే ఇత్యర్థః। సూచ్చగతే కర్కటరాశిగతే। తదన్వయగామినీ సాధకకులగామినీ॥౯౧॥

కేవలమిత్యాదినార్ద్ధద్వయేన కేవలం సితోపేతనవనోతహోమఫలముపదిశతి। తత్ర కేవలం పుష్పరహితం। సితోపేతేన శర్కరోపేతేన। కీర్త్తిలక్ష్మీధనారోగ్యవిజయైః సహేతి శేషః॥౯౨॥

వన్ధూకైరిత్యాదినా మాసత ఇత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేన శ్లోకేన కింశుకచూతపుష్పదధ్యన్న హోమఫలముపదిశతి। తత్ర చూతైః సహకారపుష్పైః। దధ్యన్న హోమాత్ దధిమిశ్రితాన్న హోమాత్॥౯౩॥

ఆర్ద్రేష్విత్యాదిభిరుదీరితైరిత్యన్తైః సప్తభిః శ్లోకైః నిజవాఞ్ఛితసిద్ధికర తల్లిఖితపత్ర హోమవిధానం తద్విద్యాహవనవైభవఞ్చోపదిశతి। తత్ర నిశి అర్ద్ధరాత్రే।

పక్షక్షోదైర్విలిఖ్యేష్టం నాగవల్లీదలైర్యుతైః।

హుతైరవాప్నోతి నిజం వాఞ్ఛితం ప్రోక్తకాలతః॥౯౭॥

కస్తూరీలిఖితన్త్విష్టం పత్రే చమ్పకభూరుహః।
తైర్హుతైస్తదవాప్నోతి తద్దినైస్తద్విధానతః॥౯౮॥

ఏలాలబఙ్గకక్కోలజాతీఫలసమన్వితైః।
సితైరాలిఖ్య చ స్వేష్టం పత్రే పద్మసముద్భవే॥౯౯॥

జుహుయాత్తస్య సంసిద్ధ్యై వహుభిః కిమిహోదితైః।
నాసాధ్యమస్తి భువనే విద్యాహోమైరుదీరితైః॥౧౦౦॥

శుద్ధవిద్యామయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।
అస్యా నిఫాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్ కృతమ్॥

ఇతి శోఢశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే హోమాత్
కామ్యఫలోదయో నామ
ద్వాత్రింశపటలమ్॥౩౨॥౦॥

ఇతి యావత్। మణ్డలాన్మాసతో వారాత్ కార్యగౌరవలాఘవానుగుణ్యతః। తథా నవనీతసమేతం। విలిఖ్య నిజవాఞ్ఛితమితి శేషః। వా సముచ్చయే। నిశి మధ్యరాత్రే। తుర్విశేషే। తైః నాగవల్లీదలైః। ప్రోక్తకాలతః ప్రాగుక్తమణ్డత్వాదితః। చమ్పకభూరుహః చమ్పకవృక్షస్య। తైః చమ్పకపత్రైః। తద్దినైః ప్రాగ్వత్। తద్విధానతః ప్రోక్తహోమవిధానతః। సితైః శర్కరాభిః। స్వేష్టం స్వవాఞ్ఛితం। జుహుయాత్ తత్ పద్మపత్రైరితి శేషః। తస్య స్వాభిమతస్య॥౧౦౦॥ఓం॥౦॥

ఇతి షోడ్శనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసార
సింహరాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం మనోరమాఖ్యాయాం
వ్యాఖ్యాయాం సీమ్యహెూమవిధానప్రకాశనపరం ద్వాత్రింశత్
పటలం పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్ ॥౩౨॥ఓం తత్సత్ ॥

గ్రన్యసంఖ్యా — ద్వాత్రింశే పటలే ప్రోక్తా వ్యాఖ్యాగ్రన్థాః శతాత్ పరమ్ ।
ఏకాధికా సప్తతిస్తు న స్యుర్యన్త్రాణి చాత్ర వై ॥

త్రయస్త్రింశపటలమ్ ।

అథ షోకశనిత్యానామాద్యా యా లలితోదితా ।
తస్యా యన్త్రాణి కథ్యన్తే తద్విద్యాభేదసమ్భవైః ॥౧॥

రూపైః షష్టిసమోపేతైర్నవశత్యా యథావిధి ।
సమస్తవాఞ్ఛితావాప్తికారణాని కృతాత్మనామ్ ॥౨॥

లలితానిత్యపూజాయాం యన్త్రం విశ్వాత్మవిగ్రహమ్ ।
షోడశానాఞ్చ తస్యాశ్చ పూజాకమలచక్రకమ్ ॥౩॥

అమృతాఖ్యఘటం యన్త్రం సిద్ధవజ్రమతః పరమ్ ।

కోష్ఠవజ్రం వజ్రలిఙ్గం మేరు[సేతు]లిఙ్గం యథావిధి ॥౪॥

పూర్వ్వస్మిన్ ద్వాత్రింశే పటలే షోడశనిత్యావిద్యాసిద్ధానాం సౌమ్య హోమవిధానముపదిశ్యానన్తరం తేషాం వాఞ్ఛితప్రాప్తికరాణి లలితావిద్యాయాః స్వరూపభేదసముత్థాని కానిచిద్యన్త్రాణ్యుపదిశత్యథషోడశనిత్యానామిత్యాదినా యన్త్రసిద్ధ్యభిధాగమే ఇత్యన్తశ్లోకశతరూపేణ త్రయస్త్రింశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడశేత్యాదిభిః క్రమాదిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః పటలార్థకథనప్రస్తావపురఃసరం తదర్థానుద్దిశతి। తత్ర ఆద్యా సకలకారణభూతా ప్రధానేత్యర్థః। లలితా సంజ్ఞేతి శేషః। ఉదితా తృతీయపటలే। తస్యా లలితాయాః। తద్విద్యాభేదసమ్భవైః తత్త్రైవిద్యాతార్తీయ ఖణ్డభేదసముత్థైః। రూపైః షష్టిసమోపేతైర్నవశత్యా। ఏతదుక్తం భవతి శ్రీవిద్యాయాః తార్తీయఖణ్డస్య చతురక్షరభేదాః చతుర్వింశతిః। తత్పఞ్చాక్షరవిద్యాభేదా వింశత్యధికశతం। తత్షడక్షరభేదా వింశత్యధికసప్తశతం। అపునరుక్తాక్షరాణాం షణ్ణాం ప్రత్యేకం షోడశస్వరయోగతో భేదాః షణ్ణవతిః సమ్భూయ షష్ట్యుత్తరనవశతభేదాః తైరితి। ఏతేషాం భేదనప్రకారం పఞ్చత్రింశే పటలే వక్ష్యతీతి। యథావిధి అన్యూనాధిక ప్రమాణాదితి। కృతాత్మనాం గురుచరణకమలభజనభవ్యచేతసాం। యన్త్రం శ్రీచక్రం। విశ్వాత్మవిగ్రహం పఞ్చభూతత్రిధామకాలాత్మకత్వాత్। షోడశానాం నిత్యానాం నిర్ద్ధారణే షష్ఠీ తస్యా లలితాయాః। చః సమాహారే। పూజాకమలచక్రకం కమలరూపం పూజా-

---

మహాలిఙ్గం యోనియన్త్రం తథా తద్వజ్రవజ్రకమ్।

తదేవ చ మహాకారం కోష్ఠయన్త్రాణి చ క్రమాత్ ॥౫॥

నవహస్తం త్రిహస్తం వా శ్రీచక్రమభిషేచనే।

కుర్యాత్ స్థణ్డిలపూజాయాం హస్తమాత్రేఽతిసున్దరమ్ ॥౬॥

రత్నాదిషు తు నిర్మాణే మానమిచ్ఛావశాద్భవేత్।
సదా సువిహితే పూజా శుభాన్యస్మింస్తథాన్యథా॥౭॥

భ్రమేణ వృత్తం నిష్పాద్య సుసమే చతురస్రకే।
ప్రమృజ్య తిర్యఙ్మధ్యస్థం సూత్రం తిర్యఙ్నిపాతయేత్॥౮॥

చక్రమ్। అమృతాఖ్యేత్యాదినా శ్లోకేన యన్త్రపఞ్చకం। తత్ర అమృతాఖ్యఘటం అమృతఘటాఖ్యం। అతఃపరం సిద్ధవజ్రయన్త్రవిధానోపదేశాత్ పరం। యథావిధి ప్రాగ్వత్। మహాలిఙ్గం మహాలిఙ్గాభిధానం। యోనియన్త్రం యోనిసంజ్ఞం యన్త్రమ్। తద్వజ్రవజ్రకం వజ్రవజ్రయన్త్రమిత్యర్థః। తదేవ చ మహాకారం మహావజ్రం మహావజ్రాభిధానం యన్త్రమిత్యర్థః। కోష్ఠయన్త్రాణి కోష్ఠాకారాణి సమవిషమభద్రాద్యాత్మకాన్యనన్తాని యన్త్రాణి। క్రమాత్ ఉద్దిష్టక్రమాత్॥౫॥

నవహస్తమిత్యాదిభిః సిద్ధిదమిత్యన్తైః షోడశభిః శ్లోకైః లలితాయా అభిషేకనిత్యపూజాశ్రీచక్రనిర్మాణసముదాయమాత్రాదికముపదిశతి। తత్ర నవహస్తేత్యాదినా శ్లోకేనాభిషేకే స్థణ్డిలపూజాయాం చ శ్రీచక్రస్య మానముపదిశతి। తత్ర వా వికల్పసముచ్చయే। హస్తమాత్రే స్థణ్డిలే ఇత్యర్థః। ఏతదనుక్తశ్రీనాథాది సకలార్చాచక్రసాధారణం। అతిసున్దరం వక్ష్యమాణమానాద్యలఙ్కృతం కుర్యాదిత్యర్థః॥౬॥

రత్నేత్యాదినా శ్లోకేన రత్నాద్యధికరణేషు వినిర్మాణే శ్రీచక్రస్య స్వేచ్ఛామానత్వం తస్య సమీచీనవినిర్మాణే ఫలం తదకరణే ప్రత్యవాయఞ్చోపదిశతి। తత్ర తుర్విశేషే। సువిహితే సమీచీనవినిర్మితే శ్రీచక్రే। అన్యస్మిన్ ఉక్తలక్షణాదిరహితే తథా పూజా అన్యథా అశుభా॥౭॥

భ్రమేణేత్యాదిభిరుత్తమమిత్యన్తైః సప్తభిః శ్లోకైః శ్రీచక్రస్థకర్ణికాన్తర్గతత్రి-

సూత్రాణి నవ తేషు ద్వే వృత్తస్పృష్టోభయాన్తకే।
విధాయ తద్ద్వయోరన్తాన్మధ్యసూత్రాన్తతః క్రమాత్॥౯॥

కృతే సూత్రచతుష్కే తు షట్కోణం స్యాత్త్రిసప్తకమ్।
ద్వ్యష్టాగ్రతః సమారమ్భాన్నవమం ప్రథమాన్తరా॥౧౦॥

కుర్యాత్ సూత్రచతుష్కన్తు చతుర్మర్మానుగుణ్యతః।
నవప్రథమాగ్రాభ్యాం తిర్యక్ సప్తమకావధి॥౧౧॥

కుర్యాత్ సూత్రచతుష్కే తు మర్మాష్టకవిభేదనాత్।
తతశ్చతుష్కషష్ఠాన్తద్వయారమ్భాత్తథాష్టగమ్॥౧౨॥

ద్వితీయగఞ్చ సూత్రాణాం చతుష్కం పాతయేత్తథా।
చతుర్మర్మానుగుణ్యేన తతః పఞ్చమకాన్తయోః॥౧౩॥

చత్వారింశద్యోన్యాత్మకం స్థితిసంహారాత్మకం ప్రత్యేకం పఞ్చీకరణాత్తద్వ్యత్రివిధం మధ్యచక్రద్వయముపదిశతి। తత్ర చతురస్రకే ఏకోనత్రింశపటలోక్తరూపే। తత్ర వృత్తమధ్యే తిర్యగ్దక్షిణోత్తరం నిపాతయేదిత్యస్య సూత్రాణీత్యనేనోత్తరత్రాన్వయః। నవ నవసంఖ్యాని। తేషు తిర్యక్సూత్రేషు నవసు। ద్వే పశ్చిమాదితృతీయసప్తమే సూత్రే। వృత్తస్పృష్టోభయాన్తకే వృత్తస్పృష్టోభయాగ్రే। తద్ద్వయోః వృత్తస్పృష్టసూత్రయోః। అన్తాత్ అగ్రచతుష్కాత్ ఆరభ్యేతి శేషః। మధ్యసూత్రాన్తతః ప్రాక్ప్రత్యగాయతబ్రహ్మసూత్రస్య ప్రాగగ్రాన్తం పశ్చిమాగ్రాన్తఞ్చ।

క్రమాత్ ప్రోక్తవ్యత్యాసక్రమాత్। సూత్రచతుష్కే సమ్పాద్యేత్యర్థః। తురవధారణే। షట్కోణం స్యాత్ త్రిసప్తకం బ్రహ్మసూత్రస్య ప్రాక్ప్రత్యగగ్రాత్ తృతీయసప్తమతిర్య్యక్ సూత్రద్వన్ద్వదక్షిణోత్తరాగ్రాన్తం షట్కోణం స్యాత్ సమ్పాద్యేత్యర్థః। తురవధారణే। చతుర్మర్మానుగుణ్యతః పూర్వ్వలిఖిత షట్కోణగతమర్మచతుష్టయభేదేన నవమప్రథమాగ్రాభ్యాం పశ్చిమాదినవమతిర్య్యక్సూత్రాగ్రద్వయాత్ ప్రథమతిర్య్యక్సూత్రాగ్రద్వయాచ్చ ఆరభ్యేత్యర్థః। తుర్య్యసప్తమకావధి తుర్య్యసప్తమసూత్రయోర్మధ్యావధి। చతుర్థసూత్రాగ్రద్వయారమ్భాత్ షట్సూత్రాగ్రద్వయారమ్భాత్ చ। తథాష్టగం ద్వితీయగఞ్చ। అష్టమరేఖామధ్యాన్తం ద్వితీయరేఖా

తృతీయగం సూత్రయుగం కుర్య్యాన్మర్మద్వయాశ్రయమ్।
మార్జయేన్మధ్యగం బ్రహ్మసూత్రం స్యాచ్చక్రముత్తమమ్॥౧౪॥

వహిరష్టచ్ఛదామ్భోజం తథా తద్ద్విగుణచ్ఛదమ్।
విధాయ షడ్భిర్వృత్తైశ్చ చతురస్రే తథాష్టభిః॥౧౫॥

సూత్రైర్విధాయ తస్యైవ ప్రాక్ప్రత్యగ్ద్వారసంయుతమ్।
దక్షిణోత్తరతో రేఖాత్రయాత్ స్థానద్వయాత్తథా॥౧౬॥

కోణేషు తిర్య్యక్ సూత్రైశ్చ చతుర్భిస్తాన్యనుక్రమాత్।
ద్విధా కుర్య్యాచ్చ చత్వారి పదాని పరమేశ్వరి॥౧౭॥

మధ్యాన్తఞ్చ। తథా వ్యత్యాసక్రమాత్। పఞ్చమకాన్తయోః పఞ్చమతిర్యగ్రేఖాగ్రయోః ఆరమ్భాత్ తృతీయగం తృతీయసూత్రమధ్యగం॥౧౪॥

వహిరిత్యాదిభిః పరమేశ్వరీత్యన్తైః త్రిభిః శ్లోకైః తద్వాహ్యస్థసృష్ట్యాత్మకపద్మద్వయచతురస్రనిర్మాణద్వయముపదిశతి। తత్ర వహిః ప్రోక్తచక్రవాహ్యగతవృత్తాద్వహిః। అష్టచ్ఛదామ్బుజమిత్యుక్త్యా తత్కర్ణికోదరే ప్రోక్తచక్రస్య విలేఖనీయత్వాత్తద్వహిరపి కేశరార్థమేకం వృత్తం నిష్పాద్య తద్వహిరష్టపత్రాణీతి యావత్। తథా తద్ద్విగుణచ్ఛదం షోడశపత్రం పద్మం। అష్టపత్రకమలాద్వహిఃస్థవృత్తవాహ్యే షోడశపత్త్రకమలస్య కేశరార్థమేకం వృత్తం నిష్పాద్య షోడశపత్రాణి షడఙ్భిర్వృత్తైః కర్ణికోదరే ప్రోక్తమధ్యచక్రద్వయనిర్మాణార్థమేకం తద్వహిస్తత్సంలగ్నతయా కర్ణికార్థమేకం తద్వహిరష్టపత్త్రపద్మకేశరార్థమేకం తత్ పద్మాద్వదహిస్తత్పర్యన్తసామ్యార్థమేకం తద్వహిః షోడశపత్రపద్మకేశరార్థమేకం పరివేషార్థమేకం చ సమ్భావ్య షడఙ్భిర్వృత్తైరిత్యర్థః। అష్టభిః సూత్రైః అష్టసూత్రైః పూర్వోక్తచతురస్రరేఖాచతుష్టయేన సార్ద్ధమస్య సూత్రైరిత్యుత్తరత్రాన్వయః। తస్య చతురస్రస్య। ప్రాక్ప్రత్యగ్ద్వారసంయుతం ప్రాక్ప్రత్యక్పార్శ్వయోశ్చతురస్రవిస్తారమానస్థానద్వయద్వారసంయుతమిత్యర్థః। దక్షిణోత్తరతః చతురస్రస్య రేఖాత్రయాత్ చతురస్రవిస్తారమానేన మధ్యే తత్ర్పాక్పశ్చిమతిర్యగ్రూపరేఖాత్రయేణేత్యర్థః। తథా విధాయ। కోణేషు తిర్యక్సూత్రైశ్చతుర్భిః। తాన్యనుక్రమాత్ ద్విధా కుర్యాచ్చత్వారి పదాని ఇత్యన్తేనైతదుక్తం భవతి చతురస్రకోణకోష్ఠచతుష్టయే ప్రతికోష్ఠం సూత్రాస్ఫాలనేన ద్విధా కుర్యాదితి। పరమేశ్వరీతి సమ్బుద్ధిః॥౧౭॥

లలితార్చాచక్రమిదం లభ్యం సద్గురుతః క్రమాత్।

సున్దరం సుసమం సర్వలక్షణైశ్చ సమన్వితమ్॥౧౮॥

లలితేత్యాదిభిః సిద్ధిదమిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః లలితాచక్రస్య సద్గురుప్రసాదాత్ లభ్యత్వం తల్లక్షణాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర ఇదం ప్రోక్తం లభ్యం సద్గురుతః క్రమాత్ అవిచ్ఛిన్నపారమ్పర్య్యక్రమసంసిద్ధక్రమాగమసమయాచారనిరతాత్ కృతపూర్ణాభిషేకాత్తత్త్వవిదో గురోర్ద్వితీయపటలే ఉక్తలక్షణేత్యాదిభిర్ధనాదిభిరిత్యన్తైర్ద్విపఞ్చాశత్తమశ్లోకాదిషడ్భిః శ్లాకైః ఉక్తక్రమాత్। లబ్ధవిద్యేన సాధకేనేత్యర్థః। సుసమం అన్యూనాధికప్రమాణం। సర్వ్వలక్షణైః అనన్తరవక్ష్యమాణైః। అధోముఖైః త్రికోణైః। నవభిః సమ్భూయ। ఏకసూత్రస్థైః బ్రహ్మసూత్రస్థితాగ్రైః। ఏతచ్ఛ్రీచక్రం అతిసున్దరం। అతఏవ వృత్తస్పృష్టషడశ్రం వాహ్యగతచతుర్దశారాగ్రేషు ప్రోక్తప్రకారేణ ప్రథమలిఖితషట్కోణాగ్రషట్కం। తదస్పృష్టాష్టకం వృత్తాస్పృష్టతదితరాగ్రష్టకం। తథా ఉక్తప్రకారేణ। మర్మభిః అనన్తరవక్ష్యమాణలక్షణోపేతైః షడ్రేఖాసన్ధిస్థానమితి శేషః। ద్వయసఙ్గమాత్ రేఖయోరితి శేషః। చతుర్వింశతియుతం సన్ధిచతుర్వింశతియుతం। అయమత్ర కుమ్భస్థాపనపక్షే త్రిహస్తమానచక్రస్య విరచనాక్రమః। సుసమే శుద్ధే భూతలే మధ్యే హంసపదం విధాయ తత్సదృశస్థానమారభ్య ప్రతిపార్శ్వం షట్త్రింశదఙ్గులత్ర్యఙ్గులదశాఙ్గులమానభ్రమేణ వృత్తం నిష్పాద్య తద్వహిస్తత్సంలగ్నంవృత్తం తద్వహిస్త్ర్యఙ్గులదశాఙ్గులమానక్రమేణ సమ్భూయ ప్రథమనిష్పాదితేన వృత్తేన సహ వృత్తషట్కమలాన్తరాత్ వాహ్యతో విధాయ తత్ర ప్రాక్ప్రత్యగ్వ్రహ్మసూత్రం దక్షిణోత్తరతిర్య్యఙ్మధ్యస్తఞ్చ సర్వ్వవాహ్యవత్తాద్వహిః ప్రతిదిశం దశదశాఙ్గులమానావధ్యాస్ఫాల్య తత్సూత్రాగ్రచతుష్టయస్య తత్సర్వ్వవాహ్యవృత్తే యత్ర యత్ర సమ్పాతస్తత్తత్స్పృష్టాగ్రస్పృష్టికయామానం తత్సూత్రాగ్రచతుష్టయస్పృష్టాగ్రస్పృష్టికయా చ చతుశ్చత్వారింశదధికశతాఙ్గులమానైరష్టభిః సూత్రైః పరితోన్తర్వహిర్విభాగేన సమచతురస్రద్వారద్వయం కోణకోష్ఠసహితం కృత్వా చతురస్రస్య పశ్చిమప్రాచీనవీథోద్వయే మధ్యసూత్రాద్దక్షిణోత్తరయోః పఞ్చపఞ్చాఙ్గులమానేన త్వేకైకాంతిర్య్యగ్రేఖాం కృత్వా తయోర్మధ్యస్థాఙ్గులదశకమానేన సమచతురస్రద్వారద్వయం విధాయ తయోర్ద్వారయోర్దక్షిణోత్తరతో దశదశాఙ్గులమానే తిర్య్యక్సూత్రమేకమేకమాస్ఫాల్య తఞ్చతురస్రదక్షిణోత్తరవీథ్యోర్మధ్యసూత్రాత్ ప్రాక్ పశ్చిమతో దశ దశాఙ్గులమానే తిర్య్యక్సూత్రమేకైకం కృత్వా తచ్చతురస్రకోణకోష్ఠచతుష్టయే తిర్య్యగ్రూపం కోణసూత్రమేకమేకం సమ్భూయ తచ్చతుష్టయంవాహ్యాభ్యన్తరతో విధాయ తదన్తర్దశాఙ్గులమానవృత్తవాహ్యవీథ్యాం దిగ్విదిక్షు తదన్త-

---

అధోముఖైః పఞ్చభిశ్చ చతుర్భిశ్చ తథోర్ద్ధ్వగైః।

నవభి స్త్వేకసూత్ర స్థైః స్యాదేతదతిసున్దరమ్ ॥౧౯॥

వృత్తస్పృష్టషడ్స్రఞ్చ తదస్పృష్టాష్టకం తథా।
మర్మ్మభిశ్చాష్టదశభిర్యుతం చక్రం సులక్షణమ్ ॥౨౦॥

రాలేషు చ సమ్భూయ షోడ్శదలాన్యన్యాన్యతుల్యమానాని సోపదలాని షోడ్శ నిష్పాద్య తదనన్తర్దశాఙ్గులమానబృత్తవీథ్యాం దిగ్విదిక్ష్వష్టదలాని ప్రాగ్వద్విధాయ తతః సర్వ్వమధ్యస్థవృత్తమధ్యే దక్షిణోత్తరరేఖాం మార్జయిత్వా ద్విసప్తత్యఙ్గులమానాత్మకం తత్సర్వ్వమధ్యమస్మిన్ పటలే చతుర్వింశశ్లోకాదివక్ష్మాణక్రమాదష్టచత్వారింశదంశం కృత్వాతద్బ్రహ్మసూత్రే ప్రాగాదిషట్షట్పఞ్చాశమానే తిర్య్యక్సూత్రత్రయం కృత్వా పునరపి పశ్చిమాదిషట్ షట్ షడ్ంశమానే తిర్య్యక్సూత్రత్రయఞ్చ విధాయ తత్ర్త్రాగాదితృతీయసూత్రస్య సప్తమసూత్రస్య చ మధ్యే వక్ష్యమాణమర్మ్మానుగుణతిర్య్యక్సూత్రత్రయస్య స్థానం కర్త్తవ్యతయా మనసా పరికల్ప్య త్రైః సహ నవసు తిర్య్యక్సూత్రేషు సర్వ్వపశ్చిమస్థం సూత్రం ప్రథమం పరికల్ప్య తత్(సం)క్రమాత్తేషు తృతీయసప్తమరేఖాద్వయం వృత్తస్పర్శి కృత్వా తత్తృతీయసూత్రాగ్రద్వయాదివ్రహ్మసూత్రప్రాగగ్రవృత్తసమ్పాతం సూత్రద్వయం తత్సప్తమసూత్రాగ్రద్వయాదిబ్రహ్మసూత్రపశ్చిమవృత్తసమ్పాతాన్తం సూత్రద్వయఞ్చ సమ్భృయ సూత్రచతుష్టయమాస్ఫాల్య షట్కోణం కృత్వా పునస్తన్నవమరేఖామధ్యాదిప్రాగ్విలిఖితషట్కోణపశ్చిమమర్మ్మానుగుణగతివశేన యావద్ద్వితీయరేఖోభయపార్శ్వగతం సూత్రద్వయం తత్ ప్రథమరేఖామధ్యాది షట్కోణప్రాచీన మర్మద్వయానుగుణగతివశేన యావదష్టమరేఖాగ్రద్వయాన్తం సూత్రద్వయం సమ్భూయ సూత్రచతుష్టయం మర్మ్మచతుష్టయానుగుణమాస్ఫాత్య పునర్బ్రహ్మసూత్రప్రాగాదిప్రసారితరేఖాద్వయే త్వష్టమసూత్రోభయపార్శ్వయోః సమ్పాతస్య నవమసూత్రమధ్యాత్ ప్రసారితరేఖాద్వయే సప్తమసూత్రోభయపార్శ్వయోః సమ్పాతస్య చానుగుణాన్నవమసూగ్రోభయపార్శ్వాదిబ్రహ్మాన్తఞ్చ సమ్భూయ మర్మ్మచతుష్టయానుగుణం సూత్రద్వయమాస్ఫాలయేత్। తత్సూత్రద్వయస్య బ్రహ్మసూత్రే యత్ర సమ్పాతః తత్పశ్చిమాదిచతుర్థతిర్య్యక్స్త్రస్య స్థానం భవతి। పునస్తత్సప్తమసూత్రమధ్యాదిపశ్చిమత ఉభయపార్శ్వస్థమర్మ్మద్వయానుగుణ్యేన యావత్ ప్రథమతిర్య్యక్ సూత్రోభయపార్శ్వం సమ్భూయ చతుర్మ్మర్మ్మానుగుణ్యేన సూత్రద్వయమాస్ఫాల్య

పునరష్టమతిర్య్యక్సూత్రమధ్యమారభ్య ప్రథమసూత్రమధ్యాత్ ప్రసారితసూత్రమధ్యద్వయావధి ప్రసృతతుర్య్యతిర్య్యగ్రేఖాద్వయాన్తం సూత్రద్వయం విన్యసేత్। పునరష్టమరేఖామధ్యాదిపశ్చిమతః ప్రసృతసూత్రద్వయస్య తుర్య్యరేఖామధ్యాది ప్రాక్ప్రసృత సూత్రద్వయస్య చ సమ్ప్రాప్తద్వయా-

---

షడ్రేఖాసన్ధిమర్మ్మాఖ్యం సన్ధ్యాఖ్యద్వయసఙ్గమాత్।

తచ్చతుర్వ్వింశతియుతం చక్రం సర్వ్వార్థసిద్ధిదమ్॥౨౧॥

అన్యథా భిన్నమర్మ్మాదియుతం చక్రం సమర్చయేత్।

శస్త్రాద్వధం మహావ్యాధిం దారిద్ర్యమయశో మృతిమ్॥౨౨॥

తస్మాల్లక్షణసంయుక్తముక్తరూపం విధాయ వై।

చక్రం తత్రైవ తాం నిత్యమర్చయన్ మత్సమో భవేత్॥౨౩॥

విధాయ వృత్తయోర్మ్మధ్యం చత్వారింశత్ సహాష్టభిః।

ప్రాగాదితిర్య్యక్సూత్రాణి షట్సు షట్సు చ పఞ్చసు॥౨౪॥

నుగుణం నవమసూత్రమధ్యాత్ పశ్చిమతః ప్రసృతోభయరేఖామధ్యాత్ పశ్చిమతః ప్రసృతోభయరేఖామధ్యావధి తిర్య్యక్ సూత్రం ప్రసారయేత్। తత్ షష్ఠసూత్రం తదగ్రద్వయాది ద్వితీయరేఖామధ్యాన్తం మర్మద్వయానుగుణ్యేన సూత్రద్వయమాస్ఫాలయేత్। మధ్యాత్ సప్తమసూత్రమధ్యాది ప్రసృతసూత్రద్వయస్య చోభయాగ్రపార్శ్వయోర్యత్ర సమ్ప్రాప్తస్తత్సమ్ప్రాప్తద్వయానుగుణ్యాష్టమ సూత్రమధ్యాత్

పశ్చిమతః ప్రసృతసూత్రద్వయావధి తిర్యక్ రేఖాం కుర్యాత్। సా పఞ్చమరేఖా తదగ్రద్వయమారభ్య తృతీయరేఖామధ్యావధి సూత్రద్వయమాస్ఫాల్య బ్రహ్మసూత్రమార్జనాత్ వృత్తస్పృష్టషడశ్రే తదస్పృష్టాష్టాస్రమష్టాదశమర్మోపేతం చతువింశతిసన్ధిపూతం శ్రీచక్రం భవతీతి। అత్ర మానవాసనా మన్త్రోక్తవాసనావిమర్శిన్యాం ద్రష్టవ్యా॥౨౧॥

అన్యథేత్యాదినా శ్లోకేన ప్రోక్తప్రకారమన్తరేణ యథాదృష్టం చక్రం నిర్మాయ తత్ర పూజయతామనర్థవిశేషానుపదిశతి। తత్ర అన్యథా ప్రోక్తలక్షణవ్యతిరేకేణ। మర్మాదీత్యత్రాదిశబ్దః సన్ధివిషయః। శస్త్రాద్వధమిత్యాదిఫలపఞ్చకమర్చకాయ ప్రయచ్ఛతీత్యర్థః॥౨౨॥

తస్మాదిత్యాదినా శ్లోకేన ప్రోక్తప్రకారే చక్రే పూజయతాం ఫలముపదిశతి। తత్ర శ్రీచక్రే। ఏవావధారణే। తాం లలితాం నిత్యం ప్రతిదినం అర్చయన్ పూజయన్ మత్సమః శివసమో భవేదితి॥౨౩॥

విధాయేత్యాదినా సున్దరమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన లలితాయాః శ్రీచక్రనిర్మాణే సర్వమధ్యవృత్తాన్తర్భూతచతుర్దశారాదిచక్రస్య మానసజ్కేతముపదిశతి। తత్ర వృత్తయోర్మధ్యం సర్వమధ్యవృత్తప్రాక్పశ్చిమరేఖయోర్మధ్యబ్రహ్మసూత్రమితి యావత్। చత్వారింశత్ సహాష్టభిః అష్టచత్వారింశదిత్యర్థః। అస్య పదస్య విధాయేత్యనేనాన్వయః। ప్రాగాదితిర్యక్ సూత్రాణి త్రీణీతి శేషః। షట్సు షట్సు చ పఞ్చసు అంశేష్వంశేష్వితి శేషః।

పశ్చిమాత్ షట్త్రయేఽప్యేవం తన్మధ్యే మర్మయుక్తితః।

విదధ్యాత్త్రీణి సూత్రాణి కుర్యాత్తేనాతిసున్దరమ్॥౨౪॥

పశ్చిమాత్ పశ్చిమబ్రహ్మసూత్రాగ్రస్య సర్వమధ్యవృత్తస్య చ సమ్పాతమానమారభ్యేత్యర్థః। షట్త్రయే షట్షష్ట్యంశమానస్థానత్రయే। అపిః సముచ్చయే।ఏవం త్రీణి సూత్రాణి తన్మధ్యే ప్రాగాదితృతీయసూత్రస్య పశ్చిమాదితృతీయసూత్రస్య చ మధ్య। మర్మయుక్తితః మర్మభేదయుక్తివశాత్ తత్తత్సూత్రస్య బ్రహ్మసూత్రస్య చ సమ్పాతస్థానే। తేన విధానేన। ఏవం సర్వమధ్యస్థచక్రస్యైవ మానోపదేశాత్తన్మధ్యచక్రతుల్యమానం వాహ్యమపి ప్రతిపార్శ్వం చతుర్వింశత్యంశం కృత్వా అష్టస్వంశేషు కేశరదలపరివేషచతురస్రాదీనాం అవాన్తరమానం కలశస్థాపనానుగుణం యథాశోభనమితి సమ్ప్రదాయః। విద్యాప్రాప్త్యాదిసకలాభిషేకేష్వేకకుమ్భస్థాపనపక్షే త్రిహస్తమానం చక్రం కర్తవ్యం। విద్యాప్రాప్త్యభిషేకే కలశానాం నవకస్య చతుష్టయస్య వా స్థాపనపక్షే పూర్ణాభిషేకే షణ్ణవతికలశస్థాపనపక్షే నవహస్తప్రమాణం చక్రం పరికల్పనీయం। ఏకకుమ్భస్థాపనపక్షే సర్వవృత్తమధ్యాన్తర్భూతాని నవనాథహేతివ్యతిరిక్తాని దేవతాస్థానాని కేశరద్వయం పరివేషం దలాని ఉపదలాని ద్వారద్వయవ్యతిరిక్తచతురస్రఞ్చ ప్రోక్తరజసా రఞ్జయేత్। పూర్ణాభిషేకే షణ్ణవతికలశస్థాపనపక్షే సర్వమధ్యస్యాభిముఖత్రికోణే ప్రతిరేఖం సమాన్తరాలమేకమేకం చిహ్నం విధాయ త్రిభిః సూత్రైర్మధ్యే త్వేకం పరిత్యస్త్రికఞ్చ సమ్పాద్య త్ర్యస్రచతుష్టయం కుర్యాత్। విద్యాప్రాప్త్యభిషేకే కలశచతుష్టయస్థాపనపక్షేఽప్యేవం కుర్యాత్। పునః పూర్ణాభిషేకే తు ఏకతిర్యగ్రేఖాన్యోన్యాభిముఖం త్ర్యస్రద్వయం చతుర్షు హేతిచతుష్టయస్థాపనద్వయప్రదేశేషు త్రికోణాని విధాయ అష్టదలేషు చతురస్రాదిప్రాపి వహిస్త్ర్యస్రం విధాయ తాన్యపి రఞ్జయేత్। మహాశఙ్ఖ్యకలశస్థాపనపక్షే ప్రోక్తక్రమేణ మహాచక్రం కృత్వా ప్రాగ్వత్ సర్వమధ్యహేతిచతుష్టయస్థానద్వారప్రదేశేషు త్రికోణాని విధాయాష్టదలేషు చతురస్రగతదేవతాష్టకస్థానేషు చ వహిరగ్రం త్రికోణాని విధాయ సమ్పాద్య షణ్ణవతిత్రికోణేషు ప్రతిరేఖం సమాన్తరాలం చిహ్నత్రయం కృత్వా చిహ్నచ్చిహ్నం నవసూత్రాస్ఫాలనేన ప్రతికోణం వాహ్యాభ్యన్తరాన్తం షోడశ త్రికోణాని కృత్వా తాన్యపి రఞ్జయేత్। తత్ర సర్వమధ్యయోన్యాం లేఖనప్రకారో ద్వితీయపటలే వ్యాఖ్యాతోఽస్మాభిః। అత్ర నవకుమ్భస్థాపనే నవయోనిషు చతుష్కుమ్భస్థాపనే మధ్యయోనిస్థత్రికోణచతుష్టయే సర్వత్ర సర్వమధ్యస్థాపనీయకుమ్భఏవ ఖారిమాణతోయపూరణీయః। ఇతరాః కలశాః ద్విద్విప్రస్థమానతోయపూరణీయా ఇతి సమ్ప్రదాయః॥౨౫॥

త్ర్యస్రం వృత్తం పఞ్చదశ చ్ఛదాని చ తతో వహిః।

అష్టపత్రామ్బుజం వాహ్యే దశచ్ఛదసరోరుహమ్॥౨౬॥

పునర్దశచ్ఛదం పద్మం చతుర్ద్వశదలం తతః।
అష్టచ్ఛదాబ్జం ద్విగుణచ్ఛదమష్టాదశచ్ఛదమ్॥౨౭॥

విధాయ తస్య మధ్యే తాం సమావాహ్య యజేత్తథా।
పశ్చాన్నాథాన్ పార్శ్వయోశ్చ హేతీరన్యాస్తథార్చ్చయేత్॥౨౮॥

త్ర్యస్రమిత్యాదిభిరాప్నుయాదిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్లలితాయాః పద్మరూపసకలశక్త్యావరణపరిపూర్ణం పూజాచక్రం తత్ర పూజాఫలఞ్చోపదిశతి। తత్ర త్ర్యస్రం స్వాభిముఖమిత్యర్థః వృత్తత్ర్యస్రద్వహిస్తత్కోణత్రయస్పృష్టాపృష్ఠికయేతి యావత్। పఞ్చశదచ్ఛదాని చ తతో వహిః ఇత్యనేనైతదుక్తం భవతి వృత్తాద్వహిః కేశరార్థం వృత్తం త్ర్యస్రాద్వహిః తత్కోణం కృత్వా తత్ర వాహ్యే పఞ్చదశచ్ఛాని లిఖేదిత్యర్థః। అష్టపత్రామ్బుజమిత్యుక్త్వా కేశరార్థం వృత్తమాలిఖ్య తద్వహిః అష్టపత్త్రాణి విలిఖేదిత్యర్థః। వాహ్యే అష్టపత్రపద్మవాహ్యే పునర్వహిశ్చతుర్దశదలం పద్మం। తద్ద్విగుణచ్ఛదం షోడ◌శదలపద్మం అష్టాదశచ్ఛదం ప్రాగ్వద్విశేష్యం। సర్వత్ర చక్రేషు దలానామవాన్తరమాణం కుణ్డపటలోక్తాష్టాస్రమానవత్ తత్ కల్పయేత్। తత్ర పురాభాగే బ్రహ్మసూత్రం దలమధ్యం యథా తథా కుర్య్యాత్। విధాయేత్యస్య త్ర్యస్రమిత్యాదిభిర్ద్వితీయాన్తపదైరన్వయః। తస్య పద్మచక్రస్య। మధ్యే సర్వ్వమధ్యత్రికోణమధ్యే। తాం లలితాం। తథా నిత్యత్వేన ఋతికాద్యుక్తక్రమేణ పశ్చాత్తథా। అన్తస్త్రికోణస్య ప్రాగ్రేఖావృత్తయోర్మధ్యే పార్శ్వయోః అన్తస్త్రికోణపార్శ్వరేఖాద్వయమధ్యత ఇత్యర్థః। అన్యాః తిథినిత్యా అణిమాదయశ్చ। తథా యుక్త్యా। ఏతదుక్తం భవతి సుసమే భూతలే హంస పదం విధాయ తత్ సన్దంశస్థానమారభ్య ప్రతిదిశమష్టాదశాఙ్గులమానేన భ్రమేణ వృత్తం నిష్పాద్య తద్వృత్తమధ్యే స్వాభిముఖాం యోనిం సమరేఖాం నిష్పాద్య తద్వహిర్ద్వ్యఙ్గులపఞ్చాఙ్గులమానక్రమేణ పూర్వ్వనిష్పాదితవృత్తేన సహ సప్తదశవృత్తాని నిష్పాద్య తత్రైకైకాన్తరితాసు పఞ్చాఙ్గులవీథిష్వష్టస్వాభ్యన్తరాద్వాహ్యగత్యా పఞ్చదశదలాబ్జేఽగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన తిథినిత్యాః సర్వవాహ్యస్థాష్టదశదలేషు ప్రాక్ప్రత్యగ్దలద్వయం ద్వారస్థానం పరికల్ప్య ఏవం క్రమాద్దిగ్విదిక్షుక్రమేణ

ప్రాగ్వచ్చతురావృత్త్యాణిమాదీంస్తదన్తఃషోఢశదలేషు ప్రాగ్వన్నిత్యాకలాః తదన్తరష్టదలేషు ప్రాగ్వదనఙ్గకుసుమాదీం స్తదన్తశ్చతుర్దశదలేషు ప్రాగ్వత్ సం–

ఏతస్మిన్ పద్మచక్రస్య మధ్యే తాసాం ప్రపూజనాత్।
మహతీం శ్రియమాప్నోతి జ్ఞానాన్మాఞ్చ సమాప్నుయాత్॥౨౯॥

పూర్వ్వస్మిన్ పూజయేద్దేవీముక్తక్రమసమన్వితమ్।
శ్రియం జ్ఞానాత్తథావాఞ్చ సంయాతి పరమేశ్వరి॥౩౦॥

ఘటద్వయం సమాలిఖ్య వాహ్యాభ్యన్తరభేదతః।
తన్మధ్యే నవధా కృత్వా కోణేషు ప్రథమం లిఖేత్॥౩౧॥

ద్వితీయం దిక్షు సంలిఖ్య మధ్యే తార్త్తీయమాలిఖేత్।
ఘటయోరన్తరా కృత్వా తిర్య్యగ్రేఖాః సమన్తతః॥౩౨॥

క్షోభిణ్యాదీం స్తదన్తర్దశదలేషు ప్రాగ్వత్ సర్వ్వసిద్ధిప్రదాదీంస్తదన్తర్దశదలేషు ప్రాగ్వత్ సర్వ్వజ్ఞాదీంస్తదన్తరష్టదలేషు ప్రాగ్వత్ వాగ్దేవతాః సర్వ్వమధ్యస్థవృత్తతన్మధ్యత్ర్యస్రపార్శ్వ రేఖాన్తరాలే ప్రాగ్వద్దేతీస్తదన్తరస్రత్రయే ప్రాగ్వత్ పీఠేశ్వరీం సర్వ్వమధ్యే ప్రాగ్వద్దేవీం చైవం క్రమాత్ ప్రోక్తక్రమేణార్చ్చయేదితి। ఏతస్మిన్ ఐహికే ప్రపూజనాత్। అస్య పదస్య శ్రియమాప్నోతీత్యనేనాన్వయః। తాసాం సపరివారికాయా దేవ్యాః। మహతీం రాజాదిభి రనవహార్య్యాం। జ్ఞానాత్ పరమార్థాదితిశేషః। మాం శివమ్॥౨౯॥

పూర్వ్వస్మిన్నిత్యాదినా శ్లోకేన పూర్వ్వోక్తశ్రీచక్రే సమర్చ్చనఫలముపదిశతి। తత్ర పూర్వ్వస్మిన్ ప్రోక్తే శ్రీచక్రే। ఉక్తక్రమసమన్వితం చతుర్ద్దశపటలత్రయప్రోక్తార్చ్చనక్రమసమన్వితం। శ్రియం ఐహికే ఇత్యర్థః। జ్ఞానాత్ షట్త్రింశపటలవక్ష్యమాణాత్। తథా అపృథగ్రూపేణ। ఆవాం శక్తిం శివం చ। చః సముఞ్చయే। స సాధకః। పరమేశ్వరీతి దేవీ సమ్బుద్ధిః॥౩౦॥

ఘటద్వయమిత్యాదిభిరపమృత్యుజిదిత్యన్తైర్న్నవభిః శ్లోకైరమృతఘటాఖ్యం ధన్త్రం తత్ ప్రయోగాన్ ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర ఘటద్వయం వాహ్యాభ్యన్తరవృత్తద్వయం తన్మధ్యం నవధా కృత్వా ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోత్తరద్విద్విరేఖాభ్యామితి శేషః। కోణేషు కోణకోణకోష్ఠేష్విత్యర్థః। ప్రథమం శ్రీవిద్యాయాః ప్రథమఖణ్డం। ద్వితీయఖణ్డం దిక్షు ప్రాగ్వత్ కోష్ఠేషు। మధ్యే ప్రాగ్వత్ కోష్ఠే తార్త్తీయం ఖణ్డం। ఘటయోర్వ్వాహ్యాభ్యన్తరవృత్తయోః। తిర్య్యగ్రేఖాః సప్తేత్యర్థః। సమన్తతః పరిత స్తేషు కోష్ఠేషు విద్యాతార్త్తీయాక్షరసప్తకం

తేషు ప్రదక్షిణం విద్యాతార్త్తీయాక్షరసప్తకమ్।

లిఖేద్విన్దువిసర్గాభ్యాం ముఖే పఞ్చామృతామ్బుజమ్॥౩౩॥

ఆద్యనాలమయం ద్వన్ద్వపత్రకేశరకర్ణికమ్।

విధాయ చ ఘటాధస్తాద్విదధ్యాద్వినియోగకమ్॥౩౪॥

మధ్యే సాధ్యాక్షరోపేతం కృత్వా తమమృతం ఘటమ్।

విభృయాదభిషిఞ్చేచ్చ జన్మర్క్షేష్వాయురాప్తయే॥౩౫॥

కుహూపరాగసంక్రాన్తిదోషేష్వఖిలశాన్తయే।

అభిషిఞ్చేదశేషార్త్తిశాన్త్యై సిద్ధ్యై చ సమ్పదా॥౩౬॥

శ్రీవిద్యాతార్తీ_యఖణ్డస్య వ్యస్తరూపాక్షరసప్తకం విన్దువిసర్గాభ్యాం అనుస్వారేణ విసర్జనీయేన చ సహేతి శేషః। పఞ్చామృతామ్బుజం అష్టమే పటలే జ్యాకమిత్యాదినా సప్తత్రింశశ్లోకోత్తరార్ద్వేన ప్రోక్తామృతాక్షరపఞ్చకసహితమమ్బుజం। ఆద్యనాలమయం ఆద్యామృతాక్షరసహితనాలం। ద్వన్ద్వపత్రకేశరకర్ణికం అత్ర ద్వన్ద్వశబ్దః పత్రే సమష్టితః ఇతరయోర్వ్యష్టిరూపతశ్చ యోజ్యః। ద్వితీయతృతీయాక్షరసహితం పత్రం చతుర్థామృతాక్షరసహితకేశరం పఞ్చమామృతాక్షరసహితకర్ణికమిత్యర్థః। చః సమాహారే। తేనామ్బుజమిత్యాకృష్యతే। ఘటాధస్తాత్ ఘటస్యాధఃస్థానే। మధ్యే సర్వ్వమధ్యకోష్ఠస్థతార్తీ_యఖణ్డోదరే సాధ్యాక్షరోపేతం సాధకసాధ్యకర్మోపేతం కృత్వా తమమృతఘటం అమృతఘటసంజ్ఞం తద్యన్త్రం కృత్వేత్యర్థః। అయమత్ర విరచనాక్రమః। సుసమే భూతలే అభీష్టమానభ్రమేణ వృత్తం కృత్వా తద్వహిరేకాఙ్గులమానే చ వృత్తం కృత్వా తదన్తర్మధ్యే ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్కసమాన్తరాలం ద్విద్విసూత్రాన్పాలనాన్నవ కోష్ఠాని నిష్పాద్య తేషు కోణకోష్ఠచతుష్టయే శ్రీవిద్యాప్రథమఖణ్డం తద్దిక్కోష్ఠచతుష్ఠయే తద్ద్వితీయఖణ్డం తత్ సర్వమధ్యకోష్ఠే తార్తీ_య ఖణ్డం సాధకసాధ్యకర్మోపేతం చాలిఖ్యేత్। తత్ ప్రాగ్గత కోష్ఠమధ్యే చతురఙ్గులమానేన ప్రాగ్వద్వృత్తయోరన్తరాలవీథ్యః సమాన్తరాలం సప్తధా కృత్వా తేషు సప్తసు కోష్ఠేషు శ్రీవిద్యాతార్తీ_యఖణ్డస్య వ్యస్తరూపాక్షరసప్తకం ప్రాగాదిప్రాదక్షిణ్యక్రమాత్ విలిఖ్య తత్ ప్రాగ్గతకోష్ఠమధ్యే చతురఙ్గులమానేన ప్రాగ్గత్ కుమ్భముఖం కృత్వా తద్ఘటముఖేఽధోముఖం పఙ్కజం ఘటస్యాధః స్థానే తూర్ద్ధ్వముఖం పఙ్కజం చాలిఖ్య తదమ్బుజయోః క్రమాన్నాలే జం జః ఇత్యక్షరద్వయం తయోః పత్రే ఊం జః ఊం ఠః

అపమృత్యుమహారోగక్షయాపస్మారశాన్తయే।

త్రివర్షమభిషేకన్తు కుర్య్యాజ్జన్మత్రయే తథా॥౩౭॥

సర్వ్వక్లేశవినిర్ముక్తః సుఖీ వర్షశతం భువి।

ఆరోగ్యో విజయీ విశ్వవన్ద్యో భవతి మానవః॥౩౮॥

సువర్ణే రాజతే తామ్రే కృత్వైతత్ సిక్థలిఙ్గగమ్।
విధాయ స్థాపయేత్ క్షౌద్రే యజేత్ సర్వాపమృత్యుజిత్॥౩౯॥

తార్తీయవిద్యాపుటితం నామాలిఖ్య తు సాధకః।
ఊర్మికాదౌ వహేత్ సర్వసమ్పదే రిష్టశాన్తయే॥౪౦॥

ఇత్యక్షరచతుష్టయం తయోః కేశరస్థానే వం వః ఇత్యక్షరద్వయం తయోః కర్ణికాయాం సం సః ఇత్యక్షరద్వయఞ్చాలిఖేత్। ఏతదమృతఘటాత్మకం యన్త్రం భవతీతి। జన్మర్క్షేషు త్రిష్వితి శేషః। అఖిలశాన్తయే ఇత్యత్రాఖిలశబ్దేన క్రూరదశాగోచరేత్యాదయ ఉచ్యన్తే। చః సమాహారే। మహారోగశబ్దేన వాతాద్యష్టరోగా ఉచ్యన్తే। త్రివర్షమిత్యత్యన్తసంయోగే ద్వితీయా। తుర్విశేషే। తథా ద్వితీయపటలోక్తాభిషేకప్రకారేణ। విజయీ వాదద్యూత యుద్ధాదిష్వితి శేషః। సువర్ణే రజతే తామ్రే తేషు త్రిష్వన్యతమే పట్టే ఇత్యర్థః। సిక్థలిఙ్గగం మధూచ్ఛిష్టమయలిఙ్గాన్తర్భూతం। క్షౌద్రే కలశాన్తర్గతే। ఏతదుక్తం భవతి సువర్ణరజతతామ్రేష్వన్యతమాధికరణే తదమృతఘటద్వయం యన్త్రం విధాయ గులికీకృత్య ప్రాణప్రతిష్ఠాదికం కృత్వా తత్ సిక్థమయలిఙ్గాన్తర్నిధాయ తల్లిఙ్గం కలశమధ్యే సంస్థాప్య తత్కలశం క్షౌద్రేణాపూర్య తత్కలశముఖం శరావేణ పిధాయ తత్ క్వచిత్ సంస్థాప్య తదుపరి మృత్పీఠం విధాయ తత్ర ప్రోక్తవిధానేన స్వాభిమతఫలపర్యన్తం దేవీం సపరివారామభ్యర్చ్య పునః ప్రోక్తఫలసిద్ధౌ సత్యాం ఉద్వాస్య క్షమస్వేతి తత్ క్షౌద్రాదికం విసర్జయేదితి॥౩౮॥

తార్తీయేత్యాదినా శ్లోకేనోర్మికాదిషు సర్వరక్షావిధానముపదిశతి। తత్ర తార్తీయవిద్యాపుటితం శ్రీవిద్యాయా ఇతి శేషః। నామ సాధకసాధ్యకర్మణాం। తుర్విశేషే। ఊర్మికాదావిత్యత్రాదిశబ్దః కేయూరాదివిషయః। ఏతదుక్తం భవతి। కనకమయే పట్టే శ్రీవిద్యాతార్తీయఖణ్డమనులోమప్రతిలోమమన్యోన్యం రేఫాంశేన రేఫో మాయాంశేన మాయాంశశ్చ యథా పుటితో భవతి తథా తథాలిఖ్య తన్మాయంశే సాధకం

కృత్వాశ్మని తథా యన్త్రం తడాగాదిషు మధ్యతః।
స్థాపయేత్తత్ర యే స్నాతా నరాః స్యుః సుఖినోఽనిశమ్॥౪౧॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్క సూత్రైరష్టభిరాహతైః।
కోష్ఠాన్యేకోనపఞ్చాశత్తేషు కోణేషు మార్జయేత్॥౪౨॥

చతుర్వింశతికోష్ఠాని శేషేషు విలిఖేత్ క్రమాత్।
దిక్ష్వేకతస్త్రికోణాని ప్రాగారమ్భాత్ ప్రవేశతః॥౪౩॥

తార్తీయస్య చ భేదోత్థచతుర్వింశతిమాలిఖేత్।
విలోమేనాథ మధ్యస్థే తత్ ససాధ్యం సమాలిఖేత్॥౪౪॥

సిద్ధవజ్రాభిధం యన్త్రం అశేషశుభదాయకమ్।
వినాశనమనిష్టానాం జయసౌభాగ్యదాయకమ్॥౪౫॥

తద్రేఖాంశే సాధ్యం తయోరన్తరాలే ప్రాగ్వత్ కర్మ చాలిఖ్యోర్మికాభూషణాన్తర్భూతం కృత్వా ప్రాణాన్ ప్రతిష్ఠాప్య సమభ్యర్చ్య తద్ధారణాత్ ప్రోక్తఫలసిద్ధిభాగితి॥౪౦॥

కృత్వేత్యాదినా శ్లోకేనామృతఘటాఖ్యయన్త్రస్య తడాగాదిషు స్థాపనం తత్ఫలఞ్చోపదిశతి। తత్ర తథా ప్రోక్తప్రకారేణ। తడాగాదిష్విత్యత్రాదిశబ్దో నదీకూపాదివిషయః। మధ్యతః మధ్యే యత్రాధిష్ఠితతడాగాదిషు॥౪౧॥

ప్రాక్ప్రత్యగిత్యాదిభిశ్చేతన ఇత్యన్తైర్నవభిః శ్లోకైః సిద్ధవజ్రయన్త్రనిర్మాణం తత్ప్రయోగాంస్తత్తత్ఫలాని చ తత్సాధనసహితముపదిశతి। తత్ర తేషు కోష్ఠేషు కోణేషు చతుర్ష్వితి శేషః। మార్జయేదిత్యస్య చతుర్వింశతికోష్ఠానీత్యుత్తరత్రాన్వయః। చతుర్వింశతికోష్ఠాని ప్రతికోణం కోష్ఠషట్కం షట్కం సమ్భూయేత్యర్థః। శేషేషు కోష్ఠేషు నిర్ధారణే సప్తమీ। విలిఖేదిత్యస్య త్రికోణానీత్యనేనాన్వయః। ఏకతః కోష్ఠతః ఇతిశేషః। సమ్భూయ చతుర్భిః। ప్రాగారమ్భాత్ ప్రాక్త్రికోణారమ్భాత్। ప్రవేశతః ప్రవేశగత్యేతి యావత్। తార్త్తీయస్య శ్రీవిద్యాతార్త్తీయఖణ్డస్య భేదోత్థచతుర్వింశతిం పఞ్చత్రింశపటలవక్ష్యమాణప్రకారేణ। చతురక్షరాత్మికా భేదోత్థచతుర్వింశతిసంఖ్యాతా విద్యాః। విలోమేన అప్రాదక్షిణ్యాన్మధ్యస్థే కోష్ఠే। తత్ శ్రీవిద్యాతార్త్తీయఖణ్డం ససాధ్యం సాధకసాధ్య కర్మోపేతం। సిద్ధవజ్రాభిధం సిద్ధవజ్రసంజ్ఞం। అయమత్ర విరచనాక్రమః। ప్రాక్ప్రత్యగ్–

సమరే విజయప్రాప్త్యై విభ్రుయాత్తద్వివాదజే।

సమస్తే ధారయేత్ క్లేశే విజయం సుఖమాప్నుయాత్॥౪౬॥

ప్రతిమాసఞ్చ పూర్ణాయామభిషిఞ్చేచ్చ తత్ర వై।

స్థాపయిత్వా ఘటం ప్రాగ్వత్ సమస్తాభ్యుదయాయ వై॥౪౭॥

పుత్రాప్త్యై కన్యాకావాప్త్యై వరాప్తౌ కన్యకా తథా।

ధరాధనపశుప్రాప్త్యై నరనారీనృపాదినామ్॥౪౮॥

వశ్యాయావిఘ్నసంసిద్ధ్యై వాక్సిద్ధ్యై గేహసిద్ధయే।

ధారయేత్ సిద్ధవజ్రన్తు సమస్తేషు ప్రసిద్ధయే॥౪౯॥

లలితావిద్యయా విద్యామన్యాం యన్త్రేణ వామునా।

యన్త్రమన్యత్ సమం వేత్తి యోఽసౌ స్యాన్మూఢచేతనః॥౫౦॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్క సూత్రాణ్యష్టాదశ క్షిపేత్।

త్రైస్తత్ర కోష్ఠాని తథా నవాశీతిశతద్వయమ్॥౫౧॥

దక్షిణోదక్కసమాన్తరాలాష్టసూత్రాస్పాలనేనైకోనపఞ్చాశత్ కోష్ఠాని నిష్పాద్య తేషు ప్రతికోణం షట్ షట్ సమ్మూల్య చతుర్షు కోణేషు చతుర్వింశతి కోష్ఠాని శిష్టమధ్యే వజ్రాకారం యథా తథా మార్జయిత్వా శిష్టేషు పఞ్చవింశతికోష్ఠేషు ప్రతిదిశమేకైకకోష్ఠేన సమ్మూల్య చతుర్భిః చతసృషు దిక్షు చత్వారి త్రికోణాని విధాయ తేషు ప్రాగగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా శ్రీవిద్యాతార్తీయఖణ్డప్రథమభూతాంశ్చతుర్వింశతిభేదాన్ క్రమేణాలిఖ్య శిష్టసర్వమధ్యకోష్ఠే తార్తీయఖణ్డం లిఖిత్వా తన్మాయాంశే సాధకం తద్రేఫాంశే సాధ్యం తయోః సన్ధౌ కర్మ చాలిఖేదేతత్ సిద్ధవజ్రాభిధం యన్త్రమితి। అనిష్టానాం అమఙ్గలానాం। తత్ సిద్ధవజ్రాభిధం యన్త్రం। వివాదజే ఇత్యస్య క్లేశ ఇత్యేతద్విశేష్యం। తత్ర యన్త్రే ప్రాగ్వత్ ద్వితీయపటలోక్తక్రమేణ అభిషిఞ్చేత్। నరనారీనృపాదినామిత్యస్య వశ్యాయ ఇత్యనేనాన్వయః। నృపాదినామితి స్వాతన్త్ర్యోక్తిః। తుః సముచ్చయే। అమునా సిద్ధఘుజ్రయన్త్రేణ సమం వైభవాత్। అసౌ ఏవం వేత్తా మూఢచేతనః। అన్యథాజ్ఞానావిష్టహృదయః। అన్యేషామధికత్వేన వేదనాత్ కిం పునరిత్యర్థః॥౫౦॥

ప్రాక్ప్రత్యగిత్యాదిభిః ప్రియే ఇత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైః కోష్ఠవజ్రయన్త్రనిర్మాణ–

తేషు కోణేషు కోష్ఠాని మార్జయేత్ పూర్వవత్ ప్రియే।

షట్త్రింశచ్ఛిష్టవజ్రే తు చతుర్భిర్ద్విక్త్రికోణకమ్॥౫౨॥

విధాయ ప్రాగ్వహిర్మ్మధ్యాత్ ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశతః।
విలిఖేత్తద్ద్వితీయార్ద్ధే భేదాత్తు విలిఖేత్తతః॥౫౩॥

త్రికోణేషు చ తార్త్తీయం ససాధ్యం మధ్యతస్తథా।
నవసు విలిఖేద్విద్యాకూటత్రయమథ త్రిశః॥౫౪॥

విధానమేతత్పటలోక్తయన్త్రఫలకథనప్రస్తావసహితముపదిశతి। తత్ర త్రైః సూత్రైః। తత్ర యన్త్రే। తథా జాయతే। నవాశీతిశతద్వయం ఏకోననవత్యధికం శతద్వయం। తేషు కోష్ఠేషు నిర్ద్ధారణే సప్తమీ। కోష్ఠానీత్యస్య షడ్వింశదిత్యనేనాన్వయః। పూర్వవద్వజ్రాకారం యథా భవతి తథేత్యర్థః। షట్త్రింశత్ ప్రతికోణం సమ్మృజ్య చతుశ్చత్వారింశదధికశతసంఖ్యానీత్యర్థః। శిష్టవజ్రే శిష్టపఞ్చచత్వారింశదధికశతసంఖ్యకోష్ఠాత్మకే వజ్రే। తుర్విశేషే। చతుర్భిః కోష్ఠైః ప్రతిదిశమిత్యర్థః। దిక్త్రికోణకం ప్రతిదిశమేకం త్రికోణం। విధాయేత్యస్య దిక్త్రికోణకమితి పూర్వత్రాన్వయః। ప్రాగ్వహిర్మధ్యాత్ ప్రాచ్యాం దిశి వహిర్భూతపంక్తిమధ్యస్థకోష్ఠాత్ ప్రాక్త్రికోణం తత్తద్భూతపంక్తిస్థకోష్ఠపఞ్చకే మధ్యకోష్ఠాత్తదారమ్భేత్యర్థః। ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశతః ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా। తద్ద్వితీయార్ద్ధే భేదాత్ శ్రీవిద్యాతార్త్తీయఖణ్డస్య పఞ్చత్రింశపటలపోక్తపఞ్చాక్షరోత్పన్నభేదాత్ వింశత్యుత్తరశతసంఖ్యాతాన్। తుర్విశేషే। తతః అనన్తరం। చః సమాహారే। తార్త్తీయఖణ్డమితి శేషః। ససాధ్యం సాధకసాధ్యకర్మ్మయుక్తం। మధ్యతః తద్వజ్రయన్త్రస్య। తథా అనన్తరశ్లోకవక్ష్యమాణక్రమేణ। నవసు శిష్టేషు కోష్ఠేషు। త్రిశః త్రిరావృత్త్యా। దక్షత్రయే దక్షిణభాగకోష్ఠత్రయే। మధ్యే మధ్యకోష్ఠత్రయే। తథా సముచ్చయే। వామత్రయే ద్వితీయం కూటం సాధ్యే తృతీయకం మధ్యత్రయే పూర్వ్వవల్లేఖ్యతృతీయకూటం ససాధ్యాదికం లిఖేదితర్థః। తుర్విశేషే। అయం అత్ర యన్త్రవిరచనాక్రమః।
ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్కసమాన్తరాలాష్టాదశాష్టాదశసూత్రాసాల్పనాదేకోననవత్యుత్తరశతద్వయకోష్ఠాని నిష్పాద్య తేషు ప్రతికోణం షట్త్రింశత్ షట్ త్రింశతకోష్ఠక్రమేణ సమ్మృజ్య చతుశ్చత్వారింశదధికశతకోష్ఠాని శిష్టమధ్యే వజ్రాకారం యథా తథా మార్జయిత్వా పునః

శిష్టవజ్రాకారే పఞ్చచత్వారింశదధికశతకోష్ఠామకే ప్రతిదిశం వహిరేకత్రిక్రమేణ సమ్భూయ కోష్ఠచతుష్టయేన కోష్ఠ–

దక్షత్రయే త్వాద్యకూటం మధ్యే తార్తీయకం తథా।
వామత్రయే ద్వితీయఞ్చ లిఖేత్ సాధ్యే తృతీయకమ్॥౫౫॥

ఏతత్తు కోష్ఠవజ్రాఖ్యం యన్త్రమిష్టార్థదాయకమ్।
ఫలాని సర్వయన్త్రాణాం పటలేఽస్మిన్ శృణు ప్రియే॥౫౬॥

తన్త్రేఽస్మిన్నన్యతన్త్రేషు యస్య యన్త్రస్య యత్ ఫలమ్।
ప్రోక్తం తదేషామేకైకం యోజయేత్ సర్వమేవ చ॥౫౭॥

తేనాత్ర యన్త్రనిర్మ్మాణమానమేవోచ్యతే మయా।
ఫలాని వాఞ్ఛయావాప్నోత్యయత్నాన్నామయోజనైః॥౫౮॥

అతః ఫలాని తన్త్రాణామిహ నోక్తాని కృత్స్నశః।
సర్వఞ్చ సర్వదా సర్వసమీహితఫలాప్తికృత్॥౫౯॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్కషఙ్వింశత్యా సమాహతైః।
సూత్రైః కోష్ఠాని జాయన్తే షట్కృతం పఞ్చవింశతి॥౬౦॥

చతుష్టయేనైకైకం త్రికోణం కృత్వా తచ్ఛిష్టైకోనత్రింశదుత్తరశతకోష్ఠేషు ప్రాగ్గతపంక్తిస్థకోష్ఠపఞ్చకే మధ్యకోష్ఠమారభ్య శ్రీవిద్యాతార్తీయఖణ్డస్య ద్వితీయభేదాత్ వింశత్యుత్తరశతరూపాన్ ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా విలిఖ్య శిష్టమధ్యకోష్ఠేషు నవసు దక్షిణపంక్తిస్థకోష్ఠత్రయే శ్రీవిద్యాప్రథమఖణ్డం వామపంక్తిస్థకోష్ఠత్రయే మధ్యఖణ్డం మధ్యపంక్తిస్థకోష్ఠత్రయే దిగ్గతత్రికోణచతుష్టయే తార్తీయఖణ్డఞ్చాలిఖ్య తార్తీయఖణ్డే ప్రాగ్వత్ సాధక సాధ్యకర్మాణి విలిఖ్య ఏతత్ కోష్ఠవజ్రయన్త్రముక్తవినియోగాదభిమతసిద్ధిదమితి। ప్రియే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౫౬॥

తన్త్రే ఇత్యాదిభిరాప్తికృదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైరేతత్పటలోక్తానాం యన్త్రాణాం సర్వేషాం ఫలాన్యతిదేశతః స్వరూపతశ్చోపదిశతి। తత్ర తన్త్రేస్మిన్నన్యతన్త్రేషు అస్మిన్ తన్త్రే న్యతన్త్రేషు చ। తత్ ఫలం। ఏషాం అస్మిన్ పటలే ప్రోక్తానాం యన్త్రాణాం ఏకైకస్య యన్త్రస్య సర్వం ఫలం। తేన హేతునా అత్ర అస్మిన్ పటలే। నామయోజనైః సాధ్యసాధకర్మయోజనైః। అతః అస్మాత్। ఇహ పటలే। సర్వ్వం యన్త్రం॥౫౯॥

ప్రాక్ప్రత్యగిత్యాదిభిరుదితైః ఇన్తన్తైస్త్రయోదశభిః శ్లోకైర్వజ్రలిఙ్గాభిధానయన్త్ర-

---

తేషు కోష్ఠేషు పరితో మార్జయేదష్టసప్తతిమ్।

శిష్టే చతుర్భిస్త్ర్యస్రఞ్చ విదధ్యాద్దిక్షు పూర్వవత్॥౬౧॥

తేషు తార్తీయవిద్యాన్తు ససాధ్యాం ప్రాగ్వదాలిఖేత్।

శిష్టేషు సప్తనవతి ద్విశతే మధ్యతస్తథా॥౬౨॥

సర్వమధ్యస్థకోష్ఠస్య పార్శ్వయోరుభయోరపి।

కోష్ఠాని త్రీణి తిర్యక్ చ సమీకృత్య తయోస్తథా॥౬౩॥

ఉపర్యృధశ్చ ద్వే ద్వే తు సమీకుర్యాత్తతస్తథా।

తయోరధోర్ధ్వం చ తథా ద్వే ద్వే కుర్యాదధైకధా॥౬౪॥

నిర్మాణవిధానమస్మిన్ పటలే ప్రోక్తయన్త్రాణామనుభావశ్చోపదిశతి। తత్ర షట్కృతం పఞ్చవింశతి పఞ్చవింశత్యధికం షట్కృతమితి యావత్। తేషు కోష్ఠేషు అష్టసప్తతి కోష్ఠాని ప్రతికోణమిత్యర్థః। శిష్టే త్రయోదశాధికశతత్రయకోష్ఠరూపే వజ్రే। చతుర్భిః కోష్ఠైః। పూర్వవత్ ఏకత్రిక్రమేణేత్యర్థః। తేషు చతుర్షు అస్రేషు। తుః సముచ్చయే। ససాధ్యాం సాధకసాధ్యకర్మోపేతాం। ప్రాగ్వత్తథా మాయావహ్నిమధ్యాంశేషు క్రమాదితి యావత్। శిష్టేషు కోష్ఠేషు। సర్వమధ్యస్థకోష్ఠస్య పశ్చిమాద్యేకాదశాత్మకతిర్యక్ పంక్తిస్థ ఏకవింశతికోష్ఠేషు మధ్యకోష్ఠస్య। తిర్యగ్దక్షిణోత్తరం। సమీకృత్య ఏకీకృత్య। తయోః ఏకీకృతకోష్ఠయోః। తథా ప్రాగ్వత్తయోః। తథా యథాధిష్ఠానపిణ్డికే భవతః। ద్వే ద్వే కోష్ఠే తిర్యగితి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి పశ్చిమాది ద్వాదశదశమపంక్త్యోస్తత్తన్మధ్యకోష్ఠస్యోభయపార్శ్వయోః ఏకైకం ముక్త్వా తదనన్తరకోష్ఠయో(ర్ద్వేపత్ర)వృత్తయోర్మార్జయేదితి। తతః అనన్తరం। తథా ప్రాగ్వత్। తయోః ఏకీకృతకోష్ఠద్వయోః। అధోర్ధ్వం దివ్యత్వాదధ జర్ధ్వమితి యావత్। చః సమాహారే। తథా ఉభయపార్శ్వయోః। ఏతదుక్తం భవతి నవమత్రయోదశపంక్త్యోస్తత్తన్మధ్యకోష్ఠస్యోభయపార్శ్వయోః కోష్ఠయోర్ద్వయం ద్వయం ముక్త్వా తదనన్తరకోష్ఠయోర్ద్వయం ద్వయం మార్జయేదితి। తదధశ్చోపరి అనన్తరపూర్వమేకీకృతయోః కోష్ఠయోరధశ్చోపరి చ। తథాష్టమచతుర్దశపఞ్చదశపంక్తిషు తత్తన్మధ్యకోష్ఠయోరుభయపార్శ్వయోః కోష్ఠానాం త్రయం కేవలతిర్యగ్రేఖామార్జనేన। తుర్విశేషే।ఉపరితనకోష్ఠద్వయమార్జనం కేవలమూర్ధ్వత ఏవ తిర్యగిత్యర్థః। ఏకైకఞ్చ ద్వయం ద్వయం

తదధశ్చోపరి తథా త్వేకైకఞ్చ ద్వయం ద్వయమ్।

ఏకీకృత్య పునశ్చోర్ధ్వే ద్వే ద్వే తు మార్జయేత్తథా॥౬౫॥

తతో మాలా తదుపరిపార్శ్వయోశ్చ ప్రమార్జయేత్।
దశఖణ్డాని శిష్టైస్తు మధ్యే లిఙ్గో భవేత్తథా॥౬౬॥

ఏవం లిఙ్గః సమాఖ్యాతశ్చత్వారింశద్భిరేవ వై।
శిష్టాని కోష్ఠవజ్రాణి ద్విశతం దశ పఞ్చ చ॥౬౭॥

లిఙ్గస్య పార్శ్వయోర్మృష్టాన్యేకవింశతియుగ్మకమ్।
తస్య లిఙ్గస్య మధ్యస్థపఙ్క్త్యం తార్క్ష్యమాలిఖేత్॥౬౮॥

యథాక్రమతః। ఏతదుక్తం భవతి అష్టమచతుర్దశపఞ్చదశపంక్తిషు తత్తన్మధ్యకోష్ఠస్యోభయపార్శ్వయోః కోష్ఠానాం త్రయం త్రయం ముక్త్వా తదనన్తరమేకమేకం కోష్ఠం మార్జయేదితి। పునశ్చోర్ధ్వే పూర్వమేకీకృతకోష్ఠపంక్తిషుపరితనపంక్త్యామేకమేవేత్యర్థః। ద్వే ద్వే కోష్ఠే అన్తఃప్రథమమార్జిత కోష్ఠస్య। తథా తిర్యగిత్యర్థః। తతః అనన్తరం। ఉపరిపార్శ్వయోః లిఙ్గరూపకోష్ఠనవకస్యేత్యర్థః। దశఖణ్డాని రేఖాభిః ఖణ్డనాత్ ఖణ్డశబ్దేన రేఖా ఉచ్యతే తస్మాద్దశభిః ఖణ్డైః నవకాష్ఠాని భవన్తీతి। దశఖణ్డమార్జనాత్ నవ కోష్ఠాన్యేకీకృతానీత్యర్థః। శిష్టైర్నవభిః కోష్ఠైః। తుర్విశేషే। మధ్యే ఏకీకృతఖణ్డ దశకస్య। తథా ఇత్యస్య మార్జయేదిత్యనేన పూర్వత్ర సమ్బన్ధః। యథా మధ్యే శిష్టైర్లిఙ్గం భవేత్। తథా నవకోష్ఠాని మాలావదేకీకుర్యాదిత్యర్థః। ఏవముక్తరూపేణ చత్వారింశద్భిః అధిష్ఠానమధ్యపిణ్డికాలిఙ్గగతైః కోష్ఠైరిత్యర్థః। శిష్టాని లిఙ్గాన్యేకీకృతాని చ కోష్ఠాని ముక్త్వేత్యర్థః। ద్విశతం దశ పఞ్చ చ అత్ర చకారస్య సమాహారార్థత్వాదేకసంఖ్యాధికం (స) ద్యోతయతీతి సమ్ప్రదాయః। తస్మాత్ షోడశాధికం శతద్వయమిత్యర్థః। పార్శ్వయోరుపరి చేత్యర్థః। మృష్టాని ఏకీకృతాని కోష్ఠాని ఏకవింశతియుగ్మకం ఏకేన వింశతియుగ్మం ఏకచత్వారింశదిత్యర్థః। మధ్యస్థపంక్త్యాం దశకోష్ఠాత్మికాయాం తార్క్ష్యం కూటం। ఊర్ధ్వాది ఊర్ధ్వాధఃక్రమాత్ స్థితాయాం అస్య పంక్త్యామిత్యత్రాన్వయః। సర్వమధ్యే అధిష్ఠానపిణ్డికయోర్మధ్యస్థకోష్ఠే। ససాధకం సాధకసాధ్యకర్మోపేతం ప్రాగ్లిఖితతార్క్ష్యకూటమిత్యర్థః। సర్వత్ర యన్త్రమాత్రే। లిఙ్గ-

ఊర్ధ్వాది మాయామధ్యస్థం సర్వమధ్యే ససాధ్యకమ్।
సర్వత్ర తార్తీ్యయా విద్యా లేఖనం సముదీరితమ్॥౯॥

లిఙ్గరూపేషు నవసు పార్శ్వషట్కే తు పూర్వవత్।
విద్యాశేషం సమాలిఖ్య ప్రాగ్వదారమ్భతస్తథా॥౨౦॥

విద్యాద్వితీయభేదోత్థం తద్వింశశతమాలిఖేత్।
ద్విశస్తత్ర యజేద్దేవీమావాహ్య పరివారకైః॥౨౧॥

రూపేషు పిణ్డికోపరిష్ఠేషు నవసు కోష్ఠేషు। ఇయం నిర్ద్ధారణే సప్తమీ। పార్శ్వషట్కే ప్రతిపార్శ్వం త్రిత్రిక్రమేణ। తుః సముచ్చయే। పూర్వ్వవత్ అనన్తరపూర్వోక్తవజ్రయన్త్రవత్। విద్యాశేషం శ్రీవిద్యాయాః ప్రథమకూటం ద్వితీయకూటఞ్చ తద్దక్షిణకోష్ఠత్రయే వామకోష్ఠత్రయే చ క్రమాదితి యావత్। ప్రాగ్వదారమ్భతః కోష్ఠవజ్రయన్త్రవత్। ప్రాక్ప్రస్రాన్తర్గత పంక్త్యాం మధ్యకోష్ఠమారభ్య తథా ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యేతి యావత్। తదితి వాసనాపటలే వక్ష్యమాణం సూచయతి। వింశశతం వింశత్యుత్తరం శతమిత్యర్థః। ద్విశః పర్యాయతః తత్ర వజ్రలిఙ్గయన్త్రే। అయమత్ర విరచనాక్రమః। ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్క సమాన్తరాలం షఙ్విංశతి షఙ్విංశతి సూత్రాస్ఫాలనాత్ పఞ్చవింశత్యధికషట్శతకోష్ఠాని నిష్పాద్య తేషు ప్రతికోణమష్టసప్తత్యష్టసప్తతికోష్ఠం క్రమేణ సమ్మార్జ్య ద్వాదశాధికశతత్రయకోష్ఠాని శిష్టం వజ్రాకారం యథా తథా మార్జయిత్వా పునః శిష్టవజ్రాకారే త్రయోదశాధికశతత్రయకోష్ఠాత్మకే ప్రతిదిశమేకత్రికక్రమేణ సమ్మార్జ్య కోష్ఠచతుష్టయేనైకైకం త్రికోణం కృత్వా తేషు తార్తీయవిద్యాం ప్రాగ్వత్ సాధకసాధ్యకర్మోపేతాం ఆలిఖ్య తచ్ఛిష్టసప్తనవత్యధికశతద్వయకోష్ఠేషు పశ్చిమాదేకాదశాత్మకసర్వ్వమధ్యస్థపంక్త్యాం

తత్సర్వ్వమధ్యస్థకోష్ఠస్య దక్షిణవామపార్శ్వయోః తిర్య్యగ్రూపేణ కోష్ఠత్రయం యన్త్రమూర్ధ్వాధోగతపశ్చిమాదిద్వాదశపంక్తిరూపే తత్తన్మధ్యప్రకోష్ఠస్యోభయపార్శ్వయోః కోష్ఠద్వయం కోష్ఠద్వయం ముక్త్వా తిర్య్యగ్రూపేణ ప్రాగ్వత్ ద్వయం ద్వయం పశ్చిమాద్యష్టమచతుర్దశపఞ్చదశపంక్తిత్రయే తత్తన్మధ్యకోష్ఠస్యోభయపార్శ్వయోః కోష్ఠత్రయం త్రయం ముక్త్వా త్వేకమేకం కోష్ఠం పునశ్చైకీకృతకోష్ఠాసు పంక్తిషూపరితనపఞ్చదశపంక్త్యామేవోభయపార్శ్వయోస్తిర్య్యగ్రూపేణ కోష్ఠద్వయం కోష్ఠద్వయం తతశ్చ మాలాక్రమేణ లిఙ్గరూపకోష్ఠనవకస్యోభయపార్శ్వయోరుపరి చ దశరేఖామార్జనేన నవకోష్ఠాన్యష్టాదశపంక్తిస్థకోష్ఠేషు మధ్యస్థకోష్ఠపఞ్చకఞ్చ సమ్భూయైకచత్వారింశత కోష్ఠాని మధ్యే చత్వారింశద్భిః కోష్ఠైః సాధిష్ఠానం లిఙ్గం వహిర్వ్రజే శిష్టాని షోడ◌ృశా–

స్థాపయేద్వినియోగేషు ప్రోక్తేషు పరమేశ్వరి।
నాసాధ్యమస్తి భువనే యన్త్రైరేతైర్మయోదితైః॥౭౨॥

ఏకాదిద్వయసంవృద్ధ్యా పార్శ్వయోః కోష్ఠవర్ద్ధనమ్।
ఏకోనవింశకోష్ఠాన్తం కృత్వా లిఙ్గం తథోపరి॥౭౩॥

కృత్వా ప్రాఙ్మధ్యతః ప్రాగ్వచ్చత్వారింశద్భిరేవ వై।
తేషు మూలాదిపరితో మధ్యాన్తం విన్యసేత్ క్రమాత్॥౭౪॥

ధికశతద్వయకోష్ఠాని చ యథా తథా మార్జయిత్వా తల్లిఙ్గచత్వారింశత్ కోష్ఠమధ్యగతోర్ధ్వాధఃక్రమరూపపంక్తిస్థకోష్ఠదశకే శ్రీవిద్యాతార్త్తీయఖణ్డముక్తప్రకారేణాలిఖ్య తస్య సర్వ్వమధ్యకోష్ఠే లిఖితతార్త్తీయవిద్యాహృల్లేఖోదరే సాధకం సాధ్యం కర్మ్మ చ పిణ్డికోపరి

నవకోష్ఠాత్మకే దక్షిణపార్శ్వస్థకోష్ఠత్రయే శ్రీవిద్యాయాః ప్రథమకూటం వామపార్శ్వస్థకోష్ఠత్రయే ద్వితీయకూటఞ్చ సమ్భూయ షోడ॒శసు కోష్ఠేషు విలిఖ్య పరిశిష్టం లిఙ్గగతకోష్ఠచతుర్వింశత్యా సహితేషు చత్వారింశదధికశతద్వయకోష్ఠేషు ప్రాక్ప్రస్రాన్తర్గతపంక్త్యా మధ్యకోష్ఠమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా తార్తీ_యవిద్యా ద్వితీయభేదోత్థవింశత్యధికశతత్రయద్విద్వారమాలిఖేదితి। పరమేశ్వరీతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౭౨॥

ఏకాదీత్యాదిభిస్తామిత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకై మేరూలిఙ్గనిర్మాణవిధానం తత్ ప్రయోగాంస్తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర ఏకాదిద్వయసంవృద్ధ్యా ఏకకోష్ఠాది ప్రతిపంక్తికంకోష్ఠద్వయకోష్ఠద్వయవర్ద్ధనేన ఉపర్య్యుపరి ఇతి శేషః। ఏకోనవింశకోష్ఠాన్తం ఏకోనవింశసంఖ్యకోష్ఠపర్య్యన్తం ఏవం క్రమాభివృద్ధ్యా దశమపంక్త్యామేకోనవింశతికోష్ఠాని భవన్తి తదవధీత్యర్థః। ప్రాగ్వత్ వజ్రలిఙ్గోక్తక్రమేణ। మధ్యతః సర్వ్వమధ్యపంక్తిమధ్యగతసప్తకోష్ఠానుసారేణేత్యర్థః। చః సముచ్చయే। చత్వారింశద్భిః కోష్ఠైరిత్యర్థః। ఏవావధారణే। తేషు కోష్ఠేషు। మూలాది సర్వాధఃస్థితప్రథమకోష్ఠాది। పరితః అధిష్ఠానోపరితనపంక్తిపర్య్యన్తం ప్రాదక్షిణ్యేన। మధ్యాన్తం మూలాదిసప్తమపంక్తిమధ్యకోష్ఠాన్తం విన్యసేదిత్యత్రోత్తరశ్లోకే విద్యా ఇత్యనేన సమ్బన్ధః। తథా క్రమాత్ ప్రవేశగత్యా వింశశతం వింశత్యధికశతం। ప్రియే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః। లిఙ్గస్య మధ్యకోష్ఠాన్తం లిఙ్గమధ్యకోష్ఠపర్య్యన్తం తదధోగతకోష్ఠేషు సర్వేషూక్తక్రమాత్ విన్యస్య తదన్తే తల్లిఙ్గ–

విద్యాద్వితీయభేదోత్థా విద్యా వింశశతం ప్రియే।

లిఙ్గస్య మధ్యకోష్ఠాన్తం శిష్టం కోణేషు సంలిఖేత్॥౭౫॥

విధాయ చతురస్రన్తు సూత్రద్వయనిపాతనాత్।

సర్వవాహ్యే తదావద్ధం తస్యోపరి సమాలిఖేత్॥౭౬॥

పంక్తిశః సప్తకోష్ఠేషు పర్య్యాయాదీంస్తథార్ణకాన్।

నిత్యాపర్య్యాయజనితే పార్శ్వయోర్దక్షవామయోః॥౭౭॥

మధ్యస్థకోష్ఠాన్తమితి యావత్। శిష్టం విద్యాచతుష్టయం కోణేషు వక్ష్యమాణచతురస్రకోణేషు వాయవ్యాదినిఋత్యన్తమితి శేషః। విధాయ చతురస్రం చతురస్రం విధాయేత్యర్థః। తుర్విశేషే। సూత్రద్వయనిపాతనాత్ ప్రతిదిశమన్తర్వహిర్విభాగేనేత్యర్థః। సర్వ్వవాహ్యే ఉక్తరూపస్య వాహ్యే। తదావద్ధం ప్రథమకోష్ఠాధోరేఖాసమ్బద్ధం। తస్య చతురస్రస్య ఉపరి ఉభయోర్మధ్యే ఇతి శేషః। సమాలిఖేదిత్యస్యోత్తరత్ర పర్య్యాయాదీనిత్యనేన సమ్బన్ధః। సప్తకోష్ఠేషు చతురస్రప్రాచీనవీథిస్థసప్తకోష్ఠేషు। పర్య్యాయాదీనిత్యత్రాదిశబ్దో యుగఘటికార్ద్ధదిననిత్యాదివిషయః। అర్ణకాన్ వర్ణానిత్యర్థః। నిత్యపర్య్యాయజనితే విద్యే। మధ్యే సప్తకోష్ఠేషు మధ్యస్థే। తుః సముచ్చయే। ప్రోక్తక్రమేణ లిఙ్గాగ్రమధ్యాత్ లిఙ్గాగ్రపంక్తిమధ్యకోష్ఠమారభ్యేత్యర్థః। అభితః ప్రాదక్షిణ్యేన। పిణ్డికాయాం చ తదధఃస్థితకోష్ఠానాం ప్రాగేవ వినియుక్తత్వాత్। సంలిఖేదిత్యస్యోత్తరశ్లోకే విద్యా ఇత్యనేన సమ్వన్ధః। తథా ప్రవేశగత్యా। కృత్వైవం మేరులిఙ్గం మేరులిఙ్గం కృత్వేత్యర్థః। తుర్విశేషే। అయమత్రవిరచనాక్రమః ప్రథమమేకం చతురస్రం కోష్ఠం విధాయ తదుపర్య్యుభయపార్శ్వయోః ప్రతిపార్శ్వమేకైకక్రమాత్ సమ్భూయ ప్రతిపంక్తికం కోష్ఠద్వయాభివృద్ధ్యా సర్వ్వమూలాదిదశమపంక్త్యామేకోనవింశతి కోష్ఠాని యథా తథా కృత్వా తత్ దశమపంక్త్యాముభయత్ర షట్ షట్ కోష్ఠాని ముక్త్వా తన్మధ్యస్థకోష్ఠసప్తకానుసారేణ తదుపరి ప్రాగ్వచ్చత్వారింశద్భిః కోష్ఠైః సాధిష్ఠానపిణ్డికం లిఙ్గం తద్వహిస్తదగ్రగతదక్షిణోత్తరరేఖయా ప్రథమకోష్ఠాధఃస్థదక్షిణోత్తరరేఖయా చ సమ్బధ్య తద్వావింశతికోష్ఠప్రమాణోపేతం దక్షిణోత్తరమేకైకం సూత్రం పునరుభయపార్శ్వయోర్దశమపంక్తేర్వహిరధ్యర్ద్ధకోష్ఠప్రమాణప్రదేశాద్వహిర్ద్వావింశతికోష్ఠప్రమాణోపేతం ప్రాక్ప్రత్యగేకైకం సూత్రం తద్వహిః పరితస్తత్తత్సూత్రాగ్రావధికఞ్చ సమ్భూయాష్టభిః సూత్రైః పరితః సమచతురస్రద్వయం ప్రతికోణమేకైకకోష్ఠోపేతం యథా తథా విధాయ తత్ర ప్రాగ్వద్ద్వితీయభేదోక్తం వింశత్యధికశతవిద్యాస్వరూపం

మధ్యే యుగోదయార్ణే తు లిఖేత్ ప్రోక్తక్రమేణ వై।

లిఙ్గాగ్రమధ్యాదభితః పిణ్డికాయాఞ్చ సంలిఖేత్॥౭౮॥

విద్యాః ప్రథమభేదోత్థాశ్చతుర్వింశతికాస్తథా।
కృత్వైవం మేరులిఙ్గన్తు యన్త్రం తత్రైవ తాం లిఖేత్॥౭౯॥

మమస్తవాఞ్ఛితప్రాప్త్యై జయారోగ్యాయురాప్తయే।
పటాదౌ తత్ సమాలిఖ్య పూజయేన్నిత్యశశ్చ తామ్॥౮౦॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్క సైకవింశతిసూత్రతః।
చతుఃశతాని కోష్ఠాని భవన్తి సుసమాని వై॥౮౧॥

మూలకోష్ఠమారభ్యాధిష్ఠానోపరితనపంక్త్యవధి పఞ్చదశోత్తరశతసంఖ్యకోష్ఠేషు ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా తన్మధ్యకోష్ఠాన్తం ప్రత్యావరణం షట్త్రింశదష్టావింశతివింశతిచతుర్ద్దశదశషడ్రేకక్రమాదావరణసప్తకే చ తదనన్తరమేకం లిఙ్గాధిష్ఠానపిణ్డికాన్తరాలమధ్యకోష్ఠే చ తతః పరిశిష్టవిద్యాచతుష్టయం వహిశ్చతురస్రకోణచతుష్టయే వాయవ్యాదినైఋత్యన్తమేకైకక్రమాచ్చైవం సమ్భూయ వింశత్యధికం శతం విద్యా విన్యస్యానన్తరం తల్లిఙ్గపిణ్డికాకోష్ఠచతుర్వింశత్కే లిఙ్గాగ్రపంక్తిమధ్యకోష్ఠమారభ్య పిణ్డికాధఃస్థ పంక్తిపర్యన్తం ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా త్వముక్తక్రమం తార్తీయవిద్యాచతురక్షరభేదాంశ్చతుర్వింశతిమాలిఖ్యానన్తరం వహిశ్చతురస్రస్య ప్రాచీనవీథీం సమాన్తరాలాం సప్తధా విభజ్య తేషు సప్తసు కోష్ఠేషు పంక్తిశో వామపార్శ్వస్థకోష్ఠత్రయే క్రమాత్ పర్యాయనిత్యావిద్యాక్షరత్రయం దక్షిణపార్శ్వస్థకోష్ఠత్రయే దిననిత్యావిద్యాక్షరత్రయం మధ్యకోష్ఠే యుగార్ణసహితం ఘటికార్ణఞ్చ విన్యసేదితి। తత్ర యన్త్రే। ఏవావధారణే। తాం లలితాం సపరివారాం। పటాదావిత్యత్రాదిశబ్దః కనకరజతతామ్రాశ్మాదివిషయః। తదయన్త్రం। నిత్యశః అనుదినం। తాం లలితాం ప్రాగ్వత్॥౮౦॥

ప్రాక్ప్రత్యగిత్యాదిభిః ఇష్టదా ఇత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైర్మహాలిఙ్గయన్త్రనిర్మాణ విధానాదికముపదిశతి। తత్ర సుసమాని ఆయామవిస్తారవైషమ్యాభావాత్। తస్య కోష్ఠసముదాయరూపస్య। ఏకపార్శ్వాధోభాగే అధః పంక్త్యామేకస్మిన్ పార్శ్వే। తతః తస్యాః పంక్తేరిత్యర్థః। చః సముచ్చయే। ఉపరి ఉపర్యుపరీతి యావత్। షట్సప్తత్యేవమేకాదశావధి షట్సప్తాష్టనవదశైకాదశసంఖ్యావధీతి యావత్। మార్జయేత కోష్ఠానీత్యర్థః।

తస్యైకపార్శ్వాధోభాగే పఞ్చ కోష్ఠాని మార్జయేత్।

తతశ్చోపరి షట్సప్తేత్యేవమేకాదశావధి ॥౮౨॥

మార్జయేదుపరిష్టాచ్చ తస్యైవ ప్రతిలోమకమ్।

తథా కుర్యాత్ పార్శ్వయోశ్చ తేనాధిష్ఠానపిణ్డికే ॥౮౩॥

భవతశ్చోపరిష్టాత్తు పఞ్చవింశతికోష్ఠకైః।

లిఙ్గమన్యాని పార్శ్వస్థమార్జనాద్భవతి ప్రియే ॥౮౪॥

అధిష్ఠానే పిణ్డికాయాం తద్ద్వితీయవిభేదజాః।

లిఙ్గే ప్రథమభేదోత్థస్తన్మధ్యస్థే స్వవాఞ్ఛితమ్ ॥౮౫॥

ఉపరిష్టాత్ అష్టమాదిషు షట్సు పంక్తిష్వితి శేషః। చః సముచ్చయే। తస్య పఞ్చషడాదిక్రమస్య। ఏవావధారణే। ప్రతిలోమకం దశాదిపఞ్చకాన్తక్రమాదిత్యర్థః। తథా కుర్యాత్ యథాధిష్ఠానపిణ్డికే షట్యా షష్ట్యా కోష్ఠైస్తత్ర లేఖ్యత్వేన వక్ష్యమాణవింశత్యధికశతవిద్యాభేదసమసంఖ్యకోష్ఠే భవతః। పార్శ్వమన్యత్తేనాధిష్ఠానపిణ్డికే

భవతః। యేన క్రమేణ మార్జనాదధిష్ఠానపిణ్డికే భవతః। తేన క్రమేణ తదన్యత్ పార్శ్వం మార్జయేదితి। చః సముచ్చయే ఉపరిష్టాత్త్రయోదశపంక్తేరిత్యర్థః। తుర్విశేషే। పఞ్చవింశతికోష్ఠకైః లిఙ్గం అస్యోత్తరత్ర భవతీత్యత్రాన్వయః। అన్యాని లిఙ్గరూపాణి తాని కోష్ఠాని। పార్శ్వస్థమార్జనాత్ పార్శ్వస్థకోష్ఠమార్జనాదవశిష్టానీత్యర్థః। ప్రియే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః। తద్ద్వితీయవిభేదజాః విద్యా ఇత్యర్థః। లిఙ్గే పఞ్చవింశతికోష్ఠాత్మకే ప్రథమభేదోత్థా తార్తీయస్యేతి శేషః। తన్మధ్యస్థే లిఙ్గమధ్యస్థే కోష్ఠే। స్వవాఞ్ఛితం ప్రాగ్వత్ సాధ్యాదికమ్। మధ్యే అధిష్ఠానపిణ్డికయోరన్తరాలస్థకోష్ఠత్రయే। తద్దినజాం ప్రాగ్వద్విద్యాప్రాప్తిదినజాం ప్రయోగదినజాం వా। అనఘే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః। తత్ర యన్త్రే। అయమత్ర విరచనాక్రమః। ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్సమాన్తరాలమేకవింశత్యేకవింశతిసూత్రస్ఫాలనాచ్చతుఃశతాని కోష్ఠాని నిష్పాద్య తదధఃపంక్త్యామేకపార్శ్వే పఞ్చకోష్ఠాని తస్మిన్నేవ పార్శ్వే ద్వితీయాదిసప్తమపంక్త్యవధి షట్సప్తాష్టనవదశైకాదశకోష్ఠాణి చ మార్జయిత్వా పునస్తస్మిన్నేవ పార్శ్వే అష్టమాదిత్రయోదశాన్తపంక్తిషట్కే దశనవాష్టసప్తషట్పఞ్చకోష్ఠాని పునస్తస్మిన్నేవ పార్శ్వే చతుర్దశాద్యష్టాదశాన్త పంక్తిపఞ్చకే దశదశ కోష్ఠాని తదుపరిగతమేకోనవింశవిశాత్సకం పంక్తిద్వయం చ

మధ్యే తద్దినజాం విద్యామితి ప్రోక్తం తవానఘే।

మహాలిఙ్గాభిధం యన్త్రం తత్ర పూజాఖిలేష్టదా॥౮౬॥

సమత్రిరేఖాం నిష్పాద్య యోనిం తస్యాస్తు మధ్యతః।

తత్తత్సూత్రవశాత్ కుర్యాద్దశ త్రిషు తథా సమమ్॥౮౭॥

ఏవం కృతేత్ర పరితో లిఖేత్తా వింశతాం శతమ్।

శిష్టమధ్యత్రికోణే తు లిఖేద్వాఞ్ఛితమాత్మనః॥౮౮॥

మార్జయేత్। అనన్తరమన్యస్మిన్ పార్శ్వేపి యథా షష్ఠ్యా షష్ఠ్యా కోష్ఠైః తదుపరిగతమేకోనవింశవింశాత్మకపంక్తిద్వయం అధిష్ఠానపిణ్డికే భవతస్తథావశిష్టకోష్ఠాని యుక్త్యా మార్జయేత్। ఏవం కృతే షష్ఠ్యా షష్ఠ్యా కోష్ఠైరధిష్ఠానపిణ్డికే త్రిభిః కోష్ఠైః తయోరన్తరాలం పఞ్చవింశతిభిః కోష్ఠైర్లిఙ్గమప్యేవం క్రమాన్మహాలిఙ్గం నిష్పాద్యాధిష్ఠానపిణ్డికయోః పశ్చిమపంక్తిస్థమధ్యకోష్ఠాది ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా విద్యాద్వితీయభేదాంస్తల్లిఙ్గగతపఞ్చవింశతికోష్ఠేషు అగ్రపంక్తిమధ్యకోష్ఠాదిప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా విద్యాప్రథమభేదాంస్తన్మధ్యకోష్ఠే స్వవాఞ్ఛితమధిష్ఠానపిణ్డికయోరన్తరాలకోష్ఠత్రయే పంక్త్యా దిననిత్యాఞ్చాలిఖేదితి ॥౮౬॥

సమత్రిరేఖామిత్యాదిభిరనుభావత ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్యోనిచక్రనిర్మాణాదికముపదిశతి। తత్ర యోనిం స్వాభిముఖత్ర్యస్రం। తస్యా యోన్యాః। తుర్విశేషే। మధ్యతః మధ్యే। తత్తత్సూత్రవశాత్తత్తద్రేఖానుగుణతః కుర్యాత్। దశ సూత్రాణి। త్రిషు సూత్రేషు। తథా యథైకవింశత్యధికశతయోనయః సమ్భవన్తి తథేత్యర్థః। సమం సమాన్తరాలమ్ అన్తరాలసామ్యాదృతే మర్మణామసమ్భవాత్। అత్ర యోనిచక్రే। పరితః అగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన। తాః ద్వితీయభేదజా విద్యాః। తుః సముచ్చయే। అయమత్ర విరచనాక్రమః స్వాభిముఖం సమత్రిరేఖాత్మికాం యోనిముక్తవన్నిష్పాద్య తద్రేఖాత్రయం దశభిర్దశభిశ్చిహ్నైః సమాన్తరాలమేకాదశధా విభజ్య తద్రేఖాచిహ్నేషు చిహ్నాచ్చిహ్నం తత్తత్సూత్రానుగుణ్యాద్ యథా మర్మభేదం సమ్భాయ త్రింశత్సూత్రాస్ఫాలనాదేకవింశత్యధికశతయోన్యాత్మకం చక్రం విధాయ తద్యోనిష్వగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా తార్తీయవిద్యాద్వితీయభేదాన్ శిష్టమధ్యయోన్యాం స్వవాఞ్ఛితఞ్చ విన్యసేదితి। తత్ర యోనిచక్రే। తాం లలితాం విద్యాం సపరివారామిత్యర్థః। ప్రాగ్వ-

---

తత్ర తామర్చ్చయేత్ ప్రాగ్వత్ స్థాపయేచ్చ తథా తథా।

తత్ర స్వేష్టమవాప్నోతి యోనిచక్రానుభావతః॥౮౮॥

సమత్రిరేఖం నిష్పాద్య త్ర్యస్రం యోనిఞ్చ సఙ్గతమ్।

తత్ర తిర్యక్ చతుఃసూత్రపాతనాదన్యతస్తథా॥౯౦॥

తిర్యక్సూత్రం మార్జయిత్వా పూర్వ్వశృఙ్గాత్తథాభితః।
ప్రవేశగత్యా విలిఖేత్తాశ్చతుర్వ్బింశతిం క్రమాత్॥౯౧॥

విలిఖ్య శిష్టవజ్రస్థం విలిఖేన్నిజవాఞ్ఛితమ్।
తత్ర తాం పూజయేద్దేవీం పూర్ణాస్విష్టార్థసిద్ధయే॥౯౨॥

దుక్తవినియోగేషు। చః సముచ్చయే। తథా తథా యథా యథా ప్రయుక్తం తథా తథేత్యర్థః॥౮౯॥

సమత్రిరేఖమిత్యాదిభిః సిద్ధయే ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్వ్రజవజ్రయన్త్రనిర్మాణవిధానాదికముపదిశతి। తత్ర త్ర్యస్రం ఊర్ద్ధ్వముఖత్రికోణం। యోనిం అధోముఖత్రికోణం। చః సముచ్చయే। సఙ్గతమ్ అన్యోన్యమూర్ద్ధాధఃక్రమేణ తిర్య్యగ్రేఖయైకయైవోభయం కుర్య్యాదిత్యర్థః। తత్ర చక్రే। అన్యతః ఊర్ద్ధ్వగతత్ర్యస్రవామరేఖామారభ్యాధోగతయోనిదక్షిణరేఖావధి తద్దక్షిణరేఖామారభ్యేతరవామరేఖావధి। తథా సమాన్తరాలమితి యావత్। తిర్య్యక్సూత్రం త్ర్యస్రయోన్యోర్మ్మధ్యస్థం। పూర్వ్వశృఙ్గాత్ ప్రాగ్వద్ వజ్రకోష్ఠాదారభ్యేత్యర్థః। తథా ప్రాదక్షిణేన। తాః ప్రథమభేదవిద్యాః। శిష్టవజ్రస్థం మధ్యవజ్రస్థమిత్యర్థః। అయమత్ర విరచనాక్రమః। మధ్యే హంసపదం విధాయ తత్ సన్ధంశస్థానావగాహి ప్రాక్ప్రత్యగ్ బ్రహ్మసూత్రం ప్రాగ్వదభితో జనితమత్స్యద్వయావగాహి యామ్యోదక్సూత్రఞ్చ ఆస్ఫాల్య తత్సన్ధంశస్థానమారమ్య యామ్యోదక్సూత్రోభయపార్శ్వయోః సమప్రమాణేన చిహ్నద్వయం కృత్వా తచ్చిహ్నయోరన్తరే ప్రమాణోపేతం సూత్రయోర్ద్వయం ద్వయం తచ్చిహ్నద్వయమారభ్య ప్రాక్పశ్చిమయోర్బ్రహ్మసూత్రావధి సమ్మృాయ సూత్రచతుష్టయం యథా త్ర్యస్రయోన్యాత్మకచక్రం తథాస్ఫాల్య తద్బ్రహ్మసూత్రం తిర్య్యగ్రేఖాం చ మార్జయిత్వా త్ర్యస్రయోన్యోర్వామదక్షిణరేఖయోర్ద్వయం ద్వయం చతుర్భిశ్చిహ్నైః పఞ్చధా పఞ్చధా విభజ్య తచ్చిహ్నక్రమవశాత్ర్యస్రవామరేఖాది యోనిదక్షిణరేఖాన్తం త్ర్యస్రదక్షిణరేఖాది

యోనివామరేఖాన్తఇఞ్చ సమ్భూయాష్టసూత్రాస్ఫాలనేన తన్మధ్యే పఞ్చవింశతి వజ్ర కోష్ఠాని విధాయ తత్రాప్యేకశృఙ్గమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా శ్రీవిద్యాతార్తీయప్రథమభేదాన్ శిష్టమధ్యే నిజవాఞ్చితఇఞ్చ విన్యసేదితి। తత్ర వజ్రవజ్రయన్త్రే। పూర్ణాసు పఞ్చమీదశమీ పఞ్చదశీషు॥౯౨॥

తథా విధాయ దశభిర్ద్వేశభిః సూత్రపాతనైః।

ద్వితీయభేదాః విలిఖేత్తథా సాధ్యసమన్వితాః॥౯౩॥

తత్రాపి పూజనాద్యైస్తు సిద్ధ్యేయుః నిజవాఞ్ఛితాః।

ఏవమూహ్యం తృతీయోత్థవిద్యాభిరపి కల్పయేత్॥౯౪॥

తేపి వాఞ్ఛితసంసిద్ధీః కుర్య్యురేవ సునిశ్చితమ్।

కోష్ఠయన్త్రవిభేదాని శృణు వక్ష్యే యథావిధి॥౯౫॥

తథేత్యాదినా సునిశ్చితమిత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేన శ్లోకద్వయేన మహావజ్రవజ్రాభిధానం యన్త్రమేవమూహ్యపరతోయం యన్త్రనిర్మ్మాణవిధానాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర తథా విధాయ ప్రాగన్యోన్యసఙ్ఘతం త్ర్యస్రయోనిం విధాయ। ద్వితీయభేదాః విద్యాః। తథా శిష్టమధ్యే। అయమత్ర విరచనాక్రమః। ప్రాగ్వదన్యోన్యసఙ్ఘతం త్ర్యస్రయోనిచక్రం విధాయ తన్మధ్యే ప్రాగ్వద్దశసూత్రాస్ఫాలనాదేకవింశత్యధికశతవజ్రకోష్ఠాని నిష్పాద్య ప్రాక్త్ర్యస్రమారభ్య ప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా విద్యాద్వితీయభేదాన్ శిష్టమధ్యే స్వవాఞ్చితఞ్చాలిఖేదితి। తత్ర మహావజ్రవజ్రయన్త్రే। పూజనాద్యైరిత్యత్రాద్యశబ్దః స్థాపనాదివిషయః। ఏవముక్తప్రకారేణ। తృతీయోత్థవిద్యాభిః తార్తీయవిద్యాతృతీయభేదవిద్యాభిః। ఊహనప్రకారే త్వేకం యన్త్రముదాహరణత్వేన లిఖ్యతే। ప్రాగ్వత్త్ర్యస్రం యోనిచక్రం విధాయ తన్మధ్యే

షడ్వింశతిషడ్వింశతిసూత్రాస్ఫాలనాదేకోనత్రింశదధికసప్తశతం వజ్రకోష్ఠాని విధాయ తత్ర ప్రాగ్గతశృఙ్గాదిప్రాదక్షిణ్యప్రవేశగత్యా వాసనాపటలే వక్ష్యమాణతార్తీయవిద్యాతృతీయభేదాన్ వింశత్యధికం సప్తశతం పరిశిష్టేషు పునర్నవసు కోశేషు త్రిత్రికోష్ఠక్రమేణ శ్రీవిద్యాకూటత్రయం మధ్యస్థతార్తీయకూటే ప్రాగ్వత్ స్వమనీషితం చ విన్యసేదితి। ఏవం కోష్ఠవజ్రాదిష్వపి ఊహ్యాకోష్ఠాని పరికల్ప్య విద్యాభేదాన్ విషమాన్ న్యసేత్। తే ఊహ్య పరికల్పితా యన్త్రభేదాః। ఏవావధారణం॥౯౪॥

కోష్ఠత్యాదిభిరాగమే ఇత్యన్తైరర్ద్ధాద్యైః పఞ్చభిః శ్లోకైర్విషమసమకోష్ఠచతురస్రచక్రేషు పంక్తిస్థమనీషితసంఖ్యమఙ్కానాలిఖ్య తదనురూపసంఖ్యవిద్యాకూటలేఖనాదనన్తాని యన్త్రాణ్యమీషాం సర్వేషాం తన్త్రాన్తరోక్తత్వఞ్చోపదిశతి। తత్ర యథావిధీత్యనేన కోష్ఠేషు వివక్షితసంఖ్యాకలేఖనస్య తన్త్రాన్తరోక్తత్వం ద్యోతయతి। నవషోడ్శకోష్ఠాది నవకోష్ఠం షోడ్శకాష్ఠం షోడ్శకోష్ఠచక్రం చారభ్యేతి యావత్। సమ్వర్ద్య పూర్వోక్తపూర్వోక్తచక్రవాహ్యే పరితః। విషమం విషమసంఖ్యకోష్ఠాత్మకం చతురస్రం। సమం

నవషోఢ్శకోష్ఠాది సంవర్ద్ధ్య విషమం సమమ్।

తేష్వఙ్కాని సమం కృత్వా పంక్తౌ తేషు సమాలిఖేత్॥౯౬॥

సమసంఖ్యకోష్ఠాత్మకం చతురస్రం। తేషు చక్రేషు। సమం సమసంఖ్యం కృత్వా తన్త్రాన్తరోక్తక్రమాదిత్యర్థః। తేష్విత్యేతత్ పంక్తావితి పూర్వత్ర సమాలిఖేదిత్యుత్తరత్ర చాన్వేతి। తేన పంక్తౌ స్థితేషు కోష్ఠేష్విత్యేకం తేషు విద్యాభేదాన్ సమాలిఖేదిత్యన్యః। తేషాం కోష్ఠానాం। మధ్యస్థకోష్ఠతః విషమకోష్ఠే చతురస్రే సర్వమధ్యస్థకోష్ఠే సమకోష్ఠే చతురస్రే మధ్యస్థకోష్ఠచతుష్టయే చ। సర్వసేభిరసాధ్యాభావాత్। అయమత్ర విరచనాక్రమః। ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్కచతుః పఞ్చసూత్రాస్ఫాలనాచ్చ క్రమాన్నవకోష్ఠాత్మకం షోడ్శకోష్టాత్మకం చక్రం విషమం సమఞ్చ విధాయ తత్తత్పరితస్తయోశ్చ ప్రతిదిశమేకైకపంక్తివర్ద్ధనక్రమాత్ సమ్భూయ పంక్తిచతుష్టయపంక్తిచతుష్టయవర్ద్ధనేన

విషమసమసంఖ్యకోష్ఠాత్మకసమచతురస్రాణి చక్రాణి స్వాభిమతానుగుణం చిహ్నం నిష్పాద్య తేషు ప్రతిపంక్తికం కోష్ఠేషు వాఞ్ఛితసంఖ్యాదివాఞ్ఛితసంఖ్యాదిక్రమేణ యదఙ్కాదూర్ధ్వాధఃపంక్తిక్రమాత్తిర్యక్పంక్తిక్రమాద్వివిధపంక్తికోణక్రమాచ్చ సమసంఖ్యమాలిఖ్య తత్తత్కోష్ఠేషు తత్తదఙ్కానుగుణం తార్తీయవిద్యాభేదేష్వేకమేకమాలిఖ్య మధ్యే నిజవాఞ్ఛితం చాలిఖేదితి। అత్రాఙ్కానాం లేఖనక్రమస్యాతిరహస్యోపి పారంపర్యావిచ్ఛిత్త్యర్థం శ్రీనాథపాదాజ్ఞయా యథాసమ్ప్రదాయం విలిఖ్యతే। అత్ర విషమభద్రాలేఖనక్రమే అధ్యర్ధశ్లోకే।

విషమే విలిఖేద్భద్రే భుజమధ్యాత్ స్వదక్షిణాత్।

ఇష్టాదిష్టోత్తరైరఙ్కై(రేకై)ర్ధనజాద్యుత్తరైస్తు వా॥

కోష్ఠాని పూరయేన్ మన్త్రిగత్యా పతతి చేద్వహిః।

ప్రతిరాశేరుర్ధ్వకోష్ఠే లిఖేదఙ్కమనన్తరమ్॥

ద్విధాప్యాలిఖ్య కోష్ఠాఙ్కః సంస్థాప్య పూర్వవామతః। ఇతి।

అత్ర విషమభద్రాదిలక్షణముత్తరత్ర వక్ష్యతి। విషమే భద్రే ఊర్ధ్వాధోరూపతస్తిర్యగ్రూపతశ్చ విషమే కోష్ఠే పంక్తికల్పితే సమచతురస్రచక్రే। భుజమధ్యాత్ స్వదక్షిణాత్ స్వస్య సర్వ్వదక్షిణపార్శ్వస్థపంక్తికాష్ఠేషు సర్వ్వమధ్యస్థకోష్ఠాదారభ్యాఙ్కాన్ లిఖేదితి। ఇష్టాదిష్టోత్తరైః పరికల్పితయోరిష్టమాదౌ విలిఖ్య తతః ప్రతికోష్ఠముత్తరాధికై (భిద్గై) స్తైరఙ్కైర్ధనజాద్యుత్తరైస్తు వా అభీష్టసంఖ్యాధనోత్పత్రైరాద్యుత్తరైర్వా ఏకపంక్తిధనసముదాయేన ఆద్యుత్తరానయనం వక్ష్యతి। తదా–

విద్యాతృతీయభేదోత్థాంస్తత్తదఙ్కానుగుణ్యతః।
మనీషితఞ్చ సంలిఖ్య తేషాం మధ్యస్థకోష్ఠతః॥౯౭॥

విదధ్యాద్వాఞ్ఛితం సర్వ్వం త్రైర్యన్త్రైః కల్పితైస్తథా।
వశ్యాకర్షణవిద్వేషస్తమ్భనోచ్చాటనాదికమ్॥౯౮॥

ద్యుత్తరైరఙ్కైర్వేత్యర్థః। కాష్ఠాని పూరయేదిత్యస్య అఙ్కైరిత్యనేనాన్వయః। మన్త్రిగత్యా పూర్వ్వలిఖితపంక్తికోష్ఠానన్తరానన్తరదక్షిణపంక్త్యాముర్ద్ధ్వతః సచివగతికోష్ఠేఽనన్తరమనన్తరమఙ్కం లిఖేదిత్యర్థః। పతని చేద్వహిః సర్వ్వదక్షిణపంక్తికోష్ఠే సర్వోర్ద్ధ్వ పంక్తికోష్ఠే చాలిఖితే సతీత్యర్థః। ద్విధాపీత్యాది మన్త్రిగత్యా చ। ప్రతిరాశిగత్యా లబ్ధే స్థానే సతి లేఖనీయమనన్తరమఙ్కపూర్వ్వకం లిఖితకోష్ఠస్య వామకోష్ఠ లిఖేదిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి విషమభద్రే నిజసర్వ్వదక్షిణపంక్తిమధ్యస్థకోష్ఠే ఆద్యమఙ్కంం విన్యస్య తిర్యక్పంక్తౌ సర్వవామకోష్ఠస్యోర్ద్ధ్వ కోష్ఠే ద్వితీయమఙ్కం సర్వ్వాధః స్థపంక్తిమధ్యకోష్ఠ తృతీయం తద్వామే చతుర్థం పశ్చాత్ సచివగత్యా చాలిఖ్య ఉపరితనకోష్ఠేష్వేకైకమస్మిన్ లిఖితే సతి అనన్తరమఙ్కం తత్రప్రతిరాశిదక్షిణకోష్ఠే విలిఖ్య తతః సచివగత్యా విలిఖేత్। ఏవముభయతోప్యలబ్ధస్థానే స్వపూర్వ్వలిఖితకోష్ఠస్య వామకోష్ఠాత్ ప్రాగ్వద్విలేఖనాత్ సర్వ్వతః సామ్యం భవతీతి। విషమగర్భలేఖనే చార్ద్ధాద్యం శ్లోకచతుష్టయమ్।

గర్భే తు విషమే వర్గచతుష్కే వజ్రతో లిఖేత్॥

వర్గపంక్తిం త్రిభిర్హృత్వా ఫలే త్వేకం వినిక్షిపేత్।
శేషశ్చేత్తత్సమం కోష్ఠం వ్యత్యస్యేత్ ప్రతిపంక్తికమ్॥

ఆద్యన్తవర్గయోరుర్ధ్వాధఃపంక్తిషు యథాక్రమమ్।
అయం విశేషో వ్యత్యస్తే విద్యాతద్వర్గ పంక్తితః॥

త్రిభిర్హృతఫలం కోష్ఠం పూర్వం తత్ కర్ణయోః క్రమాత్।
వ్యత్యస్య శేషకోష్ఠాని కర్ణాదితరతస్తథా॥

ద్వితీయఫలశేషో యస్తత్సంఖ్యాం పంక్తిమన్యయోః।
వ్యత్యస్యేద్వర్గయోస్తిర్యక్ సమాఙ్గం సర్వ్వపంక్తయః॥ ఇతి॥

అస్యార్థః। గర్భే తు విషమే విషమభద్రచతుష్టయసమ్భూతే విషమగర్భః తస్మిన్। వజ్రతో లిఖేత్ అస్మిన్ గర్భచతుష్ఠయే అభీష్టమేకం ప్రథమం సంకల్ప్య తత్కోణస్థం ద్వితీయం తత్తత్ పార్శ్వస్థం తృతీయం తత్కోణస్థం చతుర్థం సంకల్ప్య ప్రతివర్గం విషమభద్రోక్తక్రమాదఙ్కాన–ముక్తక్రమాద్విలిఖేదిత్యర్థః। వర్గపంక్తిష్వపీత్యాది। ఏషు చతుష్కవర్గేషు ఏకపంక్తిసంఖ్యాం త్రిభిర్హృత్వా లబ్ధం ఫలం క్వచిత్ సంస్థాప్య భాగహారశేషశ్చేదేకమేతత్ ఫలే యోజ్యం తదాజ్యం ఫలం సమ్భవతి। తత్ర ఫలసంఖ్యాని కోష్ఠాని ప్రథమచతుర్థవర్గయోరూర్ధ్వాధః పంక్తిషు ప్రతిపంక్తి తత్తత్పంక్తికోష్ఠక్రమానతిలఙ్ఘనేన విన్యస్యేదిత్యర్థః। అయం విశేష ఇత్యాదినార్ధ్వాద్యేనైకేన వ్యత్యస్తకోష్ఠవిశేషః కథితః। యథా ఏకవర్గపంక్తిసంఖ్యాం ద్విగుణీకృత్య త్రిభిర్విభజ్య తత్ఫలం ద్వితీయసంజ్ఞం భవతి। శేషసంఖ్యా క్వచిత్ స్థాతవ్యా తత్ర ద్వితీయఫలముభయకర్ణకోష్ఠేష్వేకానుక్తక్రమేణ ప్రాగేవ వ్యత్యస్య తత్తత్పంక్తిషు ప్రథమఫలోపాన్తసంఖ్యావశిష్టసంఖ్యా క్వచిత్ స్థాతవ్యా। తయా తావత్ స్వకర్మకోష్ఠవ్యతిరిక్తకోష్ఠేష్వఙ్కాన్ ప్రాగ్వత్ క్రమాత్ వ్యత్యస్యేత్। తద్ద్వితీయేత్యాదిపూర్వ్వస్థాపితా ద్వితీయఫలశేషసంఖ్యా యావత్ సంఖ్యామభీష్టపంక్తిద్వయతృతీయవర్గయోస్తిర్యగ్రూపాసు పంక్తిషు

పంక్తికోష్ఠక్రమానతిలఙ్ఘనేన వ్యత్యస్యేదిత్యర్థః। ఏవం కృతే సర్వ్వతః సామ్యం భవతీత్యర్థః। విషమగర్భాలఙ్ఘనేన లఘూపాయశ్లోకద్వయం।

యద్వాన్త్యఫలసంఖ్యాతాం పంక్తిమారభ్య పంక్తిశః।

స్వకామ్యఫలంసంఖ్యాతః తిర్య్యగ్ వ్యత్యస్య తత్పరమ్॥

క్రమాదుభయకోణాన్తం కోణాన్యేవోభయోరతః।

ఆద్యన్తవర్గయోః ప్రాగ్ వద్వ్యత్యస్యేదన్యవర్గయోః॥

అస్యార్థః। సర్వ్వప్రథమచతుర్థవర్గయోస్తిర్య్యగ్రూపపంక్తిషు ఊర్ద్ధ్వపంక్తిమధఃపంక్తిం వా సమారభ్య గణయిత్వా తాస్వేవ పంక్తిషు ఏకహీనాద్యఫలసంఖ్యాం పంక్తిం తిర్య్యగ్రూపతశ్చాన్యోన్యం పంక్తిశః ప్రాగ్వద్వ్యత్యస్యానన్తరమేకాం పంక్తిముభయకర్ణకోష్ఠావధి వ్యత్యస్య తదవశిష్టపంక్తిషూభయకోష్ఠస్థానఙ్కానేవ వ్యత్యస్యేత్। ఏవం కృతే ప్రథమచతుర్థవర్గయోరూర్ద్ధ్వాధఃపంక్తిషు ప్రతిపంక్తి ప్రథమఫలసంఖ్యకోష్ఠాన్యేవ వ్యత్యస్తాని భవన్తి। ద్వితీయతృతీయవర్గయోః పూర్వోక్తద్వితీయఫలశేషసంఖ్యాపంక్తిమపి తిర్య్యగ్వ్యత్యస్యేదిత్యర్థః। సమభద్రలేఖనే అధ్యర్ద్ధశ్లోకః।

సమే భద్రేవతానంకాన్ పూర్వ్వమశ్వస్య వర్త్మనా।

యస్యైవైకాన్తరేణాథ పునశ్చాస్య చ సంలిఖేత్॥

తత్తచ్ఛిరస్థా వాన్త్యాదితద్వత్తద్వధగజాధ్వనా। ఇతి॥

అస్యార్థః। షోఢశకోష్ఠాత్మకే సమభద్రే స్వవామభాగాధఃస్థకోష్ఠే ఆదిమమఙ్కం విన్యస్య తస్మాదశ్వమార్గేణ ఊర్ధ్వాది ద్వితీయతిర్యక్పంక్తౌ వామతో ద్వితీయకోష్ఠే ద్వితీయమఙ్కం తత్ పంక్తావేవ సర్వ్బదక్షిణకోష్ఠే తృతీయం సర్వాధఃస్థ పంక్తౌ వామతస్తృ-

---

ఆయురారోగ్యవిజయం విభూత్యాద్యఞ్చ సిధ్యతి।

స్థాపనాద్ధారణాచ్చాన్యైరుపాయైః సాధకోనిశమ్॥౯౯॥

తీయకోష్ఠే చతుర్థఞ్చ విన్యస్య త్రిలోమగత్యా చతుర్థాదిప్రథమాన్తాఙ్కోపరితనోపరితనకోష్ఠేషు పఞ్చమాద్యష్టమాన్తానఙ్కాన్ విన్యస్య తదష్టమాదిప్రథమాఙ్కోపర్య్యుపలక్షిత కోష్ఠానాం గజమార్గగత్యా తేష్వష్టసు కోష్ఠేషు నవమాదిశిష్టాష్టకం విలిఖేదితి।సమగర్బవిన్యాసేఽర్ధాద్యశ్లోకః।

సమగర్భేపి వై కృత్వా బర్గాన్ షోడ్ఁశభిః పదైః।

ప్రతివర్గేచతుఃకోష్ఠే పుర్వోక్తక్రమతో లిఖేత్॥

అన్త్యాది తత్తచ్ఛిరసి గజమార్గేణ చాన్యతః॥ ఇతి॥

అస్యార్థః। షోఢశభిః షోడ్శభిః కోష్ఠైరేకమేకం వర్గం ప్రతికల్ప్య ప్రతివర్గంసమ భద్రోక్తప్రక్రియయా చతురశ్చతురోనుక్రమాత్ ప్రతిలోమక్రమాత్ క్రమేణ విన్యస్య పశ్చాత్తదన్త్యాఙ్కాదిప్రథమాఙ్కాన్తాం వ్యుత్క్రమాత్తత్తద్గజమార్గలిఖితకోష్ఠేషు శిష్టాఙ్కాన్ క్రమాద్విలిఖేత్ ఇతి।

కాష్ఠాష్టకక్రమాత్ ప్రాగ్వత్ ప్రతివర్గం లిఖేత్తు వా।

ఇత్యర్ద్ధేన ప్రక్రియాన్తరేణైతదుక్తం భవతి। సమగర్భే తు భద్రప్రోక్తవత్ ప్రతివర్గమఙ్కానామష్టకం అష్టకం ప్రథమం విన్యస్య అన్త్యవర్గలిఖితాన్త్యాఙ్కాది ప్రథమవర్గాల్లిఖితప్రథమాఙ్కాన్తం బిలోమతస్తత్తత్ గజమార్గేణ శిష్టాఙ్కాన్ విలిఖేదితి।

ఉద్దిష్టాఙ్కే పంక్తికోష్ఠహృతే లబ్ధం పునర్హరేత్।

హ్యేకసర్వపదార్ద్ధేన ఫలశేషౌ చ పాదికౌ॥

ఇత్యర్ధాభ్యామేకైకపంక్త్యాబుద్ధిష్టధనస్య ఆద్యుత్తరానయనప్రకారః కథితః। యథా ఉద్దిష్టాఙ్కమేకపంక్తికోష్ఠసంఖ్యయా విభజ్య తత్తత్ఫలం సర్వ్వపంక్తికోష్ఠే స్యాత్। పంక్తిస్థా సంఖ్యైన్త్వేకమపాస్య తదర్ద్ధీకృత్య తత్సంఖ్యయా విభజేత్। తత్తత్ఫలముత్తరం భవతి భాగహారశేషశ్చాదిర్భవతీతి।

హ్యేకసర్వపదార్ద్ధశ్చ యమాదిషు యుతం పునః।

గుణయేత్ పంక్తికోష్ఠ స్యాత్ పంక్తికోష్ఠేషు తత్ఫలమ్।

ఇత్యర్ధాభ్యామిష్టాదిష్టోత్తరం లిఖితసర్వభద్రేష్వేకైకపంక్తిస్థసముదయాఙ్కానయనం కథితం। అస్యాయమర్థః। తత్ర భద్రం సర్వం పంక్తికోష్ఠసంఖ్యాస్వేకమపాస్య తదర్ద్ధీకృత్య తత్సంఖ్యయా సంగుణయ్య తస్మిన్నాది సంయోజ్య తదేకపంక్తికోష్ఠసంఖ్యయా గుణయేత్। తత్ఫలమేకపంక్తిస్థాఙ్కః సముదాయో భవతీతి।

ఇతి దేవ్యా యన్త్రభేదాస్తవోక్తాః సర్వ్వసిద్ధిదాః।

అశేషం దేవి తే ప్రోక్తం యన్త్రసిద్ధ్యభిధాగమే ॥౧౦౦॥

ఈశ్వరాత్మమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।

అస్యా నిఫాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్ కృతమ్॥

ఇతి షోఢశనిత్యాతన్త్రే శ్రీకాదిమతే త్రయస్త్రింశత్ పటలమ్॥33॥౦॥

త్ర్యాదిద్విద్వ్యుత్తరం భద్రం విషమం పంక్తికోష్ఠతః।

చతుశ్చతుష్టయం షట్కం భద్రం విషమగర్భకమ్॥

తద్వచ్చతుష్కం పంక్తీనాం భద్రం స్యాత్ సమగర్భకమ్।

ఇత్యర్ధాద్యేన శ్లోకేన విషమభద్రాదిలక్షణం కథితం। ప్రతివాహు త్రిత్రికోష్ఠపంక్త్యాదిద్విద్వికోష్ఠపంక్త్యుత్తరచతురస్రం విషమభద్రసంజ్ఞం భవతి। ప్రతివాహు షట్ షట్కోష్ఠపంక్త్యాది చతుశ్చతుఃకోష్ఠపంక్త్యుత్తరం భద్రం విషమగర్భసంజ్ఞం తద్వచ్చతుశ్చతుఃకోష్ఠపంక్త్యాదిచతుశ్చతుష్కోష్ఠ పంక్త్యుత్తరం భద్రం సమగర్భసంజ్ఞం చేతి। అథ మూలగ్రన్థవ్యాఖ్యా లిఖ్యతే। ఉచ్చాటనాదికం ఇత్యాదిశబ్దో నిధనాదివిషయః। విభూత్యాద్యమిత్యత్ర ఆద్యశబ్దో భూమ్యాది విషయః। అన్యైరభిషేకాదిభిః। దేవీతి సమ్బుద్ధిః। ప్రోక్తం ప్రాగేవేతి శేషః। యన్త్రసిద్ధ్యభిధాగమే యన్త్రసిద్ధిసంజ్ఞే ఆగమే॥౧౦౦॥౦॥

ఇతి షోఢశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసార

సింహరాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం

మనోరమాఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం లిఙ్గయన్త్రప్రకాశనపరం త్రయస్త్రింశం

పటలం పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్॥33॥ ఓం తత్సత్॥

గ్రన్థసంఖ్యా— త్రయస్త్రింశే తు పటలే వ్యాఖ్యాగ్రన్థాః ఉదీరితాః।
సాధ్యర్ద్ధపాదాదధికా నవతిశ్చ చతుఃశతమ్॥

శ్రీచక్రాద్యాని యన్త్రాణి ప్రోక్తాన్యేకాదశ క్రమాత్।
ఉహోత్పన్నాన్యనన్తాని తథా కోష్ఠభవాని చ॥

అథ షోఢశనిత్యానాం విద్యా కౌతుకినామిహ।
చమత్కారకరీం విద్యాం వక్ష్యామి శృణు సున్దరి॥౧॥

సిద్ధసారస్వతం మృత్యుఞ్జయం త్రిపుటగారుడ఼ే।
అశ్వారూఢ఼ామన్నపూర్ణాం నవాత్మానం నవాత్మికామ్॥౨॥

తతశ్చ దేవీహృదయం గౌరీవిద్యాఞ్చ లక్షదామ్।
నిష్కత్రయప్రదామిష్టదాయినీఞ్చ మతఙ్గినీమ్॥3॥

రాజ్యలక్ష్మీం మహాలక్ష్మీం సిద్ధలక్ష్మీమనన్తరమ్।
గోపాలభేదానౌషధాన్ వదామ్యుక్తక్రమేణ వై॥౪॥

శుచిః స్వేన తతో మాయా వియద్ధాహస్వవహ్నియుక్।
హంసహృత్తేజసాం యోగాద్యుతిదాహచరస్వకైః॥౫॥

పూర్వస్మిన్త్రయస్త్రింశే పటలే షోఢశనిత్యావిద్యాసిద్ధాని వాచ్ఛితప్రాప్తిఫలాని లలితావిద్యాయాః స్వరూపభేదస- ముక్త్వాని కానిచిదయన్త్రాణ్యుపదిశ్యానన్తరం తేషాం లోకచమత్కారకరాన్ ప్రయోగాన్ విద్యాభిరుపదిశత్యథ షోఢశనిత్యానామిత్యాదినా ఆత్మవానిత్యన్తశ్లోకశతరూపేణ చతుస్త్రింశపటలేన। తత్ర అథ షోడ॒శేత్యాదిభిః క్రమేణ వై ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః సప్రస్తావపటలార్థానుపదిశతి। తత్ర ఇహ పటలే సున్దరీతి సమ్బుద్ధిః। సిద్ధసారస్వతమిత్యాదినా శ్లోకేన విద్యాష్టకముపదిశతి। తత్ర త్రిపుటగారుడ॒రే త్రిపుటావిద్యాం గారుడ॒విద్యాఇ్చ। తతశ్చేత్యాదినా శ్లోకేన విద్యాషట్కం। రాజ్యలక్ష్మీమిత్యర్ద్ధేన విద్యాత్రయం। గోపాలభేదాన్ సప్తేత్యర్థః। సప్తధా ఇతి తదుద్ధారక్రమే వక్ష్యమాణత్వాత్। ఔషధాని సకలభుజఙ్గమవిషహరాణి స్వేచ్ఛోచ్చాట్యాన్తికరణాని చ॥౪॥

శుచిరిత్యాదినా విగ్రహేత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన సిద్ధసారస్వతవిద్యాస్వరూపముపదిశతి। తత్ర శుచిః ఐకారః స్వేన విన్దునా సహేతి శేషః। తతః అనన్తరమ్-

పునశ్చ హంసహృద్ధం సద్వయదాహవనైరపి।

సమాయైరుదితా విద్యా పఞ్చార్ణామృతవిగ్రహా॥౬॥

పటలేఽస్మిన్ననుక్తానామఙ్గాని నిజవిద్యయా।

మాయయా వా విదధ్యాచ్చ ధ్యానం చాద్యానుదీరితే॥౭॥

పయోవ్రతః పఞ్చలక్షం జపిత్వా కులసున్దరీమ్।

ధ్యాత్వా సిద్ధమనుః పశ్చాద్విదధ్యాద్వినియోగకమ్॥౮॥

అనయా మన్త్రితైరద్భిః శోధయిత్వా తు కన్యకామ్।

పాయయిత్వా చ తాం బ్రూయాత్ శ్లోకయేతి సమాహితః॥౯॥

క్షరమితి శేషః। మాయా హృల్లేఖా। వియద్ధాహస్వవహ్ని యుక్ రేఫ ఈకారవిన్దుసహితః శకారః శ్రీవీజమిత్యర్థః। హంసహృత్తేజసాం యోగాద్యూతిదాహచరస్వక్రైః హకారసకారస్వకారరేఫకారరేఫఏకారవిన్దుసప్తభిరనన్తరం వీజమిత్యర్థః। పునశ్చ అనన్తరమక్షరం హంసహృద్ధంసద్వయదాహవనైరపి సమాయైః హకారసకారహకారద్వయరేఫ ఔకారవిసర్గనీయాత్మభిః సప్తభిరక్షరైః పఞ్చమం వీజమితి యావత్। అమృతవిగ్రహో సప్తవింశతిపటలే ప్రాగుక్తామృతేశ్వరీవిద్యాయాః ప్రోక్తధ్యానవిగ్రహో। ప్రయోగవిశేషే ధ్యానవిశేషః ప్రోక్తశ్చ తత్రైవేత్యర్థః॥౬॥

పటలేత్యాదినా శ్లోకేనాస్మిన్ పటలే ప్రోక్తానాం విద్యానామఙ్గధ్యానయోః పరిభాషోచ్యతే। తత్ర అనుక్తానాం విద్యానామిత్యర్థః। నిజవిద్యయా స్వస్వవిద్యయా షోఢ़ావిభిన్నేనాద్యవీజేన గురూక్తక్రమేణేత్యర్థః। మాయయా హృల్లేఖయా దీర్ఘస్వరషట్కభిన్నయేత్యర్థః। వా వికల్పే। ఆద్యామృతవిగ్రహో ధ్యానమితి యావత్। చః సముచ్చయే। అనుదీరితే ధ్యానే ఇతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి అనుదీరితే ధ్యానే సతి తత్తద్దేవతానాం ధ్యానమమృతేశ్వరీధ్యానమేవేతి॥౭॥

పయోవ్రత ఇత్యాదిభిర్మహాద్భూతమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్విద్యాసాధనప్రకారం సిద్ధవిద్యాసారస్వతవిద్యయా దివ్యప్రయోగఞ్చోపదిశతి। తత్ర పయోవ్రతః క్షీరాహారీ। కులసున్దరీం ధ్యాత్వా పఞ్చదశే పటలే ప్రోక్తకులసున్దరీవిగ్రహం ధ్యాత్వేత్యర్థః। సిద్ధమనుః సిద్ధవిద్యాః। అనయా సిద్ధసారస్వతవిద్యయా। మన్త్రితైః దివ్యత్వాన్మన్త్రితాభిరితి యావత్। తుర్విశేషే। కన్యకాం అవిక్షుబ్ధేన్ద్రియామితి యావత్। చః సముచ్చయే। తాం కన్యాం బ్రూయాత్।

గఙ్గాప్రవాహవత్తస్యా భారతీ నిఃసరేన్ముఖాత్।
ఆచష్టే చ త్రికాలస్థానర్థాన్ పృష్టా మహాద్భుతమ్॥౧౦॥

భూః స్వేన జ్యాధరాస్వేతా హృన్మాయయా సమన్వితమ్।
పాలయేతి ద్విరుక్త్వా తత్ ప్రతిలోమముదీరయేత్॥౧౧॥

విద్యా మృత్యుఞ్జయాఖ్యాసౌ దీర్ఘస్వరయుజా హృదా।
విద్యయాఙ్గాని నియతం స్వాత్మానం చిన్తయేదితి॥౧౨॥

ఆద్యమధ్యతృతీయార్ణనాలపద్మముకర్ణికే।
సమాసీనం సుధార్ద్రాఙ్గం మౌలావిన్దుకలాయుతమ్॥౧౩॥

శ్లోకయేతి। అత్ర భిన్నక్రమేణాన్వయః। శ్లోకయేతి బ్రూయాదితి। సమాహితః అన్యబుద్ధివ్యాపారాదిరహితః। తస్యాః కన్యాయాః। చః సముచ్చయే। త్రికాలస్థానర్థాన్ భూతభవిష్యద్వర్త్తమానకాలస్థాన్। పృష్టా కన్యేత్యర్థః। మహాద్భూతం మహాచమత్కారభూతం యథా॥ ౧౦॥

భూస్వేనేత్యాదినా శ్లోకేన మృత్యుఞ్జయవిద్యాస్వరూపముపదిశతి। తత్ర భూః ఓకారః స్వేన విన్దునా సహితేతి శేషః। జ్యా జకారః ధరా స్వేతా ఉకారవిన్దుభ్యాం సహితా। హృత్ సకారః మాయయా సమన్వితం విసర్జనీయేన సమన్వితం। పాలయేతి ద్విరుచ్చార్యం పాలయ పాలయేత్యర్థః। తత్ ఉద్ధృతాక్షరత్రయం। ప్రతిలోమం ప్రతిక్రమాత్। అత్ర ప్రయోగేషు తు ప్రథమం ప్రణవాాద్యక్షరత్రయముచ్చార్య్యానన్తరం పాలనోయస్యాఖ్యాం ద్వితీయాన్తాముచ్చార్య్య తతః పాలయయుగం తతో వ్యుత్క్రమేణాద్యక్షరత్రయఞ్చోచ్చరేదితి సమ్ప్రదాయార్థః॥౧౧॥

విద్యేత్యాదిభిరేధత ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః మృత్యుఞ్జయవిద్యాధ్యానస్వరూపముపదిశతి। తత్ర దీర్ఘస్వరయుజా హృదా దీర్ఘస్వరషడ్భిన్నేన సకారేణ సవిన్దునేతి సమ్ప్రదాయః। స్వాత్మానం నిజవిగ్రహం చిన్తయేదితి వక్ష్యమాణప్రకారేణ॥౧౨॥

ఆద్యేత్యాదినాద్యర్ధేనైతదుక్తం భవతి ఆద్యక్షరనాలం ద్వితీయాక్షరదలం తృతీయాక్షరకర్ణికమూర్ధ్వాధోముఖం సితకమలద్వయం సఙ్కల్ప్య తయోరన్తరాలే సితకమలే ఇతి। సుధార్ద్రాఙ్గం తత్ పద్మద్వయాక్షరమౌలిస్థచన్ద్రకలానిఃసృతసుధార్ద్రాఙ్గం। సుమితం వర్ణతః। హరిణే-

---

సుసితం హరిణాక్షస్రక్చిన్తాపాశకరం హరమ్।

స్వైక్యేన భావయేన్నిత్యం జయదీర్ఘాయురేధతే॥౧౪॥

తృతీయమమృతాఖ్యాయా ద్వితీయం తదనన్తరమ్।

రసావహ్నిస్వసహితప్రాణాస్తైస్త్రిపుటోదితా॥౧౫॥

త్రిభిర్ద్విరుక్తైరఙ్గాని కృత్వా విద్యాన్తు నిత్యశః।

జపేదహ్నో ముఖే స్వైక్యం భావయంస్త్రిసహస్రకమ్॥౧౬॥

తేన విద్యాం శ్రియం కాన్తిం కవితాం గానకౌశలమ్।

నరనారీనృపాణాఞ్చ వాల్లభ్యం లభతే నరః॥౧౭॥

అరుణామరుణాక్షస్థాం ప్రసన్నవదనామ్బుజామ్।

పుష్పేష్వఙ్కుశపద్మాని పద్మపాశేక్షుచాపకాన్॥౧౮॥

దధానాం వాహుభిః షడ్భిః మాణిక్యముకుటోజ్జ్వలామ్।

శృఙ్గారభూషాపికవాక్చామరాదర్శపీడ్కాః॥౧౮॥

త్యాద్యాయుధచతుష్టయం వామోర్ద్ధకరాది తదధఃకరాన్తమప్రాదక్షిణ్యక్రమేణ। తత్ర చిన్తేతి వ్యాఖ్యానముద్రా। స్వైక్యేన స్వాపృథక్త్వేన॥౧౪॥

తృతీయేత్యాదినా శ్లోకేన త్రిపుటావిద్యాస్వరూపముపదిశతి। తత్ర తృతీయమమృతేశ్వర్యాః సిద్ధసారస్వతవిద్యాతృతీయవీజం శ్రీవీజమిత్యర్థః। ఏతచ్ఛ్రీచ్ఛ్రిపుటావిద్యాయాః ప్రథమం వీజమిత్యర్థః। ద్వితీయం తదనన్తరం సిద్ధసారస్వతవిద్యాయా ద్వితీయం వీజం। రసావహ్నిస్వసహితప్రాణాః లకార ఈకారవిన్దుభిః సహితః కకారః। తేన కామవీజముచ్యతే। త్రైస్త్రిభిర్వీజైః॥౧౫॥

త్రిభిరిత్యాదిభిః స్మరేదిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైస్త్రిపుటావిద్యాయాః షడ్గాని సాధనక్రమం సిద్ధవిద్యస్య ప్రాప్యాని ఫలాని తద్ధ్యానం తత్పరివారధ్యానఞ్చోపదిశతి। తత్ర త్రిభిర్వీజైర్ద్విరుక్తైర్వారద్వయముచ్చారితైః। తుర్భిశేషే। త్రిసహస్రకం వారాణామితి శేషః। తేన జపేన। చః సముచ్చయే। నరః సాధకః। అత్రాయుధక్రమస్తు। దక్షిణాధోహస్తాదివామాధరహస్తాన్తం ప్రాదక్షిణ్యేన వోద్ధవ్యః। షడ్భిః సమ్భూయేత్యర్థః। దధానా ఇత్యస్యాయానన్తతతతరపూర్వశ్లోకోత్తరార్ద్ధేన సమ్బన్ధః। తస్యా దేవ్యాః।

దధానాః పరితస్తస్యా గాయన్త్యశ్చపి శక్తయః।

పరివార్యం స్థితాస్తాభిర్వృతాం తాం స్వైక్యతః స్మరేత్॥౨౦॥

భూః స్వేన హంసదాహాభ్యాం మరుద్వహ్నిక్ష్మయా యుతౌ।
వైరిమోహీత్యక్షరాణాం చతుష్కం గరుడంేతి చ॥౨౧॥

జవీ సవహ్నిగ్రాసశ్చ హంసహింద్వయన్తథా।
స్వాహాన్తో గదితో మన్త్రస్తార్క్ష్యస్యాఖిలరక్షితుః॥౨౨॥

త్రయోవింశార్ణకో మన్త్ర ఉపరాగే సుసాధితః।
ఫణిదష్టాన్ పిశాచాద్యైః క్లిష్టానన్యాంశ్చ రోగిణః॥౨౩॥

స్థితాః నచా(మ్రా)సీనా ఇత్యర్థః। దేవ్యా ఏవాసీనత్వం। తాభిః శక్తిభిః। తాం దేవీం। స్వైక్యతః అపృథగ్భావేన॥ ౨౦॥

భూః స్వేత్యాదినా సుసాధిత ఇత్యన్తేనాధ్యర్ద్వేన శ్లోకద్వయేన గారుడంమన్త్రస్వరూపం తత్సాధనప్రకారఞ్చోపదిశతి। తత్ర భూః ఒకారః స్వేన విన్దునా సహితా ఇతి శేషః। ఏతత్ కాకాక్షివత్ పూర్వ్వపరయోరన్వేతి। హంసదాహాభ్యాం హకారరేఫాభ్యాం అన్యోన్యసుశ్లిష్టాభ్యాం। మరుద్వహ్నిక్ష్మయా క్ష్మయా సహితౌ మరుద్వహ్నీ మరుచ్చ వద్వహ్నిశ్చ క్ష్మా చేత్యర్థః। తే చాకార ఈకార ఊకారాః తేన మరుదాదివర్ణాః పృథక్ పృథగితి సమ్ప్రదాయః। తేన హ్రాం హ్రీం హ్రూం ఇత్యక్షరత్రయం నిష్పన్నం। వైరిమోహీత్యక్షరాణాం చతుష్కం వైరిమోహీతి అక్షరాణాం చతుష్టయస్య స్వరూపగ్రహణం। గరుడంేతి చ చకారేణ గరుడం ఇత్యక్షరత్రయస్య చ స్వరూపగ్రహణత్వం ద్యోత్యతే। జవీ పకారః సవహ్నిగ్రాసః వహ్నినా సహితో గ్రాసః వహ్నిరితీకారస్య సంజ్ఞాప్యాగ్నేయత్వసామ్యాత్ సమ్ప్రదాయాచ్చ ఈకారః। గ్రాసః ఇతి క్షకారః ఈకారసహితః క్షకార ఇత్యర్థః। హంసహింసద్వయం హంస ఇత్యక్షరహద్వయం హింస ఇత్యక్షరద్వయఞ్చ। తథా స్వరూపగ్రహణం। త్రయోవింశార్ణః త్రయోవింశతివర్ణాత్మకః। ఉపరాగే చన్ద్రసూర్య్యయోరితి శేషః। సుసాధితః భవేదితి శేషః। జపతర్పణహోమార్చాదిభిరిత్యర్థః॥ ౨౨॥

ఫణీత్యాదినా జపేదిత్యన్తేనార్ధాద్యేన శ్లోకద్వయేన గారుడమన్త్రసిద్ధస్య ప్రయోగవిశేషాత్ ఫలాని తద్ధ్యా- నఞ్చోపదిశతి। తత్ర పిశాచాద్యైయరిత్యత్రాద్యశబ్దో భూతప్రేతాపస్మారకృత్యాదివిషయః। చః సముచ్చయే। త్రివిధైరుగ్రైః స్థిరకృత్రిమజఙ్గమా—

విషార్తాన్ త్రివిధైరుగ్రైర్మూర్చ్ఛితాంశ్చ గతాసుకాన్।

పాలయేచ్ఛతజప్తేన తోయేనాభ్యుక్షణాత్ క్షణాత్॥౨౪॥

కుర్వతస్తాణ్డవం శమ్భోరగ్రే మేరుసమం విభుమ్।

అహితాని చ ఖాదన్తం స్మరంస్తార్క్ష్యమనుం జపేత్॥౨౫॥

పద్మాక్షవీజతైలేనాప్యాశు నస్యేన నాశయేత్।

గరలం భుజగానాఞ్చ సమస్తానామయత్నతః॥౨౬॥

ప్రణవం చరహంసాగ్నిజవీదాహో నభశ్చరౌ

శూన్యామ్బు రసదాహోగ్నిహృదమ్బుమరుదన్వితః॥౨౭॥

హంసశ్చ మరుతా యుక్తః ప్రోక్తా విద్యా దశాక్షరీ।

షడఙ్గం మాయయా కృత్వా జపేదక్షరలక్షకమ్॥౨౮॥

ఖ్యైర్విషవిశేషైః। మూర్చ్ఛితాన్ గతసంజ్ఞాన్। గతాసుకాన్ దేహే కస్మింశ్చిత్ ప్రదేశే విషవేగేన సఙ్కుచితప్రాణాన్। శతజప్తేన శతవారమభిమన్త్రితేన। కుర్వ్వీతస్తాణ్డవమిత్యత్ర భిన్నక్రమాన్వయః। తాణ్డవం కుర్వ్వీత ఇత్యర్థః। మేరుసమం విగ్రహస్య మహత్తయా వర్ణతయా చ। విభుం తత్త్వతః। అహితాని ప్రాగుక్తవిషాదీని॥౨౭॥

పద్మాక్షేత్యాదినా శ్లోకేన సకలభుజఙ్గమవిషనాశనమౌషధం తత్ప్రయోగఞ్చోపదిశతి। తత్ర పద్మాక్షవీజేభ్యస్తైలం లబ్ధం తేన। ఉపాయో గురుముఖాదవగన్తవ్యః॥౨౮॥

ప్రణవమిత్యాదినా దశాక్షరీత్యన్తేనాధ్యర్ద్ధేన శ్లోకద్వయేనాశ్వారూఢావిద్యాముపదిశతి। తత్ర చరహంసాగ్ని ఇతి మధ్యపదలోపీ సమాసః। తేన చరయుతహంసాగ్ని ఇత్యర్థః। చర ఏకారః హంసాగ్ని ఇకారసహితో హకారః జవీ పకారః దాహో రేఫః నభశ్వరౌ మకారసహితో ఏకారః। శూన్యామ్బు దివ్యత్వాత్ శూన్యామ్బునో ఇతి యావత్। అత్ర వియచ్ఛబ్దస్య పర్య్యాయత్వాత్ సమ్ప్రదాయాచ్చ శూన్యమితి శకారః వకారసహితః శకార ఇత్యర్థః। సదాహోగ్నిః ఇకారసహితో రేఫ ఇతి యావత్। హృదమ్బుమరుదన్వితః హృత్ సకారః అమ్బు వకారః ఆకారసహితః స్వకారః। హంసః హకారో మరుతా యుక్తః ఆకారసహితః॥౨౭॥

షడఙ్గేత్యాదిభిర్విద్యయేత్యన్తైరర్ద్ధాద్యైః షడ్భిః శ్లోకైరశ్వారూఢావిద్యయా అఙ్గాని

తతో యముద్దిశ్య జపం నిశి కుర్య్యాదయత్నతః।

సమానయేత్ స్వగేహే తమానాశాత్ ప్రోక్తకారిణమ్॥౨౯॥

వశ్యమాకర్షణం లక్ష్మీం సువర్ణం వాఞ్ఛితాని చ।

ప్రాప్నోత్యయత్నాదనయా విద్యయా సిద్ధయానిశమ్॥౩౦॥

లోహితాం లోహితాశ్వస్థాం లోహితామ్బరభూషణామ్।

చతుర్భుజాం త్రినయనాం ప్రసన్నవదనామ్బుజామ్ ॥౩౧॥

భల్లాం దక్షేణ వామేన చర్మయష్టిం సముజ్జ్వలామ్।
అన్యాభ్యాం హేమపాశేన కణ్ఠే వద్ధా స్వసాధ్యకమ్ ॥౩౨॥

హేమవేత్రాహతం వద్ధా కరయుగ్మకృతాఞ్జలిమ్।
దాసోహమితి భాషన్తం పతితం నిజపాదయోః ॥౩౩॥

స్వరన్ విద్యాం జపేన్మర్త్యో వశే కుర్యాదయత్నతః।
సమస్తం జీవభువనమశ్వారూఢాఖ్యవిద్యయా ॥౩౪॥

ప్రణవం నమసా యుక్తం తథా భగవతీతి చ।
మాహేశ్వరీతి ప్రోక్త్వాన్నపూర్ణే స్వాహేతి తన్మనుః ॥౩౫॥

సాధనప్రకారం సిద్ధవిద్యస్య ప్రయోగాన్ తద్ధ్యానం తత్ఫలవిశేషాంశ్చోపదిశతి। తత్ర మాయయా ప్రాగ్వత్ హృల్లేఖయా। అక్షరలక్షకం విద్యాయా అక్షరసంఖ్యాలక్షకం దశలక్షమిత్యర్థః। తతో విద్యాయాం సిద్ధాయామితి యావత్। తం సాధ్యం। ఆనాశాత్ యావచ్ఛరీరం। ప్రోక్తకారిణం దాసవదిత్యర్థః। అనయా అశ్వారూఢాఖ్యయా విద్యయా। లోహితాశ్వస్థాం లోహితవర్ణాశ్వస్థాం। దక్షేణ దక్షిణకరేణేత్యర్థః। వామేన ప్రాగ్వత్। సముజ్జ్వలాం వివిధవర్ణాం। అన్యాభ్యాం ఊర్ధ్వకరాభ్యాం। హేమపాశేన తయోర్వామకరస్థేనేత్యర్థః। హేమవేత్రాహతం తయోర్దక్షిణకరస్థహేమవేత్రాహతం। స్మరన్ ఉక్తరూపాం దేవీం ॥౩౪॥

ప్రణవమిత్యాదినా శ్లోకేనాన్నపూర్ణాఖ్యాం సప్తదశాక్షరవిద్యాముపదిశతి। తత్ర నమసా నమః పదేన ప్రణవాదనన్తరం నమ ఇత్యక్షరద్వయం। తథా సముచ్చయే। భగవతీతి భగవతి ఇతి

చతురక్షరాణి మాహేశ్వరీతి మాహేశ్వరి ఇతి చతురక్షరాణి అన్నపూర్ణే స్వాహేతి అన్నపూర్ణే స్వాహా ఇతి షడ॒క్షరాణి తన్మనుః అన్నపూర్ణావిద్యా ॥౩౫॥

విధాయ మాయయాఙ్గాని జపేద్విద్యామహర్ముఖే।
సహస్రవారం నియతం న తస్య స్యాద్దరిద్రతా ॥౩౬॥

భుజఙ్గవాసకరణనృత్యాసక్తావలోకినీమ్।
స్మితవక్త్రాం హేమపాత్రాత్ పాయసం దధతీం కరే ॥౩౭॥

భవానీం సర్వదా విద్యాజపవాన్న కదాచన।
బుభుక్షితో భవేదేవ న కదాచిచ్చ కుత్రచిత్ ॥౩౮॥

తథా నృత్యస్థితం మాం త్వాం తదాలోకనకౌతుకామ్।
ఆభ్యాం భజేన్నిత్యశో యో మన్త్రాభ్యాం యాచతే వరమ్ ॥౩౯॥

తస్యావయోః ప్రసాదేన సిధ్యత్యేవాశు చిన్తితమ్।
తిష్ఠేచ్చోపరి సర్వేషాం సర్వథా సర్వతః సదా ॥౪౦॥

హంసహృద్గాసనభసాం రసామ్బువ్యాప్తదాహకైః।
క్ష్మాస్వయోగాన్నామతశ్చ నవాత్మ నవభిశ్చ తైః ॥౪౧॥

విధాయేత్యాదిభిః కుత్రచిదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైరన్నపూర్ణాదేవ్యా అఙ్గాని ధ్యానం విద్యాసాధనప్రకారం విద్యాసిద్ధస్య లభ్యాని ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర మాయయా ప్రాగ్వత్ హృల్లేఖయా। విద్యాం అన్నపూర్ణాఖ్యాం। అహర్ముఖే ప్రాతఃకాలే। తస్య జపితుః। భుజఙ్గత్రాసకరణనృత్యాసక్తావలోకినీం తాణ్డవవిశేషాసక్తపరమేశ్వరావలోకనశీలాం। హేమపాత్రాత్ హేమపాత్రాదితి ల్యబ్లోపే పఞ్చమీ। హేమపాత్రమాపూర్య్య స్థితాం। విద్యాజపవాన్ అన్నపూర్ణాయాః॥ ౩౮॥

తథేత్యాదినా సదేత్యన్తేన శ్లోకద్వయేనానన్తరవక్ష్యమాణనవాత్మవిద్యయోర్ధ్యానం తత్ఫలాని చోపదిశతి। తత్ర తథా నృత్యస్థితం భుజఙ్గత్రాసననృత్యపరం। తదాలోకనేన కౌతుకాం నృత్యావలోకనకౌతుకాం। ఆభ్యాం వక్ష్యమాణాభ్యాం। వరమభీష్టం తస్య యాచితుః। ఏవావధారణీ॥ ౪౦॥

హంసేత్యాదినా సిద్ధిదావిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన నవాత్మకయోర్విద్యస్వరూపముపదిశతి। తత్ర హంసహృదుగ్రాసనభసాం హకారసకారక్షకారమకారాణాం। రసామ్బువ్యాప్తదాహకైః లకారబకారయకారరేఫైః సహితానామితి। తైరక్షరైః। తస్య నవాత్మక-

---

తస్యైవ క్ష్మాక్షరం హిత్వా వహ్నిం తత్ర ప్రయోజయేత్।

నవాత్మికా తు తే విద్యా ద్వావేతౌ సర్వసిద్ధిదౌ॥౪౨॥

ప్రణవం త్రిపుటాన్త్యార్ణం నమసా చతురక్షరీ।

దేవీహృదయసంజ్ఞాసా విద్యా సర్వార్థసిద్ధిదా॥౪౩॥

ధ్యానముక్తమముష్యాస్తు సతతం సర్వమఙ్గలామ్।

సితకుష్ఠం స్వర్ణపుష్పీమూలం తత్పత్రవారిణా॥౪౪॥

పిష్ట్వా శుద్ధః పాయసాశీ విద్యాజాపీ జితేన్ద్రియః।
భూమౌ శయీత తాం రాత్రిం విజనే సుశుభే గృహే॥౪౫॥

తల్లిప్తాజ్ఞాకణ్ఠహృత్కస్తత్రాలిఖితమాయకః।
ఆజ్ఞాస్థితం (తా) తథా సా తం వహేదస్యాభివాఞ్ఛితమ్॥౪౬॥

మన్త్రస్య। ఏవాబధారణే। క్ష్మా ఊకారః। వహ్నిం ఈకారమ్। తత్ర ఊకారాక్షరస్థానే। నవాత్మికా ప్రాగ్వత్। తుర్విశేషే। తే విద్యా దేవ్యాస్తవ విద్యా॥౪౨॥

ప్రణవమిత్యాదినా శ్లోకేన దేవీహృదయవిద్యాస్వరూపముపదిశతి। తత్ర ప్రణవం ప్రథమమక్షరం త్రిపుటాన్త్యార్ణం త్రిపుటా- విద్యాయాస్తృతీయాక్షరం కామవీజం। ఏతద్దేవీహృదయవిద్యాయా ద్వితీయాక్షరమిత్యర్థః। నమసా నమ ఇత్యక్షరద్వయేన తృతీయచతుర్థాక్షరభూతేన చతురక్షరీ సమ్భూయేతి యావత్॥౪౩॥

ధ్యానమిత్యాదిభిర్విజయావహేత్యన్తైః చతుర్భిః శ్లోకైః దేవీహృదయధ్యానం సకలమన్త్రవిద్యాభిస్తత్తద్దేవతానాం స్వప్నకథ- నఫలావాప్త్యాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర ధ్యానముక్తం అముష్యాః అస్యా దేవీహృదయవిద్యాయా ధ్యానం ఏవముక్తమితి యావత్। తుర్విశేషే। సర్వ్వమఙ్గలాం ధ్యాయేదిత్యర్థః। అత్రౌషధయోః సంజ్ఞా గురుముఖాదవగన్తవ్యా। తత్పత్రవారిణా స్వర్ణపుష్పీపత్రవారిణా। భూమౌ దర్భసఞ్చరే మృగత్వచి వేతి సమ్ప్రదాయః। సుశుభే నిద్రావిరోధకరకీటాదిరహితే। తల్లిప్తాజ్ఞాకణ్ఠహృత్కః ప్రోక్తౌషధద్వయలిప్తాజ్ఞాకణ్ఠహృత్కః తత్రాజ్ఞేతి భ్రువోర్మధ్యం। తత్ర ఆలిప్తస్థానత్రయే లిఖితమాయకః

దేవీహృదయవిద్యేయం స్త్రీణాం సద్యః ఫలప్రదా।
సౌభాగ్యలక్ష్మీకీర్త్యాయురారోగ్యవిజయావహా॥౪౭॥

ప్రణవం రుద్రదయితే తథా యోగేశ్వరీతి చ।
స్వాహాన్తికా త విద్యేయం కథితా ద్వాదశాక్షరీ॥౪౮॥

గౌరీవిద్యేత్యసౌ ప్రోక్తా లక్షజప్తా సుసాధితా।
ధ్యాత్వా ప్రాగ్వద్ధయారూఢా దేవీ సాధయతీప్సితమ్॥౪౯॥

నిశామధ్యే త నిశయా నిజవామోరుదేశతః।
సాధ్యనామసమోపేతామాలిఖ్యైతాన్తు తన్మనాః॥౫౦॥

ధ్యాయంస్తథా జపేద్విద్యాం తదైవాకర్షయేత్ ప్రియామ్।
నానయా సదృశీ విద్యా విద్యతే వనితావశే॥౫౧॥

రాజవశ్యే తథా లోకవశ్యే స్త్రీవశకర్మణి।
న విద్యాః సన్తి భువనే హయగౌరీమనుద్వయాత్॥౫౨॥

లిఖితహృల్లేఖః। ఆజ్ఞాస్థితం భ్రూమధ్యస్థితం। తథా సముచ్చయే। సా దేవీ। తం సాధకం। అస్య సాధకస్య సౌభాగ్యాదిఫలషట్కప్రోక్తఫలమ్॥౪౭॥

ప్రణవమిత్యాదినా శ్లోకేన గౌరీవిద్యాస్వరూపముపదిశతి। తత్ర రుద్రదయితే ఇత్యక్షరపఞ్చకం యోగేశ్వరీత్యక్షచతుష్టయం స్వాహేత్యక్షరద్వయం ద్వాదశాక్షరీ సమ్భూయేతి యావత్॥౪౮॥

గౌరీత్యాదిభిర్ద్వయాదిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః గౌరీవిద్యాయాః సాధనం ధ్యానం సిద్ధవిద్యస్య ప్రయోగవిశేషాన్ ఫలభేదా- దికఞ్చోపదిశతి। తత్ర ధ్యాత్వేత్యాదినోత్తరార్ద్ధేన ఏతదుక్తం భవతి ప్రాగుదీరితాశ్వారూఢ॰ాస్వరూపవిద్యాన్తా గౌరీదేవీ నిజమనీషితం సాధయతీతి। తుర్విశేషే। నిశయా హరిద్రయా। నిజవామోరుదేశతః సాధకస్య వామోరుదేశే। సాధ్యనామసమోపేతాం సాధ్యసాధకకర్మ్మణా సమోపేతాం। ఏతాం గౌరీవిద్యాం। తమ్మనాః సాధ్యమనా ఇత్యర్థః। తథా యథాసమ్ప్రదాయభావనయా। విద్యాం గౌర్య్యా ఇతి శేషః। తద్రైవ అనయా గౌరీవిద్యయా। హయగౌరీమనుద్వయాత్ అశ్వారూఢావిద్యా గౌరీవిద్యాద్వయతః అధికాశ్చ సదృశాశ్చేతి యావత్॥౫౨॥

అగ్నిర్నాదశ్చ తద్యుక్తః తావేవాథ నభోధరౌ।

ఏతద్ద్వితీయం తౌ స్యాతాం కాకణ్ఠేతి తతః పరమ్॥౫౩॥

ముణ్డిస్వాహేతి విద్యేయముక్తా పఞ్చదశాక్షరా।

కృతాఙ్గో మాయయా ధ్యాత్వా తాం దేవీం సర్వమఙ్గలామ్॥౫౪॥

జపేద్విద్యాం మౌనయుతః కదలీపూగమధ్యతః।

త్రిసన్ధ్యార్చ్చసమోపేతం సా ప్రీతా లక్షదా దినైః॥౫౫॥

ప్రణవం నవకేశాం చ కనకవతిసంయుతమ్।

స్వాహాన్తం ద్వాదశార్ణేయం విద్యా నిష్కత్రయప్రదా॥౫౬॥

అగ్నిరిత్యాదినా పఞ్చదశాక్షరేత్యన్తేనాధ్యర్ద్వేన శ్లోకేన లక్షసువర్ణప్రదావిద్యాస్వరూపముపదిశతి। తత్ర అగ్నిః ఇకారః। నాదశ్చ తద్యుక్త ఇకారేణ (ర)రకారో యుక్తః। తౌ ప్రోక్తౌ। ఏవావధారణే। అస్య మన్త్రస్య ప్రథమద్వితీయవర్ణావేవ తృతీయచతుర్థవర్ణౌ భవత ఇత్యర్థః। నభోధరౌ ఉకారసహితో మకార ఇతి యావత్। ఏతద్ద్వితీయం అస్య మన్త్రస్య ద్వితీయమక్షరమేవ షష్ఠమక్షరమిత్యర్థః। తౌ స్యాతాం పఞ్చమషష్ఠవర్ణావేవ సప్తమాష్టమౌ స్యాతామితి యావత్। కాకణ్ఠేతి కాకణ్ఠ ఇతి త్రీణ్యక్షరాణి ముణ్డిస్వాహేతి ముణ్డి స్వాహ ఇతి చత్వార్యక్షరాణి పఞ్చదశాక్షరా। సమ్భూయేతి యావత్॥ ౫౩॥

కృతాఙ్గ ఇత్యాదినా దినైరిత్యన్తేనార్ధాద్యేన శ్లోకేనాఙ్గాని ధ్యానం సాధనక్రమం సిద్ధవిద్యస్య ఫలసిద్ధిఞ్చోపదిశతి। తత్ర మాయయా ప్రాగ్వత్ హృల్లేఖయా। తాం దేవీం లక్షప్రదాఖ్యాం దేవీం సర్వమఙ్గలాం సర్వమఙ్గలాసమానవిగ్రహాం। కదలీపూగమధ్యతః కదలీవనమధ్యే పూగవనమధ్యే బా। త్రిసన్ధ్యార్చాసమోపేతమితి క్రియావిశేషణమ్। సా దేవీ లక్షదా లక్షస్వర్ణప్రదా। దినైః ప్రాగ్వత్॥౫౫॥

ప్రణవమిత్యాదినా శ్లోకేన నిష్కత్రయప్రదావిద్యాస్వరూపముపదిశతి। తత్ర నవకేశాం నవకేశామితి చత్వార్యక్షరాణి। కనకవతిసంయుతం కనకవతి ఇతి పఞ్చాక్షరాణి స్వాహ ఇత్యక్షరద్వయం ఉచ్చరేదితి శేషః। ద్వాదశార్ణా సమ్భూయేతి యావత్। నిష్కత్రయప్రదా ప్రాగ్వన్నామతశ్చార్థతశ్చ॥౫౬॥

నిత్యశో గిరిశృఙ్గస్యవటమూలే త్రిలక్షకమ్।

జపిత్వా వర్ణశో విద్యాం ఫలముక్తమవాప్నుయాత్॥౫౭॥

చరః ప్రాణో మరుదుయుక్తో వ్యాప్తం ప్రాణో ధరాన్వితః।

వ్యోమద్వయం మరుద్యుక్తం రయశ్చ ధరయా యుతః॥౫౮॥

చరః ప్రాణ ఇతి ప్రోక్తా విద్యాభీష్టం వదేన్మిథః।
జాతిపుష్పైర్నిశామధ్యే పూజితా మఙ్గలాకృతిః॥౫౯॥

సిద్ధసారస్వతస్యాదౌ త్ర్యక్షరాణి తతః పరమ్।
మాతఙ్గిన్యై తథా స్వాహా పునస్త్రీణీతి తన్మనుః॥౬౦॥

ద్వాదశార్ణేయమచిరాత్ సౌభాగ్యం కవితాం శ్రియమ్।
గానాభియోగం విశ్వేషాం మాన్యతాఞ్చ ప్రయచ్ఛతి॥౬౧॥

నిత్యశ ఇత్యాదినా శ్లోకేన నిష్కత్రయప్రదావిద్యాసాధనప్రకారం సిద్ధిఞ్చోపదిశతి। తత్ర త్రిలక్షకం జపిత్వా వర్షశః సమ్పూజ్య షట్త్రింశల్లక్షవారం జపిత్వేత్యర్థః। ఉక్తనిష్కత్రయమితం స్వర్ణమిత్యర్థః। అవాప్నుయాదిత్యస్య నిత్యశ ఇత్యనేన చ సమ్బన్ధః॥ ౫౭॥

చర ఇత్యాదినా కృతిరిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేనాభీష్టవాదినీవిద్యాస్వరూపం తత్ఫలం తత్సాధనక్రమం తద్ధ్యానఞ్చోపదిశ- తి। తత్ర చర ఏకారః। ప్రాణో మరుద్యుక్తః ఆకార సహితః కకారః। వ్యాప్తం యకారః। ప్రాణో ధరాన్వితః ఉకార సహితః కకారః। వ్యోమద్వయం మరుద్యుక్తం సుశ్లేషోచ్చారిత ణకారద్వయం ఆకారయుక్తం। రయశ్చ ధరయా యుతః ఉకారసహితః తకారః। చర ఏకారః। ప్రాణః కకారః। విద్యా అష్టాక్షరేతి యావత్। మఙ్గలాకృతిః సర్వమఙ్గలాదేవ్యాః ప్రోక్తవిగ్రహా॥౫౯॥

సిద్ధేత్యాదినా శ్లోకేన మాతఙ్గేశ్వరీవిద్యాస్వరూపముపదిశతి। తత్ర సిద్ధసారస్వతస్యాదౌ త్ర్యక్షరాణి సిద్ధసారస్వ- తమన్త్రస్యాదద్యాని త్ర్యణ్యక్షరాణి మాతఙ్గేశ్వరీవిద్యాయా అపి

ప్రథమభూతాన్యక్షరాణి త్రీణి తాని వాగ్భవహృల్లేఖాశ్రీవీజాని। మావఙ్గిన్యై ఇతి చత్వార్యక్షరాణి। స్వాహా ఇత్యక్షరద్వయం। త్రీణి ప్రథమభూతాని వాగ్భవాదీని ప్రతిలోమాని। తన్మనుః మాతఙ్గేశ్వరీవిద్యా॥౬౦॥

ద్వాదశేత్యాదిభిః స్మితామిత్యన్తైః పఞ్చభిః శ్లోకైః తద్విద్యాక్షరసంఖ్యాం తదఙ్గాని

మాయాకృతాఙ్గో నిత్యశస్తాం ప్రజపేదుదయే రవేః।

సహస్రవారం తేనాసౌ సిద్ధా సర్వం ప్రయచ్ఛతి॥౬౨॥

ఇన్ద్రనీలనిభాం రక్తవసనాభరణోజ్జ్వలామ్।

ప్రలమ్బవేణీసన్నద్ధసౌగన్ధికసముజ్జ్వలామ్॥౬౩॥

తత్క్లృప్తముణ్డమాలాఞ్చ ముక్తాస్తవకశోభితామ్।

ఊర్మికావీరకటకనూపురైర్మణ్డితాఙ్ఘ్రికామ్॥౬౪॥

వాదయన్తీం మహావీణాం స్వసమానాఙ్గనాజనైః।

స్తూయమానాఞ్చ పరితో ధ్యాయేద్దేవీం శుచిస్మితామ్॥౬౫॥

మాతఙ్గిన్యా ద్వితీయఞ్చ తృతీయం తదనన్తరమ్।

రసాచరస్వైరమ్బు స్యాద్వాతాగ్నీ తదనన్తరమ్॥౬౬॥

రాజ్యదే రాజ్యలక్ష్మీతి హృన్మాయా వ్యుత్క్రమాత్త్రయమ్।

విద్యాసౌ రాజ్యలక్ష్మ్యాస్తు షోడశార్ణా సమీరితా॥౬౭॥

తద్విద్యాసిద్ధస్య ఫలాని విద్యాసాధనప్రకారదేవతాధ్యానఞ్చోపదిశతి। తత్ర ఇయం మాతఙ్గేశ్వరీవిద్యా। మాయాకృతాఙ్గః ప్రాగ్వత్ హృల్లేఖయా న్యస్తషడఙ్గః। తాం విద్యాం। తేన జపేన। అసౌ విద్యా। సర్వం వాఞ్ఛితమితి శేషః। అస్మిన్ శ్లోకే ప్రథమపాదే త్వేకాక్షరాధిక్యం దివ్యత్వాత్। రక్తవసనాభరణోజ్జ్వలాం రక్తవసనరక్తాభరణమణ్డితాం। తత్క్లృప్తముణ్డమాలాం సౌగన్ధికైః క్లృప్తశిరోమాలాం। స్వసమానాఙ్గనాజనైః స్వసమానాకారవర్ణభూషణాదిభిః శక్తిభిః॥౬౫॥

మాతఙ్గోత్యాదినా సమీరితా ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన రాజ్యలక్ష్మీవిద్యాస్వరూపముపదిశతి। తత్ర మాతఙ్గిన్యా ఇత్యర్ద్ధే- నైతదుక్తం భవతి। మాతఙ్గినీవిద్యాయా ద్వితీయతృతీయాక్షరద్వయం హృల్లేఖాశ్రీవీజరూపం రాజ్యలక్ష్మీవిద్యాయాః ప్రథమద్వితీయాక్షరద్వయం భవతీతి। రసాచరస్త్రైః లకార ఏకారవిన్దుభిరుపేతోఽమ్బు వకారః తేన వ్లే ఇతి। వాతాగ్నీ అకారశ్చ ఇకారశ్చ పృథక్ పృథగితి యావత్॥౬౬॥

రాజ్యదే రాజ్యలక్ష్మీతి సప్తాక్షరాణి హృన్మాయా విసర్జనీయసహితః సకార ఇతి యావత్। వ్యుత్క్రమాత్త్రయం ఆద్యాక్షర- త్రయం ప్రతిలోమక్రమేణేత్యర్థః। షోడశార్ణా షోడశాక్షరాణి సమ్భూయేతి యావత్॥౬౭॥

ధ్యాత్వా తాం విజయాం విద్యాం జపేన్నిత్యఞ్చ పూజయేత్।

రాజ్యం ప్రయచ్ఛతి ప్రీతా సాధకాయావిలమ్బితమ్॥౬౮॥

ప్రణవం శ్రీపుటాం మాయాం కమలే తదనన్తరమ్।

కమలాతో లయే పశ్చాత్ ప్రసీదద్వితయం పునః॥౬౯॥

ఆద్యత్రయం మహాలక్ష్మ్యై నమః ప్రోక్తా మహేశ్వరి।
విద్యా తే సప్తవింశార్ణా సమస్తాభీష్టదానిశమ్॥౭౦॥

వీజత్రయైః షడఙ్గాని ద్విరుక్తైర్విహితాని వై
ధ్యానఞ్చ విజయారూపం ప్రజపాద్ధినశస్తథా॥౭౧॥

కీర్త్తిలక్ష్మీధనారోగ్యవిజయాద్యఖిలేష్టదా।
తులాస్థే భాస్కరే పూజా పూర్ణాయాం సకలేష్టదా॥౭౨॥

ధ్యాత్వేత్యాదినా శ్లోకేన తద్ధ్యానం తదుపాసనక్రమముపాసితుః ఫలావాప్తిఞ్చోపదిశతి। తత్ర తాం రాజ్యలక్ష్మీం విజయాం విజయానిత్యాసమానవిగ్రహాం॥ ౬౮॥

ప్రణవమిత్యాదినాऽనిశమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన మహాలక్ష్మీవిద్యాస్వరూపముపదిశతి। తత్ర శ్రీపుటాం మాయాం శ్రీవీజ- పుటితహృల్లేఖాం కమలే ఇత్యక్షరత్రయం కమలాతోలయే కమలా ఇత్యక్షరత్రయాత్ పరం లయే ఇత్యక్షరద్వయం। ప్రసీదద్వితయం ప్రసీద ప్రసీద ఇతి షడక్షరాణి। ఆద్యత్రయం శ్రీవీజపుటితహృల్లేఖేతి యావత్। మహాలక్ష్మ్యై నమః ఇత్యక్షరషట్కం మహేశ్వరీతి దేవీసమ్బుద్ధిః। సప్తవింశార్ణా సమ్భూయ ఇతి యావత్॥౭౦॥

వీజేత్యాదినేష్టదా ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన తదఙ్గాని తద్ధ్యానం తదుపాసనక్రమం తత్ఫలాని సర్వాభీష్టసిద్ధికర- భజనకాలఞ్చోపదిశతి। తత్ర వీజేత్యాద్యర్ద్ధేనైతదుక్తం భవతి అస్యా విద్యాయా ద్వితీయాద్యక్షరత్రయస్య ద్విరావృత్త్యా షడఙ్గాని విహితాని స్యురితి। ధ్యానఞ్చ విజయారూపం విజయానిత్యాయా ధ్యానమస్యా అపి ధ్యానమితి యావత్। విజయాదోత్యత్రాదిశబ్దో వివిధమఙ్గలత్రయగృహక్షేత్రాదివిషయః। తులాస్థే తులారాశిగతే భాస్కరే। పూర్ణాయాం పౌర్ణమాస్యామ్॥౭౨॥

జ్యాసకదాహవహ్నిస్వాన్నభో హంసో మరుద్యుతః।
చణ్డతేజశ్చ సఙ్కర్షణవర్ణాః స్యుస్తదనన్తరమ్॥౭౩॥

వ్యోమాగ్న్యా కాలీమన్థానే వర్ణా హంసశ్చ మాయయా।
సిద్ధలక్ష్మ్యాదివిద్యేయం ప్రోక్తా సప్తదశాక్షరా॥౭౪॥

ఆద్యేన కృత్వా చాఙ్గాని జపేద్విద్యాన్తు నిత్యశః।
ప్రాతః సహస్రవారన్తు తర్పయేత్తద్దశాంశకమ్॥౭౫॥

ప్రసన్నా వర్షతో నిత్యపూజాయాం సాధకస్య సా।
ప్రయచ్ఛతి జయం యుద్ధే శ్రియం సర్వాతిశాయినీమ్॥౭౬॥

భూతప్రేతపిశాచాపస్మారకృత్యాదివారణమ్।
కరోతి మార్గే కాన్తారగిరికృచ్ఛ్రేభిరక్షతి॥౭౭॥

ధ్యానన్తు తస్యా దేవేశి మఙ్గలే మఙ్గలాసమా।
యుద్ధమార్గాదిరక్షాసు శృణు వక్ష్యే యథావిధి॥౭౮॥

జ్యాసకేత్యాదినాక్షరేత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన సిద్ధలక్ష్మీవిద్యాస్వరూపాదికముపదిశతి। తత్ర జ్యాసకదాహవహ్ని- స్వాత్ జకార రకారఈకారాత్ విన్దుభిః ప్రథమం వీజముచ్చార్యేతి యావత్। నభః మకారః। హంసో మరుద్యుతః ఆకారసహితో హకారః। చణ్డతేజః ఇత్యక్షరచతుష్టయం। సఙ్కర్షణవర్ణాః సఙ్కర్షణ ఇతి వర్ణచతుష్టయం। వ్యోమాగ్న్యి ఇకారేణ సహితో హకారః। కాలీమన్యానే వర్ణాః కాలీమన్థానే ఇతి పఞ్చవర్ణాః। హంసశ్చ మాయయా విసర్జనీయేన సహితో హకారః। సప్తదశాక్షరా సమ్ఖ్యాయ ఇతి యావత్॥ ౭౪॥

ఆద్యేనేత్యాదిభిర్ధ్రుబమిత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైస్తదఙ్గాని తదుపాసనక్రమం తత్తత్ఫలాని తస్యా నిత్యోపాస్యధ్యానం ప్రయోగధ్యానాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర ఆద్యేన వీజేన ప్రాగ్వత్ స్వరభిన్నేన। తద్దశాంశకం శతవారమిత్యర్థః। సా సిద్ధలక్ష్మీః। కృత్యాదీత్యత్రాదిశబ్దో రోగగ్రహభయాదివిషయః। తస్యాః సిద్ధలక్ష్మ్యాః। దేవేశీతి దేవీసమ్బుద్ధిః। మఙ్గలే ప్రయోగే మఙ్గలాసమానవిగ్రహా। యుద్ధమార్గాదీత్యాది-

---

శతశీర్షాం త్రినయనాం ప్రతివక్త్రం భయానకామ్।
హస్తద్విశతసంయుక్తాం స్వాసమాకారశక్తిభిః॥౭౯॥

వృతామనన్తైర్వస్త్రేషు సాధకాభీష్టహేతికామ్।
ధ్యాత్వైవమర్చ్చయేదిష్టమవాప్నోత్యఖిలం ధ్రువమ్॥౮౦॥

ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్క కృత్వా సూత్రాష్టకం తతః।
మార్జయేద్బాహ్యవీథీషు పఞ్చపఞ్చ తథైకధా॥౮౧॥

తదన్తరపి కోణేషు త్రయమేకీకృతే తతః।
మధ్యాది విలిఖేన్మన్త్రవర్ణాన్ షోడ఼శ నామ చ॥౮౨॥

శబ్దో గిరికాన్తారాదిపార్శ్వస్థలవిషయః। శృణ్విత్యస్య ధ్యానమితి పూర్వ్వత్రాన్వయః। భయానకాం భీషణరూపామ్। అనన్తైః దివ్యత్వాదనన్తాభిరితి యావత్। సాధకాభీష్టహేతికాం తత్తత్ప్రయోగానుగుణమితి యావత్॥ ౮౦॥

ప్రాగిత్యాదిభిర్నిత్యశ ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్నిత్యార్చనాచక్రనిర్మ్మాణాదికముపదిశతి। తత్ర కృత్వా సూత్రాష్టకం సమాన్తరాలమిత్యర్థః। తథా యథా ప్రతికోణమేకమేకం కోష్ఠమవశిష్యేత తథేత్యర్థః। తదన్తః వీథ్యాభితి శేషః। త్రయం కోష్ఠత్రయం। ఏతదుక్తం భవతి। ద్వితీయవీథ్యాం ప్రతిదిశం మధ్యే ఏకమేకం కోష్ఠమవశిష్యతే తథా మార్జయేదితి। మధ్యాది ఏతత్ క్రియావిశేషణం। సర్వ్వమధ్యకోష్ఠే ఆద్యమక్షరం యథా తథేత్యర్థః। మన్త్రవర్ణాన్ షోడ్ఁశ అవశిష్టానితి యావత్। నామ సాధ్యాదీనాం ప్రాగ్వన్మధ్యకోష్ఠలిఖితవీజోదరే ఇతి యావత్। మధ్యే ఇత్యనన్తరశ్లోకే వక్ష్యమాణత్వాత్। ప్రాదక్షిణ్యక్రమాత్ విలిఖేదితి పూర్వ్వత్రాన్వయః। తత్ర చక్రే అయమత్ర విరచనాక్రమః। ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్కసమాన్తరాలం సూత్రాష్టకాష్టకాస్ఫాలనాదేకోనపఞ్చాశత్ కోష్ఠాత్మకం సమచతురస్రం విధాయ తత్తద్వాహ్యవీథిగతకోష్ఠేషు చతుర్వింశత్యాం ప్రతిదిశం మధ్యస్థమధ్యస్థకోష్ఠపఞ్చపఞ్చకమేకీకృత్య తదన్తర్వీథిస్థకోష్ఠషోడ్ఁశకే ప్రతికోణమేకమేకం తత్తదుభయపార్శ్వస్థకోష్ఠాభ్యాం సహ త్రీణి త్రీణి కోష్ఠాన్యేకీకృత్య శిష్టసప్తదశకోష్ఠేషు సర్వ్వమధ్యస్థకోష్ఠే సాధ్యాదిసమేతం ప్రథమం వీజం తద్బాహ్యవీథీస్థేషు అష్టసు కోష్ఠేష్వగ్రాదిప్రాదక్షిణ్యేన తద్బాహ్యవీథ్యాదికోష్ఠచతుష్టయే ప్రాగ్వత్

ప్రాదక్షిణ్యక్రమాన్మధ్యే పూజయేత్తత్ర తాం సదా।

సమస్తాభీష్టసంసిద్ధ్యై సిద్ధలక్ష్మీం తు నిత్యశః॥౮౩॥

కదాచిదాద్యా లలితా పుంరూపా కృష్ణవిగ్రహా।

సర్వనారీసమారమ్భాదకరోద్వివశం జగత్॥౮౪॥

తతః స గోపీసంజ్ఞాభిరావృతోభూత్ స్వశక్తిభిః।
తదా తేన వినోదాయ స్వం షోఢ్ాకల్పయద్వపుః॥౮౫॥

తేషాం షణ్ణాఇ్చ షన్మన్త్రాః సమస్తాభీష్టదాయకాః।
త్రైర్యన్త్రపూజాహవనజపతర్పణసేచనైః॥౮౬॥

భవన్తి లక్ష్మీకాన్తిశ్రీవిజయారోగ్యసంయుతాః।
శృణు తాన్ షట్క్రమాన్మన్త్రాన్ ధ్యానార్చావినియోగకైః॥౮౭॥

స్థిరారసావ్యాప్తవనస్త్వైరుక్తోభూన్మహామనుః।
ప్రణవద్వయమధ్యస్థః సిద్ధగోపాలకాభిధః॥౮౮॥

క్రమాత్తద్వాహ్యావీథ్యాం కోణకోష్ఠచతుష్టయే వాయవ్యాదినిఋత్యన్తం చ విద్యాయాః సప్తదశార్ణాన్ క్రమేణ విలిఖేదితి॥౮౩॥

కదాచిదిత్యాదిభిర్వినియోగకైరిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్లలితావిద్యాయా గోపాలస్వరూపత్వం తన్మూర్తి_భేదాంస్తదుపా- స్తిఫలాని తన్మన్త్రోద్ధారప్రస్తావాదిసహితముపపిశతి। తత్ర ఆద్యా నిత్యానామ లలితా। పుంరూపా కృష్ణవిగ్రహా పరమార్థకృష్ణశః ప్రాగ్వత్ కృష్ణః స్వశక్తిభిః నిత్యాభిరణిమాదిభిశ్చ। తేన వపుషా। తేషాం వపుషాం। త్రైర్మన్త్రై ర్లక్ష్మీకాన్తియశోవిజయారోగ్యసంయుతాః సాధకా ఇతి యావత్। ధ్యానాంర్చావినియోగకైః సహేతి యావత్। అస్మిన్ శ్లోకే ప్రథమపాదే త్వక్షరాధిక్యం దివ్యత్వాత్॥౮౭॥

స్థిరేత్యాదినా శ్లోకేన సిద్ధగోపాలమన్త్రస్వరూపముపదిశతి। తత్ర స్థిరారసావ్యాప్తవనస్త్వైః గకారలకారయ- కారఔకారవిన్దుభిః కూటరూపైః। మహామనుః సంజ్ఞయా వైభవేన చ। ప్రణవద్వయమధ్యస్థః ప్రణవపుటినః॥౮౮॥

ప్రోక్తైస్తైః పఞ్చభిః కామమన్త్రైరేకైకతః క్రమాత్।
పుటనాన్నామతస్తస్మాద్వాణైస్తైః పుటనాద్భవేత్॥౮౯॥

సమ్మోహనాఖ్యస్త్వేవఞ్చ సప్తధాభూన్మహామనుః।
ఆద్యః పఞ్చాఙ్గకో మన్త్రస్త్వితరే స్యుః షడ్ఙ్గకాః॥౯౦॥

తత్తద్విజాదికేన స్యాత్ షడ్ఙ్గాని యథావిధి।
అష్టపత్రాబ్జమధ్యస్థం పూజయేత్ సప్తాతిక్రమాత్॥౯౧॥

యన్త్రాణి తాని తన్మన్త్రయుతమధ్యాన్యనుక్రమాత్।
వారేషు భాస్కరాద్యేషు తేషాం పూజా క్రమేణ వై॥౯౨॥

ప్రోక్తైరిత్యాదిభిః క్రమాదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః షడ్విధగోపాలమన్త్రస్వరూపం తదఙ్గాని తదారాధనక్రమ- ఞ్చోపదిశతి। తత్ర ప్రోక్తైః సప్తమే పటలే సహంసేత్యాదినా పఞ్చత్రింశాద్యేనాధ్యర్ధశ్లోకద్వేనేతి యావత్। ఏకైకతః ప్రత్యేకమేకైకవీజేన। నామతః సప్తమే పటలే ప్రథమ ఇత్యాదినా త్రింశాద్యేనాధ్యర్ధశ్లోకేన ప్రోక్తకామరాజాదినామాని ప్రోక్తకూటస్యేతి యావత్। వాణైః కామరాజస్య పఞ్చవాణమన్త్రైః। తైః పఞ్చకామవీజైః। అత్ర చకారః సమాహార్యః। తుద్వయం సముచ్చయే। ఏవం ఉక్తక్రమాత్। ఏతదుక్తం భవతి ప్రణవేన

పుటితో మహామనుః సిద్ధగోపాలసంజ్ఞః మన్త్రః। పఞ్చసు కామవీజేష్వేకైకవీజపుటితేన మహామనునా క్రమాత్ కామరాజగోపాలమన్మథగోపాలకన్దర్పగోపాలమకరకేతనగోపాల-మనోభవగోపాలసంజ్ఞాః పఞ్చమన్త్రాశ్చ సమ్భూయ త్ర్యక్షరాత్మకాః షణ్మన్త్రాః ప్రథమమన్త్రేణ సహ సప్తగోపాలమన్త్రాః సన్తీతి। ఆద్యస్తేషు సిద్ధగోపాలమన్త్ర ఇత్యర్థః। పఞ్చాఙ్గకః నేత్రన్యాసరహిత ఇతి యావత్। ఇతర షణ్మన్త్రాః కామరాజగోపాలాద్యాః। తత్తద్వీజాదికేన మహామనునేతి శేషః। స్యాద్ధివ్యత్వాత్ స్యురితి యావత్। యథావిధీతి దీర్ఘస్వరషట్కభిన్నక్రమేణేత్యర్థః। అష్టపత్రాణాం మధ్యస్థాం ఏషు సప్తస్వన్యతమాం॥౮౧॥

యన్త్రాణీత్యాదిభిరవాప్నుయాదిత్యన్తైః త్రిభిః శ్లోకైస్తేషాం యన్త్రాణి కాలస్వరూపేణ వారేషు సప్తసు భజనక్రమం నివేద్యవిశేషాదికఞ్చోపదిశతి తత్ర తాని సిద్ధగోపాలాదిసంజ్ఞాని। తన్మన్త్రయుతమధ్యాని నిజనిజమన్త్రలిఖిత- కర్ణికాని। వారేషు

సకలేష్టప్రదా నిత్యం దుగ్ధక్షౌద్రఘృతాన్నకైః।

పాయసైర్నారికేలైశ్చ ససితైః కదలీఫలైః॥౬౩॥

క్రమాద్వారేషు నైవేద్యం దద్యాదిష్టార్థసిద్ధయే।

ఇతీరితైః సప్తభిస్తైః సర్వమిష్టమవాప్నుయాత్॥౬౪॥

అరుణం షడ్భుజం వంశవాదినం పాశమఙ్కుశమ్।

పుణ్డ్రేక్షుచాపపుష్పేషూన్ దధానం శక్తిభిః స్మరేత్॥౬౫॥

సువర్ణపుష్పీమూలేన పిష్టేన నిజవారిణా।

హృత్కణ్ఠాఙ్గాలేపనతో దేవతాదర్శనం భవేత్॥౬౬॥

ఉగ్రగన్ధాం చ నీలీం చ ధాతకీఫలసంయుతామ్।

ఆరగ్వధం ముణ్డినీం చ శాకోటం * జమ్బ్వమూలకమ్ ॥౬౭॥

సప్తసు। తేషాం సిద్ధగోపాలాదీనాం। సకలేష్టప్రదేత్యస్య పూజా ఇత్యనేన పూర్వ్వత్ర సమ్బన్ధః। నిత్యం ప్రతివారం। దుగ్ధక్షౌద్రఘృతాన్నకైః దుగ్ధైః క్షౌద్రైః ఘృతాన్వితైః అన్నైశ్చ। ససితైః శర్కరోపేతైః నారికేలైః దుగ్ధాద్యైః॥౬౪॥

అరుణమిత్యాదినా శ్లోకేన తేషాం ధ్యానముపదిశతి। తత్ర అరుణం వర్ణం। వంశవాదినం అధరకరాభ్యాం గృహీత్వా। అత్ర పాశాద్యాయుధచతుష్టయమూర్ద్ధ్వాది వామదక్షిణవామదక్షిణక్రమేణ। శక్తిభిర్గోపావేషధరాభిరితి యావత్॥౬౫॥

సువర్ణేత్యాదినా శ్లోకేన సకలదేవతానామపరోక్షోపాయౌషధయోగాదివిధానముపదిశతి। తత్ర సువర్ణపుష్పసంజ్ఞమౌషధం ప్రాగ్వదవగన్తవ్యం। నిజవారిణా ప్రాగ్వత్। హృత్కణ్ఠాజ్ఞాలేపననః ప్రాగ్వత్। అత్రైతత్ ప్రయోగవిధానం గురుముఖాదవగన్తవ్యమ్॥౬౬॥

ఉగ్రగన్ధామిత్యాదిభిరాత్మవానిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్దేవతానామపరోక్షం స్వేచ్ఛాత్కాన్తిం వా (చ) ఔషధప్రయోగైరు- పదిశతి। తత్ర ఉగ్రగన్ధామిత్యాదినా శ్లోకేనౌషధాని సప్త కర్ణికారిమిత్యాదినా శ్లోకేనౌషధాని దశ। తదౌషధనామాన్యారాధ్యముఖాదవగన్తవ్యాని। సమం సర్వ్వాణి సమభాగాని ఇత్యర్థః। సితేన శర్కరయా। తల్లిప్త-

---

శంఖోటమిత్యపి పాఠో దృశ్యతే।

కర్ణికారిం హంసపదీం వారాహీం మృగరాజకమ్।
కోరణ్టం పిప్పలం మూలం త్రిఫలం చూర్ణయేత్ సమమ్॥౬౮॥

సితేనాజ్యేన మధునా దగ్ధ్వా తల్లిప్తతత్త్రయః।
భావయంస్తన్మయో భూయాద్దివసైః కైశ్చిదాత్మవాన్॥౬౯॥

సదాశివమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।
అస్యా నిఫాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్ కృతమ్॥

ఇతి షోఢశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే చతుస్త్రింశత్
పటలమ్ పరిపూర్ణమ్॥౩౪॥

తన్మయః తత్ సప్తదశౌషధలిప్తాఙ్గాదిత్రయః। తన్మయః దేవతామయః। ఆత్మవాన్ భావనాస్థైర్యాత్॥౬౭॥

అస్మిన్ పటలే సప్తవింశశ్లోకాత్ పరం ఏకః శ్లోకః పతితః॥

ఇతి షోఢశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసారసింహరాజ-
ప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం మనోరమాఖ్యాయాం

వ్యాఖ్యాయాం లిఙ్గయన్త్రప్రకాశనపరం చతుస్త్రింశం పటలం
పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్॥౩౪॥ఓం తత్సత్॥

గ్రన్థసంఖ్యాః ౨౩౮—చతుస్త్రింశే తు పటలే వ్యాఖ్యాగ్రన్థాః శతద్వయమ్।
షట్త్రింశతాయుతం ప్రోక్తం యన్త్రాణ్యష్టౌ చ తత్ర వై॥

పఞ్చత్రింశపటలమ్

అథ షోడశనిత్యానాం స్వాత్మత్వే వాసనాం శృణు।
యయా తన్మయతాసిద్ధిః ప్రత్యక్షా భవతి ధ్రువమ్॥౧॥

గురురాద్యా భవేచ్ఛక్తిః సా విమర్శమయీ మతా।
నవత్వం తస్య దేహస్య రన్ధ్రత్వేనావభాసతే॥౨॥

వలిదేవ్యః స్వమాయాః స్యుః పఞ్చమీ జనకాత్మికా।
కురుకుల్లా భవేన్మాతా పురుషార్థాస్తు సాగరాః॥౩॥

పూర్వస్మిన్ పఞ్చత్రింశే పటలే షోడశనిత్యావిద్యాసిద్ధానాం లోకచమత్కారాన్ ప్రయోగాన్ విద్యాభిరుపదిశ్యానన్తరం షోడశనిత్యాదీనాం తత్తత్పరివారశక్త్యాదీనాఞ్చ స్వాత్మత్వేన

వాసనాదికం విద్యాస్వరూపభేదేన ప్రస్తారప్రకారాదికఞ్చోపదిశతి అథ షోఢశేత్యాదినా సిద్ధయ ఇత్యన్తేన శ్లోకశతరూపేణ పఞ్చత్రింశేన పటలేన। అథ షోడ్ఁశేత్యాదిభిః ప్రపఞ్చతేత్యన్తైః త్రయోవింశత్యా శ్లోకైర్గురుపూజాదికం ముద్రాదర్శనాన్తం నిత్యాస్వరుపపరివారన్యాసజపతర్పణహోమాభిషేకోపచారాదీనాం వాసనాముపదిశతి। తత్ర షోఢశనిత్యానాం పరివారాదిసహితానాం। స్వాత్మత్వే దేహేన్ద్రియమనఃప్రాణాద్యాకారేణ ప్రతీయమానాత్మస్వరూపత్వే। యయా వాసనయా। తన్మయతాసిద్ధిః నిత్యాత్మతాసిద్ధిః। ప్రత్యక్షా అపరోక్షానుభవవిషయా। ఆద్యావిమర్శమన్తరేణ కిఞ్చిదపి సుస్ఫుటం జ్ఞాతుమశక్యత్వాత్। సా రూసంవేద్యస్వరూపేత్యర్థః। విమర్శమయీ విమర్శమాత్రవిగ్రహా। ఏతదుక్తం భవతి ఆద్యావిమర్శవిగ్రహా శక్తిరేవ గురురితి। తస్య గురోః। రన్ధత్వేన నవరన్ధత్వేన। ఏతదుక్తం భవతి యథా రన్ధైరుపాదేయగ్రహణమనుపాదేయమోచనఞ్చ క్రియతే తథావిమర్శపరమార్థస్య గురోః కటాక్షే సాధకానాం అర్థప్రవృత్తిరనర్థాదుపరతిశ్చ। అత్ర శ్రోత్రద్వయం వాక్ చ దివ్యం త్రయం దృగ్ద్వయముపస్థం చ సిద్ధం ఉత్తరత్రయం మానుష్యమితి సమ్ప్రదాయః। స్వమాయాః అతమ్మింస్తద్బుద్ధిం జనయిత్వా ఉన్మార్గప్రవర్తికాః శక్తయః। పఞ్చమీ బ్రాహ్మ్యాదిషు పఞ్చమీత్వాత్ వారాహీత్యర్థః। జనకాత్మికా సాధకానాం జనకవదభిభవస్య స్తమ్భనకరీ శక్తిరితి యావత్। కురుకుల్లా మాతా

రత్నద్వీపో భవేద్దేహో నవత్వం ధాతురోమభిః।

సఙ్కల్పాః కల్పతరవః స్వాధారా ఋతవః స్మృతాః॥౪॥

గ్రహర్క్షరాశిచక్రేణ కాలాత్మా పశ్చిమాముఖః।

తేన పూర్వాభిముఖ్యం స్యాదన్యత్తే కథితం మిథః॥౫॥

జ్ఞాతా స్వాత్మా భవేజ్జ్ఞానమర్ఘ్యం జ్ఞేయం వహిః స్థితమ్।

శ్రీచక్రం పూజనం తేషాం ఏకీకరణమీరితమ్॥౬॥

మాతృరూపా శక్తిః సాధకానాం మాతృవదభిమతప్రదా శక్తిరిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి స్వాత్మత్వేన పరిభావనాయాం జనకజనన్యోరంశత్వేన దేహేన్ద్రియవుద్ధ్యాదిషు సంక్రాన్తౌ ధర్మాధర్మౌ వారాహీకురుకుల్లాత్మకౌ భావయేదితి। పురుషార్థా ధర్మాదయః। తురవధారణే। సాగరాః మహత్త్వయా నిరవసానతయా చ। రత్నదీపో భవేద్దేహః దేహత్వం స్వాత్మోపలబ్ధేః। నవత్వం నవఖణ్డాత్మకత్వం ద్వీపస్యేతి యావత్। ధాతురోమభిః ఓజః శుక్రమజ్జాస్థిమేదోమాంసరోమత్వగ్రుధిరైర్మధ్యప్రాగాదిక్రమైః। సఙ్కల్పాః కల్పతరవః। సఙ్కల్పపురఃసరం కర్మణి ప్రవృత్త్యా ఫలసిద్ధేః। స్వాధారాః షోడ॒శ పటలే విశుద్ధాఖ్యే ఇత్యాదిభిరేకషష్ట్యాదినవభిః శ్లోకైర్డాకిన్యాదీనాం నివాసస్థానత్వేన ప్రోక్తమూలాధారాద్యాజ్ఞాపర్యన్తాని సుషుమ్నాన్తర్గతాని స్థానానీతి యావత్। ఋతవః వసన్తాద్యాః సుషుమ్నయా ఇడ॒ాపిఙ్గలాత్మకచన్ద్రార్క సంయోగాదనుమితకాలాత్మకత్వాత్తత్స్వాధారాణామృత్వాత్మకత్వమిత్యర్థః। గ్రహర్క్షరాశిచక్రేణ గ్రహనక్షత్రసహితరాశి- చక్రేణ। కాలాత్మా కాలస్వరూపాత్మా పశ్చిమాముఖః పశ్చిమదిఙ్ముఖ ఇతి యావత్ జ్యోతిశ్చక్రస్య ప్రత్యఙ్ముఖత్వాత్। తేన కారణేన। పూర్వాభిముఖ్యం కాలాత్మకదేవతాభిముఖ్యాపేక్షయా పూర్వాభిముఖ్యం సాధకస్యేతి యావత్। అన్యత్ కాలస్య తాత్త్వికం స్వరూపం। కథితం షట్త్రింశే పటలే కాల ఇత్యాదినా చత్వారింశశ్లోకపూర్వార్ద్ధేనేతి యావత్। మిథః అత్యుపహ్వరం అన్యత్ తే కథితం। మిథ ఇత్యనేనైతదుక్తం భవతి ఇన్ద్రియాదీనాం స్వాత్మత్వవాసనా తత్తన్మన్త్రస్వరూపార్థస్వరూపే తవ కథితే ఇతి। అత్ర కాలచక్రేశ్వర్యాదీనాం చత్వారింశశ్లోకేన ప్రత్యేకం నవధాత్వవాసనా పఞ్చమే పటలే వ్యాఖ్యాతా॥ ౫॥

జ్ఞాతా స్వాత్మా పూజక ఇతి యావత్। జ్ఞానం స్వకీయం అర్ఘ్య పూజోపకరణమితి

శ్రీచక్రే సిద్ధయః ప్రోక్తా రసా నియతిసంయుతాః।

ఊర్మయః పుణ్యపాపే చ బ్రాహ్మ్యాద్యా మాతరః స్మృతాః॥౭॥

భూతేన్ద్రియమనాంస్యేవ క్రమాన్నిత్యాకలా పునః।

కర్మేన్ద్రియార్థా దోషాశ్చ జ్ఞేయాః స్యుః శక్తయోష్ట వై ॥౮॥

నాడ్యశ్చతుర్దశ ప్రోక్తాః క్షోభిణ్యాద్యాస్తు శక్తయః।
వాయవో దశ సంప్రోక్తాః సర్వసిద్ధ్యాదిశక్తయః॥౯॥

వహ్నయో దశ సంప్రోక్తాః సర్వజ్ఞాద్యాస్తు శక్తయః।
శీతోష్ణసుఖదుఃఖేచ్ఛా గుణాః ప్రోక్తాః క్రమేణ వై ॥౧౦॥

యావత్। జ్ఞేయం వహిఃస్థితం జ్ఞాతురితి శేషః। శ్రీచక్రం పూజ్యమితి యావత్। పూజనం శ్రీచక్రస్యేతి యావత్। తేషాం జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయానాం ఏకీకరణం వోధాత్మకత్వేనేతి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి స్వాత్మనో భిన్నవత్ ప్రతీయమానజ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయాత్మకేషు త్రిష్వపి స్వాత్మస్వరూపత్వేన ప్రతీయమానో జ్ఞాతా పూజకః స్వకీయత్వేత ప్రతీయమానం జ్ఞానం పూజోపకరణం అర్ఘ్యం స్వవాహ్యత్వేన ప్రతీయమానం జ్ఞేయం పూజ్యం శ్రీచక్రం। తేషాం వోధాత్మకత్వేనాపృథగ్భావః పూజనమితి। శ్రీచక్రే సిద్ధయ ఇతి అణిమాద్యాః రసాః శృఙ్గారాదయో నవ। నియతిసంయుతాః నియతిసిద్ధ్యా శక్త్యా సహితా వా సమ్భూయ దశ శక్తయ ఇత్యర్థః। ఊర్మయః వుభుక్షాపిపాసాశోకమోహజరామృతయః। పుణ్యపాపే కర్మణీ సమ్భూయాష్టౌ। భూతేన్ద్రియమనాంసి భూతాని పఞ్చేన్ద్రియాణి దశ చ మనసా సహితాని షోడ్శ। కర్మేన్ద్రియార్థాః వచనాదానవిహరవిసర్గానన్దాః। దోషా వాతాదయః। ప్రోక్తాః సప్తవింశతిపటలే ఇతి యావత్। సంప్రోక్తాః ప్రాక్పటలే। అత్రాతిరహస్యార్థాః మయోక్తవాసనావిమర్శిన్యాం ద్రష్టవ్యాః। వహ్నయో దశ ధాతుషు సప్తదోషేషు త్రయశ్చ సమ్భూయ దశేతి యావత్। సంప్రోక్తాః అస్మిన్ పటలే ఉత్తరత్రాగ్నిరిత్యాదినా పఞ్చాశత్తమేన శ్లోకేన। గుణాః సత్త్వాదయః। తన్మాత్రాః శవ్దస్పర్శరూపరసగన్ధాః పఞ్చతత్త్వరూపాః। తేషాం పుష్పసాయకత్వం ప్రముఖే అభిముఖరూపతయా పరిణామే పురుషరూపతయా వా। మనస్తత్త్వం ఇక్షు ధనుః విషయపరమార్థస్వరూపాణాం శరసమేన్ద్రియాణాం తత్తద్విషయేషు ప్రేరకత్వాత్ ఇన్ద్రియాణాం తదర్థానాం మనసశ్చ ప్రవృత్తిరూపేణ

వశిన్యాద్యాః శక్తయః స్యుస్తన్మాత్రాః పుష్పసాయకాః।
మనో భవేదిక్షుధనుః పాశో రాగ ఉదీరితః॥౧౧॥

ద్వేషః స్యాదఙ్కుశః ప్రోక్తః క్రమేణ వరవర్ణిని।
అవ్యక్తాహఙ్కృతిమహదాకారాః ప్రతిలోమతః॥౧౨॥

కామేశ్వర్యాది దేవ్యః స్యుః సమ్విత్ కామేశ్వరః స్మృతః।
స్వాత్మైవ దేవతా ప్రోక్తా లలితా విశ్వవిగ్రహా॥౧౩॥

లౌహిత్యం తద్విమర్శః స్యాదుపాస్తిరితి భావనా।
సిద్ధిస్త్వనన్యచిత్తత్వం ముద్రా వైభవభావనమ్॥౧౪॥

ఉపచారాశ్చలత్వేపి తన్మయత్వాప్రమత్తతా।
ప్రయోగాస్తు వికల్పానాం హేతోః స్వాత్మని నాశనమ్॥౧౫॥

వోభయక్రియాత్మకత్వాత్తద్వహిరుపాదానం తేన న పునరుక్తిదోషః। పాశో రాగతత్త్వరూప ఇతి యావత్ తయోర్వన్ధకత్వం సామాన్యాత్॥౧౧॥

ద్వేషః స్యాదఙ్కుశః ద్వేష్యాద్వారకత్వాత్। వరవర్ణినీతి సమ్బుద్ధిః। అవ్యక్తాహఙ్కృతిమహదాకారాః ప్రతిలోమతః మహదహఙ్కృతిః అవ్యక్తక్రమాత్తదాకారా ఇత్యర్థః। అత్రావ్యక్తశబ్దేన ప్రకృతితత్త్వం మహచ్ఛబ్దేన వుద్ధితత్త్వం

అహఙ్కృతిశబ్దేనాహఙ్కారత్వముచ్యతే। సమ్విత్ కామేశ్వరః సకలాత్మకం చైతన్యం కామేశ్వర ఇతి యావత్। స్వాత్మా వివిధవిశ్వవికల్పాత్ స్వస్వరూపతయా విలాప్య సద్వస్తు భాసతే స స్వాత్మా దేవతా ద్యోతమానత్వాత్। లలితా నిరవద్యరూపత్వాత్ విశ్వవిగ్రహ శ్రాతృజ్ఞానజ్ఞేయవిగ్రహ। తద్విమర్శః స్వాత్మవిమర్శః స్వాత్మానుసన్ధానమితి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి సర్వస్య స్వాత్మన్యనురాగాత్ కస్మింశ్చిద్విషయేప్యనురాగాదేవ మనసః స్థిత్యభావాచ్చ తదనురాగో లౌహిత్యమితి। ఇతి భావనా స్వాత్మభావనాసిద్ధిః। ఫలముపాస్తేరితి యావత్। తురవధారణే। అనన్యచిత్తత్వం స్వాత్మత్వే సాధనాస్థైర్యాదితి యావత్। ముద్రాః యోనిముద్రాదిసకలముద్రాః। వైభవభావనం ఉత్తరత్ర వక్ష్యమాణప్రకారాత్ ఆత్మన ఇతి యావత్। చలత్వేపి అనుసన్ధానసమయేపి స్వప్నాదావపీత్యర్థః। తన్మయత్వాత్ అప్రమత్తతా స్వస్వరూపభావస్థైర్యం। (?) ఏతదుక్తం భవతి। సతీతి సమ్బుద్ధిః। అసత్కారః స ఏవోపచార ఇతి యత్తస్మాత్ సతి సమ్బుద్ధిః సత్కారః

యన్త్రాణి మన్త్రాః సర్వత్ర స్వాత్మత్వే స్థైర్యసాధనమ్।
సన్ధ్యాసు భజనం దేవ్యా ఆదిమధ్యాన్తమజ్జనమ్॥౧౬॥

అన్యాస్తు శక్తయశ్చక్రగామిన్యో యాః సమన్తతః।
తాస్తు విశ్వవికల్పానాం హేతవః సముదీరితాః॥౧౭॥

న్యాసస్తు దేవతాత్వేన స్వాత్మనో దేహకల్పనమ్।
జపస్తన్మయతారూపభావనం సమ్యగీరితమ్॥౧౮॥

హోమో విశ్వవికల్పానామాత్మన్యస్తమయో మతః।
[తేషామన్యోన్యసమ్భేదభావనం తర్పణం భవేత్॥౧౯॥

స ఏవోపచార ఇతి (?)। ప్రయోగాః అభిమతసిద్ధికరాః అనభిమతనివారకాః క్రియావిశేషాః। తురబధారణే। వికల్పానాం హేతోః వికల్పానాం హేతురవివేకః తస్య। స్వాత్మని విమర్శరూపే। ఏతదుక్తం భవతి స్వాత్మత్వవాసనయా దుర్వాసనానాశః। ప్రయోగా ఇతి యన్త్రాణి మన్త్రాః ప్రయోగసాధనాని యన్త్రాణి మన్త్రాశ్చేత్యర్థః సర్వత్ర విషయే। స్వాత్మత్వే స్వాత్మత్వవాసనాయామిత్యర్థః। యత్ స్థైర్యసాధనం స్థైర్యకరణం। ఏతదుక్తం భవతి స్వాత్మత్వవాసనాస్థైర్యసాధనం విమర్శః తద్వాసనాస్థైర్యపరమార్థప్రయోగసాధనభూతానాం యన్త్రమన్త్రాణాం స్వాత్మనోః విశ్వాత్మనోరైక్యవాక్యనిర్ణీతనిరూపణపరత్వేన విమర్శాత్మకత్వాత్తాని తద్వాసనాస్థైర్యసాధనానీతి। తత్ర సకలమన్త్రాత్మికాయాః శ్రీవిద్యాయాస్త-దపృథగ్భావనిర్ణయనిరూపణపరత్వముత్తరత్ర వక్ష్యతి। సకలయన్త్రాత్మకస్య శ్రీచక్రస్యాపి తదాత్మకత్వే “కాలో ధామాని భూతాని నవచక్రాణ్యనుక్రమాదితి” నిత్యాషోడశికార్ణవే ప్రోక్తం। ఆదిమధ్యాన్తమజ్జనం (వర్జనం) అనుస్యూతరూపతయా త్వపరిచ్ఛిన్నతానుసన్ధానం। ఏతదుక్తం భవతి దేవ్యాః సన్ధ్యాసు భజనం స్వాత్మనః స్వపరిచ్ఛిన్న ఏవేతి। అన్యాః గుప్తయోగిన్యః। చక్రగామిన్యః శ్రీచక్రస్థా యా మన్త్రవిభవపటలప్రోక్తాః తాః శక్తయః। తుః సముచ్చయే। విశ్వవికల్పానాం హేతవః విశ్వస్య వివిధవికారప్రతీతికరాః శక్తయ ఇత్యర్థః। తురవధారణే। స్వాత్మనః స్వస్య। ఏతదుక్తం భవతి నిజదేహే దేవతావిగ్రహభావీ న్యాస ఇతి। తన్మయతారూపభావనం శ్రీవిద్యాత్మకత్వేన మాతృకామయత్వేన చ స్వస్వరూపభావనం। సమ్యగీరితం

మోహాజ్ఞానాదిదుఃఖానామాత్మన్యస్తమయో దృఢమ్।

అభిషేకస్తు విద్యా స్యాదాత్మా సర్వాశ్రయో మహాన్॥౨౦॥

ఉపాధీనాన్తు రాహిత్యముపదేశ ఇతీరితః।

దక్షిణా భేదశూన్యత్వం శుశ్రూషా స్థైర్యముచ్యతే॥౨౧॥

తిథిరూపేణ కాలస్య పరిణామావలోకనమ్।

నిత్యా పఞ్చదశైతాః స్యురితి ప్రోక్తాస్తు వాసనాః॥౨౨॥

చతుర్థపటలే కామకలారూపేణ శ్రీవిద్యాత్మకత్వం ప్రథమపటలే మన్త్రాణాం వింశతిదోషపరిహారాత్మకత్వేన మాతృకామయత్వం చ। తచ్చ షడ్వింశే పటలే ప్రోక్తోదయవిశ్రాన్తిస్వరూపానుసన్ధానమిత్యర్థః। అస్తమయః విశ్రాన్తిః। ఏతదుక్తం భవతి కనకసత్తామాత్రే భూషణాదీనామివ స్వరూపసత్తామాత్రే విశ్వవికల్పానాం నిత్యాస్థానవిలాపనం హోమ ఇతి। తేషాం ప్రోక్తానాం సర్వేషాం। అన్యోన్యసమ్భేదభావనం అన్యోన్యైకభావనం। తర్పణం స్వాత్మనో విశ్వాకారవ్యాప్త్యానుభవసఞ్జాతా తృప్తిరిత్యర్థః। మోహాజ్ఞానాదిదుఃఖానాం కామావిష్టతయా కర్త_వ్యాకర్త_వ్యజ్ఞానాభావో మోహః విసంజ్ఞాప్రాప్తమజ్ఞానమ్ ఆదిశబ్దస్త్వన్యథాజ్ఞానసాహసాదివిషయః తైరుత్పన్నదుఃఖానాం ఆధ్యాత్మికాదీనాం ఆత్మని విమర్శప్రతీతిరాహి- త్యాత్ తద్రైక్యనిర్ఢీతరూపే। అస్తమయః ఉపశాన్తిః। దృఢ఼఼ం అపునః ప్రరోహయోగ్యం। తుర్వింశేషే। సర్వాశ్రయః తాదాత్మ్యాత్। మహాన్ విభుత్వాత్ సర్వశక్తిత్వాచ్చ। ఉపాధీనాం దేహాదివికారకారణభూతాః సత్త్వాదిగుణ ఉపాధయః తేషాం। తురవధారణే। రాహిత్యం స్వాత్మన ఇతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి రజఃపఙ్కాదిభిరాకాశస్యేవ సత్త్వాదిగుణైస్తదుత్పన్నవికారైశ్చలేప్యత్వ భావనోపదేశ ఇతి। దక్షిణా గురోః। భేదశూన్యత్వం తస్మిన్నాత్మసమర్పణాత్। శుశ్రూషా గురోః స్థైర్యం ఆత్మజ్ఞానస్యేతి యావత్। తిథిరూపేణ సితాసితపక్షయోః పరిణామావలోకనం చన్ద్రమణ్డలే సితాసితకల్పనం। ఏతా నిత్యాః పఞ్చదశ కామేశ్వరీనిత్యాద్యాః। ఏతదుక్తం భవతి చన్ద్రమణ్డలే సితాసితకలానాం వృద్ధిక్షయ హేతుస్తిథికృతః కాల ఇతి యతస్తస్మాత్తిథిరూపకాలాత్మికాః కామేశ్వర్యాదినిత్యా ఇతి। కిఞ్చ తిథినిత్యానామవాన్తరకాలాత్మకత్వం తాభిరవాన్తరకాలాత్మికాభిశ్చన్ద్రమణ్డలత్వేనోపలక్షితస్య ప్రపఞ్చస్య కార్యమాణత్వం తాసాం మహానిత్యాత్మకస్వస్వరూ- పేణాపృథక్త్వభావనయా తదుపాస్తిశ్చోక్తేతి సమ్ప్రదాయార్థః। కనిష్ఠాద్యాః అఙ్గుల్యః। తేషాం

పృథివ్యాదీని భూతాని కనిష్ఠాద్యా క్రమాన్మతా।

తేషామన్యోన్యసమ్భేదప్రకారైస్తత్ప్రపఞ్చతా॥౨౩॥

ర్లైః యా భి లి ర్వ తా స్త్రి ల తే ర్ధో ధీ క య లా భి స।
న్తు దే రూ షే ప ణా వీ శే తం ది మీ న రి స్యా ద తే॥౨౪॥

స్నం తో గత్ శే కృత్ ష జ అ రి త్మ మీ ల్లే శ్వ ఖా క హృ।
తః ర్ధ క స్యా ధి శ్చా స్తు త తః న్త్రే గో ర్వ పి త షు స॥౨౫॥

త్వం కా మా మ్నా న ప్ర శ వ్యో నా న భ స గ్ని మా త్వ గ్ర।
రో మ ఈ యో కా ర్వి ర్శ త నం త ఫా న్డు ల నా న్ని వి॥౨౬॥

అఙ్గుల్యాత్మకపఞ్చభూతానాం। అన్యోన్యసమ్భేదప్రకారైః అన్యోన్యసమ్బన్ధప్రకారభేదైః।
తత్రత్రపఞ్చతా స్వాత్మనో ముద్రాపరమార్థరూపభేదయోగవిశేషః ప్రపఞ్చతా॥ ౨౩॥

లలితాయా ఇత్యాదిభిః తన్నిఫాలనమిత్యన్తైర్వ్యాకులాక్షరక్రమలిఖితైస్త్రిభిః శ్లోకైరాద్యాయా లలితావిద్యాయా అక్షరవాచ్యమర్థముపదిశతి। తత్ర లలితాయాః శ్రీవిద్యాతార్తీయఖణ్డస్యేతి యావత్। త్రిభిః పరిమితః సకలార్థః సకలశబ్దార్థః। శేషేణ అక్షరేణ। తుః సముచ్చయే। తేన ప్రోక్తప్రకారావయవార్థాః తార్తీ‌_యఖణ్డసముదాయభావాత్। ఇదం అనన్తరవక్ష్యమాణార్థస్వరూపం। అశేషతో జగత్ కృత్స్నం తేన సమష్టిరూపం। వ్యష్టిరూపం జగదితి యావత్। హృల్లేఖాత్మకం శక్తిమయం। ఈశ్వరీతి దేవీసమ్బుద్ధిః। తస్యాః హృల్లేఖాయాః। చః సముచ్చయే। అర్థః అక్షరవాచ్యః। తురవధారణే। కథితః అనన్తరవక్ష్యమాణశ్లోకే। సర్వతన్త్రేషు ఏతస్మాత్ తన్త్రాదన్యేషు గోపితః అతిరహస్యత్వాత్। వ్యోమ్నా ఆకాశాక్షరేణ ప్రథమేన ప్రకాశమానత్వం ఆకాశస్య స్ఫురణాత్మకత్వాత్। స్వాతన్త్ర్యేణ ఇతరప్రకాశనైరపేక్ష్యం। గ్రాసత్మానత్వం స్వస్వరూపతయా। అగ్నినా అక్షరేణ ద్వితీయేన అగ్నేరపి తాదాత్మ్యేన గ్రాసాత్మకత్వాత్। తయోః ప్రకాశగ్రాసరూపయోః। విమర్శః తాదాత్మ్య పరమార్థమేలనం। నిఫాలనం తాదాత్మ్యవిమర్శనిర్ణీతిః। ఏతదుక్తం భవతి। హృల్లేస్వాస్థేన వ్యోమాక్షరేణ స్వాత్మనః ప్రకాశరూపత్వం వహ్న్యక్షరేణ గ్రాసాత్మకత్వం

తదుభయపరమార్థవిమర్శరూపేణ శివశక్తిసంమేలనాత్మకేన చతుర్థస్వరేణ తదాత్మకత్వేన తస్య పరమార్థస్వరూపవిన్దునా తద్ద్వైవిధ్యప్రతీతిరాహిత్యాత్ తదైక్యనిర్ణీతిశ్చ క్రియత।

అథ మన్త్రవినిర్మ్మాణవిధానమభిధీయతే।

మన్త్రవీర్య్యసుసిద్ధానామితరేషాం విశేషకృత్॥౨౭॥

మన్త్రా ఏకాక్షరాః పిణ్డాః కర్త్త్ర్యో ద్వ్యక్షరాః స్మృతాః।

వర్ణత్రయం సమారభ్య నవార్ణావధి వీజకాః॥౨౮॥

తతో దశార్ణమారభ్య యావద్వింశతి మన్త్రకాః।

తత ఊర్ద్ధ్వం గతా మాలాస్తాసు భేదో న విద్యతే॥౨౯॥

తత్రైవ పిణ్డకర్త్త్ర్యో ర్భేదో వీజేషు వర్ణతః।

పదైర్మ్మన్త్రేషు భేదః స్యాత్ తేషాం సంఖ్యాః శృణు క్రమాత్॥౩౦॥

షట్ చతుర్వింశతి తథా శతం వింశతిసంయుతమ్।

సవింశతి సప్తశతం చత్వారింశద్భిరన్వితమ్॥౩౧॥

అథేత్యాదిభిః క్రమాదిత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః పిణ్డాదిమాలాన్తానాం మన్త్రాణాం త్రైవిధ్యం తేషామక్షరపదవిన్యాసేన వహురూపత్వఞ్చ తత్సంఖ్యాం ప్రస్తావసహితముపదిశతి। తత్ర మన్త్రవీర్య్యసుసిద్ధానాం అస్మిన్ పటలే వక్ష్యమాణమన్త్రవీర్య్యజ్ఞానసుసిద్ధానాం। ఇతరేషాం

మన్త్రవీర్యజ్ఞానసిద్ధిరహితానాం। పిణ్డాః నామ్నేతి యావత్। కర్త్ర్యః ప్రాగ్వత్ నామ్నా। వీజకాః వీజసంజ్ఞా మన్త్రాః। మన్త్రకాః ప్రాగ్వన్నామ్నా। మాలాః మాలామన్త్రాః। తాసు మాలాసు। తథైవ న విద్యత ఏవ ఇత్యర్థః। తేషాం భేదానాం క్రమాత్ త్ర్యక్షరమన్త్రభేదాదినవాక్షరమన్త్రభేదాన్తమితి శేషః॥౩౦॥

షడ్రిత్యాదిభిః సమున్నయేదిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైస్త్ర్యాక్షరమన్త్రమారభ్య నవాంక్షరమన్త్రావధి సప్తవిధస్య వీజాభిధానస్య మన్త్రజాతస్య అక్షరసన్దర్భవికల్పజనితసంఖ్యాక్రమముపదిశతి। తత్ర షట్ త్ర్యక్షరమన్త్రస్య భేదాః। ఏతదుక్తం భవతి ఏకస్య ద్వాభ్యాం త్రిభిశ్చ సంగుణనాజ్జాతాః షట్సంఖ్యాః త్ర్యక్షరభేదా ఇతి। చతుర్వింశతి దివ్యత్వాచ్చతుర్వింశతిరిత్యర్థః। చతురక్షరమన్త్రస్యేతి యావత్। త్ర్యక్షరభేదషట్కం చతుర్భిః సంగుణయ్య చతుర్వింశతిసంఖ్యా లబ్ధా ఇత్యర్థః। శతం వింశతిసంయుతం పఞ్చాక్షరమన్త్రభేదా ఇతి యావత్। చతురక్షరభేదానాం పఞ్చభిః సంగుణనాజ్జాతా ఇత్యర్థః (౧౨౦)। సవింశతి సప్తశతం వింశత్యధికం సప్తశతమిత్యర్థః (౭౨౦) షడక్షరమన్త్రభేదా ఇతి

సహస్రపఞ్చకం పశ్చాచ్చత్వారింశత్సహస్రయుక్।
త్రిశతం వింశతి తతస్త్రిలక్షేణ సమన్వితమ్॥౩౨॥

ద్విషష్టిశ్చ సహస్రాణాం సాశీత్యష్టశతన్త్వితి।
భేదసంఖ్యేత్థం సప్తానాం తాభిరన్యాః సమున్నయేత్॥33॥

ప్రస్తారక్రమమేతేషాం శృణు దేవి యథాక్రమమ్।
ఏత్తైరేవోన్నయేన్మన్త్రపదభేదానను క్రమాత్॥3౪॥

తిర్యగ్రేఖాద్వయం కృత్వా తత్రాధోర్ధ్వం లిఖేత్ క్రమాత్।
రేఖాశ్చతస్రః పఞ్చైవమృజ్వాకారా దశావధి॥3౫॥

యావత్। పఞ్చాక్షరమన్త్రభేదాన్ షడ్భిర్గుణిత్వా జాతా ఇత్యర్థః। చత్వారింశద్భిరన్వితం సహస్రపఞ్చకం సప్తాక్షరమన్త్రభేదా ఇతి యావత్। ప్రాగ్వత్ షడక్షరభేదాన్ సప్తభిర్గుణిత్వా జాతా ఇత్యర్థః (౫౦౪౦। పశ్చాత్ అష్టాక్షరమన్త్రభేదసంఖ్యేతి యావత్। చత్వారింశత్సహస్రయుక్ త్రిశతం వింశతి వింశత్యధికశతత్రయోత్తరచత్వారింశత్సహస్రమిత్యర్థః (౪౦౩౨౦)। ప్రాగ్వత్ సప్తాక్షరభేదాన్ అష్టభిర్గుణిత్వా జాతా సంఖ్యా ఇత్యర్థః। తతః నవాక్షరమన్త్రభేదసంఖ్యేతి యావత్। త్రిలక్షేణ సమన్వితం ద్విషష్టిశ్చ సహస్రాణాం సాశీత్యష్టశతన్త్వితి। అశీత్యుత్తరాష్టశతాధికద్వాషష్టిసహస్రయుతం త్రిలక్షమిత్యర్థః(3౬౨౮౮౦)। ప్రాగ్వదష్టాక్షరభేదాన్నవభిర్గుణిత్వా జాతాః సంఖ్యా ఇత్యర్థః। ఇత్థం ఉక్తప్రకారేణ। సప్తానాం త్ర్యక్షరాదినవాక్షరాన్తానాం। తాభిః సంఖ్యాభిః। అన్యా దశాక్షరాదిభేదసంఖ్యాః॥33॥

ప్రస్తారేత్యాదిభిశ్చోదితా ఇత్యన్తైర్దశభిః లోకైస్తేషాం మన్త్రాక్షరసన్దర్భభేదానాం ప్రస్తారక్రమానుపదిశతి। తత్ర ఏతేషాం భేదానాం। దేవీతి సమ్బుద్ధిః। ఏత్రైః ప్రకారైః। ఏవావధారణే। మన్త్రపదభేదాన్ మన్త్రేషు పదానాం భేదాన్। త్రిర్యగ్రేఖాద్వయం సవ్యదక్షిణరేఖాద్వయం। ఏకాఙ్గులాన్తరాలమితి। తత్ర రేఖాద్వయోర్మధ్యే। అధోర్ధ్వాః దివ్యత్వాదధఊర్ధ్వరూపా ఇత్యర్థః। రేఖాశ్చతస్రః ఏకైకాఙ్గులాన్తరాలమితి యావత్। ఏష త్ర్యక్షరభేదవిన్యాసయతన్త్రప్రకారః। పఞ్చైవమృజ్వాకారా దశావధి చతురక్షరాదిభేదవిన్యాసే పఞ్చషట్సప్తాష్టనవదశరేఖాః క్రమాల్లిఖేదిత్యర్థః। తదధో వర్ద్ధయేద్రేఖాః

తదధో వర్ద్ధయేద్రేఖాస్తత్తత్సంఖ్యాఙ్గులావధి।

తిర్యగ్రేఖాస్తావతీశ్చ కృత్వా తేష్వఙ్కమాలిఖేత్॥3౬॥

సవ్యదక్షస్థితేష్వేషు కోష్ఠపంక్తిష్వనుక్రమాత్।

ఆద్యే ద్విద్విక్రమాదఙ్కాన్ పూరయేత్తత్ర చోదితాన్॥౩౭॥

ఏతేనాన్యత్ర సర్వత్ర దేయానఙ్కాననుక్రమాత్।
ద్వితీయపంక్తౌ ప్రథమే ఖణ్డే శేషాంస్తు పూరయేత్॥౩౮॥

తదూర్ధ్వాధోరేఖాః అధో వర్ద్ధయేత్। తత్తత్సంఖ్యాఙ్గులావధి తత్తదభేదసంఖ్యాఙ్గులావధి తత్తద్భేదసంఖ్యాఙ్గులిభిః। తిర్యగ్రేస్వాస్తావతోశ్చ కృత్వా పూర్వ్వలిఖితద్వితీయతిర్యగ్రేస్వాగ్రెస్తావతీశ్చ కృత్వా పూర్వ్వలిఖితద్వితీయతిర్ద్వయేస్తిర్యగ్రేఖాదితత్తద్భేదసంఖ్యాస్తిర్యగ్రేస్వాశ్చైకైకాఙ్గులాన్తరాలం లిఖిత్వేత్యర్థః। తేషు కోష్ఠేషు అఙ్కం ప్రథమాక్షరస్య ప్రథమమఙ్కం ద్వితీయాక్షరస్య ద్వితీయమఙ్కమేవమేవముత్తరత్రాప్యక్షరసంఖ్యమఙ్కమితి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి। ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ చ సూత్రచతుష్టయం సప్తక్రమేణాస్ఫాలనాత్తిర్యగ్ రూపేణ కోష్ఠత్రయకోష్ఠత్రయోపేతాః షట్ పంక్తయో జాతాః। తాసు పంక్తిషు త్ర్యక్షరభేదషట్కం విలిఖేత్। ఏవముత్తరత్రాపి తిర్యగ్రూపతత్తదక్షరసంఖ్యకోష్ఠోపేతాస్తత్తద్భేదసంఖ్యపంక్తీరధోధః పరికల్ప్య తత్ర తత్ర తద్భేదాన్ విలిఖేదితి। సవ్యదక్షస్థితేష్వేషు కోష్ఠష్వితి యావత్। కోష్ఠపంక్తిషు కోష్ఠానాం పంక్తిషు। అనుక్రమాత్ ఊర్ధ్వాద్యధోధః। ఆద్యే కోష్ఠే ప్రతిపంక్తిష్వితి యావత్। ద్విద్విక్రమాత్ ద్విద్విపంక్తిక్రమాత్ ఏకమేకం ఖణ్డం పరికల్ప్యేతి యావత్। చోదితాన్ అక్షరసంఖ్యోపలక్షణభూతానితి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి। తిర్యగ్రూపత్రిత్రికోష్ఠాత్మికాసు పంక్తిషు షట్ (సు) సూత్రాధరద్విద్విపంక్తిక్రమాత్ ఏకమేకం ఖణ్డం పరికల్ప్య ప్రథమఖణ్డపంక్త్యోరాద్యేత్వాద్యే కోష్ఠే ప్రథమప్రథమమఙ్కం ద్వితీయఖణ్డపంక్తిద్వయస్యాద్యే త్వాద్యే కోష్ఠే ద్వితోయం ద్వితీయమఙ్కం తృతీయఖణ్డపంక్తిద్వయస్యాద్యే త్వాద్యే కోష్ఠే తృతీయం తృతీయమఙ్కం చైవం అక్షరభేదషట్కన్యాసే న్యసేదితి। ఏతేన క్రమేణ। అన్యత్ర సర్వ్వత్ర చతురక్షరాది నవాక్షరాన్తతత్తద్భేదన్యాసే ఇతి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి చతురక్షరాదినవాక్షరాన్తభేదప్రస్తరి తత్తజ్భేదసంఖ్యాస్తత్తదక్షరభేదసంఖ్యయా విభజ్య తత్తత్ఫలసంఖ్యాభిః పంక్తిభిరేకమేకం ఖణ్డం పరికల్ప్య ప్రథమఖణ్డస్య పంక్తిష్వాద్యే త్వాద్యే కోష్ఠే ప్రథమం ప్రథమమఙ్గమేవం ద్వితీయాదిషు ఖణ్డపంక్తి

ద్వితీయాదిష్వపి తథా శేషాన్ ఖణ్డేషు పూరయేత్।
[తృతీయపంక్తౌ తు శేషైస్త్వేవమేవ సమాలిఖేత్॥౩౯॥

చతుర్థాదిష్వపి తథా నవమాన్తం సమాలిఖేత్।
తిర్య్యక్పంక్తిష్వనభ్యస్తక్రమమఙ్కాస్తు సర్వతః॥౪౦॥

ష్వాద్యే త్వాద్యే కోష్ఠే ద్వితీయాద్యఙ్కమేవం క్రరమాదాద్యాద్యకోష్ఠాకారేణోర్ధ్వాధఃక్రమపంక్త్యాం చోదితానఙ్కాన్ పూరయేదితి। ద్వితీయపంక్తౌ ప్రతిపంక్తికం ద్వితీయకోష్ఠాత్మకోర్ధ్వాధఃక్రమపంక్తౌ। ప్రథమే ఖణ్డే శేషాంస్తు పూరయేత్ ఆద్యఖణ్డలిఖితం వ్యతిరిక్తైరఙ్కైః ప్రాగ్వదవాన్తరఖణ్డాని చ పరికల్ప్య తత్తదవాన్తరాత్మకైకైకఖణ్డే త్వేకాఙ్కక్రమాత్ శేషాఙ్కాన్ పూరయేదితి యావత్। ద్వితీయాదిష్వపి తథా శేషాన్ ఖణ్డేషు పూరయేత్। ద్వితీయాదిఖణ్డేష్వపి ప్రాగ్వదవాన్తరఖణ్డాని చ పరికల్ప్య తత్తదాద్యపంక్తివిలిఖితాఙ్కాదనన్తరా(ఙ్కా)ద్యాఙ్కాన్ లిఖితాన్ సర్వాంస్తత్తత్ఖణ్డేష్వేవ పూరయేదిత్యర్థః। తృతీయపంక్తౌ ప్రతిపంక్తికం తృతీయతృతీయకోష్ఠాత్మకోర్ధ్వాధఃక్రమపంక్తౌ। తుః సముచ్చయే। శేషైః ఆద్యద్వితీయకోష్ఠయోః ప్రతిఖణ్డప్రలిఖితాఙ్కైః। తురవధారణే। ఏతదుక్తం భవతి తృతీయతృతీయకోష్ఠాత్మకోర్ధ్వాధఃక్రమపంక్త్యామపి తత్తత్ఖణ్డపంక్తిషు లిఖితాఙ్కసంఖ్యా భాగహారేణ పరికల్పితతత్తదవాన్తరావాన్తరఖణ్డాని లిఖేత్ శేషాఙ్కైః పూరయేదితి। చతుర్థాదిషు ప్రతిఖణ్డచతుర్థపఞ్చమాదికోష్ఠాత్మకోర్ధ్వాధఃక్రమరూపపంక్తిష్విత్యర్థః। తథా తత్తచ్ఛిష్టాఙ్కానుగుణం తత్తదవాన్తరఖణ్డాని పరికల్ప్య తత్తత్ఖణ్డాని తత్తచ్ఛిష్టాఙ్కైః పూరయేదిత్యర్థః। నవమాన్తం ఏవం క్రమాత్ ప్రాగుక్తనవమకోష్ఠాత్మకపంక్తిపర్య్యన్తం। అనభ్యస్తక్రమం విభిన్నక్రమం। అయమత్ర ప్రస్తారక్రమః। ఆదినవాక్షరాభీష్టాక్షరసంఖ్యాకోష్ఠాత్మకాత్మకాంస్తత్తద్భేదసంఖ్యాః పంక్తోస్తిర్య్యగ్రూపేణ నిష్పాద్య తత్తత్పంక్తిసంఖ్యాం తత్తదభీష్టాక్షరసంఖ్యయా విభజ్య తత్తల్లబ్ధసంఖ్యాభిః పంక్తిభిరేకైకఖణ్డక్రమాత్తత్తదక్షరసంఖ్యాని ఖణ్డాని పరికల్ప్య తత్తత్ఖణ్డపంక్తిష్వాద్యే త్వాద్యే

కోష్ఠే ప్రథమాద్యఙ్కానక్షరసంఖ్యోపలక్షితాన్ విన్యస్య పునస్తత్తత్ఖణ్డపంక్తిసంఖ్యామపి తత్తచ్ఛిష్టాఙ్కసంఖ్యయా విభజ్య తల్లబ్ధసంఖ్యయా తత్తదవాన్తరతత్తదవాన్తరాదిఖణ్డాని చైవం క్రమాదూర్ధ్వాధః క్రమరూపోపాన్త్యకోష్ఠపంక్త్యామేకైకతిర్య్యక్పంక్త్యైకఖణ్డం యథా తథా పరికల్ప్య తేష్వఙ్కాన్ విన్యస్య తత్తత్పంక్తిషు పరిశిష్టే అన్త్యకోష్ఠే తత్తత్పంక్తిషు లిఖితమఙ్కం న్యసేదితి। అత్ర షడ్భేదప్రస్తరి ఉదాహరణం। అక్షరత్రయస్య భేదషట్కత్వం తిసృభిః సంఖ్యాభిః షట్కం విభజ్య లబ్ధే ద్వే తస్మాత్ ద్వాభ్యాం ద్వాభ్యాం పంక్తిభ్యామేకం ఖణ్డం పారకల్ప్య ప్రథమఖణ్డపక్తౌరాద్యే కోష్ఠే ప్రథమమఙ్కం ద్వితీయఖణ్డపంక్త్యాద్యాద్యకోష్ఠే ద్వితీయం ద్వితీయమఙ్కం తృతీయఖణ్డాద్యాద్యకోష్ఠే తృతీయమఙ్కం విన్యస్య పునస్తచ్ఛిష్టాఙ్కసంఖ్యాద్వయేన ప్రతిఖణ్డపంక్తిద్వయం విభజ్య లబ్ధమేకం తస్మాదవాన్తరఖణ్డమేకైకపంక్త్యా పరికల్ప్య తత్తత్ప్రథమఖణ్డశేషభూతద్వితీయం తృతీయం తత్తద్వితీయఖణ్డశేషం తృతీయం ప్రథమఞ్చ తత్తత్తృతీయఖణ్డశేషం ప్రథమం ద్వితీయం చ తత్తద్ద్వితీయకోష్ఠే క్రమాద్విన్యస్య తత్తదన్యకోష్ఠాత్మకోర్ధ్వాధఃపంక్తికోష్ఠషట్కే తత్తత్తిర్య్యగ్రూపపంక్తిశేషమఙ్కం తృతీయం ద్వితీయం ప్రథమే ప్రథమం తృతీయం ద్వితీయే తృతీయే ద్వితీయం ప్రథమఞ్చ విన్యసేత్। అఙ్కతోప్యూర్ధ్వాదిషట్పంక్తిషు న్యాసః। ఏవముత్తరత్రాపి కల్పనీయః। అభీష్టాక్షరసంఖ్యాభేదేషు ఉద్దిష్టభేదసంఖ్యాక్రమోయం లిఖ్యతే। అభీష్టసంఖ్యాక్షరాణి క్వచిదఙ్కరూపేణ పంక్తిశః స్థాపయిత్వా తత్తద్భేదేషూద్దిష్టసంఖ్యాఖణ్డగతపంక్తిసంఖ్యయా శేషమశూన్యం యథా తథా విభజ్య తదశక్యం చేత్ ఫలం శూన్యం పరికల్ప్య తత్తత్ఫలం శూన్యఫలఞ్చ క్వచిత్ స్థాపయిత్వా భూయో భూయస్తత్తదవాన్తరాదిఖణ్డగతపంక్తిప్తసంఖ్యయా యావదేకపంక్త్యా ఖణ్డం తావత్ ప్రాగ్వదశూన్యం శేషం విభజ్య తత్ఫలం తదధోధః సంస్థాప్య తత్తత్ఫలం సైకం కృత్వా భాగహారాభావే శిష్టమేకం తత్ఫలపంక్త్యామధః సంస్థాప్య పంక్తిశేషస్థాపితాభీష్టసంఖ్యాక్షరాఙ్గేషు ప్రథమస్థానాదిప్రథమఫలసంఖ్యైస్థానగతాఙ్గమాహృత్య క్వచిదుద్దిష్టసంఖ్యభేదస్య ప్రథమస్థానగతమఙ్గ సంస్థాప్యానన్తరం తదన్తరాద్యఙ్గష్వపి తత్తద్వితీయాదిఫలసంఖ్యస్థానగతాఙ్కం క్రమాదాహృత్యాహృత్య తదనన్తరపంక్తిశః స్థాపనాదుద్దిష్టభేదాత్మికా విద్యా భవతీతి। పఞ్చాక్షరసంఖ్యాభేదేషు వింశత్యధికశతేష్వకోనాశీతితమభేదస్య స్వరుపానయనే ఉదాహరణం। అక్షరపఞ్చకస్య పంక్తిరూపేణాఙ్కన్యాసః ౧౨౩౪౫। ఉద్దిష్టసంఖ్యాతా తత్ఖణ్డపంక్తిసంఖ్యా ౨౪। తయా విభజ్య లబ్ధాని ఫలాని ౩ తచ్ఛిష్టాత్ ౭ తదవాన్తర ఖణ్డపంక్తిసంఖ్యయా విభజ్య లబ్ధం ౧ శిష్టం ఫలం ౧ తదవాన్తరఖణ్డపంక్తిసంఖ్యయా ౨ విభజ్య లబ్ధం ఫలం ౦ ఫలశూన్యఞ్చ సైకం కృత్వా తదవశిష్టఞ్చ సంస్థాప్య న్యాసః ౪౫౧౨౩। క్వచిత్ స్థాపితాక్షరసంఖ్యాతేష్వఙ్గేషు ప్రథమఫలోపాత్తచ(న్తశ్చ) తుర్ధస్థానే త్వేకాఙ్కః ద్వితీయఫలోపాత్త(న్త)ద్వితీయస్థానే ద్వితీయోఙ్గః తృతీయఫలోపాత్త (న్తత)దనంతరస్థానే తృతీయోఙ్కః ప్రథమఫలోపాత్త(న్త) చతుర్ధస్థానాఙ్కః తదనన్తరస్థానాఙ్గః తదధఃస్థా-

ఏవం కృతే భవేద్విద్యా సర్వోర్ధ్వా వీరవన్దితే।
సర్వ్వధస్తాద్విలోమా సా మధ్యస్థా వ్యాకులక్రమాః॥౪౧॥

తాభిః సర్వ్వాభిరప్యాంశు సిధ్యత్యేవాభివాఞ్ఛితమ్।
లలితాభేదజాతాని తత్ప్రన్త్రోక్తాన్యశేషతః॥౪౨॥

వశిష్టోపాత్తా(న్త)ఙ్కస్తదధఃస్థానఙ్క ఏవం క్రమాల్లబ్ధైకోనాశీతితమవిద్యాభేదస్వరూపన్యాస। ౪౧౨౩౫। అనన్తరమభీష్టసంఖ్యాక్షరేషు ఉద్దిష్టభేదస్య సంఖ్యానయనక్రమో లిఖ్యతే। అభీష్టసంఖ్యాక్షరాణ్యేకద్విత్ర్యాదిక్రమాదఙ్కరూపేణ పంక్తిశః క్వచిత్ సంస్థాప్య ౧౨౩౪౫ తేషు ప్రథమస్థానాది యావతిస్థానేషూద్దిష్టభేదస్య ద్వితీయాదిస్థానగతం యావతి స్థానేన తత్తదఙ్కం పరిత్యజ్య తత్తదఙ్కగతస్థానసంఖ్యామప్యధోధః సంస్థాప్య తేషు సర్వ్వధఃస్థమఙ్కం ముక్త్వా తదుపరిగతాఙ్కేష్వేకమేకం పరిత్యజ్య ఊర్ధ్వాదితత్తచ్ఛిష్టైస్తత్ఖణ్డతదవాన్తరాదిఖణ్డగతపంక్తిసంఖ్యాం హత్వా సంయోజ్య సర్వ్వధః స్థాఙ్కసంయోజనాచ్చోద్దిష్టవిద్యాభేదస్య సంఖ్యా భవతీతి। ఉదాహరణం అఙ్కశః పఞ్చాక్షరన్యాసః ౧౨౩౪౫। ఉద్దిష్టభేదన్యాసః ౪౨౧౩౫। ఉద్దిష్టభేదస్య ప్రథమస్థానేఙ్కితస్య తచ్చతుర్థస్థానగతాఙ్క ౧ తదధస్థానానన్తరాది ద్వితీయస్థానేష్విత్యన్తం పరిత్యజ్య తత్స్థానసంఖ్యాఙ్కస్తదధః స్థాపితః। తదనన్తరస్థానే తృతీయాఙ్కస్థిత్యా తమపహృత్య తత్స్థానసంఖ్యాఙ్కస్తదధః స్థాపితః। తదనన్తరస్థానే తచ్చతుర్థాఙ్కస్య స్థిత్యా తత్స్థానస్థః తదధః స్థాపితః। తదనన్తరే తత్పఞ్చమస్థానాఙ్కస్య స్థిత్యా తత్స్థానసంఖ్యాఙ్కస్తదధః స్థాపితః। తేష్వేవ సంస్థాఙ్కాత్ అనేన తదుపరిగతాఙ్కే ష్వేకమేకం పరిత్యజ్యాఙ్కన్యాసః ౨౩౧। తదధః స్థితమఙ్కం ముక్త్వా త్రైరూర్ధ్వాధోఙ్కైః ఖణ్డగతసంఖ్యాపంక్తిః తదవాన్తరాదిఖణ్డగతపంక్తిశ్చ త్రైరూర్ధ్వాదిక్రమేణ న్యస్తాఙ్కైర్హత్వా హత్వా సంయోజ్య తదధఃస్థమఙ్కమేకఞ్చ సంయోజ్య లబ్ధసంఖ్యాస్తదుద్దిష్టభేదత్వే ఏకోనాశీతితమసంఖ్యభేదో భవతి। ఏవం సర్వ్వత్ర పరికల్పనీయం। ఏవం కృతే ప్రస్తార ఇతి యావత్। విద్యా ఉపదిష్టక్రమస్వరూపేతి యావత్। సర్వోర్ధ్వా ప్రథమఖణ్డే ప్రథమపంక్తిస్థేతి యావత్।

వీరవన్దితే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః। సర్వాధస్తాత్ చరమఖణ్డే చరమపంక్త్యామితి యావత్। విలోమా ప్రతిలోమక్రమా। సా విద్యా। మధ్యస్థా సర్వాద్యసర్వచరమపంక్త్యోర్మధ్యస్థ మధ్యస్థాః వ్యాకులక్రమాః భిన్నక్రమాః। తాభిర్విద్యాభిః లలితాభేదజాతాని ఖణ్డస్వరూపాణీతి యావత్। తద్యన్త్రోక్తాని తద్యన్త్రపటల-

---

నిత్యానిత్యాభిదాశ్చాపి తద్యన్త్రపటలోదితాః।

అన్యాస్తు తత్ర తత్రైవ ద్రష్టవ్యా యత్ర చోదితాః॥౪౩॥

ఏషాం పఞ్చప్రకారాణామర్థాః కీదృగ్విధా మతాః।

సమ్యక్త్వమేషాం కేన స్యాత్ సర్వేషామప్యయత్నతః॥౪౪॥

అసమ్యక్త్వఞ్చకేన స్యాత్తత్సమ్యక్కరణం కథమ్।

కాని సిద్ధస్య చిహ్నాని కా వా సిద్ధిరుదాహృతా॥౪౫॥

రేఖాః షడ़ालిఖేత్తిర్యక్తేష్వధోర్ధ్వా లిఖేత్ క్రమాత్।

ఏకాదశ తతశ్చక్రం పఞ్చాశత్కోష్ఠకం భవేత్॥౪౬॥

ప్రోక్తాని త్రయస్త్రింశే పటలే ప్రోక్తానీత్యర్థః। నిత్యానిత్యాభిదాస్తద్యన్త్రపటలోదితాః నిత్యానిత్యాపూజాపటలే షోడ़శే తద్యన్త్రప్రస్తారే ప్రోక్తాః। అన్యా ఇతరనిత్యావిద్యాభిదాః। తుః సముచ్చయే॥౪౩॥

ఏషామిత్యాదినోదాహృతేత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన షడ్విధం దేవీప్రశ్నముపదిశతి। తత్ర ఏషాం పఞ్చప్రకారాణాం మన్త్రాణాం పిణ్డ- కర్త్రరీవీజమన్త్రమాలారూపాణాం। అర్థాః స్థూలసూక్ష్మపరరూపా ఇతి యావత్। ఏషాం మన్త్రాణాం। సర్వేషాం పిణ్డాదిపఞ్చవిధానాం। తత్సమ్యక్కరణం మన్త్రాణాం సమ్యక్కరణం। సిద్ధస్య మన్త్రవిద్యాదిషు వా సముచ్చయే॥౪౫॥

రేఖా ఇత్యాదిభిః శివాత్మన ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్మన్త్రాణామక్షరవాక్యార్థజ్ఞానార్థమకారాదిక్షకారాన్తానాం మాతృకాక్ష- రాణాం పఞ్చభూతాత్మకత్వప్రతిపాదనపరం పఞ్చాశత్కోష్ఠం చక్రం తత్ర తేషాం లేఖనక్రమం భూతాత్మకక్రమఞ్చోపదిశతి। తత్ర తిర్యగ్దక్షిణసవ్యమిత్యర్థః। తేషు దివ్యత్వాత్ తాస్విత్యర్థః। రేఖాస్వితి యావత్। అధోర్ధ్వదివ్యత్వాదధఊర్ధ్వా ఇత్యర్థః। రేఖా ఇతి యావత్। తత స్తేన లేఖనేనేతి యావత్। తత్ర చక్రే। సవ్యాదిదక్షాన్తం సవ్యకోష్ఠమారభ్య దక్షిణకోష్ఠాన్తం। అర్ణాన్ తత్తదర్ణాన్ భూతాక్షరాణీతి యావత్। అనుక్రమాదేకైపంక్త్యామేకైకభూతాక్షరదశకక్రమాదితి యావత్। మాయాశక్త్యభిధః మాయేతి శక్తిరితి చ సంజ్ఞితః। సర్గఃవిసర్గః విసర్జనీయస్య మూలాధారాదవివక్షితపూర్వ్వముత్పత్తేః। తస్మాత్ కారణాత్తస్య విసర్జనీయస్య। అత్ర చక్రే। శివాత్మనః శివస్వరూపస్య శక్త్యాత్మన ఇతి

తత్ర సవ్యాదిదక్షాన్తం లిఖేదర్ణాననుక్రమాత్।

ప్రాణాగ్నిలామ్బుస్వాత్మానః పంక్తయః పఞ్చ కీర్త్తితాః॥౪౭॥

మాయాశక్త్యభిధః సర్గః సర్వభూతాత్మకః ప్రభుః।

తస్మాత్తస్యాత్ర విన్యాసో నైకదేశః శివాత్మనః॥౪౮॥

ణో రు రః తో ప్రా మ చ్చ వా వీ దో యో యు జ ర్నా ర వా।

ని ర్ఘ నా ష్టః మా స్వ శ్చ వ్యా శ మ తాం ర్ణా ద నాం రు వ॥౪౯॥

జః హ్నిః చి గ్ని స్తే ర్వ శు అతిః వః ఖీ భా ద్యు దా శి ప్ర।
ని స నా హెూ మా గ్రా శ్చ దా పి త్రై సా ర్ణా మ నాం జ వ॥౫౦॥

కూః భూః రా రా జ్యా క్ష్మా స్థి ధ లా మీ సా త్రా ఇ భూ ర గో।
నాం తా వ మా ర్ణా న్యే ని నా మం స్యు థా మా క్ర నాం ర్య భౌ॥౫౧॥

కం రి నం లం వాః వా వ న హృత్ యం సో ధ మ్బు స్తో ర పా।
నా తా వ మా ర్ణా న్యే ని నా మం స్యు థా ప్యా క్ర నాం ర్య్య మా॥౫౨॥

చ స్వ ర భ్రుః భ్రం ఖ ద్యు త్రి యత్ న్యం భో మ వి శూ న వ్యో।
ని నా న్యే స తా శ్చ మా హం ణాం వ్యో రూ మే పి ణ మ క్ర॥౫౩॥

యావత్। అయమత్ర విరచనాక్రమః। ప్రాక్ప్రత్యగ్దక్షిణోదక్ చ క్రమాత్ సమాన్తరాలమేకాదశషట్సూత్రాస్ఫాలనాత్ పఞ్చాశత్కోష్ఠాత్మకం చక్రం విధాయ ప్రతిపంక్తికం దక్షిణసవ్యరూపకోష్ఠదశకే ప్రాగుక్తక్రమాత్ ప్రాణాగ్నిలామ్బుస్వాక్షరాణి సవిన్దుకాని దశదశోర్ధ్వపంక్త్యాధః పంక్తిపర్యన్తం క్రమాద్విలిఖేదితి॥౪౮॥

వాత ఇత్యాదిభి ర్వ్యోమరూపిణామిత్యన్తైర్వ్యాకులాక్షరక్రమలిఖితైః పఞ్చభిః శ్లోకైః అస్మింస్తన్త్రే సమస్తమన్త్రవిద్యాస్వ- రూపాభిధానసఙ్కేతరూపాణి భూతనామాని ప్రత్యేకం క్రమేణ దశ దశోపదిశతి। తత్ర వర్ణానాం మరుతాం వాయవ్యానామక్షరాణాం దశానామిత్యర్థః। వర్ణానాం త్రైజసామితి దివ్యత్వాత్తైజసామిత్యర్థః। ఆగ్నేయానాం దశానామక్షరాణాం। రసాఇలా దివ్యత్వాత్ న సన్ధిః కృతః। భౌమానాం భూమిసమ్బన్ధినాం వర్ణానాం అక్షరాణాం। ఆప్యానామప్సమ్బన్ధినాం వర్ణానాం। వ్యోమరూపిణాం ప్రాగ్వత్ వ్యోమానాం వర్ణానాం ఆకాశాత్మకానాం॥౫౩॥

ఏతైర్నామభిరేవాత్ర మన్త్రోద్ధారః కృతః శివే।
తస్మాదతీవ గోప్యాని నామాన్యేతాని సర్వదా॥౫౪॥

ఉక్తనిహ్నవయోగేన లిఖేత్తత్ర తు పుస్తకే।
పద్యమేకం వదేత్ కర్ణే శిష్యస్యైవోక్తరూపిణః॥౫౫॥

జ్కై ర్ణాన్ ఖే త్త ద జా లి వృ తః క్ర యో త్య గ స్త మ ర్వ్య।
ర్యాత్ యో నే ర్భే కు ద జ త్రై తర్ణాశేషర్భామసం (?)॥౫౬॥

ఏతైరిత్యాదినా రూపిణ ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన ప్రోక్తానామేషాం నామ్నామస్మింస్తన్త్రే మన్త్రోద్ధారకథనపరత్వేన గోప్యత్వాదస్య మన్త్రస్య చ పరమార్థాభిధాయిత్వే గోప్యత్వాచ్చ పరమేశ్వరేణైవాయోగ్యవిషయత్వాసిద్ధ్యై శ్లోకాక్షరాణాం వ్యాకులక్రమలేఖన- ప్రకారః ప్రస్తూయతే। తత్ర ఏవావధారణే। అత్ర తన్త్రే। శివే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః। తస్మాత్ కారణాత్। ఉక్తనిహ్నవయోగేన అనన్తరవక్ష్యమాణశ్లోకోక్తనిహ్నవప్రకారేణ। తుః సముచ్చయే। పద్యం నిహ్నవరూపార్థగర్భమితి యావత్। ఏవావధారణే। ఉక్తరూపిణః ప్రథమపటలే “చతుర్భిరాద్యైః సంయుక్తః” ఇత్యాదినా త్రయోవింశాదిశ్లోకద్వయేనేతి యావత్॥౫౫॥

వృత్తేత్యాదినా వ్యాకులాక్షరక్రమాలిఖితేన శ్లోకేన గద్యపద్యభాషాత్మనాం సకలసన్దర్భాణాభిద్ధారూపం వ్యాకులీకరణ- సమ్యక్కరణయోరైకాకారముపాయముపదిశతి। తత్ర వృత్తజార్ణాన్ అనుష్టువాదివృత్తోత్పన్నాక్షరాణి। అఙ్కైః అక్షరసంఖ్యాసమానసంఖ్యైః। వ్యత్యస్తక్రమయోగతః పరస్పరమితి యావత్। తైరఙ్కైః। భేదయోజనే

వ్యాకులీకరణసమ్యక్కరణే। ఏతదుక్తం భవతి అభీష్టాభీష్టవృత్తశ్లోకస్య పాదాక్షరపాదాక్షరసంఖ్యానుగుణమేకద్విత్ర్యాద్యఙ్కాన్ పంక్తిరూపేణ విలిఖ్య తేషు ద్వౌద్వావఙ్కౌ పరస్పరసర్వ్వమఙ్కం భిన్నక్రమం యథా తథా విన్యస్య తత్తత్క్రమాఙ్కగర్భం పద్యం కృత్వా తేన వ్యాకులీకరణం సమ్యక్కకరణఞ్చ కుర్య్యాదితి। తస్యోదాహరణమనుబ్రువతేతి లిఖ్యతే। అనుష్టుభః పాదాక్షరాణ్యష్టౌ తత్సంఖ్యాఙ్కాః పంక్తిరూపేణ లిఖితాః। ౧౨౩౪౫౬౭౮। తేష్వఙ్కేషు ప్రథమాష్టమౌ ద్వితీయచతుర్థౌ తృతీయషష్ఠౌ పఞ్చమసప్తమౌ చ పరస్పరం వ్యత్యస్య జాతాః క్రమాఙ్కాః పంక్తిరూపేణ లిఖితాః కటపయాదిక్రమేణ తత్తత్క్రమాఙ్కగర్భశ్లోకైః।

శ్లోకేనానేన జనయేదనన్తాన్ సమ్ప్రదాయతః।

నానావృత్తానభీష్టార్థాన్నిహ్నవాయ తు దేశికః॥౫౭॥

అనుష్ఠాశీతే విజనే మసమే రమ్యవిగ్రహే।

గృహే వా మణ్డపే స్థిత్వా పీఠం ధవలితోదరమ్॥౫౮॥

విన్యస్య తస్మిన్ పూర్ణాయాం శుభర్క్షే వా శుభోదయే।

కుచన్దనైః కుఙ్కుమైర్వా దరదైర్వోపదేశతః॥౫౯॥

కృత్వోక్తం మణ్డలం సార్ణం తత్రావాహ్య యజేచ్ఛివామ్।

నిత్యశో మాతృకాం జప్యాత్ సమ్ప్రదాయానుసారతః॥౬౦॥

దేవీతత్త్వార్థగామీ యస్తత్పదామ్బుజశేఖరః।

తన్త్రేఽస్మిన్ వ్యాకులాన్ శ్లోకాన్వాచయేన్నైవ కేవలః॥ ఇతి॥౫౮॥

శ్లోకేనేత్యాదినా శ్లోకేన తస్య శ్లోకస్య సమ్ప్రదాయవలానుభావాత్ సర్వ్వఛన్దఃసు వృత్తేషు ఇచ్ఛానురూపానర్థాన్ తత్తత్శ్లోకాన్ సన్దర్భవ్యాకులీకరణపరమార్థాన్ కర్తుం దేశికానాం సామర్థ్యముపదిశతి। తత్ర అనేన అన్యోన్యవ్యత్యాసభేదక్రమేణ। అనన్తాన్ శ్లోకాన్ వ్యాకులీకరణక్రమభేదగర్భానితి యావత్। అభీష్టార్థాన్ నిహ్నవాయ వ్యాకులీకరణక్రమనిహ్నవార్థమర్థాన్తరద్యోతకానిత్యర్థః॥౫౯॥

అనుష్ణశోతేత్యాదిభిర్యోగత ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్నిత్యావిద్యాసిద్ధస్య తన్త్రనిష్ణాతస్య మనీషితదేవతాత్మత్వసిద్ధ్యై తత్తద్దేవతానామిచ్ఛానురూపాణాం మన్త్రాణాం నిర్మాణప్రకారముపదిశతి। తత్ర అనుష్ణశీతే। ఉష్ణశీతద్వయరహితే। రమ్యవిగ్రహే హృదయఙ్గమే। ఏతద్విశేషణచతుష్టయం మనః స్థిరీకరణాపేక్షయా దేబతానివాసయోగ్యాపేక్షయా చ। వా వికల్పే। స్థిత్వా ప్రాఙ్ముఖః ఇతి సమ్ప్రదాయార్థః। పీఠమిత్యస్యానన్తరవక్ష్యమాణశ్లోకే విన్యస్యేత్యనేన సమ్బన్ధః। ధవలితోదరం శ్వేతవర్ణానులేపనేనేతి యావత్। తస్మిన్పీఠే। పూర్ణాయాం పౌర్ణమాస్యాం। వా వికల్పే। శుభోదయే శుభరాశ్యుదయే శుభగ్రహోదయే చ। అస్య సమ్ప్రదాయార్థోం లిఖ్యతే। ఇడాయామేవ ప్రవహతః శ్వాంసస్య ప్రవేశావస్థాయామితి। కుచన్దనైః రక్తచన్దనైః। వా వికల్పే। దరదైః జాతిలిఙ్గైః। వా వికల్పే। ఉపదేశతః ఉపదేశక్రమాత్ శ్రీభూతలిపీనామితి యావత్। కృత్వోక్తం మణ్డలం పఙ్చా-

---

ఏవమబ్దేతు సమ్పూర్ణేభీష్టదేవాయ మన్త్రవిత్।

కుర్యాన్మన్త్రమభీష్టార్థగమకం ప్రోక్తయోగతః॥౬౧॥

నభోగ్నివాయుప్రాయార్ణాః క్రూరాః క్షోభకరా మతాః।

భూతోయప్రచురాః సౌమ్యాః సేవ్యాః సిద్ధికరా మతాః॥౬౨॥

ఏషామన్యోన్యసమ్భేదవాహుల్యాద్వహవోర్ణవాః।
త్రైః తథా భజనాత్ సిద్ధాః ఫలన్తి స్వైక్యయోగతః॥౬౩॥

మన్త్రార్థాస్త్రివిధా జ్ఞేయా జ్ఞాతవ్యాః సిద్ధికాఙ్క్షిభిః।
పూజాపటలసంప్రోక్తాస్త్రివిధాః స్యురుపాసకాః॥౬౪॥

శతోక్కోష్ఠాత్మకముక్తమణ్డలం కృత్వేత్యర్థః। సార్ణమిత్యస్య పూర్వశ్లోకే ఉపదేశత ఇత్యనేన సమ్బన్ధః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాగుక్తం పఞ్చాశతోక్కోష్ఠాత్మకం చక్రం విధాయ తత్రోర్ధ్వాదిపంక్తిపఞ్చకే తిర్య్యగ్రూపేణ దశకోష్ఠేషు యథోపదేశం శ్రీభూతలిపీన్ క్రమాద్విన్యస్య దేవీమర్చ్చయేదితి। సమ్ప్రదాయానుసారతః సవిన్దుకమకారాదిక్షకారాన్తమనులోమక్రమమక్షరం సవిసర్జనీయం లకారాద్యకారాన్తం క్షకారం చైబం క్రమాత్ ప్రతిలోమక్రమఞ్చేత్యర్థః। ఏవం ప్రతిదినం భజనజపాదినేత్యర్థః। కుర్య్యాన్మన్త్రం మన్త్రం రచయేదిత్యర్థః। అభీష్టార్థగమకం వృత్తవృత్త్యాదిసిద్ధమార్గేణేతి యావత్। ప్రోక్తయోగతః వక్ష్యమాణ మన్త్రవీర్య్యస్వరూపానుసన్ధాన యోగతః॥ ౬౧॥

నభ ఇత్యాదినా స్వైక్యయోగత ఇత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన సకలమన్త్రవ్యాపకం క్రూరత్వం సౌమ్యత్వం మిశ్రత్వఞ్చోపదిశతి। తత్ర నభోఽగ్నివాయుప్రాయార్ణాః ఆకాశాక్షరాగ్నేయాక్షర వాయ్వక్షరప్రచురా మన్త్రాః క్షోభకరా విశ్వస్యేతి యావత్। భూతీయప్రచురాః భూమ్యక్షరతోయాక్షరప్రచురా మన్త్రా ఇతి యావత్। సేవ్యా ఉపాస్యాః సర్వైః సర్వదా సర్వత్రేతి యావత్। సిద్ధికరాః అభిమతార్థస్యేతి యావత్। ఏషాం క్రూరభూతాక్షరాణాం సౌమ్యభూతాక్షరాణాఞ్చ అన్యోన్యసమ్భేదవాహుల్యాత్ అన్యోన్యసంయోగప్రకారభేదవాహుల్యాత్। అర్ణవ మన్త్రాః। త్రైః అర్ణవైః। తథా నిజనిజక్రూరసౌమ్యమిశ్రాదిస్వభావానుగుణం। ఏతదుక్తం భవతి క్రూరాక్షరాణాం సౌమ్యాక్షరాణాఞ్చం న్యూనాధికయోగవశాద్వహువిధభేదా మన్త్రాః స్వైక్యయోగతో భజనాత్ సిద్ధాః స్వస్వక్రూరసౌమ్యమిశ్రాది స్వభావానుగుణం ఫలన్తీతి॥౬౩॥

మన్త్రార్థా ఇత్యాదిభిః ఇష్టసిద్ధిదా ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకై మన్త్రాణాం సర్వేషా-

వర్ణస్యోదయవిశ్రాన్తిపదే వృద్ధినివేశనమ్।
ఏకోన్యః సర్వతః సిద్ధవృత్వత్త్యర్థాభివీక్షణమ్॥౬౫॥

వాచ్యవాచక సంభేదభావనాదిభిరీరితాః।
ఏషాం పఞ్చప్రకారాణామశేషేణేష్టసిద్ధిదాః॥౬౬॥

మన్త్రవీర్యం శృణు ప్రాజ్ఞే కథయామి సుఖాస్పదమ్।
యేన జ్ఞానానుభూతేన జీవన్ముక్తో భవేన్నరః॥౬౭॥

మర్థాలోచనే ప్రకారత్రైవిధ్యం తత్త్రైవిధ్యేన త్రివిధానామర్థానాముపాసకానామర్థాలోచనం తత్తత్ ఫలఞ్చోపదిశతి। తత్ర త్రివిధాః సిద్ధాద్యధికారిభేదాదితి యావత్। జ్ఞాతవ్యాః మన్త్రార్థా ఇతి శేషః। సిద్ధికాంక్షిభిః మన్త్రవిద్యాదీనామితి యావత్। త్రివిధా సిద్ధసాధ్యసాధకా ఇతి యావత్। వర్ణస్య ప్రత్యేకం మన్త్రాక్షరస్యేత్యర్థః। ఉదయవిశ్రాన్తిపదే ఉదయవిశ్రాన్తిస్థానే పరాస్వరూపే ఇతి యావత్। వృద్ధినివేశనం తదనుసన్ధానాత్ తాదాత్మ్యాదితి యావత్। ఏకః అర్థ ఇతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి సర్వ్వమన్త్రాణామక్షరసముదాయాత్మకత్వాత్ తత్తదక్షరాణామపి ప్రత్యేకం పరాస్వరూపాదితః పశ్యన్త్యాదిక్రమేణోదయం తేషాం పునస్తాదాత్మ్యేన తస్మిన్నేవ విశ్రాన్త్యా చ సర్వ్వమన్త్రాణాం పరాస్వరూపమేవ స్వరూపమితి

సిద్ధైరనుసన్ధేయమితి। అన్యః అర్థ ఇతి యావత్। సర్వ్వతః సిద్ధవ్యుత్పత్త్యర్థాభివీక్షణం వ్యాకరణప్రోక్తప్రకృతిప్రత్యయాదివిభేదేన సిద్ధవ్యుత్పత్త్యా తత్తమ్మన్త్రార్థానుసన్ధానం। ఏతత్ సాధ్యవిషయ ఇత్యర్థః। వాచ్యవాచకసమ్భేదభావనం వాచ్యరూపాణాం పఞ్చభూతానామవ్యక్తాత్మకతయా వాచకరూపాణామక్షరాత్మనాం తదవ్యక్తాత్మకనాద పరమార్థశక్తిత్వాచ్చ తాదాత్మ్యభావనమిత్యర్థః। ఏతత్ సాధకవిషయ ఇత్యర్థః। ఈరితా ఇతీరితాః శ్రీవిద్యాయా అర్థా ఇతి యావత్। ఏషాం మన్త్రాణాం పఞ్చప్రకారాణాం పిణ్డకర్త్తరీవీజమన్త్రమాలాసంజ్ఞానాం ఇష్టసిద్ధిదాః తదనుసన్ధానేన యథోదితేనేతి యావన్॥౬౬॥

మన్త్రవీర్య్యమిత్యాదిభిః ఈరిత ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైః సకలమన్త్రవిద్యాగణస్య వీజభూతస్య (జీవభూతస్య) మన్త్రవీర్య్యాభిధానస్య పరమార్థస్య స్వరూపం తత్తజ్జ్ఞానేన

తేజసాం శక్తిమూర్త్తీనాం ప్రపఞ్చస్యాపి కారణమ్।

గుణత్రయమమీషాఞ్చ యత్ కారణముదాహృతమ్॥౬౮॥

తత్స్వరూపానుసన్ధానసిద్ధిః సమ్యక్త్వమీరితమ్।

తన్మన్త్రవీర్య్యముద్దిష్టం మన్త్రాణాం జీవ ర్ద్వరితః॥౬౯॥

తేషాం సర్వేషాం సమ్యక్కరణఞ్చోపదిశతి। తత్ర మన్త్రవీర్య్యం మన్త్రాణాం పరమార్థస్వరూపం। ప్రాజ్ఞే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః। సుఖాస్పదం పరమార్థస్వరూపలాభాత్। యేన మన్త్రవీర్య్యేణ జ్ఞానానుభూతేన కేవలం జ్ఞానమాత్రమన్తరేణానుభవపర్య్యవమాయినా చేత్యర్థః। జీవన్ముక్తః జీవన్నేవ ముక్తః। యాథాత్మ్యజ్ఞానాదసఙ్కోచ ఏవ ముక్తిరిత్యర్థః। తేజసాం సోమసూర్య్యాగ్నిమూర్తీనాం। శక్తిమూర్తీనాం మూర్త్తికారణశక్తీనాం మూర్తీనాఞ్చ

వామేచ్ఛాజ్యేష్ఠాజ్ఞానక్రియారౌద్రీణాం బ్రహ్మవిష్ణురుద్రాణామిత్యర్థః। ప్రపఞ్చస్య జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయరూపస్య। అపిశబ్దః సముచ్చయే। కారణం భూతత్రైవిధ్యస్యేతి శేషః। గుణత్రయం సత్త్వరజస్తమాంసి తే యస్మిన్। మూర్తీనాం ప్రపఞ్చస్య చ త్రైవిధ్యగుణత్రయాదివత్ స్వరూప ఇత్యర్థః। అమీషాం గుణానాం। చః సమాహారే। అనేన గుణానాం తేజఃశక్తిమూర్తీనాఞ్చేత్యర్థః। కారణం ప్రాగ్వత్। ఉదాహృతం అష్టావింశే పటలే “కారణం పరమేశాని తవేచ్ఛైవ తు కేవలమితి।” తత్స్వరూపానుసన్ధానసిద్ధిః సకలకారణభూతేచ్ఛాశక్త్యాత్మనా విద్యయా స్వస్య చాపృథక్త్వేనానుసన్ధానసిద్ధిః। సమ్యక్తం ఆభిముఖ్యకరణం। జీవః ప్రాణా। అనభిముఖమన్త్రాణామకార్యకరత్వాత్ మన్త్రవీర్యయోగజ్ఞానమన్తరేణ మన్త్రవిద్యానామకార్యకరత్వాత్। సమ్ప్రదాయావిచ్ఛిత్త్యర్థం తత్ప్రకారో నాథాజ్ఞయా లిఖ్యతే। ప్రథమం కామకలాధ్యానేన యోగేన షట్త్రింశే పటలే వక్ష్యమాణపరమార్థతయా స్వయం శక్తిర్భూత్వా శ్రీవిద్యావయవభూతసకలతేజఃశక్తిమూర్త్తిర్గుణైరిదన్తాని తత్సకలాని తద్వదేకీకృత్య తదుభయమనుష్ఠాశీతం వాహ్యదాభ్యన్తరమాభ్యన్తరాద్బాహ్యమితి క్రమాత్ స్వబుద్ధ్యా కృష్ట్వైకీకృత్య తదాత్మనా భజనం మన్త్రవీర్యయోజనప్రకార ఇతి। ఇతరనిత్యాభజనే కేవలహృల్లేఖావయవభూతైరితరమన్త్రభజనే ప్రణవావయవభూతైరపి ప్రాగ్వదేకీకుర్యాదితి సమ్ప్రదాయః॥౬౯॥

అసమ్యక్త్వన్తు మన్త్రాణామయోగ్యకథనేన వై।

సదా ప్రయోగాద్భజనాదకాలే సంశయాద్భవేత్॥౭౦॥

గురోరవజ్ఞయా పాపాన్నిషిద్ధాచారయోగతః।

దేవతాద్రోహతః సర్వపరివాదానవస్థయా॥౭౧॥

అసమ్ప్రదాయాదజ్ఞానాదనేకభజనాదపి।

తత్సమ్యక్త్వం యేన భవేత్ కార్యం తత్ పూర్వమీరితమ్॥౭౨॥

నాతిద్వేషో నాతిరాగో నాతిభోగేషు సఙ్గతిః।

నాతిశోకో నాతిహర్షో నాతిస్రేహో న మత్సరః ॥౨౩॥

నాతివ్యసనవర్తిత్వం సుఖితా క్లిష్టకారితా।
స్వదేహమాత్రయాత్రేచ్ఛా పరచిన్తావివర్జనమ్ ॥౨౪॥

అసమ్యక్తమిత్యాదిభిరీరితమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్మన్త్రవిద్యాదీనాం త్రయోదశవిధాసమ్యక్తకారణం ప్రాగుక్తసమ్యక్త- నిగమనసహితముపదితి। తత్ర అసమ్యక్త్వం అకార్యకరణత్వమన్థాఫలత్వం వా। మన్త్రాణాం మన్త్రవిద్యానాం। అయోగ్యకథనేన ప్రథమపటలప్రోక్తలక్షణరహితశిష్యోపదేశేన। సదా ప్రయోగాత్ నిత్యనైమిత్తికపురశ్చరణభజనక్రమముపేక్ష్య కామతోఽనవరతప్రయోగాత్। భజనాదకాలే నిత్యనైమిత్తికకామ్యేషు ప్రోక్తకాలముపేక్ష్య ఇతరకాలభజనాత్। సంశయాత్ ఉక్తకరత్వే స్వాభిమతఫలప్రదత్వే చ। గురోరవజ్ఞాయా గురోరనభిమతానుష్ఠానాత్। పాపాత్ ప్రథమపటలే విశుద్ధాదిశ్లోకత్రయోక్తాచారవిపరీతానుష్ఠానాత్। నిషిద్ధాచారయోగతః తత్తత్పటలోక్తశిష్యాచారస్యాన్యథానుష్ఠానాత్। దేవతాద్రోహతః దేవతాభేదప్రతిపత్తేః। సర్వపరివాదానవస్థయా సర్వజనపరివాదేన జపాదిష్వనవస్థయా వా। అసమ్ప్రదాయాత్ అనభిజ్ఞస్య గురోర్వా పత్రాదిషు నిరీక్షణాద్వా లబ్ధమాత్రస్వరూపాత్। అజ్ఞానాద్దేవతాగురుమన్త్రాణాం పరమార్థస్వరూపస్య। అనేకభజనాన్మన్త్రవిద్యాదీనాం। తత్సమ్యక్త్వం ప్రోక్తదోషైరనభిముఖమన్త్రవిద్యానామాభిముఖ్యకరణం। కార్యం తత్తన్మన్త్రవిద్యానుసన్థానమిత్యర్థః ॥౨౨॥

నాతిద్వేష ఇత్యాదిభిర్లక్షణమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్మన్త్రసిద్ధానాం షోడశలక్షణాన్యుపదిశతిః। తత్ర నాతిద్వేష ఇత్యాదినా శ్లోకేన సప్త సిద్ధచిహ్నాని। నాతి-

---

ఏకరూప్యం లాభహాన్యోః సదా సన్తుష్టచిత్తతా।

భోక్తృత్వం శక్తితో దానమితి సిద్ధస్య లక్షణమ్ ॥౭౫॥

మనోరథానామక్లేశసంసిద్ధిః సిద్ధిరీరితా।
రాజ్ఞః ప్రసాదః సర్వేషాం మాన్యత్వం పుణ్యసిద్ధయః ॥౭౬॥

ఖ్యాతిర్వాహనభూషాదిలాభః సుచిరజీవితమ్।
ఆరోగ్యమవిసంవాదః సచ్ఛిష్యత్వం కృతజ్ఞతా ॥౭౭॥

విషాణాం జరణం జ్ఞానం స్వస్థస్యావేదనం తథా।
ప్రత్యక్షాః సిద్ధయః ప్రోక్తా మనోః సిద్ధస్య సర్వతః ॥౭౮॥

ఏతాః స్యుః సిద్ధయః ప్రోక్తాః సిద్ధమన్త్రస్య సూచకాః।
సిద్ధమన్త్రేణ కర్త్తవ్యాః ప్రయోగా నాన్యథా ప్రియే ॥౭౯॥

నరాణామివ మన్త్రాణాం దేవతానాఞ్చ పార్వతి।
అన్యోన్యవైరమస్త్యేవ గుణభూతసమన్వయాత్ ॥౮౦॥

ఆగ్నేయానాఞ్చ భౌమానామాప్యా మన్త్రాస్తు వైరిణః।
వాయవ్యానాం జలానాఞ్చ భౌమానాం స్యాత్ పరస్పరమ్ ॥౮౧॥

వ్యసనవర్త్తిత్వమిత్యాదినా శ్లోకేన పఞ్చ సిద్ధచిహ్నాని। ఏకరూప్యమిత్యాదినా శ్లోకేన చత్వారి చిహ్నాని ప్రోక్తనిగమనఞ్చ ॥౭౫॥

మనోరథానామిత్యాదిభిః ప్రియే ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్మన్త్రసిద్ధేశ్చతుర్ధ్వశవిధత్వం ప్రయోగేషు గుణవిధానాదికం చోపది- శతి। తత్ర పుణ్యసిద్ధయః చిరకాలస్థాయీని పరప్రయోజనాని యాని కర్మ్మాణి తాని పుణ్యాని తేషాం సిద్ధయః। వాహనభూషాదీత్యత్రాదిశబ్దో మహార్ఘవస్త్రాదివిషయః। అవిసంవాదః దృష్టాదృష్టయోరితి యావత్। సచ్ఛిష్యత్వం స్వస్యేతి యావత్। విషాణాం జఙ్గమస్థావరకృత్రిమాదీనాం। జ్ఞానమ్ ఆత్మన ఇతి యావత్ మనోర్మన్త్రవిద్యాదేరిత్యర్థః। సర్వ్వతః సర్వ్వా ఇత్యర్థః। నాన్యథా అసిద్ధమన్త్రేణ న కర్త్తవ్యా ఇతి యావత్। ప్రియే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః॥౭౮॥

నరాణామిత్యాదిభిశ్చక్రత ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్మన్త్రవిద్యాదీనామన్యోన్యం సకారణం వైరముపదిశతి। తత్ర చః సముచ్చయే। పార్వ్వతీతి దేవీసమ్బుద్ధిః। ఏవావ

స్త్రీదైవత్యా వైరిణః స్యుః పుందైవత్యస్య భూయసా।
స్త్రీదైవత్యేషు సౌమ్యానాం క్రూరాణాం స్యాత్ పరస్పరమ్॥౮౨॥

తథైవ పుందేవతానాం త్వరితానరసింహయోః।
శస్త్రానుయక్షిణీనాం స్యాదఘోరాస్త్రస్య చక్రతః॥౮౩॥

మన్త్రాణాం దేవతానాఞ్చ వైరీకరణమీశ్వరి
కథయామి శృణు ప్రాజ్ఞే యేన లోకోతిసీదతి॥౮౪॥

వైషమ్యభజనం పుంసామజ్ఞానాదాశయాథవా।
తేన మన్త్రా దేవతాశ్చ క్రుద్ధా హన్యురుపాసకమ్॥౮౫॥

తస్మాత్ సర్వస్య లోకస్య మన్త్రవీర్యం హి జీవితమ్।

యన్నిష్ఠానామమీ దోషా న స్పృశన్తి కదాచన ॥౮౬॥

ధారణే। గుణభూతసమన్వయాత్ సత్త్వాదిగుణానాం భూతానాఞ్చ సమన్వయాత్। ఆగ్నేయానాం ఆగ్నేయాక్షరప్రచురాణాం అగ్నిదైవతానామిత్యర్థః। మన్త్రవిద్యాదీనామితి యావత్। చః సముచ్చయే। భౌమానాం ప్రాగ్వత్। ఆప్యాః ప్రాగ్వత్। తురవధారణే వాయవ్యానాం ప్రాగ్వత్। చః సముచ్చయే। భౌమానాం ప్రాగ్వత్ భౌమాక్షరప్రచురాణాం భూమిదైవతానాఞ్చ। స్యాత్ బైరమితి యావత్। స్త్రీదైవత్యా మన్త్రవిద్యాదయ ఇతి యావత్। పుందైవత్యస్య మన్త్రవిద్యాదేరితి యావత్। స్త్రీదైవత్యేషు మన్త్రవిద్యాస్వితి యావత్। సౌమ్యానాం ప్రాగ్వన్మన్త్రాదీనాం। క్రూరాణాం ప్రాగ్వత్। స్యాత్ వైరమితి యావత్। తథా క్రూరాణాం సౌమ్యానాఞ్చ పరస్పరం వైరం స్యాదితి యావత్। ఏవావధారణే। త్వరితానరసింహయోః పరస్పరం వైరం స్యాదితి యావత్।శాస్త్రానుయక్షిణీనాం వైరమితి చక్రతః సుదర్శనేనేతి యావత్ ॥౮౩॥

మన్త్రాణామిత్యాదిభిః కదాచనేత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైరుపాసకదోషైర్మన్త్రాణాం దేవతానాం చ వైరీకరణం తేషామనర్థప్రాప్తిం తత్పరిహారోపాయఞ్చోపదిశతి। తత్ర ప్రాజ్ఞే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః। యేన వైరీకరణేన। వైషమ్యభజనం అనుదినభజనక్రమభేదాదధికక్షుద్రాదిభావభేదాద్వేతి యావత్। అజ్ఞానాత్ పరమార్థస్వరూపస్యేతి యావత్। ఆశయా ఫలేష్వితి యావత్। తేన వైషమ్యభజనేన। చః సముచ్చయే। తస్మాత్ కారణాజ్జీవితం అధిష్ఠానమితి యావత్। యన్నిష్ఠానాం దివ్యత్వాన్మన్త్రవీర్యనిష్ఠానిత్యర్థః ॥౮౬॥

గురోః శుశ్రూషయా కాలే దీక్షయా లబ్ధమాదరాత్।

తదాజ్ఞయా భజేదేకరూపం మన్త్రం స్వసిద్ధయే ॥౮౭॥

అన్యథా సాధకం హన్యాచ్ఛస్త్రేణ రిపుతో భయాత్।

దారిద్ర్యాద్దీర్ఘరోగాద్వా వ్యసనేష్వతిసర్జనాత్ ॥౮౮॥

యో యో మన్త్రస్తస్య తస్య వర్ణౌషధివినిర్మితా।
తత్తద్వర్ణోత్థసంఖ్యాభిర్గులికా మన్త్రసిద్ధిదా॥౮౯॥

తయాభిషేకస్తద్ధారణం తత్స్వాదస్తద్విలేపనమ్।
తత్పూజా చ తథా సిద్ధిలాభాయ స్యాన్న చాన్యథా॥౯౦॥

గురోరిత్యాదినాతిసర్జనాదిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన గురుమన్త్రదేవతానాం సమ్యగ్జనక్రమముపదిశతి। తత్ర గురోః సత ఇత్యర్థః। కాలే ద్వితీయపటలే స్థిరే ఇత్యాదినా చత్వారింశాదిశ్లోకద్వయేన ప్రోక్తే ఇతి యావత్। దీక్షయా అభిషేకకటాక్షాదిప్రకారేణ ఇతి యావత్। ఆదరాత్ గురుశిష్యయోరిత్యర్థః। తదాజ్ఞయా నాథాజ్ఞయా। ఏకరుపం అనుదినమితి యావత్। హన్యాద్దేవతేతి యావత్। రిపుతః రిపోః భయాత్। యేన కేనచిద్వ్యాజేన హన్యాత్ నవా కేవలభయాత్। వా వికల్పే। వ్యసనేషు స్త్ర్యాదిషు సప్తస్విత్యర్థః॥౮౮॥

యో య ఇత్యాదినా శ్లోకేన సకలతన్త్రోక్తమన్త్రవిద్యాదీనాం సమ్యక్ సిద్ధికరమక్షరౌషధిగులికారూపం ప్రస్తౌతి। తత్ర తస్య మన్త్రస్యేతి యావత్। వర్ణౌషధివినిర్మితా గులికేతి యావత్ స్యాదిత్యర్థః॥ తత్తద్వర్ణోత్థసంఖ్యాభిః తత్తన్మన్త్రేష్వేకైకాక్షరస్య యావత్యో యావత్యః పరివృత్తయస్తావతీభిస్తదక్షరౌషధీనాం అంశసంఖ్యాభిరితి యావత్। గులికా మన్త్రసిద్ధిదా తత్తన్మన్త్రసిద్ధిదా ఇత్యర్థః॥౮౯॥

తయేత్యాదినా శ్లోకేన గులికావినియోగక్రమముపదిశతి। తత్ర తథా గులికయా। తద్ధారణం గులికాధారణం। తత్స్వాదః తద్గులికాభక్షణం। తద్విలేపనం తద్గులికావిలేపనం। తత్పూజా తస్యాం పూజా తయా పూజా చ। తథా సిద్ధిలాభాయ ప్రాగుక్తలక్షణసిద్ధిలాభాయ। న చాన్యథా న సంశయ ఇత్యర్థః। అస్మిన్ శ్లోకే ప్రథమపాదే త్వేకాక్షరాధిక్యకరణం దివ్యత్వాత్॥౯౦॥

సితరక్తే చన్దనే చ మాంసీ పిప్పలకస్తథా।
లజ్జాతుకా శిఖిశిఖా దర్భాః పాటలభృఙ్గకౌ॥౯౧॥

శ్రీదేవీతి సముద్దిష్టా వాయువర్ణౌషధాని వై।
క్రమాదృశానాం వర్ణానాం తైః కుర్యాత్తత్తదర్చ్చనమ్॥౯౨॥

లఘుశ్చన్ద్రో మురో విల్వోదుమ్బరః ప్లక్షకస్తథా।
కృష్ణశఙ్ఖప్రసూనఞ్చ చిత్రాఘాన్తా ఇతి క్రమాత్॥౯౩॥

వహ్నివర్ణోషధాని స్యుః పత్రం సర్గస్య కీర్త్తితమ్।
తైస్తేషామర్చనం కుర్య్యాద్గురుపాదార్చ్చనే రతః॥౯౪॥

ఉశీరకుష్ఠౌ చౌరగుహే అశ్మరీకాగ్నిమన్థకౌ
రోహిణస్తులసీ పోత్రీ సదామద్రేతి చ క్రమాత్॥౯౫॥

భూమేర్వర్ణౌషధాన్యుక్తాన్యేభిస్తేషాం సమర్చ్చయేత్।
తత్తత్కార్య్యార్థసంసిద్ధ్యై కుర్య్యాత్ సద్గురుదక్షిణామ్॥౯౬॥

సలిలం ఘుసృణం గ్రన్థిపర్ణీ శోణతృణం తథా।
కుశో వృహతీ ద్రులతా దూర్వ్వా లక్ష్మీరితి క్రమాత్॥౯౭॥

శ్రీదేవీతి జలార్ణానామౌషధాని క్రమేణ వై।

తేషాం సమర్చ్చనం కుర్యాద్దోషద్రైరేభిరాదరాత్॥౯౮॥

సితేత్యాదిభిః సిద్ధయః ఇత్యన్తైర్దశభిః శ్లోకైరకారాదిక్షకారాన్తానామ - క్షరాణామేతత్తన్త్రోదితపఞ్చభూతక్రమేణ వర్ణానాం దశదశౌషధవిధానాన్యుపదిశతి। తత్ర సితరక్తే చన్దనే సితచన్దనం రక్తచన్దనం చ। పిప్పలః అశ్వత్థః। లజ్జాతుకా కుమ్భిచన్దనీ। త్రైరౌషధైః తత్తదర్చ్చనం తత్తదక్షరాణాం తత్తద్దేవతానాఞ్చార్చ్చనమేతత్। లఘుః అగురుః। విల్వోదుమ్వరః అత్ర దివ్యత్వాత్ విల్వ ఉదుమ్వర ఇతి పదచ్ఛేదః। సర్గస్య విసర్జనీయస్య అస్య భూతాక్షరానన్తర్భూతత్వాత్ పృథగ్గ్రహణం। క్షకారస్య కకారషకార యోగాత్మకత్వాత్ పృథగౌషధమనుక్తం చ। తేషాం ప్రాగ్వత్। పోత్రీ వారాహీ ముశలీత్యర్థః। ఏభిరౌషధైః। తేషాం ప్రాగ్వత్। తత్తత్కార్య్యార్థసంసిద్ధ్యై తత్తత్కార్య్యార్థసిద్ధ్యార్థం।

---

*కక్కోలఞ్చ తథా రోచనాకలకిఙ్కక (?)।

సింహీ దున్దుకయుగలమపామార్గాఞ్జలిః సహ॥౯౯॥

ఇత్యుక్తాని స్వవర్ణానామౌషధాని క్రమేణ వై।

త్రైస్తేషామర్చ్చనం కుర్య్యాత్తత్తత్కార్య్యార్థసిద్ధయే॥౧౦౦॥

సదాశివమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।

అస్యా నిష్పాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్ కృతమ్॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే పఞ్చత్రింశత్

పటలమ్ పరిపూర్ణమ్॥౩౫॥

---

* కక్కోల రోచనయా లవఙ్గోదరపుష్పికా ఇతి వా।

అఞ్జలిః అఞ్జలికరీ ప్రసారిణీ। త్రైరౌషధైః। తేషాం ప్రాగ్వత్। కక్కోలేత్యాది శ్లోకస్యాన్తపాదస్యాక్షరాధిక్యకరణం దివ్యత్వాత్। అత్రౌషధానామవ్యాఖ్యాతాని నామాన్యారాధ్యసుఖాదవగన్తవ్యాని। తత్ర యథాసిద్ధి ప్రాగుక్తవిధానేనేత్యర్థః॥౧౦౦॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసార-

సింహరాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం మనోరమా-

ఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం నిత్యానాం స్వాత్మత్వవాసనాయాస్తత్ద్విద్యాస్వరూపభేద

ప్రకారప్రస్తారాదికస్య స్వరూపప్రకాశనపరం పఞ్చత్రింశపటలం

పరిపూర్ణం పరామృష్టమ్॥౩౫॥ ఓం తత్సత్॥

వ్యాఖ్యాన గ్రన్థసంఖ్యాః—

పఞ్చత్రింశే తు పటలే యన్త్రాష్టకముదీరితమ్।

సప్తాధికా చ నవతిః వ్యాఖ్యాగ్రన్థాః శతత్రయమ్॥

షట్త్రింశపటలమ్

అథ షోడ్ఀశనిత్యానాం విధానాని త్వయాధునా।
కథితాని మయా తాని శ్రుతాని చ మహేశ్వర॥౧॥

తాసాం తే మే* తథాన్యేషాం దైవతానాం యథార్థతః।
స్వరూపం కిం కథం విశ్వం కిమాకారఞ్చ దృశ్యతే॥౨॥

పూర్వ్వస్మిన్ పఞ్చత్రింశే పటలే షోఌశనిత్యానాం సపరివారాణాం స్వాత్మత్వే వాసనాదికముపదిశ్యానన్తరం షోడ్ఀశనిత్యావిద్యా- సిద్ధానాం తత్తత్ పరమార్థస్వరూపాదికముపదిశతి। అథ షోడ్ఀశేత్యాద్రిమదంశక ఇత్యన్తశ్లోకశతరూపేణ షట్త్రింశేన పటలేన। తత్ర అథ షోడ్ఀశేత్యాదిభిః సదా ఇత్యన్తైర్దశభిః శ్లోకైస్తన్త్రోక్తార్థనిగమనపురఃసరం వింశతివిధం ప్రశ్నం తదుత్తరస్య వక్ష్యమాణస్య స్తవనం స్వస్వరూపతస్తస్యోపకరత్వఞ్చోపదిశతి। అథ షోడ్ఀశేత్యాదినా శ్లోకేన తన్త్రోక్తార్థాన్ దేవీ నిగమయతి। తత్ర తాని విధానాని। చః సముచ్చయే। మహేశ్వరేతీశ్వర సమ్బుద్ధిః॥౧॥

తాసామిత్యాదినా శ్లోకేన పరమార్థస్వరూపం తత్స్వరూపప్రకాశోపాయం పరమార్థ స్వరూపస్య ప్రకాశకారణఞ్చ దేవీ పృచ్ఛతి। తత్ర తాసాం షోఌశనిత్యానాం। తే తవ శివస్య। అత్ర తచ్ఛబ్దేన నిత్యానుగ్రహాత్మకత్వం గురుం మచ్ఛబ్దేనానాదిమాయాకల్పితత్వాదనుగ్రాహ్యం శిష్యం ప్రత్యుపలక్షయతీతి। [యత్ యస్మాత్ గురోరితి యావత్?] మే మమ దేవ్యాః శిష్యభూతాయాః। అన్యేషాం

సకలవేదాగమేషూపదిష్టస్వరూపాణాం। యథార్థతః స్వరూపాఙ్గం పరమార్థస్వరూపం కిమితి యావత్। ఏషః ప్రథమః ప్రశ్నః। అనన్తరం పరమార్థస్వరూపప్రకాశోపాయం పృచ్ఛతి। కథమితి ద్వితీయః ప్రశ్నః। విశ్వం కిమాకారఞ్చ దృశ్యతే ఇత్యనేనైతదుక్తం భవతి। పరమార్థస్వరూపస్యైవ ప్రకాశో యుజ్యతే తథాప్యపరమార్థస్వరూపం విశ్వం గగనకుసుమాదివత్ సంజ్ఞామాత్రమన్తరేణైవ దృశ్యతే తత్ కిమాకారమితి। ఏష తృతీయః ప్రశ్నః॥౨॥

ప్రాణినాం పుణ్యపాపాని కిం రూపాణి చ కైస్తథా।

తేషాం జన్మాని కేన స్యుః కా ముక్తిః సంసృతిశ్చ కా॥౩॥

కస్య ముక్తిః కథం వన్ధః కేన తస్య చ మోచనమ్।

కిం మూలం సంసృతేరస్యాః కాని తత్త్వాని కా చ ధీః॥౪॥

కానీన్ద్రియాణి కే ప్రాణాః కో జీవః కః పరస్తథా।

కః కాలః కే గ్రహాః సర్వం యథావన్మే వద ప్రభో॥౫॥

యేన వేదైశ్చ శాస్త్రైశ్చ పురాణైరాగమైరపి।

కథ్యతే తత్ స్ఫుటం బ్రూహి నాతిసఙ్క్షేపవిస్తరమ్॥౬॥

ప్రాణినామిత్యాదినా శ్లోకేన ప్రాణినాం పుణ్యపాపైరసమ్బన్ధం తత్ పుణ్యపాపస్వరూపం జన్మకారణం ముక్తిస్వరూపం జన్మకారణస్వరూపం సంసృతిస్వరూపఞ్చ పృచ్ఛతి। తత్ర ప్రాణినాం సమ్బన్ధే షష్ఠీ। కిం రూపాణి కిం రూపేణేతి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాణినాం

పుణ్యపాపాత్మకత్వం కేన యుజ్యతే ఇతి చతుర్థః ప్రశ్నః। కైః కర్మభిరితి శేషః। తథా పుణ్యపాపత్వమితి యావత్। ఇతి పఞ్చమః ప్రశ్నః। తేషాం ప్రాణినాం। కేన కారణేనేతి షష్ఠః ప్రశ్నః। కా ముక్తిరితి సప్తమః ప్రశ్నః ! సంసృతిశ్చ కా ఇత్యష్టమః ప్రశ్నః॥౩॥

కస్యేత్యాదినా శ్లోకేన ప్రశ్నషట్కం। తత్ర తస్య వన్ధస్య। చః సముచ్చయే॥౪॥

కానీత్యాదినా శ్లోకేన ప్రశ్నషట్కం। తత్ర కః పరస్తథా వస్తుతో జీవపదాధికః కః పర ఇతి యావత్। సర్వం వింశతి- విధాన్ పృష్టానర్థానితి యావత్। యథావత్ యథార్థతః మే నిత్యాంనుగ్రాహ్యాయా అన్తేవాసిన్యా ఇతి యావత్। ప్రభో ఇతీశ్వర సమ్బుద్ధిః॥౫॥

యేనేత్యాదినా శ్లోకేన దృష్టార్థానాం వేదశాస్త్రైరపి సమ్భాది స్ఫుటకథనం ప్రార్థయతి। తత్ర యేన ప్రకారేణేతి యావత్ కథ్యతే। యది విశేషః తత్ స్వరూపం స్ఫుటం అనుభవయోగ్యం నాతిసఙ్కోచవిస్తరం ప్రతిసఙ్కోచాతివిస్తారాభ్యాం జ్ఞాతుమశక్యత్వాత్॥౬॥

యత్త్వయా వింశతివిధః కృతః ప్రశ్నః శివేఽధునా।
తేషాముక్తక్రమేణైవ కథయామి తవోత్తరమ్॥౭॥

యైరుత్తరైః స్వస్వరూపం జ్ఞాయతే సమ్యగఞ్జసా।
యదితోఽన్యత్ర సర్వత్ర ప్రోక్తం నిహ్నవచక్రతః॥౮॥

అత్రాఞ్జసా ప్రోచ్యతే తద్దుర్వచం తు నిదర్శనైః।
తైర్మమయోక్తక్రమాజ్జిత్వా దుర్జయాం వాసనాం శనైః॥ ౯॥

సత్యశుద్ధస్ఫుటాశేషస్ఫురత్తాత్మా భవేద్ధ్రువమ్।

గుహ్యం రహస్యం పరమం గోపయేత్ సర్వతః సదా॥౧౦॥

యత్త్వయేత్యాదిభిః సదా ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైః పృష్టార్థకథనపీఠికాపురఃసరం తదనుభావం తదుపకరత్వఞ్చోపదిశతి। తత్ర యత్ ఇతి హేతోః। శివే ఇతి దేవీసమ్బుద్ధిః। తేషాం ప్రశ్నానాం। ఏవావధారణే। కథయామి తస్మాదితి శేషః। యైరుత్తరైర్వక్ష్యమాణైరితి యావత్। స్వస్వరూపం పరమార్థస్వరూపం। లభ్యతే ప్రకాశతే। సమ్యక్ అనుభవయోగ్యం। అఞ్జసా యథావత్। యత్ హేతోః। ఇతస్తన్త్రాదితి శేషః। అన్యత్ర సర్వత్ర ఇతరేషు తన్త్రేషు వేదేషు చేతి యావత్। నిహ్నవచక్రతః అతిరహస్యత్వాదితి యావత్। అత్ర అస్మింస్తన్త్రే। అఞ్జసా ప్రాగ్వత్ యథావత్। తత్ స్వరూపం। దుర్వ్వచం వాచామవిషయమ్। తుర్విశేషే। నిదర్శనైః తత్తత్ప్రకాశనపరైరితి యావత్। త్రైరుత్తరత్వేనోపదేష్టవ్యైరర్థైః। ఉక్తక్రమాద్వక్ష్యమాణోపాయ- యోరన్యతరేణేతి యావత్। దుర్జయాం అనాదిసిద్ధత్వాత్। శనైః కాలక్రమాత్ అభ్యాసవలాదిత్యర్థః। సత్యశుద్ధస్ఫుటాశేషస్ఫురత్తాత్మా సత్యత్వం పరమార్థతయా శుద్ధత్వమలేపకత్వాత్ అశేషస్ఫురత్తాత్వం తత్తదాత్మకత్వేన భాసమానత్వాత్। అత్రాత్మశబ్దశ్చతుర్ష్వపి యోజనీయః। ఏతదుక్తం భవతి। సాధకో ద్వితీయప్రశ్నస్యోత్తరత్వేన వక్ష్యమాణోపాయయోరన్యతరేణ దుర్జయాం వాసనాం శనైర్జిత్వా సత్యశుద్ధస్ఫుటాశేషస్ఫురత్తాత్మా భవేదితి। గుహ్యం గుహాయాం నిహితం అన్తఃప్రకాశమానత్వాత్। రహస్యం కేవలం గురుకటాక్షాదేవ లభ్యత్వాత్। పరమం స్వవ్యతిరిక్తాభావాత్। గోపయేత్ అభక్తేభ్య ఇత్యర్థః। సర్వ్వతః ప్రకారత యావత్॥౧౦॥

యజజ్ఞానమిదమో జ్ఞానం యజ్జ్ఞానమహమస్తథా।

ద్వయోరపి చ యజ్జ్ఞానం తజ్జ్ఞానం విద్ధి మే వపుః॥౧౧॥

తాసాం తవ తథాన్యేషాం చైతన్యాత్మ యథార్థతః।

లాభాదేవం వాసనాయా వినాశాదన్యథా తథా॥౧౨॥

స్థిరః స్వాత్మప్రకాశః స్యాన్నిత్యోఽప్రతిభటో మహాన్।

నిత్యాహృదయసంప్రోక్తస్ఫుటోపాయేన వా భవేత్॥౧౩॥

యజ్జ్ఞానమిత్యాదినా యథార్థత ఇత్యన్తేనాద్యర్ధేన శ్లోకేన ప్రథమప్రశ్నస్యోత్తరత్వేన పరమార్థతః స్వరూపముపదిశతి। తత్ర యజ్జ్ఞానం వాఙ్మనసయోరవిషయం చైతన్యం। ఇదమో జ్ఞానం ఇదమః ప్రతీతిర్యజ్జ్ఞానం ప్రాగ్వత్। అహమస్తథా అహమః ప్రతీతిరితి యావత్। అత్ర తథా ఇత్యస్య కాకాక్షిన్యాయేన పూర్వత్ర పరత్ర చ సమ్బన్ధః। తథా తస్మాద్వయోరిదన్తాహన్తయోర్మమేదమస్యాహం ఇదమేవాహమహమేవేదమిత్యాది ప్రతీతిసమ్బన్ధ ఇతి యావత్। అపి చ కిఞ్చేతి యావత్। తజ్జ్ఞానం వాఙ్మనసయోరవిషయం జ్ఞానం విద్ధి విజిజ్ఞాసస్వ ఇతి యావత్। మే శివస్య గురోః। యథార్థతః యథాస్వరూపత ఇతి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి ప్రతప్తలోహే నిరవయవవత్ వ్యాప్తవిశ్వస్య చైతన్యస్య భూతేన్ద్రియాదియోగాత్మకేషు దేహేషు వుద్ధ్యాత్మనోపలబ్ధిస్థానాత్మకం తద్దేహమాత్రమహమితి తదితి తద్వ్యాప్తిజ్ఞానం విశ్వమిదమితి। కిఞ్చ మమేదమిత్యాద్యాకారేణ తయోర్ద్వయోరన్యాన్యసమ్బన్ధం చానుసన్ధధాతి। తత్ర తత్ర తత్తదాకారజ్ఞానతయా యచ్చైతన్యమాత్రమేవ స్ఫురతి తచ్చైతన్యం యథార్థతో మే వపుర్విద్ధీతి। తాసాం షోడశనిత్యానా। అన్యేషాం దేవతానామితి యావత్। చైతన్యాత్మ చైతన్యస్వరూపం వపురితి శేషః॥౧౧॥

లాభాదిత్యాదినా భవేదిత్యన్తేనార్ధాద్యేన శ్లోకేన ద్వితీయప్రశ్నస్యోత్తరత్వేన పరమార్థస్వరూపప్రకాశస్యోపాయం తన్త్రాన్తరప్రోక్తోపాయాన్తరఞ్చ నిగమనసహితముపదిశతి। తత్ర ఏవం వాసనాప్రోక్తప్రకారేణ సమస్తభేదేషు చైతన్యస్వరూపమాత్రానుసన్ధానం। వాసనాయాః వినాశాదన్యయా తథా అత ఏవ దుర్వాసనాయా వినాశాదితి యావత్। స్థిరః కటకముకుటాదివికారేషు కనకసత్తామాత్రప్రకాశవదితి యావత్। నిత్యః కాలానవచ్ఛేదాత్। అప్రతిభటః సత్యత్వాత్। మహాన్ దేశానవచ్ఛేదాత్। నిత్యాహృదయసంప్రోక్తస్ఫుటోపాయేన నిత్యాహృదయమితి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు కస్య-

శబ్దస్య బుద్ధేర్ద్వైరూప్యాత్ ప్రపఞ్చస్య చ దృశ్యతే।
ద్వైరూప్యమనయోరుక్తం సత్యాసత్యసమ[మయ]త్వతః॥౧౪॥

తేనైవ ప్రాణినాం పుణ్యపాపకర్మసు వర్త్తనమ్।
యథాత్మజానతోఽర్థేషు వ్యాపారః పుణ్యసంజ్ఞకః॥౧౫॥

అనర్థేష్వర్థసఙ్కల్పః పాపాఖ్యో మనసా తథా।
జన్మాని నానారూపాణి యైర్నిత్యం క్లేశభాజనమ్॥౧౬॥

చిత్త్రన్తస్య నామ తస్మిన్ ప్రోక్తస్ఫుటోపాయేన। వా వికల్పే। భవేత్ స్వాత్మప్రకాశ ఇతి యావత్।ఏతదుపాయస్యాద్యుపస్కరత్వాత్ ఆరాధ్యముఖాదవగన్తవ్యమ్॥౧౩॥

శబ్దస్యేత్యాదినా శ్లోకేన తృతీయప్రశ్నోత్తరత్వేన ప్రపఞ్చప్రకాశస్య కారణాదికముపదిశతి। తత్ర ద్వైరూపాత్ ఉభయాత్మకత్వాత్। ఇత్యనేనోత్తరత్ర వింశప్రశ్నస్యోత్తరకథనప్రసఙ్గాత్ ప్రపఞ్చస్య వక్ష్యమాణస్వరూపం స్మారయతి। చ.. సముచ్చయే। అనయో శబ్దవుద్ధ్యోః పరమార్థరూపే అపరమార్థరూపే చ సమప్రవృత్తిత్వాత్। ఏతదుక్తం భవతి పరమార్థవదపరమార్థేపి శబ్దబుద్ధ్యోః ప్రవృత్తస్త్యైవ ప్రపఞ్చో నామరూపాభ్యాం ప్రకాశతే ఇతి॥౧౪॥

తేనైవేత్యాదినార్ద్ధేన చతుర్థప్రశ్నస్యోత్తరత్వేన ప్రాణినాం పుణ్యపాపాత్మకప్రకారం తదపరమార్థకథన పురఃసరముపదిశతి। తత్ర తేన శబ్దవుద్ధ్యాద్వైరూప్యేణ। ఏవావధారణే।

ప్రాణినాం సమ్బన్ధే షష్ఠీ। వర్త్తనం వ్యాపారః। ఏతదుక్తం భవతి శబ్దవుద్ధ్యార్ద్వైరూప్యేణ పుణ్యపాపకర్మసు వర్త్తనమేవ ప్రాణినాం పుణ్యపాపాత్మకత్వమితి॥౧౫॥

యథేత్యాదినా భాజనమిత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేన శ్లోకేన పఞ్చమషష్ఠప్రశ్నయోరుత్తరత్వేన పుణ్యపాపకర్మస్వరూపం ప్రాణినాం జన్మకారణఞ్చోపదిశతి। తత్రార్థేషు శబ్దాదితన్మాత్రాసు। వ్యాపారః ఇన్ద్రియాణామితి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి యాథార్థ్యావిదో విషయేషు తన్మాత్రాస్వరూపమాత్రాఙ్గీకారాత్తేనైవాసఙ్గాచ్చ తస్య తత్తద్విషయేష్విన్ద్రియాణాం వ్యాపారః పుణ్యసంజ్ఞో భవతీతి। అనర్థేషు అర్థాః శబ్దాదయః తేషు తన్మాత్రాప్రతిపత్తిమాత్రమన్తరేణ పుత్రాదిభావా అనర్థాస్తేషు। అర్థసంకల్పః యాథాత్మ్యబుద్ధిః। మనసా ఇత్యస్య అర్థసంకల్ప ఇత్యనేన పూర్వత్ర సమ్బన్ధః। ఏతదుక్తం భవతి విషయేషు శబ్దాదితన్మాత్రామాత్రప్రతిపత్తిమన్తరేణ పుత్రమిత్రకలత్రాదిత్వేన తేషు మనః సంయోగ ఏవ పాపసంజ్ఞో భవతీతి। తథా అయథాత్మజ్ఞానేనేతి యావత్। నానారూపాణి జరాయు-

---

యాథార్థ్యే జ్ఞానమర్థానాం ముక్తిస్తద్విపరీతతా।

సంసృతిర్మోచనం వుర్ద్ధేర్వాసనా వన్ధ ర్వ్వరితః॥౧౭॥

కర్మక్షయాత్ సద్గురోస్తు కటాక్షోక్తివిమర్శతః।

మోచనం సర్వజన్తూనాం నేతరైశ్చ కదాచన॥౧౮॥

జాదిరూపాణి। యైః రూపభేదైః। నిత్యక్లేశభాజనం తత్తద్రూపేష్వహం మిత్రమహం శత్రురిత్యాదిభావవత్। ఏతదుక్తం భవతి యథా శ్రోత్రేన్ద్రియస్య శబ్ద ఏవ విషయః త్వగిన్ద్రియస్య స్పర్శః చక్షురిన్ద్రియస్య రూపం రసనేన్ద్రియస్య రసః ఘ్రాణేన్ద్రియస్య గన్ధః ఆకాశస్య గుణః శబ్దః వాయోః శబ్దస్పర్శౌ అగ్నేః శబ్దస్పర్శరూపాణి జలస్య శబ్దస్పర్శరూపరసాః

భూమేః శబ్దస్పర్శరూపరసగన్ధాః తస్మాత్ శబ్దాదితన్మాత్రా ఏవ భూతాని భూతాన్యేవాన్యోన్యసంయోగవిశేషాత్ జరాయుజాణ్డజస్వేదజోద్భిజ్జాత్మకత్వేనోత్పత్తిపరిణామక్షయవికారనాశాత్మకాని రూపాణి తాన్యేవ నానారూపాణి జన్మాని భవన్తి। తత్తద్రూపేషుస్వాత్మాద్యభిమానాత్తత్స్వభావసిద్ధైర్వికారైర్దుఃఖాన్యనుభవన్తీతి॥౧౬॥

యాథార్థ్యేత్యాదినా శ్లోకేన సప్తమాదిదశమాన్తానాం చతుర్ణాం ప్రశ్నానాముత్తరత్వేన ముక్తేః సంసృతేః బుర్ద్ధేర్మోచనస్య వన్ధస్య చ స్వరూపాణ్యుపదిశతి। తత్ర యాథార్థ్యే జ్ఞానమర్థానాం ముక్తిః ఘటశరావాదివికారేషు మృత్సామాత్రజ్ఞానవద్దృశ్యమా- నవివిధరూపేషు చిత్సత్తామాత్రప్రతిపత్తిర్ముక్తిరితి యావత్। తద్విపరీతతా అయథాత్మజ్ఞానమితి యావత్। మోచనం వుద్ధేః అయథాత్మజ్ఞానస్య వుద్ధిధర్మత్వాత్। వాసనా వన్ధః అయథాత్మజ్ఞానమనాదిదుర్వాసనయైవేతి యావత్॥౧౭॥

కర్మక్షయాదిత్యాదినా శ్లోకేనైకాదశప్రశ్నస్యోత్తత్వేన ముక్తిప్రదాతారం ముక్తిప్రకారం చోపదిశతి। తత్ర కర్మక్షయాత్ అజ్ఞానకార్యత్వాత్ కర్మణః కారణకార్యయోరభేదోపచారాత్ అజ్ఞానక్షయాదితి యావత్। సద్గురోరిత్యత్ర సత్వమస్మింస్తన్త్రే ద్వితీయపటలే విరచ్యేత్యాదిభిరేకషష్టితమాద్యేకాదశభిః శ్లోకైః ప్రోక్తవిధానాత్ కృతపూర్ణాభిషేకత్వమస్మిన్ పటలే ప్రోక్తపరమార్థస్వరూపే స్థైర్యేఞ్చ। గురుత్వం ప్రథమే పటలే సున్దర ఇత్యాదినైకోనవింశచ్ఛ్లోకేన ప్రోక్తలక్షణసమ్పూర్ణత్వం। తురవధారణే। కటాక్షోక్తివిమర్శతః కటాక్షో వింశే పటలే సర్వాన్సామిత్యాదిభిరేకచత్వారింశాదినవభిః శ్లోకైః ప్రోక్తత్రివిధప్రకారేష్వన్యతమః ఉక్తిః శ్రీవిద్యాయా అస్మిన్ పటలే ప్రోక్తపరమార్థస్వరూపస్యోపదేశః విమర్శస్తు ప్రోక్తప్రశ్నోత్తరప్రకారేణ శివస్వరూపానుసన్ధానం తస్మాత్ కటాక్షోక్తివిమర్శైరితి యావత్। [ప్రోక్త ప్రశ్నో-

---

సంసృతేః కన్దముదితమవివేకః పరో మహాన్।

యదాయేత్తమిదం జీవభువనం పరివర్త్తతే॥౧౯॥

తత్త్వాని తత్త్వాన్యుక్తాని సర్వైః సర్వత్ర సర్వదా।
జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయమయాన్యన్యథాన్యాని సర్వదా॥౨౦॥

కా చ ధీరితి యత్ పృష్టం తద్నిర్వచమపి స్ఫుటమ్।
కథయామి శ్రృణు ప్రాజ్ఞే యదాయత్తా చ వింశతిః॥౨౧॥

త్తరప్రకారేణ శిష్యే యా స్వరూపానుసన్ధానం తస్మాత్ కటాక్షీక్తివిమర్శైరితి యావత్।]
ఏతదుక్తం భవతి భూతయోగవిశేషమాత్రదేహేషు చిత్స్ఫురణవశాదేవ జన్తుత్వవృద్ధిః।
తద్వికారాదేవ దేహగతాహన్తా అవస్థా వృద్ధీన్ద్రియాణాం వ్యాపారాః పుణ్యపాపాని
మనఃప్రాణదేహానాం ధర్మాస్తత్ఫలాని ఏతస్య సర్వస్య సద్గురుకటాక్షో
పదేశవిమర్శైపరమార్థత్వాత్ సర్వజన్తూనాం మోచనం సమ్భవతీతి। ఇతరైరుపాయైరితి
యావత్। కదాచన యావదాహూతసంప్లవమితి యావత్॥౧౮॥

సంసృతేరిత్యాదినా శ్లోకేన ద్వాదశప్రశ్నస్యోత్తరత్వేన సంసృతేః పరమకారణం
తత్స్వరూపం తద్వైభవఞ్చోపదిశతి। తత్ర కన్దం దివ్యత్వాత్ కన్దః పరమకారణమిత్యర్థః।
అవివేకః దేహాత్మవివేకాభావః। పరో దివ్యత్వాత్। మహాన్ బ్రహ్మాదిస్తమ్బాన్తేషు సకలజన్తుషు
సంతన్యమానత్వాత్। యదాయత్తం యత్ యస్య పరాధీనం అవివేకపరాధీనమితి యావత్।
జీవభువనం జీవలోకః। పరివర్త్తతే జన్మజరామరణాద్యావృత్తిభ్రాన్తిరూపేణేతి యావత్॥౧౮॥

తత్త్వానీత్యాదినా శ్లోకేన త్రయోదశప్రశ్నస్యోత్తరత్వేన స్వరూపవిమర్శసాధనభూతానాం
జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయానాం త్రయాణాం తత్త్వాత్మకం తదితరస్వరూపాణాం
అతత్త్వాత్మకత్వఞ్చోపదిశతి। తత్ర తత్త్వాని సంజ్ఞయేతి యావత్। తత్త్వాని సత్యాని
చైతన్యస్య తాదాత్మ్యేన స్ఫురణత్వాత్। సర్వైరాగమాదిభిరితి యావత్। సర్వత్ర
సర్వదేహేష్వితి యావత్। జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయమయాని జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయాత్మకాని। అన్యథా
అన్యాని తదితరాత్మకత్వేన ప్రతీతాని అన్యాని అసత్యానీతి యావత్॥౨౦॥

కా చ ధీరిత్యాదిభిర్విగ్రహమిత్యన్తైః సప్తదశభిః శ్లోకైశ్చతుర్ద్దశప్రశ్నస్యోత్తరత్వేన బుద్ధేః సప్తాధికశతగుణాంస్తద- నుభావఞ్చోపదిశతి। తత్ర తద్వస్తుష్వితి శేషః।

మనోబుద్ధిరహఙ్కారచిత్తమిత్యాది నామభిః।

వస్తుభేదాదభేదాచ్చ యదుక్తం సర్వతః సదా॥౨౨॥

తదేకమక్షయం స్థూలం సూక్ష్మం దుర్జ్ఞమతిస్ఫుటమ్।

విషమఞ్చ సమం విశ్వం విశ్వాతీతమనామయమ్॥౨౩॥

అరూపం సర్వరూపఞ్చ సర్వక్లేశకరం హరమ్।

సర్వతృష్ణాకరహరం సర్వేషాం సర్వతః సదా॥౨౪॥

సత్త్వరూపం రజోరూపం తమోరూపమతన్మయమ్।

సంసారరూపమూర్త్తీర్ణవిగ్రహం సుస్థిరం చలమ్॥౨౫॥

అపాపం పాపరూపఞ్చ జీవరూపం పరాత్మకమ్।

అతీన్ద్రియం చేన్ద్రియాత్మానిర్దేశ్యం (వం) సర్వదైవతమ్॥౨౬॥

దుర్వ్వచం వాచామవిషయత్వాత్। స్ఫుటం అనుభవయోగ్యం। ప్రాజ్ఞే ఇతి దేవీస్బుద్ధిః। వింశతిః ప్రశ్నానామితి యావత్। ఇత్యాదీత్యత్రాదిశబ్దేన ప్రోక్తనామచతుష్టయస్య

ధీప్రజ్ఞాదివత్ పర్యాయమాత్రత్వం కథయతి। యదిత్యస్య వస్త్విత్థనేనాన్వయః। సర్వ్వత ఆగమాదితః॥౨౨॥

తదిత్యాదినా శ్లోకేనైకాదశగుణాః। తత్ర తద్వస్తు ఏకం స్వరూపమితి యావత్। అక్షయం చిదుపలమ్భాత్మకత్వాత్। స్థూలం విశ్వవ్యాప్తేః। సూక్ష్మం పిపీలికాదిసూక్ష్మదేహేష్వప్యత్యన్తస్పురణరూపత్వాత్। దుజ్ఞం దుర్జ్ఞేయం అతీన్ద్రియత్వాత్। అతిస్పుటం జ్ఞానస్వరూపత్వాత్। విషమం వక్ష్యమాణవైవిధ్యాత్। సమం సకలజన్తుషు బైవిధ్యసామ్యాత్। విశ్వం తాదాత్మ్యాత్। విశ్వాతోతం యథార్థత ఇతి యావత్। అనామయం అశరోరత్వాత్॥౨౩॥

అరూపమిత్యాదినా శ్లోకేన షడ్గుణాః। తత్ర సర్వ్వక్లేశకరం హరం దివ్యత్వాత్ సర్వ్వక్లేశకరం సర్వ్వక్లేశహరమితి చ। సర్వ్వతృష్ణాకరహరం సర్వ్వతృష్ణాకరం సర్వ్వతృష్ణాహరఞ్చ। సర్వేషాం ప్రాణినామితి యావత్। సర్వ్వతః ప్రకారత ఇతి యావత్॥౨౪॥

సత్త్వేత్యాదితా శ్లోకేన దశ గుణాః। తత్ర అతన్మయం నిర్గుణమితి యావత్॥౨౫॥

అపాపమిత్యాదినా శ్లోకేనాష్టగుణాః। తత్ర అపాపం పుణ్యరూపమితి యావత్॥౨౬॥

సర్వక్షోభాత్మకం సర్వశాన్తిరూపఞ్చ నిర్ద్వయమ్।

సదయఞ్చావివేకాత్మ వివేకపరమార్థకమ్॥౨౭॥

ఉత్తారకం పాతనకృద్భఙ్గరూపం జయాత్మకమ్।

శోకాత్మకఞ్చ నిఃశోకం సకౌతుకమకౌతుకమ్॥౨౮॥

నిరుద్యమం సదోద్యుక్తం సావలేపమగర్వకమ్ ।
అమర్శరూపమక్షోభ్యం సర్వక్షోభ్యం సుఖాసుఖమ్ ॥౨౯॥

క్రోధలాభమదద్రోహమాత్సర్యకామవిగ్రహమ్ ।
అస్పృష్టషడ్గుణం షణ్డః వనితా పూరుషస్తథా ॥౩౦॥

అపకృష్టం తథోత్కృష్టం స్వచ్ఛాకారం తథావిలమ్ ।
అగాధమతిగమ్భీరముదారం కృపణన్తథా ॥౩౧॥

భాగ్యరూపమభాగ్యాత్మ నిర్భయం సభయం తథా ।
అనిచ్ఛమిచ్ఛారూపఞ్చ కాతరం వీరవిగ్రహమ్ ॥౩౨॥

నిర్ద్వేషః సర్వదోషాత్మా సర్వవిన్మూఢవిగ్రహః ।
సఙ్కోచరూపః సర్వేషాం తథా సర్వప్రకాశకః ॥౩౩॥

సర్వేత్యాదినా శ్లోకేన షడ్ గుణాః । తత్ర వివేకపరమార్థకం వివేకపరమార్థస్వరుపమ్ ॥౨౭॥

ఉత్తారకమిత్యాదినా శ్లోకేనాష్టగుణాః । తత్ర భఙ్గరూపం పరాజయరూపమ్ ॥౨౮॥

నిరూద్యమమిత్యాదినా శ్లోకేనాష్టగుణాః । తత్ర సుఖాసుఖం సుఖరూపం దుఃఖరూపఞ్చేతి ॥ ౨౮॥

క్రోధమిత్యాదినా శ్లోకేన పఞ్చదశ గుణాః। తత్ర అస్పృష్టషడ్గుణం క్రోధాదిషడ్ఁగుణరహితమ్॥౩౦॥

అపకృష్టమిత్యాదినా శ్లోకేనాష్టగుణాః। తత్ర అగాధం దురవగాహం॥౩౧॥

భాగ్యేమిత్యాదినా శ్లోకేనాష్టగుణాః॥౩౨॥

నిర్ద్వేష ఇత్యాదినా శ్లోకేనాష్టగుణాః। తత్ర సర్వ్వదోషాత్మా వాతాదిత్రిదోషాత్మా। సర్వేషాం ప్రాణినామితి యావత్॥౩౩॥

అస్తేయరూపస్తేయాత్మా వశ్యోఽవశ్యశ్చరో మృదుః।

సరసం విరసం క్రూరం సౌమ్యం తైర్వహుభిస్తు కిమ్॥౩౪॥

త్వన్మయీ ధీః సమాఖ్యాతా మన్మయీ చిదుదీరితా।

ఉభయైక్యాద్వివేకాత్మా జీవోఽన్యస్తద్వివేకవాన్॥౩౫॥

తస్యాస్తు బుద్ధేర్యో వేత్తి యాథాత్మ్యం వికృతీరపి।

సామర్థ్యం స్వావిభేదిత్వం సిద్ధే ప్రాప్యఫలాని చ॥౩౬॥

యోగీ జ్ఞో బ్రహ్మవిజ్ఞానీ శివయోగీ తథాత్మవిత్।

తేనైవ విహితం సర్వం ప్రపఞ్చాత్మైక్యవిగ్రహమ్॥౩౭॥

స్వాత్మనస్తు మనో వృత్త్యా విషయగ్రహణాయ వై।

సృష్టాని భూతశక్త్యాత్మవిగ్రహాణీన్ద్రియాణి తు ॥౩౮॥

అస్తేయమిత్యాదినా శ్లోకేన దశ గుణాః। తత్ర అవశ్యః స్వతన్త్రః। త్రైర్గుణైః॥౩౪॥

త్వన్మయీ శక్తిమయీతి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి చిత్ స్వరూపస్య స్వేచ్ఛయోపలబ్ధిర్బుద్ధిరితి। మన్మయీ శివమయీ స్వాత్మికేతి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి ఉపలబ్ధిస్వరూపమన్తరేణ తరుగతవహ్నివత్ సైవ యదా స్థితా తదా చిదితి సంజ్ఞేతి। ఉభయైక్యాద్వివివేకాత్మా ధీచిత్ స్వరూపయోరపృథక్త్వాత్ చిదాత్మానం విమృశతీతి యావత్। అన్యః పరః తద్వివేకవాన్ ధీచిత్ స్వరుపయోరపృథక్త్వం విమృశతీతి యావత్। స్వవిభేదిత్వం స్వాత్మాపృథగ్భావత్వం। సిద్ధ యాథాత్మ్యస్వరూపే ప్రాప్యఫలాని అవాప్తవ్యఫలాని। చః సముచ్చయే। జ్ఞః వుద్ధేర్యాథాత్మ్యవేత్తా। యోగీత్యాదినామపఞ్చకం వేదేష్వాగమేషు చ పరమార్థవిదస్తతమ్మతానుగుణం ప్రోక్తమనేన తత్సర్వం వుద్ధ్యధీనమితి యావత్। తేన వుద్ధేర్యాయాత్మ్యవిదా। ఏవావధారణే॥౩౭॥

స్వాత్మన ఇత్యాదినా శ్లోకేన పఞ్చదశప్రశ్నోస్యోత్తరత్వేనేన్ద్రియాణాం స్వరూపముపదిశతి। తత్ర స్వాత్మనః స్వస్య మనోవృత్త్యా మనోవ్యాపారేణ సృష్టాని ఉపలబ్ధానీతి యావత్। భూతశక్త్యాత్మవిగ్రహాణి పఞ్చభూతశక్తిస్వరూపాణి। తురవధారణే। ఏతదుక్తం భవతి స్వస్య మనావృత్త్యా స్వస్వవిషయగ్రహణార్థముపలబ్ధాని భూతశక్తిస్వరూపాణీన్ద్రియాణీతి॥౩౮॥

భూతాత్మబుద్ధిసంఘాతశక్తిచైతన్యజృమ్భణమ్।

ప్రాణాస్తత్సాక్షిభూతో హి జీవస్తత్త్వాత్మకః పరః॥౩౯॥

కాలస్తు పూర్వం బుద్ధేర్యదుక్తం గుణసమస్తవాన్।

కాల ఇత్యక్షరద్వన్ద్వాట్యద్వాచ్యం తద్వపుర్మ్మమ॥౪౦॥

న శక్యతేఽఞ్జసా వక్తుం తథా దర్శయితుం తవ।
తథాపి తవ యత్కిఞ్చిద్వ్యాకరోమి సమఞ్జసా॥౪౧॥

అహోరాత్రాదిభేదస్తు చన్ద్రార్కాదిసమన్వయాత్।
తేన తన్మయతారూపకథనం నోచితం తతః॥౪౨॥

లవత్రుట్యాదయో యత్తద్వ్యాప్యన్తే ఖణ్డకాస్తు తత్।
కాలస్య రూపం తత్ ప్రోక్తం యదనాద్యన్తవిగ్రహమ్॥౪౩॥

భూతాత్మేత్యాదినా శ్లోకేన షోడ్ఽశసప్తదశాష్టాదశానాం ప్రశ్నానాం త్రయాణాం ఉత్తరత్వేన ప్రాణానాం జీవస్య చ స్వరూపముపదిశతి। తత్ర భూతాత్మబుద్ధిసంఘాతశక్తిచైతన్యజృమ్భణం ప్రాణా ఇత్యనేనైతదుక్తం భవతి పఞ్చభూతస్వరూపాణాం బుద్ధేశ్చ సంఘాతసామర్థ్యేన చైతన్యస్య విజృమ్భణభేదాః ప్రాణా ఇని। తత్సాక్షిభూతో దేహేన్ద్రియాదిస్వరూపానుసన్ధానప్రవృత్తః। ఏతదుక్తం భవతి చిదుపలబ్ధిస్వరూపా బుద్ధిః స్వావివేకావస్థాయాం దేహాదిరూపతయానుసన్ధానప్రవృత్తేర్నివృత్తా జీవసంజ్ఞాం లభత ఇతి। తత్త్వాత్మకతః తద్యాథాత్మ్యేన। ఏతదుక్తం భవతి యదా చిదుపలబ్ధిస్వరూపిణీ బుద్ధిః స్వస్వరూపపరామర్శేన దేహేన్ద్రియాదీనామయాథాత్మ్యాత్తదాత్మకత్వేనానుసన్ధానప్రవృత్తేర్నివృత్తా దాహ్యాభావాద్వహ్నిరివ స్వస్వరూపేణ విశ్రామ్యతి తదా పరసంజ్ఞాం లభత ఇతి॥౩౮॥

కాల ఇత్యాదిభిరత్ర వై ఇత్యన్తైరష్టభిః శ్లోకైరేకోనవింశత్ప్రశ్నస్యోత్తరత్వేన కాలస్వరూపాదికముపదిశతి। తత్ర తురవధారణే। పూర్బ్బం చతుర్ద్దశప్రశ్నస్యోత్తరం తదేకమిత్యాదిభిరితి యావత్। యతో గుణవైవిధ్యం తతః గుణసమస్తవాన్ సమస్తగుణవాన్।

తథాపి అశక్యమపీతి యావత్। సమఞ్జసా ఉద్దేశత ఇతి యావత్। అహోరాత్రాదీత్యత్రాదిశబ్దః పూర్ణమణ్డలాదివిషయః। తుః సముచ్చయే। చన్ద్రార్కాదీత్యత్రాదిశబ్దో భీమాదివిషయః। తేన కారణేన। తన్మయతారూపకథనం అహోరాత్రాదిరూపతయా

లవత్రుట్యాదికం బ్రూహి యైః కాలో జ్ఞాయతే మయా।

నలిన్యా పత్రనిచయే సూచీవిద్ధేఽథ తస్య వై ॥౪౪॥

ఏకైకదలభేదోత్థావస్థా లవ ఉదాహృతః।

తత్త్రింశద్గుణితం ప్రోక్తం త్రుటీత్యాదిశరీరవాన్॥౪౫॥

కాల ఇత్యుదితం తస్య స్వరూపం కిం కథం భవేత్।

ఇతి పృష్టేన తద్వక్తుం శక్యతే సుస్ఫుటం మయా॥౪౬॥

స్వబుద్ధ్యా ప్రోక్తమాత్రస్య భావనాత్యత్తు లభ్యతే।

తత్తస్య వపురుద్దిష్టం నాన్యాస్తి గతిరత్ర వై॥౪౭॥

కాలస్వరూపకథనం। ఏతదుక్తం భవతి చన్ద్రార్కాదిగ్రహగతివశాత్ కల్పితాహోరాత్రాదివిషయః కాలస్య తత్త్వతో వపుర్న భవతీతి। తతః తస్మాత్। లవత్రుట్యాదీత్యత్రాదిశబ్దః కలాకాష్ఠాదివిషయః। యత్ తత్స్వరూపం భాష్యన్తే అతన్మయత్వాత్ ఖణ్డకాః పరిచ్ఛేదకాః విశ్వస్యేతి యావత్। తురవధారణే। తత్ కాలస్య రూపం కాలస్య తతరూపమిత్యన్వయః। అత్ర తచ్ఛద్వేన తన్త్రాదౌ ప్రోక్తం కాలస్యానుభావం స్మారయతి। తత్ చిద్రూపం। ఏతదుక్తం భవతి అనాద్యన్తవిగ్రహం తచ్చిత్స్వరూపం

యత్తదేవ కాలస్య స్వరూపమితి। లవత్రుట్యాదీత్యత్రాదిశబ్దః ప్రాగ్వత్ కలాకాష్ఠాదివిషయః। యైః లవత్రుట్యాదిభిర్జ్ఞాయతే అనుమీయతే। తస్య నలినీపత్రనిచయస్య లవ ఇతి సంజ్ఞా। తత్త్రింశదగుణితం లవాదిస్వరూపం త్రింశత్త్రింశద్గుణితమితి యావత్। త్రుటోత్యాదిశరీరవాన్ త్రుటికలాకాష్ఠాదిసంజ్ఞావాన్ ఇతి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి త్రింశద్భిర్లవైః త్రుటిః త్రిశత్త్రుటిభిః కలా త్రింశత్కలాభిః కాష్ఠా త్రింశత్కాష్ఠాభిర్నిమేషః అష్టభిర్నిమేషైర్మాత్రా సా మాత్రా ఏకః శ్వాస ఇతి। ఏకశ్వాసమారభ్య దివసాన్తస్వరూపం సప్తవింశే పటలే కథితం దివసాదిచతుర్యుగాన్తస్వరూపం పఞ్చవింశే పటలే కథితం తస్మాదిహ నోచ్యతే। ఇతి ఉక్తప్రకారేణ। తస్య కాలస్య। తత్ స్వరూపం ప్రోక్తమాత్రస్య తన్త్రాదావస్మిన్ పటలే వా స్వరూపస్యేతి శేషః। భావనాద్విమర్శతః। యత్ స్వరూపం తత్తస్య కాలస్య స్వరూపమితి యావత్। అత్ర కాలస్వరూపకథనే॥౪౭॥

గ్రహాస్తు చిన్మయాః కాలే క్వాపి చక్రభ్రమాత్ పునః।
భూతాదీని సమస్తాని వికృతాని వితన్వతే॥౪౮॥

నానావిధాస్తథాకారాః ప్రపఞ్చే దృశ్యతే సదా।
తైరేవ తేషాం నాశశ్చ మరుతేవ హవిర్భుజః॥౪౯॥

ప్రశ్నానాముత్తరం దేవ త్వయా చ కథితం విభో।
తథాపి మే ప్రపఞ్చాత్మవివేకోఽభూన్న మేఽధునా॥౫౦॥

జననం మరణఞ్చేతి ద్వయం కస్య కథం భవేత్।
అరూపస్య విభోస్తస్య జీవశ్చేత్తత్ కథం స్థితిః॥౫౧॥

గ్రహా ఇత్యాదినా విభో ఇత్యన్తేనాధ్యర్ద్ధేన శ్లోకద్వయేన వింశప్రశ్నస్యోత్తరత్వేన గ్రహాణాం స్వరూపాద్యుపదేశపురః- సరముక్తనిగమనం కరోతి। తత్ర తు చిన్మయాః కాలాపృథగ్రూపచిద్రూపాః। కాలే క్వాపి క్వాపి కాలే క్వాపి దేశ ఇతి యావత్। చక్రభ్రమాత్స్వస్వగతివశాత్ ఇతి శేషః। పునః పునః పునరితి యావత్। భూతాదినీత్యత్రాదిశబ్దో బుద్ధీన్ద్రియప్రాణాదివిషయః। తద్వికారా భూతాదివికారాః ప్రపఞ్చసంజ్ఞయేతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి అత్ర జ్యోతిశ్చక్రే గ్రహగతివశాత్ భూతాదీనా నానావిధవికారః ప్రపఞ్చసంజ్ఞయా దృశ్యత ఇత్యత్ర ప్రసఙ్గాత్ తృతీయప్రశ్నస్యోత్తరశేషం ప్రపఞ్చస్వరూపముపదిష్టం। తైః గ్రహైః। ఏవావధారణే। ఏవావధారణే। తేషాం భూతాదివికారాణాం। దేవ విభో ఇతి ద్వయమపీశ్వరసమ్బుద్ధిః॥౪౮॥

తథాపీత్యాదినోత్తరార్ద్ధేన ప్రశ్నాన్తరావతారస్య పీఠికావన్ధం కరోతి। తత్ర తథాపి మే కథితమపి। అధునాపీతి శేషః। అద్యాపీతి యావత్॥౫౦॥

జననమిత్యాదిభిరుపదేశత ఇత్యన్తైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్ద్వాదశవిధప్రశ్నస్వరూపాదికముపదిశతి। తత్ర జననమిత్యా- దినా శ్లోకార్ద్ధేన ప్రశ్నచతుష్టయం। అరూపస్యేత్యాదినార్ద్ధద్వయేన ప్రశ్నత్రయం। తస్య స్వాత్మన ఇతి యావత్। కుతో హేతోః। తత్కాలపరమాత్మనోః అనాద్యన్తవిగ్రహయోః కాలపరమాత్మనోః। ముక్త ఇత్యాదినోత్తరార్ద్ధేన ప్రశ్నద్వయం। తత్ర ముక్తః జీవ ఇతి శేషః। పరే జీవా ఇతి శేషః। వా వికల్పే। ఏతదుక్తం భవతి ఏతే జీవాః ప్రతిమైకైకముక్తా (?) యద్యపి కాలస్యానాదిత్వాత్ ప్రపఞ్చభావో యుజ్యతే తథాపీదానీం ప్రారబ్ధవత్ ప్రపఞ్చః ప్రసరతీతి యత్తస్మాత్ ప్రసరణార్థం

కుతః స్థితిః కథం వా స్యాత్తత్కాలపరమాత్మనోః।

ముక్తో వా జాయతే కిన్తు పరే వా సమ్భవన్తి కిమ్॥౫౨॥

కథం వా పఞ్చభూతానాం స్థితిర్దేహేషు వాన్యతః।

దేహేషు జీవసంప్రాప్తిః కీదృశీత్యాది మే వద ॥౫౩॥

యేన శ్రుతేన చిత్తే మే శుశ్రూషాన్యస్య నో భవేత్।
తథా మే సర్వసన్దేహాంశ్ఛిన్ధి పూర్ణోపదేశతః ॥౫౪॥

ప్రాగుక్తవృద్ధివైవిధ్యారబ్ధకర్మ్మవిపాకతః।
జననం మరణఞ్చేతి ద్వయం దేహపరిగ్రహాత్ ॥౫౫॥

ప్రతప్తలోహపిణ్డేఽగ్నిస్థితివత్ పరవిశ్వయోః।
అవస్థా కాలపరయోస్తాదాత్మ్యాదేవ వర్త్తనమ్ ॥౫౬॥

ముక్తా ఏవ జీవాః పునర్జాతాః కిమథవా పరే జీవాః సమ్భవన్తీతి కిమితి। కథమిత్యాదినా శ్లోకాద్యార్ద్ధేన ప్రశ్నద్వయం। తత్ర అన్యతః దేహాద్వహిరితి యావత్। దేహేష్విత్యాదినా ఉపదేశత ఇత్యన్తేనార్ద్ధాద్యేన శ్లోకేనైకః ప్రశ్నః। తత్ర కీదృశీ కస్యాం అవస్థాయాం కేన ప్రకారణేతి యావత్। ఇత్యాదీత్యత్రాదిశబ్దో జీవదేహేభ్యో వినిగమనప్రకారస్య తత్తత్సుగతిత్వాత్ జ్ఞానకాలస్య చ ప్రశ్నవిషయః। యేన శ్రుతేనోత్తరేణ। అన్యస్య ప్రశ్నస్యేతి శేషః ॥౫౪॥

ప్రాగుక్తేత్యాదినా శ్లోకేన ప్రశ్నచతుష్టయస్యోత్తరం కథయతి। తత్ర ప్రాగుక్తవృద్ధివైవిధ్యారబ్ధకర్మ్మవిపాకతః భూతాదియోగాత్మకే దేహే ప్రాగుక్తవృద్ధివైవిధ్యేన జీవస్యావిర్భావః। ప్రారబ్ధకర్మ్మతస్తద్విపాకస్తద్విశ్రాన్తిః తతశ్చ। ఏతదుక్తం భవతి ప్రాగుక్తవృద్ధివైవిధ్యేనారబ్ధజీవోపలబ్ధికర్మ్మతస్తద్విపాకతశ్చ। జననం మరణఞ్చేతి ఇతి ద్వయం దేహపరిగ్రహాత్। ఇత్యేతద్ద్వయం దేహే స్వాత్మాభిమానాత్। ఏతదుక్తం భవతి జీవస్య జననమరణకారణం దేహాభిమానమాత్రమేవేతి ॥౫౫॥

ప్రత ప్తేత్యాదినా శ్లోకేన పఞ్చమాదిప్రశ్నస్యోత్తరం కథయతి। తత్ర అవస్థేత్యస్య కాకాక్షిన్యాయేన పూర్వత్రోత్తరత్ర చ సమ్బన్ధః। ఏతదుక్తం భవతి ప్రతప్తలోహపిణ్డేఽగ్నిస్థితివత్ పరవిశ్వయోరవస్థానమితి పఞ్చమస్యోత్తరం కథితం। జడ఼విషయే పరస్యావస్థానకారణం కుత ఇతి ప్రోక్తస్య షష్ఠప్రశ్నస్యోత్తరం తాదాత్మ్య

ముక్తాస్తు జీవా న కదాప్యావిర్భూయుః కుతశ్చన।

న వాపూర్వాః సమ్భవన్తి బుద్ధేః కృత్యమశేషతః॥౫౭॥

ముద్రికారూపముద్రేవ మధూచ్ఛిష్టాదివిగ్రహమ్।

జీవాదిరూపతో బుద్ధిర్విశేషయతి తత్పరమ్॥౫౮॥

భూమేరేవాస్ఫుటం స్థానం కుతశ్చిత్ సుస్థిరం సదా।

జలాగ్న్యోస్తత్ర చాన్యత్ర వ్యక్తావ్యక్తస్థితిః సదా॥౫౯॥

దేవేతి కథితం। కాలపరయోరన్యోన్యావస్థానం కథమితి ప్రోక్తస్య సప్తమప్రశ్నస్యోత్తరం తాదాత్మ్యదేవ వర్త్తనమితి కథితమితి॥౫౬॥

ముక్తా ఇత్యాదినా తత్పరమిత్యన్తేన శ్లోకద్వయేనాష్టమనవమప్రశ్నయోరుత్తరం కథయతి। తత్ర జీవా జన్తవః। తురవధారణే। ఆవిర్భూయుః దివ్యత్వాదావిర్భూయాసురిత్యర్థః। కుతశ్చన హేతోరితి శేషః। అపూర్వాః జీవా ఇతి యావత్। వృద్ధేః కృత్యం అన్యథాప్రతిపత్తిరితి యావత్। అశేషతః జన్మాదితత్సర్వమితి యావత్। ముద్రికారూపముద్రా ముద్రికాసమానరూపా ముద్రా మధూచ్ఛిష్టమృదాదిష్వారోపితేతి శేషః। మధూచ్ఛిష్టాదివిగ్రహం

మధూచ్ఛిష్టమృదాదిస్వరూపం విగ్రహం। స్వవిగ్రహం జీవాదిరూపతః తేజోరూపతః స్వజన్తురూపతశ్చేతి యావత్। బుద్ధిః చిత్స్వరూపస్య భూతయోగవిశేషేషు ఉపలబ్ధిరితి యావత్। విశేషయతి భేదయతి। తత్పరం తస్మాదన్యం ఉపాదానస్వరూపాదన్యమిత్యర్థః। ఏతదుక్తం భవతి మధూచ్ఛిష్టాద్యధికరణే స్వారోపితయా ముద్రికయా సమానవిగ్రహా ముద్రా స్వాధికరణాత్మకతన్మధూచ్ఛిష్టాదినా స్వరూపాత్ స్వవిగ్రహకారణభూతముద్రికాస్వరూపార్థస్వస్వరూపమిత్యవిశేషయతీవ భూతయోగవిశేషేషు చిత్స్వరూపస్యోపలబ్ధిస్వరూపాత్మికా బుద్ధిః స్వాధికరణాత్మ- కభూతసమవాయాత్ స్వకీయోపాదానాత్మకం చిత్స్వరూపాచ్చ స్వస్వరూపమన్యం విశేషయతీతి యత్తస్మాదేతత్ సర్వం బుద్ధేః కృత్యమితి॥౫౮॥

భూమేరిత్యాదినా సదేత్యన్తేన శ్లోకద్వయేన దశమప్రశ్నస్యోత్తరాదికం కథయతి। తత్ర కుతశ్చిత్ ఇచ్ఛాశక్తివైభవాదితి యావత్। తత్ర భూమ్యాం। చః సముచ్చయే। అన్యత్ర భూమేరితి శేషః। వ్యక్తావ్యక్తస్థితిః వ్యక్తరూపేణ చావ్యక్తరూపేణ చ స్థితిః। ఏతదుక్తం భవతి భూమ్యామవ్యక్తరూపం జలం త్వనన్తరం దృశ్యతే వహిరపి వ్యక్తరూపం జలం కర్షణాదృశ్యతే। భూమ్యామవ్యక్తరూపోగ్నిః సూర్యకాన్తే కాష్ఠాదిషు మథనాదినా దృశ్యతే

వాయోః సర్వత్ర సతతమవస్థానం త్వనేకధా।

వ్యోమ సర్వగమేవ స్యాత్ కాలతాద్రూప్యతః సదా॥౬౦॥

దేహేషు సస్ఫుటం తేషామవస్థానన్తు పఞ్చధా।

జీవానామాగతిర్దేహే మాతాపిత్రోస్తు వీర్యతః॥౬౧॥

తాదాత్మ్యం సఙ్గతం తత్ర జృమ్భతే సా చిదాత్మనా।

తత్ర ప్రారబ్ధవిరమాన్మరణం నిద్రయా సమమ్॥౬౨॥

సిద్ధానాం సర్వదా దేహత్యాగే భేదో న విద్యతే।

ప్రాగేవ తస్య దేహాత్మవివేకాన్మనసి స్వగే॥౬౩॥

వహిరశనాద్యాకారేణ చ దృశ్యతే। అనేకధా గత్యాదిభేదాదితి శేషః। కాలతాద్రప్యతః కాలాత్మకత్వేనేతి యావత్॥౬౦॥

దేహేష్విత్యాదినాద్యార్ద్వేన శ్లోకేనైకాదశప్రశ్నస్యోత్తరం కథయతి। తత్ర తేషాం పఞ్చ భూతానాం పఞ్చధా తత్తదాకారేణేతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి దేహేషు ఘనరూపం భూమిః ద్రవరూపం జలం ఉష్ణరూపమగ్నిః ప్రాణో వాయుః సుషిరాణి నభ ఇతి। జీవానామిత్యాదినార్ద్ధద్వయేన ద్వాదశప్రశ్నస్యోత్తరం కథయతి। తత్ర ఆగతిః ప్రాప్తిః। తురవధారణే। వీర్య్యతః శుక్రశోణితయోగాదిత్యర్థః। ఆరభ్యేతి శేషః। ఏతదుక్తం భవతి మాతాపిత్రోః శుక్రశోణితయోగాదారభ్యైవ దేహే జీవస్య ప్రాప్తిరితి। తాదాత్మ్యం జీవాత్మభావం సఙ్గతం దివ్యత్వాత్ సంగతేతి యావత్। తత్ర దేహే। జృమ్భతే ఉపలభ్యతే। సా ఆగతిరితి శేషః। ఆత్మనా స్వేన స్వాతన్త్ర్యాదితి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి మాతాపిత్రోః శుక్రశోణితసంయోగాదారబ్ధే దేహే తత్ర దేహే త్వనవచ్ఛిన్నరూపా చిత్ స్వాతన్త్ర్యాజ్జీవాత్మభావముపగతా ఉపలభ్యత ఇతి యావత్। దేహే జీవానామాగతిః సేతి॥౬౧॥

తత్రేత్యాదిభిః అయమిత్యన్తైరర్ద్ధాధికైశ్చతుర్భిః శ్లోకైర్ద్వాదశప్రశ్నావసానప్రోక్తాదిశబ్దస్య తాత్పర్య్యప్రశ్నయోరుత్తరద్వయం కథయతి। తత్ర తత్ర దేహే। ప్రారబ్ధవిరమాదహమిత్యుపలబ్ధిః ప్రారబ్ధకర్మ తద్విరమాత్ తదభావాత్। మరణం జీవానాం దేహాన్నిష్కాన్తిప్రకార ఇతి యావత్। మరణం నిద్రయా సమమిత్యస్యోత్తరత్ర శ్లోకే సిద్ధానామిత్యనేన సమ్బన్ధః। ఏతదుక్తం భవతి అనవచ్ఛిన్నస్య చిత్స్వరూపస్య స్వేచ్ఛయా దేహేషుప-

---

నేతరేషాం స సాధ్యానాం సాధకానాఞ్చ కాలతః।
పుష్యాదిషు తు మాసేషు షట్సు రాకోపకణ్ఠతః॥౬౪॥

మరణం సుగతిత్వస్య జ్ఞాపకం సుగతిస్ఫుటమ్।
సిద్ధస్తు పూర్వతో ముక్తో దేహేన్ద్రియమనఃస్థిరః॥౬౫॥

లబ్ధిస్వరూపా జీవభావముపగతా బుద్ధిరిన్ద్రియద్వారా వహిర్గతా వ్యాప్య విశ్వం యదా విషయాననుభవతి తదా జాగ్రదవస్థా యదా పునః సా తత్తదిన్ద్రియేభ్యో నివృత్తా హృత్ప్రదేశస్థా తత్తద్విషయాన్ స్మరతి తదా స్వప్నావస్థా యదా పునరసౌ హృదయాదపి నివృత్తా స్వపరమార్థచైతన్యస్వరూపే విశ్రామ్యతి తదా సుషుప్త్యవస్థేతి। తత్తస్మాత్ చిత్స్వరూపస్య బుద్ధిస్వరూపతయా దేహాదిష్వనుపలబ్ధిసామ్యాత్ మరణం నిద్రయా సమమిత్యత్రైతన్మాత్రమన్తరేణ పరమార్థతో జీవస్య దేహప్రాప్తినిర్గమనాదిప్రతీతిరపాం పాత్రే చన్ద్రస్యేవేతి సిద్ధా కృతనిశ్చయా భవతీతి। భేదః పూర్వావస్థాయా ఇతి శేషః। ప్రాక్ సద్గురుకటాక్షసమయే। ఏవావధారణే। తస్య సిద్ధస్య। దేహాత్మవివేకాద్దేహాత్మనోః స్వరూపవిమర్శాత్। స్వర్గే స్వస్వరూపం గతే సతి పశ్చాత్ కాలతో దేహత్యాగే పూర్వావస్థాయాం భేదో న విద్యత ఇతి న దేహాత్మవివేకాద్దేహాత్మవివేకభావాత్ దేహవిశ్లేషత ఏవ దేహాభిమానత్యాగః దేహాభిమానరహిత్యమితి యావత్। ఇతరేషాం పామరాణాం। సః దేహాభిమానత్యాగః। అస్య కాలత ఇత్యనేనోత్తరత్ర సమ్బన్ధః। సాధ్యానాం సద్గురుకటాక్షే సత్యప్యనాదిదుర్వాసనావలాజ్జడ్క్రియాతాత్పర్యేణ దేహాత్మవివేకవిముఖానాం। సాధకానాం సద్గురుకటాక్షాదుపలబ్ధపరమార్థస్వరూపానుభూత్యాం సత్యాం అపి నిఃశేషాపరిముక్తదుర్వాసనానాఞ్చ। చః సముచ్చయే। కాలతః కాలధర్మతః శరీరవినాశాదితి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి పామరాణాం సాధ్యానాం సాధకానాఞ్చ దేహాత్మవివేకాభావాద్దేహవిశ్లేషత ఏవ దేహాభిమానత్యాగో భవతి। పుష్యాదిషు తు మాసేషు షట్సు ఉత్తరాయణ ఇతి యావత్। రాకోపకణ్ఠతః శుక్లపక్షాష్టమ్యుత్తరార్ద్ధాదారభ్య కృష్ణపక్షాష్టమీపూర్వార్ద్ధాన్తతిథిష్వితి యావత్। సుగతిత్వస్య జ్ఞాపకమిత్యనే దక్షిణాయనే కృష్ణాష్టమ్యుత్తరార్ద్ధాదారభ్య శుక్లాష్టమీ పూర్వార్ద్ధాన్తతిథిషు చ మరణాద్దుర్గతిత్వస్య జ్ఞాపకమితి కథితః। సిద్ధః జ్ఞాతపరమార్థః। తుర్విశేషే। పూర్వతో ముక్తః తేన హేతునా అస్య సిద్ధస్య నిధనం దేహవిశ్లేషః। సర్వదా సర్వతః దేశతః ప్రకారతశ్చేతి శేషః। తథా యథోత్తరాయణే

యత స్తేనాస్య నిధనం సర్వదా సర్వతస్తథా।
సుగతిత్వం వ్యన్యక్త్వైవ జీవన్ముక్తో యతస్త్వయమ్ ॥౬౬॥

దేహవత్త్వే సమానేఽపి ప్రణినాం సర్వతః సదా।
బుద్ధేర్వైవిధ్యరూపస్య కారణం కిం వద ప్రభో ॥౬౭॥

భూమిష్ఠత్వే సమానేపి తోయానాం రసభేదవత్।
జాయతే త్వాశ్రయవశాత్ స చ కర్మభిరేవ వై ॥౬౮॥

యథాశ్వత్థగతో వహ్ని రుపాయైరితరైః క్వచిత్।
నోపలభ్యో భవేత్ శుష్కమథనవ్యాపృతిం వినా ॥౬౯॥

రాకోపకణ్ఠే కాలే చ వారాణస్యాదిషు క్షేత్రేషు భృగుపతనాదిప్రకారతశ్చేతి యథా తథేత్యర్థః। ఏవావధారణే। తుర్విశేషే। అయం సిద్ధః ॥౬౬॥

దేహవత్త్వే ఇత్యాదినా శ్లోకేన ప్రాణినాం బుద్ధేర్వైవిధ్యకారణం సోపపత్తికం దేవీ పృచ్ఛతి। తత్ర సర్వ్వతః ప్రకారతః ఇతి శేషః। ప్రభో ఇతీశ్వరసమ్బుద్ధిః ॥ ౬౭ ॥

భూమిష్ఠత్వ ఇత్యాదినా శ్లోకేన తదుత్తరం సనిదర్శనం కథయతి। తత్ర ఆశ్రయవశాత్ దృష్టాన్తస్థలవిశేషవశాత్ దార్ష్టాన్తికే ప్రకృతివిశేషవశాదితి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి భూమిష్ఠత్వే సమానే ఆశ్రయవశాత్తోయానాం రసభేదవద్దేహవత్త్వే సమానే

ప్యాశ్రయప్రకృతివిశేషవశాద్వృద్ధేర్గుణవైవిధ్యం జాయత ఇతి। అనన్తరమాశ్రయవిశేషః కేన జాయత ఇత్యాదిశఙ్కాయామాహ స చ కర్మ్మభిరేవ వై తత్ర స చ ఆశ్రయవిశేషశ్చ జాయత ఇతి శేషః। కర్మ్మభిః కర్మదృష్టాన్తే తోయకార్య్యై రసాదిభిరితి యావత్। దార్ష్టాన్తికే బుద్ధికార్య్యైరితి యావత్। ఏతదుక్తం భవతి తోయానాం రసాదిభిరేవ స్థలవిశేషవశాద్వృద్ధేః కార్య్యైరేవ ప్రకృతివిశేషో భవతీతి॥౬౮॥

యథేత్యాదిభిః స్వస్వరూపకమిత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైర్గురుముఖాదేవ ప్రాప్యం విద్యాదికమపి సనిదర్శనం ప్రతిజ్ఞాముప- దిశతి। తత్ర అశ్వత్థగత ఇతి తరుసామాన్యగ్రహణమన్తరేణ విశేషగ్రహణాత్ గురోరప్యధికారివిశేషముపలక్షయతి। ఇతరైః ఛేదనాద్యైః। క్వచిత్ దేశే కాలే చేతి శేషః। శుష్కమథనవ్యాపృతిమిత్యత్ర శుష్కశబ్దేన దేహాత్మవివేకాత్ గురోర్దేహాదిషు తాత్పర్య్యం। మథనవ్యాపృతిశబ్దేన శిష్యస్య తదుపాస్త్యా-

---

తథాత్మజ్ఞానసంప్రాప్తిః సద్గురుప్రాప్తితో వినా।

న కస్యాపి భవేదేషా ప్రతిజ్ఞా విశ్వతోఽనిశమ్॥౭౦॥

ఖననాద్భూగతం తోయం యథా సముపలభ్యతే।

తథా సద్గురుసంసేవాం సంప్రాప్య స్వస్వరూపకమ్॥౭౧॥

సద్గురోః పాదసేవాతః సమ్ప్రాప్తాత్మస్వరూపిణః।

విశేషః కో భవేదన్యదుర్లభః సత్యవిగ్రహః॥౭౨॥

అభిరూప్యమసన్దేహః సన్తోషః పరిపూర్ణతా।

దయార్ద్రచిత్తతా రాగద్వేషావిషయచిత్తతా॥౭౩॥

సులభత్వమగర్విత్వం సదా నియతశీలతా।

కృతజ్ఞతా సత్యతా చ పరచిన్తానివర్త్తనమ్ ॥౭౪॥

దిషు తాత్పర్య్యఞ్చోపలక్షయతి। కస్యాపి ప్రథమే పటలే చతుర్భిరాద్యైరిత్యాదినా ప్రోక్తలక్షణసమ్పూర్ణస్యేతి యావత్। ప్రతిజ్ఞా మమేతి శేషః। ఈశ్వరస్య ప్రతిజ్ఞేతి యావత్। విశ్వతః హేతోః। స్వస్వరూపకం ఆత్మజ్ఞానం॥౭౧॥

సద్గురోరిత్యాదినా శ్లోకేన సద్గురుసేవాప్రాప్తస్వరూపస్య విశేషం దేవీ పృచ్ఛతి। అత్ర అన్యదుర్లభః యథావద- లబ్దజ్ఞానానాం దుర్లభః॥౭౨॥

ఆభిరూప్యమిత్యాదిభిః ప్రవర్త్తతే ఇత్యన్తైర్నవభిః శ్లోకైస్తదుత్తరత్వేనాత్మవతాం సప్తచత్వారింశల్లక్షణానీతరేషాం తద్రాహిత్యాదికఞ్చోపదిశతి। తత్ర అభిరూప్యమిత్యాదినా శ్లోకేన లక్షణసప్తకమ్। తత్ర అభిరూప్యం అభితః స్వరూపభావః సర్వాత్మభావ ఇతి యావత్। సౌన్దర్య్యం వా। అసన్దేహః వికల్పశ్రుతిభిరపీతి యావత్। సన్తోషః స్వానుభూత్యా పరిపూర్ణతాస్వరూపతయా నైరపేక్ష్యాచ్చ। దయార్ద్రచిత్తతా రాగద్వేషయోరనాస్పదచిత్తతా। అపృథగ్భావాదితి యావత్॥౭౩॥

సులభత్వమిత్యాదినా శ్లోకేన లక్షణషట్కమ్॥౭౪॥

ఆర్జవఞ్చావిత్తలౌల్యం విషయానతిసఙ్గితా।

అదైర్ఘ్యసూత్ర్యామక్షౌద్ర్యం నాత్యగాధాశయాత్మతా॥౭౫॥

వృథాలాపేష్వశక్తిశ్చ వృథావ్యాపారవర్జనమ్।

వృథావినోదరాహిత్యం జిహ్మచిత్తైరసఙ్గతిః ॥౭౬॥

పురుషార్థార్థకథనచిన్తాకరణకౌతుకమ్ ।
అస్తేయశక్తిరాస్తిక్యం పరలోకానుచిన్తనమ్ ॥౭౭॥

దేవతాపూజనస్తోత్రవైభవాలాపశీలతా ।
పాపానాం వర్జనం పుణ్యకరణే కౌతుకం సదా ॥౭౮॥

పరస్తబననిన్దాసు విరతిర్వీతరాగితా ।
నిస్పృహత్వమలోలత్వమనాక్షేపోఽజక్ాత్మతా ॥౭౯॥

ఆర్జవమిత్యాదినా శ్లోకేన లక్షణషట్కం। తత్ర అవిత్తలౌల్యం అర్థార్థమపారతన్త్ర్యామ్। విషయానతిసఙ్గితా శరీరరక్షణమాత్రమన్తరేణ విషయేషు రాగతః ప్రవృత్తిః సిద్ధస్య న స్యాదితి యావత్। అద్రైర్వ్యసూత్ర్యం అచిరక్రియత్వం। నాత్యగాధాశయాత్మతా సౌలభ్యాదితి యావత్॥౭౫॥

వృథేత్యాదినా శ్లోకేన లక్షణచతుష్టయం। తత్ర వృథాశబ్దేన దృష్టాదృష్టానుపయోగిత్వముక్తం। జిహ్మచిత్తైః కపటహృదయైః॥౭౬॥

పురుషార్థేత్యాదినా శ్లోకేన లక్షణషట్కమ్। తత్ర పురుషార్థార్థకథనచిన్తాకరణకౌతుకం పురుషార్థకథనం పురుషార్థచిన్తాకరణం పురుషార్థకౌతుకఞ్చేత్యన్వయః। అస్తేయశక్తిః స్తేయకర్మణ్యశక్తిః। ఆస్తిక్యం శాస్త్రార్థేష్వితి యావత్। పరలోకానుచిన్తనం పరస్వరూపావలోకనగుణచిన్తనం। ఆగమాభ్యాస ఇతి యావత్॥౭౭॥

దేవతేత్యాదినా శ్లోకేన లక్షణపఞ్చకం। తత్ర దేవతాపూజనస్తోత్రవైభవాలాపశీలతా దేవతానాం పూజనాలాపశీలతా దేవతానాం వైభవాలాపశీలతా చేతి గ్రన్థయోజనా। పాపానాం నిషిద్ధకర్మణామభిచారాద్యుత్పన్నకర్మణాం చ స్వస్య చ పరేషాం చాహితానామితి యావత్। పుణ్యకరణే స్వస్య చ పరేషాఞ్చ హితకరణే। ప్రాణినాం సంసారక్లేశనివృత్త్యర్థం స్వరూపసిద్ధ్యర్థఞ్చేతి యావత్॥౭౮॥

పరస్తవనేత్యాదినా శ్లోకేన లక్షణషటకమ్। తత్ర పరస్తవననిన్దాసు పరస్తవనేషు పరనిన్దాసు చ॥౭౯॥

అగోపనం స్వభక్తానామభక్తానాఞ్చ గోపనమ్।
గురువిద్యాగమాచారస్తవనం తత్ప్రవర్త్తనమ్॥౮౦॥

సిద్ధచిహ్నాని చైతాని భవన్త్యాత్మవతాం ధ్రువమ్।
న భవన్తీతరేషాన్తు ప్రద్విషన్త్యేవ తాంశ్చ తే॥౮౧॥

తత్కృత్యం శృణు వక్ష్యేఽహం యో లబ్ధస్వాత్మవైభవః।
నిరస్తాశేషసంసారమౌర్ఖ్యాజ్ఞానావివేకవాన్॥౮౨॥

దేశకాలకులాచారాన్ గురురాజాదికల్పితాన్।
పాలయన్ సుస్మితముఖః పూజాపూజనకౌతుకీ॥౮౩॥

దేహస్థైర్యం తథాజ్ఞానం వ్యాపారాన్ కాలతః క్షణాత్।
పతితాన్వన్దుచిత్తాజ్ఞాదుర్లజ్ఞ్యాన్ స్వచయస్థితీన్॥౮౪॥

స్వేన్ద్రియాణాఞ్చ సామర్థ్యం స్వకర్మాణి కృతాని చ।

ముహుర్ముహుశ్చ విమృశేద్విగ్మేదశుభాత్మనః॥౮౫॥

అగోపనమిత్యాదినా శ్లోకేన లక్షణసప్తకం। తత్ర అగోపనం ఆగమాదీనామితి యావత్। గోపనం ప్రాగ్వదాగమాదీనాం। గురువిద్యాగమాచారస్తవనం గురోర్విద్యాయా ఆగమానామాచారాణాఞ్చ స్తవనం ॥౮౦॥

ఏతాని ప్రోక్తాని సప్తచత్వారింశల్లక్షణాని। తుర్వింశేషే। ఏవావధారణే। తాన్ ఆత్మజ్ఞానవతః। తే ఆత్మజ్ఞానరహితాః॥౮౧॥

తదిత్యాదిభిః సదేత్యన్తైర్నవభిః శ్లోకైరాత్మజ్ఞానవతాం సమాచారక్రమముపదిశతి। తత్ర తత్కృత్యం ఆత్మజ్ఞానవతాం కృత్యం। నిరస్తాశేషసంసారమౌర్ఖ్యాజ్ఞానావివేకవాన్ నిరస్తాశేషసంసారవాన్। నిరస్తాశేషమౌర్ఖ్యవాన్। నిరస్తాశేషాజ్ఞానవాన్। నిరస్తాశేషావివేకవాన్। ఇతి గ్రన్థయోజనా। అతస్మింస్తద్బుద్ధిః సంసారః। అతస్మింస్తదభిమానో మౌర్ఖ్యం। తస్మిన్నతద్బుద్ధిరజ్ఞానం। తద్విమర్శహానిరవివేకః। దేశకాలకులాచారానిత్యత్ర దేశాచారః కాలాచారోఽవస్థానుగుణాచారః కులాచారస్తానితి యావత్। గురురాజాదికల్పితాన్। గురురాజాదీత్యత్రాదిశబ్దః ప్రథమే పటలే “గురుం తదగ్రతః” ఇత్యాదినా శ్లోకేన ప్రోక్తపూజ్యవిషయః। రాజాదీత్యత్రాదిశబ్దః తత్సమానపురుషవిషయః। దేహస్థైర్యం స్వభావత ఇతి యావత్। అత్ర

వృథా న కాలం గమయేద్ద్యూతస్త్రీస్వాపవాదతః।

గమయేద్దేవతాపూజాజపయోగస్తవాదినా॥౮౬॥

గురోః కృపాలాపకథాస్తోత్రాగమవిలోకనైః।
గమయేదనిశం కాలం న వదేత్ పరదూషణమ్॥౮౭॥

ప్రత్యక్షే చ పరోక్షే చ స్తువీత ప్రణమేద్గురుమ్।
తద్గుణైస్తత్కృపాధిక్యైః పుణ్యైశ్వర్యైశ్చ సత్యతః॥౮౮॥

రాగలోభమదక్రోధపాపపైశున్యవర్జనైః।
సన్తోషాచారనియమశాన్తిజ్ఞానాదిభిస్తథా॥౮౯॥

మితాహారో మితాలాపో వివిక్తసమవర్తితా।
నిత్యాచిన్తా స్వాత్మశుద్ధిః కృత్యమాత్మవతాం సదా॥౯౦॥

___________ద్వితీయాన్తానాం పదానాముత్తరత్ర శ్లోకే విమృశేదిత్యనేనాన్వయః। అన్యాన్ వ్యాపారాన్ దృష్టాదృష్టానుపయుక్తానితి యావత్। కాలతః క్షణాత్ పతితాన్ వస్తుచిత్తాజ్ఞాదుర్లభ్యాన్ వస్తుభిః చిత్తైః రాజాదిభిరపి దుర్లభ్యాన్ కాలతః క్షణాత్ పతితాన్ పురుషాదీనితి యావత్। అశుభాత్మనః అశుభస్వభావాన్। ద్యూతస్త్రీస్వాపవాదత ఇత్యంత్ర ద్యూతశబ్దో నిర్జీవద్యూతసజీవద్యూతవిషయః। స్త్రీశబ్దస్తు ధర్మపత్నీవ్యతిరిక్తవిషయః। స్వాపశబ్దః ప్రాప్తేతరవిషయః। వాదశబ్దో జల్పవితణ్డాదివిషయః। స్తవాదినా ఇత్యత్రాదిశబ్దః ప్రదక్షిణనమస్కారాదివిషయః। గురోః కృపాలాపకథాస్తోత్రాగమవిలోకనైః గురోః కృపాయాః గురోరాలాపానాం చ గురోః కథాభిః గురోః స్తోత్రైః గురోర్లబ్ధాగమవిలోకనైశ్చ। తద్గుణైః గురుగుణైః। అస్మిన్ లోకే చోత్తరశ్లోకే చ తృతీయాన్తానాం పదానాం స్తువీతేత్యనేనాన్వయః। తత్కృపాధిక్యైః గురుకృపాధిక్యైః। తద్గుణైరిత్యాది తృతీయాన్తేషు త్రిషు చానన్తరశ్లోకే తృతీయాన్తయోః పదయోః చ గురోరిత్యధ్యాహార్యం। తత్ర సత్యతః సత్యేన వాఙ్మనఃకర్మణామేకరూపేణేతి యావత్। జ్ఞానాదిభిరిత్యత్రాదిశబ్దో దానాదివిషయః। నిత్యాచిన్తా షోడశనిత్యానాం స్వరూపచిన్తా। స్వాత్మశుద్ధిః స్వవాఙ్మనఃకాయానాం శుద్ధిరితి యావత్॥౯౦॥

పూర్వోక్తద్వాదశశాస్త్రస్య మధ్యే కృత్వా యథావిధి।
యోనిం తన్మధ్యతో దేవీం లలితాం పృష్ఠతో గురూన్॥౯౧॥

పార్శ్వయోరాయుధాన్యష్టౌ కోణేషు పరితః క్రమాత్।
కామేశ్వర్యాదికాస్తత్ర తద్వహిర్ద్వాదశస్వపి॥౯౨॥

ద్వాదశాన్యా యజేత్తత్తన్నిత్యావిద్యాభిరేవ వా।
తన్నామవిద్యాభిర్వా తాః పూజయేత్ సార్థకల్పనమ్॥౯౩॥

సన్ధ్యాత్రయం షష్టిసంఖ్యం జపేత్తద్దినవిద్యయా।
నాన్యత్ కృత్యం భవేత్తస్య నిత్యనైమిత్తికాదికమ్॥౯౪॥

పూర్వోక్తేత్యాదిభిరభూదిత్యన్తైః షడ్భిః శ్లోకైః ఆత్మవతాం జీవన్ముక్తానాం లలితాపూజాక్రమముపదిశతి। తత్ర పూర్వోక్తద్వాదశాస్త్రస్య ఏకోనవింశపటలప్రోక్తద్వాదశాస్త్రస్య మధ్యే సర్వమధ్యస్థవృత్తమధ్యే అన్యూనాధికమానమితి యావత్। యోనిం స్వాభిముఖాగ్రత్రికోణం। తన్మధ్యతః యోనేర్మధ్యే। పృష్ఠతః యోనేః ప్రాగ్రేస్వవృత్తరేఖయోరన్తరాలే। గురూన్ దేవీరూపతయేతి యావత్। పార్శ్వయోః పార్శ్వరేఖాద్వయవృత్తరేఖాన్తరాలద్వయే। ఆయుధాన్యష్టౌ పూజాపటలోక్తవాహ్యాదిప్రాతిలోమ్యేనేతి యావత్। కోణేషు మధ్యయోనేరగ్రాదిషు త్రికోణేషు। పరితః క్రమాత్ ప్రదక్షిణక్రమాత్। కామేశ్వర్యాదికాః కామేశ్వరీం భగమాలినీం వజ్రేశ్వరీం చ। తద్వహిర్ద్వాదశసు అస్రేష్వితి యావత్। అన్యాః కామేశ్వరీభగమాలినీవజ్రేశ్వరీవ్యతిరిక్తాః। తత్తన్నిత్యావిద్యాభిః తృతీయపటలప్రోక్తాభిరితి యావత్। ఏవాబధారణే। వా వికల్పే। తన్నామవిద్యాభిః ఏకోనవింశపటలే ప్రోక్తాభిరితి యావత్। తాః నిత్యాః। ఏతదుక్తం భవతి ఏకోనవింశపటలప్రోక్తవిధానేన ద్వాదశాస్రచక్రం విలిఖ్య తన్మధ్యవృత్తమధ్యేస్వాభిముఖం సమత్రిరేఖం త్రికోణం విలిఖ్య తన్మధ్యే లలితాం తన్మధ్యే త్రికోణప్రాగ్రేఖావృత్తరేఖాన్తరాలే

నాథశక్తీః తదుభయపార్శ్వరేఖాద్వయవృత్తరేఖాన్తరాలద్వయే వాయ్వాద్యప్రాదక్షిణ్యేన హేతీర్మధ్యయోనేరగ్రాదిషు త్రిషు కోణేషు కామేశ్వరీభగమాలినీవజ్రేశ్వరీశ్చ తద్బహిర్ద్వాదశాస్రేషు అన్యా ద్వాదశ నిత్యాశ్చ ప్రాదక్షిణ్యేన తత్తన్నిత్యావిద్యాభిర్నామబిద్యాభిర్వా యజేదితి। తస్య ఆత్మవతః। నిత్యనైమిత్తికాదికమిత్యత్రాదిశబ్దః కామ్యవిషయః। తన్మధ్యే ద్వాదశాస్రస్య మధ్యే। నబయోనిం

తన్మధ్యే నవయోనిం బా విధాయాత్రస్థశక్తిభిః।

పూజయేత్ ప్రాగ్వదుభయప్రకారాదేకయోగతః॥౯౫॥

యాబజ్జీవం విధిస్త్వేష గదితః సిద్ధయే సదా।

సిద్ధానామపి సర్వేషాం యేనాసౌ స్వాత్మవానభూత్॥౯౬॥

సమస్తమేతత్తన్త్రే కథితం పరమేశ్వరి।

యత్పరామర్శతో భావస్త్వాబయోరైక్యమశ్నుతే॥౯౭॥

తద్దద్యాత్తన్త్రమేతత్తు నాభక్తాయ కదాచన।

నాశిష్యాయ న దమ్భాయ ప్రచ్ఛన్నానయశీలినే॥౯౮॥

నాయాచతే నాస్తికాయ న లుబ్ధాయ న మానినే।

న పాపాయ న విత్తాయ నాదక్షాయ చ భేదినే॥౯౯॥

పఞ్చదశపటలే ప్రోక్తామితి శేషః। వా బికల్పే। అత్రస్థశక్తిభిః సహేతి శేషః। ప్రాగ్బత్ అగ్రాద్యప్రాదక్షిణ్యేన ఉభయప్రకారాదేకయోగతః ద్వాదశాస్త్రమధ్యే కేవలం యోనిం నబయోనిం బా లిఖేదితి యావత్। సిద్ధయే ఆత్మజ్ఞానస్యేతి శేషః। సర్వేషాం ఆత్మజ్ఞానసిద్ధానాం శ్రీవిద్యాసిద్ధానామితి యావత్। యోగసిద్ధానామాజ్ఞాసిద్ధానామితి యావత్। యేన విధానేన। అసౌ సిద్ధేషు చతుర్ష్వన్యతమః। స్వాత్మబాన్ స్వరూపజ్ఞానబాన్॥౯౬॥

సమస్తమిత్యాదిభిర్భేదిన ఇత్యన్తైస్త్రిభిః శ్లోకైస్తన్త్రార్థవేదినః ఫలం తన్త్రదానే సమ్ప్రదానభూతస్య వర్జనీయస్య త్రయోదశదోషాంశ్చోపదిశతి। తత్ర పరమేశ్వరీతి దేవీసమ్బుద్ధిః। యత్పరామర్శతో భావః తన్త్రార్థవిద ఇతి శేషః। ఆవయోరైక్యమశ్నుతే శివశక్త్యోరభేదస్వరూపో భవతి। తచ్ఛబ్దేన తన్త్రస్యానుభావ ఉచ్యతే। తురవధారణే। కదాచన ఆపత్స్వపీత్యర్థః। దమ్భాయ మిథ్యాచారాయ। ప్రఛన్నానయశీలినే ప్రచ్ఛన్నాయ అనయశీలినే చేతి యావత్। నాయాచతే నాస్తికాయ చేతి యావత్। విత్తాయ అర్థార్థమితి యావత్। అదక్షాయ జడ఼ాయ। భేదినే ద్విధాభావశీలాయ॥౯౯॥

యస్తన్త్రమేతత్ సకల నిత్యావిద్యాస్తు షోడ఼శ।

శక్త్యా సంగృహ్య బిధివద్భజతే స మదంశకః॥౧౦౦॥

శివతత్త్వమయీ వ్యాప్తిరితి సమ్యక్ సమీరితా।

అస్యా నిష్పాలనాచ్చిత్తే తత్తత్త్వం స్వాత్మసాత్ కృతమ్॥

ఇతి షోఢ఼శనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతే తన్త్రరాజే

స్వాత్మకథనం నామ షట్త్రింశత్ పటలమ్

పరిపూర్ణమ్ పరామృష్టమ్॥ ఓం తత్సత్॥

॥౩౬॥ ఓం తత్సత్॥

యస్తన్త్రమిత్యాదినా శ్లోకేన యథావిధి ప్రాప్తతన్త్రార్థవతః ఫలముపదిశతి। తత్ర బిధివత్ నిత్యనైమిత్తికాదిప్రోక్తక్రమాత్ స భజనపరః। మదంశకః చిత్స్వరూప ఈశ్వర ఇతి యావత్॥౧౦౦॥

ఇతి షోడశనిత్యాతన్త్రేషు శ్రీకాదిమతాఖ్యస్య పరిపూర్ణస్య తన్త్రస్య ప్రపఞ్చసార-
సింహరాజప్రకాశాభిధానేన సుభగానన్దనాథేన విరచితాయాం మనోరమా-
ఖ్యాయాం వ్యాఖ్యాయాం దేవతాదేశికశిష్యప్రపఞ్చాదీనాం పరమార్థ-
స్వరూపప్రకాశనపరం షట్త్రింశత్పటలం పరిపూర్ణం
పరామృష్టమ్॥౩౬॥ ఓంతత్సత్॥

గ్రన్థసంఖ్యాః —

షట్త్రింశే పటలే జ్ఞేయాః శివతత్త్వమయేఽత్ర చ।
అధ్యర్ధసప్తషష్టిశ్చ వ్యాఖ్యాగ్రన్థాః శతత్రయమ్॥౨౬౭॥

తన్త్రే ప్రకరణాన్యత్ర శ్రీమత్కాదిమతాహ్వయే।
శతానాం నవకం త్వేకత్రింశతా చ సమన్వితమ్॥౯౩౧॥

భుక్తిభూమానమాధుర్యభాగ్యగన్ధర్ద్ధసిద్ధిగాః।
సంసత్ సురశ్రీరిత్యేకవింశత్యక్షరసంఖ్యయా॥

౨౨౭౭౭౩౮౭౮౮౩౧౪౧౮౫౦౫౪౬౪।

యన్త్రాణి స్యుః కాదిమతే తన్త్రే ప్రోక్తాని తత్ర తు।
దక్షిణాపథపుణ్యౌఘపరిణామాహ్వయోదధిః॥

కోష్ఠయంన్త్రాణ్యనన్తాని ఆదివర్ణోత్థితాని చ।
సమ్భూయ శ్రీకాదిమతే తన్త్రే వ్యాఖ్యానసంఖ్యయా॥

సహస్రాణాం ద్వాదశకం న్యూనం పఞ్చాశతేరితమ్।
కాశ్మీరరాజస్య గురుః శ్రీకణ్ఠేశో ద్విజేశ్వరః॥

కదాచిదాగతో ద్రష్టుం రామసేతుం స్వలీలయా।
తేనైవానుగృహీతోభూన్మధ్యే మార్గే నృసింహరాట్॥

మన్త్రాణ్యధీతవాంస్తస్మాన్నిత్యానాం తేషు నిర్మితా।
వ్యాఖ్యా మనోరమాభిఖ్యా తేన కాదిమతస్య తు

శుభగానన్దనాథేన ద్వావింశపటలాబధి ।
తదాజ్ఞయావశిష్టానాం పటలానాం వినిర్మమే॥

చతుర్ద్దశానాం తచ్ఛిష్యః ప్రకాశానన్దదేశికః।

తాం సున్దరవరక్ష్మాభృద్వ్యాఖ్యాం ప్రాక్ సమ్ప్రదాయతః
సమాప్తా చేయం తన్త్రరాజటీకా మనోరమా॥ఓం॥

—

సూచీపత్రమ్।

ప్రథమపటలే।

వినాయకస్తుతిః
తన్త్రావతారక్రమః
పటలసంఖ్యాక్రమేణ విషయకథనమ్
దేశికలక్షణాని
శిష్యలక్షణాని
శిష్యాచారక్రమః
గురూపాస్తిక్రమః
మన్త్రాణాం అం శకాది కథనమ్
వర్ణక్రమకథనమ్
షోడ఼శకోష్ఠాక్షరఫలాని
సాధకమన్త్రయోరుత్తమర్ణాధమర్ణత్వమ్
అక్షమాలాదికమ్
అవిధిజపప్రాయశ్చిత్తమ్

సాధకసమాచారః

సాధ్యకర్మ్మయోజనప్రకారః

మన్త్రదోషాదికమ్

దేశికకర్త్తవ్యమ్

అహంజ్ఞానాత్తాదాత్మ్యప్రసిద్ధిః

నాథకృత్యమ్

పర్వ్వాదికమ్

నాథస్తోత్రమ్

ద్వితీయపటలే।

నాథోత్పత్తిస్తన్నామాది

పాదుకామన్త్రః

పారమ్పర్యస్యావిచ్ఛిన్నత్వమ్

పూజామణ్డలే నామాక్షరలేఖనక్రమః

గురుమణ్డలలేఖన పూజాది

శిష్యపరీక్షాకాలాది

ప్రతిష్ఠేయత్రైవిధ్యాది

శ్రీచక్రప్రతిష్ఠాదికమ్

సచ్ఛిష్యోపదేశక్రమః

ద్వివిధాభిషేకప్రకారః

సన్ధ్యాత్రయభజనకామ్యన్యాసవిశేషః

అభిషేకకాలవిశేషః

గురుపూజాది

గురుమణ్డలనిర్మ్మాణద్రవ్యాది

గురుమణ్డలవిశేషవిధానమ్

జపకాలః

మాతృకాస్తోత్రమ్

స్తోత్రజపఫలమ్

తృతీయపటలే।

పటలార్థోద్దేశాది

లలితావిద్యా

తృతీయపటలే।

కామేశ్వరీవిద్యా

భగమాలినీవిద్యా

నిత్యక్లిన్నావిద్యా

భేరుణ్డావిద్యా

వహ్నివాసినీవిద్యాః

మహావజ్రేశ్వరీవిద్యా

దూతోవిద్యా

త్వరితావిద్యా

కులసున్దరీవిద్యా

నిత్యావిద్యా

నీలపతాకా విద్యా

విజయావిద్యా

సర్వ్వమఙ్గలావిద్యా

జ్వాలామాలినీవిద్యా

చిత్రావిద్యా

వారాహీవిద్యా

వారాహీనామపఞ్చకమ్

కురుకుల్లాయాః త్రివిధవిద్యా

ప్రపఞ్చయాగవిద్యా

అక్షరాణాం భూతాత్మకత్వమ్

షోడ్ఁశనిత్యానాం వలిమన్త్రః

చతుర్థపటలే।

లలితావిద్యాయా నిత్యనైమిత్తికసాధనక్రమః

కరశుద్ధివిద్యాది

షడ్ఁఙ్గన్యాసవిద్యా దేవ్యా ఆత్మాసనవిద్యా

చక్రాసనవిద్యా సర్వ్వమన్త్రాసనవిద్యా

సాధ్యసిద్ధాసనవిద్యా ఆవాహనవిద్యా

శ్రీచక్రస్థ శక్తీనాం పూజాదికమ్
వశినో కామేశ్వరీ మోహినీవిమలా-
రుణాకూటాక్షరవిద్యాః

జయినీ సర్వేశ్వరో కౌలినోకూటాక్షర విద్యాః
వశిన్యాదీనాం న్యాసక్రమాది
న్యాసస్థానాని
నవముద్రాణాం నత్రబీజమన్త్రాః
వివిధముద్రావిరచనప్రకారః
ముద్రాణాం త్రైవిధ్యం ముద్రాశబ్దవ్యుత్పత్తిశ్చ
పఞ్చవిధార్ఘ్యకల్పనప్రకారాది
లలితాయా నిత్యనైమిత్తికధ్యానమ్
పరివారశక్తివృన్దధ్యానమ్
ప్రథమావరణస్థితశక్త్యష్టాదశకస్య-
మన్త్రపూజాక్రమః

ద్వితోయావరణస్థితశక్తిషోడ఼శకస్య
మన్త్రపూజాక్రమః

తృతీయావరణస్థశక్త్యష్టకమన్త్రపూజా
చతుర్థావరణస్థశక్తిచతుర్దశకమన్త్రపూజా
పఞ్చమావరణస్థశక్తిదశకమన్త్రపూజా
షష్ఠావరణస్థశక్తిదశకమన్త్రపూజా
సప్తమావరణస్థశక్త్యష్టకమన్త్రపూజా
ఆయుధమన్త్రపూజా

నాథార్చ్చనస్థానమ్
దేవ్యాః షోఢశనిత్యాత్మకత్వమ్
అష్టమావరణస్థశక్తిత్రయమన్త్రపూజా

నవమావరణే దేవ్యాః స్థూలరూపపూజనమ్
దేవ్యా నవనామోపదేశః
స్థూలసూక్ష్మపరత్వేన దేవ్యాస్త్రిరూపత్వమ్
గురుమన్త్రదేవతాత్మైక్యయోగభావనా

పఞ్చమ పటలే।

లలితాదేవ్యా నిత్యారాధనక్రమే
ఉపచారనివేదన మన్త్రః

తన్త్రసాధారణ షోడశోపచారాః
పూజావసానకృత్యమ్
నిత్యక్రమోపాసకస్య స్వానుభావః
నవావరణ చక్రాణామన్వర్థనామాని
నవావరణ శక్తీనామన్వర్థనామాని
దేవ్యా నవావరణేషు ప్రత్యావరణ
ప్రతినియత నవనామాని

దేవ్యాః ప్రశ్నపఞ్చకమ్
సాధకస్య ప్రాతః ప్రవోధసమయకృత్యమ్
సపర్య్యాసమారమ్భక్రమః
దేవీనివాసస్థానార్చ్చనక్రమః
నవరత్ననామాని
కాలాదిచక్రేశ్వర్య్యన్తానాం నవాత్మకత్వమ్
సఙ్కోచకారికాః శక్తయః
సర్వ్వయోగినోపాదుకామన్త్రాః
ప్రాణాయామకాలభావనీయలౌహిత్యకారణమ్
న్యాసత్రయాదికమ్
దేవ్యా నిత్యపూజాదికమ్
జపస్య ముఖ్యగౌణపక్షత్వమ్

సఙ్కోచవికాసరూపతః
పఞ్చవిధసపర్య్యాప్రక్రియా

సాధనాదిషడ◌ర్థ ప్రస్తావనా
విద్యాయాః సాధనప్రకారః
వర్జనీయకర్మ్మాణి
దేవతాభిముఖ్యచిహ్నాని
దేవతానభిముఖ్యచిహ్నాని
సమ్ప్రదాయశబ్దస్య వాసనా
కుర్మ్మస్థితివిభాగాది
గ్రహాదీనాం నామకల్పనప్రకారః

షష్ఠపటలే।

సర్వ్వనిత్యాసాధారణ
నైమిత్తికకామ్యపూజాక్రమః

దమనకార్చ్చాక్రమః
వసన్తోత్సవః
వైశాఖ జ్యేష్ఠాషాఢ శ్రావణపూజా
భాద్రపదాశ్వినమాసపూజా
కార్త్తిక మార్గశీర్ష మాస పూజా
పుష్యమాఘఫాలగునమాస పూజా
పుణ్యదివసేషు పూజావిశేషాః
కామ్యపూజాకథనారమ్భః
షట్కర్మస్వరూపమ్
కామ్యపూజావిధానక్రమః
పూజయా ఫలభేదాః
శ్రీచక్రనిర్మ్మాణోపాదానాదిభేదేన ఫల భేదాః
సప్తవిధసిద్ధ్యుపాయాః
షడాధారసాధనేన త్రికాలజ్ఞత్వమ్

చతుర్విధపాణ్డిత్యసిద్ధ్యుప్రపాయః

సర్వ్వవ్యాధిపరిహారపూజా

శ్రీచక్రనిర్మ్మాణద్రవ్యసప్తకమ్

నాగకన్యాద్యేకాదశసిద్ధ్యుపాయః

పఞ్చదశవిధ పుష్పభేదేన వాఞ్ఛితభేదసిద్ధిః

కామ్యఫలావాప్తికాలాస్తథానివేద్యద్రవ్యాణి

సర్వోపద్రవశాన్త్యై తర్పణాదికమ్

దేవ్యాః షడ్విధాభిషేకద్రవ్యైః సప్తవిధాభిషేకః

దేవ్యాః షడ్ విధపూజా

అఖణ్డవిశ్వరూపదేవతాత్మభావనయా

జీవన్ముక్తత్వమ్

సప్తమపటలే।

కామేశ్వరీప్రకరణమ్

విద్యాన్యాసక్రమ

కామేశ్వరీధ్యానమ్

ప్రథమావరణస్థపఞ్చవాణశక్తినామాని

ద్వితీయావరణస్థశక్తినామాని

తృతీయచతుర్థపఞ్చమావరణస్యశక్తినామాని

షష్ఠావరణస్యశక్త్యాదికనామాని

నిత్యపూజాక్రమః

పఞ్చకామస్తవన ప్రస్తావః

తేషాం పఞ్చనామాని

తేషాం ధ్యేయస్వరూపాణి

తేషాం మన్త్రయన్త్రకథనమ్
తన్మన్త్రాణాం వాణమన్త్రాణాఞ్చ న్యాసస్థానక్రమః
కామానాం పఞ్చయన్త్రాణి
పఞ్చయన్త్రాణాం స్వరూపమ్
కూటమన్త్రసముదాయాత్మకం షష్ఠయన్త్రమ్
సప్తమాష్టమయన్త్రద్వయమ్
ప్రోక్తయన్త్రాణాం జ్ఞానాన్తరభావనయా ఫలావాప్తిః
తద్యన్త్రస్థ కుమ్భతోయాభిషేకఫలమ్
ద్రవ్యవిశేషైర్యన్త్రలేఖన ఫలాని
విశ్వవశోకరణోపాయః
కామేశ్వరీ మన్త్రే షోడ఼శస్వర యోజనఫలాని
కామేశ్వర్యాః ద్వాత్రింశద్యన్త్రాణి
దాత్రింశద్యన్త్రాణామసాధారణాని ఫలాని
తిథిభేదేన భజనక్రమః
గులికానిర్మ్మాణమ్

అష్టమపటలే।

భగమాలినీ ప్రకరణమ్ న్యాసక్రమః
దేవ్యా ధ్యానమ్
మన్త్రాక్షరాత్మికాః శక్తయః
మదనేత్యాదిశక్తినామాని

నిత్యపూజాక్రమః
కామ్యహోమః
యన్త్రలేఖనద్రవ్యాది

చతుర్దశవిధయన్త్రనిర్మాణక్రమః
యన్త్రాణాం వినియోగః
త్రయస్త్రింశద్యన్త్రనిర్మాణప్రయోగాది
ప్రకారాన్తరేణ త్రయస్త్రింశద్యన్త్రనిర్మాణం తేషాం ప్రయోగాది
కామేశ్వర్యాది పఞ్చదశాఙ్గనిత్యానాం సాధారణార్చనమ్
నివేద్యద్రవ్యవిశేషాది

నవమ పటలే।

నిత్యక్లిన్నావిధానమ్
షడఙ్గన్యాసక్రమః
నిత్యపూజాధ్యానమ్
ఆవరణ శక్తినామాని
నిత్యపూజాచక్రమ్
నిత్యపూజాక్రమః
విద్యాపురశ్చరణప్రకారః
పురశ్చరణహోమతర్పణద్రవ్యాణి

నానావిధహోమతో నానాఫలావాప్తిః
వనితాకర్షణహోమః
అన్నాదిహోమఫలమ్
నరనారీనృపాదివశీకరణమ్
కామ్యతర్పణప్రయోగః
వైరినిగ్రహ తర్పణమ్
అవికృతమూలవిద్యాక్షరైః పఞ్చపఞ్చాశద్ యన్త్రాణి
స్వరవికృతమూలవిద్యాక్షరైః షోడశ యన్త్రాణి
యన్త్రప్రయోగక్రమః

దశమ పటలే।

భేరుణ్డావిధానమ్
పటలార్థకథనమ్
న్యాసకథనమ్
ఆవరణశక్తినామాని
నిత్యసపర్యాచక్రమ్
నిత్యసపర్యాధ్యానమ్
విద్యాసాధనప్రకారః
ద్వితీయాక్షరాది ప్రధానం యన్త్రం
తృతీయాక్షరాది ప్రధానం యన్త్రం

ప్రథమ పఞ్చమసప్తమాష్టమనవమాక్షరైః పఞ్చయన్త్రాణి
స్వరవికృతవిద్యాక్షరైర్యన్త్ర నిర్మాణం
నవభిర్విద్యాక్షరైర్నవయన్త్రనిర్మాణం
విషాపహరణమ్
త్రైలోక్యమోహనవిద్యయాగః
త్రైలోక్యమోహనవిద్యయా అభిషేకః నవయన్త్రాణాం విలేఖనద్రవ్యాణి
నవాభిషేక ఫలమ్

ఏకాదశపటలే।

వహ్నివాసినీవిధానమ్
చతుర్విధన్యాసః
నిత్యసపర్యాధ్యానమ్
ఆవరణశక్తినామ్ పూజాది
నిత్యసపరర్యాచక్రమ్
కామ్యహోమః విశేషపూజాఫలఞ్చ
పఞ్చదశానాం నిత్యానాం యథాక్రమం పఞ్చదశతిథిమయత్వం

నిత్యానాం నిత్యనైమిత్తికకామ్యవిధానమ్
నిత్యానామన్యోన్యాఙ్గిత్వం ధ్యానవిశేషశ్చ
విద్యామన్త్రయోర్భేదః

షోడశయన్త్రాణి
షోడ్శయన్త్రాణాం ప్రయోగాః

ద్వాదశపటలే।

మహావజ్రేశ్వరీ విధానమ్
న్యాసక్రమః
నిత్యసపర్యాధ్యానమ్
పరివారశక్తినామాని
నిత్యపూజాక్రమః
సర్వవిద్యాసాధారణం గుణవిధానమ్
పురశ్చరణం వినాపి ప్రయోగయోగ్యతా
నానాద్రవ్యహోమాన్నానాఫలాని
మహావజ్రాదియన్త్రనిర్మాణక్రమః
మహావజ్రయన్త్రప్రయోగఫలాని
వజ్రాన్తరయన్త్రనిర్మాణక్రమః
సౌభాగ్యకరయన్త్రమ్
షోడ్శ పద్మాని

త్రయోదశపటలే

శివదూతీ విధానమ్
న్యాసవిధిః పటలార్థాశ్చ
దేవ్యాః పరివార శక్తినామాని
దేవ్యా ధ్యానమ్
దేవ్యా నిత్యపూజాచక్రమ్
ద్రవ్యవిశేషహోమాత్ ఫలవిశేషః

దశవిధయన్త్రప్రయోగాస్తత్ఫలాని
దశవిధయన్త్రప్రయోగాస్తత్ఫలాని
సర్వతన్త్రసాధారణ ప్రాణప్రతిష్ఠా
చత్వారింశదక్షరాప్రాణప్రతిష్ఠావిద్యా
షడఙ్గాదిన్యాసః
ప్రాణశక్తిధ్యానమ్
పరివారశక్తినామాని
పూజామణ్డలం పూజా ప్రకారః
పుత్తల్యాది ప్రాణప్రతిష్ఠావిధానమ్
తద్యన్త్రవిధానాది
పుత్తల్యాదిషు సాధ్యజీవాద్యాన్యనమ్
సాధ్యప్రాణినాం జన్మనక్షత్రాణి
పుత్తలీనిర్మ్మణే గుణవిధానోపదేశః
అభిచారప్రయోగే కర్త్తవ్యమ్
అనభిచార్యాః
అభిచారకరణప్రాయశ్చిత్తమ్

చతుర్దశపటలే।

త్వరితావిధానమ్
న్యాసాదికమ్
నిత్యసపర్యాధ్యానమ్
పరివార శక్త్యాదికమ్
నిత్యపూజాక్రమః
నానావిధద్రవ్య హోమాన్నానాఫలాని
అనుగ్రహ యన్త్రం తద్వినియోగశ్చ
చతుః షష్ఠికోష్ఠానుగ్రహయన్త్రమ్
అనుష్టుభాకార శ్రీవిద్యోద్వారః
ఏకాశీతిపదోపేతామృతకుమ్భయన్త్రం

ఏకాశీతిపదోపేత నిగ్రహయన్త్రం
సర్వ్వతోభద్రాకారా యమానుష్టుప్
చతుఃషష్టికోష్ఠోపేతం నిగ్రహయన్త్రమ్
నిగ్రహయన్త్రలేఖనే విషస్వరూపమ్
మూలవిద్యాక్షరేషు దశభిర్దశభిరక్షరైర్దశయన్త్రవిధానమ్
ప్రోక్త యన్త్రాణాం క్రమేణ దశఫలాని
స్వరవికృతాక్షరైరేకాదశయన్త్రాణి
నిత్యానాం ప్రాతః పూజా వలిమన్త్రశ్చ

పఞ్చదశపటలే।

కులసున్దరీ విధానమ్
నిత్యపూజాధ్యానమ్
న్యాసక్రమః
పరివార శక్తినామాని
నిత్యపూజాచక్రం పూజాక్రమశ్చ
జ్ఞానసిద్ధుప్రపాయః
దేవీపూజాగన్ధద్రవ్యాణి
వాక్సిద్ధిప్రయోగః
విద్యాసాధనప్రకారః
విద్యావ్యాప్తివైభవాదికమ్
ప్రథమకూటస్య త్రయీమయత్వమ్
విద్యాయా విశ్వాత్మతాయాం హేతుః
తృతీయాక్షరవ్యాప్త్యాదికమ్
త్రైపురవిద్యాసంఖ్యా నిగమనమ్
అన్వర్థసంజ్ఞసమ్పత్కరీవిద్యా
బ్రాహ్మీఘృతోత్పాదనవిధిః
అర్కాదిసప్తవారపూజాదికమ్
నవగ్రహపూజయా విపత్తారణమ్

మాతృకాషడఙ్గన్యాసాదికమ్

దేహే మాతృకాన్తరవిన్యాసక్రమః
మాతృకాయన్త్రనిర్మాణం తద్వినియోగః
కులసున్దరీ విద్యాయాః ప్రయోగాః
నిత్యానాం విశేష సామాన్య విధానవిభాగః
విద్యాగోష్ఠీవిజయప్రదం యన్త్రమ్

షోడ఼శపటలే।

నిత్యావిధానమ్
పటలార్థోపదేశః
న్యాసక్రమః
నిత్య సపర్యాధ్యానమ్
ఆవరణ శక్తయః
త్రివిధః పూజాక్రమః
విద్యాసాధనవిధిః అసిద్ధస్య ప్రయోగకరణే ప్రత్యవాయః
స్వరవికృతవిద్యాక్షరయన్త్రాణి
యన్త్రాణాం వినియోగః
పఞ్చకూటవిదద్యావిధానమ్
వజ్రరూపయన్త్రనిర్మాణాదికమ్
కోష్ఠవజ్రాకారాణి షడ఼్యన్త్రాణి
తేషాం మణ్డపవేదికాదినిర్మాణమ్
షడ఼ాధారస్థానాని
వాహ్యానుగ్రహ చక్రస్థశక్తిధ్యానాది

నిగ్రహాఖ్యపూజాచక్రమ్
నిగ్రహకోష్ఠవజ్రచక్రమ్
అనుగృహచక్రపూజనమ్
కాలఘటికారూపపఞ్చాశన్మిథున సమర్చ్చ నాదభోష్టఫలావాప్తిః

సప్తదశపటలే।

నీలపతాకావిద్యావిధానమ్
పటలార్థకథనమ్
న్యాసప్రకారః
మన్త్రాక్షరన్యాసక్రమః
నిత్యసపర్యాధ్యానమ్
నిత్యసపర్యామణ్డలమ్
పఞ్చావరణార్చ్చనక్రమః
సాధారణహోమద్రవ్యాణి
విద్యాసాధనాదికమ్
సిద్ధవిద్యాస్యైవ సాధనయోగ్యతా
విద్యానాం కూటాక్షరపటలాదికమ్
విజయసిద్ధిస్వరూపాదికమ్
కామరూపత్వసిద్ధిరూపాదికమ
పాదుకాసిద్ధిస్వరూపాదికమ్

అఞ్జనసిద్ధిస్వరూపమ్

ఖడ్గసిద్ధిస్వరూపాదికమ్

వేతాలాదిసిద్ధిస్వరూపాదికమ్

పిశాచసిద్ధిస్వరూపాదికమ్

యక్షిణీసిద్ధిస్వరూపాదికమ్

చేటకసిద్ధిస్వరూపాదికమ్

మాయాసిద్ధిస్వరూపాదికమ్

సిద్ధీనాం మన్త్రస్వరూపాణి

విజయవిద్యా చతుర్విధా

కామరూపసిద్ధి విద్యా

పాదుకాసిద్ధి విద్యా

ఖఙ్గసిద్ధి విద్యా

వేతాలసిద్ధి విద్యా

పిశాచసిద్ధి విద్యా

యక్షిణీనామాని

తాసాం విద్యా

విద్యాక్షరసంఖ్యా

చేటకనామాని

చేటకమన్త్రాః

చేటకమన్త్రాక్షరసంఖ్యాః

స్వరవికృతమూలవిద్యాక్షరైః సప్తయన్త్రాణి

షోడ఼శనిత్యాసిద్ధిలక్షణాని

అష్టాదశపటలే।

విజయానిత్యావిద్యావిధానమ్ పటలార్థాః
కరాఙ్గజ్ఞానేన్ద్రియషట్కన్యాసవిధానాదికమ్
నిత్యసపర్యాధ్యానమ ప్రయోగధ్యానఞ్చ
నిత్యసపర్యామణ్డల విరచనక్రమః
పురశ్చరణవిధానమ
విజయసిద్ధిః
శత్రుస్తమ్భనాదికమ్
విజయప్రాప్తి ప్రకారాః
కోష్ఠయన్త్రపూజనేన విజయప్రాప్తిః
పద్మయన్త్రాభిషేకార్చనాదినా విజయాది
ఏకాశీతికోష్ఠవఞ్చయన్త్రనిర్మాణమ్

ఊనవింశపటలే।

సర్వ్వమఙ్గలానిత్యావిధానం పటలార్థశ్చ

న్యాసజాతక్రమః
నిత్యపూజాధ్యానమ్
ఆవరణపఞ్చకశక్తినామాని
పురశ్చరణ విధానమ్
మాతృకాక్షరశక్తినామాని

మూలవిద్యాస్వరూపవాహుల్యోపదేశాది
చతుశ్చత్వారింశదధికశతయన్త్రాణి
ప్రోక్తయన్త్రాణ్యక్షరన్యాసభేదేనాన్యనిత్యాపఞ్చద-
శకస్యాపి భవన్తి

ప్రోక్తయన్త్రాణాం వినియోగ ప్రకారాః
లఘుమన్త్రపూజావిధానమ్
ద్వాదశాస్త్రచక్రనిర్మాణమ్
తచ్చక్రే లఘుపూజా
షోడ़శనిత్యానాం నామరూపవిద్యాః
ప్రోక్తచక్రే లలితారాధనమ్
షోడ़శ నిత్యానామవిద్యాభేదాదిభిః కోష్ఠవజ్రయన్త్రనిర్మాణమ్
యన్త్ర ప్రయోగఫలాని
సర్వ్వమఙ్గలా విద్యాజపఫలమ్
విద్యాజపాదినా పాపనాశాది

వింశపటలే।

జ్వాలామాలినోనిత్యావిధానమ్ పటలార్థాః
కరాఙ్గన్యాసౌ
నిత్యసపర్య్యాధ్యానమ్
నిత్యసపర్య్యాచక్రమ్
పఞ్చావరణశక్తిపూజా
పురశ్చరణక్రమః

దశయన్త్రవిరచనక్రమః
దశయన్త్రప్రయోగవిశేషాః
స్వస్థావేశప్రకారాదికమ్
రోగావేశార్థం యన్త్రనిర్మాణమ్
ఆకర్షణవశీకరణాదికమ్
యామలవేధః
త్రివిధవేధే ద్వివిధరూపాదికమ్
వశ్యాదిప్రయోగాః
ద్వితీయయన్త్రసాధ్యాని
వైరినిగ్రహః
ద్యూతాదిషు జయః
మర్త్యాదివశ్యమ్
శత్రుస్తమ్భనమ్
లక్ష్మీప్రాప్తిః
వాసోభూషణావాప్తిః
లోకస్త్రీవశ్యసిద్ధిః
దశమయన్త్రేణ ప్రోక్తనవమయన్త్రవాచ్యఫలప్రాప్తి ప్రయోగాదికమ్

దశయన్త్రేష్వభిషేకాత్ గ్రహదోషశాన్తిః
నవగ్రహశాన్తిః
జఠరాగ్నివృద్ధ్యుపాయః
ప్రోక్తయన్త్రేషు భాస్కరాద్యర్చనఫలాని
సర్వగ్రహపూజాఫలమ్

శత్రుమర్ద్దనమ్
సర్వవిద్యాక్షరౌషధభస్మసాధనమ్
ఆగ్నేయాక్షరమేలితయన్త్రాణి
త్రైర్జఠరాగ్నివృద్ధిప్రయోగః

ఏకవింశపటలే।

చిత్రానిత్యావిధానమ్
పటలార్థాః
షడఙ్గన్యాసః
నిత్యసపర్యాధ్యానమ్
షడావరణమ్
పురశ్చరణమ్
కామ్యహోమవిధానమ్
నిగ్రహహోమవిధానమ్
అభిచారకర్తుః స్వరక్షావిధానమ్
అభిచారే గుణవిధానమ్
తర్పణాని
షడ్ వింశతియన్త్రాణి
కోష్ఠవజ్రయన్త్రనిర్మాణం తదనుభావశ్చ
తిథివారనక్షత్రేషు సమర్చ్చనాదిక్రమః
తిథివృక్షదేవతానచత్రయోనయః
జ్వరాదిరోగశాన్తిసమయజ్ఞానమ్

మూలాధారాదిషట్స్వధారేషు సప్తవింశతియన్త్రభావనఫలాని

ప్రోక్తభావనాశక్తానాం కర్త్తవ్యాని
దేవ్యాః పఞ్చాశన్మిథునానాఞ్చ వలిదాన ప్రకారాది
నిత్యదేయమిథునవలిదాన ద్రవ్యాణి

ద్వావింశపటలే।

కురుకుల్లావిధానమ్
కురుకుల్లాయాః లలితాఙ్గత్వమ్

రత్నపోతవలిచక్రార్చ్చనమ్
కురుకుల్లానిత్యసపర్య్యాచక్రమ్
షడఙ్గన్యాసః
నిత్యసపర్య్యాధ్యానమ్
సపర్య్యాక్రమః
ఇక్ష్వాదిసాగరార్చ్చనమ్
స్వతన్త్రపూజాక్రమః
స్వతన్త్రనిత్యపూజా వలిదానఞ్చ
తారాశక్తేర్వలిసమయధ్యానమ్
నిత్యహోమద్రవ్యాణి
మూలవిద్యాయాః పురశ్చరణమ్
కృతపురశ్చరణస్యైవ ప్రయోగయోగ్యతా

నానాహోమాన్నానాఫలాప్తిః
మూలవిద్యయా యన్త్రనిర్మ్మాణమ్
తస్య ప్రయోగపఞ్చకమ్
ద్వితీయమూలవిద్యయా కోష్ఠవజ్రయన్త్రనిర్మ్మాణమ్
ప్రథమమూలవిద్యయా యన్త్రనిర్మ్మాణమ్
స్వరప్రసారితత్రయోదశాక్షరైర్యన్త్రాష్టకనిర్మాణమ్
ఏకవింశత్యధికద్విశత కోష్ఠరూప వజ్రయన్త్రనిర్మ్మాణాదికమ్
మన్త్రదేవతాభావనాదికమ్

త్రయోవింశపటలే।

వారాహీవిధానమ్ షడఙ్గన్యాసః
నిత్యపూజాచక్రమ్ పూజావిధానఞ్చ
పురశ్చరణమ్
దేవ్యా ధ్యానమ్
ప్రయోగభేదే ధ్యానభేదకథనమ్

స్తమ్భనప్రయోగః
దుర్గమమార్గరక్షావిధానమ్
సమరవిజయధ్యానమ్
జ్వరేణ రిపుమారణప్రయోగః

రిపుమారణప్రయోగవిశేషః

రిపుమారణప్రయోగధ్యానమ్

క్రోధస్తమ్భనధ్యానమ్

రిపుసేనావిద్రావణమ్

అరాతిసేనావినాశధ్యానమ్

ప్రకారాన్తరధ్యానమ్

స్తమ్భనీయపఞ్చాఙ్గాదికమ్

రిపువశ్యపూజావిశేషః

రిపుమారణప్రయోగః

విషనాడ఼ీనిర్ణయః

లక్ష్మీప్రాప్తిప్రయోగాదికమ్

హోమద్రవ్యభేదేన ఫలభేదః

మారణప్రయోగహోమః

ఐశ్వర్యప్రాప్తికరహోమః

వశ్యాదికరణహోమః

శత్రుసేనాస్తమ్భనయన్త్రమ్

సర్వస్తమ్భనకరయన్త్రమ్

స్తమ్భనయన్త్రాన్తరమ్

రోగశాన్తికరయన్త్రమ్

స్తమ్భనకరకోష్ఠయన్త్రమ్

సమస్తాభీష్టదమహావజ్రయన్త్రమ్

వజ్రవజ్రాభిధయన్త్రమ్

అఖిలసిద్ధికరయన్త్రమ్

చతుర్వింశపటలే।

ధ్యానపటలమ
సామాన్యధ్యానమ్
విద్యాదిప్రాప్తికరధ్యానమ్
శక్తీనామసంఖ్యాతత్వమ
పఞ్చభూతశక్తీనాం ధ్యానమ,
గుణభూత భేదేన వక్త్రసంఖ్యాభేదధ్యానమ్
షోడ़శనిత్యానామఙ్గాఙ్గిత్వక్రమాది
సూక్ష్మరూపధ్యానమ్
పరధ్యానమ్
ప్రయోగాదిషు విభాగక్రమః
ఆయుధసామాన్యపరిభాషాదికమ్
శుభాశుభకర్మ్మసు సామాన్యధ్యానమ్
వాహనవిశేషధ్యానాదికమ్
రక్షాదిషు వాహనవిశేషధ్యానమ్
ఉచ్చాటనే వాహనధ్యానమ్
విద్వేషణే వాహనధ్యానమ్
వశ్యాకర్షణాదిషు వాహనవిశేషః
మారణే వాహనధ్యానాదికమ్
సమరవిజయధ్యానాదికమ్
సమరవిజయప్రయోగాది
ధ్యానవిశేషేణ సర్వాపత్తారణప్రయోగః
విశ్వవశీకరణధ్యానమ్

లక్ష్మీప్రాప్తిధ్యానమ్
భూమిప్రాత్యాదిప్రయోగధ్యానమ్
నిధిప్రాప్తిధ్యానమ్
విత్తప్రాప్తిప్రయోగాది
రత్నప్రాప్తిప్రయోగోపదేశః

కనకప్రాప్తిప్రయోగః
మహిలాప్రాప్తిధ్యానమ్
నృపాదివశీకరణసహిత నిగడ఼ాది మోచనధ్యానమ్
సమరవిజయ ప్రయోగవిశేషః
సూక్ష్మధ్యానమ్ తత్రాధికారితా చ

పఞ్చవింశపటలే।

నిత్యానాం కాలాత్మకత్వమ్
స్వరాణాం నిత్యాభిః, వ్యఞ్జనానాం తత్త్వైః, మాతృకావర్గాణాం నాథైశ్చ తాదాత్మ్యమ్
మాతృకాయా నవవర్గ స్వరూపత్వమ్
స్వరాణాం వ్యఞ్జనానాఞ్చ ప్రత్యేకయోగజాతా వర్ణసంఖ్యా, తత్సంఖ్యావ్యైర్వ్యాప్తిః తథావాన్తర-యుగకల్పాదిసంజ్ఞా యుగానామబ్దసంఖ్యా
యుగవిగ్రహవర్ణానాం ఘటికావర్ణైః లేఖనక్రమాదికమ్
ఘటికాచక్రవినియోగః

మాతృకావర్ణచక్రస్య ఘటికాత్మకత్వేన జ్యోతిశ్చక్రేణ వ్యాతిక్రమః

ఘటికాచక్రవిరచనక్రమః

పూర్ణమణ్డలవర్ణేష్వక్షరయోగవశేనజాతాస్త్ర్యక్ష-

రాస్త్రిపురావిద్యాస్తాసాం అనుభావశ్చ

త్రిపురావిద్యా వినియోగః

ఉక్తవిద్యాసంఖ్యాది

ఉక్తవిద్యానాం వినియోగాది

చతుర్యుగేష్వహర్గణనాది

షట్సప్తత్యధికపఞ్చశతాక్షర సంఖ్యాతానామన్త్రానాం చక్రాణి

నవచక్రేషు వర్ణవిన్యాసభేదక్రమః

ఉక్తచక్రాణాం వినియోగః

అభిషేకప్రకారస్తత్ఫలాప్తిః

చతుర్విధోపాస్తిభేదేన ఫలాప్తిః

చన్ద్రచయవృద్ధికాలభేదేన విద్యాభజనవిశేషః

గ్రామాదికరణోపాయః

ఉచ్చాటనచక్రవైభవమ్

గ్రామాదిరక్షార్థం తచ్చక్రస్థాపనాది

షడ్వింశపటలే।

షోడశనిత్యామన్త్రవ్యాప్తిరమృతేశ్వరోవిద్యాద్యుపదేశః నాదోత్పత్తిః

నాదస్య పశ్యన్త్యాదిచతురవస్థాః

అక్షరశబ్దనిర్వ్వచనం మాతృకాయాః స్వరవ్యఞ్జనాత్మనావస్థానమ్

శబ్దప్రపఞ్చస్యానన్తత్వాదికమ్

లలితాచక్రే దేవతాసంఖ్యా

షట్సప్తతికోట్యధికపఞ్చశతకోటిసంఖ్య విద్యోపశేశః

ప్రోక్తవిద్యానాం దేవతానాం ధ్యానాది

శిష్యమన్త్రసంస్కారాది

శిష్యసంశయనిరాకరణమ్

సకలాక్షరపదవాక్యాదీనాం మన్త్రస్వరూపత్వమ్

వైష్ణవశైవవైదికమన్త్రైః లలితా-

విద్యయా వ్యాప్తిః

భక్తిప్రశంసాదికమ్

అమృతేశ్వరోవిద్యా

దేవ్యాః షఢ్విధ రూపభేదాది

అమృతేశ్వరీధ్యానపూజాది

ఆవరణశక్తిపూజాది

విద్యాసాధనవిధానమ్

పద్మయన్త్రవిధానమ్

కోష్ఠవజ్రయన్త్రషట్కమ్

ఏకషష్టికోష్ఠాత్మకవజ్రయన్త్రనిర్మాణాదికమ్

అభిచారప్రతీకారవిధానమ్

పూర్ణాభిషేకచక్రే పూజ్యదేవతానాంషోడశాక్షర-

మన్త్రస్వరూపత్వమ్

సప్తవింశపటలే।

నిత్యానాం మాటకాదీనాఞ్చ ప్రాణాత్మతాశ్వాసానాం
ఉదయాదికమ్

చన్ద్రసూర్యాత్మకత్వమ్
చన్ద్రసూర్యరాహుశూన్యేషు కర్త్తవ్యాని
శిష్యమన్త్రోపదేశకాలః
శ్వాసానాం కాలాత్మత్వమ్
ప్రాణోదయనిరూపణమ్
శ్వాసానాం వామదక్షిణోభయ ప్రవాహకాలే వలాధిక్యమ్
భూతానాం రాశీనాఞ్చ శ్వాసక్రమాదన్యోన్యవ్యాప్తప్రాకారత్వమ్
ఘటికాక్షరాణాం శ్వాసాత్మకత్వం తథా శ్వాసేషు
భూతాక్షరోదయక్రమః

శ్వాసాదీనామవాన్తరవ్యాప్తిః
నాఌీచక్రస్వరూపమ్
అష్టత్రింశన్మర్మస్థానాని
దశవాయునామాని
యోగనిర్వచనమ్
యోగాష్టాఙ్గాని
యోగప్రత్యూహాః

యమనియమస్వరూపమ్

అష్టవిధాసనస్వరూపాణి

ద్వివిధం వీరాసనమ్

ప్రాణాయామభేదాది

యోగసిద్ధలక్షణమ్

ప్రత్యాహారః

ధారణాధారణాసిద్ధిఫలాని

ఆకాశగమనాది సిద్ధ్యుపాయః

స్వేచ్ఛోత్క్రాన్త్యుపాయద్వయమ్

పరకాయాప్రవేశనాది

యోగసిద్ధలక్షణాని

ఆసన్నమృత్యుచిహ్నాని

అష్టావింశపటలే।

షోడశనిత్యానాం లోకాత్మత్వమ్

నిత్యాయాః కాలవిగ్రహత్వమ్

మహానిత్యాయా అపరిచ్ఛిన్నకాలాత్మకత్వం

అన్యాసాం తదవయవభూతకాలాత్మకత్వఞ్చ

లోకరూపం తన్మానఞ్చ

కాలచక్రపరివృత్తికారణాదికమ్

కాలచక్రే సప్తగ్రహలోకస్థితిః
నిత్యానాం మేరుద్వీపాది షోడ‌శవిధదేశేషు పరిబృత్తిక్రమః
నిత్యానాం కాలచక్రమయత్వాది
దేశకాలతిథిప్రాప్తనిత్యాపూజనాది
సప్తద్వీపనామాది
కాలచక్రే గ్రహాణాం స్థితికారణమ్
నిత్యాలోకావస్థానపూజాధ్యానాదికమ్
నిత్యాలోకాదిమానాదికమ్
నిత్యాకవచం తత్ఫలఞ్చ
గ్రహాణాం మాతృకాత్మకత్వమ్
గ్రహపూజాసుమణ్డలవిశేషనిర్మాణాది
చన్ద్రార్కపూజామణ్డలనిర్మాణాది
గ్రహమణ్డలలేఖనస్థానం గృహాణాం నిత్యాత్మకత్వఞ్చ

ఏకోనత్రింశపటలే।

నిత్యహోమమణ్డలాదిశఙ్కుచ్ఛాయయా దిక్పరిజ్ఞానక్రమః
మణ్డపనిర్మాణక్రమాది
అఙ్గుల్యాదిమానం కుణ్డమానవాసనాచ
చతురస్రకుణ్డనిర్మాణక్రమాది
వృత్తకుణ్డనిర్మాణక్రమాదికమ్
అర్ద్ధచన్ద్రాకారకుణ్డనిర్మాణమ్

త్రికోణకుణ్డనిర్మాణమ్
యోనికుణ్డనిర్మాణమ్
పఞ్చాస్త్రకుణ్డనిర్మాణమ్
షడస్రకుణ్డనిర్మాణమ్
సప్తాస్త్రకుణ్డనిర్మాణమ్

అష్టాస్త్రకుణ్డనిర్మాణమ్
అష్టాస్త్రయన్త్రకుణ్డాదికల్పనా
కోటిహోమకుణ్డప్రమాణాది
కుణ్డానాం స్వాతమానమ్
సర్వకుణ్డమేఖలామానం యోనినిర్మాణఞ్చ
మహాకుణ్డమేఖలామానమ్
యోనివరూపాది
సర్వకుణ్డమధ్యే నాభినిర్మాణమ్
అగ్నేః సౌమ్యధ్యానమ్
అగ్నేః క్రూరధ్యానమ్
జిహ్వావ్యతిరిక్తాఙ్గేషుహోమేప్రత్యవాయః
జిహ్వాసప్తకార్చనమ్
దక్షిణవక్త్రజిహ్వాచతుష్టయనామాని
వామవక్త్రజిహ్వాత్రయనామాని
ఇతరజిహ్వాషట్కే క్రూరహోమః
నిత్యహోమద్రవ్యాణి
క్రూర హోమద్రవ్యాణి
ఏకాహుతిద్రవ్యపరిమాణమ్

సర్వ్వమఙ్గలహోమః
క్రూరహోమానన్తరం తచ్ఛాన్తిహోమః

త్రింశపటలే।

నిత్యానాం వాస్తుదేవతాపూజాది వాస్తుదేవతోత్పత్తిస్తత్కారణాది
వాస్తుదేవతాచక్రనిర్మ్మాణమ్
వాస్తుదేవతానామాని
వాస్తుచక్రే యుగాదివర్ణన్యాసః
వాస్తుదేవతా హోమకుణ్డాదికం

వలివిధానాది
స్వగేహే వాస్తుదేవతార్చ్చనకాలః
వాస్తుచక్రాధికరణాని
సూక్ష్మహోమవిధానమ్
సూక్ష్మహోమస్య ప్రాణాగ్ని హోత్రవిద్యయా వ్యాప్తిః
సూక్ష్మహోమస్వరూప ప్రకారాది
ప్రాణాగ్ని హోత్రమన్త్రాదికమ్
శక్తిశివయోః తేజస్త్రయాత్మకత్వాది
కుణ్డలినీస్వరూపమ్
జీవన్ముక్తలక్షణమ్

జ్ఞానరహితస్యాపి భక్తితః సిద్ధిః
నిత్యాభక్తివైభవమ్
బ్రహ్మాదీనాం నిత్యాప్రేరితత్వమ్
సిద్ధానామేవ పరహోమయోగ్యతా
నిత్యాభక్తలక్షణమ్
పరహోమవరూపం
స్థూలసూక్ష్మహోమయోః పరహోమేనతాదాత్మ్యమ్
మఙ్గలాదికర్మ్మసు హోతుర్దిగ్విశేషాభిముఖ్యమ్
కుణ్డాదికరణాశక్తానాం స్థణ్డిలే హోమవిధానమ్

ఏకత్రింశపటలే।

నిత్యాభక్తానాం అగ్నిమర్ద్దనాదిహోమః అభిచారకర్మ్మకాలేజ్ఞాతవ్యవిషయాః
క్రూరప్రయోగారమ్భకాలః
మణ్డపగ్రహాదివస్తూనాం ద్వాదశరాశ్యాత్మకత్వమ్

రాశీనాం ఉదయకాలః
ఘటికాసంఖ్యా గ్రహాణాం గతిక్రమః
ప్రాణిదేహస్య ద్వాదశరాశ్యాత్మకత్వమ్
కాలవిగ్రహరాశివశేన శుభాశుభకరణీయత్వమ్
పుత్తలీప్రయోగేవిషామృతస్థానజ్ఞానమ్
పురుషస్త్రీవిషపరివృత్తిస్థానాని
పుత్తలీప్రయోగే తద్వేధకాలాది

అంశకానామధిపతయః
అంశకానాం పుత్తలీప్రస్తావః
పుత్తలీమానవిశేషాః
పుత్తలీనిర్మాణద్రవ్యాణి
పుత్తల్యవయవమానాని
క్రూరకర్మారమ్భకాలాదికమ్
నీచాఖ్యః పాతాలయోగః
విషయోగః
నాశయోగాః
దినమృత్యుయోగః
క్రకచాయోగాః
చణ్డోశచణ్డాయుధయోగః
మహాశూలమ్
కాణార్ద్ధనక్షత్రాణి
రక్తస్థూణమ
కణ్టకస్థూణమ్
పఞ్చార్కదోషాః
షట్కర్మసు పుత్తలీప్రయోగప్రక్రియా
క్రూరకర్మకచ్చరుశ్చ

అభిచారకర్మకుణ్డాదికమ్
ఉన్మాదకరహోమః
మారణప్రయోగః

తీవ్రజ్వరేణ మారణ ప్రయోగః

కలహాన్మారణప్రయోగః

జ్వరాన్మారణ హోమః

పుత్తలీ హోమేన శత్రువినాశనమ్

దాహజ్వరప్రాప్తి హోమః

ద్రుమకుడ్యనిర్ఘాతాదివ్యాజేన రిపువినాశ హోమః

విద్వేషణప్రయోగః

ఉచ్చాటన ప్రయోగః

శత్రువాహదన్తినాం నాశప్రయోగః

అభీష్టాఙ్గోత్పన్నరోగాదిభి ర్వైరినిధనహోమః

దాద్వజ్వరేణ మారణమ్

ఉన్మాదజ్వరేణ మారణమ్

సన్నిపాతజ్వరేణ మారణమ్

పుత్తలీఖననేన మారణమ్

తాపజ్వరేణ వినాశాయ పుత్తలీప్రయోగవిశేషః

జ్వరోన్మాదప్రయోగః తద్రక్షణాదికఞ్చ

పుత్తల్యాఖననేన మారణమ్

పుత్తల్యాజ్వరాద్యానయనమ్

పుత్తలీరచనయా ఉచ్చాటనమ్

విద్వేషణమ్

పుత్తలీఖననేన రిపుకులోత్పాదనమ్

దూరస్థారినిధనమ్

దూరస్థవైరినిధనోపాయః

మహామాన్త్రికాదిరక్షితశత్రోరభిచారప్రయోగః

ద్వాత్రింశపటలే।

షోడశనిత్యావిద్యాసిద్ధానాం సౌమ్యహోమవిధానాద్యుపదేశః
సామాన్యహోమవిధానమ్
ఐశ్వర్యాదిసిద్ధికరహోమః
లక్ష్మీప్రాప్త్యాదికరహోమః
గోభూమిహిరణ్యవాసః సిద్ధిః
సమ్పత్కరహోమద్రవ్యాణి
సమ్పత్కరత్వాదికమ్
అశ్విన్యాదినవనక్షత్రేషు హోమద్రవ్యనవకమ్
మఘాదినవనక్షత్రేషు హోమద్రవ్యణి
మూలాదినవనచత్రేషు హోమద్రవ్యాణి
సిద్ధాదియోగేషు హోమాది
గ్రహతృప్తికరహోమకాలాది
త్రిజన్మసు హోమాదివిధానమ్
సూర్యాదిషు స్వక్షేత్ర స్వోచ్చ స్థేషు ఉపాస్తిక్రమః
వాగ్మిత్వప్రదహోమః
ఇష్టాప్తిహోమః
లక్ష్మీప్రాప్తిహోమః
లక్ష్మీసిద్ధికరహోమః
శస్యశాలిభూమిప్రాప్తికరహోమః

గోశతాదిప్రాప్తికరహోమః

కన్యాసిద్ధికరహోమద్రవ్యాణి

ధనవస్త్రప్రాప్తికరహోమః

లక్ష్మీప్రాప్తికరహోమే పుష్పపఞ్చకమ్

సమ్పత్కరహోమభేదాః

సమ్పత్కరపుష్పహోమవిధానమ్

విచిత్రవాసఃసిద్ధికరహోమః

వాఞ్ఛితకరాది హోమవిధానమ్

అభీష్టవర్ణవాసఃసిద్ధికరహోమః

వనితాపురుషాద్యాకర్షణాదిహోమః

వశ్యసిద్ధికరహోమః

కేవలాజ్యహోమఫలమ్

సాధక కర్త్తవ్యతాది

పూర్ణాస్వర్కవారేషు చ లక్ష్మీప్రాప్తికరహోమః

సమ్పత్ప్రాప్తికరపుష్పహోమః

సితోపేతనవనీతహోమఫలమ్

కింశుకపుష్పాదిహోమ ఫలమ్

నిజవాఞ్ఛితసిద్ధికరహోమః

త్రయస్త్రింశపటలే।

లలితాయాః స్వరూపభేదసముత్థయన్త్రాణాముపదేశః
అభిషేక నిత్యపూజాది
రత్నాదిషు శ్రీచక్రవినిర్మాణే మానాదికమ్
శ్రీచక్ర కర్ణికాన్తర్గతవిచత్వారింశద్యోన్యాత్మకం మధ్యచక్రద్వయమ్
శ్రీచక్రవాహ్యస్థసృష్ట్యాత్మకపద్మద్వయమ్
లలితాచక్రస్య సద్గురుప్రసాదలభ్యత్వమ్
చక్రపూజన ఫలమ్
శ్రీచక్రనిమాణీ చతుర్ద్వశారాదిచక్రస్యమానమ్

సకలశక్త్యాద్యధిష్ఠిత పూజాచక్రమ్
అమృతఘటాఖ్యయన్త్రమ్
సితవాసో ముక్తాదిసిద్ధికరహోమః
శ్రీవక్రే సమర్చనఫలమ్
ఊర్మికాదిషు సర్వరక్షావిధానమ్
తడాగాదిషు అమృతఘటాఖ్యయన్త్రస్య స్థాపనాది
సిద్ధవజ్రయన్త్రనిర్మాణాది
కోష్ఠవజ్రయన్త్రనిర్మాణాది
ప్రోక్త యన్త్రఫలాని
వజ్రలిఙ్గాభిధాన యన్త్రనిర్మాణాది
మేరులిఙ్గనిర్మాణాది
మహాలిఙ్గయన్త్రనిర్మాణాది
యోనిచక్రనిర్మాణాది
వజ్రవజ్ర యన్త్రనిర్మాణాది

మహావజ్రవజ్ర యన్త్రనిర్మాణాది
విషమసమాదికోష్ఠానామసంఖ్యత్వమ్

చతుస్త్రింశపటలే।

యన్త్రాణాం లోకచమత్కారకర ప్రయోగోపదేశః
సిద్ధసారస్వతవిద్యాస్వరూపమ్
విద్యానామఙ్గధ్యానయోః పరిభాషా
విద్యాసాధన ప్రకారః
మృత్యుఞ్జయవిద్యాస్వరూపమ్
మృత్యుఞ్జయవిద్యాధ్యానస్వరూపమ్
త్రిపుటా విద్యాస్వరూపమ్

త్రిపుటావిద్యాయాః షడఙ్గాదికమ్
గారుడమన్త్ర స్వరూపమ్
గరుడసిద్ధమన్త్రస్య ప్రయోగధ్యానాది
సకల భుజఙ్గమవిషనాశనమౌషధమ్
అశ్వారూఢావిద్యా తస్యా అఙ్గాది చ
అన్నపూర్ణావిద్యా
అన్నపూర్ణయాః షడఙ్గాని ధ్యానం సాధనప్రకారశ్చ

నవాత్మవిద్యాధ్యానమ్ స్వరూపఞ్చ

దేవీహృదయవిద్యారూపమ్

దేవో హృదయ ధ్యానాది

గౌరీవిద్యాస్వరూపమ్

గౌరీవిద్యా సాధనం ధ్యానాది

లక్షసువర్ణప్రదా విద్యా

తదఙ్గాని ధ్యానం సాధనక్రమశ్చ

నిష్కత్రయప్రదా విద్యా

తద్విద్యాయాః సాధనాది

అభీష్టవాదినీ విద్యా

మాతఙ్గేశ్వరీ విద్యాస్వరూపమ్

తద్విద్యాక్షరసంఖ్యా ధ్యానానాది

రాజ్యలక్ష్మీవిద్యాస్వరూపమ్

మహాలక్ష్మీ విద్యా

తద్ధ్యానసాధనాది

సిద్ధలక్ష్మీవిద్యాస్వరూపాదిక్మ

అస్యా అఙ్గాని ధ్యానాదికఞ్చ

నిత్యార్చనచక్రనిర్మాణాదికమ్

లలితావిద్యాయా గోపాలస్వరూపత్వమ్

సిద్ధగోపాల మన్త్రః

షడ్ విధగోపాలమన్త్రాః

తేషాం యన్త్రాణి

తేషాం ధ్యానమ్

సకలదేవతానామపరోక్షోపాయౌషధయోగా-
దివిధానమ్

స్వేచ్ఛేత్ర్కాన్తిః

పఞ్చత్రింశపటలే।

షోడశనిత్యాదీనాం తత్తత్పరివారశక్త్యా-
దీనాఞ్చ స్వాత్మత్వేన వాసనాదికమ్

జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయాని
అఙ్కుశాదయః
లలితావిద్యాయా అక్షరవాచ్యోఽర్థః
పిణ్డాదిమాలాన్తానాం మన్త్రాణాం త్రైవిధ్యమ్
త్ర్యక్షరాదినవాక్షరావధిమన్త్రజాతస్య అక్షరసన్దర్భజనితసంఖ్యాక్రమః
తేషాం ప్రస్తారక్రమాః
పఞ్చాశత్ కోష్ఠచక్రమ్
ప్రత్యేకం దశ దశ భూతనామాని
గద్యపద్యాదిభాషాత్మనాం సన్దర్భాణాం
ఐకాకారోపాయః

మన్త్రాణాం నిర్మాణప్రకారః
సకలమన్త్రాణాం క్రూరత్వం సౌమ్యత్వం

మిశ్రత్వఞ్చ

సకలమన్త్రవిద్యాగణస్య స్వరూపమ్
మన్త్రవిద్యాదీనాం త్రయోదశవిధాసమ్య-
క్త్వకారణమ్

మన్త్రసిద్ధానాం షోడ్ఞశ లక్షణాని
మన్త్రసిద్ధేశ్చతుర్దశవిధత్వమ్
మన్త్రవిద్యాదీనామన్యోన్య వైరమ్
ఉపాసకదోషైర్మన్త్రాణాం దేవతానాఞ్చవైరీకరణమ్
గురుమన్త్రదేవతానాం సమ్యగ్పూజనక్రమః
తన్త్రోక్తమన్త్రవిద్యాదీనాం సమ్యక్సిద్ధికరమక్షరౌ-
షధిగులికారూపమ్

గులికావినియోగక్రమః
అకారాదిక్షాన్తానాం వర్ణానాం దశదశౌషధివిధానాని

షట్త్రింశపటలే।

షోడ్ఞశనిత్యావిద్యాసిద్ధానాం తత్తత్పరమార్థస్వరూ-
పాదికోపదేశః పరమార్థస్వరూపాది ప్రకాశే దేవ్యాః ప్రశ్నాః

పుృష్టార్థకథన పీఠికాపురఃసరం తదుపకరత్వమ్
దేవీకృతప్రశ్నానాం ఉత్తరకథనమ్
పరమార్థతః స్వరూపోపదేశః
పరమార్థ స్వరూపప్రకాశోపాయః
ప్రపఞ్చప్రకాశకారణాదికమ్
ప్రాణినాం పుణ్యపాపాత్మకత్వమ్ జన్మకారణఞ్చ
ముక్తిశబ్దార్థః తద్ధేతుశ్చ
సంసృతిశబ్దార్థః
ముక్తౌ హేతుః
తత్రప్రకారశ్చ

సంసృతేః పరమకారణమవివేకః
జాతృజ్ఞానజ్ఞేయానాం తత్త్వాత్మకత్వమ్
వుద్ధేః సప్తాధికశతగుణభేదాః
ధీచితోః పార్థక్యమ్
ప్రాణానాం జీవస్య చ స్వరూపకథనమ్
కాలస్య స్వరూపాది కథనమ్
లవత్రుట్యాదికాలభేద కథనమ్
గ్రహాణాం స్వరూపాది కథనమ్
దేవీకృతద్వాదశవిధ ప్రశ్నాః
జననమరణ కారణమ్
కాలపరమాత్మనోః స్థితికథనమ్
ముక్తానామపునరావిర్భావః

ఇతరేషాం పూర్వ సమ్భావిత్వమ్
భూతానాం స్థితిప్రకార కథనమ్
జీవానామాగతి కథనమ్
సిద్ధానాం మరణం నిద్రయా సమమ్
సాధ్యసాధక- సిద్ధశబ్దానామర్థకథనమ్
మరణే సుగతిత్వజ్ఞాపకకాలః
వుద్ధేర్ద్వైవిధ్య కారణ ప్రశ్నః
తద్ద్వైవిధ్యకారణ కథనమ్
గురుముఖాదేవాత్మ జ్ఞానసంప్రాప్తిః
ఆత్మవతాం సప్తచత్వారింశల్లక్షణాని
ఆత్మజ్ఞానవతాం సమాచార క్రమః
జీవన్ముక్తానాం లలితా పూజాక్రమః
తన్త్రార్థవేదినః ఫలమ్

సమాప్తమిదం సూచీపత్రమ్।